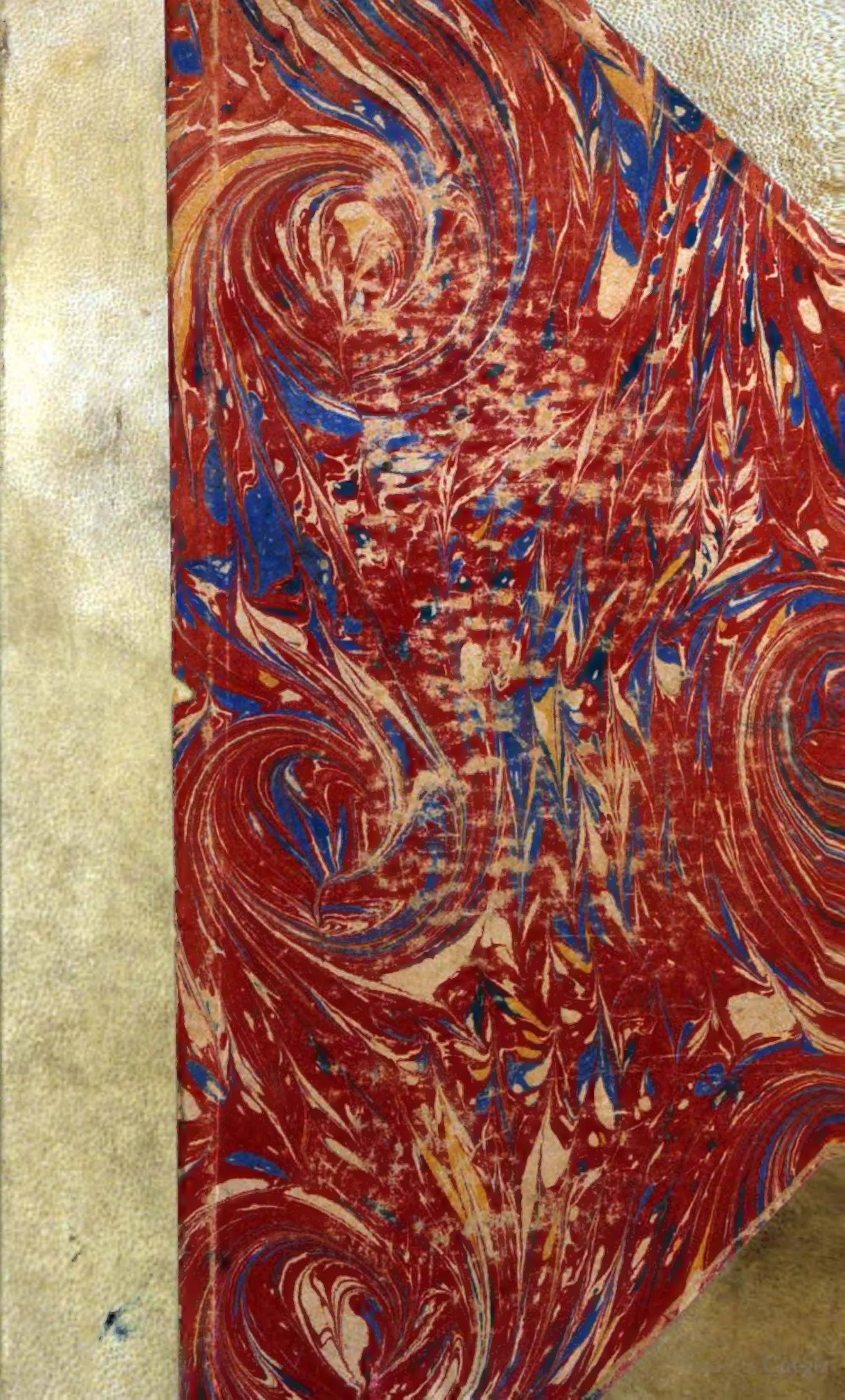

THEMISTII

ORATIONES

EX CODICE MEDIOLANENSI

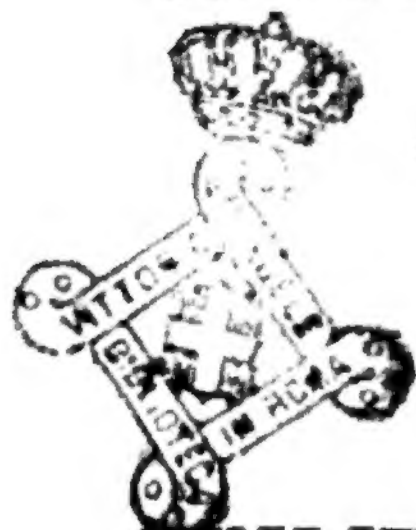

EMENDATAE

A

GUILIELMO DINDORFIO.

LIPSIAE

C. CNOBLOCH.

MDCCCXXXII.

PRAEFATIO.

Themistii longe quam ferebatur emendatius edendi copiam Friderici Iacobsii amicitia mihi fecit. Qui quum oratoris huius accuratius pertractandi consilium ante multos annos cepisset, id primum omnium agendum esse intellexerat, ut praeclari codicis Mediolanensis, inde a Petavii temporibus celebrati, lectionem accurate excerptam sibi compararet, nec difficulter ab Francisco Bentivolio, collegii Ambrosiani doctore eruditissimo, impetraverat ut libri illius ad Harduini editionem exigendi laborem sibi imponi pateretur. Sed quum insecutis temporibus alia ex aliis negotia Iacobsium ab instituto opere detinerent, ante hos sex annos, quo tempore Aristidis editionem ego praeparabam, Themistii similiter edendi curam mihi obtulit. Ego autem, qui bene scirem Iacobsii multo quam mea studia huic scriptori fore fructuosiora, voluntati viri egregii non prius obtemperandum esse putavi quam planissime intellexissem non posse eum permoveri ut eandem Themistio operam impertiret quam Achilli Tatio, Philostratis et Aeliano tanta cum laude praestitit. Eo igitur in loco quum res sita esset, ne eiusmodi quidem editionem, quae verba scriptoris valde corrupti quantum praestantissimi codicis ope effici posset emendata exhi-

beret, utilitate sua carituram esse iudicavi. Complectitur autem codex Mediolanensis (A), qui in bibliotheca Ambrosiana numeratur I, 22. partis superioris, declamationes tres et triginta hoc ordine, 20. 28. 29. 25. 26. 27. 11. 1. 2. 8. 6. 3. *Δημηγορίαν Κωνσταντίου* (p. 21—27. ed. meae). 30. 14. 31. 17. 19. 16. 32. 15. 18. 24. 13. 26. 34. 21. 7. 10. 9. 5. 4. 33. Est chartaceus, neque admodum antiquus, ut videbatur Angelo Maio, qui orationem trigesimam quartam ex hoc ipso libro primum edidit Mediolani anno 1816. nuper repetitam in collectione *Classicorum auctorum*, quam magno litterarum emolumento Romae parare coepit vir illustris, volumine quarto p. 306—353.: quae altera editio tum demum mihi allata est, quum mea esset typis descripta. Primus et hunc codicem totum et alium eiusdem bibliothecae excussit Henricus Valesius, cuius ex schedis lectiones plures Wyttenbachius, Bastius et Boissonadius protulerunt.

Codicum Monacensium duorum, 59. et 113., ab Iacobsio inspectorum specimina nonnulla apposui, integram lectionem edi operae pretium non fuit. Oratio inedita, quam in codice nescio quo Monacensi deprehendere sibi videbatur Hardtius in annotatione ad Pollucis Physica p. 226., inter editas est quinta decima, ubi quae Hardtius illic attulit leguntur p. 235. ed. meae.

Ad orationem septimam lectiones nonnullas ex codice quodam Taurinensi edidit Amadeus Peyron in Notitia librorum Valpergae Calusii p. 63.

Inter libros editos principem locum tenet octo orationum (21. 20. 22. 23. 19. 18. 24. 25.) editio Victoris Trincavelli cum aliis Themistii Alexandrique Aphrodisiensis scriptis in aedibus Aldi Manutii excusa anno 1534. cuius ab Harduini exemplo diversitas haec est: lectiones autem editioni Aldinae cum Stephaniana communes uncis inclusi, recipiendas in meam editionem asterisco designavi:

P. 265, 4 μὴ] μὴν 13 ἐπ'] ἀλλ' 18 συγχωρεῖ] ξυγχωρεῖ 25 εἰσιόν τι] (εἰσιόντι) 266, 11 Τοῦτο] τούτῳ 14 ἃς] οὓς 15 μὲν om. 20 ἐσκευασμένοις] ἐγσκευασμένοις 23 δὲ] (*δὴ) 26 οὐ om. 267, 1 ἀληθινῶς] ἀληθινὸς 7 ἀρύεται] ἀῤῥύεται 9 ἀρυόμενος] ἀῤῥυόμενος 268, 3 νεουργῶν] γεουργῶν 18 κύνες] κῦνες 269, 1 περιαιθροῦντες] περιαρθροῦντες [Sic apud Photium lex. p. 290, 13. in codice περιαρθροῦντος scriptum pro περιαθροῦντος] 5 ἐγκράτειά τε] ἐγκρατεία τε 11 ἐπιβολὴ] ἐπιβουλὴ 18 ἐπὶ] περὶ cum codice Ambrosiano 25 σιτοπομπεία] (σιτοπομπία cum A.) 270, 1 ἀκυμότερος] ἀκυκότερος 271, 3 τοῦ] *τῶν 8 περιβόλου] περιβούλου 18 σκιαγραφία] σκιογραφία 25 καλλύνεται] καλύνεται 272, 1 ἐπιούσης] ἐποιούσης 9 Κωνσταντῖνος] ὁ κωνσταντῖνος cum A. 273, 1. Πελιάδας] (πελειάδας) 9 εὐδόκιμον πάλιν] (εὐδόκιμον πάλαι) 12 πολιαρχίᾳ] (πολυαρχίᾳ) 27 (habet ἐπ' ὄψει μὲν τοῦ δήμου, quae apud Harduinum typothetae culpa exciderunt) 30 τόξον] (*τόξων) 274, 11 Νουμᾶς] (νοῦμας) 15 ὁ θεσπέσιος] ὁ om. 21 μετριωτέρα καὶ δυνατωτέρα] μετριώτερα καὶ δυνατώτερα 275, 17 αὕτη] (αὐτὴ) 18 φαίη] φαίην 21 (ἀλλ' om.) 276, 2 ἢ] εἰ 14 Λυδὸν] (*τὸν λυδὸν) 34 μέρους μικροῦ] (μέρος σμικρὸν) 277, 2 φιλιτίῳ] (φιλητίῳ) 7 δὲ] (τὲ) φῦλα] (φίλα) 9 πρᾷος] πρᾷον 18 δημοσίων] (δύο μόνων) ταμιείων] ταμίων 33 βουλαῖον] (βούλιον) καί μοι συλλάβεσθε] (σύν μοι λάβεσθε) 278, 2 ἰδοὺ] ἰδὸν οὕτως] οὗτος 3 ὑμῖν] ἡμῖν 7 περ om. 8 ᾄσεσθε] (ᾄσεσθαι) 11 ἄπο] (ἀπὸ) 17 οὐδ'] (οὐδὲ) 22 (τοῦ om.) 25 (τῶν om.) 26 μόνον] (μόνος) 279, 4 τοι] (τι) 11 ἢ τὸν] (ἤτοι) 16 ὡς Δομετιανὸν] (καὶ δομετιανὸν) 19 ἐφροιμιάζετο] (ἐφωρμιάζετο) 280, 2 μεριμνήσαντα] (περιμνήσαντα) 8 πυθέσθαι] (πείθεσθαι)

12 αὕτη] (αὐτή) 13 ἡ] (καὶ ἡ) 24 ἀφιεῖσαν] ἐποιοῦσαν 27 ἐνδιέτριψας] ἐνδιέτριψε ὅ τι] (ὅτῳ) 281, 18 ὅτῳ] (οὕτω) 21 Ἀλλὰ] (*ἀλλ') 24 μικρᾶς] μακρὰς (recte μακρᾶς Steph.) μελλήσεως] μελήσεως 25 ἐξεκέκοπτο] (ἐξεκέκυπτο) 282, 2 ἀναγνωρισθῆναι] (ἀναγνωσθῆναι) 4 σὺν] (ἐν) 22 ὑποτεμνομένοις] (ὑποτεμνόμενοι) 283, 8 ἐμποδὼν] ἐκποδὼν 9 τοὺς] (τοῦ) 15 ἐξορμᾷ σε] (ἐξορμεῖται) 25 αὐτοφυής τις καὶ] αὐτοφυὴς καὶ 286, 1 ἄττα] ἅττα constanter ἐργάζεσθαι] ἐργάσασθαι cum A (Recte ἐργάσεσθαι Steph.) 16 ἀπαγγελεῖ] ἀπαγγέλει 287, 3 ἐξηῦρεν] (ἐξηῦρον) 6 μετοικήσει] μετοικίσει 10 Ἤ που] (εἴπου) 288, 13 Κιττιεὺς] (κιτιεὺς) 289, 5 τὸν] (*τῶν) 6 εἰσελκυσμένος] (εἰσελκυσμένω) 8 μύρον] μῦρον 9 δὴ οὐχ — ἀπῴκισται] (om.) 291, 1 ἔμπλεων] ἔμπλεον 5 χρυσᾶ] χρυσά 22 αὐτῷ] αὐτῷ 23 συνάγοι] συνάγει 25 ἔχοι] ἔχει 293, 9 ἐργάσεσθαι] ἐργάζεσθαι 16 ἐπεκελεύετο] ἐπικελεύετο 23 Σωκράτους] σωκράτης 295, 1 ἄλλος] ἄλλως 12 σπουδῆς] (σπονδῆς) 296, 2 συνελέγητε] συνελέγηται 6 ἑωρᾶσθαι] ἑωρᾶσθε 297, 6 ἁπλῆν] ἁπλήν 298, 12 μαρίλης] μαρίλλης 17 λεοντῆν] λεοντήν 299, 25 ἄπο τρόπου] ἀποτρόπου 27 αἰσχύνειν αὐτὸ] αἰσχύνην αὐτῷ 300, 5 ὀλίγου] ὀλίγον τεχνίων] τεχνιῶν (hoc est τεχνῶν, quod ex A restituendum) 18 ἆρα] ἄρα 301, 18 βούλεσθαι] βούλεσθε 21 ἀχλὺν] ἀχλῦν 22 ἡμῖν] ὑμῖν 302, 1 δὲ] (*δὴ) 4 οἰκίαις] οἰκείαις 15 δ'] δὲ 22 Ἆρα] ἄρα 31 ἕλκειν] ἕλκει cum A 303, 15 καταβάλλοντες] καταβάλοντες 21 μή] μήν 16 αὐτοῦ] αὑτοῦ 29 ῥωμαλέως] ῥωμαλαίως 32 ποιησαμένου] ποιησαμένῳ 14 ναμάτων] (τῶν ναμάτων) 305, 2 ξυμφέρειν] (ξυμφύρειν) 25 αὐτὸν] αὑτὸν 306, 27 ταλάντων] (σταλέντων) [ταλάντων Stephanus in annotatione, collata p. 30, 12.] 28 Κιττιεύς] κητιεύς (κιτιεύς

Steph.) 307, 11 ἢ τρεῖς] εἰ τρεῖς 23 συνερανίσαιτο] συνερανίσατο 24 συγκολλᾶν] συγκολᾶν 308, 6 φορτικῶς] φορτικός ἐκαλλωπίζετο] ἐκαλωπίζετο 20 ἐκπαταγεῖ] ἐκπατταγεῖ 309, 10 ὑμᾶς] ἡμᾶς 13 ἡμεῖς] (ἡμᾶς) 310, 14 ἥ] ἢ 18 ἀκρωτηρίων] ἀκροθηρίων, quod prope accedit ad veram scripturam ἀκροθινίων ex A restitutam. ἀκρωτηρίων Stephani interpolatio est. 28 Λυκείου] λυκίου 29 Ἀριστοτέλους] ἀριστοτέλου 311, 13 συμβάλλεσθαι] συμβάλεσθαι 19 αὐτοῦ] (αὐτῷ) 312, 3 διολλύειν] διολύειν 12 καὶ σὲ] καὶ πρὸς σὲ 28 ἐτάχθησαν] ἄχθησαν [similiter A ἤχθησαν] 313, 23 φασὶν] (φασὶ) 314, 15 ὀμνύοι] ὀμνύει 19 ὅσοις] ὅσοι 29 δείῃ] (δέῃ) 315, 4 εἰσορόων] ἰσορώων 6 ἐνὶ] ἐν 19 μὲν] (περὶ) 316, 3 τι] (τε) 7 ἀλλ'] ἄλλ' 317, 15 ἀνάκτορα] (ἀνδράκτορα) 18 διατριβάς] διαβάς 22 τά γ'] τά τε 318, 21 προσπατταλεύων] (προσπαταλεύων) 319, 9 δυσμεναίνῃ] δυσμεναίνει 25 αὐτῶν] αὐτῶν 320, 6 ἐπὶ] ἐπεὶ 7 διαβάλλῃ] διαβάλλει 11 ·ολλὴ] πολὺ 19 ἐπιλάβῃ] ἐπιλάβηαι 321, 19 συνεστιάθῃ] (συνεχθίσθῃ) 23 ἐπαριστεροῦ] ἐπαριστέρου 24 ἐπὶ δεξιὰ] ἐπιδέξια 323, 21 Πολυπαίδῃ] (παῖ δὴ) 325, 9 μὴ] καὶ 17 πέρι] περὶ 30 θαμὰ] τὰ μὰ 326, 3 σημεῖα] (*τὰ σημεῖα) 21 δεώμεθα] δεόμεθα 327, 14 εὐχαριστίας] εὐχαριστείας 29 πολλοὺς καὶ εἰ μὴ — αἱρεῖσθαι πόνους] om. 32 γνώριμος] γνωρισμὸς 328, 4 κρείσσων] κρείττων προσδοκᾷς τινα] πρός τινα 7 ἀπέχεσθαι] ἀπέχθεσθαι 8 παραλείψεις] παραλείψει 13 συμπεριπατοῦσι] περιπατοῦσι 29 τούτῳ δὲ] τούτων δὴ 329, 30 εὔμικτος] εὔμικτον 32 Χαβρίου] χαυρίου Ἰφικράτους] ἰφικράτους 330, 1 Χαβρίας] χαυρίας 9 τοξείαν] τοξίαν 17 κυνηγέται] (*οἱ κυνηγέται) 23 ἰχθῦς] ἰχθὶς 24 αἱροῦσιν] αἵρουσιν 30 γαννύμενος] γανύμενος

331, 18 ἀσπάζωνται] ἀσπάζονται 19 ἀπλήστου] ἀπλάστου [Sic apud Euripidem Med. v. 150. multi codices ἀπλάστου pro ἀπλήστου.] 24 μὴν] οὐ 332, 11 γὰρ] (*γὰρ δὴ) 15 ζώων] ζῷον 333, 1 γίνεται] *γίγνεται 8 αὐτὴν] αὐτῆς 13 ἐπιβρίσαντος] ἐπιβρήσαντος 19 ἐργάσοιτο] (*ἐργάσαιτο) 23 δὲ] δὴ 25 ὄκνον] ὄγκον 334, 1 αὖ] ἦν 8 καὶ om. 16 ἐπιπλέκειν] ἐπιβλέπειν 21 ἐκποδὼν] ἐκποδῶν 27 ἅμιλλαν] ἅμιλαν 335, 6 ὁμοιότης] ὁμοιότητος 20 εἰ om. 26 μέλει — μέλει] μέλλει — μέλλει 336, 3 οἷ] οἱ 12 ἀηδίαν] ἀδίαν 21 ἢ ὅποι] ἤ ποι 337, 10 θυρίον] θηρίον 18 κατακτανοῖεν] (κατακανοῖεν) 20 τοῦ om. 31 ὁμολογοῦσι] ὁμολογούσῃ 338, 1 ἐξέμηνε] ἐξέμεινε 17 ἔχον] ἔχων 339, 13 αὐτῆς] αὑτῆς 340, 3 ἐπήρετο] ἐπορεύετο 343, 4 ἀγεῖραι] ἐγεῖραι 12 ἢ διδάξαιμι] καὶ διδάξαιμι 344, 9 περικέχυταί] περικέχυτέ 30 ἐξαριθμήσωμαι] ἐξαριθμήσομαι 346, 1 Μετάποντον] μεγάποντον 21 μετεποιούμην] μεταποιούμην 347, 21 ἰόντες] ὄντες 27 τὰ om. 28 Κιττιεὺς] σκιτιεὺς (recte κιτιεὺς Steph.) 348, 9 ξυνήκετε] ξυνέστηκεν 20 ἐχομένους] ἐχομένοις 350, 6 τὸ μὲν] καὶ τὸ 18 Ἀβδηρίτης] αὐδηρίτης 351, 9 ἐπιβουλεύοι] ἐπιβουλεύει 25 ὅντινα] *ὅντινα ἴστε 28 τοὺς] om. 352, 4 ἅλις] ὅλις 12 ἀλτῆρας] ἀλκτῆρας (ἁλτῆρας Steph.) 16 πείθεσθε] πείθεσθαι 23 πραεῖαι] πραεῖναι 30 ἐκ καὶ] (καὶ ἐκ) 31 ἂν om. 353, 9 primum οὔτε om. 14 ὀρθῶς] (ὀρθοῖς) 22 ταμίαις] ταμίοις 31 διάγειν] διάσειν 354, 13 χρυσῇ] χρυσῷ 14 ἀθριπηδέστου] ἀθριπαιδέστου 19 Διονυσίου] διονύσου 355, 5 οὐδέν τι μεῖον] οὐδὲν τιμεῖον 10 μὲν] (om.) 15 ἀποκωλύει] ἀποκωλύοι 24 ὑμῖν] ἡμῖν 27 κατεθέμην] ἐκατεθέμην 356, 2 ξυντεθέντα] ξυνετεθέντα 10 11 Σικυ-] συκι- 16 Λυκίου] λυκίου 19 αἴσθοι-

το] αἴσθητο 23 ξυγγραμμάτων] συγγραμμάτων 357, 9. συμπλάσας] συμπλάσσας 358, 23 αὐτῆς] αὐτῆς 25 ἡ] οἱ 30 ἐν βραχεῖ] ἔμβραχυ [Hoc si verum est, ἐμβραχὺ scribi praestat.] 359, 2 μετάγων] μετάγον 4 οὐδέν τι μεῖον] οὐδὲν τιμεῖον 8 Θεαρίωνος] (θερίωνος) 16 ὑπὲρ ὑμῶν] (ὑπὲρ ἡμῶν) 17 δὴ καὶ] δὴ 19 προσοικήσαντες] προσοικίσαντες 360, 2 τοὺς] τὰ τοὺς 3 νεὼς] νέως 31 δέ] (δὴ) 361, 1 ὅδωδε] (ἔδωδε) 3 4 (lacunae signa om.) 21 τοῖς om. 30 εἰ] ἡ 32 ξυγχωρήσει] συγχωρήσει 362, 17 ἡμῖν] (ὑμῖν) 21 τοιόνδε] τοιόντε 363, 14 ἐὰν] ἐᾶν (ἐᾷν Steph.) 364, 1 οὐχ] οὐκ 366, 31 οὐκ οἴονται] οὐχ οἷόν τε 367, 2 λέξω] λέγω 7 τῇ] (καὶ τῇ) 18 ἀλλά σοι] ἀλλὰ σοὶ 368, 8 συμπαρέσεσθαι] συμπαρέπεσθαι 30 οἰκείου τοῦ] οἰκίου καὶ (οἰκείου καὶ Steph.) 369, 1 ἀμφιέννοιτο] ἀμφιέννυτο 5 ἔχοι] ἔχει 370, 16 δ'] (δὲ) 18 Φωκυλίδης] φωκυλλίδης 25 ἐννεοττεύουσι] ἐννοττεύουσι 371, 2 οὔτ'] (οὔτε) 11 στέγειν] (στέργειν) 17 ἐπυργάσαντο] (ἐπυργώσαντο) 372, 8 βίαν] βιαίαν 27 κατεπτηκότος] (*κατεπτηχότος) 29 ἀλκὶ] ἀλκῇ 373, 1 ἦν] ἣν 374, 7 κρηπῖδα] κρηπίδα 8 αὐθήμερον] (°αὐθημερὸν) 9 πῶς ἂν] (πῶς) 10 ἐπιτάγματι] (ἐπιτάγματι ἂν) 14 (τέως om.) Ὀλυμπιάσι] ὀλυμπιᾶσι 15 τὸ] τὸν 17 Κἀγώ σε] κἄγωγε (κἀγώγε Steph.) μακάριε] (μακάριοι) 19 προσιδεῖν τι τῶν ἤδη εἰργασμένων] (προϊδεῖν τι τῶν εἰργασμένων) 21 (χωρίον om.) 375, 1 ἕνα] ἕννα 3 εἰμὶ] εἰμὴ 5 δαιμόνιοι] λακεδαιμόνιοι 10 οὗ δίχα γράφειν] (ὃν διαγράφειν) 13 εὐποροῦντι] ἐγχωροῦντι 15 στήσω μὲν] (στήσωμεν) 16 (τε om.) 17 ἤ σε] ἥσε 18 ἀπολείψειε] (ἀπολείψοι) 20 μοι μὴ] (μὴ) καίρια] (κηρία) 24 τεχθῶσι] (τεθῶσι)

Orationes octo ab Aldo editas Henricus Stephanus

Parisiis recudit anno 1562. additis sex aliis (7. 10. 9. 5. 4. 2.), quarum haec est ab Harduini editione lectionis discrepantia:

P. 28, 4 — 16 om. 29, 21 ῥᾳδίως] ῥᾴδιος 33, 14 χαριστήριον ἐν δυνάμει, τοῦτο] χαριστήριον, δυνάμει τοῦτο 34, 3 ἀπολείπεσθαι] ἀπολείψεσθαι 6 ἀλουργίδι] ἀλουργῖδι (sic pene constanter) 16 ὁρῶ] ἐρῶ 37, 20 ἐνεργεστέραν] ἐναργεστέραν 27 βασιλέα] βασιλέας 40, 8 φυλάττετε] φυλάττετε praefixo asterisco 13 καὶ om. 44, 22 σφενδονῖται] σφενδονῆται 46, 29 οὕτω] οὕτως 60, 14 μέχρι] μέχρις 15 εἰσορόωντα] εἰσορῶντα 27 ἱερῶν] ἰατρῶν (in annotatione coniicit καρπῶν) 64, 4 αὑτοῦ] αὐτοῦ 65, 13 πέμπειν] πέμπει 66, 10 ὑμῶν] ὑμῖν 69, 2 Ἴσσῳ] * ἰσσῷ 16 ἐξέτρεψε] * ἐξέθρεψε 74, 6 οὐδὲν] οὐδὲ 75, 7 κενῆς] καινῆς 77, 9 ἀποφῆναι] ἀποφήναι 10 ἢ] ἢ ἐπέγραψε] ἐπιγράψαι 12 δεῖξαι] δείξαι 78, 19 τῷ] τὸ 79, 7 κυνῇ] κυνὶ 80, 21 μορμολυκεῖα] μορμολύκια 81, 7 τοῦτον] τούτων 24 ἵενται] ἴενται 82, 15 — 17 οὐ φαυλότερον — τὸν νόμον omittit posito lacunae signo. 20 αὐτοκράτωρ] * αὐτοκράτορ 84, 19 ὑποφαίνει πρὸ ὥρας. στέλλε] ὑποφαίνει. πρὸ ὥρας στέλλει 103, 4 σφενδονίτης] σφενδονήτης 104, 22 πλὴν] πλεῖν 105, 17 νεύματος] πνεύματος 106, 24 τι] τε 109, 3 ἐκ om. 5 ὑμετέραν] ἡμετέραν 8 τοὺς — κατασκόπους] τοῖς — κατασκόποις 110, 20 ἔτι] ὅτι 27 28 uncos om. 28 ἀποστρέψασθαι] ἀποτρέψασθαι 111, 6 δυστυχέστατον] δυσχερέστατον 16 ἔδοξας] ἔδειξας 113, 3 ὑγιέστερον] ὑγιαίστερον 114, 20 ἑαυτοῖς] ἑαυτοὺς 115, 19 μὲν] τὴν 116, 25 ἔξεσται] ἔξεστί 117, 23 παραῤῥήτους] παραῤῥητοὺς 118, 26 τοῖς] οἱ τοῖς 119, 12 τιμῇ] τιμὴ 26 ὑμῶν] ἐμῶν 147, 17 ὁμοτίμους] ὁμότιμος: sed illud in annotatione. 153, 11 τῷ] * τὸ 14 ὀλυμ-

πιάσιν] *ὀλυμπίασιν* 155, 10 *ἀνάγκῃ*] *ἀνάγκης* *μετὰ* om. 158, 4 *φιλομακέδονα*] **φιλομακεδόνα* 30 *ἡμετέραν*] *ὑμετέραν* 163, 10 *οὐκ ἄθρουν*] *οὐκ* om. 164, 31 habet *μάλιστά εἰσι*, quae apud Harduinum typotheta omisit. 165, 33 *ἄνευ παρατάξεως*] *ἄνευ τοῦ παρατάξαντος* 166, 10 *πολεμούμενοι*] *πολεμούμενον*

Orationes sex ab Henrico Stephano primum editas Georgius Remus repetiit Ambergae a. 1605. loquacibus oneratas annotationibus. Nova una accessit oratio duodecima, ex interpretatione Latina Andreae Dudithii. Brevi interiecto tempore sex aliae (*Δημηγορία Κωνσταντίου*, 8. 26. 6. 14. 27.) cum interpretatione Latina Petri Pantini et *notis viri eruditi*, quem Fabricius Danielem Heinsium esse suspicatur, prodierunt Lugduni Batavorum a. 1614. Orationem sextam Synesii nomine inscriptam Federicus Morel ediderat Parisiis a. 1604.

Dionysii Petavii duplex editio est: prima Flexiae emissa a. 1613. in qua quattuordecim Stephanianis accesserunt orationes tres, 26. 6. 12.: altera Parisiis a. 1618. rursus tribus aliis aucta, 8. 14. 27. Quibus mox tredecim novae (1.3.11. 13.15.16.17.28.29.30. 31. 32. 33.) accesserunt, quas post mortem Petavii suae editioni (II) inseruit Ioannes Harduinus, quae Parisiis prodiit a. 1684. ipsius Harduini Petaviique amplioribus instructa annotationibus, quas meae editioni integras adieci. Nam neque Harduini inutilis opera fuit et Petavii commentaria, ut omnia viri eximii scripta, etiamnum lectu sunt dignissima.

Post Harduinum non inventus est qui studium in hoc scriptore collocaret praeter G. Rouleziuni, Belgam, qui *observationes criticas in Themistii orationes*, accuratae doctrinae specimen, Lovanii edidit a. 1828. Iacobsii autem emendationes alias ex eius scriptis alias ex schedis amice mecum communicatis deprompsi. Emendationes orationis XXXIV. ex censura editionis A. Maii

sunt petitae, quae diariis Ienensibus a. 1816. est inserta.

De vita studiorumque Themistii ratione alienum ab consilio meo est quae Fabricius aliique collegerunt repetere et amplificare. Quamobrem hoc unum addo, quod non illepidum cognitu est, ipsa Themistii ossa vel superesse adhuc vel credi superesse, Riminis, quae pontificiae ditioni subdita urbs est, asservata: de quo Keysslerus in Itinerario haec narravit p. 924. „Siegismund Pandulphus diente den Venetianern zwei Jahre lang als General wider die Türken in Morea, und als er die Stadt Sparta eroberte, nahm er die Gebeine des Themistius, eines berühmten Constantinopolitanischen Philosophen, der unter die deutlichsten Ausleger Aristotelis gezählt werden kann, mit sich zurück, und liess sie in einen marmornen Sarg legen, welcher auswendig an der Kirche [zu Rimini] mit folgender Aufschrift zu sehen ist:

Themistii Byzantini
Philosophorum sua tempestate principis reliquum
Sigismundus Pandulphus Malatesta Pond. F.
Belli Peloponnesiaci adversus Turcarum Regem Imperator
ob ingentem eruditorum, quo flagrat, amorem,
huc adferendum introque mittendum
curat M. CCCC. LXIV."

Quod aliquanto honorificentius est quam Reiskii fuit de Themistio iudicium, his verbis perscriptum „*Fuit aulicus adulator et versipellis, vanus iactator philosophiae suae, specie magis quam re cultae, ineptus et ridiculus vexator et applicator Homeri et veteris historiae, tautologus et sophista: in omnibus orationibus paene eadem, et ubique argutiae longe petitae.*"

Reliquum est ut addenda quaedam ad annotationes meas exponam.

P. 4, 19 *τέλειον τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς*] Similis genitivi usus p. 12, 26. 103, 30. Quod fuerunt qui non intelligerent.

14, 16 *Annotationi adde*, Sic apud Liban. vol. I. p. 633, 13. quod codex Monacensis *αἴτιοι* pro *ἀπηνεῖς* praebet, ex *ἄγριοι* corruptum esse suspicabatur Reiskius.

19, 22—28 Haec iisdem fere verbis repetit p. 325, 26.

19, 25 *φίλους πλουτοίη*] Quod in margine A scriptum est *φιλίας*, prope accedit ad *φιλίαν*, quod in altero loco legitur. Recte habet accusativus, de quo dixi ad p. 25, 22. Alia quaedam exempla attulit H. Stephanus in Thesauro. Sed apud Procopium vol. I. p. 518 b. ed. Maltret. *κτῆμά τι, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν πάντων κάλλιστον πλουτήσεις*, vera scriptura est *κτήματι—καλλίστῳ*.

20, 10 *ἀλλ' οἷον γὰρ*] Dele uncos, quibus *γὰρ* particula inclusa est. Similiter infra p. 252, 29. *ἀλλὰ δεῖν γὰρ* —. et Eupolis in Bekkeri Anecd. p. 377, 8.

21 Ad hanc *δημηγορίαν* respicit p. 360, 9. 471, 3.

27, 6 Excidit subscriptio „*Allata est epistola pro Themistio, clarissimo philosopho, lectaque in Senatu Kalend. Septembribus, Coss. Arbetione et Lolliano. Legit autem Iustinus clariss. Proconsul.*“

28, 5—16 Hoc argumentum in Pantini editione p. 11. praemissum est orationi octavae.

34, 12 *Annotationi adde*, *ἄθικτος καὶ ἀνέπαφος* p. 169, 11.

52, 3 *εὐνοίας.*] *εὐνοίας*,

59, 13 Non commemoranda erat coniectura *ἢ ὅτι καὶ* —.

64, 28 *Εἰ δὲ* —] Orationem inchoatam resumit p. 65, 19 *εἰ οὖν* —.

66, 26 *συναιρόμεθα*] Legebatur *συναιρούμεθα*.

78, 26 *Ἐπαμινώνδαν*] Recte codex Monacensis

ἐπαμεινώνδαν, quae scriptura ubique est restituenda in scriptoribus quidem non Boeoticis.

109, 9 στρατιώταις.] στρατιώταις,

128, 22 βασιλεῖ, οὐχ] βασιλεῖ οὐχ

131, 22 κωμῳδοδιδασκάλῳ] Legebatur κωμῳδιδασκάλῳ.

154, 9 οὐδὲ γὰρ] Legebatur οὔτε γάρ.

158, 5 φιλορώμαιον] Vulgo φιλορωμαῖον.

159, 21 ᾐόνας] Vulgo ἠϊόνας.

160, 12 βάθος] Legebatur βάθους.

166, 20 ἐξαιρῶν] Legebatur ἐξαίρων. Conf. 30.

179, 3 Vide Harduini annotationem.

180, 5 ὁδηγετεῖν nondum relatum in lexica. Sic ποδηγετεῖν pro usitato ποδηγεῖν Lycophro et alii quidam dixerunt.

212, 18 ἀσμενίσεις] Probabile est ἀσμενιεῖς scripsisse Themistium, qui γεμιεῖν dixerit p. 353, 33. κουφιεῖται 405, 18. νομιεῖν 220, 1. 351, 4. 388, 31. ἀγωνιούμενος 292, 19. 344, 2. ὀργιεῖσθε 300, 31. Εὐτρεπίσοι autem, quod p. 375, 7. legitur, in εὐτρεπίσῃ mutandum.

239, 19 παραμυθία] Praestat παραμύθια.

249, 26 θρέμμια typothetae error. Scr. θρέμμα.

267, 2 χρυσὸς] Immo χρυσοῦς.

270, 14 ποταμὸς ἀλαζὼν] Sic Aeschylus in Prometh. v. 717. Araxem dixit ποταμὸν ὑβριστήν.

275, 3 Ἐρρήθη] Adde omissam ab typotheta δέ.

277, 33 καί μοι συλλάβεσθε ex Harduini editione me invito remansit. Restitue quod in libris est σύν μοι λάβεσθε, sumptum ex Platonis Phaedro p. 237 a.

305, 33 Recte Stephanus et Petavius προστετηκότα δὲ — καὶ προσεδρεύοντα —.

337, 18 κατακτάνοιεν] Aldina et Stephaniana κα-

ταχανοῖεν. Vera igitur scriptura καταχάνοιεν est. Quem aoristum librarii vix usquam intactum reliquisse reperiuntur.

340, 21 ἀμφίεστο] Immo ἠμφίεστο.

371, 2 πράξιας] πρήξιας cum A.

393, 17 εὐαλώτατος sine ulla dubitatione in εὐαλωτότατος mutandum. Vana enim videtur Wyttenbachii opinio de syncope comparativorum et superlativorum apud prosae orationis scriptores, in annotatione ad Plutarchum exposita vol. VI. p. 434. Nam quae in locis quibusdam Xenophontis, Plutarchi, Diodori, aliorum, quos sciens omitto, leguntur εὐχειρότατος, εὐφωρότατος et similia, quo tandem argumento cognoscitur scriptorum esse, non librariorum peccata, quorum frequens hic est in adiectivis polysyllabis error? Ita apud Aristophanem Nub. v. 462. codex Ravennas ζηλότατον pro ζηλωτότατον. apud Isocratem p. 209 d. liber Urbinas errore etiam manifestiore ζηλώτερον pro ζηλωτότερον. in trimetro Euripidis apud Strabonem VIII. p. 366. καὶ βουσὶ καὶ ποίμναισιν εὐβοτωτάτην, libri quidam εὐβοτάτην praebent. apud Xenophontem Hieron. I, 11. libri alii ἀξιοθεώτατα, alii ἀξιοθεάτατα, pro ἀξιοθεατότατα, quod emendate scriptum legitur apud Herodotum II, 176. ἀξιοθεητότατον. Ἀλλοκώτερον et ἀλλοκώτατον, quae ex Platone comico affert Wyttenbachius, ipsa quoque vitiosae scripturae deberi videntur, a Bekkero emendatae in Anecdotis p. 378, 32. 379, 1. et emendandae apud Galenum vol. X. p. 497. ed. Charter. Idoneam vero rationem habent χαλικροτέρη pro χαλικρατοτέρη ex Nicandro iam ab Henrico Stephano memoratum in Thesauro et ἀκηροτάτου in epigrammate Stratonis, ambiguitatem inter ἄκηρος et ἀκήρατος dedita opera quaerentis. Quibus fortasse addendum εὐηρότατον pro εὐηροτώτατον apud Hesychium et Suidam, quamvis graviter reprehensum a Bentleio in epistola ad Millium p. 93.

440, 15 δὲ] Vulgo καὶ.

448, 25 ὥσθ'] ὡς?

452, 17 13 *Βα-*] Delendum.

454, 14 πλουτοδοῦντα typothetae error. Scr. πλουτοδοτοῦντα.

491, 3 AUGURALIUM] Corr. AUGUSTALIUM.

I.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

(Οὗτος εἴρηται ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας, ὅτε πρῶτον συνέτυχε τῷ βασιλεῖ, νέος ὢν ἔτι· διόπερ οὐδὲ πάνυ κρατεῖ τῆς ἰδέας.)

Νῦν σοι πρῶτον εἰσέρχεται λόγος, ὦ βασιλεῦ, ἐλεύθε- 1 a
ρός τε καὶ ἀψευδὴς ἐπαινέτης, καὶ ῥῆμα οὐδὲ σμικρὸν
ἑκὼν εἶναι προοῖτ᾽ ἂν οὗ τὰς εὐθύνας οὐχ ἕξει δοῦναι
φιλοσοφίᾳ. διόπερ ἀναγκαῖον αὐτῷ μόνα ἃ τεθαύμακεν
ἐπαινέσαι. τεθαύμακε δὲ σοῦ μᾶλλον ἓν ἀγαθὸν τῆς
ψυχῆς ἢ σύμπαντα ἅμα τὰ κτήματα· οἱ δὲ πολλοὶ ἐπαι-
νέται ἐκεῖνα μᾶλλον ὁρῶσί τε καὶ ᾄδουσιν ἐν τοῖς λόγοις, 2 a
τῆς τε ἀρχῆς τὸ πλῆθος καὶ τῶν ὑπηκόων τὸν ἀριθμὸν
καὶ φάλαγγας ὁπλιτῶν ἀμάχους καὶ ἱππικὰς ἴλας καὶ
παρασκευῆς πολύν τινα πλοῦτον καὶ ὅπλων ἀμήχανα
φράγματα καὶ δράκοντας λεπτῶν ὑφασμάτων, μετεώρους
ἐκ περιχρύσων καμάκων, ὑπὸ τοῦ πνεύματος μεστουμέ-
νους τε καὶ δονουμένους. ὅσοι δὲ αὐτῶν κομψότεροι,
μᾶλλόν σοι προσίασιν ἐγγυτέρω, στεφάνου τε ἁπτόμενοι
καὶ χλαμύδος καὶ ζώνης ἀκηράτου καὶ χιτῶνος μαρμαρυ-
γῶν. οἱ δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον οἷον ἤδη σοῦ θιγγάνειν δο-
κοῦσιν, οἱ τὴν ἐνόπλιον χορείαν διεξιόντες καὶ τὰ κοῦφα
ἐν πολλῷ σιδήρῳ σκιρτήματα καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἵππων b

1, 4 φιλοσοφίᾳ Harduinus. Vulgo φιλοσοφία.

*ἐξελιγμούς; καὶ ἐξυμνοῦσιν εἰκότως σῶμα οὕτως διακεί-
μενον πρὸς τοὺς πόνους ἐκ τριγονίας βασιλικῆς.*

*Ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν ἴσως ἀγνοοῦσιν ὡς βασιλεὺς ἅπας
χερσί τε καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι σμικρὰ ἄττα δύναται
εἰς τὸ κατέχειν τὴν ἀρχὴν πρὸς τὴν ῥώμην τῆς διανοίας,
ὅστις δὲ ἐκείνην οἷός τέ ἐστιν ἰδεῖν, οὗτός ἐστιν ὁ δυνά-
μενος διιδεῖν τὸν ἀληθινὸν βασιλέα καὶ σέ, οὐ τὰ σὰ*
c *θαυμάσαι. πάσχουσι δὲ δὴ κἀκεῖνοι ἐοικότα. ἔστι μὲν
γὰρ καὶ ἁπλῶς σώματος ψυχὴ δυσφανέστερόν τι χρῆμα.
τὰ γὰρ τῶν πλειόνων ὄμματα ἐκεῖνο μὲν εὐθέως ὁρᾷ, τῆς
δὲ οὐκ ἔχει λαβέσθαι. τῷ δὲ βασιλεῖ τὰ ἔξωθεν περικεί-
μενα, ποικίλα τε ὄντα καὶ ἀγαπητὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς,
μᾶλλον ἐκκρούει τῶν ἐνδοτέρω τὴν θέαν, ὥσπερ, οἶμαι,
νεώ τινος ἁγίου προπύλαια τετιμημένα ἐκ πολυτελοῦς
λίθου τε καὶ γραφῆς πρὸς ἑαυτὰ ἐπιστρέφοντα καὶ ἀσχο-
λοῦντα τοὺς θεατὰς πολλάκις ἀφαιρεῖται τῶν ἀνακτόρων*
d *τὴν ἐποψίαν. ἀλλὰ κἀκεῖσε ὁ μὲν ἔμφρων, οἶμαι, καὶ
εὐσεβὴς ἄχρι τῶν ἀδύτων ἵεται, οἱ δὲ πολλοὶ ἔξω μένου-
σιν ὑπὸ τοῦ κόσμου τοῦ περὶ τὸν νεὼν βουκολούμενοι.
εἰ δὲ οὔπω δῆλον ὃ λέγω, πλέον φῶς ἅψομεν τῷ λόγῳ
ἔκ ποθεν, οἶμαι, λαμπροτέρου παραδείγματος. τὸν
θεόν, οὗ τάδε πάντα ἔργα τε καὶ γεννήματα, ἆρα
ὁμοίως εὐπετὲς καταμαθεῖν αὐτόν τε καὶ τὰ ποιήματα;
ἢ πρὸς ταῦτα μὲν ἡ φύσις ὄμματα ἐξ ἀρχῆς ἐτεκτήνατο,*
3 a *καὶ πάρεστιν ἀνεῳγμένοις ὁρᾶν ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ
τὰ λοιπὰ ἄστρα καὶ τὸν ξύμπαντα οὐρανόν, ἐκεῖνον δὲ
κατιδεῖν ἀγαπητὸν ὅτῳ καὶ εἰς χρόνον ἐξ αὐτῶν ἐκείνου
ἐφίκοιτο;*

Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ εὖ ποιῶν ὁ λόγος εἰκόνι προσωρμίσατο

2, 1 *ἐξυμνοῦσιν*] *ἐφυμνοῦσιν* A. Sed *ἐξυμνεῖν* est p. 30 a. et, quo lexica carent, *συνεξυμνεῖν* p. 102 b. *οὕτως* A. *οὕτω* H. 14 *τετιμημένα*] *τετμημένα* Iacobsius. 15 *λίθου* A. *τινὸς λίθου* H. *ἐπιστρέφοντά τε* H. *τε* om. A. 17 *κἀκεῖσε*] Sic *ἐκεῖσε* p. 239 c. ex A restitutum. 19 *βουκολούμενοι*] *ἤγουν θελγόμενοι* gl. A. 25 *ἀνεῳγμένοις* Iacobsius. Vulgo *εὖ γενομένοις*. 27 *ὅτῳ*] *ὅστις* Harduinus. 29 *προσωρμίσατο*] *προσωρμήσατο* A. Hoc vitiose legebatur p. 133 b.

πάνυ οἰκείᾳ τε καὶ παγκάλῃ, φέρε ἐπὶ ταύτης ὀχούμενοι καὶ τὸ λοιπὸν συμπεράνωμεν. ὥσπερ οὖν, οἶμαι, τὴν θεοῦ φύσιν τὰ ποιήματα ἐπιδείκνυσιν, οὕτως φαίνουσιν αἱ πράξεις βασιλικὴν ἀρετὴν τοῖς δυναμένοις ἐκ τῶν ἔργων πρὸς τὸν ἐργαζόμενον ποδηγεῖσθαι. ποῖ δῆτα οὖν ἡμᾶς b ἐκφέρει τὰ ἔργα καὶ ποίαν ἐπιδείκνυσιν ἀτραπόν; οὔ τί που δύσβατόν γέ τινα καὶ ἐπίσκιον, εἰς οἵας οἱ πολλοὶ τῶν τυράννων ὥσπερ φωλεοὺς καταδύονται, ἀλλ' εὐρεῖάν τε καὶ τὰ ἴχνη τηλαυγῆ διατηροῦσαν, οὐδὲ ἐπ' ἄγριόν τι καὶ χαλεπὸν ζῶον ἐξάγουσαν, ἄρκτον ἢ κάπρον ἢ λέοντα, βασιλέως ὄνομα ἠμφιεσμένον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πάντων εὐκολώτατόν τε καὶ ἡμερώτατον θείας τε ὄντως δή τινος καὶ ἀτύφου μοίρας φύσει μετέχον ζῶον οὐράνιον, ἐκεῖθεν δοθὲν τοῖς τῇδε εἰς ἐπιμέλειαν. πρὶν δὲ ἄρξασθαι ἰχνηλατεῖν, συγχωρήσωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ κήρυγμά τι κη- c ρῦξαι τῷ λόγῳ, Ἄνδρες ὁπόσοι τοῖς αὐτοῖς οἴαξι κυβερνᾶσθε, εἰ μέν τι καὶ σμικρὸν φενακίζοντα ἐξεύροιτε, λοιδορεῖν τε καὶ ἀπωθεῖσθαι καὶ ἐκβάλλειν φιλοσοφίας, ὡς οὔτε ὅσια δρῶντα οὔτε ξύμφωνα τοῖς ἐκείνης νόμοις· εἰ δὲ ὅσα ἐπαινέσεται, τοσάδε καὶ ἀληθεύσεται, μή τοι πρὸς αὐτὸν δυσκολαίνειν μηδὲ οἴεσθαι κόλακα ἀντ' ἐπαινέτου· ὡς κολακείας μὲν οὐκ ἔσθ' ὅ τι δυσμενέστερον ἀληθείᾳ, ὁ δὲ ἔπαινος μαρτύριόν ἐστιν ἀρετῆς· μαρτυρεῖ δὲ ἕκαστος καλῶς ἃ γινώσκει. ὥσπερ d οὖν τῶν ἄλλων ἑκάστου μάρτυς ἀγαθὸς ὁ ἐπιστάμενος, οὕτω καὶ ἀρετῆς οἱ ταύτην εἰδότες.

Ξυνήκατε οὖν ὃ ξυντέθεικεν ὁ λόγος, μόνους εἶναι τοὺς φιλοσόφους μάρτυρας ἀρετῆς. ἀλλ' οὖν ἡμῖν τῷ κηρύγματι καὶ τάδε προσκείσθω, Ὦ ἄνθρωποι, κἀκεῖνο ἔτι γινώσκειν, ὅτι τὰς ὑμετέρας φωνάς, ὅσας ποιεῖσθε περὶ βασιλέως ἑκάστοτε ἐν ἀγοραῖς, ἐν θεάτροις, ἐν

3, 2 συμπεράνωμεν Iacobsius. Vulgo συμπεράνοιμεν. οὖν] Vulgo ὤν. 7 δύσβατον — καὶ ἐπίσκιον] P. 254 d. comparat Iacobsius. 9 τὰ ἴχνη A. τὰ om. H. 11 βασιλέως ὄνομα ἠμφιεσμένον addidi ex A. 28 ἡμῖν A. ἡμῶν H.

4 a οἰκίαις, ἐν βαλανείοις, πλέοντες, ὁδοιποροῦντες, σχολὴν ἄγοντες, ἐργαζόμενοι, ταύτας ἁπάσας συλλέξας ὁ λόγος ἡμέτερον ξυντέθεικεν ἔρανον, καὶ ταῦτα ξὺν νῷ ἀκούσεσθε παρ' ἡμῶν, ὅσα λέγετε εἰκῇ πρὸς ἀλλήλους. εἰ μὲν οὖν ψευδῆ λέγετε, ψευδῆ καὶ ἀκούσεσθε· εἰ δὲ ἀληθῆ, τά γε ὑμέτερα ὑμῖν ἀποδώσομεν. λέγετε δὲ ἀληθῆ· οὐ γὰρ ἂν ταὐτὰ ἐλέγετε ψευδόμενοι. ἀθρεῖτε δὴ ταύτην τὴν φωνὴν εἰ γνωριεῖτε ὡς ὑμετέραν.

Ὑμνεῖτέ που καὶ ᾄδετε πρὸς ἀλλήλους ἀρετήν τινα
b ἐξαίρετον βασιλέως. εἴπω τοὔνομα τῆς ἀρετῆς; ἀλλ' εὖ οἶδα ὅτι βοήσεσθε οἱ παρόντες καὶ τοὔνομα ἔτι κολοβὸν ἀφαρπάσετέ μοι τῶν χειλῶν. καίτοι προεῖπον ὑμῖν ὅτι παρ' ὑμῶν αὐτὸ ξυνελεξάμην καὶ οὐκ ἐμαυτοῦ ποιοῦμαι εὕρημα εἶναι. τὸ μὲν οὖν ῥῆμα ὑμέτερον πάνυ δή τι σμικρὸν οὐδὲ ἐν πολλαῖς ταῖς συλλαβαῖς, ἐγὼ δὲ ὥσπερ νόμισμα ἀποδώσω, προσθεὶς τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος ὥσπερ τόκον.

Ἐγὼ νομίζω τὸν φιλάνθρωπον βασιλέα τέλειον
c εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς καὶ οὐκ ἔσθ' ὅ τι προσδεῖν αὐτῷ εἰς ὁλόκληρον εὐφημίαν. ἕπεσθε γὰρ ὧδε τῷ λόγῳ. φαίνεται ὑμῖν φιλανθρώπου ἀνδρὸς εἶναι ἀδικεῖν τε καὶ βλάπτειν ἀνθρώπους καὶ ἐπιβουλεύειν καὶ ταὐτόν τι ἐργάζεσθαι καθάπερ μισοῦντα; ἢ τοῦτο καὶ γελοῖον ὑπολαμβάνειν; οὐκοῦν ἐν τῷ τοιῷδε αὐτὸν ἀνάγκη καὶ δίκαιον εἶναι. τί δαί; ἀκολασταίνειν εἰς ἀνθρώπους ἢ ἐξυβρίζειν μῶν ἐθελήσειεν ἂν ὁ φιλάνθρωπος; ἢ πάντων ἥκιστα; πῶς γὰρ ἂν τοὔνομα ἀληθεύοι; οὐκοῦν τόδε γε αὖ πάλιν σωφροσύνην αὐτῷ
d μαρτυρεῖ. ἀλλ' ἆρα ὁ φιλῶν τι καὶ περὶ πλείστου ποιούμενος προοῖτο ἂν αὐτὸ πολεμίῳ διαφθεῖραι ἐπιχειροῦντι, ἢ διαμάχοιτο ἂν παντὶ σθένει καὶ εἴργοι τὴν λώβην; τῷ οὖν ἀνδρείῳ μᾶλλον καλεῖσθαι προσήκει; πότερον δ' ὁ τὰς τῶν ἄλλων ὀργὰς ἀπερύκων αὐτὸς ἂν

4, 7 ταὐτὰ Harduinus. Vulgo ταῦτα. 15 οὐδὲ] καὶ οὐδὲ A. καὶ οὐκ H. ταῖς om. A. 23 ταὐτόν] τοιοῦτον Iacobsius. 30 πολεμίῳ] πολέμῳ A.

ὑπ' ὀργῆς ἀπολλύσι τὰ παιδικά; ἢ μάλιστα φιλανθρω-
πίας θυμοῦ μὴ ἡττᾶσθαι; τὸ δὲ δὴ πρᾷον καὶ τὸ
ἐπιεικὲς καὶ τὸ ἥμερον τί ἂν ἄλλο ἐν δίκῃ καλοῖτο;
ὁρᾶτε οὖν ὅτι τὸ σμικρὸν ἐκεῖνο ῥῆμα διακρούοντί μοι 5a
ἅπας ὁ τῶν ἀρετῶν ἑσμὸς ὑποφθέγγεται, μᾶλλον δὲ
καθ' αὐτὸν ὁ λόγος βαδίζει καὶ οὐκ ἐπερείδεται βασιλεῖ
τοῦ προελθεῖν ἀσφαλέστερον. ὅταν γὰρ ἔχῃ τὴν βασι-
λέως ψυχὴν καὶ ἅπαντα ὁμοῦ τὰ ἀγαθὰ συνειληφυῖα
δείκνυται, τότε ἐπιδείκνυσι φιλανθρωπίαν τοιαύτην. ἢ
γὰρ οὐ τοσοῦτον μὲν πλεονεξίας ἀφέστηκεν ὁπόσον καὶ
χαλεπότητος, τοσοῦτον δὲ ὕβρεως ὁπόσον καὶ ἀγριότη-
τος; ἀκολασίαν δὲ μὴ καὶ τοὔνομα αὐτὸ λυπῶμεν λέ-
γοντες· οὐ γὰρ ἐν τῷ τρυφᾶν ἡγεῖται τὸ μακάριον, b
ἀλλ' ἐν τῷ τὰ κάλλιστα πράττειν, καὶ δορυφορεῖται τὴν
ψυχὴν μᾶλλον τῷ λογισμῷ ἢ τὸ σῶμα τοῖς ὑπασπι-
σταῖς, ὡς ὑπὸ μηδενὸς ἐπιβουλεύεσθαι πάθους. ἐπί-
σταται γάρ, οἶμαι, καλῶς ὅτι πρῶτον ἀρκτέον αὐτοῦ
τῷ βουλομένῳ τῶν ἄλλων ἄρχειν. καὶ γὰρ αἰσχρὸν
ὑπολαμβάνειν τοὺς μὲν Ὀλυμπίασιν ἀθλητὰς εὖ μάλα
φυλάττειν αὐτοὺς καὶ διαίτῃ καὶ γυμνασίοις, τὸν δὲ
τῆς οἰκουμένης ἀγωνιστὴν ἀφύλακτον ἐκκεῖσθαι ταῖς
ἡδοναῖς. ἀλλ' ὅμως τούτων ἁπάντων αὐτῷ χορηγὸν c
εὑρίσκω τὴν ξυμφῖσαν φιλανθρωπίαν. τὸ δὲ αἴτιον
μανθάνοιτε ἄν μοι.

Ἔστι δέ, οἶμαι, καθάπερ ἀνθρώπου φαμὲν ἑτέραν ἀρετήν, ἑτέραν δὲ κυνῶν, ἑτέραν δὲ καὶ ἵππων, οὕτω καὶ βασιλέως ἴδιος καὶ βασιλικὴ παρὰ τὰς ἄλλας, εἰς ἣν ξυνδοῦνται καὶ αἱ λοιπαί, ὥσπερ εἰς μίαν κορυφὴν ἀνημμέναι. ἐπεὶ εἴ γε ἐπισκοποῖμεν ἑκάστην καθ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς οἷον νόμισμα μεταστρέφοντες, οὐχ οὕτως

5, 5 ἑσμὸς] Vulgo ἐσμὸς hic et alibi. σμῆνος ἀρετῶν dixit Plato in Menone p. 72 a. 9 δείκνυται] Pro δεικνύηται. „Sensus constaret, si legeretur, ὅταν γὰρ τέκῃ ἡ φύσις βασιλέως ψυχὴν, ἵνα πάντα — δεικνύῃ.“ Iacobsius. 12 λυπῶμεν A. λυποῦμεν H. 19 Ὀλυμπίασιν] Vulgo Ὀλυμπιάσιν hic et alibi. 29 ἑκάστην addidi ex p. 146 d. De coniectura addebat Harduinus. 30 οὐχ] οὐδεμίαν Iacobsius.

ἐμφαίνουσαν εὑρήσομεν τὸν βασιλικὸν χαρακτῆρα οἷον
d *τὴν καλουμένην ἀνδρείαν. δεῖ μὲν γὰρ ὑπάρχειν βασιλεῖ· καὶ γὰρ καὶ τὰ ἀγαθὰ πάντα· ἀλλ᾽ ὅμως εἰ μόνης θιγγάνοις, οὐκ ἔχει τύπον βασιλικὸν, ἀλλὰ στρατιωτικὸν ἢ στρατηγικὸν αὐτῇ μᾶλλον ἐνσεσημασμένον θεάσῃ, καὶ ταξιάρχου καὶ λοχαγοῦ ἔπαινος μέγας ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἀνδρεῖον εἶναι. τί δὲ καρτερία;*
6a *τί δὲ ἐγκράτεια; οὐκ ἰδιωτικαί τινες εὐεξίαι ψυχῆς; φημὶ δὲ ἔγωγε καὶ τὴν πολυύμνητον δικαιοσύνην κτῆμα μὲν εἶναι κάλλιστον βασιλεῖ· τί γὰρ θειότερον δικαίου πολλὰ ἀδικεῖν δυναμένου; καὶ σωφροσύνην γε αὖ παραπλησίως· τί γὰρ ὄφελος ἄρχοντος μὴ ἐλευθέρου; τοῦτο δέ ἐστιν ὁ τύραννος, ὃς ἅμα τε τῶν ἄλλων κρατεῖ καὶ δοῦλον ἑαυτὸν τοῖς πάθεσι παραδίδωσιν. ἀλλ᾽ ὅμως ταύταις ἁπάσαις τοιόνδε εἶναί μοι δοκεῖ· ἑκάστη μὲν γὰρ αὐτῶν ἰδίᾳ σκοποῦντι κοινός τις ἀνθρωπικὸς εἶναι*
b *κόσμος, βασιλικὸς δὲ γίνεσθαι τηνικαῦτα, ἡνίκα ἂν αὐτὴν ἐπισφραγίζηται φιλανθρωπία, καθάπερ, οἶμαι, χρυσὸν ψιλὸν τέως τὸ χρυσοῦ κάλλος ἐνδεικνύντα θεοῦ τύπος ἐγγενόμενος ἐμόρφωσεν εἰς θείαν εἰκόνα.*

Ἡκέτω δ᾽ ἡμῖν Ὅμηρος εἰς τὸν λόγον καὶ λεγέτω περὶ φιλανθρωπίας ὅτι καλὸν χρῆμα·

Καλὸν δ᾽ οὕτω ἐγὼ οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
οὐδ᾽ οὕτω γεραρόν· βασιλῆι γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν.

c *ἑκάστου γὰρ, οἶμαι, κατὰ φύσιν ἴδιος ἀρετῆς τύπος οὕτως ἐνούσης ὠφέλιμος καὶ παρὰ τοῦτο μέγα βλάβος, εἰ μὴ ταύτην ἔχοι. ἐπεὶ τί σεμνὸν γεωργὸν εἶναι πρᾶον ἢ σκυτοτόμον; τί γὰρ ἡ πραότης αὐτοῦ τοὺς πολλοὺς ὀνήσει, ὃν οἱ γείτονες δυσκόλως ἐπιγινώσκουσι; πῶς δὲ οὐ γελοῖον μαρτυρεῖν ὑφάντῃ φιλανθρωπίαν ἢ τέκτονι φαῦλον δωμάτιον κεκτημένῳ σμικρὰ προϊόντι*

6, 2 *γὰρ* om. A. 15 *τοιόνδε εἶναι*] *τοιόνδε τι ἐκεῖναι* Iacobsius. *δοκεῖ· ἑκάστη μὲν γὰρ — εἶναι*] Isocrates p. 165 a. HSt. *δοκοῦσι ταῖς δόξαις διαφέρειν ἀλλήλων· οἱ μὲν γὰρ ἔχειν —.* Ita enim codex Urbinas: vulgo *ἔχουσιν.* 23 *Καλὸν*] Iliad. γ, 169.

τῆς οἰκίας ὑπὸ καμάτου καὶ ἀσχολίας; οἰμώξεται μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος, εἰ μὴ σφόδρα εὐλαβὴς εἴη καὶ ἥμερος· d ἀλλ' ὅταν ἐκείνῳ τὸ ὄμμα γαλήνην ἔχῃ,

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλεν,

αὕτη ἐστὶν ἡ πολύκοινος εὐτυχία. οὐκ εὔχεται ναύκληρος οὐδὲ ἔμπορος τὸν Χαλκιδικὸν πορθμὸν εὔδιον εἶναι — πόσοι γὰρ αὐτὸν ἢ πλέουσιν ἢ θεῶνται; — ἀλλὰ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὸν Αἰγαῖον καὶ τὸν Ἰόνιον, οὓς πᾶσαι τέμνουσιν αἱ φορτίδες. καὶ τοίνυν εἰ βασιλέως 7 a ψυχὴ μὴ κυμαίνει μηδὲ θυμοῦ καὶ ὀργῆς πνεύματα ἄγρια κυκᾷ τε αὐτὴν καὶ ταράττει ῥᾳδίως ἐξ ὀλίγης ἀρχῆς ῥιπιζόμενα, τότε ἔξεστιν οὐ μόνον ἐμπόροις καὶ ναύταις, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τὸν βίον διαπλεῖν ἀσφαλῶς, ὁμοίως ὅστις τε μεγάλης νεὼς ἐπιβέβηκεν ὅστις τε ὀλίγης ἀκάτου, ὅ τε πηδάλιόν τι κατέχων ὅ τε ὑπηρέσιον εἰληχώς. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἀξύμβολος ἐπιβατεύειν ἐθέλει, καὶ τούτῳ δίδωσιν ὅμως ὁ πλοῦς, ἄπνους τε ὢν καὶ λεῖος καὶ σταθηρός. b

Σφαλερὸν μὲν γάρ που καὶ ἰδιώτῃ ῥᾳδίως ὀργῆς ἁλίσκεσθαι, σφαλερώτερον δὲ ὅτῳ ἔξεστιν ἅπαντα ποιεῖν ὀργισθέντι. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τὴν ὀργὴν μανίαν ὀλιγοχρόνιον εἶναι, ἀλλὰ ἀβλαβέστερος ὅμως τοῖς πέλας ὁ ξὺν ἀσθενείᾳ μεμηνὼς τοῦ μετὰ ῥώμης τε καὶ ἰσχύος. ὁ μὲν γὰρ ἑαυτῷ πράγματα ἂν μόνῳ παράσχοι, τοῦ δὲ τῆς νόσου καὶ ἄλλοι ξυναπολαύουσι. καίτοι πόσους ἂν πατάξειεν ἢ ἀποκτείνειε Πολυδάμας ἢ Γλαῦκος μελαγχολῶν; τῆς δὲ Καμβύσου μανίας φῦλα ὁμοῦ καὶ c ἔθνη ξυνῄσθετο.

Πολλὰ οὖν ἔγωγε ἀγάμενος βασιλέως, μάλιστα ἄγαμαι τῶν λοιπῶν, ὅτι πᾶν τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς ὥσπερ σίδηρον ἐμάλαξε καὶ χρήσιμον ἀντὶ ἀχρήστου ἐποίησε, μᾶλλον δ' ὠφέλιμον ἀντὶ βλαβεροῦ. οὐ γὰρ

7, 3 ἐκείνῳ] ἐκεῖνο A. 4 Ὧι] Iliad. β, 25. 62. 9 καὶ τοίνυν εἰ A. ὅτι τοίνυν ἡ H. 16 ἀξύμβολος] ἀξύμβουλος A. 17 τούτῳ A. τοῦτο H. 20 ἅπαντα] ἂν ἅπαντα A. 30 ὅτι πᾶν τὸ θυμοειδὲς —] Platonem de Rep. III. p. 411 a. comparat Heusdius Spec. p. 71.

ἐνδίδωσιν αὐτῷ προορούειν τοῦ λογισμοῦ οὐδὲ ἐπιτρέπει καθάπερ ἵππῳ ἐνδακόντι τὸν χαλινὸν ἀμελεῖν τοῦ ἡνιόχου, ὃς μόνος γιγνόμενος ἐν ψυχῇ σωτὴρ ἀρετῆς διὰ βίου ἐνοικεῖ τῷ ἔχοντι. θυμὸν δὲ ἔγωγε πάθος ἡγοῦμαι χαλεπώτερον ἡδονῆς. τὴν μὲν γὰρ διὰ τὸ λίαν αἰσχρὸν d καὶ ἐκφανῶς ἀνδραποδῶδες ἅπας τις προθύμως ἀποφεύγει ὁ μὴ τέλεον διεφθαρμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως καὶ φαῦλοί τινες ἀνθρωπίσκοι φαίνονται πολλάκις τοῦ πάθους τοῦδ' ἀμείνους, θυμοῦ δὲ ὑπεράνω πάμπαν ὀλίγιστοι. ἐπαινούμενον γὰρ τόδε τὸ κίνημα τῆς ψυχῆς ὡς ἀνδρῶδές τι καὶ γεννικὸν εἰς πλείους εὐκολώτερον παραδύεται τῷ προσωπείῳ τῆς ἀρετῆς.

8a Ἔτι τοίνυν ὅτι μᾶλλον βασιλικωτέρα φιλανθρωπία τοῦ λοιποῦ χοροῦ τῶν ἀρετῶν καὶ τῇδε ἂν μάθοις. ὁ τοῦ ξύμπαντος οὐρανοῦ βασιλεὺς σώφρων μὲν ἢ καρτερικὸς ἢ ἀνδρεῖος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ὀνομάζεται· τί γὰρ ἢ φοβερὸν αὐτῷ πρὸς ὃ δεήσεται τῆς ἀνδρείας, ἢ ἐπίπονον οὗ κρατήσει τῇ καρτερίᾳ; ποῖαι δὲ σωμάτων ἡδοναὶ ὧν οὐχὶ ἁλίσκεται σωφροσύνῃ; εἰ δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν ξυμβολαίοις καὶ κοινωνήμασι πρὸς τοὺς b ξυνθεμένους, τὸν βίον καὶ τοῦτό πως ἂν ἴσως ῥυπαίνοι τὸν ὑπεράνω ξυνθήκης πάσης. ἀλλ' ὅπερ ἔφην, ταῦτα μὲν ἀπαξιοῦμεν τοῦ θεοῦ τὰ ὀνόματα ὡς φαυλότερα καὶ ἐλάττω, φιλάνθρωπον δὲ αὐτὸν καλοῦντες οὐκ αἰσχυνόμεθα. αἴτιον δέ· πέφυκεν ἀνθρώπου διάνοια πᾶν ἔλαττον ἐκείνου νομίζειν, ὃ καὶ ἔν τινι τῶν ἀπ' ἐκείνου δυνατὸν ἐξευρεῖν. οὕτως οὖν οὐσίαν τε ὑπερούσιον καὶ ὑπερδύναμον δύναμιν καὶ ὑπεράγαθον ἀγαθότητα προστίθησιν ἡ διάνοια τῇ πάντων πηγῇ, ὀκνοῦσα ὅμως

8, 1 προορούειν] ἤγουν προεξορμᾶν τοῦ λογισμοῦ gl. A. 6 ἀνδραποδῶδες] ἤγουν δουλικὸν καὶ δουλοπρεπές gl. A. 7 διὰ τοῦτο A. δι' αὐτὸ τοῦτο H. 11 εἰς πλείους Roulezius p. 78. Vulgo καὶ εἰς πλείους. 20 Legebatur ξυνθεμένους [κατὰ] τὸν βίον· καὶ τοῦτο πως ἂν ἴσως ῥυπαίνοι — πάσης; Additum ab Harduino κατὰ omittit A. ξυνθεμένους per συγκοινωνοὺς interpretatur gl. A. 22 ὅπερ A. ὥσπερ H. 26 ἐκείνου] ἤγουν τοῦ θεοῦ gl. A.

καὶ ταῦτα καὶ εὐλαβουμένη τὴν κοινωνίαν τῶν ὀνομάτων. [c] ἀλλ' ὅμως οὕτως ἔχουσα τὴν φιλανθρωπίαν οὐχ ὑφορᾶται, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται τῷ ὀνόματι ὡς οἰκεῖόν τι ἐξευροῦσα. πῶς οὖν οὐ μακάριος ἄνθρωπος ὄντως ἐκεῖνος, ὃς μόνος δύναται τῷ θεῷ κοινωνεῖν ἀρετῆς; πῶς δὲ οὐ μάλιστα βασιλεῖ πρέπων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὁ κόσμος, ὃν οὐδὲ ὁ πάντων πατὴρ ἀτιμάσει; πῶς δὲ οὐκ ἄξιον μισεῖν τε καὶ δυσχεραίνειν τοὺς καλουμένους τυράννους, ὅτι δυνάμενοι ζηλοῦν θεὸν οὐκ ἐθέλουσι;

Γελῶ δὲ ἔγωγε ἐννοῶν τινα τῶν παλαιῶν βασιλέων, [d] ὅτι πάνυ περὶ πολλοῦ ποιησάμενος θείας τινὸς δυνάμεως καὶ φύσεως ὑπερτέρας δόξαι μετέχειν, νεὼς μὲν αὐτῷ ὥσπερ θεῷ καὶ ἀγάλματα τοὺς ἀνθρώπους εἴσασθαι ξυνηνάγκασε, φιλεῖν δὲ ὥσπερ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους οὐ πάνυ δή τι προείλετο. καίτοι ἐκεῖνα μὲν ἄνθρωποι θεῷ ἀπονέμουσι, τοῦτο δὲ ἀνθρώποις θεός. μιμεῖται δὲ ἐκεῖνον οὐχ ὁ τὰς τιμὰς αὐτοῦ διώκων, [9a] ἀλλ' ὁ τὴν ἀρετήν, οὐδὲ ὅστις ἀξιοῦται ζηλωτής, ἀλλ' ὅστις ὧν μεταδίδωσι. τοιγαροῦν ὁ μὲν οὐδὲ ἄξιος ὢν βιάζεται τὴν τοιαύτην τιμήν, ὁ δὲ καὶ ἄξιος ὢν οὐκ ἐθέλει· ὁ μὲν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ δυσσεβής, ὁ δ' ὅτι καὶ ἐν τούτῳ γινώσκει τοὺς ἀμείνονας. ὥστ' εἰκότως θεοφιλὴς βασιλεὺς ὁ φιλάνθρωπος. φίλοι γὰρ ἀλλήλων οἱ τὰ αὐτὰ ἀγαπῶντες. μόνος γὰρ οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι χρὴ τὸν θεὸν θεραπεύειν ἐκ τοῦ κατὰ δύναμιν ὁμοιοῦν ἐκείνῳ τὴν γνώμην. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θαυμάζειν αὐτόν, οὗτος ὁ μέγας ὕμνος, τοῦτο γέρας ἀληθινόν, τοῦτο πρέπον βασιλέως ἀνάθημα, οὐ χαλκῆν ἢ ἀργυρᾶν ἢ χρυσῆν, ἀλλὰ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν εἰκόνα θεοῦ [b] κατεσκευάσθαι. ἐθέλει μὲν οὖν τοῦτο καὶ ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως ἀπολειπόμενος πάμπολυ κωλύειν

9, 25 γὰρ οἶδεν ἀκριβῶς — γνώμην τοῦτο addidi ex A.
31 τοῦτο καὶ ὁ φιλόσοφος] ἤγουν τὸ τὴν ἰδίαν ψυχὴν εἰκόνα κατασκευάσαι θεοῦ, ἀλλὰ μὴ ἔχων καὶ τὸ δύνασθαι, ὡς ὁ βασιλεύς, πάνυ κωλύειν ἔοικε τὴν μορφήν gl. A.

ἔοικε τὴν μορφήν. ὅστις δὲ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-
πους καὶ δύναται τὰ ἀγαθὰ καὶ προαιρεῖται, οὗτος
ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἀκέραιον καὶ ὁλόκληρον καὶ ταὐτὸν
ἐπὶ γῆς ὅπερ ἐκεῖνος ἐν οὐρανῷ, οἷον κλῆρόν τινα τῆς
ὅλης ἀρχῆς ἐπιτροπεύων καὶ ζηλοῦν ἐν τῷ μέρει πει-
c ρώμενος τὸν τοῦ ξύμπαντος ἡγεμόνα. ὁ δὲ ἀγαθὸς
δεσπότης ἀγάμενος τῆς ὑπουργίας πρόσω τε ἄγει τῆς
ἀρχῆς καὶ μείζονα ἐπιτρέπει μοῖραν τῶν κακιόνων ἀφε-
λόμενος.

Ἀλλ' ὁ μὲν λόγος εἰκόνα παγκάλην παραδείγματος
ὑπερφυοῦς ἐξευρὼν ἐνδιατρίβειν σπουδάζει τῇ θέᾳ.
κατάγωμεν δὲ αὐτὸν ἄκοντα ὅμως ἀπὸ τῶν θείων ἐπὶ
τὰ ἀνθρώπινα, πάλιν ἠρέμα παραμυθούμενοι καὶ δει-
κνύντες ὅτι οὐδὲν ἔσται ἀτοπώτερος ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἕξει
φαυλοτέραν μὲν, γνωριμωτέραν δὲ χορηγίαν. καθόλου
d τοίνυν ἐπισκεπτέον ὡς οὐδεὶς οὔτε ἄρχων οὔτε δημιουρ-
γὸς ἐξεργάσαιτο ἂν καλῶς τὸ οἰκεῖον ἔργον πράττων,
ἂν μισῶν πράττῃ καὶ δυσχεραίνων, οὐδὲ ἵππους ἂν
θεραπεύσειεν ὁ μὴ φίλιππος ἱπποκόμος, οὐδὲ βουφορβὸς
τὴν ἀγέλην ὁ μὴ πρὸς τὰς βοῦς ᾠκειωμένος· καὶ ποι-
μνίον ἐκεῖνο εὔκολον τοῖς λύκοις ὅτῳ ὁ ποιμὴν ἀπε-
10a χθάνοιτο, καὶ αἰγῶν ἀτύχημα νέμεσθαι ὑπὸ μισοῦντος.
καὶ ὅστις οὖν ἀνθρώπων ἀγέλας νομεύει, ἐρᾶν αὐτῷ
ἀναγκαῖον τοῦδε τοῦ ζώου. οὗτος γὰρ ἂν αὐτοῦ μεθ'
ἡδονῆς ἐπιμέλοιτο, ὥσπερ τινὰ παῖδα ἀγαπῶν, οὐχ
ὡσπερεὶ πολέμιον ὑφορώμενος, καθάπερ, οἶμαι, κακὸς
βουκόλος πολὺ βδάλλειν μόνον εἰδὼς καὶ τοὺς γαυλοὺς
ἐμπιπλάναι τοῦ γάλακτος καὶ τῆς μελούσης ἀγέλης τὴν
τροφὴν ὑποτέμνεσθαι, νομῆς δὲ ἀγαθῆς οὐ φροντίζων,
καὶ, εἰ ξυντύχοιεν, ὑφαιρούμενος, αὐτὸν μὲν πίονα
κατασκευαζόμενος καὶ παχὺν, τὰς βόας δὲ ἐκτήκων τε
b καὶ ἐξισχναίνων. ἀλλὰ σμικρὸν ὁ τοιοῦτος χρόνον ἀπο-
λαύσεται τῆς τρυφῆς, ταχὺ διολλυμένης αὐτῷ τῆς ἀγέλης,

10, 10 ἱπποκόμος] Vulgo ἱππονόμος. Vide Pierson. ad Moer. p. 449. 24 ἂν addidi ex A. 28 μελούσης] μελλούσης A. 30 ὑφαιρούμενος Reiskius. Vulgo ἀφαιρούμενος.

αὐτὸς δὲ ἔσται μισθωτὸς ἀντὶ βουκόλου, ἀχθοφόρος τις ἴσως ἢ ἀνθρακεύς, ὀδυνηρῶς καὶ μόγις παρατρεφόμενος. ὁ δὲ ἀγαθὸς νομεὺς πολλὰ μὲν ὀνίναται ἐκ τοῦ ἔργου, πλείω δὲ ἔχει ἀντωφελεῖν, θηρία τε ἀπερύκων καὶ πόας ὑγιεινῆς προορώμενος. καὶ μὲν δὴ ἀντιφιλοῦσι μάλιστα βόες μὲν ἀγαπῶντα βουκόλον, κύνες δὲ θηρευτὴν, ἵπποι δὲ τὸν φίλιππον ἐπιστάτην, αἱ δὲ c ἀνθρώπιναι ποῖμναι τὸν φιλάνθρωπον βασιλέα. οὐδὲν γὰρ οὕτω ζῷον αἰσθάνεται καὶ δάκνεται ὑπὸ φιλίας, οὐδὲ ὑπ' ἄλλου τοιούτου ὡς ἀντερᾶσθαι δύναται ἐραστής, ἀλλ' ὥσπερ μάλιστα ἐχθαίρει τὸν ἀδικοῦντα, οὕτω μάλιστα ἀσπάζεται τὸν εὖ ποιοῦντα. εἰ δ' εὐτυχὲς καὶ μακάριον τοὺς ὑπάρχοντας φίλους ὁρᾶν, πόσῳ δή ποτε ὀλβιώτερον τοὺς ὁρωμένους φίλους ὑπάρχειν; ὅστις τοίνυν ἑαυτῷ τῆς βασιλείας τοὔνομα ἐμφαίνει σαφῶς, τοσούτους ὁρᾷ φίλους ὁπόσους ἀνθρώπους, ὃν οὐ δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ἀρχόμενοι, καὶ μόνος τὸ d χρῆμα οὐ ψεύδεται τῆς βασιλείας· βουλομένων γὰρ, οὐ φοβουμένων ἡγεῖται, βασιλεία δὲ ἑκούσιόν τι καὶ οὐ βίαιον. σημεῖον δέ· ζητοῦσιν αὐτὴν κατὰ φύσιν οἱ ἄνθρωποι, ὡς οὐ δυνάμενοι χωρὶς ἐκείνης τὸν βίον διάγειν. ζητεῖ δὲ οὐδεὶς ὃ φοβήσεται, ἀλλ' ὃ φιλήσει. ὁ μὲν δὴ τῷ φόβῳ μέγας κυψάντων ὑπερέχει καὶ οὐκ ἔστι μέγας, ὁ δὲ φιλανθρωπίᾳ κρατῶν ὀρθῶν ἁπάντων 11 a καὶ ηὐξημένων. καὶ ὁ μὲν οὐχ ἑαυτῷ τι προστίθησιν εἰς τὸ μέγεθος, ἀλλ' ἀποκόπτει τῶν ἀρχομένων, ὁ δὲ μεγάλους πάντας ποιῶν μείζων ἁπάντων ὅμως ἐστίν. οὔτε οὖν ὑψηλὸς ἐκεῖνος ὅς, ἂν μὴ καταβάλῃ τοὺς πλησίον, οὐχ ὑπερφαίνεται, οὔτε βασιλεὺς ἀληθῶς ᾧ μηδεὶς ἐλεύθερος ὑπακούει. τί γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος διενέγκαι πλουσίου φαύλου πολλὰ ἀνδράποδα κεκτημένου, σεμνυνομένου τε καὶ αὐχοῦντος ὅτι πάντων ἄμεινον

11, 10 τοιούτου ὡς] του οὕτως ὡς Iacobsius in appendice ad Porsoni Advers. p. 316. δύναται] δάμναται Reiskius. 23 οὐκ] οὕτως Iacobsius. 28 καταβάλῃ] καταβάλοι A. 30 ὑπακούει] Vulgo ὑπακούσει. Correxit Iacobsius.

b πράττει τῶν οἰκετῶν; βασιλέως δὲ, οἶμαι, ἔργον ἀληθινοῦ οὐ τό γε τοὺς ὀρθοὺς ταπεινοῦν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πεπτωκότας ἐγείρειν, ἵνα, καθ' ὅσον αὐτῷ δύναμις, εὐδαιμόνων εὐδαιμονέστερος ᾖ. ὁ δὲ γενναῖος τύραννος οὐ μακαρίων εἶναι ἐθέλει μακαριώτερος, ἀλλ' ἀθλίων μακαριώτερος, καθάπερ, οἶμαι, δεσμωτηρίου τις φύλαξ πολλοὺς ἔχων δεσμώτας ὑφ' ἑαυτὸν ἀγαπᾷ τε καὶ γέγηθεν ὅτι εὐτυχέστερός ἐστι τῶν ἐν τοῖς ξύλοις. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Περσικὸς, οἶμαι, δυνάστης πόρρω τοῦ βασιλείας ὀνόματος. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἅπαντας μόνον c δούλους ὑπολαμβάνει τε καὶ ποιεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τοὺς ἑαυτοῦ συγγενεῖς καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν παῖδα, καὶ ᾧ μέλλει τὴν βασιλείαν παραδιδόναι. καίτοι γελοῖός γε ἀτεχνῶς ὃς τὸν ἀδελφὸν δοῦλον οἰόμενος αὐτὸς οἴεται ἐλεύθερος εἶναι.

Οὐδὲν οὖν ὄφελος ὀρθὴν μὲν ἔχειν τιάραν, διεστραμμένον δὲ ἦθος, καὶ χρυσοῦν μὲν τὸ σκῆπτρον, μολύβδου δὲ ἀτιμοτέραν τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἠμφιέσθαι λεπτοῖς τε καὶ ποικίλοις ὑφάσμασι, γυμνὴν d δὲ ἀρετῆς ἐπιδείκνυσθαι τὴν διάνοιαν, καὶ τοξεύοντα μὲν ὀρνίθων ἐπιτυγχάνειν, βουλευόμενον δὲ ἀποτυγχάνειν φρονήσεως, εὐκόλως μὲν ἐφ' ἵππων ὀχεῖσθαι συνειθισμένον, εὐκολώτερον δὲ ἀποπίπτειν δικαιοσύνης. ὃς γὰρ ἐρᾷ μὲν τῶν οὐδ' ὁτιοῦν προσηκόντων, πλείω δὲ ἀπόλλυσιν ἢ λήψεται, ἀπατᾶται οὗτος, ἄδικος μὲν τῆς σπουδῆς, ἠλίθιος δὲ τῆς γνώμης, ἀνόητος δὲ τῆς ἐλπίδος. τοῦ τοιούτου γάρ τοι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀκούομεν ἐναγεστέραν τῆς Οἰδίποδος συμφορᾶς, ᾧ τίκτειν φασὶ τὴν μητέρα παῖδάς τε ἅμα καὶ ἀδελφούς. τί οὖν θαυμαστὸν ἐξεστηκέναι τῶν λογισμῶν τὸν τῆς φύσεως

12, 9 βασιλείας A. βασιλέως H. 11 ἤδη A. ἔτι H. 12 καὶ ᾧ] Aut delendum καὶ, aut ᾧ καὶ scribendum monuit Roulezius p. 78. 20 τοξεύοντα μὲν A. τοξευόμενον H. 21 ὀρνίθων ἐπιτυγχάνειν, βουλόμενον add. A. βουλευόμενον Iacobsius. βουλόμενον A. 22 εὐκόλως μὲν — συνειθισμένον add. A. 25 λήψεται] Vulgo λήψεσθαι. ἀπόλλυσιν ὧν λήψεται Iacobsius.

αὐτῆς ἐξεστηκότα; πῶς δὲ οὐκ ἀκόλουθον τοῖς ὅπλοις 12 a ἀντιβλέπειν τοῦ βασιλέως τὸν ἀντιβλέποντα αὐτοῦ παντὶ τῷ βίῳ; οὐ γὰρ ἐνῆν ἴσως θαυμάσαι σώφρονα τῷ ἀκολάστῳ καὶ τὸν δίκαιον τῷ πλέον ἔχειν ἐρῶντι καὶ τὸν πρᾶον τῷ χαλεπῷ καὶ τὸν ἥμερον τῷ ζῶντι πλησιέστερον τῶν θηρίων. οὐδὲν γὰρ ὅλως κακίας πολεμιώτερον ἀρετῇ οὐδ' ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον αὐτῆς ἐχθαίρει καὶ ὑφορᾶται. πᾶς γάρ, οἶμαι, ὁ χείρων ἔλεγχον ἡγεῖται τὸν ἀμείνονα φανερώτερόν που τὸ αἶσχος ἐγγὺς τοῦ κάλλους ὁρώμενον.

Τοῦτ' οὖν ἐστιν ὃ διόλλυσιν ἐκεῖνον, οὐχ ἡ μέση τῶν ποταμῶν, ἀλλ' ἡ βασιλέως ἀρετὴ πλησίον λάμπουσα. b καὶ οὐκ ἐπίσταται, ὃ μόνον κέρδος γειτονήσεως, ἐπιτρέψαι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἐγγὺς ὄντι τῷ κυβερνᾶν ἐπισταμένῳ καὶ ἐξαρτῆσαι τὸ σκάφος τῆς μεγάλης νεώς. τοῦτο γὰρ ἄμεινον, οἶμαι, ἢ λέμβῳ μικρῷ ἐπιπλέοντα, δίχα οἰάκων τε καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς διαναυμαχεῖν πρὸς τριήρη μεγάλην τε καὶ ἰσχυράν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχουσαν, πολλοὺς δὲ ἐρέτας τε καὶ ἐπιβάτας, κυβερνήτην τε ἐκ σπαργάνων τοῖς πηδαλίοις ἐντεθραμμένον. πονηρὰν γὰρ τὴν ναυμαχίαν ὁ τοιοῦτος ναυτίλλεται, εἰ καὶ βραχύν τινα χρόνον ὑπὸ κουφότητος c διαφύγοι τὰς ἐμβολάς.

Ἀλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον ἐκτρεπόμενον τοῦ ἴχνους ἐφ' ὅπερ ὥρμησεν ἐξ ἀρχῆς. ὁ τοίνυν φιλάνθρωπος βασιλεὺς καὶ αἰσχύνεται ἄγαν ἀνθρώπους· αἰδεῖται γὰρ μάλιστα καὶ ὅσους μάλιστα ἀγαπᾷ. τοῦτο δ' ἐστὶν αἴτιον αὐτῷ τοῦ μὴ ῥᾳδίως εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτάνειν. καὶ τοίνυν τὸν ἔπαινον ὁ τοιοῦτος περὶ πλείστου ποιεῖται τὸν παρὰ τῶν ἀνθρώπων. παντὶ γὰρ ἐραστῇ

13, 3 θαυμάσαι] ἤγουν ἐπαινέσαι gl. A. 6 τῶν θηρίων — πολεμιώτερον addidi ex A. 7 αὐτῆς Iacobsius. Vulgo αὐτήν. 8 πᾶς γάρ, ὃ μειότερόν (sic) που τὸ αἶσχος H. Supplevi ex A. 13 γειτονήσεως addidi ex A. τονήσεως codex Harduini. 21 ναυμαχίαν — ναυτίλλεται] „Qualis dictio!" Reiskius. 26 αἰδεῖται — ἀγαπᾷ addidi ex A. 28 αὐτῷ] αὐτοῦ A.

ὑπὸ παιδικῶν ἐπαινεῖσθαι ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐστὶν ἀγαθόν. ὅστις δὲ ἐπαινεῖσθαι ἐπιθυμεῖ, ἀγαθὸς εἶναι βούλεται· d οὕτως γὰρ ἂν τοῦ ἔρωτος ἐπιτυγχάνοι. πόσῳ δὲ οἰκειότερον, πρὸς Χαρίτων, φιλάνθρωπον ὀνομάζεσθαι τὸν βασιλέα ἢ φίλοινον ἢ φιλήδονον ἢ φιλόχρυσον ἢ φιλάργυρον. οἱ δὲ πολλοὶ ἀνθρώπων μὲν ἄρχουσι, χρυσίου δὲ ἐπιμελοῦνται, καὶ πλουτεῖν μὲν ἐπιθυμοῦσι καὶ οἴονται, πένονται δὲ χαλεπώτερον τῶν οὐδὲ σμικρὸν εὐπορούντων. οἱ μὲν γὰρ θαλμάτια πολλάκις δι' ἔνδειαν ἀποδίδονται, οἱ δὲ τὴν ἀγαθὴν εὔκλειαν ἀνταλ- 13a λάττονται ἀργυρίου. εἰ δὲ ἐπονείδιστον ἀθλητῇ μισθοῦ ξυγχωρῆσαι τὸν Ὀλυμπίασι κότινον, ἐπονειδιστότερον βασιλεῖ χρημάτων προέσθαι τὸν στέφανον τῆς ἀρετῆς. καὶ μὲν δὴ τιμῆς τε καὶ τιμωρίας ἀμφοῖν μὲν ἅπασα ἀρχὴ καθάπερ ὀργάνων προσδεῖται, τοῦ μὲν αὔξοντος ἀρετὴν, τοῦ δὲ κολούοντος μοχθηρίαν· ἀλλ' ὁ μὲν αἴτιος καὶ ἀπάνθρωπος τύραννος ὑπερβάλλει μὲν τῶν πταισμάτων ταῖς κολάσεσιν, ὑστερεῖ δὲ τῶν κατορθωμάτων ταῖς τιμαῖς· ποῖον γὰρ ἐκείνου τηλικοῦτον γέρας ἀκούομεν, ὁποίαν τιμωρίαν τὸ τοῦ δέρματος ἀφαιρεῖσθαι; τοῦ δὲ b ἡμέρου τε καὶ ἡμετέρου τῶν μὲν ἀγαθῶν ἔργων ὑψηλότερα τὰ γέρα, τῶν φαύλων δὲ αἱ κολάσεις ἐπιεικέστεραι. φιλανθρωπίας γὰρ ἴδιον εὖ ποιεῖν ἢ κακῶς. τὴν δὲ αἰτίαν [ξυνὴ] τούτου ἄμεινον ἐπίσταται φιλοσοφία. καὶ βασιλεὺς ἔοικεν εἶναι τιμῆς, οὐ τιμωρίας. καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ὁ νόμος τὰς μὲν τιμὰς ταῖς τῶν βασιλέων χερσὶ, τὰς τιμωρίας δὲ ἐπέτρεψε ταῖς τῶν δημίων, τῷ μὲν ὁλόκληρον τὸ ἔργον προσνείμας, τῷ δὲ τὸ ἐπίταγμα μόνον, ἅτε τὸ μὲν οἰκεῖον, τὸ δὲ ἀναγκαῖον.

14, 3 οὕτως A. οὗτος H. 9 θαλμάτια] Vulgo θοιμάτια. 10 ἀνταλλάττονται] ἀντὶ ἀποδιδόασι gl. A. 14 τιμῆς — ἀρχὴ addidi ex A. 16 αἴτιος] ἄγριος Iacobsius. 19 γέρας — δέρματος addidi ex A. 22 ἴδιον] ἥδιον Reiskius. 24 ξυνὴ] ἀντὶ τοῦ κοινῶς gl. A. Quod qui scripsit, ξυνῇ legit. „Ex ξυνῆκε videtur ortum, quae gloss. voc. ἐπίσταται.“ Iacobsius. 25 εἶναι addidi ex A.

Οὐ γὰρ ὁμοίως εὐτυχοῦς στρατηγοῦ ἀριστεῖα τιμᾶν c καὶ λειποτάκτην κολάζειν, οὐδὲ ἡνιόχου κεντεῖν τὸν ἀτάσθαλον ἵππον ὡς κυδαίνειν τε καὶ ἐπαίρειν τὸν εὐήνιον. καὶ τὸ σχῆμα δήπου τῷ βασιλεῖ ἐκ τιμῆς τὸ πλέον, οὐκ ἐκ τιμωρίας· τοιοῦτον γὰρ ἡ πορφύρα τε καὶ ὁ στέφανος, ὥστε τιμῶν μὲν ὧν ἂν αὐτὸς κέκτηται μεταδίδωσι, τιμωρούμενος δὲ ὧν αὐτὸς οὐδαμῶς ἔχει. ἀλλ' ὥσπερ προτρέπει μὲν ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ ἡ τιμή, ἀποτρέπει δὲ τῶν φαύλων ἡ τιμωρία, οἰκειότερον δὲ βασιλεῖ τὸ ἀγαθὸν ἐργάζεσθαι ἢ τὸ φαῦλον· τὸ μὲν γὰρ τοῦ χείρονος ἀφίστησι d μόνον, τὸ δὲ καὶ μεταδίδωσι τοῦ ἀμείνονος. οὐδὲν γὰρ οὕτω παροξύνει καὶ συναύξει τὴν ἀρετὴν ὡς βεβαία τῶν ἄθλων ἐλπίς. ἔστι γάρ τις ἐν ἡμῖν οὐ παῖς, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀλλ' οἷόν τις εὐγενὴς νεανίας, φιλόνεικός γε ὑπεροχῆς ἐραστής, ὃν ἐν πολλοῖς πολλάκις ἀποκαθεύδοντα ἐξεγείρει τε καὶ ἀνίστησι τιμῆς προσδοκία καὶ ἐντίθησι κέντρον πρὸς ἀρετὴν παντὸς ὀξύτερον μύωπος. 14 a ἔτι δὲ ὠφελιμώτερον ἴσως πρὸς ἕκαστον ἔργον τῶν χρησίμων ἢ τῶν ἀχρήστων πεφροντικέναι. οὐδὲ γὰρ ἐν νηὶ κυβερνήτης τὴν ἴσην ἔχει πρόνοιαν ναύτου τε καὶ ἐπιβάτου οὐδ' ἰατρὸς ἐν σώματι κόμης τε ὁμοίαν καὶ ὀφθαλμοῦ. τῶν μὲν γὰρ αἱ φαυλότητες οὐ ποιοῦσιν ἐπίδηλον τῷ παντὶ βλάβην, τῶν δὲ ἀνάγκη συναπολαύειν τὸ ὅλον εὖ τε ἐχόντων καὶ ὡς ἑτέρως.

Εἰ οὖν βελτίων μὲν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιμέλεια τῆς τῶν φαύλων, δέονται δὲ οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῆς, οἱ δὲ b φαῦλοι κολάσεως, βέλτιον ῥέπειν τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμὴν μᾶλλον ἢ τιμωρίαν· ἐπεὶ καὶ τῶν κολάσεων αἱ πλεῖσται τῆς μὲν τῶν ἀδικούντων ὠφελείας οὐ γίνονται χάριν — ἀφαιροῦνται γὰρ τὴν ψυχήν, οὐκ ὠφελοῦσιν — ὄνησις δὲ τοῖς λοιποῖς εἶναι δοκοῦσι. καὶ τοῦτο ἄρα, ὦ σοφώτατε βασιλεῦ, ἐξεῖλες τῶν κολαστηρίων τὸν θάνατον, γελοῖον εἶναι φάρμακον νομίσας, ὃ τὸν μὲν νο-

---

15, 4 δήπου Iacobsius. Vulgo δέ που. 6 κέκτηται] Subiunctivus. 20 τὴν ἴσην A. ἴσην H. 21 οὐδ' ἰατρὸς] Vulgo οὔτ' ἰατρός. 32 ἐξεῖλες A. ἐξᾶδες H.

σήσαντα οὐκ ὀνήσειν, τοὺς δὲ ὑγιαίνοντας ὠφελήσειν
c ἐπαγγέλλεται. ἢ τοῦτο ἔστι τὸ σοφὸν τοῦ κομψοῦ τοῦδε φαρμάκου, οἷς μὲν προσάγεται οὐκ ἰᾶσθαι, οἷς δὲ οὐ προσάγεται, τούτοις δὴ ξυμφέρειν; ἀλλά μοι πᾶσα θεραπεία τὸν τυγχάνοντα αὐτῆς πρὸ τῶν λοιπῶν ὠφελείτω. ὠφελήσει δὲ οὐκ ἀπολλύουσα, ἀλλ' ἀμείνω ποιοῦσα. καὶ ἰατρὸς ἐμπειρότερος οὐχ ὁ ἀποκόπτων πονέσαν τὸ σκέλος, ἀλλ' ὁ πειρώμενος ὀρθοῦν τε καὶ ἀνιστάναι.

d Εἴπω οὖν ὑμῖν τὸ αἴτιον καὶ τῆσδε τῆς γνώμης; ὁ μὲν παλαιὸς, οἶμαι, νόμος φοβερὸς εἶναι ἂν ἐπιχειρῶν τὸ ξίφος ὡς τὰ πολλὰ ἀνατείνεται καὶ βοᾷ, τὸν ἴσον θάνατον ἀπειλῶν ἐπ' ἀνίσοις ἔστιν ὅτε τοῖς ἀδικήμασιν. αἴτιον δὲ ὅτι νόμος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο συστῆναι λεπτουργεῖν πρὸς τὰ ἀδικήματα ἐγχειρῶν. αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων οὐδεμίαν ἐκφυγγάνουσαι διαφορὰν εἰς ἀπέραντον ἐξάγουσι τὸν
15a σφίσιν ἀκολουθεῖν ἐπιχειροῦντα. καὶ ἐντεῦθεν, οἶμαι, κράτιστον ἐφάνη τραχύ τε καὶ ἓν ἀποφαίνεσθαι περὶ ἁπάντων τε καὶ ἐφ' ἅπαντα τὸν χρόνον, ὅπως ἡ δυνατὸν εὖ ἔχειν πρὸς τὰ μηδέποτε γενόμενα. μόνον δ' οὖν ἐν δυνάμει λείπεται τῷ νομοθέτῃ. καὶ διὰ τοῦτο ὁ νόμος ὥσπερ τις ἄνθρωπος δύσκολος καὶ αὐθάδης τὰ αὐτὰ πολλάκις ἀποκρίνεται τοῖς οὐ τὰ αὐτὰ πυνθανομένοις. τούτου δ' οὕτως ἔχοντος καὶ τοῦ νόμου διὰ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην περὶ τῶν ἀνομοίων τὰ ὅμοια φθεγγομένου, ὁ μὲν χαλεπὸς κολαστὴς τῶν ῥημάτων
b οἷός τέ ἐστι δράττεσθαι καὶ λαμβάνεσθαι τῆς φωνῆς ἀπρίξ· καὶ διὰ τοῦτο ἀποκτιννύει πολλάκις ὃν ἀπέλυσεν ἂν καὶ ὁ νόμος, εἰ προέσθαι φωνὴν καὶ ἑτέραν ἐδύνατο, ἔννομόν τινα οὐκ οἶδ' ὅπως παρανομίαν παρανομῶν. ὁ δὲ φιλάνθρωπος βασιλεὺς τῷ μὲν γράμματι συγγι-

---

16, 5 αὐτῆς A. ταύτης H. 10 εἶναι ἂν] ἂν delendum videtur. In ἄγαν mutabat Iacobsius Lect. Stob. p. 32. 18 τραχὺ A. βραχὺ H. τε] τι Iacobsius. 20 γενόμενα] γένους A. μόνον δ' οὖν] ὃ μόνον δοῦναι Iacobsius. 29 καὶ ἑτέραν] οἰκειοτέραν Iacobsius.

νώσκει τῆς πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἀσθενείας, προστίθησι δὲ
καὶ αὐτὸς ὁπόσον ἐκείνῳ ἀδυνατεῖ, ἅτε, οἶμαι, καὶ
αὐτὸς νόμος ὢν καὶ ὑπεράνω τῶν νόμων· τὸ προσθεῖ-
ναι δὲ αὐτῷ ἀφελεῖν ἐστι τῆς χαλεπότητος τοῦ νόμου.
καθάπερ οὖν γενναίου κυνὸς παροξυνομένου τε καὶ
ὑλακτοῦντος πραΰνει καὶ χαλᾷ τὴν ὀργὴν ἐφαπτόμενος c
ὁ δεσπότης, οὕτω καὶ τοῦ νόμου πολλάκις μαλθάσσει
τὸν θυμὸν φιλάνθρωπος βασιλεύς, καὶ προστάττοντος
ἀποσφάττειν, εἰ τύχοι, συνέπεισε φυγῇ ζημιῶσαι· ἄλλον
τε ἐκείνου φυγαδεύοντος, οὗτος ἠρκέσθη τῶν χρημάτων
τι ἀφελεῖν. ἡμέρου γὰρ ἴσως δίκης καὶ πρὸς τὸ ὁμό-
φυλον συμπαθοῦς κατόπιν ἵστασθαι τῶν ἀδικημάτων
ὡς τὰ πολλὰ καὶ διακρίνειν ἁμάρτημα καὶ ἀδίκημα καὶ
ἀτύχημα. ἔστι δὲ ἀδίκημα μὲν παρανομία βουλευσα-
μένου καὶ προελομένου τῷ λογισμῷ, ἁμάρτημα δὲ πά- d
θους, οἶμαι, κίνησις σφοδροτέρα ἐπιθυμίας τινὸς ἢ
ὀργῆς ἄφνω προεξαλλομένης, οὐ συνενδούσης ὁλοκλή-
ρου τῆς ψυχῆς τῷ κινήματι· τὸ δὲ ἀτύχημα παντελὴς
αὐτή τις ξυμφορὰ καὶ πταῖσμα ἀλλαχόθεν ἄλλῳ προσ-
αρτώμενον. οἷον, ὑποθώμεθα γὰρ ἐκ τῶν πραγμάτων
τὴν σαφήνειαν τῷ λόγῳ, ἀνδροφονῆσαι ἔστι μὲν βου-
λευσάμενον, ἔστι δὲ καὶ ἐκ θυμοῦ ἁρπαγέντα, ἔστι δὲ
καὶ ἀπὸ τύχης, οἷον γυμναζόμενον ἢ θηρεύοντα, κα- 16a
θάπερ τις ἔχει καὶ Ἄδραστον λόγος Φρύγα τινὰ καὶ
φυγάδα, φυγόντα παρὰ βασιλέα Λυδῶν καὶ θηρεύοντα,
ἀφέντα ἐπὶ τὸ θηρίον, τούτου μὲν ἁμαρτεῖν, ἀκον-
τίσαι δὲ τὸν παῖδα τοῦ δεξαμένου.

Φιλανθρωπίας οὖν καὶ ταῦτα ἐπισκοπεῖν ἀκριβῶς
καὶ μὴ τὸ συμβὰν εἰκῇ τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ἐπιζητεῖν
πρόφασιν ἐπιεικείας. εἰ δέ τις οἴεται πρᾳότητα χρῆμά
τι εἶναι δεξιόν, αὔξεσθαι δὲ ὑπ' αὐτῆς πονηρίαν, ἐπι-
δεικνύτω νῦν τὴν κακίαν οὗτος, ὁπόσον ἐτράφη τε
καὶ ἐβλάστησε, τί δὲ ἀπειργάσατο δρᾶμα τοσοῦτον, b

17, 2 ἐκείνῳ] ἐκεῖνος Harduinus. 10 τῶν add. A.
13 Malim ἀδίκημα καὶ ἁμάρτημα. Conf. p. 93 b. 123 d.
19 αὐτή τις] ἀβούλητος Reiskius. 20 πραγμάτων] παραδειγμάτων Harduinus.

ἢ ποτέρας τυγχάνουσα θεραπείας, ἡνίκα ἐτραγῳδεῖτο
πρότερον, ὅτε αὐτὴν πῦρ τε καὶ σίδηρος ἐξεφόβει.

Εὖ τοι ἀπέδειξε βασιλεὺς ὅτι οὐκ ἄρδεται ὑπὸ
φιλανθρωπίας, ἀλλὰ μαραίνεται, καὶ μᾶλλον ὑπείκει τε
καὶ ἐνδίδωσι μαλθακώτερον ἐπιψηλαφώσῃ τῇ δίκῃ.
τάδε μὲν οὖν οὐκ ἀκούειν πάρεστιν, ἀλλὰ θεᾶσθαι.
ὁ δέ μοι λόγος ἄτοπόν τι καὶ ὑπερφυὲς ἐπαγγέλλεται.
c τὸν γάρ τοι πολὺν ἔπαινον τοῦτον, ὃν ἄχρι νῦν διε-
λήλυθεν, ὑπισχνεῖται διπλασιάσειν, οὐ τοσοῦτον ἕτερον
προσυφάνας, καθάπερ εἰκός. ἀλλ' ὁρᾶτε ὁπόση ἡ
προσθήκη. τὸ γὰρ ἐν τῷδε τῆς ἡλικίας ταῦτα δια-
πράττεσθαι οὐ μόνον διπλοῦ θαύματος ἄξιον, μᾶλλον
δὲ πολλαπλοῦ. ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὡς ἐξ ἴσου θαυμα-
στέον ἐστὶ πρεσβύτην σωφρονοῦντα καὶ νέον; ἢ τὸν
ἐν πολλῷ γήρᾳ πρᾷον καὶ ἥμερον καὶ τὸν ἐπὶ τῆς
ἀκμῆς ἐνδοτέρω; ταῦτα οὐδεμιᾶς σοφίας διαγινώσκειν.
d ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἰδιώταις τοὺς χρηστοὺς καὶ ἀγαθοὺς
ὁ μὲν πλείων χρόνος ἐλάττονος ἀξίους τιμῆς, ὁ δὲ
ἐλάττων πλείονος δείκνυσιν. οὐ γὰρ ὁμοίως ἀγαστὸν
ἕπεσθαι τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀρετὴν ἢ παραλλάσσειν ἢ παρα-
τρέχειν τὸν χρόνον, καὶ μάλιστα αὐτῆς ἐκεῖνο τὸ μό-
ριον, ὃ παλαιότητι μὲν ξυγγενές, νεότητι δὲ διαφέρε-
ται. τὸ γὰρ στάσιμον καὶ γαληνὸν καὶ ἠρεμαῖον ἐν
τῷ μάλιστα κινοῦντι χρόνῳ καὶ διαταράττοντι τὴν
17 a ψυχὴν ἐγὼ μὲν οὔτε ᾤμην ξυμβῆναι οὔτε ῥᾳδίως εὑ-
ρίσκω ξυμβαῖνον. ἀλλ' οἱ τηλικοίδε ὡς τὰ πολλὰ καὶ
πρὸς ὀργὰς ὀξύρροποί εἰσι καὶ ᾄττοντες φέρονται ὑπὸ

18, 1 ἢ ποτέρας] ἠπιωτέρας Iacobsius ad Achillem Tat. p. 969. et Lect. Stob. p. 32. ἡνίκα ἐτραγῳδεῖτο] οἷα ἐτραγῳδεῖτο Iacobsius ad A. T. οἷα κατετραγῳδεῖτο idem in L. S.
5 ἐπιψηλαφώσῃ] ἐπὶ ψηλαφώσῃ Iacobsius. 9 οὐ] δὶς Iacobsius Lect. Stob. p. 147. οὐ delebat Harduinus.
11 Vulgo ἡλικίας χρήσιμον. χρήσιμον delet Harduinus.
16 ἐνδοτέρω delet Harduinus: in σεμνότερον mutat Iacobsius.

20 ἕπεσθαι τῇ ἡλικίᾳ] ἤγουν τῷ γήρᾳ τὴν πρᾳότητα gl. A.

26 ἀλλ' οἱ — ἀνερμάτιστα πλοῖα] Ex Platonis Theaeteto p. 144 a. de quo dixit Ruhnkenius ad Longinum p. 229.

τῶν παθῶν ὥσπερ τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα· βασιλεὺς δὲ
ἅτε τῷ κυβερνώμενος γαληνιάζειν ἀναγκάζει τὸν κλύδω-
να τῆς ἡλικίας, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ μόνου τὸ „πατὴρ δ᾽ ὣς
ἤπιος ἦεν“ ἁρμόττει μὲν διὰ τὴν ἀρετήν, οὐχ ἁρμόττει
δὲ διὰ τὸν χρόνον.

Συλλογίσασθε πρὸς φιλίου ὡς χαλεπὸν μὲν ἐν
τύχῃ τοσῇδε ἐπιείκειαν διασώσασθαι. οἱ γάρ τοι πολ- b
λοὶ τὴν εὐτυχίαν οὐ δύνανται φέρειν δι᾽ ἀσθένειαν,
ὥσπερ φορτίον, χαλεπώτερον δὲ ἐν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ καὶ
καθ᾽ ἣν ἥκιστα ἀνέχονται ἄνθρωποι καὶ ξὺν ἀνάγκῃ
τὸ κόσμιον.

Ἀλλὰ δὴ πρέπουσαν κεφαλὴν ἐπιτιθέντες τῷ λόγῳ
τέλειον αὐτὸ βασιλεῖ δῶρον προσάγωμεν. ἆρα δ᾽ φι-
λάνθρωπος βασιλεὺς οὐ καὶ φίλων ἐστὶ μάλιστα ἐρα-
στής; καίτοι εἰ ἀνθρώπους περὶ πολλοῦ νενόμικε, περὶ
πλείστου νομίζει τοὺς φίλους, καὶ εἰ τοὺς ζῶντας ὑπ᾽
αὐτὸν ἀγαπᾷ, μάλιστα ἀγαπήσει τοὺς καὶ συζῶντας, c
καὶ εἰ λυπεῖν ἥκιστα ἀνέχεται τοὺς ἀρχομένους, οὐδαμῶς
ἂν ἀλγύνειε τοὺς κοινωνοῦντας. ἐπίσταται γὰρ ὡς οὔτε
χρυσίου πλοῦτος οὔτε ἀργύρου οὔτε τῶν ἀγαπητῶν
λιθιδίων τοσάδε ὀνίνησι βασιλέα ὅσα φιλίας πλοῦτος
ἀληθινῆς. ὃν γὰρ πολλὰ μὲν ἀκούειν δεῖ, πολλὰ δὲ
ὁρᾶν, πολλῶν δὲ ἅμα ἐπιμέλεσθαι, τούτῳ σφόδρα ὀλίγα
τὰ δύο ὦτα καὶ τὼ δύο ὀφθαλμὼ καὶ τὸ σῶμα ἓν ὂν
καὶ μία ἐνοῦσα ψυχή. εἰ δὲ φίλους πλουτοίη, καὶ
ὄψεται μακρὰν καὶ ἀκούσεται τῶν οὐ πλησίον καὶ εἴσε-
ται τὰ πόρρω, καθάπερ οἱ μάντεις, καὶ πλείοσιν ἅμα
παρέσται, καθάπερ ὁ θεός. ταῦτα οὖν εἰδὼς πρὸς d
ἕκαστον ἔχειν τῶν φίλων ὡς πρὸς τὸ οἰκεῖον σῶμα,
ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν ψυχήν, καὶ μόνη παρὰ τῷδε φιλία
ὑψηλή τέ ἐστιν ἅμα καὶ λίαν ἀσφαλής. τῶν δὲ τυ-
ραννικῶν τὸ ὕψος ἐπικίνδυνον. ὅτε γὰρ μάλιστα αὐτοῖς
ξυμβαδίζειν τις ὑπολάβοι, τότε ἀπωσάμενοι κατέβαλον

19, 3 πατὴρ] Odyss. β, 47. 9 καὶ καθ᾽ A. καθ᾽ H. ἐν ἡλικίᾳ νεαζούσῃ gl. A. 13 αὐτὸ A. αὐτῷ H. 16 νομίζει A. νομίσει H. 21 τοσάδε A. τοσόνδε H. 25 φίλους] καὶ φιλίας gl. A. 32 ὅτε] Vulgo ὅταν.

εἰς κρημνὸν βαθὺν ἢ φάραγγα κοίλην. ἀνάγουσι γὰρ
18a οὐχ ὅπως ἔχωσιν ἄνω, ἀλλ' ὅπως ἄνωθεν καταρρίψωσι. τῷ τοι καὶ πολλοὶ τῶν πιπτόντων ἐπελάβοντό τε ὠθούντων καὶ συγκατήνεγκαν ἑαυτοῖς. οἱ δὲ τῆς βασιλέως δεξιᾶς θιγόντες ἴσασιν ἀσφαλεῖ πείσματι προσεχόμενοι καὶ προσεξόμενοί γε εἰς τέλος.

Τοῦτο δή σοι παρὰ φιλοσοφίας ἡλικιώτιδος τὸ ἀνάθημα ἀληθινὸν καὶ ἄδολον καὶ ἀκήρατον, οὐκ ἀπ' ἄκρας τῆς γλώττης ῥυέν, ἀντιφθεγγομένης ἔνδοθεν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οἷον [γὰρ] ἔνδον ἐνδιαιτᾶται, τοιοῦτον καὶ
b τῶν χειλῶν προελήλυθεν. ὧν γὰρ ἕνεκεν ἄνθρωπος ὑποκρίνεται τοὺς ἐπαίνους, τούτων ἐλευθέρα ἐστὶ φιλοσοφία. χρημάτων τε γὰρ αὐτῇ οὐδὲ εἷς λόγος τιμῆς τε οὐκ ἐνδεής, οἴκοι τὸ τίμιον ἔχουσα.

20, 5 προσεχόμενοι Iacobsius ad Achillem Tat. p. 913. Vulgo προσερχόμενοι. 7 φιλοσοφίας A. τῆς φιλοσοφίας H.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΓΚΛΗΤΟΝ ΥΠΕΡ ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ.

[Εἰ ὑμεῖς μετὰ τῶν ὑμετέρων ὑγιαίνετε, καλῶς ἂν ἔχοι· c
ἐγὼ καὶ τὸ στρατόπεδον ὑγιαίνομεν.]

Χαίρειν ὑμᾶς εἰκός, ὦ πατέρες συγγεγραμμένοι, καὶ τῷ πλήθει τῶν τροπαίων εὐφραινομένους καὶ τῆς παρούσης εἰρήνης ἀσφαλῶς ἀπολαύοντας. ὧν ἀεὶ πειρῶμαι πεφροντικὼς νῦν μέν τινα ἀρχὴν προστιθέναι διὰ τῶν ὅπλων τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ, νῦν δέ τινα ὠφέλειαν ἐξευρίσκειν διὰ τῶν νόμων τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπηκόοις. καὶ νῦν δὴ πάντως συνεληλύθατε, θάτερον τούτων προσδοκῶντες διὰ τὴν συνήθειαν, ἢ πολεμικῶν ἀγγελίαν κατορθωμάτων, ἢ χάριτος εἰρηνικῆς μεγαλοδωρίαν. ἐγὼ δὲ ἐμαυτῷ προσήκειν ὑπολαμβάνω μὴ μόνον διὰ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν τὴν εὐφροσύνην ὑμῖν παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἄνδρα καθ' ὅσον οἷόν τε πρόνοιαν καὶ φροντίδα τὴν προσήκουσαν ποιεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας τηνικαῦτα μάλιστα γίνεται αἴσθησις, ὅταν εἰς ἕκαστον ἡ ἀπόλαυσις ἀναπέμπηται. ὥστε εἴπερ καὶ τῶν δημοσίων φροντίδων τὸ καθ' ἕκαστόν ἐστι τέλος, 19a τούτου μάλιστα φροντιστέον προηγουμένως, μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ ὁπηνίκα ἕνα ἄνδρα τῆς προσηκούσης τιμῆς ἀξιῶ, κοινὴν δίδωμι δωρεάν. οὐδεμία γὰρ χάρις μετὰ

21, 1 Κωνσταντίου αὐτοκράτορος περὶ Θεμιστίου φιλοσόφου δημηγορία παρὰ τὴν σύγκλητον ῥηθεῖσα H. Mutatum ex A. 4 Εἰ ὑμεῖς — ὑγιαίνομεν om. A. 7 καὶ τῷ πλήθει A. καὶ om. H. 13 τὴν om. A. 24 προσηκούσης addit A.

λόγου καὶ κρίσεως διδομένη μόνον τοῦ λαμβάνοντος γίνεται, ἀλλὰ προτίθεται κοινὸν ἆθλον ἅπαντι τῶν ὁμοίων πόνων.

Ἤγαγε τοίνυν Θεμίστιον τὸν φιλόσοφον εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοὰς ἡ πολυθρύλητος δόξα, καὶ βασιλικῆς b *ὑπέλαβον καὶ τῆς ὑμετέρας διανοίας ἀμείψασθαι τιμῇ τῇ προσηκούσῃ τὴν ἀρετήν, τῇ συνόδῳ τῶν λαμπροτάτων πατέρων τὸν ἄνδρα ἐγκαταλέξας τὰ εἰκότα σεμνυνόμενον δι' ἀλλήλων· οὐ γὰρ μόνον Θεμίστιον τιμᾶν οἴομαι διὰ τῆς χάριτος, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ τὴν γερουσίαν, ἣν τὸ μετασχεῖν δωρεᾶς ἄξιον νενόμικα φιλοσοφίᾳ πρεπούσης. διδόντες οὖν ἀντιλήψεσθε τὸν κόσμον καὶ λαμβάνοντες ἀντιδώσετε. ἄλλα μὲν γὰρ* c *ἄλλους κοσμεῖ καὶ περιφανεῖς καθίστησι· τοὺς μὲν χρημάτων εὔκλεια, τοὺς δὲ κτημάτων περιουσία, ἐνίους δὲ πόνοι δημόσιοι, ἑτέρους δὲ λόγων δεινότης. διαφόροις γὰρ ὁδοῖς καὶ ποικίλαις πρὸς ἓν καὶ ταυτὸν ἄκρον τῆς εὐδοξίας ἅπαντες οἱ νοῦν ἔχοντες ἐξαμιλλῶνται. ἀλλ' ὅμως τῶν πολλῶν ἀτραπῶν αἱ μὲν ἄλλαι σκολιαὶ καὶ ἀκροσφαλεῖς, μόνη δὲ ἀσφαλὴς καὶ βέβαιος ἡ δι' ἀρετῆς. καὶ ὅταν τις ὑμῖν ἐγκαταλέγεσθαι μέλλῃ, τοῦτο πρὸ ἁπάντων ζητεῖτε, εἰ ταύτην πορεύεται τὴν πορείαν,* d *καὶ μηδὲν ἄλλο τοιοῦτον γνώρισμα ἡγεῖσθε τῶν λαμπροτάτων ὡς γνώμην ὀρθὴν καὶ διάνοιαν ἀγαθήν, ἃ μάλιστα μεταδιώκει φιλοσοφία.*

Θεμιστίῳ δὲ ἤρκει μὲν ἡ παίδευσις πρὸς τὸ μεγίστης τιμῆς ἀξιοῦσθαι καὶ καθ' ἑαυτὸν φιλοσοφοῦντι, μᾶλλον δέ, εἰ τύχοι, καὶ σιωπῶντι. οὐ γὰρ ὁ δεικνὺς μόνον τὴν ἀρετὴν ἄξιος τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ κεκτημένος. 20 a *καὶ προσήκει γὰρ ἀμοιβὰς ἕπεσθαι τοῖς ἀξίοις, κἂν αὐτοὶ φαίνεσθαι μὴ σπουδάζωσιν. οὑτοσὶ δὲ ὁ ἀνήρ, ὃν ὁ παρὼν λόγος κηρύττει, οὐ μέτεισι φιλοσοφίαν ἀκοινώνητον, ἀλλ' ὃ μετὰ πόνου συνήγαγεν ἀγαθόν,*

22, 2 προτίθεται A. προστίθεται H. 5 πολυθρύλητος] Vulgo πολυθρύλλητος. 6 ὑμετέρας] ἡμετέρας A. 8 τὰ εἰκότα σεμνυνόμενον A. καὶ τὰ εἰκότα· σεμνυνόμενα H. 16 ἑτέρους] ἐνίους A. 25 φιλοσοφία A. φιλοσοφίαν H.

τούτου σὺν πλείονι πόνῳ τοῖς βουλομένοις μεταδίδωσι,
προφήτης μὲν τῶν παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν καθε-
στηκὼς, ἱεροφάντης δὲ τῶν ἀδύτων τε καὶ ἀνακτόρων
φιλοσοφίας· μαραίνεσθαι δὲ οὐκ ἐᾷ τὰς ἀρχαίας δόξας,
ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἀεὶ καὶ γίνεσθαι νέας· αἴτιος δὲ
τὸ καθ' ἑαυτὸν γίνεται πᾶσιν ἀνθρώποις τοῦ κατὰ b
λόγον ζῆν καὶ παιδείας ἐπιμελεῖσθαι.

Συνορᾶτε δὲ καὶ ὑμεῖς, ὦ πατέρες συγγεγραμμένοι,
ὅτι μηδὲν ἔργον ἐν τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπείῳ κάλλιστα ἂν
καὶ ἄριστα ἐπιτελεσθείη χωρὶς ἀρετῆς οὔτε κατ' οἶκον
οὔτε κατὰ πόλιν· πρὸς ἣν ἐξασκοῦντες καὶ ἐκπαιδεύον-
τες τοὺς νέους οἱ καλῶς προϊστάμενοι φιλοσοφίας κοινοὶ
πατέρες ἂν ἁπάντων νομίζοιντο. οὗτοι καὶ τοὺς ἰδίους
πατέρας ὅπως χρὴ θεραπεύεσθαι παρὰ τῶν υἱέων δι-
δάσκουσι καὶ τοὺς παῖδας ὑπυίας χρὴ παρὰ τῶν πα-
τέρων ἐπιμελείας τυγχάνειν. καὶ ὡς μικρὰ ταῦτα λέγω, c
τὸ δὲ ἀληθὲς κριτὴς ἁπάντων ἐστὶ καὶ ἐπιστάτης ὁ
φιλόσοφος. καὶ γὰρ ὅπως δήμῳ προσενεκτέον καὶ ὅπως
τὴν γερουσίαν θεραπευτέον καὶ ἁπλῶς ἁπάσης πολιτείας
κανών ἐστιν ἐξητασμένος καὶ ἀκριβής. ὡς εἰ δυνατὸν
ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, ἐξήρπαστο μὲν ἂν ἐκ
τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου ἡ φαυλότης, ἐξώριστο δὲ ἅπασα
πρόφασις ἀδικίας, τῆς δὲ ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκης οὐκ
ἂν ἦν χρεία. ὧν γὰρ νῦν διὰ τὸ δέος ἀπέχονται, ταῦτα
ἂν ἐμίσουν ἐκ προαιρέσεως.

Πρὸς δὲ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν καὶ ἄλλως ἄγο- d
μαι σὺν προθυμίᾳ· ἁπανταχοῦ γὰρ τῆς οἰκουμένης
φιλοσοφίαν ἐκλάμπειν ἐσπουδακὼς μάλιστα αὐτὴν εὐ-
θηνεῖν βούλομαι κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. ὅπερ
δὴ καὶ πυνθάνομαι ὑπάρχειν αὐτῇ διὰ Θεμίστιον,
συνόδοις μὲν νέων φιλοσοφούντων ἁβρυνομένῃ, γενο-
μένῃ δὲ κοινὸν παιδεύσεως καταγώγιον, ὥστε ἅπαντας 21 a

23, 9 ἐν τῷ A. ἐν om. H. 10 οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ. 11 ἐξασκοῦντες A. ἀσκοῦντες H. Verbo ἐξασκεῖν utitur p. 217 c. 231 a. 235 a. 341 a. 20 καὶ ἀκριβὴς A. ἀκριβῶς H. 30 Θεμίστιον A. Θεμιστίου H. 31 ἁβρυνομένην, γινομένην A.

ἁπανταχόθεν ὁμολογουμένως παρακεχωρηκέναι τῇ πόλει
κρατεῖν φιλοσοφίᾳ, καὶ ὥσπερ ἔκ τινος ἀκηράτου πηγῆς
ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας φοιτᾶν ἁπανταχοῦ τὰ δι-
δάγματα τῆς ἀρετῆς. ὥσθ᾿ ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον,
κοινὴν ὑμῖν καὶ Θεμιστίῳ δίδωμι τὴν τιμήν. μεταλα-
βὼν γὰρ παρ᾿ ἡμῶν ἀξιώματος Ῥωμαϊκοῦ ἀντεισφέρει
σοφίαν Ἑλληνικήν, ὥστε τὴν πόλιν διὰ τοῦτο δείκνυ-
σθαι τὴν ἡμετέραν κορυφὴν ὁμοῦ τύχης καὶ ἀρετῆς.
b νικῶσα γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς νῦν προσλαμβάνει τὸ
τιμιώτατον. εἰ γὰρ τείχεσι μὲν αὐτὴν περιφραγνύναι,
κοσμεῖν δὲ τοῖς ἔνδον οἰκοδομήμασι, δήμου δὲ πλήθει
στενοχωρεῖν, σημεῖον ἀγαπῶντός ἐστι βασιλέως, πόσῳ
μᾶλλον αὔξειν τὴν γερουσίαν τοιαύτῃ προσθήκῃ, ἣ τὰς
ψυχὰς βελτίους ποιήσει τῶν ἐνοικούντων καὶ μετὰ τῶν
ἄλλων οἰκοδομημάτων καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἀναστήσει
γυμνάσιον; ὡς ὁ μὲν τῇ πόλει τὰ ἄλλα παρασκευαζό-
μενος τὰ πρῶτα δίδωσι τῶν ἀγαθῶν, φρονήσεως δὲ
c καὶ παιδείας ἐπιμελούμενος τὸ κυριώτατον ἐκπορίζει,
οὗ πολλοὶ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ὀλίγιστοι δὲ ἐφικνοῦνται.

Οἶδα μὲν οὖν ὅτι τὸ προσεπιλέγειν καὶ ἄλλας
αἰτίας, δι᾿ ἃς ἄξιος ἂν εἴη Θεμίστιος τῆς μεγίστης
τιμῆς, οὐκ ἔστιν αἰσθανομένων τοῦ μεγέθους τῆς φι-
λοσοφίας. ὃ γὰρ καθ᾿ ἑαυτὸ πάντων αὐταρκέστατον
τῶν ἀγαθῶν, εἰ μὴ μόνον τις προΐσχοιτο, ἀλλὰ καὶ
ἕτερα συναριθμοίη, οὐ συναύξει μᾶλλον οἷς προστίθη-
σιν, ἀλλὰ ἐλλιπέστερον ποιεῖ τῷ προσθήκης δεῖσθαι
νομίζειν. ὅμως δὲ ἀνασχώμεθα τοῦ λόγου καὶ φιλοσο-
d φίας χωρὶς ἀποφαίνοντος ἄξιον εἶναι τὸν ἄνδρα τῆς
ἡμετέρας συνόδου. εἰ γὰρ τοὺς μάλιστα ἀγαπῶντας
δίκαιον προσάγεσθαι καὶ ἀνταγαπᾶν, αὐθαίρετος ἡμῶν
γεγονὼς Θεμίστιος ἐραστὴς καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν
οἰκείᾳ κρίσει προυτίμησε τῆς ἐνεγκούσης καὶ πρότερον

24, 11 τοῖς — οἰκοδομήμασιν A. τὰ — οἰκοδομήματα H. 17 τὰ πρῶτα] ἤγουν ἀρχὰς gl. A. 18 τὸ κυριώτατον A. καὶ κυριώτατον H. 19 ὀλίγιστοι A. ὀλίγοι H. 22 τῆς φιλοσοφίας] τῆς om. A. 25 συναριθμοίη] συναριθμῴη A. 31 γεγονὼς A. γέγονε H.

γνώμῃ πολίτης ἢ προσηγορίᾳ γέγονε. τοῦτο δὲ ὁπόσον θεάσασθε, τὸ δεῖξαι τὴν οἴκησιν τὴν ἡμετέραν καὶ τοῖς ἄλλως ἀλλαχόθεν εὐδαίμοσιν ἀξιέραστον. οὐ γὰρ ἐνδεῶς οἴκοι πράττων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεως 22 a καταπέφευγεν, ἀλλὰ καὶ ἀμελῶν τοῦ πλουτεῖν ὅμως ὑπὸ πενίας οὐ θλίβεται. ἐφρόντισε δὲ παρ' ἡμῖν καὶ γάμου καὶ παιδοποιίας τὴν διαδοχὴν σωζούσης τοῦ γένους. ταῦτα δ' ἐπαινεῖται μὲν καὶ ἄλλῳ προσόντα, φιλοσόφῳ δὲ ὑπάρχοντα πολυωφελέστατα γίνεται. οὗ γὰρ τὸν βίον ὥσπερ κανόνα δεῖ καὶ σκοπὸν ἅπασι προκεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, οὗτος εἰ τιμῴη μὲν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ἐπιμελοῖτο δὲ τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς, τὴν δὲ περὶ τὰ χρήματα σπουδὴν μετροίη τῇ χρείᾳ, πολλοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ζῆλον ἐπάξεται. μὴ γὰρ δὴ νομί- b ζετε τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν παντάπασιν ἐξορίζειν ἑαυτὴν τοῦ κοινοῦ βίου μηδὲ ἀποστρέφεσθαι παντελῶς τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἴστε ὡς ὃς μάλιστα ἐπιμελεῖται πόλεως καὶ ὁ κατασκευάζων ἀρίστους ἀνθρώπους ἀρίστους ἀεὶ ποιεῖ καὶ πολίτας. ὁρᾶτε οὖν τῶν ἀγαθῶν τὴν περιουσίαν, ἃ τὸν λαμπρότατον ὑμῖν κατακεκόσμηκε. πλούσιός ἐστιν ἐν λόγοις, οὐ πένεται χρήματα, ἑκὼν εἵλετο τὴν πόλιν, οὐ πρὸς ἀνάγκην ἐπιδημεῖ, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἂν χωρισθείη μόνης. τί τὰ ἄλλα λέγω; λαμπρότατον ὑμῖν δέδωκα τὸν μονογενῆ c φιλόσοφον, πολίτην ἐξαίρετον τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας, ὃν τοῦ κόσμου πολίτην εὐλόγως ἄν τις προσείποι.

Ἀλλ' εὖ οἶδα ὅτι τῶν κατειλεγμένων ἐπαίνων οὐ μετὰ τῆς ἴσης ἡδονῆς ἁπάντων ἀκούει Θεμίστιος, ἀλλὰ μόνους τοὺς ὑπὲρ φιλοσοφίας οἰκείους ἡγεῖται, τοὺς λοιποὺς δὲ ἢ λέγεσθαι μετρίως ἢ καὶ σιωπᾶσθαι βούλεται. ἐγὼ δὲ οὐχ ὡς τἀνδρὶ χαριούμενος, εἰ πάντα ἐπεξέλθοιμι ἴσως, ἐμήκυνα τὸν λόγον, ἀλλ' ὅπως ὑμῖν

25, 3 ἄλλως A. ἄλλοις H. 21 πλούσιός ἐστιν A. ἐστιν om. H. 22 χρήματα A. χρήμασιν H. Sic πλουτεῖν φίλους dixit p. 17 c. 27 κατειλεγμένων A. κατειλημμένων H. 31 τἀνδρὶ A. ἀνδρὶ H. εἰ πάντα A. εἶπον * τὰ H.

ἐνδείξαιμι, ὅτι μηδὲν ἀνεξέταστον μηδὲ ἀβασάνιστον
d παραλιμπάνω περὶ τῶν ὑπ' ἐμῆς κρίσεως ἀγομένων.
Θεμίστιος δέ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, οὐδὲ νῦν ἐμοὶ
γέγονε γνώριμος, ἀλλὰ καὶ πάλαι καὶ ἐκ πατέρων. καὶ
τοσοῦτόν μοι γινώσκειν τὸν ἄνδρα περίεστιν, ὥστε ἔχων
καὶ παλαιοτέρους προγόνους αὐτοῦ καταλέγειν, ὧν οἱ
παλαιοὶ μέμνηνται λόγιοι, ἑκὼν παρίημι· ἐγγύθεν γὰρ
ὁ πατὴρ αὐτῷ, δι' ὃν τῶν ἄλλων περίεργον μεμνῆσθαι.
23a τίς δὲ οὗτός ἐστιν οὐδὲ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, οὗ τὸ ὄνομα
εἰπόντι ἀπόχρη δεῖξαι τὴν ἀκροτάτην φιλοσοφίαν, καὶ
οὔτε χῶρος οὔτε ἔθνος οὔτε πόλις οὐδεμία τῆς Εὐγε-
νίου δόξης ἀνήκοος. οὗτος, ὃν καὶ ὑμεῖς ἂν μαρτυ-
ρήσαιτε διὰ βίου κάτοχον γεγενῆσθαι φιλοσοφίας, οὗτος,
ὃν οὐδὲν ἐξέφυγε τῶν ἀρχαίων διδαγμάτων καὶ παιδευ-
μάτων, οὗτος, ὁ πρὸς ἑαυτὸν τῷ λόγῳ καὶ τῷ βίῳ
φιλονεικήσας καὶ καθ' ἕτερον ὑφ' ἑαυτοῦ, καίτοι κρα-
τῶν, ἡττώμενος, οὗτος οὖν ὁ πάντων ἄριστος γεγονώς,
b ὁ πάντων κορυφαιότατος, ἴσος τῷ παιδὶ μόνῳ νομίζε-
ται, καὶ μόνῳ Θεμιστίῳ, ὃς καὶ ὁ τοῦ γένους διάδο-
χός ἐστι καὶ φιλοσοφίας.

Πάντων οὖν ἕνεκεν τῶν εἰρημένων τῇ συνόδῳ
συναπτέον καὶ κοινωνητέον τὸν ἄριστον. οὕτως γὰρ
ἂν καὶ τῷ θειοτάτῳ πατρὶ πράττοιμεν κεχαρισμένα,
τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ βουλὴν ἀνθεῖν τε καὶ θάλλειν
τοῖς μεγίστοις τῶν ἀγαθῶν παρασκευάζοντες. δεῖ δὲ
c καὶ τοῖς λόγοις ὑπὲρ ἅπαντα δίδοσθαι τὴν ἁρμόζουσαν
σεμνότητα καὶ τῇ σοφίᾳ τὸν οἰκεῖον κόσμον ἀποδιδόναι
καὶ τῇ παιδεύσει τὸ πρέπον γέρας καὶ τὸ ὀφειλόμενον
ἆθλον τῇ ἀρετῇ καὶ τὴν ἀρίστην τῶν ἐπιστημῶν, λέγω
δὲ φιλοσοφίαν, πανταχόθεν καὶ ἐν πᾶσιν ἐκλάμπειν.
συμβήσεται γὰρ οὕτως καὶ τὰς ἄλλας τέχνας πλείονος

26, 1 μηδὲ ἀβασάνιστον A. ἢ ἀβασάνιστον H. 2 ὑπ' ἐμῆς κρίσεως A. ἐπ' ἐμὲ κριτὴν H. 5 γινώσκειν] τοῦ γινώσκειν Wyttenbachius. ἔχων A. ἔχειν H. 10 εἰπόντι A. εἰπόντα H. 17 οὖν add. A. 19 καὶ ὁ τοῦ A. ὁ om. H. 22 κοινωνητέον τὸν A. κοινωτέον τὸ H. 23 κεχαρισμένα A. κεχαρισμένως H. 28 τὸν ὀφειλόμενον A.

ἐπιμελείας τυγχάνειν, ὅταν ἡ πρώτη τε καὶ ἀρίστη τὴν d
οἰκείαν τιμὴν ἀπολαμβάνῃ. τοσούτων οὖν καὶ τοιούτων εἰρημένων δῆλον ὡς ἃ παρέσχημαι Θεμιστίῳ ὑμῖν παρέσχημαι. χαρίζομαι δὲ, εὖ οἶδα, μεγάλως καὶ τὠμῷ πατρὶ, οὐ νεὼν οὐδὲ γυμνάσιον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ θειοτάτου, ἀλλὰ ἄνδρα ἀγαθὸν ἀφιερώσας.

27, 5 τὠμῷ A. τῷ ἐμῷ H. 6 τοῦ θειοτάτου] ἤγουν τοῦ αὐτοῦ πατρὸς gl. A.

II.

24a ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΝ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ, ΟΤΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, Η ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ.

Θεωρία.

Ἐπὶ τῷ κομισθέντι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος λόγῳ, ὃν ἔγραψε περὶ αὐτοῦ πρὸς τὴν γερουσίαν, τὸ χαριστήριον
b ἀποδίδωσι. σκοπὸν δὲ προΐσταται τῶν ἐγκωμίων φιλοσοφώτατον, αὐτὸν ἀποδεικνὺς μᾶλλον τὸν βασιλέα φιλοσοφίας μετέχοντα, ἣν ἐπῄνεσε. καὶ παρίησι μὲν οὐδὲν τῶν εἰς ἔπαινον συντελούντων, ἅπαντα δὲ ἀνάγει πρὸς τὸ κεφάλαιον ὃ προεστήσατο, ἔστι μὲν οὖν ὅπου καὶ τὸ καθόλου κατασκευάζων, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἐπιχειρη-
c μάτων μετιὼν ἐκ τῆς ὑποθέσεως τῆς παρούσης, ἁπανταχοῦ δὲ διατηρεῖν τὸ πρέπον ἀξίωμα φιλοσοφίᾳ πειρώμενος. σχεδὸν γὰρ ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου πρὸς τοῦτο ἀφεώρακεν.

Ἆρ' ἂν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, δοκοίην χρέους ἀποστε-
25a ρῶν φιλοσοφίας ἐνδίκως μεταποιεῖσθαι; καίτοι Ἀθήνησι τοὺς ὀφείλοντας τῷ δημοσίῳ εἴργει ὁ νόμος μὴ κοινωνεῖν τῆς πολιτείας, ἕως ἂν τὸ ὀφείλημα ἀπολίσωνται.

28, 1 Θεμιστίου περὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐγκωμιάσαντος αὐτὸν πρὸς τὴν γερουσίαν εὐχαριστήριος, αὐτὸν ἀποδεικνὺς τὸν βασιλέα μάλιστα φιλοσοφίας μετέχοντα H. Mutatum ex A. Argumentum om. A. 19 εἴργει ὁ νόμος A. κατείργει νόμος H. 20 ὀφείλημα A. ὀφειλόμενον H.

ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ὀφλισκάνω τε καὶ ἐγγέγραμμαι οὐ μὰ Δία τῷ δημοσίῳ τῷ ὑμετέρῳ, ἀλλὰ δι' ὃν ὁ ὑμέτερος δῆμος γέγηθέ τε καὶ εὐθηνεῖται. εἰ δὲ οὔπω δῆλον ὑμῖν ὃ λέγω, φαῦλοι ἄρα ἐστὲ μάρτυρες τῶν χρεῶν καὶ οὐ μέμνησθε ὅτι πάλαι ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ξυμβολαίῳ συνελέγητε εἰς τὸ βουλευτήριον μαρτυρήσοντες. ἐπιτρόπευε δὲ τῷ δανείσματι ἀνὴρ γεννάδας καὶ ἔμπλεως παρρησίας, ὃς οὐκ ἐπιτρέψει οὐδὲ καταχαριεῖται ἐξαρ- b νουμένῳ· οὕτω μοι τὸ χρέος περιβόητόν τέ ἐστι καὶ οὐδεμία μοι μηχανὴ ἀποστερεῖν ἐπιχειροῦντι καὶ καταπροίξεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς οἱ μάρτυρες εὖ οἶδ' ὅτι τέως μὲν ἡσυχάζετε, ἀναμένοντες ὡς οὔπω ὄντα παντάπασιν ὑπερήμερον, εἰ δὲ αἴσθοισθε παντελῶς ἀπορραθυμοῦντα, εὐθὺς ἐπικείσεσθε καὶ ἐξελέγξετε καὶ παρέσεσθε εἰς τὸ δικαστήριον, καταβοησόμενοι ὅπη ἄν τίς με προκαλῆται. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ χρυσίῳ ἢ ἐπ' ἀργυρίῳ τὸ ξυμβόλαιον ἦν, τάχα ἂν οὐ πάνυ τι ἐνεμεσᾶτε πρὸς τὴν ἔκτισιν ἀπορουμένῳ. ἐπίστασθε γάρ, c οἶμαι, εἰ μὴ ἀδικεῖτε, ὅτι χρήματα ἐγὼ οὔτε φυλάττειν πάνυ ἔμπειρος καὶ δαήμων οὔτε αὖ προϊέμενος ξυναγείρειν τε καὶ ἀνακτᾶσθαι ῥᾳδίως. ἡ γὰρ τέχνη περὶ ἣν λιπαρῶς ἔχω οὐκ ἐᾷ με ταύτην εἶναι σοφὸν τὴν σοφίαν. ἀλλ' οὐδὲν θαυμαστὸν οὐδὲ ἐμῆς μοχθηρίας σημεῖον, εἰ καὶ ὀφλήσας ποτὲ ἀνδρὶ πλουσίῳ ἀργύριον χαλεπῶς τὰ δίκαια ποιήσαιμι καὶ ὑπὲρ τὸν συγκείμενον χρόνον. ὅπερ οὖν εἶπον, εἰ μὲν τοιόνδε τι τὸ δάνεισμα, d οὐ σφόδρα ἂν ὑμῶν ὑπώπτευον τὴν μαρτυρίαν, νῦν δὲ χρυσίον μέν, εἴπερ τι ἐγὼ ἐδεόμην, εὖ οἶδα ὅτι μᾶλλον ἄν με κατεφόρτισε βασιλεὺς ἢ πάλαι Κροῖσος Ἀλκμαίωνα

29, 1 ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς A. ἐγώ τε αὐτὸς H. 9 περιβόητόν τε A. τε om. H. 10 καταπροίξεσθαι A. καταπροίξασθαι H. 12 ὄντα add. A. 14 εὐθὺς add. A. 16 με προκαλῆται A. μετακαλῆται H. ἢ ἐπ' A. ἐπ' om. H. 17 πάνυ τι A. τι om. H. 20 προϊέμενος A. προίμενος H. 24 ἀργύριον add. A. 25 ποιήσαιμι] ἀποτίσαιμι Heusdius Spec. in Plat. p. 18. 26 εἰ μὲν A. εἰ ἦν H. 28 εἴπερ τι A. εἴ τι H.

τὸν Ἀθηναῖον, ἐκ τοῦ ψήγματος ἐπιτρέψας ὁπόσον ἠδύνατο τῷ σώματι ἀποφέρεσθαι. ἐπεὶ καὶ νῦν τό γε ἐπ' αὐτῷ μέρος τρυφῆς τινας ὀχετοὺς καὶ εὐπαθείας λαθών με ἐπαφῆκεν εἰς τὸ δωμάτιον, οὓς ἐγὼ μόλις 26 a ἀπῳκοδόμησα καὶ ἀπέφραξα καὶ οὐκ εἴασα ἐπικλυσθῆναι τὴν οἰκίαν ὄλβῳ μείζονι τοῦ φιλοσοφίᾳ προσήκοντος, εἰδὼς ὅτι ὅπου ἂν λάθῃ τὸ ῥεῦμα τοῦτο αὐτομάτως τε καὶ ἄνευ πόνου ὑπορρυὲν, ἐντεῦθεν ἀναγκαῖον ἐξοικίζεσθαι τὴν ἀρετήν.

Ἀλλὰ σοφώτερος ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὁ Κωνστάντιος ξυμβαλεῖν ἀνδρὶ φιλοσόφῳ ἢ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου. ὁ μὲν γὰρ ἐπειδὴ τοῖς πεντήκοντα ἅμα ταλάντοις οὐκ ἔτρωσεν οὐδὲ ἔκαμψε τὸν Καλχηδόνιον Ξενοκράτην, ἀλλ' ἀπεκρούσατο γεννικῶς τὴν προσβολὴν τοῦ χρυσίου, b ἀπείπατο αὐτίκα καὶ ἦρε τὼ χεῖρε καὶ οὐ προσήνεγκεν ἑτέραν πεῖραν ἰσχυροτέραν. βασιλεὺς δὲ ὁ μέγας ἐμηχανήσατο καὶ ἐξεῦρεν ὅτῳ ἂν μόνῳ ἐγὼ ὑπεικάθοιμι καὶ ὑπόσχοιμι οὐχὶ τὰς χεῖρας, ἀλλὰ τὴν ἀκοήν. ὁ γὰρ ἔπαινος ἡδὺ μέν που ἄλλως καὶ δύσμαχον δῶρον καὶ παρ' ὁτουοῦν γιγνόμενος· καὶ αἵ γε Σειρῆνες ἐπὶ σκοπέλου ἐπαινοῦσαι καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ μικροῦ προσηγάγοντο καὶ ἐχειρώσαντο τὸν πολύμητιν Ὀδυσσέα· οὗ δὲ δὴ καὶ μόνον τὸ νεῦμα φθέγγυον πρὸς σωτηρίαν, μᾶλλον δὲ πρὸς ξύμπασαν εὐδαιμονίαν, οὗτος μακρὸν βιc βλίον συγγράφων μεστὸν εὐφημίας τίνα οὐκ ἂν σιδηροῦν καὶ ἀδάμαντος στερεώτερον μαλάξειέ τε καὶ ὑποχείριον λάβοι;

30, 3 τινας A. τινος H. 6 τοῦ φιλοσοφίᾳ προσήκοντος A. οὐ φιλοσοφία προσίεται H. 8 ὑπορρυὲν A. ὑπὸ ** H. 9 τὴν add. A. 10 σοφώτερος] φιλοσοφώτερος A. ὡς ἔοικεν ὁ κωνστάντιος A. ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς ἔοικεν H. 11 ξυμβαλεῖν ἀνδρὶ A. ἀνδρὶ ξυμβαλεῖν H. 12 μὲν γὰρ A. μέν γε H. 13 Καλχηδόνιον] Vulgo Καρχηδόνιον. Χαλκηδόνιον Harduinus. 15 ἀπείπατο αὐτίκα καὶ ἦρε τὼ A. ἀπεῖπέ τε αὐτὸς καὶ ἦρέ τε τὼ H. 17 καὶ ἐξεῦρεν add. A. 19 που ἄλλως A. που καὶ ἄλλως H. 20 γιγνόμενος A. γινόμενον H. αἵ γε A. γὰρ αἱ H. 21 σκοπέλου A. σκοπέλων H. 23 μᾶλλον δὲ — εὐδαιμονίαν add. A. 24 μακρὸν A. μικρὸν H.

Ὅταν δὲ δὴ καὶ τὸ ἀκουστήριον ἐννοήσω, καὶ ὑμᾶς οἷς τὸν ἔπαινον ἐκοινοῦτο, καὶ τὸν προφήτην καὶ ἐξηγητὴν τοῦ ξυγγράμματος, ὅπως ὁ μὲν ἐν κόσμῳ εἱστήκει τρανότερον καὶ ἀριδηλότερον τὰ γράμματα ἐξηγούμενος Βάκιδός τε καὶ Ἀμφιλύτου, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ ἐν ταῖς πανηγύρεσι μεταμφιεσάμενοι τὰς τηβέννους καὶ τὰ ὑποδήματα ἀλλαξάμενοι, συγκαθεζόμενοι ἐπὶ τῶν δίφρων, ἐξεβοᾶτε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι θαμινά, ἐξαλλόμενοι καὶ μυρίας ἱέντες φωνάς, ζηλοῦντές με τοῦ ἐπαίνου, d ταῦτα δὴ ἅπαντα ξυνιόντα ἆρα ἂν καρτερεῖν ἀνασχοίμην;

Ἀλλὰ Ζήνων μὲν ὁ τῆς στοᾶς ἀρχηγέτης, καίπερ τὰ ἄλλα σεμνὸς ὢν καὶ ὑψηλολόγος, ὅμως ἐγανύσκετο καὶ ἐλαμπρύνετο, ἐπειδὴ αὐτὸν Ἀθηναῖοι ξένον τε ὄντα καὶ Φοίνικα ἐπὶ τοῖς λόγοις δημοποίητον ἐποιήσαντο, ἐγὼ δὲ οὕτως ἀγεννὴς καὶ ἀνήκοος Ἀριστοτέλους, ὃν προὐταξάμην τοῦ βίου τε καὶ τῆς σοφίας, ὥστε πᾶσαν οἴεσθαι τιμὴν καὶ παρ᾽ ὁτουοῦν καὶ ἐφ᾽ ὁτῳοῦν ἀχάριστον 27a εἶναι ἀνδρὶ σπουδαίῳ καὶ ἐν Καρὸς μοίρᾳ; καὶ οὐ μέμνημαι ἄρα τῶν λόγων οἷς διορίζει χαυνότητα μεγαλοψυχίας; διορίζει δὲ ὧδε· φησί που καὶ περὶ τιμὰς τὰς μεγάλας, ὥσπερ καὶ περὶ τὰ ἄλλα τὰ λεγόμενα ἀγαθά, εἶναι μὲν ἄμετρον σπουδὴν τοῖς ἀνθρώποις, εἶναι δὲ ἔμμετρον καὶ ξὺν λόγῳ. τὸν μὲν δὴ ἐπὶ δήμου θορύβοις καὶ κρότοις ἐξογκούμενόν τε καὶ ἐγείροντα τὴν ὀφρῦν, ὅτι σφίσιν εἰς θέατρα ἢ ἱπποδρόμους πολλὰ χρήματα ἐξέχεε, χαῦνόν τε εἶναι καὶ ξυνέχεσθαι

31, 3 ξυγγράμματος A. γράμματος H. ὁ μὲν A. ὁ om. H. 4 τρανότερον] Vulgo τρανώτερον. 5 ἀμφιλύτου A. Ἀμφιλύκου H. 6 μεταμφιεσάμενοι] μεταμφιεσμένοι codex Vales. apud Boisson. ad Eunapium p. 348. τὰς τηβέννους codex Vales. τὰς τηβέννας H. 12 ὑψηλολόγος] ὑψηλόνους Roulezius p. 6. ἐγανύσκετο] Vulgo ἐγαννύσκετο. 13 τε add. A. 15 ἀγεννὴς A. ἀτεχνὴς H. ἀτελὴς codex Monac. 113. apud Iacobsium ad Antholog. Palat. vol. III. p. 492. 16 τοῦ βίου A. τοῦ om. H. 20 διορίζει δὲ] διορίζων δὲ A. 24 ἐγείροντα A et codex Monacensis 113. ἀγείροντα H. 25 ἢ A. τε καὶ H.

b τῇ κακίᾳ, ἢ τοὔνομα τοῦτο τὴν χαυνότητα ἐπιτίθησι· τὸν δὲ τούτων μὲν τῶν θορύβων καταφρονοῦντα καὶ σμικρὸν οἰόμενον διαφέρειν ῥοθίου κυμάτων αἰγιαλοῖς προσηχούντων, ψῆφον δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀκολάκευτον ἐπ᾽ ἀρετῇ περὶ πλείστου πάντων ποιούμενον, τοῦτον εἶναι τῷ ὄντι μεγαλόψυχόν τε καὶ μεγαλογνώμονα. ἐπεὶ καὶ Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου τοῦ μὲν δήμου τὰς ὀργὰς καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐν λόγῳ οὐδέποτε ἐποιήσατο, ἐκυδροῦτο δὲ καὶ ἐπεποίθει τῇ τοῦ θεοῦ μαρτυρίᾳ, δι᾽
c ἧς ἀνεῖπεν αὐτὸν σοφίᾳ νικᾶν τοὺς τότε ἀνθρώπους, καὶ ᾤετο δεῖν ἐκτιννύναι τὰ χαριστήρια τῷ τε Ἀπόλλωνι τῆς μαντείας καὶ Χαιρεφῶντι τῆς ἐρωτήσεως· καὶ ἔστι Σωκράτει προοίμιον πεποιημένον ἐν τόνῳ ἑξαμέτρῳ πρὸς τὸν θεόν.

Εἰ δ᾽ αὖ φήσειέ τις κολακείαν εἶναι τῷ Πυθίῳ παραβάλλειν τὸν βασιλέα, Χρύσιππος μὲν ὑμῖν καὶ Κλεάνθης οὐ συγχωρήσει καὶ ὅλον ἔθνος φιλοσοφίας ἢ ὁ ἐκ τῆς ποικίλης χορός, οἱ φάσκοντες εἶναι τὴν αὐτὴν ἀρετὴν καὶ ἀλήθειαν ἀνδρὸς καὶ θεοῦ. ἐμοὶ δὲ
d περὶ μὲν θεῶν εὔστομα κείσθω, κατὰ τὸν Λύξου. Ἀγησίλαον δὲ οἶδα τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης ὅτι Ξενοφῶν ὁ Σωκράτους ὁμιλητὴς οὐκ ὤκνει ἐπαινεῖν καὶ ἀμείβεσθαι μακρῷ βιβλίῳ, ἐπειδὴ αὐτῷ νέμεσθαι διεπράξατο χωρίον τι μεταξὺ Ἤλιδος καὶ Ἀρκαδίας, οὐ πόρρω Σκιλλοῦντος, ἐν τῇ φυγῇ. καὶ πρὸς ἐκείνῳ τόδε εὖ οἶδα, ὅτι οὗτος ὁ Σπαρτιάτης τὰ μὲν ἄλλα φιλότιμός τε ἦν καὶ ὑψηλόφρων, φιλανθρωπίᾳ δὲ καὶ πρᾳό-
28 a τητι τοσόνδε ἐλείπετο τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως ὁπόσον καὶ τῇ βασιλείᾳ, εἴπερ τι μέμνησθε τῆς Λυσάνδρου

32, 1 τοὔνομα] τὸ ὄνομα A. τοῦτο] τούτῳ A. τὴν χαυνότητα add. A. 2 καταφρονοῦντα A. περιφρονοῦντα H. 11 ἐκτινύναι τὰ χαριστήρια A. ἐκτιννύναι τὸ χαριστήριον H. 14 πρὸς τὸν θεόν] πρὸς τὸ νοεῖν A. 15 φήσειέ τις A. φήσειε H. 18 ἢ ὁ A. ἢ om. H. 20 τὸν Λύξου] τὸν λύξου A. τὸν Ἡρόδοτον λέγων, ξύλον γὰρ ἦν H, illato in textum scholio, quod emendatius legitur in margine A „τὸν ἡρόδοτον· λύξου γὰρ ἦν πατὴρ (immo πατρός).“ Herodoti locus est II, 171.

κριοδαισίας. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ χάρις ὁμοία ἀγρὸν ἐργάζεσθαι προῖκα Ἀρκαδικὸν ἢ ἐπαίνου τυχεῖν ἀγήρω τε καὶ ἀθανάτου. τάχα δ' ἂν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιδάμου τιμιώτερον ξυνέφη εἶναι τῆς αὑτοῦ δωρεᾶς τὸ χαριστήριον τοῦ Ξενοφῶντος. τὸ μὲν γὰρ λόγος ἦν ὑπὸ φιλοσόφου γεγραμμένος, ἡ δέ, εἴ τι δεῖ προσέχειν τῷ εἰληφότι, πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ τρωκτὰ ὡραῖα καὶ δορκάδας καὶ σῦς διώκειν τε καὶ ἀκοντίζειν. b

Ὅθεν μοι καὶ ἄπορος καὶ ἀμήχανος ἡ ἔκτισις γίνεται μᾶλλον ἢ Ξενοφῶντι. πρὶν μὲν γὰρ ἐνομίζετο ἐν ἀνθρώποις πλοῦτοι μὲν καὶ ἀρχαὶ καὶ σατραπεῖαι δῶρα ἀγαθῶν βασιλέων, βιβλία δὲ καὶ γράμματα καὶ συγγράμματα φιλοσοφίας ἔργα καὶ ἀναθήματα· νῦν δὲ ὃ μόνον εἶχον οἱ λόγοι χαριστήριον ἐν δυνάμει, τοῦτο αὐτὸς παραλαβὼν ἐδωρήσατο βασιλεύς. οὔκουν ἔστι μοι θρύπτεσθαι καὶ ἀκκίζεσθαι, καθάπερ Ἰσοκράτης ὁ Θεοδώρου, ὅτι σεμνότερα καὶ ἰσχυρότερα τὰ ἐμὰ c δωρήματα καὶ οὔτε ἐν χρόνῳ γηράσκει οὔτε ἐν τόπῳ καθείργεται. ὃ γὰρ μέγα καὶ πάμμεγα εἴπω ὑπὲρ τῶν λόγων, μετὰ τῆς βασιλέως γίνεται δωρεᾶς.

Λείπεται οὖν μοι, ὡς ἔοικε, συμπορίσασθαι ἵππους καὶ ἱμάτια καὶ οἰνοχόους καὶ πλέθρα γῆς ψιλῆς καὶ πεφυτευμένης καὶ ταῦτα ἀντεισφέρειν τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῷ λόγῳ, εἴπερ γε δεῖ ἀμφοτέρους τὰ ἔργα ἀνταλλάξασθαι. ἀλλ' οὐ γὰρ ἀλλὰ τολμητέον δὴ κατὰ δύναμιν· ὡς τὰ μὲν χρήματα τὰ ἐμὰ καταγέλαστα καὶ πενία d πολλὴ καὶ ἔλαττω ἢ ψεκὰς πρὸς τὸν ὠκεανόν, οὐ μόνον ὅσα ἐγὼ κέκτημαι νῦν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ὁ πατήρ ποτε

33, 1 κριοδαισίας] Vulgo κρεωδαισίας. 3 ἀρχιδάμου A. Ἀρχίδαμος H. 4 αὐτοῦ A. αὐτῆς H. 5 τοῦ add. A. 6 γεγραμμένος A. ξυγγεγραμμένος H. 7 δορκάδας καὶ σῦς A. δορκάδες, σῦς H. 11 μὲν om. A. 12 γράμματα καὶ συγγράμματα A. συγγράμματα καὶ γράμματα H. 16 Ἰσοκράτης] σωκράτης A. 19 ὃ γὰρ] Adde ἂν. 21 συμπορίσασθαι] συμπορίσεσθαι A. Fortasse συμπορίζεσθαι voluit. 24 τῷ λόγῳ A. τῷ om. H. 27 τὸν ὠκεανὸν A. τὸν om. H. 28 νῦν add. A. ποτε καὶ ὅσα ἡ μήτηρ om. A.

*καὶ ὅσα ἡ μήτηρ καὶ ὅσα ξύμπαντες Παφλαγόνες.
λόγῳ δὲ παραβαλλόμενος πρὸς τὸν λόγον, ἔχω τινὰ,
εἰ μὴ μέγα εἰπεῖν, ἐλπίδα οὐ πολλῷ ὀπίσω ἀπολείψε-
σθαι, οὔτι λέγω τῷ κάλλει τῶν ἐνθυμημάτων καὶ ὀνο-
29a μάτων· μᾶλλον γὰρ τούτοις ἀστράπτει βασιλεὺς ἢ τῷ
στεφάνῳ καὶ τῇ ἁλουργίδι· ἀλλ' εἴπω ὑμῖν ᾧ δοκῶ
περιέσεσθαι ἐκ τῆς ἁμίλλης; οἶμαι ἀληθινώτερον φα-
νεῖσθαι τὸν ἐμὸν λόγον ἢ τὸν βασιλέως. τῷ μὲν γὰρ
ἀνάγκη ἐστὶ τὸν ἐπαινούμενον παραδραμεῖν καὶ ὑπερ-
βῆναι διὰ τὴν φαυλότητα καὶ οὐδένειαν, ἐμοὶ δὲ ἀπο-
χρῶν ἀγώνισμα ἡ ἀλήθεια.*

*Καίτοι μέλλων γε ἅπτεσθαι καὶ θιγγάνειν τῶν
ἀνακτόρων ξένον τι ἀτεχνῶς ὑπομένω καὶ ἄπιστον πάθος.
διανοίγεται γάρ μου τὸ στῆθος καὶ ἡ καρδία καὶ διαυ-
b γεστέρα γίνεται ἡ ψυχὴ καὶ τὰ ὄμματα ὀξύτερα τῆς
διανοίας. ὁρῶ γοῦν, ὦ μακάριοι, ἃ πρότερον οὐχ οἷός
τε ἦν· ἃ δὲ ὁρῶ, δέος ἔχει με ἐξειπεῖν καὶ ἐκλαλῆσαι
μὴ ὥσπερ οἱ νυμφόληπτοι ἐξαπατῶμαι. ὅμως δὲ, οὐδὲ
γὰρ ἀΐστοῦται τὸ φάντασμα, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ὅσῳ ἂν
μᾶλλον ἐγκύπτων ἀτενίζω τοῖν ὀφθαλμοῖν, τοσῷδε ἐναρ-
γέστερον ἀναφαίνεται καὶ ἐκλάμπει. ἐθέλω οὖν καὶ
πρὸς ὑμᾶς τὸ πάθος ἀνακοινώσασθαι καὶ ἐνδείξασθαι,
ἢν δύνωμαι· ἀλλ' ἕπεσθε. φαίνεταί μοι τῷ λόγῳ τῷ
c βασιλέως, ὃν ἐπὶ τὠμῷ ὀνόματι πρώην ἔπεμψεν εἰς τὴν
βασιλίδα βουλὴν, τοὔνομα μὲν τοὐμὸν ἄλλως ἐπικεῖσθαι,
τῷ ὕμνῳ δὲ αὐτὸς ὑποδεδυκέναι ὁ ξυγγραφεὺς, ὥσπερ,
οἶμαι, φασὶ τὸν Παρράσιον, ὅτι γράφειν τὸν Ἑρμῆν
ἐγχειρήσας τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν τῷ πίνακι ἐγκατέθετο*

34, 3 *ἀπολείψεσθαι* A. *ἀπολείπεσθαι* H. 5 *τῷ στεφάνῳ* A. *τῷ* om. H. 12 *ἅπτεσθαι καὶ θιγγάνειν*] P. 147 b. *ἅψασθαι καὶ θιγεῖν.* p. 152 a. *ὧν ἅπτῃ καὶ ὧν θιγγάνεις.* p. 177 d. *ἅπτεσθαι αὐτοῦ καὶ θιγγάνειν.* Euripides Bacchar. v. 617. *οὔτ' ἔθιγεν οὔθ' ἥψαθ' ἡμῶν.* 13 *ἀνακτόρων* A. ** *ἀνάκτῃ* H. 14 *μου* A. *μοι* H. 21 *ἐκλάμπει* A. *ἐκκαλύπτεται* H. 23 *ἕπεσθε* A. *ἕπεσθαι* * H. 24 *τὠμῷ ὀνόματι*] *ἤγουν ὡς ἐπαινῶν ἐμὲ, τοὔνομα μὲν ἄλλως τὸ ἐμὸν ὑποφέρεσθαι, ὡς δοκεῖν ἐμὲ ἐπαινεῖσθαι, τοῖς δὲ ἐπαίνοις αὐτὸς ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ βασιλέως ἴδια ὑποβάλλεσθαι.* schol. A.

καὶ ἐξαπατᾷ τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἐπίγραμμα τῆς εἰκόνος· οἴονται γὰρ ὅτι Παρράσιος ἑαυτὸν ἐτίμησε καὶ ἐκύδηνε τῷ ἀναθήματι, πόρρω ὄντες τῆς τοῦ ζωγράφου σοφίας, ὃς ἵνα φύγῃ ἀπειροκαλίαν τε καὶ φιλαυτίαν, ἀλλοτρίῳ d ὀνόματι εἰς τὴν γραφὴν κατεχρήσατο.

Μὴ οὖν ὑμεῖς ἐξαπατᾶσθε μηδὲ ὁρῶντες πόρρωθεν καὶ ἀκούοντες ἔπαινον φιλοσόφου καὶ βασιλέως, ἄλλον τινὰ οἴεσθε τὸν φιλόσοφον ἢ τὸν βασιλέα. ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ὀξύτατα αὐτὸς θέων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους μακρὸν ἐποιεῖτο τάχους ἐγκώμιον, ἐπιδεικνύς τε καὶ ἐξηγούμενος ὁπόσα παρέχεται ὠκύτης ποδῶν ἀγαθὰ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ, φυγεῖν τε ὃ ἄν τις 30 a ἐκκλίνῃ, ἑλεῖν τε οὗ ἄν τις ἐφίηται, καὶ ὁδὸν ὡς ῥᾷστα ἀνύειν, καὶ θηρεύειν ἵππων οὐ προσδεόμενον, καὶ ταῦτα ἔλεγεν ἀποβλέπων εἴς τινα ἄλλον ἄνθρωπον δῆθεν μόλις βαδίζοντα σὺν βακτηρίᾳ, δῆλος, οἶμαι, οὗτος ἦν ὁ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ ἐξυμνῶν ποδώκειαν δι' ἀλλοτρίου παραπετάσματος. οὕτω δὴ βασιλεὺς ὁ τῷ ὄντι καὶ οὐ ψευδωνύμως αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐνδείκνυσθαι ἐπιθυμήσας φιλοσοφίαν τῷ λόγῳ ὑπετυπώσατο.

Ὑμεῖς δὲ ἴσως ὑπολαμβάνετε, ἐὰν μέν τις ἄνω b καὶ κάτω περὶ συλλογισμῶν διαλέγηται, καὶ οὔτιδας λόγους ἐξετάζειν οἷός τε ᾖ, καὶ τοὺς ἐγκεκαλυμμένους ἀποκαλύπτειν καί τινάς τε αὖ καταφάσκοντας καὶ ἀποφάσκοντας, ὥσπερ Φίλων ἢ Διόδωρος, ὧν τὰ λαμπρὰ ἀναθήματα, ὁ κυριεύων καὶ ὁ κερατίνης, σοφίσματα δυσμήχανα καὶ κακοῦργα καὶ ὧν χαλεπὴ μὲν ἡ ξύνεσις, ἀχρεῖος δὲ ἡ ἐπιστήμη, ὥσπερ ὁ ζυγόδεσμος τῆς Μίδου ἁμάξης, τοῦτον μὲν καὶ τὸν τοιοῦτον φιλοσοφεῖν, ἢ μᾶλλόν γε ὅστις ὑπὲρ ἀρετῆς θαμὰ διεξίοι καὶ θαρσα-

---

35, 2 ἐτίμησε A. ἐτίμησέ τε H. 3 τῆς τοῦ ζωγράφου σοφίας A. τῆς ζωγραφίας H. 6 ὑμεῖς A. καὶ ὑμεῖς H. 7 βασιλέως A. φιλοσοφίας H. 13 ἐφίηται] ἐφίοιτο A. 15 ἄλλον ἄνθρωπον A. ἀνθρώπων ἄλλον H. 16 σὺν βακτηρίᾳ om. A. 19 ἐνδείκνυσθαι A. ἐνδείξασθαι H. 21 ἐὰν A. ἂν H. 22 καὶ οὔτιδας] καινούς τινας A. 25 διόδωρος A. Ἡλιόδωρος H.

c λεότητος καὶ ἀνδρείας ἐπὶ σκιμποδίου καθήμενος καὶ πρὸς μειράκια τρία ἢ τέτταρα, οὐχ οἷός τε ὢν τοῦ δωματίου παρακῦψαι ὑπ' ἀσθενείας; ἢ αὖ περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων, οὗ μηδὲ ὁ ἀγρὸς εὖ οἰκεῖται; καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας καὶ τῶν μεγάλων δαπανημάτων ὁ μηδὲ ἁψάμενός ποτε χρυσοῦ καὶ στατῆρος; καὶ ὅπως δεῖ κατέχειν τὴν ὀργὴν, ὃν καὶ ἀγανακτοῦντα οὐδεὶς εὐλαβεῖται; καὶ ὅπως κρείττων εἶναι ἐπιθυμίας, ᾧ μηδὲν πλέον καὶ ἡττημένῳ; ὅστις δὲ ἐν ἐξουσίᾳ μὲν ἀδικίας δικαιότερος Ἀναξαγόρου, ἐν ἀδείᾳ δὲ ἀκολασίας σω-
d φρονέστερος Ξενοκράτους, τρυφᾶν δὲ ὑπὲρ ἐκεῖνον τὸν Σαρδανάπαλλον ἔχων ῥᾷον ἀνέχεται λιμοῦ καὶ δίψης ἢ Διογένης ὁ Σινωπεὺς, ἐξὸν δὲ αὐτῷ ἅπαντα ποιεῖν ὀργισθέντι πρᾳότητι νικᾷ τὸν Ἀρίστωνος, ἀνδρείαν δὲ οὐκ ἐπιτάττει, ἀλλὰ καὶ ἐργάζεται, καρτερίαν δὲ οὐ διδάσκει, ἀλλὰ καὶ ἐκπονεῖ, φιλανθρωπίαν δὲ οὐχ ὅ τι ποτέ ἐστι λέγει, ἀλλὰ καὶ ἀπολαύειν παρέχεται, τοῦτον εἰ φαίημεν εἶναι τὸν ἀληθινὸν φιλόσοφον, ψευδεῖ
31 a ἄρα καὶ οὐ προσήκοντι ὀνόματι τὸν ἄνδρα θεραπεύσομεν; καίτοι οὐχ οὕτως ἔχομεν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τέκτονα ὀνομάζομεν ἐκ τοῦ ἔργου καὶ σκυτοτόμον ἐπὶ τοῖς ὑποδήμασι καὶ ἰατρὸν, εἰ ἀκοῖτο τὰ νοσήματα.

Καὶ τί ἐγὼ παραδείγματα ἀπομηκύνω καὶ οὐκ αἴρω τὴν μηχανὴν, μᾶλλον δὲ οὐ ζηλῶ τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος ῥήτορας; ἴστε γάρ που ὅτι οἱ ῥήτορες, ἕως μὲν ἂν σημεῖά τε καὶ εἰκότα παρέχωνται καὶ ἐγχειρῶσι, πολλάκις ἀπιστοῦνται ὑπὸ τῶν δικαστῶν καὶ δοκοῦσι

36, 1 καὶ πρὸς A. καὶ om. H. 2 τέτταρα A. καὶ τέτταρα H. Conf. Platonis Gorgiam p. 485 d. et infra p. 265 b. 341 d. Indicavit Heusdius p. 94. 3 πολιτείας τε A: πολιτείας μὲν H. 6 καὶ στατῆρος] καὶ delet Petavius. καὶ ἀργυροῦ στατῆρος Roulezius p. 79. 7 δεῖ] δὴ A. κατέχειν A. κατέχεσθαι H. 8 ἐπιθυμίας, ᾧ A. ἐπιθυ ** H. 9 ἡττημένῳ] ἡττωμένῳ A. 10 Ἀναξαγόρου] Ἀριστείδου Roulezius p. 11. ἐν ἀδείᾳ A. ἐν om. H. 12 Σαρδανάπαλλον] Vulgo Σαρδανάπαλον. ἔχων A. ἢ H. 24 αἴρω Iacobsius apud Goellerum ad Dionys. de C. V. p. 287. ἐρῶ A. ἐρωτῶ H. 26 ἂν om. A. ἐγχειρῶσι] ἐγχειροῦσι A.

τὴν τέχνην μὲν ἐπιδείκνυσθαι, τὸ δὲ ἀληθὲς μήπω ἐλέγχειν, ὁπόταν δὲ νόμον ὑπαναγνῶσι Δράκοντος ἢ b Σόλωνος ἢ Κλεισθένους, τὴν ψῆφον ἤδη ὁ καθήμενος εὐτρεπίζεται. ἔχω οὖν καὶ ἐγὼ ἐφ' οἷς λέγω πάνυ πολλοὺς νόμους, οὓς συνεγράψαντο οἱ σεμνοὶ νομοθέται φιλοσοφίας καὶ ἀμείνους πολλῷ Ζαλεύκου τοῦ Λοκροῦ καὶ τοῦ Θουρίου Χαρώνδα, ὁ μέγας Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Νικομάχου. καὶ αὐτὰ ὑμῖν τῶν ἀνδρῶν τὰ γράμματα ἀναγνώσομαι, λαβὼν ἀπὸ τῶν κύρβεων καὶ ἀπολέξας.

Λέγει τοίνυν ὁ μὲν ἕτερος νομοθέτης, ἐν οἷς λέγει ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, αὐτοῖς τουτοισὶ τοῖς ῥήμασιν, c ὅτι τέλος αὐτῆς οὐ γνῶσις, ἀλλὰ πρᾶξίς ἐστι. καὶ αὖθις· οὐ γὰρ ἵνα εἰδῶμεν τί ἐστιν ἀρετὴ, σκοπούμεθα, ἀλλ' ἵνα ἀγαθοὶ γενώμεθα διὰ τῶν ἔργων. καὶ ἑτέρωθι· πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἄλλας τέχνας τὸ εἰδέναι πάμμεγα δύναται, πρὸς δὲ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι ἢ οὐδὲν ἢ μικρὸν ἰσχύει, τὰ δὲ ἔργα οὐ μικρὸν, ἀλλὰ τὸ πᾶν. εἰ μὲν οὖν ἤδη τις ἐπιδεῖξαι δυνήσεται τῆς βασιλέως ἀρετῆς ἐνεργεστέραν τὴν Χρυσίππου ἢ τὴν Ἀντιπάτρου, οἳ δὴ ἐν καλάμῳ καὶ μέλανι τὸν ἅπαντα χρόνον τὴν ἀνδρείαν ἐπεδείξαντο καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν καρτερίαν, τάχα ἂν ἐγὼ θωπεύοιμι καὶ ὑπερ- d χοίμην· εἰ δὲ τῶν μὲν ἄχρι τοῦ διδασκαλείου ἡ γενναιότης, βασιλέως δὲ ὕπαιθρα τὰ ἀγωνίσματα, τοῦ δὴ χάριν πρὸς τοῦ Διὸς τοὺς μὲν φιλοσόφους καλεῖν οὐκ ὀκνοῦμεν, βασιλέα δὲ αἰσχυνόμεθα;

Ὅτι γὰρ μὴ ἄλλο τι τὸ φιλοσοφεῖν ἐστιν ἢ τὸ ἐργάζεσθαι ἀρετὴν, ἀκούετε αὖ πάλιν ῥῆσιν ἑτέραν, οὐ τοῦ ἀπὸ Σκυθῶν, ἀλλὰ τοῦ ἀπὸ Σταγείρων, καὶ εἰ

37, 2 ὁπόταν A. ὅταν H. 3 κλεισθένους A. καὶ Κλεισθένους H. 5 σεμνοὶ A. σεμνότατοι H. 7 ὁ μέγας A. ὁ πάμμεγας H. 11 λέγει ὑπὲρ A. φησιν ὑπὲρ H. 17 ἢ οὐδὲν A. ἢ om. H. 21 ἐν καλάμῳ A. ἐν om. H. 23 θωπεύοιμι A. θεραπεύοιμι H. ὑπερχοίμην Petavius. Vulgo ὑπερσχοίμην. 29 οὐ τοῦ — ἀλλὰ τοῦ A. οὐ τὴν — ἀλλὰ τὴν H. De proverbio dixit Boisson. ad Aristaen. p. 723.

32 a μακροτέρα ἐστὶν, ἀλλὰ ἀκούετε. εἰ οὖν λέγεται ὅτι ἐκ
τοῦ τὰ δίκαια πράττειν ὁ δίκαιος γίνεται καὶ ἐκ τοῦ τὰ
σώφρονα ὁ σώφρων, ἐκ δὲ τοῦ μὴ ταῦτα πράττειν
οὐδεὶς ἂν οὐδὲ μελλήσειεν ἀγαθὸς γενέσθαι, ἀλλ᾽ οἱ
πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον
καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν, ὅμοιόν τι ποιοῦντες
τοῖς κάμνουσιν, οἳ τῶν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς,
ποιοῦσι δὲ οὐδὲν τῶν προσταττομένων, ὥσπερ οὖν οὐδὲ
ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι οὐδὲ οὗ-
b τοι τὴν ψυχὴν οὕτω φιλοσοφοῦντες, εἰ οὖν οὐ φιλό-
σοφοι, ἀλλὰ ψευδώνυμοι οἱ καταφεύγοντες ἐπὶ τὸν
λόγον, δῆλόν που ὡς οἱ τὰ ἔργα ἐπιδεικνύμενοι ἀντὶ
τῶν λόγων ἀληθινῶς ἂν καὶ ἐνδίκως ἀξιοῖντο τοῦ προσ-
ρήματος.

Ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν Ἀττικῶν ἀκούσατε νόμων, οὐ
τοῦ Σόλωνος, ἀλλὰ τῶν τοῦ Σόλωνος ἀπογόνων. καίτοι
σχεδόν τι ἅπασα καταπέπλησται ἡ τοῦ θείου Πλάτωνος
συγγραφὴ καὶ οὐκ ἔστιν ὀλίγα ῥήματα ἐξελόμενον ἐπι-
λέγεσθαι ὑμῖν ὥσπερ γραμματεία, ἀλλὰ βιβλίων ὅμαδος
ὅλος ἐπ᾽ ἀλλήλοις συντεταγμένων ἐπισχυρίζεται μάλιστα
c εἶναι φιλόσοφον τὸν βασιλέα, Πολιτεῖαί τε αἱ κλειναὶ
καὶ οἱ θεσπέσιοι Νόμοι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὴν πλάτανον
διατριβὴ τὴν ἀμφιλαφῆ τε καὶ ὑψηλήν. ἡ γὰρ εὐδαί-
μων ἐκείνη καὶ μακαρία χορεία, ἣν αὐτὸς μέν φησι
μετὰ τοῦ Διὸς χορεύειν, ἄλλους δὲ μετ᾽ ἄλλων θεῶν,
καὶ οἱ τὸν ὁρώμενον γνωματεύοντες εἰ φιλόσοφός τε καὶ
ἡγεμονικὸς τὴν φύσιν ἐστὶ, καὶ ἄλλα δὴ ὅσα μυρία οὐκ
ἀμυδρῶς ἐστι λέγοντος ὃ λέγω, οὐδὲ πρὸς μόνους τοὺς
ὀξύτερον ἀκούοντας.

38, 1 μακροτέρα A. σμικροτέρα H. εἰ (εὖ Iacobsius) οὖν λέγεται A. ἢ οὐ λέγετε H. 8 προσταττομένων A. προστασσομένων H. 11 οἱ et ἐπὶ add. A. 12 λόγον, δῆλόν που ὡς οἱ τὰ ἔργα ἐπιδεικνύμενοι A. λόγον ** δεικνύμενοι H. 13 ἂν om. A. 20 συντεταγμένων A. συντεταγμένος H. ἐπισχυρίζεται A. ἀπισχυρίζεται H. 22 τὴν πλάτανον] γρ. τὸν πλάτωνα margo A. 25 Post ἄλλων θεῶν aliqua excidisse videntur. 26 γνωματεύοντες] ἤγουν δοκιμάζοντες gl. A. εἰ add. A.

Ἀλλ' ἐμοὶ ἀπόχρη τὸν κολοφῶνα ἐπιμαρτύρασθαι εἰς ὃν ξυνδεῖ καὶ ἀνάπτει πάντα τὰ ἅμματα τῆς χρυσῆς καὶ ἀρρήκτου σειρᾶς, διατείνων καὶ ἕλκων ἐκ γῆς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ. τὸ γὰρ δὴ κεφάλαιον αὐτῷ καὶ τὸ πέρας καὶ ἡ κορυφὴ ξυμπάντων τῶν λόγων τοῦτό ἐστιν, ὅτι μηδὲν ἄλλο ἐστὶ φιλοσοφία ἢ ὁμοίωσις θεοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. d

Τοὐντεῦθεν ἔποιτ' ἂν ὑμῖν ἐπισκοπεῖσθαι καὶ ἐξετάζειν τί πράττων ὁ θεὸς θεός ἐστι· πότερον ὑπὲρ προτάσεων ἐξηγούμενος καὶ τρόπων περαντικῶν τε καὶ ἀπεράντων, ἢ ἄλλου του χρὴ ἐποριγνᾶσθαι τὸν μέλλοντα αὐτῷ κατὰ σμικρόν τι ἀπεικασθήσεσθαι. οὐδὲν δὲ ἴσως ἡμᾶς ἂν δέοι πράγματα ἔχειν ζητοῦντας καὶ ἐρευνῶντας, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πλάτων ἐρεῖ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ τῇ λαμπρᾷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ. βουληθεὶς γάρ, φησίν, ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ καὶ πᾶν ὅσον ἡμῖν ὁρατὸν παραλαβών, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκείνου τοῦτο πάντως ἄμεινον εἶναι. 33 a b

Πρὸς Διός, οὐ γάρ οἷός τέ εἰμι καρτερεῖν καὶ τοῦ λόγου τὸ ἐφεξῆς ἀναμένειν, ἀλλά με ἀποστοματίζοντα τὴν Πλάτωνος ῥῆσιν ἔθραξέ τι καὶ ἔνυξε τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἠρεμεῖν, ἀλλὰ οἷόν τέ ἐστι προπηδᾶν τε καὶ προεξάλλεσθαι τοῦ ἐν τάξει ἀκολουθοῦντος. ἐάσατε οὖν με καὶ ἐπιτρέψατε ἐξενεγκεῖν αὐτὸ εἰς φῶς παρὰ τὸν καιρὸν μᾶλλον ἢ ἐξαμβλῶναι, καὶ ὑμῖν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπανήξω εἰς τὸ συνεχὲς καὶ ἑπόμενον τοῦ

39, 2 εἰς] καὶ εἰς A. 3 ἕλκων A. συνέλκων H. 5 ἡ add. A. 7 θεοῦ add. A. ἀνθρώπῳ A. θεῷ H. 9 προτάσεων A. τῶν προτάσεων H. 10 τρόπων A. τρόπον H. 12 σμικρόν τι A. μικρόν γέ τι H. 13 καὶ ἐρευνῶντας add. A. 14 τῇ add. A. 17 καὶ πᾶν A. καὶ om. H. ἡμῖν A. ἦν H. 24 προπηδᾶν τε A. τε om. H. 26 με add. A. αὐτὸ add. A. 27 ἐξαμβλῶναι A. ἐξαμβλῶσαι H. Adde hoc exemplis a Buttmanno memoratis Gramm. Gr. vol. II. p. 75. ὑμῖν add. A.

λόγου. εἰ γὰρ ἐγὼ μόνα δύο ὀνόματα τῶν ὑπὸ Πλά-
c τωνος γεγραμμένων μεταβαλών τε καὶ μεθαρμόσας
ἐρεσχελοίην πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀγροικιζοίμην, οἷα πολλὰ
εἰώθασιν οἱ νέοι Πλάτωνος θιασῶται, ὅτι ταῦτα πάν-
τα συγγέγραπται τῷ φιλοσόφῳ οὐδέν τι μεῖον προμαν-
τευομένῳ καὶ προφητεύοντι περὶ τοῦδε τοῦ βασιλέως,
εὖ οἶδα ὅτι χαλεπῶς ἄν με ἐξεύροιτε, εἰ τεχνάζω καὶ
σκινωροῦμαι περὶ τὴν λέξιν. ἀθρεῖτε οὖν καὶ ἐπιφυ-
λάττετε. ἰδοὺ γὰρ λέγω ὅτι βουληθεὶς ὁ τῆς γῆς βα-
σιλεὺς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ
δύναμιν, οὕτω δὴ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν οὐχ ἡσυ-
d χίαν ἄγουσαν, ἀλλὰ κινουμένην πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως
εἰς τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, μῶν καὶ ἔχοιτε ἂν
εἰπεῖν οὕτω ῥᾳδίως ᾗ παραλλάττει τὰ ῥήματα;

Οὐκοῦν καὶ τόδε ἔτι προσθῶμεν, οὐδὲν γὰρ ἧττόν
ἐστι προσφυές, ὅτι ψυχὴ κακεργάτις καὶ ἔμπληκτος
ταύτης ἦν αἰτία τῆς ἀταξίας, ἐπιθεμένη ἄρχειν ὧν οὐ
προσῆκεν αὐτῇ γένει, καὶ παρωσαμένη τὴν ἔμφρονα
34 a μοῖραν καὶ τοῦ σπέρματος τοῦ ἀρχικοῦ πάντα χρήματα
ἐτάραξε Τυφῶνος δίκην, ὃν οἱ λόγοι φασὶν Αἰγυπτίων
ὅτι τὸν Ὄσιριν κατακόψας μετεποιεῖτο ἀρχῆς οὐδὲν
προσηκούσης, καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς κεραυνῷ
ἐξαναλίσκει καὶ πυρὶ καὶ ῥύεται τοὺς Αἰγυπτίους τῆς
ἀλλοκότου καὶ βαρβαρικῆς βασιλείας. ταῦτα γὰρ ἄντι-
κρυς, οἶμαι, καὶ ἄνευ τῆς ἀγροίκου σοφίας μεταφέρων
τις καὶ ἐφαρμόττων τῷ βασιλεῖ οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι εἰ-
κόνος ἀληθινῆς τε καὶ ἐναργοῦς, πλὴν ὅσον γε οὐ πρὸς

40, 5 οὐδέν τι μεῖον A. οὐδὲν τίμιον H. Eadem varietas p. 176 a. Conf. p. 53 c. 145 d. 148 b. 246 a. 294 a. 297 d. 366 a. 7 ἐξεύροιτε] ἐξερεῖτε A. τεχνάζω] τευτάζω Ruhnkenius ad Timaeum p. 255. Fallitur: vide p. 315 a. 8 ἐπιφυλάττετε A. φυλάττετε H. 11 τὴν βασιλείαν A. τὴν om. H. 18 προσῆκον (προσῆκεν ex Ambros. affert Wyttenbachius ad Iulian. II. p. 45.) αὐτῇ γένει A. προσῆκον ἦν. αὐτῇ γε μὴν (γέμοι Monac. 113.) H. 21 οὐδὲν A. μηδὲν H. 23 ἐξαναλίσκει καὶ πυρὶ A. καὶ πυρὶ καταναλίσκει H. 26 ἐφαρμόττων A. ἐφαρμόζων H. ἁμαρτάνοι A. ἁμάρτῃ H.

ἕνα μόνον Τυφῶνα, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ πανταχόθεν ἀναφυέντας, τοὺς μὲν μείζους, τοὺς δὲ ἐλάττους, καὶ b τοὺς μὲν πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ ἀκμάζοντας, τοὺς δὲ νέους, τὸν μὲν λόγῳ, τὸν δὲ σιδήρῳ, τὸν δὲ μηδ' αἰσθανόμενον ἐχειρώσατο.

Ἀλλ' ὁπόθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα, δεῖ γάρ, ὡς ἔοικε, τὴν αὐτὴν ἐπανιέναι, ἐδείκνυμέν που, εἴ τι μεμνήμεθα, ὡς σχεδόν τι ἁπανταχοῦ ὁ πάνσοφος Πλάτων ξύνδρομα πορεύεσθαι ὑπολαμβάνει τὸν ἀληθινὸν βασιλέα καὶ τὸν φιλόσοφον. πρὸς γὰρ τὸ αὐτὸ παράδειγμα ἀμφοτέροις ἥ τε ἅμιλλα καὶ ἡ σπουδή, ἀλλὰ τῷ μὲν ἄχρι λόγου καὶ ἐπιστήμης, τῷ δὲ ἄχρι τοῦ πράγματος καὶ τοῦ ἔργου. τὸν μὲν γὰρ τοῦδε τοῦ c ξύμπαντος βασιλέα ὁ μὲν ἐπίσταται μόνον, ὁ δὲ καὶ μιμεῖται· ὁμοιότερον δὲ ἀεὶ τοῦ γινώσκοντος τὸ ἐργαζόμενον· καὶ τὸν μέγαν ἡγεμόνα ἐκεῖνον τὸν ἐν οὐρανῷ τὸ πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνοντα καὶ πάντων ἐπιμελούμενον καὶ διακοσμοῦντα, ᾧ ἕπεται πρώτῳ πορευομένῳ στρατιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων, ὁ μὲν ὑμνεῖ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν κατακεκλιμένος, μειρακίου Ἀττικοῦ ἀκροώμενος, ὁ δὲ καὶ ἔργῳ ζηλοῦν οἷός τέ ἐστιν,

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλεν·

ᾧ ἀντὶ τῆς θείας ἡ ἀνθρωπίνη ἕπεται στρατιὰ κατὰ d μοῖραν κεκοσμημένη, οὗ τῷ νεύματι ἔνεστιν ὥσπερ τοῦ Διὸς κυβερνᾶσθαι καὶ ἄγεσθαι τὰ ἀνθρώπινα. οὐκ ἐτὸς ἄρα καὶ ὁ τῆς Καλλιόπης χορὸς οὐ παύεται ἀνακαλῶν τοὺς βασιλέας διοτρεφεῖς τε καὶ διογενεῖς καὶ Διὶ μῆτιν ἀταλάντους.

41, 1 πανταχόθεν A. πολλαχοῦ H. 4 δὲ μηδ'] δὲ om. A. 5 αἰσθανόμενον] αἰσθανόμενος Wyttenbachius. 6 ἀλλ' ὁπόθεν A. ἀλλὰ πόθεν H. ἐξετραπόμεθα A. ἐξετραπόμην H. Conf. p. 57 c. 7 εἴ τι A. εἴγε H. 9 ξύνδρομα] ξὺν δρομῷ A. ξὺν ἅρμασι H. Conf. p. 40 a. 12 ἀλλὰ τῷ A. ἀλλὰ τοῦ H. 19 ὁ μὲν ὑμνεῖ add. A. 20 ἀκροώμενος] ἀκροωμένου Petavius. 22 Ὧι] Iliad. β, 25. 62. 25 οὐκ ἐτὸς] ἀντὶ τοῦ ἀληθὲς gl. A. 26 οὐ] ὅς οὐ A.

Καὶ οὖν ἐπειδὴ τοὺς νόμους παρέσχημαι τῷ δι-
καστηρίῳ, καὶ τὰ ἐφεξῆς μιμητέον μοι τοὺς ῥήτορας,
35 a καὶ δεικτέον ὡς καλοὶ οἱ νόμοι καὶ ἀληθινοὶ καὶ ξυμ-
φέροντες. τῷ γὰρ ὄντι κινδυνεύει τοσαῦτα εἶναι εἴδη
πολιτειῶν ὅσαπερ καὶ ἀνθρώπου ψυχῆς. οὐ γάρ που
ἐκ δρυὸς οὐδ' ἐκ πέτρης συνίστανται αἱ πολιτεῖαι, ἀλλ'
ὅτι ἁπασῶν ἴχνη καὶ σπέρματα τῇ ψυχῇ ἐμπέφυκε τῇ
ἀνθρωπίνῃ. ποικίλον γάρ που καὶ πολύχουν χρῆμα ἡ
ψυχή, ὥσπερ ἡ πόλις, καὶ ἔνι μέν τι βασιλικὸν ἐν αὐτῇ,
ἔνι δ' αὖ θυμοειδὲς καὶ μαχητικόν, ἔνι δὲ καὶ δῆμος
b πολύς, ὁ μὲν χρηματιστής, ὁ δ' ἀργὸς καὶ φιλήδονος.
τῶν μὲν δὴ ἄλλων ἀνθρώπων ἢ δημοκρατεῖται ἡ ψυχὴ
ἢ ὀλιγαρχεῖται ἢ τυραννεύεται. ἢ γὰρ ἡδονὴ παραλα-
βοῦσα τὰ σκῆπτρα ἀφαιρεῖται τὰ ἄλλα γένη τῆς ἐλευ-
θερίας, ἢ τὸ φιλοκερδές τε καὶ φιλοχρημάτιστον, ὥσπερ
ἐν ταῖς ἀπὸ τῶν τιμημάτων ὀλιγαρχίαις, ἢ τὸ μαχητι-
κόν τε καὶ θυμοειδές, ὥσπερ ἐν Κρήτῃ ποτὲ καὶ Λα-
κεδαίμονι, ἢ ἀναμὶξ τὰ φῦλα πάντα σὺν πολλῷ θορύβῳ
c διακληροῦται καὶ διαλαγχάνει τὴν ἀρχήν, μόνου δὲ τοῦ
φιλοσόφου βασιλεύεται ἡ ψυχή, καὶ ἄρχει μὲν ὁ νοῦς
τὸν ἅπαντα χρόνον, τὰ δὲ ὅπλα φέρει ὁ θυμὸς ᾗ ἂν
ἐκεῖνος ἡγῆται, ὁ δὲ ἄλλος ὄχλος κάθηται ἐπὶ τοῖς
ἔργοις τοῖς ἑαυτοῦ καὶ οὐκ ἀμφισβητεῖ τῆς ἀρχῆς.

Καὶ ἐντεῦθεν μάλιστα, ὦ μακάριοι, τὰ δύο ταῦτα
ὀνόματα ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ τύραννος πάνυ ἀλλήλοιν
πολεμεῖ καὶ ἀνθέστηκε, καὶ δὴ οὐκ ἀνέχεται συμβῆναί
ποτε οὐδὲ ξυνδραμεῖν, ὥσπερ οὐδ' ἂν νοῦς οὐδὲ ἡδονὴ
d συνέλθοι τὰ ἀλλοδαπά· ἂν γὰρ τὸ ἕτερον εὐθαλῇ, κα-
ταφθίνει τὸ ἕτερον καὶ μαραίνεται. πῇ οὖν ἐναντιοῦ-
σθον καὶ διαφέρεσθον; ἀρχαὶ μὲν γὰρ ἄμφω ἀνθρώπων
καὶ οὐχὶ τὸ μὲν ἵππων, τὸ δὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ μὲν

42, 6 δρυὸς — πέτρης] Iliad. χ, 126. Plato de Rep. VIII. p. 544 d. 8 πολύχουν A. πολύχρουν H. 9 μέν τι A. μὲν H. 10 δ' αὖ] δὲ καὶ A. 13 ὀλιγαρχεῖται A. ὀλιγοκρατεῖται H. 15 φιλοχρημάτιστον A. φιλοχρήματον H. 21 φέρει A. φορεῖ H. 25 ἀλλήλοιν A. ἀλλήλοις H. 28 συνέλθοι τὰ ἀλλοδαπά ἂν γὰρ τὸ A. συνέλθοι ἔχῃ ἀλλ' ὅπως ἂν τὸ H.

ξὺν ἀρετῇ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀρχομένων, τὸ δὲ ξὺν κακίᾳ καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἑαυτοῦ ἀπολαύσει, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὸ μὲν θεοειδὲς νομίζουσι καὶ μακάριον, τὸ δὲ πεφρίκασι καὶ ἐπαρῶνται.

Πάλιν τοίνυν ὥσπερ παλαιστὴς ὁ λόγος πολλὰ 36 a
ἐξελιχθεὶς τὴν αὐτὴν παρέχει λαβὴν καὶ δείκνυσι μάλιστα φιλόσοφον τὸν βασιλέα, ὅτι μάλιστα ἐπιτρέπει τὰ αὐτοῦ πράγματα τῇ τοῦ λόγου ἡγεμονίᾳ, ὃν οὐ δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδοίκασιν οἱ ἀρχόμενοι. τοῦτον οὐχ αἱροῦνται ἐν συμποσίῳ ἄνθρωποι ἐκ μέθης καὶ πλησμονῆς, ἀτεχνῶς ἐπίδειπνόν τινα βασιλέα, οὐκ εἰς μακρὰν οἰμωξόμενον μετὰ τὴν κραιπάλην, ὥσπερ ἐν Κρονίοις. φύεται δὲ αὐτόματος καὶ ἐκτρέφεται ὥσπερ ἐν σμήνει αὐτοφυὴς ἐκ γενετῆς καὶ αὐτοδίδακτος βασι-
λεύς, ᾧ συμπεριβομβεῖ καὶ συμπέτεται ἑκούσιον τὸ b
σμῆνος καὶ ξὺν χαρμονῇ, οὐκ ἐπειδὴ τῷ σώματι ὑπερφέρει καὶ μείζων ἐστὶ τῆς φύσεως, ἐννεόργυιός τις καὶ ἐννεάπηχυς, οἵους ᾄδουσι τοὺς Ἀλωάδας οἱ ποιηταί, οὓς ἡ τερατεία τοῦ σώματος εἰς ἄτοπα ἐξήνεγκε φαντάσματα καὶ ἀλλόκοτα, ὁρῶν τινας ἐποικοδομήσεις καὶ ἀναβαθμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν. οὕτω δὴ καὶ Αἰθίοπες ἐχειροτόνουν τὸν βασιλέα, πήχει καὶ μέτρῳ γνωματεύοντες τὴν ἀρετήν. ὁ δὲ τῇ φύσει βασιλεύς, ὃν οὐχ ἵππος ἐποίησε χρεμετίσας, οὐδὲ κράνος χαλκοῦν ἀντὶ φιάλης,
οὐδὲ Λυδὴ γυνὴ ὀργισθεῖσα ὅτι γυμνὴ ἄκουσα ἐφω- c
ράθη, φιλοσοφία δὲ μάλιστα δείξασα ὅτι κρείττων ἐστὶ τῶν ὑπηκόων. αὕτη γάρ ἐστι δι' ἧς μόνης κρείττων γίνεται ἄνθρωπος ἀνθρώπου. τιάρα δὲ οὐ ποιεῖ βελτίω

43, 1 ἀγαθῷ A. ἀγαθῷ τῶν ἀνθρώπων H. 6 ἐξελιχθεὶς A. ἐξελεγχθεὶς H. 8 ἡγεμονίᾳ A. κηδεμονίᾳ H. 11 ἐπίδειπνον A. ἐπιδείπνιον H. 13 φύεται δὲ] οὐδὲ φύεται A. 15 συμπεριβομβεῖ] περιβομβεῖ A, male: vide p. 233 a. 21 εἰς τὸν οὐρανόν A. εἰς οὐρανούς H. δὴ] δὲ A. τὸ δέ ἀντὶ τοῦ γάρ gl. A. 23 ἵππος ἐποίησε] ὥσπερ φησὶ τὸν ὑστάσπου δαρεῖον schol. A. Conf. p. 66 b. 27 αὕτη γάρ — ἀνθρώπου add. A. 28 τιάρα] Plato de Rep. VIII. p. 553 c. τιάρα δὲ οὐ ποιεῖ βελτίω A. τιάρα οὐ ποιεῖ βασιλέα H.

οὐδὲ κάνδυς οὐδὲ μανδύας οὐδὲ ἀκινάκης χρυσοῦς οὐδὲ στρεπτοί τε καὶ ψέλια οὐδὲ ῥαβδοφόροι καὶ δορυφόροι καὶ μηλοφόροι καί τις ἀθάνατος ἀριθμὸς ἀποθνησκόντων στρατιωτῶν. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἶμαι Καμβύσῃ ὑπῆρχε τῷ μαινομένῳ καὶ Ξέρξῃ τῷ ἀλαζόνι, ὃς οὐδὲ πλεῖν οὐδὲ βαδίζειν ἠνείχετο κατὰ ταὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ μετεποίει καὶ ἐνήλλαττε τὴν
d πορείαν. τοιγαροῦν ἐδίωκον αὐτὸν φυγάδα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἄνδρες πένητες καὶ αὐτουργοὶ μετὰ φρονήσεως μόνης καὶ δικαιοσύνης, Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. ὃν δὲ φιλοσοφία δορυφορεῖ καὶ τιθηνεῖται, τούτου κρατοῦσιν ἐν μὲν θαλάσσῃ πλέουσαι νῆες, ἐν δὲ γῇ πεζεύοντες οἱ στρατιῶται· εἴκει δὲ αὐτῷ καὶ δύσβατα ὄρη ἄνευ διωρυχῆς καὶ λειότερα
37 a γίνεται ὑπερβαίνοντι τῶν πεδινῶν τε καὶ χθαμαλῶν. ποταμὸς δὲ οὐκ ἐπιλείπει, ἀλλὰ καὶ πλημμυρῶν ὑπεραγωνίζεται καὶ διαμάχεται ὑπὲρ βασιλέως τῷ Ξέρξου ἐκγόνῳ. ἐξαρκεῖ δὲ αὐτῷ πολλάκις ὁ λόγος ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται ἑστήκασι κεκλιμένοι ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, οἱ δὲ ἱππεῖς ἐγκεχαλινωμένοι τοὺς ἵππους, οἱ δὲ τοξόται τὰ τόξα ἀνέντες, οἱ δὲ σφενδονῆται χαλάσαντες τὰς σφενδόνας, βασιλεὺς δὲ μόνος καὶ ἄοπλος, ἄτερ αἰχμῆς, ἄτερ μαχαίρας,
b μονομαχεῖ ἐπὶ τοῦ βήματος, καὶ οὐδὲ τὼ χεῖρε προσενεγκὼν ἀφαιρεῖται τὴν ἀλουργίδα καὶ ἰδιώτην ἀποφαίνει τὸν ληρήσαντα τὴν βασιλείαν. ὡς δέ τοι σοφόν τι ἡ τραγῳδία καὶ φθέγγεται ἐπάξια τῆς Μελπομένης·

πολλὰ ἐξαιρεῖ λόγος,
ἃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν.

44, 1 μανδύας A. μανδύη H. 2 ψέλια] Vulgo ψέλλια. 4 οἶμαι A. καὶ H. οἶμαι καὶ Roulezius p. 18. collata p. 219 a. 14 διωρυχῆς Monac. 113. Vulgo διορυχῆς. 16 πλημμυρῶν] πλημυρῶν Monac. 113. 20 ἐγκεχαλινωμένοι] ἐκκεχαλινωμένοι Roulezius p. 26. Fortasse ἐκκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. 22 σφενδονῆται Monac. 113. Vulgo σφενδονῖται. Conf. p. 86 a. 26 ληρήσαντα τὴν βασιλείαν A. συλήσαντα τὸν βασιλέα H. Conf. p. 45 c. 27 μελπομένης A. φθεγγομένης H. 28 ἐξαιρεῖ λόγος] Euripides Phoeniss. v. 526. ed. Pors. 29 πολεμίων A. πολέμιος H.

καίτοι Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, οὗ τοῖς χείλεσιν ἐπεκάθιζεν ἡ Πειθώ, πολλάκις ἀπὸ τοῦ βήματος τῶν Ἀθηναίων κατέβη ἀπαλλάξας ὡς οὐκ ἐβούλετο. ὅστις δὲ ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἀνδρῶν προαδικησάντων καὶ ὅπλα σχόντων, ὧν οὔτε ἡ φύσις ἦν μία οὔτε ἡ γνώμη c οὔτε ἡ γλῶττα, ἵσταται ὑψοῦ ἄτρεπτος καὶ ἀνέκπληκτος καὶ μόνῳ πέποιθε τῷ λόγῳ πρὸς τὸν ἀγῶνα, τοῦτον εὐλαβησόμεθα εἰπεῖν πρὸς φιλίου τὸν κορυφαῖον φιλόσοφον; ἀλλ' Ὀρφέα μὲν συναριθμοῦμεν τοῖς σοφοῖς τε καὶ θεσπεσίοις ἀνδράσιν, εἴ τῳ πιθανὸς ὁ Ὀρφεύς, ὅτι ὄρνιθας καὶ βοτὰ ἐκήλει τῇ δυνάμει τῆς μουσικῆς, τὸν δὲ πραΰναντα καὶ διδάξαντα καὶ μαλάξαντα ἄνδρας λεόντων αὐθαδεστέρους ὀρρωδήσομεν οὕτω καλεῖν, ὡς σεμνοτέρῳ ὀνόματι καλλωπίζοντες;

Ὑμνοῦσι μὲν οὖν καὶ Σπαρτιᾶται ἀναίμακτόν τινα καὶ ἄδακρυν νίκην, δι' ἧς Ἀρκάδων ἐκράτησαν μετὰ τὴν d ἐν Λεύκτροις συμφοράν. ταύτης δὲ οὐκ οἶδα ἥν ἄν τις νίκην φαίη ἱεροπρεπεστέραν τε καὶ εὐαγεστέραν οὐδὲ φιλοσόφῳ μᾶλλον προσήκουσαν, ὁποίαν Πλάτων οὐκ ἐνίκησε Διονύσιον οὐδὲ Δίων ὁ Ἱππαρίνου, ἑταῖρος ὢν Πλάτωνος καὶ ἀκουστής, ἀλλὰ καὶ τριήρεις καὶ στρατιώτας συλλεξάμενος ἐξ Ἀκαδημίας, μόλις ἐξέωσε τὸν τύραννον τῆς πατρίδος, καὶ ἦν θέαμα ἄπιστον τοῖς τότε Ἕλλησι, Διονύσιος μετὰ τὴν τυραννίδα Συρακοσίων 38 a περιπατῶν ἐν τῷ Κρανείῳ. ὁπόσον δέ ἐστιν ὑπ' ἀληθινοῦ φιλοσόφου [λόγῳ] ἁλῶναι ᾔσθετο ἀκριβῶς ὁ καὶ τοὔνομα καὶ τὴν ψυχὴν πάλαι στρατιώτης· μόνοι γὰρ

45, 1 ἐπεκάθιζεν ἡ A. ἐπεκάθιζε H. Spectant haec ad Eupolidis versus de quibus dixit Wyttenbachius ad Plutarchum de S. N. V. p. 7. 10 θεσπεσίοις A. θαυμασίοις H. 12 καὶ διδάξαντα add. A. 13 ὡς σεμνοτέρῳ] ᾧ σεμνότεροι A. 14 καλλωπίζοντες] καλλωπίζονται codex Ambros. apud Wyttenbachium ad Iulian. II. p. 42. 18 εὐαγεστέραν A. εὐγενεστέραν H. 21 καὶ τριήρεις add. A. 24 Συρακοσίων] Vulgo Συρακουσίων. 25 Κρανείῳ] τόπος ἐν κορίνθῳ ἐν ᾧ ὁ διονύσιος μετὰ τὴν ἔκπτωσιν ἐγραμμάτευε schol. A. 26 λόγῳ A ab rec. m. habet. 27 ψυχὴν A. τύχην H.

οὗτοι νικῶσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἡττωμένων. ποιεῖ οὖν αὐτὸν μετὰ τὴν νίκην ὁ βασιλεὺς μακροβιώτερον Ἀργανθωνίου, χορηγὸν ἀπράγμονος καὶ ῥᾳθύμου τρυφῆς, πάλαι ἂν ἴσως καὶ πρόπαλαι διελόμενον ὑπὸ τῶν παρ' ἡλικίαν φροντίδων.

Οὕτω δὲ ἄρα βασιλέως προμηθεῖται τὸ δαιμόνιον
b καθαρὰς φυλάξαι καὶ δικαίου φόνου τὰς χεῖρας μᾶλλον ἢ Φερεκύδου καὶ Πυθαγόρου, ὥστε καὶ τὸν ἕτερον τῶν τυράννων, ᾧ θάνατος ἐφ' οἷς ἐπαρῴνησεν ἦν ἀναγκαῖος, συνήλασέ τε καὶ συνηνάγκασεν ἑαυτοῦ γενέσθαι τυραννοκτόνον.

Ἀλλ' ἵνα μὴ θέοντες, τὸ τοῦ λόγου, τυφλὰ τέκωμεν καὶ ἀτελῆ, μικρὸν ἐπιστήσαντες, εἰ δοκεῖ, καὶ διαναπαυσάμενοι ἐκ τοῦ δρόμου σκοπῶμεν καὶ ἐξετάζωμεν, εἰ ἄρα ἕτερον ποιητέον αὐτῷ ἐστι φιλοσόφου ἀνδρὸς σημεῖον, εἰ θεοφιλής τε εἴη καὶ τὰ πράγματα ἄνωθεν
c αὐτῷ κυβερνῷτο. καὶ ὅταν φαίνηται ἀληθὲς τοῦτο καὶ ξυνδοκῇ, αὖθις αὖ πάλιν ἐπιβλεπτέον, εἰ πανταχοῦ τοῖς ἔργοις τοῦ βασιλέως τὰ σύμβολα ἐπίκειται ἐκφανῆ τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προμηθείας. ἀθρεῖτε οὖν ὧδε.

Ἦν που καὶ ἐφαίνετο ἀναγκαῖον ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἀγαπῶντα τὸν βασιλέα μοῖραν ὀλίγην κεκτῆσθαι τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἢ τοῦ σύμπαντος ὀριγνώμενον πρὸς τοὺς συναίμους τὰ ὅπλα κινεῖν καὶ στασιάζειν. ὁρᾶτε οὖν τὴν τοῦ δαιμονίου σοφίαν. σχεδὸν γὰρ ὥσπερ ἐπὶ
d σκηνῆς ὁ τοῦ δράματος ποιητὴς δεινόν τι καὶ φοβερὸν πάθημα πολλάκις ἐπικρεμάσας τοῖς θεωμένοις κᾆτα παραλόγως ἐκ μηχανῆς λύσιν εὕρετο τῷ δράματι τῆς δυσχερείας, οὕτω καὶ ὁ τῶν ἀληθινῶν παθημάτων μυθοποιὸς περιστήσας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῷ βασιλεῖ ἢ

46, 1 ποιεῖ A. ποιεῖται H. 3 χορηγὸν] χορηγὸς Roulezius p. 19. 4 διελόμενον] διολόμενον Stephanus. 7 μᾶλλον ἢ A. ἢ om. H. 14 σκοπῶμεν A. σκοπῶμέν τοι H. 16 σημεῖον, εἰ A. σημεῖον, ὡς εἰ H. εἴη add. A. 18 εἰ πανταχοῦ A. εἰ μὴ πανταχοῦ H. 25 τοῦ δαιμονίου A. τοῦ om. H. ὥσπερ] καὶ ὥσπερ A. 28 εὕρετο] εὕρατο codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 462.

ἀδικίας ἀνάγκην ἢ ἀνανδρίας, ὅμως ἐπήγαγε μηχανὰς ὥστε ἄμφω διαφυγεῖν, μᾶλλον δὲ ὥστε ἄμφω ἔμπαλιν ξυμβῆναι. οὐ γὰρ ἀδικήσας τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ τοὐναντίον τῷ μὲν συναλγήσας, τοῦ δὲ καὶ πάνυ ὑπεραλγήσας ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλαδελφίας μόνος ἐγκρατὴς 39 a ἐστι τῶν πατρῴων. εἶεν.

Τὸ δὲ δὴ Πέρσας τοὺς δυσωνύμους σχολὴν μὲν ἄγοντι μὴ παύεσθαι ἐνοχλοῦντας, ἀσχολουμένου δὲ σχεδόν τι ἀπολωλέναι, ἆρα οὐκ ἐναργὲς ἐκείνης τῆς συμμαχίας σημεῖον; φαίνεται γὰρ ὁ θεός, καθάπερ ἐν μακρᾷ παρατάξει, πολλῶν πολεμίων ἀντιμεθιστάμενος πρὸς τὸ πονούμενον κέρας τῷ βασιλεῖ.

Ἀφήσετε οὖν με λοιπὸν τοῦ συμβολαίου, ἢ οὔπω δοκῶ ἱκανῶς ὑμῖν διαλελύσθαι; καὶ μὴν ἔοικα μετὰ b σπουδῆς καὶ προθυμίας οὐκ ἀνασχομένοις ὑμῖν οὐ κατὰ σμικρὸν διαριθμῆσαι τοὺς λόγους ὥσπερ νόμισμα ἐπὶ τραπέζης, ἀλλ' εἰκῇ καὶ ἀθρόως ἐπιδραττομένοις, εἰκότως ἄρα καὶ ἀπιστεῖσθαι ὡς οὐ πᾶν τὸ ὄφλημα ἀποτίσας. αὐτίκα τὴν περὶ τὸ σῶμα φιλοσοφίαν καὶ καρτερίαν εἶπον μέν, εἶπον δ' ἐν βραχεῖ συλλαβών. εἰ δὲ ἐθελήσαιμι ἐνδιατρίβειν καὶ ἐνσχολάζειν, φανείη ἂν καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο μέγα τε ὑμῖν καὶ πολλοῦ ἄξιον, ὅτι δὴ σῶμα βασιλικὸν στερεώτερόν ἐστιν ἀδάμαντος ὑπὸ c τῶν πόνων· οὕτω ῥᾷστα αὐτὸ καὶ εὐκόλως πιέζει μὲν ἐνδείᾳ, δίψει δὲ ἀνιᾷ, θυραυλίᾳ δὲ ἐποτρύνει, προβάλλει δὲ χειμῶνι, καύματι δὲ ἐπιδίδωσιν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκεῖνος Δαρείου μὲν ἐκράτει, Κύδνου δὲ ἡττήθη

47, 1 μηχανὰς A. μηχανὴν H. 4 καὶ πάνυ add. A. 5 φιλαδελφίας A. φιλοσοφίας H. 8 ἀσχολουμένου] ἀσχολουμένῳ A, ἀσχολουμένων Monac. 113. 11 μακρᾷ A. μικρᾷ H. ἀντιμεθιστάμενος A. ἀντικαθιστάμενος H. 14 ἱκανῶς add. A. 15 ἀνασχομένοις A. ἀνασχόμενος H. οὐ add. A. 16 σμικρὸν A. μικρὸν H. 17 ἐπιδραττομένοις A. ἐπιδραττόμενος H. 18 ἀποτίσας add. A. 20 μὲν A. ἂν μὲν H. 24 ῥᾷστα A. ῥᾳδίως H. πιέζει A. ἐμπιέζει H. 25 δίψει codex Valesii apud Boissonadium ad Marinum p. 68. δίψῃ H. Conf. p. 119 d. 167 d. XXXIV. p. 58. ed. Mai. δίψος dixit p. 149 c. 191 b. δίψης p. 30 d.

τοῦ ποταμοῦ ψυχροῦ ῥέοντος καὶ διαυγοῦς, καὶ πολλὰ δεινὰ πολλάκις ἀνέτλη ὑπὸ ταύτης τῆς ἀκρασίας, ὥστε καὶ ἐν τῷ θέρει νιφετὸν περιεφέρετο, καὶ ἦν αὐτῷ μοῖρα d τῆς ἐπ' Ἰνδοὺς παρασκευῆς, ὁ κρύσταλλος καὶ οἱ ψυκτῆρες. βασιλεὺς δὲ οὐ φιλονεικεῖ πρὸς τὰς ὥρας, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ ἕπεται τῷ θεῷ. οὐδὲ γὰρ ὅσα αὐτὴ ἡ ὥρα φύει πρὸς ἑαυτὴν ἀτέχναστα καὶ ἕτοιμα παραμύθια, οὐδὲ τούτων ἁλίσκεται παρὰ τὸ ξυμφέρον.

Ἀλλ' ἐὰν ἅπαξ, ὦ μακάριοι, λειτουργεῖν ἐπιτρέψωμεν καὶ ἀπομηκύνειν τὸν λόγον, πόῤῥω ἡμᾶς εὖ 40 a ἴστε ἐξοίσει. ἐπιθετέον οὖν σφραγῖδα τοῖς εἰρημένοις, ἣν αὐτὸς ἔναγχος ἐπέθηκε βασιλεὺς πάνυ λαμπράν τε καὶ νεουργόν. οὕτω γὰρ τῷ ὄντι φιλόσοφός ἐστιν ὁ γενναῖος ὥστε καὶ τὸν συνάρχοντα φιλόσοφον ἐποιήσατο, οὐχ ὅτι προσήκει αὐτῷ κατὰ γένος, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀγχιστεύει. οὔκουν δεοίμην ἂν εὔχεσθαι ἔτι, καθάπερ ὁ πάνσοφος Πλάτων, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γένους τοῦ ἀνθρωπίνου, ξυνδραμεῖν ποτε βασιλείᾳ φιλοσοφίαν καὶ ξυμπορευθῆναι, μηδὲ διεσπάσθαι b ἀεὶ καὶ ἀπεῤῥωγέναι· ἀλλ' ἔνεστι καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀνελπίστου θεάματος.

48, 2 ὥστε A. ὅς γε H. 8 παρὰ A. κατὰ H. 10 τὸν λόγον A. τῷ λόγῳ H. 13 ἐστιν ὁ A. ἐστι H. 15 αὐτῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν A. κατ' ἀρετὴν αὐτῷ H. 16 ἂν add. A. 18 ποτε A. τε H. 20 ἔνεστι καὶ A. ἔνεστιν H. 21 ἀνελπίστου codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 431. ἀνεμπλήστου H.

III.

ΠΡΕΣΒΕΥΤΙΚΟΣ ΥΠΕΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟ- c
ΛΕΩΣ ΡΗΘΕΙΣ ΕΝ ΡΩΜΗΙ.

Ἔστι μὲν οὐδ' ἄλλῃ πόλει δυνατὸν, ὦ θειότατε αὐτοκράτορ, πρέποντά σοι στέφανον ἐξευρεῖν ἢ χαριστήριον ἄλλο τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἀνάγκη λείπεσθαι πολὺ τῆς ἀξίας τοὺς πειρωμένους ἀντεισφέρειν τιμὴν ἐφάμιλλον ὧν εὖ πάσχουσι· τῇ δὲ ἐπωνύμῳ μὲν τοῦ σοῦ πατρὸς, ἔργῳ δὲ σῇ μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς, καὶ πάνυ δὴ τὸ ἐγχείρημα ἀπορώτατον. καὶ γὰρ εἰ πάντα ὃν κέκτηται πλοῦτον προσάγομεν εἰς στεφάνους μετασκευάσαντες, d
οὐκ οἴκοθεν πορίζόμεθα τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ μέρος πολλοστὸν ὧν εἰλήφαμεν ἀποφέρομεν τῷ δεδωκότι. καθάπερ οὖν οἱ πολλὰ καὶ μεγάλα δεδανεισμένοι, βραχέα δὲ ἀποτιννύντες, οὐχ ὧν διαλύουσιν ἐπαινοῦνται, ἀλλ' εὐθύνονται ὧν ἐλλείπουσιν, οὕτω καὶ ἡμῖν ἀναγκαῖον πᾶσαν ἣν ἀνοισόμεθα χάριν, ταύτην ἐλέγχεσθαι μοῖραν ὀλίγην ὧν ὀφλισκάνομεν. καὶ οὐκ ἀπεικότως ἄρα συμβαίνει μόνῃ τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ μηδὲ ἀναθήματος 41 a
εὐπορεῖν τῆς ἀξίας ἐφικνουμένου· αὐτὴ γάρ ἐστιν ὅλη σὸς στέφανος καὶ ἀνάθημα. ὥστε τί ἂν δέοιτο τῆς ἔξωθεν προμηθείας πρὸς τὸ χάριν τινὰ ἐκτῖσαί σοι τοῦ κάλλους τε καὶ τοῦ μεγέθους; τῷ γὰρ εἶναι τοιαύτην σεμνύνει τὸν ἐργασάμενον. ὅμως δὲ καίπερ οὕτως ἀπόρου τοῦ πράγματος ὄντος ἄξιον ἄγασθαι τὴν καλλίπολιν, ὅτι τὸν ἐνόντα τρόπον ἐξεῦρεν, ὡς μὴ παντά-

40, 11 τὴν ἀρετὴν] ἀρετὴν τὴν εὐγνωμοσύνην λέγει schol. A. 16 ἀνοισόμεθα] Vulgo ἂν οἰσόμεθα. 25 τρόπον] ὃν ἐφεξῆς ἐρεῖ schol. A.

πασι δοκεῖν ὀπίσω τοῦ μέτρου γίνεσθαι τοῦ προσήκοντος.

b Δυοῖν γὰρ ὄντοιν, δι' ὧν ἄνθρωποι τὰ χαριστήρια σεμνότερα καὶ μείζω ποιοῦσιν, ἑνὸς μὲν, εἰ πολλοὺς ὡς ἔνι ποιοῦνται μάρτυρας τῆς τιμῆς, ἑτέρου δὲ, εἰ μὴ κολακεύειν δοκοῦντες, ἀλλ' ἑκόντες καὶ προαιρούμενοι — ὧν τὸ μὲν περιφανεστέραν τὴν εὐποιίαν, τὸ δὲ ἀνύποπτον κατασκευάζει τὴν ἀμοιβήν — ἀμφότερα ἡ πόλις τοῖς νῦν ὑφ' ἑαυτῆς πραττομένοις ὅπως ὑπάρξει προείδετο, προσάγουσα μὲν τὴν τιμὴν ἐν τῇ σκοπιᾷ τῆς οἰκουμένης, ἀνδρὶ δὲ χρωμένη διακόνῳ, ὃν ἀληθεύειν ἀνάγκη, καὶ τούτων ἑκάτερον οὐ παρέργως,
c ἀλλ' ὡς ἔνι μᾶλλον πρὸς ὑπερβολήν.

Σκέψαι δὲ πρῶτον, ὦ θειότατε αὐτοκράτορ, τὴν πόλιν, ἢ τὸν καιρὸν ἐξεῦρε τοῦ ἀναθήματος. οὐ γὰρ Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς ἀνακηρύττει τὸν στέφανον, οὐδὲ εἰς Παναθήναια συναγαγοῦσα τοὺς Ἕλληνας ἢ Διονύσια, καθάπερ οἱ πάλαι ποτὲ Ἀθηναῖοι, κολακεύοντες τοὺς Μακεδόνων δυνάστας, ἀλλ' ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων ἀναδεῖ τὸν βασιλεύοντα τῶν ἀνθρώπων ἢ τὰ δεύτερα δι' ὑμᾶς βασιλεύουσα, καὶ ταύτην ἄρα τὴν
d πόλιν ποιεῖται μάρτυρα τῆς τιμῆς, ἣ μόνη σεμνοτέρα τῆς τιμώσης ἐστίν. οὕτω καὶ τὸ θέατρον ἡμῖν λαμπρότερον, ἐπ' ἴσης τῷ στεφάνῳ καὶ τῷ κηρύγματι· ὥσπερ οὖν ἡ Θέτις ἡ παρ' Ὁμήρῳ ἀποδημοῦντος μὲν εἰς Ὠκεανὸν τοῦ Διὸς πρεσβεύειν περὶ τοῦ παιδὸς οὐκ οἴεται δεῖν, ἐπανήκοντος δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν, μᾶλλον δὲ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ, δεῖται καὶ ἐπηκόου τυγχά-
42a νει, οὕτω καὶ τὸν Δία ἑαυτῆς ἡ καλλίπολις τὰ μὲν πρὸς Ὠκεανὸν φραγνύμενον καὶ προσορῶντα διοχλεῖν οὐ προαιρεῖται, ἡνίκα δὲ εἰς τὸν Ὄλυμπον ἐπανήκει καὶ κάθηται ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς, λιπαρεῖ καὶ θεραπεύει

50, 5 ποιοῦνται] Vulgo ποιοῦντο. 7 εὐποιίαν] οἶμαι δὲ κρεῖττον εἶναι περιφανεστέραν τὴν εὐφημίαν εἰπεῖν schol. A. 9 ὑπάρξει] ὑπάρξῃ A. 10 σκοπιᾷ] σκοπιὰν οἰκουμένης τὴν Ῥώμην λέγει schol. A.

καὶ πειρᾶται συμμετέχειν τῆς ἑορτῆς, ἣν ἑορτάζουσι δι' ἀλλήλων ὅ τε οὐρανὸς καὶ ὁ θεός, ὁ μὲν ἐλλαμπόμενος, ὁ δὲ ἐναυγάζων. καὶ γίνεται ἡμῖν διὰ τὴν πόλιν ὁλόκληρος ἡ πανήγυρις· κοινωνεῖ γὰρ καὶ συμπάρεστιν εὐθυμουμένοις ἡ κοινωνοῦσα καὶ τῆς τύχης καὶ τοῦ b ὀνόματος, καὶ χορὸς ἵσταται τοῦ διὰ τριῶν τελείων ὁ τελειότατος. συνᾴδουσι μὲν αἱ βασιλίδες, ἐξάρχει δὲ ὁ κορυφαῖος, ἐπευφημεῖ δὲ ἅπασα γῆ τε καὶ θάλασσα. ὁ δὲ ὕμνος ἐμπίπλησιν ἁρμονίας ἅπαντα μὲν φῦλα ἑῷα, ἅπαντα δὲ ἑσπέρια γένη, αἱ νῖκαι δὲ ἡλίῳ συνανασχοῦσαι καὶ συνδραμοῦσαι λαμπρῶς ἄχρι τῆς ἑσπέρας συγκαταίρουσι τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν τροπαίων. ἆρα ὑμῖν ὁ χορὸς οὗτος τῶν Δαιδάλου δοκεῖ παραπλήσιος, ὧν ἐκεῖνος, ὥς φησιν Ὅμηρος, ἤσκησεν c ἐν Κνωσσῷ τῇ Ἀριάδνῃ; ἢ βελτίων μὲν ὁ δημιουργὸς τοῦ χοροῦ, βελτίω δὲ καὶ τὰ ἐφεξῆς;

Ὑπάρχει δὲ ὑμῖν ἐκ τῶν παρόντων ἐγκαλλωπίζεσθαι καί σοι πρὸς τὴν ἑστίαν τῆς βασιλείας καὶ τῇ νέᾳ Ῥώμῃ πρὸς τὴν ἀρχαίαν, σοὶ μὲν ὑφ' ὁποίας ἑάλωκας, τῇ δὲ ὑφ' ὁποίου σπουδάζεται· μᾶλλον δὲ ἀμφοτέροις γινώσκειν ὑπάρχει τεθεαμένοις, σοὶ μὲν ἡλίκης μείζονα κέκτησαι, τῇ πόλει δὲ ἡλίκης ἡττᾶται. καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὸ λοιπὸν τοῖς δευτερείοις ἀντὶ πρωτείων κεχρῆσθαι, οὐδὲ δυσχεραίνει καὶ ἀνιᾶται, ὅτι d τῶν ἀριστείων καὶ τῶν τροπαίων, ἐφ' ἃ παρέπεμψεν αὐτὴ καὶ ἐξώρμησε, τῇδε προεορτάζεις τὰ νικητήρια.

Ἔστι δὲ καὶ ἕτερα πλείω κοινὰ ταῖς πόλεσιν ἀμφοτέραις. καὶ οὐ λέγω τὰς παλαιὰς συμμαχίας, οὐδ' ὅσα ἄρτι καθισταμένη τὴν ἀρχὴν τῇδε τῇ πόλει συνεπόρισέ τε καὶ συνεξέκαμε, συμπλέουσα μὲν τῷ Πομπηΐῳ, συγκαθαιροῦσα δὲ Μιθριδάτην, συνεισφέρουσα δὲ ἀεὶ τὴν 43a ἐμπειροτάτην μοῖραν τοῦ ναυτικοῦ, ὧν ἄχρι καὶ τήμε-

51, 6 ὀνόματος] ὡς νέα Ῥώμη schol. A. 7 μὲν αἱ A. μὲν γὰρ αἱ H. 10 ἡλίῳ A. ἡδίω H. 12 μητρόπολιν] τὴν νέαν Ῥώμην schol. A. 13 ὑμῖν add. A. 18 τῆς add. A. 25 ἃ παρέπεμψεν A. ἅπερ ἔπεμψεν H.

ρον διασώζει κοινὰ πρὸς Ῥωμαίους τρόπαια καὶ ἐπιγράμματα, ἀλλ' ὅσα διὰ σὲ καὶ τὸν σὸν πατέρα αὐτῇ πρόσφατα καὶ νεαρὰ σύμβολά ἐστι τῆς εὐνοίας. ταῦτα μόνα ἄμεινον ὑπομνῆσαι.

Γενομένης γὰρ τῆς βαρβαρικῆς ἐκείνης ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς αἰωρουμένης ὥσπερ ἐν κλύδωνι χαλεπῷ καὶ τρικυμίᾳ καὶ κινδυνευούσης ἐκπεσεῖν τῆς Κωνσταντίνου διαδοχῆς εἰς ἀλάστορα βάρβαρον καὶ παλαμναῖον, ἡ τῆς πόλεως ἐκείνης ἀγαθὴ μοῖρα
b μόνη τοῦ γένους τὸν ζώπυρον διεσώσατο καὶ παρέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἑστίαν τῶν Αἰνεαδῶν, καὶ διὰ τὸν ἡμέτερον οἰκιστὴν οὐ Γερμανοὶ καὶ Ἰάζυγες τοῖς πόνοις ἐντρυφῶσι τῶν πάλαι Ῥωμαίων, οὐδὲ τὸ σεμνὸν καὶ μέγα τῆς Ῥώμης ὄνομα περιύβρισται παντάπασι καὶ ἐξαλήλιπται, οὐδ' ἐς νόθους μετέστη διαδόχους καὶ παρασήμους, ἀλλ' εἰς τὸ γνήσιον αἷμα καὶ ἀκήρα-
c τον ἐπανήκει τῶν βασιλέων καὶ φυλάττεται ἡμῖν ἀλώβητος καὶ ἀκέραιος. ἐξ ἐκείνης τῆς πόλεως ὁρμηθεὶς ὁ γενναῖος οὗτος καὶ τοῦ παρ' ἡμῖν μνήματος καὶ πατρῴου δίκην ἐπράξατο τὴν προσήκουσαν τὸν παροινήσαντα μὲν ἐς τόνδε τὸν δῆμον, περικόψαντα δὲ τὴν γερουσίαν, σφαγῶν δὲ ἐμπλήσαντα καὶ μιασμάτων ῥεῖθρα ἀκήρατα Θύβριδος.

Εἶτα Κάμιλλον μὲν οἱ τότε δεύτερον ἐνόμισαν οἰκιστήν, ὅτι τὰ λείψανα τῆς Κελτῶν ἐπιδρομῆς ἀνεσώσατο, σὲ δὲ οἱ νῦν οὐ ποιήσονται καὶ Ῥωμύλου πρότερον ἀρχηγέτην; ᾧ ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν ῥαθύμως διπλασιάσαντι τὴν μοῖραν τῆς βασιλείας, οὐ παρεῖδες
d οὐδὲ προήκω τὴν τῆς πόλεως ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τὴν χεῖρα τὴν ἀήττητον ὑπερέσχες, δι' ἣν ἔξεστι προσαγορεύειν Ῥωμαίων τὸν βασιλέα, καὶ μὴ ψεύδεσθαι γρά-

---

52, 2 ἀλλ' ὅσα — νεαρὰ add. A. 3 ἐστι A. ἔτι H. 10 τὸν ζώπυρον A. τὰ ζώπυρα H. Ductum ex Platone de Leg. III. p. 677 b. ubi τὰ ζώπυρα. 19 καὶ πατρῴου] καὶ delet Roulezius p. 20. 26 σὲ δὲ οἱ νῦν οὐ A. σὲ δὲ οὐ νῦν H.

φοντας καὶ ὀνομάζοντας τὰ σεμνὰ ἐκεῖνα ὀνόματα καὶ ἀρχαῖα, τὸν καίσαρα, τὸν αὐτοκράτορα, τὸν ὕπατον πολλάκις, τὸν πατέρα τῆς γερουσίας· ταῦτα γὰρ πάντα κενὰ καὶ φροῦδα ἂν ἦν παντελῶς καὶ δακρύων αἴτια τοῖς μεμνημένοις.

Εἰ τοίνυν ταῖς ἰδίαις φιλίαις τοῦτο πλείονος σημεῖον εὐνοίας ἐστὶν, ὅταν φαίνωνται καὶ φίλοις κεχρημένοι τοῖς αὐτοῖς καὶ ἐχθροῖς, πόσῳ δὴ μᾶλλον τὰς 44a πόλεις ἐκείνας συνηρμόσθαι πρὸς ἀλλήλας ἐστὶν ἀναγκαῖον, αἷς ὁ μὲν τύραννος πρὸ τῶν ἄλλων ἐπιβουλεύει, ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸ τῶν ἄλλων συναγωνίζεται; ἀλλὰ παρὰ μὲν τοῦ παιδὸς ὑπάρχει τοσούτοις κεχρῆσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλας εὐνοίας συμβόλοις τε καὶ γνωρίσμασι, παρὰ τοῦ πατρὸς δὲ ἄρα φαυλοτέροις τε καὶ ἐλάττοσιν, ᾗ μόνη τῶν ἔργων ἡ τάξις ἔμπαλιν ἔχει, τὰ πράγματα δὲ οὐδ' ὁτιοῦν διενήνοχεν; ἀλλ' ὁ μὲν ταύτην πρότερον ἐλευθερώσας τὴν πόλιν ἐκ τυραννίδος ὁμοίας καὶ παρὰ μικρὸν ὁμωνύμου οὕτως ἐπὶ τὸν b συνοικισμὸν τῆς καλλιπόλεως ὥρμησεν, ὁ δὲ πρότερον ἐκείνῃ προσθεὶς ὁπόσον ἔδει, μᾶλλον δὲ ὁπόσον ὁ πατὴρ ἐβεβούλευτο, οὕτως τῇδε ἀποδίδωκε τὴν ἐλευθερίαν, καὶ κύκλον ἕνα τῶν εἰς τὰς πόλεις εὐεργετημάτων ἀμφότεροι συνεπλήρωσαν, μᾶλλον δὲ αἱ πόλεις ἀλλήλαις ἀντιδιδώκασιν, ἡ μὲν ἐλευθερωθεῖσα τὸν οἰκιστὴν, ἡ δὲ οἰκισθεῖσα τὸν σώσαντα.

Τὸ μὲν δὴ θέατρον τοῦ στεφάνου οὕτω λαμπρόν τε καὶ εὔνουν καὶ ἐπιτήδειον αὐτῆς προὐσκέψατο ἡ καλλίπολις. θέα δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τὸν κήρυκα ἐφ' ᾧ πεποίηται τὴν ἀνάρρησιν, εἴ τι σοι καὶ κατὰ τοῦτο c φανήσεται σεμνότερον ἀποφαίνειν τὸ χαριστήριον. ζητοῦσα γὰρ ὅτῳ μάλιστα ἂν ἡσθείης, οὐ τὸν εἰπεῖν δει-

53, 3 τῆς γερουσίας A. τῆς om. H. 6 ταῖς ἰδίαις] ἐν ταῖς ἰδίαις Boulezius p. 58. 13 τῆς πρὸς A. τοῖς πρὸς H. 13 εὐνοίας — πατρὸς add. A. 20 μᾶλλον δὲ ὁπόσον — συνεπλήρωσαν add. A. 28 θέα hic et p. 146 d. fortasse in θέασαι mutandum.

νὸν ἐξεῦρεν οὐδὲ τὸν μέγαν καὶ μεγαλόφωνον καὶ ῥα-
δίως καὶ ἀπνευστὶ κεκραγότα, ἀλλ' οἷον μὲν ἐξεῦρεν ὃν
προείλετο οὐκ ἐμὸν λέγειν, προείλετο δ' οὖν φιλόσοφον
καὶ ἐζήτησε, καὶ τοῦτον ὑπέλαβεν οἰκειότατον εἶναι διά-
κονον καὶ τιμῇ βασιλέως προσήκοντα ἀγαθοῦ καὶ φιλο-
d σόφου. καὶ δὸς εἰπεῖν, ὦ θειότατε αὐτοκράτορ, ὅτι νῦν
πρῶτον εἰσέρχεται μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἐλεύθερος καὶ
ἀνύποπτος, ὃν οὐκ ἔστι ψευδομαρτυρίας ἑλεῖν, ἀλλ'
οὐδὲ γράψασθαι ὡς χρημάτων ἑαλωκὼς ἢ δυνάμεως
ἐφιέμενος ἐδωρήσατο ἐπαίνους οὐδὲν προσήκοντας, ἀλλ'
ὃν κατέχει τοὔνομα ὃ ἐπιγέγραπται μηδὲ μικρὸν ῥῆμα
προέσθαι οὗ τὰς εὐθύνας οὐχ ἕξει δοῦναι παντὶ τῷ
45 a ἔπειτα χρόνῳ. διόπερ ἀναγκαῖον αὐτῷ μόνα ἐκεῖνα μαρ-
τυρεῖν ἃ θαυμάζει καὶ συνεπίσταται. οἱ πολλοὶ δὲ ἵνα
τι πλέον χαρίσωνται, ἄπιστον καὶ τὸ ὑπάρχον ποιοῦσι.
τί οὖν συνεπίσταται καὶ θαυμάζει; οὐ τὸ μέγεθος
τῆς ἀρχῆς· καὶ γὰρ Νέρων ἦρχεν οὐκ ἐλαττόνων· οὐδ'
ὅτι σοι χρυσοῦς ὁ θρόνος καὶ στρατιῶται· Μίδαν
γὰρ ἂν οὕτως ἐθαύμαζεν ἢ Καμβύσην· ἀλλ' οὐδ' ὅτι
βάλλεις καίρια καὶ ἐπίσκοπα, οὐδ' ὅτι σοι λεόντων φόνοι
καὶ παρδάλεων τὰ ἀθύρματα. ἀλλὰ τί θαυμασόμενος
b ἥκει; τί παρὰ φιλοσοφίας ψήφισμα ἐπικομίζεται; ὅτι
πρᾳότητι νικᾷς, ὅτι σωφρονέστερον διάγεις τῶν πάνυ
μετρίων ἰδιωτῶν, ὅτι παιδείαν περὶ πλείστου ποιῇ, ὅτι
φιλοσοφίαν μεταδιώκεις. αὕτη ἡ δύναμις καὶ ἡ σὴ
στρατιὰ καὶ οἱ φύλακες οἱ σοὶ καὶ οἱ δορυφόροι, ὑφ'
ὧν ἐφυλάχθης ἀκέραιος μόνος τῶν ἀδελφῶν, μεθ' ὧν
δίκην ἐπράξω τοὺς παροινήσαντας. ταύτῃ χρώμενος τῇ
παρασκευῇ παρετάξω πρὸς τὸν πρεσβύτην, ταύτῃ τὴν
νίκην ἐνίκησας τὴν ἀναίμακτον.

c Εἶδον, βασιλεῦ, καὶ τὸ βῆμα ἐφ' οὗ δημηγορῶν
αἰχμάλωτον εἷλες τὸν παραληρήσαντα εἰς τὴν ἁλουργίδα.
εἶδον τὸ σὸν τρόπαιον ἀτεχνῶς, ὃ μήτε ὁπλίτης συνα-
νέστησε μήτε ἱππεὺς μήτε τοξότης, ᾧ μάρτυρες ἦσαν

54, 19 καμβύσην A. Καμβύζην H. 22 ψήφισμα add. A.
23 πάνυ μετρίων] ταπεινῶν gl. A.

οὐ συναγωνισταὶ οἱ στρατιῶται. οἱ δὲ τὰ ἄλλα ἐπαι-
νοῦντες οὐ σέ, ἀλλὰ τὰ σὰ τεθαυμάκασι, καὶ βουκο-
λοῦνται περὶ τὰ πρόθυρα τοῦ νεώ, τὰ δὲ ἔνδον ὁρᾶν
ἀγάλματα οὐκ ἐθέλουσιν. ὃν δὲ οὐδὲν ἐκπλήττει καὶ
ἐπιστρέφει τῶν ἔξωθεν, οὗτός ἐστιν ὁ δυνάμενος διιδεῖν
τὸν ἀληθινὸν βασιλέα. διὰ ταῦτα οὐ κρύβδην φέρει τὴν d
ψῆφον οὐδὲ προστησάμενος ἕτερον σχῆμα τῷ λόγῳ,
οὐδὲ βασιλείαν μὲν ἐπαινῶν, τὸν βασιλεύοντα δὲ οὐ
θαρσῶν, ἀλλ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο βῆμα καὶ
στὰς ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἀνακηρύττειν σε οὐκ
ἀναίνεται μετὰ πλείονος τῆς παρρησίας ἢ Ξενοφῶν
Ἀγησίλαον καὶ Ἀλέξανδρον Ἀριστοτέλης καὶ τὰ τελευ-
ταῖα δὴ ταῦτα, ὁ Ζήνωνος ἐραστὴς τὸν καθ' ἑαυτὸν 46 a
βασιλέα. οὐ γὰρ ἔπαινον αἰσχύνεται φιλόσοφος, ἀλλὰ
κολακείαν, οὐδὲ φεύγει μαρτυρίαν ἀληθοῦς ἀρετῆς,
ἀλλὰ θωπείαν κακίας. σὲ δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ Πλάτων
ὁ σοφὸς ἐμοῦ πρότερον ἀνεκήρυττε, καὶ ἵνα μὴ ἄλλως
με κομψεύεσθαι ὑπολάβῃς, ἰδού σοι λέγω τὰ ῥήματα
οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν μετακινήσας. τότε γάρ φησιν
ἄριστα τὸν βίον καὶ εὐδαιμονέστατα ἕξειν, ὅταν γένη-
ται βασιλεὺς νέος, σώφρων, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγα-
λοπρεπής, εὐμαθής.

Ἆρά σοι δοκεῖ φαυλότερος εἶναι προφήτης Σιβύλ-
λης τῆς Ἐρυθραίας, ἢ Βάκιδος ἡ μαντεία δεῖσθαι καὶ b
Ἀμφιλύτου, ὃς τὸν κατάλογον ἡμῖν ἐπιδείξει τῶν κα-
λῶν τούτων καὶ θαυμασίων ὀνομάτων, παρ' ᾧτινι τῶν
πώποτε βασιλέων ἀθρόως ἐξέλαμψεν ἢ ἐξεφάνη; εὑρή-
σομεν γὰρ τῶν μὲν ἄλλων ἕκαστον αὐτοκρατόρων ἑνὸς
μὲν ἴσως προσρήματος ἀμφισβητοῦντα, τῷ δὲ τὰ λοιπὰ
μὴ προσίεσθαι καὶ τοῦ δοκοῦντος προσήκειν ἀποστε-
ρούμενον. σὲ δέ, ὦ θεία κεφαλή, ὥσπερ τύπον ἀκριβῆ

55, 8 οὐδὲ βασιλείαν] Vulgo οὔτε βασιλείαν. 16 καὶ Πλάτων — ἀνεκήρυττε add. A. 21 μεγαλοπρεπής add. A. Conf. p. 62 a. 103 c. 119 d. 215 b. orat. XXXIV. p. 50. ed. Mai. 30 ἀποστερούμενον] ἤγουν ἀντεχόμενον ἀμφιβόλως schol. A.

τῆς μορφῆς ἐν τῷ λόγῳ Πλάτων ὑπογραψάμενος ὁλο-
c κλήρου παραδείγματος μόγις τετύχηκε. καίτοι καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο ὑπῆρχε τῶν εἰρημένων, μόνη δὲ ἡ περὶ φιλοσοφίαν σπουδή, ἣν ἀπολιμπάνουσαν ἤδη ἀνθρώπους, καθάπερ τὴν δίκην φασὶν οἱ ποιηταί, ἐπανήγαγες καὶ ἐπέστρεψας καὶ ζηλωτὴν ἐποίησας καὶ περίβλεπτον, οὐκ ἂν ὤκνησα ταύτην ἐγὼ τὴν μαρτυρίαν. νῦν δὲ σὺ μὲν παρὰ φιλοσόφου κομίζῃ τοὺς λόγους, ἐκείνη δὲ παρὰ σοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ χάριν ἀποδίδως αὐτῇ τῶν ἐπαίνων, ὅτι μὴ ψεύδεται.

d Πρὸς οἵαν μὲν σοι πόλιν, ὦ βασιλεῦ, ὁ τῆς εὐνοίας ἀγὼν γίνεται καὶ ὡς ἱκανὴν ἐξευρεῖν ἐφάμιλλα χαριστήρια πλείω μὲν ὑπῆρχεν εἰπεῖν, ὁ καιρὸς δὲ οὐκ ἐφίησιν. ὧν δὲ ἕνεκα νῦν τὴν πρόοδον πεποιήμεθα, δύο ταῦτά ἐστιν· ἓν μέν, ὑπομνῆσαι πρῶτον ὧν παρὰ σοῦ τετυχήκαμεν, ἕτερον δέ, οὐ προσθήκην αἰτῆσαι τοῖς διδομένοις· οὐδὲ γὰρ ἕπεται· ἀλλ' ὧν δέδωκας
47 a τὴν ἀσφάλειαν. τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον τῶν προϋπηργμένων ἐστίν, ὅτι σχεδὸν ἁπάντων ἀνθρώπων οἰομένων τῷ σῷ πατρὶ συναπολήξειν τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν οὐκ εἴασας οὐδὲ ἐπέτρεψας, οὐδὲ αἴσθησιν αὐτῇ πεποίηκας τῆς μεταβολῆς, μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, πολλὴν πεποίηκας αἴσθησιν τῆς ἀμείνονος. οὐ γὰρ ἐφύλαξας μόνον τὴν παρακαταθήκην ἀκέραιον τὴν πατρῴαν, ἀλλ' ἐπολυπλασίασας καὶ ἐπηύξησας, οὐδὲ συνεχώρησας μόνον τὰ παρ' ἐκείνου κεκτῆσθαι, ἀλλὰ τὰ
b παρὰ σαυτοῦ πλείω προστέθεικας, καὶ τὴν καλὴν ἔριν ἐφιλονείκησας πρὸς τὸν ἀρχηγέτην, ὁπότερος ὑμῶν ταῖς εὐποιίαις παραδραμεῖται. οὕτω γὰρ βασιλεὺς πρὸς βασιλέα καὶ πρὸς πατέρα παῖς ἀγωνίζεται. τοιαύτην ἤρισαν ἔριν καὶ θεοί ποτε πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητοῦντες τῆς Ἀττικῆς, Ἀθηνᾶ τε καὶ Ποσειδῶν, ὁ μὲν προσάγων τὴν θάλατταν, ἡ δὲ ἀναδείξασα τὸν θαλλόν. τῇ δὲ

56, 13 οὐκ ἐφίησιν A. οὐχ ὑφίησιν H. 23 αἴσθησιν] αὔξησιν aut πρόσθεσιν Iacobsius. 27 καλὴν A. καινὴν H.

ὑμετέρᾳ ἁμίλλῃ καὶ φιλοτιμίᾳ ἡ πόλις σύμπασα ἦν τὸ ἀγώνισμα, καὶ νῦν χαλεπὸν ἐξευρεῖν ὅτῳ μᾶλλον δικαίως προσήκει, πότερον τῷ καταβαλόντι τὰ σπέρματα, ἢ τῷ c θεραπεύσαντι καὶ τελειώσαντι. ὁπότερος δ' ἂν νικῴη, γέγηθεν ὁ ἡττημένος, μᾶλλον δὲ ὁ πατὴρ γέγηθεν· αὕτη γάρ ἐστιν ἀμείνων ἡ νίκη τῇ πόλει.

Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· πλέον ἡ σὴ πόλις τῆς πατρῴας διενήνοχεν ἢ τῆς ἀρχαίας ἐκείνη, καὶ μεταβέβηκεν εἰς ἀληθινὸν καὶ βέβαιον κάλλος ἀντὶ ψευδοῦς καὶ ἐξιτήλου. τὸ πρότερον δ', ὡς ἔοικε, σπεύδοντος ἦν ἀπόλαυσις ἐραστοῦ καὶ ἀποπλῆσαι τὴν ὄψιν ἐπτοημένου, ὥστε ἅμα τε ἀνέλαμπε καὶ ἐγήρασκεν· ὃν δὲ σὺ κόσμον αὐτῇ περιτίθῃς, ἅμα τῷ κάλλει καὶ πρὸς τὸν d χρόνον παρασκευάζεται, καὶ τῇ ὥρᾳ νικῶν τὰ ἐφήμερα πλέον διαφέρει τῶν παλαιοτάτων τῇ βεβαιότητι. ἄρτι γὰρ αὐτὴν ἐκ τῶν ὠδίνων ἐς φῶς προελθοῦσαν καὶ καταλειφθεῖσαν ἔρημον τοῦ γεννήτορος καὶ δεομένην σπαργάνων, οἷον ἀδελφὴν ἁπαλὴν καὶ νεαράν, χρηστὸς ἀδελφὸς καὶ πρεσβύτερος καταλαβών, εὐθὺς μὲν θεραπείας ἠξίωσας τῆς προσηκούσης, εὐθὺς δὲ προὐνοήσω 48a γάλακτος καὶ τροφῆς, διόλου δὲ ἐπέδειξας καλὴν καὶ μεγάλην, οἵας ἂν καὶ θεὸς καὶ βασιλεὺς ἐρασθείη. ὥστε προτοῦ μὲν ὑπ' ἀνάγκης ἐτιμᾶτο ἡ γερουσία καὶ ἡ τιμὴ τιμωρίας ἐδόκει μηδ' ὁτιοῦν διαφέρειν, νῦν δὲ ἐθελονταὶ καὶ αὐτοκέλευστοι συνθέουσιν ἁπανταχόθεν. καὶ τότε μὲν καὶ χώρᾳ πολλῇ καὶ χρήμασιν ἐξωνούμενοι δέλεαρ ἡγοῦντο τὰς δωρεὰς τῆς οἰκήσεως, νῦν δὲ καὶ προσεισφέροντες οἴκοθεν ἥδονται τοῖς δαπανήμασιν.

Αἴτιον δὲ ὅτι καλῶς ἤκουσας Πλάτωνος τοῦ σοφοῦ b *καὶ δεσμὸν ὑπέλαβες ἰσχυρότερον ἀνάγκης ἐπιθυμίαν. καὶ διὰ τοῦτο ἐάσας τὸν φόβον ἔρωτι καὶ πόθῳ καταδεῖς τοὺς οἰκήτορας. ἐξ οὗ γὰρ ὑπὸ σοῦ πλαττομένη καὶ τρεφομένη εἰς τὴν οἰκείαν ἀκμήν τε καὶ ὥραν ἐβλάστησε καὶ ἀνέδραμε, τοσοῦτος ἵμερος αὐτὴν περικέχυται καὶ τοιοῦτος ἐπανθεῖ κεστὸς Ἀφροδί-*

57, 24 τιμωρίας] Vulgo μωρίας. γρ. τιμωρίας margo A.

της καὶ τοσοῦτοι περιχορεύουσιν Ἔρωτες, καθάπερ εἰς κοινὸν ἑορτῆς καταγώγιον. συρρεόντων γὰρ εἰς ἕνα c *χῶρον τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων καὶ τῶν δοκούντων ὑπὸ τοῦ χορηγοῦ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας ἕτοιμον ἔχει τὴν ἀπόλαυσιν ἕκαστος οὗ πρὸ τῶν ἄλλων ἑάλωκε. καὶ ἀξία γε τυγχάνειν ἡ πόλις καὶ ταύτης παρὰ σοῦ τῆς φιλοτιμίας καὶ ἔτι μείζονος. ἔοικε γὰρ αὐτῆς ἐμφανῶς ὁ θεὸς ἐπιτροπεύειν καὶ μισθὸν δίκαιον ἀποδιδόναι τοῖς συνιεῖσιν αὐτοῦ τῆς διανοίας. τί τούτου ποιοῦμαι τεκμήριον; μόνος σπουδάσας περὶ αὐτὴν ἐξ ἁπάντων* d *τῶν ἀδελφῶν μόνος ἐκληρονόμησας ἐξ ἁπάντων τὴν βασιλείαν.*

58, 3 *ἁπάντων*] *καὶ τῶν ὄντων* addit Iacobsius Lect. Stob. p. 83. 6 *τυγχάνειν* A. *τυγχάνει* H. 11 *τῶν ἀδελφῶν*] *τῶν* om. A. *τὴν βασιλείαν* A. *τῆς βασιλείας* H.

IV.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΝ. 49 a

Αἰγύπτιοι τὴν Ἀθηνᾶν τὴν ἐν Σάϊ τά τε ἄλλα σέβονται καὶ τεθήπασιν αὐτὴν ἐνιαύσιον ἑορτὴν ἄγοντες, ἣν καλοῦσι λυχνοκαΐαν. ἐπειδὰν οὖν τοῖς Αἰγυπτίοις b ὁ χρόνος ἐπανίῃ τῆς πανηγύρεως, οἱ μὲν πολλοὶ τὰ λύχνα ἐνθέμενοι ἐν ταῖς βάρεσι πλέουσι διὰ τοῦ Νείλου ἐπὶ τὴν Σάϊν, καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὸν νεὼν, ἵνα τὸ ἄγαλμα ἵδρυται τῆς θεοῦ, τά τε ἄλλα θρησκεύουσιν ᾗ τάττει ὁ νόμος καὶ τὰ λύχνα ἀνακαίουσιν ὕπαιθροι παρὰ τὰς σκηνὰς καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ περιβόλου, καὶ ἡ Σάϊς καταλάμπεται ἱερῷ πυρὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην. ὅσοι δὲ ὑπ' ἀσθενείας ἢ τῆς πρὸς τὸ πλεῖν εὐλαβείας ἢ καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐνομίσθη μένειν, οὗτοι ἐς μὲν τὴν Σάϊν οὐκ ἀφικνοῦνται, τιμῶσι δὲ οἴκοι τὴν c Ἀθηνᾶν, καὶ τὸν καιρὸν λογισάμενοι τῆς ἑορτῆς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν ἕκαστος καὶ τὰ λύχνα ἀνάπτουσι καὶ ὑμνοῦσι καὶ εὐφημοῦσι. καὶ διὰ τούτους λέγει Ἡρόδοτος οὐκ ἐν Σάϊ μόνον γίνεσθαι τὴν πανήγυριν, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον.

Ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ μὲν καὶ τοὺς πόρρω ἐπ' εὐλαβείᾳ πορευομένους, ἐπαινῶ δὲ οὐδὲν μεῖον καὶ τοὺς ἐφ'

59, 1 *ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΝ*] κωνσταντῖνον A. 4 λυχνοκαΐαν Hemsterhusius ad Pollucem X, 115. Vulgo λυχνοποιΐαν. Conf. p. 50 c. 10 παρὰ τὰς A. περὶ τὰς H. 12 ὅσοι] „Rectius legeretur ὅσοις. et εὐλαβείας pro εὐσεβείας. item οἴκοι pro ἢ καί. Sed αὐτοῖς videtur παρέλκειν.“ Stephanus. 13 εὐλαβείας A. εὐσεβείας H. ἢ καὶ] ἢ ὅτι καὶ Iacobsius ad Ach. Tat. p. 759. 20 ἐπ' εὐλαβείᾳ A. ἐπ' εὐσέβειαν H.

ἑστίας τὸ θεῖον τιμῶντας, οὐ ταύτῃ μόνον ὅτι πολλαπλασιάζουσι τὴν ἑορτὴν καὶ ἐξάγουσι τό γε ἐφ' ἑαυτοῖς
d εἰς πλείονας πόλεις τε καὶ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνῃ πλέον, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀγάλματι μόνῳ ἐστὶν οὐδὲ τῷ ναῷ μόνῳ ἐνδιαιτᾶται, ἀλλὰ πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅπου ἂν αὐτῆς ἡ δύναμις ἐπιχωρῇ καὶ ἐξικνῆται. εἰ οὖν καὶ ὑμεῖς ἀποδέχεσθε τῆς γνώμης — ἀποδέχεσθε δέ· οὐ γὰρ ἂν ἐπῃνεῖτε ὡς καλῶς λέγοιτο — ἀποδέχοισθε ἂν ἄνθρωπον, ὃς τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἐπηκολούθησε, καὶ ἐξὸν αὐτῷ ἀναβάντι ἐπ' ἀπήνην τετρά-
50 a κυκλόν τε καὶ ὑψηλὴν καὶ ζευγνυμένῳ ἡμιόνους ἄλλοτε ἄλλας, μᾶλλον δὲ ὁρμαθοὺς ἡμιόνων ζυγίων τε καὶ παρασείρων, διὰ Θρᾳκῶν τε καὶ Παιόνων καὶ Ἰλλυριῶν καὶ ὁπόσα ἔθνη μέχρι Ἰταλίας φέρεσθαι μετεώρῳ νύκτας ἐφεξῆς καὶ ἡμέρας, οὐ Πληιάδας ἱστοροῦντι καὶ ὀψὲ δύοντα Βοώτην, ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπὶ τῆς σχεδίας — οὐ γὰρ ἐνδιδόασιν αἱ νεφέλαι τηνικάδε τὰ ἄστρα ὁρᾶν τοῖς ἀνθρώποις ἐκεῖ — ἀλλὰ κρυστάλλοις
b προταρασσόμενον καὶ πνεύμασι καὶ νιφετοῖς καὶ ἐνειλημένον χεῖράς τε καὶ πόδας πίλοις τε καὶ ἀρνακισιν, οὐδ' ὑφ' ἑνὸς κυβερνήτου διιθύνοντος τὸν πλοῦν καὶ τὸ σκάφος, ἀλλὰ μυρίων μὲν ἡνιόχων φωνάς τε ἀλλοκότους ἱέντων, δι' ὧν τὰ ζεύγη ἐποτρύνουσι, καὶ ταῖς μάστιξιν ἐμπαταγούντων καὶ ἐπισοβούντων, ὡς ἂν μὴ ἐνίσχοιτο ἐν τοῖς τέλμασιν, ἐλθόντα δὲ ἐκεῖσε μόλις ποτὲ τοῦ ἀνακτόρου, οὗ ἔδει εὐθὺς ἀφικόμενον ὕμνους τε ᾄδειν τῷ θεῷ καὶ ἀπάρχεσθαι τῶν ἱερῶν, τούτων
c μὲν οὐδὲν ποιεῖν οἷόν τε εἶναι, κεῖσθαι δέ που ἐν κλινιδίῳ τρέμοντα καὶ μαλακιῶντα καὶ δεόμενον τῶν ἰατρῶν φάρμακα εὔπορα ἐξευρίσκειν, οἷς ἂν τὸν χειμῶνα ἐξελάσειαν τῶν μελῶν. ᾧ οὖν ταῦτα ἐξὸν ὑπομένειν, ὁ

60, 5 ναῷ A. νεῷ H. 6 αὐτῆς A. αὐτοῦ H. ἡ om. A. 14 μέχρι] μέχρις Monac. 113. 15 Πληιάδας;] Odyss. ε, 272. 15 ἱστοροῦντι A. εἰσορόωντι H. 16 ὥσπερ ὁ A. καθάπερ H. 20 οὐ om. A. 30 εὔπορα A. ἔμπορα H. ἔμπορα Monac. 113. 31 ἐξελάσειαν A. ἐξελάσειε H.

δὲ εἵλετο οἴκοι μένειν καὶ ἐπὶ χώρας δι' ὧν ἔχει θυμάτων ἀρέσκεσθαι καὶ ἱλάσκεσθαι τὸν θεόν, οὔτε ἀναπήρῳ τῷ σώματι ὑπὸ κρύους οὔτε ἀμαθαινούσῃ τῇ ψυχῇ ὑπὸ ἀμουσίας, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑγιεῖ καὶ ἀρτίῳ, τῇ δὲ ἀκραιφνεῖ καὶ παρωξυσμένῃ ὑπὸ τῶν μαθημάτων, μῶν οὗτος ὁ ἀνὴρ ὑμῖν δοκεῖ εἶναί τι ἧττον εὐσεβὴς καὶ θεόσοφος ἢ οἱ τὰ λύχνα καίοντες τῶν Αἰγυπτίων, d ἧττον δὲ αἰσθάνεσθαι τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ, ὅτι οὐκ ἐν μόνῃ ἐκείνῃ τῇ πόλει ἐστὶν οὐδὲ ἐν μόνῳ ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ θίγοιτο ἄν τις αὐτοῦ καὶ ἀντιλάβοιτο καὶ φθεγγομένου ἀκούσαι; τοῦτο μὲν γάρ ἐστι τὸ πάθος ἀνθρώπων τοῖς ὄμμασι μόνοις πεπιστευκότων, κἀκεῖνο μόνον νομιζόντων τὸ ἀληθές, οὗ ἐστιν ἐπιδράξασθαι ταῖν χεροῖν, τὸ δὲ ἀκριβὲς ἐκεῖ ἄρα ἐστὶν ἕκαστος οὐ μόνον ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἤδη, ὅπου ἂν δύνηται ὠφελεῖν καὶ ἔργον ἀγαθὸν ἐπιδείκνυσθαι. 51 a ἐπεὶ καὶ τὸν ἥλιον τοῦτον οὐκ ἐννοεῖτε ὡς ἐν ὁπόσῳ ἄρα μέρει φαινόμενος τοῦ οὐρανοῦ πάντα αὐτὸς ἐπιτροπεύει; καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ εἰ καὶ πάμμεγα, ἀλλ' οὐ πανταχοῦ, ἡ δύναμις δὲ ἁπανταχοῦ καὶ αἱ ἀκτῖνες, καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν νήσοις καὶ ἐν ἠπείρῳ καὶ ἐν ὄρεσι καὶ ἐν λειμῶσι καὶ ἐν ποταμοῖς καὶ κρήναις καὶ ἐγγὺς τῶν ζῴων ἁπάντων καὶ ἐγγὺς τῶν φυτῶν. πᾶσι γὰρ τοῖσδε ἐκεῖθεν ἐποχετεύεται ἡ σωτηρία.

Ὅστις οὖν οἴεται τῆς μὲν ὠφελείας ἁπανταχοῦ b ἀπολαύειν, τὰ χαριστήρια δὲ μὴ πανταχοῦ ἐκτιννύναι, γέλως ἂν εἴη καὶ δυσσεβείας οὐ πόρρω, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι καὶ οἱ σφόδρα ἐπιθυμοῦντες τοῖς ὄμμασιν ἀτενίσαι πρὸς τὸν θεὸν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὕδασι μελετῶσι καὶ διαπειρῶνται τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὸ φάσμα αὐτοῦ καρτερεῖν τε καὶ ἀπερείδεσθαι, ὡς ἂν μὴ ἀθρόας τῆς ἀληθινῆς μαρμαρυγῆς ἐμπλησθέντες

61, 5 παρωξυσμένῃ A. παρωξυμμένῃ H. 8 ὅτι A. ὅστις H. 10 θίγοιτο A. αἴσθοιτο H. 17 ἐννοεῖτε ὡς] ἐννοεῖτέ πως Iacobsius. 18 ἐπιτροπεύει A. ἐποπτεύει H. 20 ἡ om. A. 29 πρὸς τὸν A. εἰς τὸν H.

σκότου μᾶλλον ἢ αὐγῆς ἀπολαύσειαν. καὶ ἐμοὶ μὲν ἴσως, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ δυσχεραίνητε ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἐγγυμναστέον ἔτι καὶ ἐμμελετητέον ἐστὶ πρὸ τῆς ἀλη-
c *θινῆς θέας ταῖς εἰκόσι καὶ τοῖς κατόπτροις· διότι δέ, ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς. ἄπληστα ἔστι μοι τὰ ὄμματα καὶ οὐκ ἀνέχεται οὐδὲ ἀγαπᾷ ἐπιπολῆς μόνον ἰδεῖν, ἀλλὰ πειρᾶται ὅτι μάλιστα εἰσδύεσθαι εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρωμένου. ὅταν οὖν ἀγύμναστα καὶ ἀνάσκητα ἐγχειρῇ, μένει ἔξω περὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ χρώματα καὶ οὐχ οἷά τέ ἐστι τῶν ἐνδοτέρω θιγεῖν τε καὶ ἐπορέξασθαι.*

Τοῦ δὲ βασιλικοῦ κάλλους, οὗ ἐγὼ ὁρᾶν ὥρμημαι καὶ ᾧ παρεσκεύασα ἐμαυτὸν πρέποντα θεατήν, καλὴ μέν που καὶ ἡ ἔξωθεν ἀγλαΐα, πολὺ δὲ ἀμηχανωτέρα
d *καὶ ἀφραστοτέρα, ἣν ἐγκύψαντας χρὴ ἰδεῖν ὁπόσης γέμει ὥρας τε καὶ εὐμενείας. ἔνθ' ἔνι μέν, καθ' Ὅμηρον, φιλότης ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐ δολερὰ οὐδ' ἐπίβουλος, ἀλλὰ θεοειδὴς καὶ ἀκήρατος, ἧς συντεθὲν τὸ ὄνομά ἐστι φιλανθρωπία· ἔνι δ' ἵμερος σωφροσύνης, ἐνατρεμεῖ δὲ ἀλήθεια, ἐγκατοικεῖ δὲ πρᾳότης, ἐναστράπτει δικαιοσύνη, πολλά τε ἄλλα ἐνδάλλεται κάλλη σεμνά τε*
52a *καὶ ἅγια καὶ θεσπέσια· οἷς μὴ προαγνεύσαντα ἱκανῶς μηδὲ τὴν ὄψιν προκαθηράμενον ἐκ τῶν φιλοσοφίας φαρμάκων εἰκῇ οὑτωσὶ τὰ ὄμματα ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπιβάλλειν οὔτε ὅσιον οὔτε συμφέρον.*

Ἐάσατε οὖν με τῷ κατόπτρῳ ἐνδιαιτᾶσθαι μικρόν τινα χρόνον. κάτοπτρον δὲ ἐκείνου τοῦ κάλλους λαμπρόν τε καὶ λίαν ἐναργὲς ὑμεῖς καὶ ἡ ξύμπασα ἥδε πόλις. καὶ ὅστις ἱκανῶς τεθέαται τὸ κάτοπτρον τοῦτο, πολὺ ἂν πρὸ ἔργου εἴη πρὸς τὴν θέαν τῆς ἀληθινῆς
b *εὐμορφίας· οὕτω πανταχοῦ ἐπιπρέπει τε καὶ ἐπαυγάζει τὰ σύμβολα αὐτοῦ τοῦ ἐλλάμποντος τὴν καλλονὴν ἀν-*

62, 1 *μὲν ἴσως* om. A. 5 *ἔστι μοι* A. *ἔτι μοι* H. 10 *ἐπορέξασθαι*] *ἐπιδράξασθαι* Iacobsius. Conf. p. 50 d. 12 *καὶ ᾧ*] *κἀγὼ* A. *παρεσκεύασα* A. *παρασκευάζω* H. 15 *ἔνθ' ἔνι* A. *ἔνθεν* H. *Ὅμηρον*] Iliad. ξ, 216. 25 *οὖν* A. *νῦν* H. 31 *αὐτοῦ* Petavius ex codice suo. Vulgo *αὐτῷ*.

δρί τε ἑκάστῳ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, σεμνὸν καὶ βασιλι-
κὸν καὶ γεραρὸν καὶ αἰδοῖον. καὶ οὖν ἐπειδὴ κατ'
Αἰσχύλον νῦν ἦλθεν ἐπὶ στόμα ὃ πάλαι ἐχρῆν καὶ ἐξ
ἀρχῆς ὑμῖν ἐγὼ συνεορτάζω, οὔ μοι δοκῶ ἔτι ἀπολιμ-
πάνεσθαι τῆς βασιλικῆς πανηγύρεως. καὶ γελοῖος γὰρ
ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ λόγος τῆς οἴκοι μονῆς προβαλ-
λόμενος Σάϊν τε καὶ Αἰγυπτίους, ἐξὸν αὐτῷ ἀναμνη-
σθῆναι ὅτι τὰ οἴκοι ταῦτα ὁ νεὼς ἦν τοῦ βασιλέως, c
ἐν ᾧ θύων τε καὶ καλλιερούμενος μᾶλλον ἂν αὐτῷ
πράττοι κεχαρισμένα ἢ εἰ τῆς χλαμύδος αὐτοῦ, καὶ
τῶν ποδῶν προὐκαλινδεῖτο.

Ἢ γὰρ οὐ τοῦτον ἄνδρες τὸν νεὼν πρόκριτόν τε
ἐξ ἁπάντων ἐποιήσατε καὶ διατελῆ ἐπιμελούμενοι ὥσπερ
ἑστίας; καὶ ἔρχεται αὐτῷ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦτο πάντα
ὅσα ἐκ πάσης γῆς ἀναθήματα· καὶ ἀπάρχονται μὲν
τῇδε Αἰγύπτιοι τῷ βασιλεῖ ὁπόσα ἔτη, ἀπάρχονται δὲ
Σύροι τε καὶ Ἀσσύριοι καὶ Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς καὶ
σχεδόν τι ἅπαντες ἄνθρωποι. αἱ δὲ ἀπαρχαί εἰσι νῆες d
γέμουσαι εὐδαιμονίας, καὶ ὅ τι ἂν ἡ φύσις ἄριστον
τέκῃ καὶ ὅ τι ἂν ἡ τέχνη ἐντεχνότατον δημιουργήσῃ,
συμφοιτᾷ ἄλλοθεν ἄλλο εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο καὶ συνα-
γείρεται. εἴδη τε ἐν αὐτῷ τέλεια ἵδρυται αὐτοῦ βασι-
λέως, καθάπερ, οἶμαι, ἐν Δελφοῖς οὐ τοῦ Ἀπόλλωνος
μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Διός. καὶ Δελφῶν μὲν ἐξ ἀρχῆς 53 a
Ἀμφικτύονες κτισταὶ καὶ εὑρεταὶ ἐγένοντο, ποιμένος
τινὸς ἐν τῷ Παρνασσῷ ἐκ Κασταλίας τῷ μαντικῷ
πνεύματι κατασχομένου, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἐξεμισθώ-
σαντο Ἀλκμαιωνίδαι τὸ ἔργον φυγόντες Ἀθήνηθεν
Πεισιστρατίδας· τούτου δὲ τοῦ νεὼ πατήρ τε καὶ δη-
μιουργὸς ὁ αὐτός ἐστιν ὅσπερ καὶ τοῦ βασιλέως. ὃς
γὰρ ἐκεῖνον ἐφύτευσε, τόνδε ἐποίησεν.

63, 3 *Αἰσχύλον*] Fragm. 326. ed. meae. ἐπὶ στόμα A. ἐπὶ τὸ στόμα H. 7 ἀναμνησθῆναι A. ἀναμνήσασθαι H. 10 πράττοι] πράττῃ A. χλαμύδος A. χλανίδος H. 13 διατελῆ] διατελεῖτε Stephanus. 20 τέχνη Petavius. Vulgo φύσις. 28 φυγόντες] Vulgo φοιτῶντας. φυτῶντας A. φεύγοντες Petavius.

Ἅτε οὖν ἄγαν φιλάδελφος ὢν ἔρωτι καὶ τοῦδε
ἔχεται ὥσπερ ὁμογόνου, καὶ ἀεί τι προσμηχανᾶται,
b ὅπως ἂν ὀλβιώτερος καὶ πολυκλεέστερος εἴη. καὶ πάντα
μὲν δὴ τὸν ἐγκατοικοῦντα λεὼν ἱερὸν αὐτοῦ νομίζει
καὶ ποιεῖται, οὓς δὲ ἐξείλετο ζακόρους τε καὶ ἱερέας,
τούτους ἤδη ἐπὶ μέγα κυδαίνει καὶ ὁμοψήφους εἶναι
ἑαυτῷ ἀξιοῖ, καὶ μόνου ἄρα τοῦ χοροῦ τοῦ ὑμετέρου
αὐτὸς ὁ χορηγὸς πρωτοστάτης ἐστὶ καὶ κορυφαῖος, καὶ
ἵδρυται θρόνος ἱερὸς ἐν τῷ πατρῴῳ βουλευτηρίῳ, ἐν
ᾧ συγκαθίζειν τε οὐκ ἀναίνεται καὶ προηγορεῖν τοῦ
συλλόγου. τῷ τοι καὶ τὰ παρόντα μυστήρια οἱ μὲν
ἄλλοι ἄνθρωποι ὡς βασιλεῖ μόνον τελοῦσιν, ὑμᾶς δὲ
ἐκεῖνος ἐθέλει καὶ ὡς ὁμοτίμῳ. καὶ ὅταν ἔξω τοῦ
c ἱεροῦ μυεῖν αὐτῷ δέῃ τὴν τελετήν, ὥσπερ Ἀθηναῖοι
στρατευόμενοι πρὸς τὸν Μῆδον πόρρω Ἐλευσῖνος ἐν
ταῖς τριήρεσι, κλητούς τινας ἐκ τοῦ καταλόγου προαι-
ρεῖται ἐπὶ τὰ δρώμενα καὶ πειρᾶται ἅπαντας δι᾽ ὀλίγου
κοινωνοὺς ποιεῖσθαι τῆς πανηγύρεως.

Ὅπερ οὖν λέγω, οὐδέν τι μεῖον ἵλεῳ τυγχάνοι-
μεν ἂν οἱ ἐνθάδε τὴν πομπὴν διακοσμοῦντες τῶν ἐπὶ
τὴν ἁλουργίδα αὐτοῦ πετομένων. καὶ γὰρ δὴ ἵνα μὲν
αὐτὸς ἐπιστατῇ καὶ ἐξηγῆται, οὐδεμιᾶς ἂν δέοιτο ἔξω-
d θεν περιάπτου λαμπρότητος ὁ χορός, ἀλλ᾽ ἐξαρκοῖ
αὐτῷ μόνῃ ἀγάλλεσθαι τῇ ξυνουσίᾳ· ἵνα δὲ ὥσπερ
σμῆνος μελισσῶν κινῆται ἄνευ τοῦ ἀληθινοῦ ἡγεμόνος,
πολλῶν ἂν δέοιτο τῶν ἀρηξόντων, εἰ μὴ μέλλοι βομβή-
σειν τε εἰκῇ καὶ πλανήσεσθαι ὅπῃ ἔτυχεν. εἶεν.

Εἰ δὲ ἐγὼ ταῦτα μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν προὐτεινάμην,
ἡνίκα ἧκον οἱ ἄγγελοι περιαγγέλλοντες τὴν πανήγυριν,
ὅτι ἐγώ, ὦ συγχορευταὶ καὶ ὦ συνθιασῶται, νῦν μὲν
ἔξω προκύψας τοῦ ἄστεος ἀφωνίᾳ τε ξυνεσχόμην καὶ
54a οὐχ ἔξω ὅ τι χρήσομαι ἐμαυτῷ. οὐ γὰρ ἐάσει φθέγ-

64, 14 δέῃ] Vulgo δέοι. 16 Μῆδον] δῆμον A et Monac. 113. 19 ἵλεῳ Stephanus. Vulgo λεῳ. 25 κινῆται] κινεῖται Monac. 113. 26 δέοιτο τῶν A. δέοι τῶν H. 28 μὲν add. A.

γεσθαι ὁ χειμὼν καθάπερ τὰς ἀηδόνας, ἀλλὰ λωβήσεται τὸν Ἑρμῆν τὸν λόγιον ὁ ἐρωδιός. μένειν δὲ ἐνθάδε ἰώμενος διδάσκαλος ἂν γενοίμην τοῦ χοροῦ, καὶ ἀντᾳσόμεθα ἅμα τοῖς Ἰταλιώταις ὑμνοποιοῖς, καὶ εἴπερ ἀρεστὸς ὑμῖν ὁ ὕμνος φανείη, δῶρον αὐτὸν ποιησόμεθα τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προσήσεται, εὖ οἶδα, εὐμενέστερόν τε καὶ ἥδιον ἢ παρὰ Κινύρου τὸν θώρακα ὁ Ἀγαμέμνων· φιλόλογος γὰρ οὐχ ἧττόν ἐστιν ἢ φιλοπόλεμος καὶ τὰ ξένια τῶν Μουσῶν οὐκ ἀτιμότερα τῶν τοῦ Ἡφαίστου b ποιεῖται. καὶ ταῦτα ἐγὼ οὐ μαντευόμενος λέγω, γιγνώσκων δὲ ὅτι καὶ πρώην οὐ χρυσοῦν δή τινα στέφανον χρυσοῦ ἀπέφθου πολλῶν ταλάντων, οἷοι πολλοὶ αὐτῷ ἀφικνοῦνται καὶ πολλαχόθεν, πέμπει ὑμῶν ψηφισαμένων, ἀλλ' ὃν ἐγὼ ἐπλεξάμην, ἄνθη ἀκήρατα συλλεξάμενος ἐκ τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους λειμώνων, καὶ ἔδειξα τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ θεάτρῳ, εὐφράνθη τε ὡς οὐκ ἄλλῳ δώρῳ καὶ περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο· καὶ ἡ χαλκῆ εἰκὼν ἐξ ἐκείνου τοῦ ᾄσματος. εἰ οὖν ταῦτα ὑμῖν προὐτεινάμην, εὖ c οἶδ' ὅτι ἀπρὶξ ἂν μου ἐλάβεσθε καὶ περιείχεσθε μᾶλλον ἢ τοῦ ἀγάλματος τῆς Αὐξησίας οἱ Αἰγινῆται.

Καὶ νῦν δὴ οὕτω ξυμβαίνει διὰ τὴν ἐμὴν βραδυτῆτα καὶ τὸν ὄκνον, πλέον τι εἰσηνέγκατε τῇ πανηγύρει. οὐ γὰρ μόνον θεωροὺς ἐπέμψατε ὥσπερ εἰς Δῆλον, ἀλλὰ καὶ οἴκοι στεφανηφορεῖτε καὶ εὐθυμεῖσθε καὶ ἑστιᾶσθε, οὐκ εἰς τραπέζας ἐπικύψαντες βασιλικάς, οὐδὲ οἰνοχόων ὑμᾶς ξενιζόντων καὶ τραπεζοποιῶν καὶ μαγείρων, ἀλλὰ τῆς φίλης βασιλεῖ φιλοσοφίας. φίλην γὰρ d αὐτὴν βασιλεῖ ὀνομάζειν οὐ δυσωποῦμαι, ἣν ἀπολιμπάνουσαν ἤδη ἀνθρώπους ἔσχε τε καὶ εἵσατο παρ' ὑμῖν, καὶ ἐς τοσόνδε ἐποίησεν ἐρίτιμόν τε καὶ εὐκλεᾶ ὥστε πολλοὺς εἶναι τοὺς περιβλέποντας καὶ ζητοῦντας καὶ ἑτοίμους ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ θεραπεύειν. τῷ γὰρ

65, 2 ἐρωδιός] ἐνόδιος Petavius. 13 πέμπει A. πέμπειν H. 23 πλέον] ὅτι πλέον Roulezius p. 23. 32 ζητοῦντας] ζηλοῦντας Petavius.

ὄντι φύοις αὕτη, ὡς ἔοικεν, ἀσκεῖσθαι μὲν τὸ τιμώμενον, ἀμελεῖσθαι δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον.

55 a Ἴσως μὲν οὐ δεῖται ὁ χορὸς ὁ ὑμέτερος διδασκάλου πρὸς τὸν ὕμνον τοῦ βασιλέως· ἀεὶ γὰρ ὑμῶν ἐν μελέτῃ ἐστίν, οἷς γε καὶ ἡμέραι εἰσὶν ἱεραὶ ἐπὶ τῇ μελέτῃ ἐξῃρημέναι καὶ αὐταὶ οὐκ ὀλίγαι τοῦ ἔτους, αἷς ξυνιόντες καὶ ξυλλεγόμενοι εἰς τὸ ἄδυτον ἐν ἐσθῆτι ἱερᾷ συγγυμνάζεσθε ἐν ἀπορρήτῳ τὰς εὐφημίας. ἀλλ' οὕτως ἄρα ἐγὼ κομψός τέ εἰμι καὶ ἀλαζών, ὥστε καὶ νῦν οὐδὲν ἄλλο εἰπὼν δεξιῶς ἢ ἃ παρ' ὑμῶν ἔμαθον ῥήματα ἀντὶ μαθητοῦ ἀμφισβητῶ διδάσκαλος εἶναι. καὶ γὰρ ὅτι
b Κωνσταντίνου ἐστὶ γέννημα καὶ θρέμμα ἡ γερουσία καὶ ὅτι προσήκει αὐτῆς τῷ ἐκείνου υἱεῖ κήδεσθαι, καὶ προορᾶν ὡς ὁμοπάτορος, καὶ τἄλλα ἐφ' οἷς πάνυ ἐξεβοήσατε, ἔλαθον ἄρα ἐκεῖθεν ἐσκευωρημένος.

Καὶ ἴσως ἄν με καὶ γραφήν τις γράψαιτο ἀσεβείας, ὅτι ἐξήνεγκα ὑμῶν τὰ μυστήρια. τὰ δὲ οὐκ ἔστι μυστήρια, εἰ μὴ ἄρα οὐχ ὑμῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης ὅσα ξυνεβάλετο καὶ ξυνέπραξεν εἰς τὴν γένναν ὑμῶν τῷ γεννήτορι. οὕτω δὲ καὶ Αἰθίοπες καὶ Ἰνδοὶ καὶ οὓς λέγει Ὅμηρος Κιμμερίους
c ἔξω τοῦ ἡλίου τῷ ὠκεανῷ προσοικοῦντας εἶεν ἂν τὰ μυστήρια τετελεσμένοι. πάντες γὰρ δὴ οὗτοι συνήνεγκάν τε καὶ συνετέλεσαν εἰς τὰς ὠδῖνας τῷ βασιλεῖ, καὶ οὗτοι πάντες συγχωροῦσιν ὅτι ἡμεῖς μάλιστα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τῷ Κωνσταντίνου γόνῳ συναιρόμεθα, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐπραγίαν οὐκ ἄλλοθεν ἔχομεν ἐξημμένην ἢ ἐκ τῶν ἀπ' ἐκείνου ἀμμάτων, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοῦ ἡλίου οἱ μὲν ἄλλοι ἀστέρες κατ' ἄλλο τι ἀπολαύουσι, τῇ σελήνῃ δὲ ἄρα ἐκεῖθεν
d ἐξήρτηται καὶ αὐτὸ τὸ φῶς καὶ αὐτὸ τὸ λάμπειν. ἅτε

66, 1 ἀσκεῖσθαι — ἀμελεῖσθαι] „Ex Platone de Rep. VIII. p. 551 a.“ Iacobsius. 7 ἱερᾷ A. τῇ ἱερᾷ H. 9 κομψός τέ εἰμι καὶ A. κομψότατος καὶ H. 10 ἀντὶ] αὐτὸ A. 15 ἄρα A. λάθρα H. 17 ὑμῶν add. A. οὐκ ἔστι A. οὐκ ἔτι H. 18 μόνων A. μόνον H. 31 καὶ αὐτὸ τὸ φῶς add. A.

οὖν οὐκ ἐπίθετον κεκτημένοι τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ἀλλ' ἀναγκαίαν, εἰκότως, οἶμαι, καὶ ἐξ ἴσης ἀνταγαπώμεθα.

Διὸ λέγει που ἡ τραγῳδία ὅτι φέρει πολλὴν ἡδονὴν καὶ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι πόνων παροιχομένων. ἀναμνήσθητε οὖν πρὸς φιλίου ἡνίκα ἐξερράγη μὲν ἡ τυραννὶς περὶ τὴν ἑσπέραν, συμπαρέφυ δὲ καὶ ἑτέρα ἐν 56 a *Ἰλλυριοῖς, ὡς ἅπασα οὖν ἡ ἀρχὴ ὀρθὴ ἦν καὶ μετέωρος πρὸς τὸ μέλλον, ἡ πόλις δὲ ἐνδεινότερον ἐξεπέπληκτο ὑπὸ δείματος, καὶ ἔπαλλε μὲν αὐτῆς ἡ καρδία, ἐβάμβαινε δὲ ἡ φωνή, κρύπτειν δὲ ἐπιχειροῦσα τὸ δέος ἐξηλέγχετο ὅμως ὑπὸ τοῦ πάθους ἀλλοχροοῦσά τε καὶ ἀδημονοῦσα καὶ ἀπορίᾳ ξυνεχομένη, ἕως ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας ἀνακαθηράμενος καὶ φραξάμενος τὰ πρὸς ἕω ἧκε τε εὐμενὴς παρ' αὐτῇ καὶ χεῖρα ὤρεξε κραδαινομένῃ καὶ* b *προὐτρέψατο εὔψυχον εἶναι· καὶ ὀλίγῳ ὕστερον πέμπει αἰχμάλωτον αὐτῇ τὸν ἕτερον τῶν τυράννων, ὃν πῶς ἂν τις λέγοι αἰχμάλωτον; οὐ γὰρ αἰχμῇ ἑάλω, ἀλλ' ὑπὸ λόγου ἠνδραποδίσθη, καὶ ἀπεδύσατο οὐ τὸ γῆρας καθάπερ οἱ ὄφεις, ἀλλὰ τὴν ἔξωρον ἁλουργίδα, τὸ γῆρας δὲ αὐτῷ διετήρησεν ὁ βασιλεὺς ὁ καλλίτεχνος ἀτεχνῶς, μάλιστα δὲ ἐπὶ ταύτῃ τῇ νίκῃ, ὅτι τῷ καλλίστῳ ὅπλῳ ἐκτήσατο.*

Δεξαμένη δὲ ἡ πόλις προοίμιον τῆς διὰ τῶν c *ὅπλων νίκης τὴν διὰ τοῦ λόγου, μικρὸν μέν τι ἀνεθάρρησε καὶ ἀνέπνευσε, πυνθανομένη δὲ τὸν αὐθέντην καὶ παλαμναῖον χεῖρά τε ἀνταίρειν ἠγηλατοῦντι τῷ βασιλεῖ καὶ διακριβοῦσθαι αὐτῇ καὶ ἀπειλεῖν θεοβλαβοῦντα λάφυρά τε καὶ ἀνδραποδισμὸν καὶ ἀνάστασιν,*

67, 4 *ἡ τραγῳδία*] Euripides in Andromeda pag. 52. ed. Matthiae. 7 *συμπαρέφυ* A. *συμπαρέδυ* H. 9 *ἐνδεινότερον* A et Monac. 113. *καὶ δεινότεροι* H. Adiectivum *ἔνδεινος* memorat H. Stephanus pag. 3168. ed. Lond. nescio unde sumptum. 20 *τὸ γῆρας δὲ*] „Fort. *γέρας*, *dignitatem*.“ Iacobsius. 23 *ὅπλῳ* A. *δόλῳ ταύτην* H. 25 *ὅπλων* A. *δόλων* H. 28 *διακριβοῦσθαι* A. *διακριβοῦσα* H.

οἰκειοτάτῃ καὶ ξυγγενεστάτῃ τῶν δεσποτῶν εἰς οὓς ἐξεμάνη καὶ ἐπαρῴνησεν, οὐ πρόσθεν ἄρα τοῦ κλόνου ἐπαύσατο καὶ τῆς ὑποψίας ἕως ἐπεῖδε τοῖς ὀφθαλμοῖς
d πάντα αὐτῷ ἐκεῖνα τετραμμένα εἰς τὴν κεφαλήν. ἢ οὖν ὑπάρχει μάλιστα πόλεων τῆς βασιλέως τύχης συναπολαύειν ἢ ἂν ὁρμήσῃ, τί ἂν ἄλλο ἐκφέροι ἐναργέστερον σημεῖον ἀληθινῆς καὶ ἀπλάστου εὐνοίας;

Ταῦτά τοι ἀκριβῶς πεπεισμένος καὶ τὰς ἄλλας νίκας ὑμῖν σὺν ἡδονῇ ἀνακοινοῦται καὶ ἐν γράμμασι
57 a διαλέγεσθαι ἀξιοῖ, μικροῦ ὥσπερ Τιμόθεος Ἀθηναίοις καὶ Χαβρίας καὶ Ἰφικράτης οἱ τῷ δήμῳ ὑπεύθυνοι στρατηγοί, χωρία τε πολέμια ἐξηγούμενος καὶ ποταμοὺς καὶ τενάγη καὶ νάπας καὶ τάφρους καὶ χαρακώματα καὶ ὁπλιτῶν ἐπιθέσεις καὶ ἱπποκρατίας, καὶ ἐπὶ μάλιστα ὑμᾶς προσαναγκάζων τῷ λόγῳ Ῥῆνόν τε ὁρᾶν γεφυρούμενον καὶ Χάονάς τε καὶ Ἰάζυγας κεραϊζομένους, Γερμανῶν τε φῦλα ἀτάσθαλα δίκην τίνοντα ὧν ἐξύβρισε.

Καὶ οὕτως ἐγὼ ἀληθεύω, καὶ οὐ μόνον κεῖθί ἐστι βασιλεὺς ὅπῃ ὁρᾶται, ἀλλά γε ἐν Κελτοῖς στρατοπεδεύων
b Πέρσας εἰρήνης ἐπιθυμεῖν ἀναγκάζει. καὶ εἶδον ἐγὼ ἔναγχος ἐν τῷ ἄστει τοῦ Ἀντιόχου ἄνδρας ἐκ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων ἀφιγμένους σὺν κηρυκείοις καὶ γράμματα ἀρχαῖα βύσσῳ λευκῇ ἐνειλιγμένα· τὰ δὲ γράμματα ἐξελιπάρει τὸν ὕπαρχον σπονδὰς πράττειν Ἀχαιμενίδαις καὶ δεξιὰν ἐκ βασιλέως. ἐγὼ οὖν ταύτην τὴν νίκην ἰσχυροτέραν ὑπολαμβάνω ἢ εἰ μάχῃ τε ἔναγχος ἐκρατήθησαν καὶ ἐτέμνητο αὐτῶν ἡ γῆ καὶ φρούρια εἵλομεν καὶ αἰχμαλώτους. τότε μὲν γὰρ καὶ
c τύχην ἐπῃτιῶντο καὶ ἀναμαχεῖσθαι ἠπείλουν, νῦν δὲ ἑκόντες ὑποπτήξαντες δηλοῦσι τῇ γνώμῃ αὐτῇ ἡττημένοι. καὶ Ἀλεξάνδρου μὲν Δαρεῖος μόλις ποτὲ ὕστερον ἐδεή-

---

68, 1 ὡς οἰκειοτάτῃ H. ὡς om. A. 6 ἐκφέροι] Vulgo ἐκφέρῃ. 8 τοι Petavius. Vulgo σοι. 14 ἐπὶ μάλιστα codex Valesii apud Boissonad. ad Marin. pag. 95. Vulgo ἔτι μάλιστα. 20 ἀλλά γε] ἀλλὰ καί?

θη, πρότερον μὲν ἐπὶ Γρανίκῳ πληγείς, μετὰ ταῦτα δὲ ἐν Ἰσσῷ τῆς Κιλικίας, βασιλέως δὲ ἀπὸ τῶν Τίγριδος ῥείθρων τὰ ὅπλα τρέψαντος ἐπὶ τὸν ἑσπέριον ὠκεανὸν οὐκ ἤνεγκαν οἱ ἐν Βαβυλῶνι οὕτω πόρρω οὖσαν τὴν ἀπειλήν.

Ἀλλ᾽ ὅθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα, ὡς ἄρα ὑμῖν εἰκότως ἐγκαλλωπίζεται καὶ ἐναβρύνεται ὁ βασιλεύς, τρό- d
παια συχνὰ ἐπιδεικνύμενος καὶ τὰς ἀριστείας, ἅτε ἀληθινῶς καὶ ἐκ τοῦ βάθους συνηδομένοις. τοὺς γὰρ μάλιστα αὐτῷ συναπολαύοντας τῆς εὐπραγίας μάλιστα ἀναγκαῖον εὖ πράττοντι συγγανύσκεσθαι. τιμῶντα δὲ αὐτὸν καὶ ἡ πόλις ἀντιτιμᾶν πειρᾶται καὶ ἀντικυδαίνειν οἷς παρ᾽ ἐκείνου κέκτηται ἀγαθοῖς, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τὸν θεὸν οἱ ἄνθρωποι ἀντιτιμῶσιν οἷς παρ᾽ ἐκείνου ἔχουσι θύμασί τε καὶ ἀναθήμασι. καὶ μεστὸς μὲν 58 a
ἱππόδρομος τῶν ἁρμάτων ἐφ᾽ ἑκάστῃ νίκῃ καὶ ἐφ᾽ ἑκάστῳ τροπαίῳ, διὰ δὲ τὸ πλῆθος τῶν εὐαγγελίων διατελοῦμεν πανηγυρίζοντες, καὶ μόνοις ἄρα συμβέβηκεν οὐκ ἀναπαύσεις εἶναι τὰς ἑορτάς, ἀλλ᾽ ἀναπαύσεως δεῖσθαι.

Καὶ ἐπειδὴ Ἀλεξάνδρου ἐμνήσθη μικρῷ πρόσθεν ὁ λόγος, τῆς μὲν Ἀλεξάνδρου εὐτυχίας Πέλλα οὐδὲν συναπώνατο ἢ συναπέλαυσεν, ἀλλὰ τοσαύτην γῆν κτη- b
σάμενος ἐν ἑαυτῷ πλέθρῳ ἑνὶ μείζω οὐκ ἐποίησε τὴν πατρίδα, βασιλεῖ δὲ εἰκότως συναυξάνεται πόλις ἡ τῆς βασιλείας ἡλικιῶτις. πυνθάνομαι γὰρ ὡς καὶ ἠμφίασεν ὁμοῦ ὁ γεννήτωρ τό τε ἄστυ τῷ κύκλῳ καὶ τὸν υἱέα τῇ ἁλουργίδι. ὥστε ἐν δίκῃ τριπλασιάσας τὴν ἀρχὴν πολλαπλασιάζει αὐτῆς τὴν ὁμήλικα, οὐ τὸν περίβολον ἐξάγων, ἀλλὰ τῷ κάλλει προσμηχανώμενος, πηγάς τε μαστεύων ἀφθονωτέρων ναμάτων, λουτρά τε ἐπώνυμα οἰκοδομούμενος, ὧν τὸ μέγεθος μὲν ἤδη ὁρᾶτε, τὸ κάλ- c
λος δὲ ἐλπίζεται πρέπον τῷ μεγέθει, δρόμῳ τε αὐτὴν ὑποστέγῳ οἷα πολυτελεῖ μίτρᾳ διαζωννύς, καὶ τὴν βα-

---

69, 11 συγγανύσκεσθαι] Vulgo συγγαννύσκεσθαι. 12 ἡ πόλις A. ἡ om. H. 24 ἐν ἑαυτῷ] ἐνὶ ἀγῶνι Iacobsius.

σίλειον ἀγορὰν ὥσπερ καλύπτραν διαπλέκων χρυσῷ καὶ μορίοις. τὸ δὲ ἁπάντων ἐρωτικώτατόν τε καὶ ἐμπυρώτατον, ὅτι ἥκιστα αὐτὸς τρυφῶν χορηγεῖ τῇ πόλει τρυφῆς ἀφθονίαν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀποκλείων ταῖς ἡδοναῖς συναλίζει ὑμῖν τὰς νομίμους ἁπανταχόθεν. d ὥστε καὶ ὅσα παρ' ἑτέροις ἀγαπητὰ θεάματα καὶ ἀκούσματα καταχορῆ ἡμῖν καὶ πλήσμια ἤδη, καὶ ἐκ τούτου σωφρονεστέρα γίνεται ἡ πόλις· ὧν γὰρ οἱ ἄλλοι ἐκκρέμανται δι' ἔνδειαν καὶ ἀπορίαν, οὐδὲν ἡμῖν περισπούδαστον οὐδὲ τίμιον.

Ἐκεῖνο δὲ ἤδη πῶς οὐ μακρὰν καὶ πόρρω τῶν παιδικῶν προορῶντος, ὅτι καὶ συμβασιλεύειν αὐτῷ ἄνδρα ἐξείλετο, ὅντινα αὐτῷ καὶ συνερᾶν τῆς καλλιπό- 59 a λεως ἀναγκαῖον; οὗ τῇδε μὲν τὼ γεννήτορε συνηλθέτην, τῇδε δ' ἐσπάρη τε καὶ ἐφυτεύθη, πόλις δὲ αὐτὸν ἐμαιώσατο ἐκ τῶν ὠδίνων, πόλις δὲ αὐτὸν ἐξέθρεψε καὶ ἐξεπαίδευσε, καὶ ἀπέφηνεν ἄξιον αὐτὸν βασιλεῖ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ἴσα βαίνοντα, ἴσα φρονοῦντα, συνοπλοφοροῦντα, συνασπίζοντα, συνδρῶντα, οὐ φυλακῆς δεόμενον, ἀλλ' αὐτὸν φύλακα ὄντα καὶ ἔρυμα τοῦ ἑλομένου. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ αἵματι πάνυ ἀγχοῦ προσχόμενον ἔτι προσηγάγετο ἐγγυτέρω τῇ ἐκ τοῦ γάμου κηδείᾳ καὶ συνεδήσατο πρὸς τὴν πόλιν δεσμῷ ἀναγκαίῳ, b μείζω ποιήσας τὴν πρὸς τὸν οἰκιστὴν ἀγχιστείαν. καὶ ἐπειδὴ ὡρμήθη ὁ λόγος τὰ δείγματα ὑμῖν συλλέξασθαι τῆς βασιλέως εὐνοίας, ἀκούσατε αὐτοῦ πρὸς Χαρίτων εὖ μάλα ἐντεινάμενοι τὴν διάνοιαν, ἣ διαφεύξεται ὑμᾶς ὑπ' εὐλαβείας ζόφῳ καὶ ἀσαφείᾳ συγκαλύψας ὥσπερ ἀχλύϊ. οὕτω γὰρ δὴ ἡμῖν ὁ ἐραστὴς ἀμηχάνῳ φίλτρῳ ξυνέχεται ὥστε οὐ μόνον παρὰ τῶν ζώντων ἁπάντων

70, 2 μορίοις] „Fort. λιθυρίοις." Iacobsius. ἐμπυρώτατον Petavius. Vulgo ἐμπορώτατον. 7 ἡμῖν — ἡμῖν A. ὑμῖν — ὑμῖν H. 13 καλλιπόλεως A et Monac. 113. Καλλιόπης H. 21 ταῦτα γὰρ A. ταῦτ' ἄρα H. 23 συνεδήσατο A. συνεστήσατο H. 24 καὶ ἐπειδὴ A. ὅθεν δὲ H. 27 ὑμᾶς] ὁμονοίας A. ἡμᾶς Monac. 113.
28 ἀσαφείᾳ] ἀσφαλείᾳ A.

ἀγείρει τῇ πόλει τὴν εὐπραγίαν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν πάλαι ἀποιχομένων ὅσαπερ οἴεται ἀγαθὰ ἐρανίζεται. c καὶ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ ἀποχρῶν τε καὶ ἱκανόν, ἀλλ' ἐκεῖνο ἤδη ἰοὺ ἰοὺ ὡς ἄτοπον καὶ τεράστιον, ὅτι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτάς, ὦ θαυμάσιοι, τῶν σοφῶν καὶ ἀοιδίμων ἡρώων ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως ἀνακαλεῖται καὶ ἀνίστησιν ἐκ τῶν τάφων. οὔ τί που οἴεσθε μαγγανείαν τὸ χρῆμα καὶ μανίαν; καὶ μὴν οὐκ ἄλλο ἔργον αἱρετώτερόν τε καὶ θεοφιλέστερον τοῦ ἐραστοῦ. καὶ ἐρῶ ὑμῖν σαφέστερον, ἵνα μάθητε ὅ τι καὶ λέγω καὶ μὴ θορυβῆσθε.

Ψυχὴν τοίνυν ὑπολαμβάνω ἐγὼ ἀνδρὸς σοφοῦ d εἶναι τὴν σοφίαν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον, ἠρία δὲ τῶν ψυχῶν τούτων τὰς βίβλους τε καὶ τὰ γράμματα, ἐν οἷς ἀπόκειται αὐτῶν τὰ λείψανα ὥσπερ ἐν μνήμασι. ταῦτα οὖν τὰ μνήματα ὑπὸ μικρᾶς ἀθεραπευσίας διαρρυέντα ὥσπερ οἰκοδομήματα ἐν τῷ θησαυρῷ τῆς μνημοσύνης καὶ κινδυνεύοντα παντάπασιν αὐτά τε ἀϊστωθῆναι καὶ ἀποσβῆναι καὶ συναποσβέσαι τὰς ψυχὰς τὰς ἐγκειμένας, ἀναζωπυρεῖν παραγγέλλει, καὶ τάττει μὲν 60 a ἄρχοντα ἐπὶ τῷ ἔργῳ, καὶ ἐπιδίδωσι τὴν χορηγίαν τῷ ἐπιτηδεύματι. καὶ ἐργάζονται ὑμῖν ταῦτα τὰ ἔργα οὐ χαλκεῖς καὶ τέκτονες καὶ λιθολόγοι, ἀλλ' οἱ τῆς Κάδμου καὶ Παλαμήδους τέχνης δημιουργοί, οἳ ἱκανοί εἰσι τὸν νοῦν μετοικίζειν ἐκ παλαιοῦ σκήνους ἐκτετηκότος εἰς ἀρτιπαγές τε καὶ νεουργόν. καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὑμῖν ἀναβιώσεται μὲν δημοσίᾳ ὁ πάνσοφος Πλάτων, ἀναβιώσεται δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ὁ ῥήτωρ ὁ Παιανιεύς, καὶ ὁ τοῦ Θεοδώρου καὶ ὁ τοῦ Ὀλόρου. καὶ τούτων b μὲν δὴ τῶν ἀνδρῶν εἰ καὶ τὰ ἐν κοινῷ ἀγάλματα ἐκινδύνευεν, ἀλλὰ τά γε ἴδια παρ' ἑκάστῳ καὶ ἄνευ νόμου φυλακῆς τυγχάνει καὶ σωτηρίας, καὶ ἱκανὴ αὐτὴ διασώζειν ἡ περιουσία τῆς ἀρετῆς. ὅσοι δὲ ὀπαδοί τε ἐκεί-

---

71, 8 *μανίαν*] *μαγείαν* Iacobsius. 22 *ἐπιτηδεύματι* A. *δαπανήματι* H. 60 a et c et 61 b (ubi *ὑμῖν κατιοκ.*) *ὑμῖν*] nobis in versione Petavius. 29 *Ὀλόρου*] *ὀλώρου* A.

νων καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν οὐκ ἐξαρκεῖ ἑαυτοῖς πρὸς διαμονήν, τούτους βιάζεται θνητοὺς ὄντας ἀθανάτους ποιεῖν ἡ βασιλέως προμήθεια, πολλοὺς μὲν Ὁμήρου ὑποφήτας καὶ νεωκόρους, πολλοὺς δὲ Ἡσιόδου θερα- c πευτάς, Χρύσιππόν τε αὐτὸν ἤδη καὶ Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην, χορούς τε ὅλους ἐκ Λυκείου καὶ Ἀκαδημίας, ἐν βραχεῖ τε εἰπεῖν στῖφος ἀνάριθμον ἀρχαίας σοφίας, οὐ κοινῆς οὐδὲ ἐν μέσῳ κυλινδουμένης, ἀλλὰ σπανίου καὶ ἀποθέτου, ἀμενηνόν τε ἤδη καὶ ἐξίτηλον, ἐν τῷ χρόνῳ ἐν σκότῳ κατορωρυγμένον, κινεῖ καὶ ἐγείρει ὥσπερ ἐξ Ἅιδου, καὶ τοιαῦτα ἕτερα ὑμῖν καὶ ἀμείνω ἀγάλματα ἀνίστησι τῶν Μουσῶν.

Ἆρα ἀγνοεῖτε ὁπόσῳ ὑμῖν σεμνότερος καὶ βασιλι- d κώτερος ὅδε ὁ κόσμος τῶν περιστύλων τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ διοφανοῦς ἱπποδρόμου, καὶ ὅτι φρονοίητε ἂν ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον δικαίως ἢ ἐπὶ τοῖς λιμέσι τοῖς ἐντὸς πυλῶν, δι' ὧν εἰσρεῖ καὶ ἐμπλέκεται ἡ θάλασσα τοῖς ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς; ταῦτα γὰρ ἅπαντα, οἶμαι, τύρβη καὶ ὄχλος καὶ βαναυσία, καὶ ἀρχαῖα μὲν τὰ θεάματα, ἀχρεῖα δὲ τὰ ἀκούσματα. μόνος δὲ οὗτος ὁ κόσμος ἀμείνους ποιεῖ τοὺς θεωμένους, καὶ ὅσῳπερ 61 a ἄν τις αὐτὸν ἀτενέστερον καθορῴη καὶ γίγνοιτο ἐνδοτέρω, τοσῷδε ἄπεισιν ὀλβιώτερος τοῦ θεάματος. καὶ τέως μὲν τῇ πόλει ὤναντο τοῦ εἴδους, ὅτι ἔρχεται μὲν εἰς αὐτὴν ἅπαντα ἁπανταχόθεν τὰ ἀγαθά, ἐξέρχεται δὲ οὐδέν, εἰ μὴ γῆ καὶ ψάμμος καὶ φορυτός, νῦν δὲ ὥρα ἐξάγειν καὶ ἐμπορεύεσθαι παρ' ὑμῶν οὐ μὰ Δί' οὐ χρυσὸν οὐδὲ ξύλα οὐδὲ πορφύραν, ὥσπερ ἐκ μετάλλου ἢ ὄρους ἢ βακτηρίας, ἀλλ' οὐδὲ οἴνου σταμνία οὐδὲ ὄσπρια οὐδὲ τραγήματα. ταῦτα μὲν ἐπιεικῶς

72, 10 χρόνῳ A. προτοῦ χρόνῳ H. 11 τοιαῦτα] ταῦτα A. 14 περιστύλων Petavius. Vulgo περιστόλων. 15 διοφανοῦς A. διαφανοῦς H. φρονοίητε A. φανείητε H. 16 μᾶλλον add. A. 17 τοῖς add. A. 19 βαναυσία H. βαναυ * * H. 24 ὤναντο τοῦ εἴδους] ὤνηντο τοὔνειδος Iacobsius in Appendice ad Porsoni Advers. p. 317. 29 βακτηρίας] „Num βακτρίας?" Iacobsius.

οἶμαι ὑπάρχειν παρὰ τῶν φαυλοτέρων ἐκκαρποῦσθαι b τοῖς ἀμείνοσιν, ὃ δὲ ἄρτι ἐμπόριον ὑμῖν κατασκευάζεται βασιλεύς, ἀρετή ἐστιν ἐκ τοῦδε καὶ φρόνησις τὰ ἀγώγιμα. καὶ ἥξουσιν ὑμῖν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐμπορίαν οὐ κάπηλοι καὶ ναῦται καὶ φορτικὸς ὄχλος, ἀλλ' οἱ ἔκκριτοι καὶ φιλομαθέστατοι καὶ ὅ τι ἄνθος Ἑλλήνων, λόγοι καὶ παιδεία τὰ ἀγοράσματα. μῶν οὖν ὑμῖν φαίνονται ἀπεικότως αἱ Μοῦσαι συστρατεύεσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ διδόναι αὐτῷ νίκας ἐξαιρέτους, ὧν ὁ Ἄρης οὐκ ἐκοινώνησε;

Φέρε δὴ ὑμῖν καὶ τὸν σύμβουλον μηνύσω. δίκαιος c γὰρ μὴ σιωπᾶσθαι ὑπὸ τῶν λόγων, τοσοῖσδε λόγοις ἐπαρήξας διολλυμένοις, καὶ ἄξιος ἐπαινεῖσθαι τῆς καινουργίας, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα ἔστη, ἵνα περ οἱ ἄλλοι καταρτιστῆρες, οὐδ' ἀποχρῆν ἐνόμισεν ἀγορᾶς τε εὐκολίαν παρέχεσθαι καὶ βαλανείων φλογώσεις, ἀλλ' εἰς τόσον ἄρα προὔβη ἡ γνώμη τῆς προμηθείας ὥστε καὶ σοφίας ὑμῖν δημόσιον πλοῦτον ἐμηχανήσατο. ἔτι οὖν ἀχθέσεται βασιλεύς, εἰ καὶ ἐγὼ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑμῖν πρὸ τῶν ἄλλων ἐπιδιδοίην καὶ οὐ πρόσθεν ἐξάγοιμι d τείχους, εἰ μὴ ξυλλεγεῖσα ἡ ἐκκλησία δοκιμάσειέ τε ὥσπερ ἐφήβους καὶ ἐπίθοιτο τὴν δημοσίαν σφραγῖδα; τηνικαῦτα γάρ μοι ἀτεχνῶς πτεροφυοῦσι καὶ τελειοῦνται καὶ οἷοί τέ εἰσιν ἐκ τῆς νεοττιᾶς ἀνᾴσσειν μετέωροι καὶ ὑψηλοὶ καὶ ἀξιόχρεῳ πέτεσθαι πρός τε αὐτὸν βασιλέα καὶ παρ' ἐκείνου ἐφ' ἅπασαν γῆν τε καὶ θάλασσαν. καὶ εἴ πῃ ἂν αὐτοῖς κορώνη λακέρυζα ἐπικρώξειεν ὅτι φιλοσοφεῖν ποιούμενοι μεθαρμόζονται εἰς 62 a τοὺς ῥήτορας, ἱκανοὶ μεθ' ἡμῶν ἀμύνασθαι καὶ ἐλέγχειν ὅτι αἱ κορῶναι αὗται οὐκ ἐγεύσαντο τῆς Πλάτωνος μούσης· εἰ μὴ οἴονται καὶ Πλάτωνα ἐπαινέτην εἶναι

73, 4 ὑμῖν ἐπὶ] ἡμῖν ἐπὶ A. 18 ὑμῖν δημόσιον] ἡμῖν δημόσιον A. 19 ἀχθέσεται Pierson. ad Moer. p. 21. Vulgo ἀχθήσεται. 24 ἀνᾴσσειν] Vulgo ἀναΐσσειν. 27 εἴ πῃ] εἴποι A. ἂν delendum. ἐπικρώξειεν A. ἐπικράξειεν H. 28 ποιούμενοι] προσποιούμενοι Iacobsius in Goelleri appendice ad Dionys. de C. V. p. 264.

καὶ ὑμνοποιὸν τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως, ὁπόταν λέγῃ καὶ γράφῃ ἄντικρυς οὑτωσὶ, τότε ἄριστα τὸν βίον καὶ εὐδαιμονέστατα ἕξειν, ὅταν γένηται βασιλεὺς νέος, σώφρων, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπὴς, εὐμαθής.

b Εἰ μὲν οὖν τι τούτων ἐνδεῖ ἡμῖν τῶν ῥημάτων, καὶ ἡ σωφροσύνη ἀμφισβητήσιμος, πρὸς ὃν οὐδὲν σεμνὸν ὁ Ἱππόλυτος, ἢ μνήμην ἄν τις ἐπαιτιάσαιτο, οὗ μᾶλλον κατέχει τοὺς τύπους ἡ φαντασία ἢ οἱ δακτύλιοι τὰ ἐγγλύμματα, ἢ τὴν ἀνδρείαν, ᾧ ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν πρὸς τοὺς τυράννους, πολλῶν νουθετούντων, τῆς ἑαυτοῦ ῥᾳστώνης ἐπίπροσθεν ἐποιήσατο τὴν Ῥωμαίων ἐλευθερίαν. μεγαλοπρέπειαν δὲ τὴν μὲν ἐν δαπανήμασι τί ἄν τις λέγοι; τὴν δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ μεγέθει τῆς ψυχῆς εἴ
c τις ἄρα ποθεῖ, ἐννοησάτω δυοῖν ἀνδρῶν, τοῦ μὲν σωτηρίαν, τοῦ δὲ τιμωρίαν, ὧν τὸν μὲν ἰδίᾳ λυπήσαντα διὰ τὴν ἐς τὰ κοινὰ ἀρετὴν διετήρησε καὶ ἐφύλαξε, τῷ δὲ ἔναγχος οὐκ ἤρκεσε λυγρὸν ὄλεθρον ἡ κολακεία καὶ ἡ θωπεία, ὅτι χρηματισμὸν ἐπεποίητο τὴν ὑπόκρισιν τῆς εὐνοίας.

Ὅπερ οὖν εἶπον, εἰ μέν τι τούτων ἐνδεῖ ἡμῖν τῶν ῥημάτων, ἄλλον ἄν τινα ἐπαινοίημεν ἡμεῖς καὶ οὐχ ὅνπερ οἴεται ὁ Ἀρίστωνος· εἰ δὲ ὁ μὲν τύπους βασιλικοὺς
d ἐν κοινῷ ὑπεγράψατο διὰ τῶν λόγων, χήτει παραδείγματος ἀληθινοῦ, ἡμῖν δὲ ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐπιδεῖν τὴν μορφὴν ἐν ᾗ ἐξέλαμψαν οἱ τύποι καὶ ἐξεφάνησαν, εἴημεν, ὡς ἔοικε, τοῦ θείου Πλάτωνος οὐ κολακικώτεροι, ἀλλ' εὐποτμότεροι, ὅτι ὁπόσα ἐκεῖνος ὠνειροπόλησεν, ὕπαρ ἡμεῖς τεθεάμεθα.

74, 5 ἐνδεῖ ἡμῖν A. ἡμῖν om. H. 8 δακτύλιοι A. δάκτυλοι H. 9 ᾧ ἐξὸν A. ᾧ οὐκ ἐξὸν H. 10 τοὺς τυράννους A. τοὺς om. H. νουθετούντων A. ἀθετούντων H. 13 μεγέθει add. A. 15 τὸν μὲν ἰδίᾳ] τὸν Ἰουλιανὸν schol. A. 16 τῷ δὲ] τῷ Γάλλῳ schol. A. 18 ὑπόκρισιν A. ἐπίκρισιν H. 21 ἄλλον Iacobsius in append. ad Porson. Advers. p. 317. Vulgo μᾶλλον. οὐχ ὅνπερ A. οὐχ ὅπερ H.

V.

ΥΠΑΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ 63a
ΙΟΒΙΑΝΟΝ.

Βασιλεῦ, τὸ μὲν ἐπαινεῖν σὲ ἐφέντα τῇ προθυμίᾳ καὶ τὴν παροῦσαν ἑορτὴν σχῆμα τοῦ λόγου προστήσασθαι ἄλλοις παρίημι, οἷς ἐν μελέτῃ τὸ θεραπεύειν ἀεὶ τοὺς b κρατοῦντάς ἐστιν ἀνεξετάστως· ἐγὼ δὲ παρελήλυθα σήμερον συντελέσων τῇ πανηγύρει, οὐκ ἄχρι κενῆς φιλοτιμίας, ἀλλ' ὃ τῷ κόσμῳ καὶ χρείαν συνοίσεται. νόμος γὰρ οὗτος φιλοσοφίας μηδ' ὁτιοῦν ἐργάζεσθαι πρὸς μόνην ψυχαγωγίαν, ἁπανταχοῦ δὲ τῷ κεχαρισμένῳ τὸ συμφέρον καταμιγνύναι, ὥσπερ οἱ τῶν ἰατρῶν ἠπιώτεροι τὰ φάρμακα πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐπικρύπτονται τοῖς ἡδύσμασι. ἔστι δέ σοι καὶ τῆς ἐκ τοῦ πλούτου πομπείας ἡ μὲν πρὸς ἐπίδειξιν μόνον, ἡ δὲ ἅμα τε ἐκ- c πλήττει καὶ τὴν χρείαν οὐ παρεόρακεν.

Ἐμοὶ δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ μᾶλλον ἔτι φροντιστέον ἐστὶ καὶ μὴ λίαν ἐνδεὲς ἀντεισενεγκεῖν σοι τὸ χαριστήριον, ὅτι φιλοσοφίαν οὐ πάνυ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐπραγοῦσαν κατὰ τὸν παρόντα χρόνον ἐπανάγεις αὖθις εἰς τὰ βασίλεια, καὶ παρίσταται σὺν εὐδοκιμωτέρῳ τῷ σχήματι, καὶ ποιεῖς οὐχ ἧττον ἔντιμον τὴν τῶν λόγων ἡγεμονίαν τῆς τῶν στρατοπέδων ἀρχῆς. οὕτω καὶ οἱ d πατέρες τῆς σῆς βασιλείας τοὺς προγόνους ταύτης τῆς τέχνης προῆγον, τὸν Ἄρειον ἐκεῖνον ὁ Σεβαστός, ὁ

75, 7 κενῆς] καινῆς A. 11 ἠπιώτεροι] γρ. ἐμπειρότεροι margo A. 13 πομπείας] ἐπιδείξεως gl. A. 15 παρεόρακεν] Vulgo παρεώρακεν. 24 τέχνης A. τύχης H.

Τιβέριος τὸν Θρασύλον, Τραϊανὸς ὁ μέγας Δίωνα τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, τὸν Ἐπίκτητον τὼ δύο Ἀντωνίνω, ἐῶ τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ὅ γε πάλαι τὴν ἐπωνυμίαν λαβὼν ἐκ ταὐτοῦ σοι θεοῦ τὸν ἀρχηγέτην τῆς ἐμῆς οἰκίας. τούτοις κατ' ἴχνος ἀκολουθεῖς, ἐν τοῖς ἀπάν-
64 a των ὀφθαλμοῖς συμπαραλαμβάνων φιλοσοφίαν. τιμωμένη δὲ φιλοσοφία εἰς τοὐμφανὲς ἀντιδίδωσιν εἰς τοὐμφανὲς καὶ αὐτὴ τὰ χαριστήρια, λόγους ἱκανοὺς παραπέμψαι τὰ ἔργα τῷ χρόνῳ καὶ προσθεῖναι μνήμην τοῖς ἐφημέροις αἰώνιον καὶ συμβουλὴν ἐν καιρῷ καὶ παρρησίαν. ταῦτα γὰρ ἴδια φιλοσοφίας καὶ ἔργα καὶ δῶρα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐξ ἀρχῆς καὶ παρακέκληται ὑπὸ βασιλείας καὶ ἀχρεῖος οὐκ ἐνομίσθη, οὐχ ἵνα τὸ Σιλανίω-
b νος ἔργον μεταχειρίζηται, ἐφ' ᾧ πάλαι μισθοῦ τοῖς Ἕλλησι διηκονοῦντο ἄνθρωποι βάναυσοι καὶ δημόσιοι.

Ἀλλὰ βούλει γνῶναι τὴν παρὰ φιλοσοφίας συντέλειαν; νόμον ἔμψυχον εἶναί φησι τὸν βασιλέα, νόμον θεῖον ἄνωθεν ἥκοντα ἐν χρόνῳ τοῦ δι' αἰῶνος χρηστοῦ, ἀπορροὴν ἐκείνης τῆς φύσεως, πρόνοιαν ἐγγυτέρω τῆς γῆς, ἁπανταχοῦ πρὸς ἐκεῖνον ὁρῶντα, πανταχοῦ πρὸς τὴν μίμησιν τεταμένον, ἀτεχνῶς διογενῆ καὶ διοτρεφῆ,
c καθάπερ Ὅμηρος λέγει, κοινωνοῦντα τῷ θεῷ καὶ τῶν λοιπῶν ἐπικλήσεων, ξένιον, ἱκέσιον, φίλιον, ἐπικάρπιον, ἐάων δοτῆρα, δικαιοσύνης χορηγὸν, ῥαστώνης ταμίαν, πρύτανιν εὐδαιμονίας. ταύτας εἰσφέρουσι τὰς εἰσφορὰς φιλόσοφοι βασιλεῦσιν οἱ μὴ ψευδώνυμοι. τοὺς φαλα-

---

76, 1 Θρασύλον] Θρασύλιον A. 3 ὅ γε A. ὁ μὴ H. 4 ἀρχηγέτην] λείπει τὸ ἐδόξαζε gl. A. 7 ἀντιδίδωσιν A. ἀναδίδωσιν H. 9 προσθεῖναι] προσθῆναι A. 10 παρρησίαν] παρρησία A. 13 Σιλανίωνος] οὗτος ὁ σιλανίων πλαστὴς καὶ γραφεὺς εἰκόνων Θησέως ἦν, ὥς φησι πλούταρχος ἐν Θησεῖ schol. A. 14 ἐφ' A. ὑφ' H. 18 θεῖον A. οἷον H. τοῦ δι' αἰῶνος χρηστοῦ] τοῦ ἀϊδίου ἀγαθοῦ gl. A. 21 τεταμένον Roulezius p. 27. Vulgo τετυγμένον. 24 ῥαστώνης] ῥαστώνην οὐ τὴν ῥαθυμίαν ληπτέον, ἀλλὰ τὴν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ δίχα κόπου καὶ πόνου ζωὴν schol. A. 26 ψευδώνυμοι] ψευδόμενοι A. γρ. ψευδώνυμοι margo A.

κροὺς δὲ καὶ τοὺς χαλκέας τοὺς ἐπιθεμένους τῇ δεσποίνῃ ὀρφανευθείσῃ οὐκ ἐποίει Πλάτων δημιουργοὺς ἀνθρωπίνης μακαριότητος.

Ὅπερ οὖν λέγω, τὸ μὲν ἀντεισενεγκεῖν σοί, βασι- d
λεῦ, τῆς εἰς φιλοσοφίαν εὐνοίας τὰ πρέποντα ἀναθήματα πλείονος καὶ φροντίδος καὶ χρόνου, τὰ νῦν δέ, ὁπόσα δυνατὸν καὶ σπουδάσαι πανηγυρίζοντας ἄμφω σοι συμπροθυμώμεθα. τὸ μὲν τοίνυν ἥδυσμα τοῦ λόγου καὶ ἡ πανήγυρις μακαρίαν ἀποφῆναι τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἔτους, ἣ τὴν ξυνωρίδα ἐπέγραψε τὴν εὐδαίμονα πατρός τε ἅμα καὶ υἱέως τῆς πατρῴας ἁλουργίδος ἡλικιώτου, καὶ δεῖξαι τὴν παροῦσαν τιμὴν ταύτην σεμνοτέραν ὑφ' 65 a
ὑμῶν γενομένην ἢ συντελοῦσαν ὑμῖν εἰς σεμνότητα. ποιεῖται γὰρ αὐτὴν βασιλείας ὁ μὲν ἆθλον, ὁ δὲ προοίμιον, κοινὸν δὲ ὑμῖν καὶ τὸ ἄθρουν τῆς ἐπὶ τὰ ἀμείνω προόδου. ἄμφω γὰρ οὐδὲν προελπίσαντες, σὺ μὲν αὐτοκράτωρ ἐξ ἰδιώτου, ὁδὶ δὲ ὕπατος, ἐφ' ἕτερον τῆς ὁρμῆς γεγενημένης. ὃ καὶ ἄν τις μάλιστα ἀγασθείη τῆς σῆς προμηθείας, ὅτι καὶ τῷ κατ' ἀνάγκην ἐκβάντι δυσκόλῳ πρὸς σεμνότητα ἀπεχρήσω.

Μέχρι δὴ τούτου κοινῇ προσειπὼν ὑμᾶς ὁ λόγος τὸ ἐντεῦθεν ἤδη πρὸς σὲ βαδιεῖται· συγχωρήσει δέ σοι b
πλεονεκτεῖν ὁ νεανίας ὧν οὐχ ἧττον καὶ αὐτὸς μεταλήψεται. μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀναληπτέον, ὅτι σοι πατρῴας μὲν ἀρετῆς ἕνεκεν ὠφλισκάνετο καὶ πρὶν ἡ βασιλεία, τελευτήσαντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν προαρξάντων ἀπολαβεῖν μελλήσας τὸ χρέος, ἵνα μὴ δοκοίης ἐπιτίθεσθαι τῷ λειπομένῳ τῆς Κωνσταντίνου διαδοχῆς, εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἐφυλάχθης, ὥστε κομίσασθαι

77, 1 χαλκέας] χαλκέους A. τοὺς πρὸς ἡδονὴν καὶ χάριν λέγοντας φιλοσόφους. καὶ γὰρ καὶ ὁ χαλκὸς εὔφωνός ἐστιν, ἢ εὔηχος schol. A. καὶ τοὺς σμικροὺς χαλκέας Roulezius pag. 79. collato Platone de Rep. VI. p. 495 e. et Themist. XXI. pag. 246 d. 6 χρόνου A. λόγου H. 8 συμπροθυμώμεθα Stephanus. Vulgo συμπροθυμείμεθα. 10 ἐπέγραψε] ἐπεγράψατο A. 11 υἱέως] υἱέος A. ἡλικιώτου] ἡλικιώτας A. 14 ποιεῖται A. ποιεῖτε H. 15 ἄθρουν A. ἆθλον H.

τὸ πατρῷον ὄφλημα, μηδενὸς ἀδικουμένου. Ἀλεξάνδρου c μὲν γὰρ μεταλλάξαντος ἐν Βαβυλῶνι Μακεδόνες οὐχ εὗρον τὸν κληρονόμον, ἀλλὰ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου προὐτίμησαν τὸν ἀνόητον Ἀριδαῖον, ὥσπερ χρήματα διαλύοντες ὑπὲρ ἀδελφοῦ τεθνηκότος τῷ περιόντι, ἀλλ' οὐ βασιλείαν διδόντες, ἧς μόνος διάδοχος ἐστιν ὁ σώζειν αὐτὴν ἐπιστάμενος. οἱ δὲ ἡμέτεροι ψηφηφόροι καὶ στρατιῶται τῆς τοῦ σώματος ἀγχιστείας τὴν τῆς ψυχῆς προεξήτασαν, καὶ ἀπέφηναν κληρονόμον τῆς ἁλουργίδος τὸν κληρονόμον τῆς ἀρετῆς, καὶ ταῦτα οὐκ ἐν σχολῇ, οὐκ ἐν εἰρήνῃ, οὐδὲ ἐνδιδόντος τοῦ καιροῦ θεραπείας d καὶ προσαγγελίας καὶ δεκατισμοὺς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀκμῇ τῆς Ἐνυοῦς ἐν τοῖς ξίφεσιν, ἐν τοῖς δόρασι φέροντες τὰς ψήφους, ἀπαράκλητον γνώμην, ἀκατασκεύαστον χειροτονίαν, ἣν ὁ καιρὸς ἐψηφίζετο, πρὸς ἣν ἡ χρεία ἐχειραγώγει. καὶ τό γε ἔτι θαυμασιώτερον, ἐν ἐκκλησίᾳ ὑπερορίῳ, ἔξω τῆς Ῥωμαίων γῆς, ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων γῆς, ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

Καὶ σοὶ μόνῳ περίεστι τῷ κεκτῆσθαι τὴν βασι-66 a λείαν ἢ κριτὰς ἢ μάρτυρας παραστήσασθαι πάντας ἀνθρώπους, κριτὰς μὲν τοὺς φίλους, μάρτυρας δὲ τοὺς πολεμίους. ὅτι γὰρ οὐχ ἧττόν σε Πέρσαι ἐχειροτόνουν Ῥωμαίων ἔδειξαν τὰ ὅπλα ῥίψαντες, ἐπειδὴ τῆς ἀναρρήσεως ᾔσθοντο, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρὸ τοῦ μὲν θαρροῦντες, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον εὐλαβούμενοι. οὕτω φασὶ καὶ τὸν Θηβαῖον Ἐπαμινώνδαν στρατεύεσθαι μὲν ἐν τοῖς ἄλλοις ὁπλίταις ἑτέρων βοιωταρχούντων, πιεζομένης δὲ τῆς φάλαγγος ὑπὸ Θετταλῶν ἐκ μέσης τῆς παρατάξεως βοιωτάρχην ἀναδειχθῆναι, καὶ οἴχεσθαι φυγῇ b παραχρῆμα τοὺς πολεμίους, δείσαντας στρατηγὸν, ὃν στρατιώτην οὐκ ἐδεδοίκεσαν. σὲ δὲ οὐ Θηβαῖοι καὶ

78, 2 *μὲν γὰρ*] *γὰρ* om. A. 4 *ἀνόητον* codex Petavii et Monac. 113. et, ut suspicor, A. *ἀνόητον* H. 5 *διαλύοντες*] *καίπερ χρέος ἀποπληροῦντες* schol. A. 11 *οὐδὲ*] Vulgo *οὔτε*. 12 *προσαγγελίας* A. *παραγγελίας* H. 15 *ἡ χρεία* A. *ἡ* om. H. 20 *Ἐπαμινώνδαν*] *ἐπαμεινώνδαν* Monac. 113.

Θετταλοὶ οἱ μὲν ἑκόντες ἐχειροτόνησαν, οἱ δὲ ἄκοντες ἐπεψήφισαν, ἀλλὰ συνελθοῦσα ἥ τε ἑσπέρα καὶ ἡ ἑῴα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν τὸν μέλλοντα ἁπάσης ἄρξειν τῆς γῆς μηδ' ὁτιοῦν αὐτῆς μόριον σχεῖν ἄμοιρον τῆς ψήφου. καὶ ἐξεστράτευσας μὲν αἰχμοφόρος, ἐπανήκεις δὲ αὐτοκράτωρ, οὐχ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρεῖος, οὐδὲ κυνὶ σπείσας, ὥσπερ Ψαμμήτιχος, οὐδὲ γυναικός σε δυσζήλου προβαλλομένης εἰς τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τῶν c δυσμενεστάτων γενῶν τὰ αὐτὰ κρινόντων καὶ τὰ αὐτὰ γινωσκόντων,

Οἱ μὲν ἐμαρνάσθην ἔριδος περὶ θυμοβόροιο,
οἱ δ' αὖτ' ἐν φιλότητι διέτμαγεν ἀρθμηθέντες,

οὐ ζωστῆρα ξίφους ἀνταλλαξάμενοι, ἀλλὰ ταύτην τὴν γῆν ἀναμίξαντες, καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πολέμου συμμαχίας ἀφορμὴν ποιησάμενοι.

Δεξάμενος δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ὁλόκληρον εὐθὺς τὴν d ἀρχὴν ἀναίμακτον ἐτήρησας μᾶλλον τῶν ἐκ γένους παραλαβόντων. αἴτιον δὲ, ὅτι μήτε δύσνουν τινὰ ὑπειλήφεις μήτε ἐδεδίεις ὡς ἀξιώτερον, καὶ δυεῖν ἀποφάσεων Πλάτωνος σὺ τὴν ἑτέραν ἐβεβαιώσω, τότε ἀστασιάστους ἔσεσθαι τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἄρχωσιν οἱ πρέποντες μὲν τῷ ἄρχειν, ἥκιστα δὲ προθυμούμενοι. μεταστὰς γὰρ ἐκ τάξεως οὐ λίαν πρώτης εἰς τὴν ἁπασῶν ὑψηλοτάτην οὔτε ἐξελάθου τῶν ὁμοτίμων οὔτε ἐβάσκηνας τοῖς 67 a τηνικαῦτα προτεταγμένοις οὔτε ὑπερεῖδες τῶν καὶ πρότερον ἀπολελειμμένων, ἀλλ' ὑπερβὰς τῇ τύχῃ τοσοῦτον ἅπαντας ἐμμεμένηκας τῇ πρὸς ἅπαντας προαιρέσει, ὥσπερ ἀκριβῶς ἐγνωκὼς ὅτι τὴν βασιλείαν ἀρετῆς ὑπεροχὴν νομιστέον, οὐκ εὐτυχίας, καὶ τὸν Ὑστάσπου Δαρεῖον μικρὸν ἀπέφηνας εἰς μεγαλοπρέπειαν ἀμοιβῆς.

76, 7 κυνὶ Monac. 113. Vulgo κυνῆ. Ψαμμήτιχος] Vulgo Ψαμμίτιχος (σ). 8 σε] γε Monac. 113. 11 Οἱ μὲν] Iliad. η, 301. 12 ἀρθμηθέντες] ὁρμηθέντες A. 15 ἀφορμὴν A. ἀρχὴν H. 17 ἐκ γένους] διαδοχῆς συγγενικῆς gl. A. 25 ὑπερεῖδες] τοὺς ὅτ' ἐτέλεις ἐν ἰδιώταις προέχοντάς σου schol. A.

Αἰσθόμενος δὲ ὅτι τῷ βασιλεῖ κρηπὶς ἀσφαλείας b ἡ τῶν συνόντων δικαιοσύνη, τοὺς ἁπανταχόθεν ἀρίστους τοὺς μὲν ἐπανήγαγες, τοὺς δὲ προσείλου, τοὺς δὲ ἀπήλλαξας. καὶ δορυφορεῖ σοι νῦν τὰ βασίλεια, Νέστορος μὲν εὐβουλία, Διομήδους δὲ ἐλευθερία, καὶ ὁ τοῦ Κύρου Χρυσάντας καὶ ὁ τοῦ Ξέρξου Ἀρτάβαζος.

Εἶτά σοι προοίμιον γέγονε τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελείας ἡ περὶ τοῦ θείου νομοθεσία. καὶ δῆτα ἐμβέβηκεν ὁ λόγος εἰς ἣν πάλαι ὡρμήμην ἀρχήν. μόνος γάρ, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀγνοεῖς ὅτι μὴ πάντα ἔνεστι τῷ c βασιλεῖ βιάσασθαι τοὺς ὑπηκόους, ἀλλ' ἔστιν ἃ τὴν ἀνάγκην ἐκπέφευγε καὶ ἀπειλῆς ἐστι κρείττω καὶ ἐπιτάγματος, ὥσπερ ἥ τε ἄλλη ξύμπασα ἀρετὴ καὶ μάλιστα ἡ περὶ τὸ θεῖον εὐλάβεια, καὶ ὅτι χρὴ προηγεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν τούτων ὅτῳ μέλλει μὴ πεπλασμένως ὑπάρξειν ἀβίαστον τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς καὶ αὐτοκρατῆ καὶ ἑκούσιον πάνυ σοφῶς κατανοήσας. εἰ γὰρ οὐδὲ σοί, βασιλεῦ, δυνατὸν κατὰ διάγραμμα εὔνουν εἶναι τὸν μὴ τοῦτο ἔνδοθεν προαιρούμενον, πόσῳ μᾶλλον εὐσεβῆ d εἶναι καὶ θεοφιλῆ, γράμματα ἀνθρώπινα δεδιότας καὶ ἐπικήρους ἀνάγκας καὶ ἀσθενῆ μορμολυκεῖα, ἃ πολλάκις μὲν ἤνεγκεν ὁ χρόνος, πολλάκις δὲ καὶ παρήνεγκεν; εἶτα ἐλεγχόμεθα πάνυ γελοίως, ἁλουργίδας, οὐ θεὸν θεραπεύοντες, καὶ ῥᾷον Εὐρίπου μεταβαλλόμενοι τὰς ἁγιστείας. καὶ πάλαι μὲν εἷς Θηραμένης, νῦν δὲ ἅπαντες κόθορνοι, μικροῦ δεῖν χθὲς ἐν τοῖς δέκα, σήμερον 68 οὐδὲ ἐν τοῖς τριάκοντα, οἱ αὐτοὶ πρὸς βωμοῖς, πρὸς ἱερείοις, πρὸς ἀγάλμασι, πρὸς τραπέζαις. ἀλλ' οὐ σύ γε, ὦ θεοειδέστατε βασιλεῦ, ἀλλὰ τά τε ἄλλα αὐτοκράτωρ ὤν τε καὶ εἰς τέλος ἐσόμενος τὸ τῆς ἁγιστείας μέρος εἰς ἅπαντας εἶναι νομοθετεῖς, καὶ ταύτῃ ζηλῶν τὸν θεόν, ὃς τὸ μὲν ἔχειν πρὸς εὐσέβειαν ἐπιτηδείως τῆς φύσεως κοινὸν ἐποίησε τῆς ἀνθρωπίνης, τὸν τρόπον δὲ

80, 16 αὐτοκρατῆ A. αὐτοκράτορα H. 19 εὐσεβῆ εἶναι A. εἶναι om. H. 27 τριάκοντα A. πεντήκοντα H. 31 εἰς ἅπαντας A. ἅπαντος H. ταύτῃ A. τοῦτο H.

τῆς θεραπείας ἐξῆψε τῆς ἐν ἑκάστῳ βουλήσεως. ὁ δὲ προσάγων ἀνάγκην ἀφαιρεῖται τὴν ἐξουσίαν, ἣν ὁ θεὸς b *συνεχώρησε. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν Χέοπος νόμοι καὶ οἱ Καμβύσου μόγις τοῖς θεμένοις αὐτοὺς συνδιήρκεσαν, ὁ δὲ τοῦ θεοῦ καὶ ὁ σὸς νόμος ἀκίνητος μένει τὸν πάντα αἰῶνα, ἀπολελύσθαι τὴν ἑκάστου ψυχὴν πρὸς ἣν οἴεται ὁδὸν εὐσεβείας. καὶ τοῦτον οὐ χρημάτων ἀφαίρεσις, οὐ σκόλοπες, οὐ πυρκαϊὰ τὸν νόμον πώποτε ἐβιάσατο, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα ἄξεις καὶ ἀποκτενεῖς, ἂν οὕτω τύχῃ, ψυχὴ δὲ οἰχήσεται, ἐλευθέραν μετὰ τοῦ νόμου συμπεριφέρουσα τὴν γνώμην, εἰ καὶ τὴν γλῶτταν ἐκβιασθείη.* c

Ἐγὼ δέ σε, ὦ βασιλεῦ, πέποιθα καὶ τὴν αἰτίαν καταμαθόντα τῆς θείας ταύτης νομοθεσίας οὕτως αὐτῇ κατ' ἴχνος ἀκολουθῆσαι, ὅτι πέφυκεν ἄνθρωπος, ὅσα μὲν πρὸς ἅμιλλαν διαπράξεται συντονώτερον ἀπεργάζεσθαι, ὅσα δὲ ἄνευ φιλονεικίας, ταῦτα ῥᾳδιουργεῖν· καὶ χάσμης ἐμπίπλησιν ἡμᾶς καὶ ἀργίας τὸ παντάπασιν ἀνανταγώνιστον. ἐρεθίζεται γὰρ ἀεὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τοῦ φιλονείκου πρὸς τὸ φιλόπονον ἡ ψυχή. διὰ τοῦτο οὐκ d *ἀποκλείεις τὴν ἀγαθὴν ἔριν τῆς εὐσεβείας, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀμβλύνεις τὸ κέντρον τῆς περὶ τὸ θεῖον σπουδῆς, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἅμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀθλοθέτην ἵενται μὲν ἅπαντες οἱ σταδιεῖς, οὐ μὴν ἅπαντες τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλ' οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἔνθεν, ἀπάντη δὲ ἀγέραστος ὁ ἡττημένος, οὕτως ἕνα μὲν ὑπολαμβάνεις τὸν μέγαν καὶ ἀληθινὸν ἀγωνοθέτην, ὁδὸν δὲ ἐπ' αὐτὸν οὐ μίαν φέ-* 69 a *ρειν, ἀλλὰ τὴν μὲν δυσπορωτέραν, τὴν δὲ εὐθυτέραν, καὶ τὴν μὲν τραχεῖαν, τὴν δὲ ὁμαλήν· συντετάσθαι δὲ*

81, 3 *Χέοπος*] *χέροπος* A. 7 *τοῦτον*] *τούτων* Monać. 113. 8 *πυρκαϊὰ* A. *πῦρ κατὰ* H. Conf. Bast. ad Gregor. Cor. p. 467. 9 *ἐβιάσατο* A. *ἐβιάσαντο* H. 10 *μετὰ* A. *μέντοι* H. 15 *ὅσα μὲν* A. *ὅσα δὲ καὶ* H. 24 *ἐπὶ* Harduinus. Vulgo *ὑπὸ*. Conf. locum ab Roulezio p. 24. indicatum in orat. XII. p. 158 d. *ad eundem.* 27 *ἡττημένος* A. *ἡττώμενος* H. *ἀπάντη δὲ ἀγέραστος ὁ ἡττώμενος* delet Iacobsius.

ὅμως ἁπάσας πρὸς τὴν μίαν ἐκείνην καταγωγὴν, καὶ τὴν ἅμιλλαν ἡμῖν καὶ προθυμίαν οὐκ ἀλλαχόθεν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ τὴν αὐτὴν πάντας βαδίζειν. εἰ δὲ μίαν μὲν ἀτραπὸν ἐάσεις, ἀποικοδομήσεις δὲ τὰς λοιπὰς, ἐμφράξεις τὴν εὐρυχωρίαν τοῦ ἀγωνίσματος. αὕτη παλαιὰ φύσις ἀνθρώπων καὶ τὸ

Ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεζε θεῶν

b Ὁμήρου παλαιότερον ἦν. μήποτε γὰρ οὐκ ἀρεστὸν τῷ θεῷ ταύτην ἐν ἀνθρώποις γενέσθαι ποτὲ τὴν συμφωνίαν. φύσις δὲ καθ' Ἡράκλειτον κρύπτεσθαι φιλεῖ καὶ πρὸ τῆς φύσεως ὁ τῆς φύσεως δημιουργὸς, ὃν διὰ τοῦτο μάλιστα σεβόμεθα καὶ τεθήπαμεν, ὅτι μὴ πρόχειρος ἡ γνῶσις αὐτοῦ μηδὲ ἐπιπολῆς καὶ ἐρριμμένη, μηδὲ ἀνιδρωτὶ λαβέσθαι αὐτῆς οἷόν τε καὶ τῇ ἑτέρᾳ. τοῦτον ἐγὼ τὸν νόμον οὐ φαυλότερον ποιοῦμαι τῆς Περσῶν φιλίας· δι' ἐκείνην τοῖς βαρβάροις οὐ πολεμήσομεν, διὰ τὸν νόμον πρὸς ἑαυτοὺς ἀστασίαστοι βιωσόμεθα. χεί-
c ρους Περσῶν ἀλλήλοις ἦμεν, χαλεπώτεραι ἦσαν τῶν ἐπιδρομῶν αἱ γραφαὶ ἐξ ἑκατέρας θρησκείας παρὰ τῆς πόλεως, ὦ θεοφιλέστατε αὐτοκράτωρ, ὑπετείνατό σοι παραδείγματα ἐναργῆ ὁ παρελθὼν χρόνος. ἔα μένειν τὴν τρυτάνην ἐφ' ἑαυτῆς, μὴ καθελκύσῃς ἐπὶ θάτερα τὴν ῥοπὴν, ἁπανταχόθεν φοιτᾶν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς ὑπὲρ τῶν σκήπτρων τῶν σῶν ἱκεσίας.

Οὐδὲ ἡ σὴ, βασιλεῦ, στρατιὰ συντέτακται πᾶσα ἐκ μιᾶς ἰδέας καὶ τῆς αὐτῆς, ἀλλ' οἱ μὲν ὁπλιτεύουσιν, οἱ δὲ ἱππεύουσιν, οἱ δὲ ὁπλίζονται, οἱ δὲ σφενδονῶσι,

---

82, 4 ἀποικοδομήσεις] ἀποκλείσεις, ἀποτειχίσεις gl. A. 7 ἔρεζε A. ἔρεξε H. 8 Ὁμήρου] Iliad. β, 400. 12 σεβόμεθα] σεβόμεθα A. 13 μηδὲ ἀνιδρωτὶ] Vulgo μήτε ἀνιδρωτὶ. 14 λαβέσθαι — τῇ ἑτέρᾳ] „Locutio Platonica ex Sophist. p. 152 d. Conf. infra p. 138 b." Iacobsius. 16 τοῖς βαρβάροις] τοῖς om. A. 20 ὦ] ὢν, ὦ Roulezius p. 25. Cum praecedentibus idem comparat XII. p. 161 a. 23 ἁπανταχόθεν] ὥστε ἁπανταχόθεν Roulezius p. 11. comparata p. 161 a. ut paribus. ἁπανταχόθεν δὲ Iacobsius. 26 ὁπλιτεύουσιν] ἤγουν τὰ ὅπλα εὐτρεπίζουσι καὶ κατασκευάζουσιν gl. A. 27 ὁπλίζονται] τοξεύουσιν Spanhemius ad Iulian. p. 112.

καὶ οἱ μὲν παρὰ τὸ σῶμα τὸ σὸν εἰσι τεταγμένοι, οἱ d δὲ ἐγγὺς, οἱ δὲ καὶ ἄπωθεν λίαν, τοῖς δὲ ἀγαπητὸν, εἰ γνωρίζοιντο τοῖς δορυφόροις, οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἀδυνατοῦσιν· εἰς σὲ δὲ ὅμως πάντες ἀνήρτηνται καὶ τὴν σὴν γνώμην οὐχ οἱ στρατευόμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ σύμπαντες ἄνθρωποι καὶ οἱ δίχα τῶν ὅπλων ὑπήκοοι, οἱ γεωργοῦντες, οἱ ῥητορεύοντες, οἱ πολιτευόμενοι, 70 a οἱ φιλοσοφοῦντες. ταύτῃ νόμιζε γάνυσθαι τῇ ποικιλίᾳ καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἀρχηγέτην· ἄλλως Σύρους ἐθέλει πολιτεύεσθαι, ἄλλως Ἕλληνας, ἄλλως Αἰγυπτίους, καὶ οὐδ' αὐτοὺς Σύρους ὁμοίως, ἀλλ' ἤδη κατακεκερμάτισται εἰς μικρά. εἷς γὰρ οὐδεὶς τῷ πέλας τὰ αὐτὰ ὑπείληφεν ἀκριβῶς, ἀλλ' ὁ μὲν τοδί, ὁ δὲ τοδί. τί οὖν βιαζόμεθα τὰ ἀμήχανα;

Ἄγασθαι μὲν οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ νόμου προσήκει τὸν θειότατον αὐτοκράτορα, μάλιστα δὲ οἷς οὐκ b ἐφίησι μόνον τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεσμοὺς ἐξηγεῖται οὐ φαυλότερον Ἐμπεδοκλέους, οὐ μὰ Δία ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ· οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ἑκάστῳ ἀπάτη καὶ φεναχισμὸς παραπέπηγε καὶ ὑποδύεται μεγαλοπρέπειαν μαγγανεία καὶ εὐσέβειαν ἀγυρτεία, καὶ διὰ τοῦτο τὰς μὲν προάγει, τὰς δὲ κωλύει, καὶ ἱερὰ ἀνοίγων ἀποκλείει μαγγανευτήρια, καὶ θυσίας ἐννόμους ἀφιεὶς οὐ δίδωσιν ἄδειαν τοῖς γοητεύουσιν, ἄντικρυς τὰ αὐτὰ νομοθετῶν Πλάτωνι c τῷ Ἀρίστωνος· καὶ εἶπον ἂν τὰ ῥήματα ὑμῖν, εἰ μὴ τοῦ καιροῦ μακρότερα ἦν.

Ἀλλ' ἐπανιτέον αὖθις εἰς τὴν πανήγυριν, ἣν ἁπασῶν ἐγὼ πανηγύρεων τιμιωτάτην ποιούμενος καὶ δυσ-

---

83, 1 παρὰ A. περὶ H. 4 σὴν add. A. 7 πολιτευόμενοι A. ῥητορευόμενοι H. 8 γάνυσθαι] Vulgo γάννυσθαι. 11 κατακεκερμάτισται] κατακερματίσθαι A. 15 Ἄγασθαι] ἄγεσθαι A. τοῖς ἄλλοις A. τοὺς ἄλλους H. 18 Ἐμπεδοκλέους] Vide Menag. ad Diogen. Laert. VIII, 69. et Mer. Casaubonum ad Antonin. p. 409. 22 ἀγυρτεία] ἀγυρτία Monac. 113. 23 κωλύει] κολούει Roulezius p. 47. ἀποκλείει A. ἀποκλείῃ H.

χεραίνω τι πρὸς αὐτὴν, ὅτι μὴ συναπολαύει μοι τέως ἡ καλλίπολις τῶν δρωμένων. ἤ που νῦν, ὦ γενναία, σκυθρωπάζουσα πανηγυρίζεις καὶ χορεύεις ὀδυνωμένη καὶ
d *γεγηθυῖα πρὸς τὴν ἐλπίδα πλέον πρὸς τὴν μέλλησιν ἀνιᾷ· εἰ δὲ ἀποβάντα ἴδοις τὸν ἐραστὴν καὶ τὸ ἴχνος ἀπερείσαντα οἴκοι, ποίας οὐκ ἀφήσεις φωνὰς, ποίας οὐκ ἐμπλήσεις τὸν αἰθέρα βοῆς, μετὰ τὸν νέα, μετὰ τὸν ἀδελφιδοῦν Κωνσταντίνου, αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν πάνυ Κωνσταντῖνον ἀπειληφυῖα;*

Κείνου μὲν τοιοίδε πόδες, τοιαίδε τε χεῖρες,
ὀφθαλμῶν τε βολαί.

71 a *οὐκ ἀφείλετο τῆς ταινίας, οὐκ ἐνήψατο κολοβὸν τὴν ἁλουργίδα, φυλάξει σοι τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ τῆς εὐνοίας. Πέρσας δὲ καὶ Ἀθηναῖοι νικῶντες ἐν ταῖς ναυσὶν ἐδᾳδούχησαν τὰ μυστήρια, καὶ βασιλεὺς μετὰ τὴν εἰρήνην ἔξω τοῦ νεὼ τὰ προτέλεια μυήσας εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν τελετὴν καταθήσεται. σπεύδωμεν, ὦ μακάριε, καὶ ἐγκονῶμεν. ὁρᾷς τῇ πόλει καὶ τὸν οὐρανὸν συμπροθυμούμενον, ἀνίησι τὰς νεφέλας, ἔαρ ὑποφαίνει πρὸ ὥρας.*
b *στέλλε μοι τέως τὸν ἑωσφόρον, τὸν ἐν ἀγκάλαις ὕπατον, τὸν ἐκ τοῦ μαστοῦ πατρῴζοντα ἤδη, ὡς θαρραλέος, ὡς ἀκατάπληκτος, ὡς ὅμοιος δημηγορήσοντι. θεὸς δὲ ὁ μερίτην ποιήσας τῆς ἐπωνύμου ταύτης ἀρχῆς μερίτην ἀποφήνειε καὶ τῆς ἁλουργίδος.*

84, 2 *νῦν* A. *θύεις* H. 3 *καὶ πανηγυρίζεις* H. *καὶ* om. A. 5 *ἴδοις* A. *ἴδῃς* H. 8 *κωνσταντίνου* A. *Κωνσταντῖνον* H. *κωνσταντῖνον* A. *Κωνστάντιον* H. *τὸν ἰουλιανὸν λέγει* schol. A. 9 *ἀπειληφυῖα* codex Vales. apud Boisson. ad Homerum vol. III. p. 351. *ἀπειληφας* H. *ἀπειληφὼς* Monac. 113. 10 *Κείνου*] Odyss. *δ*, 149. 12 *ταινίας*] *ταινίας οὐδὲν* Iacobsius. 20 *στέλλε*] *στέλλει* A.

VI.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ Η ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ. c

Οὐδέποτε, ὦ βασιλεῦ, ἀναγκαίαν εἶναί μοι τὴν διάλεκτον τὴν κρατοῦσαν ὑπολαβών, ἀλλ' ἱκανὸν ἀεὶ νομίσας τὴν πάτριον καὶ Ἑλληνικὴν ἀποχρώντως μεταχειρίζεσθαι, νῦν, εἴπερ οἷόν τε ἦν, διημειψάμην ἂν τὴν γλῶτταν πρὸς τοὺς ἐκείνης τῆς λέξεως ἐπιστήμονας, ὥστε μὴ δι' ἀλλοτρίας ὑμῖν φωνῆς συγγενέσθαι. ὅμως d δ' εἰ καὶ τοῦτο ἀμήχανον, ἀλλ' οὐκ ἐνιαυτοῦ μοι δεήσει πρὸς ἐμπειρίαν τῶν συνήθων ὑμῖν ῥημάτων, ὥσπερ πάλαι Θεμιστοκλεῖ τῷ Νεοκλέους. ὁ μὲν γὰρ οὐ χρηστὰ νοῶν εἰκότως οὐδένα προῃρεῖτο ἐξηγητὴν ὑπὲρ ὧν ἔμελλε τῷ βασιλεῖ διαλέγεσθαι, ἐγὼ δὲ εὐξαίμην ἂν ἅπαντας ἀνθρώπους γενέσθαι διακόνους μοι καὶ ἑρμηνέας τοῦ μέλλοντος λόγου· οὕτω πέποιθα μᾶλλον τῇ διανοίᾳ τῶν 72 a ῥηθησομένων ἢ τοῖς ὀνόμασι. πάντως δὲ καὶ ὑμῖν κριτέον τοὺς λόγους, οὐ τὰ ῥήματα ἐξετάζοντας, ἀλλὰ τὴν γνώμην, καὶ μάλιστά γε τοὺς τῶν φιλοσοφεῖν προσποιουμένων.

Ἔχει γὰρ οὕτως. ἄνωθεν, ὦ βασιλεῦ, εὔνοια καὶ συγγένεια βασιλείᾳ πρὸς φιλοσοφίαν ἐστὶ καὶ ἐπὶ τὴν αὐτὴν χρείαν κατέπεμψεν ὁ θεὸς ἀμφοτέρας εἰς τὴν γῆν, ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἐπανορθοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους, b τὴν μὲν διδάσκουσαν τὰ ἀγαθά, τὴν δὲ χορηγοῦσαν.

85, 2 οὐδέποτε A. οὐδεπώποτε H. 3 κρατοῦσαν] ᾗ χρῶνται οἱ περὶ τὴν ὑμῶν βασιλείαν. ταύτην γὰρ λέγει κρατοῦσαν schol. A. ἀεὶ add. A. 5 διημειψάμην A. διαμειψαίμην H. 17 τοὺς τῶν A. τοὺς om. H. 19 ἄνωθεν] ἐξ ἀρχῆς gl. A.

τοῦτο τοίνυν αὐτὸ πρῶτον ποιοῦμαι τῆς ὑμετέρας φύσεως σημεῖον, ὅτι τὴν συγγένειαν ταύτην οὐκ ἠγνοήσατε οὐδὲ πεπόνθατε ταυτὸν τοῖς πολλοῖς, οἳ διὰ τοὺς νόθους τοῦ πράγματος δυσχεραίνουσι καὶ τοὺς γνησίους. ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς, ἀλλ' οὐδὲν οἴεσθε προσήκειν τοῖς ἰατροῖς τοὺς φαρμακέας οὐδὲ τοῖς ῥήτορσι τοὺς συκο-
c *φάντας, οὐδὲ ἄλλῃ τέχνῃ τοὺς ἃ μὴ πέφυκε τῇ τέχνῃ χρωμένους, καὶ διὰ τοῦτο τῶν βασιλείων οὐκ ἀπεληλάκατε τὸ τριβώνιον, οὐδὲ ἧττον ἔντιμον παρ' ὑμῖν στρατηγίας καὶ σατραπείας.*

Εὐριπίδης μὲν γὰρ ἢ ὅστις δήποτέ ἐστιν ὁ ποιήσας

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ,

οὐκ ἦν οἶμαί που πυκνῆς διανοίας. οὐ γὰρ ἄν ποτε εὔνουν ὑπέλαβε τυραννίδι φιλοσοφίαν οὐδὲ τὰ ἀλλο-
d *τριώτατα ὁμοήθη ἀρετὴν ὑπάρχειν καὶ μοχθηρίαν. ἀλλ' ὥσπερ οἱ λίαν μελαγχολῶντες ἀποκλείουσι τοὺς θεραπεύοντας, οὕτω σοφίαν τυραννὶς οὐ προσίεται. Πλάτωνα γοῦν ἐπίπρασκε Διονύσιος καὶ Νέρων Μουσώνιον ἐξεκήρυττε καὶ εἶργε τὸν ἐκ Τυάνων ὁ ἀδελφοκτόνος. τῶν γὰρ αὐτῶν ἦν, ὡς ἔοικε, καὶ εἰς ἀδελφοὺς δυσσεβεῖν καὶ εἰς φιλοσόφους, ὥσπερ γε τοὔμπαλιν ἀναγκαῖον οἰκείαν καὶ ἔντιμον εἶναι φιλαδελφίᾳ φιλοσοφίαν. καὶ τοῦτο οὖν κακῶς ἡ τραγῳδία, καὶ*
73 a *πρός γε ἔτι κάκιον, ὅταν θεὸν λέγῃ τὴν τυραννίδα· καὶ γὰρ οὕτως εἰς ταὐτὸν πλημμέλημα περιίσταται. ὁ γὰρ θεὸς ὅ τι περ ἀκρότατον τῆς σοφίας, μᾶλλον δὲ αὐτοσοφία, καὶ ἐξῆν τῷ Εὐριπίδῃ ἀναβλέψαντι εἰς τὸν οὐρανὸν καταμαθεῖν καὶ διδαχθῆναι ὅτι μὴ τυραννίδος*

86, 1 τῆς ὑμετέρας φύσεως A. τῆς φύσεως τῆς ὑμετέρας H. τῆς φύσεως] φύσιν ἐνταῦθα οὐ τὴν οὐσίαν λέγει, ἀλλὰ τὴν γνώμην καὶ τὴν διάθεσιν schol. A. 11 *Εὐριπίδης*] Vide ad Aristophanis Fragm. p. 136. 13 συνουσίᾳ] συνουσίαις A. 14 που add. A. 16 ἀρετὴν om. A. 23 φιλαδελφίᾳ φιλοσοφίαν A. φιλοσοφίᾳ φιλαδελφίαν H. 25 λέγῃ A. λέγει H. τὴν τυραννίδα] „Eurip. Phoen. 509. Troad. 1169." Iacobsius. 27 τῆς add. A. αὐτοσοφία A. αὐτὴ σοφία H. 29 μὴ A. οὐ H.

ἐστὶ τὰ ἐκεῖ, ἀλλ᾽ εὐδαίμονος βασιλείας εὐδαίμονα ἔργα, οὐ πρὸς ἐξουσίαν ἄκριτον ἀποχρωμένης τῇ τῆς δυνάμεως περιουσίᾳ, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους τοὺς ἑαυτῆς διεξιούσης τὸν ἅπαντα αἰῶνα, οὓς αὐτὴ θεμένη πρὸς σωτηρίαν τῶν ὄντων ἀκινήτους διαφυλάττει.

Τάξις γὰρ οὐκ ἀσθενείας σημεῖον, ἀλλὰ φύσεως b ἀτρέπτου καὶ ἀθορύβου, καὶ ὅσον ἐκείνη τοῦ παντός ἐστιν ἐγγυτέρω, τοσοῦτο μάλιστα τῆς τάξεως ἀπολέλαυκεν· ἡ ταραχὴ δὲ καὶ ὁ κλόνος καὶ ὁ κυδοιμὸς ἐν σμικρῷ μορίῳ τοῦ ὄντος, ἀλλ᾽ ὅσων δι᾽ ἔλλειψιν [κατ᾽ ἀσθένειαν καὶ τῆς τοῦ εἶναι] προσρήσεως ἐνδεέστερον. ταύτης τῆς πολιτείας εἰκὼν οὐχ ἣν Μίνως ἐν Κρήτῃ κατεστήσατο, οὐδ᾽ ἣν Λυκοῦργος ἐν Λακεδαίμονι, οὐδ᾽ ἣν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, ἀλλ᾽ ἣν ὑμεῖς πολιτεύεσθον, ἣν ὑμεῖς ἐλάχετε ἐπινεύσαντος τοῦ θεοῦ. μὴ γὰρ οἴεσθε, c ὦ γενναῖοι, τοὺς στρατιώτας κυρίους εἶναι τηλικαύτης χειροτονίας, ἀλλ᾽ ἄνωθεν αὐτὴ κάτεισιν ἡ ψῆφος, ἄνωθεν ἡ ἀνάρρησις τελειοῦται — τοῦτο δέ φησιν Ὅμηρος, ἡ τοῦ Διὸς βουλὴ — ταῖς τῶν ἀνθρώπων διακονίαις. τοὐντεῦθεν οὖν ὑμέτερον δεῖξαι τῷ θεῷ τοὺς στρατιώτας διακονήσαντας. ὡς εἰ μὲν τῷ κράτει μόνῳ θαρσοίητε, δόξετε ἀκριβῶς παρὰ τῶν ὅπλων εἰληφέναι τὴν δυναστείαν, εἰ δὲ τῷ κατ᾽ ἀρετὴν ὑπερέχειν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φανήσεσθε προβεβλημένοι. τοῦτο γὰρ τῆς d ἐκεῖθεν χειροτονίας σημεῖόν ἐστιν, οὐ χρυσοῦς ἀετὸς οὐδὲ γράμματα πολυτίμητα οὐδὲ φλήναφοι, ἀλλὰ γνώμη πρὸς ἐκεῖνον ὁρῶσα καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου ζῆλον συντεταμένη. ὥσπερ οὖν ὑμῖν οὐκ ἀνεκτὸς ὁ δίχα τῶν ὑμετέρων συμβόλων ἄρχειν ἐπιχειρῶν, οὕτως οὐδὲ τῷ θεῷ

87, 2 ἄκριτον ἀποχρωμένης A. ἀόριστον χρωμένης H. 3 τοὺς ἑαυτῆς A. τῆς ἑαυτῆς H. 7 ἀθορύβου A. ἀκινήτου H. ἐκείνη τοῦ παντὸς] ἤγουν ἡ ἄτρεπτος φύσις καὶ τὸ πᾶν schol. A. 10 δι᾽ ἔλλειψιν A. διέλειψεν H. κατ᾽ ἀσθένειαν καὶ τῆς τοῦ εἶναι om. A. 11 προσρήσεως A. παρρησίας H. 15 ἐλάχετε ἐπινεύσαντος A. ἐλάβετε ἐπινεύοντος H. 20 ὑμέτερον A. ὑμέτερόν ἐστι H. 22 ἀκριβῶς A. ἁπλῶς H. 27 συντεταμένη A. συντεταγμένη H. Vide Heusdii Spec. p. 105.

προσφιλὴς ὁ δίχα τοῦ θείου γνωρίσματος ἐναψάμενος τὴν ἁλουργίδα. ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη τὸ γνώρισμα ἐπιδεικτέον, ἐπεὶ τά γε ἀνθρώπινα ἐφ' ὑμῶν καὶ λίαν ἔξω 74 a *τοῦ εἰωθότος. ἥ τε γὰρ παρὰ τοῦ πλήθους ἀνάρρησις τὸ ἔντιμον ἔχει ἥ τε παρ' ἑνὸς τοῦ κρατοῦντος· ἄμφω ταῦτα ἐφ' ὑμῶν συνδεδράμηκε. καὶ νικᾷ τῷ πλήθει μὲν ἅτερος, τῷ κρατοῦντι δὲ σύ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡ τοῦ πλήθους ψῆφος εἰς σὲ περιήκει. ὃν γὰρ ἅπαντες ἄνθρωποι προεστήσαντο, οὗτος σὲ κοινωνὸν ἐποιήσατο, καὶ δεῖγμα ἐξήνεγκεν ἀκριβὲς τοῦ προσηκόντως αὐτὸς εἰληφέναι, τὸ μεταδοῦναι τῷ πάντα ὁμοίῳ σοι.*

Ἀλλ' ἐγὼ τὰ χαμόθεν οὐκ ἀγαπῶ, ἀλλὰ τὸν ἄνωθεν ἐπιζητῶ χαρακτῆρα, κἀκεῖθεν ἐσπούδακα ἤκουσαν b *δειχθῆναι τὴν ψῆφον. τέως οὖν ἱκανόν μοι τοῦτο τεκμήριον τοῦ πεφηνέναι θεόθεν τὴν ὑμετέραν χειροτονίαν ἡ πρὸς ἀλλήλους εὔνοια καὶ σπουδή. ὅπου γὰρ καὶ τοὺς πατρῴαν διαδεξαμένους ἀρχὴν καὶ μερίτας κατὰ τὸν νόμον αὐτῆς γιγνομένους εἰς ἀνήκεστον ἀπέχθειαν ἐξήγαγεν ἡ συγγένεια, τί ἂν εἴποι τις ἐφ' ὑμῶν, οἳ μηδὲ τοῦ νόμου προαναγκάζοντος τοῖς τῆς φύσεως δικαίοις ἐπηκολουθήσατε καὶ διενείμασθε τὴν βασιλείαν ὡς πατρῷον κλῆρον ἡσυχῇ καὶ ἀψοφητί, ἣν ἕτεροι κληρονομοῦντες δι' ἀλληλοφονίας μετῆλθον; καὶ γὰρ* c *οὐκ ἐμπέπλησται μὲν ἡ σκηνὴ παλαιῶν δραμάτων, νικᾷ δὲ τὰς σκηνὰς τὰ νεώτερα; καὶ ἀπείποι ἄν τις ἄνωθεν ἐπιὼν τὰ μειράκια τὰ Θήβησι, τοὺς Πελοπίδας, τὸν Καμβύσην, τὸν Νέρωνα, τὸν Δομετιανόν, τὸν τοῦ Σεβήρου, τὰ χθὲς καὶ πρώην, οἳ τῆς φύσεως αὐτοὺς*

88, 4 ἥ τε γὰρ A. εἴτε γὰρ ἡ H. 5 ἥ τε παρ' A. εἴτε παρ' H. 6 ὑμῶν A. ὑμῖν H. 7 δὲ καὶ] δὲ om. A. 11 τὸ μεταδοῦναι A. τῷ μεταδοῦναι H. 14 δειχθῆναι A. ἐπιδειχθῆναι H. 15 πεφηνέναι A. πεφυκέναι H. 18 τὸν νόμον A. τὸν om. H. 19 ἐξήγαγεν A. ἤγαγεν H. 20 προαναγκάζοντος] προσαναγκάζοντος Koulezius p. 28. 21 ἐπηκολουθήσατε A. ἠκολουθήσατε H. 22 ἕτεροι κλῆρον οὖσαν πατρῷον H. ἕτεροι κληρονομοῦντες A, quod recepi deleto πατρῷον.

πολυπλασίους ποιούσης ὑφ' ἑαυτῶν ἐμονώθησαν, καὶ το-
σαύτη γένους πολυανδρία ἔρωτι μοναρχίας ἐξανάλωται ὑφ'
ἑαυτῆς· πρὸς ὑμᾶς δὲ μικρὸν ὁ Ξέρξης, μικρὸν δὲ ὁ
Σέλευκος, μικρὸν δὲ ὁ τοῦ Φιλεταίρου. οἱ μὲν γὰρ d
τοῦτο μόνον ἀοίδιμοι, ὅτι μετρίως ἐχρήσαντο τοῖς ἀδελ-
φοῖς τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσασι, καὶ καθάπερ ἄλλο τι
τῶν ἀπίστων ᾄδεται μὲν ὁ Μῆδος φεισάμενος Ἀριμένου
διαδικασαμένου πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς πατρῴας ἀρχῆς· ᾄδε-
ται δὲ Εὐμένης συγχωρήσας Ἀττάλῳ νεωτερίσαντι. ὑμεῖς
δὲ ἔγνωτε πλέον τι εἶναι φιλαδελφίαν ἐπιεικείας. οὐ γὰρ
ἐξ ὧν ἀλλήλους οὐκ ἠδικήσατε, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀλλήλους εὖ
πεποιήκατε, δικαίως ἂν φιλοτιμοῖσθε. καὶ γὰρ εἰ θα- 75 a
τέρου τὸ πλέον τῆς εὐποιίας, ἀλλ' οὐδαμοῦ τὸ πλέον
ἐκείνῳ κεχαρισμένον. ἄλλως τε ὁ βασιλείας μεταδιδοὺς
πόνου μερίτην ποιεῖται τὸν γινώσκοντα οὗ μετείληφεν,
οὐχ ἡδονῆς οὐδὲ ῥᾳστώνης. ὥς ὅ γε ἐπὶ τούτοις κοι-
νούμενος τὴν ἁλουργίδα οὐκ εὖ ποιεῖ τὴν ἀρχὴν οὐ
μόνον ἐκεῖνον, οὗ τῇ κακίᾳ τὴν χορηγίαν προστίθησιν,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οὓς ἀπολαύειν ἀνάγκη
διπλασίονος τῆς μοχθηρίας.

Ἔτι δὲ ὥσπερ οἱ στρατιῶται πλέον ἔχουσιν ἢ δε- b
δώκασιν ἐκ τῆς ψήφου, οὕτω καὶ ὁ σὸς ἀδελφὸς προσ-
λαβών, εἰ μὴ καὶ νῦν τὸ πλέον εὐλαβητέον, ἀλλ' ἐκεῖνό

89, 2 ἐξανάλωται A. ἐξηνάλωται H. 7 ὁ Μῆδος] ἴσως ὁ μίδας marg. A. ἀριμένου A. Ἀριαμένους H. Corrige Ἀρτεμένου seu quod Petavius volebat Ἀρτεμένους. 9 Εὐμένης] Vulgo Εὐμενής. 13 οὐδαμοῦ τὸ πλέον ἐκείνῳ κεχαρισμένον A. οὐδαμῶς τὸ πλέον ἐκεῖνο κεχαρισμένον H. 19 τοὺς ἄλλους ἅπαντας] ἢ τοὺς ἀρχομένους gl. A. 21 οἱ στρατιῶται δεδώκασιν ἐκ τῆς ψήφου αὐτῶν τὸ βασιλεῦσαι τοὺς βασιλεύσαντας, ἔλαβον δὲ πλέον τὸ ὑπὸ τοιούτων ἀγαθῶν βασιλεύεσθαι, οὕτω καὶ ὁ σὸς ἀδελφὸς προσλαβών, εἰ καὶ μὴ νῦν τὸ πλέον εὐλαβητέον, διὰ τὸ προχειρίσασθαι καὶ σὲ βασιλεῦσαι ἐπίσης. ἀλλ' ἐκείνῳ τοῦτο ἀνεπίφθονον. ὅτι καὶ τοῦτο ὃ σοὶ δέδωκεν εἰς ἐκεῖνον ἐπάνεισι. συνεργὸν γάρ σε εὕρατο ἐν τοῖς τῆς βασιλείας πόνοις. schol. A. 22 προσλαβὼν] „Fortasse σὲ προσλαβών." Iacobsius. 23 εἰ μὴ καὶ —] „Sensus est, nisi fortasse in hac quoque re illud πλέον timendum fuerit. at non timendum, sed sine ulla est invidia, quum —." Iacobsius.

γε ἀνεπίφθονον, ὅτι καὶ τοῦτο εἰς ἐκεῖνον ἐπάνεισιν ὃ προίκατο. οὐ γὰρ ἀπεστέρηται τοῦ μέρους τῆς βασιλείας, ἀλλὰ τὸ βασιλέως εἶναι μείζων προσείληφεν. βα-
b σιλέα μὲν γὰρ αὐτὸν οἱ στρατιῶται, μέγαν δὲ σὺ βασιλέα πεποίηκας· καὶ λαβὼν τὴν ἁλουργίδα ἀντιδέδωκας
c ἑτέραν ψυχήν, ἀντιδέδωκας ἕτερον σῶμα, καὶ ὁρᾶν πλείω καὶ ἀκούειν, καὶ δημηγορεῖν ἅμα ἐν τοῖς μακρὰν διῳκισμένοις καὶ δικάζειν ἐν ταυτῷ Σύροις καὶ Βρεττανοῖς. καὶ τὸν μὲν Δία φησὶν ὁ ποιητὴς μεταφέρειν ἀπὸ τῆς Τροίας ἐπὶ τὴν Θρᾴκην τὸ ὄμμα, καὶ ταῦτα ἀντιπέρας οὖσαν, τῷ δὲ ἔνεστιν ἅμα τε τὴν Ἰταλίαν ὁρᾶν καὶ τὸν Βόσπορον ἐπιπολεῖσθαι, καὶ εἰ βουληθείη τὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Τίγρητα ὑπολαβεῖν ἅμα τῷ ὄμματι ἔχειν τὰς ἐσχατιὰς τῆς γῆς, οὐδὲν κωλύει. ἆρά
d σοι δοκεῖ δεδωκέναι πλέον ἢ εἰληφέναι; καὶ νῦν ὑπάρχει τὸ ὑπήκοον τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ πρὸς ἕω καὶ πρὸς ἑσπέραν οὐχ ὁπλίταις οὐδὲ ἱππεῦσιν, ἀλλὰ βασιλεῦσι πεφράχθαι, καὶ βασιλεῦσιν ἀρτίοιν ἀμφοῖν, ὁλοκλήροιν δυοῖν καθάπερ ἑνί. οὐ γὰρ νέμεσις τῷ λόγῳ φιλοτιμεῖσθαι καὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐπεὶ καὶ τοῦτο πηλίκον ἐστί, τὸ μὴ χωλεύειν τὴν
76 a ξυνωρίδα, μηδὲ τοὔνομα μὲν τῆς βασιλείας ἀμφοῖν ἐπικεῖσθαι, τοὔργον δὲ θατέρῳ μόνῳ προσήκειν, ὃ σχεδὸν ἅπαντες οἱ πρὸ ὑμῶν ὑπομείναντες οὐκ εἰς καλὸν ἀπέλαυσαν τῆς κοινωνίας, οἱ μὲν παῖδας, οἱ δὲ ἀδελφούς, οἱ δέ τινας τῶν φιλτάτων πρὸς αἵματος προσελόμενοι μὲν ὡς ὀφειλομένης αὐτοῖς τῆς τιμῆς, εὐθὺς δὲ ἐν οἷς ἐτίμων πλεονεκτήσαντες, καὶ οὐχ οἷς ἔδοσαν εὔνους ποιήσαντες, ἀλλ' οἷς ἠλάττωσαν παροξύναντες.

90, 7 δημηγορεῖν A. δημιουργεῖν H. 12 ἐπιπολεῖσθαι] ἐπιπωλεῖσθαι Lobeckius ad Phrynich. p. 584. hic et infra pag. 152 b. 13 ὑπολαβεῖν] ὑποβαλεῖν Morelius. ἅμα addit Iacobsius. 14 κωλύει A. κωλύσει H. ἆρα] Vulgo ἄρα. 16 τὸ ὑπήκοον A. τοῖς ὑπηκόοις H. 17 ἑσπέραν A. ἑσπερίαν H. 19 καθάπερ A. ὡς H. 20 καὶ πρὸς A. καὶ om. H. 25 ἀπέλαυσαν] Vulgo ἀπήλαυσαν. 26 προσελόμενοι] προελόμενοι A.

ὁ δὲ τέλεια μὲν λαβών, τέλεια δὲ νείμας, ἀδελφὸς καὶ b πατήρ, τὸ μὲν ἐκ τῆς φύσεως, τὸ δὲ αὐτὸν ποιήσας, ἴσα μὲν ἐδωρήσατο, σύμπαντα δὲ ἔχει δι' εὐπείθειαν τοῦ κοινωνήσαντος, καὶ τοῦ τεθρίππου τοῦ παρ' Ὁμήρῳ, ὃ τὼ παῖδε τοῦ Ἄκτορος ἡνιόχουν, σύμπνους μᾶλλον καὶ ὁμοπαθὴς ἡ Ῥωμαίων ἀρχή. οὐ γὰρ ὁ μὲν κεντεῖ, ὁ δὲ ἄγει, ἀλλ' ἄγουσιν ἄμφω ταῖς αὐταῖς ἡνίαις.

Ἔστι μὲν οὖν καὶ καθ' αὑτὸ ἀγαπητὸν τοῖς ὑπηκόοις ἡ τῶν βασιλέων φιλαδελφία, καὶ τὸ κυβερνᾶσθαι πλείοσιν ἐκ μιᾶς γνώμης τιμιώτερον εἰς ῥαστώνην ὁμοῦ c καὶ ἀσφάλειαν. καὶ γὰρ τὸ τῶν δικαίων ἐγγυτέρω τυχεῖν καὶ τεθαρρηκέναι μᾶλλον ἁπανταχοῦ, πλησίον ὄντας τῶν ὅπλων, νῦν ῥᾷον ἢ πρότερον ἡμῖν ὑπάρχει. ἀλλ' οὐ τοῦτό ἐστι τὸ μέγιστον ὧν κερδανοῦμεν, ἀλλ' ὅτι σημεῖόν ἐστι φιλαδελφία φιλανθρωπίας, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον τῆς πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους εὐνοίας ἡ πρὸς τοὺς συγγόνους καὶ ὁμοσπόρους. ἡ γὰρ φύσις ἡ πλείστου ἀξιώσασα ἄνθρωπον τῶν λοιπῶν ζῴων πόρρωθεν ἡμᾶς πρὸς ἅπαν συνδέουσα τὸ ὁμόφυλον ἐκ d τῶν ἐγγύθεν καὶ ἀφ' ἑστίας καταβέβληται τὰ προοίμια, καὶ ἕπεται τῷ φιλαδέλφῳ μὲν ὁ φιλοίκειος, τῷ φιλοικείῳ δὲ ὁ φιλόπατρις, τῷ φιλοπάτριδι δὲ ὁ φιλάνθρωπος. καὶ οὐκ ἔνεστιν ἐν τοῖς προθύροις τῆς φύσεως ἑαλωκότα μὴ γενέσθαι καὶ προϊούσης κατήκοον.

Καίτοι τί δέομαι κατὰ σμικρὸν ἐπιπλέκειν αὐτό- 77 a θεν ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς φιλαδέλφους καὶ φιλανθρώπους; δεῦρο ἴτε, ὦ μακάριοι, δεῦρο ἴτε, ἀναγνωρίσατε τὸν ἀληθινὸν πατέρα, τὴν ἐκείνου πολυπαιδίαν καὶ τὸ ξύμπαν πλῆθος τῶν ἀδελφῶν. οὐκ εἰσὶ πεντήκοντα μόνον ὅσους Αἴγυπτος ἐποίησεν οὐδ' ὅσους ἀριθμοῦσιν

91, 2 αὐτὸν A. αὐτὸς H. 9 καθ' αὑτὸ A. καθ' ἑαυτὸ H. 15 τὸ μέγιστον A. τὸ om. H. κερδανοῦμεν A. κερδαίνομεν H. 20 ἡμᾶς] ὑμᾶς A. 24 ἔνεστιν A. ἔστιν H. 25 γενέσθαι A. γίνεσθαι H. 29 πατέρα A. ὑμῶν πατέρα H. 31 μόνον] μόνοι H.

οἱ ποιηταὶ τοὺς Πριαμίδας, ἀλλ' ὅσοις ἔνεστιν ὁ χαρακτὴρ ὁ πατρῷος ἢ τοῦ λόγου κοινωνία καὶ ἡ τοῦ σώματος πρὸς τὸν λόγον εὐαρμοστία, οὗτοι πάντες
b ὁμόσποροι καὶ αὐτάδελφοι ὑμῖν τε καὶ ἀλλήλοις. ἰδοὶ τὸ γνώρισμα ἐπισκέψασθε, εἰ μὴ δωρεῶν καὶ δακτυλίων ἐχεγγυώτερον. ἢ τοῖς Πελοπίδαις μὲν ἐξήρκει καὶ μόριόν τι περὶ τὸν ὦμον ἐξεικασμένον ἐλέφαντι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας, ὑμῖν δὲ ἅπαν τὸ σῶμα οὐκ ἐξαρκέσει δεῖξαι ἕνα τὸν σπορέα καὶ ἀρχηγέτην; καίτοι πόσῳ τοῦ σώματος ἐναργεστέρα ἡ κατὰ ψυχὴν συγγένεια καὶ ὁμοιότης, ὅταν ὡς πέφυκε διασώζηται; περὶ ἀρετῆς ἅπαντες ἀμφισβητοῦμεν, κακίαν ὁμολογεῖν αἰσχυνόμεθα,
c μονωθέντες οὐ καρτεροῦμεν, ἐπιβοώμεθα ἀλλήλους ἐν τοῖς θορύβοις, ἀπαράκλητοι συντρέχομεν εἰς τοὺς κινδύνους, μία τροφὸς ἡμᾶς τιθηνεῖται, κοινὴν κεκτήμεθα πατρῴαν οὐσίαν, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ φυτὰ καὶ ζῷα, καὶ τὰ μὲν διενειμάμεθα πρὸς ἀλλήλους, τὰ δὲ ἔτι καὶ νῦν ἀνέμητα ἡμῖν τῶν κτημάτων, ἐῶ τἄλλα· μόνοι τῶν ἐπὶ γῆς τικτομένων αἰσθανόμεθα τοῦ πατρὸς ἢ σαφέστερον ἢ ἀμυδρότερον. καὶ γὰρ εἰ τὰ ἐφεξῆς διεστήκαμεν, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνόν γε ἅπαντες ἐπερειδόμεθα.

d Οὐκ ἄρα μάτην ὁ σοφώτατος Ὅμηρος ἀπεσχεδίαζεν ἐν τοῖς ἔπεσι, συνεχῶς ἀνυμνῶν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε. καίτοι διὰ τί αὐτὸν οὐχ ἵππων λέγει πατέρα οὐδὲ μὰ Δία κυνῶν ἢ λεόντων; ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι ζῴοις οὐ μέτεστιν, οἶμαι, οὐδὲ μικρὰ μερὶς τοῦ γεννήτορος· οὐκοῦν οὔτε ἐκείνου συνιᾶσιν οὔτε ἀλλήλων, εἰς ἀνθρώπους δὲ μόνους κα-

---

92, 5 δωρεῶν] ῥῷον A. δεραίων Hardainus. 10 πόσῳ A. πόσον H. 11 περὶ add. A. 13 ἐπιβοώμεθα A. ἐπιβοῶμεν H. 18 διενειμάμεθα A. διανειμάμενοι H. 19 ἡμῖν om. A. 21 διεστήκαμεν] ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ πλούσιος καὶ δυνάστης, ὁ δὲ πτωχὸς καὶ ἰδιώτης καὶ πένης, καὶ ταῖς τύχαις διεστήκαμεν, ἢ ὁ μὲν σοφὸς καὶ ἄγροικος schol. A. 22 ἐπερειδόμεθα A. ἀπερειδόμεθα H. 23 μάτην om. A. 29 συνίασι A. συνίησιν H.

θήκει τοῦ δευτέρου κρατῆρος ἀπορροή. καὶ τὸ λόγου 78 a
κοινωνεῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ κοινωνεῖν τοῦ θείου
σπέρματος. Ὁμήρῳ δὲ ταὐτὰ γινώσκει καὶ ὁ Βοιώτιος
ποιητὴς „Ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος, ἐκ μιᾶς δὲ φῦμεν
ματρὸς ἀμφότεροι,“ καλῶς ἡμᾶς οὗτος πρὸς τῷ πατρὶ
καὶ ἐκ τῆς μητρὸς ἐξοικειούμενος. εἰ τοίνυν ἅπαντες
ὁμοπάτορες καὶ ὁμομήτορες καὶ ἐκ τοκέων ἁγιωτέρων,
οὐδέν, ὡς ἔοικε, διενήνοχε φιλαδελφία φιλανθρωπίας.
νῦν δὲ λίαν στενοὺς αὐτῇ καὶ περιγράπτους ὅρους
ποιούμενοι τοὺς μὲν Οἰδίποδος υἱέας βδελυττόμεθα ἐν b
ταῖς τραγῳδίαις ὡς τέρατα καὶ ὀνείδη τῆς φύσεως, τὰς
δὲ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν ἐπιβουλὰς καὶ ἀπεχθείας οὐκ
ἀξίας τραγῳδίας ὑπολαμβάνομεν, οὐδ᾽ αἰδώς τις ἡμᾶς
ἔχει τοῦ πατρός, εἰ μηδέποτε αὐτὸν εὐφραίνομεν τῇ
πρὸς ἀλλήλους εἰρήνῃ.

Ἀλλ᾽ οὐχ ὑμῖν γε ἀνεκτὸν τοῦτο, ὦ βασιλεῖς. ἀλλ᾽
ἐπειδὴ ὁ κοινὸς ὑμᾶς ἀρχηγέτης ὡς πρεσβυτάτους τε
καὶ ἐντιμοτάτους τοῦ λοιποῦ γένους προὐστήσατο, μήτε
πρὸς ἀλλήλους ἑτέρως σχοίητε μήτε πρὸς ἡμᾶς ἢ ὡς c
ὁ πατὴρ προαιρεῖται· προαιρεῖται δὲ εἰρηνικῶς καὶ ἡμέ-
ρως καὶ φιλανθρώπως, καὶ ὡς αὐτὸς ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα
ἔργα αὐτοῦ καὶ γεννήματα. ὁρᾶτε ὡς ὁ κεραυνὸς ὀλι-
γάκις καὶ ἐπ᾽ ὀλίγους, τὸ φῶς δὲ πανταχοῦ καὶ ἐφ᾽
ἅπασιν. οὐκ ἔνεστιν οὖν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιωθῆναι
τῆς πρὸς ἀνθρώπους εὐμενείας ὀλιγωρήσαντας. οὐ γὰρ
τῷ μετ᾽ ἐμπειρίας ἱππηλατεῖν ἢ τοξεύειν ἢ ἀκοντίζειν
ἐκεῖνον ἄν τις ζηλώσειεν, οὐδὲ μὰ Δία τῷ κρατεῖν τῶν
ἐκ τοῦ σώματος ἡδονῶν· ἀλλὰ ταῦτα λίαν χαμαίζηλα
τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ καὶ ὄντως χθόνια καὶ ἀνθρώπινα, d

93, 4 ποιητὴς] Pindarus Nem. VI, 1. 6 ματρὸς A. γαστρὸς H. οὗτος A. οὕτως H. 8 ὡς ἔοικε A. ὄντως H. φιλαδελφία φιλανθρωπίας A. φιλανθρωπία φιλαδελφίας H. 9 λίαν στενοὺς αὐτῇ καὶ A. στενοὺς αὐτῇ καὶ λίαν H. 22 ἔργα] γένη A. ἄλλα γένη αὐτοῦ καὶ γεννήματα τὰς νοητὰς λέγει οὐσίας, οἷον χερουβίμ, σεραφὶμ καὶ πάντα τὸν τῶν ἀγγέλων διάκοσμον schol. A. 24 ἅπασιν A. ἅπαντας H. ἔνεστιν A. ἔστιν H.

μόνον δὲ ἐκεῖνο θεῖον ἀτεχνῶς καὶ οὐράνιον ἐπ' ἐξουσίας ἔχειν καὶ ἐν ῥᾳστώνῃ εὐδαιμονίαν ἀνθρώπων. καὶ τοῦτο ἡ θειότης ἐστὶν, ἐξ ἧς συνεχῶς ὑμᾶς ὀνομάζομεν, ἣν οὐχ ὅσιον ἄλλῳ ἐπαληθεύεσθαι, μὴ προϋπαρχούσης φιλανθρωπίας.

Ὡδὶ δὲ σκόπει· τριῶν ὄντων, οἷς ὁ θεὸς διαφέρων θεός ἐστιν, ἀϊδιότητι ζωῆς, περιουσίᾳ δυνάμεως,
79 a τῷ μὴ διαλείπειν εὖ ποιεῖν ἀνθρώπους, καθ' ἓν μόνον τοὔσχατον τῶν εἰρημένων ἐφικτὴ βασιλεῖ πρὸς τὸν θεὸν ἡ ὁμοίωσις. τὸ μὲν γὰρ ἢ τῷ χρόνῳ ποτὲ ἐξικέσθαι τοῦ παντὸς αἰῶνος ἢ τῇ περιουσίᾳ τῆς δυνάμεως ἁμιλληθῆναι οὐδεὶς ἂν οὐδ' ἐγγὺς ὑπολάβοι, ὅστις μὴ παρίησι τοὺς Ἀλωάδας ἀποπληξίᾳ. ἡ δὲ εἰς ἀνθρώπους ἀρετὴ καὶ πρᾳότης καὶ εὐμένεια — ὀκνῶ μὲν εἰπεῖν καὶ λίαν ὀκνῶ, ξυγχωρεῖ δὲ ἡ ἀλήθεια — μὴ καὶ μᾶλλόν ἐστιν ἐγγυτέρα τῷ κοινωνοῦντι τῆς φύσεως; αὕτη ποιεῖ θεοείκελον, αὕτη θεοειδῆ, οὕτω διοτρεφὴς
b γίνεται βασιλεὺς, οὕτω διογενὴς, οὕτως αὐτῷ τὴν θειότητα ἐπιφημίζοντες οὐ ψευσόμεθα· οὐκ ἐὰν τὸν Ἄθω τῆς γῆς ἀπορρήξῃ, οὐδ' ἂν ἐμπλήσῃ νεκρῶν τὴν Ἀσίαν. σεισμοῦ γὰρ ἑνὸς καὶ λοιμοῦ τὰ τοιαῦτα ἔργα καὶ πολλῷ μείζω καὶ ἀτοπώτερα. οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς γνωρίσμασιν οἷς κατέλεξα τοῦ θεοῦ ἄλλο τι μᾶλλον ἐκλάμπει τῆς φύσεως τῆς μακαρίας ἢ τἀγαθόν. διὸ καὶ τοὔνομα ἐντεῦθεν αὐτοῦ πεποιήμεθα ὡς προσφυέστατόν τε καὶ ἀξιώτατον, ἐπεὶ καὶ τὸ μακραίωνα εἶναι καὶ ὑπερβάλλειν δυνάμει πολλοῖς καὶ τῶν ἀψύχων ὑπάρχον ὁρῶμεν.

c Ἀλλ' Ὅμηρος, ὡς ἔοικε, τοῦτο οὐκ ὀρθῶς ὑπε-

94, 1 ἐξουσίας A. ἐξουσίᾳ H. 4 ὅσιον ἄλλῳ A. οἷόν τε ἄλλως H. 5 προϋπαρχούσης] προσυπαρχούσης A. 7 θεός add. A. 9 τὸν θεὸν ἡ A. Articulos om. H. 10 ἐξικέσθαι] ἀντὶ τοῦ διαρκέσαι τῷ παντὶ αἰῶνι schol. A. 12 μὴ A. ὃν μὴ H. 13 Ἀλωάδας] ἀλωάδας A. Ἀλωΐδας H. Vide Hemsterhus. ad Lucian. vol. I. p. 494. ἀποπληξίᾳ A. εἰς ἀποπληξίαν H. 25 προσφυέστατον A. προφανέστατον H.

λάμβανε, δύο κατακεῖσθαι πίθους ἐν τῷ Διὸς οἴκῳ κηρῶν ἐμπλέους, τὸν μὲν ἐσθλῶν, τὸν δὲ ἕτερον τῶν ἐναντίων. κακῶν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ οὐρανῷ ταμιεῖον, ἀλλ' ὁ πίθος οὗτος πεφύραται ἐνθένδε ἀπὸ τοῦ πηλοῦ τοῦ παρ' ἡμῖν καὶ τῆς γῆς, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἐμπίπλαμεν καὶ ἐκκενοῦμεν. οὐδ' ἐῶμεν ἀκράτους ἐπιρρεῖν πηγὰς τῶν ἄνωθεν ἀγαθῶν, ἃ χορηγεῖ συνεχῶς ἀκάμαντι νόῳ, καθάπερ λέγει ἡ φιλοσοφοῦσα ποίησις, ὁ τῶν ἐάων δοτήρ, ὁ τῆς εὐνομίας ταμίας, οὗ πάρεδρος Δίκη τε καὶ Εὐνομία· ᾧ παραστατοῦσιν αἱ Χάριτες, Εὐ- d φροσύνη καὶ Ἀγλαΐα Θαλίη τ' ἐρατεινή· οὗ πᾶσαι ἐκ φιλανθρωπίας ἐπωνυμίαι, ὁ μειλίχιος, ὁ φίλιος, ὁ ξένιος, ὁ ἱκέσιος, ὁ πολιεύς, ὁ σωτήρ.

Τοῦτον ἂν βουλοίμην ἐγὼ τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων προγράφεσθαι ὑμῶν, ὦ βασιλεῖς, ὡς πολὺ θειότερον καὶ πρέποντα μᾶλλον ἢ τὸν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν ἡττωμένων. ἐκείνων μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ὁ Περσικός, οὐχ ὁ Γερμανικός, οὐχ ὅσα ἂν εἴποις· καὶ ἅμα εἰ μὴ παρακινοῖεν οἱ βάρβαροι, 80 a ψεύδεσθαι γράφοντας ἀναγκαῖον. ταῦτα δὲ ἀνέκαθεν ὑμῖν πατρῷα καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς ἔνεστι καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θρόνων καθεζομένους, καὶ νεύματι ψιλῷ καὶ ῥήματι σμικρῷ πολὺν τοῦτον τὸν κατάλογον βεβαιώσασθαι, οἷον πάλαι ποτὲ ἐπυθόμην ῥῆμα αὐτοκράτορα εἰπεῖν Ῥωμαίων, ὅτι σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα· οὐδένα γὰρ τήμερον εὖ ἐποίησα. ἦ πολλαῖς τε καὶ μεγάλαις ἱππομαχίαις καὶ πεζομαχίαις αὕτη ἡ γνώμη παραβαλεῖν ἰσοστάσιος. ἐγὼ γὰρ οὐκ b ἔλαττον αὐτὴν τέθηπα τῶν Ἀλεξάνδρου τροπαίων. τί

95, 1 τῷ διὸς A. τῷ om. H. 2 ἐμπλέους A. ἐμπλείους H. 3 ταμιεῖον] Vulgo ταμεῖον. 6 ἀκράτους A. ἀκηράτους H. 7 τῶν ἄνωθεν A. τῶν om. H. 10 Ἀγλαΐα καὶ Εὐνομία H. καὶ Εὐνομία om. A. 11 Ἀγλαΐα] Hesiodus Theogon. v. 909. Θαλίη τ' A. καὶ Θάλεια H. 21 χρῆσθαι A. κεχρῆσθαι H. 22 τῶν θρόνων A. τοῦ θρόνου H. 23 ψιλῷ] φίλῳ A. σμικρῷ codex Vales. ap. Boisson. ad Marin. pag. 86. μικρῷ H.

λέγεις, ὦ θεοειδέστατε βασιλεῦ; οὐκ ἐβασίλευσας τήμερον, ἐπεὶ μηδένα τήμερον εὖ ἐποίησας; καὶ πότε πλείους ἄλλοτε εὖ ἐποίησας ἢ ὁπηνίκα ταύτην ἀνεῖπας τὴν γνώμην, δι' ἧς ἅπαντες ἐδιδάχθησαν οἱ μετὰ σὲ βασιλεύσαντες τί τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τί τὸ πρακτέον αὐτοῖς συνεχῶς, εἰ τοὔνομα διασώσαιντο. ὥστε, ὦ βασιλεῦ, δίκαιόν γε εἰπεῖν ὡς οὐδὲ ἡ τότε σοι τῆς βασιλείας ἡμέρα παραπώλετο· ἣν γὰρ ἔνδειαν ἐμέμψω
c τῷ λόγῳ, ταύτην σοι ὁ λόγος αὐτὸς ἀνεσώσατο.

Τοιοῦτον δέ τι καὶ ἑτέρου βασιλέως ἔχοιμ' ἂν λέγειν οὐ λίαν ἀρχαῖον οὐδὲ τῆς χρυσῆς γενεᾶς, ἀλλ' ἐφ' ἡμῶν τουτωνὶ τῶν νῦν σε περιεστώτων, ὃς τοῦ μάλιστα ἀνιάσαντος ἐν τῇ τῆς ἑσπέρας ἐπαναστάσει κύριος γεγονὼς μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ βαρβάρου ἅμα τῷ λαβεῖν τὴν ἐξουσίαν κατέθετο τὴν ἀπέχθειαν, καὶ ἠμύνατο τὰς λοιδορίας εὐεργεσιῶν ὑπερβολαῖς· ὥστε εἰς μεταμέλειαν καταστῆσαι καὶ τῇ παρ' ἑαυτοῦ λύπῃ κολάσαι τὸν
d πλημμελήσαντα, αἰσθανόμενον ἐξ ὧν εὖ ἔπασχεν οἷον ἠδίκει. οὕτως οὐκ ἀντιβλάπτοντα προσήκει τὸν ἀληθινὸν βασιλέα, ἀλλ' εὖ ποιοῦντα κρείττω γίνεσθαι τοῦ λελυπηκότος. ἀρετῆς γὰρ αὕτη νίκη, τιμωρία δὲ δυνάμεως, μέγαν τε χρὴ μὴ τῷ θυμῷ ποιεῖν ἑαυτόν, ἀλλὰ τῇ μεγαλοψυχίᾳ· τοῦτο γὰρ θεῖον τὸ μέγεθος, ἐκεῖνο δὲ σμικρὸν καὶ ἀνθρώπινον, καὶ ποιεῖ κυπτόντων ὑψηλότερον οὐκ ἀνεστώτων. ἐγὼ δὲ εὐξαίμην ἂν οὐχ ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν δεδιέναι, καὶ τοιούτῳ φόβῳ παρὰ
81 a πάντων τῶν ὑπηκόων δορυφορεῖσθαι ὑμῖν τὴν βασιλείαν· οἷον ὑπὲρ ἀλλήλων δεδοίκαμεν.

Εἶτα ἐγὼ τὰ μὲν ἀλλότρια πρὸς σὲ καταλέγω, τὰ σὰ δὲ οὐκ οἶδα ὅπως παρίημι, καὶ ταῦτα ἔναυλον εἰς τὰ ὦτα ἐνδεδυκότα περιφέρων ἔτι τὸν λόγον, ὃν πρώην

96, 7 ὡς οὐδὲ A. ὡς om. H. 9 ἀνεσώσατο] ἀνεώσατο Iacobsius apud Goellerum p. 265. 10 ἔχοιμ' A. ἔχοιμεν H. 15 κατέθετο A. ἀπέθετο H. 18 καὶ αἰσθανόμενον H. καὶ om. A. εὐ om. A. 20 γίνεσθαι A. γενέσθαι H. 26 ὑμῶν] ἡμῶν A. 30 ἔναυλον] Ex Platone: vide Ruhnken. ad Timaeum p. 100.

διελέχθης πρὸς τὴν βουλὴν καὶ παραδέδωκας ἐγγυητὴν τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας. καὶ δῆτα ἠγάσθην ἐγὼ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης, ὅτι μία ἐστὶν ἀτεχνῶς καὶ συμφέρεται πολλαχῇ. ἃ γὰρ Πλάτων ὁ θεσπέσιος ὑπὲρ ἀρχῆς διωρίζετο, ταῦτα ἄντικρυς ἐπιγινώσκω ἐν τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις, τοῖς ῥήμασι μόνοις διηλλαγμένα. b καὶ γὰρ ὅτι πρὸς τῶν ἀρχομένων ἐστὶν αὐτουργοὺς πρότερον γεγενῆσθαι τοὺς βασιλέας, ἀκολακεύτῳ καὶ ἐπιπόνῳ τροφῇ τεθραμμένους, γεωργήσαντας, λειτουργήσαντας, θυραυλήσαντας, στρατευσαμένους, ἐναυξηθέντας τῇ δυσχερείᾳ τοῦ βίου τοῦ ἀνθρωπίνου, ὡς Κῦρος, ὡς Νομᾶς, ὡς Δαρεῖος, ὡς Ῥωμαίων οἱ δοκιμώτατοι, καὶ ὅτι χαλεπώτερον νόσημα τῆς ἀρχῆς τοῖς συκοφάνταις ἐκκεῖσθαι τοὺς ὑπηκόους ἢ τοῖς βαρβάροις, ὥσπερ, οἶμαι, σώμασι χαλεπώτερα τὰ ἔνδοθεν c ἀρρωστήματα τῶν ἔξωθεν ἐμπιπτόντων· ταῦτα ἅπαντα, ἅπερ εἶπον, ἐκ τῶν ἀδύτων τῆς Ἀκαδημίας.

Ἐγὼ σέ, ὦ βασιλεῦ, φημὶ δεῖν τὸν λόγον ἐκεῖνον προτίθεσθαι, εἰς ὃν ὥσπερ κάτοπτρον ἑκάστης ἡμέρας ἀποβλέπων καὶ ἀτενίζων, οὐ τὰς κόμας εὐπρεπέστερον διαθήσεις, ἀλλὰ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. οὐδέν σοι προσδεῖ τῶν Μάρκου παραγγελμάτων, οὐδ᾽ εἴ τι χρηστὸν ὁ δεῖνα τῶν ἀρχαίων αὐτοκρατόρων ῥῆμα προήκατο, ἀλλ᾽ οἴκοθεν τὸν Φοίνικα ἔχεις, οἴκοθεν τὸν ἐξηγητὴν τῶν τε ῥητέων καὶ τῶν πρακτέων.

Ὅταν δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς φωνὰς ἐννοήσω, d οὐκέτι ζητῶ τὴν αἰτίαν τῆς φιλαδελφίας. ὃς γὰρ οὕτω τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὴν χαλκῆν ἀγαπᾷς, ὡς τοσαύτην χάριν ὁμολογεῖν τοῖς ψηφισαμένοις, εἰκότως δήπου τὴν ἔμψυχον εἰκόνα αὐτοῦ περὶ πλείστου ποιῇ καὶ ἐρᾷς οὐκ ἔλαττον ἢ σεαυτοῦ, εἴπερ γε καὶ αὐτὸς ἔμπνους

97, 5 ὑπὲρ ἀρχῆς add. A. ἐπιγινώσκω A. ἐπιγιγνώσκω H. 6 τοῖς ῥήμασι A. τοῖς om. H. 15 οἶμαι add. A. ἔνδοθεν ἀρρωστήματα A. ἔνδον ἀρρωστημάτων H. 19 εἰς ὃν hoc loco A, post ἡμέρας H. 20 εὐπρεπέστερον Iacobsius ad Ach. Tat. p. 570. Vulgo εὐτρεπέστερον. 23 ἀρχαίων add. A. 30 πλείστου ποιῇ A. πολλοῦ ποιεῖς H.

εἰκὼν τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος. ταῦτα δὲ ἄρα οὐδὲ
82 a ἀχαρῆ πρὸς τὴν τύχην ἄνισον γενομένην ἐκαρτερήσατε, ὡς τάχιστα αὐτὴν ἀλλήλοις ἐπανισώσαντες, φοιτήσαντες μὲν εἰς τὸ προαστεῖον βασιλεὺς καὶ ἰδιώτης, ἐπανήκοντες δὲ οὐκ εἰς μακρὰν ξυνωρὶς αὐτοκρατόρων, ἀγαλλόμενος ἑκάτερος τῷ συνέδρῳ μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ, περιρρεόντων ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν ὑπηκόων ὑφ' ἡδονῆς, αὐτοῦ πεπιστευκότος ὑμῶν ἑκάστου διπλασίονος γεγενῆσθαι. οὐδεὶς οὕτω περιχαρὴς εἰσῆλθε μοναρχήσας ὡς ὑμεῖς νειμάμενοι τὴν ἀρχήν· ὢ, πόσης φιλαδελφίας καὶ τὰς ἡμετέρας οἰκίας ἐνεπλήσατε. τίς οὐκ αἰσχύνεται λοιπὸν
b ὑπὲρ ἀνδραπόδων ἢ γῆς ὀλίγης στασιάζειν πρὸς ἀδελφὸν, ὑμᾶς ὁρῶν τὴν γῆν ὅλην καὶ πάντα γένη ἀνθρώπων ἀψοφητὶ διελομένους;

Ἀλλ' ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀφ' αἵματος ἅπαντας τῆς ἴσης ἀξιωτέον εὐνοίας, οὐδ' ὑμεῖς μετά γε ἀλλήλους τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὰ αὐτὰ ἀπονέμοιτε. ἀλλὰ τίνες ἂν δικαίως πλεονεκτοῖεν τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας βούλεσθε εἴπω σὺν παρρησίᾳ; οὓς πρώτους ἐποιήσασθε μάρτυρας τῆς ἱερᾶς ὁμολογίας καὶ ἐφ' ὧν πρώτων ἐκαλλωπίσασθε τῇ παρ' ἀλλήλων δορυφορίᾳ. ἢ Πλαταιεῖς μὲν ἐφρόνουν δικαίως, ὅτι τὴν χώραν παρέσχοντο τοῖς
c Ἕλλησιν εἰς τὸν κατὰ τοὺς βαρβάρους ἀγῶνα, ἡμεῖς δὲ οὐ σεμνυνούμεθα καὶ φρονήσομεν, ὅτι παρεσχόμεθα ὑμῖν τὸ θέατρον τῆς φιλοσοφίας οὐκ ἐνδεέστερον, πόλιν βασιλίδα, πόλιν εὐδαίμονα, ἑστίαν εὐδαιμόνων αὐτοκρατόρων βασιλέων, ἀγαθὸν οἰώνισμα τῆς χειροτονίας, οὐ μᾶλλον θεωμένην τὰ γιγνόμενα ἢ βεβαιοῦσαν, οὐδὲ τῷ λαβόντι μᾶλλον προσήκουσαν ἢ τῷ δεδωκότι; πρώτη γὰρ ἁπάσης τῆς ὑπηκόου τοῦ μὲν τὴν τύχην

98, 3 ἀλλήλοις ἐπανισώσαντες] ἐπ' ἀλλήλους ἐπανασώσαντες A. φοιτήσαντες A. ἐκφοιτήσαντες H. 6 συνέδρῳ A. ξυνεταίρῳ H. 11 τίς οὐκ A. τίς οὐκ ἂν H. 15 τῆς ἴσης] τῆς om. A. 17 ἅπασι add. A. ἀπονείμοιτε A. ἀπονέμητε H. Aut ἀπονείμαιτ' ἂν aut ἀπονέμοιτ' ἂν scribendum. 22 παρέσχοντο A. παρέσχον H. 26 αὐτοκρατόρων add. A.

ὑπεδέξατο τὴν ἀμείνω, τοῦ δὲ τῆς ἀρετῆς τὴν ἐπίδειξιν.

Ἀλλ' ἔγωγε εἰς ταυτὸν αὖθις περιενήνεγμαι καὶ δέον σε τῶν σῶν ὑπομιμνήσκειν, περὶ τῆς πόλεως παρ' d ἑαυτοῦ τι λέγειν ἐπιχειρῶ. καίτοι τί τηλικοῦτον εἰπεῖν ἂν ὑπὲρ αὐτῆς δυναίμην, ἡλίκον σὺ πρώην ἐν τῇ βουλῇ, μητέρα ἀνειπὼν τῆς βασιλείας; τούτῳ γὰρ οὐδὲ Κωνσταντῖνος οἷός τε ἦν, εἰ καὶ προῄρητο, πρὸς αὐτὴν χρήσασθαι τῷ προσρήματι. ὥσπερ οὖν ὅμηρον ἔχομεν τὴν φωνὴν ἐκείνην, δι' ἧς προὔθηκας σαυτῷ τὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν ἀρχηγέτην. εἰ γὰρ ἐκεῖνος αὐξήσας τὴν βασιλείαν ἐκ τῶν ἡμετέρων λημμάτων οὕτω φιλοτίμως ἡμῖν προσενήνεκται, τόν γε τὴν ἀρχὴν εἰληφότα διὰ τὴν ἀγα-83 a θὴν τύχην τῆς πόλεως, πηλίκην δίκαιον εἰσενέγκασθαι τὴν προθυμίαν; ὅσον γὰρ πλείονος ἄξιον τὸ κτήσασθαι τὰ ἀγαθὰ τοῦ τὸν κεκτημένον μείζω ποιῆσαι, τοσοῦτον παρὰ σοῦ δικαιοτέρα πρὸς τὴν πόλιν ἐστὶν ἡ τῆς εὐνοίας ὑπόθεσις. ἢ πῶς οὐκ ἄτοπον τὴν μὲν ἐσχατιάν, ἐφ' ἧς τὴν ἁλουργίδα ἐνήψω, περιφανεστέραν ποιῆσαι κρηπῖδι καὶ βήματι καὶ ἀνδριάσι, τῇ πόλει δέ, ἣν οὐκ ὀκνεῖς ὀνομάζειν μητέρα τῆς ἀναρρήσεως, μὴ οἴεσθαι ὀφλισκάνειν τὰ χαριστήρια; καὶ δὴ τὸ μὲν σὸν οὕτως b ἔχει, αὖθις δὲ εἴ τις ἀντεξετάζοι τὰς ἀφορμάς, δι' ἃς ὁ Κωνσταντῖνος ἑάλω τῆς καλλιπόλεως, καὶ δι' ἣν ὁ σὸς ἀδελφός, εἰ ποιοίη τὰ δίκαια, προσαιρήσεται, σεμνοτέραν τῆς νίκης τὴν χειροτονίαν εὑρήσει. ὁ μὲν γὰρ εὐθὺς ἀφείλετο τοῦ γαμβροῦ τὴν ἁλουργίδα, ὁ δὲ εὐθὺς ἀδελφῷ μετέδωκεν. εὐτυχέστερον δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν οἰκειοτάτων σκοποῦντι κολάσεως δικαίας δικαία φιλοτιμία, καὶ τοῦ καθελεῖν τὸν ὄντα κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς

99, 1 τὴν ἀμείνω A. τὴν om. H. 5 τι add. A. 8 προῄρητο] προῃρεῖτο A. 12 λημμάτων] λιμένων Petavius. 13 ἀγαθὴν A. ἀρχαίαν H. 15 ὅσον A. ὅσῳ H. 17 παρὰ σοῦ A. καί σοι H. 19 ἐνήψω A. ἐνῆψαι H. 24 ὁ κωνσταντῖνος A. ὁ om. H. 27 εὐθὺς — εὐθὺς A. ἐφ' οἷς — ἐφ' οἷς H. τοῦ γαμβροῦ A. τοῦ om. H. 28 εὐτυχέστερον A. εὐτυχεστέρα H.

τὸ προελέσθαι τὸν κοινωνήσαντα. οὕτω καὶ ἑκατέρῳ
c χωρὶς καὶ ἀμφοῖν ἅμα νικᾶν περίεστι τοῖς δικαίοις τοῖς
πρὸς τὴν πόλιν τὸν οἰκιστήν.

Καὶ εἶεν. αὐτὴ δὲ δὴ καθ' ἑαυτὴν ἄνευ τῆς τοι-
αύτης ἐπικουρίας ἆρ' ἄτιμος καὶ ἀδόκιμος καὶ ἐν φαύλῳ
λόγῳ τοῖς μέλλουσιν ἁπάσης ἄρξειν τῆς οἰκουμένης; ἢ
καθάπερ σώματος ἑνὸς, ὅλης τῆς γῆς δεύτερος ὀφθαλ-
μὸς, μᾶλλον δὲ καρδία καὶ ὀμφαλὸς καὶ ὅ τι ἂν εἴποι
τις τῶν μερῶν τὸ κυριώτατον; συνοχὴ τῶν δυοῖν ἠπεί-
ρων, ὅρμος τις ἐν χρείᾳ θαλάττης, ἀγορὰ τῆς πλοΐμου
d καὶ πορευσίμης, ἐγκαλλώπισμα ἐνεργὸν τῆς Ῥωμαίων
ἡγεμονίας. οὐ γὰρ ἀπῴκισταί γε, ὥσπερ τέμενος, ἔξω
τοῦ πόρου, οὐδὲ παραιρεῖται τοὺς αὐτοκράτορας τὴν
τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν, εἰ πρὸς ἑαυτὴν ἀσχολήσειαν,
ἀλλὰ πανταχόθεν ἐστὶ καὶ ἐφ' ἅπαντα ὁρμωμένοις
ἀναγκαία διαγωγὴ, καὶ ὅταν μάλιστα οἴκοι κατέχῃ, τότε
μάλιστα ἐν μέσῳ ποιεῖ τῆς ὅλης ἀρχῆς. τὰ δὲ ἔξω
τῆς χρείας σκοποῦντι πάρεστιν ἔχειν ἐν ὀφθαλμοῖς πα-
54 νήγυριν Χαρίτων, κεστὸν Ἀφροδίτης, πέπλον ἐκ γῆς
καὶ θαλάττης ἐξυφασμένον, πανδαισίαν ἑορτῆς, ἐργα-
στήριον εὐφροσύνης, ταμιεῖον εὐδαιμονίας. εἰ δέ τι καὶ
τὰ φιλοσοφίας γε ἐστὶ, πάλαι ἦν ἑστία τῶν Πλάτωνος
καὶ Ἀριστοτέλους Μουσῶν, καὶ νῦν οὐ μεῖον νὴ Δία
φυλάττει τὰ ζώπυρα. ἀλλ' ὦ βασιλεῦ Ζεῦ, ὦ πάτερ
ἀνθρώπων, ὦ πολιοῦχε, καὶ τῆς ἑῴας Ῥώμης καὶ τῆς
ἑσπερίας, φυλάττοις μὲν τῶν πόλεων τὴν ξυνωρίδα,
φυλάττοις δὲ τῶν βασιλέων οἳ τὸ σὸν βούλημα δια-
σώζουσιν.

100, 1 τὸ προελέσθαι A. τὸ om. H. 9 κυριώτατον] καιριώτατον A. 14 ἀσχολήσειαν] ἀσχολήσειεν A. 16 ὅταν μάλιστα οἴκοι κατέχῃ add. A. 18 τὴν πανήγυριν H. τὴν om. A. 21 τι καὶ A. καὶ om. H. 27 δὲ τῶν A. δὲ καὶ τῶν H.

VII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΤΥΧΗΚΟΤΩΝ ΕΠΙ ΟΥΑΛΕΝΤΟΣ. b

Οἶμαι σὲ θαυμάζειν, ὦ βασιλεῦ, τί δή ποτε οὐ παραχρῆμα ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ ἐφεξῆς τοῖς πεπραγμένοις τὸ παρὰ τῶν λόγων τοῖς ἔργοις χαριστήριον προσενήνοχα· c *ἀλλὰ τοσοῦτον χρόνον διαλιπὼν δόξαιμ' ἂν ἴσως ἀπαντᾶν ὑπερήμερος τοῖς τοὺς μῆνας ὥσπερ δανείσματα λογιζομένοις, μηκέτι δὲ ἐνθυμουμένοις ὅτι τὰ φιλοσοφίας ὀφλήματα τοὺς βραδύτερον ἐκτιννύντας οὐδὲν θαυμαστὸν τοῦ καιροῦ μᾶλλον τυγχάνειν τῶν λίαν ἐσπουδακότων. καὶ δὴ τοῦτο αὐτὸ πρῶτον δεῖ σοφώτερον καταστῆσαι, ὅτι βέλτιον διαλύει τὸ χρέος ὁ λόγος εἰς τὸν παρόντα χρόνον ἀναβαλλόμενος ἢ εἰ τῶν πραγμάτων εὐθὺς κατηπείχθη.* d

Μικρὸν δὲ ἄνωθεν. πρέπει γάρ, οἶμαι, κατὰ τὴν Θηβαίαν λύραν, τοῦ λόγου θέσθαι πρόσωπον τηλαυγές. δύο εἰσὶν ἀρχαί, φιλανθρωπότατε αὐτοκράτορ, διακυβερνῶσαι τὸν βίον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸν ἀνθρώπινον, ὧν ἡ μὲν ἐξῆπται τῆς ἡμετέρας κρίσεως καὶ ὁρμῆς, ἡ δὲ ἐκ τῶν ἔξωθεν αἰωρεῖται. καὶ τῆς μὲν ἡμεῖς κύριοί τε καὶ αὐτοκράτορες καὶ τὸ εὖ ἢ κακῶς παρ' ἡμᾶς ἐπὶ ταύτης ἐστὶ, τὴν δὲ ἐνείμαντο πλείους ἡγεμονίαι. ἢ 85 a *γὰρ πρόνοια τοῦ κρείττονος, ἢ ἀνάγκη, ἢ τὸ αὐτόμα-*

101, 7 *δανείσματα* A. *δανείσματος* H. *ὡς περὶ δανείσματος* Iacobsius ad Achill. Tat. p. 723. 8 *τὰ φιλοσοφίας* A. *τοὺς φιλοσοφίας* H. 9 *τοὺς βραδύτερον* A. *τοὺς* om. H. 11 *δεῖ*] *δεῖν* A. 16 *Θηβαίαν λύραν*] Pindari Olymp. VI, 3.

τον τὰς ἔξωθεν ἡμῖν αἰτίας ἐπιτροπεύουσιν. ἀγαθοὶ μὲν οὖν καὶ μοχθηροὶ καὶ ἐπαίνων ἄξιοι καὶ τοὔμπαλιν κατηγορίας κατ' ἐκείνην ἐσμὲν τὴν μερίδα τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ, ἧς ταυτὶ πάντα ὁρμητήρια, εὐτυχεῖς δὲ ἢ κακοδαίμονες καὶ μακαριστοὶ ἢ τοὐναντίον διὰ τὰς ἔξωθεν ἐπιτροπείας. εἰς ταύτας, ὦ βασιλεῦ, τὰς ἀρχὰς φιλοσοφία τὰ ἀνθρώπινα ἔργα διελομένη πάντα, b μᾶλλον δὲ τῇ διαιρέσει τῆς φύσεως ἡμῖν ἀκολουθήσασα, καὶ ἐφ' ἑκάστου παραδείγματος περισκοπεῖν εἴωθεν ὧν πράττειν δοκοῦμεν, πόθεν ὁρμᾶται πᾶν, ἆρα ἔνδοθεν καὶ ἐκ τῶν ὁρίων τῆς ἡμετέρας ἐπικρατείας, ἤ τι τῶν ἔξωθεν ἡμῶν κυριεύει τοῦ πεπραγμένου· πότερον ἀρετῆς μαρτύριον, ἢ εὐτυχίας, καὶ ψόγον ἢ οἶκτον μᾶλλον ἐπιζητεῖ. καὶ νῦν καὶ τῶν ἡμετέρων ἔργων ἕκαστον ἐπισκοποῦντι ἕν τι τῆς ἑτέρας μερίδος χωρίον ἀμφοτέ- c ρων μετέχειν ἀνάγκη. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ πόρρωθεν διεστῶτε καὶ ἀναμίγνυσθον, καὶ δυοῖν ὄντων καιρῶν εἰς οὓς αἱ πράξεις ἡμῶν διαιροῦνται, πολέμου φημὶ καὶ εἰρήνης, τῆς μὲν ἐφ' ἡμῖν τὰ πλείω, τοῦ δὲ πολέμου ὁρῶμεν καὶ τὴν τύχην ἀμφισβητοῦσαν. ἤδη γάρ τισι καὶ μηδ' ὁτιοῦν παραλιποῦσι τῆς εἰς νίκην βεβαίας ἐλπίδος, ἀλλὰ καὶ στρατηγῶν ἀρετῇ καὶ δυνάμεως περιουσίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ τοῦ πολέμου ἀφορμῇ νομιμώτερον χρωμένοις τὸ τέλος ἀλλόκοτον ἀπήντησεν. ὥστε καὶ ἡνίκα ἂν ἀκόλουθον ἐκβῇ ταῖς ἀμείνοσι παρασκευαῖς, d ἀμφίβολον εἶναι πότερον τῆς τύχης δῶρόν ἐστιν, ἢ τῆς γνώμης κατόρθωμα τοῦ κρατήσαντος.

Διὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ φιλανθρωπότατε αὐτοκράτορ, ἐπὶ μὲν τῇ νίκῃ τέως ἦγον τὴν ἡσυχίαν, δι' ἧς κατέστησας τὸν πρώην χειμῶνα, εἰδὼς ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπαίνων τούτων ἀμφισβητοῦσι. χωρὶς γὰρ τῆς ἔξωθεν καὶ

102, 1 ἡμῖν A. ἡμῶν H. 9 περισκοπεῖν] παρασκοπεῖν A. 15 ἐπισκοποῦντι — ἀνάγκη om. A. 17 δυοῖν A. δυεῖν H. 19 τῆς μὲν] τοῖς μὲν A. πλείω, τοῦ δὲ] πλείω δὲ τοῦ A. 21 τῆς εἰς νίκην] τῆς νίκης A. 23 νομιμώτερον A. νομιμωτέρᾳ H.

δαιμονιωτέρας αἰτίας, ἢ τὰ πολλὰ τὰς ἐν τοῖς πολέ- 86 a μοις τροπὰς ταλαντεύει, οὐ μόνον λοχαγοὶ καὶ στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁπλιτῶν ἕκαστος καὶ τῶν ἱππέων καὶ σφενδονήτης καὶ τοξότης μεταποιεῖται τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ φιλοτιμίας. καὶ οὐ μόνον Ἀχιλλέως ἀκούομεν ἀμφισβητοῦντος παρ' Ὁμήρῳ τῶν αἰχμαλώτων, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῦ γελοίου Θερσίτου. καίτοι περὶ σοῦ λέγοντα ἦν καὶ ἐκ τοῦ μόνου τὸ ὅλον ἔργον ποιούμενον μὴ παντάπασι κολακεύειν δοκεῖν. ὁ γὰρ πολλάκις ὥσπερ ἐν τροπῇ πνευμάτων τῆς κρίσεως τῶν πραγμάτων μεταβαλλούσης καὶ οὐ μόνον τῶν πολλῶν τούτων b στρατιωτῶν πρὸς τὴν τοῦ μέλλοντος ἐλπίδα κραδαινομένων, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἐν σεμνοτέρῳ προσχήματι ἐπὶ μιᾶς γνώμης μεινας ἀεὶ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χρώματος, καὶ μήτε ἐπάρας μήτε ὑφεὶς τῆς φωνῆς, μόνος σὺ μάλιστα ἦσθα, ὦ βασιλεῦ.

Καίτοι τίνα οὐκ ἂν ἐξέπληξε καὶ λίαν ὄντα καθ' Ὅμηρον ταλασίφρονα ὁ κατακλυσμὸς ἐκεῖνος καὶ ἡ ζάλη καὶ ἡ τρικυμία, ἀωρὶ μὲν ἀρξαμένη, πολλὴ δὲ ἐν ὥρᾳ κατασκευασθεῖσα, ὅτε θεοῖς ἐχθρὸς ἄνθρωπος ἐν ὑπογραφέως ἀεὶ μοίρᾳ διαβιοὺς ἐκ τοῦ μέλανος καὶ τῆς c καλαμίδος ἐτόλμησεν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, ὄλεθρος ἐξ ὀλέθρων, τυφὼν ἀτεχνῶς ἐκ τοῦ Κιλικίου Κωρύκου, ἐκ τῶν πνιγέων ἀναδὺς καὶ μόνον τὸ πανταχόθεν ἀδόκητον τόλμης ποιησάμενος ὁρμητήριον ὑπὲρ τὸν Κρίξον, ὑπὲρ τὸν Σπάρτακον ἐθρασύνετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μαχαίρας ἁρπάσαντες ἐξ ὀπτανείου καὶ τοῖς τῶν δημιοπράτων ὅπλοις ἐνσκευασάμενοι, τῶν μονομαχούντων ἐν τοῖς σταδίοις, τὸ μὲν αὐτίκα γελοῖοι τοῦ σχήματος ἐνομίσθησαν, τῆς καινουργίας δὲ d αὐτοὺς συναυξούσης, τῆς ἐπισπωμένης ἀεὶ τὸν πολὺν συρφετὸν, καὶ πρὸς τὰ ξένα καὶ παράλογα κεχηνότα,

---

103, 4 σφενδονήτης A. σφενδονίτης H. 19 πολλὴ δὲ ἐν ὥρᾳ κατασπειδασθεῖσα Iacobsius apud Goellerum p. 264. 24 ἐκ τῶν] καὶ τῶν Iacobsius. μόνον A. μέτρον H. 25 τόλμης A. τῆς τόλμης H. 27 ἁρπάσαντες] Vulgo ἁρπάξαντες.

τοὺς μὲν ὁμοίους συμπείσαντες, τοὺς ἀμείνους δὲ βιασάμενοι, ἐν ἀκαρεῖ φοβεροὶ κατέστησαν οὐ μόνον πρεσβύταις οὐδὲ στρατηγοῖς τῶν πάλαι Ῥωμαίων, ἀλλ' ἤδη καὶ ὑπάτοις καὶ αὐτοκράτορσιν. αἴτιον δὲ ἦν καὶ
87 a τηνικαῦτα οὐ δυοῖν οἰκοτρίβων ἀνδρεία, ἀλλ' ἀλιτήριοι συκοφάνται καὶ παλαμναῖοι προσαγωγεῖς, οἱ συναναγκάσαντες Ἰταλιώτας ἅπασαν ἀσμένως προσίεσθαι τῶν καθεστηκότων μεταβολήν.

Ὅθεν δὲ οὖν ἐξέβην, ἐξῆν μέν, οἶμαι, καὶ τῆς νίκης ταύτης σε μάλιστα αἰτιωμένους, τὸ μὴ πάνυ δοκεῖν λέγειν κεχαρισμένα. διὰ τοῦτο γάρ, ὡς ἔοικεν, ὁ συστρατηγῶν σοι θεὸς εἰς σὲ πανταχόθεν τὸ ἔργον περιωθῶν καὶ πάνυ μεγάλην ἀπένειμε τοῖς ὅπλοις μερίδα τοῦ κατορθώματος. ἀλλ' οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ Μιθρι-
b δάτου χαλεπώτεροι Ῥωμαίοις, οἱ τὴν Κύζικον αὐχοῦντες, ἅμα τῷ γενέσθαι ἐντὸς τῶν σῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ μάλης ἔκρυπτον τὰς ἀσπίδας, ὥσπερ φώρια κακοῦργοι καταληφθέντες ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ τοὔνομα ἀντὶ τῶν ὅπλων τὸ σὸν προὐβάλλοντο, ὀψέ, σὺν πόνῳ δὲ σωφρονήσαντες. τίς οὕτω παρ' Ὁμήρῳ θεὸς ἐπιφανεὶς καὶ τῇ χειρὶ πλήξας γυμνὸν ἐποίησε τὸν τέως νικῶντα ὡς σὺ πόρρωθεν ὁρώμενος πλεῖν ἢ τριάκοντα μεταξὺ σταδίων κατήδεσας μὲν τοὺς αὐθάδεις, ἐπράϋνας δὲ τοὺς παροξυνομένους, προσηγάγου δὲ τοὺς ἀποσκιρτῶντας,
c εὐπειθεστέρους δ' ἐποίησας ἢ πρότερον ἦσαν; τέως δὲ ἠπίστουν ἐγὼ Ἡροδότῳ τῷ συγγραφεῖ, τοὺς ἀποστάντας οἰκέτας Σκυθῶν ὑποκῦψαι μετὰ τῶν ὅπλων δίχα σιδήρου τοῖς δεσπόταις ἐπιφανεῖσιν.

Ἀλλ' ἵνα μὴ αὖθις ὁ λόγος τῆς πρώτης ὁρμῆς ἀπορρυῇ, τὴν μὲν νίκην εἶναι κοινὴν συγχωρῶμεν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς στρατιώταις, εἰ δὲ βούλει, καὶ τοῖς σιτοποιοῖς καὶ τοῖς σκευοφόροις· πάντως οὐδὲ οὗτοι φαύλης μερίδος ἑαυτοὺς ποιήσονται. πρὸς τί τοίνυν

104, 5 δυοῖν A. δυεῖν H. ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρία. 10 μὴ πάνυ A. πᾶν οὐ H. 15 οἱ τὴν] ἢ τὴν A. 22 πλεῖν A. πλὴν H. 33 ποιήσονται A. ἑαυτοὺς ἐποιήσαντο H.

ἀφειώρων καὶ ποῖον ἔργον ἐκαραδόκουν, ὃ μόνου σοῦ καὶ μάλιστα σοῦ καὶ οὐδενὸς ἑτέρου μᾶλλον ἢ σοῦ; καὶ d ποίους ἐπαίνους διενοούμην, ὡς σοὶ μόνῳ φαινομένους προσήκοντας; πρὸς οὓς οὐ δεῖ σοι τῆς φάλαγγος οὐδὲ τῶν ἱππέων οὐδὲ ναὶ μὰ Δία τῶν δορυφόρων, καὶ ἐξαρκεῖ προελέσθαι καὶ βουληθῆναι. οὐ γάρ ἐστι χειρῶν ἔργον φιλανθρωπία, ἀλλὰ μόνης τῆς γνώμης τοῦ τὴν ὀργὴν ἀφεῖναι κυρίου. καὶ οὐ Πλάτων πρῶτος, ὡς ἔοικε, λόγῳ μὲν ἀπεικάζει τοὺς βασιλέας, θυμῷ δὲ τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ προλαβοῦσα ἡ Ῥωμαίων φωνὴ 88 a καὶ ὁ θεσμὸς τῆς πολιτείας τὴν ἑκατέρῳ πρέπουσαν ἀρετὴν ταῖς ἐπικλήσεσιν ἐνεδείξατο ὑμᾶς μὲν εὐσεβεῖς καὶ φιλανθρώπους προσαγορεύων, τοῖς στρατιώταις δὲ ἐξ ἀνδρείας μόνης τὰς ἐπωνυμίας νομοθετήσας. ἐπεὶ καὶ νῦν πρὸς μὲν τὸ κρατῆσαι τῶν πολεμίων ῥοπήν τινα συνεισήνεγκαν οἱ συμμετασχόντες σοι τοῦ κινδύνου, τὸ δὲ περισῶσαι τοὺς κρατηθέντας τοῦ σοῦ μόνου νεύματος ἤρτηται.

Δυοῖν τοίνυν ὄντοιν τοῖν εἰρημένοιν, τοῦ τε νικᾶν καὶ τοῦ τῇ νίκῃ χρῆσθαι δεόντως, καὶ τοῦ μὲν κοινοῦ b πρὸς τὰ ὅπλα, τοῦ δὲ τῷ βασιλεῖ μόνῳ προσήκοντος, οὕτω τὸ σὸν τιμιώτερον, ὥστε καὶ ὁ τοῦ κοινοῦ καρπὸς εἰς τὸ σὸν ἴδιον περιίσταται. νίκης γὰρ ὄφελος οὐδὲ ἓν τοῖς καλῶς αὐτὴν μὴ διενεγκοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον πολλάκις εἰς βλάβην κατέστη τοῖς εὐτυχήσασιν. ἢ πόθεν εἰσεφοίτησεν ἡ παροιμία, καὶ τί ποτέ ἐστιν ἕτερον ἡ Καδμεία νίκη ἢ ὅταν τινὲς ὑπὸ τῆς νίκης ὥσπερ μέθης κατακλυσθέντες ἀγνοήσωσι τὸ μέτρον τῆς τοῦ κρατεῖν ἀπολαύσεως καὶ τελευτήσῃ τὸ κέρδος αὐτοῖς εἰς ζημίαν χαλεπωτέραν; οὕτω γὰρ αὐτοί τε ἔπραξαν c οἱ τότε Καδμεῖοι καὶ ὁ μετὰ ταῦτα χρόνος ἐνεπλήσθη τοῦ παραδείγματος. ὀρθῶς ἄρα ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινών-

---

105, 8 Πλάτων A. μόνος Πλάτων H. 11 ἑκατέρῳ A: ἑκατέροις H. 14 ἀνδρείας] Vulgo ἀνδρίας. 16 συμμετασχόντες A. μετασχόντες H. 26 ἢ πόθεν — παροιμία add. A. 32 Ἐπαμινώνδας] ἐπαμεινώνδας Monac. 113.

δας μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην μόνος Θηβαίων ἐσκυ-
θρωπακὼς περιῄει καὶ πρὸς τὸν ἐρόμενον τὴν αἰτίαν,
νῦν γάρ, ἔφη, ἐμοὶ νήφειν καιρός, ὅτε τοὺς ἄλλους
μεθύειν ἀνάγκη. καὶ οὐδὲ χρήματα εἰσεπράξατο τοὺς
αἰχμαλώτους, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπασπιστὴν αἰσθόμενος
τῆς φάλαγγος ἀπεσείσατο.

d Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Φιλίππου πλείονος δόξης τοῦ
νικᾶν αἴτιον ἦν ἀεὶ τὸ μετριάζειν ἐπὶ ταῖς νίκαις. ὅς
γε καὶ Πῶρον τὸν Ἰνδὸν οὐχ ὑφιέμενον ἐν τῇ μάχῃ,
ἀλλ' ἄχρι τῶν ἐσχάτων ἐγκαρτερήσαντα, παρεθέντα τε
ὑπὸ πλήθους τραυμάτων, ζῶντα λαβὼν ἤρετο εὐθὺς ἐν
τῷ μέσῳ, πῶς σοι, ὦ Πῶρε, χρήσομαι; ἀποκριναμένου
δὲ ὅτι βασιλικῶς, αὖθις ἤρετο, πῶς καὶ ἑτέρως; τοῦ
δὲ φήσαντος ἐν τῷ βασιλικῶς πάντα εἶναι, οὐχ ἧττον
89 a ἠγάσθη τὸν ἄνδρα τῆς ἀποκρίσεως ἢ τῶν τραυμάτων,
γνοὺς ὅτι πάντα ἔνεστιν ἀτεχνῶς ἐν τῷ βασιλικῶς ὧν
ἐδεῖτο. ἐδεῖτο δὲ τοῦ φιλανθρώπως, αἰδημόνως, πρᾴως,
μειλιχίως μεῖναι πρὸς τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν, ἀνεπι-
φθόνως, μεμνημένον μάλιστα πρὸ πάντων τῆς περὶ τὴν
τύχην ἀπίστου ῥοπῆς. ταῦτα γὰρ ἅπαντα δι' ἑνὸς
τούτου ῥήματος συλλαβὼν ὁ μὲν Πῶρος ᾔτησεν, ὁ δὲ
Ἀλέξανδρος ἔπραξε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο· οὐδὲ γὰρ οἷός
b τε ἦν. βασιλέα γὰρ ἀξιοῦντα εἶναι πάντων τῶν ἐπὶ
γῆς ἀνθρώπων, ἔπειτα ἐξαρνεῖσθαι πρᾶξαί γε βασιλι-
κῶς, αἰσχρὸν ἦν καὶ μαχομένου πρὸς τοὔνομα. ἐπεὶ
καὶ ἰατροῦ τί ἂν εἴη γελοιότερον ἀρνουμένου τι ποιῆσαι
περὶ τὸν ἀρρωστοῦντα ἰατρικῶς, καὶ μουσικοῦ δυσχε-
ραίνοντος πρὸς τὸ μουσικῶς; ἑκάστου γάρ, οἶμαι, τεχνί-
του ἡ μὴ περὶ τὴν τέχνην πρᾶξις ἀλλότριον δείκνυσι
τὸν πράξαντα τοῦ προσρήματος. ἔοικεν οὖν καὶ κατὰ
Πῶρον καὶ Ἀλέξανδρον ταυτὸν εἶναι τὸ βασιλικῶς τῷ

106, 8 ὅς γε codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 315. οὔ γε H. 17 δὲ τοῦ codex Vales. δὲ τὸ H. αἰδημόνως] αἰδημόνως A. 24 πρᾶξαί γε codex Vales. πρᾶξαί τε H. 25 μαχομένου codex Vales. et Monac. 113. μαχόμενον H. 29 ἡ μὴ A et Taurinensis. μὴ om. H.

μεγαλοπρεπῶς καὶ φιλοδώρως καὶ τῷ λαβόντι κεχα- c ρισμένως. ἐπεὶ οὖν τοῖν δυοῖν ζηλωτότερος ὁ δεηθεὶς καλῶς ἢ ὁ συγχωρήσας, δῆλον ὅτι ὁ μὲν θεῖος ἔπαινος, ὁ δὲ ἀνθρώπινος. ἤδη οὖν ποτε ἤκουσας Ἡσιόδου τοῦ ποιητοῦ ὅτι ἄλλοι μὲν ἄλλα σαφῶς κτῶνται παρὰ τῶν θεῶν,

Ἐκ μὲν Μουσάων καὶ Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο
κιθαριστάς τε εἶναι καὶ ποιητάς,
ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆας.

καὶ ἐῶ μὲν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς τῶν Ἑλλή- d νων ἀρχηγέτας· ἀλλ' ἐγώ ποτε ὑπησθόμην καὶ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων ταὐτὸ τοῦτο κομψευομένων, ὡς ἄρα ὁ νοῦς τοῦ βασιλέως ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖται, καὶ δεῖ τὸν κίνδυνον ὁρᾶν, πηλίκος αὐτῷ πρὸς ἀλλοτρίαν τοῦ θεοῦ πρᾶξιν ὁρμήσαντι ἐκπεσεῖν τῆς χειρὸς τῆς φυλαττούσης· οὐ γάρ σοὶ μόνον, ὦ βασιλεῦ, ἅγια προσήκει φρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς σὲ διαλεγομένοις ἅγια φθέγγεσθαι· ὡς ἑκάστου ῥήματος τῶν εἰς τὰς σὰς ἀκοὰς ἐμπιπτόντων εἰς τὴν ἐκείνου 90 a παλάμην ἐγγραφομένων. διὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ θεοφιλέστατε αὐτοκράτορ, καὶ τὸν ἄγριον ἐκεῖνον Τυφῶνα λίαν ἀναιμακτὶ κατειργάσω, ὅτι σοὶ χρηστὰ ἐννοοῦντι τὴν χεῖρα συνεπέδωκεν ὁ θεός, οὐδὲ ἔμελλεν, ὡς ἔοικεν, ἀποπλήσειν τὴν σπουδὴν τοῦ παλαμναίου.

Σπουδὴ δὲ ἦν ἄρα καὶ προθυμία τῆς μιαρᾶς ἐκείνης καὶ κακοδαίμονος κεφαλῆς εἰς τὸν ἑαυτῇ μόνῃ πρέποντα ὄλεθρον ὡς πλείστους συνεπισπάσασθαι τῶν πολλῶν. οὐδὲ ὑπηρέτης ποτὲ χρηστὸς ἐνομίσθη, ἀλλὰ b βάσκανος, ἀλιτήριος, ἀεὶ συγκεκυφώς, ἀεὶ συννεφής, ἐφελκόμενος τὰς ὀφρῦς, τὴν σιωπὴν ὥς τι σεμνὸν μετιών, ἄμικτος, ἀποτρόπαιος, ἀηδίας μεστός, ἐπὶ τῷ

107, 3 „Fort. ὁ συγχωρήσας καλῶς ἢ ὁ δεηθείς." Iacobsius. 4 Ἡσιόδου] Theogon. v. 94. 6 παρὰ om. A et Taurinensis. 8 κιθαριστάς] κιθάραν A. 10 ἐῶ μὲν A. ὁρῶμεν H. ἐῶμεν Taurinensis et Vales. 14 καὶ δεῖ — ὁρᾶν] „Fort. καὶ δὴ — ὁρᾷς." Iacobsius. 19 τὴν ἐκείνου A. τὴν ἀκήρατον ἐκείνου H.

μισεῖν ἅπαντας καὶ πρὸς ἁπάντων μισεῖσθαι μεγαλαυχούμενος. καίτοι Φάλαρις καὶ Ἀριστόμαχος καὶ Ἀπολλόδωρος καὶ Διονύσιος εἶχον ἄν τινα ἕκαστος παραστήσασθαι καὶ ἀγαπῶντα καὶ ἀγαπώμενον. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἔχεις οὐδὲ τοὺς σκορπίους ἡ φύσις ἔξω πεποίηκε
c παντελῶς τοῦ ἐρᾶν καὶ τοῦ ἀντερᾶσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους κατεσκεύασται δυσμενῶς, τῆς πρὸς τὰ σύμφυλα φιλίας οὐκ ἀπελήλαται. ἀλλ' ἔοικε καὶ ὁ παλαιὸς λόγος ἀληθὴς εἶναι λίαν καὶ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας, ὡς ἄρα κατὰ χρόνους τινὰς ὡρισμένους, ποτὲ μὲν ἀκήρατοι καὶ θεῖαι δυνάμεις ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀνθρώπων ἐμβατεύουσι τὴν γῆν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατιοῦσαι — οὐκ ἠέρα ἑσσάμεναι, καθ' Ἡσίοδον, ἀλλὰ σώματα ἀμφιεσάμεναι παραπλήσια τοῖς ἡμετέροις καὶ
d βίον ὑποδῦσαι ἥττω τῆς φύσεως, ἕνεκεν τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας — ποτὲ δ' ἔμπληκτοι καὶ ἀλλόκοτοι καὶ κωκυτοῦ τινος καὶ Ἐρινύων θρέμματα καὶ γεννήματα ἐπὶ λύμῃ καὶ γοητείᾳ καὶ ἀπάτῃ δειλαίων ἀνθρώπων, θρήνων ἐρῶντες καὶ στεναγμῶν, οἰμωγῆς ἀκορεῖς, δάκρυσι πιαινόμενοι, ἀντὶ σεισμῶν, ἀντὶ λοιμῶν, ἀντ' ἐπικλύσεως ἐπικόπτειν τὴν γῆν τεταγμένοι, ὁπηνίκα ἂν εὐθηνῆται.

Θέασαι γὰρ ἐκ τῶν ἔναγχος τούτων, ὦ βασιλεῦ,
91 a ἄρτι καθεστηκυίας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ γαλήνης λαμπρᾶς ἐφ' ἅπασαν τὴν γῆν τεταμένης, ὥσπερ σώματος τὰ ἔξωθεν ὑγιαίνοντος ῥῆγμα ὕπουλον ὑποτρεφόμενον ἐν τῷ βάθει περὶ τὸ κυριώτατον τῶν μερῶν ἀπεσήμαινεν. Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες εὗδον παννύχιοι, καὶ οὐδ' ἂν τὸν Δία ἴσως ἡ κωμῳδία τοῦ τηνικαῦτα ἀποδραθεῖν ὑπεξείλετο. οὐ γὰρ ἂν περιεῖδεν ἐργαστήριον τοιχωρύχων ἐπὶ κακῷ τῆς οἰκουμένης ἐγρη-

---

108, 7 τῆς πρὸς] τῆς γε πρὸς Monac. 113. 12 οὐρανοῦ] οὐρανοῦ οὐ A. 13 Ἡσίοδον] Ἔργ. v. 124. 253. 17 Ἐρινύων] Vulgo ἐριννύων. 27 κυριώτατον] καιριώτατον Boissonadius ad Eunap. p. 315. ἀπεσήμαινεν] ἀπεσήμαινον A. 28 Ἄλλοι] Iliad. β, 1. 29 τὸν Δία A. εἰς Δία H. 31 ἐγρηγορὼς] Vulgo ἐγρηγορώς.

γορός. κἄπειτα μεσούσης τῆς νυκτὸς οἱ μὲν ἐξαίφνης ἤγοντο, οἱ δὲ ἐφέροντο, τῶν δὲ τὰς εὐνὰς κατελάμβανον b στρατιῶται, οἱ δὲ ἐκ τῶν σκιμπόδων εἰς δεσμωτήρια συνηρπάζοντο, τοῖς δὲ οἱ σκίμποδες ἐγίνοντο ἀντὶ ξύλων. ἀρχαὶ δὲ αἱ μέγισται μετά γε τὴν ὑμετέραν ἐν μοίρᾳ κακούργων ἦσαν συνειλημμέναι, ἡ δὲ παννυχὶς ἦν ἀγρία τῆς τότε νυκτός. καὶ Ὅμηρος μὲν ὄναρ κακὸν ἐπιστῆναί φησι τοὺς τῶν Ἑλλήνων κατασκόπους τοῖς ἀπὸ Θρᾴκης νεήλυσι στρατιώταις. τηνικαῦτα δὲ οὐ συμπάσῃ μόνῃ τῇ Θρᾴκῃ, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἠπείροις ὄναρ σχεδὸν ἀμφοτέραις κακὸν ἐπέστη, μᾶλλον δὲ ἐν καιρῷ ὀνείρατος ὕπαρ. κἄπειτα ἐπόμπευεν ἐκ βαλανείου ἐν c ἀσπίδι καὶ δορατίῳ περιδέραια περικείμενος, παράσημος αὐτοκράτωρ, προσσεσηρώς, ἅπαντας προσκαλούμενος, μειδιῶν μειδίαμα δολερόν, μειδίαμα θρήνων μεστόν, μειδίαμα ἄρξαν πολλῶν δακρύων, ἄντικρυς τὰ Πλάτωνος τοῦ θεσπεσίου καὶ ἅ φησιν ἐκεῖνος προδεικνύναι τοὺς τυράννους ἐν τοῖς προοιμίοις, χρεῶν ἀποκοπάς, γῆς ἀναδασμούς, τὴν ἐπὶ Κρόνου καὶ Ῥέας εὐδαιμονίαν, πικρὰ δελεάσματα τοῖς ὑπὸ τούτων ἁλισκομένοις. καὶ θησαυροφυλάκια μὲν ἀνεπετάννυντο, λιμένες δὲ d ἀνεφράγνυντο καὶ νεώρια, πολιορκία δὲ εἴσω τείχους περιειστήκει τὴν πόλιν, ἔξωθεν προκαθημένων τῶν σώζειν προαιρουμένων. εἶτα ἐπέσειε τὰ χαλεπώτερα μηχανήματα, ὧν αὐτὸς ἦν τέκτων καὶ μηχανορράφος, τὰς ἀτόπους φήμας καὶ τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἐκ τῶν προαστείων κεκονιαμένους, τοὺς μὲν ἐξ Ἰλλυριῶν, τοὺς δὲ ἐξ Ἰταλίας, τοὺς δὲ ἐξ Ὠκεανοῦ τοῦ ἑσπερίου. πρεσβεῖαι δὲ εἰσεκαλοῦντο εἰς τὰ βασίλεια Σύρων, Ἀσσυρίων, 92 a Αἰγυπτίων, Λιβύων, Ἰβήρων, ὥσπερ διαπτᾶσαι ἐξαίφνης ἐκ τῶν ἐσχάτων τῆς οἰκουμένης. καὶ τούτους ἢ πάνυ πιστεύειν ἐχρῆν ἢ πάνυ δεδιέσθαι. λαθεῖν γὰρ οὐκ ἐνῆν οὐ δεδιμένους, οὐ σιωπῶντας, οὐ στένοντας,

---

109, 1 μεσούσης] μὴ οὔσης A. 3 οἱ δὲ ἐκ τῶν A. ἐκ om. H. 12 ἐπόμπευεν] ἐπόμπευον A. 31 τούτους ἢ πάνυ] τούτους καὶ πάνυ A.

οὐ μειδιῶντας, ἀλλ' ἐπιφαίνοντο ἑκασταχοῦ, μᾶλλον δὲ συμπαρῆσαν ἀεὶ κατάσκοποι, ὠτακουσταὶ, Ἄργου πλείονας ἔχοντες ὀφθαλμοὺς, Λυγκέως ὀξυωπέστεροι.

Καὶ τὴν μὲν σεμνὴν γερουσίαν εἰσεπράσσετο εἰσ-
b φορὰς πολυστενάκτους οὐκ οἶδ' ὅπως ἐνιαυτοῦ, μᾶλλον δὲ χειμῶνος ἑνὸς, οὐχ ἑορτῆς χρόνον, ὥσπερ Νέρων, τὸν τῶν Ὀλυμπίων μετατιθεὶς καὶ μεταβάλλων, ἀλλὰ τὸ εἰς πέρυσι καὶ τὸ εἰς νέωτα, τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν μῆνα στενοχωρῶν ταῖς εἰσπράξεσιν. ὁ δὲ Κωνσταντίνου δῆμος ὁ τρυφῶν, ὁ ἐν ἀδείᾳ ζῶν, ὁ κακῶν ἀπείρατος μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, ὃν σὺ παρὰ τῶν ἐκείνου κληρονόμων διαδεξάμενος οὐκ εἴασας αἰσθέσθαι τῆς τοῦ γένους μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου προϊσχομένου καὶ τοὔνομα τοῦτο ἀναισχύντως προσειόντος ὥσπερ
c θαλλὸν ἀφαιρεθεὶς τὴν συνήθη τρυφὴν, ἠγάπα συμπαρατρεφόμενος τοῖς βοσκήμασι. τοῖν δὲ ἀρχόντοιν τοῖν κορυφαίοιν ὁ μὲν τεθνηκὼς ἠπιστεῖτο, ὁ δὲ οὐ τεθνηκὼς ἐπιστεύθη τεθνάναι.

Ταύτην τοίνυν τὴν οὕτω πολυειδῆ καὶ ποικίλην τραγῳδίαν μικροῦ μὲν ἔτι μέλλουσαν προαπέκλεισας τῆς ἐξόδου· ἐπεὶ δ' ἐχρῆν, ὡς ἔοικε, δῆλον γενέσθαι τὸ μέγεθος τῶν ἐπικρεμασθέντων κακῶν, ὥσπερ ἰατρῷ συνεχώρησεν ὁ θεὸς ἐν ἀκμῇ τῆς νόσου τὴν τέχνην ἐπιδεί-
d ξασθαι. ἔτι γὰρ αὐτοῦ τὴν φύσιν ἐπικρύπτεσθαι πειρωμένου καὶ αἰκάλλοντος καὶ περισαίνοντος ἅπαντας, εἰ συνέβη ταχεῖαν ἐπιλαβεῖν τὴν καταστροφὴν, ἴσως ἂν ὁ κίνδυνος ἠγνοήθη. [τὸν πλησίον ἀποστάντα ἀποστρέψασθαι.] νῦν δὲ τοσαῦτα εὐτυχῆσαι συγχωρηθεὶς,

---

110, 4 γερουσίαν] ἐργασίαν A. 13 Vulgo Κωνσταντίνου. Κωνσταντῖνον Iacobsius apud Goellerum p. 284. προσισχόμενος A et Monac. 113. προσιόντος H, quod in προσειόντος mutabant Ruhnkenius ad Timaeum p. 137. et Iacobsius. 14 προσειόντος] προσιόντος A et Monac. 113. προϊσχομένου H. 15 θαλλὸν] Vulgo θαλὸν. Correxit Stephanus. 17 ὁ δὲ οὐ τεθνηκὼς A. ὁ δὲ ζῶν H. 18 τεθνάναι Monac. 113. Vulgo τεθνᾶναι. 19 ἔτι] ὅτι A. 20 προαπέκλεισας A. προαπέκλειε H. 25 ἅπαντας om. A. 27 ἀποστρέψασθαι] ὑποτρέψασθαι Monac. 113.

ὁπόσα θαρρήσας ἔμελλεν ἐκφανεῖν τὸ κακόηθες καὶ δολερὸν καὶ ὑποδεδυκὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τοσοῦτον ἀπολαύσας τῆς ἐξουσίας ὅσον μὴ λαθεῖν οἷος ἦν· ἅμα τε 93 a
ἠλέγχθη καὶ ἀνηρπάσθη ὥσπερ χειμάρρους ἀθρόως μὲν αὐξηθεὶς, ἀθροώτερον δὲ ἐπιλιπὼν αἰθρίας ἐπιφανείσης. καὶ οὕτως ἄρα σοι καὶ τὸ δυστυχέστατον τῶν συμβεβηκότων εἰς δέον τέθεικεν ὁ θεός. ὥστε οὐ μόνον τοῦτο ἐκέρδανας τῆς μελλήσεως, τὸ τὴν ἐκείνου μοχθηρίαν ἐκκαλυφθῆναί σοι, ἀλλ' ὃ καὶ τούτου μεῖζόν ἐστι, τὸ καὶ τὴν σὴν πρᾳότητα φανερωτέραν γενέσθαι ἢ πρὶν συμπεσεῖν τὸν καιρὸν τὸν ταύτης δεόμενον τῆς ἐπιδείξεως. οὐ γὰρ ἐποιήσω τὸν θυμὸν δικαστὴν, οὐδὲ ἐμέτρησας τὴν τιμωρίαν τῷ μέτρῳ τῆς ὀργῆς, ἀλλ' b
ἐπιστήσας τῷ πάθει τὸν λόγον καὶ τῶν νόμων ἐφάνης πρᾳότερος, καὶ πανταχοῦ τοῖς γεγραμμένοις ἀκολουθῶν ἔδειξας ἐν οἷς τὸ παραβαίνειν τὰ γράμματα τοῦ φυλάττειν βασιλικώτερον, καὶ διέκρινας τὸ ἀδίκημα καὶ ἁμάρτημα καὶ ἀτύχημα. καὶ γὰρ εἰ μὴ τὰ Πλάτωνος ἀποστοματίζεις μηδὲ τὰ Ἀριστοτέλους μεταχειρίζῃ, ἀλλὰ τά γε ἐκείνοις δοκοῦντα τοῖς ἔργοις βεβαιοῖς. οὐ γὰρ τῆς ἴσης τιμωρίας ἀξίους ᾠήθης τούς τε ἐξ ἀρχῆς βουλεύσαντας τὴν ἐπανάστασιν καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ὅπλων c
παρασυρέντας καὶ τοὺς ἤδη τῷ δοκοῦντι κρατεῖν ὑποκύψαντας, ἀλλὰ τῶν μὲν κατέγνως, τοὺς δὲ ἐμέμψω, τοῖς δὲ συνήλγησας.

Τοσαύτη δέ ἐστιν ἡ τῆς πρᾳότητος περιουσία ὥστε ἀγανακτοῦμεν εἰ καὶ σμικρόν τις ἀνιαθείη τῶν τὰ ἔσχατα προσδοκώντων, καὶ δυσχεραίνομεν οὐκ εἰ παντάπασιν ἀρνήσαιο τὴν συγγνώμην, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς μικρὸν ἀναβάλλοιο. πρώην γὰρ ἀπῄειμεν ἐκ τῶν βασιλείων πρὸς τὸ τέως ἐσκυθρωπακότες, καὶ τυχεῖν ὧν

111, 8 τὴν — μοχθηρίαν A. τὰς — μοχθηρίας H. 9 σοι add. A. 16 ἔδειξας A. ἔδοξας H. τὸ παραβαίνειν — τοῦ φυλάττειν A. τοῦ παραβαίνειν — τὸ φυλάττειν H. 27 ἀνιαθείς A. ἀνιαθῆς H. 30 ἀπῄειμεν A. ἀ * * * H.

ἐλιπαροῦμεν οὐκ ᾠόμεθα, οὐκ ἀνανεύσαντος, ἀλλ᾽ ἀνα-
d *θεμένου τὴν χάριν. αἴτιον δὲ οὐχ ἡ τῶν αἰτούντων*
ἀγνωμοσύνη, ἀλλ᾽ ἡ τοῦ διδόντος φιλοτιμία, ἣ ἥμερον
καὶ ἐκκεχυμένον τῆς εὐμενείας μᾶλλον ἐκφαίνεσθαι ποιεῖ
τὸ μὴ τοῖς πολλοῖς παραπλήσιον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς ἄγαν
ῥερυπωμένοις, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἄγαν κεκαθαρμένοις ἔκδη-
λον τὸ μόλυσμα γίνεται, κἂν σμικρότατον ᾖ. οὕτω τοι
τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων πικρίᾳ καὶ χαλεπότητι, ἐν εἴ
94 *ατι χρηστὸν πέπρακται, μνήμης τυγχάνει· τῶν δὲ φιλαν-*
θρωπίᾳ νικώντων, ἐν εἴ τι παρεώραται, ἀνεξάλειπτον
διαμένει. ἀεὶ γὰρ ἐν πλείονι καθίσταται λόγῳ τὸ παρ᾽
ἐλπίδας. τοιγαροῦν Νέρωνος μὲν ἀοίδιμος ἡ πρὸς Μου-
σώνιον ἐπιείκεια, πρὸς Ἀλέξανδρον δὲ ὑπὲρ Καλλισθέ-
νους ἔτι καὶ νῦν ἀγανακτοῦμεν. καίτοι γε ὁ μὲν εἰς
ἔργον ἐξεβίασε τὴν ὀργήν, σὺ δὲ ἐν οἷς μὴ παραχρῆμα
ὕπειξας ἑαυτοῦ στερεώτατος ἐνομίσθης.

b *Περικλῆς μὲν οὖν ἐσεμνύνετο πρὸς Ἀθηναίους*
καταλύων τὰς ἔχθρας ταῖς στρατηγίαις· σὺ δὲ τηλι-
καῦτα ἀδικηθεὶς καὶ οὐκ ἐπ᾽ ἴσης Περικλεῖ τῆς ἐξουσίας
τοῦ δημαγωγοῦ γέγονας, ὦ αὐτοκράτορ ἐπιεικέστατε,
καὶ διπλῆν ἐνίκησας νίκην. οὐ γὰρ μόνον τῶν πολε-
μησάντων, ἀλλὰ τῶν συμπολεμησάντων κρείττων ἐφάνης,
τῶν μὲν ἀντιστάντων κρατήσας, πραΰνας δὲ τοὺς ὑβρισμέ-
c *νους, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρείᾳ χειρωσάμενος, τῶν δὲ τὸν*
θυμὸν ἡμερώσας, καὶ γνοὺς ὁπόσον πολέμου νόσημα ἐμφύ-
λιον διενήνοχε, καὶ ὅτι βαρβάρων μὲν Ῥωμαίους ἄχρι παντὸς
ἐπεξιέναι προσήκει, Ῥωμαίοις δὲ μέτρον ἐπικεῖσθαι κατὰ
Ῥωμαίων, τὴν τοῦ πταίσματος ἐπανόρθωσιν. καὶ ὥσπερ
σώματος ἑνὸς τὸ μέρος τὸ ἀρρωστῆσαν ὁ θεραπεύειν ἐνὸν
φαρμάκοις ἀποκόπτειν προαιρούμενος οὐκ ἰᾶται τὸ σύμ-
d *παν, ἀλλ᾽ ἀσθενέστερον ποιεῖ τῷ ἐλλείποντι, οὕτω καὶ*
τῆς ἀρχῆς μιᾶς οὔσης τῆς ὅλης Ῥωμαίων ὥσπερ πόλεως,

112, 1 *ἐλιπαροῦμεν* A. *ἐλιπαρήσαμεν* H. 3 *ἢ ἥμερον* Stephanus. Aberat *ἥ*. 7 *ᾖ* om. A. 15 *σὺ δὲ* A. *ὁ δὲ* H. *ἃ δὲ* Monac. 113. 16 *ὕπειξας*] Vulgo *ὑπείξας*. *ἐνομίσθης* Monac. 113. Vulgo *ἐνομίσθη*. 20 *ἐπιεικέστατε* A. *ἐπιεικέστερος* H. 24 *ἀνδρείᾳ*] Vulgo *ἀνδρίᾳ*.

ἀκριβῶς ἅπαν γίνεται βλάβος, ὃ βέλτιον ἔχειν ἐξὸν ζημιούμεθα. καίτοι χεῖρα ἢ σκέλος ἢ ἄλλο τι μέλος πονῆσαν οὐ δυνατὸν ἐκ τῆς ἰατρείας ὑγιέστερον ἢ πρίν τι παθεῖν ἀποφῆναι, ἀνὴρ δὲ ἐμμέτρου δίκης τυχὼν γένοιτ' ἄν ποτε καὶ βελτίων περὶ τὸν πρᾴως προσενεχθέντα. Ῥωμαῖοι Μασανάσσην τὸν Λίβυν, ἐπειδὴ πολλὰ κακὰ παρ' αὐτοῦ πεπονθότες ζῶντα ληφθέντα 95 a ἀφῆκαν ἑκόντες, οὔ φασιν ἀριθμητὰ εἶναι ὅσα Ῥωμαίους Μασανάσσης χρηστὰ εἰργάσατο. εὖ δὲ ἐποίει καὶ Σωκράτης τὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦντα λόγον ἐπανορθῶν, ὅτι δεῖ τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν. ἐπηνώρθου δὲ τὸ μὲν φυλάττων, τὸ δὲ μεταγράφων· τὸ τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν μεταγράφων, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ἐπιδιορθούμενος. τὸ μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν ἐπῄνει, τὸ δὲ κακῶς ἐπηνώρθου, τοὺς φίλους μὲν εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς μὴ κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ φίλους μεταγράφων, καὶ πρὸς τὸν ἀπειλήσαντα, ἂν μή σε λαβὼν ἀποκτείνω, ἀνταπειλήσας, b ἂν μή σε φίλον ποιήσω.

Εἰ δὲ τὴν πρᾳότητα ταύτην τριβωνίῳ μέν φησί τις προσήκειν, ἁλουργίδι δὲ μή, ἀλλ' ἐγώ σοι καταριθμήσω καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν βασιλέων παραπλησίους Σωκράτει γεγενημένους. Φιλίππῳ τῷ Ἀμύντου κατεῖπέ τις ὑτουδὴ τῶν ταξιαρχῶν ὡς ἀπεχθῶς διακειμένου καὶ ῥᾳδίως κακόν τι βουλεύσοντος, εἰ μὴ τάχιστα ἐκποδὼν γένοιτο. τί οὖν ὁ Φίλιππος; οὐκ εὐθὺς ᾖξεν ἐπὶ τὸν σίδηρον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμᾶς, φησί, τὸ αἴτιον τῆς ἀπεχθείας· ὁ γὰρ ἀνὴρ οὐχ ὁ φαυλότατος c τῶν Μακεδόνων. καὶ τά τε ἄλλα ἐπιμελεῖται εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ προῖκα ἐπιδίδωσι δεομένῳ θυγατρὸς ὡραίας. καὶ μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ἦν πιστότερος τῷ βασιλεῖ τῶν πάλαι κεκριμένων ἐπιτηδείων.

113, 2 *μέλος* A. *μέρος* H. 24 *κατεῖπέ τις*] Vide Plutarch. Moral. p. 177 d. cum Wyttenbachii annotatione vol. VI. p. 1056. 26 *γένοιτο* codex Ambros. apud Wyttenbach. *γένηται* H. 27 *ᾖξεν* A. *ἧκεν* H. 32 *κεκριμένων*] *κεκρυμμένων* A.

Ὡς εὐεργεσίη κακοεργίης μέγ' ἀμείνων.

οὐ γὰρ ῥάδιον οὕτω τινὰ ἐν ἀνθρώποις ἀπάνθρωπον φῦναι ὥστε παρ' οὗ τὰ ἔσχατα πείσεσθαι προσεδόκησε, τούτῳ χρηστῷ καὶ προσνείμαντί τι τιμῆς οὐκ εὐθὺς εὔνουν γενέσθαι, ἀλλ' ὁ τὴν τιμωρίαν διαφυγὼν ὅσῳ
d δικαιότερον ὦφλε, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπόχρεως γίνεται τῷ συγχωρήσαντι. οὕτω δὲ Ἀλέξανδρος Μέμνονα τὸν Δαρείῳ συστρατηγήσαντα ἀποκτιννύειν τινῶν κελευόντων, ἐπειδὰν ὡς τάχιστα κύριος γένηται, Μηδαμῶς, ἔφη, ἀλλὰ ποιήσωμεν ἀντὶ φιλοδαρείου τὸν ἄνθρωπον φιλαλέξανδρον, καὶ οὕτω τὴν εἰς ἐκεῖνον σπουδὴν εἰς ἡμᾶς μεταθήσεται. ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Βοιώτιος στρατηγός, ἐπειδὴ Θηβαῖοι τῶν πόλεων ἐξελαύνειν ἐπεχείρουν τοὺς λακωνίζοντας, Ἀλλ' οὐδείς, ἔφασκεν, ὦ
96 a Θηβαῖοι, τίκτεται φύσει φιλοθήβαιος, ἢ φιλολακεδαιμόνιος, ἀλλ' ἕκαστος ἑαυτῷ ἁπανταχόθεν τὸ συμφέρον ἐπιζητῶν παρ' ὧν ἂν τὰ χρηστότερα προσδοκήσῃ, τούτοις ἑαυτὸν προσνέμει. ταύτην τοίνυν ἐμποιητέον τὴν ἐλπίδα τοῖς ὑπηκόοις, καὶ οὐ δεήσεσθε ὅπλων πρὸς τὸ ποιεῖν ἑαυτοῖς ἐπιτηδείους, ἀλλ' ὄψεσθε τὰ ὑμέτερα ἑκόντας αἱρουμένους.

Εἶεν. ἀλλ' οἱ μὲν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδόκιμοι τοῦτον τὸν τρόπον, οἱ δὲ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες πῶς;
b ἅπαντες, ὧν τὰ μεγάλα ὀνόματα παραπλησίως σοὶ τοὺς ἠτυχηκότας μετεχειρίσαντο, Πομπήιος τοὺς Σερτωρίῳ συνεπαναστάντας, Καῖσαρ τοὺς Πομπηίῳ συμπολεμήσαντας, ὁ Σεβαστὸς τοὺς Ἀντωνίῳ συναποστάντας, Μάρκος τοὺς Κασσίῳ συναραμένους. τοὺς δὲ ἐφεξῆς καὶ ἐγγὺς ἡμῶν τούτους οὐ λέγω· καὶ οὗτοι πάντες

114, 1 Ὡς] Odyss. χ, 374. 2 ἀπάνθρωπον Stephanus. Vulgo ἄνθρωπον. 3 φῦναι] φῆναι A. 4 προσνείμαντί τι] προσεῖναι ἄντι A. 6 ὦφλε] ὤφειλε A. τοσούτῳ] τοσοῦτον A. Quo recepto, ὅσῳ in ὅσον mutandum videtur: conf. p. 83 a. 12 ταὐτὸ] αὐτὸ A. 15 τίκτεται] φαίνεται A. 17 προσδοκήσῃ] προσδοκοίη A. 20 ἑαυτοῖς] ἑαυτοὺς A. ὑμέτερα] αἱρούμενα A. 25 μετεχειρίσαντο] μεταχειρίσαντι A. 29 οὐ λέγω Petavius. Aberat οὐ.

τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως στοχαζόμενοι, ὅτι μηδὲν πρὸς εὔνοιαν ἐπαγωγότερον εὐεργεσίας καὶ ὅτι βέλτιστον βασιλεῖ τὸ δι᾽ εὔνοιαν ἐπισπᾶσθαι, καὶ μὴ διὰ τὸν φόβον κρατεῖν· ἡ μὲν γὰρ ἑκόντων, ὁ δὲ ἀκόντων ποιεῖ κυ- c ρίους. καὶ δυνάμει μὲν εὔνοιαν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν καταλυθεῖσαν, εὐνοίᾳ δὲ δυνάμεις πολλάς.

Ἰδιώτῃ μὲν τοίνυν οὐχ οὕτω ῥᾴδιον μετασκευάζειν εἰς οἰκειότητα τοὺς ἀπεχθῶς διακειμένους. ὅταν γὰρ ἐν ἴσῳ καθεστήκῃ τοῖς προσκεκρουκόσιν, οὔτε ἀφεὶς τὴν ὀργὴν δῆλός ἐστι, τῷ μὴ κεκτῆσθαι ἀναμφισβήτητον τοῦ τιμωρεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, οὔτε ὑπάρχων εὐεργεσίας, τῷ πολλάκις ἀδυνατεῖν, κἂν προαιρῆται. βασιλεῖ δὲ ἐκφανοῦς ὑπαρχούσης καὶ τοῦ βλάπτειν καὶ τοῦ d ποιεῖν εὖ τῆς ῥᾳστώνης, εἰς τὴν ἀμείνω χώραν μεταθετέον ἀεὶ καθάπερ ψῆφον ἐν πεττείᾳ κειμένην ἐν τῇ φαυλοτέρᾳ, καὶ ποιεῖν τοὺς τέως ἐχθροὺς πιστοὺς καὶ οἰκείους τῇ τῶν ἀγαθῶν χορηγίᾳ.

Καὶ ταῦτα ἐγὼ μεταμόρφωσιν βασιλικωτέραν νενόμικα ἧς μετεμόρφου Ξέρξης τὴν ἤπειρον καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἧς ἡ Κίρκη τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἧς ἡ Μήδεια τὸ γῆρας καὶ ἧς Αὐτόλυκος τὰ φώρια. οὐ γὰρ 97 a ἐστι πρὸς τὴν φύσιν φιλονεικία, ἀλλὰ θεόσδοτος ἀκριβῶς ἡ δύναμις αὕτη καὶ Ἑρμοῦ δῶρον, ψυχὰς ἐξ ἀγρίων ἡμέρους καὶ ἐξ ἀλλοτρίων ἐπιτηδείους. νῦν δὲ τοῦ χαλκὸν μὲν εἰς ἀργύριον μεταβαλεῖν καὶ τοῦ τὸ ἀργύριον εἰς χρυσίον ἀσμένως ἄν τινα ἐξεύροιμεν τέχνην, ᾧ δὲ ἔνεστιν ἀνθρώπους εἴτε ἀπὸ τύχης εἴτε ἀπὸ γνώμης ἀφηνιάσαντας αὖθις χειροήθεις ποιῆσαι, οὗτος εἰ τὸ νουθετεῖν ἐάσας τῷ ἐπὶ καιροῦ λελυπηκότι ἀδιάλλακτα ἀγανακτοίη καὶ τοῦ βασιλεῖ προσήκοντος ἐπίπρο- b σθεν ἄγοιτο τὸ θυμῷ κεχαρισμένον, πῶς οὐκ ἂν ἀτοπώτερος εἴη τῶν ἡνιόχων, οἳ τοὺς αὐθάδεις τῶν ἵπ-

---

115, 8 εἰς οἰκειότητα A et Taurinensis. εἰς om. H. 10 ἀναμφισβήτητον] ἀναμφίσβητον A. 19 τὴν ἤπειρον A. μὲν ἤπειρον H. 31 ἄγοιτο A. ἄγοι H.

πων οὐκ ἀποσφάττουσι παραχρῆμα, ἀλλὰ πρᾳοτέρους ποιήσαντες χρῶνται βελτίοσι γεγενημένοις;

Ἔχω δέ σοι καὶ ἕτερον εἰπεῖν βασιλέα τοσαύτης μὲν οὐκ ἄρξαντα γῆς ὅσης Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος, τῷ Πυθίῳ δὲ ὅμως παρασχόντα ἀμφισβήτησιν, εἴτε θεὸν αὐτὸν προσρητέον εἴτε ἄνθρωπον, Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην. οὗτος τοίνυν οὐκ εἰς χρήματα ζημιωθεὶς οὐδὲ στρατιώτας ἀφαιρεθεὶς, ἀλλ' αὐτὸν ἐκκοπεὶς τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, νέου τινὸς ξύλῳ πατάξαντος ἐν
c ἐκκλησίᾳ, παραλαβὼν τὸν ἐκκόψαντα οἴκοι, πῶς ἐτιμωρήσατο; πῶς ἠμύνατο; ἀντέκοψε μὲν καὶ αὐτὸς, ἀλλ' οὐ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἐκκόψαντος, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὴν θρασύτητα, ἀντὶ μοχθηροῦ πολίτου χρηστὸν ἀποφήνας. διὰ τοῦτο ἄρα ὁ Πύθιος τῆς μὲν ψάμμου τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐδίσταξεν ὁπόση εἴη οὐδὲ τῆς θαλάσσης τοὺς χόας, τὸν δὲ βασιλέα τὸν οὕτω φρονοῦντα οὐκ εἶχεν ἀποφήνασθαι πότερον θεὸς ἢ ἄνθρωπος εἴη. σὺ δὲ οὐχ ἕνα ἐπράϋνας, ὥσπερ Λυκοῦργος, οὐδὲ ἕνα ἀντὶ ἐχθροῦ φίλον ἐποίησας, ὥσπερ Ἀλέξανδρος, οὐδὲ
d τὸν δεῖνα λοιδορησάμενον προσηγάγου, ὥσπερ ὁ ἔναγχος εὐδοκιμήσας, ἀλλ' ἔξεστιν ἀριθμεῖν κατὰ φῦλα, στρατηγοὺς χωρὶς, ταξιάρχας χωρὶς, λοχαγοὺς πολλοὺς, ἴλας τοξευτῶν, ἴλας ἱππέων, τοὺς ἐκ τῆς μεγάλης βουλῆς, οἷς εὖ οἶδ' ὅτι τοσούτοις οὖσι καὶ τηλικούτοις οὐκ εἰς μακρὰν τὸ ἐνδέον προσθήσεις. καὶ τότε ἐξέσται μοι μετὰ παρρησίας διστάσαι „Δίζω εἴ σε θεὸν μαντεύσομαι
98 a ἢ ἄνθρωπον“, οὐχ ὅτι καὶ νῦν τινες χαλεπόν τι καὶ πέρα τοῦ μέτρου πεπόνθασιν, ἀλλ' ὅτι σὺ σαυτοῦ πεποίηκας καὶ τὰ εἴσω τοῦ μέτρου. καὶ ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι οὔ τι τοῖς ὑπ' ἐκείνων πταίσμασιν ἀκόλου-

116, 5 τῷ Πυθίῳ] Apud Herodotum I, 65. et alios quos indicat Maius ad Diodori Excerpta p. 1. 8 οὐδὲ στρατιώτας ἀφαιρεθεὶς add. A et Taurinensis. ἀλλ' αὐτὸν ἐκκοπεὶς om. Taurinensis. 20 λοιδορησάμενον] λοιδορησάμενος A. ὥσπερ ὁ A, ὁ om. H. 25 ἐξέσται] ἔξεστι A. 28 σαυτοῦ] σαυτῷ A. 30 ἀκόλουθον ἦν H. ἦν om. A.

θον, ἀλλὰ τί τοῖς ὑπὸ σοῦ περὶ τοὺς λοιποὺς πεπραγμένοις, καὶ θαυμάσουσιν οὐχ ὅτι μὴ πάντες οἱ τὰ αὐτὰ πλημμελήσαντες τὴν αὐτὴν δεδώκασι δίκην, ἀλλ' ὅτι μὴ πάντες οἱ τὰ ἴσα ἐξαμαρτόντες τῆς ἴσης τετυχήκασι φιλανθρωπίας.

Ἐπεὶ τά γε πράγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἐξετάζοντι b ἐντιμότερον σὺ προσενήνεξαι τοῖς ἑαλωκόσιν ἢ ἕτεροι τοῖς ὑπὲρ σφῶν ἀριστεύσασιν. οἶδας γάρ, ὡς ἔοικεν, ἀκριβῶς ὅτι δεῖ μὲν καὶ θυμοῦ μέγεθος ἐνυπάρχειν τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ μέγαν ὄντα τὸν θυμὸν εὐήκοον εἶναι προσήκει, ὥστε εὐμετάπειστον εἶναι τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ἅπαξ παραλλάξαντος ἀνακαλεῖσθαι τὴν ἀκμὴν οὐ μεγάλης, ἀλλὰ καὶ πάνυ σμικρᾶς διανοίας, ὥσπερ μειρακίου τραῦμα ἀλύπως ἰαθὲν ἀναξαίνοντος καὶ διατρίβον- c τος ἐν τῷ βοᾶν, δέον τῷ φαρμάκῳ συγχωρήσαντα ἀπηλλάχθαι· φάρμακον δὲ ὀργῆς οἰδαινούσης τὸ μὲν αὐτίκα λόγος ἐστίν, ᾧ σὺ τηνικαῦτα ἐπράϋνας σφαδάζουσαν καὶ ζέουσαν ἔτι, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ὁ χρόνος ἰατρὸς ἤδη γίνεται καὶ τοῖς λίαν δυσμεταχειρίστοις. τὸ δὲ ὑπ' ἀμφοῖν ἀμείλικτον ἔξω τῆς φύσεως ὑπολαμβάνεις καὶ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης. διό φησιν Ὅμηρος τοὺς μὲν ἄλλους θεοὺς τρεπτοὺς εἶναι καὶ παραρρήτους, τὸν δὲ Ἅιδην μόνον ἀμείλικτον καὶ d ἀδάμαστον.

Τοιγαροῦν μόνος αὐτοκρατόρων καὶ οἷς ἐπιεικέστερον προσηνέχθης, τούτους χαλεπώτερον τετιμώρησαι εἰς αἰσχύνην καὶ μεταμέλειαν καταστήσας, καὶ τῇ παρ' ἑαυτῶν λύπῃ κολάσας τοὺς πλημμελήσαντας, αἰσθομένους ἐξ ὧν οὐκ ἀντέπαθον κακῶς οἷα ἠδίκησαν. χαλεπωτέρα δὲ ἐλευθέρῳ λύπη τῆς διὰ τοῦ σώματος γινομένης ἡ διὰ τῆς αἰσχύνης ἐστί. σημεῖον δέ· τὰς μὲν 99 a γὰρ ὑπομένουσι καὶ ἐγκαρτεροῦσι, δι' αἰσχύνην δὲ προΐενται πολλάκις τὸν βίον. πῶς οἴει θρηνοῦσι τὴν ἀβουλίαν; πῶς οἴει στένουσι τὴν γοητείαν, οἷον ἀνθ' οἵου

117, 2 θαυμάσουσιν] θαυμάζουσι Monac. 113. 14 ἀναξαίνοντος] ἀναξαίνοντες A. 16 οἰδαινούσης] οὐδενούσης A.

προείλοντο παραβάλλοντες καὶ πειρώμενοι βελτίονος εἰς ὃν ἐξήμαρτον ἢ ᾧ φενακισθέντες προσέθεντο; οὐδὲ γὰρ ἐν μέσοις τοῖς κινδύνοις ἦν ἀνεκτός, ἀλλ' εἴ ποτε σμικρὸν ὑπὸ τῆς τύχης ἀνερριπίσθη, τοῦ Ξέρξου παρῄει τὴν ὀφρῦν, τοῦ Καμβύσου τὴν παροινίαν, οὐδὲ ἀνδρα-
b ποδοις μετρίως χρώμενος τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γοητευθεῖσιν. ὃ δὲ μάλιστά μοι δοκεῖ τῆς ἐκείνου φύσεως δεῖγμα γεγενῆσθαι, τοῦτο οὐ πρὶν εἰπεῖν παύσομαι.

Φιλοσοφίαν τοίνυν, ὦ βασιλεῦ, ἅπαντες μὲν ᾐδέσθησαν ὥσπερ τι πάτριον ἱερὸν οἱ σὺν νόμῳ τὰς βασιλείας διαδεξάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ συμπαρέλαβον ἐπιστατοῦσαν καὶ τοῦ βίου σφῶν προεστήσαντο, οἷς ἐκτιννύει τὰ γινόμενα χαριστήρια, ἀνεξάλειπτον αὐτῶν
c τὴν ἀγαθὴν μνήμην τῷ παντὶ χρόνῳ συμπαραπέμπουσα. καὶ γὰρ ὅστις ἔδοξεν οὐ πρὸ πολλοῦ περιορᾶν ἀδικουμένην, οὐκ αὐτός τι κακὸν ἐργασάμενος, ἀλλ' ὅτι προήκατο μόνον καὶ περιεῖδεν, ὅμως οὐκ ἀνταναφέρει τῇ λοιπῇ δόξῃ πρὸς ταύτην μόνην τὴν δυσφημίαν. ταύτης τοίνυν ἔτι μικροῦ περισωζομένου λειψάνου, οὐκ ἔχων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἐγκαλέσαι, ἀλλ' ὅτι μόνον συνῄδει μὴ δυναμένην συνεπαινεῖν τῷ τολμήματι, οὐκ ἐφείσατο ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ οὐδὲ ὤκνησε ψῆφον ἐξενεγκεῖν, ἣν
d οἱ θεοὶ καλῶς ποιοῦντες ἔτρεψαν αὐτῷ παραχρῆμα εἰς τὴν κεφαλήν, ὁ τὸν πώγωνα καθειμένος καὶ τοῦ φιλοσοφωτάτου τῶν βασιλέων ἀντιποιούμενος, ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς οἱ τοῖς ὅπλοις ἐντεθραμμένοι, ἀλλ' εἰσκαλεῖτε καὶ συμπαρίστασθε καὶ τῶν μεγίστων τιμῶν ἀξιοῦτε.

Καὶ τοῦτον μὲν ἐῶ, ἀλλὰ τὸν καθηγητὴν ἐκείνου τοῦ αὐτοκράτορος διασπαράττειν πρώην τῶν στρατιω-

---

118, 3 μέσοις add. A et Taurinensis. ἀλλ' εἴ A. * * * ἀδύσας H. 4 ἀνερριπίσθη A. ἀνερριπίσθαι H. 16 προήκατο] προσήκατο A. 20 ἐγκαλέσαι] ἐπαινέσαι A, sed ἐγκαλέσαι ab eadem manu in margine. 21 συνεπαινεῖν A. ἐπαινεῖν H. 25 ἀντιποιούμενος A. μεταποιούμενος H. περὶ Ἰουλιανοῦ βασιλέως δοκῶ ἀποσκώπτειν τοῦ παραβάτου. schol. A. 26 οἱ τοῖς A. οἱ om. H. εἰσκαλεῖτε A. εἰσκαλεῖσθε H. 28 τοῦτον Monac. 113. τοῦτο H.

τῶν ὡρμημένων ἐξελόμενοι προὔπτου θανάτου, ἐπειδὴ 100 a τὸν θυμὸν ἔδει παραμυθήσασθαι τῶν δικαίως ἀγανακτεῖν πεπιστευκότων, χρήμασι μόνοις ἐζημιώσατε. χρὴ γάρ, ὡς ἔοικεν, ἐξ ἀμφοῖν ὑμᾶς φιλοτιμεῖσθαι, καὶ δι᾽ ὧν εὖ ποιεῖτε φιλοσοφίαν καὶ δι᾽ ὧν τοῦ πάσχειν κακῶς ἐξαιρεῖσθε, καὶ πᾶσι γενέσθαι φανερὸν ὅτι μήτε ἐκείνη ἡ ψῆφος τῆς ὑμετέρας κρίσεως ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ θορύβου καὶ τῆς συστάσεως καὶ τῆς εἰωθυίας ἀπαντᾶν ἀγνωμοσύνης τοῖς ἐν παιδείᾳ διενεγκοῦσι. καὶ b τούτου τεκμήριον ἐναργές· τὸν γὰρ ἐγκληθέντα μὲν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πρᾳότερον δὲ χρησάμενον τῇ παρὰ τῶν πολλῶν δυσμενείᾳ οὔτε τιμῇ παραχρῆμα ἀφήκατε.

Ἀλλ᾽ ἱκανῶς ἔχει τῷ νεμεσήσαντι δαιμονίῳ εἴ τί τοι καὶ πρότερον παρεώραται. ἀλλὰ τά νῦν γε ἄντικρυς τῆς Σωκράτους μεγαλοψυχίας οὐχ ἥρπασε τὸν καιρὸν βουλιμιῶν, οὐ συμπαρηνέχθη τῇ φορᾷ τοῦ ἀλάστορος, οὐ ῥῆμα ἀφῆκεν ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν τῶν ἐννόμως βασιλευόντων τῆς φιλανθρωπίας c ἀνεκτοτέραν ὑπέλαβε τοῦ τοῖς νόμοις ἐπαναστάντος, ἀλλὰ μᾶλλον εἵλετο διακαρτερεῖν ἐν οἷς ἦν ἢ τὰ παρόντα μεμψάμενος ἀπηλλάχθαι. τοιγαροῦν ἅπαντα ὁ μιαρὸς τἄλλα μετακινῶν, τὰς ἐκείνου συμφορὰς μόνας ἐφύλαξεν ἐπὶ σχήματος. καίτοι εἰ καὶ πάνυ δικαίως καταψηφισθέντα ἠπίστατο, ἀλλ᾽ ἑτέροις γε ἔδωκεν ἄδειαν πολλῷ δικαιότερον κατεγνωσμένοις. νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἤνεγκεν ὑπὸ τοῦ μάλιστα παρ᾽ ὑμῶν πάσχειν δοκοῦντος κακῶς παρορώμενος. d δίκαιος οὖν ἀπολαῦσαι τῆς σῆς πρᾳότητος ὁ τῆς ἐκείνου μὴ ἐθελήσας· καλόν τι διασώσασθαι τὰ ζώπυρα τῆς φιλοσοφίας· σημεῖον γὰρ βασιλέως εὐδαίμονος αὕτη ἡ τέχνη ἐπιδιδοῦσα, καὶ ἀνάγκη ἀρετὴν ἔντιμον εἶναι παρ᾽ οἷς φι-

---

119, 7 *ἐκείνη*] *ἐκείνης* A. *ὑμετέρας*] *ἡμετέρας* A. 11 *πρᾳότερον* A. *πρᾳοτέρᾳ* H. 12 „Sub *οὔτε τιμῇ* latet error.“ Stephanus. *οὐ τετιμημένον* Roulezius p. 29. „*οὔτε τιμή*. Leg. *οὐδὲν ὅτι μή*.“ Iacobsius. 30 *βασιλέως* A. *βασιλείας* H.

λοσοφία σπουδῆς ἀξιοῦται, ἐν ᾗ δεῖ σε μνήμην ἀθά-
101 a νατον καὶ ἀγήρω καταλιπεῖν. οὐ γὰρ μόνον οἱ τὰς
πόλεις εὖ ποιοῦντες ἀθανάτους καταλείπουσι τὰς μνή-
μας, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων τι-
μῶντες. ἀεὶ γάρ, ἕως ἂν ᾖ γένος ἀνθρώπων, οὐκ ἐπι-
λείψουσιν οἱ περὶ τοὺς θειοτέρους τῶν λόγων φιλοχω-
ροῦντες. ὥστε ἀνάγκη διαδόσιμον γενέσθαι τὴν φή-
μην τῶν καλῶς αὐτῇ προσενεχθέντων εἰς ἅπαντα σχε-
δὸν τὸν αἰῶνα.

120, 4 κάλλιστα] μάλιστα Λ.

VIII.

ΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΚΟΣ. b

Περὶ φύσεως βασιλικῆς καὶ αὐτὸς οὕτω γινώσκων τυγ-
χάνω, καὶ ἐπαινῶ Πίνδαρον τὸν ποιητήν, ὡς ἄρα οὐ
πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ τὸ προελθεῖν
εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μετὰ
δικαιοσύνης προαιρουμένοις. καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα
συνδιαιτᾶται καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, παραπέμπουσα
μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἡ δὲ
τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ ὅσῳπερ ἂν θᾶττον ὑπάρξῃ, το- c
σούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς συνεινήνο-
χεν. οὐ γὰρ ἐᾷ πλείοσι περιπεσεῖν πλημμελήμασιν,
οὐδὲ τοῦ γήρως πειρασθῆναι δυσκολωτέρου, προανα-
σείοντος τὰς φροντίδας, ὧν μεταλλάξαντες ὑπομενοῦσιν.
εἰ οὖν ἀληθὴς οὗτος ὁ λόγος ἐπὶ τῶν ἰδίων βίων ἐστί,
πόσῳ μᾶλλον ἐφ' ὧν πολλοὺς ἀναγκαῖον συναπολαύειν
ἢ τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς μοχθηρίας; ἄμφω ταῦτα, καὶ τὰ
χρηστὰ λέγω καὶ τὰ φαυλότερα, τῷ χρόνῳ συνεπιδί- d
δωσι. καὶ εὔξαιντο ἂν οἱ κοινωνοῦντες τὰ μὲν ἐπὶ
πλεῖστον αὐτοῖς χορηγεῖσθαι, τὰ δὲ μηδὲ ἀκαρῆ πα-
ραμένειν.

Χρύσιππος δὲ ἄχρι τῶν ῥημάτων ἔοικεν ἀνδρίζε-
σθαι, ταυτὸν δύνασθαι φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίῳ μίαν
ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καὶ μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς.

121, 3 Πίνδαρον] Fragm. 233. pag. 672. Boeckh.
9 κακίας ἀπαλλαγὴ] τὸν θάνατον λέγει, περὶ τῶν κακῶν τοῦτο τῶν τάχιον τελευτώντων. schol. A. 17 συνεπιδίδωσι A. συνεπιδιδοῦσι H. 19 μηδὲ ἀκαρῆ A. μηδ' ἐν ἀκαρεῖ H.

οὐδὲ γὰρ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι πρὸς τὸ ἔργον ἄν τις
102 a ἀρκεῖν ὑπολάβοι καθάπερ ἀστραπὴν ἐκλάμψασαν τὴν ἀρετὴν εὐθὺς ἀποσβῆναι, ἀνδρὶ δὲ

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε,

καὶ ᾧ πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν κοινωνεῖν ἀνάγκη τῶν ἀγαθῶν, πῶς; ὦ βέλτιστε Χρύσιππε, οὐ συνεύχῃ τὸν χρόνον καὶ ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰρ ἂν ἐκεῖνον μακρότερον ποιῇς, τοσούτῳ μακροτέραν ποιεῖς τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. ταύτῃ τοίνυν ἐγὼ μάλιστα φαίην ἂν τῶν τυράννων εἶναι τοὺς βασιλέας,
b ὅτι τῶν μὲν ὁ πλείων χρόνος ἀληθής ἐστιν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις, ἡ τυραννὶς δὲ ἡ μακροτέρα μακρότερον πένθος ἐστὶ τῶν χρωμένων, καὶ αἱ πεντάδες αὗται τῶν ἐνιαυτῶν καὶ αἱ δεκάδες δικαιοσύνης μὲν καὶ φιλανθρωπίας δορυφορούσης τὴν βασιλείαν εὐκταῖαι, καὶ ἀσμενέστατοι οἱ κύκλοι καὶ περίοδοι τῶν πανηγύρεων, καὶ ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ πρόεισιν ἕκαστος ἑορτάζων ἀληθινῶς καὶ χορεύων αὐτῇ ψυχῇ καὶ συνεξυμνῶν τὸν θεὸν τὸν μηκύνοντα τὴν εὐπραγίαν. εἰ δ' ἡ ἀπανθρωπία καὶ χαλεπότης σχῆμα ὑποδύοιτο βασιλείας, ἡ ταύτης διατριβὴ καὶ ὁ ταύτης χρόνος ἀνεόρταστος τοῖς
c ὑπηκόοις. καὶ ἡνίκα ἂν τὰ σύμβολα γίνηται τοῦ χρόνου, μᾶλλον ὑπομιμνήσκει τοὺς ἀνθρώπους ὧν δυσπραγοῦσι, καὶ δέονται πλειόνων μαστίγων ἐπὶ τὰς ἑορτὰς ἢ πάλαι ποτὲ ἐπὶ τὰς μάχας οἱ Ξέρξῃ στρατευόμενοι· καὶ εὐφημοῦσι μὲν ἄνωθεν ἀπὸ τῆς γλώττης, τὰ δὲ εἴσω μεστὰ ὀδυρμῶν. οὕτω γὰρ τὸ μὲν Κύρου γῆρας εὐκτὸν ἦν τοῖς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι, Νέρων δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ἑαυτὸν ἀποσφάξας ὀψὲ λίαν ἐδόκει τεθνάναι.

122, 1 πρὸς A. κατὰ H. 2 ὑπολάβοι] ἀπολαύοι A. ἐκλάμψασαν A. ἐλλάμψασαν H. 7 γὰρ ἂν A. ἂν om. H. 8 ποιῇς A. ποιεῖς H. 15 εὐκταῖαι] εὐκταῖοι A. 16 ἀσμενέστατοι A. ἀσμενεῖς H. οἱ κύκλοι] οἱ om. A. 22 γίνηται A. γένηται H. 24 μαστίγων] τουτ' ἔστι μαστίζειν ἑαυτοὺς ταῖς λύπαις θέλουσι πλέον κατὰ τὰς ἑορτάς. schol. A. 30 τεθνάναι] Vulgo τεθνάναι.

Τί οὖν μοι βούλεται τὸ προοίμιον τῶν λόγων; χρῆναι καὶ νῦν ἀνερωτᾶν ἕκαστον ἑαυτὸν ὅπως ἔχει d *πρὸς τὴν παροῦσαν πανήγυριν. εἰ μὲν δὴ τὰ ἔνδον αὐτῷ κατηφιᾷ καὶ συνέσταλται, ἐπιτρέχει δὲ ὁ γέλως ἄνωθεν καὶ ἡ εὐφροσύνη καὶ τὸ συνευθυμεῖσθαι δοκεῖν τοῖς δρωμένοις, κολακεύσων μὲν ἐγὼ πρῶτος εἰς τὰ βασίλεια παρελήλυθα, κολακεύσοντες δὲ ὑμεῖς οἱ τὸν λόγον ἐπαινεσόμενοι. καὶ κροτεῖτε νῦν, ὡς ἔοικεν, ἀπ' ἄκρων τῶν χειρῶν καὶ ἐκβοᾶτε ἀπ' ἄκρας τῆς γλώττης,* 103 a *ἡ δὲ ἀφανὴς ψῆφος κατακρίνει τε ἡμῶν καὶ θωπείαν καταψηφίζεται. εἰ δὲ διὰ τοῦ βάθους ἡ πανήγυρις ὑμῖν διήκει καὶ ἑορτάζετε ταῖς καρδίαις, αὕτη ἂν ἡ πολύευκτος εἴη πενταετηρίς, αὕτη ἡ ζητοῦσα δεκαετηρίδα, οὗτος ὁ κύκλος, ὃν πολλάκις ὤμεινον ἀνελιχθῆναι τῇ τῆς πεντάδος προσθήκῃ.*

Ἀλλὰ τὴν μὲν περὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον φιλοτιμίαν τοῖς ταῦτα σοφωτέροις παρῶμεν, ἃ δὲ προσήκει b *φιλοσόφῳ τὸ ὄνειδος ἀπωθουμένῳ τῶν σοφιστῶν, κοσμῆσαι τὴν πανήγυριν, ταῦτα ἐπεξίωμεν ἤδη, παραιτησάμενοι μικρὰ τοὺς ἀκροωμένους, ἃ πολλάκις μὲν ἤδη καὶ πρότερον, δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, συχνοτέρας τῆς ἐπῳδῆς, εἰ μέλλοιμέν τι περαίνειν ὡς νομοθετοῦντες τοῖς φιλοσόφοις, καὶ ὅπως λεκτέον καὶ ἃ λεκτέον. οὓς χαλεπὸν μὲν ἐπισχεῖν· ποιοῦνται γὰρ καὶ τὰ ἐναντιώτατα ἀφορμὰς, σιωπῶντα μὲν φιλόσοφον λοιδοροῦντες ὡς δι'* c *ἀδυναμίαν τοῦ λέγειν σεμνότητα σχηματιζόμενον, λέγοντι δὲ ἐπιτιμῶντες ὡς ἐκ φιλοσοφίας εἰς ῥητορικὴν μετιόντι, κἂν μὲν νουθετῇ, φλυαρεῖν, ἂν δὲ ἐπαινῇ, κολακεύειν, ἂν δὲ ἐλέγχῃ, μελαγχολᾶν, ἂν εἰς τὰ βασίλεια παρίῃ, περιεργάζεσθαι, ἂν οἰκουρῇ, κεῖσθαι μάταιον ἄχθος ἐπὶ τῆς γῆς, ἂν πολιτεύηται, σπουδαρχεῖν, ἂν ἀφιστῆται*

123, 4 *κατηφιᾷ* Iacobsius ad Philostrat. p. 606. Vulgo *κατηφᾷ*. 6 *κολακεύσων* A. *κολακεύων* H. 7 *παρελήλυθα* A. *εἰσελήλυθα* H. 11 *ὑμῖν*] *ἡμῖν* A. 12 *αὕτη ἂν* A. *ἂν* om. H. 22 *περαίνειν* Wyttenbach. ad Plutarch. de S. N. V. p. 74. Vulgo *παραινεῖν*. 26 *ἀδυναμίαν* A. *ἀδυναμίας* H. 31 *ἀφιστῆται* Iacobsius. Vulgo *ἀφίσταται*.

τῶν κοινῶν, ἀχρεῖον εἶναι. τί οὖν ἂν πάθοιμεν πρὸς ἀνθρώπους οὕτω δυσκόλους, οἳ χώραν οὐκ ἔχουσιν εἰς ἣν ἂν τάξειαν ἡμᾶς, ἀλλὰ βαρύτεροι καθεστήκασι τοῖς d φιλοσόφοις τῶν τὰ μειράκια παιδαγωγούντων; διὰ τούτους οὖν καὶ τοὺς τοιούτους μικρά μοι συγχώρησον, ὦ βασιλεῦ, ἐκλογήσασθαι καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν λόγων οὓς προαιροῦμαι. ἔσται δὲ οὐ ταῦτα ἔξω τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ προὔργου τῷ καθορᾶν δυναμένῳ.

Ἐγώ, φιλανθρωπότατε αὐτοκράτορ, ταύτῃ μάλι-104a στα τῶν ἄλλων τεχνῶν φιλοσοφίαν διαφέρειν πεπιστευκώς, ὅτι μὴ κέχηνε πρὸς δόξας ἀνθρώπων, μηδὲ τὰς ἀκοὰς ποιεῖται κριτὰς ὧν αὐτῇ πρακτέον ἐστὶν ἢ ῥητέον, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν ὁ λόγος ὑφηγῆται συντείνειν αὐτῇ πρὸς τὸ κεφάλαιον, ὃ προεστήσατο. ταῦτα ἐγὼ εἰκότως πρὸς τοὺς ἀρχαίους πατέρας τῆς τέχνης ἐμαυτῷ καὶ νομοθέτας ποιούμενος ἁπανταχοῦ πειρῶμαι τοῖς ἴχνεσι τοῖς ἐκείνων ἀκολουθεῖν, ἂν οἷός τε ὦ. φασὶ δὲ ἐκεῖνοι δύο ὁδοὺς εἶναι φιλοσοφίας, τὴν μὲν ἀνθρωπίνην, τὴν δὲ θειοτέραν, δεῖσθαι δὲ ὁμοίως ἀλλή- b λων καὶ οὔτε τὴν ἀνθρωπίνην ἐξεῖναι βαδίζειν ἄνευ τῆς θείας οὔτε τὴν θείαν ἄνευ τοῦ προκαθήρασθαι τῇ ἀνθρωπίνῃ. μεταλλάττειν οὖν τὰς ὁδοὺς τοὺς ὀρθῶς ὁδοιποροῦντας καὶ μεταβαίνειν ἐκ τῆς ἑτέρας εἰς τὴν ἑτέραν, ὡς ὁ καιρὸς ὑφηγεῖται. τίκτεσθαι γὰρ ἡμᾶς οὐχ ἑαυτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ φίλοις καὶ ἁπλῶς ἀνθρώποις. ὅταν μὲν οὖν ὁ καιρὸς παραγγέλλῃ μηδ᾽ ὁτιοῦν ὄφελος εἶναι προσιόντι τοῖς ἀνθρώποις τῆς κατεχούσης πολιτείας καὶ τῶν ταύτης προεστηκότων, ἀποκλειόντων τὴν ὁδὸν τοῖς φιλοσοφοῦσιν, ὥσπερ τῶν ἀρρωστούντων τοῖς ἰατροῖς, τηνικαῦτα δὴ c προσήκειν τῶν κοινῶν ἀναγκαίως ἀφισταμένους ἀγαπᾶν

124, 3 ἂν τάξειαν A. ἂν om. H. 14 συντείνειν] συντείνει F. A. Wolfius. 28 ἀνθρώποις] ἀνθρωπίνοις A. 32 ἀφισταμένους A. ἀφισταμένοις H.

εἰ τὸ καθ' ἑαυτοὺς εὖ διαθήσονται, ὥσπερ ἐν ζάλῃ κονιορτοῦ, φησὶν ὁ Πλάτων, ὑπὸ πνεύματος φερομένου, ὁρῶντες τοὺς ἄλλους καταπιμπλαμένους ἀδικίας τε καὶ ἀνόμων ἔργων, αὐτοὶ στάντες ὑπὸ τειχίον, τό γε μὴ τὰ αὐτὰ παθεῖν τοῖς πολλοῖς κέρδος ἡγήσονται· ὅταν δὲ εἰσκαλῇ μὲν ὁ τῆς πολιτείας προεστηκώς, ἐνδιδῷ δὲ ἐλπίδας χρηστὰς ἁπτομένοις τῆς ἰατρείας καὶ τὰ παραγγέλματα καταδέχηται γεννικῶς, καὶ ἀπαιτῇ τὴν παρρησίαν ὥσπερ ὄφλημα ἀναγκαῖον παρὰ τῆς τέχνης, καὶ μηδὲν αὐτῆς νουθέτημα ἄχρι τῶν ὤτων προσίηται, d ἀλλ' ἐγχαράττῃ τὰς συμβουλίας τῇ ψυχῇ καὶ περιφέρῃ τὸν ἐφεξῆς χρόνον, καθάπερ ἐν στήλῃ ἀδάμαντος ἐγγεγραμμένας, ὁ τούτῳ μὴ προσιὼν συνεχῶς μηδὲ χειροήθη κατασκευάζων, μήτ' ἐπιδεικνύμενος τὴν τέχνην ἣν ὑπισχνεῖται, ἀνηκουστεῖ μὲν φιλοσοφίας, ἀνηκουστεῖ δὲ Πλάτωνος τοῦ σοφοῦ, βασιλέα νέον ἐπιζητοῦντος εὖ πεφυκότα, ὡς τηνικαῦτα μάλιστα τὴν χρείαν ἐπιδεῖξαι τὴν ἑαυτῆς δυνησομένης φιλοσοφίας.

Καὶ διὰ ταῦτα ἐκεῖνος οὐκ ὤκνει διαπλέων ἐκ 105 a **τῆς Ἀττικῆς τὸν Ἰόνιον, καὶ τὰ πρῶτα ἁμαρτὼν δευτέραν πεῖραν προσενεγκεῖν, καὶ τὰ δεύτερα ἀμεληθεὶς μηδὲ τὰ τρίτα ἀποκνῆσαι. καίτοι Πλάτων μὲν τῇ Διονυσίου φύσει φιλονεικῶν ἐπεχείρει τοῖς ἀνιάτοις, τὴν δὲ σὴν φύσιν ἔξεστι καθορᾶν κηρίνου παντὸς ἐκμαγείου εὐπλαστοτέραν πρὸς ἀρετήν. μᾶλλον δὲ τί δεῖ κύκλῳ περιϊέναι καὶ οὐκ αὐτὸν Πλάτωνα μάρτυρα παραστήσασθαι; ὡς ἐκεῖνος μὲν πλέων ὡς Διονύσιον τοὺς αὑτοῦ νόμους παρεώρα, οὓς ἔθετο ἡμῖν ὥσπερ γνωρίσματα** b **φύσεως εὐαγώγου πρὸς βασιλικὴν ἀρετήν, ἡμεῖς δὲ ταυτὶ τὰ γνωρίσματα ἐξευρόντες ἀγαπητῶς συνδεδραμηκότα μᾶλλον ἀκούομεν Πλάτωνος ἢ αὐτὸς ἑαυτοῦ, καὶ τοῖς ἴχνεσιν ἀκολουθοῦμεν, ὧν ὁ θέμενος ὠλιγώρησε.**

125, 2 *Πλάτων*] De Rep. VI. p. 496 d. Conf. infra p. 326 b. 4 *τειχίον* A. *τειχίου* H. 14 *μήτ'*] Immo *μηδ'*.
24 *κηρίνου* A. *κηρίου* H.

Σκοπεῖτε γάρ, εἰ μὴ δόξειεν ὑμῖν ἀνὴρ τὰ παρόντα μᾶλλον προφητεύειν ἢ δείγματα εἰς μέσον ὑποδεικνύναι φύσεως ἀπιστουμένης τοσούτων συλλαβεῖν ἀγαθῶν ἀριθμόν, ἃ μὴ ῥᾳδίως ἀνέχεται τὴν κοινωνίαν. δότε γάρ μοι, φησί, βασιλέα νέον, σώφρονα, μεγαλο-
c *πρεπῆ, μνήμονα, πρᾶον, ἀνδρεῖον, εὐμαθῆ. οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν, ὃν ζητεῖς, ὦ θαυμασιώτατε Πλάτων, καὶ λέγεις μοι λίαν ἀκριβῶς, οὐκ εἰδὼς ὃν λέγεις, καὶ τὴν εἰκόνα ἐκμάττῃ, οὐχ ἑορακὼς τὸ ἀρχέτυπον. ἰδοὺ τοίνυν καταμάνθανε πρῶτον τὸ ὕστατον τῶν γνωρισμάτων, ὅπως ἐκλάμπει περιφανῶς ἐν τῷ νεανίᾳ τὸ φιλομαθές, εἰ δὲ βούλει, καὶ εὐμαθές· ὃν οὐδὲ ὁμόγλωττον ὄντα τοῖς λόγοις τοῖς ἡμετέροις προθυμότερόν ἐστιν ἰδεῖν ἀπαντῶντα εἰς τοὺς λόγους ἢ τοὺς λίαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς. καὶ οὐ δεῖ σοι μακρᾶς παραγγελίας οὐδὲ*
d *ἀντιβολήσεων ἐμμήνων, οὐδὲ προστίθεσθαι ἱκετηρίαν, ἀλλ' ἐξαρκεῖ μόνον ἀπαγγεῖλαι. καὶ πράγματα ἕξεις περινοστῶν τοὺς ἰδιώτας· ὁ δὲ προκάθηται ἕτοιμος τὸν χορὸν τὸν οἰκεῖον περιστησάμενος, καὶ τὰς Μούσας οὐκ ἔλαττον ἀσμενίζει τῆς Ἐνυοῦς, καὶ πρὸς τοὺς λόγους οὐχ ἧττον ἢ τὴν σάλπιγγα διεγείρεται. καὶ οὐδὲ τὰ ῥήματα αὐτὸν θορυβεῖ ξένα ὄντα καὶ οὐκ ἐν ἔθει,*
106 a *ἀλλὰ τὸν ἐνδεδυκότα αὐτοῖς νοῦν ἐρευνᾷ καὶ μικρᾶς ἐνδοθείσης ἀρχῆς δεῖται ἐλάχιστα ἑρμηνέως. τὸ γὰρ ἀκόλουθον εὐθέως καὶ τὸ ἐφεξῆς οἴκοθεν εὑρίσκει τῇ τῆς φύσεως εὐκολίᾳ. ᾐσθάνεσθε γοῦν αὐτοῦ κραδαινομένου πρώην πρὸς τὸ κάλλος τῆς διανοίας καὶ τῇ δυνάμει τοῦ λόγου συμμεταβάλλοντος τὴν μορφήν, μειδιῶντος, συνάγοντος τὰς ὀφρῦς, οὐκ ἀγαπῶντος ἕπεσθαι μόνον τοῖς εἰς τοὐμφανὲς λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ τὴν τέχνην, ἀφ' ἧς ἕκαστον ὁρμᾶται τῶν ἐπιχειρημάτων, ἐπιζητοῦντος. ὥστε δυοῖν εἰσελθόντοιν τοῖν λόγοιν*

126, 4 *κοινωνίαν*] *τὴν ἐν τῷ αὐτῷ συνύπαρξιν* schol. A. 9 *ἑορακὼς*] Vulgo *ἑωρακὼς* hic et alibi. 16 *προστίθεσθαι*] *προτίθεσθαι* F. A. Wolfius. 32 et 127, 6 *δυοῖν*] Vulgo *δυεῖν*.

μᾶλλον ἑάλω τοῦ νοῦν οἰκεῖον ἔχοντος ἢ τοῦ τὰ ῥήματα. b
ὃ δὲ μάλιστα ἄξιον ἄγασθαι, ὅτι καὶ τῶν ἐπαίνων
ἐκείνους μόνους προσίεται μεθ' ἡδονῆς, οὓς ἂν γνωρίζῃ
προσήκοντας, οὓς δὲ ἀνευρίσκει περαιτέρω τοῦ ἀληθοῦς
κεχαρισμένους, δυσχεραίνει πρὸς τούτους, ὡς ἐξαπατᾶν
πειρωμένους. τοῦτο δὲ δυοῖν ἂν εἴη σημεῖον, τοῦ τε
γινώσκειν ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γε ἀνάλωτον
εἶναι κολακείας, καὶ κινδύνου κρείττω χαλεπωτέρου ἢ
χρυσίου, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν ὑπεροχῇ τοσαύτῃ καθε-
στηκόσιν. ὧν οἱ πολλοὶ τὸ προσηνὲς ἀεὶ καὶ ἐν τοῖς
λόγοις ἐπιζητοῦντες αὐτοὶ προκαλοῦνται τοὺς προσιόν- c
τας ἐξ ὧν εὐφρανοῦσι σκοπεῖν, οὐκ ἐξ ὧν ὠφελήσουσιν.
ἀλλ' οὐ σύ γε, ἀλλὰ κουφότερον φέρεις βλασφημίαν ἢ
κολακείαν, γινώσκων ὡς ἡ μὲν οὐδὲν ὤνησε, λοιδορη-
θέντες δὲ πολλοὶ τὰ ἐλλείμματα ἐπηνώρθωσαν. καὶ
πρὸς τοὺς νουθετοῦντας ἥμερος ὢν πρὸς τοὺς θωπεύον-
τας ἀγριαίνεις. ὃ τοίνυν προὐθέμην, τὸ γὰρ εὐπειθὲς
τοῦτο αὐτὸ καὶ εὐάγωγον εὐμαθείας εἶναι τεκμήριον τίς
οὐκ ἂν φαίη, ὃ σοὶ διαφερόντως ὑπάρχον ὁρῶμεν; d

Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ὁ Φιλίππου πολλὰ ἀκούσας
Ἀριστοτέλους πολλάκις πλείω καὶ παρήκουε, σοὶ δὲ
πᾶσα χρηστὴ παραίφασις ἐγκάθηται ἐν τῷ βάθει τῆς
διανοίας καὶ μένει παντάπασιν ἀνεξάλειπτος. καὶ ὅστις
ἂν σοι ῥηθῇ παρ' ἡμῶν λόγος ἀρχαῖος γνώμην πα-
λαιὰν ἔχων καὶ νουθεσίαν παρέστηκεν ἀεὶ καὶ συνδιαι-
τᾶται. οὐκ οἶσθα ὅπως ἄγαμαι, βασιλεῦ, ἀκούων σου 107 a
πολλάκις ἐκεῖνον τὸν λόγον ὑπερφυῶς ἀγαπῶντος καὶ
πρόχειρον ἔχοντος ἐπὶ τῶν καιρῶν, ὅτι σεισμοῦ μὲν
καὶ λοιμοῦ τὸ διαφθείρειν ἀνθρώπους, βασιλέως δὲ
ἔργον τὸ σώζειν ἐστί, καὶ τὸ ῥῆμα ἐκείνου τοῦ αὐτο-
κράτορος, ὅτι σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα, οὐδένα γὰρ
σήμερον εὖ ἐποίησα. ταῦτα γὰρ καὶ πλείω τοιαῦτα οὐχ
οἷόν τε ἐπαινεῖν οὐδὲ μεμνῆσθαι τὸν πεφυκότα ἐξ ἐναν-

127, 8 κολακείας] κολακείᾳ F. A. Wolfius. χαλεπωτέρου] χαλεπώτερον A. 9 ἐν om. A. 12 εὐφρανοῦσι F. A. Wolfius. Vulgo εὐφραίνουσι.

τίας. ὅταν οὖν αὐτὸς μὲν ὑπέχῃς τὰ ὦτα, ἡμεῖς δὲ b ἀποκνῶμεν προσάγειν τοὺς λόγους, οὓς ἀσμενίζεις, οὐχὶ σὸν ἤδη τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ τῶν εἰς δέον τῇ φύσει τῇ σῇ μὴ χρωμένων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις, ὦ βασιλεῦ, κἂν συγγνώμην τις ἀπονείμειε — τοῖς μὲν γὰρ οὐ σχολή, οἱ δὲ εἰς ἑτέραν φαῖεν ἂν εἰσφέρεσθαι χρείαν — φιλοσόφῳ δέ, ᾧ δέδωκας ἤδη πεῖραν τῆς εὐπειθείας, εἰ μὴ προσάγοι συνεχῶς λόγους ἐγκάρπους καὶ ὀνησίμους, τίς οὐκ ἂν δικαίως νεμεσήσειεν, εἰ σχῆμα ἀνειληφὼς γυμναστοῦ ἁμιλλῷτο ὀψαρτύταις, καὶ ἐπιμελοῖτο μόνον τοῦ προσηνὴς εἶναι δοκεῖν καὶ τῇ πανηγύρει c κεχαρισμένος, φάρμακον δὲ τοῖς ἡδύσμασι μηδ' ὁτιοῦν ἐγκεραννύοι;

Πλάτων μὲν οὖν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα θεῖος καὶ αἰδοῖος, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτεχνῶς ἀποκεκινδυνευμένως προήκατο λόγον, ὅτι μὴ πρότερον τὰ κακὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. ἐλήλεγκται δὲ ὁ λόγος καὶ δέδωκεν εὐθύνας τῷ χρόνῳ. ἄγασθαι δὲ ἄξιον Ἀριστοτέλην, ὅτι μικρὸν τὰ Πλάτωνος ῥήματα μεταθεὶς d τὸν λόγον πεποίηκεν ἀληθέστερον, φιλοσοφεῖν μὲν τῷ βασιλεῖ, οὐχ ὅπως ἀναγκαῖον εἶναι φάσκων, ἀλλὰ καὶ ἐμποδών, τὸ δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθινῶς ἐντυγχάνειν εὐπειθῆ καὶ εὐήκοον. ἔργων γὰρ ἀγαθῶν τὴν βασιλείαν ἐνέπλησεν, οὐχὶ ῥημάτων. ὅση τοίνυν χρεία τοῖς εἰρημένοις τοῦ προϊέναι μὴ ἄνευ λόγου, τοσοῦτον ἀπολαύειν προσῆκε τοῦ φιλοσοφοῦντος τὸν βασιλεύοντα. νῦν δὲ ὅμοιον ὥσπερ εἴ τις πρὸς τὸν στέφανον τὸν Ὀλυμπίασιν ἀποχρῆν οἴοιτο τὸ παλαίσματα ἐκ βιβλίου μεμαθηκέναι, κόνεως δὲ μὴ ἅψαιτο μηδὲ ἁλτήρων. ὁ 108 a γὰρ τοιοῦτος ἀγωνιστής, πρὶν ἐπιβῆναι τοῦ σταδίου, γέλωτα ὀφλισκάνει τοῖς θεαταῖς· ὅστις δὲ ἐκ φύσεως

128, 7 εὐπειθείας A. εὐμαθείας H. 15 ἀποκεκινδυνευμένως] ἀποκεκινδυνευμένον A. 23 ἐντυγχάνειν] τυγχάνειν A. 29 τὸ παλαίσματα A. τὰ παλαίσματα H. 30 κόνεως A. κόνιος H.

πρόθυμος καὶ τὸν ὑπ' ἄλλου καλῶς εἰρημένον λόγον οἰκεῖον ποιεῖσθαι, τούτῳ συμβαίνει μήτε προΐεσθαι τὸν καιρὸν τῶν ἔργων εἰς λόγους καὶ τὸ κέρδος ἀποφέρεσθαι τὸ ἐκ τῶν λόγων. πάνυ μὲν γάρ, οἶμαι, καλῶς καὶ Τιμόθεος ὁ στρατηγὸς φιλοσόφῳ παραβαλὼν εἰς πλῆθος ἐπιχειροῦντι μόνον, εἶναι τὸν σοφὸν στρατηγόν, Ἄνδρες, ἔφη πρὸς τοὺς παρόντας, οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐδεπώποτε ὑπὸ σάλπιγγος τεθορύβηται. ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν λόγον εὐχῆς οἰητέον, οἵας πολλὰς ὀνειροπολοῦμεν b *οἱ ἄνθρωποι προελθεῖν εἰς ἔργον ῥαδίως μὴ δυναμένας. ἀγαπῶμεν δέ, εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος.*

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πάνυ Σεβαστὸς μέγας ἦν, ὅτι τὸν Ἄρειον καὶ τὸν Θρασύλον συμπεριήγετο, οὐχ ἵνα αὐτῷ συνθέσεις οἰκοδομημάτων ἐξηγῶνται καὶ ἀναλύσεις, ἀλλ' ἵνα πρὸς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς παρορμῶσι. καί ποτε λόγος ἀναβάντα ἐφ' ὑψηλὸν βῆμα τὸν Σεβαστὸν θρασυναμένου τι τοῦ δήμου τῶν Ἀλεξανδρέων c *καὶ δεδιότος τὴν τιμωρίαν, Ἀφίημι, φάναι, τὴν ὀργὴν ὑμῖν Ἀρείου μὲν συμβουλῇ, ἐμῇ δὲ εὐπειθείᾳ. εἰ δὲ Ἄρειος μὲν ὡς οἷόν τε ἄριστα εἶπεν, ὁ Σεβαστὸς δὲ ὠλιγώρησε τῆς παραινέσεως, οὐδὲν ἂν ὁ δῆμος τῆς τοῦ φιλοσόφου νουθεσίας ἀπώνατο.*

Ἐμοὶ δὲ καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς λίαν ἀρεστὸς τὴν εὐπείθειαν ἀποφηνάμενος τῆς ἀγχινοίας ἀρετὴν εἶναι βασιλικωτέραν, καὶ τὴν τάξιν τὴν Ἡσιόδου μεταθείς,

Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει. d

οὐ γὰρ οἷόν τε ἕνα ὄντα τὸν βασιλέα, κἂν σφόδρα ὑπάρχῃ θεοειδής, τοσαύταις ἐπιστατοῦντα φροντίσιν

129, 5 *παραβαλὼν* A. *παραβάλλων* H. 15 *Θρασύλον* codex Vales. apud Boisson. ad Aristaen. p. 441. *Θράσυλον* H. 16 *οἰκοδομημάτων*] „Leg. *ἐνθυμημάτων*." Iacobsius. 22 *ἄρειος* A. *ὁ Ἄρειος* H. 25 *Κιτιεὺς*] Vulgo *Κιττιεύς*. 27 *Ἡσιόδου*] *Ἔργ.* v. 291. 29 *αὐτῷ* A. *αὐτὸς* H. *νοήσει*] *νόει* A.

ἐν ἁπάσαις τὸ δέον εὑρίσκειν. ἀλλ' ἐὰν ἔχῃ τὸ εὐπειθὲς καὶ εὐήκοον, ἐρανίζειν οἷός τε παρὰ πλειόνων, ἃ τὸ πλῆθος τῶν πραγμάτων οἴκοθεν ἅπαντα λειτουργεῖν οὐκ ἐᾷ.

109a *Πολλῶν δ' ἀγρομένων (φησιν ὁ Νέστωρ) τῷ πείσεαι, ὅς κεν ἀρίστην*
βουλὴν βουλεύσοι.

ἀλλ' ὁ μὲν Νέστωρ καὶ ἐπιτιμᾷ που τῷ Ἀγαμέμνονι,
Μάλα γάρ τοι ἔγωγε
πόλλ' ἀπεμυθεόμην.

σοὶ δ' οὐκ ἔστι μέχρι γε νῦν ὅστις ἂν ἔχοι προενεγκεῖν ὅτι χρηστὴν αὐτοῦ συμβουλὴν προσφέροντος παρακήκοας, ἀλλ' ἢ κατὰ σαυτὸν προλαβὼν τὸ δέον ἐξεῦρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπάγεις τῷ παρ' ἄλλου καλῶς εὑρημένῳ.

b *Τὸ δὲ δὴ τῆς μνήμης, Ἀρταξέρξῃ μὲν τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ μόνον ἀντὶ σεμνότητος ἐξήρκεσε καὶ προσῆπται τῷ ὀνόματι τῷ Ἀρταξέρξου ὁ Μνήμων ὥσπερ ἄλλο τι ἐγκαλλώπισμα, ἐγὼ δὲ τὸ μὲν ἁπλῶς ἁπάντων μεμνῆσθαι καὶ διατηρεῖν ἀνεξάλειπτα οὔπω χρηστῆς φύσεως σημεῖον ποιοῦμαι, καὶ ταῦτα ἐπ' ἀνδρὸς βασιλέως, μᾶλλον δὲ ὃν ἐξ ἰδιώτου βασιλέα πεποίηκεν ὁ θεός. ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον πολλὰ μὲν ἀκοῦσαι παρὰ γνώμην ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ, πολλὰ δὲ ὑπομεῖναι*
c *τῶν δυσχερῶν, καὶ ἄρχων δ' ἂν αὐθάδης ὀλιγωρήσειεν ἰδιώτου, καὶ ὁ τὰ πλείω κεκτημένος παρίδοι τὸν τὰ ἐλάττω. τὸν δὴ τοιοῦτον εὐξαίμην ἂν ἔγωγε, εἴπερ οἷόν τε, τὸ τῆς λήθης ὕδωρ πιόντα ἐκ τῆς στρατιωτικῆς χλαμύδος τὴν ἁλουργίδα μεταμφιάσασθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ὑπείληφα ἀξιέπαινον, μᾶλλον δὲ ἀτεχνῶς φύσεως θείας, καὶ μνήμονα εἶναι τὸν βασιλέα καὶ ἐπιλήσμονα· μνήμονα μὲν τῶν ἀγαθῶν, ἐπιλήσμονα δὲ τῶν ἐναν-*

130, 5 *Πολλῶν*] Iliad. ι, 74. 9 *Μάλα*] Iliad. ι, 108. 16 *τῷ Περσῶν*] Vulgo *τῶν Περσῶν*. 18 *ὥσπερ ἄλλο*] *ὡς περίαλλον* Iacobsius. 22 *πεποίηκεν ὁ θεός* A. *πεποίηκε κύριος ὁ θεός* H. 20 *μεταμφιάσασθαι* A. *μεταμφιέσασθαι* H.

τίων. πόσους εἰκὸς Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου, ἡνίκα δορυφόρος ἐστρατεύετο ὑπὸ Καμβύσῃ, καὶ προσκροῦσαι μάτην καὶ λοιδορήσασθαι, τυχὸν δὲ καὶ ἀφελέσθαι τι d τῶν κτημάτων; ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰς τὸν Καμβύσου θρόνον ἐκάθισε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀφῆκε, Συλοσῶντα δὲ οὐκ ἀφῆκεν. οἶδα ὅτι τὸν Συλοσῶντα ἐπιζητεῖς ὅστις ποτὲ ἦν. Σάμιος ἦν, ἰδιώτης ἀνήρ, καὶ Δαρεῖον στρατευόμενον ἐν τοῖς δορυφόροις, ἐπειδὴ τῆς χλαμύδος ἁλόντα ᾔσθετο, ἣν ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, δωρεῖται προῖκα ἐκδὺς ἀργύριον καταβάλλοντι. καὶ τὴν μὲν χλαμύδα κατέτριψε Δαρεῖος οὐκ εἰς μακράν, τὴν 110 a μνήμην δὲ οὐ κατέτριψε τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ἡνίκα εἰς τὴν βασιλείαν παρῆλθε, τοῦτο ὑπέλαβεν εἶναι τῆς ἀμείνονος τύχης προοίμιον, εἰ νικήσειε πολλῷ τὸν εὖ ποιήσαντα.

Σὺ δὲ ὀργὴν ἀπεμνημόνευσας οὐδενί, Συλοσῶντας δὲ πλεῖν ἢ μυρίους νενίκηκας. ἠμύνω μὲν γὰρ οὐδ' ὁντινοῦν, εὖ δ' ἐποίησας καὶ τῶν προσκρουσάντων οὓς χρηστοὺς ᾔδεις. τὸ μὲν γὰρ ἐκπλῆσαι τὴν ἰδίαν ἀπέχθειαν ἰδιώτῃ, τὸ δὲ ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἀποδοῦναι βασιλεῖ προσήκειν ἐνόμισας. Ἀλκιβιάδης δὲ ὁ Κλεινίου, b καὶ ταῦτα στρατηγὸς ὢν αἱρετός, οὐχ οὕτως ἀπεμνημόνευσεν Εὐπόλιδι τῷ κωμῳδοδιδασκάλῳ τοὺς Βάπτας, καίτοι τῆς τέχνης αὐτῷ διδούσης τοῦ σκώπτειν τὴν ἄδειαν ἐκ τῶν νόμων. ἀλλὰ σὺ κἀκεῖνον, ὡς ἔοικε, τὸν αὐτοκράτορα παρελήλυθας, ὃς ἐπειδὴ τάχιστα ἧκεν εἰς τὴν ἀρχήν, καλέσας ὃν μάλιστα ἀπεχθανόμενον ᾔδει, Θάρσει, φησίν, ὦ βέλτιστε· οὐ γὰρ ἕξεις χαλεπὸν ἐχθρὸν ἐκ τῆς σήμερον. καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ ῥήματι οὐχ ἧττον ἀοίδιμος οὗτος ὁ βασιλεὺς ἢ τῇ Δεκεβάλου σφαγῇ καὶ ταῖς Παρθικαῖς νίκαις καὶ Γερμανοῖς ὑπακούουσι. c μείζων γάρ, ὡς ἔοικε, νίκη βασιλεῖ Ῥωμαίων τὸν θυμὸν ὑποκύπτοντα ἔχειν τῷ λόγῳ ἢ τοὺς βαρβάρους τοῖς στρατιώταις. οὐδὲ γὰρ ἡ Γετῶν ἐκδρομὴ

131, 9 ἁλόντα A. ἐρῶντα H. 17 πλεῖν A. πλὴν H. 25 ἀλλὰ συ A. σὺ om. H.

τοσοῦτον εἰργάσατο τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὅσον ἡ Νέρωνος ἐμπληξία καὶ ἡ Δομετιανοῦ μελαγχολία. καίτοι τοῦτόν γε οὐδὲ θυμὸν ἴσως κλητέον, ὃς κατακοιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ, ἐπειδὰν λάβηται δυνάμεως, ἀνεγείρει τι ἀλλόκοτον καὶ πικρίαν καὶ μῆνιν, σκιροῖς ἐοικότα νοσήμασιν, αὐτὴν πρώτην τιμωρουμένοις καὶ δαπανῶσι τὴν ψυχήν, ᾗ ἐντέτηκε.

d Λόγος δέ με ἐκ λόγου παραλαμβάνων εἰς ἕτερον γνώρισμα ἐξενήνοχεν, ἐκ τῆς μνήμης εἰς τὴν πρᾳότητα, περὶ ἧς τίς ἂν ἡμῖν ἀμφισβητήσειε τὰ χθὲς καὶ πρώην ἑορακώς; οἶμαι γὰρ ἔγωγε ὡς εἴ τις ἐκδημήσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τὸν τῆς ἐπαναστάσεως χρόνον καὶ τὴν προτέραν τάξιν ἐγνωκὼς ὑγιῆ τῇ πολιτείᾳ τῇ νῦν ἐπισταίη, σφόδρα ἂν ἀπίστους νομίσαι τοὺς ἐξευρόντας τὰ μεταξὺ συμβεβηκότα, οὐδ᾽ ὁτιοῦν εὑρίσκων ἀξίως
111 a τοσαύτης καινουργίας μετηλλαγμένον, ἀλλὰ καὶ ταξιάρχους τοὺς αὐτοὺς καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ δορυφόρους καὶ στρατιώτας καὶ τὸ πλήρωμα τῆς γερουσίας, δικαιότατα δὴ τοῦτο ἀποσεσωσμένον, ὥστε ζητεῖν οὐκ ἀπεικότως, τίνες ἄρα ἦσαν οἱ συναράμενοι τῷ παλαμναίῳ τούτῳ τὴν προλαβοῦσαν εὐδίαν. ἀψοφητὶ γὰρ τῆς νῦν γαλήνης ἐπιλαβούσης ἡ τοῦ ἐν μέσῳ χειμῶνος αἴσθησις ὑπεξῄρηται. ἀλλ᾽ ὅπως μὲν εἰς ἀσφαλὲς αὖθις κατέστησας τοὺς ὑπ᾽ ἐκείνης τῆς ζάλης παρενεχθέντας κατ᾽ ἰδίαν ὁ λόγος ὑμνήσας τί ἂν αὖθις
b παλιλλογοίη;

Πρός γε μὴν τοὺς οἰκείους τοσοῦτον ἄρα σοι τῆς ἀρετῆς ταύτης περίεστιν ὥστε τούτους γε ὑπολαμβάνεις οὐδὲ ῥήματι τραχυτέρῳ δεῖν ἀνιᾶν, ἀλλὰ εἴ τι καὶ ἐκδράμοι ἐκ τῆς γλώττης, ἄρριζόν ἐστιν ἐκ τῆς ἔνδον

132, 5 ἐοικότα] ἐοικυῖαν F. A. Wolfius. 6 τιμωρουμένοις καὶ δαπανῶσι A. τιμωρουμένην καὶ δαπανᾷ (δαπανῶσαν Wolfius) H. 13 προτέραν A. πρώτην H. 14 ἐξευρόντας] ἢ τοὺς ἱστορήσαντας τὰ μεταξὺ συμβάντα, τοὺς ἐξαίροντας. schol. A. ἐξειπόντας Roulezius p. 30. ἐξεροῦντας Iacobsius. 17 λοχαγοὺς] Vulgo λοχαγωγούς, quod interdum pro altero posuerunt librarii. 20 ἄρα] Vulgo ἆρα.

ὀργῆς καὶ συνήνεγκε τῷ παροξύναντι. ἀφεὶς γὰρ τὸ πλημμέλημα αἰτιάσασθαι εἰς ἀπολογίαν τοῦ ῥήματος ἀντικαθίστασαι. σχολῇ γ' ἄν τινα τῶν ὁμοήθων ἄχρι τῶν ἔργων λυπήσαις, ὁ μηδὲ ἄχρι τῶν ὤτων ποτὲ καρτερήσας.

Ἆρ' οὖν ἀμφισβητήσιμος ἡ πραότης, οὗ μηδεπώποτε ὁ θυμὸς ἐκ τῆς καρδίας ὡρμήθη; τοῦ δὲ Ἀγα- c *μέμνονος Ὅμηρος ἀγανακτοῦντος οὐδὲν ἀθόρυβον ἐᾷ τοῦ σώματος μέρος,*

Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

εἶτα λοιδορεῖται τῷ μάντει, λοιδορεῖται τῷ στρατηγῷ, αἰχμαλώτου γυναίου χάριν, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιούμενος τὴν τοῦ στρατεύματος σωτηρίαν. καὶ οὐδὲ ἄχρι τῆς λοιδορίας ἔστησε τὴν ὀργήν, ἀλλ' εἰς ἔργον ἐξήγαγε. d *τοιγαροῦν ᾔσθετο οὐκ εἰς μακρὰν ὁ γεννάδας ἐπὶ πολλῶν χαλεπήνας. καὶ Ὅμηρος οὐχ ἵνα κατηγορήσῃ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐπεξῆλθε τῷ παθήματι, τῷ γε τὸ σκῆπτρον αὐτῷ διαδόσιμον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ παραγενέσθαι, ἀλλ' ἵνα ἐλέγξῃ τὸν θυμόν, ὁπόσης δεῖται βασιλεῖ φυλακῆς. εἰ γὰρ καὶ τὸν ἥρω τὸν οὐ πολλοστὸν ἐκ Διός, ὃν οὐκ οἴεται δεῖν ἑνὶ θεῶν παραβάλλειν, ἀλλὰ τρισί, τοσαύτης ἐνέπλησε ταραχῆς, ὡς πῦρ μὲν ἐκλάμπειν τοῖν ὀφθαλμοῖν, ζεῖν δὲ τὸ αἷμα, οἰδαίνειν δὲ τὴν γνώμην, ἀνατρέψαι δὲ τὰ πράγματα ἅπαντα* 112 a *μικροῦ δεῖν, πῶς οὐκ ἄλλοις γε τὸ πάθος πλείονος ἄξιον εὐλαβείας; ᾧ σὺ καλῶς ποιῶν τὸν χαλινὸν ἐπέθηκας τὸν ἐκ τοῦ λόγου, μᾶλλον δὲ εἰς λόγον ἀεὶ τελευτᾶν ποιεῖς.*

Ἀλλὰ νὴ Δία τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον ἀμυδρῶς ἄν τις ἐμφαίνεσθαι φαίη τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐ ταῦτα εἶναι τὰ πάντων ἐκδηλότατα τῶν γνωρισμάτων. σκοπεῖτε δὲ οὕτως· ἅπασι τοῖς βασιλεῦσιν ἡ περὶ τὰ

133, 10 *Ἀχνύμενος*] Iliad. α, 103. 21 *τὸν οὐ πολλοστόν*] *τὸν οὐ μετὰ πολλοὺς ἄλλους ἐκ τοῦ Διὸς φύντα, ἀλλ' ἐγγὺς συγγενῆ τοῦ Διός.* schol. A.

b χρήματα ἀρετῇ, σχεδὸν δὲ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰς δύο ταῦτα διανενέμηται, λαμβάνειν τε ὅσα δεῖ καὶ ἀναλίσκειν εἰς ἃ προσήκει. ἐγὼ τοίνυν, εἰ μὲν ἑκάτερον τούτων καθ' ἑαυτὸ ἦν, καὶ ἢ δαπανᾶν ἐξῆν μηδ' ὁτιοῦν κομιζόμενον, ἢ κομίζεσθαι μηδ' ὁτιοῦν μέλλοντα ἀναλίσκειν, τῆς ἴσης ἂν ἠξίουν ἄμφω προνοίας· ἐπειδὴ δὲ θατέρου θάτερον ἤρτηται, καὶ προΐεσθαι ἐκ τῶν ταμιείων οὐχ οἷόν τέ ἐστι μὴ πρότερον εἰσενεγκόντας ἐκεῖ, πλείω φημὶ δεῖν ἐπιδείκνυσθαι τὴν εὐλάβειαν ὅθεν ἐξῆπται καὶ ἡ περὶ τὸ δεύτερον φιλοτιμία. καὶ διὰ
c τοῦτο ἐπαινεῖσθαι μᾶλλον προσήκει οὐ τοὺς πλείω δωρουμένους τῶν ἱκανῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐλάττω τοῦ συνήθους εἰσπραττομένους. οὐ γάρ ἔνεστιν ἀφειδέστερον δαπανᾶν ἄνευ τοῦ συναγαγεῖν ἀδικώτερον. ὅταν δὲ δὴ καὶ συμβαίνῃ τὰ παρὰ πολλῶν συνειλεγμένα μὴ σμικρὰ γίνεσθαι δωρεὰ, οὐδαμῶς ὁ κίνδυνος ἴσος ἀνιῶντα μυρίους ἑνὶ φανῆναι κεχαρισμένον, ἢ τὰς ἀναγκαίας ἀφορμὰς ἀφαιρούμενον τῶν πολλῶν ποταμοῖς ἐπιρραίνειν ψεκάδας· ἄλλως τε καὶ γελοῖον ὁρῶ τὸ συμβαῖνον. ἅπαντες γὰρ οἱ παρ' ὑμῶν κομιζόμενοι τὰς δωρεὰς ἢ
d κέκτηνται γῆν καλῶς πονοῦντες ἢ κτήσονται· ὥστε εἰ πάνυ βούλοιντο συναύξεσθαι σφίσι τὰς δωρεὰς, ἴστωσαν ἅμα ἐσπουδακότες συναύξεσθαι τὰς εἰσφοράς. ὁ γὰρ κύκλος εἰς ἑαυτὸν οὗτος περίεισι, καὶ ὥσπερ τὰς νεφέλας φασὶν ἑλκούσας τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς γῆς αὖθις τῇ γῇ χορηγεῖν ὅσον εἵλκυσαν, οὕτω καὶ τοὺς βασιλέας ὁρῶμεν εἰς οὓς προΐενται, παρ' ἐκείνων καὶ ἐρανίζοντας.

Τὸ τοίνυν κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτό ἐστιν, ὅτι
113a ὅσῳπερ ἂν ἐλάττω προσάγηται βασιλεὺς, τοσούτῳ πλείω δωρεῖται. τοῦτο τοίνυν ἐκλελοιπὸς ἤδη τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, μᾶλλον δὲ καθεστηκὸς εἰς τοὐναντίον. ἀεὶ γὰρ ἐπεδίδου τὸ μέγεθος τῶν εἰσφορῶν ὅσα ἔτη, καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀεὶ τοῦ παρόντος κουφότερον

134, 16 δωρεὰ A. δωρεὰν H. 30 ὅσῳπερ ἂν A. ἂν om. H. 31 τοίνυν] „Fort. τοίνυν ἦν." Iacobsius.

ἦν, καὶ βαρύτερον ἀμφοῖν τὸ προσδοκώμενον. ταύτην τὴν κακὴν αὔξησιν καταλαβόντες πρῶτον μὲν ἐστήσατε ἀπροσδοκήτως, καὶ τρεῖς ἐφεξῆς ἐνιαυτοὺς οὐ προὔβη τὸ νόσημα, ὥσπερ εἰώθει, τῷ τετάρτῳ δὲ τὴν ἴσην μοῖραν παρελύσατε τῆς βαρύτητος, καὶ ἀνεγνώσθη γράμματα ἀπιστούμενα, λειτουργήσεις ἐλάττους τόσους b
καὶ τόσους μεδίμνους καὶ οἴνου κοτύλας, καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἴσης ἀποδέοντα τοῦ συνήθους. τί λέγεις; ἡνίκα ἐπὶ Σκύθας στρατεύει βασιλεύς, ἡνίκα ἐγείρει πόλεμον ἀκραιφνῆ, καὶ σιτούμενον οὐχ ὡρισμένα, οὐ γὰρ ἀγαπητὸν εἰ μὴ τῇ χρείᾳ καὶ προσοίσομεν; καὶ γὰρ ἄπιστον, εἰ μὴ τὰς εἰσφορὰς ἡ κατασχοῦσα ἀνάγκη διπλασιάσει. νῦν δὲ ἐν καιρῷ περιουσίαν αἰτοῦντι δαπάνης εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀκρίβειαν ἡμᾶς ἐπανάγεις, καὶ τοῦτο οὐκ ἀτρέμα, ἀλλ' ἀθρόως, εὖ καὶ πάνυ σοφῶς ἐννοήσας c
ὅτι τὸ μὲν αὔξειν τὰ δυσχερῆ κατὰ μικρὸν αἱρετώτερον· οὕτως γὰρ ἂν κλέπτοι τὴν αἴσθησιν ἡ τῆς δυσχερείας προσθήκη· τὸ δὲ τῶν χαλεπῶν ὑφαιρεῖν, ὅσῳπερ ἂν ἀθροώτερον γίνηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἔκδηλον ἔχει τὴν ἐπὶ τὰ ἀμείνω μεταλλαγήν. διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἀεὶ κατὰ χοίνικα προστιθέντες ἔλαθον ἐν τεσσαράκοντα ἔτεσιν εἰς διπλάσιον τὰς εἰσφορὰς περιστάντες, σοὶ δέ, εἰ κατὰ γνώμην ἐκβαίνοι τὰ μέτρα τῆς ἐπανόδου, ἐξ ἡμισείας εἰς νέωτα λειτουργήσομεν. d

Βούλει τοίνυν ἐξείπω τὸ τούτων αἴτιον; οἰκίας πρότερον ἐπεμελήθης ἢ βασιλείας, καὶ μετήνεγκας ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπὶ τὰ μείζω τὴν ἐμπειρίαν. ἐρέτην δὲ ἔφη δεῖν ἡ κωμῳδία πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν. οὐδέν σε δεῖ ζητεῖν τοὺς διδάξοντας ἐξ ὅσων ἱδρώτων περιγίνεται τοῖς γεωργοῖς καὶ ἡμίεκτον καὶ ἀμφίεκτον καὶ ἀμφορεὺς καὶ χαλκοῦς εἷς καὶ ἀργυροῦς στατὴρ χρυσοῦς τε, ὅ τι καὶ θέαμα ἀγαπητὸν τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις. 114 a
οἶσθα ὁπόσον κακὸν πρακτῆρος ἀναισχυντία, ὁπόσον

135, 6 τόσους καὶ τόσους A. τόσον καὶ τόσον H. 27 ἡ κωμῳδία] Aristophanes Equit. v. 542. 31 χρυσοῦς] Vulgo χρυσός.

γραμματέως κακοτεχνία, ὁπόσον ἀστυχοῦ στρατιώτου
φιλοκέρδεια· ὑφ' ὧν πολυπλασιάζεται τὰ δυσχερῆ. ταύ-
την παιδευθεὶς τὴν παιδείαν ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα ἀνῆλ-
θες, ἣν ἐπαιδεύθη Κῦρος ἐν Πέρσαις, ἣν Φίλιππος
ἐν Μακεδόσιν, ἣν Νουμᾶς ἐν τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις, ὃν
ἡ σύγκλητος Ῥωμαίων ἀροῦντα ἐν ἐξωμίδι ἀποσπάσασα
ἐκ τοῦ ζεύγους ἠμφίεσε τῇ ἁλουργίδι· διὰ τοῦτο οἷός
b τε εἶ πόρρωθεν προορᾶν ὥσπερ οἰκίας μιᾶς τῆς τοσαύ-
της ἀρχῆς, τί μὲν πρόσεισιν ἑκάστου ἔτους, τί δὲ ἀνα-
λοῦται, καὶ τί μὲν ἐνδεῖ, τί δὲ περίεστι, καὶ ποῦ μὲν
ῥᾷον, ποῦ δὲ ἐργῶδες.

Τοιγαροῦν μόνος αὐτοκρατόρων οὐκ ἐποίησας σε-
μνοτέρους τοὺς ἐπὶ ταῖς ψήφοις τεταγμένους τῶν ταξι-
άρχων, οὐδὲ βαδίζουσι τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότες μᾶλλον
τῶν στρατηγῶν οἱ τοὺς λογισμοὺς διοικοῦντες, οὐδὲ κεῖ-
ται ἐπὶ τοῖς ἐκείνων δακτύλοις τὰ κοινά, ἀλλ' ἤδη τὸν
Ἀριστείδην ἐκεῖνον τῆς ἐπὶ τοῖς φόροις δικαιοσύνης ζη-
λοῦσιν. οὕτω καὶ συνιέναι καὶ προλαβεῖν καὶ καταγε-
c λάσαι τῶν λαβυρίνθων τῆς τέχνης ὀξύτερος φαίνῃ τῶν
μόνον τοῦτο ἔργον πεποιημένων. ἵνα τοίνυν τὰ ἄλλα
παρῶ, τοῦτο ἐξαρκεῖν φημι καὶ μόνον εἰς μιᾶς εὐχῆς
ἀφορμήν, οὗ τὸ κέρδος εἰς ἅπαντας διικνεῖται· τοῦτο
δ' ἐστὶν οὐ τὴν μέσην ἀνακομίσασθαι τῶν ποταμῶν,
οὐδὲ Σκύθας τοὺς περαιτέρω σωφρονισθῆναι, οὐδὲ
Γερμανοὺς ἀναστῆσαι τὰς πόλεις, ἃς διεπόρθησαν.
ἐκείνου μὲν γὰρ εἰ καὶ τύχοιμεν, Σύροι μόνον αἰσθή-
σονται, τοῦ δὲ Θρᾷκες, τοῦ δὲ Γαλάται, καὶ ἡ πρόσοι-
κος χώρα ἑκάστῳ τροπαίῳ· ἡ δὲ περὶ τὰς εἰσπράξεις
φειδὼ κοινὸν ἁπάντων κέρδος ἐστὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς
d τρεφομένων. καὶ τῶν μὲν λαφύρων καὶ τῶν αἰχμαλώ-
των εἰς τοὺς τὰ ὅπλα φέροντας μόνους ἡ ἀπόλαυσις
περιίσταται, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδαμῶς ἴσον, μισθοφο-
ρεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ κρατεῖν τῶν πολεμίων, τῶν ἄθλων
δὲ μὴ κοινωνεῖν τοὺς μισθοδότας. ὅταν δὲ ἅπαντες

136, 8 τῆς τοσαύτης A. τῆς om. H. 20 πεποιημένων A. προσποιουμένων H.

γίνωνται μερῖται τοῦ κέρδους, οἱ μὲν πλείω λαμβάνον-
τες ἐκ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ ἐλάττω διδόντες ἐκ τῶν οἰ-
κείων, τοῦτο ἄν τις φαίη τὸ τρόπαιον τῆς κοινῆς εὐ-
δαιμονίας, καὶ ταύτην τὴν νίκην ἀληθινήν, δι' ἣν 115 a
ἅμα Σκύθαις καὶ τῶν δασμολόγων ὑπερφρονήσομεν,
καὶ οὐκ ἔσονταί μοι τῶν βαρβάρων οἱ πράκτορες φοβε-
ρώτεροι, οὐδὲ ἐκκενωθήσεται πρὶν εἰσελθεῖν ὁ σῖτος
τοῖς γεωργοῖς, οὐδὲ παρεστήξουσιν οἱ δανείζοντες τοῖς
τρυγῶσιν, οὐδὲ ἀνεόρταστος ὁ χειμὼν τῶν ταμιείων
εὐρωτιώντων, ἀλλ' ἐπιχειλῆ πᾶσι τὰ ἀγαθά, καὶ τότε
αἰσθήσομαι τῶν λαφύρων τῶν Σκυθικῶν, ὅταν μηδεὶς
τὰ ἐμὰ λάφυρα ποιῆται.

Ταῦτα ἴσθι τὰ ῥήματα φοιτῶντα νῦν διὰ πάσης b
γῆς καὶ θαλάσσης, μᾶλλον δὲ συμφοιτῶντα εἰς μίαν
φωνὴν τὴν ἐμήν. ταύτην σοι τὴν εἰσφορὰν ἀντεισφέ-
ρομεν, κερδαίνοντες μὲν μοῖραν οὐκ ὀλίγην τῆς συντε-
λείας, λειτουργοῦντες δὲ τὴν εὔνοιαν ἐξ ὁλοκλήρου τῆς
διανοίας, λειτουργίαν βασιλεῖ τιμιωτάτην, τὰ τῆς ἀρε-
τῆς χαριστήρια. καὶ ἀντὶ τῶν ἐκ γῆς καρπῶν, οὓς
ἀφῆκας ἡμῖν, ἐκκαρποῦσθαί σοι περίεστι καρποὺς αἰω-
νίους. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀειθαλὲς τῶν ἀπὸ τῆς γῆς
φυομένων οὐδὲ οὕτω πρὸς τὸν χρόνον παρατεινόμενον
ὡς δόξα ἀγαθὴ καὶ αἰώνιος. αὕτη καὶ τὴν τοῦ Σεβα- c
στοῦ βασιλείαν ἀεὶ νέαν ποιεῖ καὶ τὸν Τραϊανὸν ἀγήρω
φυλάττει καὶ τὸν Μάρκον ὁσημέραι ἀναβιώσκει· οἷς τὸν
βασιλεύοντα ἐγὼ συναριθμεῖσθαι βουλοίμην ἄν. καίτοι
τούτων ἕκαστον οὐδὲν ἂν ὤνησε τηλικοῦτον πρὸς τὴν ἀγα-
θὴν μνήμην τὰ τρόπαια, εἰ χαλεποὶ γενόμενοι τοῖς βαρ-
βάροις μὴ λίαν ἦσαν χρηστοὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους. οὐδὲν
γὰρ τῷ πάσχοντι κακῶς τὸ Σκύθην ἢ Ῥωμαῖον εἶναι τὸν
ἀδικοῦντα, ἀλλ' ὑφ' ὅτουπερ ἂν πάσχῃ κακῶς, τοῦτον εἶναι
τὸν πολέμιον οἴεται. καὶ πολλοὶ τῶν εὐπατριδῶν τὰ σκῆπ-
τρα ἐκ τριγονίας διαδεξάμενοι ποθεινοὺς ἐποίησαν τοὺς d
βαρβάρους τοῖς ὑπηκόοις. ἀλλὰ οὐ νῦν, ἀλλ' ἀκολου-

137, 5 σκύθαις A. Σκυθῶν H. 7 οὐδὲ ἐκκενωθήσεται A οὐ γὰρ κενωθήσεται H. 26 καίτοι τούτων A. καὶ τοιούτων H.

θεῖ τῇ φύσει τοῦ γένους τό τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλό-
τριον· οἱ μὲν γὰρ ἀγαπῶσιν, οἱ δὲ πεφρίκασιν.

Ἐκ ταύτης τοίνυν τῆς φιλεργίας οὐδὲ ὅση τῆς
δαπάνης ἡ χρεία ἀγνοεῖς, ἀλλὰ συστέλλεις ὁσημέραι
τὴν μὴ δέουσαν εἶναι, ἵνα τῆς δεούσης εὐπορῇς. καὶ
νῦν οὐδεὶς τῶν στρατεύεσθαι λεγομένων ψευδῶς τοὔνομα
116 a ἐπιγέγραπται, οὐδὲ ἄχρι τῆς χλαμύδος καὶ τῆς ζώνης
στρατιώτης ἐστίν, ἀλλ' ἢ τὸ ἔργον ἔχει παρασχέσθαι τῆς
τάξεως, εἰς ἣν ἑαυτὸν ἔταξεν, ἢ ἀπελήλαται. καὶ τέως
μὲν ὀνομάτων ἦν σεμνῶν ἀριθμὸς ἐν τοῖς καταλόγοις,
νῦν δὲ ὁ μὲν ὁπλίτης ὄντως ὁπλίτης, ὁ δὲ ἱππεὺς τοῦτο
ἀληθινῶς, ὁ δὲ ἀκοντιστὴς οὐκ ἄχρι τοῦ προσρήματος.
καὶ πρώην εἶδον ἐγὼ στρατιὰν μᾶλλον χοροῦ παντὸς
ἠσκημένην. Ὅμηρος δέ, ὡς ἔοικε, λίαν ἀρχαῖος ἦν,
τὸν Μενεσθέα τεθαυμακώς, ἱκανὸν ὁπλίτας καὶ ἵππους
b κοσμῆσαι. οὐ γὰρ ᾔδει τῆς σῆς φάλαγγος τὴν εὐρυ-
θμίαν, οὐδὲ τῆς ἵππου τὴν συνήθειαν, οὐδὲ τοὺς ἐνοι-
κεῖν τῷ σιδήρῳ πεπαιδευμένους, οὐδὲ κατεπλάγη ποτὲ
τοιαύτην ὄψιν μεθ' ἡδονῆς. κατεγέλασε δ' ἄν, οἶμαι,
καὶ τῆς μηρίνθου καὶ τῆς πελειάδος τοὺς φερομένους
τοξότας ἑορακώς, οἳ τοῖς ἵπποις ἐπιτρέποντες τὰς ἡνίας
ἐπισκοπώτερα βάλλουσι τῶν ἐπὶ γῆς ἑστηκότων.

Ἐκεῖνο μὲν οὖν οὐκ ἀπεικότως ὁ Πρίαμος μακα-
ρίζει τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅτι Φρυγῶν πλείονας ἦγε στρα-
c τιώτας ἐκ τῆς Ἑλλάδος· σὲ δὲ ἤδη τις τὰ σκῆπτρα
ὑπεριδὼν τὰ πατρῷα, καὶ ταῦτα οὐκ ἀφανοῦς βασι-
λείας, μετανάστης ἥκει δορυφορήσων, ἀγαθὸν οἰώνισμα
τῶν ἀπὸ τῆς ἕω τροπαίων. ἀλλ' ὅ γε ἐκ τούτων δῆλόν
ἐστιν, ὅτι σύμπαν τὸ κεφάλαιον τῶν εἰρημένων εἰς σὲ
ἀνήκει. ὁ γὰρ ἐντιθεὶς ἑκάστῳ τὴν προθυμίαν τοῦ τὸ
προσῆκον ἑαυτῷ μέρος ἐξακριβοῦν αἴτιός ἐστι τοῦ τὰ
σύμπαντα ὀρθῶς ἔχειν. προθυμεῖται δὲ ἕκαστος, πρῶ-

138, 4 ἡ χρεία A. ἡ om. H. 5 εἶναι add. A. 8 παρασχέσθαι A. παρέχεσθαι H. 9 τέως] τέως πρὶν A. 10 σεμνῶν A. σεμνὸς H. 18 ποτὲ τ. ὄ. A. τ. ὄ. ποτὲ H. 23 ἐκεῖνο A. Ἐκείνῳ H. 32 προθυμεῖται δὲ A. προθυμεῖται γὰρ H.

τον μὲν ὅταν γινώσκῃ μὴ λήσων, ἔπειτα ὅταν τὰ ἆθλα
ἐκδέχηται τῆς ἀρετῆς. σὲ δὲ οὔτε λαθεῖν οἷόν τε τὸν d
κατορθοῦντα οὔτε μὴ λαθόντα ἀγέραστον καταλει-
φθῆναι.
Ἆρ' οὖν ταξιάρχους μὲν καὶ λοχαγοὺς ἐξετάζεις
καὶ ἡ ξυνωρίς σοι τῶν στρατηγῶν ἐστιν ἐκκεκαθαρμένη,
τοὺς δὲ εἰρηνικοὺς ἄρχοντας τούτους περιορᾷς καὶ λα-
θεῖν ἔνεστι δώρων ἁλόντα, ἢ προσεισπράξαντα τοῖς
ὡρισμένοις, ἢ παρανόμως γνόντα, ἢ παροινήσαντα ἄλ-
λως εἰς ὑπηκόους; καὶ οὐχ ὥσπερ ἐγγύθεν ἐφεστηκὼς 117 a
πάντα ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις, καὶ σχεδὸν αὐτή-
κοος εἶ καὶ αὐτόπτης τῶν ὑφ' ἑκάστου δρωμένων, καὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ πάντα ἄγεις, ὥσπερ τὸν Δία
φησὶν Ὅμηρος ἐκ τῆς Ἴδης τρέπειν τὼ ὄσσε νόσφι ἐφ'
ἱπποπόλων Θρηκῶν, Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων· σὺ δὲ ἐκ
Μυσῶν Φοίνικας ἐφορᾷς καὶ ὑπεραγανακτεῖς ἀδικουμέ-
νων. τοιγαροῦν σπάνιν ἐποίησας τῶν σπουδαρχούντων,
καὶ οὐ πρόκειται νῦν ἀρχῶν ἀγορά, οὐδὲ προκηρύττον-
ται αἱ τῶν ἐθνῶν ἐπιτροπεῖαι, ὥσπερ τὰ ὤνια, ἀλλὰ b
τὸ ἀρχαῖον τίμημα ἐπανελήλυθε δικαιοσύνη καὶ ἐμπει-
ρίᾳ· κἂν τοῦτο εὑρίσκηταί τις κεκτημένος, οὐ δεήσεται
τοῦ προσαιτεῖν πινακίδας, ἀλλὰ λειτουργήσει τοῖς κοι-
νοῖς, κἂν μὴ προαιρῆται. Ἀρταξέρξης γὰρ αἰτουμένῳ
Σατιβαρζάνῃ σατραπείαν τινὰ μὴ προσήκουσαν ἐπὶ
τρισχιλίοις δαρεικοῖς, τὰ μὲν χρήματα ἔδωκε, τὴν δὲ
ἀρχὴν οὐ προήκατο. χρυσίον μὲν γὰρ τοσοῦτον δούς,
Οὐκ ἔσομαι, ἔφη, πενέστερος, κακῷ δὲ ἀρχὴν ἐπιτρέ-
ψας ἀδικώτερος. οὐδὲν γὰρ οὕτω περὶ πλείστου βασι-
λεῖ ποιητέον ἐστὶν ὡς τὸ σῶμα τῆς βασιλείας. σῶμα c

139, 5 ταξιάρχους A. ταξιάρχας H. 6 ἡ ξυνωρὶς A. ἡ om. H. 9 παροινήσαντα A. παρανομήσαντα H. 10 ἐφεστηκὼς A. ἑστηκὼς H. 12 ὑφ' ἑκάστου A. ἑκάστῳ H. 14 Ὅμηρος] Iliad. ν, 3. 15 ἱπποπόλων] ἱπποπώλων A. 17 σπάνιν ἐποίησας A. πάντας ἐπτόησας H. 19 ἐπιτροπεῖαι A. ἐπιτροπίαι H. 20 καὶ ἐμπειρίᾳ] καὶ om. A. 24 Σατιβαρζάνῃ] ἀρτυβαζάνῃ A. προσήκουσαν A. καθήκουσαν H. 29 σῶμα δὲ τῆς βασιλείας — εἰπών τις A. σῶμα δὲ — εἰπών τις τῆς βασιλείας H.

δὲ τῆς βασιλείας τὴν ὑπήκοον γῆν εἰπών τις οὐκ ἂν ἁμάρτοι. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων σωμάτων, κἂν τὸ τυχὸν μέρος πονῇ, παραπέμπει τῷ σύμπαντι τὴν ἀλγηδόνα, οὕτως ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς ὅλης, κἂν μία πόλις πράττῃ κακῶς, οὐκ ἐᾷ τὴν σύμπασαν ἀρχὴν ὑγιαίνειν.

Νῦν δὲ ἀκούω πολλοὺς τῶν παλαιῶν αὐτοκρατόρων τῆς μὲν κόμης λίαν φροντίσαι, ὡς μὴ φαίνεσθαι ἀποδέουσαν, πόλεις δὲ ὅλας περιιδεῖν καταρρυείσας, καὶ
d τῷ ὀφθαλμῷ μὲν ὑπογραφομένους διατελεῖν, τὴν γῆν δὲ ἀκόσμητον ἐῶντας μὴ δυσχεραίνειν. εἶτα ἵπποις μὲν οὐκ ἂν ἐχρήσαντο μὴ λίαν ἐξητασμένοις, ἀνθρώποις δὲ ἐχρῶντο πρὸς τὰ κυριώτατα ἀνεξετάστοις. καὶ ἡνιόχων μὲν οὐκ ἂν ὑπέμειναν θεαταὶ γενέσθαι μὴ τῶν ἄριστα ἐλαυνόντων, τῶν δὲ πόλεων ἐπιτρέπειν τὰς ἡνίας τοῖς τυχοῦσι πρᾶγμα οὐδὲν ὑπελάμβανον, οὐκ εἰδότες ὅτι πᾶς ὁ λαχὼν ἀρχὴν μικρὰν εἰκόνα τῆς βασι-
118 a λείας ὑποδύεται. τεκμαίρονται δὲ ἐκ τῆς εἰκόνος οἱ ἄνθρωποι τὴν μορφὴν τοῦ ἀρχετύπου. γελοῖον οὖν ἀνδριάντα μέν, ἐὰν μὴ πάνυ προσεοικὼς ᾖ, καταβάλλειν καὶ τὸν πίνακα εὐθὺς ἐξαλείφειν, εἰ μηδὲν φέρει τοῦ παραδείγματος, περὶ δὲ τὰς ἐμψύχους εἰκόνας μὴ φροντίζειν ῥᾳδιουργοῦντας. καίτοι χαλκῆ μὲν εἰκὼν μὴ σώζουσα τὴν ἰδέαν τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἂν λυμήναιτο τοῖς θεωμένοις, ἄρχων δὲ μὴ φέρων τὸν σὸν χαρακτῆρα ἀντὶ κακῆς γίγνεται μοίρας τοῖς ὑπακούειν ταχθεῖσι,
b καὶ μετατίθησι τὴν ἐξουσίαν, ἧς ἐπὶ τῷ εὐποιεῖν τετύχηκεν, εἰς τοὐναντίον. οὐδὲ γὰρ τὰ ξίφη σὺ διανέμεις οὐδὲ τὰ ἀκόντια τοῖς στρατιώταις, ὡς χρῆσθαι καθ'.

140, 4 οὕτως A. οὕτω καὶ H. 11 μὲν οὐκ A. μὲν ἴσως οὐκ H. 13 κυριώτατα] καιριώτατα A. 15 ἐπιτρέπειν A. ἐπιτρέποντες H. 17 ἀρχὴν A. ἄρχειν H. μικρὰν A. σμικρὰν H. 20 ἐὰν — ᾖ A. εἰ — εἴη H. 21 τὸν πίνακα A. τὸν om. H. φέρει A. φέροι H. 27 τετύχηκεν] εὐτύχηκεν A. 28 σὺ διανέμεις] συνδιανέμεις A. 29 ὡς χρῆσθαι A. εἰ χρῆσθαι H.

ἡμῶν, εἰ βουληθεῖεν, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἡμῶν χρῆσθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους. εἰ δέ τις τοῦ καλῶς δοθέντος σιδήρου κακῶς ἀπολαύειν οἴεται δεῖν, ὑπέχει τιμωρίαν ὡς ἀνδροφόνος φανεὶς ἀντὶ στρατιώτου. οὐκοῦν οὐδὲ τὸν ποιμαίνειν παρὰ σοῦ ταχθέντα, εἰ λύκος ἀντὶ ποιμένος ὀφθείη, κερδαίνειν τὴν προσήκουσαν δίκην ἐᾷς.

Πολλὰ οὖν ἀγάμενος τῆς βασιλείας τουτὶ μάλιστα ἄγαμαι τῶν λοιπῶν, ὅτι τὸν θεσμὸν τοῦτον ἐν χρόνῳ περιοφθέντα εἰς τάξιν καθίστης καὶ δῶρα παρὰ c τῶν φίλων ἔγνωκας ἀπαιτεῖν, οὐχ ἵππον οὐδὲ κύνας μὰ Δία — ταῦτα γὰρ διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν βασιλικώτερον — ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ πρὸς τὸ ἄρχειν ἐπιτηδείους, ὧν δίχα τοῖς ὑπηκόοις οὐδεμία γένοιτο αἴσθησις τῆς παρὰ σοῦ κηδεμονίας, ἀλλὰ κἂν χοίνικα ἐπιτάττῃς κἂν μίαν κοτύλην, ἅπασα αὕτη ἡ φιλοτιμία ἄκαρπος γίνεται καὶ ἀνόνητος, εἰ κακουργοῖτο. οὐδὲν γὰρ οὕτω βαρὺ τῶν τελουμένων, ὡς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μὴ ῥᾴδιον εἶναι, ἀλλὰ τὸ πότε καὶ πῶς, καὶ τὸ μὴ ἐνθαδί, ἀλλ' ἐνθαδί, καὶ τὸ μὴ εἰς αὔριον, d ἀλλ' αὐτίκα· ταῦτα ποιεῖ καὶ τὸ μικρὸν μέγα καὶ τὸ ῥᾷστον ἐργῶδες, καὶ τὸ δυοῖν ὀβολοῖν ἄξιον ταλάντου, ἃ νόμῳ μὲν διορίζειν οὐχ οἷόν τε· οὐ γὰρ δέχεσθαι πέφυκεν ἡ τούτων φύσις τύπον ἑστῶτα· νόμου δὲ ἐμψύχου δεῖ πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον ἁρμοττομένου καὶ δικαιοσύνης χθαμαλωτέρας, ἀεὶ τὸ παρὸν τοῖς ὑπηκόοις εὖ τιθεμένης. τοιούτους δὲ ὑπάρχειν ἀνάγκη τοὺς μέρος ἐπιτροπεύσοντας τῷ τὸ σύμπαν ἀνηρτημένῳ, ὥσπερ γε καὶ τοῦ σύμπαντος τοῦδε ὁ κόσμος ὄνομα πρέ- 119 a πον ἐστί, καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον εἰς τὸν θεὸν ἀνῆπται τῆς σωτηρίας, τὰ μέρη δὲ ἄλλος ἄλλο κυβερνᾷ τῶν

141, 1 εἰ βουληθεῖεν A. εἰ om. H. ὑπὲρ ἡμῶν] ὑπὲρ ἡμῶν δὲ A. 3 ὑπέχει] ὑπέχειν A. τιμωρίαν A. τὴν τιμωρίαν H. 12 τὸ ἄρχειν A. τὰ κατ' ἀρχὴν H. 17 τελουμένων A. συντελουμένων H. 18 πῶς, καὶ A. καὶ om. H. 24 πρὸς τὸν A. κατὰ τὸν H. 27 μέρος A. μέρους H. ὥσπερ γε] ὥστε A. 29 ἐστί, καὶ A. ἐστιν, ἀλλὰ H.

ὑπ' ἐκείνου προστεταγμένων· ἧς τάξεως ἀπολαύειν οἴει
δεῖν καὶ τοῦτον τὸν κόσμον οὗ προστατεύεις.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα ὅπως ὁ λόγος ἐξ ἑτέρων εἰς
ἕτερα μεταβαίνων ἀψοφητὶ τῷ πλήθει τῶν γνωρισμά-
των καὶ τὸν Πλάτωνος ἀριθμὸν παρελήλυθεν. οὐ γὰρ
μόνον μεγαλόδωρον εἶναι χρὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκριβῆ***
b αὐτοῖς ἐξεταστὴν, καὶ τὰ ἐλάττω καὶ τὰ μείζω προο-
ρῶντα τῶν ἀρχομένων, καὶ ἁπλῶς ἃ μηδὲ τῷ λόγῳ
συνάγειν Πλάτων ἐθάρρησε, καὶ ταῦτα ἀπέφηνεν ἔργῳ
τὰ σύμπαντα κεκτημένον· ὥστε καὶ μέχρι ἐνταῦθα
ἔστη καὶ περιῄει, τὴν τῆς ὑποθέσεως ῥαστώνην τῇ τοῦ
πράγματος ἀληθείᾳ** καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ παρεστη-
κὸς πρὸς τοὺς κινδύνους εἰ ἄρα ἐνδεέστερον κέκτηται
βασιλεὺς ἢ Πλάτων ὑπετυπώσατο. ἔσται δὲ ὁ λόγος
τά γε πρῶτα ὑπὲρ ἀμφοῖν. παραλαβόντες γὰρ τὴν ἀρ-
c χὴν ὥσπερ ναῦν πανταχόθεν ταραττομένην· περιεκέκοπτο
μὲν γὰρ αὐτῆς τὰ πρὸς ἕω, καὶ ἃ τοῖς ὅπλοις οὐκ
ἤλπισαν οἱ πολέμιοι, ταῖς σπονδαῖς ἐωνήσαντο· Γερ-
μανοὶ δὲ τὴν ἑσπέραν διώχλουν, καὶ μικρὸν ἀνακόπτον-
τες οὐχ οὕτως κατεπλάγησαν ὡς παρωξύνθησαν, Σκύ-
θαι δὲ τοῖς μέσοις ἐπαιωροῦντο καὶ μισθὸν ἐπράττοντο
τῆς μελλήσεως· τοιοῦτον κύκλον εἰρήνης καὶ πολέμου
καταλαβόντες ἐφάμιλλα ἀδικούντων, τοὐναντίον πεπόν-
θατε ἢ τις ἂν εἴκασε· μᾶλλον γὰρ ὑμᾶς ἐλύπησαν τῶν
d πολεμεῖν προῃρημένων.
Εἶεν· τί δὴ λοιπὸν ἡμῖν τῶν γνωρισμάτων; ἆρα
μή τινος ἐκλελήσμεθα; φέρε, ἴδω τὰ Πλάτωνος ῥήματα.
ζητεῖ βασιλέα νέον, εὐμαθῆ, μνήμονα, πρᾶον, ἀνδρεῖον,
σώφρονα, μεγαλοπρεπῆ. καὶ δῆτα ὑπὲρ σωφροσύνης
ἆρα ἂν λόγου προσδεηθείημεν, οὕτως ὑπ' αὐτοῦ πιεζό-
μενον τὸ σῶμα ὁρῶντες, δίψει, λιμῷ, ταῖς ὁσημέραι

142, 6 καὶ τῶν] προσφόρων τοῖς ὑπηκόοις supplet F. A. Wolfius. 10 μέχρι] Vulgo μέχρις. 11 περιῄει] παρῄει Iacobsius. 12 ἀληθείᾳ] δεικνὺς addit Wolfius. 19 ἀνακόπτοντες] ἀνακοπέντες Wolfius. 21 μέσοις] Μυσοῖς Wolfius. 23 ἀδικούντων] ἀδικοῦντες A. 26 δὴ] δεῖ A. 27 τινος A. τι H. 30 προσδεηθείημεν A. προσδεηθείητε H. 31 δίψει A. δίψῃ H.

θυραυλίαις; ὅς γε καὶ εὐνὴν μίαν ἀγαπᾷ, ᾗ συνεζύγη,
καὶ ταῦτα ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἐν ᾗ καὶ τοῖς ἰδιώ- 120 a
ταις αἱ τῆς φύσεως ὁρμαὶ δυσκαταγώνιστοι. τοιγαροῦν
ἐξ ἱερῶν γάμων καὶ εὐαγῶν καὶ τὸ βλάστημα ἱερώτα-
τον, ὁ ἀγαπητὸς, ὁ πολύευκτος, ὃν ἐγὼ ποιησαίμην
Ἀλέξανδρον καὶ θρέμμα αὖθις τοιοῦτον αὐχήσειε φιλο-
σοφία. δίδωσι δέ μοι καὶ οὗτος ἤδη τὰ σύμβολα τῶν
βασιλικῶν γνωρισμάτων, σύννουν πρόσωπον. οὐ γελω-
τοποιὸς αὐτὸν προσάγεται ἔξω τοῦ μέτρου, οὐ θαυμα-
τοποιὸς ἐκπλήττει, ὥσπερ εἰκὸς τὸν μέλλοντα ἐν ταύτῃ
εὐφρανεῖσθαι καὶ ἄλλα θαυμάσειν. θεὸς δὲ τὴν εὐχὴν b
ταύτην ἡμῖν τελειώσειεν.

143, 4 ἱερώτατον] ἱερώτερον A. 5 ἀγαπητὸς A. καλὸς H. 10 ἐν ταύτῃ A. ἐν τ' ἄλλοις H. τὸν γὰρ υἱὸν φησὶ τοῦ βασιλέως οὐ γελωτοποιὸς προσάγεται, ἢ θέλγει, οὐδὲ θαυματοποιὸς, ὥσπερ ἐνδέχεται διακεῖσθαι τὸν μέλλοντα ἐν ταύτῃ εὐφρανεῖσθαι, ἤτοι τῇ φιλοσοφίᾳ ἢ τῇ βασιλείᾳ, καὶ ἄλλα θαυμάσειν, οἷον νίκας κατ' ἐχθρῶν καὶ τρόπαια. schol. A. 11 θεὸς δὲ A. δὲ om. H.

IX.

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΩΙ ΝΕΩΙ.

c Ὦ παῖ δυοῖν ἀηττήτων πατέρων, οὐκ οἶδα ὅ τι σὲ προσειπὼν μᾶλλον τύχοιμι τοῦ προσήκοντος, πότερον τὸ μέλλον, ἢ τὸ ὁρώμενον. σοὶ γὰρ δὴ μόνῳ τὸ πέρας τῆς ἐν ἀνθρώποις τιμῆς ἁπάσης ἀρχὴ γίνεται καὶ ὑπόστασις, καὶ οὗ καταλύουσιν οἱ τὰ μήκιστα αὐξηθέντες, ἐντεῦθεν σὺ προοιμιάζῃ· ὁρᾷς δὲ δήπου καὶ τουτονὶ τὸν κοινωνοῦντα τῆς παρούσης ἀρχῆς. τοῦτο μέντοι τὸ χρέος τῆς ἀρετῆς εἰ καὶ πάνυ φαίη τις ἐγκαιρότατα
d ἐκτετικέναι τοὺς σοὺς πατέρας, ἀλλ' ὅμως τὸ σεμνότατον αὐτῷ τῆς τιμῆς ἡ πρὸς σὲ γίνεται κοινωνία, καὶ τὸ σοῦ δεύτερος αἱρεθῆναι μεῖζον εἰς δόξαν νενόμικε τοῦ πρῶτος ἑτέρου. καὶ πρός γε ἔτι τῷ μὲν τοῦτο μέγιστον ἁπάντων ἐστὶν ὧν τετύχηκε, σοὶ δὲ τὸ μέγιστον τοῦτο ἐλάχιστόν ἐστιν ὧν ἐντεύξῃ προϊών· καὶ
121 a ταῦτα ἅπαντα καὶ ἀκόλουθα καὶ συμβαίνοντα ἑαυτοῖς. πρῶτος γὰρ δὴ τέως τῆς εὐδαίμονος οἰκίας ἐσπαργανώθης ἐν ἁλουργίδι, καὶ νίκη μέν σε ὑπεδέξατο ἐκ τῶν ὠδίνων, νίκη δὲ εὐθὺς τιθηνεῖται· νίκης δὲ ἐπώνυμος ἀνήρ, μᾶλλον δὲ νίκης πολλάκις αἴτιος γεγονὼς συνάρχει σοι τὴν πρώτην ἀρχήν, ἀγαθὸν οἰώνισμα ὧν μετὰ ταῦτα στήσεις τροπαίων.

Ἔτι δὲ ἐν ἀγκάλαις περιφερόμενος, συστρατεύῃ τῷ πατρὶ καὶ συστρατηγεῖς, καὶ τρέφει σε οὐκ ἐν θα-

---

144, 2 σὲ add. A. 7 σὺ προοιμιάζῃ A. σοι προοιμιάζειν H. 15 ἐντεύξῃ A. τεύξῃ H. 17 τέως τῆς] τῆς τέως F. A. Wolfius. 22 στήσεις] στήσειε A. 23 συστρατεύῃ A. συστρατεύεις H.

λάμοις κατακοιμίζων, οὐδ' ἐν δημῳ προβάτων καὶ μυε- b λῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ καὶ τοῖς χειμῶσι τοῖς Σκυθικοῖς τὰ αὐτὰ καὶ σιτία σιτούμενον καὶ ποτὰ πίνοντα τῷ πατρὶ καὶ τοῖς στρατιώταις. ἀνέχῃ δὲ εὐθαρσῶς καὶ βοῆς ἐνυαλίου καὶ ἀσπίδων δούπου καὶ θωράκων μαρμαρυγῆς καὶ λόφων. σὺ δὲ οὐδ' ἂν ἐκπλαγείης

Δεινὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νεύοντα νοήσας

οὐδὲ μορμολύττεταί σε ἀνὴρ σιδηροῦς φανταζόμενος, ὃν καὶ ταλασίφρων ἄν τις καθ' Ὅμηρον ἰδὼν ταραχθείη. τόξου δέ σε, ὦ γενναῖε, καὶ ἀποπειρώμενον εἶδον καὶ φιλονεικοῦντα πρὸς τὴν ἡλικίαν· c

Νευρὴν μὲν μαζῷ πέλασεν,

οὐδ' ἂν εἶπεν ὁ ποιητὴς τὼ σὼ χεῖρε τεθεαμένος ἀτρίπτους εἶναι καὶ ἁπαλάς, οἵας τῶν ἐν Ἰθάκῃ μειρακίων φησί, μᾶλλον δὲ ἀνδρῶν ἤδη μνηστήρων, τάχιστα ὑπὸ τρυφῆς ἀπειπεῖν καὶ ἀποστῆναι τοῦ ἄθλου. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ προὐκάθισας πρώην ἐπὶ τοῦ βήματος, πρεσβύτου παντὸς στερεώτερον. ὥστε οἱ μὲν ἀκούοντες ἀπηυδήκεισαν, σὺ δὲ εὔδηλος ἦσθα καρτερήσων καὶ εἰς ἑσπέραν. καλὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ βασιλικὰ τὰ παιδεύματα, γεύεσθαι ὥσπερ σκύλακα αἵματος θη- d ρίων καὶ μελετᾶν ὀργὴν κατὰ βαρβάρων.

Ἐγὼ δέ σε εὐξαίμην ἂν ὅσον οὐδέπω καὶ τούτων βασιλικώτερα διδάγματα ἐπιζητῆσαι. δεῖ μέν, οἶμαι, τὸν ποιμένα ἔσεσθαι μέλλοντα καὶ τοὺς λύκους ἀποσοβεῖν ἐπίστασθαι τῶν προβάτων· πρῶτον μέντοι γε τοὺς κύνας παιδεύειν, ὅπως ἂν τοῖς ποιμνίοις εἶεν πρᾶοι καὶ εὐμενεῖς. ταύτην δὲ τὴν παιδείαν φησὶν Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς ὅτι παιδεύει τοὺς βασιλέας ἡ Καλλιόπη, καὶ 122 a ἐν χρείᾳ μᾶλλόν ἐστι τοῖς ἄρχουσιν ἢ τοῖς ἀρχομένοις. καὶ τέως ἐπάκουε τῶν ἐπῶν, μικρὸν δὲ ὕστερον αὐτὰ καὶ συνήσεις· φησὶ δὲ λέγων ὑπὲρ τῆς Καλλιόπης ὅτι προφερεστάτη ἐστὶ τῶν Μουσῶν.

145, 1 οὐδ' ἐν A. οὐδὲ H. μυελῷ] μυελῶν A. 7 Δεινὸν] Iliad. ζ, 470. ἀκροτάτης A. ἄκρας H. 12 Νευρὴν] Iliad. δ, 123. 21 γεύεσθαι] γεύσασθε A.

Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
ὅντινα τιμήσωσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
γινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
τοῦ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χεύουσιν ἐέρσην,
τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ τε λαοὶ
b πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας.

παπαῖ, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποι-
ητής, εἰ μὴ τῶν Μουσῶν ἀμελοῖεν. πρῶτον μὲν αἰ-
δοίους αὐτοὺς ὀνομάζει. τοῦτο δέ, ὅτι ἄρξουσι τῶν
ὑπηκόων αἰδοῖ μᾶλλον ἢ φόβῳ χρώμενοι· ἔστι δὲ τὸ
μὲν αἰδοῖον τίμιον τοῖς αἰδουμένοις, τὸ φοβερὸν δὲ
ἀπευκτὸν τοῖς δεδοικόσιν. ἔπειθ' ὅτι καὶ θεοφιλεῖς
ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς βασιλέας ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει·
c ὃ σοί, παίδων μακαριώτατε, διαφερόντως ὑπάρχον ὁρῶ-
μεν. ἀντὶ γὰρ οἰωνῶν ἀγαθῶν, ἀντὶ χρησμῶν, ἀντὶ
μαντείας τῇ σῇ γεννήσει προεφήτευσεν ὁ θεὸς τὴν κα-
θαίρεσιν τοῦ παλαμναίου. καὶ δῆλον ὅτι τὰς σὰς ὠδῖ-
νας ἐπεῖδον αἱ Μοῦσαι. ἐπεὶ πόθεν εὐθὺς τὴν τῆς
ἀρχῆς ἁρμονίαν διεφθορυῖαν σχεδὸν ὁ πατὴρ ὁ σὸς
ἀνεσώσατο, καὶ τοὺς μὲν ἀνείς, τοὺς δὲ ἐπιτείνας τῶν
φθόγγων τῶν παρὰ μέλος ἠχησάντων εἰς τὴν ἀρίστην
κρᾶσιν καὶ συμφωνίαν μεθήρμοσε; δῆλον γὰρ ὅτι σε
d γινόμενον ἐφορῶσαι συνεπεῖδόν σοι καὶ τὸν φύσαντα.
οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν μὲν καρπὸν ἀγαπᾶν, τῆς ῥίζης δὲ
ὠλιγωρηκέναι.

Ἀλλὰ καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τοὺς βασιλέας τοὺς
ὑπὸ τῶν Μουσῶν ἑωραμένους καὶ ῥυήσεσθαί φησιν αὐ-
τῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λόγους ἐγ-
κάρπους καὶ ὠφελίμους λέγων τὴν δρόσον αὐτοῖς συνέ-
σεσθαι καὶ τὴν θέμιν καὶ τὴν δίκην, καὶ ἐπιστρέψειν
πρὸς ἑαυτοὺς τῶν ὑπηκόων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ
123a τὰς γνώμας, ἄντικρυς ἐρώμενον μὲν τὸν βασιλέα ποιῶν,

146, 1 Ἡ γὰρ] Theogon. v. 80. 8 παπαῖ] Vulgo παπαί. 30 τὴν δρόσον] τὸν νόμον F. A. Wolfius et Roulezius p. 31.

ἐρωμένους δὲ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἥδιστον μὲν θεαμάτων τὴν ἐκείνων ὄψιν, ἥδιστον δὲ ἀκουσμάτων τὴν ἐκείνου φωνήν. ταῦτά ἐστί σοι παρὰ τῆς Καλλιόπης, ὦ φίλε παῖ, πατρῷα σύμπαντα ἀγαθά. ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτῷ παρεδρεύουσαν μὲν τὴν θέμιν, συνθακοῦσαν δὲ τὴν δίκην, τὸν νόμον δὲ συνόντα ἀεί; αἰσθάνῃ δὲ ἴσως τηλικοῦτος ὤν, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιτάττων καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑπήκοον ἔχων, ὅμως οὐκ ἀτιμάζει καλεῖν ἑαυτοῦ καθηγεμόνα καὶ ἐπιστάτην ἕνα πρεσβύτην, οὐχ b ὅτι τὸ σῶμα ἔρρωται ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς οὐδ' ὅτι τῶν τακτικῶν ἐστιν ἐπιστήμων, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὰς Μούσας αὐτὸν ξεναγεῖ καὶ τῶν ἱερῶν τούτων ταμίας ἐστί, διὰ τοῦτο αὐτοῦ κατάκρας ἑάλωκεν. ἐπὶ τίνος γὰρ τῶν βασιλέων αἱ Μοῦσαι τοσοῦτον ὅσον ἐπὶ τοῦ σοῦ πατρὸς ἐξέλαμψαν καὶ ἐξήνθησαν; τίς δὲ οὕτως ἠρέθισε τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐπὶ τοὺς λόγους; τίς προὔθηκε τηλικαῦτα ἀγαθά; τίς ὁμοτίμους ἐποιήσατο τοὺς ἀπὸ τῆς γλώττης τοῖς ἀπὸ τῶν ὅπλων; τίνι δὲ θαρσοῦσα φιλοσοφία σεμνότερον ἐμαρτύρησε; μὴ τοίνυν ὅσια νομίσῃς τῆς πατρῴας σπουδῆς ὀλιγωρῆσαι. καὶ γὰρ ὑπάρχει σοι τὰ μὲν ἄλλα ἡττᾶσθαι τοῦ φύσαντος, ταύτῃ c δὲ καὶ πλείω σχεῖν, εἰ προέλοιο· ὃ γὰρ τῷδε παρεγένετο οὐκ ἐκ τοῦ ῥᾴστου, σοὶ μετὰ ῥᾳστώνης ὑπάρξει, διδασκάλων ἀφθονία καὶ παιδευτῶν.

Δεῦρ' ἴθι παῖ, ἐπὶ τῶν ἐμῶν καθίζου γονάτων. οὐ φαυλότερος ἔσομαί σοι τοῦ Φοίνικος τοῦ θρεψαμένου τὸν Ἀχιλλέα, ἀνδρὸς φυγάδος καὶ τὸν πατέρα ἠδικηκότος, οὐδὲ ὄψα ἀποτεμῶ καὶ οἶνον ἐφέξω· ἀλλ' αὔξου, φησί, παρ' ἐμοῦ τῷ νέκταρι καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ, τοῖς d οὐρανίοις σιτίοις, ὑφ' ὧν αὐξηθεὶς καὶ τραφεὶς κατὰ τὸν χρόνον τὸν ἐοικότα εἴσῃ μὲν ἃ χρὴ λέγειν, εἴσῃ δὲ

147, 16 νέων om. A. 17 ἀγαθά] ἆθλα voluit Petavius. 18 γλώττης] γλώττης ὁμοτίμους A, recte, si praecedens ὁμοτίμους deleas. 19 σεμνότερον A. σεμνότερα H. ὅσια] ὅσα A. 26 ἐπικαθίζου σοι A. σοι om. H. 28 ἐφέξω A. ἀφέξω H. αὔξου] αὐθά A. — ἀντὶ τοῦ τραφήσῃ gl. A. αὐξήθητι παρ' ἐμοῦ Iacobsius in append. ad Porsoni Advers. p. 317.

ἃ χρὴ σιωπᾶν, καὶ ὅσα πράττειν καλὸν καὶ ὅσα μὴ πράττειν ὠφελιμώτερον, καὶ ὁπότε ἐγείρειν χρὴ τὸν θυμὸν καὶ ὁπότε κατακοιμίζειν, καὶ τί διενήνοχεν ἀτύχημα καὶ ἁμάρτημα καὶ ἀδίκημα, καὶ ὅτι προσήκει τὸν βασιλέα τὸ μὲν οἰκτείρειν, τὸ δὲ ἐπανορθοῦν, μόνον δὲ
124 a τὸ ἔσχατον τιμωρεῖσθαι, καὶ ὅτι ἄλλο μὲν ἐλευθέρων ἄρχειν, ἄλλο δὲ οἰκετῶν, καὶ τὸ μὲν ἀρετῆς ὑπεροχή, τὸ δὲ τύχης πλεονεξία. συμπαιδαγωγήσουσι δέ σε ἐμοὶ Πλάτων ὁ κλεινὸς καὶ ὁ θεσπέσιος Ἀριστοτέλης, οἳ καὶ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον ἐπαιδαγώγησαν. οὗτοι Μακεδόνα ἄνθρωπον Δαρείου καὶ Περσῶν ἐποίησαν κρείττω. ἀλλὰ χρὴ προσιέναι τοῖς ἀνδράσι μετ' εὐλαβείας τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἀπολαύσεσθαι καὶ πρὸς ἀλήθειαν, οὐ πρὸς δό-
b ξαν, καὶ ἀκοῦσαι τῶν διδαγμάτων, οὐ παρακοῦσαι. πρὸς δὲ τοῦτο ἴσως μὲν καὶ ἄλλοι διακονήσονται, ἐγὼ δὲ ὀφλισκάνω πατρῷά σοι χαριστήρια καὶ ἀντεισφέρειν ἕτοιμος παρὰ λόγων ὧν τετύχηκα εἰς τοὺς λόγους.

Ὑπάρχει δέ σοι τὰ μὲν ῥᾴω πρὸς τὸ γενέσθαι τῶν πατέρων εὐκλεεστέρῳ, τὰ δὲ καὶ πολλῷ δυσκολώτερα. καὶ πῇ μὲν πλεονεκτεῖς ἤδη τοὺς σοὺς γονέας, πῇ δὲ μεῖζόν σοι μὴ ἡττᾶσθαι. ὅτι μὲν γὰρ ἔφυς ἐκ βασιλέων, οἱ δὲ ἐξ ἰδιώτου, πλεονεκτεῖς· ὅτι δὲ οἱ μὲν
c ἀρετῆς ἆθλον ἐκαρπώσαντο τὴν βασιλείαν, σοὶ δὲ ἡ τοῦ γένους δίδωσι διαδοχή, ταύτῃ φημί σοι καὶ τὴν ἅμιλλαν δυσκολωτέραν. χρὴ γὰρ καὶ τῆς τύχης καὶ τῶν πατέρων ἀμείνω φανῆναι, ὃ παρ' ἐκείνων οὐδεὶς ἂν ἐπιζητήσειεν· ἀλλὰ τοῖς μὲν μικρὸν τὸ πρὸς τοὺς γονέας φιλονεικεῖν, σοὶ δὲ καὶ πάνυ μέγα τὸ κατ' ἴσον τοῖς πατράσιν ἐλθεῖν. τοῖς μὲν γὰρ πρὸς ἰδιώτην χρηστὸν ᾖ, εἴπερ ἄρα, καὶ στρατηγὸν ἡ ἐξέτασις, σοὶ δὲ πρὸς αὐτοκράτορας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ τούτους οὐχ
d οἵους ἄν τις ἀριθμήσειε τῶν ἐπάνω. εἴτε γὰρ τὸν πρεσ-

148, 4 καὶ ἁμάρτημα post καὶ ἀδίκημα legebatur. Transposuit Roulezius p. 2. Conf. p. 15 c. 93 b. 13 ἀπολαύσεσθαι] Vulgo ἀπολαύσασθαι. 20 πῇ — πῇ A. τῇ — τῇ H. 24 δίδωσι A. δώσει H. 26 ἀμείνω A. μὴ χείρω H.

βύτερον πρῶτον ἐνθυμηθείης, οὐδεὶς οὕτως ἀθορύβου καὶ καθαρᾶς πρὸς βασιλείαν ἔτυχε ψήφου, οὐ Περσῶν ἐπικειμένων, οὐδὲ καταπεπληγμένης τῆς στρατιᾶς, οὐδὲ ἀγνοούντων οἷ γῆς ἑστήκασι τῶν ἐκείνην φερόντων τὴν ψῆφον, οὐδὲ τῆς τύχης, οὐχὶ τῆς γνώμης χειροτονούσης, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀδείας, ἐπ᾽ ἐξουσίας, ἐν ἐκκλησίᾳ κοινῇ 125 a
καὶ συνόδῳ, αὐτῶν πρῶτον χειροτονούντων, ὅσοις εἰκὸς ἦν ἀμφισβητεῖν. εἴτ᾽ οὖν ἐκεῖνον ἐννοήσεις εἴτε τὸν ὄντως πατέρα, ἐργῶδές σοι τὸ ἀγώνισμα. εἰ γὰρ ὁ τῆς κοινῆς ψήφου τυχὼν οὐδὲ πρὸς μικρὸν ἐκαρτέρησε μὴ οὐχὶ κοινωνὸν προσελέσθαι, πῶς οὐ μᾶλλον τούτῳ τὸ τῆς χειροτονίας σεμνὸν βεβαιοῦται καὶ μιᾷ ψήφῳ πλεονεκτεῖ τιμιωτάτῃ τὸν προσελόμενον; ὥστε χαλεπὸν μὲν καὶ πρὸς ἕνα ἀγωνίζεσθαι τοιοῦτον ἀγῶνα, σοὶ δὲ πολλαπλασίονος δεῖ τῆς σπουδῆς. χρὴ γὰρ μηδετέρου τῶν b
πατέρων ἀπολειφθῆναι.

Ἀλλ᾽ ἐκεῖνα μὲν ἡμῖν αὖθις ῥᾴω πολλῷ. οἴκοθεν γὰρ εὐποροῦμεν τῶν παραδειγμάτων, καὶ ὁπόσα ἂν περισκέψῃ σεαυτῷ, ἢ θεῖος ἢ βασιλεὺς ἢ πατὴρ ἢ ἀνεψιὸς πρὸς ζῆλόν σε ἐκκαλέσεται. ἵνα γὰρ τοὺς ἀρχηγέτας ἀφεὶς, ἐπὶ τὸν ὁμόστοιχόν σοι λαμπτῆρα τοῦ γένους ἀπίδω, ἀποχρήσει τέως νέῳ πρὸς νέον διαμιλλᾶσθαι. ἐκεῖνον μέντοι πυνθάνομαι προσκυνεῖσθαι μὲν c
ὑφ᾽ ἁπάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, ὑποκύπτειν δὲ τῷ διδασκάλῳ, καὶ φοβερὸν μὲν εἶναι Κελτοῖς καὶ Γερμανοῖς, κάτω δὲ ὁρᾶν φανέντος τοῦ τῶν μαθημάτων καθηγεμόνος, κατιόντα ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ, ἡνίκα ἂν χρηματίσειε τοῖς βαρβάροις, εὐλαβέστερον δὲ τῶν ἰδιωτικῶν μειρακίων ὑπέχειν ἑαυτὸν τῷ παιδεύοντι. ὢ μακάριος τούτου τοῦ δέους, εἰς ὁπόσον θάρσος αὐτὸν ὁ φόβος οὗτος προάξεται. ὁπότε οὖν ἔχομεν οἰκο-

149, 4 ἐκείνην A. ἐκείνῳ H. 9 ἐργῶδες A. καὶ ὡς ἐργῶδες H. 14 πολλαπλασίονος A. διπλασίονος H. 17 αὖθις A. αὐτοῖς H. 28 ἡνίκα ἂν] Aut ἂν delendum, aut χρηματίσῃ scribendum. δὲ τῶν] δὲ om. A. 31 προάξεται A. προσάξεται H.

d θεν οἷς ἀκολουθεῖν ἀναγκαῖον, ἡμέτερον ἂν εἴη μὴ μαλακίζεσθαι.

Τούτῳ μὲν δὴ πρῶτον πλεονεκτοῦμεν καὶ τῶν γονέων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, τῷ βαδίζειν ὁδὸν ἤδη τετριμμένην. ἔπειθ᾽ ὅτι καὶ χωρίων μετειλήφαμεν εὐμουσοτέρων, καὶ οὐ μεταπέμπειν ἀναγκαῖον ἐκ περάτων γῆς τοὺς διδάσκοντας, ἀλλ᾽ ὅποι ποτ᾽ ἂν διατρίβῃς, παρεστῶτας ἔχεις καὶ ἀγαπῶντας, καὶ μάλιστα δὴ τοὺς τῆς τέχνης τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμονας· ἧς ὑπὸ τὴν σὴν
126 a μερίδα τὰ ζώπυρα διασώζεται. εἰσὶ γάρ, ὦ φίλε παῖ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις οἱ μὲν βασιλικοὶ καὶ διοτρεφεῖς ἀτεχνῶς, οἱ δὲ ὑπηκόοις πρέποντες καὶ ἰδιώταις. ὅσοι μὲν πρὸς μέγεθος αἴρουσι τὴν ψυχὴν καὶ σεμνότητος ἐμπιπλᾶσι καὶ βασιλέα ποιοῦσιν ἑαυτοῦ πρῶτον τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι καὶ τῶν ἄλλων, οὗτοι βασιλεῖ πρέποντα ἀκούσματα καὶ διδάγματα, ὅσοι δὲ τὴν γλῶτταν μὲν θεραπεύουσι, τὴν ψυχὴν δὲ ἐῶσιν ἀκόσμητον, οὗτοι δὴ ἅπαντες χθαμαλοὶ καὶ μικροπρεπεῖς καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον
b ἀναγκαῖοι τῷ βασιλεῖ. ὥσπερ οὖν ὅπλα οὐ τὰ αὐτὰ ἀναλήψῃ τοῖς ὑπηκόοις οὐδὲ ἐσθῆτα ἀμφιέσῃ παραπλησίαν, οὐδὲ οἴκησιν ὁμοίαν οἰκήσεις, ἀλλὰ πάντα ἔσται σοι παρὰ τοὺς ἀρχομένους διαφανέστερα, καὶ ἵπποι καὶ κύνες καὶ διάκονοι καὶ ὀχήματα, οὕτω καὶ τῶν λόγων τοὺς ἀρίστους καὶ θειοτάτους κτητέον ἐστί σοι, δι᾽ οὓς ἐπὶ σοὶ τὴν θειότητα ἀληθεύσομεν.

Οὐδὲ γὰρ τὸν πατέρα τὸν σὸν τὸ μὴ τοῖς ῥήμασιν ἀττικίζειν διεκώλυσε πρώτερον νομισθῆναι τῶν πώποτε αὐτοκρατόρων, ἀλλ᾽ ὅτι τοῖς πράγμασι φιλοσοφεῖ
c μᾶλλον ἢ τοῖς ὀνόμασι, ταύτῃ πάμπολυ διενήνοχεν ὥσπερ καὶ ὁ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ βασιλεὺς οὐχ ὅτι δοκιμώτατα φθέγγεται προσκυνεῖται παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἀλλ᾽ ὅτι φιλανθρωπότατός ἐστι, δυνατώτατος ὤν, κα ὅτι ζωῆς χορηγὸς καὶ ὅτι πρύτανις εὐδαιμονίας καὶ ὅτ

150, 12 ἀτεχνῶς] ἀκραιφνῶς gl. A. 14 πρῶτον A. πρώτου H. 24 κτητέον ἐστὶ A. μαθητέον ἔσται H. 28 πράγμασι γράμμασι A. 31 ἀνθρώπων A. ἄλλων H.

ταμίας τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὅτι πρὸς ἐκεῖνον ὁρῶμεν ἐν τοῖς δεινοῖς τεθαρρηκότες. τραγῳδίας δὲ [ἱκανῶς] γράφειν καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος ἱκανὸς ἦν, ἀλλ' ἐνέπλησε δραμάτων Σικελίαν μᾶλλον ἢ τὴν σκηνήν. ὃν δὲ χρὴ καλεῖσθαι σωτῆρα, ὃν βουλαῖον, ὃν πολιοῦχον, τὰς τοῦ Διὸς ἐπωνυμίας, τὴν τοῦ Διὸς κτητέον αὐτῷ σω- d φροσύνην καὶ φιλοσοφίαν ἐστί.

Ταύτην δὲ ὁ μὲν πατὴρ ὁ σὸς ἐπιδείκνυται, σοὶ δὲ ἔνεστι προσλαβεῖν καὶ τὴν ἐπιστήμην. καὶ εἴ γε σεαυτὸν ἐπιτρέψειας Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει, οἱ δὲ ἔτι σε βαδίζοντα ἐπὶ τῆς γῆς ἀνάξουσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείας καὶ τὴν ἐκεῖ τάξιν περιηγήσονται καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἐκεῖνον μυσταγωγήσουσι. ἐκεῖνα τὰ βασίλεια δορυφοροῦσι πρᾳότης καὶ εὐμένεια 127 a καὶ φιλανθρωπία, ἐκείνοις οὐ πρόσεισι κακοήθεια, ἐκείνοις οὐ πλησιάζει συκοφαντία, διαβολὴ δὲ καὶ πόρρωθεν ἀπελήλαται.

Εἰς ἐκείνην τὴν τάξιν ὁρῶντες οἱ πατέρες διευθύνουσι τὰ ἀνθρώπινα, πρῶτον ἀφ' ἑστίας καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸν κόσμον τοῦτον ἐπιδεικνύμενοι, καὶ κοινωνοῦντες ἀψοφητὶ τῶν τέως ἀκοινωνήτων εἶναι δοκούντων, τιμῆς καὶ δόξης καὶ βασιλείας. καὶ μόνοι δὴ βασιλέων οὐκ ἐν γράμμασι τίθενται νόμους, ὥστε κοινω- b νεῖν ἀλλήλοις τοὺς ὑπηκόους, ἀλλ' ἑαυτοὺς νόμους πεποιήκασι κοινωνίας. οὐδεὶς γὰρ εἰς τοὺς προστάτας ὁρῶν πλέον ἔχειν ἐφίεται τοῦ προσήκοντος. καὶ γὰρ τοῦ τοιούτου καρποῦ καὶ τῆς τοιαύτης δικαιοσύνης αὐτόθεν ἀπολαύειν ὑμῶν περίεστιν· ἑκάτερος γὰρ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἑαυτοῦ φύλακα τὸν ἕτερον κέκτηται, καὶ δυοῖν ἑνὸς μέλει, μᾶλλον δὲ ἤδη τρισί, μελήσει δὲ ὅσον οὐδέπω καὶ τέτταρσιν ἑνός.

Ναὶ πρὸς Διὸς βασιλείου, ὦ πάντα σὺ τὸν ἀδελφὸν ἐζηλωκώς, οὔτοι δίκαιον καὶ πολλῷ βραδυτέρους c τῆς φύσεως ὑμᾶς νομισθῆναι. τοῦτον ἐκείνη προλα-

---

151, 21 δοκούντων] δοκοῦντες A. 28 ὑμῶν A. ὑμῖν H.
29 δυοῖν] Vulgo δυεῖν

βοῦσα ἐχειροτόνησεν αὐτοκράτορα, καὶ τέτακται βασιλεῖ ὥσπερ ἀετῶν νεοττὸς, ὀξὺ μὲν ὁρῶν ἤδη, περιμένων δὲ τὰ ὠκύπτερα. καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ταῦτα ψηφίζεσθαι, ἀλλ' ἡ φύσις ἐπαναγκάζει τὸν σκύμνον τοῦ λέοντος λέοντα εἶναι, καὶ τὸν βλαστὸν ταῖς ἐνεγκούσαις ῥίζαις ἐμφυῆ. δότε οὖν τοῖς παισὶν ὑμῶν τὸ κάλλιστον τῶν ὑμετέρων ζηλῶσαι, τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. νῦν
d *δὲ τὰ ἄλλα παρ' ὑμῶν εἰληφὼς ὁ σὸς ἀδελφιδοῦς, οὔπω πρὸς ὀντιναοῦν ὁμότιμον ἐπιδείξεται τὴν φιλαδελφίαν ἣν προσείληφεν. ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ, καὶ δέχομαι τὸ προοίμιον. προοίμιον γὰρ ὀνομάζω τὴν τήβεννον τῆς ἁλουργίδος καὶ τοῦ στεφάνου τὸ σκῆπτρον καὶ τῶν δορυφόρων τοὺς ῥαβδοφόρους. ἔπος γὰρ οὐδὲν παλινάγρετον τοῦ Διὸς, οὐδὲ ἀπατηλὸν,*

Οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ τι κεφαλῇ κατανεύσῃ.

128 a **κατένευσε δὲ ἡ θεία κεφαλὴ περιμένειν ἕτερον σχῆμα τοῦ παρόντος αὐτοῦ τιμιώτερον. οἷον ὄψονται ἐπὶ τῆς παρούσης περιόδου θέαμα ἄνθρωποι, τέτρωρον βασιλέων, ποιητὴς ἂν εἴποι, δύο ξυνωρίδας ὁμηλίκων σχεδὸν ἑκατέρων καὶ ὁμοχρόνων, ἴσα βαινόντων, ἴσα πνεόντων, ἰσαρίθμων τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἣν φυλάττουσιν. ἀλλ' εἰς τοῦτον μὲν τὸν ἀριθμὸν τὴν βασιλείαν ὁ φήνας θεὸς ὡς τάχιστα καὶ αὐξήσειεν. ἃ δὴ νῦν ἀντιβολεῖ μὲν ὁ δῆμος, ἀντιβολεῖ δὲ ἡ μεγάλη βουλὴ, προσ-**
b **θεὶς, ἵνα μὴ πέρα τοῦ καιροῦ διοχλοίην, ἀπαλλάξομαι.**

Ἡμεῖς, ὦ θειότατε βασιλεῦ, πρῶτοι μέν σε αὐτοκράτορα πάντων ἀνθρώπων, πρῶτοι δὲ ὕπατον προσειρήκαμεν. παρ' ἡμῖν δὲ ἄμφω τῆς ἀρετῆς τὴν ὑπεροχὴν ἐπεδείξασθε, ὁ μὲν ὥστε μὴ μόνος ἔχειν τὸ τιμιώτατον, σὺ δὲ ὥστε μόνος τῆς κοινωνίας ἄξιος κριθῆναι. δίκαιον οὖν τὴν πόλιν τὴν βασιλίδα, καὶ ἣν

152, 1 *βασιλεῖ* A. *βασιλεῦ βασιλεὺς* H. *ἐκ βασιλέων βασιλεὺς* Petavius. 5 *λέοντα εἶναι*] *λεόντους* A. 8 *οὔπω* A. *οὔτω* H. 10 *ἣν* om. A. 11 *τήβεννον* A. *τήμερον* H. 15 *Οὐδ'*] Iliad. *α*, 527. 32 *καὶ ἣν*] *καὶ* delendum videtur.

*μάρτυρα παρεστήσασθε τῆς θείας ὑμῶν ὁμολογίας, καὶ
νῦν τὰ δρώμενα ἐπιψηφίσαι, καὶ τὸν ἑαυτῆς ὕπατον* c
*προσειπεῖν ἐπὶ τοῦ πατρῴου θρόνου καθήμενον ἐν τῷ
πρώτῳ βουλευτηρίῳ, πρὶν τὴν ἱερὰν στολὴν κατα-
θέσθαι, καὶ τὰς ῥάβδους ἀναμὶξ ταῖς πατρῴαις κα-
θιερῶσαι. ἔα πρὸς Διὸς ἀνασχεῖν ἐκ τῆς Κωνσταντί-
νου κρηπῖδος τὸν νεανίαν, λαμπρὸν παμφαίνοντα, ὥσ-
περ ἀστέρα ἐν οὐρανῷ· ἔα δήμου φωνῆς ἀκοῦσαι βασι-
λεῦσιν ὁμιλεῖν εἰθισμένον· ἔα πομπεῦσαι τῆς ἐλπίδος
πομπὴν ἐπαξίαν. ἦ που καὶ στρατηγῷ συγχωρήσεις
μικρὸν ἀνακλίναντι τὴν ἀσπίδα καὶ τῷ σῶμα ἀναπαύ-
σαντι, ὃ πολλάκις ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐπιδέδωκεν, ἐφέ-* d
*στιον ἡμῖν στῆσαι κρατῆρα, καὶ ἐγκαλλωπίσασθαι τῇ
πατρίδι, ὥσπερ οἱ νικήσαντες Ὀλυμπίασιν.*

X.

129 a ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΟΥΑΛΕΝΤΙ.

Ὤιμην ἐγὼ σοι κατακορὴς ἤδη καὶ πλήσμιος εἶναι, τοσαυτάκις ἔμπροσθεν διειλεγμένος. ὥστε διὰ τοῦτο ἀπώκ-
b νουν καὶ νῦν ποιήσασθαι πρόοδον ἐπὶ τοῖς λόγοις, μὴ δόξαιμι διοχλεῖν οὐδὲν δεομένῳ. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάνυ προθυμούμενον ἠρεμεῖν οὐκ ἐᾷς, ἀλλ' ὥσπερ εἰσφορὰν ἐνιαύσιον φοιτᾶν οἴει σοι δεῖν καὶ τὴν ἐκ τῶν λόγων συντέλειαν, εἴκειν μὲν ἀναγκαῖον, αὐτόθεν δὲ ἔστω μοι τὸ προοίμιον. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι πρότερον τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀποδέχεσθαι προσήκει τοὺς λόγους ἢ περὶ ἑαυτοὺς προθυμίαν.

Καὶ δῆτα ἐπαινῶ σου τοῦτο πρῶτον, ὦ βασιλεῦ,
c ὅτι τοῖς γεωργοῖς ἀνιέναι προθυμῇ τὰ λειτουργήματα, τοῖς φιλοσοφοῦσι δὲ οὐ συγχωρεῖς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἥδιστ' ἂν ἴδοις καθ' ἕκαστον ἔτος ἔλαττον εἰσφέροντας ὧν προσήνεγκαν, παρὰ τῶν λόγων δὲ ἀεί τι πλεῖον εἰσπράττῃ. καὶ τό γε ἔτι τούτου θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ τῶν λόγων αὐτῶν προτιμοτέρους ἄγεις τοὺς ἡμετέρους τῶν ὁμογλώττων. αἴτιον δέ· οὐ γὰρ ἐκκρέμασαι τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸν ἐνδεδυκότα αὐτοῖς νοῦν ἐρευνᾷς,
d οὐδὲ τοῦ κάλλους τῶν ῥημάτων ἑάλωκας, ἀλλὰ τοῦ κόσμου τῆς διανοίας, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐντιμοτέραν ἔχει παρὰ σοὶ τάξιν φιλοσοφία ῥητορικῆς. ὃ γὰρ μάλιστα ἀγαπᾷς, τοῦτο μάλιστα ἐσπούδακεν αὕτη

154, 4 πρόοδον] πρόσοδον Stephanus. 6 εἰσφορὰν Jacobsius. Vulgo εἰς φορὰν. Conf. p. 143b. 13 ἀνιέναι A. ἐπανιέναι H. ἢ ἀφιέναι καὶ ἐπανιέναι schol. A. 16 πλεῖον om. A.

ἡ τέχνη, τὸν νοῦν παρέχεσθαι χρηστόν, οὐχὶ τὰ ῥήματα, καὶ σκοπεῖν οὐχ ὅπως ἂν ἥδιστα εἴποι τις τοῖς ἀκούσασιν, ἀλλ' ὅπως ὠφελιμώτατα· ὃ σοι μάλιστα ἀρέσκον ὁρῶμεν. πρὸς γὰρ τοὺς κολακεύοντας ὕποπτος ὢν τοῖς νουθετοῦσιν εὔκολον σεαυτὸν παρέχεις καὶ χειροήθη. Καλλισθένην μὲν γὰρ Ἀλέξανδρος, ὅτι παρῄνει 130 a τοῖς νομίμοις ἐμμένειν τῶν Μακεδόνων, τὴν παρρησίαν οὐκ ἐνεγκὼν ἀπεσείσατο. σὺ δὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους, κἂν ἀποκνῶσι, καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις ἀνάγκῃ χειμερίζεις μετὰ τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ τῇ προεδρίᾳ, καὶ συμπλέκεται τὴν καλλίστην πλοκὴν ἡ περὶ σὲ δορυφορία γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεώς σε θεραπευούσης. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλέων μήτε λόγον ἄπρακτον μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν ἐνεργὸν b εἶναι καὶ γέμειν νοῦ τὸ δραστήριον.

Πιστοῦται δὲ καὶ τοῦτο ὁ προλαβὼν χρόνος. εἴτε γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ἐννοήσεις εἴτε τὸν Σεβαστὸν εἴτε τὸν Μάρκον, δι' οὐδὲν ἄλλο εὑρήσεις εἰς τοσοῦτον δόξης προεληλυθότας ἢ ὅτι τῶν χλαμύδων οὐκ ἀπεσκήνου πολὺ τὰ τριβώνια, οὐδὲ Παρμενίωνος Ἀριστοτέλης ἀτιμότερος ἦν οὐδὲ Ἄρειος Ἀγρίππου. ὅσοι δὲ ἢ φιλόσοφοι γεγόνασι πλέον ἢ φιλοπόλεμοι, καὶ τὸ δοκοῦν ὑπ' αὐτῶν ἀξιοῦσθαι σπουδῆς μέρος τῷ παροφθέντι συνηφανίσθη. οὐ γὰρ οἷόν τε ἢ λόγους ἐνδόξους γενέσθαι c μὴ τῶν ἔργων αὐτοὺς βεβαιούντων, ἢ τὰ ἔργα πρὸς τὸν χρόνον διαβῆναι τὸν ἐφεξῆς μὴ λόγου τὴν μνήμην αὐτῶν παραπέμποντος. οἱ μὲν τοίνυν τῶν ποιη-

---

155, 2 τις τοῖς] τοῖς A. τὶς H. 5 σεαυτὸν] ἑαυτὸν A. 10 χειμερίζεις] χειμερίζειν A. 11 ἴσῃ τῇ A. τῇ om. H. 12 προεδρίᾳ Monac. 113. Vulgo προεδρείᾳ. καὶ συμπλέκεται — δορυφορία add. A, et codex Ambrosianus alter apud Wyttenbach. ad Iulian. II. p. 15. καλλίστην] ἀρίστην Ambr. alter. 16 βασιλέων] Vulgo βασιλείων. 20 ἐννοήσεις A. ἐννοήσῃς H. 24 ἀτιμότερος ἦν om. A. 28 αὐτοὺς] αὐτῶν A.

τῶν λόγοι καὶ οἱ τῶν ῥητόρων ἴσως μὲν ἄλλο τι χρηστὸν ἔχοιεν ἄν, οὗ δὲ μάλιστα ἐχρῆν πεφροντικέναι, τοῦτο παρορῶσι. τὸ γὰρ μέγεθος ἐν ταῖς πράξεσιν, οὐ τὴν ἀρετήν, ἐπιζητοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸς παρατάξεις καὶ τοὺς πολέμους καὶ τῶν νεκρῶν τὸν ἀριθμὸν
d διατριβὴν ποιοῦνται τοῖς λόγοις, καὶ τὸ πολὺ τῶν ἐγκωμίων αὐτοῖς οἱ φόνοι καὶ αἱ πορθήσεις· εἰρήνην δὲ ἐν καιρῷ γενομένην καὶ μετὰ τοῦ πρέποντος σχήματος οὐδεὶς πώποτε ὑπέλαβε πολλῶν τροπαίων τιμιωτέραν. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ τοῦ νικῆσαι πολλάκις τὸ τὴν νίκην ὑπεριδεῖν ἐντιμότερον.

Ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἔσται κεφάλαιον τοῦ παρόντος λόγου. οὐ γὰρ οὕτως ἀνήκοός εἰμι Πλάτωνος τοῦ θεσπε-
131 a σίου ὥστε τὰ αὐτοῦ μὴ μανθάνειν, ὅτι κολοβὸς καὶ βασιλεύς, καὶ νομοθέτης, ὃς πολεμεῖν μὲν ἱκανός, εἰρήνην δ' ἄγειν οὐχ οἷός τε. ταύτῃ γάρ, οἶμαι, καὶ Λυκοῦργον εὐθύνει τὸν Σπαρτιάτην, ὡς συστησάμενον πολιτείαν στρατευομένοις μὲν ἐπιτήδειον, καταθεμένοις δὲ τὰ ὅπλα δυσμεταχείριστον. τοῦτο δέ ἐστι τὸ βέλτιον τοῖν μεροῖν παρεορακότος καὶ οὗ χάριν θάτερον ἀναγκαῖον. πολέμου γὰρ ἆθλον εἰρήνη, καὶ στρατεύονται οἷς ἀνάγκη, οὐχ ἵνα διὰ τέλους στρατεύοιντο, ἀλλ' ἵνα
b ἀσφαλῶς ἡσυχάσωσιν. ὅστις οὖν πρὸς μὲν ἀσχολίαν παιδεύειν ἱκανός, σχολὴν δὲ οὐχ οἷός τε διατίθεσθαι, τῆς καλλίονος μοίρας ὀλιγωρεῖ.

Καὶ τοῦτο οὖν ἐγὼ Πλάτωνος θαυμάζω καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν διδάσκῃ ὅτι πολέμου καὶ εἰρήνης σπέρματα ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ πρῶτόν ἐστι, καὶ ὅστις οἷός τε πρὸς ἑαυτὸν ἄγειν εἰρήνην, οὗτος οἷός τε καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν πολεμίους· ᾧ δὲ ἀδύνατος ἡ πρὸς ἑαυτὸν ἐκεχειρία, σχολῇ ποτ' ἂν οὗτος τὰς πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς ἀγα-
c πήσειεν. εἶναι γάρ τι καὶ ἐν ἑκάστῳ βάρβαρον φῦλον, λίαν αὔθαδες καὶ δυσπειθές, τὸν θυμὸν λέγω καὶ τὰς

156, 16 οἷός τε] τοῦτον τὸν τρόπον addit A, glossema proximi vocabuli ταύτῃ. 17 εὐθύνει] ἢ κακίζει, αἰτιᾶται A. 30 πολεμίους A. πολέμους H.

ἀπλήστους ἐπιθυμίας, ἀντικαθήμενα γένη τῷ λογισμῷ, καθάπερ Ῥωμαίοις Σκύθαι καὶ Γερμανοί. ὥσπερ οὖν τὰ πάθη ταῦτα, ἡνίκα ἐπανίσταται τῷ βελτίονι, παντάπασι μὲν ἐξελεῖν οὔτε δυνατὸν οὔτε συμφέρον, ἃ χρείας ἕνεκεν ἡ φύσις ἐγκατέσπειρε τῇ ψυχῇ, ὑποκύπτοντα δὲ παρέχεσθαι καὶ εὐήκοα τοῖς ἐκ τοῦ νοῦ παραγγέλμασι τῆς ἀρετῆς ἔργον ἐστὶν, οὕτω καὶ τῶν βασιλέων ἔργον, οἷς τοὔνομα τοῦτο ἐπαληθεύεται, ὅταν d παρακινήσαντας καταλάβωσι τοὺς βαρβάρους, τὸ μὴ πρόρριζον ἐκκόπτειν παντελῶς τὸ συμπλήρωμα τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης, ἀλλ' ἐπικόψαντας τὴν αὐθάδειαν σώζειν ἤδη καὶ περιστέλλειν, ὡς τῆς ἀρχῆς μοῖραν γεγενημένους.

Ἔχει γὰρ οὕτως· ὅστις μὲν ἀγρείως ἐπέξεισιν ἀπαυ- b θαδιασαμένοις τοῖς βαρβάροις, οὗτος Ῥωμαίων μόνων ἑαυτὸν βασιλέα ποιεῖ, ὅστις δὲ κρατεῖ μὲν, φείδεται 132 a δὲ, οἶδεν ἑαυτὸν βασιλέα πάντων ἀνθρώπων, καὶ μᾶλλον ἐκείνων οὓς διετήρησε καὶ διέσωσεν, ἐξὸν ἀνελεῖν παντελῶς. ὡς ἔγωγε οὐδὲ τὸν κομψὸν Ἀγαμέμνονα φαίην ἂν λέγειν βασιλικῶς, ἐπιτιμῶντα τῷ ἀδελφῷ μαλαττομένῳ πρὸς τὸν ἱκέτην, καὶ πικρὰν οὕτως εὐχὴν καὶ ἀλλόκοτον προσευχόμενον, μηδένα τῶν Τρώων διαφυγεῖν, μηδ' ὅντινα γαστέρι μήτηρ κοῦρον ἐόντα φέρει, μηδὲ τοῦτον διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὔπω τεχθέντας ἀπολέσθαι πρὸ τοῦ γενέσθαι. ἀλλ', ὡς ἔοικεν, οὐκ ἦν εὐρυκρείων ἀληθινὸς, ἀλλ' Ἀργείων μόνων βασιλεὺς καὶ Μυκηναίων, ἀνθρώπων δὲ οὔ. καίτοι γε Ὅμηρος b ὅταν αὐτὸς ὀνομάζῃ τὸν Δία πατέρα, οὐ τῶν Ἑλλήνων μὲν λέγει πατέρα, τοὺς βαρβάρους δὲ ἐξαιρεῖται, ἀλλ' ἁπλῶς φησι πατέρα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. ὅστις οὖν καὶ τῶν ἐπὶ γῆς βασιλέων οὐ Ῥωμαίοις μόνον ὡς πατὴρ

157, 9 παρακινήσαντας] τοὺς ἰδίους ὅρους ὑπερβάντας schol. A. 14 ἀγρείως A. ἀχρείων H. ἀγρίως Petavius. 15 τοῖς A. τὲ τοῖς H. 23 μηδ' ὅντινα — τοῦτον διαφυγεῖν add. A. Sunt Iliad. ζ, 58. Conf. orat. XXXIV. p. 64. ed. Mai. 28 αὐτὸς] αὐτοῖς A, sed correctum a m. rec. 30 θεῶν om. A.

προσενήνεκται, ἀλλ' ἤδη καὶ Σκύθαις, οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ Διὸς ζηλωτὴς καὶ οὗτος ὁ φιλάνθρωπος ἀτεχνῶς. τῶν δὲ ἄλλων Κῦρον μὲν φιλοπέρσην καλῶ, ἀλλ' οὐ φιλάνθρωπον, φιλομακέδονα δὲ Ἀλέξανδρον, ἀλλ' οὐ
c φιλέλληνα, τὸν δὲ Σεβαστὸν φιλορώμαιον, ἄλλον δὲ ἄλλου γένους ἐραστὴν ἢ ἔθνους οὗ καὶ βασιλεὺς ἐνομίσθη, φιλάνθρωπος δὲ καὶ βασιλεὺς ἁπλῶς, ὃς μηδένα ἀνθρώπων ὅλως ἀλλότριον τῆς ἑαυτοῦ προνοίας ποιεῖται.

Καλὸν μὲν οὖν καὶ τὸ περαιοῦσθαι τὸν Ἴστρον σὺν τῇ τοῦ πολέμου παρασκευῇ καὶ δὶς ἐφεξῆς ἀνάστατον ποιεῖσθαι τὴν πολεμίαν, σταθμοὺς τόσους καὶ τόσους ὅσους οὐδὲ πρεσβεύοντες πώποτε προελθεῖν ἐθαρρήσαμεν. ἀλλ' εἰ καὶ σεμνὰ ταῦτα καὶ γενναῖα καὶ λίαν
d ὀλίγοις ὑπάρξαντα τῶν πώποτε αὐτοκρατόρων, ἀλλ' ἔγωγε ὅταν ἐννοήσω τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἧς ἐγενόμην αὐτόπτης, τότε μοι τῆς τε Ξέρξου σχεδίας, ἐφ' ἧς διεβίβασε σὺν τῇ στρατιᾷ τὸν Ἑλλήσποντον, φαίνεται ἀμείνων ἡ μία ναῦς, ἐφ' ἧς ὁ βασιλεὺς τὰς σπονδὰς ἐποιήσατο, καὶ τῆς γεφύρας τῆς διακομιζούσης τὸν πόλεμον ἡ διαδιδοῦσα ὁλκὰς τὴν εἰρήνην. ἐγὼ παρατάξεις μὲν οὐ τεθέαμαι Σκυθικάς, ἐκκλησίαν δὲ φόβου καὶ συνέδριον καταπλήξεως καὶ στρατηγὸν Ῥωμαίων
133 a ἐπιτάττοντα Σκυθῶν βασιλεῦσι, καὶ ἀλαλαγμοῦ μὲν οὐκ ἀκήκοα βαρβαρικοῦ, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν καὶ δεήσεων, καὶ φωνῆς αἰχμαλώτοις μᾶλλον ἢ σπενδομένοις πρεπούσης, ὑφ' ὧν ἐπεκλάσθη τις ἂν καὶ ἀδάμαντος στερεώτερος. ἀλλὰ βασιλεὺς τῶν μὲν βαρβάρων πολλὰς ἀπέπεμψεν εἰς τοὐπίσω πρεσβείας ἀπράκτους, τὴν δὲ ἡμετέραν κατῃδέσθη. καί, ὡς ἔοικεν, ὑπὲρ Σκυθῶν ὑμεῖς ἐχειροτονήσατε φιλοσοφίαν, τὴν μόνην θείαν τε οὖσαν καὶ δίκαιον θυμὸν καταπραΰνειν.

158, 3 κῦρον μὲν A. μὲν om. H. 12 ποιεῖσθαι A. ποιῆσαι H. 15 ἀλλ' ἔγωγε ὅταν ἐννοήσω A. ἀλλ' ὅταν ἐννοήσωμεν H. 17 τότε μοι A. τότε σοι H. 29 ἀπέπεμψεν A. ἀπέστρεψεν H. 32 θείαν] οἵαν Roulezius p. 38. δίκαιον] δικαίως Stephanus, collato δικαίως θυμοῦσθαι p. 61 c.

Ὥστε μοι τότε μάλιστα ἔργον ἦν τοὺς ὑπὲρ φιλανθρωπίας λόγους ἐκμελετᾶν καὶ δεικνύναι τῷ βασιλεῖ ὅτι b μᾶλλον θεῷ παραπλήσιοι τῶν ἀναιρούντων οἱ σώζοντες. μόλις μὲν οὖν καὶ χαλεπῶς, ἀλλὰ συνεπείσθη καὶ εἶξε καὶ προσωρμίσατο πλησίον σὺν εὐμενεστέρῳ τῷ σχήματι. ὁ μὲν οὖν Τρωικὸς ποταμὸς ἐμποδὼν καθίστατο Ἀχιλλεῖ κατὰ τῶν Τρώων παροξυνομένῳ, θορυβῶν τῷ ἀφρῷ καὶ τοῖς κύμασι τὸν νεανίαν, Ἴστρος δὲ ἐπὶ πολέμῳ μὲν βασιλέως περαιουμένου ἐζεύγνυτο ἄκων, σπένδεσθαι δὲ μέλλοντι συμπροεθυμεῖτο καὶ γαλήνην ἐθελοντὴς ὑπεστρώννυε ταῖς τὴν εἰρήνην πρυ- c τανευούσαις τριήρεσιν. ἐσάλευον μὲν οὖν ὥσπερ ἐν ὅρμῳ τῷ ῥείθρῳ, καὶ ἔδοξας ἂν ἐρριζῶσθαι τὰς ναῦς ταῖς ἀγκύραις. εὐθὺς δὲ ἐκ προοιμίων ὅτι συνεχώρει τὰ σφέτερα αὐτοῖς καρποῦσθαι δῆλον ἐποίει, προσσχὼν μὲν πλησίον, ἀποβῆναι δὲ μὴ θελήσας. οἱ δὲ ἐξεχέοντο ἀγεληδὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης ἥμεροι καὶ χειροήθεις, πλῆθος οὐ ῥητὸν ἀριθμῷ, τότε δὴ πρῶτον Ῥωμαίοις μυριάδες τοσαῦται Σκυθῶν ἄνευ φροντίδος δρώμεναι.

Ὦ μάκαρ Ἀτρείδη, μοιρηγενές, ὀλβιόδαιμον, d

εἶπεν ἄν τις ἀπιδὼν τηνικαῦτα εἰς ἄμφω τὰς ἠόνας τοῦ ποταμοῦ, τὴν μὲν ἀστράπτουσαν τοῖς στρατιώταις ἐν κόσμῳ τὰ δρώμενα θεωμένοις μετὰ φρονήματος καὶ ἡσυχίας, τὴν δὲ ὁμάδου γέμουσαν συμμιγοῦς ἐπὶ γῆς ἐρριμμένων τῶν ἱκετῶν. μᾶλλον δὲ εἶπεν ἄν σε καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀλβιώτερον· ὁ μὲν γὰρ οἷς ἦγε μόνον ἐμακαρίζετο, σὺ δὲ καὶ οἷς εἶχες καὶ οἷς ξυνεχώρεις.

Ξέρξης μὲν οὖν τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ναυμα- 134 a χίας οὔτε θεατὴς ἦν ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἐκάθητο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῷ σκιαζόμενος ὀρόφῳ, μαλακίας μᾶλλον ἢ πλούτου

159, 5 προσωρμίσατο Stephanus. Vulgo προσωρμήσατο. 18 ῥωμαίοις A. θείοις H. 21 τηνικαῦτα om. A. 25 ἱκετῶν] οἰκετῶν A. 27 ξυνεχώρεις Monac. 113. συνεχώρεις H. 28 Ξέρξης A. Ἕτερος H. πρὸς τοὺς A. τοὺς om. H. 29 οὔτε in οὐδὲ mutandum, nisi aliquid excidit. 30 ἢ μαλακίας Iacobsius.

σημεῖον, βασιλεὺς δὲ καὶ ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐπεδείκνυτο
τὴν καρτερίαν, ἣν οὐκ ἂν ἤνεγκαν οἱ Σκύθαι πολεμού-
μενοι, ἐφ᾽ ἡλίῳ στὰς ἐπὶ τῆς νεώς, ἡνίκα μάλιστα ἑαυ-
τοῦ φλογωδέστερος ἦν, ἐπὶ ταὐτοῦ σχήματος ἐξ ἕω
μέχρι δείλης ὀψίας. καταστὰς δὲ ὑπὲρ τῶν δικαίων
b εἰς ἀγῶνα πρὸς τοὺς βαρβάρους, νίκην ἐνίκα σεμνοτέ-
ραν καθ᾽ ἑαυτόν, ἧς οὐδεὶς ἔτι κοινωνὸς ἦν, οὐ στρα-
τηγός, οὐ ταξίαρχος, οὐχ ὁπλίτης. ἀλλ᾽ ἐγὼ πάλαι μὲν
τὴν ἀγχίνοιαν μόνον ἐτεθαυμάκειν, ᾗ χρώμενον εἰς τὰ
πράγματα καθεώρων, καὶ φύσεως ᾤμην κατόρθωμα
εἶναι αὐτοφυῆ βασιλέα δημιουργούσης. δεινότητα δὲ
τοσαύτην καὶ βάθος ὁμοῦ διανοίας καὶ δρόμον ῥημά-
των κεκραμένον καταπλήξει καὶ εὐμενείᾳ οὐδὲ ἐν ῥήτορι
τοῦτο ἔργον ποιουμένῳ ῥᾳδίως κατεῖδον. ὥστε μοι
μικρὸς ἐφαίνετο ὁ Περικλῆς καὶ ὁ τὸν Περικλέα τεθαυ-
c μακώς, ὅτι καὶ θαρσοῦντας Ἀθηναίους λέγων κατέ-
πλησσεν εἰς τὸ φοβεῖσθαι καὶ δεδιότας εἰς τὸ θαρσεῖν
ἀντικαθίστη.

Αἰσθανόμεθα οὖν πρὸς τοὺς λόγους τοῦ βασι-
λέως τὰ αὐτὰ τῶν βαρβάρων πασχόντων, ἃ πάσχειν
οὐδὲν ἦν θαυμαστὸν ὑπὸ τοῦ δεινοτάτου τῶν τότε ῥη-
τόρων τοὺς Ἕλληνας καὶ Ἀθηναίους. καίτοι γε προή-
γορον εἶχον οὐδετέρᾳ ληπτόν, οὐδὲ ὥσπερ γλώττῃ βάρ-
βαρον, οὕτω δὲ καὶ τῇ διανοίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ συνεῖναι
μᾶλλον σοφώτερον ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις. οὕτω γοῦν τὴν
d μὲν τοῦ βασιλέως ἐπωνυμίαν ἀπαξιοῖ, τὴν τοῦ δικαστοῦ
δὲ ἀγαπᾷ, ὡς ἐκεῖνο μὲν δυνάμεως πρόσρημα, τὸ δὲ
σοφίας. ἀλλ᾽ ἐφάνη δὴ τότε λίαν τοῦ δικάζειν αὐτὸ
τὸ δικάζεσθαι χαλεπώτερον, καὶ διηλέγχθη γελοῖος ὁ
ῥήτωρ, ὁ κριτὴς ἄριστος εἶναι πεπιστευκώς. τοσοῦτον
γὰρ αὐτοῦ τῇ δεινότητι περιῆν, ὥστε τὸν συνήγορον τοῖς

160, 2 ἂν ἤνεγκαν] ἀνήνεγκαν Monac. 113. οἱ σκύθαι add. A. 8 ταξίαρχος] ταξιάρχης Monac. 113. 22 προήγορον] προσήγορον, sed σ a m. rec. A. ἢ προσαγορεύοντα αὐτὰ καὶ δημηγοροῦντα; ἢ προσήγορον εἶχον οἱ βάρβαροι schol. A. 27 τὸ δὲ] „τοδὶ δὲ Monac. 113. Leg. τόδε δὲ." Iacobsius. 29 διηλέγχθη] διελέχθη Monac. 113. ὁ ῥήτωρ A. ὁ om.

βαρβάροις ὕποπτον ποιῆσαι καὶ καταστῆσαι τοῦ μετὰ τῶν ὅπλων ἀγῶνος τὸν διὰ τῶν λόγων αὐτῷ χαλεπώτερον. ἀλλ' ὅμως καταβαλὼν εἶτα ἀνίστη καὶ χεῖρα ὤρεγε θορυβουμένῳ καὶ φίλον ὑπὸ μάρτυσιν ἐποιεῖτο 135 a
τοῖς ἀδικεῖσθαι πεπιστευκόσι. τοῦτο δὲ ἦν διαλύοντος τὴν ταραχὴν, εἰς ἣν κατέστησεν. ἀπῄει οὖν λίαν ἀγαπητῶς, τοῖς ἐναντίοις πάθεσι κατειλημμένος, θαρσῶν ἅμα καὶ δεδιὼς, περιφρονῶν τοὺς ἀρχομένους καὶ ὑφορώμενος, οἷς μὲν διηλέγχθη, καταπεπτωκὼς τὴν ψυχὴν, οἷς δὲ ἔτυχε τῶν σπονδῶν, ἀπαυθαδιαζόμενος. ἦν οὖν θέαμα ἰδεῖν ἄπιστον καὶ διὰ πολλοῦ συμβεβηκὸς, διδόντας τὴν εἰρήνην Ῥωμαίους, οὐκ ὠνουμένους. οὐδεὶς εἶδε χρυσίον ἀπαριθμούμενον τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἀργύρου τά- b
λαντα τόσα καὶ τόσα, οὐκ ἐσθῆτος ναῦς γεμιζομένας, οὐχ ἃ πρότερον ὑπομένοντες διετελοῦμεν, βαρυτέραν τῶν καταδρομῶν ἐκκαρπούμενοι τὴν ἡσυχίαν καὶ φόρον ἐτήσιον φέροντες, οὗ τὸ ἔργον οὐκ αἰσχυνόμενοι τοὔνομα ἐξηρνούμεθα. βασιλεὺς δὲ καίτοι μεγαλοδωρότατος ὢν, ὅμως τηνικαῦτα οὐκ ᾐσχύνθη φειδωλότατος νομισθῆναι, ὅς γε καὶ τὸ σύνηθες αὐτῶν σιτηρέσιον παρῃρεῖτο, καὶ ἀντὶ τῶν τοσῶνδε τῶν πρότερον κομιζομένων μόλις ἑνὶ συνεχώρει τῷ πρὸς τὴν γλῶτταν διακονοῦντι, ὡς οὐδὲν μᾶλλον τοῦ ἔργου Σκύθαις ἢ Ῥω- c
μαίοις προσήκοντος. οὕτω δὲ διὰ πάντων ἐφιλονείκησε δῆλον ποιῆσαι οὐκ ἀγαπήσας αὐτὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ φεισάμενος τῶν βαρβάρων, ὥστε οὐδὲ τὰς ἐμπορίας αὐτοῖς οὐδὲ τὰς ἀγορὰς, ἃς ἐπὶ τῆς προτέρας εἰρήνης ἐπ' ἀδείας εἶχον ὅποι βούλοιντο ποιεῖσθαι, νῦν ἐπ' ἐξουσίας ἔχειν ἀφῆκεν.

Ἀλλὰ καίτοι τοῦ κέρδους ὑπάρχοντος κοινοῦ τοῖς ἔθνεσιν ἀμφοτέροις ἐκ τῆς ἀμοιβῆς τῶν ἐν χρείᾳ συναλλαγμάτων, δύο μόνας πόλεις τῶν ποταμῷ προσῳκισμέ- d
νων ἐμπόρια κατεσκευάσατο. τοῦτο δὲ ἦν ἅμα μὲν

161, 2 τῶν ὅπλων A. τῶν om. H. 8 δεδιὼς A. δεδοικὼς H. 14 ἐσθῆτος] ἐνδῆτ (sic) A. 17 οὐ] καὶ A. 20 παρῃρεῖτο] παρῃτεῖτο A. 32 ποταμῷ] ποταμῶν A.

σημεῖόν τοῦ πάντα ἐπιτάττοντα τοῖς βαρβάροις τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι, ἅμα δὲ πρόνοια τοῦ κακουργοῦντας ἧττον λανθάνειν, ἀποκεκλεισμένης αὐτοῖς εἰς τὰ ὡρισμένα χωρία τῆς ἐπιμιξίας. γινώσκει γάρ, οἶμαι, σώζειν τοὺς βαρβάρους δυνάμεως ἔχων, τὴν φύσιν δὲ αὐτῶν ἀμείβειν οὐχ οἷός τε ὤν· ὥστε ἀφῄρητο αὐτῶν τὴν ῥᾳστώνην τῆς ἀπιστίας. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν φρουρίων
136 a τὰ μὲν ᾠκοδόμησεν ἐκ καινῆς, τὰ δὲ ἀνέστησε κατατετριμμένα, τοῖς δὲ προσέθηκε τὸ ἐνδέον, ὕψους μὲν ᾗ χθαμαλώτερον ἦν, πάχους δὲ ὅπου τούτου προσέδει, ὕδατος δὲ ἀφθονίαν, ᾗ ταύτῃ πρότερον ἐπιέζετο, τροφῶν δὲ θησαυροὺς ἁπανταχοῦ καὶ λιμένας τῆς γειτνιώσης θαλάσσης, καὶ στρατιώτας ἐκ καταλόγου, καὶ φρουροὺς τὸν ἀριθμὸν οὐ ψευδομένους, καὶ ὅπλα καὶ βέλη καὶ μηχανήματα, ἅπαντα εἰς τὸ ἔσχατον ἐξητασμένα. τέως μὲν γὰρ ἐκ τῆς περὶ τὰς φρουρὰς ὀλιγωρήσεως ἐπεπιστεύκεισαν οἱ πολέμιοι ἐπ' αὐτοῖς ἀτεχνῶς κεῖσθαι
b καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην, ὁρῶντες τοὺς μὲν στρατιώτας οὐ μόνον ἀνόπλους, ἀλλὰ καὶ ἀχίτωνας τοὺς πολλούς, καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι καταπεπτωκότας· φρουράρχας δὲ καὶ ταξιάρχας ἐμπόρους μᾶλλον καὶ τῶν ἀνδραπόδων καπήλους, οἷς τοῦτο μόνον ἔργον προσέκειτο, πλεῖστα μὲν ὠνήσασθαι, πλεῖστα δὲ καὶ ἀπεμπολῆσαι· τῶν φυλάκων δὲ ἐλαττοῦσθαι τὸν ἀριθμόν, ὅπως ἂν γίνοιτο κέρδος αὐτοῖς ἡ μισθοφορὰ τῶν ἐκλειπόντων· ταῦτα δὲ τὰ φρούρια κατερρυηκότα,
c γυμνὰ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὅπλων. ταῦτ' οὖν ὁρῶντες οὐκ ἀπεικότως ἐφρόνουν ἑαυτοὺς εἶναι ἀμείνονας τῶν ἐκδρομῶν, κἂν ἄρα δοκῇ τὸν ἐκ τοῦ προφανοῦς πόλεμον τέως δυσωπεῖσθαι, ἀλλὰ τό γε κλωπεύειν αὐτοῖς ἐπ' ἀδείας καθεστηκέναι. διεσπείροντο οὖν ἁπανταχόσε τῆς ὄχθης οὐ καθ' ἕνα καὶ δύο μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ κατὰ λόχους καὶ οὐλαμούς, λῃσταὶ δῆθεν, οὐ στρατιω-

---

162, 1 τοῦ πάντα Monac. 113. τὰ πάντα H. 5 δυνάμεως] ἱκανῶς Petavius. δυνάμεως εὖ Iacobsius apud Goellerum p. 269. 28 ἀμείνονας τῶν A. ἀμείνους αὐτῶν H.

ται, φώρια τὰ λάφυρα ὀνομάζοντες. ἀλλ᾽ οὐ νῦν, ἀλλ᾽
ἄνωθεν μέχρι θαλάττης δόξαις ἂν τεῖχος ἀδαμάντινον
ἐληλάσθαι· τοιούτῳ καταπεπύκνωται χαρακώματι φρου-
ρίων, ὅπλων, στρατιωτῶν. d

Ἵνα γὰρ τἄλλα παρῶ, ἓν ἐξαρκεῖ τεκμήριον ἐκλο-
γίσασθαι τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας. ἐρῶ δὲ οὐκ ἀκοὴν
ἀλλοτρίαν, ἀλλ᾽ ὧν αὐτὸς γέγονα θεατής. ἴστε δήπου
τοῦτο ὅσοι γεγόνατε ἐπὶ τῆς χώρας ἐκείνης, ἣ καλλίστη
μέν ἐστι τῆς Σκυθικῆς τῆς ὑπηκόου, ἥκιστα δὲ ἀσφα-
λὴς πρὸς τοὺς βαρβάρους, οὐ καθαροῦ διαρρέοντος αὐ-
τὴν τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ᾽ ἀναπεφυρμένου τῇ γῇ, καὶ τενά-
γους κόλπον ποιοῦντος εἰσέχοντα ἐπιπολὺ τῆς ἠπείρου, 137 a
οὔτε ναυσὶν ὄντα πλωτὸν οὔτε βατὸν πορευσίμοις. αὕτη
τοίνυν ἡ χώρα τέως μὲν ὁρμητήριον καθειστήκει ταῖς
ἐκδρομαῖς τῶν πολεμίων, στρατῷ μὲν ἀθρόῳ καὶ προ-
φανεῖ μὴ θαρρούντων διὰ τὸ πρόσχημα τῆς εἰρήνης,
κλωπείας δὲ καὶ κακουργίας ἐν τοῖς μονήρεσι πλοίοις
ποιούμενοι καὶ ναυλοχοῦντες περὶ τὰς νησῖδας ἐνέπιπτον
ἐξαίφνης τοῖς προσοικοῦσιν. εἶτα ἐν ὅσῳ συνῃσθάνοντο
οἱ φρουροὶ πόρρωθεν ἀλλήλων ἀφεστηκότες, καταδρα-
μόντες ὅσα οἷόν τε ἦν ἐγκατεδύοντο τῷ ποταμῷ, τοὐν- b
τεῦθεν δὲ ἄπορον ἦν τὸ διώκειν, μήτε πλεῖν μήτε βα-
δίζειν συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ τενάγους. καὶ τὸ πρᾶγμα
οὐκ ἦν ἀνεκτὸν, ἐν ὀφθαλμοῖς λεηλατεῖσθαι ἀμηχα-
νοῦντας πρὸς τὴν τιμωρίαν. ἀλλ᾽ ὁ βασιλεὺς οὔτε πρὸς
τὴν φύσιν τοῦ τόπου δυσμήχανος ἦν, ἀλλ᾽ ἐξευρὼν τῆς
γῆς ἐκείνης λεπτὴν ταινίαν ἐς τὸ τέναγος προσιοῦσαν
καὶ τελευτῶσαν εἰς ὄχθον ὑψηλὸν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ πέριξ
ἄποπτον ἦν, ἐπετείχισε φρούριον ἐκ καινῆς, ἀμυδροῖς
τείχεσιν ἀκολουθήσας, ἃ τῶν πρότερον τις αὐτοκρατό- c
ρων διὰ μὲν τὸ χρήσιμον κατεβάλετο, πρὸς δὲ τὴν δυσ-
χέρειαν ἀπεῖπεν. ὅπου γὰρ οὐ λίθος πλησίον, οὐ πλίν-

163, 1 φώρια τὰ] τὰ φώρια Iacobsius. 10 οὐ καθαροῦ Iacobsius ad Ach. Tat. p. 725. οὐκάθρου codex Monac. 113. Vulgo οὐκ ἄθρου. 21 οἷόν τε ἦν Harduinus. Vulgo τε ἦν οἷον.

θος ὀπτή, οὐ κονία. μετὰ ῥᾳστώνης, ἀλλὰ σκιαγραφεῖν ἅπαντα χρὴ σταδίους τόσους καὶ τόσους μυριάσιν ὑποζυγίων, τίς οὐκ ἂν συνέγνω τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς ἀμηχάνου τῆς ἐπινοίας; βασιλεὺς δὲ ἐνίκα τὴν Ἀμφίονος μουσικήν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὸν τειχισμὸν τῶν Θηβῶν ἐνεδείξατο. εἶπες ἂν αὐτομάτους μὲν φέρεσθαι τοὺς λίθους, αὐτο-
d μάτην δὲ τὴν πλίνθον, τεκτόνων δὲ ἄνευ καὶ λιθολόγων ἀνιέναι τὸ ἐπιτείχισμα· τοσαύτη μὲν ἡ τῶν στρατιωτῶν εὐπείθεια, τοσαύτη δὲ ἡ τῶν χαλεπῶν εὐκολία. κατανείμας γὰρ εἰς ἅπαντας τὴν φροντίδα καὶ μηδὲν μέρος συγχωρήσας τῆς στρατιᾶς ὑπὲρ δύναμιν πιεσθῆναι, ἀλλ᾽ ὥσπερ φορτίον τὸ ἔργον εἰς μικρὰ διελών, οὐκ εἴασεν οὐδ᾽ ὁντιναοῦν αἰσθέσθαι τοῦ ἄχθους, τῷ
138 a πάντας μερίτας ποιῆσαι, καὶ πρῶτόν γε ἑαυτὸν ἐκ τοῦ πλείονος. ἆρα πιστεύσαιτε ἄν μοι ὅτι μηδὲ τῶν κατευναστῶν ἀπέσχετο μηδὲ τῶν προκοίτων, ἀλλὰ κἀκεῖνοι συνεισήνεγκαν μέτρον ὡρισμένον κεράμου συντετριμμένου; ἐγὼ δὲ τέως ἐθαύμαζον τὸν Ἀλκίφρονος Δημοσθένην τοῦ προτειχίσματος τῆς Σφακτηρίας, ὅτι τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐχρήσατο εὐηκόοις ὥστε δι᾽ ἀπορίαν σκευῶν τὸν πηλὸν φέρειν ἐπὶ τῶν νώτων ὀπίσω τὼ χεῖρε συμπλέκοντας, ἀνθρώπους οὐ πλεῖν ἢ χιλίους, καὶ τούτους ἐρέτας μᾶλλον ἢ ὁπλίτας, ὑπὸ χειμῶνος ἀπειλημ-
b μένους, θριγκίον, οὐ τεῖχος κατασκευάζοντας. ὅπου δὲ ταξίαρχοι καὶ στρατηγοὶ ἀχθοφορεῖν οὐ παρῃτοῦντο, πῶς ἄν τις ἀγάσαιτο πρὸς ἀξίαν ἢ τὸν παιδεύσαντα οὕτως ἢ τοὺς οὕτω πεπαιδευμένους;

Καὶ νῦν παρατέταται μὲν ἡ εἰρήνη διὰ πάντων σχεδὸν τῶν μεθορίων, παρατέταται δὲ ἡ τοῦ πολέμου παρασκευή. οἶδε γὰρ βασιλεὺς ὡς ἐκεῖνοι μάλιστα ἀληθεύουσιν ὅσοι μάλιστά εἰσι πρὸς τὸν πόλεμον ηὐτρεπισμένοι· γέμει δὲ ἡ μὲν ὄχθη φρουρίων, τὰ δὲ φρούρια

164, 15 πιστεύσαιτε] Vulgo πιστεύσητε. 16 τῶν προκοίτων A. τῶν om. H. 18 Ἀλκίφρονος] Immo Ἀλκισθένους. 24 θριγκίον] θριγγίον Monac. 113. 31 μάλιστά εἰσι add. A.

στρατιωτῶν, οἱ στρατιῶται δὲ ὅπλων, τὰ δὲ ὅπλα κάλλους ἅμα καὶ ἀσφαλείας. καὶ τρυφὴ μὲν ἐξελήλαται τῶν καταλόγων, περιουσία δὲ ἀντεισῆκται τῶν ἀναγκαίων, c δι᾽ ἣν οἱ φρουροῦντες οὐκ ἀναγκάζονται ἀντὶ τῶν βαρβάρων πολεμεῖν τοῖς ὑπηκόοις, κἀκείνων μὲν ἀπέχεσθαι διὰ τὰς σπονδάς, φέρειν δὲ καὶ ἄγειν τοὺς γεωργοῦντας διὰ τὴν ἔνδειαν, ἀλλ᾽ ἀντέστραπται οὐκ οἶδ᾽ ὅπως τοῖς στρατιώταις πρὸς τὴν εἰωθυῖαν τάξιν ὁ φόβος καὶ ἡ θρασύτης. καταφρονοῦσι μὲν γὰρ τῶν βαρβάρων, ὑπερδεδοίκασι δὲ τοὺς γεωργούς. καὶ τὸ παρ᾽ ἐκείνων μέμψιν ὑπομεῖναι φοβερώτερον αὐτοῖς ἢ μυριάδες Σκυθῶν ἐπιοῦσαι. οὕτω καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν d ἡμᾶς εἰρήνη κατέχει, τοὺς πολεμίους μὲν ὁ τῶν ὅπλων φόβος, τοὺς στρατιώτας δὲ ὁ τῶν νόμων. διείργει δὲ Σκύθας Ῥωμαίων οὐ ποταμός, οὐ τέναγος, οὐ Θριγκία· ταῦτα μὲν γὰρ ἄν τις καὶ διακόψειε καὶ διαπλεύσειε καὶ ὑπερβαίη· ἀλλὰ φόβος ὃν οὐδεὶς πώποτε ὑπερέβη καταδεέστερον εἶναι πεπιστευκώς. καὶ τρόπαιον ἕστηκε ταύτης τῆς νίκης οὐκ ἐκ λίθου πεποιημένον οὐδὲ χαλκοῦν ἢ χρυσοῦν πεπηγὸς ἐφ᾽ ἑνὸς χωρίου, ἀλλ᾽ ἅπασι 139 a μὲν βαρβάροις, ἅπασι δὲ Ῥωμαίοις ἐνδιαιτώμενον. καὶ τοῦτο ἀνέστησε βασιλεὺς οὐ πλήθει φόνων καὶ τραυμάτων οὐδὲ σωροῖς νεκρῶν ἀδιηγήτων, ἀλλὰ μόνῃ τῇ προσεδρίᾳ καὶ τῇ καρτερίᾳ.

Ἦν τις ἐπὶ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων πύκτης ἀνήρ, Μελαγκόμας ὄνομα αὐτῷ, κάλλιστός τε καὶ μέγιστος καὶ τὴν τέχνην εὐδοκιμώτατος, οὗ καὶ τὸν Τίτον φασὶν ἐραστὴν γενέσθαι τὸν αὐτοκράτορα. οὗτος οὐδένα πώποτε τρώσας οὐδὲ πατάξας μόνῃ τῇ στάσει καὶ τῇ τῶν χειρῶν ἀνατάσει πάντας ἀπέκναιε τοὺς ἀντιπάλους. b ἀπῄεσαν οὖν τῇ μὲν φειδοῖ χαίροντες, τῆς δὲ παρασκευῆς ἡττημένοι. τοῦτο καὶ πρὸς τὸν βασιλέα νῦν πεπόνθασιν οἱ πολέμιοι. νενίκηνται γὰρ ἄνευ τοῦ

165, 16 *Θριγκία*] Vulgo *Θριγγία*. Conf. p. 164, 24. 18 *καταδεέστερον* A. *καταδεέστερα* H. *καταδεέστερος* Stephanus. 26 *Μελαγκόμας*] „Conf. Dion. orat. de Melanc. XXVIII. et XXIX." Iacobsius. 33 *ἄνευ τοῦ παρατάξασθαι* A. *ἄνευ παρατάξεως* H.

παρατάξασθαι καὶ πεπτώκασιν ἄνευ τοῦ στῆναι. οὐ
γὰρ τοῖς σώμασιν ἥττηνται οὐδὲ τοῖς ὅπλοις, ὑφ᾽ ὧν
καὶ οἱ βελτίους πολλάκις ἐλαττοῦνται τῶν φαυλοτέρων,
ἀλλὰ τῇ γνώμῃ καὶ τῇ διανοίᾳ καὶ τῷ πολὺ χείρους
εἶναι πεισθῆναι. οὔκουν περίεστιν αὐτοῖς ἢ κλέμμα
στρατηγῶν αἰτιάσασθαι ἢ ἐνέδραν ἢ δυσχωρίαν ἢ τὸ
c ἀδοκήτοις ἐπιπεσεῖν, ἃ δίδωσιν ἐλπίδα τοῖς ἡττημένοις
τοῦ πάλιν ἐκ τῆς ἥσσης ἀναμαχέσασθαι, ἀλλὰ καὶ χρό-
νον προσλαβόντες εἰς παρασκευὴν καὶ πόλεμον νόμιμον
καὶ προφανῆ πολεμούμενοι οὐκ ἤνεγκαν τὴν προβολὴν
τοῦ βασιλέως, ἣν προβαλλόμενος ἐν τρισὶν ὅλοις ἐνιαυ-
τοῖς ἀπειπεῖν ἠνάγκασε τοὺς δειλαίους, ἐν οἷς οὔτε
χειμῶνος ἀντεπελθεῖν οὔτε θέρους ἀντιστῆναι τολμή-
σαντες δὶς καθ᾽ ἕκαστον ἔτος ἡττῶντο.

Καὶ νῦν περίεστιν ἡμῖν οὐ τοὺς νεκροὺς ἀριθμεῖν,
ὅσων κρείττους γεγόναμεν, ἀλλὰ τοὺς ζῶντας, οὐδὲ
d κεκρατηκέναι μέν, οὓς δὲ ἐκρατήσαμεν μὴ ἔχειν. οὕτω
γίνονται κρείττους ἄνθρωποι ἀνθρώπων, ἐκείνως δὲ
ἄρκτων καὶ συῶν καὶ παρδάλεων. καίτοι γε ἐκείνων
σπέρμα κυνηγετοῦντες ὑπολιμπάνομεν, ὁ δ᾽ ἐξαιρῶν
παντελῶς ἀλιτήριος τῆς ἄγρας νομίζεται. εἶτα θηρίων
μὲν τῶν ἀγριωτάτων, ἃ διείργει πρὸς ἡμᾶς οὐκ Ἴστρος
οὐδὲ Ῥῆνος, ἀλλ᾽ ἡ φύσις αὐτή, φειδὼ ποιούμεθα,
140a ὅπως ἂν τῷ γένει σώζοιτο καὶ διαμένοι, καὶ δυσχε-
ραίνομεν ἐξῃρημένων ἐκ Λιβύης μὲν ἐλεφάντων, ἐκ
Θετταλίας δὲ λεόντων, ἐκ δὲ τῶν ἑλῶν τῶν περὶ τὸν
Νεῖλον τῶν ἵππων τῶν ποταμίων, ἔθνος δὲ ἀνθρώπων,
καὶ εἰ πάνυ φαίη τις βαρβάρων, ἀλλὰ ἀνθρώπων,
ἐπτηχός, ὑποκῦπτον, ἐφ᾽ ἡμῶν κεῖσθαι ὁμολογοῦν, οὐ
θαυμασόμεθα τὸν μὴ παντελῶς ἐξελόντα, ἀλλὰ περι-
ποιήσαντα καὶ φεισάμενον;

Ἀναμιμνήσκομαι δὲ ὅτι τῶν παλαιῶν αὐτοκρατό-
b ρων ὁ μέν τις Ἀχαϊκὸς ἐπεκλήθη, ὅτι τὴν Ἑλλάδα

166, 8 ἥσσης] Vulgo ἴσης. „Codices Ambrosiani habent ἥσσης: alter in margine γρ. ἴσης, ἤγουν μοίρας." Wyttenbach. ad Iulian. II. p. 24. 10 προβολὴν] προσβολὴν A.

ἀνάστατον ἐποίησε, Μακεδονικὸς δέ τις ἕτερος, ὅτι τὴν Μακεδονίαν ἔρημον καὶ ἀοίκητον, Σκηπίων δὲ ὁ μέγας ἐκεῖνος ὁ τοῦ πάνυ Σκηπίωνος υἱϊδοῦς τὸν Ἀφρικανὸν ἐκτήσατο ἐπώνυμον παρὰ τοῦ δήμου καὶ τῆς γερουσίας, ὅτι Καρχηδόνα ἀπειποῦσαν καὶ παντελῶς ἐκτετρυχωμένην εἰς ἔδαφος κατήρραξε καὶ ἠφάνισεν. εἰ δὲ ἐξ ὧν ἀπώλλυον οὗτοι τὰς ἐπικλήσεις ἐκομίζοντο δικαίως, πολλῷ σὺ δικαιότερον ἂν ἐξ ὧν περιεποίησας ὀνομάζοιο. οὕτω γὰρ καὶ τοὺς θεούς, οἶμαι, καλοῦμεν, τὸν μὲν Δία Πελασγικόν, Ἀμυκλαῖον δὲ τὸν Ἀπόλλωνα, c Κυλλήνιον δὲ τὸν Ἑρμῆν, ἐξ ὧν μάλιστα ἀγαπῶσι χωρίων καὶ ἃ μάλιστα διασώζουσι. τίνα οὖν ἐπικαλεῖσθαι μάλιστα Γοτθικὸν προσήκει; δι' ὃν εἰσὶ Γότθοι καὶ σώζονται, ἢ δι' ὃν οὐκέτ' ἂν ἦσαν, εἰ προείλετο; Πύρρος ἦν Ἠπειρωτῶν βασιλεύς, πολλὰ μὲν Μακεδόσι, πολλὰ δὲ Ἕλλησιν ἐνοχλήσας, τὰ δὲ τελευταῖα καὶ Ῥωμαίοις παρασχὼν πράγματα· οὗτος πολλῶν κρατήσας πολλάκις οὐδεπώποτε ἠγάπησε τὰ παρόντα, ἀλλ' ὧν οὔπω κύριος ἦν μόνα ἑώρα. συνέβη τοίνυν αὐτῷ πολέμους d ἐκ πολέμων ἀλλαττομένῳ ἐν τῷ νικᾶν ἀναλωθῆναι, καὶ οὐδὲν ὤνησε Κινέας πόρρωθεν αὐτοῦ τὴν ἀπληστίαν ἐπιρραπίζων, ὅτι τῶν πολλῶν καὶ ἀνηνύτων κινδύνων ἐκείνων τὸ πέρας ὁ κώθων ἐστίν, ὅταν εὐπραγήσῃ, οὗ καὶ νῦν ἔξεστιν οἴκοι καθημένῳ καὶ ἣν παρέλαβεν ἀρχὴν διασώζοντι ἀπολαύειν μετὰ ἀσφαλείας.

Ἀλλ' οὐχ ἵστησι τοὺς ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένους πέρας οὐδέν, οὐδὲ ὅρος οὐδείς, οὐδ' ἂν πέλαγος 141 a εἴπῃς Ἀτλαντικόν. οἷς γὰρ οὐ πέπηγεν ὅρος ἐν τῇ ψυχῇ, οὐδὲ ἐν τῇ γῇ. πολεμοῦσι δὲ τὴν ἑαυτῶν ἐμπιπλάντες ἐπιθυμίαν, οὐ τοῦ κοινῇ συμφέροντος προνοούμενοι. ἀλλ' οὐ βασιλεύς, ἀλλ' ἄχρι τούτου χαλεπὸς καὶ ἀπαραίτητος ἄχρι ἂν τὸ κοινὸν ὕποπτον ᾖ, τούτου δὲ αὐτῷ εὖ τιθεμένου τὰ λοιπὰ εἶναι δοκεῖ περιττή

167, 23 ὁ κώθων A et Monac. 113. οἴκοθεν H. „Vide Plutarchi Vit. Pyrrhi c. 14." Iacobsius. 32 ἄχρι ἂν] Vulgo ἄχρις ἄν.

φιλοτιμία. ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς τοὺς βαρβάρους εὖ ἔχει
b καὶ ἕξει, σὺ δέ μοι τὴν εἰρήνην τοῖς ὑπηκόοις ἔγκαρπον
ποίει καὶ ἐνεργὸν, καὶ χωρείτω διὰ πάσης, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, τῆς ἀρχῆς. ἄκουε γὰρ Πλάτωνος τοῦ θεσπε-
σίου, ὅτι μήτε Κῦρος μήτε Δαρεῖος βασιλεὺς ἦν· πολ-
λῷ δὲ μᾶλλον τὸν Ἀλέξανδρον οὐκ ἂν ἔφη. ἐοίκασι
γὰρ ἅπαντες οὗτοι καθάπερ σώματος τῆς ἀρχῆς ὅπως
μὲν τοῖς ἔξωθεν καλὸν φανήσεται προϊδεῖν, ὅπως δὲ
καὶ ἔνδοθεν ὑγιαίνοι μὴ φροντίσαι. καὶ δῆτα συμβέ-
βηκεν αὐτοῖς στρατηγοῖς μὲν γενέσθαι, βασιλεῦσι δὲ
c μή. ἔστι δὲ στρατηγίας μὲν ἔπαινος ἡ τῶν πολεμίων
καταστροφὴ, βασιλείας δὲ ἡ τῶν ὑπηκόων εὐδαιμονία.

168, 3 χωρείτω A. πορείτω H. 8 τοῖς ἔξωθεν A. τὸ ἔξωθεν H. καλὸν add. A.

XI.

ΔΕΚΕΤΗΡΙΚΟΣ Η ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΕΠΟΝΤΩΝ ΤΩΙ ΒΑΣΙΛΕΙ.

Ἆρα ὥσπερ στέφανοι καὶ ὑφάσματα ἐξῄρηται ὑπὸ τῶν d ἀνθρώπων ἃ βασιλεῖ μόνῳ δορυφορεῖν τάττει ὁ νόμος, ἰδιώτῃ δὲ οὐ θέμις, ἀλλὰ χαλεπαίνει ἡ πολιτεία, εἴ τις ἐγχειροίη ἢ χλαῖναν καθ' Ὅμηρον πορφυρέην, ἢ λιθοκολλήτους ζωστῆρας ἄλλῳ τινὶ καὶ μὴ ἐκείνῳ μόνῳ ἐργάζεσθαι,

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε,

καὶ τέτακται αὐτοῦ ὥσπερ σύμβολα ἱερὰ καὶ κόσμος 142 a ἄθικτος καὶ ἀνέπαφος τοῖς ἀρχομένοις, οὕτω δὲ ἄρα καὶ λόγοι τινές εἰσιν ἐκ τῶν λόγων, οὓς μόνῳ βασιλεῖ προσοιστέον καὶ μόνῳ ἀπαρκτέον καὶ μόνῳ ἀποθυτέον, ὥσπερ ἱερῶν τῷ Διί, ἐξ ὧν οὐ θέμις ἄλλῳ θεῷ ἱερουργῆσαι; ἢ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ κόσμον ἕξει ἀποκρινόμενον καὶ τέχνας τὸν κόσμον τοῦτον ἐργαζομένας, καὶ παρακολουθοῦσιν αὐτῷ ὑφάνται καὶ χρυσοχόοι καὶ σκυτοτόμοι καὶ ἀκεσταί, ὧν οὐκ ἄν τις ἀξιώσειεν ἄλλῳ ἐπιτάττοντι ὑπουργήσειν, ἀλλ' ἄκοινος αὐτοῖς καὶ ἀπόρρητος b πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ τῶν ἔργων παρασκευή, ἡ ψυχὴ δὲ οὐχ ἕξει κόσμον οἰκεῖον οὐδ' ἐπιστήμην τοῦ κόσμου τούτου ὑψοῦ ὁρῶσαν, ἀλλὰ θεραπεύσουσιν αὐτὴν αἱ χαμαὶ ἐρχόμεναι καὶ ἐν τῷ πάτῳ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ προτείνουσαι τὰ ἔργα τὰ αὐτῶν ὁμοίως πᾶσι τοῖς δεομένοις, ὥσπερ αἱ τὰ σιτία τε καὶ τὰ ποτὰ

169, 16 ἐργαζομένας A. ἀπεργαζομένας H. 19 ἐπιτάττοντι ὑπουργήσειν A. ἐπιτάττειν ὑπουργεῖν H. Sic ἀναπείσας ἐπιτρέψειν p. 210 a.

ἀλλαττόμεναι παντὶ τῷ διδόντι ἀργύριον ἐν τοῖς δημοσίοις πωλητηρίοις;

Εἰ μὲν δὴ ἅπασαι αἱ τέχναι τῶν λόγων βάναυσοί
c τέ εἰσι καὶ φιλοψευδεῖς καὶ φορτικαί, οὐκ ἂν εἴη τῇ ψυχῇ τῇ βασιλίδι κόσμος οἰκεῖος, ἀλλὰ πάντες ὑποδεεῖς καὶ ἀνάρμοστοι. εἰ δέ τις καὶ λόγων τέχνη ἐστὶν ἀρχική τε καὶ ἐλευθέρα καὶ ἕπονται αὐτῇ αἱ λοιπαὶ ὥσπερ βασιλίδι, αἱ μὲν ἐγγυτέρω δορυφοροῦσαι, αἱ δὲ πορρωτέρω, ταύτης ἂν εἴη τοῦτο ἔργον, λέγω δ' ὁ κόσμος τῆς βασιλίδος ψυχῆς καὶ θεραπεία. μόνη γὰρ αὐτῇ οἷόν τε καὶ ἰδεῖν τὴν ψυχὴν ταύτην καὶ ἐρευνῆσαι καὶ μὴ στῆναι ἄχρι τῶν προθύρων καὶ παραπετασμάτων, ἀλλ' ἐνδῦναι εἰς τὸ βάθος καὶ ἐφικέσθαι τῆς καταγωγῆς, ἐν ᾗ κατασκηνοῖ ὁ ἀληθινὸς βασιλεύς, καὶ
d οὐκ ἐκπλήττουσιν αὐτὴν οἱ ἔξω δορυφόροι καὶ ῥαβδοφόροι οὐδὲ ἡ πολλὴ περὶ τὰ βασίλεια ἡσυχία, ἀλλὰ τὸν εἴσω θρόνον ἐπιζητεῖ καὶ τὰ ἐν τῇ γνώμῃ βασίλεια, καὶ εἰ ἐκεῖ ἔνεστιν ἡσυχία καὶ εἰ ἐκεῖ ἐφεστήκασι δορυφόροι, μὴ ἐῶντες εἰσφοιτᾶν τὸν πολὺν συρφετόν. γένος γὰρ τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ ἔνεστιν, οὐκ ἔνθεν ποθὲν ἀπὸ
143a τῆς γῆς, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς τοῦ Διὸς ἀρχῆς τοῦ πάντων πατέρος καὶ βασιλέως· οὗ γέννημα ἱερὸν καὶ εἰκὼν ἡ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλεία. ἅτε οὖν ἀεὶ περὶ τὸ ἀρχέτυπον τεταμένη αὕτη ἡ τέχνη καὶ τὴν εἰκόνα οὐ χαλεπῶς γνωρίζει καὶ ἐξετάζει. εἰκὼν δὲ ἐκείνου τοῦ ἀρχετύπου οὐχ ὁ τῷ μεγέθει ὑπερφέρων οὐδὲ ὁ τῷ κάλλει τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐδὲ ὅστις ποδωκέστατος, οὐδὲ ὅστις βάλλειν ἐπισκοπώτατος· ταῦτα γὰρ καὶ Καμβύσῃ ὑπῆρχε τῷ μαινομένῳ καὶ Ξέρξῃ τῷ ἀλαζόνι· ἀλλ' ὅστις τὴν γνώμην θεοειδὴς καὶ διοτρεφὴς καὶ Διὶ
b μῆτιν ἀτάλαντος. ὁ γὰρ τοιοῦτος ὑπὸ θάρσους καὶ τοῦ εἰδέναι ὅτι κόσμος ἀποχρῶν αὐτῷ ἡ ἀλήθεια ἀγαπᾷ μὲν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας τῶν λόγων, προσκαλεῖται δὲ ἐκείνην μόνην, ἧς ἐπίσταται τὸ ψεῦδος πορρωτάτω

170, 10 βασιλίδος] βασιλέως A. 19 εἰσφοιτᾶν A. εἴσω φοιτᾶν H. 23 ἅτε οὖν ἀεὶ A. ἀεὶ οὖν H.

ἀπῳκισμένον, καὶ ταύτην μόνην οὐκ ἀποκνεῖ εἰσπράττεσθαι, οἷόν τινα ἐτήσιον τοῦ ἔργου εἰσφοράν. ἀλλὰ καὶ μελλούσης οὐ καρτερεῖ καὶ εὐλαβουμένης οὐ ξυγχωρεῖ καὶ χρόνον αἰτούσης εἰς τὴν παρασκευὴν οὐκ ἀνέχεται. καὶ ἔστι μὲν δὴ ἀτεχνῶς λόγος ἔργου σκιή· ὁ δὲ καὶ μᾶλλον αὐτὸν ποιεῖ σκιάν, ἐπείγων τε καὶ ἐπαναγκάζων. c

Καὶ μὴ δυσχεράνητε πρὸς τῶν Μουσῶν, ὦ φίλοι ἑταῖροι, εἰ φαινοίμην ἐγὼ ἐπιγαυρούμενος τῇ εἰσπράξει τοῦ βασιλέως, ἥν με ἐφ' ἁπάντων ὑμῶν εὐθύς τε ἰδὼν εἰσεπράττετο καὶ οὐκ ἀνῆκεν ἐφεξῆς, ἕως ἧκον αὐτῷ συσκευασάμενος τὰ δῶρα, ἅττα ἐν ὀλίγῳ δεδύνημαι. εἰ δ' ἵππων ὑπόχρεως ἦν ἢ χρυσίου ἢ ἱματίων, πάντως ἄν με ἀφῆκεν, εὖ οἶδα, καὶ ἀπωνάμην ἂν καὶ ἐγὼ τοῦ κύκλου τῆς δεκάδος τῶν εὐδαιμόνων ἐνιαυτῶν, ὥσπερ οἱ γεωργοί. νῦν δὲ ἐκείνοις μέν που ἀφήσει οὐκ d εἰς μακρὰν τὰ ἐλλείμματα, ἀφήσει δὲ καὶ ἑτέροις πολλοῖς βαρύτερα ὀφλήματα τῶν χρημάτων· τοῖς λόγοις δὲ οὐκ ἀφήσει τὸ ὄφλημα οὐδὲ χαριεῖται, ἀλλὰ καὶ φιλονεικήσει καὶ φιλοτιμήσεται τῇ φιλονεικίᾳ, καὶ οὐκ ἐπιστήσει ἀρχὴν τῇ εἰσπράξει ταύτῃ οὐδὲ στρατιώτην, ἀλλὰ αὐτὸς εἰσπράξεται δι' ἑαυτοῦ καὶ αὐτὸς ἀποδέξεται, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἔσται τὸ ταμιεῖον καὶ οὐκ ἀπαναλώσει τοῦδε τοῦ θησαυροῦ οὐδὲ προήσεται, ἀλλὰ 144 a τὸ χρυσίον μὲν δαπανήσει καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς χλαμύδας καὶ τοὺς χιτῶνας, τὰ δὲ ἐμὰ δῶρα κατασημανεῖται καὶ περιοίσει σὺν ἑαυτῷ καὶ ᾗ ἂν μένῃ καὶ ᾗ ἂν βαδίζῃ. καίτοι ᾤμην αὐτῷ κατακορής τε ἤδη καὶ πλήσμιος εἶναι τοσαῦτα μὲν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, τοσαῦτα δὲ ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ διειλεγμένος· ἀλλὰ γὰρ ἔοικεν ὁ ἀνὴρ νίκης μὲν οὐκ εἶναι ἀκόρητος, ἀλλὰ καὶ ἑκὼν κατατίθεσθαι, τῶν δὲ

171, 4 τὴν παρασκευὴν A. τὴν om. H. ὁ λόγος ἔργου σκιή] „Conf. p. 200 d. Plutarch. Mor. p. 348 b. Leonep. ad Phalar. p. 260.“ Iacobsius. 14 καὶ ἐγὼ A. καὶ om. H. 22 καὶ αὐτὸς] καὶ οὗτος A.

φιλοσοφίας λόγων ἀπόρρητος εἶναι καὶ ῥᾷον συγχωρήσειν
b ἀργίαν στρατευομένῳ ἢ φιλοσοφοῦντι σιωπήν.

Ὥρα οὖν μοι ἐκτίνειν, ὅπως ἂν δυναίμην, ἄνευ θωπείας καὶ κολακείας. ἄλλως γὰρ ποιοῦντι οὐ συγχωρήσει τὰ παιδικά, ἀλλὰ δυσχερανεῖ καὶ ἀχθεσθήσεται, εἰ μὴ ἐμμάρτυρα φθεγγοίμην ὁπόσα φθεγγοίμην. προκάθηται δέ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ καὶ ἕτοιμος εἰς τὴν ψυχὴν καταδέχεσθαι ἃ ἐγγράφοιμι μᾶλλον ἢ τὸ
c κήρινον ἐκμαγεῖον τὰ γράμματα τοῦ σιδηρίου. τῷ τοι ἐκεῖνο μὲν ἐξαλήλιπταί μοι πολλάκις, τῇ δὲ βασιλέως ψυχῇ ἐγκεκολαμμένοι εἰσὶν οἱ τύποι καὶ παραγγέλσεις τῆς φιλοσοφίας, καὶ οὔτ' ἂν ἡδονὴ αὐτοὺς ἀϊστώσειεν οὔτ' ἂν θυμὸς ἐπαχλύσειεν, ἀλλ' ἀκραιφνεῖς ἐνεστήκασι καὶ ἀεὶ ἐν ἀκμῇ πρὸς τὰ ἔργα ἃ παρηγγέλθησαν παρωξυμμένοι. καίτοι οὐδὲ αὐτοπροσώπως ἐπαφῶνται, ἀλλὰ δι' ἑτέρων ὀνομάτων οἷον πορθμείων. ἀλλ'
d ὅμως ὑπὸ φιλολογίας τε καὶ φιληκοΐας οὐ τὰ ῥήματα ἐπιζητεῖς τὰ ὁμοήθη, ἀλλὰ τὸν νοῦν ἀγαπᾷς, ὃν τὰ ῥήματά σοι ἐξαγγέλλει, καὶ ἀπρὶξ ἔχῃ τῆς γνώμης τῶν ὀνομάτων καὶ οὐ μεθίεσαι, ὥσπερ οἱ τῶν καλῶν σωμάτων ἐρῶντες πρὸς μὲν τὰ ἀμφιέσματα οὐ διαφέρονται, εἴτε Ἑλληνικὰ εἴη εἴτε χλαμύδες, τὰ σώματα δὲ αὐτὰ ἐξετάζουσιν ὧν ἐρῶσι.

Καὶ ἔγωγε ἐνεθυμήθην πολλάκις ὅτι οὐχ ἄλλο τί
145a σοι αἴτιον τῆς πολυυμνήτου φιλανθρωπίας ἢ ἡ φιλολογία τε καὶ φιληκοΐα. τὸν γὰρ λόγων ἐρῶντα ἀνάγκη καὶ ἀνθρώπων ἐρᾶν, ὥσπερ εἴ τις ποδώκειαν θαυμάζοι, τούτῳ ἀνάγκη ἵππους θαυμάζειν· καὶ ὅστις ἀλκήν, τούτῳ λέοντας· καὶ ὅστις εὐφωνίαν, τούτῳ τὰ ᾠδικώτατα τῶν ὀρνέων. καὶ οὖν ὁ σοφίαν τεθαυμακὼς καὶ ὕψου ἐξαίρων ἀεὶ καὶ σύνθακον ἑαυτῷ παραλαμβάνων δῆλός ἐστιν ὅτι εἰκότως τὸ ζῷον τοῦτο ἀγαπᾷ καὶ περὶ

172, 9 τῷ τοι] Vulgo τῷ τοίνυν. τῷ γραφείῳ τοίνυν ἐκεῖνα F. A. Wolfius. 10 ἐκεῖνο] ἐκεῖνα Iacobsius. 25 τῆς πολυυμνήτου A. τῆς om. H.

πλείστου ποιεῖται, ᾧ μόνῳ σοφίας ἐνέσταξε σπέρματα ὁ θεός.

Καλὰ μὲν δὴ καὶ τὰ Φιλίππου εἰς Ἀριστοτέλην b καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου εἰς Ξενοκράτην καὶ τὰ τοῦ Σεβαστοῦ εἰς Ἄρειον, καὶ ὅσα Τραϊανὸς εἰς Δίωνα ἐπεδείξατο, καὶ ὅσα Τιβέριος εἰς Θρασύλον, καὶ ὁπόσα Μάρκος εἰς Σέξτον, ἔναυλα δὲ ἔτι καὶ τὰ τοῦ Διὸς ἐπωνύμου πρὸς τὸν τηνικαῦτα φιλοσοφοῦντα ἐν Βυζαντίῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸν σὸν ἔρωτα, ὦ μακάριε, ὃν φιλοσοφίας ἐρᾷς, τί ἂν εἴη σύμπαντα ἐκεῖνα ἀπαριθμοῦντι; μὴ οὖν νεμεσήσητε πρὸς τῶν θεῶν, εἰ μικρὸν τῷ λόγῳ τούτῳ ἐνδιατρίψαιμι. τί γὰρ ἂν καὶ ἕτερον λόγος εὐλο- c γώτερον ἐπαινοίη φιλολογίας;

Ἔστι μὲν οὖν, οἶμαι, ἐν ἑκάστῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ τὸ μέν τι ἐπαληθεῦον τὴν τέχνην, τὸ δὲ ἐξαπατῶν τῷ ὀνόματι καὶ ψευδόμενον, καὶ ἐπιὼν ἑκάστην οὐ χαλεπῶς ἐξευρήσεις. οἷον ἰατροὺς τοὺς μὲν ὄντας, τοὺς δὲ δοκοῦντας, καὶ γραμματιστὰς τοὺς μὲν ὄντας, τοὺς δὲ οἰομένους, καὶ ῥήτορας τοὺς μὲν ἱκανούς, τοὺς δὲ ἄχρι τοῦ ὀνόματος. τίς οὖν ἐπαινέτης ἰατρικῆς; ἆρ' ὁ δι' ἴσης σπουδῆς ἅπαντας ἄγων τοὺς ἰατροὺς** εἶναι ἐνομίσθη; ἢ ὁ τὸν μὲν ἐπιστήμονα εἰσκαλῶν, τὸν δὲ d ἀμαθῆ ἀποκλείων; ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν γραμματιστῶν καὶ τῶν ῥητόρων. ὁ μὲν τὸν ἐξαμαρτάνοντα ἐν τῇ τέχνῃ οὐδέν τι μεῖον περιέπων τε καὶ σπουδάζων οὐ τὴν τέχνην ἀγαπᾷ, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ μόνους τοὺς εὐδοκίμους καὶ κορυφαίους, οὗτός ἐστιν ὁ τῆς τέχνης ἐκείνης ἐραστής· οὐδὲ γὰρ φίλιππον ἄν τις καλοίη δικαίως ὅστις ἅπαντας ἵππους ἀσπάζεται παρα- 146 a πλησίως, ἀλλ' ὅστις τοὺς γαύρους καὶ εὐηνίους καὶ ποδώκεις ἅμα καὶ διαρκεῖς, οὕτω δὴ καὶ φιλόλογον καὶ φιλόσοφον τὸν συναύξοντα τοὺς ἀρίστους τῶν λόγων

173, 6 Θρασύλον] Θράσυλλον A. Θράσυλλον H. 8 φιλοσοφοῦντα] τὸν Ζήνωνα, οἶμαι, λέγει schol. A. 14 Ἔστι μὲν οὖν] ἔστιν οὖν A, sed ν in ἔστιν a m. rec. 21 Post ἰατροὺς indicavi lacunam. 27 μόνους A. μόνον H.

καὶ προτιμῶντα. ἢ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἐφ' ὅτου μᾶλλον
ἤνθησάν τε καὶ ἐξέλαμψαν οὗτοι οἱ λόγοι, οἵ γε συμπε-
ρινοστοῦσι τῷ βασιλεῖ καθάπερ συστρατιῶται, καὶ τί-
μιοι δι' αὐτὸν καὶ αἰδοῖοι οὐ Ῥωμαίοις μόνον καὶ Ἕλ-
λησιν, ἀλλὰ καὶ βαρβάροις. ὁ γοῦν Σκύθης ἢ Γέτης
b ἐκεῖνος δυνάστης, ὃν σὺ παρακινήσαντα κατεπλήξω καὶ
καταπτήξαντα ἀνεκαλέσω, σὺν σοὶ περαιουμένην φιλοσο-
φίαν καὶ συνδιαιτῶσαν αὐτῷ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν
εἰρήνην ** καὶ χαλκαῖ μὲν αὗται εἰκόνες ἐπὶ * στέατος
τοῦ μεγάλου, προεδρίαι δὲ ἀπανταχοῦ, ἀποικίαι δὲ εἴς
τε πόλεις τὰς δεομένας, καὶ διδασκαλείων προοράσεις
ἐκλελοιπότων, καὶ τιμαὶ διωλύγιοι εἰς τοὺς κριθέντας
ἐπιτηδείους. μόνη δὲ ἄρα φιλοσοφία εὐκλεεστέρους ποιεῖ
τοὺς τιμῶντας τῶν τῆς τιμῆς ἀξιουμένων. σημεῖον γὰρ
εὐθὺς ἀρετῆς τὸ ἔντιμον ποιεῖν ἀρετήν. καὶ κυβερνή-
c της μὲν οὐ πάντως ὁ ἐπαινῶν τοὺς κυβερνήτας οὐδὲ
ἡνίοχος ὁ ἐπαινῶν τοὺς ἡνιόχους, ἀγαθὸν δὲ εὐθὺς
ἀνάγκη εἶναι τὸν περὶ πολλοῦ ποιούμενον τοὺς ἀγαθούς.

Ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸν λόγον τὸν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι
συνέπεται ἀτεχνῶς τῇ φιλολογίᾳ τοῦ βασιλέως ἡ φιλαν-
θρωπία. φιλανθρωπία δὲ καλὸν μέν που κτῆμα καὶ
ἰδιώτῃ, βασιλέως δὲ ἴδιος κόσμος καὶ ἐμπρέπων ὑπὲρ
τὰς ἀρετὰς τὰς λοιπάς, εἰς ἣν συνδεῖσθαι ἁπάσας ἐστὶν
d ἀναγκαῖον, ἢ μηδὲν αὐτῶν ὄφελος εἶναι, εἰ καὶ ὑπάρ-
χοιεν. θέα γὰρ ἑκάστην καθ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς οἷον
νόμισμα μεταστρέφων εἰ ἐμφαίνεται αὐτῇ ὁ βασιλικὸς
χαρακτήρ, οἷον τὴν καλουμένην ἀνδρείαν. στρατιώτου
γὰρ μᾶλλον ὁ ἔπαινος οὗτος ἢ στρατηγοῦ ἢ ταξιάρχου.
φημὶ δὲ ἐγὼ καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν σωφροσύνην,
αἷς ἀγάλλεται βασιλεὺς ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς ἰδιώτας,
147 a διὰ τοῦτο ἀγαπητάς τε ἐπ' αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐκφανεῖς,
ὅτι σύμπασαι αὗται συννεύουσιν αὐτῷ εἰς φιλανθρω-
πίαν. ἄνευ δὲ ἐκείνης τὸν λοιπὸν χορὸν τῶν ἀρετῶν

174, 9 εἰρήνην * *] ἔγνω aut ἐθαύμασε supplet Iacobsius. ἐπὶ στέατος A. ἐπὶ * στέαντος H. 10 εἴς τε A. εἰς τὰς H. 11 καὶ διδασκαλείων — ἐκλελοιπότων add. A.

ἀνθρώπου μὲν κόσμον ἡγεῖται βασιλεύς, ἑαυτοῦ δὲ οὔπω ἀξιοῖ. οἶδε γάρ που καὶ τὸν τοῦ ξύμπαντος ἡγεμόνα, ὅτι προσευχόμενοι αὐτῷ ἅπαντες ἄνθρωποι τὴν μὲν σωφροσύνην αὐτοῦ οὐχ ὑμνοῦμεν οὐδὲ τὴν καρτερίαν οὐδὲ τὴν ἀνδρείαν, ἀλλ' ἐνδεεστέρους ἡγούμεθα τοὺς ἐπαίνους τούτους καὶ ἀνθρωπικούς, οἷον φάρμακα ἀλεξητήρια φύσεως ἀσθενοῦς πρός πόνους τε καὶ ἡδο- b. νάς, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ ὅσα ἄλλα ἐλλείμματα κατερρίζωται ἐν τοῖς ἀνθρώποις. φιλάνθρωπόν δὲ αὐτὸν καλεῖν οὐκ ὀκνοῦμεν, οὐδὲ εὐλαβούμεθα τὸ ῥῆμα ὡς οὐχ ἱκανόν, οὐδὲ ἀποχρῶν ἅψασθαι καὶ θιγεῖν τῆς μακαρίας φύσεως τοῦ θεοῦ. ᾧ γὰρ συγχρῆται αὐτὸς ὀνόματι θαρραλέως πρὸς τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα, τούτῳ ἐπίσταται εὐθαρσῶς χρωμένους καὶ πρὸς αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ δῆτα ἐγώ, ὦ φίλοι ἑταῖροι· ἀλλ' ὅπως μή μου κατερεῖτε πρὸς τοὺς λίαν σοφούς· ἄλλα τε ἠγάσθην πολλάκις τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων, ἀτὰρ οὖν καὶ c τοῦτο θαυμαστῶς ἄγαμαι καὶ ἐπαινῶ· λέγει γάρ που ἐκεῖνα τὰ γράμματα τὴν τοῦ βασιλέως καρδίαν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖσθαι. πολλαχῇ οὖν ἐμοὶ δοκεῖ λέγειν καλῶς καὶ μάλιστα ὅτι ἀνάγκη τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐπ' ἐκεῖνα ὁρμᾶν, ἐφ' ἃ καὶ ἡ τοῦ θεοῦ παλάμη ἀκολουθήσει. ταῦτα οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ καλὰ ἔργα καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ φιλάνθρωπα καὶ τὰ θεοειδῆ, ἃ ἐκεῖνος οὐ λήγει ποτὲ ἐργαζόμενος· οὐκοῦν οὐδὲ ὅστις τῇ χειρὶ ἐκείνου ἐνδιαιτᾶται, εἰ μὴ μέλλοι ἀπορρυήσεσθαι τοῦ φυλακτηρίου.

Λέγει δέ που καὶ Ὅμηρος ταὐτὸ τοῦτο ἐν βρα- d χεῖ καὶ σαφῶς ἐν οἷς λέγει αὐτῷ ὁ τῶν Κεφαλλήνων βασιλεὺς πρός τινα τῶν θεῶν „Οὐδέ σε λήθω κινύμενος", καὶ οὐκ ἐλάνθανεν ἄρα αὐτὸν ἅτε σοφώτατον ὄντα ὡς ἄρα ὁ ἀγαθὸς βασιλεὺς σύνοικός τέ ἐστι καὶ ὁμοδίαιτος τῷ θεῷ, καὶ ὅσα ἐκείνῳ ἐνθύμια, ταῦτα

175, 17 κατερεῖτε A. κατερῆτε H. 31 Οὐδέ] Iliad. κ, 279. 34 ἐνθύμια A. εὐθύμια H.

ἐννοεῖ, καὶ ὅσα ἐκείνῳ προακτὰ, ταῦτα ἐργάζεται, δίχα
δὲ οὐ πορεύεται οὐδὲ ἀποστατεῖ. διὰ τοῦτο οὖν φησιν
ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τῷ αὐτῷ θεῷ ὅτι μοι·
148 a Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίστασο καί με φύλασσε.
ταῦτα οὖν Ὁμήρου πάλαι ἀκούοντες νῦν πειθόμεθα
ἀληθῆ εἶναι καὶ οὐ πλάσματα οὐδὲ κομψεύματα ἐξου-
σίας ποιητικῆς. οὐ γὰρ ὁπωσοῦν κινούμενος λανθάνεις
τὸν θεὸν, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅπως ἂν περὶ
σὲ κινῶνται, ἀποδιδράσκουσιν αὐτὸν καὶ ἐκφεύγουσι.
καὶ οὐδὲ τὰ βουλεύματα αὐτῶν, οὐδὲ τὰ ἐγχειρήματα,
οὐδὲ ὅσα νοητὰ, οὐδὲ ὅσα μειρακιώδη. ὥστε οὐδέν
σου πραγματευομένου οὐδὲ προορῶντος, ἅτε περιφέρων
b σου τὴν γνώμην τῇ παλάμῃ, αἰσθάνεται ὀξὺ ὁ ἀκοί-
μητος τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸς, οὐ τῆς διανοίας μόνον ἑκά-
στου, οὐδέν τι μεῖον καὶ τῆς ἀνοίας. καὶ δῆτα ἐπ'
ἄλλα μὲν ἡ ὁρμὴ τοῦ δικαστηρίου καὶ τῶν ἐλέγχων·
τὰ δὲ αὐτόματα ἀθρόα ἐξερράγη καὶ λίαν καταγέλαστα.
ἃ μὲν οὖν ἄνθρωποι ἐξευρίσκουσιν, ἄνθρωποι καὶ τι-
μωρείσθων, ὧν δὲ ὁ θεὸς κατήγορός τε καὶ μηνυτὴς,
τούτων καὶ τὴν δίκην ἐκείνῳ ἐπιτρεπτέον. πάντως δὲ
οὐκ ἀγνοήσει τὸ μέτρον. οὐκοῦν οὐδὲ πάλαι ἠγνόησεν
c ἐπὶ τῶν συνηρμένων τῷ παλαμναίῳ, ἀλλ' ἄμφω σοι
διεσώσατο, καίτοι δοκοῦντα ἄκρατα εἶναι, φιλανθρω-
πίαν καὶ τιμωρίαν· οὐ γὰρ, οἶμαι, ἅπαντα δὴ ἴσης τὰ
ἀδικήματα δίκης ἄξια ἐποιήσω, ἀλλὰ πάμπολυ διαφέ-
ρειν ὑπέλαβες τὸ κακοῦργον τοῦ ἀνοήτου καὶ τὸ δολε-
ρὸν τοῦ εὐπαραγώγου, καὶ τὸ μὲν δεῖσθαι καύσεως
καὶ τομῆς, τὸ δὲ οἴκτου καὶ νουθετήσεως, καὶ διέκρι-
νας καὶ διεστήσω πονηρίαν γνώμης καὶ εὐκολίαν, τῆς
μὲν τὸ ἐπίβουλον ἀπεχθαίρων, τῆς δὲ τῷ εὐεξαπατήτῳ
ἐπικαμπτόμενος.
d Καὶ τὴν περὶ ταῦτα διάκρισιν οὐκ ἐπὶ τῶν ἰδίων
μόνον ὁρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κοινῶν ἐπιδεικνύμενον

276, 4 Ἐν — παρίστασο] Iliad. κ, 245. 291. 10 αὐτῶν, οὐδὲ — νοητὰ add. A. 16 καὶ τῶν ἐλέγχων A. καὶ om. H. 24 δὴ A. δι' H. 29 διεστήσω] διεστήσθω H.

τὸν βασιλέα. ἐπεὶ διὰ τί Σκύθαις μὲν ξυγχωρεῖ τὴν εἰρήνην, Περσῶν δὲ ἀφαιρεῖται; βάρβαρα μὲν γὰρ τὰ φῦλα ἄμφω καὶ οὐκ εὐμενῆ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. ἀλλὰ τὸ μὲν θυμῶδές τε καὶ ἀνόητον, τὸ δὲ ἐπίβουλόν τε καὶ δολερόν· ὥστε τὸ μὲν καταπλήξας καὶ νουθετήσας ἔχει ἀκολουθοῦν ἑαυτῷ, ὥσπερ τὸν θυμόν φησιν ὁ 149 a Πλάτων λόγῳ νουθετήσαντι ἕπεσθαι σύμμαχον, τὸ δὲ ἀνάγκη ἐκτεμεῖν ἢ ἐπικόψαι, εἰ μέλλοι μὴ διενοχλήσειν. καὶ διὰ τοῦτο ὥσπερ ἀγαθὸς κυνηγέτης οὐκ εὐθὺς ὁρμᾷ ἐπὶ τὸ θηρίον, ἀλλ᾽ ἰχνηλατήσας ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ τὰς κύνας παρορμήσας καὶ τοὺς θηρευτὰς διεγείρας καὶ τὰς στάλικας εὐτρεπίσας καὶ τὰ δίκτυα, ὡς ἂν μὴ ἐν τῇ θήρᾳ αὐτῇ εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς θήρας ταλαιπωροῖτο.

Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ οὕτω χωρὶς περιστάντες ὁ b μὲν τοῦ Καυκάσου ἀποπειρᾶται, ὁ δὲ Ἀλβανῶν καὶ Ἰβήρων, ὁ δὲ ἀνασώζεται Ἀρμενίους, αὐτὸς δὲ τῷ Εὐφράτῃ ἐφορμᾷ καὶ τῷ Τίγρητι. καὶ ἡ φλὸξ αὐτὸν ἡ ἄνωθεν οὐκ ἀνιᾷ, οὐδὲ ὁ χαμόθεν κονιορτός, οὐδὲ καταγωγαὶ πνιγώδεις, οὐδὲ ἄνεμοι χαλεποὶ μὲν πνέοντες, χαλεπώτεροι δὲ ἐμπνέοντες ἅμα ταῖς ψάμμοις. καὶ οὐχ ὅπως αὐτὸς εἴκει οὐδὲ ἐνδίδωσι τοσούτῳ ἀριθμῷ δυσχερείας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρρωστήσαντα ἰᾶται καὶ τὸν πεσόντα ἀνίστησι· καὶ μεστὴ αὐτοῦ τῆς προνοίας πᾶσα μὲν ὁπλιτῶν φάλαγξ, πᾶς δὲ ἱππέων οὐλαμός, πᾶσα δὲ ἄγυρις τοξοτῶν. τῷ δὲ τὰ δεύτερα ἄρχοντι, καίτοι c ἀμαχωτάτῳ ὄντι πάντων ἀνθρώπων καῦμά τε διενεγκεῖν καὶ πρὸς δίψος ἀπισχυρίσασθαι καὶ πόνου ὀλιγωρῆσαι, καὶ τὸ ἄτρυτον τὸ ἐκ τούτων πάλαι ἠσκημένῳ, ὅμως ἁλόντι ὑφ᾽ ὧν βασιλεὺς οὐχ ἑάλω, ὅπως μὲν προσελιπάρησεν, ὅπως δὲ προσεκαρτέρησεν, αὐτοῦ ἀκήκοα ἐγώ, αὐτοῦ δὲ καὶ τοῦτο ἀκήκοα ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ ἀνδρὸς οὕτω προεῖδεν, οὗ μέγα τὸ ὄφελος οἴεται εἶναι τοῖς ὑπηκόοις.

177, 8 ἐπικόψαι] ἐπικαῦσαι Pierson. ad Moer. p. 232. 23 δυσχερείας A. δυσχερειῶν H. 24 πᾶσα μὲν — οὐλαμὸς add. A.

Ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ὑπηκόων τινὰς καὶ τῶν ῥαβδοφόρων ἀνατετραμμένους τε καὶ ἀπαυδῶντας οὐ πρότερον παρήλλαξεν ἢ ἀναστῆσαι, καὶ γέγονεν αὐτῷ οὐχ ἧττον ὠφέλιμος τῶν ὅπλων ἡ καρτερία. οὔκουν ἀψάμενος τοῦ σιδήρου, μόνῳ δὲ τῷ φερεπόνῳ τῆς ψυχῆς οὐκ ὀλίγην μοῖραν τῶν προσοικούντων βαρβάρων δυσπειθῆ καὶ δυσήνιον παρεστήσατο, καὶ κατεδήσατο ἔθνους τὴν γνώμην ἀπιστοτέρου ὄντος τῶν πάλαι Θεσ-
150 a σαλῶν. ὥστε ἀλλήλοις μὲν ἔτι καὶ νῦν διαφέρονται, Ῥωμαίοις δὲ συμφέρονται καὶ συμπνέουσι, καὶ τῇ μὲν φύσει χρῶνται πρὸς ἑαυτούς, τῇ δὲ ἀνάγκῃ πρὸς βασιλέα· ἥττηνται δὲ οὐ δόρασιν οὐδὲ τόξοις οὐδὲ σφενδόναις, ἀλλ' ὃ καὶ θαυμάσειεν ἄν τις ἀκούσας, τῇ ὑπαίθρῳ καρτερίᾳ, ᾗ ἐνδιαιτῶνται.

Τῆς δὲ τοιαύτης τοῦ βασιλικοῦ νοῦ προμηθείας καὶ περιωπῆς οὐ τὰ μὲν μείζω μέρη αἰσθάνεται, τὰ δὲ ἥττω οὔ, οὐδὲ τὰ μὲν ἐντιμότερα ἀπολαύει, τὰ δὲ
b φαυλότερα οὐκ ἀξιοῦται, ἀλλ' ὥσπερ ὁ πάμμιγας ἥλιος ἢ ὁ τοῦ ἡλίου δημιουργὸς ἐμπνεῖ μὲν τοῖς ζῴοις τὴν ψυχήν, ἐμπνεῖ δὲ τοῖς φυτοῖς, ἐξῆπται δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ἄψυχα τῶν σωμάτων, οὕτω καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς ἀνίστησι μὲν τὰς μείζους πόλεις, ἀνίστησι δὲ καὶ τὰς ἐλάττους, τὰς δὲ μετάγει εἰς κάλλος, τὰς δὲ ἐξάγει εἰς μέγεθος, τὰς δὲ καὶ ἄρχειν ποιεῖ οὐ πρόσθεν ἀρχούσας. καὶ ἴδοις ἂν ὥσπερ ὕφασμα τὴν ἀρχὴν ἅπασαν ἅμα ἐπιδιδοῦσαν. καὶ ὥσπερ διὰ τῶν πολυπλόκων στημόνων
c μιᾶς κρόκης διαφοιτώσης ἅπαντα ὁμοῦ τὰ ποικίλματα ἐπιδίδωσι, καὶ ὁ κύων καὶ ὁ λαγωὸς καὶ ὁ κυνηγέτης καὶ ὁ ποιμὴν καὶ τὸ πρόβατον καὶ ὁ θάμνος καὶ ἡ βοτάνη, οὕτω καὶ τῆς βασιλέως γνώμης μιᾶς, τῆς γῆς διὰ πάσης τεταμένης, ἐνθαδὶ μὲν ἄστυ ὀρθοῦται, ἐνθαδὶ δὲ σταθμός, ἐνθαδὶ δὲ καὶ ἐπαύλιον. καὶ οὗ μὲν λιμὴν ἀναστομοῦται, οὗ δὲ θάλαττα ἀποκλείεται, οὗ

178, 9 μὲν ἔτι A. μὲν om. H. 18 ὁ πάμμιγας A. ὁ om. H. 20 ὁ θάμνος] ἡ θάμνος A, fortasse recte. 33 οὗ δὲ θάλαττα. — γεφυροῦται add. A.

δὲ ποταμὸς γεφυροῦται, οὗ δὲ μεταβάλλει ὁδὸς ἐκ χαλεπότητος εἰς ῥᾳστώνην, τῶν πόλεων δὲ ἑκάστη ἢ ἐκ καινῆς τι πρόεισιν ἢ ἐπάνεισιν ἢ συναυξάνεται. διάκειται δὲ καὶ τὰ τῆς φύσεως πάθη, καὶ τὰς κατασεισθείσας d ἤδη ὄψει ἐγηγερμένας, καὶ τὰς ἐπικλυσθείσας ἤδη ἀθαλάττους, καὶ ὅσαι λιμῷ ἐπόνεσαν, ταύτας μέν που ὁρᾷς καὶ τρυφώσας. εἶτα ἐγὼ τοσαῦτα καταλέγων καὶ ἀριθμῶν ἐπιλήσομαι τῆς πόλεως τῆς βασιλίδος, καὶ οὐ γέλωτα ὀφλήσω δικαίως, καθάπερ οἰκίας δεσπότην, ὅτι μὲν ταῖς θεραπαίναις εὖ χρῆται ἐπαινῶν, ὅτι δὲ καὶ τῇ ὁμόζυγι, μὴ προσποιούμενος;

Ὦ μάκαρ, ὦ εὔδαιμον Κωνσταντῖνε, ἆρα αἰσθάνῃ 151 a ὅτι σοι τὴν ἐρωμένην ὁ βασιλεὺς ἀντὶ ἀψύχου ἔμπνουν ἐποίησε, καὶ τῷ καλῷ σώματι ἐκείνῳ καὶ ἐρασμίῳ, ὀλιγοδρανέοντι ἤδη καθ' Ὅμηρον, ἐνέπνευσε ζωὴν οὐ προσδοκῶντι, καὶ ἡ πόλις σοι ἀληθινῶς ἤδη πόλις καὶ οὐκέτι σκιαγραφία; σὺ δὲ ἄρα καὶ ὁ σὸς υἱὸς σοφῶ ἤστον, ζώνας καὶ περιδέραια καὶ στρεπτοὺς καὶ ὅρμους πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐξευρίσκειν τε αὐτῇ καὶ δωρεῖσθαι· ὅπως δὲ ἡ πολύχρυσος αὕτη καὶ πολυτελὴς οὐ μᾶλλον διψήσει τῶν τὰ ῥάκια ἠμφιεσμένων ὠνήσασθε b μὲν ἂν πολλοῦ καὶ ὑμεῖς, ἄλλῳ δὲ ἄρα τὸ γέρας τοῦτο ἐφυλάττετο καὶ ἀπέκειτο, προμηθουμένου τοῦ θεοῦ ὅπως ἂν τὸ χαριστήριον τῷ βασιλεῖ μὴ δεύτερον φανείη τῆς ἁλουργίδος, ἣν πρώτη αὐτῷ ἡ καλλίπολις ἐπεροινήσατο. νῦν δὲ ἐφάμιλλα ἀλλήλοιν ἀντεσηνέγκαντο καὶ οὐ χρύσεια χαλκείων, ἀλλ' ἰσοστάσια ἀτεχνῶς, καὶ δύσκριτον ἀποφήνασθαι ὅ τι ποτε αὐτοῖν ἐντιμότερον. ποιηταὶ γὰρ ἑκατέρῳ ὑμῶν συνᾴδουσι πάνυ ἔνδοξοι καὶ περιβόητοι, ὁ μὲν ἰσοδαίμονα τὴν βασιλείαν, ὁ δὲ ἄρι- c

179, 3 διάκειται] ἀντὶ θεραπεύονται δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς φύσεως πάθη. schol. A. διακεῖται Iacobsius apud Goellerum p. 263. 13 ὅτι σοι A. σοι om. H. 18 περιδέραια] περιδέρραια A. 19 δωρεῖσθαι A. δωρήσασθαι H. 30 ἰσοδαίμονα τὴν βασιλείαν] Videtur ad Ariphronis Sicyonii seu Licymnii paeanem spectare, de quo dixi ad Athenaeum XV. p. 702 a.

σιον ὕδωρ ἀποφηνάμενος. τῇ δὲ ἁμίλλῃ ταύτῃ γέγηθέ τε καὶ ἐπαγάλλεται ὁ ἀμφοτέρων ὑμῶν ἀρχηγέτης.

Πυνθάνομαι γοῦν αὐτὸν πολυπραγμονεῖν μεθ' ἡδονῆς τὸν ἀριθμὸν τῶν νυμφῶν καὶ τὴν πορείαν, ὅπως σοῦ ἐξηγουμένου καὶ ὁδηγετοῦντος αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν ἐξαναστᾶσαι ξεναγῶνται ἐπὶ τὸν Βόσπορον. καὶ τὰ μὲν ὀνόματα Θρᾴκια καὶ ἀρρενωπά, τὸ κάλλος δὲ οἷον ἁβρότατον καὶ ἡ ἀγλαΐα. καὶ λῆρον μὲν εἴποις ἂν τὴν
d Πειρήνην, λῆρον δὲ τὴν Θίσβην, εἰκῇ δὲ πράγματα ἔχειν τὸν Ἀλφειὸν ἐρῶντα τῆς Ἀρεθούσης.

Καὶ δὴ ἐγὼ Νίκας μὲν καὶ Ἔρωτας ἐπτερωμένους οὔτε ἐν χαλκῷ οὔτε ἐν λίθῳ οὔτε ἐν χρώμασιν εἶδον, μόναις δὲ ἀρεταῖς βασιλέως καὶ πτερὰ ἐνέφυσεν ὁ θεός. ὠκύτερον γοῦν καὶ νοήματος ἡμῖν ἀφικνοῦνται, καὶ οὔτε πέτραι αὐτὰς ἀνείργουσιν οὔτε συνάγκη οὔτε ὀρῶν κορυφαὶ ἠλιβάτων οὔτε κρημνοὶ ἀπορρῶγες οὔτε φά-
152a ραγγες ἀφεγγεῖς, ἀλλὰ τὰ μὲν ὑποδραμοῦσαι, τὰ δὲ περιδραμοῦσαι, τὰ δὲ καὶ μετέωροι διαπτᾶσαι συνεφοίτησάν τε εἰς ἕνα χῶρον καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλας, καὶ ἔθεντο ὁμολογίαν συμπορεύεσθαι εἰς τὸν νεὼν τὸν τῷ ὀνόματι μὲν Κωνσταντίνου, τῷ δὲ ἔργῳ Οὐάλεντος ἤδη· τὴν γὰρ αἰτίαν ἑκάστου ἐνδίκως οὐχ ὁ ἀπαρξάμενος ἀναφέρεται, ἀλλ' ὁ τελειώσας. σὺ δὲ καὶ ἀπήρξω τοῦ κεφαλαίου τῆς εὐδαιμονίας αὐτῇ καὶ ἐτελείωσας. τὸ πρότερον δέ, ὡς ἔοικε, ψευδώνυμος ἦν, καὶ ἐχρώμεθα
b τῇ τοῦ ὄλβου ἐπηγορίᾳ κουφολογοῦντες. ἐξ οὗ δὲ ἡ σὴ χορηγία καὶ ἡ σὴ φιλοτιμία τὰς νύμφας ἡμῖν εἰσκαλεῖ καὶ εἰσοικίζει, οὐκ ὄλβιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τρισόλβιοι ἤδη. καὶ δοκεῖς μὲν ἄρα Σύροις καὶ Ἀσσυρίοις ἐπιπολεῖσθαι, τρέπεις δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην τὼ ὀφθαλμὼ συνεχῶς, καίτοι πορρωτέρω οὖσαν ἢ τῷ Ὁμήρου Διὶ τὰ ἐπὶ τῆς Τροίας· καὶ τὰ ἐκεῖ ἔργα οὐ προσήκει σοι ἧττον ἢ ὧν ἅπτῃ καὶ ὧν θιγγάνεις. ἀλλὰ σοὶ μὲν

180, 5 ὁδηγετοῦντος] ὁδηγοῦντος? 6 ξεναγῶνται] ξεναγοῦνται A. 12 οὔτε ἐν ter A. εἴτε ἐν ter H. 21 ὀνόματι μὲν A. μὲν om. H. 30 ἐπιπολεῖσθαι] Vide ad p. 75 c.

λιθοτομεῖ ὁ λιθοτόμος, σοὶ δὲ μεταλλεύει ὁ μεταλλεὺς c
καὶ ὀρύττει ὁ φρεωρύχος καὶ ἐπιστατεῖ ὁ ἐπιστάτης, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ ἐν τοῖς πολέμοις σοὶ μὲν ὁ ἀκοντιστὴς ἀκοντίζει, σοὶ δὲ ὁ σφενδονιστὴς σφενδονᾷ, σοὶ δὲ τοξάζεται ὁ τοξότης. καὶ οὐ μόνους φημί σοι στρατεύεσθαι τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἵππαρχόν σοι ἱππαρχεῖν καὶ τὸν πέζαρχόν σοι πεζαρχεῖν, καὶ ὅστις τούτων ἐστὶν ὑπερτέρω, σοὶ διατάττειν καὶ σοὶ ἐπάρχειν. τοῦ γὰρ σοῦ νεύματος οἱ λοιποὶ ὥσπερ ὄργανα εἰσὶν ἐξημμένοι.

Εἶεν· τὸ δὲ δὴ περὶ φιλίαν πιστὸν τίς ἂν ἀγά- d
σαιτο ἐπαξίως καὶ οὐκ ἐπ' ἴσης βασιλέα θαυμάσειε καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου; Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ Φιλίππου πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς ἐπεφύκει καλοῖς καὶ τοῦτο τῶν πάντων τὸ κάλλιστον ἦν ἡ περὶ τοὺς φίλους πίστις καὶ βεβαιότης, καὶ ὅτι μᾶλλον εἵλετο ἂν πολεμίῳ φανῆναι δειλὸς ἢ φίλῳ ἄπιστος καὶ ἀβέβαιος. καὶ δὴ ἠρρώστει μὲν περὶ Κιλικίαν, γραμμάτων δὲ αὐτῷ εἰσπεμφθέντων φυλάττεσθαι ἐκ Φιλίππου ἐπιβουλῆς τοῦ 153 a
ἰατροῦ τοῦ Ἀκαρνᾶνος, συμπεπεισμένου μυρίοις ταλάντοις διαφθεῖραι φαρμάκῳ Ἀλέξανδρον, εἰσκαλεῖται εὐθὺς τὸν Φίλιππον καὶ ὀρέξαντι τὴν κύλικα τοῦ φαρμάκου ἀντώρεξε τὴν ἐπιστολήν. ἔπειτα ἄμφω θαρραλέως ὁ μὲν εἷλκε τοῦ ἐκπώματος, ὁ δ' ἐπέλεγε τὰ γεγραμμένα. ἆρά σοι δοκεῖ τὸν τοιοῦτον σκοτίσαι ῥᾳδίως σάλπιγγος ἠχὴ καὶ ἀλαλαγμὸς ἀνδρῶν πολλάκις μυρίων καὶ ὀξὺ χρεμετίζοντες ἵπποι, ὃν διαβολὴ ἐπιθεμένη ἐν καιρῷ οὕτω σφαλερῷ καὶ παρὰ ἀνδρὸς εὔνου δοκοῦντος b
οὐκ ἐξέστησεν οὐδ' ἐξέπληξεν, ἀλλὰ διέμενεν ἄτρωτος μᾶλλον ὑπὸ κολακείας ἢ ὑπὸ σιδήρου; καὶ τραύματα μὲν ἐπὶ τοῦ σώματος εἶχεν ἄν σοι ἐπιδεῖξαι Ἀλέξανδρος, ὥσπερ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν κλεῖν κατεαγυῖαν καὶ πεπηρωμένον τὸ σκέλος, τὴν πίστιν δὲ πρὸς τοὺς

181, 3 τοῖς πολέμοις A. τοῖς om. H. 19 ἐπιβουλῆς τοῦ ἰατροῦ A. ἐπιβουλὴν ἰατροῦ H. 26 πολλάκις μυρίων] Vulgo πολλακισμυρίων.

ἅπαξ νομισθέντας ἐπιτηδείους οὔτε Φίλιππος ἄν σοι ἐπέδειξε τρωθεῖσαν οὔτε Ἀλέξανδρος, ὥσπερ οὐδὲ Οὐάλης ναὶ μὰ Δία, καὶ ἔχοιμ' ἂν ἐγὼ καὶ ὀνομαστὶ ἐξει-
c πεῖν οὔτε ἄνδρα Φιλίππου φαυλότερον οὔτε μὴν τέχνης φαυλοτέρας, ὃν τοῦ μώμου ὑλακτήσαντος ἑτέρῳ οὐκ εἶδεν ὀφθαλμῷ· εἶδε μὲν οὖν εὐμενεστέρῳ καὶ δεξιωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐκύδηνε καὶ μᾶλλον ἐπῆρεν.

Ἀλλ', ὦ βασιλεῦ καὶ ὕπατε καὶ πάτερ ἀνθρώπων, συναύξαις μὲν τὴν φιλανθρωπίαν τῷ βασιλεῖ, συναύξαις δὲ τῇ φιλανθρωπίᾳ τὸν χρόνον, ποιήσαις δὲ ἅμα καὶ τῶν ἐτῶν πολλάκις τοσαύτην, παραστήσαις δὲ αὐ-
d τῷ καὶ παῖδας συνάρχοντας ἤδη ἐγγενεῖς καὶ αὐτοὺς ἀμφιθαλεῖς, ἀμφιδεξίους, θρέμματα ἰσόμενα Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, πατρῷα παραδείγματα ἕξοντας εὐηθείας καὶ εὐμενείας. πρὸς οὓς οὐκέτι μυθολογήσομεν οὔτε Φίλιππον οὔτε Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ τὰ σὰ ἔργα αὐτοῖς ἀποχρήσει καὶ οἱ σοὶ λόγοι καὶ ὁπόσοις σὺ ἀφῆκας ὀργὴν καὶ ὁπόσοις οὐκ ἐλπίζουσι συνεχώρησας, καὶ τῷ μειρακίῳ, ὅτι μειράκιον ἦν, καὶ τῷ ἀνοήτῳ, ὅτι ἀνόητος ἦν, καὶ τῷ εὐχερεῖ, ὅτι οὐδὲ τούτου ἡ γνώμη
154 a εἱστήκει. καὶ ὄψονται αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας καὶ ἀκούσονται αὐτῶν ἐκείνων ὅτι τὸ μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ τοῖς νόμοις φροῦδοι ἂν ἦσαν, τῷ δὲ ἐπὶ βασιλεῖ διεσώθησαν καὶ ἐφυλάχθησαν. δικαστοῦ μὲν γάρ, οἶμαι, ἔργον ἐστὶ πάντως τῷ νόμῳ ἀκολουθῆσαι, τὸν δὲ ἀληθινὸν βασιλέα καὶ τοῦ νόμου ἄρχειν προσήκει καὶ πραΰνειν αὐτοῦ τὸν θυμόν ἐστιν, ὥσπερ κυνὸς γενναίου νομέα, οἵους τοὺς Ἰνδοὺς κύνας φασί. κύων Ἰνδὸς λέοντι μὲν
b ἐπέξεισι καὶ παρδάλει, λύκους δὲ παρορᾷ καὶ ἀλώπεκας.

182, 2 Οὐάλης A. ὁ Οὐάλης H. 3 ναὶ A. καὶ H. ἔχοιμ' A. ἔχοιμι H. 4 τέχνης] τέχνας A. 10 τῇ φιλανθρωπίᾳ A. τῆς φιλανθρωπίας H. ἅμα add. A. 11 τοσαύτην] περίοδον supplet Harduinus. 12 ἐγγενεῖς] εὐγενεῖς F. A. Wolfius. 14 ἕξοντας A. ἔχοντας H. 17 καὶ οἱ σοὶ — ὀργὴν add. A. 22 ἐκείνων add. A. 27 αὐτοῦ] αὐτοῦ A. om. H.

LECTORI DION. PETAVIVS.

En tibi auctarium Themistianae editionis damus, et mantissam, sed quae non, vt ille aiebat, obsonia vincat: orationem videlicet Latine olim ab Andrea Duditio publicatam, sub Themistii nomine, ad Valentem Imperatorem. Quam vtinam Graece item repraesentare tibi potuissemus. Sed neque a me hactenus reperta est, neque eam vidisse se Georgius Rhemus Augustanus, in VI. Augustalium editione fatetur. Quare ne praeter caeterarum rationem Graeca hic penitus desiderares, eam nos orationem Graece reddidimus, Themistii, quoad facere potuimus, stilum imitati. Et quoniam plurima in ea ex Oratione V. quae eiusdem plane argumenti est, repetita sunt: nos aeque indidem quod in rem erat transtulimus. Id vt latere non posset, hisce notis [ ] ab reliquis, quae pura puta nostra sunt, seiunximus. Tu hoc Catone interim contentus eris, dum pro alieno ac supposititio, germanus tibi Themistii foetus a me, aut alio quopiam, qui aequiorem habuerit Mercurium, restituatur.

XII.

AD VALENTEM DE RELIGIONIBVS.

d Nemo est, sapientissime imperator, qui iudicium tuum in eo non vehementer probet, quod, vt quisque optimus vir est, ita maxime ad familiaritatem eum studes attrahere. Recte enim sentis, firmandi regni certissimam viam esse consuetudinem eorum, qui praeter iustitiam et
155 a omne genus laudis, nihil magnopere bonum et expetendum ducunt. Nam et talis quisque habetur, quales sunt ii quorum coniunctione delectatur, et ad colligendam hominum beneuolentiam nihil est opinione probitatis accommodatius. In caritate autem ciuium vel imprimis

ΙΒ.

ΠΡΟΣ ΟΥΑΛΕΝΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ.

Ὑπὸ Διονυσίου Πεταβίου ἐξελληνισθείς.

Οὐδείς ἐστιν, ὦ σοφώτατε βασιλεῦ, ὅστις οὐ κατὰ τοῦτο πλεῖστα τὴν σὴν γνώμην ἐπαινεῖ, ὅτι ὅπως ἂν ἕκαστος τυγχάνῃ βέλτιστος ὢν, οὕτω δὴ μάλιστα ἑαυτῷ προσάγειν ἀξιοῖς. καλῶς γὰρ καὶ τοῦτο νομίζεις, ὅτι τῷ βασιλεῖ ἀσφαλεστάτη εἰς σωτηρίαν ὁδὸς ἡ τῶν τοιούτων ἐστὶ συνήθεια, οἳ παρὰ τὴν δικαιοσύνην, καὶ παντοῖον ἔπαινον, μηδὲν οὕτω μέγα οἴονται ἀγαθὸν εἶναι, καὶ σπουδῆς ἄξιον. καὶ γὰρ τοιοῦτος ἄν τις εἶναι δόξειεν, οἷοί περ ἂν ὦσιν, οἷς χαίρει συνών, καὶ εἰς τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων εὔνοιαν ἐπιτηδειότερον οὐδὲν τοῦ ἐπιεικῆ εἶναι δοκεῖν. ἐν δὲ τῷ παρὰ τῶν ἀρχομέ-

regni fundamenta sunt posita. Quare quod magna cum voluptate omnes gentes et sentiunt, et praedicant, hoc iam consecutus es, vt remoto barbarorum et conuenarum satellitio, quibus feri et immanes tyranni corporis sui custodiam committunt, ab omnibus insidiis et coniura- b
tione ciuium tutissimam vitam agas; et omnes qui vbique sunt mortales, quos tua virtus et deorum benignitas tuae ditioni et imperio subiugauit, iuris aequabilitate sociati inter se atque deuincti sibi gratulentur, quod eorum b
aetas in imperii tui tempus incurrerit. Non potest in familiaritatem tuam malis artibus adulator irrepere, non sicarius, non qui vllo vel facinore se obstrinxerit, vel flagitio obligarit. Omnibus perditis et consceleratis hominibus diuina animi tui sapientia ad amicitiam tuam aditum obstruxisti; aperuisti autem iis, qui sanctitate mo- c
rum et rerum maximarum contemplatione in corporibus humanis deorum vitam imitantur. Septi sint alii arma-

νων ἀγαπᾶσθαι οὐχ ἥκιστα τέθειντας τῆς βασιλείας τὰ θεμέλια. τοιγαροῦν, ὃ δὴ πάντα τὰ ἔθνη ἥδιστα γινώσκει τε, καὶ ἀνακηρύττει, τοῦτο ἤδη περίεστί σοι, τὸ πάσης ἀπαλλαγέντα τῆς τῶν βαρβάρων καὶ συγκλύδων δορυφορίας, οἷς οἱ ἄγριοι καὶ ἀπάνθρωποι τῶν τυράννων τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἐγχειρίζουσιν, ἀσφαλέστατα διάγειν ἀπὸ πάσης τῆς ἐκ τῶν ἀρχομένων ἐπιβουλῆς, καὶ συστάσεως· τοὺς δὲ ἁπανταχοῦ ἀνθρώπους, οὓς ἡ σὴ ἀρετὴ, καὶ τῶν θεῶν εὐμένεια τῇ ἐπικρατείᾳ σου, καὶ ἀρχῇ ὑπέταξεν, οἰκειωθέντας τῇ ἰσονομίᾳ, καὶ συναφθέντας ἀλλήλοις, χαίρειν ὅτι ἡ σφῶν ἡλικία εἰς τὸν χρόνον τῆς σῆς βασιλείας ἀπήντησεν. οὐκ ἔχει εἰς τὴν φιλίαν σου τῇ ἑαυτοῦ κακοτεχνίᾳ πάροδον ὁ κόλαξ, οὔτε ὁ μιαιφόνος, οὔτε ὁ ἀδικῶν τι, ἢ κακουργῶν. πᾶσι τοῖς πονηροῖς, καὶ ἀλιτηρίοις ἀνδράσι θείᾳ τινὶ σοφίᾳ ψυχῆς τὴν σαυτοῦ φιλίαν ἀπέκλεισας· ἀνέῳξας δὲ τοῖς τῇ τε τοῦ ἤθους σεμνότητι, καὶ τῶν μεγίστων θεωρίᾳ μιμουμένοις τὸν ἄνω βίον ἐν ἀνθρωπίνοις σώμασι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῷ πλήθει τῶν

torum gregibus ad salutem suam et terrorem ciuium: tu in innocentia tua et omnium nationum summo amore tui conquiescis. Stipat regiam tuam Nestoris prudentia, Diomedis libertas.

Itaque vnde vel maxime regni commendationem
ducere oportuit, initio principatus tui nihil prius tibi
agendum aut cogitandum duxisti, quam vt de colenda
religione, hominum generi iam attrito opinionum varie-
d tate, leges salutares statueres. Quo bene prouiso et
diligenter explorato principio posito, reliquam tui mune-
ris functionem et operis quasi extructionem non sane
difficilem tibi fore existimasti. Ergo sanxisti vt in co-
lenda religione suo quisque iudicio vteretur: neve vel
authoritate cuiusquam, vel minis ad aliam sententiam
quam non probaret, quispiam traduceretur. Intelligis
enim non esse in principum potestate, subditos sibi po-
156 a pulos ad omnia, quae velint, cogere: sed esse quae-
dam ad quae inuiti nulla ratione compelli possint. Quo

ὡπλισμένων περιβεβλήσθωσαν πρὸς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν τε, καὶ ἀρχομένων ἔκπληξιν· σὺ δὲ ἄρα ἐπὶ τῇ ἐπιεικείᾳ σου, καὶ πάντων ἔρωτι τῶν φύλων ἀτρεμεῖς. [καὶ δορυφορεῖ σοι νῦν τὰ βασίλεια, Νέστορος μὲν εὐβουλία, Διομήδους δὲ ἐλευθερία.]

Καὶ τοίνυν ὅθεν ἔδει μάλιστά σοι εὐδοκιμεῖν τῆς βασιλείας τὰ προοίμια, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ ποιεῖν, ἢ διανοεῖσθαι πρότερον ἠξίωσας, ἢ περὶ τοῦ θείου νόμους τίθεσθαι σωτηρίους ἀνθρωπίνῳ γένει τεταλαιπωρημένῳ ἤδη ὑπὸ τῆς τῶν δογμάτων ποικιλίας. ταύτης γοῦν προνενοημένης καὶ ἐσκεμμένης τῆς ἀρχῆς, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἐπιμελείας, καὶ οἱονεὶ τὴν τοῦ ἔργου ἐποικοδόμησιν οὐκ ἂν πολλοῦ σοι δεήσειν ἐνόμισας. [οὐκοῦν τὸ τῆς ἁγιστείας μέρος ἅπαντος εἶναι νομοθετεῖς·] ὥστε μηδένα μήτε ἐξουσίᾳ τινὸς, μήτε ἀπειλῇ εἰς ἄλλο τι μεταφέρεσθαι τῶν ἐγνωσμένων. [οὐ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι μὴ πάντα ἔνεστι τῷ βασιλεῖ βιάσασθαι τοὺς ὑπηκόους· ἀλλ᾽ ἔστιν ἃ τὴν ἀνάγκην ἐκπέφευγε.

in genere cum omnis virtus est, tum vero de cultu deorum sensus atque iudicium. Nam neque bonum virum per vim queas efficere: est enim virtus habitus voluntarius: neque cogere possis, vt id vlla de re sentiam, quod sentire nolo. Quae labore vel ministerio corporis geruntur, ea imperari et per vim administrari possunt: mentis agitatio, quaeque ex ea pendent notiones et habitus animi, libera et soluta sunt. Ac corpore quidem ipso vt faciam aliquid quod non probem, potes me fortasse co- b
gere: vt libenter faciam, nulla vis est tanta, nullae minae tam atroces, nulla tam acerba supplicia, quae me possint impellere. Quod si in corpore verum est, quanto minus ad animum vis poterit accedere, vt compelli quispiam possit ad libenter credendum, quod non probet?

Nemo est, Imperator, in terris te maior, nemo potentior: nemo contra tam humilis, tamque infirmus, quem imperio et cruciatu corporis ad te diligendum pos-

καὶ ἀπειλῆς ἐστι κρείττω καὶ ἐπιτάγματος, ὥσπερ ἥ τε ἄλλη ξύμπασα ἀρετὴ, καὶ μάλιστα ἡ περὶ τὸ θεῖον εὐλάβεια.] οὐ γὰρ οἷός τε εἶ καλόν τινα καὶ σπουδαῖον εἶναι βιάσασθαι, ἐπεὶ ἡ ἀρετὴ προαιρετική τις ἕξις ἐστὶν, οὐδ' ὃ μὴ βούλομαι περὶ ὁτουοῦν πράγματος ἀναγκάζειν φρονεῖν. τὰ μὲν γὰρ διὰ τῆς τοῦ σώματος ὑπηρεσίας γινόμενα προστάττεσθαι, καὶ μετὰ βίας ὑπουργεῖσθαι δυνατόν· ἡ δὲ ὁρμὴ τοῦ νοῦ, αἵ τε ἐξ αὐτοῦ νοήσεις καὶ ἕξεις, ἐλεύθερά τε ἐστὶ, καὶ κατὰ μὲν τὸ σῶμα πράττειν, ἅπερ οὐκ ἐθέλω, ἐμὲ ἂν ἴσως ἀναγκάζοις· τὸ δὲ καὶ προαιρούμενον πράττειν οὐδεμία ἀνάγκη τοσαύτη, οὔτε βαρεῖαι οὕτως ἀπειλαὶ, οὔτε δεινὰ ἐπὶ τοσοῦτον κολαστήρια, ὥστε ἐμὲ βιάζεσθαι. εἰ δὲ ἐν τῷ σώματι οὕτω πως ἔχει· πόσῳ μᾶλλον ἀδύνατον τὴν βίαν προσάγειν τῇ ψυχῇ, ὥστε ἐθελοντὴν τινὰ, ὧν οὐκ ἀποδέχεται, πιστεύειν ἀναγκάζεσθαι;

Οὐδεὶς, ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ τῆς γῆς μείζων ἐστί σου, οὐδὲ δυνατώτερος. ἀλλὰ τοὐναντίον οὐδεὶς οὕτω ταπει-

sis adducere, nisi sua ipse voluntate ad te amandum in-
c citetur. An censes cum ad studium tui praesentis, et in
conspectu orbis terrarum positi, neminem inuitum possis
pertrahere, te pietatem, quam velis, et cultum Dei ab
aspectu nostro semper oblitescentis, decretis iussisque
tuis in omnium animis posse imprimere! Non defuere
patrum memoria importuni principes, qui hanc vim af-
ferre hominum animis conati sunt, vt quam ipsi religio-
nem accepissent, eam caeteris ingratiis tentarent obtru-
dere: sed hoc vnum effecerunt vt praesentis poenae metu
multos cogerent tegere quod sentirent; neminem ad suam
d sententiam traducerent. Ita non deum quem illi vole-
bant, sed purpuram verebantur imperatoriam: neque tum
vnus, vt quondam Athenis, sed omnes Theramenes exi-
stebant. Itaque apparuit postea, quid sentirent: et veluti
suppressa aliquandiu flamma repente eluctata prorumpit

νὸς, οὔτε ἀσθενὴς, ὅν τινα σύ γε δι᾽ ἐπιτάγματος, ἢ τῆς τοῦ σώματος κολάσεως, εὔνουν εἶναί σοι παρασκευάζοιο [τὸν μὴ ἔνδοθεν προαιρούμενον·] ἆρα γοῦν νομίζεις, εἰ μηδένα πρὸς τὸ σπουδάζειν σοι κἀν παρόντι, καὶ ἐπ᾽ ὄψει κειμένῳ τῆς οἰκουμένης, ἄκοντα ἔχεις ἐπισπάσασθαι, τὴν εὐσέβειαν ἣν ἂν ἐθελήσῃς, καὶ τοῦ θεοῦ θεραπείαν τοῦ ἡμᾶς ἀεὶ διαλανθάνοντος, κατὰ διάγραμμά σου καὶ ἐπίταγμα ἐμποιεῖν δύνασθαι ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς; καὶ πρὶν μὲν ἄτοποί τινες ἦσαν αὐτοκράτορες, οἱ τοῦτο βιάζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους πειρώμενοι, ὥστε ἣν ἂν αὐτοὶ ἐδέξαντο τὴν θρησκείαν, ταύτην καὶ τοῖς λοιποῖς προσάγειν μὴ βουλομένοις. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι τοῦτο μόνον διεπράξαντο, τὸ δέει τῆς παρούσης κολάσεως κρύπτειν ἀναγκάζειν, ἃ ἐφρόνουν, μηδένα δὲ εἰς τὸ ἑαυτῶν δόγμα μετήγαγον. [εἶτα ἠλέγχοντο οὐ θεὸν θεραπεύοντες, ὃν αὐτοὶ ἤθελον, ἀλλὰ τὴν ἁλουργίδα τοῦ αὐτοκράτορος. οὐδὲ εἷς τότε Θηραμένης, ὥσπερ πάλαι ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ᾽ ἅπαντες ἐγίνοντο κόθορνοι.] καὶ δῆτα δῆλον ἐγένετο ὕστερον, ἃ ἐφρόνουν. καὶ καθάπερ ἡ φλὸξ κατεχομένη χρόνον

et emicat: ita cum ad tempus simulassent ad praescriptum imperatoris colere se religionem, libere postea 157 a
cum metus abscessisset, opiniones suas de diuino numine protulere. Nihil enim diuturnum esse potest, quod simulatum est: simulatum est autem, quod metu, non ex animo suscipitur.

Sapienter igitur a te decretum est, vt quam quisque religionem probabilem duceret, ad eam se adiungeret, in eoque animi sui tranquillitati seruiret. Neque haec a te primum lex excogitata est: sed aequalis est vitae hominum, et iam inde ex omnium saeculorum aeternitate a Deo sancita. Informauit enim Deus omnium mentes, quamuis agrestium et barbarorum, notione sui: studiumque pietatis ita omnibus insculpsit, vt neque persuadendo, neque cogendo, ex animis exui possit. Rationem b
vero et viam qua coli velit, non praescripsit, sed cuiusque iudicio et voluntati permisit. Quocirca qui vim adhibet, pugnat cum Dei et naturae lege: qui quam pote-

τινά, εἶτα ἀθρόως ἐκνικήσασα βιάζεται, καὶ διαλάμπει· οὕτω κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως διάγραμμα εὐσεβεῖν πρὸς καιρὸν πλαττόμενοι, μετὰ ταῦτα φόβου παραλλάξαντος τὰ περὶ τοῦ θείου δόγματα ἑαυτῶν ἐξήνεγκαν. χρόνιον γὰρ οὐδὲν τὸ ἐπίπλαστον· ἐπίπλαστον δέ ἐστιν ἅπαν τὸ διὰ τὸν φόβον, ἀλλ' οὐκ ἐκ προαιρέσεως γινόμενον.

Σοφῶς ἄρα τοῦτο νομοθετεῖς, ἀπολελύσθαι τὴν ἑκάστου ψυχὴν πρὸς ἣν οἴεται ὁδὸν εὐσεβείας, ἐνταῦθα γαλήνην ἑαυτῷ, καὶ ἡσυχίαν πρεσβεύοντα. ἀλλ' οὐδ' ὑπό σου πρῶτον οὗτος ἐτέθη ὁ νόμος· ἀλλ' ἰσοχρόνιος ἐστὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ, καὶ ἀπὸ παντὸς ἤδη τοῦ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκυρωμένος. τῇ γὰρ ἑαυτοῦ γνώσει ὁ θεὸς τὰς ἁπάντων διανοίας ἐπαίδευσε, κἂν ἀγρίων καὶ βαρβάρων· [καὶ τὸ ἔχειν πρὸς εὐσέβειαν ἐπιτηδείως, οὕτω κοινὸν ἐποίησεν ἁπάντων, ὡς μήτε πειθοῖ, μήτ' αὖ βίᾳ δύνασθαι ἔνδοθεν ἀφανίζεσθαι] τὸν τρόπον δὲ τῆς θεραπείας ἐξῆψε τῆς ἐν ἑκάστῳ βουλήσεως. ὁ δὲ προσάγων ἀνάγκην μάχεται τῷ θεῷ καὶ

statem hominibus Deus tribuit, eam tentet adimere.
Quanquam frustra omnis labor suscipitur. Stabile enim
et ratum nihil esse potest, quod sit naturae aduersarium;
ad exiguumque tempus eiusmodi leges, si modo legis
c nomen attingunt, durare possunt, suaque sponte extabe-
scunt. Quod Cambysae et aliorum quorumdam legibus
accidisse legimus, quae quod Dei legem conarentur per-
rumpere, vix ad cuiusque aetatem, a quo erant latae,
viguere. At Dei lex, quae eadem tua est, abrogari
hominum iussis non potest: et orta iam inde ex aeterni-
tate, per omnesque nationes aequabiliter fusa, deinceps
ad infinitam venientis temporis aetatem sancta et inuio-
lata propagabitur. Est autem Dei lex, vt nulla necessi-
tate voluntates nostrae deuinciantur, quo minus solutae
d ac liberae quam velint viam ingrediantur, aeternam illam
et praestantissimam mentem auguste sancteque venerandi.
Hanc neque multatio bonorum ex intimis animorum sen-
sibus eripere, neque equulei palique perfringere, neque

τῇ φύσει, [ἀφαιρούμενος τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ θεὸς συνεχώρησεν.] καίτοι μάταιος ἅπας οὗτος ὁ πόνος. βέβαιον γὰρ οὐδὲν τὸ μαχόμενον τῇ φύσει. καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ τοιοῦτοι νόμοι, εἰ δὴ τούτῳ προσήκουσι τῷ ὀνόματι, κρατεῖν δύνανται, ὑφ᾽ ἑαυτῶν μαραινόμενοι. ὅπερ οἱ τοῦ Καμβύσου, καὶ ἑτέρων τινῶν νόμοι πεπόνθασιν, οἳ διὰ τὸ βιάζεσθαι τὸν τοῦ θεοῦ θεσμὸν ἐπιχειρεῖν, μόγις τοῖς θεμένοις αὐτοὺς συνδιήρκεσαν. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ σὸς νόμος, ἀθετεῖσθαι τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπιτάγμασιν οὐ δύναται, καὶ ἀπ᾽ αἰῶνος ἤδη γενόμενος, καὶ διὰ πάντων ὁμοίως τῶν φύλων διαδιδόμενος, τοὐντεῦθεν εἰς ἄπειρον τὸν μέλλοντα χρόνον μένει καθαρὸς καὶ ἀκίνητος. ἔστι δὲ ὁ τοῦ θεοῦ νόμος τὸ μηδεμιᾷ ἀνάγκῃ δεδέσθαι τὰς ἡμετέρας γνώμας· ὥστε μὴ ἣν ἂν ἐθέλωσιν ὁδὸν ἀπολύτους τεμεῖν, καὶ τὸν πρῶτον νοῦν ἐκεῖνον σεμνῶς, καὶ ὁσίως τιμᾷν. τοῦτον δὲ οὐδ᾽ ἡ χρημάτων ζημία ἔνδοθεν ἀφεῖλεν, οὐδὲ τὰ στρεβλωτήρια καὶ οἱ σκόλοπες ἐξεβιάσαντο, οὐδὲ τὰ

enses ignesque profligare, neque vetustas ipsa, quae caetera conficit omnia, delere potest. Corpus quidem ipsum rapi a te ad supplicium et interimi potest: at animus, qui vel Deus est, vel Dei satu generatus, neque vinculis verberibusve coërceri, neque vita multari potest: sed solutus a te compage corporis, et veluti magno beneficio 158 a
affectus, laetus et alacer, cum Dei lege libertatem suam circumferens, ad caelestem oram subuolabit, vbi neque tyrannorum diritas, neque carnificum gladii terrere poterunt, quominus se in optatissima quiete iactet, etiamsi lingua sensum explanare suum non poterit.

Arbitror autem, Imperator, te pro tua sapientia etiam caussam huius diuinae legis perspexisse, eamque ob caussam diligenter eius vestigiis institisse. Vidisti enim profecto, iacere solere ea quae non sunt hominum b
studiis et contentionibus excitata. Artes quidem quarum magnus in vita vsus et delectatio est, nunquam ad tantam

ξίφη καὶ τὸ πῦρ διέφθειρεν, οὐδὲ ὑφ' οὗ τἄλλα πάντα καταναλίσκεται, τὸ γῆρας ἠφάνισεν, [ἀλλὰ, τὸ μὲν σῶμα ἄξεις, καὶ ἀποκτενεῖς, ἂν οὕτω τύχῃ,] ψυχὴ δὲ εἴτε θεὸς οὖσα, εἴτε γέννημα τοῦ θεοῦ, μήτε δεδέσθαι, μήτε αἰκίζεσθαι οἵα τε οὖσα, μήτε τὸν βίον ἀποστερεῖσθαι· ἀλλ' ὑπό σου τῆς τοῦ σώματος ἀπολελυμένη συναφείας, καὶ ὥσπερ τὰ μέγιστα εὐεργετουμένη, γεγηθυῖα καὶ πρόθυμος, [ἐλευθέραν μετὰ τοῦ νόμου συμπεριφέρουσα τὴν γνώμην, εἰς οὐρανὸν οἰχήσεται·] ὅπου μηδὲ ἡ τῶν τυράννων ὠμότης, μηδὲ τὰ τῶν δημίων ξίφη ἐκφοβεῖ, τοῦ μὴ ἐν ποθεινοτάτῃ ἡσυχίᾳ διάγειν, κἂν μὴ ἡ γλῶττα τὴν αὐτῆς διάνοιαν ἐξηγήσαιτο.

[Ἐγὼ δέ σε, ὦ βασιλεῦ, πέποιθα ὑπὸ τῆς σαυτοῦ σοφίας τὴν αἰτίαν καταμαθόντα τῆς θείας ταύτης νομοθεσίας οὕτως αὐτῇ κατ' ἴχνος ἀκολουθῆσαι.] εἶδες γὰρ ὅτι κεῖται ἅπαντα, τὰ μὴ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἁμίλλαις καὶ φιλονεικίαις ἐκριπιζόμενα. καὶ αἱ μὲν τέχναι, ὧν πλείστη τῷ βίῳ χρεία, καὶ ῥαστώνη, οὐκ ἄν ποτε

sublimitatem et elegantiam peruenissent, nisi artificum inter ipsos discrepantia iudiciorum, et certamen quoddam extitisset. Quippe ipsa philosophia mater omnium laudandarum artium ab exiguis orta principiis, nonne doctissimorum hominum dissensione ita creuit, vt ad eius absolutionem nihil desiderari videatur? Denique sic res habet: industriam acuit et studium incendit hominum in-
c ter se aemulatio atque contentio; contraque languorem et ignauiam animi affert, omnia omnibus assentiri, nullaque de re contrariis rationibus confligere. Atque haec est illa contentio, quam vtilissimam hominum vitae elegantissimis versibus scripsit Hesiodus. Habet igitur eandem rationem religio, quam omnes artes, omnes scientiae, omnia quae digna sunt in quibus parandis vel ornandis studium ponatur. Iamdudum vix aut ne vix quidem vmbram vllam haberemus religionis, si omnium mortalium idem semper ritus sacrorum, eadem fuisset haben-
d darum ceremoniarum ratio. Nunc varietate opinionum, et ad hanc diem altum auctumque est studium religionis, et a posteritate ad sempiternum tempus studiose retinebi-

τοσοῦτον εἰς ὕψος, καὶ κάλλος ἐχώρησαν, εἰ μὴ διαφορά τις πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο κατὰ τὰς κρίσεις, καὶ ἅμιλλα τῶν τεχνιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὴ ἡ φιλοσοφία, ἁπασῶν μήτηρ τῶν ἀξιεπαίνων τεχνῶν ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμωμένη, οὐκ ἄρα τῇ σοφωτάτων ἀνδρῶν διαφωνίᾳ τοσοῦτον ἐπιδέδωκεν, ὡς μηδενὸς ἐνδεῖν ἔτι δοκεῖν πρὸς τὴν τελείωσιν; τοὐναντίον δὲ [χάσμης ἐμπίπλησιν ἡμᾶς καὶ ἀργίας, τὸ παντάπασιν ἀνανταγώνιστον.] αὐτὴ δὴ ἡ ἔρις ἐστὶν, ἣν ἐν τοῖς καλλίστοις ἔπεσί φησιν ὁ Ἡσίοδος πλεῖστα τὸν βίον ὠφελεῖν τὸν ἀνθρώπινον. ἔχει γοῦν τὸν αὐτὸν λόγον ἡ εὐσέβεια, ὃν καὶ πᾶσαι αἱ τέχναι, καὶ ἐπιστῆμαι, καὶ πάντα δὴ τὰ διακοσμήσεως ἄξια καὶ σπουδῆς. πάλαι μὲν οὐδ' ἂν σκιὰν εἴχομεν ἔτι τῆς ἁγιστείας εἰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ αὐτὰ ἦσαν ἱερὰ, καὶ τελεταὶ αἱ αὐταί. νῦν δὲ τῇ διαφορᾷ τῶν δογμάτων ἐτράφη τε ἡ εὐσέβεια καὶ ἐπηυξήθη· καὶ

tur. **Qui currunt stadium, contendunt illi quidem omnes** omnibus neruis ad eundem peruenire iudicem, a quo praemio afficiantur: non tamen eadem omnes insistunt via; sed alius hinc, illinc alius, cursum intendunt. Ita tu vnum esse magnum quendam et verum vitae quasi certaminis praefectum et moderatorem arbitraris: pergi autem ad eum non vna via, sed alia asperiore; alia pla- 159 a
niore; alia flexuosa, alia directa; omnibus tamen ad vnum eundemque terminum, veluti diuersorium, perueniri: alacritatem autem et voluntatem properandi, non aliunde innasci, quam quod non eodem omnes vtuntur itinere, sed cuique integrum est qua velit via proficisci. Sin vnam viam reliqueris, caeteris obseptis et interclusis: nimirum contracto spatio vrgebis eos angustiis, et omne currendi studium restinxeris.

Haec hominum non recens sed perantiqua natura est, et qui illum fecit versum, b

Atque alius alii faciebat sacra Deorum,

Homerum aetate antecedit. Nam si verum dicimus, Deo ipsi grata esse non potest haec opinionum consensio,

ὑπὸ τῶν ὕστερον εἰς ἀΐδιόν τινα χρόνον μετὰ σπουδῆς διαφυλαχθήσεται. [ὥσπερ δὲ ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀθλοθέτην ἵενται μὲν ἅπαντες οἱ σταδιεῖς, οὐ μὴν ἅπαντες αὐτὸν δρόμον, ἀλλ' οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἔνθεν· οὕτως ἕνα μὲν ὑπολαμβάνεις τὸν μέγαν καὶ ἀληθινὸν ἀγωνοθέτην, ὁδὸν δὲ ἐπ' αὐτὸν οὐ μίαν φέρειν, ἀλλὰ τὴν μὲν δυσπορωτέραν, τὴν δὲ εὐθυτέραν· καὶ τὴν μὲν τραχεῖαν, τὴν δὲ ὁμαλήν. συντετάσθαι δὲ ὅμως ἁπάσας πρὸς τὴν μίαν ἐκείνην καταγωγήν· καὶ τὴν ἅμιλλαν ἡμῖν, καὶ προθυμίαν οὐκ ἀλλαχόθεν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ τὴν αὐτὴν πάντας βαδίζειν. εἰ δὲ μίαν μὲν ἀτραπὸν ἐάσεις, ἀποικοδομήσεις δὲ τὰς λοιπὰς, ἐμφράξεις τὴν εὐρυχωρίαν τοῦ ἀγωνίσματος.

[Αὕτη παλαιὰ φύσις ἀνθρώπων, καὶ τὸ,

Ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν,

Ὁμήρου παλαιότερον ἦν] εἰ γὰρ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, [οὐκ ἀρεστὸν τῷ θεῷ ταύτην γίνεσθαί ποτε τὴν συμ-

quam imperiti homines moliuntur: quin eam ipse distinere, neque velle coalescere videtur. Nam natura, vt ait Heraclitus, occultari vult: multoque magis naturae dominus et fabricator Deus. Quocirca quod a cognitione nostra se longissime remouit, neque ad captum ingeniorum nostrorum se demittit, satis argumenti habet, non
c postulare eum ab omnibus vnum idemque ius religionis; sed cuique de se, sua non aliena sponte opinandi facultatem relinquere. Ex quo etiam euenit, vt maior quaedam in hominum animis admiratio diuini numinis, et religiosior aeternae illius maiestatis veneratio ingeneretur. Fit enim vt quae in promptu sunt, et ad omnem intelligentiam abiecta, fastidiamus, et pro nihilo ducamus: contra magni aestimemus et admirationi habeamus ea quae sublata sunt altius, quam vt eo vis intelligentiae nostrae possit peruadere.

Sed vt a te ipso non discedam, Imperator, in exer-
d citu tuo ordines, muneraque militiae diuersa sunt. Sunt praetoriani milites, sunt legionarii, sunt qui ex equo depugnent, sunt qui pedestres rem gerant, sunt qui funda

φωνίαν,] ἣν οἱ ἄπειροι τῶν ἀνθρώπων μηχανῶνται· ἀλλὰ καὶ κολούειν αὐτὸς δοκεῖ, καὶ συμφύεσθαι οὐκ ἐπιτρέπειν. [φύσις δὲ, καθ' Ἡράκλειτον, κρύπτεσθαι φιλεῖ, καὶ πρὸ τῆς φύσεως ὁ τῆς φύσεως δημιουργός.] οὗτος γοῦν ἐπεὶ μακρὰν ἀπῴκισται τῆς ἡμετέρας γνώσεως, οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς καταβέβληται, ἱκανὸν ἔχει τεκμήριον τοῦ μὴ μίαν παρὰ πάντων τὴν ἁγιστείαν ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ἕκαστον ἐᾶν ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδ' ἀπὸ τῆς ἑτέρου προαιρέσεως, περὶ αὐτοῦ δοξάζειν· ὅθεν μᾶλλον τεθήπασιν οἱ ἄνθρωποι καὶ σέβονται τὸ θεῖον. τὰ γὰρ [πᾶσι πρόχειρα καὶ ἐπιπολῆς, καὶ ἐρριμμένα] καταφρονοῦμεν καὶ ἀμελοῦμεν· τὰ δὲ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν περὶ πλείστου ποιούμεθα καὶ θαυμάζομεν.

Ἀλλ' ἵνα μή σου μακρὰν ἀποστήσωμαι, ὦ βασιλεῦ, [οὐδὲ ἡ σὴ στρατιὰ συντέτακται πᾶσα ἐκ μιᾶς ἰδέας καὶ τῆς αὐτῆς· ἀλλ' οἱ μὲν δορυφοροῦσιν, οἱ δὲ ὁπλιτεύουσιν, οἱ δὲ ἱππεύουσιν, οἱ δὲ πεζεύουσιν, οἱ δὲ

vel sagittis hostem feriant. Habes qui intima familiari-
tate tibi coniuncti sint, quibus consilia tua concredas
omnia: absunt alii a tua cognitione longius, alii beatos
se ducunt, si modo vlli e satellitibus tuis noti sint, aliis
de facie vix notus es; aliis ne hoc quidem contigit, sed
auditione tantum et fama nomen tuum accepere: et ho- 160 a
rum longe maxima subiectorum ditioni tuae hominum
pars est. Omnes tamen in tam dispari munere et statu
ex te pendent, tuum nutum respiciunt, te sibi regem
diuinitus datum agnoscunt et gloriantur. Hac varietate
etiam delectari existimare debes principem et moderato-
rem huius vniuersitatis. Aliam formam religionis vult
esse apud Aegyptios, aliam apud Graecos, aliam apud
Syros. Neque tamen apud Syros ipsos vna omnium est, sed
alius alia vel religione tenetur vel superstitione conflictatur.

In amplis familiis liberi sunt, et serui: et horum
in vtroque genere mirabilem reperire licet appetitionum, b
iudiciorum, et ingeniorum varietatem: quae tantum ab-
est, vt domum dedecoret, vel dominum offendat, vt

σφενδονῶσιν, οἱ δὲ τοξεύουσιν.] καὶ οἱ μὲν οἰκειότατοί σοι ὑπάρχουσιν, οὓς κοινωνοὺς παραλαμβάνεις ἁπάντων· [οἱ δὲ καὶ ἄποθεν λίαν· τοῖς δὲ ἀγαπητὸν, εἰ γνωρίζοιντο τοῖς δορυφόροις·] τοῖς δὲ μόλις ἐκ προσώπου γνώριμος εἶ· [οἱ δὲ καὶ τοῦτ' ἀδυνατοῦσιν,] ἀλλ' ἀκοῇ μόνον καὶ φήμῃ τὸ σὸν ὄνομα διεδέξαντο· καὶ τούτων τὸ πλεῖστόν ἐστι μέρος τῶν ὑπηκόων. [εἰς δέ σε ὅμως πάντες ἐν τοσαύτῃ διαφωνίᾳ ἀνήρτηνται τὴν γνώμην,] καὶ θεόσδοτον βασιλέα γινώσκουσί τε, καὶ καυχῶνται. [ταύτῃ νόμιζε γάννυσθαι τῇ ποικιλίᾳ καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἀρχηγέτην· ἄλλως Αἰγυπτίους ἐθέλει θρησκεύειν, ἄλλως Ἕλληνας, ἄλλως Σύρους· καὶ οὐδ' αὐτοὺς Σύρους ὁμοίως·] ἀλλ' ὁ μὲν τῇδε, ὁ δ' αὖ τῇδε, εἴτε θρησκείᾳ, εἴτ' οὖν δεισιδαιμονίᾳ προστέτηκεν.

Ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις ἐλεύθεροι ὁμοῦ εἰσι καὶ δοῦλοι, καὶ θαυμαστήν τινα ἂν εὕροις ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει ὀρέξεών τε, καὶ κινήσεων διαφοράν· ἣ τοσοῦτον ἄπεστι τοῦ καταισχῦναι τὸν οἶκον, ἢ τὸν δεσπότην λυ-

etiam mirum in modum familiam exornet; et non medio-
crem dominus ex ea capiat voluptatem. Tota haec ma-
china, quae vltimi caeli complexu continetur, quem
mundum dicimus, magna quaedam domus est, cui prae-
est praestantissima natura, et ab omni contagio materiae
segregata, quem notissimo nomine Deum appellamus.
Hic ab vniuerso hominum genere, velut familia sua,
c sibi vt domino sanctissime deseruiri vult: sic tamen vt
nemini libertatem eripiat, quominus suo quisque vtatur
ingenio, immo gratissimum et iucundissimum ipsi sit,
videre infinitam hominum multitudinem, toto terrarum
orbe sparsam, certatim in suo quemque et dispari genere
ad sui cultum concurrere: et hoc sibi ad gloriam et ma-
gnificum decus mirabiliter aptum putet.

Quae igitur dementia est, id agere, vt omnes homines iisdem opinionibus inuiti imbuantur? quod neque fieri potest, neque si possit, debet. Tua sapientior ratio est, Imperator, qui nemini opinionem extorques snam, sed iudicia relinquis libera; cum eo tamen, vt ne

πεῖν, ὥστε ὑπερφυῆ τινα κόσμον ἔχειν τῇ οἰκίᾳ, καὶ οὐ μετρίαν τὸν δεσπότην ἐντεῦθεν λαβεῖν τὴν ἡδονήν. ἡ δὲ ὅλη αὕτη κατασκευὴ, ἣν ὁ ἔσχατος περιέχει τῶν οὐρανῶν, ὃν καὶ κόσμον καλοῦμεν, μέγας τις οἶκός ἐστιν, οὗ προστατεῖ ἡ ἀρίστη φύσις, καὶ τῆς ὕλης κεχωρισμένη, ἣν γνωριμωτάτῳ τῷ ὀνόματι θεὸν προσαγορεύομεν. οὗτος ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οἷον οἰκετῶν τινων, ὡς δὴ δεσπότης τις θεραπεύεσθαι φιλεῖ· ἀλλ᾽ ὥστε μηδένα τὴν ἐξουσίαν ἀφελεῖν χρῆσθαι τῇ ἑαυτοῦ φύσει· ἥδιστα δὲ ὁρᾷν ἄπειρόν τι πλῆθος ἀνθρώπων κατὰ γῆν διεσπαρμένον, φιλοτιμουμένων κατὰ τὸ ἴδιον γένος ἑκάστων πρὸς τὴν αὐτοῦ θεραπείαν· καὶ τοῦτο σεμνόν τε ἡγεῖσθαι, καὶ μεγαλοπρεπές.

Ποία γοῦν αὕτη ἡ ἄνοια, βιάζεσθαι πάντας ἀνθρώπους τὰ αὐτὰ δοξάζειν ἄκοντας, ὃ οὔτε δυνατὸν, οὔτε, κἂν μάλιστα δυνατὸν ᾖ, προσῆκόν ἐστι; σὺ δ᾽ ἄρα σοφώτερον ἔσκεψαι, ὦ βασιλεῦ, ὃς μηδένα τὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἀφαιρεῖς, ἀλλ᾽ ἐλευθέρας ἀφίῃς τὰς γνώμας·

per nomen et speciem religionis, vel caussae perturban-
dae reip. vel latebrae peccatis quaerantur. Hanc ego
legem commodiorem etiam iudico, et vtiliorem summae
reipubl. quam foedus quod cum barbaris nuper est ictum.
Foedere enim isto assequimur, vt cum barbaris et alieni-
genis ne belligeremus: tua lege omnes seditiones et pu-
gnae intestinae, quibus laborabamus, sublatae sunt. 161 a
Nam superiore tempore, quod probe nosti, grauiores
eramus ipsi nobis, quam omnis equitatus et peditatus
hostium externorum: magisque remp. afflixerunt delatio-
nes, quibus vna religio aduersus alteram grassabatur,
quam in prouincias nostras incursiones omnium barbaro-
rum. Quamobrem, Imperator, sine paribus pendere
libram examinatam ponderibus, neque committe vt alte-
ram lancem impellas: vt paribus et concordibus votis
omnes homines, quacumque religione vtantur, incolumi-
tatem a Deo et diuturnitatem imperio tuo precentur. b

μόνον ὅπως μηδεὶς τοῦ ταράττειν τὴν πολιτείαν, ἢ λαθεῖν κακουργοῦντα, πρόσχημα λαμβάνῃ τὴν εὐσέβειαν. τοῦτον ἐγὼ τὸν νόμον χρησιμώτερον νομίζω τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένων συνθηκῶν. διὰ ταύτας μὲν γὰρ τὸ μηκέτι πολεμεῖν πρὸς τοὺς βαρβάρους εὕρομεν, τῷ δὲ σῷ νόμῳ πᾶσαι αἱ στάσεις, καὶ ἐμφύλιοι μάχαι, ὑφ᾽ ὧν πρότερον ἐταλαιπωρούμεθα, παντελῶς ἀνῃρέθησαν· προτοῦ μὲν γὰρ, ὅπερ καλῶς οἶσθα σὺ, βαρύτεροι ἀλλήλοις ἦμεν ἱππέων τε, καὶ πεζῶν ἁπάντων πολεμίων τῶν ἔξω· καὶ χαλεπώτεραι τῇ πολιτείᾳ ἦσαν αἱ γραφαὶ ἐξ ἑκατέρας θρησκείας, τῶν ἐπιδρομῶν, ἃς ἐπὶ τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας ἐποίουν ἅπαντες οἱ βάρβαροι· οὐκοῦν, αὐτοκράτορ, [ἔα μένειν τὴν τρυτάνην ἐφ᾽ ἑαυτῆς· μὴ καθελκύσῃς ἐπὶ θάτερα τὴν ῥοπὴν,] ἵνα ἀπὸ μιᾶς γνώμης πάντες οἱ ἐξ ὁποίας δήποτ᾽ οὖν θρησκείας ὑπὲρ τῆς τῶν σου σκήπτρων εὐτυχίας, καὶ διαμονῆς, τὸν θεὸν ἱκετεύωσι.

XIII.

ΕΡΩΤΙΚΟΣ Η ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ.

Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου τὴν μὲν ἄλλην σοφίαν σχε-
c *δόν τι πᾶσαν ἔξαρνος ἦν καὶ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν*
μάθημα ἐπίστασθαι ὡμολόγει, πλὴν τοῦτο αὐτὸ μόνον,
τὸ μήτε οἴεσθαι εἰδέναι ἃ μὴ ᾔδει καὶ ὡς ἐπὶ ταύτῃ
τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἀμαθίας σοφὸς ἀνῃρῆσθαι ἐνόμιζεν
ὑπὸ τοῦ Πυθίου θεοῦ καὶ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων.
ὁ δὲ οὕτως ἀτέχνως πρὸς τὰ λοιπὰ μαθήματα διακεί-
μενος καὶ οὕτως ἀπισχυριζόμενος πρὸς τὸ κεκτῆσθαί
τινα ἐπιστήμην ὅμως τὴν ἐρωτικὴν τέχνην αὐτὸς ὁμο-
λογεῖ. οὐ μὲν γὰρ τεύξασθαι μόνον οὐδὲ ζητεῖν οὐδὲ
διώκειν, ἀλλ' ἤδη καὶ ᾑρηκέναι καὶ ἔχειν, ὡς καὶ ἄλ-
d *λους διδάσκειν οἷός τε εἶναι. φησὶ γοῦν ἐν τοῖς Ἀγά-*
θωνος ἐπινικίοις μετὰ τὸν πότον αὐτός τε ἀγαγόμενος
εἰς τὸν ἔπαινον τοῦ ἔρωτος καὶ τοὺς συμπότας παρα-
σκευάζων οὑτωσὶ ἀπαρακαλύπτως καὶ ἐκφανῶς, οὐδὲ
ἄλλο φημὶ ἐπίστασθαί ἢ τὰ ἐρωτικά. βαβαί, ὦ φίλε
Σώκρατες, ὡς λίαν αὐθαδῶς καὶ πόρρω τῆς εἰωθυίας σοι
εὐλαβείας, καὶ ἐγγύς τι Προδίκου τοῦ Κείου καὶ Πρω-
ταγόρου τοῦ Ἀβδηρίτου καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου,
162 a *καὶ ὅσοι γυμναῖς ταῖς κεφαλαῖς ἀνεκήρυττον ἑαυτοὺς*
ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ. καὶ δῆτα Ἀρχέλαον μὲν

198, 5 το *μήτε* A. *τὸ* om. H. 7 *ἀνθρώπων* Roulezius p. 34. Vulgo *ἄλλων*. 11 *τεύξασθαι*] *εὔξασθαι* Harduinus. *τευτάζειν* vel *τευτάζεσθαι* Ruhnkenius ad Timaeum p. 255. *τευτάζεσθαι* Bastius Ep. Crit. p. 152. 16 *οὑτωσὶ*] Vulgo *οὑτωσίν*. 21 *γυμναῖς*] „Plato Phaedr. p. 243 b.“ Iacobsius.

τὸν σεαυτοῦ διδάσκαλον ἀποκρύπτεις καὶ οὐδεπώποτε
ἐν λόγῳ τινὶ ἐποιήσω τὸν κληρονόμον τῆς ἀνωτάτω σο-
φίας, ὅτι σμικρόν γε τὸ μάθημα καὶ ἀνθρωπικὸν ἐδό-
κει εἶναι, σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ μυελὸν, εἰ δὲ βούλει,
γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἔτι τὰ τούτων ἀρχεγονώτερα, ὅπῃ
τε καὶ ὅπως γεννᾶται, μηδὲ φθειρόμενα, ἀλλὰ συνι-
όντα καὶ ἀπιόντα ἀπ' ἀλλήλων. τὴν δὲ Μαντινικὴν
ξένην ὑμνεῖς καὶ διδάσκαλον σεαυτοῦ ἀποφαίνεις ἐρωτι-
κῶν, καὶ ἀποτείνεις μακρὸν καὶ πάγκαλον λόγον γενέ- b
σθαι, τά τε Ἀφροδίτης διεξιὼν κατὰ δεῖπνον καὶ Πό-
ρου μέθην καὶ ὕπνον καὶ ἐπιβουλὴν τῆς Πενίας καὶ
κατακοίμησιν παρὰ τῷ Πόρῳ καὶ ἐντεῦθεν γένεσιν
Ἔρωτος, ὃν θεὸν μὲν ὀνομάζεις, δαίμονα δὲ μέγαν καὶ
μέγιστον τῶν ἄλλων δαιμόνων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα σοι
ὀνόματα ὅ τι νοεῖ τε καὶ ὅ τι βούλεται ἡ Ἀφροδίτη καὶ
ὅ τι ἡ Πενία καὶ ὅ τι ὁ Πόρος καὶ ὅ τι ἡ μέθη τοῦ
Πόρου, καὶ ὅσα ἐφεξῆς καταλέγεις, δῆλος εἶ ὅτι οὐ
ταῦτα λέγεις ἃ οἱ πολλοὶ νῦν ἴσασιν ἐκ τῶν ὀνομάτων
οἷς κέχρηνται, ἀλλ' ἕτερα δύσφραστα καὶ δυσάρεστα c
καὶ τῷ μύθῳ ἐνδεδυκότα ὥσπερ χιτωνίῳ, ὡς μὴ ἐπί-
δρομα εἶναι τοῖς παντάπασιν ἀμυήτοις.

Τὰ μὲν δὴ ἄλλα, ὥσπερ ἔφην, καθ' ἑαυτοὺς ἐπὶ
σχολῆς σοι ἐπαινεσόμεθα, ἃ δὲ τοῦ λόγου μάλιστα θαυ-
μάσας ἔχω, ταῦτα καὶ νῦν σοι ἐν τῷ συλλόγῳ οὐκ
ἀποκρύψομαι, ὡς ἀκριβῶς ἄρα ἐξήτασας καὶ ἐπεσκέψω
τὴν μορφὴν καὶ τὴν φύσιν τοῦ Ἔρωτος, ὅτι οὐχ οἷος
τοῖς πολλοῖς δοκεῖ τοιοῦτος καὶ τῷ ὄντι ἐστὶ, νεὸς καὶ
ἁπαλὸς καὶ ἁβρὸς, ἀλλὰ τοὐναντίον σκληρὸς καὶ αὐχ- d

199, 6 γεννᾶται Harduinus. Vulgo γεννᾶσθαι. 7 Μαντινικὴν] Vulgo μαντικήν. Correxit Davisius ad Maximum Tyr. vol. I. p. 460. ed. Reisk. 8 σεαυτοῦ A. σεαυτὸν H. ἐρωτικῶν] ἐρωτικὸν A. 9 γενέσθαι post ἐρωτικῶν transponit F. A. Wolfius, post Ἀφροδίτης, in γενέθλια mutatum Wernsdorfius ad Himer. p. 358. 10 κατὰ δεῖπνον Harduinus. Vulgo

II

καὶ δεῖπνον διεξιών. Πόρου] κόρου A et similiter infra ter. Vide Platonis Sympos. p. 203 b. 13 θεὸν μὲν] Adde οὐκ ex Platone. 15 νοεῖ τε] Vulgo νοεῖται. 20 ὡς μὴ] ὡς om. A.

μηρὸς καὶ θυραυλῶν ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὑπαίθρῳ τὰ πολλὰ καὶ ἐν ὁδοῖς διαιτώμενος καὶ ἐπιθυμητὴς ἀεὶ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ἴτης ἐπὶ τούτοις, σύντονος, θηρευτής, δεινῶς πλέκων μηχανὰς ἐπὶ τῇ θήρᾳ, καὶ ἔτι φρόνιμος καὶ ἀεὶ φιλοσοφῶν. ὧν τὰ μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Πόρου αὐτοῦ παραγίνεται, τὰ δὲ ἐκ τῆς μητρὸς Πενίας. ταῦτα δή σου ἀκούων ἐκ μειρακίου μοι ἐπᾴδοντος καὶ παιδεύοντος, καὶ ὅτι ἄλλο μὲν τὸ
163 a ἐραστὸν, ἄλλο δὲ ὁ ἔρως, καὶ ἐκεῖ μὲν δεῖ ζητεῖν τὴν νεότητα καὶ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ ἀνενδεὲς καὶ τὸ πλῆρες, τὸν δὲ ἔρωτα γινώσκειν ὅτι ἁπάντων τούτων ἐπιδεής· οὐ γὰρ ἂν ἐφίετο αὐτῶν, εἴπερ εἶχε· ταῦτά σου ἀκούων τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον ἀντεμαντευόμην ὡς θαυμαστὰ εἴη καὶ μᾶλλον ἀκόλουθα τὰ ἐκ τοῦ σοῦ λόγου, ὧν πείθουσιν ἡμᾶς οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ζωγράφοι, καὶ προσφυέστερα τῷ ἔρωτι καὶ τῶν ἐρώντων, ἐμαυτῷ
b δὲ συμπεσόντα οὐδεπώποτε ἐνεώρων, ἀλλὰ παρήλλαξε τοσούτων ἐνιαυτῶν ἀριθμὸς ἐπαινέτην μὲν τῶν λεγομένων, ἀπείρατον δὲ ὧν ἐπῄνουν. οὔτε γὰρ ὁδὸν ἐμαυτῷ συνῄδειν μακρὰν οὔτε πορείαν σύντονον οὔτε ὕπαιθρον δίαιταν οὔτε θυραυλίαν οὔτε σκληρόν τι καὶ αὐχμηρὸν ὑπομείνας οὔτε μηχανὰς ἐπὶ τῇ θήρᾳ πεπλεγμένας τοῦ κάλλους, ἀλλ' ἐπιθυμητὴν μὲν τῆς ἐρωτικῆς μελέτης οὐ φαῦλον ἐμαυτὸν ἠπιστάμην, ἀγωνιστὴν δὲ οὐκέτι καὶ ἀθλοφόρον.

c Νῦν δὲ, ὦ μεγάλε, ἀθρόον μοι ἀπήντηκεν ἅπαντα ἃ σὺ καταλέγεις, καὶ πλείονα ὧν καταλέγεις, δρόμος ἰσόδρομος σχεδὸν τῷ ἡλίῳ ἀπὸ Τίγρητος εἰς Ὠκεανὸν, πόρος σύντονος, πτῆσις χαμαιπετὴς, καὶ οἷόν ποτε θεῖν τὸν Ἔρωτα φῂς, ἡμέραι ἐπὶ ταῖς νυξὶν ἀκοίμητοι. χαμευνίας καὶ θυραυλίας διήγαγον ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἄστρωτος, καὶ ἀνυπόδετος, οὔτε ζῆν ἔχων ποτὲ ἀπεπλήσθην οὔτε ἀπεῖπον, ὡς ἀπορῶν κα-
d τερρύην, καὶ ἀνεβίων πολλάκις τῇ ἐνδείᾳ καὶ τῇ ἐλπίδι.

200, 2 καὶ ἐν ὁδοῖς — τοῦ καλοῦ add. A. 3 ἴτης] εἴτις A. 20 μακρὰν] μακροῦ A.

σύμπαντα ἔνι ἁπλῶς ἐν τῷ ἐμῷ ἔρωτι ὅσα κατέλεξας καὶ τῇ μορφῇ ἁπάσῃ, καὶ ἡ φύσις τοῦ δαίμονος τούτου οὐκ οἶδα εἴ ποτε ἐν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ οὕτως ἐξέλαμψε καὶ ἐξεφάνη. αἱ πολιαὶ δὲ ἔφυσαν οὐ προσδοκῶντι ἐν πείρᾳ ἔσεσθαι ὧν παρὰ σοῦ μεμάθηκα. αἴτιον δὲ οὐ τοσοῦτον ἡ ἐμὴ νωθρεία καὶ ἀνεραστία, ἀλλ' ἡ πρώτη ἐπίβασις τοῦ ἐραστοῦ ἄπορός μοι τέως ἦν καὶ ἀνεύ- 164 a
ρετος, καλὴ ψυχὴ ἐν καλῷ σώματι, νέα ἐν νέῳ, ἀνθοῦσα ἐν ἀνθοῦντι, τὴν μὲν ἔχουσα ἀγλαΐαν ἤδη, τὴν δὲ ὑποφαίνουσα ἐπιδώσουσαν ἅμα τῷ χρόνῳ.

Τοιαῦτα παιδικὰ ἐγὼ ζητῶν καὶ διώκων πανταχοῦ ἰχνηλατῶν θαυμαστὰ ἔπασχον οἷα τὸν πρὸ τοῦ χρόνον, καὶ πράγματα εἶχον καὶ παρεῖχον τοῖς γυμνασίοις καὶ ταῖς παλαίστραις, ὅτῳ ἐντύχοιμι νέῳ ἀναπειρώμενος· καὶ μάλιστα ὅσοι πένητες καὶ ἰδιῶται πατέρων ἰδιωτῶν, ἀπραγμόνων, μικρὰ ἐν ταῖς πόλεσι δυναμένων. ἤκουον b
γὰρ παρὰ τῶν ποιητῶν ὅτι πενίη σοφίαν ἔλαχε καὶ τίκτει κόρος ὕβριν καὶ πλησμονή τοι Κύπριν, καὶ τοιαῦτα πολλὰ ᾀδόντων, ἡμᾶς πείθοντα τῇ τύχῃ τῇ πολλῇ μὴ συμπεριφέρεσθαι τὴν ἀρετήν. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων τῶν νέων οἱ πολλοὶ ἐφαίνοντό μοι αὐτῷ μόνῳ ἐπικλύζεσθαι τῷ θορύβῳ τῆς ἡλικίας. εἰ δέ τῳ ἢ σκύτος παρῆν, ἢ δύναμις πατέρων, ἢ συγγενῶν, πόρρω ἐχρῆν τοὺς πολλοὺς τοῦτον ἀσπάζεσθαι, ὡς μακρὰν c
που ἀποσκηνοῦντας κάλλους ἀληθινοῦ καὶ ἀκεράστου. τὰς ψυχὰς γὰρ αὐτῶν διαλαμβάνουσαι ἡ τρυφὴ καὶ ἡ κολακεία λώβης ἐμπιπλᾶσιν ἀδιηγήτου· ὥστε καὶ εἴ τι ἐνῆν ἄνθος αὐτοῖς ἀμυδρὸν ἀρετῆς, μαραίνεσθαι ἅπαν τοῦτο καὶ ἀπορρεῖν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος τῶν παθημάτων. ταῦτα γοῦν ἐν χρόνῳ μακρῷ ἀνατλὰς καὶ ὠδίνων μὲν τὸν ἔρωτα ἐκείνου τοῦ κάλλους, ὃν φιλοσοφία μοι ὑπε-

---

201, 2 τούτου add. A. 5 παρὰ σοῦ τοῦτο H. τοῦτο delet Harduinus, in τότε mutat Iacobsius ad Athenaeum p. 37. 8 ψυχὴ ἐν καλῷ] ἐν ψυχῇ καλῷ A. 9 ἔχουσα] ἔχουσαν A. 23 σκύτος] πλοῦτος Harduinus. 26 διαλαμβάνουσαι] διαλαμβάνουσα A.

γράψατο, νέου καλοῦ καὶ ἐρασμίου, τὰ κάλλη ἄμ
d κεκρασαμένου, τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, λ
ποντος φιλοφροσύνῃ καὶ εὐσταθείᾳ ἐν ἀνδρείᾳ ἀ
παθείας,

Πρῶτον ὑπηνήτῃ, τοῦ περ χαριεστάτη ἥβη,
τοιούτου κάλλους ὠδίνων ἔρωτα καὶ ὀνειροπολῶν
καὶ ἐλπίζων, εὑρίσκων δὲ οὐδαμοῦ οὔτε ἐν γῇ οὔτε
θαλάσσῃ, θαυμαστὰ ἔπασχον, ὥσπερ ἔφην, καὶ ῴ
165a δεῖν τὸν περὶ τοῦ κάλλους λόγον τοιοῦτον εἶναι,
πολλοὶ καὶ ἄλλοι φιλοσοφίας, οὓς τῷ νῷ μὲν οἴον
ξυνεῖναι, ἑλεῖν δὲ αἰσθήσει ἀμήχανον, οἷον αὐτόκυκ
καὶ αὐτοτρίγωνον, ὁποῖον οὔτε ἐν ξύλῳ οὔτε ἐν λί
οὔτε ἐν γράμματι.

Οὐκ ἔχων δὲ οὔτε ἀποθέσθαι τὴν ὠδῖνα ο
ἀποπλῆσαι, κάλλους δὲ οὐχ οἷόν τε ἐκλαθέσθαι ἀρτ
καὶ ὁλοκλήρου τοὺς φιλοκάλους καὶ εὐφυεῖς, ὀψὲ ὁ
γρόμενος μόλις ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος, θεοῦ τι
ὡς ἔοικε, ποδηγοῦντος, ἐνεθυμήθην τὰ ἐν τῷ Πλά
b νος Φαίδωνι. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις τοῖς λόγοις ὁ αὐ
διδάσκαλος τῶν ἐρωτικῶν οὐ φησὶν ὁμοίως τὸ αὐτὸ
ἓν κάλλος διωκτὸν εἶναι, ἀλλὰ τοῖς μὲν Ἄρεος θε
πευταῖς ἀρεϊκόν τε καὶ φιλοπόλεμον, τοῖς δὲ Ἀπόλ
νος θιασώταις εὔμουσον καὶ τῷ θεῷ τούτῳ οἰκεῖ
μόνοις δὲ τοῖς φιλολόγοις τὸ Διός τε καὶ βασιλικ
Διὸς γὰρ εἶναι τοὺς φιλολόγους συμπεριπόλους. οἱ
δὴ καταλιπὼν τὰ φροντιστήρια καὶ τὰς παλαίστ
σπουδῇ ἁπάσῃ ἐπὶ τὰ βασίλεια ᾖα, ὡς ἐκεῖ μάλι
τοὺς δειλοὺς καὶ ἡγεμονικοὺς ἐξευρήσων. καὶ δῆτα
c τυγχάνω πρῶτα μὲν τῷ παιδὶ τῷ Κωνσταντίνου, ἔπει
τῷ ἐκείνου ἀδελφῷ, ἀμφοῖν ἀγαθοῖν μὲν καὶ ἀτεχ
δίοιν, ἀλλ' ὑπέρωρόν γε ἤδη τὸ κάλλος αὐτῶν, καὶ

202, 5 Πρῶτον] Iliad. ω, 348. 10 οὓς τῷ νῷ μὲν ο
τε] σὺν τῷ νῷ μὲν οἴονται A. 13 γράμματι] γράμμασι A.
15 κάλλους] κάλλος A. 24 τὸ Διός] τὸ δῖον Piers. ad Mo
p. 186. 28 δειλοὺς] δεινούς? ἐξευρήσων F. A. Wolf
ἐξευρήσκων H. ἐξευρίσκων A. 31 δίοιν] δηίοιν A.
ὑπέρωρον] ὑπεώρων A.

μὲν οὐχ οἷός τε ἄγασθαι ἔτι τοῦ ἔρωτος, τὸ δὲ ἐκλάμψαν εὐθὺς καὶ ἀπέπτη. ἀλλ᾽ ἐχρῆν, ὡς ἔοικε, τὸν μυσταγωγόν μοι γενέσθαι τῆς ἐρωτικῆς τελετῆς, οὐ πόρρωθεν τῶν παιδικῶν οὐδὲ ὀθνεῖον, ἀλλ᾽ ἐγγύθεν καὶ ἀφ᾽ ἑστίας.

Ὥστε οὐ καρτερεῖ ἔτι ὁ λόγος κύκλῳ περιιέναι, ἀλλὰ μεθέμενος ἤδη τῶν προπετασμάτων αὐτοπρόσωπός σοι διαλέξεται. ὦ παῖ βασιλεῦ, ὦ παῖ πάτερ, ὦ παῖ d νικῶν πολιὰν ἀρετῇ, ὦ μακάριον θήραμα τῆς ἐμῆς ἰχνηλασίας. οὐ γὰρ οἷός τε πρὸ ὀμμάτων ἔχειν τὸ κάλλος, οὗ ἕνεκα ἐκ περάτων εἰς πέρατα γῆς ἐπορεύθην, πάντα ἐκεῖνα ὑπομείνας ὅσα κατέλεξεν ὁ Σωκράτης ἡμῖν καὶ Διοτίμα, μὴ οὐχὶ πρὸς σὲ ἀτενίζειν καὶ ἐπιστηρίζειν τὼ ὀφθαλμώ. καὶ δῆτα αἰσθάνομαι ἐμαυτοῦ e ἐμπνεομένου ἤδη καὶ ἐνθουσιῶντος· ὥστε εἴ τι φιλοτιμοίμην 166 a σφοδρότερόν τε ἤδη καὶ ἐμπυρώτερον, ταῖς νύμφαις μὲν τοῦ Ἰλισσοῦ οὐ λογιστέον, τῷ δὲ Ἔρωτι καὶ τῇ τοῦ φιλονείκου θεοῦ ἐπιπνοίᾳ. ἐπεὶ οὖν ἡψάμην ἐλπίδος, ἣν πάλαι τρέφων καὶ ὠδίνων οὐκ εἶχον ἔξαμμα ὅπως αὐτῆς ἐπιλαβοίμην, οὐ μεθιέμην ἤδη τοῦ ἴχνους τῆς ἄγρας, ὡς ἄξοντός με ἐπὶ τὴν ἄγραν οὐ χαλεπῶς, ἣν ἐσπουδάκειν, ἀλλὰ προσεκαρτέρουν καὶ προσελιπάρουν τῷ σῷ πατραδέλφῳ, Ἴστρον τε πραΰνοντι ἐπισπόμενος καὶ Τίγρητα ἀναστέλλοντι ἀκολουθῶν καὶ ὠχυρωμένῳ Εὐφράτην. καὶ διὰ ταύτην τὴν προσεδρείαν b εἶδον ἐκεῖ ἄνθρωποι θέαμα τοῖς νῦν ἄπιστον καὶ ἀδό-

---

203, 2 ἀπέπτη] ἀπέσβη Ruhnkenius ad Timaeum p. 40. εὐθὺς ἀπέσβη καὶ ἀπέπτη Pierson. ad Moer. p. 50. 10 ἔχειν] „Leg. ἔχων. Ab οἷός τε pendent infinitivi ἀτενίζειν καὶ ἐπιστ." Iacobsius. 11 ἐπορεύθην] ἐπορεύθης A. 13 Διοτίμα] διοτίμας A. οὐχὶ] ἔχων Wakefildus Silvae crit. IV. p. 242. 17 et 18 οὐ et τῇ addidit Iacobsius apud Goellerum p. 274. οὐ etiam Wakefildus. 18 ἐπιπνοίᾳ Iacobsius. Vulgo ἐπινοίᾳ. 19 ἣν] Vulgo καὶ ἣν. καὶ aut deleri aut ἣν καὶ scribi vult Iacobsius apud Goellerum p. 273. 20 ἴχνους] Vulgo τείχους. 21 ἄξοντος] Vulgo ἄξαντος. 25 ὠχυρωμένῳ] ὠχυρωμένος A. 26 εἶδον Harduinus. Vulgo εἴδους.

κητον καὶ διήγημα ἀμυδρὸν ἤδη τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας, βασίλειαν συνθακοῦσαν φιλοσοφίᾳ καὶ τριβώνιον ἁλουργίδι συνδιαιτώμενον καὶ ἐπανιόντα κόσμον εἰς τὰ βασίλεια, ᾧ Τραϊανὸς ἐκοσμεῖτο καὶ Μάρκος καὶ Ἀντωνῖνος, ὃν Ἀλέξανδρος ὁ μέγας οὐκ ἐκοσμήθη, οὐδὲ Κῦρος ὁ Μῆδος, οὐδὲ Ξέρξης ὁ ἀλαζών. ἀλλὰ χρυσῆν μὲν πλάτανον περιφέρεται καὶ χρυσοῦν οὐρανὸν, φιλοσοφίᾳ δὲ ἀκόσμητος ἦν καὶ τὸν οὐρανὸν οὐχ ἑώρα τὸν
c ἀληθινὸν ἀμύητος ὢν καὶ ἀνοργίαστος τούτων τῶν ἱερῶν. τῶν ἐμῶν δὲ παιδικῶν ὁ ἐξηγητὴς καὶ προφήτης, τοσοῦτον ἄρα αὐτῷ κάλλος περίεστιν ὥστε καὶ βάρβαρον ποιεῖν καλὸν, καὶ τὸν Γέτην ἥμερον καὶ τὸν Πέρσην ἐπινεικῆ καὶ τὸν Ἀρμένιον ἤδη Ῥωμαῖον καὶ τὸν Ἴβηρα Ἕλληνα, καὶ τὸν σκηνητὴν οἰκουρόν· καὶ ἕκαστον ἐκ τοῦ πρόσθεν αἴσχους εἰς τὸ ἐναντίον κάλλος μεταμορφοῦν.

Ἐγὼ δὲ εἰμὶ μὲν καὶ τῆς ζώνης καὶ τῶν βασιλέων ἐπαινέτης καὶ ἐραστὴς, καὶ μάλιστα εἰ καὶ ξὺν δίκῃ ζωννυμένην αὐτὴν καθορῴην, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπαινοίην ἂν καὶ ἐρῴην τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀμμάτων, ἵνα τὸ
d τῆς γνώμης καὶ νοῦ χωρίον καὶ οἰκητήριον. ἔνθεν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς ἐξέθορεν ἡ πρόμαχος Ἀθηνᾶ καὶ τῆς φύσεως πρόνοια αὐτῇ σκευῇ καὶ αὐτοῖς ὅπλοις, ἐνδεικνυμένης τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ὅτι μόνη ἡ μῆτις καὶ τὰ βουλεύματα καὶ αἱ γνῶμαι ὁλόκληρα τὰ γεννήματα καὶ ἀρτιμελῆ τῶν βασιλέων, καὶ πρὸς ταῦτα ἀποχρῶσιν ἑαυτοῖς καὶ γεννῆσαι καὶ ἐγγεννῆσαι, δι' ὧν ῥύονται τὴν ἀρχὴν καὶ σώζουσι τὰς πατρίδας τὰς ἀνθρωπί-
167 a νας. ὥσπερ οὖν ἡ Ἀθηνᾶ ἐκθοροῦσα τῆς τοῦ πατρὸς κεφαλῆς κατέπλησε μὲν οὐρανὸν τοῦ πρώτου κάλλους, κατέπλησε δὲ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ λοιπὰ

204, 3 καὶ ἐπανιόντα — βασίλεια add. A. 7 περιφέρεται] περιέφερέ τε Harduinus. 11 κάλλος] κάλλους Roulezius p. 40. 12 καὶ τὸν Πέρσην — Ῥωμαῖον add. A. 19 ζωννυμένην] ζωννύμεν A. 20 ἐρῴην Iacobsius ad Athenaeum p. 100. Vulgo ῥώοιην.

ἄστρα, ἔταξε δὲ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ, καὶ ἐποίησε καὶ ταῦτα σώματα ὄντα διὰ τὴν τάξιν καλὰ καὶ ἐραστά, οὕτω καὶ ἡ μῆτις τῶν ἀγαθῶν βασιλέων, ὅτου ἂν ἐφάψηται καὶ ᾧ ἂν πελάσῃ, οὐ θέμις τοῦτο μὴ οὐ καλὸν εὐθὺς εἶναι καὶ ἐραστὸν καὶ ἐγχώριον αὐτῶν, ὅσον μὴ καλὸν προϋπῆρχεν, ὥσπερ τῷ ἡλίῳ τὸν ζόφον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κάλλη οὔ μοι καιρὸς b ἐπεξιέναι, οὔτε ὅσων αἱ πόλεις ἀπέλαυσαν οὔτε ὅσων αἱ κῶμαι οὔτε ὅσων ἤδη καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν. μεστοὶ γάρ ἐστε καὶ ἀκούοντες καὶ ὁρῶντες μεγέθη τε οἰκοδομημάτων ἑκασταχῇ διωλύγια καὶ εὐμορφίας ἀμηχάνους καὶ θαλάσσης ἐῴας τε καὶ Ἰωνικῆς ἐπικλύσεις καὶ ἀποκλύσεις, καὶ ποταμῶν ὀνομαστῶν γεφυρουμένων, καὶ γῆρας ἑκάστῃ πόλει ἀποξυόμενον καὶ νεότητα ἐπανιοῦσαν. ἃ δὲ μὴ οἷός τέ εἰμι κατασχεῖν, μηδὲ θέμις ἄρρητα παρελθεῖν, καὶ ταῦτα πρὸς σέ, ὦ μακάριε, ᾧ λίαν οἰκεῖος ὁ λόγος καὶ οὐκ οἶδα εἴ τῳ ἄλλῳ οὕτως ἀφ' ἑστίας. c

Ἡ γάρ τοι πόλις τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ υἱέος τοῦ Κωνσταντίνου, οἷς σὺ καὶ τῷ αἵματι ἀνεμίχθης, καὶ τὸ γένος ἡμῖν τῶν οἰκιστῶν ἀθάνατον ἤδη καὶ ἀσφαλὲς τῇ σῇ κοινωνίᾳ, αὕτη ἡ πόλις καλὴ μέν που καὶ πρόσθεν καὶ τῶν οἰκιστῶν τὸν ἔρωτα οὐκ αἰσχύνουσα, ἀτὰρ ὑπὸ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἄμφω τὼ ἐραστὰ μᾶλλον ἐγενέσθην τοῦ ἰδεῖν καλλίω ταύτην ἢ τοῦ ποιῆσαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις γυναικὸς ἐρασθεὶς καλῆς καὶ γενναίας φυκίων μὲν ἐπιμεληθείη καὶ ἀγχούσης καὶ ἐντριμμάτων καὶ τῶν** ὡς πλεῖστα αὐτῇ παρεῖναι, καὶ d ναὶ μὰ Δία στρεπτῶν πολυτιμήτων καὶ ἐλλοβίων καὶ πέπλων ἁλουργῶν καὶ πολυχρύσων, καὶ τούτοις ἄλλοτε ἄλλως ἀμφιεννύοι, ἐπικομμῴη, ἀγείρων ἐξ ἁπάσης γῆς

205, 8 ἀπέλαυσαν] Vulgo ἀπήλαυσαν. 12 ἐπικλύσεις καὶ ἀποκλύσεις] ἐπικλίσεις καὶ ἀποκλίσεις A. 13 καὶ ποταμῶν] καὶ πλῆθος ποταμῶν F. A. Wolfius. ὀνομαστῶν] ὀνόματα τῶν Iacobsius in append. ad Porsoni Adv. p. 318. 24 τὼ Harduinus. Vulgo τά. 27 ἐπιμεληθείη A. ἐπιμνησθείη H.

καὶ θαλάσσης, δίψει δὲ αὐτὴν καὶ αὐχμῷ ὀρῴη πιεζομένην καὶ ὀλίγον ἀπολιμπάνουσαν τοῦ ἀποπτῆναι αὐτῷ χρυσῷ καὶ αὐτῇ πορφύρᾳ. τοῦ γὰρ τοιούτου ἔρωτος μέγα ὄφελος ἡ ἐρωμένη.

168a Ὁ δὲ σὸς πάτρων, ἅτε, οἶμαι, προμαντευόμενος ὅτι τῇ πόλει τὸ κῆδος συνάψεις, ἀντὶ σκιαγραφίας ἐφιλονείκησε τὸ ὄνομα τὸ Κωνσταντίνου ἐγγράψαι στήλῃ ἀδαμαντίνῃ, καὶ τῆς τε ἀλουργίδος ποιεῖται μητέρα καὶ δωρεῖται οὐκ εἰς μακρὰν παρὰ τοῦ Διὸς λαβὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὰς νεφέλας τῇ πόλει οἷον θεραπαίνας ἀλίσας εἰς ἕνα χῶρον ἔνθεν καὶ ἔνθεν πόρρω τε καὶ ἀλλήλων ἀπῳκισμένας καὶ ἐν μυχοῖς κατασκηνούσας ἀηδέσι τε καὶ ἀχρείοις.
b αἱ δὲ ὠκύτερον πτεροῦ καὶ νοήματος αἱ μὲν τὸν αἰθέρα ὑψοῦ διαπτᾶσαι, αἱ δὲ ὑποδραμοῦσαι ἠλιβάτους πρῶνας ἔγγειοι καὶ ἐναέριοι σταφύλῃ τὰ νῶτα ἀπεικασμέναι, πλεῖν ἢ σταδίους χιλίους ἄναντα καὶ κάταντα, οὔτε ἄντην οὔτε κατάντην διαδραμοῦσαι καὶ οὔτε ὑποσχεθεῖσαι οὔτε ἐνσχεθεῖσαι συνεφοίτησαν ὑπωρόφιοι, καὶ ἥκουσιν ἤδη πρὸ τῶν πυλῶν καὶ θυραυλοῦσι περιμένουσαι τὸν ἀρχηγέτην, ὅπως ἂν ἐκείνου ξενίζοντος εἰς τὸν νεὼν σφῶν κατασκηνώσειαν, ἐν ᾧπερ αὐτῷ καὶ
c Ἥφαιστος συγχορεύει καὶ ὁ σωτὴρ καὶ ἡ Πανάκεια. οὕτω καλὰ τὰ προτέλεια τῶν ἐμῶν παιδικῶν καὶ οὕτω πλούσια καλλονῆς.

Καὶ ὅσον μὲν ἐπὶ τῇ δεξιότητι τοῦ προφήτου οὐδὲν ἄν με ἐκώλυσεν ἔτι προσλιπαρεῖν καὶ προσκαθῆσθαι τῷ Τίγρητι καὶ τῷ Εὐφράτῃ. ἀλλ' ἐπιτίθησιν εὐθὺς ὁ τῆς ἕω προστάτης ἰδίαν ἀνάγκην μὴ ἀμβλυώττειν πρὸς τὴν ἑσπέραν, πρὸς δὲ καὶ οἱ Σωκράτους ἀναβασμοὶ οὐκ εἴων ἀτρέμα ἔχειν. ἀλλὰ τί γάρ φησιν ὁ τῆς πορείας τῆς ἐρωτικῆς ἐπιστήμων; ἄρχεσθαι μὲν

206, 1 ὀρῴη] „Fort. ὑπερορῴη." Iacobsius. 2 ἀποπτῆναι] ἀποσκλῆναι Pierson. ad Moer. p. 49. 4 μέγα] οὐ μέγα Iacobsius apud Goellerum p. 282. Alii aliter: de quo dixit Roulezius p. 41. 5 πάτρων] πάτρως Harduinus. 15 σταφύλῃ] Vulgo σταφυλῇ. Est ex Iliad. β, 765. 23 καλλονῆς A. κάλλους H. 29 ἑσπέραν — εἴων add. A.

ἀφ' ἑνὸς καλοῦ τῆς μελέτης καὶ τούτῳ ἐγγεννᾶν, καὶ ἐντίκτειν λόγους καλούς· ἔπειτα καὶ αὐτὸν κατανοῆσαι ὅτι τὸ ἐφ' ὁτῳοῦν τῷ ἐφ' ἑτέρῳ ἀδελφόν ἐστι καὶ συγ- d γενές. καὶ δῆτα αὖθις, ὦ φίλε Σώκρατες, καὶ τοῦτο ἔπεισί μοι θαυμάζειν, ὡς λίαν μαντικῶς ἀπεφήνω τοῦ ἐμοῦ πάθους. σμικρὸν γὰρ ἐκκλίναντι τὸ ῥῆμα τὸ σὸν χρήσιμον ἂν εἴη. ἐγὼ γάρ τοι, ὦ θαυμάσιε, ἀδελφὸν τοῦ κάλλους οὐ πρώτου ἑάλων οὐχ οἷός τε ἐγενόμην κατανοῆσαι, ἀδελφοῦ δὲ βλάστην ἐρασμιωτέραν φύσαντος, εἴ μοι δοίητε μαστεύειν, καὶ ἐξεῦρον καὶ ἰδοὺ ἔχω καὶ ἰδοὺ προσορῶ τὸ κάλλος ἄγριον καὶ λάμπον, οὔπω ἔξωρον οὐδὲ δυσήνιον· ὃ ἐγὼ οὔ φημι φῦναι ἀπὸ γῆς 169 a οὐδ' ἀπὸ τοῦ νομίμου τοκέως, ἀλλ' ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τῆς σπορᾶς τῆς ἐκεῖθεν καὶ φυτουργίας,

Οὐ γὰρ ἐῴκειν
ἀνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο,

φησὶν ὁ Πρίαμος περὶ Ἕκτορος, ὅτι τὰ ἔργα ὑπελάμβανε μείζω ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην γονήν.

Φίλιππον οὖν, οἶμαι, οὐδὲν ἐκώλυσεν ἐπιφημίζεσθαι τῇ Ἀλεξάνδρου γενέσει καὶ Ἀμφιτρύωνα τῇ Ἡρακλέους· τὰ δὲ ἔργα ἤλεγχε τὸν ἀληθινὸν πατέρα, ὅτι b ἄλλος ἦν, ῥυομένου ἀνθρώπους ἐκ θανάτου καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἅιδου πυλῶν εἰς τὴν γῆν ἐπαναγαγόντος καὶ ἀνακομίζοντος τὰς πατρῴας ἑστίας καὶ ἀπολυομένου ἀειφυγίας. φέρε οὖν ἴδωμεν τὸν νεανίαν τοῦτον, ἢ καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, εἰ μὴ θειοτέραν ὑποφαίνει γονήν. νέος μὲν ὁ παῖς καὶ αὐτοκράτης οὐχ ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ σχεδόν τι ἁπάσης γῆς καὶ θαλάσσης, ὅσης τε αὐτὸς ἄρχει καὶ ὅσης συνάρχει τῷ πατραδέλφῳ· ὑπεράνω δέ

207, 2 καλούς] Vulgo κάλλους. Emendatum ex Platonis Sympos. p. 210 a. 8 πρώτου A. πρῶτον H. 11 ἄγριον] ἄρτιον Iacobsius apud Goellerum p. 278. 12 οὐδὲ δυσήνιον] Vulgo οὔτε δυσήνιον. 15 Οὐ γὰρ] Iliad. ω, 258. 22 ῥυομένου Iacobsius ad Ach. Tat. p. 777. Vulgo ῥυόμενος. 23 ἐπαναγαγόντος καὶ ἀνακομίζοντος A. ἐπαναγαγὼν καὶ ἀνακομίζων H. 24 τὰς om. A. ἀπολυομένου Iacobsius. ἀπολυομένους A. ἀπολυόμενος H. 25 ἀειφυγίας] τῆς ἀειφυγίας Iacobsius.

ἐστιν ἀμφοῖν νεότητος, ἀλλὰ καὶ ἐξουσίας, καὶ ὧν τί
c ἂν γένοιτο δυσμαχώτερον, ὅταν πορεύωνται σὺν ἀλλή-
λαις, ἡ μὲν κινοῦσα ἀλήκτους ὁρμάς, ἡ δὲ πορίζουσα αὐταῖς τὴν ῥᾳστώνην; ἔνθ' ἔνι μὲν λέων, ἔνι δὲ κάπρος· ἔνθ' ἔνι δὲ ἄλλος ὅμαδος πολλῶν καὶ πολυκεφάλων θρεμμάτων, νικώντων ἅπασαν θηρίων φύσιν, ὅταν μὴ νοῦς αὐτοῖς ἐφεστήκῃ. ὅταν οὖν Γρατιανὸς νεότητα μὲν γήρως ἐπιδεικνύῃ στασιμωτέραν, τὴν δὲ ἐξουσίαν παρέχηται χαλινὰ ἔχουσαν καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ συνεπομένην, ἆρ' ἐξελέγχει με κολακεύοντα ἢ θωπεύοντα ἢ ψευδόμενον τὴν γονήν; ἀλλ' ἐγώ φημι
d καὶ τὸν Ἀλκμήνας, οὐχ ὅτι θηρίων ἐκράτει, παῖδα τοῦ Διὸς νομισθῆναι, ἀλλ' ὅτι κρείττων ἦν θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας καὶ θράσους καὶ ἀγενείας καὶ τῶν κούφων καὶ ἐνέδρας ἐγχειρημάτων. καὶ εἰ μὴ ἔμελλον ὑμῖν φορτικώτερος φαίνεσθαι, χρώμενος ἀγροίκῳ σοφίᾳ, προσήρμοσα ἂν οὐ χαλεπῶς ἕκαστον ὧν κατέλεξα παθημάτων ἑκάστῳ ὧν ὁ μῦθος λέγει θηρίων· ἐπειδὴ καὶ τὼ δοιὼ δράκοντε, δι' ὧν πρότερον καλλίνικος ἐξεφάνη
170 a ἄνωθεν ἥκων, οὐκ ἄλλο τι ἐγὼ ὑπολαμβάνω ἢ νεοττείαν καὶ αὐτάρκειαν. ἄμφω γὰρ ὀλισθηρότατα καὶ ποριμώτατα, καὶ μάλιστά γε ἡ ἐξουσία, ᾗ εἴ τις ἀκρατῶς χρῷτο καὶ ἄνευ λόγου, μεθίσταται ἀντ' εὐτυχήματος εἰς δυσποτμίαν, ὥσπερ γε εἴ τις σώματος εὐτυχήσας μεγάλου καὶ ῥωμαλέου χρῷτο αὐτῷ ἄνευ ὀμμάτων· καὶ γὰρ οὕτως ἡ δύναμις ἀθλιωτέρα πάσης ἀδυναμίας. ὁ θεὸς δὲ δυνάμει διὰ τοῦτο πάντων ὑπερτερεῖ καὶ ἀρετῇ, καὶ ὅστις ἐκείνῳ παραπλήσιος ἐν τῇ γῇ, οὗτος
b φυτὸν οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον. μαρτυρεῖ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ὁ Βοιώτιος ποιητής. λέγει γὰρ

208, 1 καὶ ὧν] καὶ delendum, nisi aliquid excidit. 7 ἐφεστήκῃ] Vulgo ἐφειστήκῃ. 15 ἐνέδρας] ἀνεδράστων Lobeckius ad Phrynich. p. 283. ἐγχειρημάτων] „Fort. ἐχόντων ῥημάτων.“ Iacobsius. 20 νεοττείαν καὶ αὐτάρκειαν] νεότητα καὶ αὐταρχίαν (αὐθάδειαν Iacobsius) Harduinus. 24 ὥσπερ γε] Vulgo ὥσπερ γάρ. 27 καὶ ἀρετῇ] ὅτι καὶ ἀρετῇ Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 645. 30 λέγει] Theogon. v. 94.

Ἐκ μὲν Μουσάων καὶ Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο
ποιητάς τε εἶναι καὶ κιθαριστάς, ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆας.

Ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν οὐκ οἶδε βασιλεῖς γῆς καὶ θαλάσσης οὐδ' ὠνειροπόλησε μίαν τῆς γῆς ἀρχήν. διόπερ αὐτῷ καὶ ἐπάξιος κατεφαίνετο τῆς γονῆς τοῦ Διός, εἰ μιᾶς πόλεως προστατεύων, Φωκίδος ἢ Βοιωτίας, χρηστὸς καὶ ἥμερος καὶ κρίνοι τὰς δίκας μὴ σκολιῶς. τὰ c *δὲ ἡμέτερα τί ἂν εἴποι ὁ αὐτοδίδακτος ποιητής; ποῦ δὲ ἀνάξει ἡμῖν τὴν ῥίζαν, ἐξ ἧς ὁ νεανίας ἐβλάστησεν, ὁρῶν παῖδα ἄρτι πρωθήβην, ἄρτι κατασπείροντα ἴουλον, ἐπιτάττοντα μὲν σχεδόν τι ἁπάσῃ τῇ γῇ, ὑποκύπτοντα δὲ τῷ νόμῳ, ἔνθα καὶ ὁ νόμος μὴ ἀτελής. καίτοι ἤνεγκεν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ πολλοὺς μὲν νέους καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς τύχης καὶ ἡλικίας, ἀλλὰ τῶν πολλῶν ἀπότρεπτά ἐστι τὰ ὀνόματα. ἡ δὲ σὴ νεότης τῷ Κύρου γήρᾳ συναριθμηθήσεται καὶ τῇ Μάρκου ἀκμῇ ἡ σὴ ἐφηβία. οὐκ ἄρα τυφλὸς ὁ ἐμὸς ἔρως, ἀλλὰ καὶ λίαν* d *ὀξυδερκής, ἕτοιμος ὧν λέγει ὑπέχειν εὐθύνας. φιλόσοφος γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης * * * * εἶναι ποιεῖ, καὶ τὸ καλὸν δὲ αὐτὸ σὺν τῇ ἀληθείᾳ καλόν ἐστι, ψεῦδος δὲ οὐδὲν καλόν, οὔτε θωπεία οὔτε κολακεία. Σαπφοῖ μὲν γὰρ καὶ Ἀνακρέοντι συγχωροῦμεν ἀμέτρους εἶναι καὶ ὑπερμέτρους ἐν τοῖς ἐπαίνοις τῶν παιδικῶν· σωμάτων γὰρ ἤρων ἰδιωτικῶν ἰδιῶται καὶ οὐδεὶς κίνδυνος ἐπῆν, εἰ* 171 a *χαυνωθεῖεν ὑπὸ τοῦ ἐπαίνου αὐτοῖς οἱ ἐρώμενοι. ἐνταῦθα δὲ βασιλικὸς μὲν ὁ ἔρως, βασιλικὸς δὲ ὁ ἐρώμενος, καὶ ἀποβλέπουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι σχεδόν τι εἰς ἀμφότερα, ὅπως ἀλλήλοις ξυμμίξετον καὶ προσοίσεσθον, καὶ εἰ ἑκάτερος σὺν τῷ προσήκοντι κόσμῳ ὃ μὲν λέξει, ὃ δὲ ἀκούσεται.*

209, 8 *αὐτοδίδακτος*] *μουσοδίδακτος* Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 465. 9 *ἀνάξει*] Vulgo *ἀνάξοι*. 10 *πρωθήβην*] *πρωθήβη* A. 11 *μὲν σχεδόν* A. *μὲν* om. H. 18 *λέγει*] *λέγειν* A. 19 *Σωκράτης*] *σοκρατιὸς* (sic) A. *φιλόσοφον καὶ ὁ σωκράτης τὸν Ἔρωτα ποιεῖ* Iacobsius ex Platonis Sympos. p. 204 b. 22 *συγχωροῦμεν* A. *συγχωροῦσιν* H. 26 *βασιλικὸς μὲν*] Aberat *μέν*.

Δεινὰ μὲν ἂν πάθοιμι, ὦ παῖ καλὲ, εἰ σοὶ μὲν ὁ
κόσμος ὁ ἐκ τῶν ἔργων περίκειται ἤδη καὶ περικείσεται,
καὶ προκάθησαι σύμπαντα αὐτὸν προβεβλημένος, λάμ-
b πων τε καὶ ἀστράπτων τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις μᾶλλον ἢ
τῇ πορφύρᾳ, ἐγὼ δὲ ἐκ περάτων εἰς πέρατα γῆς ὁρμη-
θεὶς καὶ τοσαῦτα πράγματα παρασχὼν ἵπποις τε καὶ
ἡμιόνοις πολλὰ μὲν ὄρη διαδραμὼν, πολλὰ δὲ δάπεδα
διαπτὰς, πολλαῖς δὲ πόλεσιν ὁμιλήσας, ἔπειτα φανείην
σοι ἐπὶ θύραις ἀντὶ φιλοσόφου ῥητορικός τις ἢ ποιη-
τικὸς ἐραστὴς καὶ τῶν σῶν μόνων καὶ οὐ μόνου σοῦ
ἐπαινέτης. μόνου δὲ σοῦ ἐστιν ἐπαινέτης ὁ ἐκεῖνα τεθαυ-
μακὼς, ἃ μόνῃ τῇ γνώμῃ ἐργάζῃ. Ὅμηρος γὰρ λέγων

Σῇ δ' ἤλω βουλῇ Πριάμου πόλις εὐρυάγυια

c ξεναγοῦ λέγει βουλὴν ἢ στρατιάρχου· ἐγὼ δὲ ὅτε λέγω
τῇ σῇ βουλῇ τὸν δεῖνα εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανήκειν καὶ
τὸν δεῖνα κεκομίσθαι τὸν πατρῷον οἶκον καὶ τὸν δεῖνα
λελύσθαι δεσμῶν καὶ τοιούτους ἐφεξῆς ὁρμαθοὺς καὶ
καταλόγους, βασιλέως λέγω βουλὴν, ἧς ἔργον τὸ σώζειν
τοὺς ὑπηκόους, ὥσπερ καὶ ἑκάστης ἀρχῆς τὸ σώζειν
ὅτου ἄρχει· ποιμένος μὲν τὸ σώζειν τὴν ποίμνην, βου-
κόλου δὲ τὸ ῥύεσθαι τὴν ἀγέλην, καὶ μὴ τοὺς μὲν
λύκους ἀποσοβεῖν, αὐτὸν δὲ τῶν λύκων γίνεσθαι χαλε-
πώτερον κόπτοντα καὶ δαιτρεύοντα ἀεὶ τὰ πιότερα τῶν
d προβάτων ὥσπερ μάγειρον, ἀλλ' οὐ ποιμένα. καὶ ταύ-
της τῆς βουλῆς ἀγαθὸν μὲν καὶ αὐτογνώμονα εἶναι καὶ
αὐτουργὸν, ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ πείθεσθαι τοῖς ὑφηγου-
μένοις. ὀρθῶς γὰρ ὑπελάμβανε Ζήνων ὁ Κιτιεὺς βασι-
λικωτέραν εἶναι τῆς ἀγχινοίας τὴν εὐπείθειαν. ἰσχυ-
ροτέρα γὰρ ἡ ἀγαθὴ γνώμη ψηφίσμασι πλείοσι βε-
βαιουμένη.

Μοῦνος δ' εἴπερ τι νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις·

210, 3 προκάθησαι Iacobsius. Vulgo προκάθῃ. 13 Σῇ δ' ἤλω] Vulgo σῇ δέ τε. Correctum ex Odyss. χ, 230. 22 αὐτὸν Harduinus. Vulgo αὐτῶν. 27 Κιτιεὺς] Vulgo Κιττιεύς. 31 Μοῦνος] Iliad. κ, 225.

ταυτὸν δὲ λέγει καὶ ἑτέρως Ὅμηρος πρότερον Ζήνωνος 172 a

Πολλῶν δ' ἀγρομένων τῷ πείσεαι ὅς κεν ἀρίστην
βουλὴν βουλεύσῃ.

καὶ πρὸς τοῦτο αὐτὸ παρεσκευασμένος βασιλεὺς εὔχεται τῷ Διὶ τὴν βασιλικωτέραν εὐχὴν

Αἲ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον,
τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν.

οὐ γὰρ δέκα Αἴαντας αἰτεῖ οὐδὲ Διομήδεις, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν δέκατον ὑπολαμβάνει τὸν Ἀχιλλέα ἐξαρκέσειν b αὐτῷ πρὸς τὴν αἵρεσιν τῆς Ἰλίου, γέροντα δὲ ἀσθενῆ Πύλιον, μόλις ἐκταμόντα ἐν τῷ θορύβῳ τῆς μάχης τὰς παρηορίας τοῦ ἵππου. διὰ τί γοῦν, ὦ χρηστὲ Ἀγάμεμνον, ταύτην εὐξάμενος τὴν εὐχὴν ἐλάθου αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς τὸν Πηλέως ἠγρίαινες καὶ παρήκουσας τοῦ πρεσβύτου, ὃν πολλαπλοῦν σοι ηὔξω γενέσθαι καὶ ἀνακαλουμένου σε ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ πραΰνοντος καὶ μαλθάσσοντος; τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακρὰν αὐτὸ ὁμολογῶν,

Ἀασάμην, οὐδ' αὐτὸς ἀναίνομαι. c

ἀλλ', ὦ βέλτιστε, ἰδιώτῃ μὲν ὄντι σοι τὸ ἀασάμην τοῦτο δεινὸν ἦν· εἰς γάρ σε περιῆκε μόνον ἡ ἀνηκουστία, νῦν δὲ ὅλου ἥψατο τοῦ στρατοπέδου καὶ

Πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψε
ἡρώων.

ὥστε ἀμείνων ἦσθα ἂν τῷ ἑνὶ προσέχων πρεσβύτῃ ἢ τοὺς δέκα αἰτῶν. καὶ δῆτα οἷα ἀπέλαυσας τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς δυσθυμίας. καὶ οὐ λέγω τὸν μετὰ ταῦτα τοσοῦτον ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐκ τοῦ λοιμοῦ καὶ ἐκ τοῦ πολέμου. ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς d διετέθη χαλεπῶς καὶ μαινομένου οὐδὲν ἀπεῴκει, οὗ ἀνέζει μὲν ἡ καρδία, πῦρ δὲ ἐξέλαμπε τοῖν ὀφθαλμοῖν ἐκείνοιν, οἳ ἡνίκα ἦσαν καθεστηκότες, τοῖς τοῦ Διὸς

211, 2 *Πολλῶν*] Iliad. ι, 74. 4 αὐτὸ add. A. 6 *Αἲ γὰρ*] Iliad. β, 371. 10 *γέροντα* —] Conf. p. 308 c. 13 αὐτῆς A. αὐτοῦ H. 14 καὶ πρὸς A. πρὸς om. H. 15 σοι add. A. 19 *Ἀασάμην*] Iliad. ι, 116. 26 δέκα αἰτῶν] γδαιτῶν A. ἀπέλαυσας] Vulgo ἀπήλαυσας.

ἴκελοι ἐνομίζοντο, ἐμπεσόντες δὲ εἰς τὴν ὀργὴν οὐκέτι Διός, ἀλλὰ κυνός, οὐδὲ τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ἀλλ' ἀτιμοτάτου τῶν θηρῶν.

Γρατιανοῦ δὲ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἀεὶ μεστοὶ εὐθυ-
173 a μίας, μέλαινα δὲ οὔτι πώποτε οὔτε φρὴν οὔτε ἡ ψῆφος. τὼ Νέστορε δὲ * * οὔτι ῥίπτει τὰς συμβουλάς, ὅτι αὐτὸν ἐτιθηνήσαντό τε καὶ ἐθρέψαντο, οὐκ ὀψία ἀποτέμνοντες καὶ οἴνου ἐπιχέοντες, οἵας ὁ Φοῖνιξ τροφῆς ὑπομιμνήσκει τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλὰ καὶ διδάγμασι καὶ ἀκούσμασι βασιλικοῖς, τῆς παλαιᾶς Ῥωμαίων σοφίας, ἧς ὁ πάνσοφος Τούλλιος ἡγεμὼν καὶ ἡ Μοῦσα.

Καί σε τοσοῦτον ἔθηκα θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ. οὐδὲ γὰρ ὅσα ἐγὼ λέγω μόνῳ ἐμαυτῷ ἅπαντα λέγω,
b ἀλλ' ὁρᾷς ὅτι τὰ μὲν Σωκράτους εἶναί φημι, τὰ δὲ Πλάτωνος, τὰ δὲ Ὁμήρου, καὶ ὅσα ἂν ἐμοὶ πείθῃ, ἐκείνοις πεισθήσῃ, μᾶλλον δὲ οὔτε ἐμοὶ οὔτε ἐκείνοις, ἀλλὰ σαυτῷ. σὴ γὰρ ἤδη γνώμη ἐστίν, ἣν καταδέξῃ καὶ ἀσμενίσεις. καὶ γὰρ καὶ ἵππου καὶ ἱματίου καὶ παντὸς κτήματος οὐχ ὁ δοὺς κύριος, ἀλλ' ὁ κεχρημένος. ἐπεὶ καὶ Νέρων Σενέκᾳ οὐ συνῆν, ἀλλὰ Πυλάδῃ συνῆν καὶ Μητροβίῳ. τοιγαροῦν τῆς ἀρχῆς ἐξέπεσεν ἀθλιώτερον ἢ τῶν ἁρμάτων. ὁ Σεβαστὸς Ἀρείῳ συνῆν
c τῷ Αἰγυπτίῳ καὶ Τίτος Μουσωνίῳ τῷ Τυρρηνῷ καὶ Τραϊανὸς Δίωνι τῷ ἐκ Βιθυνίας καὶ Μάρκος Ῥουστίκῳ, καὶ ὅ γε Σεβαστὸς ἀποδιδοὺς τὴν πόλιν Ἀλεξανδρεῦσιν οὐ τοσοῦτον τῷ ἔργῳ ὅσον τῷ συμβούλῳ ἐκαλλωπίσατο.

212, 2 ἀλλ' ἀτιμοτάτου] ἀλλὰ τοῦ ἀτιμοτάτου Iacobsius ad Achillem Tat. p. 439. 4 εὐθυμίας] εὐθυμίας πειθοῦ H. εὐθυμίας πειθεῖ A, hoc est $\overset{\text{πειθεῖ}}{\text{εὐθυμίας}}$. Conf. p. 174 a. 6 τὼ Νέστορε Harduinus. Vulgo τῷ Νέστορι. δὲ * *] „Fort. δὲ τιμᾷ.“ Iacobsius. 8 τροφῆς A. τρυφῆς H. 11 ἧς addidit Iacobsius ad Antholog. vol. XII. p. 150. 12 Καί σε] Iliad. ι, 485. 13 μόνῳ ἐμαυτῷ] μόνου ἐμαυτοῦ F. A. Wolfius et Roulezius p. 42. 17 ἐστίν] „Fort. ἔσται.“ Iacobsius. καταδέξῃ] καταδόξῃ A. 18 ἀσμενίσεις] ἀσμενίσῃς A. 20 Σενέκᾳ Harduinus. Vulgo Σενοσκίᾳ. 22 ἢ τῶν F. A. Wolfius. Vulgo τι τῶν.

ἀποδίδωμι γάρ, ἔφη, τὴν πόλιν ὑμῖν, ὦ Ἀλεξανδρεῖς, Ἀρείου μὲν συμβουλῇ, ἐμοῦ δὲ εὐπειθείᾳ. ἆρα δοκεῖ μὲν οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ φαυλότερόν τι τῆς συμβουλῆς ὑπολαμβάνειν τὴν εὐπείθειαν, καὶ οὐχὶ τὸ ἄμεινον μᾶλλον ἑαυτοῦ ποιεῖσθαι;

Καὶ ὁ μὲν Φοίνιξ ἐκεῖνος ἐκαλλωπίζετο, ὡς ἔοικε, d
παιδευτὴν ἑαυτὸν ὀνομάζων τοῦ Ἀχιλλέως. οὐ γὰρ ὡμολόγει τὰ πράγματα αὐτῆς τῆς παιδείας, οὐδὲ οἷός τε ἦν μαλθάσσειν τὴν μῆνιν τοῦ νεανίου, οὐ μόνον λέγων τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους καὶ καλοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐπιδακρύων τοῖς λόγοις, μᾶλλον δὲ καὶ φροιμιαζόμενος τοῖς δάκρυσιν, ἀλλὰ περιῆν αὐτοῦ σοφίας καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων νουθετημάτων δύο παθήματα σφαδάζοντα ἐν τῷ τροφίμῳ, θυμὸς καὶ ἔρως, ἃ ἐπήχλυε τοῦ πρεσβύτου τὴν συμβουλίαν· ὥστε περιορᾶν 174 a
ἀπολλυμένους τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὰς ναῦς ἐμπιπραμένας καὶ τὸν Ἕκτορα λυττῶντα κατὰ τῶν κορυφαίων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου.

Βέβληται μὲν ὁ Τυδείδης κρατερὸς Διομήδης,
οὔτασται δ' Ὀδυσεὺς δουρικλυτὸς ἠδ' Ἀγαμέμνων.

Γρατιανὸς δὲ ὅλης ἐπιβὰς τῆς νεὼς καὶ ὅλων κατασχὼν τῶν οἰάκων μείζω ἐπιδείκνυται τὴν εὐπείθειαν τοῖς διδασκάλοις ἢ ὁπηνίκα μετὰ τῶν βιβλίων αὐτοῖς προσεφοίτα, καὶ παύει μὲν τὴν Ἕκτορος λύτταν, ἀκεῖται δὲ καὶ βεβλημένους, δυσχεραίνει δὲ ὅτι μὴ οἷός τε ἀνα- b
στῆσαι τοὺς τεθνεῶτας. καίτοι τοῦτό γε ὅσον ἐπ' αὐτῷ προσφιλονεικεῖ καὶ προσμηχανᾶται. ὁ γὰρ τοῖς γένεσιν ἀποσώζων τὰς πατρῴας ἑστίας σχεδόν τι ἐκείνους αὐτοὺς ἀνεγείρει, καὶ δῆτα ἄπιστον θέαμα καὶ οὐδεπώποτε νομισθὲν παρὰ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις οἱ νῦν ἄνθρωποι

213, 6 ἐκαλλωπίζετο] οὐκ εἰκότως ἐκαλλωπίζετο Harduinus, quod deleto ἐκεῖνος probat Iacobsius. 9 νεανίου, οὐ] νεανίσκου H. νεανίου A. οὐ addidit Iacobsius ad Ach. Tat. p. 872. qui μνήμην in μῆνιν mutat. μόνον add. A. 14 ἃ addidit Iacobsius. 19 Βέβληται] Iliad. λ, 660.

ὁρῶσιν, ὁσημέραι καὶ ὅσαι ὧραι χρυσὸν ἐκ τῶν ταμιείων τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπανιόντα. πάλαι δὲ ἀμηχανώτερον τοῦτο ἦν ἢ ἐξ Ἅιδου ἀναβιῶναι. ἀλλ' εἴτε ἐν δίκῃ εἴτε μὴ σὺν δίκῃ ξυνεφοίτησεν εἰς τὰ βασίλεια, αὐτοῦ κατα-
c γηράσκειν ἔδει ἢ ἄλλῃ πῃ ἀποχωρῆσαι, ἐπανελθεῖν δὲ ὅθεν ὥρμησεν οὐκ ἐνομίζετο, ὥσπερ τὸν λέοντα, ὃν ἐποίησεν Αἴσωπος, ἀρρωστοῦντα ἐν τῷ σπηλαίῳ ἡ κερδὼ ἐρεσχελεῖ εἰσιόντων τὰ ἴχνη δεικνῦσα τῶν ζῴων, ἐξιόντων δὲ οὔ. νῦν δὲ τηλαυγέστερον καὶ δικαιότερον τὰ ἴχνη ἐξιόντος τοῦ χρυσοῦ ἢ εἰσιόντος. Τίτου μὲν γὰρ δὴ ὁ λόγος οὗτος ἀοίδιμος, ὅτι τήμερον οὐκ ἐβασίλευσα· οὐδένα γὰρ τήμερον εὖ ἐποίησα· Γρατιανὸς δὲ ἐπαινεῖ μὲν τὴν γνώμην, οὐκ ἐξαιρεῖ δὲ ἡμέραν. βασιλεῖ γὰρ οὐδεπώποτε ἐπιλιπεῖν ἀφορμὴν εὐεργεσίας,
d ἀλλ' εἰ βούλοιντο, καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ἄφθονον αὐτοῖς παρεστάναι τὸν πίθον καὶ ἐπιχειλῆ τῶν ἀγαθῶν καὶ τοὺς διψῶντας οὐκ ἐνδεήσειν· ἅπαντες γὰρ ἄνθρωποι διψῶσιν εὐδαιμονίας. ὅταν οὖν μήτε οἱ δεόμενοι ἐπιλίπωσι μήτε ἃ διδῴη τῷ οὕτω θέλοντι, ἀβασίλευτος οὐκ ἔστιν ἡμέρα· οὐκοῦν Γρατιανῷ οὐδὲ ὥρα. ἀλλ' εἰ τοσαυτάκις βασιλεύει, ὁσάκις εὖ ποιεῖ, τοῦ Σεβαστοῦ ἂν εἴη Γρατιανὸς μακροβιώτερος. εἶτα οὐδὲ ἐπιλέγει αὐτοῦ εἰς τὸν ὕπνον ἰὼν

175a *Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;*

ἀλλὰ προλέγει εἰς τὸ φροντιστήριον εἰσιών, τίνα τήμερον ἐξαιρετέον θανάτου; τίνι συγχωρητέον; τίνι φυλακτέον πατρῷον οἶκον; καὶ οὐδὲ αἱ νύκτες αὐτῷ σκοτειναὶ καὶ ἀφεγγεῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ αὗται φωτὸς πλήρεις καὶ διαυγείας, ἐν αἷς καθεύδειν ἑκάστῳ

214, 1 ὁσημέραι] Infra p. 178 b. 192 d. ὅσαι ἡμέραι, sed ὁσημέραι et ὅσαι ὧραι p. 219 d. orat. XXXIV. p. 68. ed. Mai. 15 καὶ ἡμέρᾳ A. καὶ ἐν ἡμέρᾳ H. ὥρᾳ] πάσῃ addit Iacobsius. 21 βασιλεύει, ὁσάκις ex p. 193 a. addidit Iacobsius. 24 Πῇ] Pythagorae versus, apud Gaisford. P. M. vol. I. p. 484. 26 ἐξαιρετέον] ἐξῄρετο A. 28 τοῖς ἀνθρώποις] ὡς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις Roulezius p. 34.

ἔνεστι καὶ κατέχεσθαι ὕπνῳ ἀληθεῖ, δειμάτων ἐκλελησμένῳ.

Ἅπασα ἀρχὴ μείζων τε καὶ μικροτέρα πρὸς τὸ b ἀγαθὸν τέταται. ὁρᾷ γὰρ πρὸς τὸν ζῆλον τῶν βασιλέων, ὥσπερ ἐν χορῷ πρὸς τὸ ἐνδόσιμον τοῦ κορυφαίου καὶ ὁ πρωτοστάτης καὶ ὁ δευτεροστάτης καὶ ὅτῳ μέτεστιν ἐφεξῆς τῆς τοῦ χοροῦ ἡγεμονίας. Ἀλεξάνδρου μὲν γὰρ τοῦ Μακεδόνος μιμεῖσθαι ἐπετήδευον οἱ σατράπαι ἀτρέμα ἐπινεύοντος τὸν αὐχένα ἐπὶ τὸν εὐώνυμον ὦμον, καὶ ἑτέρου κουράν, ἑτέρου δὲ ἀμπεχόνην, ἑτέρου τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς· Σεβήρου δὲ ἄρχοντος Ῥωμαίων τὸ κομᾶν τὴν γενειάδα ἀξιοζηλότατον ἐνομίσθη, τοῖς Γρατιανοῦ δὲ ὑπάρχοις καὶ τοῖς ἀγχοῦ καὶ πορρωτέρω c τὸ βασιλικὸν γνώρισμα ἔπεστιν ἡ πρὸς τὸ καλὸν εὐαγωγία. οἰμωγὴ δὲ ἐξελήλαται τῶν ἀρχείων καὶ τὰ βασανιστήρια δὲ πλέω εὐρῶτος. λογισταὶ δὲ ἀλιτήριοι καὶ παλαμναῖοι πρακτῆρες ἐξώρων ἐλλειμμάτων καὶ ἐξιτήλων φροῦδοι καὶ ἀνώνυμοι ἤδη, καὶ πῦρ ἅπαντα αὐτῶν τὰ ζώπυρα ἐπενείματο.

Ὡς εὐποτμότερος ἐγὼ τὰ Ῥωμαϊκὰ μακρῷ τῶν ἐμῶν διδασκάλων, καὶ ἡ ὁδός, ἣν ἐγὼ ἔναγχος ἐπορεύθην, μακαριωτέρα τοῦ πλοῦ, ὃν τρὶς Πλάτων ἐπεραιώθη. καὶ Διονυσίου μὲν οὐ θέμις ἐν τῷ παρόντι μνησθῆναι. d πολὺς καὶ ὁ γέλως παραβάλλειν τοῖς ἐμοῖς παιδικοῖς καὶ τὸν Κλεινίου καὶ τὸν Ἱππαρίνου. ὀκνῶ δὲ ἐγὼ φάναι δι' Ἀριστοτέλους ὅτι οὐδ' ἂν αὐτῷ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑφείμην. ἀλλ' ἐν μὲν στρατηγῶν ἐξετάσει τὸν Φιλίππου ἂν θείμην ἐν λόγῳ, ἐν δὲ βασιλέων βασιλικώτερόν φημι εἶναι τὸν πλείους εὖ ποιοῦντα τοῦ πλείους νικῶντος, ὅσωπερ, οἶμαι, καὶ τὸ σώζειν ἀνθρώπους 176 a τοῦ διαφθείρειν. καί μοι εὔστομα κείσθω τὰ ἀμφὶ Κλεῖτον καὶ Παρμενίωνα καὶ Καλλισθένην. ὡς ἐκεῖνά γε ἐννοοῦντι Ἀλέξανδρος οὐκέτι μέγας, ἀλλ' οὐδὲ Ἄμμωνος παῖς, ἀλλ' οὐδὲ Φιλίππου, ἀλλὰ δαίμονός τινος

215, 1 ἀληθεῖ] μάλα (immo μάλ') ἡδεῖ Iacobsius.

γηγενοῦς καὶ χαίροντος φόνῳ ἀνθρώπων καὶ οὐδέν τι
μεῖον τῷ ξυγγενεῖ ἢ τῷ ὀθνείῳ.

Γρατιανῷ δὲ βασιλικώτερον φαίνεται ὄνομα τοῦ
τροπαιούχου ὁ πολιοῦχος καὶ ξυγγενέστερον τῷ Διί·
δῆλον δέ· τὸ μὲν γὰρ κύριον ὀνομαζόμενος, καὶ ἔστιν
ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι τοῦ Διὸς ὁ πολιεὺς καὶ πολιοῦχος·
b τῷ δὲ Ἄρει οὐ προσήκειν οἴεται μᾶλλον καὶ ταῖς τοῦ
Ἄρεος ἐπωνυμίαις. Ἄρης γὰρ ἀγαθῷ βασιλεῖ θεὸς οὐχ
αἱρετὸς, ἀλλ' ἀναγκαῖος. καὶ εὐδαίμων ὅτῳ μὴ ἐξείη
μηδὲ τοὺς βαρβάρους σιδήρῳ εὐηνίους ποιεῖν, ἀλλὰ τῇ
τῆς ψυχῆς καλλονῇ καὶ εὐμουσίᾳ. τῆς δὲ Γρατιανοῦ
ἀγλαΐας οὐχ οἱ φιλόσοφοι μόνον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ
οἱ βάρβαροι ἤδη ἐρῶσι καὶ ἑκόντες εἴκουσι καὶ ὑποκύ-
πτουσι, τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ἡττώμενοι. καὶ οὔτε ἀσπίδων
δοῦπος οὔτε ὁπλιτῶν ἀλαλαγμὸς οὔτε ἵππος σιδήρῳ ἠμ-
φιεσμένος αὐτῷ ἀναβάτῃ πρὸς τοὺς βαρβάρους τούτους
τοσοῦτόν ποτε ἠδυνήθη Ῥωμαίοις ὅσον τὸ Γρατιανοῦ
c κάλλος καὶ ἡ τῆς ψυχῆς εὐμορφία, καὶ πλείους τὸν
Ῥῆνον περαιοῦσι νῦν τῶν πάλαι ληιζομένων. πολλὰ
ἔπη Ὁμήρου ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα,
ὅτε λέγει ἐπαινῶν τὸν Ἀγαμέμνονα

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰ-
χμητής.

τῷ γὰρ ἀγαθῷ βασιλεῖ οὐ προσδεῖ οὐδὲ τῆς αἰχμῆς,
ἀλλ' ἱκανὴ αὐτῷ ἡ ἀρετὴ καταμαγέσασθαι τὰ ἀγριώ-
τατα φῦλα καὶ ὑπαγαγέσθαι κρεῖττω ὑπαγωγὴν τὴν
ἑκούσιον τοῦ βιαίου. ἀντὶ γοῦν τοῦ λῃστεύειν οἱ βάρ-
d βαροι δωροφοροῦσι, καὶ ὁ θυμὸς αὐτῶν ἐκεῖνος φροῦ-
δος, ἐκτακεὶς ὑπὸ τῶν ἰύγγων, αἷς καταπολεμεῖ αὐτοὺς
ὁ νεανίας.

216, 1 οὐδέν τι μεῖον] οὐδὲν τίμιον A. 5 δῆλον δέ — καὶ ἔστιν add. A. 10 μηδὲ] Vulgo μήτε. 14 οὔτε ἀσπίδων — ἀλαλαγμὸς add. A. 16 τούτους add. A. 17 τοσοῦτον A. τοιοῦτον H. 19 περαιοῦσι νῦν] περαιοῦσιν H. περαιοῦν νῦν A. 26 τοῦ βιαίου] τῆς βιαίου F. A. Wolfius.

Ἔστιν ἐν τῷ ἄστει τοῦ Κωνσταντίνου τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τῶν γιγάντων εἰκὼν ἐν χαλκῷ πεποιημένη ἀντὶ κρηπῖδος τοῦ βουλευτηρίου. ἐν οὖν τῇ εἰκόνι ταύτῃ πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους θεοὺς οἱ γίγαντες ἀνταίρουσι καὶ ἐξορμῶσιν οἱ μὲν πέτρας, οἱ δὲ δρῦς, οἱ δὲ ἄλλο ἕκαστοι ὅπλον ὡπλισμένοι παρὰ τῆς τέχνης, μόνος δὲ ὁ ἀντιτεταγμένος τῷ Ἔρωτι· συστρατεύεται 177 a γὰρ τοῖς θεοῖς καὶ ὁ Ἔρως καὶ ἡ Ἀφροδίτη. οὗτος δὲ μόνος ὁ γίγας θυμοῦ μὲν οὐ γέμει οὐδὲ ἴχνος αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ χαμαὶ ἐκπεπτωκότα ταῖν χεροῖν, παρειμένος δὲ καὶ γεγανυμένος αὐτὸς καὶ οἱ δράκοντες κατέχονται ἥττῃ ἐθελουσίῳ. ὀρθῶς δὲ ἄρα ὁ Λυκοῦργος ὁπλίζων ἐν τῇ Σπάρτῃ καὶ τὰ Ἀφροδίτης καὶ τὸν Ἀφροδίτης στρατὸν, τὰς Χάριτας καὶ τὸν Ἔρωτα, ὅτι μᾶλλον ἀμείνω καὶ ἐγγυτέρω τὰ τῶν θεῶν τούτων τρόπαια ἢ τὰ τῆς Ἐνυοῦς **** μὴ καὶ γένηται b περιπετὴς, ὃ λίαν ἐκεῖνος εὐλαβεῖται, πρὸς ἓν που ἢ δύο κάλλη ἐπτοημένος, καὶ ἐθέλων αὐτοῦ καταμένειν καὶ μηκέτι προσωτέρω πορεύεσθαι, ὥσπερ οἱ τοῦ λωτοῦ γεγευμένοι.

Μετὰ γὰρ τοὺς καλοὺς νέους ἀναβατέον σοι, φησὶν, ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς καλοὺς νόμους. ὦ λῷστε παῖ Σωφρονίσκου καὶ Φαιναρέτης, σοὶ μὲν τοῦτο ἀναγκαῖον ἦν ποιητέον, Ἀλκιβιάδου γὰρ ἤρας καὶ Χαρμίδου, πενιχρὸν ἔρωτα καὶ ἰδιώτην, ὁ δὲ ἐμὸς ἔρως δυοῖν βασιλέοιν ἐστὶν, ἰθυδίκοιν τε καὶ ξυγγενοῖν, καὶ c οὐ δεῖ με αὐτοὺς ὑπερβάντα ἄλλοθεν ζητεῖν τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς καλοὺς νόμους· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ βασιλικὸν κάλλος, οἱ καλοὶ νόμοι καὶ αἱ καλαὶ

217, 6 ἄλλο] ἄλλοι A. 8 οὗτος δὲ] οὗτος δὴ Iacobsius apud Goellerum p. 279. Idem οὗ οὐδὲ ἴχνος. 10 ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ κεῖται Iacobsius ad Antholog. Pal. vol. III. p. 194. 11 γεγανυμένος] γεγαννυμένος A. γαννύμενος H. 13 καὶ τὰ Ἀφροδίτης] Vide Iacobsium l. c. p. 531. Delebat haec verba F. A. Wolfius. 23 Φαιναρέτης] φρεναρέτης A. 29 αἱ καλαὶ] Aberat αἱ.

ἐπιτηδεύσεις. ὥστε ἐν τῷ πρώτῳ ἀναβασμῷ ἅπαντα ἔχω ὅσα σὺ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ, τυχὸν δὲ καὶ ἅπασαν τὴν πορείαν τὴν ἐρωτικὴν ἀπονωτέραν. μετὰ γὰρ τοὺς νόμους πέλαγος φῂς ἀναφαίνεσθαι τοῦ κάλλους. τοῦτο γοῦν τὸ πέλαγος σὺ μὲν ἄλλοθέν που
d καθήμενον λέγεις ἐν χώρῳ ἀπῳκισμένῳ τῆς ἡμετέρας ἐνόψεως, ἐμοὶ δὲ, ἅτε σμικρὼ ὄντε τὼ ὀφθαλμὼ, τοῦ πελάγους τέως ἐκείνου οὐκ ἐφικνεῖσθον. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὁρᾶν δοκεῖτον ἐγγὺς σοῦ λίαν παντελῶς τε ἅπτεσθαι αὐτοῦ καὶ θιγγάνειν.

Τί ὑμῖν δοκεῖ πρὸς φιλίου; τυχὸν γὰρ καὶ οἱ ὑμέτεροι ὀφθαλμοὶ οὕτως ὁρῶσιν, ἡ κλεινὴ καὶ ἀοίδιμος Ῥώμη πέλαγος εἶναι κάλλους ἄφραστον καὶ ἀνεξήγητον, ἧς ἥκω θεατὴς μετὰ τοὺς καλοὺς νέους καὶ τοὺς καλοὺς νόμους. ὥστε μοι ἐκ βαλβῖδος εἰς τέρμα βασιλι-
178 a κὸν εἶναι τὴν ἐρωτικὴν πρόοδον καὶ τὴν πορείαν, καὶ οὐκ ἀπολελοιπότα τοὺς καλοὺς νόμους, εἰς τὸ πέλαγος τοῦ καλοῦ μεταβὰς, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἑτέρους ὁρῶ ἁγιωτέρους καὶ θειοτέρους, οἷς Νουμᾶς ἡμῖν τὸ ἄστυ ἐξ οὐρανοῦ ἀνεδήσατο. δι' ὑμᾶς τοι, ὦ μακάριοι, οἱ θεοὶ τὴν γῆν οὔπω ἀπολελοίπασι, καὶ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ μέχρι τέως ἀπομαχόμενοι μὴ παντάπασι τὴν θνητὴν φύσιν τῆς ἀθανάτου ἀπορραγῆναι, μηδὲ Ἐμπεδοκλεῖ συγχωροῦντες ἀληθῆ λέγειν δυσφημοῦντι τὸν ἔγγειον τόπον καὶ Ἄτης λειμῶνα ἐπονομάζοντι. πῶς γὰρ ἂν εἴη
b λειμὼν Ἄτης, ὃν Ῥώμη ἐπιτροπεύει καὶ σύγκλητος ἀγορὰ θεῶν καὶ δῆμος ἡρώων καὶ φυλὴ ἑστιούχων δαιμόνων ὀλβοδοτήρων καὶ τοῦ ὅλου ὄντος ὑμῖν καλοῦ τοῦ πελάγους τὸ κάλλιστον καὶ μακαριώτατον καὶ ἁβρότατον

218, 4 πέλαγος — κάλλους] Locutio Platonica: vide Heusdii Spec. p. 31. 6 καθήμενον A. καθήμενος H. 7 ἐνόψεως] ἐκόψεως Plato de Rep. VI. p 499 d. σμικρὼ] ἀμυδρὼ Iacobsius ad Antholog. vol. XII. p. 270. 23 μηδὲ] Vulgo μήτε. 28 ὀλβοδοτήρων vel ὄλβου δοτήρων Pierson. ad Moer. p. 117. ὄλβου δοξοτέρων A. ὄλβον H.

ἐνταῦθά πού ἐστιν, ἵνα τῆς γνώμης ἡ σύστασις τῆς ἡμετέρας ὁρμῇ ἐξημμένης πεισμάτων ἀκινήτων καὶ ἀσαλεύτων. καὶ ἡ παναγὴς καὶ ἱερὰ πολιτεία, ἣν μετὰ τοῦ θεοῦ πολιτεύεσθε ὅσαι ἡμέραι καὶ ὅσαι ὧραι ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου φύλου, οὗ προστάται ἐλάχετε εἶναι τὸν ἅπαντα χρόνον, πάλαι μὲν τοῖς ὅπλοις, νῦν δὲ ἀμείνονι φυλακτηρίῳ τῇ ἁγιστείᾳ. οὐκοῦν οὐδὲ ἐμοὶ c ἀπ' ἐλπίδος σύμπλῳ γεγενῆσθαι ὑμῖν καὶ συνεμπόρῳ, οὕτω γε ἀξίοις οὖσι καὶ θεοειδέσι καὶ προκαλουμένοις με φανερώτερον ἢ πάλαι ἐκ Θρᾴκης ἐπὶ τὴν Ἀργὼ παρεκάλουν οἱ τῶν θεῶν παῖδες τὸν Καλλιόπης Ὀρφέα· καὶ μάλιστα ὁπηνίκα ἡμῖν ὁ πλοῦς ἄκλυστός ἐστι καὶ ἀκύμαντος.

Ὡς δὲ θεὸς ναύτῃσιν ἐελδομένοισιν ἔδωκεν
οὖρον, ἐπήν γε κάμωσιν ἐϋξέστῃς ἐλάτῃσι
πόντον ἐλαύνοντες,

οὕτως δὲ καὶ ἡμῖν ὁ θεόπεμπτος νεανίας, δι' ὃν ἔξεστιν d ἀφεμένους τῶν πόνων καὶ τῶν φροντίδων πλεῖν ἡσυχῇ τῶν ἱστίων ἐμπεπλησμένων πνεύματος ἀγαπητοῦ καὶ ἀθορύβου καὶ διαρκοῦς, ἐστεφανωμένους καὶ ὑμνοῦντας τὸν δοτῆρα θεὸν τῆς εὐπαθείας. μετένδυνε οὖν ἤδη, ὦ πολυτίμητον θρέμμα Ῥωμύλου, τὴν λευκὴν ἐσθῆτα ἐπὶ λευκῇ βασιλείᾳ καὶ λευκαῖς ἡμέραις, καὶ χορεύειν καὶ κλισιάζειν καὶ κνισᾶν ἀγυιὰς προτρεπομέναις καὶ 179 a εὐφημούσαις τὰ ἐμὰ παιδικά. εἰ μὲν κίονας ἡμῖν ἀνώρθωσεν ὁ νεανίας Φρυγίας ἢ Πεντελικὰς ἢ Αἰγυπτίας, ἐν δίκῃ ἂν αὐτὸν ἐπῃνοῦμεν, ἐπεὶ δὲ ἀνώρθωσεν ἡμῖν τὰς ἔμπνους κίονας καὶ ἐμψύχους, τὰς μὲν χαμαὶ ἐρριμμένας, τὰς δὲ καὶ πόρρω ἀφειλκυσμένας, οὐ μᾶλλον θαρροῦντες αὐτὸν ἐπαινεσόμεθα καὶ ὑμνήσομεν, καταγελῶντες ὅστις ἄρα ὑπὸ σοφίας πυκνὰ τὸν

219, 14 Ὡς] Iliad. η, 4. 18 πλεῖν — ἐμπεπλησμένων add. A. 21 θρέμμα] θήραμα A. Conf. p. 179 c.
24 κλισιάζειν] ἐκκλησιάζειν Harduinus. κνισᾶν] Vulgo κνισσᾶν.

πώγωνα ἐπισείων κολακείαν νομιεῖ τὴν μαρτυρίαν τῆς
b *ἀρετῆς; καίτοι Σκηπίων Τερέντιον ἐπαναγαγὼν ἐκ τῶν*
δεσμῶν ἐκ Καρχηδόνος ἀσμενέστερος ὤφθη τοῖς πάλαι
Ῥωμαίοις, καὶ τοῦτο ἦν πανηγυρικώτατον τοῦ θριάμ-
βου, ἀνὴρ Ῥωμαῖος ἐπιφανὴς παρακολουθῶν Σκηπίωνι
ἐν πίλῳ ἐλευθερίας. Γρατιανῷ δὲ εἰσελαύνοντι ὁπόσον
στῖφος ἀκολουθήσει τῶν σεσωσμένων καὶ λελυμένων,
ἄνευ πίλου καὶ ἄνευ συμβόλου. ἐγὼ οὖν τοῦτον ὑπο-
λαμβάνω τὸν θρίαμβον ἱερώτερον, ὃν πέμψει διὰ τῶν
σωθέντων καὶ φυλαχθέντων, ἢ εἰ λάφυρα ἄγων εἰσε-
λαύνοι.
c *Οὔκουν σοι, ὦ πολυτίμητον θρέμμα Ῥωμύλου,*
Γρατιανὸν ἀποζευκτέον Ῥωμύλου, δι' ὃν τέθηλε καὶ
ἀνέδραμε καὶ ἐπανήκει τῇ μεγάλῃ βουλῇ τὰ σεμνὰ ἐκεῖνα
ὀνόματα καὶ αἱ περικλεεῖς ἐπωνυμίαι. εἶτα εἰ Κάμιλλος
ἀναστείλας τὴν ἐπιδρομὴν Γαλατῶν δεύτερος οἰκιστὴς
ἐνομίσθη, τί ἄν τις τώδε ἐπονομάζοι τὼ αὐτοκράτορε,
τὼ ἀναστέλλοντε μὲν Γερμανούς, φοβεῖτον δὲ Ἀχαιμε-
νίδας, Γέτας δὲ ἐξαιρεῖτον καὶ Σαυρομάτας, λαμπράν
d *τε εἰρήνην παρασχόντε ἐξ ἄκρας εἰς ἄκραν διὰ πάντων*
τῶν μεταξὺ τεταγμένων

Τοὶ ῥ' ἔσχατοι νῆας ἐΐσας
εἴρυσαν ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν,

αὐτὼ μὲν ὁπλοφοροῦντε καὶ πονοῦντε καὶ στρατευομένω,
σφὼ δὲ διδόντε πανηγυρίζειν. δεῦρ' ἴτε οὖν, ὦ φέρι-
στοι, παρακαλέσωμεν τοὺς νεανίας ἐπιδημεῖν ποτε ἤδη
καὶ ἐπιφοιτῆσαι ἐκ τῶν σκηνῶν καὶ ἐκ τῶν χαράκων
τῇ πόλει τῆς βασιλείας. Ῥῆνος δὲ οὐ κωλύσει, οὐδὲ
180a *Τίγρης οὐδὲ Εὐφράτης, ἀλλὰ πέμψουσιν ἐπανιόν-*
τας ὡς τὴν μητέρα στεφανώσαντας καὶ ταινιώσαντας.

220, 12 *Ῥωμύλου*] *ῥωμύλε* A. 18 *τὼ*] *ὦ* Iacobsius. *Γερμανοὺς φοβεῖτον καὶ Ἀ.* Iacobsius. 22 *Τοί*] Iliad. *Θ*, 225. 24 *καὶ πονοῦντε* add. A. 30 *στεφανώσαντας*] *στεφανώσοντας* F. A. Wolfius. *ταινιώσαντας* Ruhnkenius ad Timaeum p. 247. Vulgo *τελειώσαντας*. *ταινιώσοντας* F. A. Wolfius.

ἡ δὲ χαίρει δεξαμένη παῖδας ἀγαπητοὺς καὶ πολυεύκτους, φέροντας μὲν καὶ βροτόεντα ἔναρα, φέροντας δὲ καὶ ἁγιώτερα τρόπαια πρᾳότητος καὶ φιλανθρωπίας, ἄσυλα καὶ ἱερὰ καὶ ἀναίμακτα καὶ πρέποντα ἀτεχνῶς τοῖς Διὸς ἀναθήμασι· σὺ δὲ, ὦ πάτερ μὲν θεῶν, πάτερ δὲ ἀνθρώπων, Ζεῦ Ῥώμης κτῆτορ καὶ πολιοῦχε, καὶ πρόματερ Ἀθηνᾶ, καὶ Κυρῖνε δαῖμον ἐπίτροπε Ῥωμαίων ἡγεμονίας, διδοίητε τοῖς ἐμοῖς παιδικοῖς ἐρᾶν μὲν Ῥώμης, ἀντερᾶσθαι δὲ ὑπὸ Ῥώμης. b

---

221, 1 ἡ δὲ χαίρει F. A. Wolfius. Vulgo εἰ δὲ χαίρεις. ἡ δὲ χαιρήσει Harduinus.

XIV.

ΠΡΕΣΒΕΥΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ.

Τέως μέν, ὦ θεοειδέστατε βασιλεῦ, ἐδυσχέραινον ἐγὼ
c πρὸς τὴν ἀρρωστίαν, ὅτι τῶν κοινωνούντων μοι τῆς πρεσβείας ὑστερίζειν κατηναγκάσθην, νῦν δὲ ᾐσθόμην ὁπόσον ἄρα περίεστιν ἡ τῆς ψυχῆς εὐφροσύνη τῆς τοῦ σώματος ἀδυναμίας· ποιεῖ γοῦν μοι καὶ τὴν νόσον ῥαστώνην καὶ τὸ γῆρας ἀκμήν· καὶ μόλις προσδοκηθεὶς διαφεύξεσθαι τὴν περιέχουσαν τουτὶ τὸ σῶμα νεφέλην ἰσχυρότερος μὲν θαλάττης ἐφάνην, ἰσχυρότερος δὲ κλύδωνος καὶ τρικυμίας. ἥβαν δὲ αὖθις ὑπέλαβον, ἡνίκα ἐπυθόμην ἐν γράμμασι παρὰ τοῦ κρατίστου τῶν ἡμετέρων ζακόρων ὄψεσθαι τὴν χρυσῆν γενεὰν
d ἐπανήκουσαν, ὄψεσθαι ἡμᾶς βασιλείαν ὁλόκληρον καὶ ἀρτίπουν, λάμπουσαν τοῖς κάλλεσιν ἀμφοτέροις, τοῖς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. καὶ ταῦτα οὐκ ἦν ἄρα κόμπος διὰ κενῆς, ἀλλὰ πάρεστιν ὁρᾶν αὐτοκράτορα, ἐφ' οὗ τῆς Ὁμήρου ἐδεόμην φωνῆς,

Καλὸν δ' οὕτω ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
181 a οὐδ' οὕτω γεραρόν· βασιλῆι γὰρ ἀνδρὶ ἔοικας·

καὶ δῆτα ἥκω συνεορτάσων τὰ προοίμια τῆς παλιρροίας, εἰς ἣν ἐπανάγει Ῥωμαίους ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμὸς καὶ μεθίστησι τὴν ἐπὶ τὰ ἀμείνω ῥοπήν. ⌈ἀνθ' ἁπάντων ἡμῖν γέγονας εἷς ἀνήρ, ἀντὶ πάντων εἰς σὲ ὁρῶμεν,

---

222, 13 ἡμετέρων] ὑμετέρων A. 14 ἡμᾶς] ὑμᾶς A. 15 τοῖς τε] Aut τῆς τε aut τοῖς τε τῆς. 17 διακενῆς A. διάκενος H. 18 Ὁμήρου] Iliad. γ, 169.

ἀντὶ Λακῶν, ἀντὶ Θρᾳκῶν, ἀντὶ Ἰλλυριῶν, ἀνθ' ὁπλιτῶν, ἀντὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς, ὁπόση σκιᾶς ἀθροώτερον ἠφανίσθη, καὶ προτροπάδην ἐλαύνομεν οἱ τέως καὶ διωκόμενοι. διὰ τὰς περὶ σοῦ λειπομένας ἡμῖν ἐλπίδας ἑστήκαμεν, ἀναπνέομεν, τὸν δρόμον τῆς εὐπραγίας b ἐφίξειν ἤδη Σκύθαις πιστεύομεν καὶ σβέσειν τὴν νεμομένην τὰ πάντα πυρκαϊὰν, ἣν οὐκ ἔστησεν Αἶμος, οὐ Θρᾳκῶν ὅρια, καὶ Ἰλλυριῶν, δυσπόρευτα καὶ ὁδοιπόρῳ· ἀλλὰ νῦν ἐπανήκει μὲν τοῖς ἱππεῦσιν, ἐπανήκει δὲ τοῖς ὁπλίταις τὰ φρονήματα. ποιεῖς δὲ ἤδη καὶ τοὺς γεωργοὺς φοβεροὺς τοῖς βαρβάροις, καὶ τοὺς μεταλλέας, καὶ τὸν χρυσὸν ἀφέντας κελεύεις τὸν σίδηρον μεταλλεύειν. καὶ στρατὸς οὗτος ἄγευστος ἡδυπαθείας ἤδη συνερρύηκεν ἐθελοντὴς ἐκ πόνων κτήσασθαι c τὰ ἀγαθὰ πεπαιδευμένος. οὐκ ἦν μῦθος ποιητικὸς, τάραχον ἐμβαλεῖν τὸν Ἀχιλλέα καὶ ἐμβοήσαντα μόνον τοῖς βαρβάροις τέως νικῶσιν. εἰ γὰρ οὔπω πρὸς τοὺς ἀλιτηρίους παραταξάμενος τῷ πλησίον αὐλίζεσθαι μόνον καὶ ἐφορμεῖν ἐνέκοψας αὐτῶν τὴν αὐθάδειαν, τί παθεῖν εἰκὸς τοὺς κάκιστα ἀπολουμένους, ὅταν ἴδωσι πάλλοντα τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα γωμῶντα καὶ τῆς κόρυθος τὴν ἀστραπὴν ἐγγύθι λαμπομένην;

Δύο δὲ ὀφειλούσης σοι τῆς πόλεως τῆς Κωνσταντίνου στεφάνους, τόν τε ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸν ἀπὸ d τῆς εὐνοίας, τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ πλούτου στέφανον εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ καλλίπολις εὐτρεπίζεται, καθ' ἣν ἀναδήσει λαμπρῶς ἐπανήκοντα τροπαιοφόρον ἀπὸ τῶν δυσωνύμων βαρβάρων· τὸν δὲ ἀπὸ τῆς εὐνοίας, ὃν προσήκει φιλοσοφίᾳ διακονεῖν, οἴκοι τε ἀκέραιον διαφυλάττει καὶ προὔπεμψεν ὅμως ἐνθάδε καὶ τοῖς διδοῦ-

223, 2 ἄλλης om. A. 4 καὶ διωκόμενοι] Aut delendum καὶ aut καταδιωκόμενοι scribendum. 5 τὸν δρόμον τῆς εὐπραγίας hoc loco A, post πιστεύομεν H. 7 νεμομένην A. ἐπινεμομένην H. 9 ἐπανήκει] ἐπανήκει A hic et infra. 13 μεταλλεύειν] μεταλεύειν A. καταλαμβάνειν H. 14 κτήσασθαι A. κτᾶσθαι H. 19 ἐφορμεῖν] ἐφορμᾶν A.

σιν ἀληθινῶς καὶ τῷ λαμβάνοντι κεχαρισμένως. χρυ-
182 a σίον μὲν γὰρ ἄν τις λειτουργήσειε καὶ δεδιώς, εὔνουν
δὲ οὐκ ἔνεστιν εἶναι μὴ προαιρούμενον. προὔκρινε δὲ
ὁ θεὸς τοὺς θυμιῶντας πολλάκις τῶν τοὺς τρίποδας
ἀνατιθέντων.

Πρόσεισι δὲ οὐκ αἰτήσουσα μόνον ὧν δεῖται,
ἀλλὰ βεβαιοῦσα πρώτη τὴν ψῆφον τῆς ἀναρρήσεως.
προσήκει γάρ δήπου τῷ βασιλεῖ τῶν πόλεων συνᾴδειν
τοὺς βασιλεύσαντας τῶν ἀνθρώπων. καὶ τῶν γε δυοῖν
μητροπόλεων τῆς οἰκουμένης — λέγω δὲ τῆς Ῥωμύλου
καὶ τῆς Κωνσταντίνου — μᾶλλον ἄν σοι φαίην ἁρμότ-
b τειν τὴν ἡμετέραν. καὶ γὰρ ἐκείνη μηδ' ὁτιοῦν τῷ γένει
τῶν κρατούντων προσήκουσα κοινωνὸς γέγονε τῇ μεγάλῃ
πόλει τῆς βασιλείας δι' ἀρετήν· προήγαγε δέ σε εἰς τὴν
ἁλουργίδα οὐκ ἀγχιστεία γένους, ἀλλ' ἀρετῆς ὑπεροχή,
οὐδὲ οἰκειότητος ἐγγύτης, ἀλλὰ ῥώμης ἀπόδειξις καὶ ἀν-
δρείας. καὶ σοφῶς Γρατιανὸς καὶ πολιᾶς, οὐ νεότητος
ἐπαξίως, ὅτι μὴ τὸν οἰκειότατον ἄριστον, ἀλλὰ τὸν
ἄριστον ὑπέλαβεν οἰκειότατον. καὶ καλῶς ἑαυτοῦ πε-
c ποίηται ψῆφον, ἣν προλαβὼν ὁ καιρὸς ἐπεψηφίζετο.
οὕτω καὶ τὸν Θηβαῖον Ἐπαμινώνδαν στρατευόμενον ἐν
τοῖς ὁπλίταις ἐκάλεσεν ὁ κίνδυνος εἰς στρατηγίαν. ἐξ
ἐκείνου δὲ καὶ σὲ ἐκάλουν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ῥωμαῖοι,
ἐξότου Σαυρομάτας λυττῶντας καὶ τὴν πρὸς τῷ ποτα-
μῷ γῆν ἅπασαν ἐπιδραμόντας μόνος ἀνέστειλας, ὑπο-
στὰς σὺν ὀλίγῃ δυνάμει καὶ οὐδὲ ταύτῃ ἐξειλεγμένῃ.

Καὶ νῦν ἐπὶ τοιαύτῃ πίστει παρακεκλημένος εἰς
τὴν βασιλείαν δίκαιος εἶ μηδὲν ἄλλο ὁρᾶν, ἀλλ' ἐπιδει-
d κνύναι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι ἡ μὲν ἀρετή σε ἐποίησεν
αὐτοκράτορα, Γρατιανὸς δὲ ἐκήρυξε. καὶ γὰρ ἐν τοῖς
ἀγῶσι τοὺς στεφανηφόρους ποιεῖ μὲν ἡ ῥώμη τοῦ σώμα-

224, 1 κεχαρισμένως] κεχαρισμένον A. 8 τῷ βασιλεῖ] τῇ βασιλίδι F. A. Wolfius. 14 πόλει] ῥώμῃ A. 16 ἀνδρείας] Vulgo ἀνδρίας. 18 ἄριστον om. A. ὑπέλαβεν οἰκειότατον A. οἰκειότατον ὑπέλαβε H. Conf. p. 204 a. 21 Ἐπαμινώνδαν] Vulgo Ἐπαμεινώνδαν. 22 κίνδυνος A. δῆμος H. στρατηγίαν A. στρατηγὸν H.

τος, ἀναδοῦσι δὲ οἱ κήρυκες· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οὐ μέτοχός ἐστιν ὁ κῆρυξ τοῦ στεφάνου· ὥστε δίδωσιν ὃ μὴ κέκτηται· βασιλέα δὲ βασιλεὺς ἀναδεῖ καὶ οὐκ ἐλαττοῦται διδούς, ἀλλὰ προσλαμβάνει. διδοὺς γὰρ τιμὴν προσλαμβάνει κοινωνίαν φροντίδων. διὰ τοῦτό τοι Γρατιανὸς 183 a τὴν ἀρετὴν ὁρῶν οὐχ ὑπείδετο ἡλικίαν, οὐδὲ ὅτι νεώτερος πρεσβύτερον ἀναδήσει λελόγισται, ἀλλ' ὅτι καλλίων ἐστὶ πατὴρ τοῦ τῇ φύσει γεννῶντος ὁ τῇ γνώμῃ προαιρούμενος. καὶ ἀμφοῖν ἴσος ὁ ἔπαινος, τοῦ μέν, ὅτι πρεσβύτερον ἀνεῖπε, τοῦ δέ, ὅτι πρεσβύτερος ὢν παιδὸς εὔνοιαν ἕξειν ἐπιστείθη.

Δεῖται δὲ ἀμφοτέρων ἡ μεγαλόπολις, σοῦ μὲν ὡς κυρίου διδόναι, τοῦ δὲ ὡς σὲ κύριον πεποιηκότος, πρῶτον μὲν ὑποδέξασθαι ὡς τάχιστα τὸν προστάτην καὶ τῆς ἑῴας ἁπάσης προαπαντῆσαι, δεύτερον δὲ βεβαίας b αὐτῇ μένειν τὰς δωρεὰς πάσας, ἃς οἱ σοὶ προπάτορες ἐψηφίσαντο· προπάτορας δὲ σοὺς ὀνομάζω οὐχ ἅπαντας ἁπλῶς τοὺς πρότερον αὐτοκράτορας, ἀλλὰ τοὺς εὐδοκίμους ἐπὶ πρᾳότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ, ὧν δὴ γνήσιον κληρονόμον σαυτὸν ἀποφαίνεις· τρίτον συναυξηθῆναι τιμαῖς τὴν γερουσίαν, βασιλικωτάτην ἁπασῶν ταύτην τὴν χάριν αἰτοῦσα. μόνος γὰρ οὗτος ὁ θησαυρὸς δαπανώμενος οὐκ ἐλαττοῦται οὐδὲ δεῖσθε πρὸς αὐτὸν εἰσφορᾶς, ἀλλ' ὅσῳπερ ἂν δαψιλεστέρᾳ χρῆσθε c ταύτῃ τῇ δαπάνῃ, τοσούτῳ πλέων καὶ μείζων ὑμῖν περιγίνεται. κιόνων μὲν γὰρ πλῆθος καὶ ἀνδριάντων καὶ ὕδατος περιουσίαν οἱ πρότερον βασιλεῖς ἡμῖν ἐδωρήσαντο, τιμαῖς δὲ καὶ ἀξιώμασι σὺ καταπύκνωσον ἡμῖν τὴν γερουσίαν καὶ τὴν ἔνδειαν ἴασαι ταύτην οὐχ ἧττον ἀνιῶσαν ἡμᾶς ἢ πρότερον ἡ τῶν ναμάτων. καὶ οὓς πατέρας ὠνόμασας συγγεγραμμένους, ποίησον ἀξίους τῆς ἐπικλήσεως. οὕτοι φανήσῃ Κωνσταντίνου καταδεέ-

---

225, 2 κῆρυξ A. κηρύξας H. 7 ἀναδήσει A. ἀναδεῖ H. 20 σαυτὸν] Vulgo ἑαυτόν. αὐτὸν A. 22 τὴν χάριν] τὴν om. A. 27 βασιλεῖς ἡμῖν A. εὗρον βασιλεῖς καὶ ἡμῖν H. 29 ταύτην A. τὴν H.

στερος, ὅποι στήσῃ, εἰ τιμαῖς τὴν πόλιν ὑψηλοτέραν
d ποιήσειας ἢ Κωνσταντῖνος οἰκοδομήμασιν. οὕτω καὶ
τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ θέατρα μὲν καὶ ἀγοραὶ καὶ γυμνάσια
χθές πού καὶ πρώην προσγέγονε, τιμαὶ δὲ καὶ τὸ ἄρχειν ἀεὶ καὶ τὸ διαλαγχάνειν τὰς τῶν ἐθνῶν ἐπιτροπείας ἐξ ἀρχῆς οἰκιζομένῃ τῇ πόλει συνερριζώθησαν. νῦν δὲ ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν ἀνδριάντων μεγέθεσι σεμνυνόμεθα, ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν ἀνδρῶν ἀξιώμασιν οὐ θαρροῦμεν, ἀλλ' εἰ σὺ τοιαῦτα ἀναθείης, ὦ θεία κεφαλή, τῇ με-
184 a γάλῃ βουλῇ νικητήρια, τότε ἀληθινῶς ἔσται δευτέρα Ῥώμη σὴ πόλις, εἴ γε ἄνδρες ἡ πόλις· ὡς νῦν γε οὐ λίαν οἰκείως τῇ ἐπικλήσει ταύτῃ φιλοτιμούμεθα.

226, 1 ὅποι στήσῃ, εἰ τιμαῖς τὴν πόλιν — ποιήσειας A. ὅπου στήσεις τὴν πόλιν — πολιτείᾳ H. 11 σὴ] ἡ σὴ Roulezius p. 43.

XV.

ΕΙΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΝ ΤΙΣ Η ΒΑΣΙΛΙΚΩΤΑΤΗ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ.

Ἆρα εἴ τις Ὁμήρῳ τῷ γενναίῳ καὶ Θουκυδίδῃ τῷ b Ἀθηναίῳ μὴ ἱκανὸς ἐξαγγέλλειν παραπλησίως πολέμους καὶ μάχας ἀνθρώπων, σιγῇ τῷ τοιούτῳ ἀνδρὶ παριτέον εἰς τὰ βασίλεια; ὧν ὁ μὲν εὐθὺς ἐν προοιμίοις τὴν μῆνιν τὴν Ἀχιλλέως παραγγείλας ᾄδειν τὴν Καλλιόπην, ἔπειτα ἐφεξῆς καταλέγει ὁπόσα ἡ μῆνις αὕτη κακὰ ἐφύτευσε τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ ὅσα ἀνέτλη δι' αὐτὴν τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον κτεινόμενον ὑπὸ τῶν Τρώων, ἅτερος δὲ θαρραλεώτερον καὶ μεγαλειότερον ἐναρχόμενος c τοῦ λόγου προαγγέλλειν οὐκ ὀκνεῖ τοῖς ἐντευξομένοις ὡς ἐφολκόν τι καὶ ἐπαγωγὸν, ὅτι τὸν πόλεμον ἐξηγήσεται τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, μέγιστόν τε καὶ βαρυσυμφορώτατον ἁπάντων κρίνας τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγενημένων, καὶ ἐκλογίζεται ἐφεξῆς ὁπόσῳ μείζω καὶ ἀξιολογώτερα τὰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ συγγραφὴν τῆς Ὁμήρου ποιήσεως. καὶ τούτοιν μὲν δὴ ἀμφοῖν οὗτος ὁ τρόπος. Ἡσιόδῳ δὲ τῷ Ἀσκραίῳ δόρατα μὲν φρίττοντα καὶ ἀσπίδας συνερειδούσας καὶ ὀλλύντας τε καὶ ὀλλυμένους καὶ αἵματι ῥεομένην τὴν γῆν οὐκ ἐδόκει εἰσενεγκεῖν εἰς τὴν ποίησιν, τὰ δὲ χαμαίζηλα ταῦτα καὶ d εἰρηναῖα καὶ ἀσπαστότερα τοῖς ἀνθρώποις, ὁπηνίκα μὲν χρὴ ἀροῦν, ὁπηνίκα δὲ σπείρειν, ὁπηνίκα δὲ κλᾶν τὰς

227, 5 ἀνδρὶ add. A. 13 τὸν πόλεμον A. τὸν om. H. 17 συγγραφὴν] ἢ addit A. 23 ὁπηνίκα μὲν — σπείρειν add. A. 24 δὲ κλᾶν A. δεῖ κλᾶν H.

ἀμπέλους καὶ ἡλίκον τὸν ἄξονα τέμνειν καὶ ἡλίκην
σφῦραν. καὶ ταῦτα ᾄδοντι αὐτῷ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος τὰ
ὦτα ὑπεῖχον οἱ Ἕλληνες καὶ ἐκηλοῦντο καὶ ᾤοντο ὠφε-
λίμους οὐχ ἧττον εἶναι τὰς Ἡσιόδου νουθεσίας ἢ τὰς
Ὁμήρου ἀνδροκτασίας.

Εἴπερ οὖν ἦν τις λογοποιός, ἐν σπουδῇ κἀμοὶ ἦν
185a ἕτερος τούτων τῶν τρόπων καὶ ἔργον τῆς τέχνης.
ἐπειδὴ δὲ ἔχω λόγους εἰσφέρειν τῶν Ὁμήρου εἰρηνικω-
τέρους, τῶν δὲ Ἡσιόδου βασιλικωτέρους, διὰ τί μοι τῆς
αὐλῆς ἡ γλῶττα ἀποκεκλείσεται καὶ οὐκ ἐπιτρέψεις, κα-
θάπερ μοι ἔθος, ἐκ τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους
λειμώνων δρεψαμένῳ ἄνθη ἀκήρατα καὶ ὧν σίδηρος οὐ
θιγγάνει, στεφάνους πλέξαι τῷ βασιλεῖ ἀνθρωπίνης
εὐδαιμονίας; καίτοι οὐδὲ τὸ θέατρον ὑμῶν, οὗ εἴσειμι
δωροφορήσων, ἧττον ἀγαπητὸν οὐδ᾿ ἀμουσότερόν τε καὶ
b ἀσοφώτερον τοῦ πάλαι δὴ κεχαρισμένου, ἀλλὰ προκά-
θηται μὲν ἀνήρ, εἰ μὴ λέληθα βουκολούμενος,

Ἀμφότερον, θεράπων Ἐνυαλίοιο θεοῖο
καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος,

παρεστήκασι δὲ ἐν κύκλῳ καὶ περικάθηνται οἱ συγχορευ-
ταὶ καὶ συνθιασῶται, κυδρούμενοι ἅπαντες μᾶλλον ταῖς
Μούσαις ἢ ταῖς δυνάμεσιν.

Ἕως οὖν οὔπω καιρὸς ἀναστήσαντι τὴν φάλαγγα
καὶ τοὺς οὐλαμοὺς βοηδρομεῖν ἐπὶ Σκύθας τοὺς ἀλι-
τηρίους, καὶ ἡνίκα ὁ Δεῖμός τε καὶ ὁ Φόβος σχολὴν
ἄγετον διὰ τὴν ὥραν καὶ μέλπεσθαι τῷ Ἄρει τέως οὐκ
c εὐμαρές, αἱ Μοῦσαι εἰσαγέτωσαν τῷ βασιλεῖ τὸν χορόν,
συμπαραλαβοῦσαι εἰς τὴν χορείαν τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν
τὸν Ἀπόλλω. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὁ θεὸς τοξοφόρος τε ἅμα
καὶ μουσηγέτης, καὶ διπλῆ αὐτῷ ἡ σκευή, πρὸς εἰρή-
νην τε καὶ πολέμους, καὶ ἀμφότερα βασιλεῖ ἐπιτήδειος.
δεῖται γὰρ βασιλεὺς τῶν βελῶν μὲν πρὸς τοὺς πολε-
μίους, τῆς κιθάρας δὲ πρὸς τοὺς ὑπηκόους, ἣ ἁρμόσει

228, 6 ἦν add. A. 18 Ἀμφότερον] Archilochi versus fragm. II. p. 280. ed Gaisf. 19 Μουσέων] Vulgo Μουσάων. 21 καὶ συνθιασῶται A. καὶ om. H.

αὐτοὺς καὶ συμφώνους ἀπεργάσεται καὶ παρασκευάσει ἑτοίμους πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ οἱ παιδοτρίβαι τοῖς ἀθληταῖς οὐκ ἐν τῇ κονίστρᾳ μόνον ἐμβοῶσιν, οὐδ' d
ὅταν πυκτεύωσιν οὐδ' ὅταν παγκρατιάζωσιν, ἀλλὰ καὶ ὅταν οἴκοι διατρίβωσιν ἐπὶ σχολῆς, καὶ μᾶλλόν γε ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ· ἐν γὰρ τῇ σχολῇ τοῖς σωφρονοῦσιν ἡ παρασκευὴ πρὸς τὴν ἀσχολίαν, καὶ οἱ τῷ ὄντι ἀγωνισταὶ οὔπω τῆς σάλπιγγος ὀξὺ βοώσης οὐδὲ καλούσης εἰς Πῖσαν ἢ Ἰσθμὸν ἢ εἰς Δελφοὺς ἐν ταῖς παλαίστραις διαπειρῶνται τῶν ἀθλημάτων καὶ τῆς ἀναγκοφαγίας καὶ τῶν ἀκροχειρισμῶν καὶ τῶν ἁλτήρων σὺν 186 a
πολλῷ τῷ ἑκουσίῳ ἱδρῶτι πρὸ τοῦ ἀναγκαίου. καὶ ταῦτα ἅπαντα ὑπομένουσιν οὔτε πρὸ παίδων οὔτε πρὸ γυναικῶν οὔτε ὅπως ἂν αὐταῖς ἀπόρθητοι μένειεν αἱ πατρίδες, ἀλλὰ πρὸς τὸν κότινον ὁρῶντες ἢ τὸ σέλινον ἢ τὴν πίτυν, ἄλλο δὲ οὐδὲν προὔργου αὐτοῖς οὔτε δίδαγμα οὔτε ἄσκημα ἢ ὅσα φέρει εἰς τὸν στέφανον καὶ τὸ κήρυγμα. ἀνδρὶ δὲ ἄρχοντι πολλῆς μὲν γῆς, πολλῆς δὲ θαλάττης, ὑπηκόους δὲ ἔχοντι καὶ πόλεις ἀναριθμήτους καὶ δήμους ἀδιηγήτους, οὐ τοῦτο ἄρα b
μόνον φροντιστέον ἐστίν, ὅπως ἂν ἐκείνης τῆς μοίρας ἐξελάσειε τοὺς βαρβάρους εἰς ὅσην ἤδη πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπιτροπείας παρῴνησαν καὶ ἐξύβρισαν, ἀλλὰ καὶ ὁπόσην τῆς ὑπηκόου διετήρησαν ἀπαθῆ καὶ ἀλώβητον πολυπλασίω οὖσαν καὶ ἐκ τοῦ Βοσπόρου εἰς Τίγρητα, ὅπως ταύτην ἁρμόσηται καὶ εἰς τέλος διαφυλάξῃ ἄθικτον καὶ ἀκέραιον οὐ τῶν ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔνδοθεν ἀρρωστημάτων· καθάπερ, οἶμαι, τοῖς ποιμέσι καὶ τοῖς d
βουκόλοις ἀναγκαῖον μέν που καὶ κυνῶν φροντίζειν καὶ ἀκοντίων πρὸς τὰ θηρία, οὐχ ἧττον δέ, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, πόας ὑγιεινῆς καὶ ναμάτων ὀνησιφόρων, καὶ

229, 3 τῇ κονίστρᾳ A. τῇ om. H. οὐδ' ὅταν πυκτεύωσι A. ὅταν πυκτεύωσιν H, omisso οὐδ'. 9 Πῖσαν] Vulgo Πίσαν. 10 ἀναγκοφαγίας] ἀναγκοφάσεως A. 25 τοῦ Βοσπόρου A. τοῦ om. H. 27 οὐ τῶν Rouleزius p. 78. Vulgo καὶ οὐ τῶν. 28 καὶ τοῖς ποιμέσι A. ἐν τοῖς ποιμέσι H.

τοῦ ἐν καιρῷ μὲν βδάλλειν, ἐν καιρῷ δὲ ἀποκείρειν·
ὡς ἡ περὶ ταῦτα ὀλιγωρία καὶ τοῦ συμμέτρου ἀφροντι-
στία πολὺ χαλεπωτέρα τῶν λύκων τοῖς βουσὶ καὶ τοῖς
προβάτοις. τοῖς μὲν γὰρ λύκοις ἀγαπητὸν ἁρπάσασιν
ἐκ τοῦ ποιμνίου διαφυγεῖν τοὺς κύνας καὶ τοὺς ἀλτῆ-
d ρας, ποιμένα δὲ ὀλίγωρον ἢ κακοῦργον οὔτε ἐκφυγεῖν
δυνατὸν τοῖς βοσκήμασιν οὔτε ἀλέξεσθαι. καίτοι οὐκ
ἴση ἡ φροντὶς ποιμένι τε προβάτων καὶ ποιμένι λαῶν,
ἀλλ' ἡ ἀνθρωποκομικὴ αὕτη τέχνη, ἣν βασιλικήν τε καὶ
πολιτικὴν χρεὼν ὀνομάζειν, ζῴου ἐπιμέλειαν ἔχει ποικι-
λωτέρου τε καὶ πολυπλοκωτέρου ἢ τὰ θρέμματα. θρέμ-
μασι μὲν γὰρ πρὸς ἄλληλα οὔτε δίκαι εἰσὶν οὔτε νόμοι
187 a οὔτε ἐγκλήματα, οὔτε δέονται δικαστηρίων ἢ ψηφισ-
μάτων, ἀνθρώποις δὲ ὁ πλείων ἀγὼν πρὸς τοὺς συμφύ-
λους ἢ τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ ἐπιστατήσοντι αὐτῶν
κατὰ δίκην ἀγρύπνῳ μὲν εἶναι δι' ἄμφω προσήκει, φυ-
λακτέον δὲ οὐχ ἧττον τὰ εἴσω τοῦ τείχους θηρία, πλείω
ὄντα καὶ ἐπιβουλότερα καὶ δυσμαχώτερα τῶν θυραίων.
ὁ γάρ τοι πρόεδρος καὶ σύνθακος τῆς βασιλείας ὁ νό-
μος, συγκατελθὼν αὐτῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς σωτηρίαν
b ἀνθρώπων, εἴσω τὴν δύναμιν ἔχει πρὸς τοὺς ὑπηκόους
καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ δίκη τε καὶ θέμις
πρὸς τούτους συνεργοὶ τῷ βασιλεῖ, οὐ πρὸς τοὺς θύρα-
θεν πολεμίους.

Δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ θεσπέσιος Ὅμηρος εἰ καὶ πρὸς
τὸν Ἄρην μᾶλλον ἐπικλινής ἐστιν, ἀλλὰ γινώσκων γε
ὥσπερ ἡμεῖς ὅτι μᾶλλον μεταποιητέον τῷ βασιλεῖ ἢ
βασιλεὺς τῆς Θέμιδος ἢ τῆς Ἐνυοῦς. καὶ τοῦτο μὲν
αὐτοῦ τὸ ἔργον οἰκεῖον καὶ ἐφ' ᾧ βασιλεὺς ὀνομάζεται
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνο δὲ οὐκ εὐκτὸν, ἀλλὰ ἀναγ-
c καῖον· ἐπαινῶν γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονά φησιν ὅτι κατ'
ἄμφω εὐδόκιμος, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμη-

230, 2 ἀφροντιστία A. ἀφροντισία H. 5 ἀλτῆρας Roulezius p. 53. Vulgo ἀλκτῆρας. 19 πρόεδρος] πάρεδρος Arnaldus de diis παρέδροις p. 180. quocum Roulezius p. 32. comparat VI. p. 79 c. 31 φησιν add. A. 32 βασιλεύς τ'] τ' om. A.

τής, οὕτω δὴ λέγων, διαιρεῖν ἔοικε τὴν βασιλικὴν τέχνην τῆς πολεμικῆς καὶ μὴ ἐν τῷ ἀγαθῷ βασιλεῖ συλλαμβάνειν καὶ τὸν κρατερὸν αἰχμητήν. τὸ γὰρ ἀμφότερον οὐχ ἥρμοττεν αὐτῷ, εἰ μὴ ὡς ἄλλο καὶ ἄλλο τό τε ἄρχειν εὖ καὶ τὸ διαφέρειν ἐν τῇ αἰχμῇ. ἀλλ' οὐ γὰρ θάτερον θατέρῳ, ἀλλ' ἄρχειν μὲν τῷ βασιλεῖ προσήκει καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν στρατηγῶν d
καὶ τῶν ταξιαρχῶν, καὶ αὐτοῦ δέ, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ὁπλιτεύειν καλῶς καὶ ἱππεύειν καὶ τοξεύειν ἐπίσκοπα καὶ ἀκοντίζειν, ὥσπερ σὺ καὶ ὁ σὸς ἀρχηγέτης ἄμφω μὲν ἱππικωτάτω καὶ εὐστοχωτάτω,

Ἀμφὼ δ' αἰχμητά· τά γε δὴ καὶ ἴδμεν ἅπαντες.

ἀλλὰ ταῦτα σφῷν μὲν ἴσως ἐν περιουσίᾳ.

Τὸ μέντοι γε ἔργον τοῦ βασιλέως ᾗ βασιλεὺς 188 a
ἄλλο τι, ὡς ἔοικεν, Ὅμηρος ᾤετο. αὐτίκα ὅταν μέν τινα τῶν στρατηγῶν ἐγκωμιάζῃ, ὥσπερ σημεῖόν τι αὐτῷ ἐπιτίθησιν ἐκ τῶν ὅπλων ἢ τῆς βοῆς ἢ τοῦ σώματος, τὸν μὲν Ἕκτορα κορυθαίολον, τὸν δὲ Διομήδην βοὴν ἀγαθὸν καὶ τὸν Ἀχιλλέα ποδάρκην καὶ τὸν Αἴαντα ὅτι πάμμεγάς τις ἦν, πελώριον ἕρκος Ἀχαιῶν· ἀρκεῖ δὲ αὐτῷ πρὸς ἔπαινον στρατηγοῦ καὶ ἱππηλασία, φιλοπονία γε αὖ καὶ τλημοσύνη· ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς αὐτῷ καὶ b
ὁ Νέστωρ ἐκ τούτων τῶν ἐπαίνων ὀνομαστοί. ὅταν δὲ ὡς βασιλέα θαυμάζῃ τινὰ καὶ ἐπαινῇ καὶ τάττῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῇ ποιήσει, οὔτε κόρυς αὐτῷ ἐνταῦθα ἐν μνήμῃ οὔτε δόρυ οὔτε ὠκύτης, ἀλλ' ὅτι διοτρεφὴς καὶ διογενὴς καὶ Διὶ μῆτιν ἀτάλαντος, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ᾗ βασιλεὺς τοῦτό ἐστι, τὸ Διὶ ὁμοιωθῆναι. ἐκείνου γὰρ ὑποδρηστὴρ καὶ ὑποφήτης, καὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς οὐ φαύλην ἐπιτέτραπται μοῖραν τὴν ἀνθρωπίνην ἀγέλην. c

Καὶ σύ, φίλος· μάλα γάρ σ' ὁρόω καλόν τε
μέγαν τε

231, 12 Ἄμφω] Iliad. η, 281. 32 Καὶ σὺ] Odyss. α, 301. σ' ὁρόω A. σε ὁρῶ H.

καὶ οὐ παριλεύσομαι

ἄλκιμος ἔσσο.

οὐ γὰρ ἀμφισβητήσιμα τὰ τεκμήρια, δι' ὧν ἤδη ἐπεδείξω. καὶ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐφεξῆς ταξιαρχοῦντα καὶ στρατηγοῦντα τῷ τῆς βασιλείας στεφάνῳ Γρατιανὸς ἀνεκήρυξεν. ἀλλ' εὖ τοι γίνωσκε, ὦ χρηστέ, ὡς οὔτε κάλλος οὔτε μέγεθος οὔτε ὠκύτης οὔτε ἀλκὴ τὸν ἀγαθὸν ποιεῖ βασιλέα, εἰ μή τι ἴνδαλμα φέροι ἐν τῇ ψυχῇ
d τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιώσεως. τοὐντεῦθεν οὖν καὶ αὐτοὶ ζητῶμεν καὶ τὸν ποιητὴν παρακαλῶμεν διδάσκειν ἡμᾶς ὅπως ἄν τις χαμαὶ βαδίζων καὶ σάρκα ἠμφιεσμένος ἔχειν τὸ ἴνδαλμα νομισθείη τοῦ ὑπὲρ τῆς ἄκρας ἀψῖδος καὶ ὑπὲρ ἅπαν τὸ ὂν ἱδρυμένου. ἀκούωμεν τοίνυν αὐτοῦ· οὐ γὰρ εἰς μακρὰν ἡμᾶς ἀνακαλεῖται, ὁπόθεν οἴεται γνωματεύειν τὸν θεοειδῆ βασιλέα·

189 a Ὥστε τευ, φησί, βασιλῆος ἀμύμονος, ὅστε θεουδὴς
εὐδικίας ἀνέχησι· φέρησι δὲ γαῖα μέλαινα
πυροὺς καὶ κριθάς· βρίθησι δὲ δένδρεα καρπῷ,
τίκτει δ' ἔμπεδα πάντα, θάλασσα δὲ παρέχει ἰχθῦς
ἐξ εὐηγεσίης· ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.

ἡ δίκη οὖν καὶ ἡ εὐδικία τὸ ἔργον τῆς τέχνης ταύτης ἐστί, καὶ ἐντεῦθεν τὸ θεοείκελον καὶ θεοειδές.

Καὶ κινδυνεύει ὁ θεῖος Πλάτων παρ' Ὁμήρου αὐτὸ μεμαθηκέναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν δικαιοσύνην μετὰ
b φρονήσεως ὁμοίωσιν λέγει πρὸς τὸν θεόν. τῷ οὖν τὴν δίκην ταύτην ἀνέχοντι καὶ ἀνορθοῦντι ἰοὺ ἰοὺ ὁπόσα λέγει ἀγαθὰ ἀκολουθεῖν ἡ Καλλιόπη· εὐθηνεῖσθαι μὲν αὐτῷ τὰ λήια, εὐθηνεῖσθαι δὲ τὰ δένδρα καὶ τὰς ἀμπέλους, τίκτεσθαι δὲ πολλὰ μὲν ζῷα, πολλοὺς δὲ ἀνθρώπους, ἅπαντα ἔμπεδα καὶ βιώσιμα· δωροφορεῖν δὲ οὐ μόνον τὴν γῆν τοὺς καρπούς, ἀλλὰ καὶ τὴν θαλασ-

---

232, 13 ἅπαν τὸ ὂν] ἁπάντων Iacobsius. ἀκούωμεν] ἀκούομεν A. 16 Ὥστε τευ] Vulgo ὥς εὖ. Correctum ex Odyss. τ, 109.

σαν τοὺς ἰχθύας. βαβαί, ὁπόση δύναμις τῆς εὐδικίας, ἧς διικνεῖται τὸ κέρδος οὐ μόνον εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ζῷα καὶ εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ σπέρματα καὶ τὰ ἔμβρυα. ὡς μακάριος, ᾧ αὕτη ὑπάρχει ἡ εὐδικία καὶ τὰ αὐτὰ δύναται τῷ Διὶ καὶ c κύριός ἐστιν οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν στοιχείων, ὥστε καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐγκαρπότερα καὶ γονιμώτερα καὶ πολυωφελέστερα τοῖς ἀνθρώποις.

Ταύτης οὖν, ὦ φίλε, πρὸς αὐτοῦ τοῦ Διὸς ἐχώμεθα ἀπρὶξ τῆς θεοῦ, ἵνα ἡμῖν ὁ ὁρμαθὸς οὗτος τῶν ἀγαθῶν ἀνεπίληπτος χορηγῆται καὶ μὴ συγχωρῶμεν ἀπομισήσασαν τὰ ἀνθρώπινα ἀναπτάσθαι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ φιλοχωρεῖν καὶ συμπαρακαθίζειν ἁγνὴν ἐν ἁγνῷ θρόνῳ, συνδιοικοῦσάν σοι τὰ ἀνθρώπινα. πρὸς ταύτης δέ σοι τὴν φυλακὴν οὐδὲν οἱ ὁπλῖται, οὐδὲ μὰ d Δία οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται οὐδὲ Ἀρμενίων ἶλαι οὐδὲ Ἰβήρων οὐδὲ τῶν ὑπασπιστῶν οὐδὲ τῶν δορυφόρων δεήσει, ἀλλ' αὐτάρκης σὺ σεαυτῷ· μόνη γὰρ ἡ γνώμη τούτου τοῦ ἔργου κυρία. οὐδέ ἐστιν ἀποφυγὴ οὐδεμία βασιλεῖ ἀμελοῦντι τῆς δίκης, οὐκ εἰς δειλίαν στρατιωτῶν, οὐκ εἰς ῥᾳθυμίαν στρατηγῶν, ἀλλ' οὕτως ἄρα ἴδιον σοῦ καὶ μόνου τὸ ἔργον ἐστίν, ὥστε καὶ καθημένου σοῦ ἐπὶ θρόνου καὶ ῥήμασι σμικροῖς καὶ νεύμασι ψιλοῖς ἔνεστι φυλάττειν τὴν δίκην καὶ τῇ φυλακῇ 190a ταύτῃ ἀνέχειν ἅπασι τὴν ἀρχήν. ἄθρει γάρ, ὦ σοφώτατε, ὡς ἐγὼ εἰσελήλυθα τήμερον οὐ κολακεύσων οὐδὲ θωπεύσων. οὐ γὰρ ἂν πρέποι ἀνδρὶ τηλικῷδε καὶ ὁμιλήσαντι ἤδη πρὸς τοσούτους αὐτοκράτορας νέους τε καὶ πρεσβυτέρους, ὧν πάντων ἠπίστατο ἠπιώτατον καὶ ἀνεξικακώτατον καὶ πρᾳότατον, τοῦτον καὶ ὑποτρέχειν καὶ θωπεύειν· καὶ ὅτε μάλιστα ἀνεπισφαλὴς ἡ παρρησία, τότε τὴν κακοῦργόν τε καὶ ἀνελεύθερον φωνὴν ἀν- b θαιρεῖσθαι, ὥσπερ πῶλον εὐγενῆ ἀγριαίνοντα μὲν ἡμεροῦν προσήκει, ἥμερον δὲ φύντα ἐξ ἀρχῆς γελοῖος ὁ

233, 23 καὶ νεύμασι A. καὶ om. H.

καταψήχειν ἐπιχειρῶν καὶ μὴ τῷ φύσει ἀγαθῷ ἀποχρώμενος.

Ἤδη οὖν τρίτος οὗτος ἐνιαυτὸς καὶ ἄγευστός σοι ὁ
κάλαμος γραμμάτων θανατηφόρων· ὥστε εἴσεισι μὲν παρὰ
τοῦ νόμου πολλάκις ἡ μέλαινα ψῆφος, ἔξεισι δὲ ἀεὶ
μεταβάλλουσα εἰς λευκὴν ἐκ τῶν βασιλείων. ὧν γὰρ
τἆλλα νομιμώτατος αὐτοκρατόρων οἶσθα ὅπου βασιλι-
c κώτερον παραρρῆξαι τὸν νόμον ἢ ἐμπεδῶσαι. εἰσφοιτᾷ
δὲ εἰς τὰ βασίλεια πατάσσων οὐδεὶς τὴν καρδίαν οὐδὲ
τοὺς ὀδόντας ἀράσσων οὐδὲ χλωρὸς ὑπὸ δέους, ἀλλ'
εὐέλπιδι τῇ γνώμῃ καὶ ἀνεστηκυίᾳ ὥσπερ εἰς τὰ ἄσυλα
τῶν ἱερῶν· οὕτω σοι ἵλεω μὲν τὰ ὄμματα, ἀθόρυβος
δὲ ἡ φωνή, γαλήνη δὲ ἐπικέχυται παντὶ τῷ προσώπῳ.
οὐδ' ἂν προσιδών σέ τις μὴ ἅπαν ἐκβάλῃ τὸ δεῖμα ἐκ
τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τῶν πολεμίων ὁ τέως τὰς σπον-
δὰς ὑφορώμενος καὶ μηδὲ τραπέζης ῥᾳδίως κοινωνῆσαι
θαρρήσας δι' ὑποψίαν νῦν πρόσεισιν ἄνοπλος καὶ ἄνευ
d σιδήρου, διδοὺς ἑαυτὸν χρῆσθαι ὅ τι ἂν ἐθέλῃς, εἰδὼς
ὅτι οὐχ ὡς ἐχθρῷ ἐθελήσεις, ἀλλ' ὡς Ἀλέξανδρος Πώ-
ρῳ τῷ Ἰνδῷ καὶ Ἀρταξέρξης Θεμιστοκλεῖ τῷ Ἀθηναίῳ
καὶ Ῥωμαῖοι τῷ Λίβυϊ Μασσανάσσῃ. τοιγαροῦν ὧν
τοῖς ὅπλοις οὐκ ἐκρατήσαμεν, τούτους τῇ σῇ πίστει
προσηγαγόμεθα αὐτοκλήτους, καὶ ὥσπερ ἡ μαγνῆτις
λίθος ἡσυχῇ ἐφέλκεται τὰ σιδήρια, οὕτω καὶ αὐτὸς
ἀκονιτὶ ἐφειλκύσω τὸν Γέτην δυνάστην, καὶ ἥκει σοι
ἐθελοντὴς ὁ πάλαι σεμνὸς καὶ ὑψηλογνώμων ἱκέτης εἰς
191 a τὴν πόλιν τὴν βασιλίδα, οὗ τὸν πατέρα ὁ παμμεγέ-
θης Κωνσταντῖνος εἰκόνι ἀπεμειλίσσετο τῇ νῦν ἔτι ἀνα-
κειμένῃ πρὸς τῷ ὀπισθοδόμῳ τοῦ βουλευτηρίου. οὕτω
δόξα ἀγαθὴ βασιλεῖ πολλῶν ἀσπίδων δυνατωτέρα καὶ
ὑπάγεται ἐθελουσίους τοὺς τῆς ἀνάγκης καταφρονοῦν-
τας, καὶ οὐχ οὕτω σοφὸν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας

234, 1 καταψήχειν Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 715. Vulgo καταψύχειν. 14 τὸ δεῖμα] τὸ om. A. 21 Μασσανάσσῃ] μασσανάσῃ A. Μασανίσσῃ H. 32 σοφὸν βούλευμα] Ex Eurip. Antiopae fragm. 31. ubi σοφὸν ἓν βούλευμα.

νικᾷ ὡς εὐσέβεια καὶ φιλανθρωπία οὐ μόνον νικᾷ τὰς πολλὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ σώζει.

Μέμνημαι τόδε ἔργον ἐγὼ πάλαι, οὔτι νέον γε.

Ἀντωνίνῳ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι, ᾧ τοῦτο αὐτὸ b ἐπώνυμον ὁ εὐσεβὴς ἦν, τοῦ στρατεύματος ὑπὸ δίψους αὐτῷ πιεζομένου, ἀνασχὼν τὼ χεῖρε ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ταύτῃ, ἔφη, τῇ χειρὶ προὐτρεψάμην σε καὶ ἱκέτευσα τὸν ζωῆς δοτῆρα, ᾗ ζωὴν οὐκ ἀφειλόμην. καὶ οὕτω κατῄδεσε τὸν θεὸν τῇ εὐχῇ ὥστε ἐξ αἰθρίας ἧκον νεφέλαι ὑδροφοροῦσαι τοῖς στρατιώταις. καὶ εἶδον ἐγὼ ἐν γραφῇ εἰκόνα τοῦ ἔργου, τὸν μὲν αὐτοκράτορα προσευχόμενον ἐν τῇ φάλαγγι, τοὺς στρατιώτας δὲ τὰ κράνη τῷ ὄμβρῳ ὑποτιθέντας καὶ ἐμπιπλαμένους τοῦ c νάματος τοῦ θεοσδότου. τοσοῦτόν ἐστιν ἀγαθὸν τοῖς ὑπηκόοις δικαιότης τοῦ ἡγεμόνος, ὥσπερ αὖ πάλιν τοῦ μὴ ἀρεστοῦ τῷ θεῷ, μηδὲ ἀρεστὰ ἐργαζομένου ἄρχεται ἡ δίκη οὐκ ἀπ' αὐτοῦ εὐθὺς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀρχομένων.

Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ᾤχετο κῆλα θεοῖο,

καίτοι ὁ στρατὸς οὗτος οὐ συνηγορίαινε πρὸς τὸν Χρύσην τῷ Ἀγαμέμνονι, ἀλλὰ τοὐναντίον

καὶ ἐπευφήμησαν ἅπαντες
αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα. d

εἰ δ' αὖ καὶ ὁ στρατὸς ξυνηδίκει, ὅτι συνεχώρει, ἀλλὰ τούς γε ὀρεῖς καὶ τοὺς κύνας τί τοὺς ἀθῴους ὁ ὀϊστὸς ἐν τοῖς πρώτοις ἐπεπορεύετο; ἀλλὰ διδάσκει, ὡς ἔοικεν, Ὅμηρος ἡμᾶς τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν πλημμελήματα εἰς αὐτοὺς ἵστασθαι τοὺς πλημμελοῦντας, ταῖς δὲ τῶν βασιλέων ἀγνωμοσύναις ὑπεύθυνον γίνεσθαι καὶ τὸ ὑπήκοον. εἶτα ὥσπερ φῶς ἐκχεόμενον ἀκήρατον ἐξ ἀκηράτου λαμ- 192 a πτῆρος ἡ τῆς σῆς γνώμης ἀγαθοεργία ἅπαντας μὲν καταυγάζει καὶ τοὺς πόῤῥω καὶ τοὺς πλησίον, ἐκδηλότερον δὲ τοὺς ἀγχοῦ ἑστῶτας.

235, 3 πάλαι] Vulgo παλαιὸν. Correctum ex Iliad. ι, 527. 10 ἧκον A. ἦλθον H. 22 καὶ ἐπευφήμησαν A. καὶ om. H. 25 τί τοὺς ἀθῴους] γρ. καὶ τί μαθὼν margo A.

Οὐκοῦν οὐδὲ ὁ περιεστώς σε οὗτος χορὸς οὐδὲ οἱ τοῦ χοροῦ κορυφαῖοι δυσπρόσιτοί τε καὶ συννεφεῖς καὶ οὐ ῥᾴτεροι ἀτεχνῶς, ὥσπερ τοὺς δράκοντάς φασιν ἐν ταῖς χειαῖς κακὰ φάρμακα βεβρωκότας ζητεῖν ὅτῳ ἂν ἐγχρίψαιντο τὴν τοῦ ὀλέθρου παρασκευήν, ἀλλὰ ἅπασιν αὐτοῖς ὥσπερ νομίσμασιν ἡ σὴ εἰκὼν σεσήμανται
b καὶ εἰς ἓν λάμπει ὁ σὸς χαρακτὴρ τῇ πρὸς τὸ καλὸν εὐαγωγίᾳ, καὶ μεμίμηται ἕκαστος ᾗ δύναται τὸν ἀρχηγέτην ὥσπερ ὁ ἀρχηγέτης αὐτὸς τὸν θεόν. ἣν γὰρ ἔφη Πυθαγόρας ὁ Σάμιος εἰκόνα πρὸς θεὸν εἶναι ἀνθρώπους, μόνη, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν εὐποιία, πρὸς ἣν ἀνεπτέρωταί σοι αὐτοφυὴς καὶ αὐτοκέλευστος ἡ ψυχή, καὶ θᾶττον ἄν τις ἀπείποι ἀπαιτῶν ἢ σὺ διδοὺς καὶ ἐπινεύων. ἀλλ' ὅμως χρυσίον μὲν οἶσθα καὶ δωρεῖσθαι τοῖς ὑπηκόοις καὶ ἀφιέναι τοῖς ὑπευθύνοις, γλυκὺ δέ
c σοι καὶ τὰ ἐλλείμματα ἀπολύειν χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ ἵππων καὶ ὑφασμάτων, μόνα δὲ τὰ τῶν λόγων ἐλλείμματα οὐκ ἀνέχῃ οὔτε συγχωρεῖν οὔτε εἰς χρόνον τινὰ ἀνατίθεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ ταύτης μόνης τῆς εἰσφορᾶς δυσίατος ἄρα ἦσθα καὶ ἀπαραίτητος, καὶ οὐκ ἐπιτρέπεις τὴν εἴσπραξιν ταύτην ἀρχῇ τινι οὐδὲ στρατιώτῃ, ἀλλ' αὐτὸς στρατηγὸς, αὐτὸς ἀποδοχεὺς τῶν ὀφλημάτων τούτων, αὐτὸς ταμίας· οὐδὲ παραδίδως ἑτέροις φυλάττειν αὐτὰ ἃ ἂν εἰσπράξῃ, ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σεαυτοῦ
d κατασημαίνῃ καὶ θησαυρίζεις· καὶ διὰ τοῦτο ἄρα τοῦ εὖ ποιεῖν ἄπληστός σοι καὶ ἀκόρεστος ἐντέτηκεν ἐπιθυμία, ὅτι καλοῦ εὐποιία δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀθωπεύτοις ἐπαίνοις καὶ ἐλευθέροις, ἢ σὺ καταπυκνοῖς τὴν βασιλείαν ὅσαι ἡμέραι καὶ ὅσαι ὧραι. ὥστε εἴ τις ἀπαριθμήσειεν ὅσους μὲν ἐρρύσω ἀειφυγίας, ὅσους δὲ ἐξείλου θανάτου, ὅσοις δὲ ἐπανῆρας τοὺς πατρῴους οἴκους, ὅσοις δὲ ἐχορήγησας ἐκ τῶν ταμιείων ἀπορουμένοις, οὐκ ἐλάττονας τὸν ἀριθμὸν εὑρήσει τῶν ἡμερῶν ὧν βασιλεύεις.

230, 3 ἀτεχνῶς] ἐντυχεῖν Iacobsius. 6 σεσήμανται] ἐνσεσήμανται Iacobsius Lect. Stob. p. 41. 18 ἀνέχῃ A. ἀνέχεις H. 33 τὸν ἀριθμὸν add. A.

Καλὸν οὖν λόγον καὶ βασιλικὸν τὸν Τίτου τοῦ 193 a αὐτοκράτορος ἔργῳ ἁμιλλᾷ παραδραμεῖν, οὐ μόνον ἡμέραν ἀβασίλευτον μὴ παρελθεῖν, ᾗ οὐκ ἔνεστιν εὐποιία, ἀλλὰ μηδὲ ὥραν φιλονεικῶν. ἐῶ γὰρ ὅτι μηδὲ νύκτες αἱ σκοτειναὶ καὶ ἀφεγγεῖς τῆς σῆς βασιλείας, ἐν αἷς καθεύδειν ἐπ' ἄμφω ἔνεστι δειμάτων τε καὶ φροντίδων ἀπηλλαγμένους. ὥστε εἰ καθάπερ Τίτῳ ἐδόκει τοσαυτάκις καὶ σὺ βασιλεύεις ὁσάκις εὖ ποιεῖς, ἐγγὺς ἂν εἴης τοῦ ὑπεραίρειν τῷ πλήθει τοῦ χρόνου τὸν Σεβαστόν.

Ἐγὼ δὲ οὐ φαυλότερον τίθημι τούτων τὸν ἀριθμὸν b τῶν Ἀλεξάνδρου τροπαίων· ἐκείνῳ μὲν γὰρ καὶ Ἀντίπατρος ἠμφισβήτει καὶ Παρμενίων καὶ οἱ πεζέταιροι καὶ οἱ Ἀγριᾶνες, ταύτης δὲ μόνης τῆς νίκης αὐτουργὸς σὺ καὶ αὐτοκράτωρ, καὶ ταύτην ἐποικοδομῶν ἀεὶ καὶ συναύξων ἀναβήσῃ, ὥσπερ βαθμοῖς χρώμενος ταῖς εὐποιίαις, ὑψοῦ ἄνω καὶ ἐγγὺς τῆς αὐλῆς τοῦ Διός. οὗτοι γὰρ μόνοι οἱ βαθμοὶ ἀνάγουσιν εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχ Ὄσσα οὐδὲ Ὄλυμπος οὐδὲ Πήλιον, ἀλλόκοτοι ἀλ- c λοκότων ἀνθρώπων βουλαὶ καὶ ἐλπίδες· μόνῳ δὲ ἀμβατὸς οὐρανὸς ὅτῳ ἔνεστιν οἰκοδομεῖν τὴν ἀνάβασιν ταύτην εὐεργεσίαις ἀνθρώπων. καὶ περὶ τούτου μᾶλλον προσήκει ἀμφισβητεῖν τὴν Πυθίαν,

Δίζω εἴ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον

ἢ περὶ Λυκούργου τοῦ Σπαρτιάτου. Λυκοῦργος μὲν γάρ, εἰ καὶ λίαν κητώεσσα ἦν ἡ Λακεδαίμων, ἀλλὰ μίαν γε πόλιν ἐκ βίου ἀτάκτου συνήρμοσεν εἰς εὐνομίαν, σοὶ δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀνθρώπων πλείους αἱ d ὑπήκοοι πόλεις, καὶ εἰ ταύτας ἐμπλήσειας εὐδαιμονίας, οὐκέτι θωπεύοντες οὐδὲ ἐξαπατῶντες τὸ χρυσοῦν ὄνομά σοι τοῦτο προσάψομεν, τὴν θειότητα, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἀληθινῶς καὶ ἀθωπεύτως. θεοὶ γὰρ δοτῆρες ἐάων, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔργου αὐτοῖς κοινωνῶν ἐν τῷ αὐτῶν χορῷ ἐγγραφήσῃ, καὶ πᾶσαι ἔσονταί σοι ἐκεῖθεν αἱ ἐπωνυμίαι,

---

237, 13 πεζέταιροι] Vulgo πεζαίτεροι. 21 ταύτην A. αὐτὴν H. 24 Δίζω] Vide p. 97 d.

194 a ὁ σωτήρ, ὁ πολιεύς, ὁ ξένιος, ὁ ἱκέσιος, τοῦ Γερμανικοῦ ὑψηλότερα ὀνόματα καὶ τοῦ Σαρματικοῦ. ἥξουσι μὲν γὰρ καὶ αὗται αἱ ἐπιρρήσεις οὐκ εἰς μακράν, ἀλλ' ἥξουσί σοι σὺν τῷ Δείμῳ καὶ τῇ Ἐνυοῖ, δαίμοσι χθονίοις καὶ ἐπὶ γῆς διαιτωμένοις, οὓς ἀναγκαίους ποιεῖ κάκη ἀνθρώπων· ἐν οὐρανῷ δὲ οὔτε Δεῖμος οὔτε Ἐνυὼ οὔτε μὴν Κυδοιμὸς οὔτε Κῆρες. ἵνα γὰρ πηγαὶ ζωῆς, ἵνα πηγαὶ εὐδαιμονίας, πόρρω ἐκεῖθεν οὗτος ὁ χορὸς ἀπελήλαται. ἀλλ' οὔτε οἱ δύο πίθοι κατάκεινται ἐν
b Διὸς οὔδει, κηρῶν ἔμπλεοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, ὁ δὲ δειλῶν· κακῶν γὰρ οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ οὐρανῷ ταμιεῖον. ἀλλὰ τὸν ἕτερον πίθον αὐτοὶ μὲν ἐμπίπλαμεν, αὐτοὶ δὲ καὶ ἐκκενοῦμεν. ἢ δειξάτωσαν ἐν τῇ βουλῇ τοῦ βασιλέως πίθον καὶ στεναγμῶν καὶ δακρύων, ὥσπερ ἐγὼ ἂν ἐπιδείξαιμι ζωῆς καὶ ὄλβου καὶ πλούτου καὶ πρᾳότητος καὶ εὐδικίας πολλοὺς καὶ μεγάλους καὶ ὑπερχειλεῖς· ὧν ἀρυόμενος καὶ ἀπαντλῶν, ἐξ ὅσου τὴν ἁλουργίδα ἐνήψατο, οὐ λήγει ἐποχετεύων καὶ ἐπάρδων τοὺς ὑπηκόους. αἵματος δὲ οὐκ ἔνι πίθος αὐτῷ οὐδὲ δείματος οὐδὲ
c φρίκης, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἔλαθε κατορωρυγμένος μένει εὐρωτιῶν καὶ τὸ πῶμα αὐτῷ ἐπίκειται καὶ συνήλειπται, καὶ οὐκ ἀποκέκλεισται ἡ ἐλπὶς μόνη, τὰ δὲ κακὰ ἐκκέχυται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὐναντίον τὰ μὲν καθειργμένα κατασεσήμανται δεσμοῖς ἀλύτοις ἢ καὶ ἀδαμαντίνοις, ἐξέπτη δὲ ἡ ἐλπὶς μόνη τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἅπαντα πλέα ἐστὶν ἐλπίδος ἀγαθῆς.

Ὀρφανία δὲ ὄνομα φροῦδον καὶ οὐδεὶς ἀπάτωρ τά γε νῦν, ἀλλὰ καὶ οἷς ἀνάγκη τις οὐκ εὐδαίμων νηπίοις ταύτην ἐπέκλωσε τὴν δυσποτμίαν ἀντὶ ἰδιώτου
d πατρὸς ἀντηλλάττοντο βασιλέα. κληρονομεῖν δὲ παῖδας γονέων τὰ μὲν ἄλλα σύμπαντα ἐᾷς, τὰ δὲ ἐγκλήματα μόνα οὐ συγχωρεῖς, ἀλλὰ συναποθνήσκει τοῖς πλημμελήσασι καὶ οὐ γίνεται τῶν πταισάντων μακροβιώτερα, οὐδὲ εἰσπράττῃ δίκας ἀδικημάτων τοὺς κολασθησομένους προγενεστέρων.

238, 14 ἐγὼ add. A. 34 τοῦ κολασθησομένου F. A. Wolfius.

Πλέομεν δὲ ὥσπερ ἐν νηὶ δυοῖν κυβερνήταιν ἐφεστηκότων τῇ ναυτιλίᾳ πρὸς τὸν ἐξαίφνης ἐπιπεσόντα χειμῶνα, καὶ τῶν κυμάτων τὰ μὲν κατεστόρεσται ἤδη, τὰ δὲ οὐχ οὕτω κορυφοῦται καὶ ἀγριαίνει. εὖ γὰρ 195 a ποιοῦντες ἐκ κοίλης νεὼς ἐπὶ τὰ ἰκρία ἄμφω ἀναβεβήκατον, ἔνθεν ἄποπτον ἅπαν τὸ πέλαγος, οὗ μὲν τραχὺς ὁ κλύδων, οὗ δὲ ἄρχεται γαληνιᾶν. περισκοποῦντε οὖν κύκλῳ καὶ περιαθροῦντε ἀντιλαμβάνεσθον τῶν οἰάκων· παρειλήφατον γὰρ τὴν ναῦν οὐχ ὁρμοῦσαν ἐν λιμέσιν ἐφ᾽ ἡσυχίας οὐδὲ πλέουσαν οὐρῷ εὐκραεῖ καὶ πλησιστίῳ, ἀλλὰ τρικυμίας ἁπανταχόθεν ἐπηγερμένης καὶ ζεούσης τῆς θαλάσσης ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ τῶν τοίχων ἤδη πεπονηκότων· καὶ δεῖ σφῷν τῆς ἄκρας ἐπιστήμης καὶ τλημοσύνης μᾶλλον ἢ Ἀντιόχῳ τε καὶ Ἀρί- b στωνι. ἰδοὺ γὰρ πηλίκη ἡ ναῦς, ἣν κυβερνᾶτον, καὶ ὁπόσοι οἱ ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ ἐμπλέοντες καὶ ὁπηλίκαι τῷ σκάφει ἐπικρέμανται καταιγίδες. ὕπνου οὖν οὔπω καιρὸς οὐδὲ ῥᾳστώνης οὐδὲ ᾠδῆς οὐδὲ κρατήρων. ἀλλὰ ταῦτα ἅπαντα γαλήνης παραμυθία καὶ ἡδύσματα, ἡνίκα οὐ κίνδυνος καὶ τῷ κυβερνήτῃ ἀποθαρρεῖν καὶ τοῖς ναύταις παρεῖναι τὰς κώπας, τηνικαῦτα δὲ οὐ χαλεπὸν καὶ τῷ ἐσχαρεῖ καὶ τῷ θαλαμίᾳ μεταλαμβάνειν τοὺς οἴακας· οὐ γὰρ δεῖται ἀκριβοῦς τέχνης ἡ πολλὴ γαλήνη· c ὅταν δὲ

σὺν δ᾽ Εὖρός τε Νότος τε πνεύσῃ Ζέφυρός τε δυσαής,

τότε δὴ τότε

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς εἰς Κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς,

ἀλλὰ τοῦ κυβερνητικωτάτου καὶ ἀγρυπνητικωτάτου, καὶ ᾧ πειθήνιοι μὲν οἱ ἐρέται, πειθήνιος δὲ ὁ πρῳρεύς, εἴκει δὲ αὐτοῦ τοῖς νεύμασι καὶ ὁ τῇ πρύμνῃ ἐπιστατῶν, κεῖνται δὲ οἱ κάλοι καὶ οἱ πρότονοι καὶ οἱ πόδες εὖ καὶ ἐπισταμένως διακεκριμένοι, ὥστε προχείρους εἶναι

230, 2 ἐξαίφνης A. ἐφεξῆς H. 25 σὺν δ᾽ A cum Homero Odyss. ε, 295. σὺν τ᾽ H. 27 ἔσθ᾽] ἔσται A.

πρὸς τὴν ἐπιοῦσαν χρείαν καὶ τὰς ἐμβολὰς τῶν πνευμάτων.

d *Ὅπερ οὖν ἐν νηὶ κυβερνητικὴ τέχνη ἐστὶ, τοῦτο ἐν πόλει ἀρχικὴ ἀρετή. καὶ δεῖ ταύτην καὶ ἑκοῦσαν πείθεσθαι καὶ ἄκουσαν συναναγκάζειν, ὡς ἂν μὴ πόρρω ἀποστατοίη τῆς τῶν κοινῶν ἐπιμελείας. ἀρετὴ δὲ εἰς τὰ κοινὰ ἑλκομένη καὶ φύεται μᾶλλον καὶ ἐκπονεῖται· ἀσκεῖται γὰρ ἀεὶ τὸ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. καὶ τηνικαῦτα δῆλόν ἐστι σοφῶς εἰρημένον τὸ, ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν βασιλέων. ταχεῖα*
196 a *γὰρ ἦν καὶ τῷ πλήθει πρὸς τὰ ἔντιμα ἡ ἐπίδοσις. τρέφει δὲ ἀρετὴν οὐ τιμὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ μελέτη καὶ προσεδρεία, καὶ τὸ ἐνδιατρίβειν τῷ ἔργῳ ὃ προχειρίζεται. εἰ δὲ ἅμα τε ἀναβαίνοι ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ ἀπαλλάττοιτο, ἐκλάμπουσα ἀκαρῆ καὶ σεμνυνομένη ὠκύμορον καὶ ἠλιτόμηνον κάλλος, οὐ πολλοὺς ἂν κινήσειεν ἐραστάς. χρὴ οὖν αὐτὴν ἐοικέναι δολιχοδρόμῳ μᾶλλον ἢ σταδιεῖ, καὶ μὴ πρώτῃ εὐθὺς νύσσῃ καταπαύειν, ἀλλ᾽ ἐπιέναι πλείονας κύκλους. οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον ἐκφή-*
b *νειε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγλαΐαν. ὁρῶμεν δὲ καὶ τοὺς ἡνιόχους ὅτι ἐν χρόνῳ τοὺς ἵππους καταμανθάνουσι καὶ πρὸς ὅ τι ἔργον ἑκάστῳ χρηστέον.*

Ἀνδρὶ δὲ πόλεις καὶ δήμους ἡνιοχοῦντι πλείονος δεῖ ἐμπειρίας τῶν ὑπηκόων, ἢ ἀνάγκη αὐτῷ ἔσται πολλάκις τὰ χαλινὰ ἐπαλλάττειν καὶ τὰς ἡνίας, καὶ τὰ μὲν πρόσω μὴ πάνυ ὁρᾶν, ὀπίσω δὲ ἀεὶ τετράφθαι τῇ γνώμῃ πρὸς τοὺς διώκοντας, ὁπότε ἐπιδραμόντες τοῦ δίφρου αὐτὸν ἐκβαλοῦσιν οὗ ἐπιβέβηκε. οὔτ᾽ οὖν
c *ἔργον ὑπάξεται ἀχρόνως ὃ χρόνου δεόμενον οἶδεν οὔτε δικάσει πρᾴως οὔτε εἰσπράξεται εὐμενῶς. τὸ γὰρ πρᾴως αὐτῷ πανταχοῦ ἡ σπουδὴ οὐ συγχωρήσει καὶ τὸ δέος*

240, 4 *πόλει ἀρχικὴ* Harduinus. Vulgo *πολιαρχικῇ.* 8 *ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον* add. A. Conf. p. 204 a. 13 *ὃ* A. *ᾧ* H. 17 *δολιχοδρόμῳ] δολιχοδρόμος λέγεται ὁ πεζοδρόμος, σταδιεὺς δὲ ὁ τὸ στάδιον ἀνύων. ἢ δολιχοδρόμος ὁ πολλοὺς κύκλους ἑλίσσων δρόμου.* schol. A. 19 *ἐπιέναι* Harduinus. Vulgo *ἐφιέναι.* 29 *ὑπάξεται] ἐπάξεται* F. A. Wolfius.

τῶν κατὰ πόδας ἐπελαυνόντων. κολοβὰ οὖν καὶ ἀτελῆ σύμπαντα τὰ τῶν τοιούτων ἀρχόντων ἐγχειρήματα καὶ ἠλιτόμηνα ἀτεχνῶς, ἅτε καὶ αὐτῶν ἠλιτομήνων. δεῖ δὲ οὔτε ἵππων οὔτε ὅπλων ὑμῖν οὕτως ἀκριβῶς ἐξητασμένων ὡς ἀνδρῶν, ὅσοι διαλαγχάνουσι τὰς τῶν θεῶν ἐπιτροπείας. θεῷ μὲν γὰρ οὔτε ὀφθαλμοὶ οὔτε ὦτα διακονοῦνται οὔτε γνώμη σώματι ἐνδεδεμένη, ἀλλὰ πάρεστιν ἁπανταχοῦ, ὅλως ἄφετος καὶ ἀκώλυτος, τῷ κόσμῳ d ἐπιστατῶν, οὐ βασιλεύει. καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ πολλὴ ῥᾳστώνη καὶ βαίνοντι δι' ἀψόφου κελεύθου κατὰ δίκην τὰ θνητῶν ἄγειν. ἀνθρώπῳ δὲ ἄρχοντι καὶ συνάρχοντι σχεδὸν ἁπάσης γῆς καὶ θαλάσσης πολλὰ μὲν ὦτα ὑπηρετοῦντα ἔχειν ἀνάγκη, πολλοὺς δὲ ὀφθαλμούς· ἢ οὐκ ἂν ἄλλως ἐξαρκοίη πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς. χρὴ οὖν μάλιστα ὑγιαίνειν τούτου τοὺς ὀφθαλμούς, *** ὅτι 197 a χρὴ μάλιστα ὑγιαίνειν τὰς ἀκοὰς καὶ τὰ σὰ ὄμματα. καὶ οὕτω δὴ πεφραγμένω ἄμφω πρός τε ἕω καὶ πρὸς ἑσπέραν ἴσα βαίνοντε, φρονοῦντε, τὴν ἀγαθὴν ἅμιλλαν ἁμιλλωμένω, ἐπανάξετον οὐ σὺν πολλῷ πόνῳ εἰς τὴν προτέραν τάξιν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν καὶ τὰ τραύματα ἐξακέσεσθον, ἃ τέτρωται πρὸ τῆς σφῷν ἐπιστασίας, ὁρμηθέντες ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ εἰσθλίψαντες εἴ τι ἐν μέσῳ τοῦ δυσωνύμου καὶ ἀθεμίτου φύλου ἀπορραγὲν λείψανον ἐμμεμένηκεν. ἔχειν δὲ χρὴ θυμὸν ἀγαθόν. b Ῥωμαίων γὰρ οὔπω βάρβαροι κεκρατήκασιν, ἀλλὰ τάξις ἀταξίας κρείττων ἐφάνη καὶ κόσμος ἀκοσμίας καὶ θάμβους θαρραλεότης καὶ τὸ εὐπειθὲς τοῦ δυσηκόου. ταῦτα γὰρ τὰ ὅπλα, οἷς νικῶσιν ἄνθρωποι ἀνθρώπους. ἀσπίδες δὲ ἐπίχρυσοι καὶ ἐπάργυροι καὶ λίθοι ἀστράπτοντες καὶ ἵππος σιδήρῳ ἠμφιεσμένη οὐχ ὅπλα ἄρα ἐστίν, ἀλλ' ἆθλα τῶν νικᾶν ἐπισταμένων.

Χρυσὸν δ' Ἀχιλεὺς ἐκόμισσε δαΐφρων.

καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν τὰ τῆς ἀρετῆς ὅπλα ἐπικρατέστερα c

241, 10 δι' ἀψόφου κελεύθου A. διαφόρους κελεύθους H. Est ex Euripidis Troad. v. 887. 15 Indicavi lacunam. 21 ἐξακέσεσθον] ἐξακέσασθον A. 32 Χρυσὸν] Iliad. β, 875.

καὶ ἐγγυώτερα εἶναι ὧν δημιουργοῦσιν ἀσπιδοπηγοὶ καὶ χαλκοτύποι. τάξιν καὶ τόλμαν καὶ εὐπείθειαν εἰς τὴν φάλαγγα ὑμῖν ἐπανακτέον, καὶ ταύταις ἐπανιούσαις συνεπανήξει εὐθὺς καὶ ἡ νίκη. ἀδελφαὶ γὰρ ἀλλήλων καὶ συστρατιώτιδες καὶ συναυλίζονται τὰ πολλὰ ἐν τοῖς στρατοπέδοις, καὶ σπάνιον εἴ ποτε ἀποσκηνοῖντο νίκη καὶ ἀρετή.

Λακεδαιμονίοις τοῖς πάλαι πολέμῳ πιεζομένοις ὑπὸ d Μεσσηνίων ἀνεῖλεν ὁ θεὸς συμμαχίαν αἰτεῖσθαι Ἀθήνηθεν. πρεσβευσαμένοις δὲ τοῖς Λάκωσιν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ συμμαχίαν τὴν πυθόχρηστον αἰτησαμένοις οὐχ ὁπλίτας ἔδοσαν οὐδὲ ἱππέας οὐδὲ μὰ Δία ψιλοὺς ἢ γυμνῆτας, ἀλλὰ Τυρταῖον τὸν ποιητήν. ᾔδεισαν γὰρ ἅτε σοφοὶ ὄντες Ἀθηναῖοι τοῖς μὲν σώμασι Λακεδαιμονίους Μεσσηνίων οὐχ ἡττωμένους, θάρσει δὲ καὶ προθυμίᾳ βελτίους γίνεσθαι καὶ ἰσαρίθμους ἰσαρίθμων καὶ πολλῷ 198 a ἐλάττους πλειόνων, ὥσπερ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Λάκωνες τετρακόσιοι ὄντες οὐκ εἶξαν μυριάσι βαρβάρων ἀναριθμήτοις, οὐ Λούκουλλος Τιγράνῃ, οὐδὲ Πομπήιος Μιθριδάτῃ οὐδὲ Καῖσαρ Γαλάταις οὐδὲ ἱππάρχων Σαυρομάταις. ἀναστῆσαι δὲ τούτους ἐπτηχότας καὶ ἀνεγεῖραι αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον ζῆλον ἀναγαγεῖν ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ Τυρταῖος, ἱκανωτέρα δὲ φιλοσοφία.

Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέ περ ὑμῖν
ἀνδράσιν ὡμίλησα· καὶ οὔ ποτέ μ᾽ οἵ γ᾽ ἀθέριζον,

ἀτὰρ δὴ καὶ τῷ σῷ ἀρχηγέτῃ. καί μοι ἔδοξεν ὑπερφυῶς b ὁ νεανίας τά τε ἄλλα ἀγαστὸς εἶναι καὶ ἐξεταστὴς τοῦ ὁμοίου, ὅς γε οὐκ ἐν αἵματος ἀγχιστείᾳ τίθεται τὸ ξυγγενές, ἀλλ᾽ ἐν τρόπου φιλαληθείᾳ. ὥστε εἰ μὴ τῷ κάλλει τοῦ σώματος διηλλάττετον, κατά γε τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἑνὶ ἂν ἔφην βασιλεῖ ἐντετυχηκέναι, πρός τε

242, 1 ἐγγυώτερα] ἐξεγγυωτέρα πραότης dixit orat. XXXIV. p. 60. ed. Mai. 6 ἀποσκηνοῖντο] ἀποσκηνοῖτο A. 9 Μεσσηνίων] Vulgo Μεσηνίων hic et infra. 17 οὗτοι add. A. 19 οὐδὲ Πομπήιος — Γαλάταις add. A. 23 ἱκανωτέρα] ἱκανώτερος A. 25 Ἤδη] Iliad. α, 260. 28 ἀγαστὸς A. ἀγαθὸς H.

τῷ Ῥήνῳ καὶ πρὸς τῷ Τίγρητι. τῷ τοι διατέτασθον
ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς τὸν Τίγρητα καὶ ἐκ τῆς ἑσπέρας
εἰς ἕω ὥσπερ κέρας ἐν Ἀμαλθείας, μία ψυχὴ καὶ μία
γνώμη, ἐν ξυνωρίδι αὐτοκρατόρων, ᾗ καὶ ὁ παρήορος
ἀκολουθήσει, ζωοδόται καὶ ὀλβοδόται, ἐφάμιλλοι ἀγω-
νισταὶ φιλανθρωπίας. ἀλλ', ὦ ἀγαθοί, τὴν λήμην c
ὑμῶν ἀφαιρετέον ἧς χορηγεῖτε κηδεμονίας, ὅση ὑποβέ-
βηκεν ἔτι καὶ ἐγκάθηται δυσθανατῶσα. λέγω οὖν πα-
ραστησάμενος τὸν Τυρταῖον καὶ τὸν Τυρταίου μεγαλο-
φωνότερον Ὅμηρον·

Ὢ πόποι, ἦ μέγα θαῦμα τόδ' ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι
δεινόν, ὃ οὔποτ' ἔγωγε τελευτήσεσθαι ἔφασκον,
Τρῶας ἐφ' ἡμετέρας ἰέναι πόλεις, οἳ τὸ πάρος περ
φυζακινοῖς ἐλάφοισιν ἐῴκεσαν. d

καὶ

Ἀτρείδη, σὺ δὲ ὡς πρὶν ἔχων ἀστεμφέα βουλήν,
ἄρχευ Ἀργείοισι κατὰ κρατερὰς ὑσμίνας.

παράγγελλε δὲ ἐξ Ὁμήρου μὲν τοῖς στρατιώταις,

Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω·

ἐκ φιλοσοφίας δέ, ὅτι θηξάσθω μὲν καὶ τὸ δόρυ εὖ, 199 a
θηξάσθω δὲ πρὸ τοῦ δόρατος τὸν θυμόν, καὶ θέσθω
μὲν εὖ τὴν ἀσπίδα, θέσθω δὲ πρὸ τῆς ἀσπίδος τὴν
εὐψυχίαν. καὶ ταῦτα παραγγέλλων καὶ παρεγγυῶν,

Ἐξελάσεις ἐνθένδε κύνας κηρεσσιφορήτους
οὓς κῆρες φορέουσι,

καὶ οἴσουσ' ἐπὶ τὸν Ἴστρον,

Ὄφρα τις ἐρρίγῃσι καὶ ὀψιγόνων ἀνθρώπων
ξεινοδόχον κακὰ ῥέξαι, ὅ κεν φιλότητα παράσχῃ. b

243, 1 *διατέτασθον*] *διατέτατον* A. 4 *ὁ παρήορος* A. *ὁ* om. H. 6 *ἀλλ', ὦ ἀγαθοί —*] „Hortatur Augustos ut reliquias barbarorum, Romano imperio adhuc inhaerentes, tollant haud secus ac *λήμην*, i. e. gramiam aut glamam ex oculis. Notum Periclis dictum de Aegina insula.“ Iacobsius. 7 *ὑμῶν* A. *ἡμῶν* H. 11 *Ὢ*] Iliad. *ν*, 99. 16 *Ἀτρείδη*] Iliad. *β*, 344. 19 *Εὖ*] Iliad. *β*, 382. 24 *Ἐξελάσεις*] Iliad. *θ*, 527. 27 *Ὄφρα*] Iliad. *γ*, 353.

XVI.

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΤΩΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΠΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΑΤΟΡΝΙΝΟΥ.

---

c *Πολλάκις ἐβουλευσάμην κατ' ἐμαυτὸν ὅτι μοι καὶ τοῦ σώματος πεπονηκότος καὶ τοῦ γήρως ἐπιδιδόντος καταθετέον ἤδη τὴν πινακίδα καὶ ἀφεκτέον τοῦ διοχλεῖν ἔτι τὰς βασιλέως ἀκοὰς ἐπὶ τοῖς λόγοις. καὶ γὰρ εἴ τινα χρὴ αὐτῷ γενέσθαι παρὰ φιλοσοφίας συντέλειαν, αὐτὴ προεκτέτισται ἱκανῶς. ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἡμέρας ἐκείνης αὐτόπτης κατέστην, ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην εἰσῆγεν, ὥσπερ ἐν τελετῇ ἀψοφητὶ καὶ ἀπραγμόνως, ἤδη παντελῶς δυσελπιστοῦσι καὶ παρέδωκε τοὺς βαρβάρους ἐξισταμένους ἐθελοντὰς τοῦ σιδήρου, καὶ ταῦτα εἴδομεν ὕπαρ καὶ ἐναργῶς, ἃ τέως ἐπὶ τῶν πινάκων γράφοντες ἐγινόμεθα,*
d *οὐχ οἷός τέ εἰμι κατέχειν ἐμαυτόν, οὐδὲ τὸ γῆρας αἰσχύνομαι κατ' Εὐριπίδην μέλλων χορεύειν. καὶ γὰρ ἂν σχέτλιον εἴη ἀντέχοντι μὲν ἔτι πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπικελεύεσθαι, κρατήσαντα δὲ μὴ στεφανοῦν, καὶ πραγματευόμενον μὲν τὴν εἰρήνην τεθαυμακέναι, τοὔργον δὲ ἐπιθέντος ὀλιγωρεῖν, ὥσπερ εἴ τινα ἐν τοῖς σταδίοις ἀγωνιστὴν προυμαχόμενον μὲν ἐν τῇ κονίστρᾳ τοῖς ἀν-*
200a *ταγωνισταῖς ἐπῄνουν, καταβαλόντα δὲ καὶ κρείττω γεγενημένον κηρύττειν ἀπώκνουν.*

244, 6 ἐπὶ A. εἰς H. 16 *Εὐριπίδην*] Bacchar. v. 204. 20 *ἐπιθέντος*] ἀποδόντος F. A. Wolfius. τοῖς σταδίοις — κονίστρᾳ add. A.

Ἤδη δὲ ἐπὶ τούτοις προθυμουμένῳ προσάγειν τὴν χεῖρα τῷ γραμματίῳ καὶ ἀναπειρᾶσθαι, εἰ ἐμοὶ τοῦ λέγειν ἡ δύναμις τοσούτῳ κλύδωνι τοῦ σώματος παραμεμένηκεν, ἐπάγει βασιλεὺς ἑτέραν γλυκεῖαν ἀνάγκην, τὸν στρατηγὸν ἀνειπὼν εἰς τὴν ἐπώνυμον τοῦ ἔτους ἀρχήν· ᾧ πάλαι μὲν ὑπόχρεως ἦν, καιρὸν δὲ ἐζήτουν ἐπιτήδειον τῆς ἐκτίσεως, οὐ κατὰ μόνον τὸ κοινὸν ὄφλημα τῶν λόγων, ὃ τοῖς ὅπλοις ὀφλισκάνουσι δικαίως προβεβηκόσιν αὐτῶν καὶ προασπίζουσιν, ἀλλ' ἦν ἄρα b καὶ τἀμὰ ἴδια πλείω καὶ πλεῖν ἢ τριάκοντα ὅλων ἐνιαυτῶν χρέως ηὐξημένον. ἄρτι τε γὰρ ἀρχόμενον παριέναι εἰς τὰ βασίλεια ἐξενάγει καὶ γνώριμον ἤδη γεγενημένον συνεπηνώρθου, καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐπὶ τῆς εὐδαίμονος ταύτης ἀρχῆς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἐκλέλοιπε, συμπροθυμουμένου βασιλέως τε καὶ τοῖς πολλοῖς ἐντιμότερον καταστῆσαι. καὶ δῆτά μοι δεινὸν κατεφάνη τὴν μὲν βουλὴν εὐθὺς εἰσελθοῦσαν, ἡνίκα αὐτὸν ἀνεῖπεν ὁ αὐτοκράτωρ, δοῦναι τὰ πρέποντα χαριστήρια, c ἡμᾶς δὲ καὶ τότε ἄκοντας ἐλλείπειν καὶ νῦν ἑκόντας ἀποκνήσασθαι, ἀλλὰ μὴ δι' ἑνὸς τοῦ παρόντος λόγου καὶ τὸν στρατηγὸν ἅμα ἐπαινέσασθαι καὶ πολλῷ μᾶλλον τὸν βασιλέα. ὅταν γὰρ ὁ λαβὼν ἄξιος φαίνηται τῶν τηλικούτων, θαυμαστὴ τοῦ διδόντος ἡ ψῆφος, καὶ τὸ δικαίως τιμῆς τυχεῖν μείων ἔπαινος τοῦ τετυχηκότος ἢ τοῦ διδόντος.

Εἴσεισι δὲ νῦν ἡ βουλὴ δι' ἡμῶν καὶ τοῖς ἐπὶ καιροῦ τότε ῥηθεῖσι προστίθησι τὰ ἐκ τῆς σχολῆς. τὴν γὰρ ἡμετέραν φωνὴν τῆς γερουσίας φωνὴν νομιστέον. d οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῳ τῳ προΐσταται ἡμῶν ἢ ἐπὶ τοῖς λόγοις· ὥστε τὰ μὲν ῥήματα ἴσως ἐμαυτοῦ φθέγγομαι, ἡ γνώμη δὲ κοινὴ καὶ τῶν ἀκουόντων ἐστίν, ἣν μίαν

245, 11 χρέως add. A. ηὔξημένον A. ηὐξημένα H. 14 οὔτε μέγα] Vulgo οὐ μέγα. 15 τε] ὥστε Harduinus. ἐμὲ Reiskius. „Fort. τούτῳ τε, et imperatori et populo.“ Iacobsius. 24 μείων F. A. Wolfius. Vulgo μείζων. οὐ μείζων Harduinus. 26 ἐπὶ καιροῦ Harduinus. Vulgo Ἐπικούρου.

ἔχοντες ἅπαντες εἰσεληλύθαμεν. λέγεται μὲν οὖν παρὰ
πολλῶν ὡς λόγος ἐστὶν ἔργου σκιὰ καὶ οὐδαμῶς ἀντίρ-
ροπον χαριστήριον· ἐγὼ δὲ ὅταν ἴδω τὸν περιεστῶτα
201 a χορὸν καὶ τὸν τοῦ χοροῦ προκαθήμενον, οὐκ αὐτῷ
μόνῳ φαίην ἂν τῷ μέτρῳ, ἀλλὰ πολὺ καὶ λῷον ἀπο-
διδόναι. οὐ γὰρ σύλλογόν τινα παντοδαπῶν ἀνθρώ-
πων συναγαγὼν οὐδὲ εἰς θέατρον ἀποπεμπόμενον εἰσ-
φρήσας, ὥσπερ τις ῥήτωρ ἢ σοφιστὴς, περαίνων τὸ
προκείμενον, ἀλλ' ἱερὸς μὲν ὁ λόγος, ἱερὰ δὲ ἡ ποιή-
σασα τέχνη τὸν λόγον, ἱερὸς δὲ ὁ νεὼς, εἰς ὃν ἐλήλυ-
θα· Ζεὺς δὲ βασίλειος ἀκροατὴς καὶ μετὰ τοῦ Διὸς
αὐτὸς βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ μετ' αὐτὸν δορυφορία.
ἀρχαὶ μὲν αὗται ἀεὶ μέγισται πάρεισι καὶ ἐφάμιλλοι·
b ξυνωρὶς δὲ τῶν στρατηγῶν, ὧν ὁ μὲν ξυγχωρεῖ τοῖς
πρεσβείοις τῆς ἡλικίας καὶ νενόμικεν ἐνέχυρον τῆς αὐτοῦ
τιμῆς τὴν τοῦδε προειληφυῖαν, τῷ δὲ οὐκ ἀπ' ἐλπίδος
ἐστὶ τὸ ἔπαθλον· δίκη δὲ πάρεδρος βασιλείας καὶ κόσ-
μος τῆς αὐλῆς καὶ μεγαλοδωρίας χορηγοὶ καὶ μεγαλο-
πρεπείας ταμίαι. ἐπὶ τοιούτου μὲν τοῦ κορυφαίου, τοι-
ούτου δὲ τοῦ θεάτρου, ἐκ φιλοσοφίας δὲ εἰσιόντος τοῦ
χαριστηρίου, ἧς καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς ἐν μεγάλῳ ποιοῦν-
ται τὰ ἀναθήματα, οὐ μικρὰν ἔτι τὴν ἀντίδοσιν ὑπο-
c ληπτέον οὐδὲ ἐνάριθμον ταῖς λοιπαῖς οὐδὲ χρυσίου πά-
ρισον ἢ ἀργυρίου ταλάντοις οὐδὲ ἵππων ζεύγεσι πολυ-
τιμήτοις. οὐδὲ γὰρ ὁ τὴν ἵππον τὴν Αἴθην δωρησά-
μενος Ἀγαμέμνονι Σικυώνιος Ἐχέπωλος τοῦ λειποστρα-
τίου οὐδὲ Κινύρας ὁ τὸν θώρακα ἀοίδιμον αὐτοῦ τὴν
στρατείαν ποιοῦσιν, ἀλλ' Ὅμηρός ἐστι δι' ὃν παρέσκη-
κεν ἔτι τῶν πράξεων ἐκείνων ἀκραιφνὴς καὶ ζῶσα ἡ
μνήμη.

Εἰ δὲ σεμνὸν ἦν Ἀλκιβιάδῃ καὶ Περικλεῖ καὶ Θε-
d μιστοκλεῖ τὸ στεφανοῦσθαι Ἀθήνησιν ἐν τῷ θεάτρῳ

246, 4 αὐτῷ — τῷ μέτρῳ] Imitatio versus Hesiodei Ἔργ. 357. cuius alia exempla collegit Iacobsius in Wolfii Anal. vol. I. p. 250. 6 παντοδαπῶν] τουτέστι περισυνηγμένων gl. A. 7 ἀποπεμπόμενον] ἤγουν μισούμενον gl. A. 13 ἀεὶ] αἱ Iacobsius. 20 τοιούτου δὲ] τοσούτου δὲ A.

ὑπὸ κήρυκι δημοσίῳ καὶ μάρτυρα ποιεῖσθαι τὸν Ἄρειον πάγον ἢ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων ἢ τὸν ἀνεξέταστον δῆμον, πῶς οὐ μεῖζω πολλῷ καὶ σεμνότερον τὸν ἁπάντων κύριον καὶ προστάτην καὶ λόγων καὶ ἔργων μάρτυρα ποιεῖσθαι καὶ ἀκουστὴν τοῦ παρὰ φιλοσοφίας κηρύγματος, μᾶλλον δὲ αὐτὸν πρῶτον προηχοῦντα καὶ προεκλάμποντα, ὥσπερ τὴν ἀγαθὴν τύχην προγράφουσι τῶν ψηφισμάτων. αὐτὴν γὰρ δὴ τοῖς λόγοις τούτοις τὴν 202 a ἀφορμὴν τίς ἄλλος δέδωκεν ἢ βασιλεύς; τίς δὲ ὑπέμνησεν ἡμᾶς τῶν ὀφειλομένων τῷ στρατηγῷ χαριστηρίων; οὐχ ὁ πρῶτος ἐκτίσας τῷ ἀνδρὶ τὰ χαριστήρια; ἀρετὴν δὲ ἀμείβεσθαι ἐπαξίως μόνης βασιλείας καὶ φιλοσοφίας ἐστίν. ἐλευθέρα γὰρ παρὰ τούτων καὶ ἀδέκαστος ἡ μαρτυρία. αἱ δὲ ἐν χρήμασι καὶ ῥήμασι κομψευομένοις ἀγεννεῖς ἅπασαι κολακεῖαι καὶ ἄπιστοι καὶ ὕποπτοι τοῖς ἀκούουσιν. οὗτος δὲ Ὀλυμπιακὸς ἀτεχνῶς κότινος καὶ b ὁ στέφανος παρὰ τῷ Πισαίῳ Διί. οὐ γὰρ θέμις ψευδῶς τι καταχαρίσασθαι οὔτε τῷ κρατοῦντι τῶν ὅλων οὔτε τῷ διώκοντι τὴν ἀλήθειαν. καὶ ὁ ταύτης τυχὼν τῆς ἐργασίας κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν ἀστέρα λαμπρὸν παμφαίνησι καὶ ἀρίζηλοι αὐτοῦ αἱ αὐγαί. καὶ οὐκ ἂν αὐτὰς ὑποδράμοι οὔτε ζόφος οὔτε νεφέλη, ἀλλὰ διωθεῖται τὴν λήθην μᾶλλον ἢ τὴν ἀχλὺν ὁ μέγας ἥλιος.

Ὅμηρος μὲν οὖν ἐρωτῶν τὰς Μούσας, ὅστις ἄριστος ἦν τῶν Ἑλλήνων, εἶτα οὐκ ἀποτόμως ἀποφαινό- c μενος τὰ δοκοῦντα, ἀλλ' ἐξελόμενος τὸν Ἀχιλλέα διὰ τὴν μῆνιν, καὶ τὰ πρῶτα δοὺς ἀντὶ δευτερείων τῷ Αἴαντι, ἀμφίβολον πεποίηκεν αὐτοῦ τὴν ψῆφον. πλέκει δὲ καὶ περὶ τῶν ἵππων τὴν αὐτὴν μηχανήν, ἀποδιδοὺς μὲν ταῖς Εὐμήλου τὰ ἀριστεῖα, τῶν δὲ τοῦ Πηλέως μὴ ἀφαιρούμενος. βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐπισκοτήσας τῇ ψήφῳ οὐδὲ λοξὴν καὶ ἀμφίβολον ἐνεγκών, ἡνίκα ἐχρῆν τὸν ἄριστον ἀνειπεῖν, ἀνεῖπεν ὃν οἴεται λαμπρᾷ τῇ φωνῇ. καὶ τό γε διαφέρον τῆς ἀναρρήσεως· ἀνθ' ἑαυτοῦ γὰρ d

---

247, 13 παρὰ τούτων add. A. 17 Πισαίῳ] Vulgo Πισσαίῳ. 20 λαμπρὸν A cum Homero Iliad. ε, 6. λαμπρῶς H.

αὐτὸν ἀνεκήρυξε καὶ μετέθηκε τὴν αὐτῷ προσενενηγμένην
τιμὴν ὑπὸ τοῦ κοινωνοῦ τῆς βασιλείας εἰς τὸν ἰδιώτην,
αὐτῷ μὲν ἐπ' ἐξουσίας κεῖσθαι τὸ γέρας τοῦτο πεπιστευ-
κώς, ζητῶν δὲ ὅπως ἂν ὃ μηδεὶς πώποτε ἐδωρήσατο
βασιλεὺς τῷ λίαν ὑπ' αὐτοῦ τιμηθέντι, τοῦτο αὐτὸς
φανείη καὶ ἐξευρὼν καὶ δωρησάμενος.

203a Ὑπατείαν μὲν οὖν δὴ πολλοὺς αὐτοκράτορας πολ-
λοῖς τῶν ὁμοτίμων ἴσμεν παρεσχημένους, ὑπατείαν δὲ
τὴν αὐτῷ λαχοῦσαν μεταθέντα εἰς ἕτερον οὐδένα πλὴν
αὐτοῦ. ὥστε εἴ τις τοσούτῳ μείζω ταύτην εἶναι φαίη
τὴν τιμὴν τῶν ἐπὶ ταὐτοῦ σχήματος καὶ ὀνόματος,
ὅσῳ βασιλεὺς ἰδιωτῶν, οὐκ ἂν πλημμελοίη, καὶ τοσού-
τῳ σεμνοτέραν εἶναι καὶ γεραρωτέραν, ὅσῳ τῆς ἁπλῶς
b διδομένης ἡ μετὰ τοιαύτης ἀπαλλαγῆς διενήνοχεν. οὐ-
δένα γὰρ εὑρήσομεν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἰδιώτην βα-
σιλεῖ παρεσκευασμένην τιμὴν ὑποδύντα. ὅθεν, οἶμαι,
καὶ τὴν τάξιν τῶν ὀνομάτων ἀμήχανον βιάσασθαι, κἂν
βουλώμεθα, ἀλλὰ πρότερος ὁ λαβὼν τὴν τοῦ προτέρου.
ὦ θαυμαστὰ βασιλεῦ ἐπινοήσας καὶ λόγου κρείττω. οἷς
γὰρ ὑπερεῖδες θαυμαστὸς ὤν, οἷς μετέδωκας ἐφάνης
θαυμασιώτερος.

Ἀλέξανδρος τοίνυν ὁ Μακεδὼν ἐρωτηθεὶς ὅπου
c τοὺς θησαυροὺς ἔχει τοὺς τῶν χρημάτων, τοὺς φίλους
δείξας, εἶπεν, ἐν τούτοις. σὺ δὲ τὰς τιμὰς τάς σοι
προσηκούσας ἐν τοῖς φίλοις θησαυρίζειν ἐπινοεῖς καὶ
διδοὺς μᾶλλον περιποιῇ. τιμὴ γὰρ οὐκ ἀναλίσκεται
ὥσπερ χρυσίον, ἀλλ' εἰ διδῷτο ἐξητασμένως, ἀπείρως
παραμένει καὶ τῷ δόντι καὶ τῷ λαβόντι, καὶ τῷ μεῖ-
ζόν τι παραδόντι ὅσῳ καὶ τὸ διδόναι τὰ μέγιστα τοῦ
λαμβάνειν μακαριώτερον. μεγίστη δὲ τῶν ἀνθρωπίνων
τιμῶν ὑπατεία, ἣ καὶ τοῦ χρόνου γίνεται μέτρον. ἄνευ
d δὲ ταύτης ἀνώνυμος καὶ ἀόριστος ὥσπερ ἐπισήμου χω-
ρὶς προϊών.

248, 13 σεμνοτέραν εἶναι A. εἶναι om. H. 19 λόγου A. λόγῳ H. 27 διδῷτο A. διδῶται H. 28 καὶ τῷ μεῖζόν τι παραδόντι] καὶ τοσούτῳ μεῖζον τῷ δόντι?

Τούτῳ τῷ μέτρῳ συναριθμήσεται τοὔνομα τοῦ σοῦ στρατηγοῦ καὶ μετὰ τοὺς ἀφ᾽ αἵματος συγγενεῖς ὁ ἐκ τῆς ἀρετῆς καταλεγήσεται. τὴν γὰρ τοῦ γένους ἀγχιστείαν πρώτην τιμήσας, τὸν πατράδελφον λέγω καὶ τὸν κηδεστὴν, οὐκ ἔδωκας διάστημα μεταξὺ, ἀλλὰ συνάψας οἰκειότησιν ἀνδραγαθίαν, ἔργῳ φανερὸν κατέστησας ὅτι τῷ κρατοῦντι τῶν ὅλων οὐχ ἧττον ἔντιμον εἶναι προσήκει τὸ κατ᾽ ἀρετὴν ὑπερέχον τῶν κατὰ γένεσιν ἐγγυτάτω, καὶ μὴ τὸν οἰκεῖον ἄριστον ὑπολαμβάνειν 204 a, ἀλλὰ τὸν ἄριστον οἰκειότατον. οὕτω γὰρ πρὸς τὸν ὅμοιον ἐκκαλέσεται ζῆλον τοὺς πλείονας. ἀσκεῖται γάρ, φησὶν ὁ θεσπέσιος Πλάτων, τὸ τιμώμενον, τὸ δὲ ἀτιμαζόμενον ὀλιγωρεῖται. ἀλλὰ συγγενείας μὲν ἄσκησις οὐκ ἔστι καὶ μελέτη, καὶ τὴν τιμὴν ἀπολαμβάνουσα τὴν οἰκείαν οὐ φύεται μᾶλλον καὶ εὐθηνεῖται. καὶ ἀδελφόν τις αὐτοῦ τιμήσας ἢ γαμβρὸν ἢ παῖδα οὐ ποιεῖ πλείονας ἀδελφοὺς οὐδὲ κηδεστὰς οὐδὲ υἱέας, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἀριθμῷ διαμένουσι τῷ δοθέντι παρὰ τῆς φύσεως. b ἄνδρα δὲ ἀγαθὸν ἐπάρας καὶ ἐνδοξότερον καταστήσας εὐθὺς ποιεῖ πλῆθος τῶν τὰ ὅμοια διωκόντων.

Ὅτι δὲ ταῦτα οὐχ ἡμεῖς σοφιζόμεθα, ἀλλὰ προλαβὼν αὐτὸς γινώσκεις, ἐναργὲς πάρεστι δεῖξαι τεκμήριον. ἐξὸν γάρ σοι, εἴπερ οὐκ ἐδοκίμαζες εὔκαιρον εἶναι σαυτῷ τὴν τιμὴν, προχειρίσασθαι τὸν ἀγαπητὸν λαμπτῆρα τῆς οἰκουμένης, ὃν ἐγὼ ποιήσαιμι Ἀλέξαν- c δρον καὶ θρέμμα αὖθις αὐχήσειε τοιοῦτον φιλοσοφία, τοῦτον ἐξὸν ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ προβαλέσθαι, ὃ καὶ τοῖς πάλαι καὶ τοῖς ἔναγχος τῶν αὐτοκρατόρων νενομισμένον ἐστὶν, ὥσπερ τι προοίμιον τῆς μελλούσης ἀρχῆς περιτιθέναι τοῖς αὐτῶν παισὶ πρὸ τῆς πορφύρας τὴν περιπόρφυρον· καὶ οὐ παλαιὰ μνημονεύσομεν, ἀλλὰ σχεδὸν χθὲς καὶ πρώην, ὁ μὲν ἐν τοῖς σπαργάνοις τὴν τήβεννον ἠμφιάσατο, ὁ δὲ μόλις ἡλικιώτης τῷ φωστῆρι τῷ ἡμετέρῳ· καὶ οὐδεὶς ἂν πρὸς τοῦτο ἐνεμέσησεν οὐδὲ d

---

249, 1 μέτρῳ — στρατηγοῦ καὶ add. A. 17 ποιεῖ A. ποιεῖται H. 30 τὴν περὶ πόρφυρον (sic) add. A.

ἠνιάθη. ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἐξὸν οὐ προείλω, οὐδὲ ἐπειδὴ σαυτῷ βελτίω καιρὸν τῆς τιμῆς ταύτης ἐζήτησας, ἥρπασας εἰς τὸν παῖδα αὐτὴν ἀπειροκάλως, ὥσπερ ἀπιστῶν εἰ μετὰ ταῦτα ἔσται ταὐτὸ τοῦτο δρᾶσαι ἐπ' ἐξουσίας. ἀλλ' ἔχων ἐν ὀφθαλμοῖς υἱὸν ἀγαπητὸν, ἤδη παῖδα, ἤδη μειράκιον, ἤδη φθεγγόμενον ὁλοκλήρως, τάχα οἷόν τε καὶ δημηγορῆσαι. ὢ τῆς καρτερίας· ἡττήθης μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς φύσεως. οὕτω καὶ ὁ
205 a σὸς πρόγονος καὶ ἀρχηγέτης. παῖδες μὲν οὐκ ἦσαν αὐτῷ, παῖδες δὲ ἀδελφῶν καὶ ἀδελφιδῶν· ἀλλ' ὅμως οὐδένα ἐκείνων τῆς εὐνοίας Λυσίου προὐτίμησεν, ἀλλ' οὐδὲ Ῥωμαῖον ὄντα τὸν ἄνδρα, ἀλλ' οὐδὲ Λίβυν ἐκ τῆς ὑπηκόου Λιβύης, ἀλλ' ἐξ ἀδόξου καὶ ἀπῳκισμένης ἐσχατιᾶς, ἐπειδὴ Μάρδυς κατεστρατήγησεν, ἀνέδειξε πρότερον ὕπατον, εἶτα τῆς βασιλείας διάδοχον κατεστήσατο. οὕτω τοῖς τότε ἦν αὐτοκράτορσι περὶ πολλοῦ
b μηδεπώποτε ἀποστερεῖν τῶν προσηκόντων ἄθλων τὴν ἀρετήν. τὰ γὰρ ἐξ Ὁμήρου παραδείγματα ὡς ἕωλα παραιτοῦμαι καὶ λίαν ἀρχαῖα, ὅτι τὸν Αἴαντα αὐτῷ Ἀγαμέμνων ἀεὶ προτιμᾷ τοῦ Μενέλεω καὶ συνεστιωμένου τοῦ ἀδελφοῦ τὸν στρατηγὸν ἐπίπροσθεν ἄγει.

Μεγάλη μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων ἡ παροῦσα τιμὴ, μείζων δὲ ἐξ ὧν ἀκούσεσθε. εἰωθότων γὰρ ἀεὶ τῶν πρότερον αὐτοκρατόρων ὥσπερ ἀπώμοτον ὑπολαμβάνειν
c τὸν κύκλον τῆς πεντάδος ἢ τῆς δεκάδος ἑτέρῳ συγχωρεῖν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἔτους, ὅδε καὶ ταύτην αὐτῷ προσέθηκε τὴν ὑπεροχὴν καὶ δίδωσι τὴν ὑπατείαν οὐ συναριθμουμένην ταῖς ἄλλαις, ἀλλ' ἔχουσαν τοσοῦτον πλέον ὅσον ἡ παροῦσα πενταετηρὶς τῶν προλαβόντων ἐνιαυτῶν· καὶ τὸ μηδενὶ πρόσθεν ὑπάρξαν, προπολιτεύεται ἰδιώτης κύκλου βασιλικοῦ· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῦ πρώτου, καὶ διότι πρώτου, ἀσμενι-
d στοῦ. ὃν τοίνυν ἀνθ' ἑαυτοῦ πεποίηται, ὃν αὐτὸς, ὃν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ τῆς βασιλείας, πῶς οὐ ζηλωτὴς, νικῶν

250, 19 αὐτῷ A: αὐτὸς H. 30 τὸ μηδενὶ A. τὸ om. H.

ἀριθμῷ τοσούτῳ τοὺς ἐπὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς γεγενημένους;

Καὶ ταῦτα ἅπαντα εἰκότως συμβαίνει. μόνῳ γὰρ αὐτῷ σχεδὸν τῶν νῦν λαμπρῶν καὶ περιβοήτων οὐδὲ ὁ πᾶσιν εἰωθὼς προσυλακτεῖν φθόνος τοῖς ἐν ὑπεροχῇ δυνάμεως ἐπανίσταται, ἀλλὰ συγχωρεῖ καὶ σύμψηφός ἐστι τῇ τῶν τιμῶν ἀκολουθίᾳ. οὐ γὰρ μακρὰ ἀναπηδήσας 206 a οὐδὲ ἐξ ὀλίγου καὶ χθαμαλοῦ ἐξαίφνης ὑψηλὸς γεγονὼς „οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη", ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς διαγράμμασι γεωμετρίας τὸ δεύτερον ἔχεται τοῦ προτέρου, τὸ δὲ τρίτον ἀμφοῖν, τοῦ προλαβόντος δὲ ἀεὶ τὸ ἐχόμενον τελεώτερον, μεταξὺ δὲ οὐκ ἔστι χώρα κενὴ τῆς ἐπιστήμης, οὕτω καὶ τιμαὶ τἀνδρὸς ἐφεξῆς ἀλλήλαις καὶ συνεχεῖς καὶ τῆς προτέρας ἡ δευτέρα ἀεὶ σεμνοτέρα. ἐλλιπὲς δὲ οὐδὲν εἶδος στρατιωτικῆς ἡγεμονίας, οὐδ' ἂν ἔχοι τις ὄνομα ἐξευρεῖν σεμνόν, ὃ μὴ ἐν τοῖς ὅπλοις ὑπερβέβηκε. τοῖς δὲ οὕτω πορευθεῖσι διὰ b τῆς τύχης καὶ ἀνελθοῦσιν ἐκ τῶν προπόδων ἀτρέμα ἐπὶ τὴν κορυφὴν φθόνος οὐκ ἀπαντᾷ, ἀλλ' ὅταν Ἀγοράκριτος εὐπραγῇ καὶ Ὑπέρβολος ἢ Δημάδης, ἐπιρραπίζει καλῶς ποιοῦσα καὶ ἡ κωμῳδία

Ὁ χθὲς μὲν οὐδεὶς, αὔριον δ' ὑπέρμεγας.

βαρὺ γὰρ πᾶσι τὸ παράλογον, πρὸς δὲ τὸ λίαν ἀκόλουθον οὐδεὶς ἀγανακτεῖ. ἐπεὶ καὶ εἴ τις γινώσκοι τοὺς ἀφ' ἡλικίας αὐτῷ συνεστρατευμένους καὶ τὴν αὐτὴν c ὁδὸν βαδίσαντας ἐν τοῖς βασιλείοις, οἳ πάλαι καλῶς καὶ δικαίως ταύτης ἠξίωνται τῆς τιμῆς, τὸ ὀψὲ μᾶλλον αἰτιάσαιτ' ἂν ἐφ' ἡμῶν, οὐχὶ τὸ πρωΐ.

Ἔχων δὲ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ ἀνδραγαθίας διεξιέναι, ταύτας μὲν ἐάσειν μοι δοκῶ τοῖς ποιηταῖς καὶ λογογράφοις, οἷς ἔργον ὑμνεῖν καὶ ἐπαίρειν μάχας ἀνδροκτασίας τε. ἐγὼ δέ, ἅτε εἰρήνης ὢν ἐραστὴς καὶ λόγων εἰρηνικῶν καὶ ἀθορύβων, ἐπὶ τούτους καὶ βαδιοῦμαι, σμικρὰ πρῶτον ὑπομνήσας, ὅπως

251, 20 Δημάδης] Vulgo Δημάδουσις 21 κωμῳδία] Aristoph. Equit. v. 158.

d ἂν αἴσθοισθε μᾶλλον ἐξ οἵων εἰς οἷα τῇ βασιλέως προμηθείᾳ μετεληλύθαμεν. μετὰ γὰρ τὴν ἀδιήγητον τῶν ἐπὶ Ἴστρῳ κακῶν ἰλιάδα καὶ τῆς ἀτόπου φλογὸς τὴν ἐπιδρομήν, οὔπω βασιλέως Ῥωμαίων πράγμασιν ἐφεστηκότος, ἀνηρπασμένων μὲν Θρᾳκῶν, ἀνηρπασμένων δὲ Ἰλλυριῶν, στρατοπέδων δὲ ὁλοκλήρων ἀφανισθέντων ὥσπερ σκιᾶς, οὐκ ἀντισχόντων δὲ οὐκ ὀρῶν ἀδιαβάτων, οὐ ποταμῶν ἀπεράτων, οὐ δυσχωριῶν ἀδιοδεύτων, 207 a ἀλλὰ καὶ συνελθούσης ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τὰ τελευταῖα σχεδὸν ἁπάσης γῆς καὶ θαλάττης καὶ περιστάντων αὐτοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν Κελτῶν, Ἀσσυρίων, Ἀρμενίων, Λιβύων, Ἰβήρων, ὅσοι Ῥωμαίων προβέβληνται ἐξ ἐσχάτων εἰς ἔσχατα γῆς, τούτων ἁπάντων αὐτοὺς περιστάντων τότε ἄριστα πράττειν ἐδόξαμεν ὅτε μηδὲν προσπεπόνθαμεν χαλεπώτερον.

Ἐπὶ τοσούτοις οὖν προσκρούσμασι καὶ τηλικούτοις ἀνατετραμμένων σχεδὸν ἁπάντων τὰς γνώμας καὶ στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν, καὶ σκοπούντων εἰς ὅ τι τὸ b κακὸν τοῦτο ἐκβήσεται, κωλύειν δὲ οὐδενὸς ἐγχειροῦντος, καλεῖ μὲν ὁ θεὸς εἰς προστασίαν τὸν μόνον οἷόν τε ἀντισχεῖν τοιούτῳ κατακλυσμῷ δυσπραγίας· κηρύττει δὲ Γρατιανὸς τὴν ἄνωθεν ψῆφον· δέχεται δὲ γῆ καὶ θάλασσα τὴν ἀνάρρησιν ἀντὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων καὶ ἀγαθῶν οἰωνισμάτων. κατασχὼν δὲ τὰς ἡνίας καὶ ὥσπερ οἱ σοφώτατοι τῶν ἡνιόχων πρῶτον ἀποπειράσας τῶν ἵππων, ὅπως αὐτῷ ῥώμης ἔχουσι καὶ προθυμίας, ἐθάρρησε πρῶτος εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι μὴ κεῖσθαι Ῥωμαίοις c τὴν δύναμιν τανῦν ἐν σιδήρῳ μηδὲ ἐν θώραξι καὶ ἀσπίσι, μηδὲ ἐν σώμασιν ἀναριθμήτοις, ἀλλὰ δεῖν γὰρ ἑτέρας δυνάμεως καὶ παρασκευῆς, ἣ τοῖς κατὰ νοῦν τοῦ θεοῦ βασιλεύουσιν ἐκεῖθεν ἀψοφητὶ παραγίνεται, καὶ πάντα μὲν ἔθνη χειροῦται, πάντα δὲ ἥμερα καθίστησιν ἐξ ἀγρίων, εἴκει δὲ αὐτῇ μόνῃ καὶ ὅπλα καὶ τόξα καὶ ἵπποι καὶ αὐθάδεια Σκυθικὴ καὶ τόλμα

252, 19 κωλύειν] κολούειν Roulezius p. 47. 32 χειροῦται] χειροῦνται A.

Ἀλανῶν καὶ ἀπόνοια Μασσαγετῶν, καὶ ταύτην πάλαι καλῶς ποιοῦντας τοὺς ποιητὰς ἐκ μειρακίων ἡμᾶς διδάσκειν,

Σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας d
νικᾷ.

καὶ

Πολλὰ ἐξαίρει λόγος,
ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν.

καὶ

Μήτει τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἠὲ βίηφι.

καὶ

Πάντα ὁ σοφὸς νοῦς ἐξ ἀμηχάνων ἄγει,
καὶ πάντα κηλεῖ, κἂν ἀπώμοτός τις ᾖ. 208 a

πεποίηται δὲ καὶ Αἰσώπῳ τῷ μυθοποιῷ ἅμιλλά τις Πειθοῦς καὶ Βίας, καὶ ἀνύει τι μᾶλλον ἡ Πειθὼ τῆς Βίας ἐν τῷ μύθῳ, καὶ γυμνοῖ πρόσθεν ὁ ἥλιος τῶν λάβρων πνευμάτων. οὕτως δέ φασι καὶ τοὺς γίγαντας ποιηταὶ ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς τῷ μὲν Ἄρει μέχρι παντὸς ἀντισχεῖν, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς ῥάβδου κατακοιμισθῆναι.

Ταύτην εὑρίσκων ὁ σοφώτατος βασιλεὺς μόνην περιλείπεσθαι δύναμιν Ῥωμαίοις ἄτρωτον καὶ ἀνέλεγκτον ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ γινώσκων ὅτι ὅσῳπερ ἂν b
μείζονα ἀδικήσωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἐγνώκασιν ἑαυτοῖς συνοισόμενον, ἔγνω βελτίονα εἶναι τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμην τῆς ἄχρι τῶν ἐσχάτων φιλονεικίας. καὶ ζητῶν ὅστις αὐτῷ πρὸς τὴν νίκην ταύτην διακονήσεται καὶ φρονήσει νικῶν καὶ εὐνοίᾳ, οὐκ ἐδεήθη χρόνου πρὸς εὕρεσιν τοῦ μάλιστα ἐπιτηδείου, ἀλλ' ὃν ᾔδει πάλαι τῶν στρατηγῶν τὰ αὐτὰ φρονοῦντα αὐ-

253, 4 Σοφὸν] Euripides in Antiopa p. 78. ed. Matth. χέρας] χεῖρας A. 7 Πολλὰ] Euripides Phoeniss. v. 516. λόγος] ὁ λόγος A. 10 Μήτει] Iliad. ψ, 315. 12 Πάντα] Inter Euripidea posuit Matthiae p. 488.: non posuisset Valckenarius, cuius vide Diatrib. p. 70. 17 λάβρων] λάυρων A. 23 ὅσῳπερ A. ὥσπερ H. 25 συνοισόμενον] συνοισόμ cum lacuna A. συνοῖσον H.

τῷ καὶ τὰ αὐτὰ ἐζηλωκότα, προχειρίζεται τοῦτον ἐπὶ
c τὴν πεῖραν ταύτην ἀμελλητὶ, καὶ πέμπει καθάπερ Ἀχιλλεὺς τὸν ἑταῖρον ἐπ' ἀμείνοσιν οἰωνοῖς καὶ ἀγαθῇ μὲν τύχῃ τοῦ στείλαντος, ἀγαθῇ δὲ τύχῃ τῶν ὅλων πραγμάτων, οὐ μιᾶς ἄρτι νεὼς Θετταλικῆς ἐμπιπραμένης σβέσοντα τὴν φλόγα, οὐδὲ ἑνὸς προτειχίσματος ἀπειρηκότος, τοὺς πολεμίους ἐκεῖθεν ἀποσοβήσοντα, ἀλλ' εἴ τι καὶ περιλιπὲς ἦν καὶ τὰς πρότερον ἐπιδρομὰς ἐπεφεύγει, τούτῳ τοῦ βαρβαρικοῦ νέφους ἐγκατασκήψαντος. πέμπει δὲ ὥσπερ ὁ Πηλέως ἐνσκευάσας τοῖς ὅπλοις τοῖς
d ἑαυτοῦ τοῖς ἀτεχνῶς οὐρανίοις, ἀνεξικακίᾳ, πρᾳότητι, φιλανθρωπίᾳ. τῷ δὲ ἡρμοσμένα πάντα ἀκριβῶς καὶ οὐ τὸ μὲν, τὸ δὲ οὔ, καθάπερ ἡ Πηλιὰς τῷ Μενοιτίου.

Καὶ αὐτίκα ἀπῄει τεθαρρηκὼς, οὐ φάλαγγος πεζῶν ἑπομένης, οὐδ' ἱππικῶν λόχων παραπεμπόντων, οὐδὲ πέντε ὑποστρατήγους ἐφελκόμενος, ἀλλὰ μόνον τοῖς βασιλέως παραγγέλμασι πεφραγμένος, καὶ τούτοις προ-
209a πομποῖς χρώμενος καὶ παραπομποῖς· οὐκοῦν οὐδὲ ἐδέησεν αὐτῷ χρόνου πρὸς ταύτην τὴν νίκην, ἀλλὰ φανέντι μόνον καὶ προδείξαντι τὴν τοῦ πέμψαντος εὐμένειαν ὑπέκυπτε μὲν εὐθὺς ἡ θρασύτης Σκυθῶν, ἐξεκόπτετο δὲ ἡ τόλμα, συνεστέλλετο δὲ ὁ θυμὸς, ἐξέπιπτε δὲ ὁ σίδηρος ἑκοντὶ ταῖν χεροῖν, εἵποντο δὲ ἄγοντι πρὸς βασιλέα καθάπερ ἐν πομπῇ καὶ πανηγύρει αἰσχυνόμενοι τὴν γῆν, εἰς ἣν πρότερον ἐπαρῴνησαν, καὶ φειδόμενοι τῶν λειψάνων ὡς ἱερῶν, μόνας ἐπιφερόμενοι τὰς μαχαίρας, ἃς ἔμελλον βασιλεῖ προσοίσειν ἀνθ' ἱκε-
b τηρίας· τὰ δὲ ἄλλα γυμνοὶ καὶ εἰρηνικοὶ, ἡττημένοι ταῖς γνώμαις, οὐχὶ τοῖς σώμασι. ποῖον φάρμακον Πολυδάμνας τῆς Αἰγυπτίας ἐγκερασθὲν οἴνου κρατῆρι ἢ ποῖος κεστὸς Ἀφροδίτης οὕτως ὀξὺ καὶ δραστήριον ὥστε τοὺς πύργους ὄντας τοῦ ἀδάμαντος στερεωτέρους, κηροῦ μαλακωτέρους ποιῆσαι;

254, 31 κρατῆρι A. κρατῆρσι H.

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἐσθλά, τά οἱ βασιλεὺς πόρεν ἄφθιτος,

οὐ λύπης καθεκτικὰ οὐδὲ δακρύων, ἀλλὰ τῶν δάκρυα c ποιούντων κακῶν.

Ἦν ἄρα πάλαι τῇ Θρᾴκῃ ἡ τῆς μουσικῆς δύναμις ἐπιχώριος μᾶλλον τῶν ὅπλων, καὶ ἀπιστεῖν οὐκέτι προσῆκε τοῖς κρούμασι τοῖς Ὀρφέως ἕπεσθαι μὲν κάπρους, συνακολουθεῖν δὲ καὶ δένδρα καὶ πέτρας, ὅπῃ ἂν ἐκεῖνος τοῖς μέλεσιν ἄγοι. ἀλλ' Ὀρφεὺς μέν, ὡς ἔοικε, θηρία κηλεῖν ἱκανὸς ἦν, ἀνθρώπων δὲ χαλεπότητα θέλγειν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἢ διήλεγξαν αὐτοῦ τὴν μουσικὴν Θρᾷσσαι γυναῖκες, οὐχ ὅπως ἁλοῦσαι τοῖς μέλεσιν, ἀλλ' ἐξαγριωθεῖσαι προσέτι καὶ δράσασαι τὸν d μελῳδὸν αὐτὸν ἅπερ καὶ ἔδρασαν. ὁ δὲ τοῦ οὐρανόθεν Ὀρφέως ὑποφήτης καὶ θεραπευτής, ὁ τῇ θεοσδότῳ χρώμενος μουσικῇ, λόγοις ἐπαγωγοῖς καὶ γλύκιον μέλιτος ῥέουσιν, οἵοις ἐστάλη παρὰ τοῦ πέμψαντος ἐσκευασμένος, τούτοις ἐπᾴδων, τούτοις κηλῶν, τούτοις παραινῶν, τὰς ἀγαθὰς ὑποτιθεὶς ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἐλπίδας, ἀφαιρούμενος τῆς ἐφ' οἷς ἠδίκησαν ὑποψίας, προσείων ὥσπερ θαλλὸν τὴν βασιλέως φιλανθρωπίαν, ἦγε 210 a τιθασοὺς καὶ χειροήθεις, μονονοὺ τὼ χεῖρε περιαγαγὼν εἰς τοὐπίσω· ὥστε ἀμφισβητήσιμον εἶναι πότερον κατεπολέμησε τοὺς ἀνθρώπους ἢ καθωμίλησε.

Κερβούλων μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς ἀναπείσας τὸν Ἀρμένιον Τηριδάτην Νέρωνι τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐπιτρέψειν, ἀνθρώπῳ θεομισεῖ καὶ παλαμναίῳ καὶ ἀναξίῳ τοσαύτης εὐνοίας, ἥσθετο οὐκ ἐν καιρῷ τὴν ἀρετὴν ἐπιδεδειγμένος οὐδὲ ἀληθινῷ βασιλεῖ πρὸς εὔκλειαν συναράμενος. * * μακαριστὸς μὲν τῆς εἰς τοιοῦτον φιλοτιμίας, b μακαριστὸς δὲ τῶν παρὰ τοιούτου χαριστηρίων, καὶ μηδὲ ἀπεικότως· οὐ γὰρ Τηριδάτην ἡμῖν ἐκήλησεν οὐδὲ

255, 1 Τοῖα] Odyss. δ, 227. 6 ἐπιχώριος] λείπει ἰσχὺς ἐπιχώριος margo A. 7 ἕπεσθαι μὲν] ἕπεσθαι δὲ A. 20 προσείων Ruhnkenius ad Timaeum p. 137. προσσείων A. 22 τιθασοὺς] Vulgo τιθασσούς. 30 **] σὺ δὲ anonymus. 32 μηδὲ ἀπεικότως] μηδείας εἰκότως A.

Ἀρμένιον ἄνθρωπον εὐκαταγώνιστον καὶ εὐάλωτον καὶ προσέτι γε ἐκ τῶν ἐκείνῃ βαρβάρων, οἷς ἐν ἔθει μὲν τὸ ἐξογκοῦσθαι, ἐν ἔθει δὲ τὸ ὑποπτεύειν, δουλεία δὲ ἐλευθερίας οὐ πολὺ διενήνοχεν, ἀλλ' οἷς ἐκ παίδων συντρέφεται φρόνημα ἀκλινές, καὶ οἷς τὸ μικρὸν ὑποκῦψαι χαλεπώτερον τοῦ τεθνάναι. τούτων ἑωρῶμεν τοὺς ἐξάρχους καὶ κορυφαίους οὐ ῥᾳκίου παραχωροῦντας σὺν c εἰρωνείᾳ, ἀλλὰ τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ξιφῶν ἐξισταμένους, οἷς μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐκράτουν, καὶ τοῖς γόνασιν ἐμφυομένους τοῦ βασιλέως μᾶλλον, ἢ πρὶν τὴν Θέτιν φησὶν Ὅμηρος τοῖς γόνασιν ἐμφῦναι τοῖς τοῦ Διός, ἡνίκα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐλιπάρει· ἕως ἔτυχον νεύματος εὐμενοῦς καὶ φωνῆς οὐ πόλεμον ἐγειρούσης, ἀλλ' ὅλης ἵλεω, ὅλης εἰρηνικῆς, ὅλης εὐγνώμονος, ὅλης ἀφείσης τὰ ἀδικήματα.

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων·
d ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον,

καὶ οὐδὲν ῥῆμα αὐτοῦ παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν οὐδ' ἀτέλεστον.

Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ ἔχθιστον ὄνομα Σκύθαι ὅπως νῦν ἀγαπητόν, πῶς νῦν κεχαρισμένον, πῶς νῦν προσήγορον. συμπανηγυρίζουσιν ἡμῖν τὴν τοῦ στρατηγοῦ πανήγυριν, ὑφ' οὗ καλῶς ποιοῦντες ἑάλωσαν, καὶ συνεορτάζουσι τὰ 211 a καθ' ἑαυτῶν ἐπινίκια. εἰ δὲ μὴ πρόρριζοι παντελῶς ἀπολώλασιν, οὐ χρὴ δυσχεραίνειν· λόγου γὰρ καὶ φιλανθρωπίας αἱ νῖκαι τοιαῦται, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ βελτίους ποιῆσαι τοὺς λελυπηκότας. ἔστω γὰρ ὅτι καὶ τὸ ἀνελεῖν ἦν ἐν ῥᾳστώνῃ καὶ δρᾶσαι πάντα ὑπῆρξεν ἂν ἡμῖν, ἀντιπαθεῖν δὲ μηδ' ὁτιοῦν, καίτοι γε ἐκ τῶν πολλάκις συμβεβηκότων οὐ ταῦτα ἦν ἀκόλουθα καὶ εἰκότα, ἀλλ', ὅπερ εἶπον, ἔστω καὶ τοῦτο κεῖσθαι ἡμῖν ἐπ' ἐξουσίας. πότερον οὖν βέλτιον νεκρῶν ἐμπλῆσαι τὴν

256, 3 ὑποπτεύειν] ὑποπίπτειν Iacobsius. 16 Ἦ] Iliad. α, 528.

Θρᾴκην ἢ γεωργῶν; καὶ τάφων ἀποδεῖξαι μεστὴν ἢ ἀν- [b] θρώπων; καὶ βαδίζειν δι' ἀγρίας ἢ δι' εἰργασμένης; καὶ ἀριθμεῖν τοὺς πεφονευμένους ἢ τοὺς ἀροῦντας; καὶ μετοικίζειν, εἰ τύχοι, Φρύγας καὶ Βιθυνοὺς ἢ συνοικίζειν οὓς κεχειρώμεθα; ἀκούω παρὰ τῶν ἐκεῖθεν ἀφικνουμένων ὅτι μεταποιοῦσι τὸν σίδηρον ἐκ τῶν ξιφῶν καὶ τῶν θωράκων εἰς δικέλλας νῦν καὶ δρεπάνας, καὶ τὸν Ἄρην πόρρωθεν ἀσπαζόμενοι προσεύχονται Δήμητρι καὶ Διονύσῳ.

Πολλὰ τοιαῦτα καὶ πρότερον ὁ βίος ἤνεγκεν ὁ ἀνθρώπινος, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῶν πρώτων ἀπήντησε τὸ [c] συγγνώμης τυχόντας τοὺς ἠδικηκότας ἐν χρείᾳ μετὰ ταῦτα γενέσθαι τοῖς ἠδικημένοις. ἀλλ' ὁρᾶτε τουτουσὶ Γαλάτας τοὺς ἐπὶ Πόντῳ. οὗτοι μέντοι πολέμου νόμῳ διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πᾶσαν τὴν ἐντὸς Ἅλυος ἀναστήσαντες ἐγκατέμειναν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἣν νῦν κατοικοῦσι, καὶ οὐκ ἐξέτριψεν αὐτοὺς Πομπήιος οὐδὲ Λούκουλλος, λίαν ἐξόν, οὐδὲ ὁ Σεβαστὸς οὐδὲ οἱ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες, ἀλλὰ ἀφέντες τὰ ἀδικήματα ἐν μέρει τῆς ἀρχῆς ἐποιήσαντο. καὶ νῦν οὐκέτι βαρβάρους Γαλάτας ἄν τις προσείποι, ἀλλὰ καὶ πάνυ Ῥωμαίους· [d] τοὔνομα γὰρ αὐτοῖς τὸ πάλαι παραμεμένηκεν, ὁ βίος δὲ σύμφυλος ἤδη, καὶ εἰσφέρουσιν ἃς ἡμεῖς εἰσφορὰς καὶ στρατεύονται ἃς ἡμεῖς στρατείας καὶ ἄρχοντας δέχονται ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις καὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς ὑπακούουσιν. οὕτω καὶ Σκύθας ὀψόμεθα ὀλίγου χρόνου· νῦν μὲν γὰρ ἔτι τὰ προσκρούσματα αὐτῶν νέα, ληψόμεθα δ' οὖν οὐκ εἰς μακρὰν ὁμοσπόνδους, ὁμοτραπέ- [b] ζους, ὁμοῦ στρατευσομένους, ὁμοῦ λειτουργοῦντας. εἰ δὲ ἀνῄρηντο ἄρδην, πρὸς Θρᾷξι καὶ Σκύθας ἐξη- [212 a] μιώθημεν.

Ῥωμαῖοι Μασινίσσαν τὸν Λίβυν πολλὰ καὶ δεινὰ αὐτοὺς εἰργασμένον ζῶντα λαβόντες οὐ διέφθειραν,

257, 3 καὶ μετοικίζειν A. καὶ om. H. 4 τύχοι] Vulgo τύχῃ. 8 πόρρωθεν ἀσπαζόμενοι] Euripidis Hippolyti v. 102. comparat Porsonus in Advers. p. 218.

ἀλλὰ ἐφύλαξαν· καὶ γέγονε Μασινίσσας αὐτοῖς πρὸς
τοὺς ὕστερον πολεμίους πρόβολος καὶ φυλακτήριον. καὶ
νῦν καθέστηκε μὲν ἅπασα ἤπειρος, γῆ δὲ καὶ θάλαττα
τοὺς προστάτας στεφανοῦσιν, ἡ δὲ ἀρχὴ καθάπερ ναῦς
μυριοφόρος πολλὰ δὴ πονηθεῖσα ὑπὸ χειμῶνος καὶ τρι-
κυμίας ἀναλαμβάνει καὶ ὀχυροῦται. καὶ ἀνοίγνυνται
μὲν ὁδοί, ἐλευθεροῦνται δὲ ὄρη φόβου, πεδία δὲ ἔγ-
b καρπα ἤδη, οὐδ' ὁ πρὸς Ἴστρῳ ἅλλεται χῶρος ἐπὶ πο-
λέμων ὀρχήστρα, ἀλλ' ἀνεῖται τοῖς σπέρμασι καὶ τοῖς
ἀρότροις· σταθμοὶ δὲ ἐγείρονται καὶ ἐπαύλεις καὶ τῇ
πάλαι καταπυκνοῦνται ῥᾳστώνῃ· σύμπνους δὲ ἡ ἀρχὴ
ἅπασα καὶ ὁμοπαθὴς ὥσπερ ἓν ζῷον καὶ οὐκέτι διέρ-
ρωγε καὶ διέσπασται πολλαχοῦ. τί τηλικοῦτον ἀπέλαυ-
σεν ἡ Ἑλλὰς τῆς εὐχῆς Αἰακοῦ αὐχμῷ πιεσθεῖσα, καὶ
οὐδὲ ἅπασα ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' ὅση αὐτῆς πρὸς Αἰγίνῃ,
ἡλίκον σὺ τῇ πλείστῃ μοίρᾳ τῆς γῆς φῶς ἀνεπέτασας;
c οὐ γὰρ ἐφ' ἑνὸς καιροῦ ταύτην ἐποιήσω τὴν εὐχήν,
ἀλλ' ὅλη γέγονεν ἡμῖν ἀντ' εὐχῆς ἡ σὴ βασιλεία. εὐχὴ
γάρ, οὐ ῥήματα καὶ ὀνόματα, ἀλλ' εὐσέβεια, δικαιο-
σύνη, πρᾳότης, αἷς προτρεπόμενος ἀεὶ δῆλος εἶ τὸν
θεόν.

Τίς γὰρ ἄλλος αὐτοκρατόρων ἢ νόμους ἔθηκεν
ἡμερωτέρους, ἢ οἴκους ὤρθωσε πεπονηκότας, ἢ συμφο-
ρὰς παρεμυθήσατο, ἢ δυστυχήματα ἐπεκούφισεν, ἢ
νεότητα ᾤκτειρεν ἢ γῆρας ᾐδέσθη ἢ γέγονεν ἀντὶ πα-
τρὸς ὀρφανοῖς; ἐπὶ τίνος δὲ ἐκ τῶν ταμιείων πρὸς τοὺς
μὴ δικαίως καταβαλόντας χρυσὸς ἐπανῆκε; τίς πειθοῦς
d ἔστησε τρόπαιον; τίς ἔδωκε λόγῳ τὰ ἀριστεῖα κατὰ σι-
δήρου; τίς νίκην ἐνίκησε τηλικαύτην, ἧς οὐδεὶς συνε-
ψήφατο στρατιώτης; ποία δὲ ἀνέῳκται μᾶλλον κατα-
φυγὴ τοῖς δυσπραγοῦσιν; ἵνα γὰρ τὰ ἄλλα παρῶ, ἀλλὰ
χθὲς καὶ πρώην τὰ δυστυχῆ μειράκια ἐκ Γαλατίας,

258, 3 γῆ δὲ — στεφανοῦσιν add. A. 10 τῇ πάλαι καταπυκνοῦνται] Vulgo γῇ πάλαι καταπυκνοῦται. Correctum ex orat. XXXIV. p. 62. ed. Maii. 13 ἀπέλαυσεν] Vulgo ἀπήλαυσεν. 16 σὺ] οὖν A. 18 εὐχὴ — εὐσέβεια add. A. 25 ἢ γῆρας ᾐδέσθη add. A.

οὐχ ὅσον ἐπὶ τοῖς νόμοις ἀπολωλότα, συνδιετήρησας καὶ διεφύλαξας, οὐ παραῤῥήξας τοὺς νόμους, ἀλλὰ πραΰνας, ὅτι καὶ αὐτὸς νόμος ἔμψυχος εἶ καὶ ὑπεράνω τῶν γεγραμμένων. ἂν ταῦτα ἐκπονῶμεν, ἂν ταῦτα πλείω ποιῶμεν, ὥσπερ Σκυθῶν ἐκρατήσαμεν ἀναιμωτὶ 213 a καὶ ἀδακρυτί, οὕτω καὶ Πέρσας οὐκ εἰς μακρὰν προσαξόμεθα, οὕτω καὶ Ἀρμενίους ἀναληψόμεθα, οὕτω καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν ὁπόσον ἄλλοι προήκαντο ἀνασώσομεν, οὕτω πολλοὺς ἀνεροῦμεν ὑπάτους ἐπ' ἀγαθοῖς ἔργοις καὶ ἀγαθαῖς διακονίαις.

Ἐν τούτοις τρέφοιμεν τοῖς μαθήμασι καὶ τὸν ἀγαπητὸν ἀστέρα τῆς οἰκουμένης, καὶ γενοίμην αὐτῷ Φοίνιξ ἐγώ, καθίζων ἐπὶ τοῖς γόνασιν, οὐκ ὄψων κορεννὺς οὐδὲ πεμμάτων, ἀλλ' ἐπᾴδων κλέα ἀνδρῶν καὶ b βασιλέων ἀγαθὰ ἔργα, μάλιστα δὲ οἷα πολλὰ τὰ πατρῷα. ἡδίω γὰρ ταῦτα αὐτῷ καὶ συντροφώτερα τῶν λοιπῶν, καὶ ταῦτα μάλιστα προσκαθιδεῖται καὶ ἐμμείνῃ τῇ μνήμῃ ἀνεξάλειπτα καὶ ἀνέκπλυτα.

259, 11 τρέφοιμεν A. τρέφομεν H. 13 γόνασιν] γρ. καὶ τοῖς σώμασιν margo A. 17 ἐμμείνῃ] ἐμμενεῖ Iacobsius ad Ach. Tat. p. 856.

XVII.

c ΕΠΙ ΤΗΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΑΡΧΙΑΣ.

Ἐπανήγαγεν αὖθις διὰ μακροῦ χρόνου φιλοσοφίαν ὁ
θεοειδέστατος αὐτοκράτωρ εἰς τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέ-
λειαν, ἐνδηλότερον τῶν ἔναγχος βεβασιλευκότων· οἱ μὲν
γὰρ ἐτίμων μόνον ἐπὶ τοῖς λόγοις, εἰς δὲ τὰ ἔργα προε-
λόμενοι πολλάκις κατελθεῖν οὐκ ἐδυσώπησαν, ἀλλ᾽ ἄχρι
d τῶν πρεσβειῶν τέως ἐπολιτεύετο καὶ ἐλειτούργει τῇ κοινῇ
πατρίδι. βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῇ περιτίθησι
καὶ παρεγγυᾷ γίνεσθαι αὐτουργὸν ὑπὲρ ὧν τέως ἄλλους
ἠξίου. καὶ πάλαι μὲν ἐξῆν φιλοσοφίαν καθηγουμένην
τοῖς ἀθλοῦσι τοὺς δημοσίους ἀγῶνας αὐτὴν θεωρεῖν
ἡσυχῇ καὶ ἀπραγμόνως. κατάγει δὲ ταύτην βασιλεὺς
ἀντὶ τῆς θεωρίας εἰς τὴν κονίστραν καὶ δίδωσι πείθειν
214a τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους ὅτι οὐ λόγος ἦν ἄρα ἔργων
χωρὶς, ἀλλ᾽ ἔργων ἀποδείξεις ὑπὸ λόγου ποδηγουμένων,
οὐδὲ ἀκίνδυνος διδασκαλία τῶν ἀρχικῶν παραγγελμά-
των, ἀλλὰ καὶ πρᾶξις ὧν παραγγέλλει.

Καὶ ἤνεγκεν ὁ καθ᾽ ἡμᾶς χρόνος βασιλείαν αἰσθα-
νομένην τῶν τοῖς παλαιοῖς δεδογμένων, οἳ καλῶς ἕξειν
τηνικαῦτα ταῖς πόλεσι τὰ πράγματα ὑπελάμβανον,
ὅταν τῇ τοῦ λέγειν ἀρετῇ ἡ τοῦ πράττειν ἐξουσία συν-
δράμῃ καὶ εἰς ταὐτὸν ἔλθωσιν ἄμφω, δύναμίς τε πολι-
τικὴ καὶ φιλοσοφία, ἃς πρώτας ἐν ἑαυτῷ δεικνὺς συν-
b τρεχούσας ὁ φιλοσοφώτατος αὐτοκράτωρ παρακελεύεται
καὶ ἡμῖν ἐν γήρᾳ γοῦν ἀκολουθῆσαι νεότητι φιλοσο-

260, 3 τῶν κοινῶν A. τῶν om. H. 15 ἀποδείξεις] ἐπι-
δείξεις Harduinus.

φύσῃ καὶ ἀπονέμει τὴν ἐλευθεριωτάτην τῶν ἑαυτοῦ φροντίδων ἡμῖν, τὴν σεμνὴν ταύτην καὶ εὐγενῆ πολιαρχίαν οἰκείαν τε καὶ ἀκόλουθον ταῖς δέκα πρεσβείαις καὶ ταῖς ὑπερορίοις ἀποδημίαις, ἃς ὑπὲρ ὑμῶν, ὡς οἷόν τε ἦν, ἐκ νεότητος εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν οὐκ ἀναξίως τῆς χειροτονίας τῆς ὑμετέρας οὐδὲ ἀνωφελῶς διηνύσαμεν.

Καὶ παρατρέχει τοὺς πρότερον αὐτοκράτορας ἀντὶ τῶν δυοῖν ἀνδριάντων καὶ τῶν συνεχῶν παρεδριῶν, ἐνεργῷ τιμῇ καὶ τηλικαύτῃ κοσμῶν τε ἡμᾶς καὶ παρ' ἡμῶν c κοσμεῖσθαι καταναγκάζων, οὐκ ἔπηλυν οὐδὲ ὀθνεῖον τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως τῆς βασιλίδος χειροτονῶν, ἀλλ' ἐγγενῆ, ἐντεθραμμένον ὑμῖν καὶ ἐναυξηθέντα καὶ ἐνοικοῦντα, ὡς μηδὲν εἶναι τῆς παρούσης ἀρχῆς ἀγαθόν, ὃ μὴ κοινὸν ἁπάντων ἀναφανεῖται. οὐκοῦν οὐδὲ ἐμοὶ θεμιτὸν ἦν ἀπώσασθαι ταύτην τὴν ψῆφον.

Βασιλέως γὰρ φιλοσόφου φιλόσοφος διακρουόμενος πολιτικὴν χειροτονίαν ἀλλότριον ἑαυτὸν εὐθὺς δείκνυσι τοῦ προσρήματος, εἰ μὴ φιλοσοφίαν ἡμεῖς ἐν τῇ γλώττῃ μόνον κεῖσθαι ὑπολαμβάνομεν καὶ οὐ πολλῷ μᾶλλον d ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν θυμὸς μὲν ᾖ κεκοιμισμένος, ὀργὴ δὲ ἐγκεχαλινωμένη τῷ λόγῳ, φιλοχρηματία δὲ ἐξοικίζηται τῆς ψυχῆς, ὠμότης δὲ μακράν που σκηνῇ, πανταχοῦ δὲ ὁ νόμος καὶ ἡ δίκη καὶ ἡ Θέμις ἔχωσι τὴν προεδρίαν. ὁ τοιοῦτον βασιλέα μὴ φιλοσοφεῖν ὑπολαμβάνων οὐ μόνον Πλάτωνος ἀνήκοος οὐδὲ Πυθαγόρου, ἀλλ' οὐδὲ τὰ πρόχειρα ταῦτα γινώσκει, ὅτι πᾶσα ἀρε- 215 a τῆς ἐπιθυμία φιλοσοφία, καὶ περιάγει τὴν θειοτάτην τῶν ἐπιστημῶν εἰς κόμην ἴσως καὶ πώγωνα καὶ τριβώνιον.

Ἀπολαυέτω τοίνυν ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος τῶν Τραϊανοῦ καιρῶν ἐπανιόντων, τῶν Ἀδριανοῦ, τῶν Μάρκου,

---

261, 1 ἐλευθεριωτάτην A. ἐλευθερωτάτην H. 10 κοσμῶν Harduinus. Vulgo κοσμεῖν. ἡμᾶς A. ὑμᾶς H. 23 σκηνῇ] Vulgo σκηνοίη. 24 ἔχωσι Roulezius p. 3. Vulgo ἔχουσι. 25 προεδρίαν] παρεδρίαν Roulezius p. 32.

*τῶν Ἀντωνίνου, οἳ τὸν Ἀρριανὸν καὶ τὸν Ῥούστικον
ἐξαναστήσαντες ἐκ τῶν βιβλίων μεριστὰς ἐποιοῦντο καὶ
συνεργοὺς τῆς τῶν κοινῶν ἐπιτροπείας, οὐδὲν οὗτοι
καινουργοῦντες οὐδὲ εἰσάγοντες πρᾶγμα ἄηθες εἰς τὴν
πολιτείαν, ἀλλὰ ζηλοῦντες τοὺς πάλαι Ῥωμαίους, ἐφ'
b ὧν Σκηπίωνες καὶ Βάρωνες καὶ Κάτωνες φιλοσοφοῦν-
τες ἐπολιτεύοντο καὶ ἦρχον τὰς μεγίστας ἀρχάς, καὶ
Θρασέας καὶ Πρίσκος καὶ Βίβος καὶ Φαβώνιος ἀμοι-
βαδὸν ἀλλαττόμενοι τοὺς τρίβωνας καὶ τὰς τηβέννους,
ὥσπερ Ξενοφῶν παρ' Ἕλλησι καὶ Σωκράτης, ὁ μὲν
στρατηγῶν, ὁ δὲ πρυτανεύων. ἐῶ γὰρ τὸν θεσπέσιον
Πλάτωνα, ὃς εὔξατο μὲν βασιλέα τοιοῦτον εὑρήσειν,
ᾧ κοινωνήσει τῶν δημοσίων φροντίδων, διήμαρτε δὲ τῆς
εὐχῆς, καὶ ζητῶν, ὥς αὐτός πού φησι, νέον, σώφρονα,
c πρᾷον, ἥμερον, μεγαλοπρεπῆ, μεγαλόφρονα, ἄντικρυς
Θεοδόσιον, τρὶς ἐξέπεσεν εἰς Διονύσιον καὶ Σικελίαν,
ἔρωτι βασιλείας ἀληθινῆς εἰς τυραννικὴν περιωθούμε-
νος συνουσίαν. ἐῶ δὲ Πιττακὸν καὶ Βίαντα καὶ Κλεό-
βουλον, ἐῶ δὲ Ἀρχύταν τὸν Ταραντῖνον, οἳ πλείοσι
πράγμασιν ὡμίλησαν ἢ συγγράμμασι.*

*Τούτων ἁπάντων οὐχ ἧττον ἀοίδιμος ὁ παρὼν
καιρὸς καὶ τοῦ διδόντος ἕνεκα τὴν τιμὴν καὶ τοῦ λαμ-
βάνοντος, οἷς συναγωνίζεσθαι καὶ ὑμᾶς ἐστιν ἀναγκαῖον,
ὦ πατέρες συγγεγραμμένοι. ὡς οἰκίαις μὲν καὶ χρυσῷ
καὶ ἀργύρῳ πρωτεύειν ὑμᾶς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων οὐ-
d δὲν σεμνὸν οὐδὲ μεγαλεῖον· εἰ δὲ τὸ φιλοσοφίαν τιμᾶν
καὶ ἀρετὴν ἐπίπροσθεν ἄγειν φανεροὶ γινόμεθα ἐσπου-
δακότες, τότε οὐ ψευσόμεθα τὴν ἐπίκλησιν τῶν πατέ-
ρων, ἀλλὰ τηνικαῦτα ἔσται πρόκριτος ἡ βουλή, τηνι-
καῦτα νεὼς τῶν Μουσῶν, οὐ χαλκῶν ἔμπλεως ἀγαλ-
μάτων, ἀλλ' αὐτῶν γέμων τῶν ἀρχετύπων.*

*Μιμώμεθα τὸν ἀρχηγέτην, ὦ πρόβολοι τῆς οἰκου-
μένης, ἀκολουθήσωμεν τῇ ψήφῳ τῇ θεοσδότῳ, φαινώ-*

262, 3 οὐδὲν οὗτοι A. οὗτοι H. 6 σκηπίωνες A. Σκι-
πίωνες H. 8 Θρασέας] Vulgo Θρασείας. Βίβος] Βίβουλος
Harduinus. *Βροῦτος* memoratur in loco parallelo orat. XXXIV.
p. 34. ed. Mai.

μεθα αὐτῷ καθ᾽ ἡμέραν ἐρασμιώτεροι. οὐκ ἐρᾷ θη- 216 a σαυρῶν ὁ νεανίας, οὐκ ἐρᾷ λίθων πολυτίμων, οὐκ ἐρᾷ ποικίλης ἐσθῆτος. ἀλλὰ ταῦτα καὶ ἀναλίσκει γανύμενος καὶ προΐεται. ἐρᾷ δὲ ἑνὸς μόνου καὶ ἥττων ἐστὶν, ἀρετῆς, καὶ ὧν καθηγεμών ἐστιν ἀρετὴ, φιλανθρωπίας, πρᾳότητος, ἀνεξικακίας· δι᾽ ὃν μέλαν ἱμάτιον οὐδεὶς ἠμφιάσατο, δι᾽ ὃν οὐδεὶς ἀπάτωρ, ὀρφανὸς παντελῶς, ἀλλὰ καὶ οἷς ἀνάγκη τις οὐκ εὐδαίμων ἔτι νηπίοις ταύτην ἐπέκλωσε τὴν δυσπονίαν, ἀντὶ ἰδιώτου πατρὸς ἀντικατηλλάξαντο βασι- b λέα. τούτων βούλεται τῶν ἀγαθῶν τοὺς θησαυροὺς καὶ τὸ ταμιεῖον αὔξεσθαι αὐτῷ καὶ πληθύνειν· οὓς πρώτους ἐν ἑαυτῷ θησαυρίσας οὕτω καὶ ἡμᾶς αὐτῶν πλουτεῖν ἀξιοῖ. οὕτω γὰρ ἂν μόνως ὧν κεκτήμεθα ἀγαθῶν αὐτῷ φανούμεθα τιμιώτατοι.

Τάξιν μὲν οὖν καὶ κόσμον εἰς τὴν γερουσίαν ὑμῖν ἐπανακτέον, καὶ παρὰ μὲν τῶν κορυφαίων ἀπαιτητέον αἰδῶ τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐκόσμησαν, παρὰ δὲ τῶν πολλῶν εὐπείθειαν. καὶ οἰητέον ὑγιαίνοντος ζῴου μηδὲν διαφέρειν τὴν μεγάλην βουλὴν, ἐν ᾧ τοῖς ὄμμασι τὸ λοιπὸν c ἀκολουθεῖν σῶμα προσήκει, καὶ μὴ τὼ χεῖρε ἢ τὼ πόδε προεξανίστασθαι τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ᾽ ὅταν ἕκαστον τῶν μερῶν ἀγαπᾷ τὸν οἰκεῖον καιρὸν, τότε καὶ τὸ σύμπαν ζῷον εὖ πράττειν ἀνάγκη.

263, 3 γανύμενος] Vulgo γαννύμενος. 8 δυσπονίαν A. δυσποτμίαν H et margo A. 9 ἀντικατηλλάξαντο] ἀντηλλάξαντο A. 14 αὐτῷ φανούμεθα] αὐτοὶ φανούμεθα Roulèzius p. 1.

XVIII.

d ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΗΚΟΙΑΣ.

Ἆρα ὅστις εὐδόκιμος εἶναι ἐσπουδάκει ἐφ' ἱππηλασίᾳ καὶ τῆς τοῦ Νέστορος ἐφίεται ἐπωνυμίας, ἥν ἐκείνῳ δίδωσιν Ὅμηρος ἐν τῇ ποιήσει, ἱππότην αὐτὸν καὶ ἱππηλάτην συνεχῶς ἐπονομάζων, τούτῳ οἷόν τε ὀλιγώρως ἔχειν τῆς ἱππικῆς τέχνης καὶ οὐχ ἅπαντα ἐκπονεῖν ἀκριβῶς ὅσα ἀποδείξει αὐτὸν ἀγαθὸν ἱππέα; οἷον ἀνα-
217 a βαίνειν τε ἵππον ῥαδίως καὶ ἐγκαθίζεσθαι κούφως καὶ ἀποπηδᾶν ξὺν ῥᾳστώνῃ καὶ τὰ χαλινὰ ἐπέχειν τε ἵνα καιρὸς καὶ αὖθις ἵνα χρὴ ἀφιέναι, θαρροῦντα μὲν τοῖς λείοις καὶ ἀναπεπταμένοις δαπέδοις, εὐλαβούμενον δὲ τὰ δυσόριστα καὶ στενόπορα, ὥς που καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Ὁμήρῳ ἀγανακτεῖ πρὸς τὸν Ἀντίλοχον ὁ Μενέλεως ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ ἱππικοῦ δρόμου ὃν ἐπὶ Πατρόκλῳ ἔθηκεν Ἀχιλλεύς, ὅτι ἐπιθυμίᾳ τῆς νίκης τὸν κίνδυνον οὐ προορῴη, μὴ ἀνέχων τοὺς ἵππους, ἀλλ' ἐπισπέρχων ἐν χωρίῳ στενῷ καὶ ἀποκρήμνῳ. εἶεν. ὅστις δὲ
b ἐπὶ τοξικῇ ἐλλόγιμος εἶναι ἔρωτα ἔχει, οὗτος ἐν ἄλλῳ τῳ διατρίβει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ μελετᾶν συνεχῶς εὐτόνους τε ἅμα καὶ ἐπισκόπους πέμπειν τοὺς οἰστούς; καὶ τρί-

---

264, 1 τοῦ βασιλέως φιληκοΐας A. φιληκοΐας τοῦ βασιλέως H. 3 ἣν] καὶ ἣν A. 4 τῇ ποιήσει] τῇ om. A. 7 ἀναβαίνειν τε] τε ἀναβαίνειν A. 9 τε om. A. 10 ἀφιέναι] ἐφιέναι A. 12 δυσόριστα A. δυσπόριστα H. δύσπορα Stephanus. δυσπόρευτα Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 388. 13 Μενέλεως] μενέλαως (sic) A. 17 ἐν χωρίῳ] ἐν om. A. ὅστις] οὔτις A. 18 τοξικῇ] τοξικῆς A. ἔχει] ἔσχεν A. 19 διατρίβει] διατρίβειν A. εὐτόνους — ἐπισκόπους A. εὐτόνως — ἐπισκόπως H.

βονται αὐτοῦ αἱ χεῖρες περὶ τὴν νευρὰν καὶ τὴν γλυφίδα, καὶ τοσαύτη αὐτοῦ ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐπιστήμη ὅση ἡ τοῦ Κρητὸς Μηριόνου· ὥστε καὶ εἰ τῆς πελειάδος ἀποτυγχάνει, τῆς μηρίνθου γε μὴ ἁμαρτεῖν. τὸν δὲ ἐφ' ὁπλομαχίᾳ βουλόμενον ἐπαίνου τυχεῖν τί ἄρα φῶμεν, ὦ γενναῖοι, παντάπασιν ἀμελοῦντα ὁπλομαχίας, καὶ ἄπειρον μὲν τοῦ ἐπὶ δεξιὰ, ἄπειρον δὲ τοῦ ἐπ' ἀριστερὰ c
νωμῆσαι βῶν ἀζαλέην, ταύτην ἐλπίζειν τὴν εὐφημίαν καὶ ὀνειροπολεῖν τέχνης ἐπαίνους, ἣν οὐκ ἐξήσκησεν; ἵν' οὖν μὴ καὶ τὸν κυβερνήτην ὑμῖν ἐπάγω καὶ τὸν ποιμένα καὶ τὸν ἰατρὸν καὶ ἅπαντας δεικνύοιμι τούτους, ὅταν ἐφίωνται ἐπαίνων τῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ἐφίεσθαι χρῆναι καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἐπ' αὐτὸ δὴ ἔρχομαι τὸ κεφάλαιον ὧν προὐθέμην.

Ἆρα εἴ τις ὑψοῦ προκαθήμενος καὶ ἁλουργίδα ἠμφιεσμένος καὶ ἐπιτροπεύων σχεδόν τι ἅπασαν γῆν τε d
καὶ θάλασσαν, ὅσης τε αὐτὸς προστατεύει καὶ ὅσην ῥύεται καὶ ὅση συγχωρεῖ τὴν ὀργὴν, διψῇ οὗτος ἐπαίνων ἀληθινῶν καὶ οὓς οἶδεν ἄνευ θωπείας αὐτῷ προσιόντας, τούτῳ ἄρα ἡ γνώμη οὐ τεθάρρηκεν ὑπὸ τῆς ἄνωθεν ψήφου, καὶ ὃ μεταχειρίζεται ἤδη ἕκτον ἔτος ἀκέραιός τε καὶ ἄτρωτος μᾶλλον ὑπὸ ψόγου ἢ σιδήρου; ἀναμνήσθητε τοίνυν τοῦ πρώτου συλλόγου καὶ τοῦ 218 a
μέλους τοῦ Βοιωτίου, ἐφ' ᾧ ὁ σύλλογος. οὐ γὰρ ἀπόχρη τῷ ἀνδρὶ τούτῳ εἰσιόν τι μέλος πεποιημένον τῆς προκειμένης θοίνης ἀπολαύειν, ἀλλ' ἐδυσχέραινε καὶ ᾐτιᾶτο ὅτι μὴ εἰσφοιτᾷ ἤδη χρόνοις αὐτῷ ἡ φιλοσοφία, μηδὲ θαμίζει δορυφοροῦσα εἰς τὰ βασίλεια, ὡς πάλαι εἰώθει. Φωκίων μὲν γὰρ ὁ χρηστὸς, ἐπεὶ δημηγορή-

---

265, 1 τὴν γλυφίδα A. τὰς γλυφίδας H. 2 αὐτοῦ] αὐτῷ A. ὅση A. ὅση καὶ H. 3 Κρητὸς] κρητῶν A. εἰ] ἤ A. 4 γε om. A. 5 ὁπλομαχίᾳ] ὁπλομαχίας A. 8 νωμῆσαι] Iliad. η, 239. ταύτην] ταῦτα A. ἐλπίζειν — ὀνειροπολεῖν] ἐλπίζει — ὀνειροπολεῖ A. 12 ἐφίωνται] ἐφίενται A. ἐπαίνων τῶν] τῶν ἐπαίνων A. τῇ τέχνῃ A. τῇ om. H. ἐφίεσθαι — τέχνης om. A. 23 ἀναμνήσθητε] ἀναμνήσθητι A. 25 μέλος] μέλος ᾧ A.

σαντι αὐτῷ προθυμότερον συνεπήχησεν ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων, μή τι ἄρα, ἔφη, κακὸν εἰπὼν λέληθα ἐμαυτόν; βασιλεὺς δὲ οὐ λέγουσαν φιλοσοφίαν, ἀλλὰ σιωπῶσαν, b ὕποπτον ποιεῖ καὶ τὴν σιωπὴν αὐτῆς ἀντὶ σημείου λαμβάνει τῆς ἐνδείας τῶν ἔργων. ὅστις οὖν ἐπαίνου αὐτῷ εἰσιόντος καὶ τούτου λαμπροῦ τε καὶ μετεώρου καὶ δι' ὑψηλῶν ὀνομάτων καὶ ἐξ αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ Ἑλικῶνος, περισκοπεῖ τὸν πεζὸν ἐπαινέτην καὶ λιπαρῶς ἔχει τοῦ ἀκομμώτου ὕμνου καὶ ἀνηδύντου, οὐκ ἔνδηλός ἐστιν ἐπίπροσθεν ἄγων ἀλήθειαν καλλιεπείας;

Τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἄλλως αὐτῷ συμβαίνοι, εἰ μὴ ἐγκύπτων πρῶτον εἰς ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐπι- c σκοπῶν πλοῦτον ὁρῴη πράξεων ἀγαθῶν καὶ καλῶν, ἃς οὐκ ὀκνεῖ ᾄδειν ἐπιψηφίζουσα ἡ φιλοσοφία. ἐπίσταται γάρ, ὡς ἔοικε, τοὺς μὲν ἄλλους λόγους, ὅσοι εἰσφοιτῶσιν αὐτῷ παρὰ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων, ἐντιμότερον ὡς τὰ πολλὰ ποιουμένους τὸ δοκοῦν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ὠφελίμου τὸ κεχαρισμένον. ταῦτά τοι καὶ εἰσιέναι ἐσκευασμένους πρὸς ἡδονήν, ὥσπερ Ὅμηρος λέγει τὴν Ἥραν εὖ ἐντύνασαν ἑαυτὴν ἀφικέσθαι παρὰ τὸν Δία, ἀμπεχόνῃ τε ἁλουργεῖ καὶ καλύπτρᾳ καὶ ἐλλο- d βίοις, καὶ ἐπὶ πᾶσι τῷ κεστῷ αὐτῷ τῆς Ἀφροδίτης. οὕτω δὲ καὶ τούτους τοὺς λόγους πολὺν ἐνδύεσθαι τὸν ἔξωθεν κόσμον σχημάτων τε καὶ ὀνομάτων, καὶ τούτων εὖ μὲν ἐπειλεγμένων καὶ συνηρμοσμένων τῇ γνώμῃ, ἐνδήλους εἶναι ὅτι οὐ μόνα θαυμάζουσιν ὅσα θαυμαστὰ ἀληθινῶς, ἀλλὰ καὶ ὅσα οἱ παλαιοὶ οἴονται μακαριστὰ εἶναι, δύναμιν καὶ τέχνην καὶ οὐσίαν. μόνην δὲ δεῖ ἄρα ταύτην τὴν τέχνην ζητεῖν καὶ γινώσκειν, τίς ἀλη-

---

266, 1 ὁ ἀθηναίων A. ὁ om. H. 4 σημείου] σημεῖα A. 6 λαμπροῦ A. ὑψηλοῦ H. καὶ μετεώρου add. A. 13 καλῶν A. βασιλικῶν H. 14 ᾄδειν] ᾄδην Stephanus. 15 τοὺς μὲν A. καὶ τοὺς μὲν H. 17 ἐντιμότερον A. ἑτοιμότερον H. ποιουμένους A. ἀντιποιουμένους H. δοκοῦν] δοκεῖν A. 19 Ὅμηρος] Iliad. ξ, 162. 21 ἐλλοβίοις] ἐλλοβίῳ A. 24 σχημάτων] ῥημάτων A. 27 παλαιοὶ A. πάλαι H. πολλοὶ Stephanus. 28 τέχνην καὶ οὐσίαν A. τύχην καὶ ἐξουσίαν H. δεῖ om. H.

θινῶς βασιλεὺς καὶ τίνα σημεῖα αὐτοῦ καὶ γνωρίσματα· 219 a ὅτι οὐ χρυσὸς ἀετὸς οὐδὲ δράκοντες λεπτῶν ὑφασμάτων οὐδὲ μὰ Δία τοξεύεσθαι ἐπίσκοπα καὶ ἀκοντίζειν· ταῦτα γὰρ οἶμαι καὶ Νέρωνι ὑπῆρχε κιθαρῳδοῦντι καὶ Δομετιανῷ μελαγχολῶντι· ἀλλ' εἰ ἡ ψυχὴ ἄνω ὁρῶσα πρὸς τὸν τοῦ παντὸς βασιλέα συντεταμένη καὶ ἀρχομένη ἐκεῖθεν ὅσα οἷόν τε ἀρύεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῇ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλείᾳ.

Ὧν καὶ σύ, ὦ χρηστέ, ἀρυόμενος οὐκ ἐδεήθης τῶν τοξοτῶν οὐδὲ τῶν ὁπλιτῶν οὐδὲ τῶν Ἀρμενίων οὐδὲ b Ἰβήρων οὐδὲ ἵππου πεφραγμένης, ὥστε τὴν φλόγα σβέσαι τὴν Σκυθικήν, ἀλλὰ μόνῃ τῇ σῇ βουλῇ καὶ τῇ σῇ γνώμῃ ὑφ' ἑαυτῆς ἡ φλὸξ ἐκείνη ἀπεμαράνθη. οὐ γὰρ κάτω σοι νεύει τὰ ὄμματα οὐδὲ ὁ νοῦς ἔμφροντίς ἐστιν ὁπόθεν τὸ χρυσίον πλεῖον ἔσται σοι ἢ τὸ ἀργύριον, ἀλλ' ὁπόθεν σοι πλεονάσουσιν οἱ τῶν ἀγαθῶν πράξεων θησαυροί, οἳ μόνοι ἄσυλοι καὶ ἀνάλωτοι. ταῦτ' οὖν γινώσκων, ὡς ἔοικεν, ὦ σοφώτατε, μόνης ταύτης μαθήματα καὶ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης, εἰσπράττεσθαι αὐ- c τὴν οὐκ ὀκνεῖς ἐν μέσῳ τε καὶ ἐφ' ἁπάντων τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ ἔταξεν ἑαυτήν, οἷόν τινα ἐτήσιον εἰσφοράν. καὶ οὐκ ἐφίστης μόνῃ τῇ εἰσπράξει ἀρχήν τινα καὶ στρατιώτην, ἀλλ' αὐτὸς κατεπείγεις καὶ αὐτὸς ἐπαναγκάζεις καὶ αὐτὸς ἀποδέχεσθαι τὴν εἰσφορὰν ταύτην διανοῇ. τυχὸν δὲ καὶ αὐτὸς εἰσιὼν ἂν καταλάβοις τὸ ταμιεῖον. διπλῇ οὖν με ἐπιγαυροῦσθαι προσήκει, καὶ ὅτι τὰ παιδικά μοι οὕτως διοικεῖται ὥστε ἐρᾶν τέχνης δυσχεραινούσης d ψευδολογίαν, καὶ ὅτι φιλοσοφία πεπίστευται μόνη ἀξιόπιστος εἶναι καὶ ἐπαινέτις παμβασιλείας.

267, 4 ὑπῆρχε] ὑπάρχειν A. 10 τῶν Ἀρμενίων A. τῶν om. H. 11 ἵππου A. τῆς ἵππου τῆς H. 13 οὐ γὰρ A: οὐδὲ H. 14 ἔμφροντις A. ἐν φροντίδι H. 15 πλεῖον add. A. 22 μόνῃ] ταύτῃ Roulezius p. 49. coll. p. 143 d. 194 c. εἰσπράξει] πράξει A. στρατιώτην] στρατιώτιν A. 23 ἐπαναγκάζεις] καταναγκάζεις A. 26 με ἐπιγ. προσήκει A. μοι προσήκει ἐπιγ. H. 29 ἐπαινέτις] ἐπαινέτης A.

Ἀλλ' εὖ τοι γίνωσκε, ὦ χρηστέ, ὅτι τὸ αἴτιον τούτου τοῦ ὄκνου τοὐναντίον ἐστὶν οὗ σὺ ὑποπτεύεις· οὐ σπάνις νεουργῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ πλῆθος. ἀεὶ γὰρ ἐπιδεικνύμενος πλείω τὰ ἀγαθὰ καὶ προσυφαίνων ὁσημέραι καὶ ὅσαι ὧραι, οὐκ εὐαγκάλους μοι ἔτι τοὺς 220a λόγους ποιεῖς. οὐδ' ὅσα ἂν τήμερον ὑφήνῃς, μόνον αὖθις ἀναλύεις, ἀλλὰ καταπυκνοῦταί σοι μᾶλλον ἀεὶ τὰ ποικίλματα τῆς ἀρετῆς, καὶ ὁπότε μοι ἐπὶ νοῦν ἔλθοι πρᾶξίν τινα παρὰ σοῦ πεπραγμένην ἢ καλῶς ῥηθέντα λόγον ἀδεκάστῳ ὕμνῳ ἐπικοσμῆσαι, εὐθὺς ἐπιρρέοντα ἄλλα καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ἐφεξῆς καταχώννυσί τε καὶ ἐπισκιάζει ἐφ' ἃ ὡρμήθην· καὶ αὖθις ὅτε τὰ πρῶτα ἀφεὶς τὰ δεύτερα μεταχειρίζομαι, τρίτος τις b καὶ τέταρτος ἀριθμὸς ἐπιὼν ἐκθλίβει τὴν ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τριβήν. πάσχω οὖν ὅπερ οἱ λίχνοι τῶν δαιτυμόνων, ἀπογεύομαι ἀεὶ τοῦ παραφερομένου ἁρπάζων, ἐμπίπλαμαι δὲ οὐδενὸς ἱκανῶς· ἢ ὅπερ μᾶλλον αἱ κύνες αἱ θηρεύτριαι, ἑνὸς μὲν αὐταῖς ἀναφανέντος θηρίου προσκαρτεροῦσιν ἐκείνῳ καὶ προσλιπαροῦσιν, ἄχρι ἂν ἕλοιεν· εἰ δὲ πολλὰ ἅμα καὶ πολλαχόθεν ὑποκινοίη, ἀεὶ τὸ φανὲν μεταθέουσαι ἀποφυγγάνειν τὸ πρόσθεν ἐῶσι. ἤ που καὶ τὸν Διὸς Ἡρακλέα οὐ νέμεσις τοῖς c τότε ὑμνοποιοῖς εἰ ῥᾷον ἐπῄνουν ἐναρχόμενον τῶν ἄθλων μᾶλλον ἢ ἐπιδιδόντα.

Οὕτω δὴ καὶ τὰ σά, ὦ φέριστε, ἔχει. προσαύξεις ἀεὶ τοὺς ἄθλους τοὺς βασιλικοὺς καὶ ἐπιδίδως τῷ ἀριθμῷ, καὶ οὐκέτι μοι εὐθαρσὴς ἡ Μοῦσα τῷ δρόμῳ τῶν ἔργων ἁμιλλωμένη· οὐ γὰρ ὑπόπτεροι αὐτῆς οἱ λόγοι οὐδὲ κοῦφοι καὶ ὑπήνεμοι, ἀλλὰ σχολαῖοί τε καὶ

268, 2 σὺ add. A. 4 προσυφαίνων] Vulgo προϋφαίνων. 7 καταπυκνοῦται A. καταπυκνοῦνται H. 8 ὁπότε A. ὁπόταν H. 9 ἔλθοι] ἔλθῃ A. 12 ὡρμήθην] ὡρμήθη A. ὅτε — μεταχειρίζομαι A. ὅταν — μεταχειρίζωμαι H. 13 τρίτος τις] τις om. A. 15 τριβὴν A. τιμὴν H. οὖν] γοῦν A. νοῦν codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 223. ὅπερ] Vulgo ὥσπερ. 16 ἀεὶ τοῦ A. ἀεὶ τοῦ ἀεὶ H. 19 ἄχρι] Vulgo ἄχρις. 20 ἂν A. οὐ H. 21 τὸ πρόσθεν A. τὰ πρόσθεν H.

βραδεῖς καὶ περιαθροῦντες ἕκαστον τῶν πραττομένων, οὐ μόνον ὅ τι ἐπράχθη, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἧς γνώμης καὶ ὁπηνίκα καὶ πρὸς ὅντινα καὶ ὑπὲρ ὅτου. πολλάκις γὰρ τὸ μὲν ἔρ- d
γον οὐ λίαν μέγα, ἡ γνώμη δὲ μεγάλη καὶ ἀξιέπαινος· οἷα που καὶ ἡ πρώτη ἦν ἐκστρατεία τε καὶ καὶ ὁρμὴ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον· ἔργον μὲν αὐτῇ οὐκ ἠκολούθησεν ἐμφανὲς τοῖς πολλοῖς, ἡ διάνοια δὲ ὑπερήφανος καὶ βασιλική, τιμωρῆσαι τῷ ἀρχηγέτῃ πρὸ ὥρας ἀνηρπασμένῳ καὶ τὸ λείψανον ἐκείνης περισῶσαι τῆς γενεᾶς. καὶ ὅτῳ τοῦτο μικρὸν δοκεῖ, ἐνθυμηθήτω ὅτι αὕτη ἡ γνώμη μόνη καὶ ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ ἐπιβολὴ τὴν τόλμαν ἔστησε τῆς 221 a
ἑσπέρας ἤδη σφριγώσης, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεύς, ἡνίκα ἀπόμαχος ἦν, οὔπω τῶν ὅπλων αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κεκομισμένων, ἀλαλάξας τε καὶ μόνον ἐμβοήσας καὶ ἐξαλόμενος τῆς σκηνῆς ἔσβεσεν ἀναπτομένην ἤδη τὴν φλόγα τοῦ ναυστάθμου τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοὺς Τρῶας κατεπλήξατο τῆς αὐθαδείας.

Ταῦτα οὖν μοι περὶ ἕκαστον ἐπισκοποῦντι ἀτρέμα χρῆσθαι ἀνάγκη τῇ πινακίδι καὶ τῷ σιδηρίῳ. ἐπεὶ καὶ ὅτι τῶν εἰσφορῶν ἐπεκούφισας ἄχθος, ἐνταῦθα οὖν πάλιν ἐμοὶ τοῦ ποσοῦ θαυμαστότερον τὸ ὁπότε. ἡνίκα b
μὲν αὔξησιν ἐδεδίειμεν καὶ ἐπιθήκην, σταθμώμενοι ἀεὶ τῇ δαπάνῃ ἐπιδιδούσῃ, τότε ἀφελὼν τῶν φορτίων τῆς χάριτος μεῖζον ἐποίησας τὸ παρ' ἐλπίδα. ἀμέλει τέως μὲν ξὺν ἀπειλῇ καὶ ξὺν ἀνάγκῃ ξυνεφοίτα ἡμῖν ἡ σιτοπομπία, νῦν δὲ θᾶττον πτεροῦ καὶ νοήματος ἑκούσιος καὶ αὐτοκέλευστος ἀφικνεῖται. ὑπηρετεῖ καὶ ἡ θάλαττα τῇ τοῦ βασιλέως ὁρμῇ καὶ ὁ χειμέριος εἴσπλους τοῦ

269, 5 ἐκστρατεία A. ἐγκράτεια H. 7 ὑπερήφανος A. ἡ ὑπερήφανος H. 9 λείψανον] λεῖψαν A. 10 ὅτι αὕτη ἡ γνώμη μόνη A. ὅτι μόνη ἡ γνώμη H. 11 ἡ ὁρμὴ cod. Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 123. Aberat ἡ. ἐπιβολὴ] ἐπιβουλὴ A. 12 σφριγώσης add. A. 13 αὐτῷ] αὐτοῦ A. κεκομισμένων] κεκοσμημένων A. 14 καὶ μόνον A. μόνον καὶ H. ἐμβοήσας A. ἐκβοήσας H. καὶ ἐξαλόμενος om. A. 18 περὶ A. ἐπὶ H. 19 σιδηρίῳ A. σιδήρῳ H. 22 μὲν A. ἂν H. ἐδεδίειμεν A. ἐδέδιμεν H. 25 σιτοπομπία A. σιτοπομπεία H. 28 ὁ χειμέριος] ὁ om. A. εἴσπλους A. πλοῦς H.

θερινοῦ ἀκυμαντότερος ταῖς ὁλκάσιν. οὔκουν αἱ σιτοθῆκαι μεσταὶ εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων, ἀλλ' ὑπερχειλεῖς
c καὶ ὑπέραντλοι, καὶ ἐπανήκει ἡμῖν τὸ θάρσος, ὃ πάλαι ἐπιλελοίπει, καὶ χειμερίζομεν ἤδη εὐέλπιδες ὑπὲρ τῆς τοῦ ἦρος εὐετηρίας.

Ὥστε οὐδὲ* ἀπαξιοῖ βασιλεὺς αὐτόπτης γίνεσθαι τούτων τῶν θησαυρῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ ταμιεῖα ἑτέροις φύλαξιν ἐπιτρέπει, τὰ σιτοφυλάκια δὲ οὐκ ὀκνεῖ οὐδὲ ἔλαττον ἑαυτοῦ ποιεῖται, αὐτὸς περινοστεῖν. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς ᾤετο βασιλικώτερον εἶναι χρυσοῦ μᾶλλον ἔμπλεα τὰ ταμιεῖα ἢ σίτου ἐπιδεικνύναι. ὥστε καὶ πρὸς Σόλωνα τὸν Ἀθηναῖον οὐ πυρῶν σωροῖς,
d ἀλλὰ χρυσοῦ ψήγμασιν ἐκαλλωπίζετο, ἃ οὐχ ἡ γῆ αὐτῷ ἐδωροφόρει, ἀλλὰ ποταμὸς ἀλαζών, πλοῦτον ἄκαρπον καὶ ἀβλαστῆ, * καὶ οἱ εὐποροῦντες λιμῷ ἀπολεῖσθαι, ὥσπερ ὁ Μίδας ἐκεῖνος ὤνητο τῆς εὐχῆς ἐν ἀφθονίᾳ χρυσοῦ τροφῆς ἐνδεὴς τελευτήσας. τοιγάρτοι Κροῖσον μὲν οὐκ ἀπέφηνεν ὁ Σόλων ὀλβιώτατον τῶν τότε ἀνθρώπων, ἀλλὰ Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον καὶ τοὺς Ἀργείους νεανίσκους καὶ ἅπαντα μᾶλλον ἢ Κροῖσον.
222 a βασιλέα δ' ἂν ἀπέφηνεν ὀλβιώτατόν τε καὶ εὐδαιμονέστατον, ᾧ πλοῦτος τοσοῦτον βόσκει στρατὸν ὅσον οὔποτε ἡ Ῥωμαίων ἡγεμονία, ** χωρὶς δὲ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, βόσκει δὲ τὸ μέγα τοῦτο ἄστυ καὶ τὸν πολὺν δῆμον, καὶ οὐ μόνον βόσκει, ἀλλὰ καὶ ἐκτίνει τὸ ἐνδεῆσαν ὑπὸ τῆς πάλαι ῥᾳδιουργίας, καὶ οὐκ ἐκτείνει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπαύξει τὸ σιτηρέσιον, ὅτε ἀγαπητὸν ἦν μὴ ἐλαττῶσαι. οὐκοῦν δεῖ ἡμῖν ξενηλασίας συνεχοῦς,
b καθάπερ τῇ μητροπόλει, φαρμάκου τῆς ἐνδείας χαλεπω-

270, 1 ἀκυμαντότερος A. ἀκυμότερος H. 10 βασιλεὺς A. δυνάστης H. 12 σωροῖς] „An σιροῖς?" Iacobsius. 13 ἃ οὐχ ἡ] ἃς οὐχὶ A. οὓς οὐχ ἡ H. 14 ἐδωροφόρει A. ἐδορυφόρει H. 15 λιμῷ A. σι λιμῷ H. ἀπολεῖσθαι] ἀπολέσθαι A. 16 ὁ μίδας add. A. 19 τέλλον add. A. 23 χωρὶς δὲ A. χωρὶς μὲν H. 25 ἐκτίνει Petavius. Vulgo ἐκτείνει.

τέρων, ἀλλ' ἐπιρρέουσιν ἀκωλύτως σὺν τῇ τῶν καλῶν
περιουσίᾳ οἱ χρησόμενοι αὐτοῖς ἐπ' ἐξουσίας.

Τοιοῦτον μὲν δὴ τῶν ἔργων τοῦ βασιλέως τὸ ὑπὲρ
ὅτου καὶ τὸ ὁπότε. τὰ δὲ δὴ ὑψηλόνουν καὶ τελεσιουρ-
γὸν καὶ μεγαλεῖον ζητεῖτε ἄρα παρὰ τοῦ λόγου, καὶ b
οὐκ ἐμπελάζει ὑμῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος
τὸν κύκλον ὁρᾶτε ἐξ ἡμιδεοῦς γέμοντα ἤδη ἀφράστου
ἡδονῆς, καὶ οὐ τὰ κενὰ τοῦ περιβόλου κρείττονα τῶν c
συνοικουμένων, οὐδὲ γεωργοῦμεν εἴσω τείχους μείζονα
χῶρον ἢ κατοικοῦμεν, οὐδὲ ἔρημον τὸ κάλλος τῆς πόλεως
καὶ διεσπασμένον, ἀλλ' ἐμπέπλησται ἅπας καὶ ἐξύφαν-
ται οἷον πέπλος ἄχρι τῶν θυσάνων πεποικιλμένος χρυ-
σῷ καὶ πορφύρᾳ αὐλῇ τε βασιλέως ἐπωνύμῳ καὶ λου-
τροῖς δὴ καὶ στοαῖς καὶ ἡβητηρίοις, καὶ τὸ κράσπεδον
πάλαι τῆς πόλεως νῦν ὀμφαλός. ὦ πάτερ, ὦ εὔδαιμον
Κωνσταντῖνε, ἆρα αἰσθάνῃ ὅτι τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς d
ἀντὶ λαγαρᾶς καὶ ὑποσόμφου μεστὴν ἐποίησεν ἀγλαΐας,
καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἤδη ἀληθινὸν καὶ οὐκέτι σκια-
γραφία;

Καὶ δὴ οὐ τὰ μὲν κοινὰ ἐπιδίδωσι, τὰ δὲ ἴδια
ἀπολισθαίνει, ἀλλ' αὔξεται ὥσπερ ζῷον ἅμα ἡ πόλις,
καὶ μιᾶς ὥσπερ ἅπαντα κατεχούσης ἐπιπνοίας ἐκ τοῦ
ζήλου τοῦ βασιλικοῦ καὶ ἄρχοντας καὶ ἰδιώτην, ὃς μὲν
πρόδομον ἐγείρει, ὃς δὲ θάλαμον, ὃς δὲ ἀνδρῶνα, ὃς δὲ 223 a
καὶ ἑπτάκλινον ἢ ἐννεάκλινον οἶκον, τῷ δὲ καλλύνονται οἱ
τοῖχοι καὶ τὰ ἐδάφη λίθῳ Λακαίνῃ καὶ Λιβύσσῃ καὶ Αἰ-
γυπτίᾳ, καὶ δείκνυσιν ἀπειρόκαλον τὸν Μενέλεων, χαλκῷ b
τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας ἀλείψαντα καὶ ἀργύρῳ· ἀπο-
λαύει δὲ καὶ τὰ προάστεια τῆς περὶ τὸ ἄστυ φιλοτι-

271, 1 ἀκωλύτως A. ἀκωλύτερον H. 4 τὸ δὲ Roulezius p. 50. Vulgo τὰ δὲ. ὑψηλόνουν] ὑψηλοῦν οὖν A. 6 ὑμῶν] ἡμῶν A. 13 λουτροῖς] λούτροι (sic) A. 14 ἡβητηρίοις] ἡβητηρίῳ A. 15 εὔδαιμον] Vulgo εὐδαῖμον. 22 ἅπαντα A. ἅπαντας H. ἐπιπνοίας A. ὥσπερ ἐπιπνοίας H. 23 ἄρχοντα καὶ ἰδιώτην A. ἄρχοντας καὶ ἰδιώτας H. 25 καὶ add. A. καλλύνονται οἱ τοῖχοι A. καλλύνεται ἡ τύχη H. 28 ἀλείψαντα A. ἐπαλείψαντα H.

μίας, χέρσῳ τε θαλάττης ἐπιούσης καὶ θεάτρων ἀμίλλης, νεῶν πορθμῶν χειρι**. μεστὴ δὲ ἡ πόλις τεκτόνων καὶ οἰκοδόμων καὶ ποικιλλόντων καὶ παντοδαπῆς δημιουργίας, καὶ εἴποις ἂν αὐτὴν ἐργαστήριον μεγαλο-
b πρεπείας. ὥστε εἰ κατὰ λόγον ὁ ἔρως ἐπιδιδοίη τῷ βασιλεῖ, εἰς νέωτα ἡμῖν ἑτέρου κύκλου δεήσει, καὶ ἀμφισβητήσιμον ἤδη ἔσται εἰ μείζων καὶ ἀριπρεπεστέρα ταῖν πόλεοιν, ἣν Θεοδόσιος προσύφηνε τῇ Κωνσταντίνου, ἢ ἣν ὁ Κωνσταντῖνος τῇ Βύζαντος. ἐγώ τοι καὶ αὐτός, ὦ μακάριε, εἴπερ ἑπόμενόν μοι ἤδη τὸ σῶμα ἦν, βουλοίμην ἂν ἐξικέσθαι ἐπὶ μακρότερον χρόνον, οὔτι ἄλλης ἕνεκεν ἡδονῆς — πᾶσαι γάρ μοι ἐκλέλυνται καλῶς ποιοῦσαι — ἀλλ' ὅπως ἂν γενοίμην καὶ τρίτης πόλεως θεατής, ἣν προσοικοδομήσει οὐκ εἰς μακρὰν ὁ ἀρχηγέτης.

c Καὶ οὐκ ἔξω μοι ἐλπίδος ἐστὶν αὕτη ἡ προθυμία. οὕτω γάρ μοι ἀλεξίκακος βασιλεὺς καὶ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἀδυναμίαν ὥστε, εὖ ἴστε, ὦ φίλοι, ὅτι καὶ νῦν με ἐπικελεύσας τὴν μουσικὴν αὖθις ἀναλαμβάνειν μᾶλλον ἐπήρκεσε τῶν Ἱπποκράτους φαρμάκων. καὶ βαδίζω ῥωμαλεώτερον ἢ πρότου, καὶ φθέγγομαι ἐξάκουστα μᾶλλον, καὶ οὐκ ἀποκέκλεισταί μοι τὰ σιτία οὐδὲ τὰ πόματα, ἀλλὰ τῇ τῆς ψυχῆς φιλεργίᾳ καὶ τὸ σῶμα συνανηβᾷ καὶ συνανακύπτει καὶ τὸ γῆρας συναποξύεται. ὥστε οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ οὕτως ἔχων μὴ ὑστάτην
d ὑμῖν ταύτην ᾄσαιμι τὴν ᾠδήν, ὥσπερ οἱ κύκνοι ᾄδουσι πρὸ τοῦ θανάτου εἰς τὸν θεὸν οὗ εἰσιν ὑποφῆται καὶ πρόσπολοι, ἀλλ' ἐπιδαψιλεύσεταί μοι ὁ μουσηγέτης καὶ ἀμείνονος καιρὸν μελῳδίας. τὰ μὲν γὰρ φάρμακα τῆς

272, 2 νεῶν] νέω νεῶν A. χειρι cum lacuna A. χειρι-δασήτων H. 4 καὶ εἴποις — μεγαλοπρεπείας om. A. 7 εἰ. μείζων A. τίς μείζων H. 9 ὁ κωνσταντῖνος A. ὁ om. H. 10 μακάριε A. μακάριοι H. ἦν om. A. 11 χρόνον] χρόνου A. 13 ὅπως] ὅμως A. 19 ἐπικελεύσας] ἐπικαλέσας A. 25 εἰ οὕτως — ᾄσαιμι om. A. 27 εἰσιν ὑποφῆται καὶ πρόσπολοι A. εἰσὶ πρόπολοι καὶ ὑποφῆται H.

Κολχίδος ἐξηπάτησε τὰς Πελιάδας, ὑποσχομένης τὸν πατέρα αὐταῖς ἀντὶ πρεσβύτου νέον ποιήσειν, βασιλεὺς δὲ εἰς ἀληθινήν με ἀκμὴν ἐπανάγει, οὐ τοσοῦτον οἷς 224 a *ἐγείρει οἰκοδομήμασιν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς αὔξει ἀεὶ καὶ ὅτι αὐτὸς ἐπιδίδωσι καὶ ὅτι αὐτὸς γίνεται μείζων καὶ φιληκοώτερος καὶ εὐμαθέστερος, διὰ τοῦτό μοι ἐξεγείρει τὸν νοῦν καὶ ἐρεσχελεῖ καὶ ἐρεθίζει καὶ οὐκ ἐᾷ καταφέρεσθαι εἰς ὕπνον καὶ χάσμην ὑπ' ἀργίας, ἀλλ' ἀπαυδῶντα καὶ παρειμένον, οἷόν τινα εὐδόκιμον στρατιώτην ἀνακαλεῖται καὶ ἀναζώννυσιν ἐπὶ τοὺς λόγους, παρέχων καλὰς ἀφορμὰς καὶ τῇ τέχνῃ διδοὺς χορηγίαν. οὐκ ἄρα ἐγὼ σπουδαρχιῶν ὑπέσχον τὼ χεῖρε τῇ πολιαρχίᾳ, ἀλλὰ* b *σφοδρὸν ἔρωτα ἐρασθεὶς, τὰ αὐτὰ ἀποφῆναι φρονοῦντα τὸν βασιλέα Πλάτωνι τῷ θεσπεσίῳ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἐλήλεγκται οὔτε βασιλέως ἡ ψῆφος οὔτε ὁ Πλάτωνος λόγος ἄλλου ἂν εἴη λέγειν καὶ οὐκ ἐμόν.*

Ἐγὼ μέντοι οὐκ ἐπ' ἐκείνῃ τῇ δέλτῳ, ἀλλ' ἐπ' ἄλλῃ μείζονι καὶ τελεωτέρᾳ, ἣ καὶ τὰς δέλτους ἐκείνας ἤδη ἔχει ἐπ' ἐξουσίας, ἣν οὐκ ἐποίησαν ἐλεφαντουργοὶ οὐδὲ χρυσοχόοι, ἀλλὰ ποίημά ἐστιν αὐτοῦ βασιλέως, μᾶλλον δὲ γέννημα ἱερὸν ἐξ ἱερῶν ὠδίνων τέλεον εὐθὺς καὶ ὁλόκληρον, ὁ ἀγαπητὸς, ὁ πολύευκτος, ὁ σεβαστὸς c *ἐκ τοῦ λίκνου καὶ τῶν σπαργάνων, οὗ τὸ μὲν σῶμα ἐν αὔξῃ ἐστὶν, ἡ τιμὴ δὲ οὐκ ἔχει ὅπῃ προβήσεται. ὅν μοι εἰς χεῖρας ἔθηκεν ἡνίκα ἐλαύνειν ὥρμητο ἐπὶ τὴν ἑσπέραν, ἐπ' ὄψει μὲν τοῦ δήμου, ἐπ' ὄψει δὲ τῆς γερουσίας, καὶ παρηγγύα ἐπιμελεῖσθαι καὶ θεραπεύειν, οὔτε ἀσπίδα νωμᾶν δυναμένῳ οὔτε δόρυ πάλλειν, ἀλλ' οὐδὲ τόξον εὖ εἰδότι οὐδὲ σφενδόνης, ἀλλὰ τριβώνιον περικειμένῳ καὶ ἐγκεχυφότι ὑπὸ γήρως καὶ ἀσθενείας. ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὁ ἀνὴρ οὐ τὴν αὐτὴν ἀνήκειν ἡγεῖται*

273, 1 *ἐξηπάτησε* A. *ἐξηπάτησαν* H. 2 *αὐταῖς*] *αὐτῆς* A.
9 *εὐδόκιμον πάλιν* H. *πάλιν* om. A. 11 *διδοὺς χορηγίαν* om. A.
14 *ὑπὲρ* A. *ὑπὸ* H. 18 *δέλτῳ*] *θαρρῶ* addit Harduinus.
20 *ἤδη ἔχει*] *ἤδη* om. A. 27 *ἐπ' ὄψει μὲν τοῦ δήμου* add. A.
32 *ὁ ἀνὴρ* A. *ὁ* om. H. *ἀνήκειν* om. A.

d *παιδείαν βασιλεῖ προσήκειν καὶ ἰδιώτῃ, οὐδὲ ταυτὰ παιδεύματα ἁρμόττειν τῷ ἄρξοντι γῆς καὶ θαλάττης καὶ τῷ ταξιαρχήσοντι.*

Δεῦρ' ἴθι οὖν, ὦ φίλε παῖ, ἐπὶ τῶν ἐμῶν καθίζου γονάτων, ὅπως ἄν σε ἐκείνων γεύσαιμι τῶν παιδευμάτων καὶ ἀναθρέψαιμι, οὐχ ὥσπερ ὁ Φοίνιξ τὸν Ἀχιλλέα, σῖτα καὶ ὄψα ἐπάγων, ἀλλὰ τροφεῖα παρέχων ἃ μόνη σκευάζει φιλοσοφία τοῖς νέοις βασιλεῦσι καὶ εἴσω τῆς
225 a *αὐτοκρατοῦς ἡλικίας, λόγους ἐγκάρπους καὶ ὑψηλοὺς καὶ ὠφελίμους καὶ παλαιῶν κλέα αὐτοκρατόρων, οἷς Κῦρος ὁ μέγας ἐτράφη καὶ Νουμᾶς ὁ Ῥωμαῖος καὶ Μάρκος ὁ κλεινὸς καὶ Τίτος ὁ γενναῖος, οὗ τὸ λαμπρὸν καὶ μέγα ἐκεῖνο ῥῆμα, ὅτι τήμερον οὐκ ἐβασίλευσα· οὐδένα γὰρ εὖ ἐποίησα. συμπαιδαγωγήσουσι δέ σε καὶ Πλάτων ὁ κλεινὸς καὶ ὁ θεσπέσιος Ἀριστοτέλης, οἳ καὶ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον ἐπαιδαγώγουν καὶ ἐξ ἀδήλου χωρίου κύριον ἐποίησαν ὅλης τῆς γῆς. ἐὰν οὗτοί σε*
b *ἐκθρέψωνται καὶ τιθηνήσωνται, ἐπώνυμε τοῦ λογίου θεοῦ, ταχέως ἔσται ἐπιτελὴς ἡ τῶν σῶν γονέων εὐχή,*

Πατρὸς δ' ὅ γε πολλὸν ἀρείων,

ἢ ἥ γε μετριωτέρα καὶ δυνατωτέρα,

Πατρὸς δ' εἰς ἴχνια βαίνοι.

καὶ τότε σοι ἐπιχαιρήσει ἡ μήτηρ οὐ μόνον ἐκ πολέμου ἐπανιόντι μετὰ σκύλων, ἀλλὰ καὶ δημηγοροῦντι καὶ θεμιστεύοντι καὶ τὴν δίκην πάρεδρον ποιουμένῳ, ἧς
c *πρώτῃ αὕτη ἐμπίπλησι τὰ βασίλεια.*

274, 4 *φίλε* om. A. 7 *ἃ μόνη* Petavius. Vulgo *ἃ μόνοις.* 9 *αὐτοκρατοῦς ἡλικίας*] *αὐτοκράτου σικελίας* A. *ἐγκάρπους* om. A. 13 *ἐκεῖνο* om. A. 16 *ἀδήλου* A. *ἀδόξου* H. 17 *ἐποίησαν*] *ἐποίησεν* A. 20 *πολλ' ἀρείων ἢ γεωμετρίας* A. 21 *ἢ ἥ γε* Petavius. Vulgo *ἡ εἴγε.*

XIX.

ΕΠΙ ΤΗΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ.

Ἐρρήθη ἐν τῇ συγκλήτῳ.

Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην ἐν Δελφοῖς εἰς τὸ μέγαρον εἰσιόντα οὕτω προσεῖπεν ἡ Πυθία,

Ἥκεις, ὦ Λυκόεργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν, d
Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
δίζω ἠὲ θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον·
ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόεργε.

διὰ τί μᾶλλον θεὸν, ὦ Λοξία; ἆρα ὅτι νίκας ἐνίκησεν ὁ βασιλεὺς οὗτος περιβοήτους καὶ ἐσώρευσε νεκροὺς 226 a
πολεμίων; ἢ ὅτι ἐδορυφόρουν αὐτὸν αἰχμοφόροι καὶ μηλοφόροι χρυσῷ ἐσταλμένοι; ἢ ὅτι χρυσᾶ ἅρματα αὐτοῦ προεπόμπευε Νισαίων ἵππων; ἢ ὅτι αὐτὸς ἐκεκόσμητο στρεπτοῖς καὶ τιάρᾳ καὶ ἁλουργίδι;

Ἀλλὰ τὸν μὲν Ἑλλησπόντιον ξένον εἰκότως ἐξέπληξεν αὕτη σύμπασα ἡ σκευὴ καὶ ἀλαζονεία, ὥστε θεὸν νομίσαι Ξέρξην τὸν Δαρείου· ἐγὼ δὲ, φαίη ἂν ὁ Ἀπόλλων, ταῦτα μὲν οἶδα ὀλίγου ἄξια καὶ πολλοῖς ὑπάρξαντα μοχθηροῖς καὶ ἀνοήτοις δυνάσταις, οὓς οὐχὶ b
θεοὺς, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀνθρώπους ἄξιον προσειπεῖν, ὥσπερ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν Ξέρξην, οὕτως ἀπόπληκτον ὄντα ὥστε μαστιγοῦν τὴν θάλατταν καὶ πέδας ἐμβάλλειν τῷ Ἑλλησπόντῳ· ᾧ παρ᾽ οὐδὲν ἦν καὶ ἐν φαύλῳ ἀνθρώπου

275, 1 τῇ φιλανθρωπίᾳ A. τῇ om. H. 3 ἐρρήθη A. ἐρρήθη δὲ H. 8 ἢ ἄνθρωπον] ἢ καὶ ἄνθρωπον A. ἠὲ καὶ ἄνδρα H. 16 εἰκότως ἐξέπληξεν A. ἐξέπλησσεν εἰκότως H.

ἀποτεμεῖν κεφαλήν. διὰ τοῦτο οὖν ὑπὲρ ἐκείνου μὲν εἴ τις με ἤρετο, οὐκ ἂν ἐδίστασα εἰ θεὸς, ἢ ἄνθρωπος ἦν, ἀλλ' εἰ ἄνθρωπος, ἢ θηρίον. οὐδὲ γὰρ ὕστερον περὶ Νέρωνος τοῦ Ῥωμαίου εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον νεὼν
c *ἡνίκα ἀφίκετο, ἐδίστασα εἰ θεὸς ἀφίκετο, ἀλλ' εὖ ἤδειν ὅτι θηρίον ἐν μορφῇ ἀνθρώπου. καίτοι ἀφίκετο κιθάραν μετὰ χεῖρας ἔχων καὶ ἐν στολῇ κιθαρῳδικῇ, ἣν ἐμοὶ φίλην ὑπολαμβάνουσιν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ζωγράφοι· ἀλλ' ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄμουσος καὶ ἀνάρμοστος ἦν, καὶ ἐνέπλησε φόνων τὴν ἀρχὴν οὐ μόνον ὀθνείων, ἀλλὰ καὶ ἐγγενῶν, διὰ τοῦτο οὐχ ὅπως ἥσθην εἰσιόντι, ἀλλ' ἐμυσάχθην καὶ ἀπεστράφην καὶ ἀπεστεφάνωσα ἐξιόντα, λαβόμενος τῆς κόμης τῇ ταινίᾳ. ἐπεὶ οὐδὲ Κροῖσόν*
d *ποτε Λυδὸν ἐν μεγάλῳ ἐποιησάμην, καίτοι ἐμπλήσαντα τὸν σηκὸν πλίνθων χρυσῶν καὶ ἡμιπλινθίων, ἀλλὰ τρυφῆς ἦν καὶ οὐκ ἀρετῆς ὁ ποδαβρὸς ἐπωνυμία.*

Τί οὖν ἐστιν ὃ ἐν Λυκούργῳ κατανοήσας μᾶλλον ἐθέμην τῷ θείῳ προσρήματι ἢ τῷ ἀνθρωπίνῳ; ἡ πρᾳότης καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ τούτων ἔξαρχος φιλανθρωπία, καθ' ἣν μόνον δύναται βασιλεὺς
227 a *θεῷ ὁμοιοῦσθαι. παραλαβὼν γὰρ τὴν Σπάρτην ἀνομώτατα διακειμένην καὶ πολέμου ἔμπλεω μεστὴν εἰρήνης πανταχόθεν ἐποίησε καὶ εὐνομίας, καὶ οὕτω πρᾷος καὶ ἵλεως ἦν ὥστε καὶ τὸν ἐκκόψαντα αὐτοῦ τὸν ὀφθαλμὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καταλεύειν ὡρμημένων Λακεδαιμονίων, περισῶσαί τε καὶ ἐξελέσθαι, καὶ παραλαβὼν οἴκοι τὸν ἄνθρωπον οὕτω παιδεῦσαι καὶ ἡμερῶσαι ὥστε ἀντὶ κακοῦ πολίτου χρηστὸν ἄνθρωπον ἀποφῆναι. ἠπίστατο γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὗτος ὁ βασιλεὺς ὅτι οὐκ ἀντιβλάπτοντα*
b *χρὴ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα, ἀλλ' εὖ ποιοῦντα μείζω φαίνεσθαι τῶν ἠδικηκότων. ἀρετῆς γὰρ αὕτη νίκη, τιμωρία δὲ δυνάμεως.*

Τοὐντεῦθεν οὖν, ὦ φίλε Πύθιε, καὶ πρὸς ἡμᾶς σοι ἀποκριτέον. εἰ γὰρ μιᾶς πόλεως βασιλεὺς ἢ μέρους

276, 1 *ἐκείνου μὲν*] *μὲν* om. A. 11 *διὰ τοῦτο* add. A. 16 *ποδαβρὸς* Stephanus. Vulgo *πόδαβρος*. Vide Herodot. I, 55.

μικροῦ Πελοποννήσου, καὶ πένης μὲν αὐτός, πενήτων δὲ ἄρχων, σιτούμενος δὲ ἐν φιλιτίῳ καὶ πίνων ἐκ τοῦ Εὐρώτα, διὰ πρᾳότητα μόνον παρέσχε σοι ἀμφιβολίαν ὁποίῳ ὀνόματι προσρητέος· τί φαίης ἄν, ὦ μακάριε, περὶ τοῦ πάσης σχεδὸν βασιλεύοντος γῆς καὶ θαλάττης, δι᾽ ὃν ὑποκύπτει μὲν Ῥωμαίοις ἡ ἕως, ἀτρεμίζει δὲ ἡ c ἑσπέρα, σπένδει δὲ ἅπαντα φῦλα, ὅσα τε ἤδη ὑπ᾽ αὐτοῦ κυβερνᾶται καὶ ὅσοις ἐν εὐχαῖς ἡ τούτου ἐστὶν ἐπιτροπεία, ὅτι οὕτω πρᾷος καὶ ἥμερος καὶ γαλήνης γέμων ὥστε καὶ τοὺς ἀδικεῖν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐλεγχθέντας ὑπὸ τοῦ νόμου κατακριθέντας ἐξελέσθαι τῆς τοῦ νόμου ἀνάγκης, καὶ ἐπαναγαγεῖν εἰς τὸν ἥλιον ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ Ἀχέροντος; ἆρα διστάσεις καὶ ἐπισκέψῃ πότερον θεὸς ἢ ἄνθρωπος εἰσελήλυθεν ἡμῖν εἰς τὸν νεών, καὶ οὐκ ἀποφανῇ θαρραλεώτερον ἢ περὶ τῆς ψάμμου ὁπόση d ἐστὶν ἐν τῇ γῇ, τούτῳ τῷ βασιλεῖ προσήκειν τῆς ἄνωθεν προσηγορίας; πάλαι μὲν γὰρ τοῦτο αὐτοῦ ἀγαστὸν ἦν ὅτι χρυσὸν ἑωρῶμεν πολλάκις ἐκ τῶν δημοσίων ταμιείων ἐπανιόντα πρὸς τοὺς οὐ δικαίως εἰσπεπραγμένους, νῦν δὲ εἴδομεν ἀνθρώπους ἐκ τῶν τοῦ Ἅιδου προθύρων εἰς τὸ ζῆν ἐπανιόντας, οὓς ὁ μὲν νόμος ἐκεῖσε ἀπήγαγεν, ὁ δὲ τοῦ νόμου κύριος ἐκεῖθεν ἐπανήγαγε, γινώσκων ὅτι ἄλλη μὲν δικαστοῦ, ἄλλη 228 a δὲ βασιλέως ἀρετή, καὶ τῷ μὲν προσήκει ἕπεσθαι τοῖς νόμοις, τῷ δὲ ἐπανορθοῦν καὶ τοὺς νόμους καὶ τὸ ἀπηνὲς αὐτῶν καὶ ἀμείλικτον παραδεικνύναι, ἅτε νόμῳ ἐμψύχῳ ὄντι καὶ οὐκ ἐν γράμμασιν ἀμεταθέτοις καὶ ἀσαλεύτοις. διὰ τοῦτο γάρ, ὡς ἔοικε, βασιλείαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέπεμψεν εἰς τὴν γῆν ὁ θεός, ὅπως ἂν εἴη καταφυγὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀκινήτου ἐπὶ τὸν ἔμπνουν καὶ ζῶντα.

Δεῦρ᾽ ἴτε οὖν, ὦ φίλαι Μοῦσαι, αἳ τὸν νεὼν τὸν βουλαῖον ἡμῖν συνοικεῖτε, καί μοι συλλάβεσθε τοῦ b

277, 2 φιλιτίῳ] „Malim φειδιτίῳ.“ Stephanus. 6 ἀτρεμίζει A. ἀτρομίζει H. 7 σπένδει A. θεραπεύει H. 11 τῆς τοῦ νόμου A. τῆς ἐκ τοῦ νόμου H. 22 ἀπήγαγεν A. ἀπῆγεν H. 29 τὴν γῆν] τὴν om. A.

ὕμνον, ὃν ἀπάρχομαι αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἔναγχος φιλανθρωπίᾳ. ἰδοὺ γὰρ ὁ ἀνὴρ οὕτως ἀσπάζεται ὑμᾶς, ὥστε ὁμόσχηνον ποιῆσαι ὑμῖν τὴν βασιλίδα καὶ ἵστασθαι αὐτῇ ἄγαλμα ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ σηκῷ, ἵνα καὶ αὐτοῦ βασιλέως, ἵνα καὶ τοῦ παιδὸς τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἔσονται ὑμῖν οἱ χοροὶ ἤδη γεραρώτεροι τῇ κοινωνίᾳ. ἀρκτέον δὲ ὑμῖν τανῦν οὐκ ἔνθεν ὅθενπερ Ὅμηρος παραγγέλλει. οὐ γὰρ μῆνιν ᾄσεσθε

c Οὐλομένην, ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν,

ἀλλὰ πρᾳότητα καὶ φιλανθρωπίαν, δι' ἧς ἐπέδειξεν ἅπασι βασιλεὺς ὅτι παντάπασιν αὐτῷ ἄπο θυμοῦ καὶ ἀλλοτρία ἡ μέλαινα ψῆφος. καὶ τοῦτο σημεῖον τοῦ λαθεῖν αὐτὴν βασιλέα, τὸ μέλαιναν μεῖναι. οὐ γὰρ δὴ ἐλθοῦσά γε εἰς αὐτὸν οὐκ ἀλλοχροήσει. τὴν μὲν γὰρ ἀσπίδα οἶδεν ἐπ' ἄμφω νωμᾶν ἐπὶ δεξιά τε καὶ ἐπ' ἀριστερά, τὴν ψῆφον δὲ ἐπὶ δεξιὰ μόνον, ἐπ' ἀριστερὰ δὲ οὐκ οἶδεν. οὐδ' ἔστιν αὐτῷ χρυσοῦ τάλαντα, ὥσπερ Ὅμηρός φησι τῷ Διί, ζωῆς καὶ θανάτου, οὐδὲ καθέλ-
d κεταί ποτε ἡ ῥοπὴ ὑπὸ τῆς θανατηφόρου ἡ ζωηφόρος, ἀλλ' ἐξαίρεται ὑψοῦ ἀεὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, χαμαὶ πιπτούσης τῆς ἐπὶ τὸν ζόφον ἀγούσης. ἀλλ' οὐδὲ δύο πίθοι κατακείαται ἐν τῷ τοῦ βασιλέως ἐδάφει, ὥσπερ αὖ Ὅμηρος λέγει ἐν τῷ τοῦ Διὸς οὔδει κατακεῖσθαι δύο πίθους κηρῶν ἐμπλείους, τὸν μὲν ἐσθλῶν, τὸν δὲ ἕτερον τῶν ἐναντίων, βασιλεῖ δὲ οὐκ ἔστι πίθος ὁ τοῦ
229 a θανάτου, ἀλλ' ὁ τῆς ζωῆς μόνον, μεστὸς ἀεὶ καὶ ὑπερχειλής, ἐξ οὗ ἀκράτου αὐτὴν ἀρύεται καὶ χορηγεῖ τοῖς ἀνθρώποις. πεπίστευκε γὰρ εὖ ποιῶν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀσσυρίου, ὃς τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως λέγει ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖσθαι, ἣν οὐχ οἷόν τε

278, 5 ἵνα add. A. 6 ὑμῖν A. ἡμῖν H. 7 τανῦν add. A. οὐκ ἔνθεν ὅθενπερ] Sic Xenophon Institut. Cyri I. 2, 2. οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι — οὐκ ἔνθεν ὅθενπερ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. 13 μέλαιναν] μέλαινα A. 20 πρὸς τὸν] εἰς τὸν A. 25 ἔστι πίθος A. ἔστιν ὁ πίθος H. 29 τοῦ ἀσσυρίου A. τῷ Ἀσσυρίῳ H. Locus est Proverb. Sal. XXI, 1. λέγει] εὖ λέγων add. H, om. A.

γράμμασι θανατηφόροις ἑαυτὴν συνεπιδοῦναι, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν ἐκεῖνα τὰ γράμματα γράφοντα εὐχερῶς ἐξολισθαίνειν τῆς χειρὸς τῆς ἀεὶ χορηγούσης ζωήν.

Ἄνωθέν τοι, βασιλεῦ, ἡ πολιτεία τὸ τῆς θειότητος ὄνομα ὑμῖν ἐπεφήμισεν, οὐχ ὅτι πολὺς χρυσὸς ὑμῖν ἐν ἐξουσίᾳ, οὐδ' ὅτι στέφανοι καὶ ἁλουργίδες ἐν περιουσίᾳ, b οὐδ' ὅτι πλούσιον ἐκ πένητος παραχρῆμα ποιῆσαι ῥᾳστώνη ὑμῖν — ταῦτα γὰρ πάντα χθαμαλώτερα τοῦ οὐρανίου καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον εἰκόνος — ἀλλ' ὅτι μόνῳ θεῷ καὶ βασιλεῖ ἐν ἐξουσίᾳ ἐστὶ ζωὴν ἐπιδοῦναι. οὐδεὶς γὰρ ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι τοῦ θεοῦ τὸν νικητὴν ἢ τὸν θριαμβευτὴν ἀνακαλεῖται ἢ τὸν Γερμανικὸν ἢ τὸν Σκυθικόν, ἀλλὰ τὸν φιλάνθρωπον καὶ τὸν εὐσεβῆ καὶ τὸν σωτῆρα. ταύτης ἀνθεκτέον σοι τῆς ἀρετῆς καί σε οὔποτε ἐκείνη ἡ χεὶρ ἀφ' ἑαυτῆς ἀποσείσεται, ὡς ἀπεσείσατο Νέρωνα, ὡς Δομετιανόν, ὡς τὸν τοῦ Σεβήρου· c ἀλλ' οὐ Τραϊανόν γε οὐδὲ Μάρκον οὐδὲ Ἀντωνῖνον, τοὺς σοὺς πολίτας καὶ ἀρχηγέτας, ἐξ ὧν πόρρωθεν ἡμῖν ὁ θεὸς τὴν σὴν βασιλείαν ἐφροιμιάζετο. τοῦτο ἐγὼ τὸ τρόπαιον λαμπρότερον ὑπολαμβάνω τοῦ Σκυθικοῦ, καίτοι κἀκεῖνο ἤγειρας μόνος καὶ ἄνευ τῶν ὅπλων· πρὸς τοῦτο δὲ οὐχ ὅπως συνήρατό σοι ὁ σίδηρος, ἀλλὰ καὶ ἠμβλύνθη. οἷον οὐκ ἤγειρεν ὁ Φιλίππου ὁ μέχρι Ἰνδῶν διαβὰς ἐκ Μακεδονίας, ἀλλὰ Δαρείου μὲν ἐκράτει καὶ Πώρου, τῆς Κλείτου δὲ παροινίας ἡττήθη, καὶ οὐκ ἠμύνατο οἴνῳ τὸν οἶνον, ἀλλὰ σιδήρῳ, οὐδὲ τὴν αὐθάδειαν πρᾴως ἤνεγκε τὴν Φιλώτου, πρὸς τὴν ἑταιρίαν σοβαρώτερον ἐκλαλήσαντος, ἀλλὰ προσαπώλεσε τῷ d Φιλώτᾳ καὶ Παρμενίωνα.

Ἀλλὰ σύ γε, ὦ θεοειδέστατε αὐτοκράτορ, διὰ τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐνδέδω-

---

279, 6 ἐν περιουσίᾳ] αἱ περιουσίαι A. 10 ζωὴν A. ζωῆς H. 15 οὔποτε A. οὐδέποτε H. 16 Σεβήρου] σευήρου A. 18 τοὺς σοὺς] σοὺς om. A. ἐξ A. καὶ ἐξ H. 23 μέχρι A. μέχρις H. 27 φιλώτου A. Φιλώτα H. 30 ἀλλὰ σύ A. Ἀλλ' οὐ σύ H. δια A. ἀλλὰ διὰ H. 31 ἐνδέδωκας A. ἔδωκας H.

κας συγγνώμην, καὶ παραπλησίως ἀθῷον ἀφῆκας τῷ
καθευδήσαντι δυστυχῶς τὸν μάταια μεριμνήσαντα. οὔ-
230a τω σοι καὶ μικρὰ ῥοπὴ πρὸς φιλανθρωπίαν ἀντὶ με-
γάλης ἐστίν. αἴτιον δὲ, ὅτι πέφυκας θεοειδής· ἕκαστος
δὲ μικροῦ δεῖται ὑπεκκαύματος ἐπὶ τὴν ὁρμὴν τῆς φύ-
σεως. καὶ πάλαι μὲν οὐ διεκέκριτο ἐν τῷ τοιῷδε ἐγκλή-
ματι ἀδίκημα δυστυχήματος, ἀλλ' ἐν ἴσῳ καθειστήκει
τὸ βουλεῦσαί τι τῶν ἀθέσμων καὶ τὸ πυθέσθαι μὴ
προελόμενον. καίτοι τῆς φύσεως ἔγκλημα ἦν τοῦτο ἢ
τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι τὴν ἀκοὴν ἐποίησεν ἀναπεπταμένην,
καὶ οὐχ ὥσπερ τὰ βλέφαρα καὶ τὸ στόμα ἐφ' ἡμῖν
κλείειν καὶ ἀνοιγνύναι, οὕτω καὶ τὰ ὦτα, ἀλλ' αὕτη
b μόνη σχεδὸν ἡ αἴσθησις ἐκπέφευγε τὴν ἐφ' ἡμῖν ἐξου-
σίαν, καὶ δέχεσθαι ἀνάγκη πᾶν τὸ προσπῖπτον αὐτῇ,
ὥσπερ οἴκημα ἄθυρον καὶ ἀνεῳγμένον.

Σὺ δὲ τὴν μὲν ἀκοὴν ἐξεῖλες παντάπασι τῶν ἐγ-
κλημάτων, κόλασιν δὲ καὶ ῥήμασι συνεχώρησας, καὶ
τῆς πράξεως αὐτῆς οὐ δεχομένης ὑπερβολὴν προήκω
ῥῆμα τοῦ ἔργου θαυμασιώτερον. ἁπάντων γὰρ ἡμῶν
τὴν ἀνεξικακίαν τεθαυμακότων, σὺ βραδυτῆτα αὐτῆς
ᾐτιῶ. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἀγανακτοῦντος ὅτι
μὴ προὔλαβες τῇ συγγνώμῃ τὸν ἔλεγχον τοῦ πλημμελή-
c ματος, μηδὲ ταχυτέραν ἐποίησας τῆς κατεχούσης ψήφου
τὴν ἀφιεῖσαν. ἐπεὶ τῆς ταχυτῆτος ἐκείνης τί ἂν γένοιτο
ἀθροώτερον; οὐ γὰρ κατὰ μικρὸν ὑφῆκας τῆς ὀργῆς
οὐδὲ κατ' ὀλίγον ἠλάττωσας τὸν φόβον τοῖς ὑπευθύνοις
οὐδὲ ἐνδιέτριψας τῇ γνώμῃ μετὰ τὸ δικαστήριον ἐφ' ὅ
τι ὁρμήσεις, ἀλλὰ προκατέλαβε τὴν σκυθρωπὴν ψῆφον
ἡ θεόσδοτος οὕτως ἀκαρῆ καὶ ἀμελλητὶ, ὥστε προτέ-

280, 5 ὑπεκκαύματος] ἐκκαύματος A. 9 ἢ τοῦ] ἢ delet Petavius. μᾶλλον ἢ interpretatur Roulezius p. 53. Quod iam Henr. Stephano placuerat, qui „μᾶλλον" inquit „non librariorum omissum incuria (ut in quodam praecedenti loco) sed consulto ab authore praetermissum videri queat, ut quod facile subaudiri posset. ut pag. seq. ἠγάσθην ἢ ἦν, pro μᾶλλον ἢ ἦν."
24 ταχυτῆτος A. βραδυτῆτος H. 29 ἀκαρῆ] ἐν ἀκαρεῖ Stephanus. προτέραν A. καὶ προτέραν H.

ραν πολλοῖς τῆς χαλεπῆς ἀκουσθῆναι. καὶ τότ' ἐγὼ μόνον ᾐσθόμην φωνῆς νικώσης τῷ τάχει τὴν τῷ Ἡφαίστῳ τελουμένην λαμπαδηφορίαν, καὶ διὰ πομπίμων ἐξ d
ἄλλων εἰς ἄλλους σταδίους τόσους καὶ τόσους ὥσπερ φρυκτωρίας διαπεμπομένην· ὥστε ἀνατεταμένας τὰς χεῖρας τὰς τῶν δημίων καὶ μετέωρα ἤδη τὰ ξίφη κατασχεῖν τὴν φωνὴν τὴν σωτήριον. ταύτην οὖν φῶμεν βραδεῖαν φιλανθρωπίαν, ἣν οὐ προὔλαβον αἱ μάχαιραι ἐπικείμεναι τοῖς αὐχέσιν; ἀλλ' ὁ μὲν Ζεὺς ὁ παρ' Ὁμήρῳ, καίτοι παιδὸς ὄντος τοῦ Σαρπηδόνος, εἰ δεῖ 231 a
πείθεσθαι Ὁμήρῳ κομψευομένῳ, ὀκνεῖ λῦσαι τὴν πεπρωμένην, καὶ θελήσας μεταγινώσκει, παραπεισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἥρας· βασιλεὺς δὲ ἀνάγκην οὐχ ἧττω ἀπαραιτήτου δικαστηρίου διαλύει ἀμεταμελήτως, συμψήφου τῆς ὁμοζύγου οὔσης αὐτῷ καὶ ἀεὶ βουλευούσης εἰς μίαν, ἑπομένου δὲ ἀμφοῖν καὶ τοῦ παιδὸς τοῦ ἀγαπητοῦ, ὃν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι καὶ ἐκτρέφουσι καὶ ἐξασκοῦσιν, ἀμφιθαλοῦς ἀτεχνῶς καὶ ἀμφιδεξίου. ὅτῳ γὰρ ἂν μᾶλλον ἐοικὼς ᾖ τῶν γειναμένων, εὐσεβεῖ τε αὐτῷ καὶ φιλανθρώπῳ εἶναι προσήκει. b

Ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὲν οὕτως· ὧν δὲ τὰ ἐγκλήματα πρότερα ἦν καὶ τῆς φύσεως μᾶλλον τῶν ὤτων ἢ τῆς προαιρέσεως ἁμαρτήματα, ἆρ' οὗτοι ἐδεήθησαν χρόνου, ἢ μικρᾶς γέ τινος μελλήσεως πρὸς τὴν ἄδειαν; ἀλλὰ μὴν πᾶς αὐτίκα ἐξεκέκοπτο αὐτῶν φόβος τῆς διανοίας καὶ ἀθρόον ἑώρταζον ἑορτήν, ὥσπερ οἱ μηδεπώποτε ἐγκεκλημένοι καὶ ἐκ μορφῆς ἀθεραπεύτου καὶ ὑποπεπτωκυίας μετεμορφοῦντο εἰς χλιδῶσαν καὶ γέμουσαν γήθους. c

Ταύτην ἐγὼ τὴν μεταμόρφωσιν ἠγάσθην ἢ ἣν παρ' Ὁμήρῳ μετεμόρφωσεν ἡ Ἀθηνᾶ τὸν Ὀδυσσέα, ἐκ

281, 11 λῦσαι A. ἀναλῦσαι H. 12 παραπεισθεὶς A. παρακληθεὶς H. 14 διαλύει A. παραλύει H. 19 εὐσεβεῖ] εὐσεβεῖν A. 22 πρότερα] παραιτητὰ Iacobsius apud Goellerum p. 281. 25 μὴν πᾶς αὐτίκα A. μὴ παραυτίκα H. φόβος A. ὁ φόβος H. 29 γήθους A. πειθοῦς H. 31 ἡ ἀθηνᾶ A. ἡ om. H.

ῥικνοῦ καὶ ῥάκια ἠμφιεσμένον μεταβαλοῦσα εἰς εὐείμονα καὶ σφριγῶντα, ἡνίκα τῷ παιδὶ ἔμελλον ἀναγνωρισθῆναι. ἐπιπόλαιος γὰρ αὕτη τοῦ σώματος ἡ μεταβολή· σὺ δὲ τὰς ψυχὰς αὐτῶν σὺν τῷ σώματι μετεμόρφους. καὶ τὴν σὴν ἔγωγε ῥάβδον οὐχ ἧττον ἂν εἴποιμι καλὴν καὶ χρυσῆν ἢ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ φησιν Ὅμηρος. ἐγείρει γὰρ αὕτη οὐκ ἐξ ὕπνου, ἀλλ' ἐκ θανάτου. αὕτη φυ-
d λακτήριόν ἐστιν ἀρρηκτότερον τοῦ σιδήρου, αὕτη μᾶλλον διατηρήσει τὴν σὴν βασιλείαν ἢ πυρκαϊαὶ καὶ φλεβῶν ἐκτομαὶ καὶ πελέκεις, ἃς οἱ τυραννικώτατοι Ῥωμαίων προσάγοντες ὁσημέραι τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐπεῖχον τὸ μῖσος, ἀλλ' ἐξηγρίαινον.

Οὐ μὴν οἱ σοὶ πρόγονοι καὶ ἀρχηγέται, ἀλλ' αἰδοῖ μᾶλλον ᾤοντο δεῖν καὶ εὐνοίᾳ πλέον ἢ φόβῳ κατέχειν τοὺς ὑπηκόους. δυσκαταγωνιστότερον δὲ φυλακτήριον εὔνοια φόβου. φόβῳ μὲν γὰρ εὔνοιαν οὐκ
232 a ἴσμεν καταλυθεῖσαν, εὐνοίᾳ δὲ δυνάμεις πολλάς. αὐτίκα τοῖς μὲν ἐκ πρᾳότητος εὐδοκίμοις τῶν αὐτοκρατόρων, ὅσοι μὴ λίαν ὀλίγωροι καὶ ἐκκεχυμένοι, εἴ τις καὶ ἀνέφυ ἐπιβουλή, αὐτίκα κατεσβέσθη πρὶν ἐξαφθῆναι· τοῖς δὲ χαλεποῖς ἐκείνοις καὶ ἀνημέροις ἀεὶ τοὺς ἁλισκομένους ὑποτεμνομένοις οὐκ ἐπέλιπον οἱ κατεγχειροῦντες. γελοῖος γὰρ διδάσκαλος ἦν τῆς τυραννικῆς ἀσφαλείας ὁ τοὺς ἀστάχυας ἀποτέμνων τοὺς ὑπερέχοντας τοῦ ληίου. οὐ γὰρ τοσούτους γε ἂν ἀποτέμοι ὥστε
b μή τινας ἀπολείπεσθαι ὑψηλοτέρους τῶν ἀτμήτων ἀεὶ μενόντων. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ σχετλιώτατον τῆς τῶν τυράννων δειλίας, ὅτι πάντας κτείνοντες οὓς δεδίασιν ἄχρι τοῦ μηδένα φοβεῖσθαι προελθεῖν οὐ δύνανται.

Οἶδά σου καὶ τὴν ἱερὰν ἐγκέλευσιν, ὦ βασιλεῦ, ἣν ἐνεκελεύσω τοῖς δικασταῖς, παραπέμπων ἐπὶ τὴν κρίσιν. καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι πρὸ πάντων φροντιστέον ἐστὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν αὐτοκρατόρων, μᾶλλον

282, 5 σὴν A. σὴν ἂν H. ἂν εἴποιμι] ἂν om. A. 10 ἐκτομαὶ A. ἐντομαὶ H. 20 αὐτίκα A. καὶ αὐτὴ H. 22 ἐπέλιπον] ἐπέλειπον A. 26 ὑψηλοτέρους] ὑψηλοτέρων A.

μὲν οὖν, ἔφησθα, τῆς ἀγαθῆς δόξης. οὐ γὰρ ζωῆς (c) μῆκος διωκτέον τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὑπεροχὴν ἀρετῆς. ἐπεὶ καὶ Διονύσιος καὶ Τιβέριος ἐγκατεγήρων ταῖς μοναρχίαις, ἀλλὰ τὸ γῆρας αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ μακροτέρα κακοδοξία. ἀλλ' ὅ γε οὕτω φρονῶν καὶ περὶ πλείονος τὴν ἀγαθὴν δόξαν ἢ τὴν σωτηρίαν ποιούμενος τί ἄλλο ἢ κακονουστέρους ὑπολαμβάνει τοὺς πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ ἐμποδὼν ὄντας τῶν τῷ σώματι ἐπιχειρούντων; ἐγὼ οὖν οὐκ ἄν σοι προσᾴδοιμι ἔτι τοὺς Πλάτωνος λόγους οὐδὲ μὰ Δία τοὺς Ἀριστοτέλους, οὐδὲ μὴν ἐμαυ- (d) τοῦ τι ἂν εἴποιμι παράγγελμα ἢ νουθέτημα, ἀλλ' ἣν αὐτὸς ἐγέννησας γνώμην, ταύτην ἀπόχρη σοι μόνην εἰδέναι τε καὶ ἐπισκοπεῖν, πότερον ἐν τῇ πράξει πλέον τὸ καλὸν ἢ τὸ κερδαλέον, καὶ πότερον ἀθόλωτος ὁ λόγος ἐξορμᾷ σε ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, ἢ ἐπαχλύεται ὁ λογισμὸς ὑπό τινος πάθους. χαλεπώτατον γὰρ ἐκεῖνο τὸ πάθος, ὃ προεκπηδᾷ τοῦ λόγου ἐν ἐξουσίᾳ.

Καὶ διὰ τοῦτο Πέρσαι καλῶς Κῦρον μὲν πατέρα, (233 a) Καμβύσην δὲ δεσπότην, Δαρεῖον δὲ κάπηλον ἐπωνόμαζον. ποιεῖ δὲ πατέρα μὲν δικαιοσύνη, θυμὸς δὲ δεσπότην, κάπηλον δὲ φιλοχρηματία· θεία δὲ μόνη ἡ τοῦ πατρὸς ἐπωνυμία· — πατέρα γὰρ ἀνθρώπων καὶ τὸν Δία οἱ ποιηταὶ ἐπονομάζουσι — τῶν δὲ ἄλλων ἡ μὲν θηριώδης, ἡ δὲ καὶ ἀνδραποδώδης. φύεται μὲν οὖν καὶ ἐν σμήνεσιν αὐτοφυής τις καὶ αὐτοδίδακτος βασιλεύς, ᾧ συμπεριβομβεῖ καὶ συμπεριπέτεται ἑκούσιον τὸ (b) σμῆνος καὶ σὺν χαρμονῇ, φύεται δὲ καὶ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ σπανίως γε οὗτος καὶ ἐν μακρῷ χρόνῳ, ὅταν ἄμφω συμπέσῃ καὶ συνομαρτήσῃ τῷ κάλλει τῆς ψυχῆς καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀγλαΐα. καὶ οὗτός ἐστιν ἀτεχνῶς ὁ μέγας βασιλεύς, καὶ οὔτε χωλὸν οὔτε κολοβὸν αὐτοῦ

283, 10 οὐδὲ μὰ A. καὶ μὰ H. μὴν A. δὴ H. 15 ἢ ἐπαχλύεται A. καὶ ἐπαχλύεται H. 26 σὺμπεριβομβεῖ A. περιβομβεῖ H. Conf. p. 36 a. συμπεριπέτεται] συμπεριπέταται A. συμπεριπλέκεται H.

τὸ κάλλος, ἀλλ' ἄρτιον καὶ ὁλόκληρον. ὥστε Ἀλέξαν-
δρος μὲν ἐμακάριζε τὸν Ἀχιλλέα, ὅτι Ὁμήρου ἔτυχε
κήρυκος, ἐγὼ δὲ ἐμαυτὸν εὐδαίμονα ὑπολαμβάνω, ὅτι
σὲ κηρύττειν ἔλαχον οἱ ἐμοὶ λόγοι. καὶ τοῦτο οὐκ ἄν
C τις φαίη κολακείαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν. ὧν γὰρ ἴσμεν
αὐτοκρατόρων ἢ ὧν ἀκούομεν, πλὴν δυοῖν τοῖν ἐνδοξο-
τάτοιν, οὐδεὶς ἂν ἕτερος τὸν αὐτὸν σοὶ τρόπον ἓν
κτῆμα τοιοῦτον μεταχειρίσαιτο.

284, 7 ἕτερος A. ἕτερον H. ἓν κτῆμα A. ἔκτιμα H.
8 μεταχειρίσαιτο A. μετεχειρίσατο H.

XX.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ.

ΘΕΩΡΙΑ.

Ὁ λόγος ἡμῖν οὐ φιλοτιμίας καὶ ἐπιδείξεως, ἀλλὰ τῆς ὁσίας τῆς εἰς τὸν πατέρα στοχάζεται, ἣν μείζονα ἔσεσθαι καὶ σεμνοτέραν ὑπέλαβε παρ' ὑμῖν ἀκροαταῖς γινομένην. τοῦτο γὰρ τὸ θέατρον καὶ μόνον ἄξιον ἡγεῖται ἀρετῆς. φιλεῖ μὲν οὖν ὡς τὰ πολλὰ μὴ δέχεσθαι μῆκος ἡ τοιάδε ἐπαγόρευσις, ἡμῖν δὲ καὶ ἄλλως ἀναγκαῖον ἐγένετο φείσασθαι τοῦ πλήθους. οὔτε γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς ἐνεδίδου, ταχυτέραν ἀπαιτῶν ἢ μακροτέραν τὴν εὐφημίαν· ἕωλος γὰρ ἐπικήδειος ἅπας μακρὰν ἀφιστάμενος τοῦ πάθους τῷ χρόνῳ· καὶ πρὸς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ βίου τὰ καθέκαστον ἀνεθέμεθα· τῇ λέξει δὲ εἴ τι ἐλλείπειν εἰς παλαιότητα εὑρίσκοιτε, οὐ θαυμαστόν. χαλεπὸν γὰρ ἐφικέσθαι τῆς ἐν συγγραφῇ ἀκριβείας, μὴ τοῦτο συνεχῶς ἐκμελετῶντας, ἀλλὰ πρὸς ἕτερα τὴν πλείω σπουδὴν ποιουμένους. καὶ ἅμα οὐχ οὕτω φροντιστέον τῷ φιλοσόφῳ καλλιεπεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνο μάλιστα φυλακτέον ὑμῖν εἰ τὸ πρέπον ἁπανταχῇ διεσώσατο καὶ υἱεῖ καὶ φιλοσοφεῖν ἐπιχειροῦντι καὶ εἰς φιλόσοφον.

Θρήνους μὲν δὴ ᾄδειν καὶ ὀδυρμοὺς οὔτε ὑμεῖς d ἐάσειν φατὲ καὶ οὐ ξυγχωρεῖ φιλοσοφία, ἀλλ' ὁπότε αἴσθοιτο βαπτιζόμενόν τε ὑπὸ τῆς ὀδύνης καὶ εἰς δάκρυα καταφερόμενον, χαλεπαίνει τε καὶ ἐπαπειλεῖ δεινὰ

285, 2—21 ΘΕΩΡΙΑ ex codice Ambrosiano accessit.
8 ἢ τοιάδε ἐπαγόρευσις] ὁ Ἐπιτάφιος λόγος adscriptum in marg. A.
25 ἐπαπειλεῖ A. ἀπειλεῖ H.

ἄττα με ἐργάσεσθαι καὶ ἀνήκεστα, διαγράψειν μὲν εὐθὺς τοῦ πατρῴου κλήρου, οὔτι λέγω τῆς γῆς τε καὶ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ποιμνίων — ἀλλ' οὐκ ἐγὼ πάνυ γλίχομαι καὶ μεταποιοῦμαι καὶ ἐπιχειρῶ κληρονομεῖν 234 a *μόνος τῶν ἀδελφῶν — ἐξαλείψειν δὲ τοῦ καταλόγου τῶν ζακόρων τῶν ἑαυτῆς. ἀνάγκη οὖν ἱστᾶν μοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὥσπερ σίδηρον ἠὲ κέρατα, καθάπερ ἐποίησεν Ὅμηρος τῷ Λαέρτου παιδὶ πεπηγέναι τὰ ὄμματα, τὸν οἶκτον ἐπικρυπτομένῳ τῆς γυναικός.*

Καίτοι Ὀδυσσεὺς μὲν καρτερίας ἱκανῆς οὐκ ἐδεῖτο, μέλλων οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολαύσεσθαι τῆς Πηνελόπης σὺν παρρησίᾳ· σὺ δὲ ὦ πάλαι μὲν πατέρων, νῦν δὲ θεῶν ἀγανώτατε, πότε αὖθίς σοι ξυνεσόμεθα; εἰ γάρ b *τι δεῖ φιλοσοφίᾳ πιστεύειν, ἥ σε διαπορθμεύσασα ἔναγχος τὴν μακαρίαν πορείαν ἐπανήκουσα ἐκεῖθεν ἡμῖν ἀπαγγελεῖ, ὅτι ὁπηνίκα ὡς τάχιστα τοῦ δεσμοῦ τῆς φύσεως ἀπελύθης, οὐκ ἀπορρήξας οὐδὲ ἀποσπάσας κατέχοντος ἔτι, ἀλλ' αὐτοῦ χαλάσαντος καὶ ἀνέντος, αὐτίκα ᾗξας μετέωρος ἄνω πρός τε αἰθέρα καὶ οὐρανόν, τὴν ξυνωρίδα τῶν ἀθανάτων ἵππων ζευξάμενος, οὓς ἐν χρόνῳ τοσῷδε ἅμα ἔτρεφες καὶ ἀτίταλλες, συνεξορμᾶν ἐθίζων καὶ ἄνω ἵεσθαι ἀμφοτέρους, καὶ μὴ τὸν μὲν ἐφ' ὕψος ἕλκειν, τὸν δὲ κάτω βρίθειν τὸν ζυγόν.* c *ὅθεν ταννῦν οὐδὲ κέντρων οὐδὲ χαλινῶν ἐδεήθης πρὸς τὸν ἀλαζόνα ἵππον καὶ ὑβριστήν, ἀλλ' εὐμενής τε καὶ τῷ ὁμοζύγῳ πρᾴως ἔχων συνδιῆρέ σοι τὸ ὄχημα, καί σε ἐδέξατο ἱερὰ θεῶν ἀγορὰ καὶ δῆμος ἀγαθῶν δαιμόνων, εὐφημοῦντές τέ σε καὶ προαπαντῶντες καὶ ἀσπαζόμενοι, ὅτι σφίσιν ἐκτελέσας τὸ χρέος οὔ σε*

286, 1 *ἐργάσεσθαι*] *ἐργάσασθαι* A. *ἐργάζεσθαι* H. 6 *μοι* A. *μου* H. 7 *ἠὲ* A. *ἢ* H. 10 *ἱκανῆς οὐκ* A. *οὐχ ἱκανῆς ἔτι* H. 12 *μὲν* A. *μοι* H. 13 *ἀγανώτατε*] *ἀγαννώτατε* A. *ξυνεσόμεθα* A. *συνεσόμεθα* H. 18 *κατέχοντος ἔτι* A. *ἔτι κατέχοντος* H. 19 *ᾗξας*] Vulgo *ἤϊξας*. 21 *ἀτίταλλες* A. *ἠτίταλλες* H. 22 *ἵεσθαι*] Vulgo *ἱέσθαι*. 23 *ἐφ' ὕψος* A. *ὑψοῦ* H. 24 *ταννῦν*] *που νῦν* A. *οὐδὲ — οὐδὲ* A. *οὔτε — οὔτε* H. 28 *τέ σε* A. *τε* om. H.

ἕνεκα ἔστειλαν ἐπὶ γῆς, ἀκήρατος εὐθὺς καὶ ἅγιος ἐπανῆκες. καὶ οὔτε ἔμπροσθεν οὔτε ὄπισθεν μόλυσμα ἐξηῦρεν ὁ Ῥαδάμανθυς ἢ ὁ Μίνως ἐνσεσημασμένον τε καὶ ἐγγεγραμμένον τῇ ψυχῇ, καθίζουσί σε παρὰ Σωκράτει d καὶ Πλάτωνι, ἀγαγόντες καὶ τὰ σὰ παιδικὰ τὸν θεῖον Ἀριστοτέλην, ᾧ καὶ ἐνθάδε ἐν τῇ μετοικήσει ξυνεῖναι τὰ πολλὰ ἐπεχείρεις, καὶ οὐκ ἐξήρκει τὸ σῶμα ἀποφράττειν τὴν συνουσίαν οὕτω πόρρωθεν ὄντων τῶν παιδικῶν.

Ἦ που νῦν σε ἐκεῖνος, ὦ θεία κεφαλή, κυδαίνει τε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους καὶ ἀγαπᾷ καὶ οὐκ ἔχει ὅ τι χρήσεται ὑπὸ χαρμονῆς, ἀποτιννύων τὰ χαριστήρια τῆς προφητείας ἣν προεφήτευσας Ἀριστοτέλους λαμπρότερον 235 a ἢ Βάκις τε καὶ Ἀμφίλυτος τοῦ Λοξίου, καὶ τῆς σοφίας, ἣν ἐκεῖνος ἐξευρών τε καὶ ἐξασκήσας ζόφῳ ἐκάλυψε καὶ ἠμφίασεν ἀσαφείᾳ, φροντίσας μήτε βασκῆναι τοῖς ἀγαθοῖς μήτε ῥῖψαι εἰς τὰς τριόδους. σὺ δὲ γνωματεύων τοὺς ἐπαξίους περιῄρεις τε αὐτοῖς τὸν ζόφον καὶ ἐγύμνους τὰ ἀγάλματα. ὥστε ὁ μὲν ἄρτι προσιὼν τοῖς ἀδύτοις φρίκης τε ἐνεπίμπλατο καὶ ἰλίγγου, ἀδημονίᾳ τε ξυνείχετο καὶ ἀπορίᾳ ξυμπάσῃ, οὐδὲ ἴχνους λαβέσθαι οἷός τε ὢν οὐδὲ ἀρχῆς ἡστινοσοῦν ἐπιδράξασθαι εἴσω b φερούσης. ὅτε δὲ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἀναπετάσας τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ καὶ τοὺς χιτῶνας περιστείλας τοῦ

287, 1 εὐθὺς A. αὖθις H. 3 ὁ μίνως A. ὁ om. H. 4 καθίζουσί σε Ald. καθίζουσί τε H. καθίσουσί σε Stephanus. Σωκράτει] Vulgo Σωκράτῃ. 5 ἀγαγόντες A. ἄγοντες H. 6 ᾧ add. A. 7 ξυνεῖναι A. συνεῖναι H. καὶ οὐκ ἐξήρκει] καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ ἐνσώματος, φησί, ζωὴ ἀποτειχίζειν τὴν συνουσίαν, καίτοι πόρρωθεν ἤτοι ἐν αὔλοις ὄντος τοῦ ἐρωμένου. schol. A. 10 ἐκεῖνος] ὁ δῆμος τῶν ἀγαθῶν δαιμόνων schol. A. 13 προφητείας] προφητείαν ἐνταῦθα λέγειν οἶμαι τὴν ἐξήγησιν τῶν Ἀριστοτέλους βιβλίων. schol. A. 14 Βάκις] κάκις A. ὀμφίλυτος A. Ἀμφίλυκος H. 16 ἠμφίασεν A. ἠμφίεσεν H. ἀσαφείᾳ] ἀσαφείας A. 17 σὺ δὲ γνωματεύων Petavius. Vulgo συγγνωματεύων. 18 ἐπαξίους] ἀναξίους A. 21 ξυνείχετο A. εἴχετο H. ξυμπάσῃ A. συμπάσῃ H. 22 οὐδὲ ἀρχῆς] Vulgo οὔτε ἀρχῆς. 23 ὅτε A. ὁπότε H. ὁ om. A. 24 ναοῦ A. νεὼ H.

ἀγάλματος καλλύνας τε αὐτὸ καὶ ὑποσμήξας πανταχόθεν ἐπεδείκνυε τῷ μυουμένῳ μαρμαρύσσον τε ἤδη καὶ αὐγῇ καταλαμπόμενον θεσπεσίᾳ, ἥ τε ὁμίχλη ἐκείνη καὶ τὸ νέφος ἀθρόως ὑπερρήγνυτο καὶ ἐξεφαίνετο ὁ νοῦς ἐκ τοῦ βάθους, φέγγους ἀνάπλεως καὶ ἀγλαΐας ἀντὶ τοῦ προτέρου σκότου, Ἀφροδίτη δὲ παρῆν δᾳδουχοῦντι καὶ Χάριτες συνεθίγγανον τῆς τελετῆς.

c Τὸ μὲν οὖν πρόσωπον καὶ τὸ σχῆμα ὅλον μονονοὺ δῆθεν ἐπῆν Ἀριστοτέλους τοῖς μυστηρίοις. ἅπαντα δὲ ὅμως συνανεῴγνυτο τῶν σοφῶν τὰ ἀνάκτορα, καὶ συνεπώπτευσε τὰ ἱερὰ καὶ ὅσα Πυθαγόρας ὁ Σάμιος ἐξ Αἰγύπτου ἐκόμισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅσα ὕστερον ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ Ζήνων ὁ Κιτιεύς. τὰ μὲν γὰρ Πλάτωνος τοῦ μεγάλου ἀγχίθυρά τε ἀεὶ ἐπεδείκνυε καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιβόλῳ, καὶ οὐδὲ μετημφιέννυτο τὴν στολὴν μεταβαίνων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐκ τοῦ Λυκείου, ἀλλὰ πολλάκις Ἀριστοτέλει προθύσας εἰς τὴν Πλάτω-
d νος ἔληγεν ἱερουργίαν. χαλεπῶς δὲ εἶχεν ἀεὶ τοῖς διοικοδομεῖν ἐπιχειροῦσι καὶ διαφράττειν ἀτεχνῶς ταυτὶ τὰ ὄργια. εἶναι γὰρ δὴ τῆς Πλάτωνος κακίας τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν ἅμα μὲν γενναῖον προτέλειον, ἅμα δὲ θριγκόν τε καὶ φυλακτήριον. εὐβάτου τε γὰρ οὔσης ἔτι καὶ εὐεπιδρόμου τοῖς σοφισταῖς, τειχίσαι τε Ἀριστοτέλει καὶ περιφράξασθαι πανταχόθεν καὶ ἀποκλεῖσαι τὰς ἐπιβουλὰς τῶν δογμάτων, τοὺς δὲ πολλοὺς ὑπὸ ὄκνου καὶ ῥαθυμίας ἀφράκτους ἐθέλειν καὶ ἀναλείφους διαγωνίζεσθαι. ὅθεν πολλάκις γενναίᾳ δόξῃ καὶ ἰσχυρᾷ

288, 2 ἐπεδείκνυε A. ἐπιδείκνυ H. 4 ἀθρόως A. ἀθρόον H. 6 προτέρου A. πρότερον H. δᾳδουχοῦντι A. δᾳδουχοῦσα H. 11 συνεπώπτευσε A. συνεπώπτευσας ἂν H. 13 Κιτιεύς] Vulgo Κιττιεύς. 14 ἐπεδείκνυε A. ἀπεδείκνυε H. 18 χαλεπῶς δὲ — φιλοσοφίαν add. A et codex Vales. apud Boisson. ad Marinum p. 92. 20 βακχείας cod. Vales. κακίας A. 22 θριγκόν A. θριγγόν H. εὐβάτου τε A. τε om. H. 23 εὐεπιδρόμου A. ἐπιδρόμου H. 24 πανταχόθεν καὶ A. καὶ πανταχόθεν H. 26 ἀφράκτους A. ἀφράκτους τε H. 27 γενναίᾳ δόξῃ καὶ ἰσχυρᾷ — ὑποσκελιζομένῃ τε καὶ σφαλλομένῃ A. γενναία δόξα καὶ ἰσχυρὰ — ὑποσκελιζομένη τε καὶ σφαλλομένη H.

ὑπὸ ἀσθενοῦς καὶ φαύλης ὑποσκελιζομένῃ τε καὶ σφαλλομένῃ παρὸν ἀμύνειν μὴ δύνασθαι ἐπαμύνειν. b πρὸς 236 a μὲν δὴ Πλάτωνα τὸν σοφὸν οὔτε αὐτός ποτε ἐστασίασεν οὔτε Ἀριστοτέλη ῥᾳδίως ᾤετο. Ἐπίκουρον δὲ τὸν Νεοκλέους κομψὸν μὲν ἡγεῖτο καὶ τὸν ἀτόμων οὐκ εἶναι τομόν, εἰσελκυσάμενος δ' ἂν αὐτὸν πολλάκις, ὅσον ἐπιδεῖξαι τοῖς ἀγνοοῦσιν, ὡς τάχιστα ἀπέπεμπεν ἐκ τοῦ καταλόγου, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέας, ἅτε ἐραστοῦ τῆς ἡδονῆς. τοῦτο μὲν δὴ οὐχ οὕτως ἄγασθαι ἦν. οὐδεμία γὰρ φιλοσοφία πόρρω ἀπῴκισται καὶ μακρὰν ἀποσκηνοῖ τῆς ἑτέρας, ἀλλ' οἷον εὐρείας ὁδοῦ καὶ μεγάλης σμικραὶ διασχίσεις τε καὶ ἀπονεύσεις, αἱ μὲν πλεῖον, αἱ δὲ ἔλαττον περιελθοῦσαι, εἰς ταὐτὸν ὅμως πέρας συνθέουσιν. b

Ἀλλ' ὁπότε Ὅμηρον τὸν ποιητὴν εἰσεκάλει τε καὶ ἐξένιζεν, ὡς προπάτορα καὶ ἀρχέγονον τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος λόγων, τότε ἂν ἀκριβῶς ἐδεήθης τῆς Ὁμήρου φωνῆς, ὥστε εἰπεῖν λαβὼν παρ' ἐκείνου,

Ὢ πόποι, ὡς ὅ γε πᾶσι φίλος καὶ τίμιός ἐστιν. c

οὐδὲ γὰρ τῆς σκηνῆς ἀπείχετο τῆς ἀρχαίας οὐδὲ τοῦ θεάτρου ὡς παντάπασι βεβήλων καὶ ἀλλοτρίων φιλοσοφίας, ἀλλὰ θαμὰ μὲν Μένανδρος ὁ χρυσοῦς, θαμὰ δ' Εὐριπίδης καὶ Σοφοκλῆς Σαπφώ τε ἡ καλὴ καὶ Πίνδαρος ὁ γενναῖος συνεπήχουν τε καὶ συνωργίαζον. ὅθεν οὐδὲ μονόγλωττος ἦν οὐδὲ φιλοσόφῳ μόνον ἐπιτήδειος ἀκροατῇ, ῥήτορσι δὲ ἀξύνετος ἢ γραμματισταῖς, ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων, ὁπότε πειρῷντ' ἐκ τῆς φιλοσοφίας τι λέγειν, χαλεπώτερον ἂν ξυνίης ἢ τῆς Περσικῆς δια-

---

289, 2 παρὸν A. παρόντας H. δύνασθαι A. δύναται H. 3 ἐστασίασεν A. ἐστασίαζεν H. 4 οὔτε] οὐδὲ A. ἀριστοτέλη A. Ἀριστοτέλης H. 6 εἰσελκυσάμενος δ' A. εἰσελκυσάμενος δὲ H. 9 τοῦτο A. τούτοις H. 18 Ὅμηρου] Odyss. κ, 38. 19 ὅ γε A. ὅδε H. 20 σκηνῆς] „Fort. λύρας." Iacobsius. 22 Μένανδρος — θαμὰ δ' add. A. 25 φιλοσόφῳ] φιλοσόφων A. μόνον A. μόνῳ H. 26 ἀκροατῇ Petavius. Vulgo ἀκροατής. ἀξύνετος A. ἀσύνετος H. 27 πειρῷντ' A. πειρῷντο H. 28 ξυνίης A. συνίης H.

d λέκτου, ἐκείνου δὲ καὶ ἀμπελουργὸς ἐπακούων καὶ σιδηρεὺς εἶχεν ὅ τι οἴκαδε ἀποφέροι. καὶ ἄρχοντι μὲν τὰ ἀρχικὰ διελέγετο, πολιτικῷ δὲ τὰ πολιτικά, γεωργικῷ δὲ ὁπόσα ἔχεται γεωργίας.

Γεωργίας μὲν δὴ καὶ σφόδρα ἦν ἐπαινέτης τε καὶ ἐραστής, καὶ τῷ φιλοσόφῳ ῥαστώνην ἐπὶ τοῖς πόνοις μόνην πρέπουσαν ἀπέφηνε τὴν γεωργίαν, καὶ μάλιστα
237 a γηρῶντι ἤδη καὶ ἐκλυομένῳ ὑπὸ χρόνου τῷ σώματι γυμνασίαν τε ἱκανὴν εἶναι καὶ γέμουσαν τῆς σώφρονος ἡδονῆς. καὶ πολλάκις ἂν φοιτήσας παρὰ τὸν πρεσβύτην κατέλαβες ἢ φυτεύοντα ἢ περικαθαίροντα ἢ μεταφέροντα ἢ ὕδωρ διεξάγοντα ἐπὶ τοὺς ὀχετούς, ὥστε ἐπάρδειν τὰ φυόμενα· καὶ ὤρεξεν ἄν τί σοι τῶν ὡραίων καὶ περιαγαγὼν τοὺς ὀρχότους ὑπέδειξεν ἂν τῶν βοτρύων ὑπερφυὲς τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ἀνήγαγεν εἰς τὰς μητροπόλεις, ὥσπερ οἱ γενεαλόγοι τῶν στεμφύλων
b εἰς τὰς ἀποικίας. ἦν δὲ καὶ ἀγρὸς αὐτῷ, ὃν αὐτὸς ἐποιήσατο, πηγάς τε ὕδατος ἐξελκύσας οὔπω πρότερον φαινομένας, καὶ τἆλλα ἐπιμεληθείς, ὥστε καλὴν εἶναι καὶ πρέπουσαν φιλοσόφῳ καταγωγήν. οὗτος ὁ ἀγρὸς εἰ καὶ οὐ πάνυ Ἑλληνικὸν τοὔνομα, ὅμως ἐν στόματί ἐστιν ἐκείνων τῶν ἄγαν Ἑλλήνων.

Ὁ μὲν οὖν Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα φησὶ τὰ μὲν φυτὰ αὐτῷ καὶ σφόδρα ἱκανῶς τεθεραπεῦσθαι, αὐτὸν δὲ οὐκ ἔχειν ἀγαθὴν κομιδήν, ὅτι ῥάκια ἠμφίεστο καὶ φαῦλα ὑπέρραπτο ὑποδήματα. ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι τὸν ἐμὸν πατέρα ὅτι αὐτὸς ἄρα πρὸ τῶν
c φυτῶν ἐκεκαλλιούργητο καὶ εὖ ἤσκητο, οὐκ ἐπειδὴ χιτῶνα ἠμφίεστο λεπτὸν καὶ εὐήτριον, ἀλλ' ὅτι μὴ τὴν

290, 1 ἐπακούων A. ἀκούων H. 2 καὶ ἄρχοντι A. καὶ οὖν ἄρχοντι H. 3 γεωργικῷ A. γεωργῷ H. 7 ἀπέφηνε] ἀπέφαινε codices Monac. 59. et 461. 8 γηρῶντι] γερῶντι Monac. 59.
9 τῆς σώφρονος ἡδονῆς A. σωφροσύνης ἡδονὴν H. 14 ὑπέδειξεν A. ἐπέδειξεν H. 16 στεμφύλων A. σταφυλῶν H. 19 τἆλλα A. τὰ πολλὰ H. 20 εἰ καὶ A. εἰ om. H. 21 οὐ πάνυ A. πάνυ οὐδὲ H. ὅμως — Ἑλλήνων add. A. 27 ἄρα add. A. 28 ἐκεκαλλιούργητο A. ἐκαλλιουργεῖτο H.

ψυχὴν ἀκόσμητον εἶχε μηδὲ ἔμπλεων ἀγροικίας. οὐ γὰρ αἱ ἄμπελοι μὲν αὐτῷ καὶ ὁ κῆπος ἥμεροί τε καὶ ἔγκαρποι ἦσαν, τυφλὴ δὲ ἡ διάνοια καὶ ἀγρία, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Ἀλκινόου ὀπώραν τὴν ἐπιβλαστάνουσαν συνεχῶς, οὐδὲ τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων εἴκασας ἂν μικρῷ ἐκείνου ῥήματι καὶ νουθετήματι. οὐ γὰρ δὴ καλλονῆς μόνης ἐφρόντιζεν ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὥσπερ ἔφασκεν ἐν τῇ περὶ τὴν γῆν ἐργασίᾳ τοὺς τὰ ἄλση μόνα φυτευομένους πλατάνων ἀμφιλαφῶν ἢ κυπαρίττων, πυρῶν d *δὲ καὶ ἀμπέλων ἐξαμελοῦντας, πλέον στοχάζεσθαι τέρψεως ἢ τροφῆς, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λόγοις τοὺς ἡδονὴν μόνην θηρεύοντας καὶ ὅπως κηλήσειαν τοὺς ἀκροωμένους, ἐξ ὧν δὲ τρέφεται ψυχὴ καὶ ἀμείνων γίνεται ἑαυτῆς, οὔτ' εἰδότας λέγειν οὔτε πειρωμένους, τούτους δὲ οὐκέτι εἶναι φιλοσόφους, ὥσπερ οὐδὲ ἐκείνους γεωργούς, ἀλλὰ κόλακάς τε καὶ θῶπας καὶ ὀψοποιοὺς ἀντὶ ἰατρῶν καὶ ἀντὶ γυμναστῶν κομμώτας.* 238 a

Καὶ μὴν ὅσοι τοὺς μὲν λόγους αὐτοὺς συνείροιέν τε καὶ ἀποστοματίζοιεν ἱκανῶς τοὺς ὑπὸ σοφίας παρηγγελμένους, τῶν δὲ ἔργων ἀμελοῖεν ὑπὲρ ὧν οἱ λόγοι, τούτους δὲ αὐτοὺς τῷδέ τινι ἐοικέναι ἐπεδείκνυεν, οἷον εἴ τις ὑγιαίνειν τὸ σῶμα αὐτῷ ἐπιθυμῶν φάρμακα μὲν συνάγοι καὶ βοτάνας, ὁπόσαι ἱκαναὶ τριβόμεναι καὶ μιγνύμεναι ἀλλήλαις βοηθεῖν τῇ τοῦ σώματος πονηρίᾳ, καὶ σιδήρια δὲ ἰατρικὰ φιλοτίμως κατασκευάζοιτο, ἔχοι δὲ λέγειν καὶ ὅσα Ἱπποκράτης ὁ Κῷος καὶ ὅσα Ἐρα-

---

291, 3 τυφλὴ] στρυφνὴ Petavius. στυφλὴ Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 728. 4 ὀπώραν τὴν A. τὴν om. H. 6 οὐ γὰρ δὴ A. καὶ γὰρ δὴ οὐ H. καλλονῆς] καλονῆς A. 7 μόνης hoc loco A, post λόγῳ H. τοῖς λόγοις A. τῷ λόγῳ H. 10 ἐξαμελοῦντας A. ἐξαπαροῦντας H. 11 οὕτω καὶ A. οὕτω δὲ καὶ H. 12 κηλήσειαν A. κηλήσουσι H. 14 οὔτ' A. οὔτε H. 17 ἀντὶ ἰατρῶν A. καὶ ἀντὶ ἰατρῶν H. ἀντὶ γυμναστῶν A. ἀντὶ om. H. 18 αὐτοὺς codex Vales. ap. Boisson. ad Eunap. p. 201. Vulgo αὐτοῖς. συνείροιέν τε A. τε om. H. 19 σοφίας] φιλοσοφίας A. παρηγγελμένους codex Vales. Vulgo παραγγελλομένους. 21 τῷδε A. ὧδε H.

b σίστρατος καὶ ὅσα Διοκλῆς ἐν τοῖς συγγράμμασι παρ-
αγγέλλουσιν ὑπὲρ ὑγιείας· ὁπότε δὲ αὐτῷ τὸ σῶμα εἰς
ἀρρωστίαν ἐπενεχθείη καὶ πάσης ἐκείνης ἀπολαύειν
δέοιτο τῆς παρασκευῆς, ὁ δὲ τὰ φάρμακα μὲν καὶ τὰ
σιδήρια χαίρειν εἴασε καὶ τὸν Ἱπποκράτην, κατακλινεὶς
δ' ἐπὶ στιβάδος ἐστρωμένης τάπησι καὶ πορφύρᾳ, καὶ
τράπεζαν παραθέμενος Σικελικὴν πίνει τε ἄδην καὶ
εὐωχεῖται, κόρης αὐτῷ τινος Κορινθίας ἢ παιδὸς Ἰω-
νικοῦ διακονουμένων. οὔτε γὰρ τούτῳ πλέον τι εἶναι
τῆς κτήσεως ἕνεκεν τῶν φαρμάκων οὔτε ὅστις τοὺς λό-
c γους αὐτοὺς τῶν φιλοσόφων ἀναλαβὼν καὶ ἱκανῶς ἐκ-
μελετήσας μὴ θέλοι ἔργῳ αὐτοὺς ἐκβεβαιοῦσθαι, οὐδὲ
τούτῳ πλέον τι φιλοσοφίας μετεῖναι ἢ τῷ πρόσθεν
ἐκείνῳ ἰατρικῆς. καὶ ἀθλητὴν δὲ ὁμοίως καταγέλαστον
εἶναι, ὅστις ἐπιδεικνύμενος τοὺς ἁλτῆράς τε καὶ ἐξα-
ριθμούμενος τὰ γυμνάσια τοὺς ὤμους τε αὐτοὺς περι-
φέροι μαλθακούς τε καὶ ἀγεννεῖς, καὶ τὸν αὐχένα
λυγίζοιτο ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἀκρασίας, κᾆτα εἰς τὸ στά-
διον μὲν παριέναι ἀγωνιούμενος οὔτε δύναιτο οὔτε
ἐθέλοι, καθήμενος δὲ ἐν βαλανείῳ καὶ ἐν γωνίᾳ παιδι-
d κῆς παλαίστρας πρὸς τοὺς λουομένους καταγγέλλοι τὰ
παλαίσματα. τοῦτον οὖν τὸν τρόπον καὶ ἐπὶ φιλοσο-
φίας οὐχὶ λόγων χρῆναι ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι, οὐδὲ ἐν-
θένδε ποθὲν τεκμαίρεσθαι ὅστις πόρρω ἥκοι σοφίας,
οἷον εἰ μετ' ἐπιστήμης διαιροῖτο τἀγαθὰ καὶ φάσκοι
τὴν ἀρετὴν μέγιστον εἶναι τῶν λοιπῶν καὶ ὑπερφέρειν
μακρῷ τὰ ἄλλα, τά τε τοῦ σώματος λεγόμενα καὶ ὅσων
ἔξωθεν τύχη βασιλεύει, ἀλλ' εἰ φρονοίη τὸν τρόπον
239 a τοῦτον καὶ προαιροῖτο καὶ τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν ἀεὶ

292, 1 συγγράμμασι] ἐπιγράμμασι A, sed alterum in margine. 2 ὑγιείας] Vulgo ὑγείας. 4 δέοιτο A. δέοι H. 5 χαίρειν add. A. 7 ἄδην A. ἄδδην H. 10 κτήσεως] κτίσεως A. 14 ἀθλητὴν] αὐλητὴν A. 15 ἁλτῆρας A. ἀλκτῆρας H. 16 περιφέροι] περιφέρει A. 18 λυγίζοιτο] λιγύζοιτο Monac. 59. et 461. τρυφῆς καὶ A. τρυφῆς τε καὶ H. 20 γωνίᾳ A. ἀγωνίᾳ H. 21 καταγγέλλοι] καταγγέλοι A. καταλέγοι H. 24 ἥκοι A. ἥκει H.

ἐπίπροσθεν ἄγοι τῆς χρήματα ἢ δόξαν φερούσης. ἄλλως δ' ἔχοντα τῇ μὲν γλώττῃ φιλοσοφήσειν, τῇ καρδίᾳ δὲ οὐδαμῶς.

Τούτων δὲ ἁπάντων παραδείγματα ἀπέφαινε Σωκράτην τὸν Ἀθηναῖον, ὃς οὔτε οἴκοι ὑπὸ Ξανθίππης λοιδορούμενος οὔτε ὑπὸ Κριτίου, καὶ τῶν τριάκοντα τυράννων ἀπειλούντων, εἰ μὴ μεταθήσεται καὶ θεραπεύσει τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, ἀποκτενεῖν τε καὶ ἐξελάσειν καὶ ἀνήκεστα ἔργα ἐργάσεσθαι, ὅμως οὐκ ἔδεισέ ποτε οὐδὲ ἐξεπλάγη οὐδὲ κίνδυνον ἄλλον ἐνόμισεν b *οὕτω δεινόν τε καὶ φοβερὸν ὡς τὸ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῦ γενέσθαι καὶ δυσσεβῆ ἀντ' εὐσεβοῦς. διὰ τοῦτο οὔτε Λέοντα ἤγαγε τὸν Σαλαμίνιον οὔτε ἐπιψηφίσαι ἐξεβιάσθη κατὰ τῶν ἀμφὶ Περικλέα καὶ Ἐρασινίδην καὶ Διομέδοντα στρατηγῶν· καίτοι οὕτω γε ὁ δῆμος αὐτὸς ἐπεκελεύετο, βοῶντες ἄνωθεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' οὐδ' ὅτε κατεδίκασαν αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὅτε ἐν τῷ ξύλῳ ἦν, οὐδὲν ἀγεννὲς ἢ ταπεινὸν ἔπραξεν ἢ εἶπε πρὸς τοὺς ἑταίρους τοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον συνιόντας, ἀλλὰ* c *περὶ ψυχῆς ἐφιλοσόφει καὶ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου ἐξηγεῖτο, ὁπόσα μὲν ἀγαθὰ ἀρετὴν ἐκεῖσε μένει, ὁπόσα δὲ κακίαν τιμωρήματα καὶ κολαστήρια. τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακρὰν Ἀθηναῖοι μετέγνωσαν ἀμφὶ Σωκράτους καὶ δίκην ἐπράξαντο Μέλητον τῆς δίκης ἐκείνης καὶ ἔφυγεν αὐτὸς ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ Ἄνυτον κατέλευσαν διὰ Σωκράτην οἱ Ἡρακλεῶται οἱ ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ νῦν δείκνυται Ἀνύτου αὐτόθι σῆμα ἐν τῷ προαστείῳ οὐ μακρὰν θαλάττης, οὗπερ καὶ ἔβαλλον τὸν Ἄνυτον οἱ Ἡρακλεῶται. τοιαῦτα*

293, 5 *Ξανθίππης*] *ξανθίππου* A. 7 *μεταθήσεται* A. *μεταβήσεται* H. *θεράπεύσει* A. *θεραπεύσοι* H. 9 *ἐξελάσειν* A. *ἐξελαύνειν* H. *ἔργα* add. A. *ἐργάσεσθαι*] *ἐργάσασθαι* A. 13 *ἐξεβιάσθη* A. *κατεβιάσθη* H. 21 *ἀρετὴν* add. A. *ἐκεῖσε μένει* A. *ἐκεῖ περιμένει* H. 23 *ἐπράξαντο* A. *ἔπραξαν τὸν* H. 24 *Μέλητον*] Vulgo *Μέλιτον*. *καὶ ἔφυγεν*] *κἂν ἔφυγεν* A. *αὐτὸς* A. *Ἄνυτος* H. 25 *ἄνυτον* A. *αὐτὸν* H. 26 *ἀνύτου* A. *ἄνευ τοῦ* H. 28 *οὗπερ καὶ ἔβαλλον* A. *οὗ περιέβαλον* H. *τὸν Ἄνυτον*] *τὸν αὐτὸν ἄχυτον* A.

d δὲ ἀπέφαινε καὶ τὰ ἑαυτοῦ καὶ ἄντικρυς παραπλήσια τοῖς Σωκρατικοῖς. εἶναι γὰρ αὐτῷ πολλὰ μὲν ὕπαιθρα καὶ δημόσια ἀγωνίσματα, οὐ φαυλότερα δὲ τὰ οἴκοι καὶ εἴσω τῆς αὐλῆς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπομένειν τε καὶ ἀνέχεσθαι ῥᾳδίως, ὅτι δεῖ φιλοσοφίαν οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἑλέσθαι.

Δίκαια μὲν δὴ καὶ οἱ πάλαι ἔπραξαν ἄνθρωποι ἐφ' Ἡρακλεῖ τῷ Διὸς καὶ Ἀλκμήνης, ἀποθειάσαντές τε αὐτὸν καὶ ἱερὰ ἴδια κατασκευάσαντες, καὶ θυσίας θύοντες οὐ μόνον ὅσας ἥρωϊ θύειν καλὸν ἦν, ἀλλὰ
240 a καὶ ὅσας δαίμονι ἤδη καὶ ὅσας θεῷ, ὅτι Ἡρακλῆς παράδειγμα ἐγένετο ἀρετῆς, καὶ τὴν γῆν ἅπασαν ἐπιφοιτήσας τυράννων τε ὠμότητος καὶ θηρίων ἐκάθηρεν ἀλλοκότων. δοκῶ δὲ ἔγωγε ὡς σφοδρότερον μὲν κάπρων κακία, βιαιότερον δὲ λεόντων, ἰταμώτερον δὲ πολυμόρφου κυνὸς, πολυκεφαλώτερον δὲ ὕδρας· ἄξιον δὲ εἶναι καὶ τοῖς τοῦτο τὸ θηρίον καταμαχεσαμένοις τε καὶ ἀσθενὲς ἀποδείξασι τεμένη τε ἱδρύεσθαι δημοσίᾳ καὶ ἱερέας καθίστασθαι. εἶναι γὰρ δὴ καὶ τούτους οὐκ
b ἀπεικὸς ἔν τινι θείᾳ μοίρᾳ τοῦ σώματος ἀπαλλαγέντας ἐσθλοὺς ἀλεξικάκους, φύλακας μερόπων ἀνθρώπων. καί μοι δοκοῦσιν οἱ θεοὶ βουληθέντες αὖθις ἐνδείξασθαι καὶ ὑπομνῆσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ὅσον ἐφικνεῖται ἀρετὴ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ὥσπερ τὸ παλαιὸν Ἡρακλέα καὶ αὖθις Σωκράτη, οὕτω νῦν σε, ὦ πάτερ, διὰ μακροῦ χρόνου παραγαγεῖν καὶ φῦναι ἐπὶ γῆς.

Ἀλλὰ σοὶ μὲν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ὁ ἀγρὸς καὶ πρὸς ὀλβίους τε ἀνέδραμες καὶ εὐδαίμονας τοὺς
c καταπέμψαντας, ἡμᾶς δὲ ἀπέλιπες ἐν τῷ κλύδωνι καὶ

294, 2 εἶναι γὰρ αὐτῷ — τῆς αὐλῆς add. A. 11 καὶ ὅσας δαίμονι A. καὶ om. H. ἤδη καὶ A. ἤδη, ἀλλὰ καὶ H. 13 ὠμότητος A. ὠμότητα H. 14 ἔγωγε add. A. 21 ἐσθλοὺς — ἀνθρώπων] Hesiodi Ἔργ. v. 122. 23 ἐφικνεῖται A. ἀφικνεῖται H. 26 ἐπὶ γῆς A. ἐπὶ γῆν H. 27 ἀλλὰ σοὶ A. Ἀλλὰ σὺ H. μακάριος A. ὄλβιος H. ὁ ἀγρὸς καὶ add. A. 29 ἀπέλιπες] ἀπέλειψας codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 209.

τῷ λειμῶνι τῆς Ἄτης οὐδὲ ἔχοντας ὅστις χεῖρα ἄλλῳ ὀρέξει, ἀνακύπτειν τε πειρωμένους καὶ ἐξαναδῦναι ποτὲ τῆς ἰλύος καὶ τοῦ βορβόρου. δεῖ δὴ λοιπὸν τὰ ἴχνη τὰ σὰ διώκειν, εἰ δὴ ἐκείνοις ποτὲ ἐμβιβάσαι καὶ τὰ ἡμέτερα δυνηθείημεν. καίτοι συχνά γέ μου ἀπεπειρῶ, καθάπερ οἱ ἀετοὶ τῶν νεοττῶν, εἰ δύναταί μοι στέγειν τὰ ὄμματα καὶ ἀνέχεσθαι τὴν αὐγὴν τῆς ἀληθείας, καὶ πολλάκις ἀπέπεμπες ἐλπίδος γεμίσας ἀγαθῆς, καὶ ἐγεγάνυσο καὶ ἐγεγήθεις ὅτι σοι γνησίους ἤλεγχον τὰς d
γονάς, πρὸς τὸν ἥλιον οὐ σκαρδαμύττων. οὐ δὴ οὖν τότε μὲν ἐχρῆν ἀνοίγειν τὼ ὀφθαλμώ, νῦν δὲ καταμύειν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς σῆς σπουδῆς ἢ ψήφου ἀγωνιστέον ὡς μὴ παντάπασι πατρὸς φαινοίμην ἀφιλοσόφου. ἐπαμύνοις δὲ αὐτὸς ἄνωθεν τῷ παιδὶ καὶ ἐνστάξαις, ὦ μάκαρ, προσευχομένῳ ἀλκήν τε καὶ ἀνδρείαν εἰς τὸν ἀγῶνα.

295, 1 λειμῶνι Petavius. Vulgo χειμῶνι. ἔχοντας A. ἔχομεν H. ἄλλῳ A. ἄλλος H. 2 πειρωμένους A. πειρωμένοις H. 9 ἐγεγάνυσο] ἐγεγάννυσο A. ἐγάννυσο H. 10 οὐ σκαρδαμύττων A. ἀσκαρδαμύττων H. 12 σῆς add. A. 13 φαινοίμην ἀφιλοσόφου A. φαίνοιτο, ἀλλὰ φιλοσόφου H. 15 ἀνδρείαν] Vulgo ἀνδρίαν.

XXI.

243a ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΣ Η ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

b
Ἄνδρες ὅσοι συνελέγητε ὑπ' ἐμοῦ τήμερον εἰς τὸ θέατρον τῶν Μουσῶν, τί κάθησθε ἐκπεπληγμένοι; τί δὲ συνέχεσθε ὑπὸ θάμβους; ὅπου ὑμῖν καινὸν καὶ ἀλλόκοτον καταφαίνεται ἄνδρα τοῦ φιλοσοφίας ὀνόματος ἀξιούμενον χθές τε ἀγείροντα ἑωρᾶσθαι καὶ νῦν καθήμενον ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ μάλα σοφιστικῶς καὶ σοβα-
b ρῶς, μέλλοντα ὑμᾶς προκαλέσασθαι ἀφ' ὧν ἂν λέγῃ εἰς ἐκβοήσεις τε καὶ κρότους, οἵων θαμὰ ἀπολαύουσι παρ' ὑμῶν οἱ δαιμόνιοι σοφισταί; εἰ οὖν διὰ τοῦτο θαυμάζετε, εὖ ἴστε ὅτι εἰκότως θαυμάζετε· τῷ ὄντι γὰρ οὐ φιλοσόφου οὔτε τὸ ἔργον οὔτε τὸ ἐπιθύμημα. ἀλλ' οὐκ ἐγώ τοι ὁ παραχαράττων καὶ πλημμελῶν, ἀλλ' ὁ τοῦτό μοι τὸ ὄνομα ἐξ ἀρχῆς περιθεὶς καὶ διδάξας ὑμᾶς νομίζειν. ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐ ταύτῃ ἔχει, ἀλλ' ἐγὼ πατρὸς μὲν οἶδα ἐμαυτὸν γενέσθαι μάλα γενναίου
244a τε καὶ ἀληθινοῦ φιλοσόφου, καὶ οὐκ ἀπιστῶ τῇ μητρὶ, καθάπερ ὁ Τηλέμαχος τῇ Πηνελόπῃ· φιλόσοφος δὲ οὔτε εἶναι ἡγοῦμαι τούς τε ἡγουμένους ἐξαπατᾶσθαι ὑπολαμβάνω. τί οὖν πράγματα ἔχουσι καὶ παρέχουσιν; ἰδοὺ γὰρ ὑμῖν διαρρήδην αὐτὸς ἐγὼ λέγω κατ' ἐμαυτοῦ

296, 1 Iacobsii ad hanc orationem annotationes in appendice ad Dionysium Halic. de C. V. ab Goellero editum. Insunt codicis Monacensis chartacei (nr. 59.) lectiones. 4 ὅπου A. ὅτι που H. Fort. ἤ που. 6 ἀγείροντα] Conf. p. 282 d. 11 εὖ ἴστε — θαυμάζετε om. A. 15 οὐ ταύτῃ Henr. Stephanus. οὐ ταὐτὰ H. οὐ ταὐτὸ Monac. οὐχ οὕτω margo Monac.

ἐν κοινῷ θεάτρῳ ὅτι τούτου μοι τοῦ ὀνόματος οὐδὲν προσήκει, ἀλλ' ὁ κατ' ἀρχὰς αὐτὸ ἐπιρρίψας, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐσκέψατο ὅτι οὐ μόνον ἀπόχρη τὸ γενέσθαι ἐκ πατρὸς φιλοσόφου, ἀλλὰ δεῖ καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι ὑπὸ τοιούτοις διδασκάλοις τε καὶ τροφεῦσι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀναπλασθῆναι ἔτι νέαν τε καὶ ἁπαλήν· b οὕτω γὰρ δὴ μάλιστα ὁ τύπος εἰσίοι τε καὶ ἐνδύοιτο ἐν τῷ βάθει καὶ οὐκ ἂν μένοι ἐπιπολῆς.

Τούτων δὲ οὐκ οἶδα ὅπως ἔγωγε ἀπεστέρημαι, καὶ ταῦτα δύο πατέρων τυχὼν κορυφαίων, ὧν ὁ μὲν ἐγέννησεν, ὁ δὲ ἐξείλετο κηδεστήν. τῷ δὲ Ἀριστίππῳ ἐξήρκεσεν ὑπὸ μητρὶ μόνῃ φιλοσοφούσῃ τραφέντι μητροδιδάκτῳ κληθῆναι. ἴστε ἄρα ὃν λέγω Ἀρίστιππον, οὐκ ἐκεῖνον τὸν πάνυ, τοῦ Σωκράτους ὁμιλητήν, ἀλλὰ τὸν ἐκείνου θυγατριδοῦν. ἀλλ' Ἀρίστιππον μέν, ὡς ἔοικεν, ἠγάπα ἡ μήτηρ καὶ τὰ μαθήματα ἐνετίθει, σπεύδουσα c ἀποδεῖξαι ἑαυτῆς μὲν ἄξιον καὶ τοῦ πάππου, ἐμὲ δὲ ἐμισείτην τὼ πατέρε τούτω καὶ ἀπηχθέσθην. ἢ ἐκείνω μὲν οὐκ ἐμισείτην — οὐ γάρ, οἶμαι, θέμις ἄνδρας σοφούς τε καὶ μακαρίους τὰ ἔκγονα ἀπεχθαίρειν τὰ ἑαυτῶν — ἀλλ' ἐγὼ νωθής τε πρὸς παιδείαν ἔφυν καὶ ἀτεράμων, καί μοι σκληρίας ὑπόπλεων ξυνεπάγη τὸ ἐκμαγεῖον, ὥστε καὶ πάνυ βουλομένους αὐτοὺς ἐγγράφειν μὴ δύνασθαι τὰ παιδεύματα. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, παύσασθε παύσασθε καὶ ὑμεῖς, ὦ μακάριοι, τῆς πλάνης· d παύεσθε ἤδη πρὸς τῶν Μουσῶν, καί μοι τοῦ ὀνόματος τούτου μὴ πάνυ μεταδίδοτε, ἀλλ' εἰς μὲν τὸ ἔργον, ὃ δηλοῦν ἐθέλετε τῷ ὀνόματι, ξυνελαύνετε, εἴ πῃ δύνασθε, καὶ ξυνωθεῖτε — ὡς οὐδέν με ἄλλο τη-

---

297, 6 ἀναπλασθῆναι Heusdius Spec. Plat. p. 93. comparato Platone de Rep. II. p. 377 a. Vulgo ἀναπλησθῆναι. ἁπαλὴν codex Vales. apud Bast. ad Gregor. Cor. p. 653: ἁπλῆν H. 18 ἀπηχθέσθην] Vulgo ἀπεχθέσθην. 21 νωθής τε A. νωθής τις H. 23 βουλομένους αὐτοὺς Henr. Stephanus. Vulgo βουλομένοις αὐτοῖς. 27 μεταδίδοτε Monac. Vulgo μεταδιδόναι. 28 ἐθέλετε] ἐθέλητε A. ξυνελαύνετε] ξυνελαύνεσθε A. εἴ πῃ] εἴ ποι A.

λίκουτον ἀγαθὸν ἐργάσεσθε — τῆς δὲ προσηγορίας, εἰ ἄρα ἀναγκαία ὑμῖν ἐνδιαιτᾶσθαι, ἑτέροις πρὸ ἐμοῦ ξυγχωρεῖτε, ἢ ἐγὼ καταγέλαστος ἔσομαι καθάπερ χιτῶνα ἀλλότριον καὶ πολὺ μείζω ἠμφιεσμένος, καὶ ὀλίγοι εἴσονται τἀληθὲς, ὅτι ὑμεῖς ἄρα φιλόδωροι ὀνομάτων,
245 a ἀλλ' ἐμὲ ἐπιτηδᾶν ὑπολήψονται καὶ ἐπιβατεύειν καὶ ἀφαρπάζειν μὴ ἐθελόντων διδόναι. ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν βουλοίμην ἄτοπόν τινα δόξαν ἐν ἀνθρώποις λαβεῖν.

Ἀλλ' εὖ ἴστε ὅτι πρῶτος καταγελῶ τῶν τοιαύτῃ νόσῳ ξυνεχομένων, καὶ οἶμαι αὐτοὺς μικρὸν διαφέρειν ἀνθρακέως τινὸς ἢ σιδηρέως, καπνοῦ γέμοντος καὶ μαρίλης, ἔπειτα ἀνθρακέως μὲν οὐκ ἀξιοῦντος καλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀγανακτοῦντος πρὸς τοὺς καλοῦντας, καὶ ἑτοίμου, εἰ λάβοι τινὰς, κατατέμνειν, μάντεως δὲ ἢ ἰατροῦ, ἢ ἄλλου του σεμνοτέρου δημιουργοῦ.
b νεμεσῶ γὰρ καὶ τῷ ὄνῳ Αἰσώπου, ἀκούων ὅτι ὄνος ὢν ὅμως ἠμπίσχετο λεοντῆν. ταύτῃ τοι καὶ ξυνελθόντα παιδάρια ξαίνει τε αὐτὸν τοῖς ῥοπάλοις καὶ ἀφαιρεῖται τῆς δορᾶς τε καὶ τοῦ φρονήματος. ἀλλ' ὅπερ λέγω, εἰ μὴ συγχωροίην ὑμῖν φιλόσοφος εἶναι, πάντως τέρας τὸ παρ' ἐμοῦ γινόμενον. ἐφεῖται γάρ που τῶν γε ἄλλων τῷ βουλομένῳ προσιέναι τε ἀθρόοις ὑμῖν καὶ διαλέγεσθαι μετὰ πολλῆς ἐξουσίας, ἅτε καὶ ἐν εὐδαίμονι πόλει καὶ ἐλευθέρᾳ. ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐγὼ ταύτης ἀπολαύσομαι τῆς ἀδείας. οὔκουν δεῖ θορυβεῖσθαι
c ὅταν ἀκούητέ μου λέγοντος, ἀκούσεσθε γὰρ φιλοσόφου δή μου μὲν οὒ, ἀνδρὸς δὲ ἐμφορουμένου προκειμένης ἀφθόνου καὶ πολυτελοῦς εὐωχίας. καίτοι εἰ καὶ τοῦ πράγματος ἠμφισβήτουν καὶ τοὔνομα ὡς διαφέρον μοι προσιέμην, οὐ πρὸς αὐτὸ ἔδει μόνον ὁρῶντας τὸ λέγειν με ἐν κοινῷ τεταράχθαι, ἀλλὰ ξυνεπισκοπεῖν καὶ ἃ λέγω καὶ ὅτου ἕνεκα λέγω· τὰ μὲν, εἰ χρηστὰ καὶ ὀνήσιμα τοῖς ἀκροωμένοις· οὗ δὲ χάριν, εἰ τοῦ θαυμάζε-

---

298, 3 ξυγχωρεῖτε] ξυγχωρεῖν A. 13 καλοῦντας] λαλοῦντας A. 14 ἑτοίμου — κατατέμνειν] Platonem de Rep. VI. p. 488 b. comparat Iacobsius.

σθαι ὀριγνώμενος· ἐπεὶ καὶ Πλάτωνα τὸν σοφὸν οὐδὲν ἐκώλυεν εἶναι σοφὸν, ὅτι αὐτοῦ λέγοντος ἐν τῷ Πειραιεῖ ξυνέρρεόν τε καὶ ξυνήεσαν οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἄστεος κατιὼν ὁ δῆμος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐκ τῶν d *ἀμπέλων, καὶ ἐκ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων· καὶ οὖν ὁπηνίκα τοὺς περὶ τἀγαθοῦ διεξήει λόγους, ἐλιγγίασέ τέ ποτε ὁ πολὺς ὅμιλος καὶ ἀπερρύησαν τοῦ χοροῦ, καὶ τελευτῶν δὴ κατέληξεν εἰς τοὺς συνήθεις ὁμιλητὰς τῷ Πλάτωνι μόνους τὸ θέατρον. ἀλλὰ τοῦτο ἀνδρὶ μὲν ἐπαίνους θηρεύοντι καὶ σφόδρα ἀλγεινὸν καὶ ἀτύχημα σοφιστοῦ, φιλοσόφου δὲ οὐδέν τι μεῖον ὁ λόγος* 246 a *εὖ ἔχει, κἂν ὑπὸ πλατάνῳ λέγηται μόνῃ, κἂν τεττίγων ἀκροωμένων. εἰ γὰρ δὴ καὶ ἐπαίνου προσδεῖται, δεῖ μὲν οὐδὲν, ἀποχρήσει δὲ αὐτῷ καὶ εἷς ἐπαινέτης Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος. οἱ τέττιγες δὴ ᾄσονται καὶ προσᾴσονται τῇ μεσημβρίᾳ καὶ τῷ ἡλίῳ. ἀλλὰ τί ταῦτά ἐστι πρὸς ἐμέ; πάλαι γὰρ ὑμῖν διατετέλεκα λέγων ὅτι οὐκ εἰμὶ ταύτης ἐγὼ τῆς μερίδος. χαλεπὸν γὰρ τὸ χρῆμα, χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες, καὶ οὔ προτίθησιν Ἡσίοδος μὲν τὴν τραχεῖαν ἐκείνην ὁδὸν καὶ ἀνάντη, Πίνδαρος δὲ πόνους τε καὶ δαπάνας, Σωκράτης δὲ ἐκεῖνος ὁ* b *Σωφρονίσκου, θείᾳ μοίρᾳ μόνῃ παραγενέσθαι ἐς ἀνθρώπους.*

Ἵνα γὰρ δὴ μᾶλλον καταμάθητε ὅτι οὗτοί τε ἀληθῆ λέγουσιν ἐγώ τε οὐκ ἄπο τρόπου ποιῶ παρεξιὼν τοὔνομα καὶ πεφοβημένος, ἀκούσατε ὅσα καὶ οἷα χρεὼν τῷ μὴ αἰσχύνειν αὐτὸ μέλλοντι προσφῦναί τε ἐκ θεῶν γινομένῳ καὶ ὕστερον ἐκ διδαχῆς προσγενέσθαι. ἐρῶ δὲ οὐκ ἐμαυτοῦ λόγους· πάλιν γὰρ σοφιστὴς ἂν ἦν, τοιούτους ἐπιστάμενος λόγους δι' ὧν ἐθρυπτόμην ἂν τοὔνομα ἐξαρνούμενος· ἀλλ' οὓς Σωκράτης καὶ Πλάτων ἐλεγέτην c

---

299, 5 *ἀμπέλων*] *ἀμπελώνων* Davisius ad Ciceronem de N. D. II, 62. *ἀργυρείων*] Vulgo *ἀργυρίων*. 7 *τέ* add. A. 13 *ἐπαίνου*] *ἐπαίνων* Monac. 17 *ἐστι*] *ἔτι* Monac.
22 „*Παραγενέσθαι* mutandum in *παραγίνεσθαι*, et verbum aliquod addendum esse crediderim, videlicet *φησὶ* aut *ἔφη* vel *ἡγήσατο*, vel huiusmodi quidpiam.“ H. Stephanus.

τε καὶ ὠριζέσθην, ἀπολυομένω τὰς τῆς φιλοσοφίας διαβολὰς καὶ ἀποδεικνύντε ὡς εἰκότως τὸ μὲν καθαρὸν τοῦτο καὶ ἄδολον γένος σμικρὸν δή τι ἐν ἀνθρώποις καὶ σπάνιον, πολλοὶ δὲ οἱ παράσημοι καὶ παρεγγράφοντες ἑαυτοὺς ἔκ τινων φαύλων καὶ ὀλίγου ἀξίων τεχνίων εἰς ἐπιτήδευσιν μείζω καὶ σεμνοτέραν εἰσβιαζόμενοι. καὶ ἐκ τούτων δὴ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ὀνείδη πάλαι τε ἀπέλαυσε φιλοσοφία καὶ νῦν ἀπολαύει, ὅταν δή τινες ἐνίοτε ἀνελευθέρως τε καὶ δουλοπρεπῶς τε-
d θραμμένοι τέχνην τινὰ αὐτοὶ μαθόντες, ἢ τοῦ δεσπότου διδαξαμένου, ἐκπηδήσαντες τῆς δουλείας διὰ τὴν τέχνην, οὐκ ἀγαπήσωσι ταύτην, ἀλλὰ τοῦ φιλοσοφίας ὀρεχθῶσιν ἀξιώματος. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ πρὸς Διὸς ὁ χαλκεὺς ἐκεῖνος ὁ φαλακρὸς καὶ σμικρὸς, ὁ νεωστὶ τῶν δεσμῶν λελυμένος, ὁ τὸ σεμνὸν ἱμάτιον περιθέμενος μέλλων ἐπιχειρεῖν τῇ δεσποίνῃ; ὅταν οὖν οἱ τοιοῦτοι πλησιάζειν ἐπιχειρῶσι φιλοσοφίᾳ, τί οἰόμεθα τοὺς ὁρῶντάς τε καὶ ἀκούοντας φρονήσειν ὑπὲρ αὐτῆς; ἆρα οὐχ
247 a ὅσα ἂν οὗτοι κακὰ ἔχωσιν ἐν τῇ ψυχῇ, ταῦτα ἐκείνῃ προσάψειν; ἀνελευθέρους τε δὴ οὖν οὕτως εὑρίσκοντες καὶ φιλοχρημάτους τε καὶ ἁρπαγέας λοιδόρους τε καὶ φιλαπεχθήμονας καὶ ἀλαζόνας δολερούς τε καὶ ἐπιβούλους, οὐκ οἰήσονται ἐκ φύσεως ἢ τῆς προτέρας βαναυσίας ἔχειν τὰς κῆρας, ἀλλ' αἰτιάσονται ἐκ φιλοσοφίας προσγίνεσθαι.

Ἀλλ' ὑμᾶς γε οὐκ ἄξιον, ὦ θαυμάσιοι. τά τε γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ ὑμῖν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπάρχει καὶ πλείστου ἄξιον ἐν τοῖς καιριωτάτοις μὴ
b ἀπατᾶσθαι. ἢ πρὸς Διὸς, εἰ μέν τις χρυσίον ὑπόχαλκον ἢ πορφύραν ἐψευσμένην τὸ ἄνθος ἢ λίθον ἐπιβουλεύσας εἰς τὴν ἀγορὰν ὑμῖν εἰσαγάγοι, ὀργιεῖσθέ τε καὶ οὐκ ἀνέξεσθε, ἀλλ' ὡς κακοῦργόν τινα καὶ παλίμβολον μαστιγοῦν παραδώσετε τῷ τεταγμένῳ; καὶ διὰ τοῦτο ἐξεύρηται ὑμῖν πολλὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ, πολλὰ

300, 5 τεχνίων] τεχνῶν A. 13 ἢ ὁ χαλκεὺς H. ἢ om. A. Conf. p. 64 c. 33 μαστιγοῦν] μαστιγοῦντες A.

δὲ πορφύρας, πολλὰ δὲ ὑακίνθων βασανιστήρια, καὶ βασανισταί τινες ἐπὶ τούτῳ καθήμενοι, οὕς, ὅταν ὠνῆσθε, παρακαλεῖτε ξυμπαρεῖναι ὑμῖν καὶ συνδοκιμάζειν τὰ συναλλάγματα· εἰ δέ τις τὸ θειότατον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν κιβδηλεύων τε καὶ αἰσχύνων καὶ καπηλεύων c *ἐν τῇ πόλει ὑμῖν περινοστήσει, προεδρίας τε μεταποιούμενος καὶ ἀξιῶν ὡς ἐν βοσκήμασιν ἄνθρωπος εἶναι, ὅτι τὰ ὁμώνυμα ἐπίσταται ἢ οὐκ ἐπίσταται καὶ ᾗ διαφέρει τὸ διότι καὶ τὸ καθότι καὶ τὰ τοιαῦτα ἄττα ἀτεχνῶς σκοτεινὰ καὶ λωβὰ ῥήματα τῆς Ἀριστοτέλους διαλεκτικῆς, τούτῳ δὲ οὐχ ἕξετε προσενεγκεῖν τι βασανιστήριον οὐδὲ στάθμην τινὰ ἐπιστῆσαι, ᾗ τὸ σκολιὸν αὐτοῦ καὶ διάστροφον ἐκφανὲς ποιήσει μὴ προσαρμόττουσα; καίτοι οὐδὲ ἀπορεῖτε βασανιστῶν, ἀλλ' οὐ πείθεσθε* d *αὐτοῖς οὐδὲ χρῆσθε. καὶ εἶπον ἂν ὑμῖν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐνθάδε ταύτην κεκτημένων τὴν ἐπιστήμην, εἰ εὖ ᾔδειν ὅτι ἀπολαύσετε αὐτῶν τῆς ἐμπειρίας· νῦν δ' ἐμοὶ φαίνεσθε αὐτουργεῖν βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ἑτέρων ἑρμηνέων προσδεῖσθαι.*

Αἰτώμεθα οὖν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἔφην, παρὰ Πλάτωνος τοῦ σοφοῦ τὴν ἀχλὺν ἀποσκεδάσαι ἡμῖν τῶν ὀμμάτων, ἵνα αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς διαγινώσκειν δυνηθῶμεν ἀτεχνῶς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐπακούσεται δὲ ὁ ξυνοπαδὸς τοῦ Διός, μᾶλλον δὲ ἐπακήκοεν. 248 a *ἰδοὺ γὰρ αἰσθάνομαι, ὦ μακάριοι, τὸ στῆθος ὑποπιμπλάμενος, καί μοι ξυρρεῖ ἐξαίφνης ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῷ νῷ ἐξευρημένα βασανιστήρια, οἷς ἐκάθηρε τοὺς φιλοσόφους ἐν τῇ καλλιπόλει καὶ ἀπειργάσατο τελειότερον ἢ Φειδίας τὰ ἀγάλματα.*

Πρῶτον δὴ ἁπάντων, φησίν, ἐκ γάμων ἔστασαν ἱερῶν. γάμος δὲ ἱερὸς τοῦ ἀρίστου ἀνδρὸς τῇ ἀρίστῃ τῶν γυναικῶν συνερχθέντος τε καὶ συζυγέντος. ἀθρεῖτε b

---

301, 3 *ὠνῆσθε*] *ὠνῆτε* A. 6 *προεδρίας*] Vulgo *προεδρείας*. 10 *λωβὰ*] *κολοβὰ* Henr. Stephanus. 11 *βασανιστήριον* A. *βασανιστικὸν* H. 22 *ὀμμάτων*] *ὀνομάτων* A. 32 *ἀθρεῖτε δὴ*] *ἀθρεῖτε δὴ* Monac. Proxima ex Platone de Rep. V. p. 458 c.

δὲ τοῦτον πρῶτον, ὦ ἄνδρες, τὸν τύπον καὶ ἐπισκεψάμενοι
σαντες ἀκριβῶς, ἐὰν ὑμῖν φαίνηται ἀναγκαῖον, φυλάττειν
τειν τε καὶ πρόχειρον ἔχειν. ἀθρεῖτε δὲ ὧδε. εἰσί που
ὑμῶν ἐν ταῖς οἰκίαις πολλοὶ μὲν ἵπποι, πολλοὶ δὲ κύ-
νες, καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς γε αὖ βοῶν τε καὶ προβάτων
ἀγέλαι. ὅταν οὖν βούλησθε ἐξ αὐτῶν τίκτεσθαι ὑμῖν
μόσχους τε ἁδροὺς καὶ πώλους γενναίους καὶ σκυλάκια
θηρευτικά, πότερον ἐξ ἁπάντων ὁμοίως γεννᾶτε, ἢ προ-
θυμεῖσθε ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ἀρίστων; ἐγὼ μὲν γὰρ
ὑμᾶς ὁρῶ τόν τε ἵππον ἐξετάζοντας τὸν βησόμενον, εἰ
c γαῦρός τε καὶ ὑψαύχην καὶ ἐλευθέριος, τήν τε κύνα ἐξ
ἧς μέλλετε σκυλακεύεσθαι, εἰ Λάκαινα ὄντως γενναία
καὶ μὴ πονηρὸν κυνίδιον, ἀλωπεκὶς ποθεν ἢ Μελιταία·
καὶ τὸν ταῦρόν γε αὖ καὶ τὸν κριὸν παραπλησίως.
b πυροὺς δ' αὖ καὶ κριθὰς καὶ ἄμπελον καὶ ἐλαίαν σπεί-
ροντές τε καὶ φυτευόμενοι, πρὸς Δήμητρός τε καὶ Διο-
νύσου, τῶν φυτῶν καὶ τῶν σπερμάτων καταμελεῖτε,
καὶ οὐχ ὅτι μάλιστα πεπιστεύκατε ἐκ μὲν τῶν χρηστῶν
καὶ ἡμέρων χρηστὰ καὶ ἔγκαρπα φυήσεσθαι τὰ δένδρα
τε καὶ τὰ ὄσπρια, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ δυσγενῶν,
d δυσγενέστερά τε καὶ ἀγριώτερα;

Ἆρα οὖν ἐλήρει Θέογνις, ἀγανακτῶν τε καὶ σχε-
τλιάζων ὅτι ταῦτα ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων φροντίζομεν,
a ἐπ' ἀνθρώπων δὲ παρορῶμεν καὶ οὐκ οἰόμεθα ξυνέχειν,
ἀλλὰ τὸν ἐκ μαγείρου τυχὸν ἴσως ἢ ἀρτοκόπου, ἐντε-
θραμμένον χοινικίοις τε καὶ κονδύλοις, οἰόμεθα ἱκανῶς
ἔχειν πρὸς τὸ μεγαλεῖόν τε καὶ ὑψηλόνουν φιλοσοφίας,
καὶ οὐκ ἴσμεν ὅτι τὸ βάναυσον ἐκεῖνο καὶ δουλοπρεπὲς
τοῦ σπέρματος πάντως δή τι προσομόργνυται τῇ ψυχῇ
249 a καὶ οὐκ ἐᾷ καθαρὸν οὐδὲν καὶ εἰλικρινὲς καὶ ὑπὲρ
τὴν ῥίζαν ἰδεῖν, ἀλλ' ἕλκει πρὸς τὴν ἀρχαίαν φύσιν.
b

302, 2 ἀναγκαῖον A. ἀναγκαῖος H. 13 ἀλωπεκὶς ποθεν] ἀλωπεκὶς τίς ποτε cod. Vales. apud Boissonadium ad Herodiani Epimer. p. 82. 23 ἄλλων] ἀλόγων Boiss. ad Eunap. p. 566. 25 ἀρτοκόπου] ἀρτοκόπον A. 26 κονδύλοις A, Monac. κοτύλαις H. Conf. Aristoph. Equit. v. 411, 1236. 31 ἕλκει A. ἕλκειν H.

καὶ ἐπιστρέφειν ἐπίσταται, καθάπερ τῶν κλάδων τοὺς διαστρόφους φυέντας οὐκ ἄν ποτε εὐθεῖς μηχανήσαιο ταῖς χερσὶ μαλάττων τε καὶ ἐπικάμπτων, ἀλλ᾽ ἀνατρέχουσιν αὖθις ἐπὶ τὴν σκολιότητα τῆς γενέσεως. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τῷ γε τοιούτῳ διὰ τὴν συντροφίαν ἐστὶν ἀναγκαῖον κάτω βλέπειν εἰς δουλικὰ ἄττα διακονήματα. τὸ γὰρ ἄνω αὐτῶν καὶ εὐθύ τε καὶ ἐλευθέριον ἡ ἐκ νέων δουλεία ἀφῄρηται, τὰ λαθραῖα καὶ δολερὰ καὶ ὑπὸ σκότῳ διὰ τὸ ὁμόηθες ἀναγκάζουσα ἀγα- b πᾶν. περὶ ταῦτα οὖν ἔντονοι καὶ δριμεῖς γίνονται, ἅτε ἐπιστάμενοι ἐκ παίδων καὶ μελετήσαντες λόγῳ τε θωπεῦσαι δεσπότην καὶ ἔργῳ ὑπελθεῖν, διαβαλεῖν τε ὁμοδούλους καὶ ἐξελάσαι τῆς οἰκίας, καὶ ταῦτα πάσχουσιν ὑπ᾽ ἀμηχάνου σοφίας πολλὰ καμπτόμενοί τε καὶ λυγιζόμενοι καταβάλλοντες ἢ ἐπαίροντες τὴν ὀφρῦν, ταπεινοί τε πρὸς τὸ ξυμφέρον καὶ αὖ ὑπερηφανοῦντες θεῶν καὶ ἀνθρώπων. τῷ τοι καὶ ἐμπέφυκεν αὐτοῖς ἀεὶ πρὸς τῇ ἀνελευθέρῳ διαγωγῇ τεθραμμένοις δυσέκνιπτόν c τι καὶ ἀμετάστατον μῖσος, καὶ διὰ τοῦτο ῥαδίως πρὸς ὀντιναοῦν φθόνου τε καὶ δυσμενείας ἐμπίπλανται ὧν ἄλλα κακὰ καὶ ἀλλοτριώτερα φιλοσοφίας οὐ μή ποτε ἐν ἀνθρώποις φύηται.

Αἰσχρὸν δὲ Ἠλείους μὲν καὶ Πισάτας οὕτω δή τι ἀποσεμνύνειν τὸν Ὀλυμπιακὸν κότινον, ὥστε μὴ ἐφιέναι γυμνοῦσθαι, εἰ μὴ ἔχει τις ἀποδεῖξαι πατέρα τε αὐτοῦ καὶ μητέρα καὶ τὴν ῥίζαν τῆς βλάστης ἀκέραιον, καὶ ταῦτα σωμάτων ἀγῶνα τιθέντας, ἐν ᾧ τῶν σωμάτων ἐξήρκει ἐπιμελεῖσθαι, εἰ ἰσχυρά τε καὶ ῥωμαλέως ξυμπεπηγότα. ἀλλὰ τόν γε Φιλάμμονα ἐκεῖνον d οὐκ ἄν ποτε ἠφίεσαν πρὸς τῷ Ἀλφειῷ κονίσασθαι, μὴ ξυμμαρτυρήσαντος Ἀριστοτέλους τῷ γένει καὶ παῖδα ποιησαμένου· ἡμεῖς δὲ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ ὄντινα ἔτυχεν ἐγκρινοῦμεν, οὐδὲ ἀπαμφιάσαντες πρότε-

303, 7 ἐλευθέριον A. ἐλεύθερον H. 18 ἀνελευθέρῳ] ἀνελευθερίῳ A. 23 Πισάτας] Vulgo Πισσάτας. δή τι] Vulgo δή τοι. 25 ἔχει A. ἔχῃ H.

ρὸν γυμνὴν τὴν ψυχὴν τῶν ἐπιθέτων ἀμφιεσμάτων περιαθρήσομέν τε εὖ μάλα καὶ περισκεψόμεθα ἀκριβῶς, μή ποτε κολοβός τε καὶ οὐκ ἄρτιος. Λακεδαιμονίους δὲ
250 a ἐγὼ πυνθάνομαι τά τε ἄλλα τὸν Λυκοῦργον αἰσχύνειν καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθίας ὁμοίως μὲν δούλους, ὁμοίως δὲ ἐλευθέρους ἀνάγειν, τόν τε εἵλωτα, εἰ τύχοι, τόν τε Εὐρυπωντίδην ἢ Ἀγιάδην. ἦ τοῦτό γε ἴσως οὐκ ἄπο τρόπου· μαστίγων γὰρ τὸ ἀγώνισμα καὶ ὁ στέφανος. προσακτέον δὴ τῷ λόγῳ καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τὴν πίστιν. πάντας γὰρ τοὺς κορυφαίους ἐν φιλοσοφίᾳ λάβοιτε ἄν, τοὺς προγόνους ἀνερευνῶντες, διοτρεφεῖς τε καὶ διογενεῖς, καθάπερ Ὅμηρος λέγει καὶ
b τῇ παροιμίᾳ πρέποντας τῇ ἀπὸ Κόδρου, καθάπερ οἶμαι καὶ τῶν ναμάτων τὰ διαφανῆ τε καὶ καθαρὰ ἀνιχνεύοντές τε καὶ διαμώμενοι ἐκ πηγῶν ἀρχαίων ἐξευρίσκομεν ἀφειμένα. ἀλλ' ἵνα μή τις ἡμᾶς ἑνί που ἐναντίῳ παραδείγματι βουκολοίη, τοῦτο μέν, εἰ δοκεῖ, ξυγχωρῶμεν, ὅτι χαλεπὸν μέν, φύσιν δὲ ἔχει καὶ τούτῳ τῷ ἐλλείμματι μολυνθέντα γενέσθαι ἐπήβολον ἀρετῆς.

Τὰ δὲ λοιπὰ ζητητέον σύμβολά τε καὶ γνωρίσματα, ἃ πᾶσα ἀνάγκη τοῦ φιλοσόφου ἐγκεχαράχθαι τῇ διανοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς Πελοπίδαις τὸν ἐλεφάντινον
c ὦμον. τί δὴ μετὰ ταῦτα ὁ πάνσοφος Πλάτων ἐπίσημον ποιεῖ τῆς τῶν ψυχῶν εὐγενείας; ἐγὼ ὑμῖν ἀναγνώσομαι ἐφεξῆς ἐκ τῶν ἐκείνου ῥημάτων, ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἱ ῥήτορες ἐκ τῶν τοῦ νόμου γραμμάτων. τοῦτο μὲν δὴ ὁμολογείσθω τῆς φιλοσόφου φύσεως πέρι ὅτι μαθήματος δέοι, οὔτοι παντός, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκείνην δηλοῖ τὴν οὐσίαν τὴν ἀεὶ οὖσαν καὶ μὴ πλανωμένην ὑπὸ φθορᾶς καὶ γενέσεως. ἀκούετε οὖν τοῦ νομοθέτου διοριζομένου τὰ μαθήματα, ὧν ἐραστὰς χρεὼν εἶναι

304, 7 *Εὐρυπωντίδην* Petavius. Vulgo *Ἐρυποντίδην*. 14 *τῶν ναμάτων* Monac. *τῶν* om. H. 15 *διαμώμενοι* Hemsterhusius ad Hesychium vol. I. p. 955. Vulgo *διασμώμενοι*. 27 *ὁμολογείσθω*] Apud Platonem (de Rep. VI. p. 485 a.) est *ὁμολογήσθω*. *πέρι ὅτι* ex Platone. Vulgo *περὶ ὅ τι*.

τοὺς φιλοσόφους, καὶ μὴ ξυγχωροῦντος συγχεῖν μηδὲ ξυμφύρειν ἅπαντα ὥσπερ εἰς Μύκονον μίαν. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο ἐκεῖνος ἀπεφήνατο, ὅτι ἀδύνατον ἕνα πολ- d
λὰς καλῶς ἐργάζεσθαι τέχνας, οἷον τὰ σκυτικὰ τὸν χαλκέα, ἢ τὰ χαλκευτικὰ τὸν σκυτοτόμον, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν ἐκείνην ῥᾷστα ἀπαυδήσειν, ἣν οὐκ ἐπήξατο οἰκοδόμος, ὑφάνται δέ τινες ἢ ἀμπελουργοὶ ξυλλεγέντες· καὶ τὸν χιτῶνα ἐκεῖνον πράγματα παρέξειν ταῖς ἀκεστρίαις, ὃν γυνὴ ἐξυφάνατο μύλης ἔμπειρος καὶ ἀμαθὴς ἱστουργίας. οὐδὲ μὴν τὸν κυβερνήτην ναύτην τε ἅμα ἔσεσθαι καὶ κυβερνήτην, οὐδὲ τὸν ἰατρὸν γυμναστήν τε καὶ ἰατρόν, ἀλλ' ἐπιστατεῖν μὲν ἀνάγκη καὶ ἐπιτάτ- 251 a
τειν τὸν μὲν τοῖς ἐρέταις, τὸν ἰατρὸν δὲ τοῖς παιδοτρίβαις, οὐκ εἶναι δὲ ἐρέτην τε καὶ παιδοτρίβην. ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐπιστατέον μὲν τισι διδασκάλοις τε καὶ διδάγμασιν, οἷον ῥήτορσί τε καὶ γραμματισταῖς, αὐτοὺς δὲ τὰ ῥητορικά, ἢ τὰ γραμματιστικὰ οὐκ ἐργαστέον. τῷ γὰρ ὄντι πολλοῦ ἂν γέλωτος γέμοι τὸν τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ ἀσωμάτου οὐσίας μεταποιούμενον καὶ περιφρονοῦντα τοῦ ἀνθρώπου προσκαθῆσθαι ταῖς συλλαβαῖς καὶ ἐκμελετᾶν διὰ βίου συγκοπάς τε ὀνομάτων καὶ ἀποθλίψεις, καὶ ῥήματα ἀπο- b
σμιλεύειν, καὶ μειράκια ἀποτυμπανίζειν, καὶ παιδαγωγοῖς ἀθλίοις χαλεπὸν εἶναι, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐξουσίᾳ ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὑτὸν φρονηματισμοῦ ἐμπιπλάμενον, ὁ δὲ ἀληθῶς φιλόσοφος, οὗ τὰ πτερὰ εὐθαλῆ τῆς ψυχῆς, σχολῇ ἂν ἀνάσχοιτο βλέπειν εἰς παττάλους τε καὶ ἱμάντας. οἴεσθε γάρ, εἴ τις ἀμφότερα δύναιτο ποιεῖν, τό τε ἄμεινον καὶ τὸ φαυλότερον, ἐπὶ τῷ φαυλοτέρῳ ἂν ἑαυτὸν ἐφεῖναι σπουδάζειν, καὶ τοῦτο προσκτήσασθαι τῷ αὑτοῦ βίῳ, τὸ βέλτιον καταλιπόντα;

Ὅταν δέ τινα ἴδητε διοικούμενον μὲν ὡς κορυφαῖόν τε καὶ ἄκρον φιλοσοφίας, προεστηκότα δὲ οἷς c

---

305, 2 ξυμφύρειν Monac. συμφύρειν A. ξυμφέρειν H. Μύκονον μίαν] μύκωνα μύκωνος μία A. 9 ὃν γυνὴ] ἣν γυνὴ A. μύλης] μύ$^{\lambda}$ a pr. m. Monac. μύκης A. μὴ H et ab correctore Monac.

ἄρτι εἶπον προσεδρεύοντα καὶ μηδέποτε ἀφιστάμενον,
μηδ' ἂν Διομήδεια αὐτῷ ἀνάγκη προσγένηται, εὖ ἴστε,
ὦ ἄνδρες, ὅτι ἐξαπατᾷ ὑμᾶς καὶ πρόσωπον Ἀγαμέμνο-
νος ὑποκρίνεται Μίθαικός τις ὢν ἔνδοθεν ἢ Θεαρίων·
ὑμεῖς οὖν αὐτῷ μὴ ξυγχωρεῖτε μηδὲ φενακίζεσθε λογα-
ρίοις ὀλίγοις κεκομψευμένοις, ἃ μηδὲν προσήκοντα ὑπο-
σπάσας καὶ περικρούσας τε καὶ μεταμορφώσας, ὥσπερ
ὁ Αὐτόλυκος τὰ φώρια, τὰ αὐτὰ πανταχοῦ ξυμπερι-
d φέρει, κυδρούμενός τε καὶ γαυρούμενος πρὸς τοὺς ἀγνο-
οῦντας αὐτῶν τὸν ἀληθινὸν δεσπότην· ἀλλ' ὧδε αὐτὸν
ἐρωτᾶτε πυνθανόμενοι, ὦ ἄνθρωπε, ἐπειδὴ φιλόσοφος
εἶναι τὴν ἀκροτάτην φιλοσοφίαν προσποιῇ, πάνυ μὲν
ἂν βουλοίμεθα καὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν ἄφθονον
ἐν τῇ πόλει κατεσκευάσθαι· ἀλλ' ὥσπερ εἴ σε ἰατρεύ-
οντα ἑωρῶμεν, οὐκ ἂν δήπου σοι εἰκῇ τὰς οἰκίας ἐπε-
τρέψαμεν οὐδὲ τὰς γυναῖκάς τε καὶ τὰ παιδία, εἰ μὴ
πρότερον ἀπέδειξας ἡμῖν ὅτι πολλοὺς μὲν ὑγιεινοὺς ἐκ
252 a νοσερῶν ἀπειργάσω, πολλούς τε ἐξ ἀναπήρων ἀρτίους,
ἀπέδειξας δὲ καὶ φαρμάκια ἄττα συγκείμενα καὶ ποτὰ
ἐσκευασμένα ἐμπείρως τε καὶ ἐπωφελῶς, καί τινας δὴ
καὶ μαθητὰς καὶ διαδόχους τῆς τέχνης· τούτων γὰρ
τὰ μὲν ἔργα ἰατρικῆς, τὰ δὲ δείγματα, κρίνεται δὲ ἐξ
ἀμφοῖν πᾶσα ἐπιστήμη· τοῦτον δὴ τὸν τρόπον καὶ
νῦν, ὦ γενναῖε, λέγε πρῶτον ἡμῖν ἔργον τι σεαυτοῦ,
οἷα πολλὰ ἔργα φιλοσόφου ἀνδρός. πότε χρημάτων
διδομένων κρείττων ἐφάνης, ὥσπερ Ξενοκράτης ἐκεῖνος
b τῶν πεντήκοντα παρ' Ἀλεξάνδρου ταλάντων; πότε ἀφῆ-
κας τῷ δεδανεισμένῳ, καθάπερ Ζήνων ὁ Κιτιεύς; ποίαν
ἤνεγκας λοιδορίαν, οἵαν Σωκράτης τὴν Θρασυμάχου;

306, 2 *Διομήδεια* Petavius, comparato Platone de Republ. VI. p. 493 d. Vulgo *ἰδίως ἰδίᾳ*. *αὐτῷ*] *αὐτῇ* A. *αὖ* H. *προσγένηται*] *προσγενῆτε* A. *προσπέσῃ* H et margo A ab rec. m. 4 *Μίθαικος*] Vulgo *Μίθακος*. *τις* om. A. 5 *ξυγχωρεῖτε*] *ξυγχωρεῖν* A et Monac. *φενακίζεσθε*] *φενακίζεσθαι* A. 11 *ἐρωτᾶτε πυνθανόμενοι*] *ἐρωτᾶν πυνθανομένους* A. 12 *προσποιῇ* Monac. Vulgo *ποιῇ*. 17 *ἀπέδειξας* A. *ἐπιδείξας* H. 25 *φιλοσόφου*] *τῆς φιλοσοφίας* A. 28 *Κιτιεύς*] Vulgo *Κιττιεύς*.

πότε διώσω χάριτας ἐμμίσθους ἀρχόντων, ὥσπερ Θεόφραστος τὰς παρὰ τοῦ Φαληρέως; ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδέν, ἡδονῶν δὲ ὑπερφρονεῖς, οὐδὲ ἐπρίω πόρνας, οὐδὲ ἑταιρίδων ἑάλως, οὐδὲ ἐποιήσω τοὺς αὐτοὺς υἱέας τε καὶ οἰκέτας. ἀλλ' οἷα πολλὰ μὲν νέων, πολλὰ δὲ παλαιῶν φιλοσόφων δείγματά ἐστι τῆς σοφίας, συγγράμματα ἄττα σοι πεποίηται σμικρὰ ἢ μεγάλα περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, ἢ περὶ φύσεως τῶν ὄντων, ἢ ὅπη c τὸ ἀληθὲς διαφέρεσθον καὶ τὸ ψεῦδος; ἢ τί δὴ πρὸς τῶν Μουσῶν; ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ συγγράμματα, μαθητάς γε ἀπειργάσω τινάς, τέτταρας, ἢ τρεῖς, ἢ δύο, ἢ ἕνα, τὸν δεῖνα ὅς σε αἰτιᾶται τῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας;

Εἰ ταῦτα ἅπαντα προτεινόμενα ἀποροίη ἤ τι αὐτῶν ἀποδεῖξαι, ἀλλὰ βατταρίζοι τε καὶ ὑλακτοίη, μηκέτι θαυμάζειν τε καὶ πιστεύειν ὡς ἄρα ὁ Διὸς Ἑρμῆς καταλιπὼν τὸν Δία τε καὶ τὸν οὐρανὸν σαρκία μικρὰ περιθέμενος ἐν τῇ πόλει ἡμῖν περινοστεῖ, μηδ' ἂν μυρία ἐπὶ μυρίοις ὀνόματα εἴρῃ βιβλίων τε καὶ συγγραφέων. ταῦτα d γάρ, οἶμαι, ἔνεστι καὶ τοὺς γραμματείας τῶν φιλοσόφων ἐπισταμένους μηδέν τι μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἀνδραπόδων ἐπὶ σοφίᾳ διαφέρειν. ἐπεὶ καὶ εἴ τις φιλοσόφῳ χρόνον τινὰ ξυνοικήσας, γράφοντι συνετῶς καὶ ἀναγινώσκοντι προσκαθίζων, ὀλίγα ἐκ τῆς γραφῆς συνερανίσαιτο ῥήματα, καὶ ταῦτα συγκολλᾶν πειρῷτο ἀεὶ καὶ συρράπτειν πρὸς ἕκαστα, λέγει μηδὲν ἐοικότα, οἷαι 253 a τῶν προσαιτούντων αἱ ἐφεστρίδες συμπεπερόνηνται ἐκ ῥακίων νεουργῶν τε ἅμα καὶ τετριμμένων. εἴ τις οὖν καὶ ἐπὶ τῇδε τῇ συλλογῇ κορυβαντιᾷ καὶ ἐξέστηκεν, ἐλεγκτέον τε αὐτὸν τῆς πτωχείας τε καὶ παρανοίας, καὶ ἐννοητέον ὅτι οὐ ταύτῃ τὸν πλούσιον γνωματεύο-

---

307, 1 *διώσω* Monac. 59. *διασώσω* H. 6 *δείγματα* A, *δόγματα* H. 7 *ἄττα*] *ἅττα* A. *οὕτω* H. *αὐτα* Monac. 13 *Εἰ ταῦτα*] *Εἰ πρὸς ταῦτα* Stephanus. 16 *σαρκία*] *ῥάκια* Stephanus. 22 *συνετῶς*] „Quidam reponendum hic putant *συνεχῶς*.“ Stephanus. 23 *προσκαθίζων*] *προκαθίζων* A. 28 *τῇδε* add. A. 29 *παρανοίας* A. *παροινίας* H.

*μεν, εἰ δακτύλιόν τις ὑπόχρυσον περιθέμενος ἐν ἀγορᾷ
διαβαδίζοιτο προτεινόμενος ἐξεπίτηδες τὸν δακτύλιον
ἀπαντῶσιν. ἐμφαίνεται γὰρ εὐθὺς ἡ πενία τῇ ἐπιτηδεύσει
τε καὶ ἐπιδείξει τοῦ κτήματος ὅτι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ
οἴκοι ἄρα ὑπάρχει οὐδὲν ἕτερον πολυτελέστερον ἀγα-
θόν· οὐ γὰρ φορτικῶς γε οὕτω δακτυλήθρῳ ἐκαλλωπί-*
b *ζετο. διὰ τί οὖν οὗτοι μὲν ἡμᾶς οὐκ ἀπατῶσιν; ἀλλ'
οὐδὲ ὀρχηστὴν ὀνομάζομεν τὸν σχηματίζεσθαι ἀδυνα-
τοῦντα τορῶς καὶ ποικίλως, οὐδὲ κιθαριστὴν τὸν οὐκ
ἐπιστάμενον κιθαρίζειν, σοφὸν δὲ πειθόμεθα εἶναι καὶ
τὸν μὴ ὄντα; ὅτι τὰ κρούματα μέν, οἶμαι, καὶ τὰ
ὀρχήματα ὠσί τε καὶ ὀφθαλμοῖς δοκιμάζεται καὶ ἐξαρ-
κεῖ αὐτοῖς τὰ ὄργανα ταῦτα τὸ σφέτερον ἡδὺ καὶ λυπη-
ρὸν διαγινώσκειν, σοφία δὲ κρίνεται ἐπὶ σοφίας. ἐπεὶ
οὖν ἡμεῖς οἱ πολλοὶ ὦτα μὲν κεκτήμεθα καὶ ὀφθαλ-
μούς, σοφίαν δὲ οὐχ οὕτως, πάνυ τῇ ἀπειρίᾳ τῇ ἡμε-*
c *τέρᾳ ἐπιτίθεται αὕτη ἡ γοητεία, καὶ αἰσθανομένη ξέ-
νως ἔχοντας ἡμᾶς τῆς σοφωτέρας διαλέκτου, συσκευα-
σαμένη ῥηματίσκια παμπάλαιά τε καὶ αἰνιγματώδη ὑπὸ
χρόνου ἐκπαταγεῖ ἡμῖν τὰ ὦτα· τὸν ἄτοπον πευθῆνα
ἔπεισι καὶ τἀμυντήριον καὶ τοιαῦτα ἄττα μορμολυκεῖα,
ὥστε τοὺς ἀκούοντας φρίττειν τε καὶ ἀδημονεῖν καὶ
μικροῦ γίνεσθαι ἀναύδους, καθάπερ φασὶ τοὺς ὑπὸ
λύκου πρότερον ὀφθέντας. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐρέσθαι ἐπι-
χειρήσεις, μὴ συνεὶς ὅ τι εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξῃ ὀνό-
ματι δυσκολώτερον ὠνομασμένῳ. περανεῖς δὲ οὐδέποτε*
d *οὐδέν, οὐδὲ αὐτὸς ὁ λέγων ἐκεῖνος, ἀλλ' εὖ μάλα ἀνα-
κυκλήσας τὸ δήπουθεν καὶ τὸ κἄπειτα καὶ τὼ Διοσ-
κόρω, οἰχήσεται ἀποτρέχων καταγελάσας σου πάνυ τῆς
ἀμαθίας καὶ νωθείας.*

308, 1 *τις ὑπόχρυσον — τὸν δακτύλιον* add. A. 2 *διαβαδίζοιτο*] Immo *διαβαδίζοι*. 3 *ἀπαντῶσιν* Monac. *ἀπαντῶσι* A. *ἀπαντήσῃ* H et margo Monac. 6 *δακτυλήθρῳ*] *δακτυλιδρίῳ* margo Monac. *δακτυλιδίῳ* Iacobsius. 14 *ἐπὶ σοφίας*] *ὑπὸ σοφίας* Stephanus. 16 *ἡμετέρᾳ*] *ὑμετέρᾳ* A. 18 *συσκευασαμένη* Stephanus. *συσκευασάμενοι* A. *συσκευασάμενος* H. 24 *πρότερον* A. *προτέρους*. 27 *αὐτὸς ὁ* A. *αὐτὸς οὐδὲ ὁ* H.

Ὥσπερ οὖν περὶ τὰ χρώματα ἀπατῶνται ῥᾷον οἱ μὴ πάνυ ὀξὺ βλέποντες, οὕτω περὶ τοὺς σοφιστὰς οἶμαι τούτους, οἷς ἐκ παιδείας τὸ ὄμμα οὐ κεκάθαρται τῆς ψυχῆς. ἐπεὶ τί δή ποτε πρὸς Διὸς, εἰ μέν τις ἀφίκοιτο εἰς τὴν πόλιν ῥητορικὸς προσποιούμενος εἶναι, οὐ 254 a πολλῶν ἡμῖν ἐνιαυτῶν προσδεήσει ὥστε καταμαθεῖν ἀκριβῶς εἴτε ἀληθεύοι τὴν τέχνην εἴτε ἀπατηλός τε καὶ ἀλαζών; ὅτι, οἶμαι, εἰσὶ πολλοὶ παρ' ἡμῖν οἱ τούτων ἔμπειροι τῶν λόγων, οἳ αὐτοί τε ἐξευρίσκουσι ῥᾳδίως καὶ ὑμᾶς πείθουσι τοὺς ἄλλους· σοφίαν δὲ αὐτοὶ μὲν οὔπω κεκτήμεθα, τῷ δὲ ἔχοντι αὐτὴν ἀπιστοῦμεν, καὶ οἰόμεθα ὑπὸ ζήλου τε καὶ βασκανίας σκυβαλίζειν τε καὶ διαπτύειν ὃν ἡμεῖς διὰ ταύτην τὴν φαντασίαν μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρομεν, πόρρω ὄντες τοῦ εἰδέναι ὅτι οὐδεὶς σοφὸς δύσνους τῷ ὁμοίῳ. ἀλλὰ b τῷ οὐ κατὰ νόμον μεμυημένῳ τὸν ναρθηκοφόρον Βάκχον ἡγεῖσθαι οὐ συγχωρεῖ τὰ μυστήρια.

Ἀλλ' εὖ δὴ ποιῶν ὁ λόγος μεταβέβηκεν ἐφ' ἕτερον τῶν γνωρισμάτων, μάλιστα καὶ τοῦτο ψυχὴν ἐξετάζον φιλόσοφόν τε καὶ μή. ἐπισκέψει γὰρ εἰ κοινωνική τε καὶ ἥμερος πρὸς τοὺς παιδείας ἐπιθυμοῦντας, ἢ δυσκοινώνητος καὶ ἀγρία. χαλκέας καὶ τέκτονας, εἰ δὲ βούλει, καὶ ποιητάς τε καὶ τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς συγχωρῶμεν, ἐάν τις λέγῃ, στασιάζειν τε καὶ ἐπιφθό- c νως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους. τὰ γὰρ ἆθλα αὐτοῖς τῶν τεχνῶν τῶν μὲν ἀργύριόν ἐστι, τῶν δὲ ἔπαινος πρὸς τῷ

309, 1 Ὥσπερ] ὡς A. χρώματα] χρήματα A. 5 προσποιούμενος margo Monac. Vulgo ποιούμενος. 10 ὑμᾶς] ἡμᾶς A. 14 κεφαλαῖς] ἀγκάλαις Stephanus comparato Xenoph. Cyropaed. VII, 5, 50. μόνον οὐκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Fallitur: vide Platonem de Rep. X. p. 600 d. ab Heusdio comparatum p. 32. 17 οὐ συγχωρεῖ] οὐ om. A et Monac. 20 ἐπισκέψει γὰρ εἰ] Vulgo ἐπισκήψει γὰρ ἡ. Ex Platone de Republ. VI. p. 486 b. correxit Petavius. 21 ἢ δυσκοινώνητος καὶ] Vulgo ἡ δυσκοινώνητος δὲ καί. Correctum ex Platone. 24 λέγῃ] θέλῃ Iacobsius p. 268. 25 ἔχειν Monac. Vulgo λέγειν.

ἀργυρίῳ. ὧν οὐκ ἐγχωρεῖ ἐξ ἴσου τὸν ἐλαττούμενον ἐπαυρίσκεσθαι. ἀνάγκη οὖν τῷ μεῖον ἔχοντι πρὸς τοὺς εὖ φερομένους τὸ πλέον ἀγανακτεῖν τε καὶ ἀνιᾶσθαι. ὅσοι δὲ πρός τι ἐναμιλλῶνται γνησίως τε καὶ ἀληθινῶς, καὶ ταύτην τρέφουσι τὴν ὠδῖνα ἐν τῇ ψυχῇ, οὗτοι ἀσπάζονται καὶ γανύσκονται καὶ ἐμπίπλανται χαρμονῆς,
d ὅσῳ ἂν λάβωσι πλείους κοινωνούς τε καὶ βοηθοὺς ἐπὶ τὴν θήραν τῶν παιδικῶν. ὁρῶσι γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἄγραις ὅτι τῷ μὲν κατὰ μόνας ἰχνηλατοῦντι ἐργῶδες ἐντυχεῖν τῷ θηρίῳ, τοῖς πλείοσι δὲ ὁμοῦ κυνηγέταις ῥᾷον κατάφωρος ἡ εὐνή. ἔστι δέ που καὶ ἐν τῷ κυνηγεσίῳ τῆς ἀληθείας πολλὰ δύσβατα καὶ ἐπίσκια καὶ τῷ καθ' αὑτὸν μετιόντι δυσδιερεύνητα, ἐφ' ἃ ἀνάγκη πλείους ἄρα καλεῖν συνθηρευτάς τε καὶ συλλήπτορας, ἢ πάλαι ἐπὶ
255 a τὸν σῦν συνελέγησαν οἱ τότε ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, ὃς τὰ ἔργα τοῦ Αἰτωλῶν βασιλέως ἔφθειρέ τε καὶ ἐλωβᾶτο· καὶ δὴ τοῦ θηρίου μὲν ἁλόντος ἐγίνετο τοῖς θηρευταῖς περὶ τῶν ἀκροθινίων διαμάχη τε καὶ ἀμφισβήτησις, καὶ ἐντεῦθεν ὁ πόλεμος ἐξερράγη Ἀκαρνᾶσί τε καὶ Αἰτωλοῖς,

Ἀμφὶ συὸς κεφαλῇ καὶ δέρματι λαχνήεντι.

ἐκφανέντος δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ ἐκλάμψαντος τοῦ ἀληθοῦς ἀναιμωτὶ πάντες ἀπολαύουσιν οἱ συλλαβόμενοι τοῦ ἔργου.

b Διὰ τοῦτο ἠσπάζετο Ἀρίστων Κλεάνθην καὶ τῶν ὁμιλητῶν ἐκοίνωνει, διὰ τοῦτο Κράντορα Κράτης, διὰ τοῦτο Σπεύσιππος ἐκ Χαλκηδόνος μετεπέμπετο Ξενοκράτην. Λύκων δὲ καὶ Ἀρίστων ὁ ἐκ Λυκείου ἄμφω μὲν περὶ τοὺς Ἀριστοτέλους λόγους εἰχέτην, ἐν δόξῃ δὲ ὢν

310, 2 ἐπαυρίσκεσθαι] ἐφευρίσκεσθαι A. 3 εὖ φερομένους] „Videtur εὖ esse παρέλκον, nisi forte aliquid deest.“ Stephanus. 6 γανύσκονται] Vulgo γαννύσκονται. 11 ἔστι δέ που — δυσδιερεύνητα] Platonem de Rep. IV. p. 432 b. comparat Heusdius p. 38. 17 ἐγίνετο] ἐγένετο Iacobsius p. 269. 18 ἀκροθινίων A. ἀκρωτηρίων H. 21 Ἀμφὶ] Iliad. ι, 558. 26 Κράντορα] κράτορα A. 27 Σπεύσιππος] πεύσιππος A. 28 Λύκων] κύμων A. Λυκείου] λυκίου A.

ὁ Λύκων ἐπὶ παιδείᾳ τοσαύτῃ ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους διὰ τὸ κλέος ἐν τῇ θαλάττῃ καθάπερ ἱερῶν ἀπέχεσθαι τῶν Λύκωνος πλοίων, ὅμως οὐκ ἐδυσχέραινε πρὸς τὸν Ἀρίστωνα τοῦτον οὐδὲ ἐκνίζετο ἐκ προσεδρείας μᾶλλον ἐπιδιδόντα, ἀλλὰ συνωμολόγει μετὰ παιδιᾶς καὶ χαρί- c
των ὅτι ὁ χωλὸς τὸν ἀρτίποδα παρατρέχει. συνέβη γὰρ τῷ Ἀρίστωνι καὶ πεπηρῶσθαι τὸ σκέλος. ταύτῃ τοι καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα οὖσαι συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας, ὅτι μὴ μόνη σοφή ἐστι μηδὲ αὐτῇ μόνῃ προσεύχονται οἱ ποιηταί. οὐδὲ μεταποιεῖται τῆς κιθάρας ἡ Καλλιόπη οὐδὲ ἡ Θάλεια τῶν αὐλῶν οὐδὲ τῆς λύρας ἡ Τερψιχόρη, ἀλλ' ἑκάστη τὸ αὑτῆς ἀγαπᾷ συμβάλλεσθαι εἰς τὸν χορὸν καὶ συνεισφέρειν, καὶ ᾄδουσιν ἀμειβόμεναι ἀλλήλας, φησὶν ὁ ποιητής, οὐ κολούουσαι καὶ d
βασκαίνουσαι καὶ ἀντηχοῦσαι.

Ἀλλ' οὐχ οἱ παράξενοι οὗτοι καὶ παράσημοι, ἀλλ' ἐάν τις ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ἅμα οὐκ ἔχων ἕτερόν τι περιεργάζεσθαι, ἐν τῷ δωματίῳ τῷ αὑτοῦ καὶ τῷ κλινιδίῳ διαβουκολεῖται Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ, ὀξέως τε ἐπύθοντο, καὶ ἐπαράμενοι πᾶσαν τὴν πόλιν ἐπικαλοῦνται τοὺς βασιλέως ὀφθαλμούς, εἰ ἀναπνεῖ ἔτι καὶ εἰς τὸν ἥλιον ἀφορᾷ ὁ μιαιφόνος καὶ ἀλιτήριος καὶ πατραλοίας καὶ φαρμακεύς. καὶ ἡ μεγίστη κατηγορία 256 a
ὅτι ἐπέθετο, φησί, ταῖς κατηγορίαις καὶ διειλέχθη περὶ τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ πρός τινα ξένον. εἰ δὲ δὴ καὶ συλλογισμοῦ ἅψαιτο καὶ περὶ φύσεώς τι συγγράψαι, τοῦτο ἐκείνῳ ἐπανάστασις τὸ χρῆμα καὶ καθαιρετέον ἐξ ἀκροπόλεως τὴν τυραννίδα. ἀλλ' εἰ προσποιῇ τι τὴν

311, 4 προσεδρείας] προσεδρίας A. προεδρείας H. 10 προσεύχονται] προσέρχονται A. 17 οὐχ οἱ Iacobsius p. 271. Vulgo οὐχί. παράσημοι Monac. Vulgo ψευδώνυμοι. Aristoph. Acharn. v. 516. ἀνδράρια παράσημα καὶ παράξενα comparat Iacobsius. 18 φιλοτιμίας A. φιλολογίας H. 25 φησὶ] φασὶ coniicit Stephanus. διειλέχθη Monac. a m. rec. Vulgo διηλέχθη. 27 ἅψαιτο] Vulgo ἅψοιτο. 29 ἀλλ' εἰ A. ἀλλ' εἰς Monac. ἀλλ' εἰ καὶ H. τι A et Monac. τις H.

ἀλήθειαν καὶ τὴν σοφίαν, καί σοι τῷ ὄντι προσήκει Πλάτωνος ἢ Σωκράτους ἢ Πυθαγόρου, μὴ κεντεῖν τε καὶ διολλύειν τὸν τὰ αὐτὰ ἀγαπῶντα, ἀλλὰ κυδαίνειν τε καὶ ἐπαίρειν καὶ συνεξορμᾶν καὶ συνεξοτρύνειν. οὕτω b *γὰρ μάλιστα ἴοι καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο οὐδὲ ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, ὅταν ἔχῃ τὸν ἐπαινοῦντα καὶ ἐπιβοῶντα καὶ πρὸς ὃν φιλοτιμήσηται ἐκ τῶν πόνων. νῦν δὲ ὑπὸ τῆς δεινότητος τῆς περιττῆς ἔοικας εὐλαβεῖσθαι μή τινα ἄλλον ἐπαινέσας ἀφίστασθαι δόξης σαυτῷ τῆς σοφίας, καὶ μή τινα ἄλλον θαυμάσας ὑφ' ἑτέρου αὐτὸν θαυμάζεσθαι παρασκευάσῃς, εἶτα παύσωνται οἱ ἄνθρωποι πρὸς σὲ μόνον ὁρῶντες καὶ σὲ μόνον θαυμάζοντες. διὰ τοῦτο ἂν μέν τινα αἴσθῃ καταγέλαστον καὶ τοῦ παν-* c *τὸς ἡμαρτηκότα, τούτῳ καὶ εὐμενὴς εἶ καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἄγασθαι οὐκ ὀκνεῖς τὴν σοφίαν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ· ὅταν δέ τινα θαυμάσωσι μὲν οἱ ἄνθρωποι, θαυμάσῃς δὲ αὐτὸς ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ, τηνικαῦτα ἡ δυσμένεια καὶ τὸ νέφος κατὰ τοῦ προσώπου καὶ τὸ βλέπειν ἐχθρῶς οὐ μόνον τὸν ἐπαινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας. ὡς οὐδὲν ἄρα ἄλλο χαλεπώτερον τίκτει ψυχὴ νόσημα φθόνου τε καὶ βασκανίας, καὶ μᾶλλον ὅσῳπερ ὁ νοσῶν ὀξύτερον βλέπει μὴ τὰ πρὸς αὐτὸν μόνον καὶ τὰ ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω καὶ τὰ* d *μακρὰν ἀφεστῶτα.*

Ἐγὼ δὲ προσεῖχον Ἡσιόδῳ τῷ ποιητῇ χυτρέα χυτρεῖ κοτέειν καὶ ἰπνοποιὸν ἰπνοποιῷ. νῦν δὲ ἤδη τινὲς ὑπὸ θράσους μεταβαίνουσιν ἐκ τῶν τάξεων ἀναμὶξ δι' ἀγκύλων ἱππόται. τάττετε οὖν αὐτοὺς ἵναπερ καὶ ἐτάχθησαν ἐξ ἀρχῆς, καὶ μὴ συγχωρεῖτε ἐπιχειρεῖν γυμνούς τε καὶ χαμαιζήλους ἀναβεβηκόσι τε καὶ εὖ πεφραγμένοις, ἀλλ' εἴπερ ἄρα ἀκράτως ἐπιθυμοῦσι τῶν σεμνοτέ- 257 a *ρων ἀγωνισμάτων, καταλιπεῖν μὲν τὰ λαισήια καὶ*

312, 4 *οὕτω γὰρ — ἔρωτος*] „Ex Platone de Republ. VI. p. 490 b.“ Iacobsius. Malim autem *μάλιστ' ἂν ἴοι.* Roulezius p. 1. *οὕτω γὰρ ἂν —.* 14 *εἶ* addidit Stephanus. 28 *ἐτάχθησαν*] *ἤχθησαν* A. 29 *γυμνούς*] *γυμνάς* A.

τὰς ἰκτιδέας καὶ τὴν γρυμαίαν, λαβεῖν δὲ ἀσπίδα ἀληθινήν, οἵαν Ὅμηρος τὴν Νέστορος λέγει, τὴν ἀκήρατον καὶ χρυσῆν καὶ τοῖς κανόσι συνηρμοσμένην, ἢ οἵαν Ἥφαιστος ἐχαλκεύσατο Ἀχιλλεῖ, ἐν ᾗ γῆ καὶ θάλασσα καὶ οὐρανὸς ἥλιός τε ὁπόσος καὶ σελήνη ἐξ ἐναντίας τά τε λοιπὰ σύμπαντα ἄστρα καὶ ἔτι τὰ ἀνθρώπεια πράγματα, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ χορεύοντες, οἱ γαμοῦντες, οἱ ποιμαίνοντες, οἱ δικαζόμενοι. ἀλλ' b ὁρᾶτε ὅτι τηλικαύτην ἀσπίδα οὔ τι παντὸς ἀνδρὸς ἐνεγκεῖν, οὐ μὴν οὐδὲ τὸ οἷον εἰς Κόρινθον πλεῦσαι, ἀλλὰ τοῦ Πηλείδου τε καὶ Αἰακίδου τοῦ τεθραμμένου παρὰ Χείρωνι τῷ σοφῷ. ὅστις δὲ φυγάς τε ὢν καὶ ἀσθενέστερος τῶν ὅπλων ὅμως ὑπὸ φιλοτιμίας ἀποπειρᾶται, οὗτος τὸ μὲν πρῶτον παραφανεὶς διεπτόησέ τε καὶ διετάραξε τοὺς ἀντιπάλους, καί τινες ἀλλήλοις περιέπεσον ἐν τῷ ταράχῳ· ἀκμάσαντος δὲ τοῦ ἀγῶνος καὶ καταστάσης τῆς μάχης διηλέγχθη καὶ ἐγυμνώθη τῶν ἀλλοτρίων φραγμάτων. βασκανίαν μὲν δὴ τούτων c ἕνεκα καὶ ἔτι πλειόνων κακῶν ἀποκριτέον καὶ φυλακτέον, καὶ ὅτῳ ἂν εὑρίσκηται προσοῦσα, τὴν κῆρα ταύτην ἀπελαύνειν τε καὶ ἐκβάλλειν τοῦτον τῶν ἱερῶν, ὡς χαλεπώτερον λεύκης τὸ νόσημα κεκτημένον.

Τέταρτον δὲ τύπον εἶναί φησι τὴν ἀψευδίαν καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδὲν μηδαμῇ προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δὲ ἀλήθειαν στέργειν. ἄγαμαι οὖν ἐγὼ καὶ ταύτῃ τὸν νομοθέτην οἵῳ θριγκῷ περιβάλλει τὴν σοφίαν εἰς πάντα ἀληθῆ. σκοπῶμεν δὲ d μικρὸν ἀναλαβόντες. ἔστι που τἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος πολὺ μὲν ἐν τοῖς μαθήμασι καὶ διδάγμασι, πολὺ δὲ ἐν συμβολαίοις καὶ συναλλάγμασιν. ὁ οὖν μηδενὶ μη-

---

313, 1 τὰς ἰκτιδέας Casaubonus ad Athenaeum VII. p. 293 b. Vulgo τεκτιδέας. 18 φραγμάτων Petavius. Vulgo πραγμάτων. 20 ὅτῳ A et Monac. ὅσα H. 21 τε καὶ A et Monac. τε δεῖ καὶ H. 22 κεκτημένον] κεκτημένης A. 23 φησι Monac. φασιν H. Vide Platon. de Republ. VI. p. 485 c. 26 οἵῳ A. οἵα H. θριγκῷ] θριγγῷ A. 27 ἀληθῆ A. ἀλήθειαν H. 29 καὶ διδάγμασι om. A.

δαμῇ τῷ ψεύδει πάροδον ἀφεὶς μῶν τι ὑμῖν δοκεῖ συγχωρεῖν μέρη μὲν, ὥστε τὰ ἄρτια καὶ περιττὰ ἀληθεύειν καὶ περὶ τὰς πλευράς γε οὖν καὶ τὰς διαμέτρους, περὶ δὲ ὠνὰς ἢ πράσεις καὶ τὰ λοιπὰ κοινωνήματα διαψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν τοὺς κοινωνοῦντας καὶ
258 a γράφοντας ἐν τοῖς γραμματείοις ἑκατὸν μνῶν ὠνεῖσθαι, τὰς πέντε καὶ εἴκοσιν ἀποστερεῖν; καίτοι τὸ μὲν ἐν τοῖς μαθήμασι ψεῦδος αὐτῷ μόνῳ βλαβερὸν τῷ ψευδομένῳ, τῳδὶ δὲ πρόσεστι καὶ ἡ κατ᾽ ἄλλου ἀδικία. τί γὰρ ἡμῖν διαφέρει πρὸς τῶν θεῶν, εἴ τις ἑαυτὸν ἐξαπατᾷ, ὅτι τὰ ἐν τόπῳ Ἀριστοτέλης οὐκ ἔν τισι λέγει, ἢ ὅτι Πλάτων εἰς τετάρτην γενεὰν διαβιβάζει τὰς τιμωρίας, ἤ τινα ὅμοιον λῆρον ἄλλον; ταῦτα γὰρ οὐδὲν,
b ὦ μακάριοι, πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν μὴ πέμπωμεν ἐκεῖ μαθησόμενα τὰ παιδία. ἀλλ᾽ ἐὰν ἃ μήποτε ἤκουσεν ὀμνύοι λέγειν ἀκηκοὼς καὶ ῥᾷον ἐπιορκοίη Λυσάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου καὶ μηδέποτε ὁμοφωνοίη τῇ γλώττῃ πρὸς τὴν διάνοιαν, ταῦτα ἄρα τὰ ψεύδη βλαβερὰ φῶμεν τοῖς εἰς τὸ παιδαγωγεῖον ἀφικνουμένοις, ἢ πᾶσιν ὅσοις διὰ τὴν συνοίκησιν ἀναγκαῖον ἢ λόγου τινὸς τῷ τοιῷδε ἢ ἔργου κοινωνεῖν; οὐδεμία γὰρ μοχθηρία μᾶλλον δυσκοινώνητος ἀπιστίας, ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. καὶ γὰρ δὴ ὃ
c μόνον ἐπορισάμεθα φυλακτήριον — λέγω δὴ τὸν ὅρκον καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῶν θεῶν — τούτῳ αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται εἰς τὸ ῥᾷον διαλανθάνειν, καὶ γελοῖον μὲν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, γελοία δὲ ἡ Στὺξ ἐκείνη, λῆροι δὲ οἱ Ταρτάριοι δαίμονες, λῆρος δὲ αὐτὸς ὁ Τάρταρος, ὅταν δέῃ τι ἄπιστον ἄνδρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν διπλόην καὶ θηρίου γίνε-

---

314, 9 τῳδὶ δὲ πρόσεστι A. τὸ δὲ ἐν ταῖς πράσεσι H. τῷ δὲ δὴ ταῖς πράσεσι Monac. in textu, τῷ δὲ δὴ πρόσεστι in margine. τὸ δὲ δὴ ἐν ταῖς πράσεσι, κοινὴ κατ᾽ ἄλλου Iacobsius in append. ad Porsoni Adv. p. 300. 15 ὀμνύοι] ὀμνύει Monac. unde Iacobsius ὀμνύῃ. 21 οὐδεμία γὰρ — ἐπηβόλους (259 c) citat Stobaeus Floril. XII, 22. 24 λέγω δὴ] λέγω δὲ Stobaeus. 29 δέῃ Monac. et Stobaeus. Vulgo δεῖῃ.

ται ἄνθρωπος δυσμεταχειριστότερόν τε καὶ ἀγριώτερον. ἀκούομεν γὰρ σχετλιαζόντων τῶν ποιητῶν ὅτι

ὄφιν μὲν ἐν οὔρεσι καὶ λέοντα
θηρητὴρ ἀΐων τε καὶ εἰσορόων ἀλέοιτο.
γνωστὴ μὲν γὰρ τῶν βουλὴ, γνωστὴ δὲ νόημα. d
ἀνὴρ δ' ἄλλα κέκευθεν ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλα δὲ βάζει·
μῦθοι μὲν λεῖοι καὶ μείλιχοι, ἐχθρὰ δὲ ἔργα.

ἐπιβουλεύουσι καὶ συνοικοῦσι καὶ περισαίνουσι. δεινὴ δὲ ἡ παρρησία καὶ τὸ πρὸς πάντα ἰταμῶς ἔχειν, ὅσα μέσῃ τῇ ἀγορᾷ καὶ ὅσα ὑπὸ μάρτυσιν Ἕλλησί τε καὶ 259 a *βαρβάροις ἔγραψέ τε καὶ ἐτεκτήνατο. τοῦτο μὲν δὴ τὸ κακόηθες ψεῦδος πάμπαν ἐξελατέον φιλοσόφου ψυχῆς.*

Ἔστι δέ τι καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δή τι λυμαίνεται, αἶσχος δέ ἐστι τοῦ χρωμένου. γίνεται γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ' ἑτέρου τι λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑαυτοῦ. διπλοῦν δὲ τοῦτο καὶ διχιδές. ἢ γὰρ ἐν τῷ φαυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἢ ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνότερα. καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον εἰρωνεία, τὸ δὲ πλέον ἀλαζονεία. τὸ μὲν δὴ ἐλλεῖπον τοῦ ἀληθοῦς κομψόν τέ ἐστι καὶ αἱμύλον καὶ b *ἐνίοτε οὐκ ἄχρηστον τῷ φιλοσόφῳ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὁπότε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαί τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν καὶ γέμοντα περιφροσύνης. μᾶλλον γὰρ αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν*

315, 3 *οὔρεσι καὶ*] *οὔρεσιν ἠδὲ* Stephanus. 5 *τῶν τοιούτων βουλὴ* H. *τοιούτων* om. A. 7 *λεῖοι*] Vulgo *τέλειοι*. Petavius *τε λεῖοι*. 8 *συνοικοῦσι*] *συνοικειοῦσι* Iacobsius.
15 *καθ' ἑτέρου*] *θατέρου* A. *περὶ θατέρου* H. Correctum ex Stobaeo. 17 *φαυλότερα* Stobaeus. *φαυλότερον* A. *φαυλοτέρῳ* H. Stobaei lectiones *φαυλότερα* et *σεμνότερα* ab correctore habet codex Monac. 59. apud Iacobs. Lect. Stob. p. 62. 19 *καὶ σεμνότερα* Stobaeus. *καὶ σεμνοτέρῳ* H. om. A. 22 *τοῦτο*] *αὐτὸ* addit Stobaeus. 23 *παρελάμβανεν ἐν τοῖς* Stobaeus. Vulgo *παρελάμβανε τοῖς*. 25 *περιφροσύνης* Stobaeus. Legebatur *περὶ σωφροσύνης*. Codices Stobaei quinque ab Schowio inspecti *παραφροσύνης*.

οὐδενείας, ὅταν ἀμαθέστεροι διεξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἰδέναι προσποιουμένου. τὸ δὲ ἕτερον τὸ ὑπερβάλλον βαρύ τι καὶ ἐπαχθὲς, καὶ οὐδὲν οὕτως ἄκουσμα φορτικὸν ὡς ὁ καθ᾽ ἑαυτοῦ ἔπαινος, καὶ ταῦτα ἐπὶ παιδείᾳ, ἐφ᾽ ᾗ καὶ ἄλλων ἐπαινούντων ἐρυθριᾶν χρεὼν τοὺς
c *ἀληθινῶς αὐτῆς ἐπηβόλους. χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ χρηματιστῇ συγγενέσθαι οὐδὲν ἐθέλοντι ἐπαινεῖν ἀλλ᾽ ἢ τὸν πλοῦτον καὶ τὰ κυμβία καὶ τὰ ῥυτὰ καὶ τὴν πορφύραν καὶ τὰ χρυσία· ἀποκναίσειε δ᾽ ἂν καὶ στρατιώτης ἀλαζὼν καὶ οἷος ἐν τῇ κωμῳδίᾳ· ἀλλ᾽ οὐδὲν οὕτω πλήσμιον καὶ ἐμποιοῦν πολλὴν ναυτίαν ὡς τὸ ἄγασθαι καὶ ὑπεράγασθαι ἀγχίνοιάν τε ἑαυτοῦ καὶ ὀξύτητα καὶ εὐμάθειαν καὶ πολυμάθειαν καὶ μνήμην, βιβλία δὲ ἐξαριθμεῖσθαι τόσα καὶ τόσα τῶν Ἀριστοτέλους ἢ Πλάτωνος, ἀεί τε δὴ καὶ ἐφ᾽ ἅπαντι, κἂν συλλουσόμενον*
d *παρακαλῇς, κἂν συνδειπνήσοντα ἄγῃς, κἂν ὑπὲρ Αἰσχύλου πυνθάνῃ, κἂν ποία νῆσος Σιμωνίδου τοῦ μελοποιοῦ. οὐδὲ προσειπεῖν τοὺς τοιούτους ἄνευ τῆς δυσχερείας ταύτης ὑπάρχει, ἀλλ᾽ εὐθὺς ὑπηχεῖ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον, αἱ δύο καταφάσεις, καὶ ὅτι οὐ συνάγει οὕτω τὸ δεύτερον σχῆμα.*

Οὐ μὲν δὴ δωροδόκον σε ἐατέον τὸν ἄνδρα οὐδὲ φι-
260a *λοκερδῆ τε καὶ φιλοχρήματον, ἢ πᾶσαι αὐτοῦ αἱ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαι ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐκεῖσε ἐποχετεύσονται, ὥσπερ ῥεῦμα ἐπὶ τὸν πρανέστερον τόπον. ἀλλὰ ὅσα μὲν σὺν δίκῃ παραλάβοιεν ἐκ πατέρων, τούτων προορᾶσθαι καὶ ἐπιμελεῖσθαι χρεὼν ὑπηρεσίαν φιλοσοφίας κτωμένους, αὐτοὺς δὲ πλοῦτον οὐκ ἐργαστέον, οὐδ᾽ εἰς τὴν οἰκίαν παραδεκτέον τὸν ἕτοιμόν τε καὶ βρύοντα ἐκ τῆς ἀγορᾶς. οὐ γὰρ ἔχει φύσιν τοῦ ἔνθεν*

316, 6 *ἀληθινῶς* Stobaeus. Legebatur *ἀληθινούς*.
11 *ἄγασθαι καὶ ὑπεράγασθαι* A. *ἄγεσθαι καὶ ὑπεράγεσθαι* H.
19 *Δωδωναῖον χαλκεῖον*] Conf. Menandri fragmentum apud Meinekium p. 27. et Aristidem vol. II. p. 309, 10. Iebb.
24 *μαθημάτων*] *αἰσθημάτων* Monac. male: vide Platon. de Republ. VI. p. 485 d.

ῥέοντος καθαρὰς εἶναι τὰς πηγὰς καὶ δικαίας, ἅτε οὐχ ὑπὸ σκαπάνης ἢ δικέλλης ὀρωρυγμένας, ἀλλ' ἔκ τινων ζοφερῶν τε καὶ ὀλεθρίων πόρων διὰ σκότου τε καὶ b *ὑπονόμων συλλεγομένας. εἰ ἄρα τὸν νόμον τοῦτον διασώσομεν, οὐκ ἐπιτρέψομεν τοῖς φιλοσοφεῖν προσποιουμένοις δικῶν τε γίνεσθαι ἐργολάβοις καὶ ἀποκλείσαντας τὰ μουσεῖα περικυλινδεῖσθαι τῷ βήματι, διαπληκτιζομένους καὶ λοιδορουμένους ῥήτορσιν ὁμοῦ καὶ στρατιώταις, οὐδὲ ὑπομένειν ὅσα καὶ οἷα ὑπομένουσιν οἱ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐργασίαις νυκτηγρετοῦντές τε καὶ διημερεύοντες ἐν ταῖς δίκαις, ἐνίοτε εἰς τοὐπίσω ἀποπραττόμενοι τὸν μισθὸν, ὅταν ἕλωνται οἱ μισθωσάμενοι τὰς* c *εἰρηνικὰς συναλλαγάς. πολλοῦ δὲ δεῖ συγχωρήσομεν αὐτὰ τὰ μουσεῖα δικαστήρια καθιστάναι καὶ πρατήριον ποιεῖν τοῦ δικαίου τὰ ἀνάκτορα τῶν Μουσῶν καὶ ἀναφύρειν τοὺς μανθάνοντας τοῖς δικαζομένοις, οὐδὲ τὸν Περσικὸν νόμον αἰσχυνομένους, ὃς διεχώρισε τῆς ἀγοραίου τύρβης τὰς ἐλευθέρους διατριβάς.*

Οὐκ ἐπιτρέψομεν δὲ οὔτε οἰκίαν οἰκοδομεῖσθαι εἰς ἣν οὔτε μεταλλέας ἐμισθώσαντο οὔτε τέκτονας οὔτε οἰκοδόμους,

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται, d
χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος.

οὐδὲ λιμῷ ἄγχειν δημιουργοὺς, μηδὲ ζωγράφους εἰργνύναι, ὅτι μὴ δωτίνην τὰ φάρμακα ἐπαλείφουσιν. ἀφήσομεν δὲ οὔτε ἀγρὸν δωρεὰν λαβόντας ὑπὲρ τῶν ὁρίων διαμάχεσθαι τῷ δεδωκότι, οὐδὲ τὸν κύαθον ποιεῖν ἀμφορέα, περιτεμνομένους ἀεὶ τῶν πλησίον, καθάπερ δή ποτε λέγεται Καρχηδονίους χωρίον ἰσομέτρητον 261 a *βύρσῃ παρὰ Λιβύων αἰτησαμένους εἰς λεπτὸν ἱμάντα κατατεμόντας τὴν βύρσαν πολυπλασιάσαι τὴν δωρεάν· καὶ νῦν ἔτι Καρχηδόνιοι βύρσαν τὸν τόπον ἐπονομά-*

317, 11 *ἐνίοτε* Petavius. Vulgo *ἐνίοτε ἐν ταῖς.* 14 *πρατήριον* A. *πρότερον* H. *πρώτως* Monac. 22 *Ἀλλὰ*] Odyss. *ι*, 109. 27 *ποιεῖν*] *πιεῖν* Monac. et codex Vales. ap. Boisson. ad Marin. p. 89.

ζουσιν, εἰρωνευόμενοι τὴν σμικρότητα τοῦ ὀνόματος πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ χωρίου. εἰ γάρ, ὦ φίλοι, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ὁ φιλόσοφος σπουδῇ ἀγαπήσει καὶ κατατενεῖται ὑπὲρ μιᾶς βώλου πρὸς τοὺς γειτνιῶντας, πότε οἷός τε ἔσται εἰς ἅπασαν τὴν γῆν ἐνιδεῖν; πότε τὴν ὅλην περιαθρῆσαι; πότε σμικρὰν ὑπολαβεῖν σὺν τῇ
b θαλάττῃ τριῶν ἢ τεττάρων πήχεων ἕνεκα μερμέρια κακὰ ἐργαζόμενον; πᾶσα γὰρ ἡ τοιαύτη ἀνανδρία σμικρᾶς τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς καὶ σφόδρα τὸ ὄστρεον τοῦτο τιμώσης, καὶ δὴ καὶ ἐφ' ὅσοις καλλωπίζονται ὡς κομψοῖς καὶ δεινοῖς καὶ πανούργοις, πλειστηριάζειν τε καὶ ὑπερωνεῖσθαι, ἀποστερεῖν δὲ τοῦ σύμπαντος, καταδεῖν τε ἐν ἀφύκτοις ἄρκυσι τοὺς πρατῆρας, τοῦ μὴ τὸ ἔλλειμμα ἀποτῖσαι.

Εἰ δὲ δὴ συμβαίη τῷ οὕτω φιλοχρηματῳ καὶ ὁμιλητὰς προσφοιτᾶν θριξὶν ὀλίγαις καθάπερ ἰχθῦς δελεα-
c σθέντας, ἰχθύων μὲν ἔσονται ἀναυδότεροι, μισθὸν δὲ ὅμως εἰσπράξεται ὁ διδάσκαλος τῆς ἀφωνίας, διαβριμώμενός τε καὶ τὴν αἰγίδα πυκνὰ ἐπισείων, μεταστρέφων τοὺς στατῆρας ἔνθεν καὶ ἔνθεν, μὴ παράσημοί τε καὶ ἐνδεεῖς καὶ παιδάρια δυστυχῆ προσπατταλεύων, ὑπὸ πενίας καὶ ὀρφανίας πολλάκις ἐξαπορούμενα τοῦ μισθοῦ. εἶτα ἀπὸ τοῦ ῥυτῆρος ἐξελθὼν διαλέξεται ὅτι πᾶς ὁ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὲρ γῆν χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. καὶ τί γὰρ ὁ πλοῦτος; πρᾶγμα γήινον καὶ ἐπίκηρον. καὶ ταῦτα
d ἐρεῖ παρεστηκότων ἔτι τυχὸν μειρακίων, ἃ ἀνηλεῶς κατεχόρδευσεν ἐν ταῖς βασάνοις, ὅτι ῥύπου τι προσῆν τῷ

318, 1 τὴν σμικρότητα A. τῇ σμικρότητι H. 4 πρὸς τοὺς A et Monac. πρὸς om. H. 7 πήχεων A. πόλεων H. βώλων margo Monac. ἕνεκα addidi ex Monac. 9 τὸ ὄστρεον (ὄστριον codex Vales. apud Boisson. ad Marin. p. 67.) τοῦτο] Ex Platonis Phaedro p. 250 c. monente Iacobsio. 12 ὑπερωνεῖσθαι] ὑπνωνεῖσθαι (sic) A. τοῦ σύμπαντος Petavius. τοῦ συμπαθέντος A. τοῦ συμπαθόντος H. τοὺς συμβαλόντας margo Monac. καταδεῖν τε] καταδοῖντο cum lacuna aliquot litterarum A. 13 ἐν ἀφύκτοις A. ἀναφύκτοις H. 14 ἀποτῖσαι margo Monac. ἀποτιμῶσαι H.
16 θριξὶν] θριψὶν Monac.

νομίσματι. καὶ οὐκ εἴσεται ὅτι ὁ λόγος, ἂν μὴ τῷ
τρόπῳ σύμφωνος ᾖ, ἀλλότριος γίνεται καὶ οὐ τοῦ λέ-
γοντος, ὥσπερ ὁ Θερσίτης ἔλεγε τοῖς Ἀχαιοῖς,

Ὅν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω.

οὗτος γὰρ Ἀχιλλέως καὶ Αἴαντος ἦν· ὁ κυφὸς δὲ αὐτὸν
οὐδὲν προσήκοντα ὑπεβάλετο. ταύτῃ τοι καὶ κλαυθμυ- 262 a
ρίζεται ὁ γεννάδας καὶ ὑψηλολόγος καὶ ἀριστεύς, καὶ
μαστιγοῖ αὐτὸν ὁ σοφώτατος τῶν Ἀχαιῶν, ἵνα μὴ
λάλος καὶ περίεργος ᾖ καὶ ἐπεσβόλος καὶ δυσμεναίνῃ
τοῖς ἀρίστοις καὶ θορυβῇ τὰς ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ γὰρ ἐν καιρῷ ὁ Θερσίτης αὐτόματός ποθεν
εἰσερρύη τῷ λόγῳ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀψοφητὶ μεταβῆναι
εἰς ἕτερον τύπον. κακηγόρους γὰρ δὴ ἢ περιέργους καὶ
πολυπράγμονας οὐδὲ τοὺς ἀκολούθους τῶν φιλοσόφων
ἐάσομεν εἶναι, ἀλλὰ πάντων μάλιστα ἀναγκάσομεν
ἐκεῖνα τῶν Πλάτωνος καταμανθάνειν τε καὶ ἐπίστασθαι. b
οὐδὲ γὰρ εἰ κακῶς τι γέγονεν ἐν τῇ πόλει ἢ τὸ τί
κακόν ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ πρὸς
γυναικῶν μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης
λεγόμενοι χόες. σοφὸς γὰρ ἦν Αἴσωπος ὁ μυθοποιὸς,
ὃς ἔφη τοὺς ἀνθρώπους δύο πήρας ἕκαστον φέρειν,
τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· γέμειν δὲ κακῶν
ἑκατέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἔμπροσθεν τῶν ἀλλοτρίων,
τὴν δὲ ὄπισθεν τῶν αὐτοῦ τοῦ φέροντος. καὶ διὰ
τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν κακὰ οὐχ ὁρῶσι,
τὰ δὲ ἀλλότρια πάνυ ἀκριβῶς θεῶνται. ἐγὼ δὲ ἐβου- c
λόμην περιτετράφθαι μοι τὰς πήρας, ἵνα τὰ ἐμαυτοῦ
μόνον ὁρῴην, τὰ τῶν ἄλλων δὲ μὴ δυναίμην. οὐκ ἔστι
γὰρ, φασὶ, γλυκερώτερον ἢ παντ' εἰδέναι· καὶ ἐγώ

319, 1 τῷ τρόπῳ] τὸν τρόπον A et a pr. m. Monac. 13 ἢ περιέργους] ἢ om. A. in marg. habet Monac. 17 ἢ τὸ τί A et Monac. ἤτοι τι H. Corrige ἤ τῷ τι ex Platonis Theaeteto p. 173 b. 24 τῶν αὐτοῦ] τῶν om. A. 27 ἐμαυτοῦ] ἑαυτοῦ A et Monac. 28 οὐκ ἔστι γὰρ] „Deesse videtur οὐδὲν vel post γὰρ vel post γλυκερώτερον. Legi etiam potest οὐδὲν γάρ ἐστι γλυκερώτερον. Cic. ad Att. epist. lib. 4. οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι.“ Stephanus.

*φημι τἀγαθά. οἷα δὲ λέγει ὁ μάγειρος ὁ κωμῳδικὸς
οὐδὲ ἐκεῖνα πάνυ ἐλυσιτέλει πυνθανομένῳ, ἀλλ' ἐπέτριβε
τοὺς δαιτυμόνας, ἐξαλλάττων τὰ ἡδύσματα. ἀλλ' οὐκ
ἐνταῦθα Καρίωνος τὸ κακὸν τὸ μέγα, ὅτι μοχθηρὰ
ἡ τέχνη αὐτοῦ καὶ ἀλλόκοτος, ἀλλ' ὅτι πονηρὸν ἀν-
θρώπιον ἦν καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ ἔργῳ εἰς τὰς οἰκίας παρερ-
χόμενον, ἀλλ' ἵνα λαλήσῃ καὶ ψιθυρίσῃ καὶ διαβάλῃ*
d *καὶ ἐξενέγκῃ οὐχ ὅσα μάγειρον εἰκὸς μαστιγίαν, ὃς
δικαίως ἐκρέματο, ἂν οὕτω τύχῃ, διὰ τὴν χρηστὴν
φιλομάθειαν, ἐν τῇ σπυρίδι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπόρρητα
τῆς οἰκίας, οὐδ' ὅσα ἀκήκοε μόνον, ἀλλὰ πολλὴ ἡ
προσθήκη καὶ ἡ τῶν κακῶν ἐποικοδόμησις. ἀλλ', ὦ
μοχθηρὲ καὶ ἀπόπληκτε Καρίων, ἀκήκοας ὅτι ὁ δεῖνα
λιβανωτοῖς τοῖς θεοῖς ἔθυσε· λέγε οὖν ὅτι λιβανωτοῦ·*
263 a *μόνον γὰρ τοῦτο ἀκήκοας, καὶ μὴ ὅτι παμμέλανας
ταύρους, μηδὲ ὅτι κριοὺς ἐκτομίας. σὺ δὲ καὶ εἴδωλα
καταλέγεις ὅσα ἐκίνησε τὸν Πλάτωνα γοητεύσας. ἔπειτα
ἂν μὲν ἀγαθὸν πύθῃ, στεγανὸς εἶ καὶ Ἀρεοπαγίτου
σιωπηλότερος, ἐὰν δέ τινος κακοῦ ἐπιλάβῃ, Ἰλιάδα ἐξ
αὐτοῦ ποιεῖς καὶ Ὀδύσσειαν, πολλὰ οὔτ' αὐτὸς ἀκούσας
οὔτε παρακούσας, ἀλλ' αὐτὸς τεκὼν καὶ αὐτὸς ὑφήνας.
ἔπειτα ἄχθῃ δῆθεν πρὸς τὸν εἰπόντα, κακοδαίμονά τε
καὶ θεοῖς ἐχθρὸν ὀνομάζων, καὶ ἀπιστεῖν προσποιῇ
καὶ ἀγανακτεῖς καὶ σχετλιάζεις. ὅμως δὲ τὰ μὲν ἄπιστα*
b *καὶ σχέτλια καὶ ὀργῆς ἄξια λέγεις τε καὶ ἐκτραγῳδεῖς,
καὶ ἐμπίμπλῃς αὐτῶν μόνον οὐχὶ τοὺς νευρορράφους καὶ
τοὺς βαλανέας, τὸν δὲ κακοδαίμονα ἐκεῖνον καὶ θεοῖς
ἐχθρόν, ᾧ πάνυ χαλεπαίνῃ καὶ πρὸς ὃν πάνυ ἀγα-
νακτεῖς, ἐάν τις πυνθάνηται καὶ ἐκλιπαρῇ, ἧττον ἂν
εἰς φῶς ἀνάγοις ἢ τὴν μητέρα Πριάμου, ὅτι, οἶμαι,*

320, 1 *κωμῳδικὸς*] *κωμικὸς* Hemsterhusius ad Aristoph. Plut. p. 8. 2 *ἐπέτριβε* Monac. *ἀπέτριβε* H. 4 *Καρίωνος*] *καρίων* A. 6 *καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ ἔργῳ*] *καὶ ἐπὶ τῷ ἔργῳ* A. *καὶ οὐχ ἐπὶ ἔργῳ* Monac. *καὶ ἐπὶ οὐκ ἔργῳ* H. 7 *διαβάλῃ* Harduinus. Vulgo *διαβάλλῃ*. 14 *λιβανωτοῖς*] *λιβανωτοῦ* Stephanus. 17 *Πλάτωνα*] *Πλούτωνα* Petavius. 19 *ἐπιλάβῃ*] *ἐπιλάβηται* A et Monac. 28 *χαλεπαίνῃ* A. *χαλεπαίνει* Monac. *χαλεπαίνεις* H. 30 *ἀνάγοις*] Vulgo *ἀπάγῃς*.

αὐτὸς ἐκεῖνος ὑπάρχεις, αὐτὸς δ' ποιητὴς καὶ ὑποκριτὴς τῶν δραμάτων· ὀκνῶν δὲ αὐτοπρόσωπος ἀγωνίζεσθαι, ἐπὶ τὰ ἀνώνυμα πρόσωπα καταφυγγάνεις, ὥσπερ ἐν ταῖς τραγῳδίαις, ὅταν ὀνομάτων ἀπορῶσιν οἱ ποιηταί.

Πολλάκις δὲ ὅλην ἄρας τὴν μηχανὴν θεούς τε καὶ c δαίμονας τῷ δράματι ἐπεισάγεις. ἦ γὰρ οὐ τοιοῦτόν τι πρὸς Διὸς ἡ κατὰ τῶν ὀνειράτων συκοφαντία; καί, ὡς ἔοικεν, ὁ λυσιμελὴς ὕπνος καὶ ὁ πανδαμάτωρ τοὺς μὲν ἄλλους κακούργους κατακοιμίζει, τῷ κακηγόρῳ δὲ ἀφορμὴ γίνεται τῆς μοχθηρίας. καὶ εἰ μέν τι αὐτῷ χρηστὸν καὶ εὔφημον ὄναρ ἐπισταίη τῇ κεφαλῇ, ἀμένηνόν τε ὄντως ἐστὶ καὶ διὰ τῶν ἐλεφαντίνων ἥκει πυλῶν, τοῖς δὲ λοιδόροις τε καὶ βασκάνοις ἀναπεπταμέναι εἰσὶν αἱ πύλαι τῶν κεράτων, μᾶλλον δὲ οἱ μὲν ὄνειροι οὔτε ἥκουσιν οὔτε βούλονται, αὐτοὶ δὲ ἕλκουσι καὶ d παράγουσι. καὶ ἀκούσῃ ἕωθεν ἀνδρὸς κακηγόρου σκυθρωποῦ τε καὶ συννεφοῦς, ὅτι πράγματα ἔσχεν ἐν τῇ νυκτὶ τῇ προτέρᾳ ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ὅτι συνεβάδιζε τῷ δεῖνι, καὶ συνειστιάθη ἀνδρὶ ἐξαγίστῳ τε καὶ ἀλάστορι καὶ τὰ καὶ τὰ ἐργαζομένῳ, καὶ δέος μὴ καὶ σύμπασα ἡ πόλις ἀπολαύσῃ τι κακὸν τοῦ ἀνθρώπου. ἆρα ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ὕπαρ τε καὶ ὄναρ δοκεῖ ἄν ποτε δυνηθῆναι ἀφέμενος τοῦ σκαιοῦ τε καὶ ἐπαριστεροῦ τρόπου ἐπιδέξια ἀναβάλλεσθαι καὶ λαβὼν ἁρμονίαν 264 a λόγων ἀληθινὴν ὑμνῆσαι βίον θεῶν καὶ ἀνθρώπων, οἷα καὶ Ὁμήρῳ Ἀχιλλεὺς ᾄδει, ἡνίκα ἀπόμαχος ἦν, ἢ μᾶλλον οἷα καὶ αὐτὸς Ὅμηρος; ἴστε γάρ που ὅτι Ὅμηρος πάντα ὅσα ὀνομάζει καὶ ἐπαινεῖ καὶ οὐδὲ τὰ πάνυ φαῦλα ἀπαξιοῖ τῆς ἀγαθῆς μαρτυρίας, ἀλλὰ καὶ τὰ πέδιλα αὐτῷ καλὰ καὶ αἱ μάστιγες ἅπασαι φαειναί.

321, 9 κακηγόρῳ] κατηγόρῳ A. 14 τῶν κεράτων A et Monac. τῶν om. H. 17 πράγματα A. πρᾶγμα H. 19 συνειστιάθη Monac. συνεστιάθη H. 20 καὶ σύμπασα] καὶ om. A. Conf. Hesiodi Ἔργ. v. 238. 21 ἀπολαύσῃ] ἀπολαύσει A. 22 δοκεῖ] Vulgo δοκῇ. 24 ἐπιδέξια Monac. ἐπὶ δεξιὰ H. 26 οἷα καὶ αὐτὸς] οἷς καὶ αὐτὸς Monac. 30 πέδιλα Iacobsius. Vulgo παιδία. πεδία codex Vales. apud Boisson. ad Homer. vol. III. p. 368.

ὑπεράγαται δὲ καὶ φυτὸν ἐν Δήλῳ πεφυτευμένον, καὶ οὐδὲ ὁ συβώτης αὐτῷ ὁ χρηστὸς ἀμοιρεῖ ἐν τοῖς ἔπεσιν
b εὐφημίας, ἀλλὰ πειρᾶται πείθειν ἡμᾶς ὅτι ὁ συφορβὸς τῶν ὑῶν ὄρχαμος ἦν τῶν ἀνθρώπων. Θερσίτῃ δὲ ἄρα ἐλοιδορήσατο μόνῳ, ὅτι, οἶμαι, αὐτὸς ἐκεῖνος λοιδορός τε ἦν καὶ ὑβριστὴς καὶ ἔπη πολλὰ ἄκοσμα ᾔδει καὶ οὐκ ἐν τάξει αὐτοῖς οὐδὲ ἐν κόσμῳ ἐχρῆτο.

322, 2 αὐτῷ] αὐτὰ Monac.

XXII.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ. c

*Τί δή ποτε, ὦ μακάριοι, ἂν μέν τις ὑμῖν διηγῆται
περὶ τῶν Τρώων καὶ Ἀχαιῶν, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς
ἀλλήλους, ἢ περὶ τῆς Ξέρξου στρατείας, ἣν ἤλασεν
ὑπὲρ Ἑλλησπόντου κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἢ περὶ τῆς
Ἑλλάδος αὐτῆς, ὁπόσα ἀνέτλη πρὸς ἑαυτὴν στασιάζου-
σα, ἐκ τούτων μὲν ἥδεσθε τῶν λόγων καὶ κατέχεσθε
κηλούμενοι, καὶ τοὺς υἱεῖς ἀξιοῦτε μανθάνειν ἀρξαμέ- d
νους ἀπὸ τῆς μήνιδος τῆς Ἀχιλλέως, ὡς ταύτην οὖσαν
ἱκανὴν παιδεύειν καὶ διὰ τοῦτο σοφωτέρους ἐσομένους,
ἐὰν ἐπίστωνται πόλεών τε καὶ ἰδιωτῶν πολέμους τε καὶ
ἔχθρας καὶ τὰς ἀπ᾿ αὐτῶν συμφοράς, τῶν δὲ ὑπὲρ
φιλίας λόγων καὶ ὁπόσα ἀνθρώπους ὀνίνησιν οὐδὲν
πώποτε ἐφροντίσατε, οὔτε αὐτοὶ βουλόμενοι μαθεῖν
οὔτε τοῖς παισὶν ὑμῶν παρακελευόμενοι; καίτοι ἔριν
μὲν ἀπολέσθαι ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸς εὔχεται ὁ τῆς
ἔριδος ποιητής, ἄνευ δὲ φιλίας οὐδεὶς ἂν ἕλοιτο ζῆν 265 a
ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθά. ὅστις μὲν οὖν δὴ ὀλίγου ἄξιον
τὸ πρᾶγμα νομίζει, ἴστω σφόδρα ὀλίγου ἄξιος ὤν, ὅτῳ
δὲ εὐπετὲς εἶναι δοκεῖ, τῶν Θεόγνιδος ἀκουσάτω,*

> *Παύρους εὑρήσεις, Πολυπαΐδη, ἄνδρας ἑταίρους,*
> *πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πράγμασι γινομένους.*

*τί οὖν ἐστιν ὃ ῥαθυμεῖτε περὶ τὸν λόγον; ἢ ὑμεῖς μὲν
οὐ ῥαθυμεῖτε· φιλήκοοι γάρ ἐστε καὶ πᾶν ἀκούετε προ-
θύμως ὅ τι ἂν τις λέγῃ· λέγουσι δὲ οὐ ταῦτα οἱ λέ- b*

323, 3 *ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους*] „Ex Thucydide I, 1." Iacobsius. 11 *ἐπίστωνται*] Vulgo *ἐπίστανται*. 17 *ποιητής*] Iliad. ι, 256. 20 *Θεόγνιδος*] V. 79. 21 *Πολυπαΐδη*] Vulgo *Πολυπαίδη*. 25 *ταὐτὰ* Iacobsius. Vulgo *ταῦτα*.

γοντες, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπαινοῦσιν ὑμᾶς συνάγοντες, οἱ δὲ ἐμμελετῶσι τὴν δεινότητα, οἱ δὲ ᾄδουσι καὶ προσᾴδουσι γλυκεῖάν τε καὶ μαλακὴν καταχέοντες ὑμῶν ἁρμονίαν, λόγους δὲ δι' οὓς ἂν ἄνθρωποι ἄμεινον ζῶσιν οὐ σφόδρα εὐπορεῖν μοι δοκεῖτε οὐχ ὑμετέρᾳ κάκῃ, τῶν δὲ λεγομένων φιλοσοφεῖν, οἳ σφίσιν ἀποχρῆν ὑπειλήφασιν ἐν γωνίᾳ μόνῃ πρὸς τὰ μειράκια ψιθυρίζειν, φεύγειν c δὲ τὰ μέσα τῆς πόλεως κατὰ τὸν Καλλικλέους ὀνειδισμὸν, καὶ τὰς ἀγορὰς, ἐν αἷς φησιν ὁ ποιητὴς ἀριπρεπέας τελέθειν τοὺς ἄνδρας. τούτους μὲν οὖν ἐατέον ἐνταυθοῖ μένειν οὗπερ μένειν ἐθέλουσιν, ἡμῖν δὲ προσακτέον εἰς τὸ φῶς τοὺς λόγους καὶ συνεθιστέον αὐτοὺς ὄχλον τε ἀνέχεσθαι καὶ θόρυβον ὑπομένειν καὶ δήμου φωνὴν συγκαθημένου. πάντως εἰ καθ' ἕνα εὖ ποιεῖν ἱκανοὶ, καὶ πολλοὺς ἅμα δυνήσονται. οὐ γὰρ τοῖς σιτίοις ἴσως ἐοίκασιν, ὅσα ἑνὶ μὲν καὶ δυοῖν αὐτάρκη, d πλείους δὲ οὐκέτ' ἂν κορέσειαν δαιτυμόνας, ἀλλὰ ταῖς ἀκτῖσι μᾶλλον τοῦ μεγάλου θεοῦ, αἳ τοῖν δυοῖν ὀφθαλμοῖν τοὺς μυρίους οὐχ ἧττον καταλάμπουσιν.

Ἀλλ' ἐπιστρεπτέον τὸν λόγον οὗ προάγοντες αὐτὸν ἀπεπλανήθημεν. καλὸν μὲν δὴ καὶ φιλίππῳ τέχνην γινώσκειν, ᾗ διαγνώσεται τοὺς καλοὺς ἵππους τῶν φαυλοτέρων, καλὸν δὲ καὶ φιλοχρύσῳ τὴν λίθον πεπᾶσθαι, ᾗ βασανίζουσι τὸν χρυσόν· κτήσαιτο δ' ἂν καὶ βοῦς 266 a ἀμείνους ὁ βοῶν ἀρετὴν ἐπεσκεμμένος καὶ πλοῖον ὁ ναυτικὸς καὶ κύνας ὁ κυνηγέτης. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα εἰμὶ φαῦλος καὶ ἄτεχνος, καὶ οὔτε ἀγαπῶ σφόδρα οὔτε ἐπίσταμαι κρίνειν, ἑνὸς δὲ εἰμι κτήματος ἐραστὴς, φιλίας ἀληθινῆς καὶ ἀδόλου, καὶ τοῦτο ἂν ἑλοίμην ὑπάρξαι μοι μᾶλλον ἢ Νισαῖον ἵππον καὶ κύνα Κελτὸν καὶ τὸ Δαρείου χρυσίον καὶ τὸν ἐν Κρήτῃ ταῦρον καὶ τὴν Ἀχιλλέως ἀσπίδα, ἣν ἐποίησεν Ὅμηρος ἐν τῷ νώτῳ

324, 3 γλυκεῖαν — ἁρμονίαν] Imitatur Platonem de Rep. III. p. 411 a. ab Heusdio indicatum p. 127. 7 ἐν γωνίᾳ] „Conf. p. 284 b. Similia collegit Wetsten. ad N. T. II. p. 635.“ Iacobsius. 32 νώτῳ Iacobsius ad Antholog. vol. VI. p. 399. Vulgo οὐρανῷ.

φέρουσαν ὅλον τὸν οὐρανὸν, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, b ἀντικρὺ δὲ ἡλίου θάλασσάν τε καὶ γῆν, καὶ γεωργοῦντας καὶ γαμοῦντας καὶ δικαζομένους καὶ πολεμοῦντας. ἀλλ' οὕτως ἦν ἄρα φιλίας τὸ κτῆμα ἐκεῖνο φαυλότερον, ὡς ὅ γε Ἀχιλλεὺς οὐδ' ὁτιοῦν ῥᾴων ἐγένετο τῆς ἐπὶ Πατρόκλῳ λύπης, ἡνίκα ἐκόμισεν ἡ μήτηρ αὐτῷ τὴν ἀσπίδα, ἀλλὰ καὶ προήκατο ἑτέραν ἀσπίδα τοιαύτην, ἵνα ὁ φίλος μὴ ἀνιῷτο, καὶ πάλιν ἐκτήσατο τοιαύτην ἑτέραν, ἵνα ὁ φίλος μὴ ἀτιμώρητος γένοιτο.

Ἅτε γοῦν ἐρωτικῶς ἔχων τοῦ κτήματος συνελεξά- c μην ἐμαυτῷ πολλὰ ἄττα βασανιστήρια, καὶ μεταλλῶ εἴ τινα δὴ καταμάθοιμι συνεπιθυμοῦντά μοι τῶν αὐτῶν παιδικῶν. σὲ δὲ, ὦ τοῦ χοροῦ τοῦδε κορυφαῖε, οὕτως ὁρῶ τὸν αὐτόν μοι πόθον σπουδάζοντα, ὥστε εἰ μὴ φιλία τὸ ποθούμενον, ἐζηλοτύπησα ἄν σε καθάπερ τοὺς ἀντερῶντας. νῦν δὲ γυναικὸς μὲν ὡραίας ἤδη τινὲς ἐπιθυμοῦντες αἵματι τὸν ἔρωτα ἔκριναν, καὶ τιμῆς πέρι μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους οὐ παύονται οἱ φιλότιμοι. τὸν πολυάρατον πλοῦτον τί ἂν καὶ λέγοιμεν ὁποίων d ἀγωνοθέτης πολέμων ἐστί; μόνοι δὲ οἱ φιλίας ἐρῶντες οὐ μάχονται ἀλλήλοις περὶ τοῦ κτήματος, ἀλλ' εὐθὺς ἐν ἀλλήλοις ἐξευρίσκουσι τὰ παιδικά.

Τὸ ἔργον εὐτυχὲς μὲν δὴ ὅτῳ καὶ ἰδιώτῃ ὑπῆρξε γενέσθαι ἐπηβόλῳ τοῦδε τοῦ κτήματος, εὐτυχέστερον δὲ ὅτῳ πολλὰς μὲν πόλεις, πολλὴν δὲ χώραν ἐπιτροπεύοντι. ὃν γὰρ πολλὰ μὲν ἀκούειν δεῖ, πολλὰ δὲ ὁρᾶν, πολλῶν δὲ ἅμα ἐπιμελεῖσθαι, τούτῳ σφόδρα ὀλίγα τὰ 267 a δύο ὦτα καὶ τὼ δύο ὀφθαλμὼ καὶ τὸ σῶμα ἓν ὂν καὶ μία ἐνοῦσα ἡ ψυχή. εἰ δὲ φιλίαν πλουτοίη, καὶ ὄψεται θαμὰ καὶ ἀκούσεται τῶν οὐ πλησίον, καὶ εἴσεται τὰ πόρρω, καθάπερ οἱ μάντεις, καὶ πλείοσιν ἅμα παρέσται, καθάπερ οἱ θεοί.

Πῶς οὖν δή τις τό γε τοιοῦτον ἀγαθὸν εὕροι τ' ἂν καὶ εὑρὼν θηρεύσαι καὶ θηρεύσας ἐγκρατὴς ἔσοιτο;

325, 5 ῥᾴων Stephanus. Vulgo ῥᾷον. 9 ἀτιμώρητος Harduinus. Vulgo ἀτιμότερος. 26—32] Conf. p. 17 c. 33 εὕροι τ'] Vulgo εὕροιτ'.

ἆρα οὐχ ἡμᾶς δεῖ, καθάπερ τοὺς κυνηγέτας, πρῶτον b ἁπάντων πεπαιδεῦσθαι τὰ ἴχνη τῆς ἄγρας καὶ τὰ σύμβολα καὶ σημεῖα γινώσκειν ἀκριβῶς καὶ ἐπιλέγεσθαι, δι' ὧν καὶ αὐτοὶ μὴ λησόμεθα, καθάπερ, οἶμαι, οἱ τὰ θηρία ἰχνηλατοῦντες κρημνὸν ἀντὶ χρηστῆς ἄγρας ἐπί τινα ἀπότομον ἐξενεχθέντες; καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐν τῇδε τῇ θηρείᾳ πολλὰ καὶ ποικίλα θηρία εὐδαίμονα φιλίαν μιμεῖται, μάλιστα δὲ τὸ πάντων ἐπιβουλότατόν τε καὶ ἀγριώτατον, ὃ καλεῖται ὑπὸ τῶν νῦν ἀνθρώπων ὑπόκρισις. τοσαύτη δὲ αὐτῆς ἡ πρὸς τὴν μίμησιν κακουργία ὥστε καὶ μέχρι εὐνῆς ἔλθοις ἂν πολλάκις τοῖς c ἴχνεσιν ἀπατώμενος· τῇ δὲ οὐκ ἀρκεῖ βαίνειν ὁμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ φωνῆς ἂν ἀκούσαις παραπλησίας, καὶ φθέγματος εἰς ἀπάτην γεγοητευμένου. ἔοικε τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ὄντως ἕκαστον εἶναι κινδύνῳ κεκαλυμμένον, μηδέν τε ἄκρατον τοῦ ἐναντίου, καὶ λέγει τις ὀρθῶς ἄρα τῶν τοῦ γέλωτος ποιητῶν ὅτι μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἐν τῷ βίῳ φυόμενον ὥσπερ δένδρον ἐκ ῥίζης μιᾶς, ἀεὶ δὲ αὐτῷ προσπέφυκε καὶ κακόν. τοῦτο d οὖν ἐστιν ὃ διόλλυσι τοὺς πολλοὺς, οὐκ ἔχοντας εὐκόλως ἐκλέγειν τὰ ἀμείνω τῶν φαυλοτέρων. δεώμεθα οὖν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς τῆς Ὁμηρικῆς Ἀθηνᾶς, ἐάν πως ἡμῶν ἀποσκεδάσῃ τὴν πολλὴν ἀχλὺν τῶν ὀμμάτων, ὄφρ' εὖ διαγινώσκοιμεν οὐ θεὸν ἐν ταῖς μάχαις καὶ ἄνδρα, ἀλλὰ φιλίαν ἀληθῆ καὶ πεπλασμένην. λεκτέον οὖν ὅσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα ἄττα γνωρίσματα τοῦ μέλλοντος ἐγκριθήσεσθαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κινεῖν ὁ [τῆς Ἀθηνᾶς] λόγος φησί.

268 a Πρῶτον μὲν οὖν ὁ δοκιμαζόμενος ἔστω φιλόστοργός τε καὶ φιλοίκειος ὅτι μάλιστα, καὶ φύσει τόδε τὸ κέντρον ἔχων ὡς παραίτιον τῆς ξυγκολλήσεως. εἰ οὖν φαίη μέ τις ληρεῖν ἐξ αὐτῶν τῶν προοιμίων, κελεύοντα πρὸ πείρας γινώσκειν ἃ μετὰ πείρας οἷόν τε μόνης, εὖ

326, 6 ἀπότομον Iacobsius. Vulgo ἄτομον. 11 μέχρι] Vulgo μέχρις. 17 ποιητῶν] Menander p. 147. ed. Meinek. 27 καὶ χεῖρα] καὶ delet Stephanus. 28 τῆς Ἀθηνᾶς delet Petavius: in τῆς παροιμίας mutabat Stephanus.

τοι γινωσκέτω μὴ δεῖσθαι μαντικῆς. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν, κατὰ τοὺς ποιητὰς

Ἀπὸ δρυός ἐστι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης,

ἀλλ' ἑκάστῳ καὶ πατὴρ καὶ μήτηρ ἐστὶ καὶ ἀδελφός, b ἴσως καὶ συγγενής. ὅταν οὖν ἐθέλῃς γινώσκειν ὅπως σοι χρήσεται φίλῳ ἄνθρωπος οὗτος, γινώσκειν πρῶτον ὅπως ἐχρήσατο τῷ πατρὶ ἢ ὅπως τῇ μητρὶ ἢ ὅπως τἀδελφῷ χρῆται ἢ ὅπως ἔχει πρὸς τὴν γυναῖκα. εἰ μὲν γὰρ τούτοις πρᾶός τε εἴη καὶ εὔνους, ἐλπίζειν χρὴ καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὰ ἀμείνω, εἰ δὲ χαλεπὸς καὶ δυσμενής, σοὶ πόρρωθεν ἂν εἴη φευκτός. ὁ γὰρ πρὸς τὰ ἔνδον πονηρὸς οὐκ ἂν γένοιτο πρὸς τὰ ἔξω χρηστός.

Μετὰ δὲ ταῦτα σκεπτέον εἰ μὴ παντελῶς ἄφορος c εὐχαριστίας. ὥσπερ γὰρ τῆς γῆς ἡ μὲν ἄκαρπος, ἡ δὲ πιστὴ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι τῷ τὸ σπέρμα καταβαλόντι, οὕτω καὶ τῶν ψυχῶν αἱ μὲν ἄγονοι χαρίτων καὶ λήσμονες καὶ πρὸς φιλίαν ἀχρεῖοι, ταῖς δὲ ἐπανθεῖ τὸ πρόθυμον εἰς τὴν ἔκτισιν. οὐ γὰρ πάντως τὸ ἔργον ἀπαιτητέον, ἀλλὰ τὴν γνώμην μόνον ἐξεταστέον, καὶ εἰ τοσαῦτα ἐκτίνουσιν ὅσα δύνανται· δύνανται δὲ πάντως ἐπαινεῖν τε καὶ μνημονεύειν. οὐδὲν γὰρ ὅλως φιλίαν d οὔτε συνδεῖ μᾶλλον εὐχαριστίας οὔτε διόλλυσιν ἀχαριστίας. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Περσικὸς νόμος δίκας εἰσπράττεται ἀχαριστίας, ὅτι μάλιστα ἐμποιεῖ μῖσος ὅπῃ ἂν ᾖ. οὗ δὲ μηδεὶς κολάζει νόμος, ἐνταῦθά περ αὐτῆς μισοῦσι μὲν ἀλλήλους, οὐ δικάζονται δέ, ἀλλὰ κρύπτουσι τὸ ἔχθος.

Σκεπτέον δὲ καὶ ὅπως ἔχει τὸ θήραμα πρὸς ἡδονάς τε καὶ πόνους, καὶ εἰ μὴ σφόδρα τοὺς μὲν ἀπο- 269 a φυγγάνει, ταῖς δὲ ἁλίσκεται. πολλοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖσθαι πόνους, πολλὰς δὲ ὑπερβαίνειν ἡδονὰς ἐν τοῖς ὑπὲρ φιλίας ἀγῶσιν ἀνάγκη. διὰ τί ποτε ἄλλο γνώριμος ὁ

327, 3 Ἀπὸ] Odyss. τ, 163. 17 λήσμονες] „Malim ἐπιλήσμονες." Stephanus. 25 ἐνταῦθά περ] ἐνταῦθα παρ' Roslezius p. 56. 29 πόνους Iacobsius apud Goellerum p. 286. Vulgo πόνους πολλούς.

τοῦ Στροφίου ἢ ὅτι τὰς σὺν Ὀρέστῃ ταλαιπωρίας τῆς οἴκοι βασιλείας περὶ πλείονος ἐποιήσατο;

Καὶ μὴν που καὶ τόδε δεῖ σκοπεῖν, εἰ βάσκανος, εἰ φθόνου κρείσσων· ἢ προσδοκᾷς τινα ἱκανῶς ἂν
b στέρξαι φίλον, ὃς τοῦτο τὸ νόσημα ἐντὸς ἔχει, ὃ πέφυκε τοῖς μὲν ἔγγιστα πολεμεῖν, τῶν δὲ μηδὲν προσηκόντων ἀπέχεσθαι;

Οὐ μὴν οὐδὲ τόδε παραλείψεις, ὡς ἐγῷμαι, ὅταν κρίνειν μέλλῃς φύσιν φιλικήν τε καὶ μή, μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας. ἐναντιώτατον γάρ που σμικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ φιλίας ἀληθινῆς ἐπορέξασθαι. ὁρῶμεν γάρ που τοὺς καλουμένους φίλους ὅτι τέως μὲν τὰς δεξιάς τε ἀλλήλοις συμβάλλουσι καὶ συμπεριπατοῦσι
c καὶ συνδιάγουσιν, ἐπειδὰν δὲ ὀλίγα κέρματα μεταξὺ τύχῃ τις βάλῃ, ὥσπερ τὰ κυνάρια μεθαλλόμενοι δάκνουσί τε ἀλλήλους καὶ σπαράττουσι.

Τί οὖν ὁ πρᾷος καὶ εὔχαρις μηδὲ φιλοχρήματος μηδὲ βάσκανος; ἆρα εἰ φιλόδοξος εἴη καὶ πάνυ τοῦ πρωτεύειν ἐξηρτημένος, ἔσθ᾽ ὅπου ἂν εὐκοινώνητος γένοιτο; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τὴν ἐκ φιλίας ἰσότητα οὐ σφόδρα ἀνέχεται φιλοτιμία; ὑπερόπτην δὴ καὶ ἀλαζόνα πολλὴν ἰσηγορίαν ζητοῦντι μήποτε ἐγκρίνωμεν,
d οὐ μὴν οὐδὲ ἀκρόχολον ἢ ὀργίλον. πῶς γὰρ ἐπιτήδειος εἰς συνήθειαν ὁ μεμηνώς; ἐγὼ δὲ οἶμαι τὴν ὀργὴν μανίαν ὀλιγοχρόνιον εἶναι.

Τόδε τοίνυν μετὰ ταῦτα σκεπτέον, εἰ μὴ σφόδρα ἐφ᾽ ἕν τι νένευκε τῶν οὐ πάντῃ χρηστῶν, κυβείαν ἢ θετταλὰν ἢ κιθαριστικὴν ἢ αὐλούς. ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἕν τι τοιοῦτον αἱ ἐπιθυμίαι πᾶσαι ῥέπουσι, τούτῳ
270 a δὲ οὐκ ἂν εἰς τἀμείνω γίγνοιντο φιλίαι ἰσχυραί, ὥσπερ ῥεῦμα ἐπὶ τὸ πρανέστερον ἀποτετραμμέναι. ἆρ᾽ οὖν οὐκ εὔπετὲς ἐξευρεῖν ἄνδρα οὕτω κεκαθαρμένον; ἢ καὶ χρυσοῦ σπανιώτερον ἀρετὴ καὶ ἀγαπητὸν ὅτῳ καὶ εἷς που τοιόσδε εἰς τὴν κρίσιν ἀφίκοιτο; οὐκ ἄρα πολύφιλος οὐδὲ μυριόφιλος ἔσται ὁ τῆς ἐκλογῆς ἐπιστήμων.

328, 22 μήποτε] Vulgo μήτε. 28 θετταλὰν] πιττίλαν Petavius. ὅτῳ γὰρ —] Plato de Republ. VI. p. 485 d.

Καὶ γὰρ αὖ ἀναγκαῖον αὐτῷ μὴ ἐπ' ὀλίγων ἱσταμένῳ, μηδὲ τοῖς πλείοσιν ἔχειν ὅ τι χρήσαιτο. σκέψαι γὰρ πολλοὺς ἀνθρώπους οὔτε χαίρειν τοῖς αὐτοῖς οὔτε ἀνιᾶσθαι δυνατὸν οὔτε μὴν τύχῃ ὁμοίᾳ κεχρῆσθαι, b *ἀλλὰ τῷ μὲν ἄλλο τι, τῷ δὲ ἄλλο τι ἡδύ τε ἔφυ καὶ ἀλγεινὸν, καὶ τῷ μὲν εὖ ποτε, τῷ δὲ οὐχ οὕτως ὁ δαίμων χρῆται. λεγέτω οὖν ἡμῖν ἐκεῖνος ὁ τὸ πλῆθος ἐν φιλίᾳ τιμῶν, ὅταν τῶν πολλῶν αὐτοῦ φίλων τοῖς αὐτοῖς οἱ μὲν χαίρωσιν, οἱ δὲ ἄχθωνται, ποτέροις συνδιακείσεται· καὶ ὅταν ὁ μὲν συναλγεῖν αὐτὸν, ὁ δὲ συνεορτάζειν ἐθέλῃ, εἰς πότερον αὐτοῖν βαδιεῖται. ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ τιμῶντι τοὺς ἑτέρους τοῖς ἀτιμουμένοις ἀπέχθεσθαι; τὸ δὲ τοῦ Ὁμήρου πολὺ ἂν ἀραρώτερον* c *ἐπὶ τῶν φίλων λέγειν ἢ τοῖς λαφύροις, ὅτι τοῖς φρονίμοις ὄντως ὀλίγον τὸ φίλον.*

Ἀλλ' ἐπειδὴ χαλεπὰ τὰ καλὰ καὶ οὔτε αὐτοὶ κακίας ἄτερ οὔτε οὓς κρίνομεν, οὐ πάντως ἀποκριτέον ἂν εἴη τὸν ἡντιναοῦν καὶ σμικρὰν κῆρα φέροντα ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ ζητητέον μόνον ἐπὶ τῶν τοιούτων, εἰ μή τινι παραπλησίῳ μοχθηρίας εἴδει περιπεπτώκαμεν. ἀρετὴ μὲν γὰρ πρὸς αὑτὴν ἅπασα σύμφωνος, κακία δὲ οὔτε πρὸς ἀρετὴν εὐμενὴς οὔτε δυσάρεστος ἑαυτῇ. ὅθεν d *οὔτε ὀξύθυμος ὀξυθύμῳ γένοιτ' ἂν φίλος οὔτε νωθεῖ νωθὴς οὔτε αὐθάδης αὐθάδει, διαμιχθέντα δὲ ταῦτα φέροι ἂν ἄλληλα μετρίως καὶ συγκιρνῷτο. ὑβριστῇ μὲν γὰρ ἀνάλγητος προσαρμόσει, μεγαλαύχῳ δὲ μικροπρεπὴς, ὑπερόπτῃ δὲ καταπεπληγμένος, ὁ δὲ νωθέστερος τῷ κεκινημένῳ πλέον· ἐνέγκαι δ' ἂν καὶ φειδωλὸν ὁ περὶ τὰς δαπάνας ἐκκεχυμένος, καὶ πρὸς φιλόδοξον εὔμικτος ὁ σφόδρα τοῦ λαθεῖν ἐραστής. τοιαίδε μέντοι* 271 a *καὶ τῶν πρόσθεν ὁπόσαι μνήμης εὐκλεοῦς ἔτυχον, ἐφ' ὧν μόνιμοι αἱ συζεύξεις. Χαβρίου γὰρ καὶ Ἰφικράτους φιλίαν ᾄδουσιν· ἦν δὲ ὁ μὲν αὐτοῖν σύντονος*

329, 14 τοῖς λαφύροις] τῶν λαφύρων Stephanus. 18 ἡντιναοῦν Stephanus. Vulgo ὁντιναοῦν. 22 δυσάρεστος] „Fortasse scripserat εὐάρεστος." Stephanus. 33 σύντονος Harduinus. Vulgo σύντομος.

τε καὶ δραστήριος, δυσκίνητος δὲ ὁ Χαβρίας. ὥστε ὁ μὲν χαλινοῦ δεόμενος, ὁ δὲ κέντρου, εἰς δέον ἀλλήλοις συνηρμοσάτην. Ὅμηρος δὲ ἄρα οὐ πόλεμον ποιῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλίαν ἠπίστατο. Ἀχιλλεῖ γὰρ Πάτροκλον ἐποίησε φίλον, τῷ μεγαλαύχῳ τὸν μείλιχον·
b Σθένελόν τε αὖ καὶ Διομήδη, τὸν μὲν ἀνεξίκακον, τὸν δὲ οὐ στέγοντα ὕβριν. ποῖ δῆτα ἄμφω ταῦτα μαρτυρεῖ τοῖν ἀνδροῖν; ὅπου πεποίηκε τὸν βασιλέα τῶν Ἀχαιῶν διέποντα τὸ στρατόπεδον μετὰ τὴν τοῦ Ζελείτου τοξείαν. ὀνειδισθέντες γὰρ ὑπ᾽ αὐτοῦ κατ᾽ ὀργὴν ὁ μὲν οὐκ ἀνέχεται, ὁ δὲ ἡσυχάζει. ταῦτα μὲν δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔοικεν, ἐκκριτέον τε καὶ ἀποκριτέον τῷ τῆς ἐκλέξεως ἐπιστήμονι.

Θηρεύσονται δὲ ἡμῖν οὗτοι καὶ ἁλώσονται τίνα
c τρόπον; οὐ γὰρ ἀφετέον ἐξευρεθέντας τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ κύκλῳ περιθρεκτέον αὐτοὺς μετὰ πλείονος προθυμίας ἢ τοὺς θάμνους κυνηγέται. ἥμερόν τε γὰρ καὶ οὐκ ἄγριον τὸ θηρίον, ἥ τε σπουδὴ ἡμῖν οὐ κρεαδίων ἕνεκεν, ἀλλὰ βίου ξύμπαντος κοινωνίας. ποίας δῆτα αὐτοῖς ἄρκυς περιστησόμεθα; ἢ ποῖον προθήσομεν δέλεαρ, ὃ μήτε πημανεῖ γευσαμένους μήτε ὕπουλον καὶ δολερὰν ἕξει τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ προσέξεται ἀβλαβῶς καὶ γοητεύσει ξὺν ὠφελείᾳ; θηρία μὲν γὰρ καὶ ἰχθῦς ἄλλα
d ἄττα δελεάσματα προδεικνύντες αἱροῦσιν οἵ τε ἁσπαλιευταὶ καὶ οἱ κυνηγέται, μόνον δὲ τοῦτο τὸ ζῷον ὁ φίλος αὐτῷ δελεάζεται τῷ θηρεύοντι. διὸ χρὴ καλόν τε εἶναι καὶ ἀγαθόν, ὥστε αὐτοῦ γευσαμένου τὴν ἄγραν ἐνέχεσθαί τε καὶ μηκέτι εὐπετῶς ἀπολύεσθαι. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ τὴν ἐκλογὴν αὐτόματον περιποιήσει. ὁ μὲν γὰρ προσιὼν καὶ γανύμενος τοιῷδε ὄντι, οὗτός ἐστιν
272 ὃν πάλαι ἐπεζητοῦμεν, ὁ δὲ ἤτοι μὴ θαυμάζων τὴν ἀρετὴν ἢ ἀποφεύγων, ὁ μὲν ὡς ἀναίσθητος φευκτός, ὁ δὲ ὡς πονηρὸς μισητέος.

Τὰ δὲ καθ᾽ ἕκαστα ἄγκιστρα τῆς θήρας ὁποῖα ἄττα ἔσται λέγωμεν ἐφεξῆς. προσιτέον δὴ πρῶτον αὐτῷ

330, 16 ἀλλὰ [illegible] —] Platonem de Rep. IV. p. 432 b. comparat Heusdius p. 38. 30 [illegible]] Vulgo γαννύμενος.

πόρρωθεν, ὥσπερ δὴ τοῖς πώλοις, ἠρέμα χειροήθη ποιοῦντας, ἀπὸ τῶν σμικρῶν καὶ φαυλοτάτων ὡς ἂν δόξειεν ἀρχομένους, οἷον τοῦ προσορᾶν εὐμενῶς καὶ διαλέγεσθαι ἐπιδεξίως καὶ συμπαρακαθέζεσθαι καὶ b συμπαραβαδίζειν, καὶ δῆλον γενέσθαι ὅτι ἥδοιτο ὁρωμένῳ. μεταδιωκτέον δὲ καὶ ἐν ἀγορᾷ τόπον οὗ τὰ πολλὰ ἐκείνῳ συνεσόμεθα, καὶ ἐν συμποσίοις καὶ ἐν βαλανείοις καὶ κατὰ θεωρίαν ἢ κατὰ στρατείαν ἢ ἐν ὁδῶν πορείαις ἢ ἔν τισιν ἄλλαις κοινωνίαις. ταῦτα γὰρ οὐ μεγάλα μὲν φαῖμεν ἄν, ἀρχαὶ δὲ ὅμως ἀεὶ τὰ ἐλάχιστα τῶν μεγίστων. εἰ μὴ ἐδεδοίκειν ἐγὼ τοὺς καταγελασομένους ἐπὶ τῇ λεπτολογίᾳ, εἶπον ἂν ὑμῖν καὶ φαυλότερα θήρατρα τῶν εἰρημένων· νῦν δὲ ἐὰν λέγω ὅτι καὶ c τὸ δεξιὰν ἐμβαλεῖν καὶ τὸ πιέσαι τοῦ θηρευομένου τὴν χεῖρα καὶ τὸ θλῖψαι τῶν δακτύλων ἐνίησί τι κέντρον μελλούσης φιλίας, ἀλλὰ καταγελάσονται γάρ, εὖ οἶδα, καὶ σμικρολόγον ἐροῦσιν· ἐγὼ δὲ ὁρῶ καὶ τοὺς πατέρας, ὅτι ἡνίκα ἂν σφόδρα ἀσπάζωνται τὰ παιδάρια, τύπτειν αὐτὰ καὶ δάκνειν ἐξ ἀπλήστου πάθους περιάγονται. ἔοικε γὰρ δὴ πᾶν τὸ τοιοῦτον σημεῖον εἶναι διανοίας ὠθιζομένης ἐνωθῆναι τῇ τοῦ στεργομένου ψυχῇ, διὰ δὲ ἀμηχανίαν τοῦ ξυγκολληθῆναι καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ σῶμα καταντώσης· ὥστε διὰ τούτου γε ἐθέλειν ἐμφῦναι. d

Δραστικώτατόν γε μὴν πρὸς θήραν φίλου φάρμακον ἡγητέον τὸν ἔπαινον, εἰ καὶ σφόδρα ὕποπτον αὐτὸν οἱ κόλακες πεποιήκασιν, ὡς καὶ τοὔλαιον οἱ μυροποιοί. ἐπιβολῇ γὰρ τῶν πέλας οὗτοι μὲν τοὔλαιον, οἱ δὲ [πέλας] τὸν ἔπαινον διαφθείρουσιν. ὅθεν αὐτῷ ξὺν μέτρῳ καθάπερ τῷ οἴνῳ χρηστέον, οὔτε ἐκεῖσε ὑπερβαίνοντα τοὺς σωφροσύνης ὅρους οὔτε ἐνταῦθα 273 a τῆς ἀληθείας. ἥκιστα δὲ παρόντα ἐπαινετέον. μόνον γὰρ δὴ τοῦτο φαρμάκων ἐρρωμενέστερόν τε ἅπτεταί τε

331, 17 ὁρῶ Petavius. Vulgo ὁρῶν. ἐγὼ δ᾽ ἑώρων corrigebat Iacobsius apud Goellerum p. 205. πατέρας] παιδεραστὰς Iacobsius ad Antholog. vol. X. p. 78. 27 ἐπιβολῇ Petavius. Vulgo ἐπιβουλῇ. 28 πέλας delet Stephanus.

καὶ ἐνδύνεται, ὅταν μὴ αὐτῷ προσφέρηται τῷ φαρμασσομένῳ τηνικάδε· καὶ αὐτὸ ὥσπερ ὕποπτόν τε καὶ ἐπίβουλον ἀπωθοῦνται οἱ ἄνθρωποι. οὐδὲν οὖν, οἶμαι, τῶν τοξευόντων διαφέρουσιν οἱ ἐπαινοῦντες. ἐντονώτερα γὰρ καὶ τούτων τὰ βέλη πόῤῥωθεν ἀφιέντων ἢ σφόδρα ἐγγύθεν.

b *Προσακτέον δὲ οὐκ αὐτῷ μόνῳ τῷ θηρευομένῳ τὰς μηχανάς, ἀλλὰ κἀκείνοις οἳ προαλόντες ἐπιβατὸν ἡμῖν ἔργον ποιήσουσι, παῖδάς τε οὖν αὐτῷ καὶ ἀδελφοὺς καὶ γονέας εὖ ποιοῦντάς γε καὶ ἀσπαζομένους. εἰ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ τὸν εὐνοοῦντα καὶ κύων σαίνει, πόσῳ δὴ μᾶλλον εὖ πάσχοντες ἄνθρωποι ἥμεροί τε καὶ τιθασοὶ γίνονται πρὸς τὸν εὖ ἐργαζόμενον; ἐπεὶ καὶ μέγας ὁ ἀγών, τό τε θηρευόμενον οὐ λαγωὸς οὐδὲ σῦς οὐδὲ ἔλαφος, ἀλλὰ τὸ πάντων ζῴων εὐκολώ-*
c *τατόν τε καὶ ἡμερώτατον. μιμητέα οὖν πρὸς τὴν ἄγραν αὐτοῦ τοὺς κούφους θηρευτάς· καθάπερ οὖν ἐκεῖνοι φάττιά τε καὶ τρυγόνια τιθασεύοντες διὰ τούτων τὰ ὁμόφυλα γοητεύουσι καὶ ἑκόντα ὑπάγονται εἰς τὸν ἰξὸν ἢ τοὺς βρόχους, ὧδε ἄρα δεῖ καὶ ἡμῖν διὰ τῶν ἤδη προηλωκότων φίλων τοὺς οὔπω τεθηρευμένους. οὐ γὰρ δὴ τῶν περιστερῶν μὲν αἱ ἐθάδες πολλάκις τινὰς καὶ ξένας ἐπάγονται, ****

Εἶεν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο λεκτέον ἡμῖν φυλακῆς πέρι
d *καὶ ξυντηρήσεως τῶν θηρευθέντων. τί γὰρ ἂν εἴη κέρδος τῆς ἄγρας, εἰ κρατήσαντες αὐτῆς μὴ κατάσχοιμεν; φυλακτέα δὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προθεμένοις σκοπόν, ᾧ ἂν χρώμενοι μάλιστα ἐπιτυγχάνοιμεν. ἔστι δὲ οὗτος τὸ κοινῇ συμφέρον, καθάπερ ἐν οἰκίᾳ καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. οὐδὲν γὰρ δὴ τούτων σώζοιτ' ἄν, μὴ μετεχόντων ἑκάστου παντὸς τῶν πραττομένων εἰς ἓν τοῦτο κεφάλαιον ἀναφέροντος. καὶ μὲν δὴ ἅπαντα*
274 a *ἐπιμελείας μὲν ἀπολαύοντα ἀμείνονά τε καὶ ὠφελιμώ-*

332, 13 *τιθασοὶ*] Vulgo *τιθασσοὶ*, et paullo post *τιθασσεύοντες*. 16 *μιμητέα* Pierson. ad Moer. p. 447. Vulgo *μιμεῖται*. 20 *διὰ τῶν* Harduinus. Aberat *διὰ*. Lacunam post *ἐπάγονται* indicavit Stephanus.

τέρα γίνεται αὐτά τε αὐτοῖς καὶ τοῖς πεπαμένοις. ἀμείνων μὲν ἵππος, ἀμείνων δὲ βοῦς, ἀμείνων δὲ κύων, εἰ τὸν μὲν ἱπποκόμος, τὸν δὲ γεωργὸς θεραπεύει, τὸν δὲ κυνηγέτης. ἀκομιστία δὲ οὐχ ἵππον μόνον καὶ κύνα, ἀλλὰ καὶ ἀσπίδα καὶ λύραν καὶ δρέπανον διολλύει. οὕτω δὴ καὶ φιλίαν ἐπιμέλεια μὲν εὖ διατίθησι, ῥαθυμία δὲ ἀκροσφαλῆ καὶ σαθρὰν ἀπεργάζεται. μὴ γὰρ δὴ οἴου, εἰ μὲν οἰκίαν οἰκονομήσαις, δεῖσθαι αὐτὴν καὶ συνεχοῦς θεραπείας, εἰ μὴ μέλλει τάχιστα διαρρυήσεσθαι, εἰ δὲ φίλον σεαυτῷ κατασκευάσαις, τοῦτον b
οὐ χρῄζειν συντηρούσης ἐπιμελείας. ἀλλ' ἄρα τὸ μὲν δωμάτιον οὐκ ἐάσεις ἀτημελές, εἴ τι αὐτοῦ κινηθείη ἢ χειμῶνος ἐπιβρίσαντος ἢ πνεύματος ἐπιγενομένου ἢ ὕδατος λάβρου καταρραγέντος, τὸν φίλον δὲ ἀφήσεις εἰκῇ, λύπης ἢ νόσου καταλαβούσης, ἤ τινος ἄλλης ξυμφορᾶς οὐκ εὐδαίμονος; καίτοι γε ὁ μὲν τοῖχος διαρρυεὶς οὐδὲν ἄν σε πλέον λυπήσειε τοῦ διερρυηκέναι, οὐδὲ τῶν ἄλλων ὀργάνων ἢ κτημάτων οὐδὲν αὐτοῦ τοῦ διολέσθαι χαλεπώτερον ἐργάσοιτο ἄν τι τὸν ῥαθυμήσαντα· φιλία δὲ c
παροφθεῖσα οὐ διαφθείρεται μόνον, ἀλλὰ καὶ γίγνεται ἔχθρα, ἐξ ἧς μάλιστα τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνει, ὅταν συμβαίνῃ.

Πολεμήσεις δὲ τῷ μετὰ ταῦτα ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ καὶ οἷόν σοι μικρῷ πρόσθεν ἐξεκαθήραμεν· ὥστε σοι πανταχόθεν ἀπορριπτέον τὸν ὄκνον καὶ κοινωνητέον πόνων τε καὶ ἀγρυπνιῶν, κινδύνων τε αὖ καὶ δαπάνης καὶ ἀτιμίας, οὐ κληθῆναι ἀναμένοντι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλ' αὐτομάτῳ θέοντι καὶ προμαντευομένῳ d
τοῦ καιροῦ πολλάκις καὶ πειρωμένῳ πρὸς ἑκάστην χρείαν τοῦ φίλου τὸ πρόσωπον οἰκεῖον μεταλαμβάνειν, ἐν ἀρρωστίᾳ μὲν ἰατροῦ, ἐν δίκαις δὲ συνηγόρου, συμβούλου δὲ ἁπανταχοῦ καὶ συνεργοῦ ἐπὶ τῇ γνώμῃ.

Πολλοῦ δὲ ὄντος τοῦ κατὰ τὸν βίον ἀνίσου τε καὶ ἀνωμάλου καὶ τῆς ἀκριβοῦς ὁμοιότητος οὐδὲ πάμπαν εὑρισκομένης· — οὔπω λέγω κατὰ τὰ πρόσωπα· οὐδὲ γὰρ δέομαι ταύτης νῦν τῆς ποικιλίας· ἀλλὰ κατὰ 275a
τὴν ἔξωθεν τύχην πλούτου τε καὶ πενίας, ἐπιφανείας

γε αὖ καὶ ἀδοξίας. τούτου γὰρ ἀνάγκη μὲν οὐδὲ τοὺς
πάνυ φίλους ἴσην ἑκάστου μοῖραν μεταλαγχάνειν —
φιλίᾳ δὲ τὰ πολλὰ τὸ πλέον ὑπεροψίαν κατὰ τοῦ ἐλάσ-
σονος ἐντίκτει. ὅθεν εἴ σε ἄγει προσωτέρω τούτων ἡ
τύχη, συμπαρενεκτέον σοι καὶ τὸν φίλον· ἀπολειφθέντα
γὰρ οὐ ῥᾳδίως ὄψει τοῖς αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς. εἰ δὲ σὺ
b μὲν ἐφέλκοιο, τὸν δὲ ἂν ἀνάγκη τις ἀντισπῴη, θαμὰ
ἐπιστρέφεσθαι πρὸς τὸ καὶ βλέμμα ὅμοιον τηρεῖν. εἰ
γάρ σε λάθῃ παραδῦσα ἀλαζονεία, πάντα ἐκεῖνα ὀξέως
τὰ δεσμὰ διαλύσει, μετέωρον ἄρασα. συμβαίνει γὰρ
ὥσπερ πλάστιγγος ἐπὶ θάτερα κουφισθείσης τὴν ἰσορ-
ροπίαν τοῦ ζυγοῦ μὴ διαμένειν. ὁ μὲν οὖν τραγικὸς
ποιητὴς καὶ τὸν ἀγνῶτα μέν, ἀγαθὸν δέ, ἐπαινεῖ καὶ
φίλον ἡγεῖται, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἔπος ὡς πάνυ
c κομψὸν ἐκδέχομαι, παραινέσαιμι δ᾽ ἂν τοῖς φιλίαν τη-
ρεῖν βουλομένοις, τὴν συνήθειαν εἰς δύναμιν ἐπιπλέκειν
καὶ τὸ συνδιατρίβειν ἀλλήλοις πολλοῦ ἄξιον εἰς τὸν σύν-
δεσμον ἡγεῖσθαι. εἰ γὰρ τὸ πᾶν εἰς ἅπαντα ἡ μελέτη,
καὶ φιλίας μελέτην νομιστέον τὴν συνουσίαν.

Φιλονεικίαν γε μὴν καὶ τὸ δύσερι καὶ πᾶσαν * *
ἐκποδὼν μεταστατέον, οἷον σπέρματα ἔχθρας εὐλαβου-
μένους. οὐ γὰρ ἐν ἀνταγωνισταῖς, ἀλλ᾽ ἐν συναγω-
d νισταῖς ἡ φιλία. τῷ τοι οὐδὲ ταῖς αὐταῖς ἐπιστήμαις
ἢ τέχναις ἐνευδοκιμεῖν εἰκὸς τοὺς ἀσφαλῶς τὴν κοινω-
νίαν φυλάξοντας. σφαλερὰ γὰρ ἡ ὁμοιότης, ἔρωτα ἐν-
τιθεῖσα τῶν αὐτῶν ἐπαίνων ἠρέμα, ἀντιπαρεξάγειν εἰς
ἅμιλλαν. εἰ δ᾽ οὖν σε δαίμων ξυζεύξειεν ἢ ῥήτορα ὄντα
ῥήτορι ἢ ἰατρὸν ἰατρῷ ἢ γραμματιστὴν γραμματιστῇ,
276 a μήτοι πρὸς τὸν φίλον φιλονεικεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς
τὸν Ἡσίοδον· μηδὲ ἐκεῖνον χείρω σεαυτοῦ διελέγχειν,
ἀλλὰ τὸν ποιητὴν μᾶλλον ἀπολειφθέντα τῆς ἀληθείας,
ἀεὶ μὲν παραχωροῦντα τῆς πλείονος δόξης, εἰ ἄρα τι

334, 3 φιλίᾳ] ἐν φιλίᾳ Roulezius p. 58. 9 παραδῦσα] παρεισδῦσα Stephanus, comparata p. 278 a. 20 Lacunam post πᾶσαν indicavit Stephanus. πᾶσαν ἄνοιαν Iacobsius. 24 τέχναις Petavius. Vulgo τέχναι.

καὶ σοφώτερον ἐπίσταιο, ἀεὶ δὲ ἐν χώρᾳ δευτέρᾳ τῆς τιμῆς ἱστάμενον, εἰ ἄρα σοι καὶ μᾶλλον ἡ πρώτη προσήκει. καὶ εἰ ταῦτα οὕτως πράξεις, οὐκέτι ἐκεῖνα τὰ ἔπη θαυμασόμεθα, ἀλλ' ἐροῦμεν πρὸς τὸν πατέρα τῶν στίχων ὅτι, ὦ θαυμάσιε καὶ αὐτοδίδακτε ποιητά, οὐχ ἡ τῶν τεχνῶν ὁμοιότης τὸν κότον ποιεῖ καὶ τὴν ἔριν, ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. ἂν μὲν γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι ὦσι, καὶ ἡ τέχνη μετρίως αὐτοὺς παρακινήσει· εἰ δὲ μή, καὶ τέχνη καὶ ἀτεχνία χαλεπὴ κοινωνεῖν τοῖς τοιούτοις ξυμβαίνει. b

Ἐπεὶ δὲ τὸ μηδὲν ἁμαρτάνειν ἔξω τῆς φύσεως κεῖται τῆς ἀνθρωπίνης — οὐ γὰρ πείθομαι ἐγὼ τοῖς ἐκ τῆς ποικίλης φῦναί ποτε ἐν ἀνθρώποις οἵους τινὰς ἐκεῖνοι πλάττουσι σοφούς τε καὶ σπουδαίους, οὐκέτι ἀνθρώπους, ἀλλὰ τάχα δὴ τὸ ἐπίγραμμα ἀληθέστερον ὃ Ἀθήνησιν ἐπιγέγραπται ἐν τῷ τάφῳ τῷ δημοσίῳ· c
καὶ γὰρ τοῖς θεοῖς μόνοις τὸ πάντα κατορθοῦν ἀπονέμει — λεκτέον δὴ καὶ περὶ τῶν ἐν φιλίᾳ γιγνομένων ἁμαρτημάτων, ὅπως τε αὐτὰ χρὴ κολούειν καὶ ὅπως ἰᾶσθαι, εἰ ξυμβαίνοι. ὁ γὰρ δὴ φίλος τοῦ κόλακος οὐδὲν μὲν οὐδαμῇ ἐγγύς, ταύτῃ δὲ μάλιστα πορρωτάτω, ὅτι ὁ μὲν ἅπαντα ἐπαινεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἂν σφαλλομένῳ σοι συγχωρήσειε. τῷ μὲν γὰρ πρόκειται κερδαίνειν ἢ γαστρίζεσθαι ἐκ τοῦ ἔργου, καὶ οὐ σὲ τεθαύμακεν, ἀλλὰ τὰ χρήματά σου ἢ τὴν δυναστείαν. οὔκουν οὐδὲ d
αὐτῷ μέλει ὅπως ἂν ἔχῃς· μέλει μὲν οὖν ὅπως ἂν μὴ ἄριστα ἔχῃς, ἵνα αὐτὸς ὡς ῥᾷστα ἐργάζοιτο. ὁ δὲ φίλος, σοὶ μόνῳ προσέχει τὸν νοῦν καὶ σοῦ μόνου ἥλω, καὶ βούλοιτο ἄν γε μηδὲν κακὸν ἔχειν. ἀφαιρετέον οὖν τὰ νοσήματα ἠρέμα καὶ ὡς μὴ σφόδρα λυποῦντας μηδὲ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τὸ μὲν σιδήριον πολλάκις ἐῶσι, προστιθέμενοι δὲ φάρμακα ἄττα οὐ ξὺν ἀλγηδόνι τὸ πάθος ἰῶνται, οὕτω καὶ σοὶ τὸν φίλον 277 a
θεραπευτέον. ἔχεις δὲ καὶ σὺ φαρμάκοις ἀντὶ καύσεων καὶ τομῶν εἰς τὴν ἰατρείαν κεχρῆσθαι. τὰ δὲ φάρ-

335, 19 κολούειν] καλύειν Roulezius p. 47.

μακα ταῦτα λόγοι εἰσὶ μεστοὶ εὐνοίας καὶ παρρησίας, οὐχ οἱ γλυκεῖς καὶ πρὸς χάριν· οὗτοι μὲν γὰρ τρέφουσι καὶ ἄρδουσι τὸ νόσημα· ἀλλ' οἱ στρυφνοὶ καὶ ἀληθινοὶ καὶ μεστοὶ παρρησίας οὐκ ὀνειδίζουσι — πάμπολυ γὰρ διαφέρει νουθεσία μὲν λοιδορίας, ἐπίπληξις δὲ ὀνείδους, οὐ τῇ διανοίᾳ μόνῃ τοῦ λέγοντος, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ [b] λόγῳ εὐνοίας καὶ παρρησίας — νουθετοῦντες, οὐ λοιδορούμενοι, καὶ ἐπανορθοῦντες, οὐκ ὀνειδίζοντες. φυλακτέον δὴ ἐν τῷ τοιῷδε μὴ ἀκράτους προσάγειν τοὺς δάκνοντας λόγους, ἀλλὰ προσπλέκοντα αὐτοῖς ἠπίου τινὸς καὶ προσηνοῦς, οἷον μέλιτος, πικρῷ μέν, ὠφελίμῳ δὲ πόματι. ὁ τοιοῦτος οὐκ ἐάσει δι' ἀηδίαν τό τε φάρμακον ἀπορρίπτειν καὶ τὸν ἰατρὸν ἀποκλείειν. ἰατροῦ δὲ ἐγὼ κακίαν λέγω τοιαῦτά τε καὶ οὕτως εὑρίσκειν τὰ ἐπίκουρα τῶν νόσων ὥστε ἐρεθίζειν τὰ ἀρρω- [c] στήματα. οὐκοῦν οὐδὲ ἐκεῖνον ἐπαινῶ τὸν ἅπαντα ἐπινεύοντα τῷ κάμνοντι σιτία τε καὶ ποτά, τὰ αὔξοντα καὶ ποικίλλοντα τὴν νόσον, οἰνοχόον ἢ τραπεζοποιὸν ἀντὶ θεραπευτοῦ γιγνόμενον. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἐν φιλίᾳ τὸ σφόδρα. ἑκατέρα γὰρ ταῖν ὁδοῖν ἄλλοσέ ποι ἐκφέρει ἢ ὅποι δεῖ καταλῦσαι. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ κολακείαν ἄγει, τῆς δὲ ἐπ' ἔχθραν ἡ τελευτή.

Διαβολὴ δὲ χαλεπὸν μὲν ἁπανταχοῦ καὶ πολεμοποιὸν οὗ ἂν παρεισρυῇ, καὶ πρὸς παῖδα πατρὶ καὶ [d] πρὸς ἀδελφὸν ἀδελφῷ, καὶ τὸ δρᾶμα ἐκείνης καὶ ὁ Ἱππόλυτος καὶ ἅμα ἀδικεῖ ἀμφοτέρους, ᾧ τε ἐπιβουλεύει καὶ ὃν ἐξαπατᾷ· τὸν μέν, ὅτι πάσχει ὑπὲρ δίκην, τὸν δέ, ὅτι ἐργάζεσθαι ἀναγκάζει. ἀλλὰ φιλίας ἐχθρότατόν τε φύσει καὶ ἐπιβουλότατον ὑπὲρ τὰ ἄλλα, καὶ ὅπου ἂν αἴσθηται αὐτὴν εὐπραγοῦσαν, ἠρέμα εἰσοικισα- [278] μένη κατὰ σμικρὸν ὑπορύττει καὶ ἐλέγχει τὸν ἄφρακτόν τε καὶ ἀσθενῆ. ἀποτειχιστέον οὖν αὐτὴν καὶ ἀποκρουστέον τῇ ἀπιστίᾳ, ἰσχυρὸν ἐν ταῖς ἀκοαῖς οἰκοδομησαμένους τὸ φυλακτήριον, ὥστε πόρρωθεν αὐτῆς

336, 20 ὁδοῖν addidit Petavius. 24 ἂν παρεισρυῇ Iacobsius apud Goellerum p. 285. Vulgo οὐ ἀντιπαρεισρυῇ.

ἀφιστάναι τὰς ἐπιβουλάς, καὶ μάλιστα μὲν ἀποκλείειν προσιοῦσαν καὶ ἀπωθεῖσθαι· εἰ δὲ οὖν σε λάθῃ παρεισδῦσα, μήτοι κατακρύπτειν εἰσδεξάμενον μηδὲ ἐντὸς ἔχειν ἐργαζόμενον, ἀλλ' εἰς φανερὸν προάγειν καὶ διελέγχειν. ὄψει γὰρ ἰλιγγιῶσαν εὐθέως καὶ λυγιζομένην καὶ βατταρίζουσαν, καὶ οὐκ ἔχουσαν ὅ τι χρήσεται. καὶ εἰ b τοῦτο ὑπομείνειεν ἅπαξ, οὐ μή ποτε ἐνοχλήσει λοιπόν, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποπειράσειεν οὐδ' ἂν προσέλθοι πλησίον. ὅσοι δὲ αὐτῇ τῶν ἀνοήτων ἥσθησάν τε προσιούσῃ καὶ τὸ θύριον εὐμενῶς ἀνεπέτασαν, οὗτοι δὲ ἥκιστα ἀπολαύουσι τῆς φιλανθρωπίας. ἐξίστανται γὰρ ὑπ' αὐτῆς καὶ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μεμηνότων. ἄθρει δὲ ὡς ὅμοια πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὰ πάθη. δεδίασι γὰρ καὶ ὑφορῶνται οὓς ἥκιστα ἐχρῆν, ὥσπερ οἱ τὰ ὑδάτια εὐλαβούμενοι ἢ ὥσπερ ὁ μελαγχολῶν Ὀρέστης ἐν ταῖς τρα- c γῳδίαις πρὸς τὴν ἀδελφὴν βοᾷ θεραπεύουσαν τὸ νόσημα. τὸ δὲ ἁπάντων ἐλεεινότατον, ὁπλίζονται ἐπὶ τοὺς φιλτάτους καὶ ἥδιστα ἂν κατακτάνοιεν. τοῦτο αὖ πάλιν ἑτέρου λυττῶντος ἔργον καὶ ἑτέρας τραγῳδίας. Αἰσώπου δὲ τοῦ μυθοποιοῦ πολλαχῇ τε ἄλλῃ μνημονεύειν ἐπωφελῶς καὶ ὅσα εἰς διαβολὴν εὖ ἔχοντα ἀπολέλοιπεν. ἀεὶ μὲν γὰρ αὐτὴν τῇ ἀλώπεκι περιτίθησι, δολερῷ καὶ ἀνάνδρῳ θηρίῳ, ποιεῖ δὲ ὑπ' αὐτῆς ἁλισκόμενα τῶν ζῴων τὰ ἀλκιμώτατα. d

Καὶ ὅντινα ἔχω πρόχειρον μῦθον εἴποιμ' ἂν ὑμῖν, εἴ μου πρᾴως ἀνέξεσθε παραβαλλομένου τοῖς σοφισταῖς. ταύρω δύο μιᾶς ἡγεῖσθον ἀγέλης, ξυννόμω τε ὄντε καὶ ὅτι μάλιστα φίλω. ὁ λέων δὲ αὐτοῖν τὴν ξύστασιν ἐδεδίει, καὶ οὔτε αὐτοὺς ἐθάρσει οὔτε δι' αὐτοὺς τὴν ἀγέλην. κακῶς οὖν ὑπὸ λιμοῦ διακείμενος ἔρχεται ἐπὶ τὴν κερδὼ καὶ ξυμμαχίαν ὁμολογοῦσι. τῇ δὲ ἄρα τοσοῦτον κακουργίας καὶ δεινότητος περιῆν ὥστε προσενεγκοῦσα

337, 20 *ἐπωφελῶς*] *ἐπωφελὲς* Stephanus, recte, nisi *ἔχει* excidit. 29 *οὔτε αὐτοὺς ἐθάρσει*] „Si retineatur haec lectio, significat, *non audebat aggredi ipsos*." Stephanus.

279a τὴν μηχανὴν διέστησέ τε αὐτὼ καὶ ἐξέμηνε κατ' ἀλλή-
λοιν, καὶ παραδέδωκε τῷ λέοντι δίχα ἑκάτερον εὐτρεπῆ
καὶ εὔκολον θήραν. τοῦτο μὲν ἡ τοῦ Αἰσώπου κερδώ.
φύονται δέ τινες καὶ ἐν ἀνθρώποις ἀλώπεκες, μᾶλλον
δὲ ἀνθρώπια σμικρά τε καὶ ἀνελεύθερα, τὰς ἀλώπεκας
ὄπισθεν ἐφελκόμενα. οἱ δὲ αὐτῶν οὐκ ἀλώπεκας, ἀλλὰ
δράκοντας ἰοῦ χαλεποῦ καὶ ἀτόπου μεστοὺς ὑφέρποντας
καὶ κρυπτομένους εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας παραπε-
τάσμασιν, οὓς ἀπελαύνειν χρεὼν καὶ ἀποσοβεῖν πορρω-
b τάτω. κηλούμεθα γὰρ πολλάκις καὶ γανύμεθα δάκνουσι,
τὰ ἄκρα τῆς γλώττης μόνον ὁρῶντες, τὰ δὲ ἐντὸς οὐκ
ἐθέλοντες διιδεῖν.

Ὧι δέ μοι δοκοῦσιν ὅμοιοι εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι,
εἰ βούλεσθε. τεθέαμαι, οἶμαι, πολλαχοῦ Σκύλλης εἰκόνα
οὐχ οἵαν Ὅμηρος διηγεῖται· Ὅμηρος μὲν γὰρ οὐδέν τι
λέγει πλέον περὶ τῆς μορφῆς ἢ ὅτι τὸ θηρίον ἦν ἐν
σπηλαίῳ διαιτώμενον ἓξ κεφαλὰς ἔχον καὶ δυοκαίδεκα
χεῖρας· οἱ πλάσται δὲ ἐπὶ μᾶλλον κομψεύονται ἐν τῷ
ἔργῳ. ποιοῦσι γὰρ αὐτῆς τὰ μὲν ἀπ' ἄχρι κεφαλῆς
c ἄχρι λαγόνων παρθένον, ἀπὸ δὲ τῆς ἰξύος εὐθὺς εἰς
τοὺς κύνας ἐκφερομένην, δεινοὺς ὄντας καὶ σμερδα-
λέους· καὶ τρίστοιχοι μὲν αὐτοῖς οἱ ὀδόντες, ἀνεστή-
κασι δὲ αἱ κεφαλαί, ζητοῦσι δὲ ἰσάριθμον θήραν. μαν-
τεύομαι οὖν ἐγὼ καὶ Ὅμηρον βούλεσθαι λέγειν ὅτι ὁ
μὲν σοφὸς καὶ πολύμητις εἶδέ τε ὅλην ἀκριβῶς καὶ οὐκ
ἐγοήτευσεν αὐτὸν τὰ ἄνωθεν τοῦ θηρίου, ἀλλὰ παρε-
τάξατο καὶ ὡπλίσατο καὶ μάχεσθαι ἕτοιμος ἦν· οἱ δὲ
ἀφύλακτοι τῶν ἀνθρώπων ἁλίσκονται. ὅτῳ δὲ μὴ δοκεῖ
οὕτως ὁ Ὅμηρος λέγειν, ἀλλ' ὁρᾷ μόνον τὸ φαινόμε-
d νον τοῦ μύθου, οὗτος ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τὴν Σκύλλαν

338, 2 εὐτρεπῆ Iacobsius ad Ach. Tat. p. 579. Vulgo εὐπρεπῆ. 10 γανύμεθα] Vulgo γαννύμεθα. 18 ἐπὶ μᾶλλον Boulezius p. 36. Vulgo ἔτι μᾶλλον. 19 ἀπ' ἄχρι] ἀπ' ἄκρας Petavius. 22 τρίστοιχοι] Vulgo τρίστιχοι. Correctum ex Odyss. μ, 91. αὐτοῖς Iacobsius ad Antholog. vol. XII. p. 32. Vulgo αὐτῆς.

ἰδὼν τὴν μὲν ἄνθρωπον θεάσασθαι, τοὺς κύνας δὲ οὐκ ἂν δυνηθῆναι. πῶς οὖν δὴ φυλαξόμεθα καὶ κρινοῦμεν φιλίας τε ἐτήτυμον πρόσωπον καὶ κακουργίας εὔνοιαν ὑποδυομένης; βούλεσθε, ἵνα μὴ σφόδρα ὦ φορτικὸς, σύμβολα αὖ πάλιν καὶ σημεῖα διδοὺς μῦθόν τινα ὑφαπλώσας τῷ λόγῳ καταλίπω διορᾶν ὑμῖν αὐτοῖς τὰ ἐμφαινόμενα;

Ὥσπερ γὰρ Πρόδικος λέγει, καθημένῳ τῷ Ἡρα- 280 a
κλεῖ ἐφ' ἡσυχίας, ὁπηνίκα ἐξῆλθε τῶν μειρακίων καὶ
διασκοπουμένῳ ποῖός τις τῶν ἀνθρώπων καὶ ποίᾳ χρη-
σάμενος ἀτραπῷ τὸν βίον ὡς ἄριστα διέλθοι, ἐφάνησαν
δύο γυναῖκες, ὧν τὴν μὲν ἀρετὴν ἐκεῖνος ὀνομάζει,
τὴν δὲ κακίαν. ἐπεὶ γοῦν εἰπάτην ἑκατέρα τὰ αὐτῆς
ἀγαθὰ καὶ ἔδοξε τῷ Ἡρακλεῖ τὴν ἀρετὴν ποιήσασθαι
ἡγεμόνα, λέγει αὐτὸν ἐκείνη παραλαβοῦσα, ἵν' ἔτι καὶ
μᾶλλον ἴδῃς, φησὶν, ὅτι ὀρθῶς δοκιμάζεις· ἄγει οὖν
ἐπί τινα τόπον ὑψηλόν τε καὶ ἀνεστηκότα ἐξ εὐρέος τε b
καὶ ἀναπεπταμένου πεδίου, οὗ δύο μὲν ἦσαν αἱ κορυ-
φαὶ, πόρρωθεν δὲ ἐδόκει τοῖς θεωμένοις εἰς μίαν τελευ-
τὴν ἀπολήγειν. ἀλλ' ἥ γε ἀρετὴ προσάγουσα τὸν Ἡρα-
κλέα πλησίον, ἔδειξέ τε τὰ ἄκρα πλεῖστον ἀπέχοντα ἀπ'
ἀλλήλων· καὶ αὕτη μὲν, φησὶν, ἐπὶ δεξιᾷ κορυφὴ κα-
λεῖται φιλίας ἱερὸς χῶρος, ἐμῆς ξυνοπαδοῦ τε καὶ
ἀδελφῆς, αὕτη δὲ ἡ ἐπὶ θατέρᾳ ὑποκρίσεως, κακίας
ξυννόμου δαίμονος. πρόσιθι οὖν ἀγχοῦ καὶ ἐπισκόπει
τὴν φύσιν ἑκατέρου τοῦ χωρίου, μή ποτε ἓν αὐτὸ
πόρρωθεν ὁρῶν ὑπολάβοις. καὶ ἅμα ἐκέλευσε τὴν φρό- c
νησιν συμπαροῦσαν ἐπιδεικνύναι τὰ ἕκαστα καὶ ἐξη-
γεῖσθαι.

Ἐδείκνυεν οὖν ἐκείνη τοὺς μὲν πρόποδας τοῖν λόφοιν σφόδρα τε ὁμοίους καὶ προσεοικότας ἀλλήλοιν, τοῖς αὐτοῖς μὲν ἄνθεσι βρύοντας, τοῖς αὐτοῖς δὲ φυτοῖς, εἰ μὴ ὅσον τὰ μὲν τὸν ἅπαντα ἔρρωτο χρόνον,

---

339, 24 ἐπὶ θατέρᾳ] „Malim ἐπὶ θάτερα." Stephanus.

τὰ δὲ εὐθὺς ἐβλάστανέ τε καὶ ἐμαραίνετο. ἔρρει δὲ
καὶ νᾶμα ἐξ ἑκατέρας τῆς ἄκρας ψυχροῦ τε καὶ διαυ-
γοῦς ὕδατος, ἀλλὰ τὰ μὲν δι' ὅλου τοῦ ῥεύθρου γλυ-
d κέα τε ἦν καὶ προσηνῆ, τὰ δὲ κάτωθεν μὲν γευομένῳ
γλυκύτερά τε ἐδόκει, προσιόντι δὲ ἐγγὺς τῆς πηγῆς πι-
κρά τε καὶ φαρμακώδη, σπασμὸν ἐμποιοῦντα καὶ ἴλιγ-
γον τοῖς πιεῖν ἐκ τῆς χρόας ἀπατηθεῖσι, τὰς κορυφάς
τε αὐτὰς οὐκέτι ὁμοίας, ἀλλὰ πάμπαν διαφερούσας.
ἐδείκνυέ τε τὴν ἐπὶ δεξιᾷ πρώτην ἄλσει τε σύσκιον δέν-
δρων ἀειθαλῶν κυπαρίττου καὶ δάφνης καὶ φυτῶν εὐ-
κάρπων μεστήν, λεπταὶ δὲ αὐτὰ περιέπνεον αὖραι, οἷαι
281 a τρέφειν τε καὶ αὔξειν, οὐχ οἷαι καταρρηγνύναι καὶ
διασπᾶν. πολὺ δὲ ἀθόρυβος ἡσυχία καὶ εὐφροσύνη
κατεῖχε τὸν τόπον, καί τινες ἐφαίνοντο ἄνθρωποι σφό-
δρα ὀλίγοι, προσιόντες τε καὶ ἀπιόντες μεθ' ἡδονῆς
τῷ αὐτῷ προσώπῳ.

Καθῆστο δὲ ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς παρθένος
εὐειδὴς μὲν οὔ, ὡραία δέ· ἀληθινοῦ καὶ ἀρχαίου γέ-
μουσα κάλλους, ὁποῖα τὰ ἀγάλματα τῆς παλαιᾶς τέ-
χνης, ἃ χρόνου δεῖται εἰς τὸ θαυμάσαι καὶ ὀφθαλμῶν
ἀκριβεστέρων. ἀμφίεστο δὲ λευκόν τινα κόσμον ἰκέον
b διαφανῶν καὶ λεπτῶν ἱματίων, ὥστε πολλαχῇ καὶ τοῦ
σώματος διαφαίνειν. καὶ τὴν ψυχὴν εἶχε τοῦ σώματος
φανερωτέραν. ἦν γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν βλέμμα ἁπλοῦν
καὶ γενναῖον, τὸ μειδίαμα δὲ ἑστηκὸς καὶ οὐ μετατρεπό-
μενον. εἰ δέ τις αὐτῇ προσέλθοι σεβασθείς τε καὶ
θαυμάσας, οὐ χρυσίον ἢ ἄργυρον προέτεινεν, ἀλλ' αὐ-
τὸν καλλίω καὶ μείζω, διπλασίονα πολλάκις ἢ τριπλα-
σίονα. ὁ γοῦν Ἡρακλῆς ἠγάσθη τε αὐτῆς καὶ προσ-
ηύξατο ἵλεων τυγχάνειν, καὶ ἐπήρετο τὴν φρόνησιν,
c τίνες δὲ αἱ πλησίον αὗται γυναῖκες; ὡς καλαί τε καὶ

340, 13 πολὺ] „Legendum puto πολλή, nisi forte πολὺ pro ἐπιπολὺ sumatur.“ Stephanus. 21 ἰκέον] εἰκαῖον Petavius. οἰκεῖον Hemsterhusius in Anecd. vol. I. p. 7. 28 μείζω] „Fort. ἔθηκε addendum.“ Iacobsius.

πρέπουσαι ὀπαδοὶ τῆς θεοῦ. αὕτη μὲν εἰπεῖν ἡ τὸ πολὺ φῶς κατέχουσα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδάμαντος καθημένη, Διὸς θυγάτηρ ἀλήθεια· ἡ δὲ ἐπικλίνουσα τὴν κεφαλὴν αὕτη καὶ ἐπαναπαυομένη καλεῖται μὲν εὔνοια, χρῆται δὲ ἡ θεὸς αὐτῇ πρὸς ἅπαντα διακόνῳ. τὸ δὲ παιδίον ἐκεῖνο τὸ σεμνότερον τῆς ἡλικίας, ὃ τὰ χρυσέα φέρει δεσμὰ ταῖν χεροῖν, ἔρως φιλίας ἐστὶν ὑπουργός. οὐκ ἔχει δὲ οὐδὲ πτερὰ οὐδὲ βέλη. οὔτε γὰρ πέτεσθαι βούλεται καὶ ἀναίμακτον αὐτοῦ τὸ ἔργον. ἀλλ' οἵους ἂν καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς καὶ οὕτως ἁρμόζοντας ἴδῃ, τούτους ξυγκολλᾷ d καὶ συνδεῖ, καὶ αὐτοῦ τὰ δεσμὰ ἄλυτα καὶ ἄρρηκτα παντελῶς καὶ μόνοις γάννυνται οἱ δεδεμένοι. ἀλλὰ δεῦρο, ἔφη, καὶ θέασαι τὴν ἑτέραν, εἰς ἣν ἐμπίπτουσιν οἱ πολλοί.

Καὶ δῆτα πρῶτα μὲν αὐτῷ τὰ περὶ τὴν εἴσοδον ὑπεδείκνυε, τοῖς προτέροις, ὥσπερ ἔφην, ἐξεικασμένα· ἔπειτα αὐτὸ τὸ πέρας, ὄρθιον καὶ ἀπότομον πάγον, κυανῇ νεφέλῃ τὰ ἄκρα κεκαλυμμένον· κρημνοὶ δὲ αὐτὸ καὶ φάραγγες περιεῖχον καὶ θῖνες ὀστῶν ἀνθρωπίνων 282 a σεσωρευμένοι, μεστὰ δὲ ἅπαντα δακετῶν θανασίμων καὶ ἰοβόλων. ἔπειτα αὐτὴν τὴν ὑπόκρισιν προσποιουμένην καὶ ἀφομοιοῦσαν ἑαυτὴν τῇ φιλίᾳ· ἀλλ' ὅμως ἀντὶ μὲν ἀληθινοῦ κάλλους τὸ πρόσωπον ὑπεγέγραπτο, ἀντὶ δὲ γαληνοῦ μειδιάματος ὕπουλον ἐσεσήρει· ἵνα δὲ φαίνοιτο ἐρασμία, ἐρᾶν αὐτὴ προσεποιεῖτο τῶν εἰσιόντων. οὐδενὸς δὲ αὐτομάτου προσερχομένου πόρρωθεν ἐκτρέχουσα ὑπέκυπτε καὶ ἀπήντα καὶ λιπαροῦσα ἀνῆγε. παρῆν δὲ αὐτῇ καὶ γυναικῶν ὅμιλος οὐδὲ ταῖς προτέ- b ραις ὅμοιαι, ἀπάτη καὶ ἐπιβουλὴ καὶ δόλος ἀγεννής· ἀντὶ δὲ ἀληθείας ἐπιορκία παρῆν, ἰταμὴ καὶ θρασεῖα καὶ ἄσπονδος, μάλιστα δὲ ἁπασῶν συμπράττουσα ἐκείνῃ καὶ συνεργοῦσα. ἰδὼν δὲ Ἡρακλῆς γυναῖκά τινα κατὰ

341, 1 αὕτη] αὐτῇ Iacobsius. 9 οἵους] οὓς Iacobsius apud Goellerum p. 265. ὅσους Roulezius p. 66. 12 καὶ μόνοις] „Fort. οἷς καὶ μόνοις.“ Iacobsius. γάννυνται] Vulgo γάννυσται. 19 μεστὰ Iacobsius ad Antholog. vol. XII. p. 296.

τὰς εἰσόδους οἷον χωλῶσαν ἤρετο τὴν φρόνησιν ἥτις εἴη. κολακεία, ἔφη, πρόδρομος ὑποκρίσεως. δαίμων αὕτη, ὡς ὁρᾷς, ἐνεδρεύουσα τοὺς εἰσιόντας, προσπλέκεται καὶ θαυμαστὰ δρᾷ γοητεύουσα, πείθουσα θαρ- c σεῖν τε καὶ ἀνιέναι. τίς δὲ ἡ σκυθρωπὴ ἐκείνη καὶ σύννους, ἡ τοὺς ὀλίγους κατάγουσα κοπτομένους τε καὶ ἀνοιμώζοντας; μετάνοια, ἔφη, βραδεῖα καὶ οὐ σφόδρα εὔκαιρος δαίμων. ὅμως δέ τινας οὐκ ἐᾷ πάμπαν ὑπὸ τῶν ἑρπετῶν ἀπομυζηθῆναι, ἀλλ' ἀνίστησιν ἔτι πνέοντας καὶ οἴκαδε ἀποσώζει.

342, 8 ὅμως Stephanus. Vulgo ὅπως. 9 ἀπομυζηθῆναι] Vide Hemsterhus. ad Lucian. vol. I. p. 114.

XXIII.

ΣΟΦΙΣΤΗΣ. d

Ἆρα οἴεσθέ με, ὦ ἄνδρες, ἐπιδεῶς ἔχοντα ἔτι κρότου τε καὶ ἐκβομβήσεων, ὧν δαψιλῶς μοι εἰώθατε χορηγεῖν ἑκάστοτε, ὅταν λέγω, ἐγεῖραί τε αὖ καὶ τήμερον ἀγεῖραι ἀναβῆναι ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ ἑτοίμως δέχεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τοὺς θορύβους, οὓς ἂν διδῶτε ἐπὶ τοῖς ῥήμασιν; ἐμοὶ δὲ ἡδὺ μὲν δοκεῖ εἶναι καὶ πολλοῦ ἄξιον 283 a ἄκουσμα ἔπαινος ἄδολος καὶ ἀληθινὸς, ὁποῖος ὁ παρ' ὑμῶν ἀπαντᾷ μοι ἀεὶ, αὐτοκέλευστος καὶ ἄνευ παραγγελίας, οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκα φανείην ἂν πράγματα παρασχὼν ὑμῖν καὶ διοχλήσας. ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἴσειμι, ὅταν εἰσίω, ὅπως ἄν τι νουθετήσαιμι ἢ διδάξαιμι ἢ προσαξοίμην ὑμῖν εἰς εὔνοιαν πλείω τὸν ἀρχηγέτην, ἢ καὶ εὐθύνας ὑπόσχοιμι οὐδὲν δεομένοις· ὑμεῖς δὲ ὑπὸ δεξιότητος καὶ φιλανθρωπίας θέατρά μοι ποιεῖτε τὰς ἐκκλησίας. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ τήμερον ἐγὼ b μὲν ξυνήγαγον ὑμᾶς ὡς δικαστάς μοι καθεδουμένους ὑπὲρ ὧν αἰτίαν ἔχω παρανομεῖν, ὑμεῖς δὲ τὸ εἰωθὸς ἀποδφήτε καὶ βοήσεσθε ἀναπηδῶντες, ἐπιλαθόμενοι ὅτι ψήφου κύριοι ἥκετε καὶ οὐ πανήγυρις τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ δικαστήριον ἐμμελέστερον καὶ σοφώτερον τοῦ εἰς ἕνα καὶ χιλίους, οἷς ἐπιτέτραπται ἐκ τῆς ψήφου ἐξενεγκεῖν ὅ τι χρὴ παθεῖν τὸν ἁλόντα ἢ ἀποτῖσαι.

Καὶ πρῶτον δὲ ἐκεῖνο μὴ θορυβεῖσθε, ὅτι οὔτε c φεύγων ἐγὼ οὔτε διώκων οὔτε προσκεκλημένος ὑπό του

343, 11 εἴσειμι Petavius. Vulgo ἴσημι. 24 ἐκεῖνο] πρὸς ἐκεῖνο Stephanus.

οὔτε ἕτερόν τινα πρὸς ὑμᾶς εἰσάγων, ὑμᾶς τε δικαστὰς ποιοῦμαι καὶ αὐτὸς φημι ἀγωνιεῖσθαι. τὸ γὰρ δὴ λίαν ἄτοπον τοῦτο καὶ θαυμαστὸν οὐ παρ' ἐμὲ ὄψεσθε συμβαῖνον, ἀλλὰ παρὰ τοὺς ἐμοὺς κατηγόρους, οἳ οὕτως ἄρα δεινοί εἰσιν ὥστε οἵτινες μέν εἰσιν οὐδὲ ἐγὼ οἶδα. τοξεύουσι δὲ ἀφανῶς, ὥσπερ οἱ Πλαταιεῖς ποτε Πελο-
d ποννησίους, ἀποδιδράσκοντες ἐν νυκτὶ τὴν πολιορκίαν, ἔβαλλον ἀπὸ τοῦ σκότους διώκοντας μετὰ λαμπάδων. καὶ δὴ τὰ μὲν βέλη περικέχυταί μοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀθρόα καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ οὐδὲ ἐκ μιᾶς ἰοδόκης, τοὺς δὲ βάλλοντας οὔτε γινώσκω οὔτ' ἂν βουλοίμην, ἀλλὰ ἀγαπῶ ὅτι πολέμιοι ὄντες οὕτω φαῦλοί εἰσι καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἥψατο τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέ-
284a γραψέ τι τοῦ σώματος οὐδὲ ἤλεγξέ τι τῶν φραγμάτων, ἀλλ' ὅσῳπερ ἂν πλείω καὶ ἐντονώτερά μοι ἐπιτοξάζωνται, τοσῷδε ἐκφαίνουσι μᾶλλον τῶν ὅπλων τὸ στεγανόν τε καὶ ἄρρηκτον, ἃ Ἥφαιστος μὲν οὐκ ἐχαλκεύσατό μοι ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, θεοὶ δὲ οἱ φιλοσοφίας δοτῆρες καὶ προστάται, οἳ ὅντινα ἂν περιφράξωνται, ἀκριβῶς ἄτρωτον ποιοῦσι μᾶλλον ἢ τὸν Καινέα, καὶ οὐδὲν ἀνύτουσιν οἱ μιξάνθρωποι ἢ μιξόθηρες ἀλιζόμενοι καὶ παίοντες δρυσὶ καὶ ἐλάταις, ἀλλὰ ἀκέραιος διαμένει καὶ ἀκλινής.
b καὶ προσήκει αὐτῷ μεῖζον φρονεῖν φέροντι ῥᾳδίως ἀγνωμοσύνας ἀνθρώπων ἢ ἐφρόνει ἐκεῖνος ὁ ἐξαμύνας φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν λίθον τὸν ἑπτατάλαντον. ἐπεὶ οὖν οἱ μὲν βάλλοντες εἰς τοὐμφανὲς προελθεῖν οὐκ ἐθέλουσι καὶ στῆναι ἐν μέσῳ παρ' ὑμῖν οὑτωσὶ καὶ ἐν περιόπτῳ, ἀλλ' ἐν γωνίαις που καταδεδύκασιν ἢ χηραμοῖς, τοὺς δὲ ὀϊστοὺς ὁρῶ πίπτοντας οὐκ οἶδα ὅθεν καὶ ἐν ποσὶ κυλινδομένους, φέρε ἐξαριθμήσωμαί τε αὐ-
c τοὺς ἀνελόμενος ἐκ τῆς γῆς καὶ πειραθῶ διακλάσαι,

344, 24 ἐξαμύνας] In hoc verbo latere videtur nomen proprium aliquod, velut Ἐξαμύας, de quo nomine ad Georgium Syncellum dixi vol. I. p. 402. 451. Quibus nunc adde grammaticum in Anecdotis Boissonadii vol. I. p. 144. ubi vitiose scriptum Ἐξαμύλου.

ἦν δύνωμαι, καὶ ἐπιδεῖξαι τῶν ὄγκων τὴν μαλακότητα καὶ διαθρῆσαι εἰ δή τινες εἶεν φαρμάκῳ ἀληλιμμένοι. ἴσως δ' ἂν καὶ πυκνὰ ἐπαφώμενοι καὶ μεταστρέφοντες εὕροιμεν ἀγχοῦ τῶν γλυφίδων καὶ τοὔνομα τοῦ βάλλοντος ἐγκεχαραγμένον· ὅθενπερ καὶ Φιλίππῳ ἐφωράθη τῷ Μακεδόνι πολιορκοῦντι Μεθώνην ὁ βαλὼν ἐκ τοῦ τείχους τοξότης. Ἀστὴρ ὄνομα ἦν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐγκέκαυτο ἐν τῷ βέλει. εἶεν. ἀλλ' ἀνάγειν χρὴ ἐκ τῆς εἰκόνος καὶ ἅπτεσθαι ἀληθινῶς τοῦ ἀγῶνος. d

Δοκεῖ οὖν μοι χρήσασθαι προοιμίῳ, ὥσπερ οἱ ῥήτορες ποιοῦσι καθιστάμενοι τὸν λόγον. καὶ δὴ ἐχέτω ὡδέ μοι τὸ προοίμιον, ὅτι μηδὲν καινὸν οὗτοι νῦν οἱ ἐμοὶ κατήγοροι διαπράττονται, ἀλλ' ὅπερ πάλαι εἴωθε καὶ ἐν τῇ φύσει ἐστὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ, ἐξ οὗ φιλοσοφία παρὰ θεῶν ἐν γῇ ἐφάνη, τοῦτο αὖθις καὶ νῦν ὥσπερ νόσημα περιτρεπόμενον ἀνακυκλεῖται. ποιεῖται μὲν γάρ που καὶ τἄλλα ἀγαθὰ τοὺς κεκτημένους ἐπιφθόνους 285 a τε καὶ ἐπιβούλους καὶ βαρεῖς τοῖς τῶν αὐτῶν οὐ μετέχουσι, κἂν μηδ' ὁτιοῦν ἀδικῶνται· καὶ τῷ πένητι οὐχ ἡδὺ ὁρᾶν τὸν πλούτῳ σεμνυνόμενον καὶ τῷ ἀφίππῳ τὸν ἱππικὸν καὶ τῷ ἀσθενεῖ τὸν ῥωμαλέον· σοφία δὲ ὅσῳ μεῖζον καὶ τελεώτερον ἀγαθὸν, τοσούτῳ πλείους ἐγείρει τε καὶ ἀνίστησι πρὸς τὸν ἔχοντα ἢ δοκοῦντα. καὶ τοῦτο ἄνωθεν ἀρξάμενον ἐκ Πυθαγόρου, ὥσπερ κλῆρός τις ἀναγκαῖος διαδόσιμος, συμπαρέμεινε τοῖς ἀπ' ἐκείνου ἐκγόνοις. αὐτός τε γὰρ ὁ Μνησάρχου τοσόνδε ἄρα ἀπέλαυσε τῆς πολυυμνήτου σοφίας ὥστε μετανάστης b ἀεὶ διεβίω, διὰ τοὺς βασκαίνοντας καὶ κολούοντας, ἐκ Σάμου μὲν εἰς Κρότωνα διὰ Πολυκράτην, ἐκ Κρότωνος δὲ εἰς Λοκροὺς διὰ Γύλωνα· Λοκρῶν δὲ οὐχ εἷς ἤδη, ἀλλὰ πάντες Λοκροὶ οὐχ ὑπέμειναν Πυθαγόρου τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ μετεστήσαντο εἰς Τάραντα καὶ παρέπεμψαν· Ταραντῖνοι δὲ αὖθις, ὥσπερ φορτίον, εἰς

345, 14 ἐστὶ τῇ Roulexius p. 78. Vulgo ἐστὶ καὶ τῇ.
26 ἐκγόνοις] Vulgo ἐγγόνοις. 30 Γύλωνα] Κύλωνα Menagius ad Diogenem Laert. II, 46.

Μεταπόντου· οὗ δὴ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν τῷ τεμένει τῶν Μουσῶν, τετταράκοντα, ὥς φασιν, ἡμέρας φεισάμενος c *σίτου. τὰ δ' ἀμφὶ Σωκράτους τί ἂν θρυλοῖτο; ἐμπέπλησται γὰρ τὰ ὦτα τοῦ Μελήτου καὶ Ἀνύτου καὶ Λύκωνος. Πλάτωνος δὲ οὐ μέχρι νῦν καταβοῶσιν ὡς τρὶς πλεύσαντος εἰς Σικελίαν ἐπὶ χρήμασι καὶ τραπέζῃ; Κηφισιδώρους δὲ καὶ Εὐβουλίδας καὶ Τιμαίους, Δικαιάρχους καὶ στρατὸν ὅλον τῶν ἐπιθεμένων Ἀριστοτέλει τῷ Σταγειρίτῃ πότ' ἂν καταλέξαιμι εὐπετῶς, ὧν καὶ λόγοι ἐξικνοῦνται εἰς τόνδε τὸν χρόνον, διατηροῦντες τὴν ἀπέχθειαν καὶ φιλονεικίαν;*

Τί ἂν οὖν ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἀγανακτοίην, εἰ πάντα d *τὸν βίον σπουδάσας ὅπως ἂν τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις εἰς ἐμὴν δύναμιν συνεποίμην, ἔπειτα ἀπέλαυσα τῶν ὁμοίων τοῖς ἡγεμόσι καὶ προσέπταισα τοῖς αὐτοῖς ἕρμασι τὰ αὐτὰ ἴχνη μεταδιώκων, ἠρέθισά τε ἐπ' ἐμαυτὸν καὶ ἐπεσπασάμην οἷον ἑσμόν τινα κηφήνων κεκεντρωμένων, οὔτι μάλα ἑκὼν οὐδὲ προαιρούμενος, ἀλλ' ὅτι φύσει τὸ πρᾶγμα τοιόνδε ἐστίν, ὃ λιπαρῶ τε καὶ ἀγαπῶ, καὶ ἧττον ἂν μεθείμην ἢ τὴν ψυχήν; οὐ γὰρ εἰ ἐμπορίας* 286 a *μετεποιούμην, ἵλεων ἀεὶ τὴν θάλατταν λογίζεσθαι ἐχρῆν, καὶ τὰ πνεύματα ἐξ οὐρίας, καὶ τὸ χρυσίον ἀεὶ προσαυξόμενον ἐκ τοῦ φορτίου, ἀλλὰ καὶ χειμῶνας καὶ προβόλους καὶ ἐκβολήν· ἔστι δὲ ὅτε καὶ πειρατικὴν ὁμιλίαν, χειμῶνα ἕτερον τοῦτον τοῦ κλύδωνος χαλεπώτερον. ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο χρεὼν λαμβάνειν σημεῖον τοῦ κατὰ πόδας ἐκείνων βαδίζειν καὶ μὴ πόρρω ἀποπλανᾶσθαι, ὅτι καὶ αἱ διαβολαὶ καὶ αἱ λοιδορίαι, ἃς οἱ νῦν με* b *διαβάλλουσιν, οὐκ ἄλλαι εἰσὶν ἢ ἃς τοὺς κλεινοὺς ἐκείνους καὶ θεσπεσίους οἱ πάλαι Τελχῖνες. ὁ γὰρ σοφιστὴς καὶ ἀλαζὼν καὶ ὁ καινοτόμος πρῶτον μὲν Σωκράτους ὀνείδη ἦν, ἔπειτα Πλάτωνος ἐφεξῆς, εἶθ' ὕστερον Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου.*

346, 3 *θρυλοῖτο*] Vulgo *θρυλλοῖτο*. 4 *Μελήτου*] Vulgo *Μελίτου*. 7 *Δικαιάρχους*] *καὶ Δικαιάρχους* Roulezius p. 79. *Δημοχάρεις* Luzacius in Lect. Att. p. 123. 15 *ἕρμασι*] Platonem de Rep. VIII. p. 553 b. comparat Iacobsius.

Καὶ δὴ ἐντεῦθέν μοι τῆς ἀπολογίας ἀρκτέον, εἰ τοὔνομα τοῦτο ὁ σοφιστὴς ἔτυμον μέν ἐστι καὶ προσέχεταί μοι ἐκ τῶν πραγμάτων, ἢ ἀποσείεται αὐτὸ ἡ ἀλήθεια, κἂν πάνυ ἐπιρρίπτηται. ὅτι μὲν δὴ πάλαι σεμνόν τε ἦν καὶ ἐπ' ἀξιώσει καὶ ὅτι Σόλωνα σοφιστὴν ὠνόμαζον οἱ τότε ἄνθρωποι καὶ Πυθαγόραν, ἀπειρο- c
κάλου ἂν εἴη κωμῳδοποιῶν ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν καὶ ξυγγραφέων. καὶ οὗτοι δήπου οὐ ταύτῃ ἄν με τῇ ὁρμῇ οὕτω καλοῖεν· οὐ γὰρ τιμᾶν με ἐθέλουσιν, ἀλλὰ λοιδορεῖσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ὀνόματος ὥσπερ νομίσματος μετέπεσεν ἡ δύναμις κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους, ἐξ οὗ Πρωταγόρας τε αὐτοῦ ἠμφισβήτει καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, οἳ ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ὠνίων χρημάτων ἐκήρυττον τὴν σοφίαν καὶ ἐπράττοντο πολὺ ἀργύριον τοὺς προσφοιτῶντας, ἐκεῖσε ἂν δήπου ἕλκοιεν d
τοὔνομα καὶ οἱ νῦν ἐμὲ ἐπισκώπτοντες.

Σκοπεῖτε οὖν ὡς δικαίαν ποιήσομαι τὴν ἐξέτασιν. εἰσί που ὑμῖν κείμενοι νόμοι, μᾶλλον δὲ ἴσως καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, καθ' οὓς ἅπαντα ἐπιεικῶς ὑμῖν ἀναγκαῖον καὶ πράττειν καὶ ὀνομάζειν, καὶ εἰ περί του ἀμφισβητοίητε, ἰόντες ἐπὶ τοὺς νόμους διακρίνεσθε οὐ χαλεπῶς ἐκ τῶν γραμμάτων. καὶ τοῖς φιλοσόφοις τοίνυν οἱ 287 a
νόμοι εἰσὶ γεγραμμένοι, ἐξηγούμενοι καὶ διδάσκοντες ὑπὲρ ὅτου ἂν αὐτοὶ πυνθανώμεθα. καὶ ἄλλῳ δὴ φιλοσόφῳ ἄλλοι νόμοι εἰσίν, ὁπόσους συνέγραψεν ὁ ἀρχηγέτης τῶν λόγων, οὓς διώκει τε καὶ προὐστήσατο. τῷ μὲν γὰρ τὰ Πλάτωνος αἱρουμένῳ, ὁπόσους Πλάτων, τῷ δὲ τὴν ποικίλην ἀγαπῶντι, ὁπόσους Ζήνων ὁ Κιτιεύς, ὅτῳ δὲ μέλει ὁ κῆπος, ὁπόσους Ἐπίκουρος ὁ Νεοκλέους, καθάπερ Σόλωνος μὲν τῷ Ἀθηναίῳ, Λυκούργου δὲ τῷ Σπαρτιάτῃ. ξυμβαίνει οὖν τὸν αὐτὸν b
ἄνδρα πολλάκις τοῖς μὲν τῆς πόλεως νόμοις ἀθῷον εἶναι, τοῖς δὲ Πλάτωνος ἁλίσκεσθαι ἢ τοῖς Ζήνωνος.

347, 27 ὁπόσους Πλάτων Harduinus. Vulgo ὁπόσα Πλάτων. 28 Κιτιεὺς] Vulgo Κιττιεύς. 30 Σόλωνος — Λυκούργου Petavius. Vulgo Σόλων — Λυκούργῳ.

Τοιοῦτον τοίνυν ἐστὶ καὶ ὃ νῦν ἐμοὶ ἐπικαλοῦσι.
τὸν γὰρ σοφιστὴν καὶ ὁποῖόν τι παρανόμημα ὁ σοφι-
στὴς οἱ μὲν ἡμέτεροι νόμοι οὔτε λέγουσιν οὔτε διώκου-
σιν, ἀλλὰ καὶ ἔντιμον ὑπολαμβάνουσιν ἔστιν ᾗ καὶ οὐ
πάντῃ ἀχρεῖον τῇ πολιτείᾳ. ἡ δὲ Ἀκαδημία καὶ τὸ
c Λύκειον ἀποκλείει καὶ οὔ φασι τοῖς ἀνακτόροις προσ-
ήκειν τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὃς τοῦτο τὸ ὄνομα ἀγαπᾷ
καὶ ἐξεργάζεται. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὑμῖν τήμερον,
ἐπειδὴ ξυνήκετε ἐμὴν χάριν, οὐ τοῦ Σόλωνος ἢ Δρά-
κοντος ἢ Κλεισθένους ἢ Λυκούργου, ἀλλὰ τοὺς ἐντεῦ-
θεν νόμους ἐξεταστέον καὶ τὰ σύμβολα ἐκεῖνα βασανι-
στέον καὶ τὰ γνωρίσματα ἃ διδόασι τοῦ πράγματος
οὗτοι οἱ νόμοι· καὶ εἰ μὲν δὴ τούτοις φανείην ἔνοχος
καὶ ὑπεύθυνος, κατέχειν καὶ ἐνδιδόναι τοῖς κατηγόροις
d χρήσασθαι τῇ ἄγρᾳ ὅ τι ἂν βούλωνται· εἰ δὲ ἄλλῃ πῃ
ἀποφέροι τὰ ἴχνη ἐκεῖνα καὶ τὰ σημεῖα, ἀθῷόν με ἐᾶν
τοῦ ὀνόματος.

Ἔστι τοίνυν Πλάτωνι τῷ θεσπεσίῳ κύρβις ἀνά-
πλεως τούτων τῶν νόμων καὶ τεκμήρια ἐξευρημένα πολλὰ
ἐφεξῆς καὶ οὐ δύσφραστα, ὧν χρὴ ἐχομένους ἰχνηλα-
τεῖν τοὺς μαστεύοντας τὸν σοφιστήν. ταῦτα οὖν, ὡς
ἔοικεν, εἰς μέσον ἡμῖν θετέον, καὶ ἐξεταστέον πότερον
288 a ἅπαντά μοι οἰκεῖα καὶ τὰ πλείω, ἢ τὰ ἐλάττω. ἀνά-
σχεσθε οὖν μου πρὸς Χαρίτων ἀτρέμας ἐξαριθμουμέ-
νου ὁποσάκις οὗτος ὁ νομοθέτης οἷον κυνηγέτης κύκλῳ
θηρίον περιδραμὼν αἱρεῖ τὸν ἄνδρα καὶ σαγηνεύει.
δείκνυσι δὴ πρῶτον μὲν θηρευτὴν ἔμμισθον νέων πλου-
σίων· δεύτερον δὲ ἔμπορον περὶ τὰ μαθήματα τῆς
ψυχῆς, τρίτον δὲ αὖ κάπηλον τῶν αὐτῶν τούτων, τέ-
ταρτον δὲ αὐτουργόν τε καὶ αὐτοπώλην, πέμπτον δὲ
ἀγωνιστὴν περὶ λόγους τὴν ἐριστικὴν ἔχοντα τέχνην·
b καὶ ὃν δὴ τελευταῖον κολοφῶνα ἐπέθηκε τῷ λόγῳ καὶ
συνεδήσατο, δοξαστικόν τινα περὶ τὸ μὴ ὂν καὶ μιμητὴν
διὰ φαντασμάτων καὶ τεχνίτην τῶν εἰδώλων τῆς ἀλη-

348, 28 ἔμπορον περὶ τὰ μαθήματα ex Platonis Sophista p. 231 d. Petavius. Vulgo ἔμπειρον περὶ τὰ παθήματα.

θείας καὶ θαυματοποιὸν ἐν λόγοις. τοῦτον γὰρ δὴ
ἅπαντα τὸν ὁρμαθὸν τῶν λόγων τε καὶ τῶν ὀνομάτων τῷ
σοφιστῇ περιίστησι τῷ γενναίῳ, εἴ πως αὐτοῦ τὸ πολυειδὲς
καὶ πολύπλοκον ἐνδείξαιτο καὶ παραστήσειε κατὰ δύναμιν.
εἶεν. χωρὶς δὴ ἕκαστον τούτων προχειριζόμενοι ἀπὸ τοῦ
πρώτου, σκοπῶμεν ὅστις ἄν μοι αὐτῷ προσαρμόσαι, καὶ ὅ
τι ἂν εὕροιτε ὥσπερ ἴχνος τηλαυγὲς τῆς ἐμῆς πορείας. c

Ὅτι μὲν δὴ οὐδένα πω ἐγὼ πλούσιον νέον ἐθή-
ρευσά τε καὶ μισθὸν ἐπραξάμην τῆς ὁμιλίας ἴστε που
ἅπαντές. ἴστε γὰρ ἅπαντες τοὺς ὁμιλητὰς τοὺς ἐμοὺς,
ὅτι μήτε νέοι οὕτως εἰσὶν ὥστε εὐκόλως ἐξαπατᾶσθαι
μήτε οὕτως ἄγαν πολύσαρκοι ὥστε καὶ μισθὸν προσφέ-
ρειν τοῦ φενακίζεσθαι. καὶ οὔ τί που θρύπτομαι ἐπὶ
τῷ πράγματι, οὐδ' αὖ σεμνὸν ἡγοῦμαι καὶ ὑπέρογκον
τὸ μὴ μισθωτός ποτε γενέσθαι. εἰ γὰρ δὴ ἐδεόμην ἐγὼ d
χρημάτων καὶ τῆς πρὸς τὰ ἀναγκαῖα ἐπικουρίας, μι-
σθὸν μὲν οὐκ ἂν ὡμολόγησα οὐδὲ ἐγραψάμην, οὐκ
ἀπώκνησα δ' ἂν, εὖ ἴστε, Κρίτωνα ποιήσασθαι τῶν
ἐμῶν ἐπιτηδείων καὶ ταμιεῖον, οἷον Κρίτων ηὐτρέπιζε
τῷ Σωφρονίσκου, γεμίζων ὄστρακον κοῖλον τῆς ἐφημέ-
ρου δαπάνης. ἀλλ' οὔτε δέομαι, ἀλλ' ἐξαρκεῖ μοι τὰ
ὄντα, ὅ τε μισθὸς ἱκανός μοι ἐστὶν ὃν φέρουσιν ἐμοὶ
ξυνόντες, κοσμιότητα καὶ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην καὶ τὸ 289 a
μέτρια φρονεῖν καὶ τὸ μὴ σκαιοὺς εἶναι μηδὲ πλησμίους
μηδὲ ἠλιθίους, μηδὲ ἀχάριτας, μηδὲ ἄνω καὶ κάτω
θρυλεῖν καὶ σεμνύνεσθαι ἑνὶ βιβλίῳ, ὃ διασπαράττον-
τες ἐν ζόφῳ πλείω κατέτριψαν χρόνον ἢ οἱ Ἕλληνες
πορθοῦντες τὴν Τροίαν. καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἕπεταί μοι
ὥσπερ ἀκόλουθος οὐδὲ συμπαραθεῖ τοῦ τρίβωνος ἐξημ-
μένος, οἷα τοῖς σοφισταῖς ἔθος πολλὰ ἀπολαύειν τῆς
τέχνης. καὶ οὕτως ἄρα πόρρω εἰμὶ τοῦ κερδαίνειν τι
ἀπὸ τῆς ἀγέλης ὥστε τοῦτό γε οὐδ' ὅσοι με σοφιστὴν b
ὀνομάζουσι τολμῶσι προσλοιδορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὔμ-
παλίν φασι ζημιούμενον καὶ σιτοδοτοῦντα καὶ ἀριθμοῦντα

349, 22 ὅ τε Stephanus. Vulgo οὔτε. 26 θρυλεῖν] Vulgo θρυλλεῖν.

ἀργύριαν οὕτω προσάγεσθαι καὶ συνέχειν τὸ ποιμνίον. καὶ εἴην ἄν, ὡς ἔοικεν, ἐγὼ κατὰ τούτους ἕτερον τρόπον ἔμμισθος θηρευτής, οὐκ ἐπειδὴ λαμβάνω μισθόν, ἀλλ' ὅτι προσδαπανῶμαι.

Ἐγὼ οὖν καὶ περὶ ταύτης τῆς βλασφημίας ἢ εὐφημίας, ὦ ἄνδρες, ὧδε ἔχω γνώμης. τὸ μὲν ἐπαρκεῖν
e ἁπλῶς καὶ ἀναλίσκειν τοῖς ὁμιληταῖς δεομένοις πολύ μοι φαίνεται ἐλευθεριώτερόν τε καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἢ στρεβλοῦν τε αὐτοὺς καὶ κατατείνειν καὶ ἄγχειν ἀναγκάζοντα ἀποτιννύναι μὴ οἵους τε ὄντας. ἀτὰρ οὔτ' ἐκεῖνο καθ' αὑτὸ ἀξιέπαινον οὔτε τόδε, ἀλλὰ τόδε μὲν οὐδεπώποτε ἀρετῆς σημεῖον, ἀλλὰ φιλοκερδοῦς καὶ ἐρασιχρημάτου ψυχῆς καὶ ἀτεχνῶς σοφιστικῆς καὶ ἐμμίσθου, εἴθ' ὑπὲρ τῶν Δημοσθένους δικῶν εἴθ' ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους δραμάτων εἴθ' ὑπὲρ τῶν πάντων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων ὑπέχειν τὴν χεῖρα ἔξω τῆς χρείας καὶ
d χαλεπώτερον εἶναι τῶν δημοσίων πρακτόρων. ἐπεὶ καὶ Πρόδικος καὶ Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης ὁ μὲν ὀρθοέπειάν τε καὶ ὀρθορρημοσύνην μισθοῦ ἐκδιδάσκων τοὺς νέους, ὁ δὲ τὰ Σιμωνίδου τε καὶ ἄλλων ποιήματα ἐξηγούμενος, σοφισταὶ ὅμως καὶ ἤστην καὶ ἐλεγέσθην. τὸ γὰρ ἐφ' οἵῳ δὴ σχήματι παιδείας ἀργυρολογεῖν παρὰ τῶν νέων τε καὶ πλουσίων, τοῦτο εἶναί φησι σοφιστὴν ὁ πρωτοστάτης τοῦ καταλόγου τῶν λόγων οὓς Πλάτων
290 a ἐπ' αὐτῶν διεστήσατο. τούτου οὐδὲ Ἴκκον τὸν γυμναστὴν τὸν Ταραντῖνον οὐδὲ Ἡρόδικον τὸν Σηλυμβριανὸν παιδοτρίβην ἀφίησι τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ παραπετάσματα μέν φησι ποιεῖσθαι τὼ ἄνδρε ἐκείνω τὰς τέχνας, τῇ δὲ ἀληθείᾳ σοφιστὰς ἱκανῶς εἶναι, ὅτι ἐχρηματίζοντο ἀπὸ τῶν νέων. καὶ ἴσως οὐκ ἂν μεθεῖτο οὐδὲ ὀκνήσειεν οὐδὲ τὸν Ἀριστοτέλους προσποιούμενον εἶναι προφήτην, εἰ μισθὸν πράττοιτο τῆς προφητείας, ἀλλὰ καθέξει τε καὶ ἀμφισβητήσει ὡς ὑπευθύνου. καὶ γὰρ εἰ σεμνὸν τὸ σχῆμα

350, 25 τούτου οὐδὲ Iacobsius in append. ad Pors. Advers. p. 290. Vulgo τοῦ τοιοῦδε. 27 Σηλυμβριανὸν Wesselingius ad Diodori S. XIII, 66. Vulgo Συλημβριανὸν.

ἀληθινὴ ἡ σοφία, ἀλλ᾽ οὐ χρή γε αὐτὴν καταβάλλειν b
καὶ ἀργυρίου δεικνύναι ἄξιον. ἀλλ᾽ ὅπερ λέγω, τὸ μὲν ἐφ᾽ ὅτῳ δὴ μαθήματι, εἴτε σπουδαιοτέρῳ εἴτε φαυλοτέρῳ, μισθοφορεῖν παρὰ τῶν νέων σοφιστικὸν νομιοῦμεν, εἰ τῷ λόγῳ ξυνεποίμεθα· ὁ δὲ χεῖρα ὀρέγων καὶ ἐπανορθῶν τὴν ἔνδειαν τῶν δεομένων, εἰ μὲν τὴν ψυχὴν βελτίω κατασκευάζων καὶ τῷ σώματι ἐπικουροίη, οὗτος ἂν ὁ τέλειος νομίζοιτο καὶ ὁλόκληρος σωτήρ τε καὶ εὐεργέτης· εἰ δὲ τῆς σαρκὸς ἐπιμελοῖτο, ἐπιβουλεύοι δὲ τῇ διανοίᾳ, σοφιστὴς μὲν ἂν εἴη καὶ ἀλαζών, μετριώ- c
τερος δὲ τοῦ ἀμφότερα λαβομένου.

Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ τοὐμὸν ὅπως ἔχει καὶ ἀναθεάσασθαι. καὶ δὴ συγχωρήσωμεν αὐτοῖς τὴν πρώτην, ὡς ἄρα ἐγὼ πολλῶν ἀργυρίων τοὺς ὁμιλητὰς μεμίσθωμαι καὶ ἐώνημαι, καὶ εἰσὶν οἱ μὲν πολλοὶ ἄρα μναιαῖοι, οἱ δὲ διμναιαῖοι, οἱ δὲ δὴ ἄχρι ταλάντου. τί οὖν; ἀνάγκη μοι παρὰ φύσιν σμικρόν τι καὶ ἀπαυθαδίσασθαι· ἔστιν ὅντινα ἴστε μετὰ τὴν ἐμὴν συνουσίαν — λέγω δὲ οὐκ εἴ τις χρόνον τινὰ εἰσέφρησεν εἰς τὸ διδασκαλεῖον ἡμιμανὴς καὶ ἐκάθητο χασμώμενος ἐπὶ τοῦ d
ξύλου, ὃν οὐχ οἷόν τε ἦν ἐξελαύνειν κύνα λυττῶντα καὶ ῥόπαλον ἐπηρμένον· οὗτος γὰρ οὐκ ἐμοὶ ξυγγέγονε καὶ συνωμίλησεν, ἀλλὰ τῷ βάθρῳ τῷ ἐμῷ καὶ τῷ δωματίῳ· οὓς δὲ ἐγὼ ἐγκρίνω τε καὶ περὶ πλείστου ποιοῦμαι — ἔστιν ὅντινα μετὰ τὴν ἐμὴν συνουσίαν διαφθαρέντα καὶ χείρω ἐξ ἀμείνονος γεγενημένον; καὶ πρόσθεν μὲν ἐπιεικῆ καὶ πρᾷον δοκοῦντα, νῦν δὲ τύφου με- 291 a
στὸν καὶ ἀποπληξίας; καὶ πάλαι μὲν τοὺς πολλοὺς αὐτὸν ἀποδεχομένους, νῦν δὲ δυσχεραίνοντάς τε καὶ ναυτιῶντας; ἠκούσατε δὲ αὖ τινος τῶν ἐμῶν ἐπιτηδείων ὑψηλολογουμένου καὶ βρενθυομένου ἐπὶ τοῖς συνωνύμοις ἢ ὁμωνύμοις ἢ παρωνύμοις; ἢ αὐτοὶ μὲν μέτριοι φύσει εἰσίν, ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ὄγκου ἐμπίπλημι καὶ χαυ-

351, 11 λαβομένου] λωβωμένου Stephanus. 23 βάθρῳ Petavius. Vulgo βόθρῳ. 30 ἠκούσατε Stephanus. Vulgo ἀκούσατε.

νότητος, μαρτυρόμενός τε καὶ ἐγγυώμενος πρὸς πάντας
ἀνθρώπους, ὅτι ἄμεινον ξυνιᾶσι τῶν Ἀριστοτέλους· ἐξ
b ὧν ἐμὲ μᾶλλον ἀγαπῶσι καὶ θεραπεύουσι καὶ ἐμπιπλᾶσι
τὴν οἰκίαν ἅλις χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, αὐτοὶ δὲ ἐπαχθεῖς
καὶ φορτικοὶ γίνονται πολλοῖς οὐδὲν δεομένοις; καίτοι
ὑπὲρ ἑκάστου αὐτῶν πολλὰ ἔχω λέγειν καὶ ἀγαθά, ἀλλ'
ὅμως οὐκ οἶμαι δεῖν τὸν μάρτυρα οἴκοθεν εἶναι. οὐδὲ
γὰρ ἀθλητὴν ὁρῶ τὸν τοιοῦτον στεφανούμενον καὶ εὐ-
δοκιμοῦντα, ὃν ὁ παιδοτρίβης ἐπαινεῖ μόνος καὶ οἱ
συνδειπνοῦντες, ἀλλ' ὃν πολλοὶ ἐθεάσαντο ἐν τοῖς γυ-
μνασίοις τραχηλιζόμενόν τε ῥᾳδίως καὶ μεταφέροντα τοὺς
c ἁλτῆρας. ὅστις οὖν χρήματα μὲν οὐ πράττεται, ἀλλὰ
δωρεῖται, ἐπιδίδωσι δὲ καὶ ἀρετὴν τοῖς χρωμένοις, πόρ-
ρω ἂν οὗτος σοφιστοῦ ἀποκρίνοιτο.

Ἀλλ' ἐγὼ ὄναρ ὑμῖν ἀλλότριον ἀπαγγέλλω. καὶ
μὴ πείθεσθε, ὦ ἄνδρες, τοῖς ὀνειρώττουσιν ὑπὲρ τῶν
ἐμῶν θησαυρῶν, ὅτι μοι ταμιεῖον ὑπερχειλές τε ἄγαν
ἐστὶ καὶ ἐξαντλοῦσιν οἱ βουλόμενοι ἀφθόνως. καίτοι
ὤφελεν αὐτῶν ὕπαρ εἶναι τὸ ὄναρ. οὐ γὰρ ἂν φαῦλον
b ἦν ἐλευθεριότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσθαι οὐ
μόνον ἐν λόγῳ καλῷ καὶ ἔργῳ, μάλιστα ἐκ πλούτου
δικαίου ἄνωθεν κατιόντος· οὗ αἱ πηγαὶ πόρρωθεν ῥέου-
d σιν ἄγαν διαφανεῖς καὶ πραεῖαι, καὶ οὐδαμόσε αὐτὰς
μολύνει ῥεῦμα ξυμμιγνύμενον ἀδικίας. ἀλλ' οὔτε μου
τὰ πατρῷα τοσάδε ἐστὶν οὔτε ἐγὼ χρηματιστὴς καὶ
ποριστικός.

Ὅ τε αὖ λέγουσιν οἱ κατήγοροι, καὶ τοῦτο ἄλλο
ὄναρ ἐστίν, ὡς ἄρα πυρῶν βασιλικῶν σωροὺς ἀθρόους
292a δαπανῶ τοῖς ὁμιληταῖς καὶ διανέμω. δαπανῶ μὲν γὰρ
πυροὺς βασιλικοὺς ἐκ τῶν σιτοφυλακίων τῶν δημοσίων,
καὶ εἰ τοῦτο σημεῖον τοῦ σοφιστὴν εἶναι, πάντες ἂν εἴητε
σοφισταί, οὐ μόνον ὑμεῖς οἱ ἐνθάδε συγκαθήμενοι, ἀλλὰ
καὶ οἱ νευρορράφοι καὶ οἱ βαλανεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι
καὶ πάντες ὅσοι καλαμηφοροῦσιν ὄρθριοι ἐπὶ τὰς ἐργά-

352, 21 καλῷ] ἀλλὰ Petavius. 30 ἐκ τῶν Petavius. Vulgo ἐκ καὶ τῶν. ἐκ δὲ τῶν Iacobsius apud Goellerum p. 272.

νάς. ἀλλ' ἐκεῖνο δίκαιον ὑμᾶς ἐξετάζειν, ὅτι μοι ἐξὸν οὐ σίτου μόνον διακοσίους μεδίμνους οὐδὲ ἐλαίου ἴσα κεράμια — καίτοι τοὔλαιόν γε οὔπω ἴσασιν οἱ κατή- b
γοροι, ἀλλ' ἐξέφυγέ με οὐκ οἶδ' ὅπως, ἵνα μᾶλλον σφαδάζοιεν καὶ ἀγανακτοῖεν — ἀλλ' ὅτι μοι οὐ ταῦτα μόνα ἐξὸν παρὰ βασιλέως καρποῦσθαι, ἀλλ' ἐκείνου τοῦ μακροῦ καταλόγου τῆς τρυφῆς καὶ τῆς εὐπαθείας, ὁπόσα ταῖς δέλτοις ἀκολουθεῖ ταῖς σφυρηλάτοις, καὶ ταῦτα οὔτε λιπαρήσαντα οὔτε θωπεύσαντα οὔτε ἑτέρῳ προστάτῃ χρησάμενον καὶ προσηγόρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ παρόντος ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὧν αὐτήκοος ἐγένετο οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις, ὥστε ἀξιῶσαι τῶν μεγίστων c
γερῶν, ὅμως ταῦτά μοι ἐξὸν οὐχ ὑπεῖξα οὐδ' ὑπήκουσα, καὶ πάνυ προθυμουμένου. εἰ δὲ ὀρθῶς ἢ μὴ, κοινωνοὶ γένεσθε τῆς γνώμης.

Φαίνεταί μοι αἴσχιστον εἶναι καὶ ἀλλότριον ἀνδρὸς ἐλευθέρου τὸ ψεύδεσθαι εἰς τὸ κυριώτατον τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἐξαπατᾶν τοὺς ἀνθρώπους· κυριώτατον δὲ τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἔργων καὶ παθημάτων ὁ τύπος τοῦ βίου καὶ ὁ χαρακτὴρ ὃν ὑποδύεται. ὅστις οὖν φιλοσοφίας μεταποιούμενος, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἕλκων τε καὶ ἀναγκάζων, ἱστᾷ τε ὕεια ταρίχη καὶ ζυγομαχεῖ τοῖς ταμίαις, τὸν οἶνον καὶ τὰ ὄψα ἀπαργυρίζων, οὗτος ψεύδεται d
μὲν τὸ τριβώνιον, ᾄττει δὲ ἐπὶ τὴν ζώνην καὶ τὴν χλαμύδα, καὶ φορτικώτερός ἐστι τῶν τὰ ὅπλα φερόντων στρατιωτῶν. διὰ ταῦτα οὖν ὅσα μὲν τὴν χρείαν μοι ἀναγκαίαν εἶχε καὶ οἷς σιτοδοτεῖ βασιλεὺς τοὺς οἰκήτορας τῆς πόλεως, οὐ τοὺς στρατιώτας, ἀπολαύω καὶ αὐτὸς, ὦ ἄνδρες, τὸ μέρος· μετέχω γὰρ τῆς πολιτείας καὶ τὴν ἐνθάδε ξυνοίκησιν προὐτίμησα τῆς ἐνεγκούσης, ἐν ᾗ εἴπερ τις διάγειν ἐῴην, κατατέμνεσθαι ἂν ἄξιος 293 a
εἴην, εἰ πυρῶν ἑτέρωθι προσδεοίμην. ὅσα δέ μοι τὸ βαλάντιον ἔμελλε γεμιεῖν, οὐ τὸν λιμὸν ἀκεῖσθαι τῶν ἀνδραπόδων, καὶ ὅσα ἀνάγκη εἰσδεχόμενον ἦν εὐθὺς

353, 22 ἱστᾷ τε ὕεια Petavius. Vulgo ἱσταιτεύει. 31 ἐῴην] Aut ἐῴη scribendum, aut ἐῴμην deleto τις. Vidit Petavius.

καὶ τοὔνομα περιῆφθαι οὐξοδαπὸν τῷ τριβωνίῳ, ἀπισχυρισάμην τε ἀτενῶς καὶ οὐκ ᾔσχυνα τοὺς προγόνους, οὐ τὰ αὐτὰ ἐφρόνουν περὶ βασιλέως καὶ φιλοσόφου καὶ ἄμφω ἐνόμιζον κατοικεῖν ὁμοίως ἐν ταῖς κορυφαῖς τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας καὶ προσωτέρω οὐκ ἔχειν ᾗ b προβήσεται. τὸν δὲ οἰόμενον καὶ μεῖζόν τι ἕτερον ὀνειροπολοῦντα κάτω που ἐστὶ πλανᾶσθαι οὐδὲ ἀνελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν σκοπιάν, ἣ ὑψηλοτάτη τέ ἐστι καὶ ὑπερκύπτει τὸν οὐρανόν· ἔνθεν οὐ μόνον γῆ καὶ θάλαττα ἄποπτος πᾶσα, ἀλλὰ καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ ἡ ἀληθινὴ προεδρία καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ νέκταρος καὶ ὁ λειμὼν τῆς ἀμβροσίας· οὐ ἀναβῆναι οὐκ ἔστι δέλτῳ χρυσῇ ἐποχουμένους, ἀλλ' εἴ τις ἐκείνης κρατήσειε καὶ ἐπαύροιτο τῆς ἀρχαίας καὶ ἀθριπηδέστου, ἐν ᾗ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας τὰ γράμματα ἐχαραξάτην. c ποῖον οὖν ἐγὼ σιτοφυλάκιον ἐκκενῶ τοῖς ὁμιληταῖς τοῖς ἐμοῖς; ποίους δὲ πυροὺς ἐπιχέω, καθάπερ τοῖς νεωνήτοις τὰ καταχύματα; καὶ Ἀρίστιππον μὲν τὸν Κυρηναῖον καὶ ταῦτα δεκαπλάσιοι ὄντες οἱ Διονυσίου πυροὶ οὐκ ἐποίησαν σοφιστήν· ἐγὼ δὲ ὑπερακοντίζω καὶ τὸν Γοργίαν, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ ταῖς τριάκοντα χοίνιξιν.

Ἀλλὰ δῆτα αὐτὸς μὲν ἀποκλείω τὸ ταμιεῖον καὶ ἧττον ἂν χαλκοῦν τῳ προείμην ἢ ξύμπασαν ὁμοῦ γεωμετρίαν καὶ ἀριθμούς· ἀπεβουκόλησα δὲ ἕνα τῶν νέων d χρηστόν τε ἄγαν καὶ τεθραμμένον ἐν ὀρφανίᾳ, ὃς οἰκουρεῖ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ προτίθεται δύο τραπέζας, τὴν μὲν τρυφῆς γέμουσαν, τὴν δὲ ἀργυρίων· κᾆτα προΐσχονται αὐταῖς καὶ ἐκκρέμανται οἱ Ἀριστοτέλους μὲν οὐδὲν δεόμενοι, βίου δὲ χρῄζοντες καὶ τοῦ γεμίζεσθαι τὴν γαστέρα· καὶ δορυφορεῖ με ἐμβάλλοντα εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ συρφετὸς οὗτος καὶ ἡ γρυμαία, κεκραγότες

354, 1 οὐξοδαπὸν] οὐ ξυνοπαδὸν Harduinus. 3 οὐ τὰ] ὅτι τὰ Petavius. 25 ἀριθμούς Petavius. Vulgo ἀριθμοῦ. 28 κᾆτα προΐσχονται Stephanus. Vulgo καταπροΐσχονται. 30 χρῄζοντες Petavius. Vulgo χρῄζεσθαι.

καὶ ἐκβοῶντες ἐφ' ἑκάστῳ ῥήματι ὧν ἂν λέγω, καὶ a 294
παραβαλλόμενοι πρὸς ἀλλήλους ὅστις ἄμεινον ἀποδοίη τὸ ἔργον ἐφ' ὃ θητεύουσιν. εἰ τοιοῦτον ἐγὼ χορόν τε καὶ χορηγὸν συνεστησάμην, πάνυ ἂν εἴην σοφιστὴς καὶ οὐδέν τι μεῖον ἢ Πρωταγόρας ἀποχρώμενος Καλλίᾳ τῷ λακκοπλούτῳ. ἀλλ' οὐδεὶς οὕτως εὐδόκιμος τῶν ἐμῶν μαθητῶν οὐδὲ ὑπερβάλλων σιναμωρίᾳ, ἀλλὰ προσέρχονται μέν μοι καὶ ἀγαπῶσι, μισθὸν δὲ οὔτε εἰσφέρουσιν οὔτε ἀποφέρονται. b

Τῷ μὲν οὖν αὐτὸς θηρεύω τε καὶ προσάγομαι; καὶ τίς ἡ ἐπῳδὴ καὶ ἡ μαγγανεία, δι' ἣν πολλοὶ ἀπολιπόντες καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὴν πρόσοικον Ἰωνίαν, ἐν αἷς ἀμφοτέραις διδασκαλεῖα μέγιστα φιλοσοφίας, ἔπειτα εἰς τὴν πόλιν ἡμῖν συμφοιτῶσι; καὶ οὐδὲν αὐτοὺς ἀποκωλύει ἐξ ὧν ἡ πόλις μεγάλη τε ἐστὶ καὶ εὐδαίμων, καὶ οὐχ ἡδοναὶ ἐκκεχυμέναι, οὐ πανηγύρεων θόρυβος, οὐ σχολῆς σπάνις καὶ ἡσυχίας, οὐχ c
αὐτοὶ οὗτοι οἱ ὀξὺ βλέποντες συκοφάνται καὶ τὰς αἰχμὰς τῷ χρῷ ἐπισείοντες; ὀκνῶ μὲν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, μὴ καὶ ἀτεχνῶς δόξαιμι καλλωπίζεσθαι· συνελαύνουσι δὲ οἱ κατήγοροι τὰς ἀληθινάς με ἐπαγωγάς, αἷς χρῶμαι ἐπὶ τοὺς νέους, εἰς τὸ θέατρον ἐξενεγκεῖν ἀντὶ τῶν ψευδῶν καὶ πεπλασμένων. καίτοι αἰσθάνεσθε αὐτῶν ἱκανῶς καὶ οὐ σφόδρα ἀτήρητοι ὑμῖν εἰσιν· ὅμως δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον ἀποκαλυπτέα καὶ γυμνωτέα.

Ἐμοὶ νέῳ ὄντι συγγράμματα ἄττα πεποίηται, ἐν d
οἷς τὸν κλῆρον κατεθέμην καὶ ἐθησαύρισα, ὃν παρὰ τῶν ἐμῶν πατέρων διεδεξάμην. καταλέγει τὰ συγγράμματα ταῦτα ἴδιον μὲν οὐδὲν οὔτε ἐμὸν οὔτε ἄλλου, ἐμφανίζειν δὲ ἐπιχειρεῖ τὸν νοῦν τὸν Ἀριστοτέλους καὶ ἐξάγειν ἐκ τῶν ῥημάτων ἐν οἷς ἐκεῖνος αὐτὸν καθεῖρξέ τε καὶ ἐφράξατο, τοῦ μὴ ἐπίδρομον εἶναι τοῖς παντάπασιν ἀμυήτοις. καὶ ταῦτα ἐγὼ τὰ συγγράμματα ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ πώποτε ᾤμην οὔτε χρείαν ἕξειν οὔτε ἐσε- 295 a

355, 7 σιναμωρίᾳ] Vulgo σιναμωρίους. Correxit Iacobsius ad Ach. Tat. p. 609. 9 ἀποφέρονται Iacobsius. Vulgo ἀποφέρομαι.

σθαι σπουδαῖα· οὐδὲ γὰρ οὕτω πολυτελῶς καὶ ἀνδρείως ξυντεθέντα αὐτὰ ἠπιστάμην, ἐμαυτῷ δὲ μόνῳ μνημόσυνα καὶ ἀποθήκην ὧν ἠκηκόειν, ἵν', εἴποτε ἀποφύγοι τὴν μνήμην, ἐξῇ μοι ὥσπερ ἐκ ταμιείου λαμβάνειν ἀσφαλοῦς τε καὶ ἀναλώτου ἀπὸ τῆς λήθης. διὰ ταῦτα οὖν ὀρρωδοῦντός μου ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐν φυλακῇ ποιουμένου ὅπως ἂν μὴ θύραζε ἐκφοιτήσειαν, λανθάνουσιν οἱ λόγοι οὗτοι ἀποδράντες οὐκ οἶδα ὅπως, καὶ μετὰ b σπουδῆς κυλινδούμενοι ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλον ἀφικνοῦνται εἰς Σικυῶνα.

Ὤικει δὲ ἐν Σικυῶνι τηνικαῦτα ἀνὴρ, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν ἀτρεκέστατά τε καὶ ἀδολώτατα τῶν γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἀντειλῆφθαι φιλοσοφίας, ἀκουστὴς μὲν γεγονὼς τοῦ Χαλκιδέως πρεσβύτου, θεραπεύων δὲ οὐ τὴν νέαν ᾠδὴν, ἀλλὰ τὴν πάτριον καὶ ἀρχαίαν τῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Λυκείου· οὐχ οἷος κολούειν τε καὶ πρίεσθαι καὶ βασκαίνειν, εἰ χρηστοῦ τινος ἕτερος μεταποιοῖτο, ἀλλ' οἷος συνεξορμᾶν καὶ συνοτρύνειν οὓς ἂν c αἴσθοιτο φυομένους πρὸς ἀρετήν. οὗτος ὁ ἀνὴρ μικρὰ ὁμιλήσας τῇ ἐμῇ εἴτε σπουδῇ εἴτε παιγνίᾳ ταυτὸν μικροῦ ὑπέμεινε πάθος Ἀξιοθέᾳ τῇ φιλοσόφῳ καὶ Ζήνωνι τῷ Κιτιεῖ καὶ τῷ γεωργῷ τῷ Κορινθίῳ. Ἀξιοθέα μὲν γὰρ ἐπιλεξαμένη τι τῶν ξυγγραμμάτων ἃ Πλάτωνι πεποίηται ὑπὲρ πολιτείας, ᾤχετο ἀπιοῦσα Ἀθήναζε ἐξ Ἀρκαδίας, καὶ Πλάτωνος ἠκροᾶτο λανθάνουσα ἄχρι πόρρω ὅτι γυνὴ εἴη, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Λυκομήδους· ὁ δὲ γεωργὸς ὁ Κορίνθιος τῷ Γοργίᾳ ξυγγενόμενος — οὐκ αὐτῷ ἐκείνῳ Γοργίᾳ, ἀλλὰ τῷ λόγῳ ὃν Πλάτων ἔγραd ψεν ἐπ' ἐλέγχῳ τοῦ σοφιστοῦ — αὐτίκα ἀφεὶς τὸν ἀγρὸν καὶ τὰς ἀμπέλους Πλάτωνι ὑπέθηκε τὴν ψυχὴν καὶ τὰ ἐκείνου ἐσπείρετο καὶ ἐφυτεύετο. καὶ οὗτός ἐστιν ὃν τιμᾷ ὁ Ἀριστοτέλης τῷ διαλόγῳ τῷ Κορινθίῳ. τὰ δὲ ἀμφὶ Ζήνωνος ἀρίδηλά τέ ἐστι καὶ ᾀδόμενα ὑπὸ

356, 3 ἀποφύγοι] Vulgo ἀποφύγοιτο. 18 συνοτρύνειν] Videtur συνεξοτρύνειν scripsisse ut p. 256 a. 32 τῷ Κορινθίῳ] Vide Huschkium de Annio Cimbro p. 63.

πολλῶν, ὅτι αὐτὸν ἡ Σωκράτους ἀπολογία ἐκ Φοινίκης ἤγαγεν εἰς τὴν Ποικίλην.

Αὐτὸς μὲν δὴ ἀνὴρ ἐκεῖνος οὐκ ἐδεῖτο ἐπισιτεῖ- 296 a σθαι, ἣν δὲ ἐνόμευεν ἀγέλην αὐτίκα ἐξώρμα ἅπασαν εἰς τὸν Βόσπορον. καὶ ἐπειδὴ ἠμφισβήτουν οἱ νεανίαι, πέμπει εἰς θεοῦ πευσομένους εἰ ἄρα ἄμεινόν τι ἐκεῖνος γινώσκει· καὶ φέρει τὴν αὐτὴν ψῆφον ὁ θεός, οἵαν πάλαι ἐπὶ Σωκράτην. πιστεύσατε, ὦ ἄνδρες, νὴ τὸν Ἀπόλλω ἐκεῖνον, ὅτι ταῦτα ἐγὼ οὐ μῦθον συμπλάσας ὥσπερ μειρακίοις προσάγω, οὐδὲ καταπλήττομαι ὑμᾶς τῷ κριτῇ, οὐδὲ καλλωπίζομαι καὶ ἁβρύνομαι ἄνευ ἀνάγκης, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλως ἀμύνασθαι τοὺς λοιδορουμένους τε καὶ τοὺς βλασφημοῦντας ἢ πολλῷ b ἀμείνους ἐπιδεικνύντα τοὺς ἀγαπῶντας καὶ εὐφημοῦντας. ἐπεὶ καὶ Σωκράτης ἐκεῖνος πρὸ μὲν τοῦ οὐκ ἐξέφαινε τοῦ Πυθίου τὴν μαρτυρίαν, ἐπεὶ δὲ αὐτὸν Λύκων τε καὶ Ἄνυτος διεβαλλέτην καὶ Μέλητος ἐφειστήκει γραψάμενος ὡς σοφιστὴν καὶ διαφθορέα τῶν νέων, τότε δὴ ξυνηναγκάσθη τοῖς δικασταῖς ἀναβιβάσασθαι μάρτυρα τὸν θεόν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οἱ δικασταὶ ὑπ' ἀγνωμοσύνης τὸ παραυτίκα ἐξηπατήθησαν καὶ ἐγοητεύθησαν ὑπὸ τοῦ λόγου ὃν ξυνέγραψε Πολυκράτης, Ἄνυτος δὲ c ἐμισθώσατο. δῆμος γὰρ ἦσαν καὶ οὐδὲν ἱερόν· ὑμεῖς δὲ ἔκκριτοι ἁπανταχόθεν καὶ προσέτι κοινωνεῖτέ μοι τοῦ ἀγῶνος. τὸ γὰρ ἄμεινόν τι εἶναι ἐμὸν πρᾶγμα ἢ κατὰ σοφιστὴν οὐκ ἄλλοι τινὲς πρότερον ὑμῶν καὶ ὑπέλαβον καὶ ἐπεφήμισαν.

Μῶν ἄρα ἔτι θαυμαστόν, εἰ τοιούτοις ἐγὼ χρώμενος ἀρωγοῖς τε καὶ συλλήπτορσι τοῦ κυνηγεσίου, ἐθηρευσάμην ὀλίγους νέους καὶ τοιούσδε ὑπὲρ ἐμαυτοῦ κεκτημένος ἑστιάτορας καὶ μισθοδότας προσηγαγόμην d τοὺς λίχνους τῶν μαθητῶν; οὐ γὰρ λίαν, ὡς ἔοικε, φαῦλαί εἰσιν αἱ ἄρκυς τε καὶ τὰ δίκτυα ὧν μικροῦ ἔμπροσθεν ἐμνήσθην, ἅ με ἀποδράντα τῆς οἰκίας αὐ-

357, 8 πιστεύσατε Petavius. Vulgo ἐπιστεύσατε. 17 Μέλητος] Vulgo Μέλιτος.

τόματα περιθεῖ, ὥσπερ τὰ Δαιδάλου ἔργα, σαγηνεύοντα καὶ συμπλέκοντα τοὺς νέους ὅσοι μὴ βεβυσμένοι εἰσὶ τὰ ὦτα, καὶ προσάγει μοι τὴν ἄγραν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πραγματευομένῳ. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν τῶν
297 a κατηγόρων, ὅτι ἐξὸν αὐτοῖς τὰ δίκτυα ταῦτα ἐν τῷ μέσῳ οὑτωσὶ περιτρέχοντα καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀνθρώπων καταγαγεῖν ἀπὸ τῶν χαλίδων καὶ διασπάσαι τὰ ἀκρωλένια καὶ ἐπιδεῖξαι τοὺς βρόχους ὅτι λαγαροὶ ἄγαν καὶ ἀσθενεῖς καὶ ὑπὸ ἀγνοίας αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι ἐγκαταδοῦνται· οἱ δὲ τοῦτο μὲν ἢ οὐχ οἷοί τέ εἰσιν ἢ οὐ προαιροῦνται, ὥσπερ δὲ τὰ φαῦλα τῶν κυνιδίων ὑλακτοῦντα ἀεὶ καὶ θορυβοῦντα, ταῦτα μὲν ὀνίναται οὐδέν, ἀποσοβεῖ δὲ τὴν ἄγραν.

b Εἶεν. τὸν μὲν δὴ ἔμμισθον σοφιστὴν μόλις πως ἄρα διανενεύκαμεν. σκοπῶμεν δὲ ἐφεξῆς τὸν ἔμπορον καὶ τὸν κάπηλον καὶ τὸν αὐτοπώλην, εἰ ἄρα τούτων ἡμῖν προσήκει τι τῶν ὀνομάτων. λέγει τοίνυν ὁ θεσπέσιος Πλάτων ὅτι οὔσης τινὸς τέχνης ἀλλακτικῆς, ᾗ διαμείβεται ὧν δίδωσιν ἃ λαμβάνει, ἡ μὲν ἐξ ἄλλης πόλεως εἰς ἄλλην ὠνῇ τε καὶ πράσει χρωμένη καὶ μεταβάλλουσα τὰ ἀγώγιμα ἐμπορικὴ ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἡ δὲ ἐν πόλει μιᾷ καθημένη ἀλλακτικὴ τῶν αὐτῶν τούτων, εἰ μὲν αὐτουργοῦσα τὰ αὑτῆς ἔργα
c νομίσματος ἀποδιδοῖτο, ὥσπερ οἱ μάγειροι καὶ οἱ βαλανεῖς, αὐτοπωλικὴ ἂν ἐν δίκῃ καλοῖτο, ἡ δὲ τὰ ἀλλότρια ὠνουμένη καπηλική· τούτων δ' οὖν τῶν τριῶν ἑκάστην μίαν οὖσαν σχίζεσθαι διχῇ τῇ αὐτῇ τομῇ καθ' ὅ τι ἀλλήλων διαφέρει τὰ ἀγοράσματα. ἔμπορον γὰρ τὸν μέν τινα εἶναι σιτίων τε καὶ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων καὶ ἐν βραχεῖ ὅσων τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἐπιδεές· τὸν δέ τινα λόγων τε καὶ μαθημάτων οἷς ψυχὴ τρέφεται ἢ κολακεύεται· ὁμοίως δὲ αὖ κάπηλον,
d ὁμοίως δὲ καὶ αὐτοπώλην. εἴτε οὖν μουσικήν τις εἴτε

358, 15 διανενεύκαμεν] Ex Platone: vide Ruhnken. ad Timaeum p. 70. 32 κάπηλος] Platonis Protagoram p. 297 d. comparat Iacobsius apud Goellerum p. 280.

γραμματιστικὴν εἴτε ζωγραφίαν εἴτε ἄλλο τι ψυχῆς ὠφέλημα ἢ παραμύθιον ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μετάγων, ἔνθεν μὲν ὠνοῖτο, ἑτέρωθι δὲ ἀποδιδοῖτο, ἔμπορος οὗτος οὐδέν τι μεῖον ἢ Λάμπης ὁ Αἰγινήτης· εἴτε αὐτοῦ καθιδρυμένος ἐν πόλει, καὶ τὰ μὲν ὠνούμενος μαθήματα, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς τεκταινόμενος πωλοίη καὶ ἀλλάττοιτο ἀργυρίου, κάπηλος οὗτος ἢ αὐτοπώλης κομψότερος μικρῷ Σαράμβου καὶ Θεαρίωνος. καὶ οὕτως 298 a αὖ τρικέφαλόν τινα αὖθις ὥσπερ τὸν Γηρυόνην ἀποφαίνει τὸν σοφιστήν.

Τίνι οὖν με τῶν ἀλλακτικῶν ἐγγράφουσιν οἱ κατήγοροι; μῶν τῷ πλανήτῃ, ἢ τῷ σταδιαίῳ; ἐγὼ τοίνυν πολλαῖς μὲν ὡμίλησα πόλεσι καὶ ξυνεγενόμην, καὶ ἀπεδήμησα μακρότερα ἢ ὁ Σωκράτης, οὐχ ὅσον εἰς Ποτίδαιαν στρατευόμενος. ἀλλ' ὅπλα μὲν οὐκ ἤνεγκα ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῶν δ' αὖ εἵνεκεν πολλὴν γῆν ἐπῆλθον καὶ πολλὰς πόλεις μεγάλας τε καὶ εὐδαίμονας, ἀτὰρ δὴ καὶ τὴν μητρόπολιν τὴν ἡμετέραν, οὐ τὰ ἀρχαῖα Μέγαρα b λέγω, ἀφ' ὧν ὡρμήθησαν οἱ τῷ Βοσπόρῳ προσοικήσαντες, ἀλλ' ἣ τῶν μὲν ἄλλων πόλεων βασιλεύει, τῇ δὲ ὑμετέρᾳ συμβασιλεύει. καὶ εἰ μέν τι καὶ ἄλλο χρηστὸν ἐξ ἐκείνης ὑμῖν ὑπῆρχε τῆς ἀποδημίας, οὐκ ἂν δισχυρισαίμην· ἤγαγον δ' οὖν αὐτοῖς τὰ ἀγώγιμα ὅσα τέ μοι πρῶτα ὑπῆρχε καὶ ὅσα παρ' ὑμῖν ἐνθένδε ἐπορισάμην ἐν εἴκοσιν ὅλοις ἐνιαυτοῖς, πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων συλλεξάμενος θησαυρῶν τῆς μνημοσύνης, ἔστι δὲ ἃ καὶ αὐτουργήσας. καὶ ὅπως δὴ οἱ πάντες ἐκεῖνοι περιφρονοῦντες καὶ οὐδὲν τῶν ἔξωθεν ἀφικνουμένων c θαυμάζειν ἢ ἐθέλοντες ἢ δυνάμενοι διὰ τὴν περιουσίαν τῶν οἴκοι θαυμάτων, ὅμως τοσόνδε ἑάλωσαν καὶ ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἀγωγίμων τῶν ἡμετέρων, ὥστε πολλὴν μὲν χώραν καρποῦσθαι διδόντες ψιλὴν καὶ πεφυτευμένην, πολὺ δὲ ἀργύριον, πολὺ δὲ χρυσίον, ἰόντες τε εἰς τὴν κατάλυσιν ὁσημέραι καὶ θαυμαστὰ δρῶντες

359, 23 τὰ ἀγώγιμα] „Plato in Protagora p. 313 c." Iacobsius. 25 ὅλοις Petavius. Vulgo ὀλίγοις.

ὅπως ἂν χρόνον τινὰ ἐκεῖ διατρίψας πάλαι κεκλεισμένα
d τὰ Πυθαγόρου τεμένη καὶ τοὺς Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους νεὼς ἀναπετάσαιμι αὐταῖς κατὰ δύναμιν καὶ δείξαιμι τὰ ἀγάλματα, ἐπειδὴ πείθειν οὐχ οἷοί τε ἦσαν, ἀλλ' ἐγὼ τὰ μὲν ἀγώγιμα προῖκα ἐδίδουν, αὐτὸς δὲ ὀπίσω παρ' ὑμᾶς ἱέμην, χεῖράς τε ἐπειρῶντο προσάγειν καὶ ἐπίκουρον τῷ ἔρωτι τὸν μέγαν παρακαλεῖν βασιλέα. καὶ τούτων τίνα ἄλλον μάρτυρα ἂν ὑμῖν παρασχοίμην ἀξιοπιστότερον αὐτοῦ βασιλέως, οὗ καὶ ἀνεγνώσθη ὑμῖν ἐν τῇ βουλῇ ἤδη μαρτυρία; πῶς ἂν οὖν ἐμπορευοίμην ἐγὼ τὴν σοφίαν; καὶ παρὰ τίνας ἀφικνούμενος ἄλλους
299 a ἀνθρώπους ἢ παρ' οὓς μάλιστα καὶ πλεῖστον ἐξῆν; οὗτοι δωτίνην ἀπέλαυσαν τῆς ἐμπορίας.

Καὶ οὐ λέγω τὸ ἄστυ τοῦ Ἀντιόχου, οὐδὲ ὅσοις ἐκεῖ ξυνέμιξα ἀνδράσι τὰ ἐμὰ φορτία μαστεύουσι καὶ περιποιουμένοις, οὐδὲ ὅσοις ἐν Γαλατίᾳ τῇ Ἑλληνίδι. καὶ αἱ μὲν πόλεις οὐχ οὕτω μεγάλαι, οὐδ' οἷαι τῇ μεγίστῃ ἀμφισβητεῖν· οἱ δὲ ἄνδρες ἴστε ὅτι ὀξεῖς καὶ ἀγχίνοι καὶ εὐμαθέστεροι τῶν ἄγαν Ἑλλήνων, καὶ τριβωνίου παραφανέντος ἐκκρέμανται εὐθύς, ὥσπερ τῆς
b λίθου τὰ σιδήρια. οὗτοι οἱ ἄνδρες τί οὐκ ἂν πρόοιντο ὥστε κύριοι γενέσθαι τῆς ἐξαγωγῆς τῶν Πλάτωνος μαθημάτων, οἱ ὑπὲρ τῶν Δημοσθένους δικῶν καὶ τῆς Θουκυδίδου ξυγγραφῆς μικροῦ ἴσα τελοῦντες τοῖς τούτων ἐμπείροις, ὁπόσα Ξέρξης Θεμιστοκλεῖ τῷ Νεοκλέους; καὶ οἶδα ὅτι συγκάθηνται πολλοὶ καὶ συνδικάζουσι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων τῶν πόλεων. πυνθάνεσθε οὖν παρὰ τούτων εἰ ταῦτα ἐγὼ ἀληθῆ λέγω.

c Καὶ ὅτι μὲν ἔμπορος οὐκ ἂν εἴην τινῶν μαθημάτων, παρ' ἄλλων πυνθάνεσθε καὶ ἐπιζητεῖτε· ὅτι δὲ οὔτε κάπηλος οὔτε αὐτοπώλης, αὐτὸ δι' ὑμᾶς αὐτοὺς ἐρωτᾶτε, εἰ ἐγὼ κάθημαι ἐπ' ἐργαστηρίου πιπράσκων λογάρια μικρὰ ἢ μεγάλα, καὶ προὐταξάμην τὸ ζῆν ἐκ τοιαύτης τινὸς ἐργασίας, καὶ ταῦτα ὥσπερ οἱ ἄγαν σοφιστεύοντες τῶν καπήλων, προδεικνύντες τὸν ἀρυστῆ-

---

360, 6 ἱέμην] Vulgo ἵεμην. 23 οἱ ὑπὲρ Petavius. Vulgo ἢ ὑπὲρ.

ρα, κεκράγασι καὶ ἐκβοῶσιν ὅτι τοῦ νέκταρος ὄδωδε τὸ
πόμα ἐκεῖνο καὶ ἡ κοτύλη πολυχανδεστέρα * *
* * * * * * * * * d
* * * * * * * *

φρονοῦσα ὑπὲρ ὧν λέγει, καὶ οὐδεμίαν ὑπόθεσιν ποιου-
μένη, ἣν οὐ μᾶλλον γινώσκει τῶν ἐφεξῆς· ἀλλὰ καὶ
ἃς ἐκεῖναι δι᾽ ἀδυναμίαν ἀπίστους ἐῶσι, κινοῦσα καὶ
περικρούουσα ἐκκαθαίρει καὶ βεβαιοῦται. εὖ οὖν λέγε-
ται ἐπιστήμη εἶναι ἐπιστημῶν, ὅτι τὰ πείσματα αὐτῶν
ἐνθένδε ἐξῆπται καὶ ὅτι ἀρχιτέκτων οὖσα αὐταῖς ἐπι- 300 a
στατεῖ καὶ ὑφηγεῖται ᾗ μετιέναι χρὴ ἕκαστον τῶν προ-
βλημάτων, οὐχ ὅτι αὐτὴ προὔργου ποιεῖται ἐνδιαιτᾶ-
σθαι ταῖς γωνίαις οὐδὲ ἐντετηκέναι τοῖς ἀριθμοῖς. πρὸς
δὲ δὴ τὰς τέχνας καὶ βασιλικωτέρα αὐτῆς ἡ ἐπιτροπεία
τε καὶ ἐξουσία, καὶ βούλεται οἷον ὑψόθεν ὁρῶσα χαμαὶ
ἐρχομένας γνωματεύειν ἑκάστην καὶ ἐξετάζειν εἴτε ὠφέ-
λιμος ὀρθῇ πολιτείᾳ εἴτε βλαβερὰ καὶ ἀκροσφαλής· καὶ
ἥντινα μὲν ὅλην παραδεκτέον ὡς ὑγιῆ, ἥντινα δὲ αὖ
παντάπασιν ἐξοριστέον ὡς αἶσχος πόλεως ἐν τοῖς ἀρρω-
στήμασι. τῷ γὰρ ὄντι ἅπασα τέχνη τὰ μὲν ὑφ᾽ ἑαυτῇ b
τεταγμένα χειρουργεῖν ἱκανὴ καὶ πᾶσι σκευάζειν τοῖς
δεομένοις, ἑαυτὴν δὲ οὐχ οἵα τε ἐξετάζειν ἄχρι τοῦ
ὠφέλιμος ἢ ἐπιβλαβής. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῶν τεχνῶν
πονηρὸν καὶ ἐνδεές, ὅτι ὁμοίως μὲν ἀγαθοῖς, ὁμοίως
δὲ φαύλοις ὑπηρετοῦσι τὰ σφέτερα ἔργα· καὶ οὔτε ὁ
μαχαιροποιὸς δοκιμάζειν ἔχει εἰ ἀνδροφόνῳ τὴν μάχαι-
ραν ἀποδώσεται οὔτε ὁ ναυπηγὸς εἰ ἅρπαγι ναυπηγή-
σεται, ὥσπερ τῷ Πάριδι Ἁρμονίδης, οὔτε ὁ κυβερνή-
της εἰ σώζει ἐν τῷ πλῷ ὃν καὶ βαπτίσαι ἄμεινον ἦν.
εἰ δὲ καὶ φρόνησις καὶ σοφία τὰ ἔργα αὐτῶν ἀπευθύνοι c
καὶ διατάττοι, καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔλλειμμα ἐξιάσεται
καὶ οὐ ξυγχωρήσει ὥσπερ τυφλοῖς προτείνειν τὰ δη-
μιουργήματα τοῖς ἀπαντῶσι. τοῦτ᾽ οὖν ἐστιν ὃ λέγει
ὁ λόγος, ἐπιστήμην εἶναι ἐπιστημῶν καὶ τέχνην τεχνῶν,
ὅτι τῶν μὲν τὰς ἀρχὰς βεβαιοῦται, τῶν δὲ ἐξετάζει
τὴν χρείαν.

361, 22 ἄχρι τοῦ] ἄχρις οὗ Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 313.

XXIV.

d ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΥΣΙΝ ΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ.

Ἀλλὰ καὶ Προδίκου ποτὲ καὶ Γοργίου διατριβόντων Ἀθήνησι προσεῖχόν τινες οὐ φαύλως καὶ Σωκράτει τῷ Σωφρονίσκου. καίτοι Πρόδικος μὲν καὶ Γοργίας πολυ-
301 τελεῖς τε ἐπιδείκνυντο καὶ γέμοντας ἡδονῆς λόγους, ὥστε καὶ μισθὸν εἰσεπράττοντο τοὺς ἀκροωμένους, Σωκράτης δὲ οὐδὲν ποικίλον οὐδὲ σοφὸν, ἀλλὰ ἁπλᾶ τινα καὶ συνήθη καὶ ὅπως ἔτυχε διεξῄει, καὶ ἡδέως ἂν καὶ ἀργύριον ἔδωκεν, εἴ τις αὐτῷ προσέχειν ἐβούλετο. μὴ οὖν δὴ καὶ ὑμεῖς ὑπερίδητε τοῦ ξενίζειν ἐπιχειροῦντος οὐ λίαν κεχαρισμένοις ξενίοις οὐδὲ γοητεύειν δυναμένοις τὰς ἀκοὰς, οἵων θαμὰ ἀπολαύετε συλλεγόμενοι, καὶ τοὺς ἑστιάτορας ἀγαπᾶτε, ὅτι δὴ δεξιοὶ καὶ φιλάνθρω-
b ποι καὶ οὐ σμικρολόγοι ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλὰ Συρακοσίαν τράπεζαν [ἢ Σικελικήν τινα] ἀεὶ προτιθέντες πολλὰς καὶ ποικίλας ἡδονὰς ἡμῖν μηχανῶνται, καὶ οἱ μέν τινες ἐπιχώριον ᾄδοντες μέλος, οἱ δὲ Ἀσσύριον καὶ ἐκ Λιβάνου, κηλοῦσιν ὑμᾶς τῇ τε οἴκοθεν ἁρμονίᾳ καὶ τῇ θύραθεν.

Εἰ μὲν δή τι καὶ παρ' ἡμῶν τοιόνδε προσδοκῶντες συνεληλύθατε, ὥρα ὑμῖν ἀπιέναι μηδ' ἐνοχλεῖσθαι

362, 4 οὐ φαύλως] οὐ om. A. 5 πολυτελεῖς] „Conf. p. 323 c." Iacobsius. 11 ὑπερίδητε A. ὑπερίδοιτε H. 14 ὅτι δὴ] δὴ om. A. 15 Συρακοσίαν] Vulgo Συρακουσίαν. 16 τράπεζαν] Vulgo ἀεὶ τράπεζαν. ἢ Σικελικήν τινα] ἢ et τινα om. A. Ego totum hoc seclusi; nam aut Σικελικὴν abesse debet aut Συρακοσίαν. Σικελικὴν τράπεζαν dixit supra p. 238. ἀεὶ προτιθέντες A. ἀεὶ om. H. 17 ἡδονὰς] μηχανὰς A. 22 μηδ' ἐνοχλεῖσθαι] μηδὲν ὀχλεῖσθαι A. μηδὲ ἐνοχλεῖσθαι H.

μάτην· εἰ δὲ δή ποτε καὶ Λυκοῦργον ἑστιάτορα ὑπομεῖναι δυνήσεσθε, τάχα ἂν ὑμᾶς ὑποδεξαίμεθα οὐχ οὕτω μὲν πολυτελέσι ξενίοις, ὑγιεινοτέροις δὲ ἴσως, ἃ c μὴ θαυμάσαι μόνον ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ὄνασθαί τι θαυμάσαντας. εἰσὶ γὰρ οἱ παρ' ἡμῶν λόγοι Μνημοσύνης τε καὶ Διὸς ἔκγονοι, καθάπερ οἱ κομψοί τε ἐκεῖνοι καὶ φιλοπαίγμονες, πάμπολυ δὲ διαφέρουσι τῶν ἀδελφῶν· καὶ τὴν διαφορὰν, εἰ βούλεσθε ἀκούειν, ἔχοιμ' ἂν λέγειν. ἀλλ' ὅπως μή με ἀδολέσχην καὶ περιττολόγον νομίσητε καὶ ἀποπλανώμενον εἰκῇ τῶν προκειμένων. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο τοῖς ἡμετέροις μάλιστα πρόσεστι λόγοις. ἐλεύθεροι σφόδρα εἰσὶν ὁμοῦ καὶ αὐτόνομοι, καὶ ἔξεστιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πατρὸς μὴ μίαν τινὰ ὁδὸν d ἠναγκασμένην βαδίζειν, ἀλλ' ἐὰν αὐτοὺς ἑτέρα τῆς προκειμένης ἀρέσῃ, μεταβαίνουσιν εὐθέως καὶ οὐ πλανῶνται. τὴν δ' οὖν μάλιστα διαφορὰν ὧδε ῥᾳδίως ἂν μάθοιτε.

Πάντα ὅσα ἐπίκηρα καὶ τῆς ἀσθενοῦς φύσεως μέτοχα δυοῖν μάλιστα τούτων ἴσμεν δεόμενα, ἀναπαύλης τε τῶν ξυνεχῶν πόνων καὶ αὖ ἐπιμελείας, εἰς τὸ μὴ χείρω γίνεσθαι. καὶ ψυχὴν τοίνυν οὕτως οἰηθῶμεν 302 a τῶν μέν τινων ἀναπαυόντων λόγων, τῶν δέ τινων ἐπιμελουμένων προσδεῖσθαι. διὰ τοῦτο οἱ μὲν ὅταν παρέλθωσιν εἰς τὸ τῶν Μουσῶν θέατρον — ποιοῦσι δὲ τοῦτο συνεχῶς καὶ πολλάκις — προσμειδιῶσί τε ὑμᾶς καὶ περισαίνουσι καὶ περιχυθέντες ἀσπάζονται τὸν κορυφαῖον τῶν θεατῶν, οἱ δὲ τὰ μὲν πολλὰ οἰκουροῦσι καὶ ἰδίᾳ βούλονται τὰς ἐπιμελείας ποιεῖσθαι, ἣν δέ ποτε καὶ πρὸς δῆμον αὐτοὺς ὁ θεὸς κινήσῃ, αὐστηρότεροί τε

363, 1 *Λυκοῦργον ἑστιάτορα*] λυκουργεῖ ἑστιάτορι A. 2 *ὑποδεξαίμεθα*] ἀποδεξαίμεθα A. ὑποδεξώμεθα H. 5 *εἰσὶ γὰρ οἱ* A. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ H. 11 *γὰρ δὴ*] δὴ om. A. μάλιστα add. A. 12 *εἰσὶν ὁμοῦ καὶ* A. εἰσὶ καὶ H. 14 *αὐτοὺς*] αὐτοῖς A. 15 *ἀρέσῃ* A. μᾶλλον ἀρέσαι H. 17 *μάθοιτε. Πάντα*] μάθητε πάντες A. 22 *ἀναπαυόντων*] ἀπολαυόντων A. 23 *οἱ μὲν*] οἱ om. A. 26 *καὶ περισαίνουσι* om. A. 28 *ποτε καὶ* om. A. 29 *αὐστηρότεροι* A. αὐστηροί H.

εἰσὶ καὶ οὐχ ἡδεῖς εὐθέως, καὶ τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ
b θεραπεύειν ὥστε καὶ πολλάκις ἐπιτιμῶσι τοῖς θεαταῖς,
ὅταν τι πλημμελὲς αὐτοῖς συγγινώσκωσιν. ἀλλ' ἡμῖν
γε, ἅτε πρὸς ἄνδρας φιλοσόφους ποιουμένοις τοὺς λό-
γους καὶ τὰ πολλὰ ὑγιαίνοντας, τοὺς σοφωτέρους μιμη-
τέον τῶν ἰατρῶν, οἳ τὰ πικρότερα τῶν φαρμάκων μέλιτι
τὴν κύλικα περιχρίσαντες πίνειν διδόασι. τάχα δ' ἂν
καὶ ὑμεῖς ἑαυτοὺς πειθηνίους μᾶλλον παράσχοιτε μεθ'
ἡδονῆς θεραπεύοντι τῷ λόγῳ, καθάπερ ἡνιόχῳ δεξιῷ
τὴν τέχνην, ἐξ ἡνίας ἄγειν ἐπιχειροῦντι τὸ ἅρμα, κέν-
c τρου δὲ φειδομένῳ καὶ μάστιγος. τί ἂν οὖν λέγοντες
ἅμα τε ὠφελοίημεν ὑμᾶς καὶ ἀρέσκοιμεν; πολλὴ γάρ
μοι ἀνάγκη τὸν τοιόνδε τρόπον τῆς εἰς ὑμᾶς ὁμιλίας
τιμᾶν. αἰτία δὲ τῆς ἀνάγκης ἥδε.

Ἐμὲ θεῶν ὁ τῇδε τῇ πόλει προσθεῖναι βουληθεὶς
καὶ τὸν ἔρωτά μοι τὸν καλὸν τοῦτον κινήσας οὔτε
μένειν ἀξύμβολον ὑμῖν εἰκῇ ξυγχωρεῖ τὰ αὐτὰ πράτ-
τοντα καθάπερ τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ἐραστάς, οὔτε μὴν
πικροτέροις φαρμάκοις πρὸς τὴν βοήθειαν ἕλκεσθαι,
μὴ λάθωμεν πρὸ τῆς θεραπείας δι' ἀηδίαν ὑπὸ τῶν
d ἐρωμένων ἀποσεισθέντες. καὶ γὰρ εἰ μὲν μόνος ὑμῶν
ἑάλων ἐγώ, κἂν ὑπῆρχεν ἄν μοι μετ' ἐξουσίας τοῖς
παιδικοῖς ἐναβρύνεσθαι, προτίμησιν ἀντεραστοῦ μὴ δε-
διότι· νῦν δέ· ὁρᾶτε γὰρ ἤδη καὶ ἑτέρους ὁμοίως κεκι-
νημένους, καί μοι τὸ σφόδρα αὐτῶν ἐπιδέξιόν τε καὶ
εὔχαρι οἰχήσεσθαι ἄγον ὑμᾶς δοκεῖ, ὥστε ἡμῶν δὴ τῶν
σεμνοτέρων ὑπερορᾶν. διόπερ ἀναγκάζομαι πρὸς ὑμᾶς
ἐξειπεῖν ἃ πάλαι κατέχειν ἐδόκουν ἐν ἐμαυτῷ. οὐκ ἔστι
χαρίτων ἔρημος παντελῶς ἡ φιλοσοφίας αὐλή, οὐδὲ
303 a ἀποσκηνοῦσιν αἱ θεαὶ πόρρω που τῶν ἡμετέρων μου-
σείων, οὐδ' ἂν στήσαιμέν ποτε ὑμῖν χορὸν ἀμοιροῦντα

364, 13 εἰς ὑμᾶς A. πρὸς ὑμᾶς H. 17 ὑμῖν] ἡμῖν A. εἰκῇ A. ἡσυχῇ H. αὐτὰ A. αὐτοῦ H. 19 φαρμάκοις A. φαρμάκοις ἐᾷ κεχρῆσθαι H. ἕλκεσθαι add. A. 20 πρὸ A. ὑπὸ H. 23 δεδιότι A. δεδιότα H. 24 ὁμοίως] ὁμοίους A. 26 ἡμῶν] ἡμῖν A. 28 ἐξειπεῖν — ἐμαυτῷ] Hexameter. 29 παντελῶς add. A. 31 ὑμῖν] ἡμῖν A.

σώφρονος ἡδονῆς, ἀλλὰ τὴν Ἀφροδίτην ἀεὶ συμπλέκειν ταῖς Μούσαις προθυμησόμεθα· ἀδελφαὶ γὰρ ἀλλήλων καὶ ἀσπάζονται τὴν κοινωνίαν.

Ὡς δ' ἂν ὅτι καὶ οὐκ ἀδύνατος ἡμῖν ἡ ἁρμονία τῶν θεῶν τούτων εἰδείητε, ἐθέλω τι βραχὺ πρὸς ὑμᾶς τῶν τέως κεκρυμμένων ὁμολογῆσαι λόγων. διττὸν ἡμῖν ἐνοικεῖ γένος, ὦ φίλοι, διτταὶ δ' αὐτῷ καταγωγαὶ καὶ διενείμαντο τὰ τῆς ψυχῆς οἰκητήρια. τιθηνοῦνται δέ b *μοι τοὺς μὲν ῥητορική, τοὺς δὲ ἡ παγκάλη φιλοσοφία. εἰ δὲ ὑμῖν καὶ τὰς μητέρας τῶν λόγων εἰδέναι φίλον καὶ οἵα τις ἑκατέρα τὴν φύσιν γινώσκειν, ἀκούοιτε ἂν τῶν παίδων ὅσα πολλάκις ἐν εἰκόσι παίζοντες ἑκάστην αὐτῶν ὑπογράφουσι τῶν εἰκόνων.*

Φιλοσοφίᾳ μὲν δὴ καὶ σχῆμα σεμνὸν καὶ σῶμα εὐμέγεθες καὶ στολὴ πρέπουσα, ἐν οἵᾳ δὴ καὶ τὰς ἀρετὰς οἱ γραφεῖς τὰς φιλοσοφίας συννόμους δεικνύντες γράφουσι, πλόκαμοί τε οὔτε ἄφετοι μεθίενται πλανᾶσθαι οὔτε ἐκ ποικιλίας κομμωτικῆς ἀναπλέκονται, ἀλλὰ c *μέσον τινὰ ἔχουσι κόσμον ἀταξίας τε καὶ τρυφῆς. φιλοσοφία γὰρ τὸ κατὰ φύσιν κάλλος ἄφραστον ἔχουσα πᾶν ὅ τι περ ἂν ἐπείσακτον ᾖ ἀτιμάζει τε καὶ οὐ προσίεται. οὐκοῦν οὐδὲ ὑπογράφει τὰ ὄμματα οὐδὲ τεχνητὸν ἔρευθος αὐτῇ τὰς παρειὰς χρώννυσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπανθεῖ μὲν ἐρύθημα τῷ προσώπῳ σωφροσύνης πλῆρες, βλέμμα τε αἰδοῦς γέμει, καὶ οἷον τὴν αἰδῶ καὶ τοῖς προσβλέψασιν ἐνδιδόναι. ἤδη γοῦν τισι καὶ θέα ψιλὴ τῆς θεοῦ ταύτης ἤρκεσεν εἰς κοσμιότητα τὸν* d *βίον μεταρρυθμίσαι. καὶ ὅ γε Πολέμων ὁ Ἀττικός, ὁ*

365, 7 *δ' αὐτῷ* A. *δὲ αὐτοῖς* H. 9 *παγκάλη* A. *πάγκαλος* H. 10 *φίλον* A. *πόθος* H. 12 *παίδων — ὑπογράφουσι τῶν* om. A. *ἑκάστην αὐτῶν* (i. e. *τῶν μητρῶν*) *ὑπογράφουσι τὴν εἰκόνα* Roulezius p. 63. 17 *οὔτε ἄφετοι*] *οὔτε* om. A. 19 *ἀταξίας* A. *εὐταξίας* H. 20 *γὰρ τὸ* codex Ambros. apud Wyttenbachium ad Plutarch. vol. VI. p. 320. *γάρ τοι* H. 21 *ᾖ* addidit Wyttenbachius ibid. p. 653. 25 *τὴν αἰδῶ*] *τὴν* om. codex Vales. ap. Boisson. ad Marinum p. 86. 26 *προσβλέψασιν* A. *προσβλέπουσιν* H. 27 *τῆς θεοῦ*] *τῷ θεωμένῳ* A. 28 *ὁ Ἀττικὸς*] Aberat *ὁ*.

κώμοις τε καὶ αὐλοῖς καὶ μέθαις πολλὰ πρότερον ἐντρυφήσας, ὅτε τὴν Ξενοκράτους σύνοικον φιλοσοφίαν προσέβλεψεν, αὐλοὶ μὲν ἐκεῖνοι φροῦδοι καὶ κῶμοι καὶ ἔρως ὁ πάνδημος τῆς Πολέμωνος ἐκπεσόντες ψυχῆς ἠμελήθησαν, ὁ δὲ τὸν ἔρωτα τὸν καθαρώτατον τῆς φιλο-
304 a σοφίας ἀντιλαβὼν εἰς τοσοῦτον τῷ πόθῳ προὔκοψεν ὥστε καὶ τελεταῖς τοῦ θεοῦ τιμηθῆναι.

Ῥητορικῆς δὲ — πάντως γάρ που καὶ ταύτης τὴν εἰκόνα ποθεῖτε — γενναία μέν τις καὶ αὐτὴ καὶ παγκάλη, ἀτὰρ οὐ τῇ φύσει μόνον ἀρκεῖται, πολλάκις δὲ θέλει καὶ τοῖς ἔξωθεν καλλωπίζεσθαι. καὶ αὐτῆς πολὺς μὲν καὶ ποικίλος κόσμος τὸ σῶμα σκέπει, ἀγάλλεται δὲ καὶ θεάτροις Ἑλληνικοῖς, καὶ τοὺς παῖδας ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς δημοσίας ὠθίζει παρόδους. οἱ δὲ οὕτως
b εἰσὶ τῆς μητρὸς γνήσιοι καὶ χορείας ἐρῶντες ὥστε πολλάκις καὶ τοὺς ἀδελφοὺς συνεκφοιτᾶν εἰς τὰ συνήθη σφίσι θέατρα ἀναπείθουσι, πολλάκις δὲ τὰς μητέρας συμπείσαντες καὶ ἀναμιχθέντες ἀλλήλοις ἕνα χορὸν θαυμάσιόν τινα καὶ οἷον τῶν Μουσῶν ἐκεράσαντο. ἐὰν δὲ ἐθέλοιεν μὴ σὺν ἀλλήλοις χορεύειν, ζημιοῦνταί τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ ζημιοῦσιν ἀλλήλους τὰ ἴσα. καὶ ὁ μὲν τῶν φιλοσοφίας παίδων χορὸς σεμνότητος γέμων ἡδονῆς καὶ χάριτος ἀμοιρεῖ, ὁ δὲ ἀχαλίνωτος ὢν κοσμιότητι πολλάκις καὶ εἰς ἀταξίαν ἄμουσον ἐκβακχεύεται. κάλ-
c λιστος δὴ χορῶν ἐκεῖνος, ὅταν ἀλλήλοις συναφθέντες οἱ ἀδελφοὶ ἡδονὴν εἰς τὸν χορὸν καὶ κοσμιότητα μίξωσιν, ἃς δὴ καὶ ὑμῖν στήσειν συνεχῶς ἐπαγγέλλονται. αἰτοῦσι δὲ ὑμᾶς ἀντὶ ταύτης τῆς προθυμίας οὐ χρυσὸν οὐδὲ δόξαν· οὔτε γὰρ φιλόχρυσοί εἰσιν οὔτε φιλότιμοι· ἀλλὰ φιλανθρωπίαν ἀληθινὴν καὶ ἴσον ἔρωτα. νῦν γὰρ ἔτι μοι ἀπειθοῦσι καὶ οὐκ οἴονται παρ' ὑμῶν κατὰ τὸ

366, 5 τὸν ἔρωτα A. τὸν om. H. 8 που] πως A. 11 αὐτῆς A. αὐτῇ H. 14 ὠθίζει παρόδους A. παρόδους ἐθίζει H. 16 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς — πολλάκις δὲ add. A. 22 φιλοσοφίας] φιλολόγων A. (σ φ superscript) 27 ἃς A. οὓς H. 29 οὐδὲ] Vulgo οὔτε. οὔτε γὰρ A. γὰρ om. H. 30 φιλανθρωπίαν] φιλίαν A. 31 ὑμῶν] ἡμῶν A.

ὅμοιον ἀντερᾶσθαι, ἀλλά με εἰπεῖν τινὰ λόγον κελεύουσιν, ὃν ἐγὼ λέξω μάλα ἀρχαῖον ὄντα καὶ σπουδῆς ἄξιον. d φιλόμυθόν τε γάρ πως γένος ἀεὶ τὸ ἡμέτερον, ἀδολεσχεῖν τε τὰ πολλὰ δοκοῦμεν ἀκρατῶς τε καὶ ἀκορέστως ἔχοντες τῶν παλαιῶν λόγων.

Ὅτε τὸν Ἔρωτα ἐγέννησεν ἡ Ἀφροδίτη, τὰ μὲν ἄλλα καλός τε ἦν ὁ παῖς καὶ τῇ γεννησάσῃ προσήκων, ἀτὰρ οὐκ ηὔξετό γε εἰς μέγεθος τῷ κάλλει πρέπον, οὐδὲ ἐπεδίδου τὸ σῶμα, ἀλλ' ἔμενε πλεῖστον χρόνον οἷος ἐτέχθη. ἠπορεῖτο οὖν πρὸς τὸ πρᾶγμα ἥ τε 305 a μήτηρ καὶ αἱ τροφοὶ τοῦ βρέφους αἱ Χάριτες, καὶ φοιτῶσαι παρὰ τὴν Θέμιν — οὔπω γὰρ εἶχε Δελφοὺς ὁ Ἀπόλλων — ἐδέοντο λύσιν τινὰ ἐξευρεῖν τῆς ἀτόπου καὶ θαυμαστῆς συμφορᾶς. εἶπεν οὖν ἡ Θέμις, ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω ὑμᾶς ἀπορουμένας· νῦν γὰρ οὔπω ἴστε τὴν φύσιν τοῦ βρέφους. ὁ Ἔρως ὁ σὸς ὁ ἀληθινός, ὦ Ἀφροδίτη, τεχθείη μὲν ἂν ἴσως καὶ μόνος, αὐξηθείη δ' ἂν οὐδαμοῦ μόνος, ἀλλά σοι δεῖ καὶ Ἀντέρωτος, εἰ βούλει τὸν Ἔρωτα αὐξηθῆναι. ἔσται δὲ b αὕτη φύσις τοῖσδε τοῖς ἀδελφοῖς· ἀλλήλοις αἴτιοι τῆς αὔξης ἄμφω γενήσονται. ὁρῶντες μὲν γὰρ ἀλλήλους ἴσα βλαστήσουσι, θατέρου δὲ ἀπολειφθέντος ἄμφω μειώσονται. οὕτω δὴ κύει τὸν Ἀντέρωτα ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ἀνέδραμέ τε παραχρῆμα ὁ Ἔρως καὶ τὰ πτερὰ ἔφυσε καὶ ὑψηλὸς ἦν, ἅτε δὴ ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθεστηκὼς ἄτοπα ὑπομένει πάθη πολλάκις καὶ τοτὲ μὲν θάλλει, τοτὲ δὲ φθίνει, πάλιν δὲ αὔξεται. δεῖται δὲ ἀεὶ τἀδελφοῦ συνόντος, καὶ μέγαν μὲν ἐκεῖνον ὁρῶν μείζων φαίνεσθαι φιλονεικεῖ, σμικρὸν δὲ καὶ ὀλίγον c

367, 1 κελεύουσιν ὑμῖν H. ὑμῖν om. A. 3 ἀεὶ A. ἐστὶ H. 4 δοκοῦμεν ἀκρατῶς] δοκοῦσι κ' ἀκρατῶς A. τε om. A. ἀκορέστως] ἀκολάστως A. 7 καὶ τῇ A. καὶ om. H. 8 ηὔξετο] ηὔξηται A. 9 ἔμενε πλεῖστον A. ἔμενεν πολὺν δὴ H. 12 παρὰ A. πρὸς H. 13 τῷ παιδί, quae H post ἐξευρεῖν habet, om. A. 15 ἔφη om. A. 18 οὐδαμοῦ A. οὐδαμῶς H. 22 ἄμφω μειώσονται] ἄμφω om. A. 23 Ἀντέρωτα] ἔρωτα A.

φωράσας πολλάκις οὐδὲ ἐθέλων ἀπομαραίνεται. οἴεσθε οὖν τι με ἴσως σεμνὸν εἰρηκέναι· ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι τῶν λόγων ἀντερᾶν ἀνάγκη τοῖς βουλομένοις τοὺς λόγους αὔξειν καὶ τὸν ἔρωτα αὐτόν. τῷ τοι καὶ ἐλπίσας ἐγὼ τὸν θεὸν ἐδεξάμην τε καὶ ἐνίδρυσα τῇ ψυχῇ, καὶ αὐτὸν οὐκ ἐθέλω ψεύσασθαι τῆς ὑποσχέσεως. ὑπεσχόμην δὲ εἰσοικιζομένῳ τὸ πρῶτον αὐτίκα οἱ καὶ τὸν ἀδελφὸν συμπαρέσεσθαι τοῖς παιδικοῖς ἐνοικήσοντα.

d *Ἢ τίνι με ἄλλῳ δοκεῖτε πρὸς τὸν πόθον ὑπάγεσθαι; πότερον τῇ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μακρᾷ θαλάττῃ; ἀλλ᾿ οὐδὲν ἐμοὶ μᾶλλον προσήκει θαλαττουργίας ἢ τοῖς Ἀρκαδικοῖς στρατιώταις. ἢ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Φρυγὸς τῇ φιλανθρωπίᾳ; ἀλλὰ καὶ τὸν Νεῖλον ἄγαμαι τὸν Αἰγύπτιον, οὐχ ὅτι ληίων πατὴρ, ἀλλ᾿ ὅτι ῥεῖ διὰ τῶν σοφῶν Αἰγυπτίων. ἢ τῷ μεγέθει ταυτησὶ τῆς προσοίκου λίμνης; διὰ τί οὖν οὐκ ἐπόθησα τὴν Μαιῶτιν λίμνην τὴν τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων; ὅτι δὴ σφόδρα*
306a *ἀμαθεῖς αὐτὴν οἰκοῦσι καὶ βάρβαροι. μεγάλα μὲν γὰρ καὶ ταῦτα τῶν ὑμετέρων, καὶ προσθήσει γέ τις ἕτερα πλείω τῶν τὰ τοιαῦτα τιμώντων, ἢ λουτρῶν τε ἀμήχανα κάλλη καὶ θεάτρων καὶ ἱπποδρόμων. ἀτὰρ ὑμῖν γε, ὦ φίλοι — οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς δέομαι ἀποκρύπτεσθαι, ἀλλ᾿ ὅ τί γε ἐστὶ τὸ κινῆσαν τὸν ἔρωτα — ἐπεὶ πρός γε τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυχία τις οὐκ ἀγεννὴς καὶ πάτριος ἡμῖν ὑπάρχει, καὶ οὔτ᾿ ἂν ἄνδρα ποτὲ ἀγαπήσαιμεν ὅτῳ τὰ μὲν τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ μὴ σφόδρα*
b *παρείη, τὰ δὲ ἔξωθεν περικέοιτο πολλὰ καὶ ποικίλα, καθάπερ τῷ κολοιῷ περιτίθησιν ὁ μῦθος τὰ πτίλα, ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ κάλλους ἀλλότριον αὐτῷ περιεργαζομένῳ κόσμον χήτει ἰδίου καὶ ξυγγενοῦς, οὐδ᾿ ἂν οἴκησιν μὲν οἰκοίη τοῦ Σπαρτιάτου βασιλέως ἀμείνονα,*

368, 2 *λέγω ὅτι — ἐλπίσας* om. A. 8 *ἐνοικήσοντα*] *ἐνοικήσαντα* A. 9 *με*] *μοι* A. *ὑπάγεσθαι*] *ὑμᾶς ἀπάγεσθαι* A. 15 *ταυτησὶ* om. A. 17 *ὅτι δὴ — βάρβαροι* om. A. 29 *αὐτῷ*] *αὐτῷ* A. *αὐτοῦ* H. *περιεργαζομένῳ* Petavius. Vulgo *περιεργαζόμενος*. 30 *ἰδίου* A. *οἰκείου* H, qnod ex Platone in Phaedro p. 239 c. defendit Roulezius p. 21.

ἀμφιέννοιτο δὲ λεπτότερα τῶν ἀραχνίων — οἷα τὰ Ἡφαίστου δεσμά φησιν Ὅμηρος, ἃ οὐχ ὁρώμενα ὅμως δέει τοὺς ἀκολάστους ἰσχυροῖς τισι καὶ ἀρρήκτοις δεσμοῖς — καὶ τὸν ἄλλον δὲ πολὺν ἀμπέχοιτο κόσμον, καὶ τοιαύτην ἔχοι μορφὴν οἵαν ἐγώ ποτε εἶδον Περσικὴν γραφὴν τῶν Περσικῶν τινὸς βασιλέων. νεανίσκος ἐστὶν c
ὡραῖος ἐπικαθήμενος θρόνῳ βασιλικῷ, τιάραν ἔχων ἐξ ὑακίνθου τε καὶ σμαράγδου καὶ στρεπτὸν τοιοῦτον πλατὺν καὶ χλαῖναν ἁλουργῆ τε καὶ χρυσόπαστον ἠμφιεσμένος. ὅμως κἂν ταύτης τις τῆς εἰκόνος αὐτὸν ποικίλλῃ πολυτελέστερον, οὐ πάνυ τιμιώτερον αὐτὸν τῆς γραφῆς ἡγησόμεθα. καίτοι τί ἂν γένοιτο ἀηδέστερον ἢ μετέχειν δοκοῦντα ψυχῆς τοῖς τῶν ζωγράφων ἔργοις προσεοικέναι; ἃ βούλεται μὲν καὶ πᾶσιν ἀνοίγειν θέλει τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ζῶντα δὴ καὶ νοῦν ἔχοντα, d
ἂν δὲ ἀνερέσθαι τι καὶ μαθεῖν σπουδάσῃς, μετὰ πολλῆς σεμνότητος ἡσυχάζει.

Οὔτ' οὖν ἄνδρα τὸν τοιόνδε διὰ σπουδῆς ἂν ἔχοιμέν ποτε οὔτε πόλιν ἐν ᾗ μὴ τίμια τὰ Μουσῶν καὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος τεμένη, θέατρα δὲ καὶ βαλανεῖα καὶ οἱ τῶν ἀθλίων ἱππαρίων δρόμοι, οὔτε ἂν ὑμᾶς ποτε ἠσπασάμεθα, εἰ μή τι καὶ ἀρετῆς μεταποιουμένους ἔγνωμεν, οὔτ' εἰ πολλὰ σεμνότερα ὁ κόλπος ἅμα 307 a
καὶ καθαρώτερα οὔτ' εἰ ὁ Σαγγάριος ἀντὶ σίτου χρυσοῦ ψῆγμα κατῆγεν. ἀρετὴ γὰρ κατὰ Σωκράτην ἐστὶ μὲν ἀνδρὸς ἑνὸς, ἐστὶ δὲ καὶ πόλεως. ὥσπερ οὖν ἀνθρω-

---

369, 1 ἀμφιέννοιτο] ἀμφιέννυτο A. οἷα τὰ A. οἷα τοῦ H. 6 τινὸς A. τινὶ H. 7 ἐξ add. A. 10 τῆς εἰκόνος αὐτὸν A. αὐτὸν τῆς εἰκόνος H. 11 ποικίλλῃ πολυτελέστερον add. A. αὐτὸν] αὐτῆς A. 13 ἢ] ἢ εἰ A. 15 θέλει A. ἐθέλει H. τὸν ὀφθαλμὸν A. τοὺς ὀφθαλμοὺς H. 16 ἀνερέσθαι — σεμνότητος] μαθεῖν καὶ ἀνερέσθαι μετὰ πολλῆς σπουδάσῃς σεμνότητος A. 21 ἱππαρίων] ἵππων A. ὑμᾶς] ἡμεῖς A. 23 πολλὰ σεμνότερα ὁ κόλπος ἅμα A. πολλῷ στενότερος ὑμῖν ὁ κόλπος ἦν ἅμα H. 24 καθαρώτερα A. καθαρώτερος H. οὔτ' εἰ ὁ Σαγγάριος] οὔτε εἰ ὁ σάγγαρ A. χρυσοῦ A. χρυσίου H. 25 κατῆγεν. ἀρετὴ γὰρ add. A. 26 καὶ A. ὅλης H.

σιον εἶναι σπουδαῖον λέγομεν οὐ τὸν πολλοὺς μὲν ἀγροὺς, πολλὰς δὲ οἰκίας πεπαμένον, πολλὰ δὲ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, καὶ δειπνοῦντά τε ἐκ πολυτελοῦς τραπέζης καὶ πίνοντα ἀπὸ χρυσῶν ἐκπωμάτων, ἀλλ' ὅστις νοῦν ἔχει πολὺν καὶ παιδείας ἐπιμελεῖται, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον
b καὶ πόλιν οὐκ ἐν ᾗ πολλὰ μὲν ὤνια τρυφώσης ἀγορᾶς, πολὺς δὲ ἀνθρώπων μεθυόντων ὄχλος, πολὺ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐπὶ τῶν τραπεζῶν εἰκῇ κείμενον, θεάτρων τε ἄκλειστοι πύλαι καὶ ἵππων συνεχὴς ἅμιλλα τῶν ἀπολέμων, μᾶλλον δὲ πολεμοποιῶν ἀληθέστερον. οὐ γὰρ ἔνεστι τὴν τοιαύτην μὴ ὕπουλον εἶναι καὶ νοσεῖν τὸ ἔντοσθεν, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν αὐτῆς λανθάνει τὰ ὑπαιδαίνοντα καὶ σφόδρα ἂν εὐδαίμων δόξειε τοῖς τὰ φαι-
c νόμενα θεωμένοις, ἐνίοτε δὲ ἐκλάμψαντα καὶ ἐκραγέντα δίδωσιν αὐτῇ τὸ τοῦ Σοφοκλέους ἀκούειν οἰκείως,

Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Ἀλλὰ Φωκυλίδης τά τε ἄλλα ἀληθῶς λέγει καὶ ὅτι σμικρὰ πόλις μετὰ φρονήσεως ἐπὶ σκοπέλου κατοικοῦσα κρείττων Νίνου ἀφραινούσης. ἐγὼ δὲ θέλω μὲν καὶ τὴν γῆν ὑμῶν καρποὺς ἀμείνους τῶν ἄλλων ἐκτρέφειν, περὶ πλείονος μέντοι ποιοῦμαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν
d παιδείαν βλαστάνειν, ἣν ξυλλέγουσι μὲν ἐκ τῶν Ἀπόλλωνος λειμώνων αἱ Μοῦσαι, ψυχαῖς δὲ ἐρωτικαῖς καὶ φιλοκάλοις ἐννεοττεύουσί τε καὶ ἐνεργάζονται. αἳ δ' ἂν τὸ σμῆνος αὐτῶν εὐμενῶς ὑποδέξωνται, πτεροφυοῦσί τε εὐθὺς καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀτιμάσασαι περιπολοῦσι τὸν οὐρανόν. καὶ αὗται εἰσιν ἃς Εὐριπίδης ὁ σοφὸς

370, 1 εἶναι A. εἶμαι H. 2 πεπάμμενον H. κεκτημένον A. 4 ἀλλ' ὅστις] ἀλλ' ὅτι A. 7 ἀνθρώπων om. A. 9 συνεχὴς ἅμιλλα A. συνεχεῖς ἅμιλλαι H. 10 ἀπολέμων] ἀπολυμένων A. εὐπολέμων H. „γρ. ἀπολέμων." Stephanus. 12 τὸ ἔντοσθεν codex Vales. apud Boisson. ad Eunap. p. 572. τὸ om. H. 15 αὐτῇ τὸ τοῦ] αὐτῷ τό τε A. Σοφοκλέους] Oedip. R. v. 4. 20 ἀφραινούσης A. ἀφρονούσης H. 21 γῆν ὑμῶν] γῆν ἡμῶν A. 22 ψυχὰς ὑμῶν] ψυχὰς ἡμῶν A. 23 παιδείαν] παιδεία A. 26 ὑποδέξωνται A. προσδέξωνται H. 28 Εὐριπίδης] Fragm. p. 401. ed. Matth.

Οὔτε πολιτῶν, φησὶν, ἐπὶ πημοσύνας
οὔτ' εἰς ἀδίκους πράξιας ὁρμᾶν,
ἀλλ' ἀθανάτου καθορᾶν φύσιος 308 a
κόσμον ἀγήρω.

τῷ γὰρ ὄντι παιδείας ἀληθινῆς μείλιχον καὶ γαληνὸν καὶ πρᾷον τὸ ὄμμα, οἷον ἐν ζάλῃ κονιορτοῦ τε καὶ πνεύματος ἀποσκεπομένης τινὶ καρτερῷ τειχίῳ, μᾶλλον δὲ αὐτῆς ἀποσκεπούσης τοὺς ἑαυτῆς θιασώτας καὶ φραγνυμένης ἕρκει παντὸς ἀδάμαντος ἀρρηκτοτέρῳ, ὃ μήτε ὕβρεως ἰσχυρὰ προσβολὴ μήτε ἡδονῆς δολερὰ μηχανήματα εὐπετῶς σαλεύσειεν ἄν· στέγειν δὲ δύναται καὶ στίχων φρουρὰς ἀσταθμήτους. μόνον γὰρ τοῦτο b *τῶν τειχίων ἀτεχνῶς Ἀπόλλωνος ἔργον, ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἦν, οἶμαι, τὸ Τρωϊκόν. οὐ γὰρ ἂν ἥλω ῥᾳδίως ἐκ μιᾶς ἀπάτης.*

Μὴ λεγέτω οὖν ἡμῖν Ὅμηρος ὅτι Λαομέδοντι θητεύοντες Ἀπόλλων τε καὶ Ποσειδῶν ἐπυργώσαντο τὴν Ἴλιον, μηδ', ὅτε διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐξειργάσθη, καταψευδέσθω δουλείαν ἔμμισθον τῶν θεῶν· τὰ παιδία γὰρ αὐτῷ προσέξει τε καὶ πεισθήσεται καὶ συνήσει κομψευομένῳ ποιητικῶς· ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτοῦ μᾶλλον ἀποδεχόμεθα, ἐν οἷς πεποίηκε τὸν βασιλέα τῶν Ἀχαιῶν αἰτοῦντά οἱ παρὰ τῶν θεῶν δέκα γενέσθαι οὐ πολε- c *μιστὰς οἷος Ἀχιλλεύς, ἀλλὰ συμβούλους οἷος ὁ Νέστωρ ὁ πάνυ πρεσβύτης καὶ πρὸς τὰς μάχας ἀχρεῖος, ὃν οὕτω βαρύνεσθαι τῷ γήρᾳ φησὶν ὥστε καὶ σειραῖον ἱμάντα διατεμεῖν μόλις. φρόνησιν γὰρ, οἶμαι, ῥώμης τιμιωτέραν ἡγεῖται καὶ τὸ παιδεύεσθαι καλῶς τοῦ γεγενῆσθαι. οὕτω δὲ αὐτῷ ὁ μὲν Νέστωρ ἅπαντα καὶ*

371, 1 *ἐπὶ πημοσύνας* om. A. 2 *οὔτ' εἰς ἀδίκους πράξιας*] *οὔτε εἰς ἀδόξους πρηξίας* A. *ὁρμᾶν*] *ὁρμῶν* A. 4 *ἀγήρω*] *ἀγήραον* H. *γήρα* A. 5 *γαληνὸν* A. *ταπεινὸν* H. 12 *στίχων φρουρὰς* A. *τύχης φορὰς* H. 15 *μιᾶς* A. *μικρᾶς* H. 17 *ἐπυργώσαντο*] Vulgo *ἐπυργώσαντο.* 19 *ἔμμισθον* A. *ἄμισθον* H. *θεῶν*] *δέκα θεῶν* A. 25 *πάνυ* om. A. 26 *σειραῖον* Petavius. *σείρεον* A. *σήμιον* H. 27 *γὰρ*] *μὲν* A, sed a m. rec. 28 *παιδεύεσθαι*] *πεδεύεσθαι* A. *παιδευθῆναι* H.

λέγει καὶ πράττει τῆς εὐχῆς ἐπαξίως· ὁ δὲ γενναῖος Ἀχιλλεύς, ὁ τὴν μελίαν ἐκείνην πάλλων καὶ τοῖς ἀθανάτοις ἵπποις ὀχούμενος καὶ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἐκ- d πορθήσας πόλεις, ὅμως ἐπειδὴ παιδείας ἐνδεῶς εἶχεν ἔτι, οὐδὲν πάνυ προσεῖχε τῷ Φοίνικι, ἀλλὰ κλάει μὲν δι' αἰχμάλωτον κόρην, κυλινδεῖται δὲ χαμαὶ δι' ἑταίρου θάνατον ἀναγκαῖον, καὶ αὐτοῦ κατέχουσιν ἕτεροι πρὸς βίαν τὰς χεῖρας ὥσπερ μεμηνότος· νεκρὸν δὲ ἀπολύει χρυσίου καὶ μισθοῦ διαλλάττεται καὶ ἄλλα πλείω πεποίηται πλημμελῶν, ἐνδεικνυμένου τοῦ ποιητοῦ ὡς οὔτε γονέων ἐπιφάνεια οὔτε σώματος ῥώμη οὔτε ποδῶν 309 a ὠκύτης οὔτε κάλλους ὑπερβολὴ ὄφελος μέγα τῷ κεκτημένῳ δίχα φρονήσεως, ἀλλὰ τὰ λαμπρὰ ταῦτα καὶ σεμνὰ παιδείας μὲν κατακοσμούσης οὐ πάντη ἂν ἄτιμα δόξειεν, ἄνευ δὲ ταύτης ἐπιφανεστέραν ποιεῖ τὴν μοχθηρίαν.

Οὐκοῦν οὐδὲ διὰ τῆς ἑτέρας ποιήσεως καὶ θατέρου τοῖν φιλοσόφοιν οὕτω τεταγμένου καὶ καρτερῶς ἀμυνομένου τὴν τύχην ἄλλο τι ἐμοὶ δοκεῖ λέγειν ὁ ποιητὴς ἢ ὅτι φρόνησις καὶ ἡ σύμπασα ἀρετὴ ἄμαχός b ἐστι πρὸς ἅπαντα καὶ ἀήττητος, καὶ ὁ ταύτην ἰσχυρῶς περιβεβλημένος βαδίζει, φησίν, οὐκ ἀγεννὲς οὐδὲ κάτω βλέπων, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἐβάδιζε πρὸς τὴν Ναυσικάαν, ἡνίκα γυμνὸς καὶ μόνος διαφυγὼν τὸ κλυδώνιον, ὅμως ἐπειδήπερ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἠμφίεστο, ἐπήει πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως, οὐ πτωχῷ, φησίν, ἐναλίγκιος οὐδὲ ἱκέτου ἐν σχήματι κατεπτηκότος, ἀλλά τινα ἐξεῦρεν εἰκόνα, οἷα τῆς ἀρετῆς εἰκονογράφος·

Ἤιεν ὥστε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθώς.

372, 1 εὐχῆς] ἡδονῆς A. 2 ἐκείνην A. ἐκείνου H. 5 οὐδὲν πάνυ] οὐδὲ πάνυ A. προσεῖχε A. προσῆκε H. 11 ἐπιφάνεια — ῥώμη — ὠκύτης — ὑπερβολὴ A. ἐπιφανείας — ῥώμης — ὠκύτητος — ὑπερβολῆς H. 17 Οὐκοῦν] οὔκουν Stephanus. διὰ A. ἐκ H. 18 τεταγμένου A. παρατεταγμένως H. 25 ἐπήει] ἀπήει A. 29 Ἤιεν] Odyss. ζ, 130.

ἡ δὲ ἀλκὴ ἦν ἄρα ὁ λόγος, ὃν ἀφελέσθαι μόνον τὸ C
δαιμόνιον οὐκ ἐξίσχυσε, καίτοι τὰ χρήματά γε ἀφελόμενον καὶ τὰς ναῦς καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ νὴ Δία γε τὸν χιτῶνα τὸ τελευταῖον, ἐν οἷς οὐκ ἦν ἡ δύναμις ἡ Ὀδυσσέως. τῇ γοῦν ἀλκῇ ἐπεποίθει καὶ ἐκείνων ἀπολωλότων.

XXV.

d ## ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΞΙΩΣΑΝΤΑΣ ΛΕΓΕΙΝ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΑΧΡΗΜΑ.

Ἀλλ' εἰ καὶ σφόδρα ἦν σοφὸς ὁ Φειδίας ἐν χρυσῷ καὶ ἐλέφαντι μορφὴν ἐπιδείξασθαι θείαν ἢ ἀνθρωπίνην, ὅμως χρόνου γε ἐδεῖτο καὶ σχολῆς πλείονος εἰς τὰ ἔργα.
310 a λέγεται οὖν, ἡνίκα ἐδημιούργει τὴν Ἀθηνᾶν, οὐδὲ εἰς τὴν κρηπῖδα τῆς θεοῦ μόνην ὀλίγου χρόνου καὶ πόνου προσδεηθῆναι. εἰ οὖν τις αὐτὸν αὐθήμερον ἐκέλευσεν ἐπιδείξασθαι τὴν τέχνην, τί ἂν ἔδρασεν; ἢ πῶς ἂν ἐπείσθη τῷ ἐπιτάγματι; σκόπει δῆτα εἰ καλῶς πρὸς τὸν ἐραστὴν ἀπεκρίνατο ὅτι, ὦ χρηστέ, ὁ τῶν ἐμῶν ἔργων φιλοθεάμων, εἰ μὴ συγχωρεῖς μηδὲ ἐπιτρέπεις καιρὸν ὥστε καινόν τι καὶ νέον δημιουργῆσαι, σὺ δὲ ἐπίσκεψαι
b τέως τὴν Ἀθηνᾶν τὴν ἐν πόλει ἢ τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον, καὶ σοι ταῦτα ἀποχρήσει πρὸς τὸ Φειδίαν θαυμάσαι.

Κἀγὼ σέ, ὦ μακάριε, τὸν ἐμὸν ἐραστήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχειν δοκεῖς ὡς καὶ τήμερόν τί μου ποθεῖν δημιούργημα, παρακαλέσαιμ' ἂν προσεπιδεῖν τι τῶν ἤδη προειργασμένων. οὐ δεήσει δέ, οἶμαι, βαδίζειν εἰς τὸ χωρίον τοῦ ἔργου· φέρω γὰρ ἐν ἐμαυτῷ τὰ τῆς ἐμῆς τέχνης ἀγάλματα, ἃ δημιουργεῖται μὲν καθ'

374, 1 τοὺς ἀξιώσαντας A. τὸν ἀξιώσαντα H. λέγειν ἐκ τοῦ om. A. 7 καὶ πόνου add. A. 10 καλῶς A. καλῶς ἂν H. 11 ὁ τῶν — φιλοθεάμων A. καὶ τῶν — φιλοθεάμον H. 14 πόλει A. τῇ πόλει H. ὀλύμπιον A. Ὀλυμπιάσι H. 17 ἐπεὶ καὶ A. ἐπειδή μοι καὶ H. 19 παρακαλέσαιμ' ἂν] παρακαλέσαιμι A. προσεπιδεῖν A. προσιδεῖν H. 20 οὐ δεήσει δὲ A. οὐδὲν γὰρ δεήσει H.

ἕνα τόπον, συμπεριίεισι δὲ ἁπανταχόθι τῷ τεχνίτῃ. c τοσόνδε μέντοι μοι χάρισαι· ἐασόν με κατὰ χρόνον ἐργάσασθαι τὴν σὴν εἰκόνα. οὐ γὰρ οὕτως εἰμὶ σοφὸς οὐδὲ εὔπορος ὥστε αὐτοσχεδιάζειν ὥσπερ ἔτυχε τὰς γραφὰς, καθάπερ οἱ δαιμόνιοι σοφισταί. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἅπαντα γράφειν ἄρχοντα δύναμαι, ἀλλ᾽ ὃς ἄν μοι τόνδε τὸν πίνακα εὐτρεπίσοι, ὃς χωρήσει μὲν δικαιοσύνην μετὰ τῆς εἰκόνος, χωρήσει δὲ πρᾳότητα μετ᾽ ἐξουσίας, πολλῶν τε ἄλλων θεῶν καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν ὅμιλον, ὧν δίχα γράφειν οὐ θέμις τοῖς ἀπὸ Σωκράτους γρα- d φεῦσιν.

Οὐ σφόδρα οὖν μοι σύνηθες τὸ ἔργον, ἅτε δὴ σφόδρα ὀλίγων εὐποροῦντι τῶν ἀρχετύπων. ὃν δὲ σύ μοι πίνακα πήγνυσαι, καλός τέ ἐστι καὶ μέγας καὶ οὐ στενοχωρήσεται ἡ γραφή. ἀλλὰ στήσω μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τὸν νόμον, ὃς παιδόθεν τέ σε ἐθρέψατο καὶ νῦν συνθακεῖ, στήσω δὲ ἐπὶ θάτερα τὴν δίκην, ἥ σε μήποτε ἀπολείψειε, καὶ δὴ καὶ τὸν ἄλλον χορὸν, ὃν ἄν μοι τὸ παράδειγμα ὑποδεικνύοι· ὑποδείξει δὲ, εὖ οἶδα, ὥστε 311 a μοι μὴ ἐπιλείπειν τὰ καίρια. νῦν δὲ, οὐ γάρ μοι τοσαύτη σχολὴ, προχειριστέον τί σοι τῶν ἀπορρήτων. πάντως οὐκ ἔστι τὸ λόγων κάλλος, οἷον ἀρτιτόκοις μὲν ἴσμεν ἐπανθεῖν, πρεσβυτέρων δὲ ἀπομαραίνεσθαι, ἀλλ᾽ οἷοίπερ ἂν ἐξ ἀρχῆς τεχθῶσι, τοιοῦτοι καὶ τὸν ἅπαντα μένουσι χρόνον.

375, 1 ἁπανταχόθι] ἁπανταχόθεν A. 2 μοι add. A. 6 ἄρχοντα] ἀρκοῦντα Stephanus. 7 εὐτρεπίσοι A. εὐτρεπίσειεν H. 10 ὧν δίχα A. οὐ δίχα H. 14 καλός τε] τε om. A. 20 καίρια] κηρία ed. Stephani. „Quidam scribendum censent κύρια.“ Stephanus. 21 ἀπορρήτων A. ἀποθέτων H.

XXVI.

b ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ Η ΠΩΣ ΤΩι ΦΙΛΟΣΟΦΩι ΛΕΚΤΕΟΝ.

Προθεωρία.

Οὐ δήπου με τὰ θέατρα οὕτως ἀγαπᾶν ἡγεῖσθε ὥστε ἀγνοεῖν ὅτι ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων τῷ λέγοντι φοβερώτεροι, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν στρατοπέδων ὀλίγοι τε καὶ λογάδες ἀντικαθήμενοι εὐ-
c λαβεστέρους ποιοῦσιν ἢ πολὺς ὅμιλος συμπεφυρμένος ἀφράκτων καὶ ψιλῶν καὶ ἀνίππων, ἄλλων ἐξ ἄλλης γλώσσης θορυβούντων τε καὶ ἐπηχούντων· οἷον Ὅμηρος εἶναι λέγει τὸ βαρβαρικὸν στρατόπεδον, ἀπεικάζων αὐτοῦ τὴν βοὴν ὄρνισιν ἅμα κλαγγῇ πετομένοις ἐπὶ Νεῖλον τὸν ποταμὸν διὰ τὸν μέγαν χειμῶνα. κἀγὼ οὖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, εὖ ἴστε ὅτι μᾶλλον ὀκνῶ τε καὶ δυσωποῦμαι ἢ πρώην τὸν πολὺν ὄχλον ἐν τῷ θεάτρῳ, τὸν κεκραγότα ῥᾳδίως καὶ θαμὰ ἐξαλλόμενον ἀπὸ τῶν πετρῶν. σεμνότερον δὲ ἦν καὶ Ἀθήνησι δικαστήριον τῶν εἰς ἕνα
d τε καὶ χιλίους ὁ Ἄρειος πάγος. τάχ' οὖν οὐδ' ὑμεῖς ἐπιτρέψετε προοιμιάζεσθαι ἐπὶ πλέον· οὐδὲ γὰρ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ὁ νόμος ἐδίδου.

Τί δήποτε ἄρα οἱ ἄνθρωποι τοὺς μὲν τέκτονας οὐ νουθετοῦσιν ὅ τι ποιητέον αὐτοῖς περὶ τὰ ξύλα, οὐδὲ δὴ τοὺς σκυτοτόμους ὅ τι ποιητέον αὐτοῖς περὶ

376, 1 Oratio XXVI. inscriptione caret in A. 3 Προθεωρία add. A. 4 δήπου] δεῖ που A. ἡγεῖσθε] ἡγεῖσθαι A. 10 θορυβούντων τε] τε om. A. 11 αὐτοῦ A. αὐτῶν H. 15 ἐν τῷ A. τὸν ἐν τῷ H. 18 τάχ' A. τάχα H. οὐδ'] οὐδὲ A.

τὰ σκύτη, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὑφάντας ὑπὲρ τῶν ἐρίων, οὐδὲ τοὺς κιθαριστὰς ὑπὲρ τῶν κρουμάτων, ἀλλ' ἐπιτρέπουσιν 312 a οἱ μὴ εἰδότες ἑκάστην τέχνην τοῖς ἐπισταμένοις, καθότι ἂν δοκιμάζωσι τὰ ἐκ τῆς τέχνης ἔργα μεταχειρίζεσθαι, μόνους δὲ τοὺς φιλοσόφους σχεδόν τι ἅπαντες ἄνθρωποι νουθετοῦσι καὶ διδάσκειν ἐπιχειροῦσι καὶ ἅττα ῥητέον αὐτοῖς καὶ πρὸς οὓς καὶ ὁπότε καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀξιοῖ ταύτης μόνης τῆς ἐπιστήμης ἐξεταστὴς εἶναι ἀκριβής, καὶ ὧν λέγει καὶ ὧν ἐργάζεται; αὐτίκα τὸν μὲν ποιητὴν οὐχ ἅπαντες εὐθύνουσι τῶν ἐπῶν οὐδὲ τὸν ῥήτορα τῆς δει- b νότητος οὐδὲ τοὺς πρὶν νεανίσκους τοὺς ἀπαρξαμένους ὑμῖν ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ εὐδοκίμους φανέντας ἐφ' ἑκατέρᾳ τῇ τέχνῃ ἅπαντες οἴεσθε δεῖν ἀριστεύειν καὶ διασκοπεῖν τῶν δειγμάτων, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ μόνοι καὶ λογογράφοι. εἰ δὲ εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον χῶρον συγκαλέσας ὑμᾶς ἀνὴρ φιλόσοφος λόγον τινὰ διαλεχθείη, φροντίσας καὶ μεριμνήσας καὶ πολλὰς νύκτας ἀγρύπνους ἰαύσας, πολλὰς δὲ ἐπιπόνους ἡμέρας καταμελετήσας, ὡς ἄν τι χρηστὸν ἐξ αὐτοῦ ἀπενέγκησθε, τηνικαῦτα οὐχ οἱ φιλόσοφοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥήτορες καὶ οἱ c γραμματισταὶ καὶ οἱ παιδοτρίβαι καὶ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πάλαι στρατιῶται, καὶ τίς δὴ οὐχὶ κριτὴς καὶ ἐξεταστὴς τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκροωμένων, ὅτι δῆμος ἦν καὶ τοῦ χωρίου ὅτι θέατρον. οὕτως ἄρα ἐξ ἁπάντων μαθημάτων μόνον τοῦτό ἐστι πρόχειρόν τε ἅπασι καὶ ἐπίδρομον καὶ εὐμαθές, μᾶλλον δὲ ἴσως τεράστιον καὶ ἀλλόκοτον, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες εἴσονται ἀκριβῶς τὰ ἁρμόζοντα τῇ τέχνῃ, μόνοι δὲ ἀγνοήσουσιν οἱ σύμπαντα ἐπ' αὐτῇ τὸν βίον κατατριβόμενοι.

Καὶ ἴσως οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ λόγος οὐδὲ δικαίως· d οὐδὲ γὰρ οἱ τοὺς φιλοσόφους παιδαγωγοῦντες λίαν

377, 5 μόνους] μόνον A. 14 ἀριστεύειν] κνισταρεύειν A. „Fort. ἀρισταρχεύειν, Aristarchum agere." Iacobsius. γνωματεύειν Petavius. 18 ἀγρύπνους A. ἀΰπνους H. 19 ἰαύσας add. A. 27 ἴσως] ἴσθι A.

πολλοί εἰσιν, οὐδὲ ἅπαντες ὑμεῖς λίαν τετύφωσθε ἐξαι-
σίως, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐκείνῃ σχέτλιον, ὅτι μηδὲ βέλτιον
διακείμενοι τῶν πολλῶν οἱ ὀλίγοι οὗτοι, μηδὲ ἐγγυτέρω
ὄντες τῆς ἐπιστήμης ἢ ὁ ὄχλος, χειροτονοῦσιν ἑαυτοὺς
νομοθέτας τοῖς φιλοσόφοις, καὶ ἀποφαίνονται ἀφώνους
εἶναι, στέγειν ἅττα ἂν εἰδῶσιν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ μὴ
313 a ἐξαγγέλλειν μηδὲ κοινωνεῖν, ὥσπερ οἱ τὰ χρήματα
θησαυρίζοντες. εἰ οὖν ὑπὲρ ἄλλου του λεκτέον τῷ
φιλοσόφῳ, πόσῳ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ λέγειν; καὶ εἰ
παραιτητέον μοι ἐπ' ἄλλῃ ὑποθέσει εἰς τὸ κοινὸν, πόσῳ
δὴ μᾶλλον ἐπὶ ταύτῃ αὐτῇ; ἥκω οὖν ἐγὼ τήμερον,
ὦ φίλοι Ἕλληνες, καὶ ἐμαυτῷ καὶ ὑμῖν βοηθήσων, καὶ
διαπραξόμενος ἐκ τοῦ λόγου, ἵνα ἐμοὶ μὲν ἐξείη λέγειν,
ὑμῖν δὲ ἀκούειν. δίκαιον οὖν καὶ ὑμᾶς συμπροθυ-
μεῖσθαι καὶ συλλαμβάνειν καὶ μὴ ῥᾳθυμοτέρους εἶναι
b περὶ τὴν ἑορτὴν τοὺς δαιτυμόνας τοῦ ἑστιάτορος. ἐγὼ
γὰρ δὴ λέγω τό γε ἐμὸν, ὅτι σφόδρα ὑμῶν ἔχω δυσα-
παλλάκτως· εἰ δὲ καὶ ὑμεῖς φιλοσοφίας, αὐτοὶ ἴστε·
καλὸν δὲ ἀντερᾶν τοῦ ἐρῶντος.

Τὸ δ' οὖν ἀληθὲς τοῦτ' ἔστιν, ὅτι κοινὸν τὸ
κινδύνευμα καὶ ἐπ' ἴσης ἀποκλεισθῆναι τῇ τε πόλει καὶ
φιλοσοφίᾳ τὴν συνουσίαν, καὶ διατελεῖν πρὸς ἀλλήλας
τὴν μὲν ἄναυδον, τὴν δὲ ἀνήκοον, ὥσπερ ἀπεχθανο-
μένας, εἰ μὴ ἐγὼ ἀμφοτέραις ἐκτίσαιμι τὰ χαριστήρια,
c καὶ τῇ μὲν φυλάξαιμι τὴν φωνὴν καὶ ἀποδοίην, τῇ δὲ
παρασκευάσαιμι καὶ ἐκκαθάραιμι τὰ ὦτα, ἐπίτιμον
ἑαυτὸν ἀποδείξας καὶ οὐκ ὀφείλοντα κοινωνεῖν [τε καὶ]
βουλευτηρίου καὶ ἐκκλησίας.

Τυχὸν δ' ἂν καὶ ὑπολιπὲς τοῦτο εἴη τοῦ πρὶν
ἀγῶνος καὶ μετὰ τὴν φάλαγγα τῶν μισθοφόρων, εἰ
τοὺς ψιλοὺς σοφιστὰς καὶ εὐζώνους ἀποδρασόμεθα,
πάντῃ ἂν φανείημεν ἀκέραιοι τοῦ ὀνόματος. πάλιν δὲ
ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τὴν ἀντωμοσίαν ὑμῖν ἀναγνω-

378, 1 λίαν τετύφωσθε A. λίαν om. H. 22 πρὸς ἀλλήλας om. A. 28 ἐκκλησίας A. τῆς ἐκκλησίας H. 32 πάντῃ] πάντη A. ἂν omittere videtur A. φανείημεν] φανεῖεν A. Fortasse φανεῖμεν. 33 ἀναγνωστέον] συγνωστέον (sic) A.

στέον, ἣν ὑπογράφονται καθ' ἡμῶν οἱ κομψοὶ κατήγοροι οὗτοι καὶ τεχνῖται τῆς σιωπῆς. ἀδικεῖ, φασίν, d ἐμὲ λέγοντες, νεωτερίζων εἰς φιλοσοφίαν, καινὰ εἰσάγων δαιμόνια. οὐ γὰρ ἡσυχῇ κάθηται ἐν τῷ δωματίῳ οὐδὲ πρὸς μόνους τοὺς ὁμιλητὰς κοινολογεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς φῶς πρόεισι καὶ θαρρεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, καὶ λέγειν ἐπιχειρεῖ ἐν παντοδαποῖς ἀνθρώποις. καὶ οὐ τοῦτό πω τὸ δεινόν, τηλικοῦτον ὄν, ἀλλὰ καὶ θέατρα ἤδη ἀγείρει καὶ πρότριτα ἐπαγγέλλει εἰς τὸ δικαστήριον 314 a συνιέναι καὶ ἀνέχεται ἐπαινούμενος καὶ περινοστεῖ τοὺς κεκραγότας. καὶ τί ἂν δέοισθε ἑτέρων εἰκότων καὶ τεκμηρίων τοῦ σοφιστὴν εἶναι τὸν ἄνδρα γενναῖον, τὸν θρόνον καὶ τὸ βῆμα ὁρῶντες τὰ φώρια τοῦ ἀδικήματος;

Ἰοὺ ἰοὺ τῶν κατηγόρων, ὡς πιθανοὶ καὶ εὐπρόσωποι, καὶ οὓς ἐγὼ μάλιστα δέδοικα μὴ ἐξαπατήσωσιν ὑμᾶς. οὐδὲ γὰρ μάρτυρά μοι ἔστι πρὸς τούτους ἀναβιβάσασθαι τῶν νῦν ὁμοσκήνων, ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πολλοὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἐπαμύνοντες καὶ παριστάμενοι εὖ μάλα, ἡνίκα ἂν τοῦτο τὸ μέρος τῆς κατηγορίας ὑπο- b κινῆται, φρίκης τε ἐμπίπλανται καὶ ὠρακιῶσι καὶ αὐτομολοῦσιν εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ἐγκαταλείπουσί με ἔρημον ἄνευ συμμάχων καὶ εἰσί μοι χαλεπώτεροι τῶν ἐξ ἀρχῆς κατηγόρων, λεωργόν με ἀποκαλοῦντες καὶ ὑπερόπτην τῶν πατρῴων ἐθῶν. τούτους μὲν οὖν δι' ἥντινα αἰτίαν προδιδόασιν αἰσθάνομαί τε καὶ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς· ἐμοὶ δὲ πρὸς ἅπαντας ἅμα ἀγωνιστέον καὶ αὐτομόλους καὶ πολεμίους. ἐπεὶ οὖν μοι χαλεπώτερος ὁ ἀγὼν καὶ ἔπεισιν ἀθρόον στῖφος σιγῇ παρατατ- c τομένων ἀνθρώπων καὶ σιγὴν πνεόντων ἀντὶ μένους τε καὶ ἀλκῆς, εἰ πόρρωθεν ἀγοίμην καὶ ἐκ προοιμίων, καρτεροῖτε, ὦ φίλοι ἄνδρες· οὐ γὰρ κατεπείγει τὸν λόγον ὕδωρ ἀπορρέον μεμετρημένον καὶ οὐκ ἀποχρῶν

379, 3 ἐμὲ om. A. 9 ἠγείρει A. ἐγείρει H. 10 περινοστεῖ A. ἐπινοστεῖ H. 11 εἰκότων A. εἰκόνων H. 24 λεωργόν με A. λεωργόν τε H. 31 προοιμίων A. τῶν προοιμίων H.

τῷ ἀγῶνι· οἱ δικασταὶ κύριοι ταύτης τῆς δίκης, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ λέγων, ἐὰν οὕτω λέγῃ, ὥστε κατέχειν καὶ μὴ διώκειν.

Ὡς οὖν ἐκεῖνο αὐτῶν πάνυ ἄγαμαι καὶ θαυμάζω,
d πῶς τὸ καινουργεῖν τε καὶ νεωτερίζειν εἰς ὁτιοῦν δυσχεραίνοντες καὶ ἀδίκημα ἡγούμενοι αὐτοὶ καινουργοῦσι περὶ τοῦ νόμου τῆς γραφῆς, καὶ εἰσάγουσί με ὡς σοφιστήν, τὸ δὲ ἔγκλημα ὡς σοφιστικὸν ποιοῦνται. τῷ γὰρ νομοθέτῃ, ὃν προὐστησάμεθα, Πλάτωνι τῷ θεσπεσίῳ, οὐχ ἕν τι χρῆμα φαίνεται εἶναι πολιτικός τε καὶ δημολόγος καὶ σοφιστής, ἀλλὰ τὸν μὲν δημοσίᾳ καὶ σὺν μακροῖς λόγοις προσιόντα καὶ ὁμιλοῦντα τοῖς
315 a πλήθεσιν, εἰ μὲν δρῴη αὐτὸ προμηθούμενος τῶν ἀκροωμένων, πολιτικὸν οἴεται καὶ ὀνομάζειν κελεύει, τὸν δὲ αὐτοῦ μόνου ἐρῶντα τοῦ δημοσίου θορύβου δημολόγον τε καὶ δημεραστήν. ὁ σοφιστὴς δὲ αὐτῷ βραχυρρήμων τε ὡς τὸ πολὺ καὶ πρὸς ἕνα ἀντίπαλον ἐσκευασμένος, καὶ τοῦτο ἔσχατόν ἐστι τῶν ἐν τῷ ἄξονι ξυγγεγραμμένων. ὥστε ῥᾳδίως ἂν με ἐξαγορεύοιεν εἰ σκευωροῦμαι καὶ τεχνάζω περὶ τὸν νόμον. καὶ οὖν ἐγὼ ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ἐφ' ᾧ καὶ νῦν συγκαθήμεθα, σο-
b φιστὴς μὲν οὐδαμοῦ. τῶν δ' ἄλλων δυοῖν θάτερόν μοι τίθεσθε εἶδος, ἢ τὸ σεμνὸν ἢ τὸ παιγνιῶδες· ὠφελοῦντι μὲν τὸ σεμνόν, εἰ δὲ ἐπ' εὐδοκιμίᾳ, τὸ παιγνιῶδες· εἰ μὲν δή τι ὑπάρχει ὀνησιφόρον τοῖς ἐμοῖς λόγοις, αὐτοὶ ἂν εἰδείητε οἱ ἀκούοντες. ἐγὼ μέντοι ἐγρηγοροῦσιν ὑμῖν καὶ ἀντιλαμβανομένοις τῶν λόγων ἀσμενέστερον διαλεγοίμην ἢ χασμωμένοις τε καὶ ναυτιῶσι. καὶ οὐχ ὁ θόρυβός μου τὸ μέρος ἀγαπητός, αὐτὸς δὴ ἐφ' ἑαυτῷ μόνῳ ὁ θόρυβος, ἀλλ' ὅτι σημεῖον αὐτὸ ποιοῦ-
c μαι τοῦ μὴ εἰκῇ λέγειν ἃ λέγω μηδὲ ἄλλως ᾄδειν καὶ

380, 1 κύριοι A. κύριοι τοῦ χρόνου H. 5 πῶς om. A. 19 ξυγγεγραμμένων A. γεγραμμένων H. 20 περὶ A. παρὰ H. 22 οὐδαμοῦ A. οὐδαμῶς H. μοι] Vulgo ἄν μοι. 23 παιγνιῶδες — εὐδοκιμίᾳ, τὸ om. A. 26 ἐγρηγοροῦσιν] ἐγρηγορόσιν Lobeckius ad Phrynich. p. 119. 27 τῶν λόγων om. A. 29 μου A. μοι H. ἐφ'] ἔφην A.

προσᾴδειν ὑμῖν, ἀλλ' ἅπτεσθαι ἄχρι τοῦ βάθους καὶ τῆς καρδίας. ὡς οὐδεμία μηχανὴ τὸν τῷ λόγῳ ὁμοπαθοῦντα κεῖσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ τοῦ βάθρου ἀκινητότερον.

Τὸ μὲν δὴ ὄνομα τοῦ ἐγκλήματος οὕτως αὐτοὶ καινουργοῦσι καὶ μεταφέρουσιν οἱ φύλακες τῆς συνηθείας. τὸ δὲ δὴ πρᾶγμα ὅτι μὴ καινὸν μηδὲ ἐγὼ πρῶτος αὐτὸ μηχανῶμαι καὶ ἐξευρίσκω, ὥστε προσαναγκάζειν τοὺς φιλολόγους μὴ οἴκοι φθέγγεσθαι μόνον μηδὲ ὑπὸ θυρωροῖς καὶ βαλανάγραις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινὸν d μὴ ἀχρείους εἶναι, τοῦτο οὔπω λέγω, οὐδὲ καλῶ τοὺς μάρτυρας ἤδη ἄνδρας σεμνοὺς καὶ ἀρχαίους· οἷς εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἀπιστήσετε, ἐὰν μόνον φανῶσιν ἐπὶ τοῦ βήματος. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τὸν καιρὸν τοῦ λόγου περιμενέτωσαν, τὸ δ' οὖν πρᾶγμα ἐγὼ συγχωρῶ καὶ τίθημι τοῖς κατηγόροις, ὅτι καινὸν τῷ ὄντι ἐστὶ καὶ ἐγὼ ἐπιβάλλομαι καὶ εἰσάγω εἰς τοὺς ἀνθρώπους. λεγέτωσαν 316 a οὖν ἡμῖν δευρὶ παρελθόντες πότερον ἀεὶ λόγῳ ἅπαν ἀδίκημά τι καινοτομεῖν τε καὶ προσμηχανᾶσθαι, ἢ ὅταν πονηρὸν καὶ ζημιῶδες καὶ ἐπὶ βλάβῃ. εἰ γὰρ δὴ ἅπαν ἀδίκημα τὸ ἔξω τοῦ ἔθους, διὰ τί οὐχ ἁπάσας τὰς τέχνας αἰτιῶνται καὶ εὐθύνουσιν, ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οὐδὲ ἠγάπησαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ εὑρέσει, ἀλλ' αὔξονται ἔτι καὶ ἐς τόδε ἐπιδιδόασι, καινόν τι ἀεὶ προσυφαίνουσαι τοῖς ἀρχαίοις; καὶ πρὸ μὲν Δαιδάλου τετράγωνος ἦν οὐ μόνον ἡ τῶν Ἑρμῶν ἐργασία, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν λοιπῶν ἀνδριάντων· Δαίδαλος δὲ ἐπειδὴ πρῶτος διήγαγε τὼ b πόδε τῶν ἀγαλμάτων, ἔμπνοα δημιουργεῖν ἐνομίσθη. τὴν θάλασσαν δὲ οὐ πρώτως μὲν οἱ σχεδιουργοὶ πλώϊμον ἐπέδειξαν τοῖς ἀνθρώποις, ἔπειτα Ἁρμονίδου τεκτηναμένου, ἢ ὅτου δὴ πρὸ Ἁρμονίδου, νῆες ἐφάνησαν

381, 9 φιλολόγους A. φιλοσόφους H. 16 ὅτι καινὸν] ὅσον καινὸν A. 18 λόγῳ ἅπαν A. λόγῳ πᾶν H. 21 ἁπάσας τὰς τέχνας] ἁπάσαις ταῖς τέχναις A. ἁπάσας τέχνας H. 23 ἀλλ' αὔξονται] ἀλλ' αὔξοντες A. ἀλλὰ αὔξονται H. 24 προσυφαίνουσαι] προσυφαίνουντες (sic) A. 25 τετράγωνος] τετράπους A. 31 νῆες add. A.

στρογγύλαι τε καὶ ὁλκάδες, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἐν Ἰσθμῷ Κορίνθιοι τριήρεις ἐναυπηγήσαντο καὶ Ἀμεινοκλῆς Σαμίας ἦλθεν ὁ Κορίνθου ναυπηγός; τὰ δὲ περὶ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ ξύμπασα ἡ δίαιτα ἡ ἀνθρωπίνη ἆρα
c ἀθρόως ἅπασα ἐλεπτουργήθη, καὶ οὐ πρῶτον μὲν βαλανηφάγοι ἠυάζοντο ἐν σπηλαίοις, γυμνοὶ καὶ ἄστρωτοι καὶ ἀνυπόδητοι, χρόνῳ δὲ ἄλλου ἄλλοτε εἰσφερομένου προέβη ὁ βίος εἰς παροῦσαν εὐδαιμονίαν;

Ἀλλ' αἱ μὲν βάναυσοι τέχναι ἴσως καὶ ἀναγκαῖαι καὶ διὰ τὴν χρείαν ἠνέσχοντο τῆς καινουργίας, αἱ δὲ κομψότεραι καὶ ἐπὶ ῥᾳστώνῃ ὁλόκληροι ἀνεφάνησαν καὶ ἀρτιμελεῖς ἀθρόως; καὶ τῇ γραφικῇ οὐδὲν εἰσήνεγκεν Ἀπελλῆς οὐδὲ Τέρπανδρος τῇ κιθάρᾳ οὐδὲ Τιμόθεος
d τοῖς αὐλοῖς; ἀλλὰ καὶ ἡ σεμνὴ τραγῳδία μετὰ πάσης ὁμοῦ τῆς σκευῆς καὶ τοῦ χοροῦ καὶ τῶν ὑποκριτῶν παρελήλυθεν εἰς τὸ θέατρον; καὶ οὐ προσέχομεν Ἀριστοτέλει ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ὁ χορὸς εἰσιὼν ᾖδεν εἰς τοὺς θεούς, Θέσπις δὲ πρόλογόν τε καὶ ῥῆσιν ἐξεῦρεν, Αἰσχύλος δὲ τρίτον ὑποκριτὴν καὶ ὀκρίβαντας, τὰ δὲ πλείω τούτων Σοφοκλέους ἀπελαύσαμεν καὶ Εὐριπίδου·

Οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν·

317 a οἱ ἐξ ἀμυδρῶν καὶ ἀσθενῶν τὸ πάλαι σπερμάτων παραλαβόντες ὡρμημένην τὴν φιλοσοφίαν, τῷ μηδὲν ἀτρεμίζειν ἐν τοῖς ὑπάρχουσι καὶ ἐγκαρτερεῖν, ἀλλὰ ἀεί τι προσεπιβάλλεσθαι, τελευτῶντες ἅπαντα χρήματα
b ἐπεξῆλθον καὶ ἐφ' ἑαυτοῖς ἐποιήσαντο θεῖά τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπινα. πρὸ μὲν γὰρ Θαλοῦ τοῦ Μιλησίου ὀλίγα ῥήματα περιφερόμενα ἦν Θαλοῦ τε αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων σοφῶν, ὧν καὶ νῦν ἐμπεπλησμένοι εἰσὶν οἱ τοῖχοι καὶ τὰ πινάκια, χρηστὰ μὲν καὶ νοῦν ἔχοντα

382, 2 σαμίας A. Σαμίων H. 3 ὁ κορίνθου A. ὁ Κορίνθιος H. Fortasse ὁ ἐκ Κορίνθου. σιτίων] σίτων A. 7 ἄλλοτε Iacobsius. Vulgo ἄλλο τι. 19 ὑποκριτὴν] ὑποκριτὰς A. Fortasse τρεῖς ὑποκριτάς. 20 ἀπελαύσαμεν] Vulgo ἀπηλαύσαμεν. 21 Οὕτω] Iliad. ι, 520. 24 ἐγκαρτερεῖν] καρτερεῖν A. 26 ἐποιήσαντο] ἐποιοῦντο A. 29 ὧν add. A.

ἱκανὸν καὶ ὅσος ἂν πλεῖστος γένοιτο νοῦς δυοῖν ὀνομάτων, b ἀλλὰ ψιλά γε πίστεως ἐπιτάγματι προσεοικότα καὶ νουθετοῦντα κατὰ μικρὸν μόριον ἀρετῆς. Θαλῆς δὲ ὕστερον καὶ πρὸς γήρᾳ φύσεώς τε ἥψατο πρῶτος καὶ ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἄστρα ἐξήτασε, καὶ προεφήτευσεν ἐν κοινῷ ἅπασι Μιλησίοις ὅτι νὺξ ἔσοιτο ἐν ἡμέρᾳ καὶ δύσεται ἄνω ὁ ἥλιος καὶ ὑποθεύσεται αὐτὸν ἡ σελήνη, ὥστε ἀποτέμνεσθαι τὴν αὐγὴν καὶ τὰς ἀκτῖνας. Θαλῆς μὲν δὴ τοσαῦτα εἰσενεγκάμενος οὐ κατέθετο ὅμως εἰς συγγραφὴν τὰ εὑρήματα, οὔτε c αὐτὸς ὁ Θαλῆς οὔτε ἄλλος τις τῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον. τούτου γεγονὼς ζηλωτὴς Ἀναξίμανδρος ὁ Πραξιάδου οὐ πάντη ὁμοίως ἐζήλωσεν, ἀλλὰ τοῦτο εὐθὺς παρήλλαξέ τε καὶ ἐξετράπετο, ὅτι ἐθάρρησε πρῶτος ὧν ἴσμεν Ἑλλήνων λόγον ἐξενεγκεῖν περὶ φύσεως συγγεγραμμένον. πρὶν δὲ εἰς ὄνειδος καθειστήκει τὸ λόγους συγγράφειν, ἀλλ' οὐκ ἐνομίζετο τοῖς πρόσθεν Ἕλλησι. καὶ ἐῶ τὸν Κλαζομένιον Ἀναξαγόραν καὶ ἐφ' ὅσον οὗτος ἐνεωτέρισε, νοῦν καὶ θεὸν πρῶτος ἐπαγαγόμενος τῇ κοσμοποιίᾳ, καὶ οὐ πάντα ἀνάψας τῆς φύσεως τῶν d σωμάτων.

Ἀλλὰ Σωκράτης ὁ γενναῖος ἄρα τὴν ἀρχαίαν ἐβάδιζε καὶ τετριμμένην καὶ ἐγκατέμεινε τοῖς ἴχνεσι τοῦ Ἀρχελάου, ἢ τούτου γε ἔτι μείζων ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ θρασύτης; καὶ οὐχ ὅσον ἐφευρεῖν τι καὶ ἐπανορθῶσαι, ἀλλ' ὁλόκληρον μεταθεῖναι καὶ μετενεγκεῖν τὴν ὑπόθεσιν τῶν λόγων; τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ σχεδόν τι ἁπάντων 318 a περὶ τοῦ οὐρανοῦ φροντιζόντων καὶ ὅπως ἔχει ἡ γῆ θέσεώς τε καὶ σχήματος καὶ ἐξ ὧν γεννᾶται τὰ ζῷα

383, 1 ὀνομάτων, ἀλλὰ ψιλά γε πίστεως ἐπιτάγματι] ὀμμάτων ἀλλὰ πίστει καὶ ἐπιτάγματι A. 4 πρὸς γήρᾳ A. Πυθαγόρας H. Conf. Roulezium p. 12. πρῶτος A. πρῶτον H. 7 ἄνω A. ἅμα H. 11 οὔτε ἄλλος] οὐδὲ ἄλλος codex Vales. ap. Boisson. ad Eunap. p. 170. τῶν εἰς] εἰς om. A. τὸν add. A. 12 τούτου] ἐκείνου A. γεγονὼς A. γενόμενος H. 13 πάντη ὁμοίως ἐζήλωσεν A. πάντα ἐζήλωσεν ὅμως H. 19 νοῦν] ὃς A. 28 ἡ γῆ om. A.

d καὶ ἐξ ὧν φύεται τὰ φυτά, οὗτος ταῦτα μὲν οὐκ ἐνόμιζεν εὑρετὰ εἶναι ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ κατατρίβειν τὸν βίον καὶ τῶν ὠφελίμων ἀποκωλύειν. ὅθεν δὲ χρὴ γενέσθαι ἄνδρα καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ταῦτα ἐφρόντιζε πρῶτος καὶ ὑπετείνατο, καὶ ὅ τι ποτέ ἐστιν ἀρετὴ ἀνθρώπου καὶ ὅπως ἂν παραγένοιτο, καὶ ὅ τι ποτέ ἐστι κακία καὶ ὅπως ἄν τις αὐτὴν ἀποφυγγάνοι. αὔθαδη b μὲν γὰρ ταῦτα Σωκράτους, αὐθαδέστερον δὲ ἔτι μᾶλλον ὅτι τοὺς λόγους τούτους οὐκ ἐν ἀπορρήτῳ ἐποιεῖτο οὐδὲ πρὸς μόνους τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὥς που αὐτός φησιν, ἐκκεχυμένους καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ἐν ταῖς παλαίστραις. καὶ περιέρρεον αὐτὸν κύκλῳ οἱ κηροπλάσται καὶ οἱ χαλκοτύποι, ὁπότε πράγματα παρέχοι ἢ στρατηγῷ, διαπειρώμενος εἴ τι ἐπίσταιτο ὑπὲρ ἀνδρείας, c ἢ δημαγωγῷ, εἴ τι ἐπίσταιτο ὑπὲρ πολιτείας ὀρθῆς, ἢ ῥήτορι, εἰ καὶ γινώσκοι ἐκ πόσων πείθεται καὶ ἀνάγεται ἀνθρώπου ψυχή, ἢ ποιητῇ, ὁποῖα ὠφέλιμα τῶν ποιημάτων. ὅθεν δὴ καὶ τὸ ἔχθος αὐτῷ πολὺ ξυνελέγη καὶ ἀπέλαυσε τῆς φιλανθρωπίας ἅττα ἀπέλαυσεν.

Ἀρ' οὖν ὁ πάμμεγας Πλάτων διὰ τοῦτο ἡσυχῇ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος καὶ τοῦ δωματίου; καὶ τίς οὕτω πολυπράγμων ἢ καινοτόμος; ὃς πρῶτον μὲν σποράδην οἰκοῦσαν φιλοσοφίαν ξυνῴκισε καὶ συνήγαγεν, d ὥσπερ ὁ Θησεὺς τὰς Ἀθήνας· τέως δὲ τριχῇ διεσπάσθη, μᾶλλον δὲ τέτραχα· καὶ χωρὶς μὲν ἦσαν αἱ Ἰταλιώτιδες Μοῦσαι, χωρὶς δὲ αἱ Σικελικαί, χωρὶς δὲ ὁ χορὸς τῶν Ἰάδων, αἱ μὲν τὰ θεῖα μόνα μαστεύουσαι, αἱ δὲ ὑπὲρ τῆς φύσεως μεριμνῶσαι, τούτων δὲ μακρὰν ἀπεσκήνουν αἱ περὶ κακίας καὶ ἀρετῆς. ἐν Αἰγύπτῳ δὲ μόνον ἐφιλοχώρει τὰ μαθήματα. ταῦτά τε οὖν

384, 7 ἄν τις] τις om. A. 8 μὲν γὰρ A. γὰρ om. H. ἔτι] ἔστι A. ἐπὶ Roulezius p. 36. 11 ἐκκεχυμένους A. ἐκκεχυμένως H. 17 ἀνάγεται A. ἄγεται H. 23 ὃς πρῶτον] ὃ πρῶτος A. 25 τριχῇ — τέτραχα] Vide Rossi Comment. Laert. p. 2. διεσπάσθη] διέσπατο (διέσπαστο?) A. 26 ἦσαν αἱ A. αἱ om. H. 28 μόνα add. A.

ἅπαντα ξυνήρμοσε μόνα πρῶτον, ὥσπερ μέλη ἑνὸς ζῴου διερριμμένα, καὶ σύμπνοα ἔδειξε καὶ ὁμοιοπαθῆ, καὶ [319 a] οὐχ οἷόν τε ἕν τι αὐτῶν ἀποτεμόντα μὴ οὐ κολοβόν τε καὶ ἔμπηρον ἔχειν. πρὸς δὲ καὶ ἕτερα πάμπολλα ἐπεισηνέγκατο καὶ εἰσήγαγε, λόγου ἰδέαν κερασάμενος ἐκ ποιήσεως καὶ ψιλομετρίας, τοὺς ἐρωτῶντας καὶ ἀποκρινομένους καὶ διηγουμένους, ὑφ' ὧν κατεχόμεθα ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ αἰρόμεθα ἀπὸ τῆς γῆς.

Αὐτὸς δὲ δὴ ἐφ' ἅπασιν Ἀριστοτέλης ἄρα ἄπορός τε καὶ ἀμήχανος ἐφάνη τοῦ καινόν τι προσαυτουργῆσαι, καὶ οὐ πρῶτος μὲν διέταξε χωρὶς τοὺς λόγους κατὰ [b] φῦλα ἑκάστους εἶναι, ὅσοι τε πρὸς ἕνα ἀγῶνα ὁρῶσι καὶ ὅσοι πρὸς ἐπιστήμην τῶν ὄντων καὶ ὅσοι πρὸς ἀρετὴν ἐξηγοῦνται; πρὶν γὰρ ἀναμὶξ ἅπαντα ἦν συμπεφυρμένα, ὥσπερ ἡ Μήδων στρατιά, πρὶν ἢ Κυαξάρην διατάξαι τὸν Δηιόκεω. ἴδιον δὲ Ἀριστοτέλους καὶ τὸ μὴ τοὺς αὐτοὺς οἰηθῆναι λόγους τοῖς τε πολλοῖς ὠφελίμους εἶναι καὶ τοῖς φιλοσόφοις, ὥσπερ οὐδὲ φάρμακα οὐδὲ σιτία τοῖς τε εἰς ἄκρον ὑγιαίνουσι καὶ τοῖς ἀκροσφαλῶς διακειμένοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν τὰ ὄντως ὑγιει- [c] νά, τοῖς δὲ τὰ ἁρμόζοντα τῇ προσούσῃ ἕξει τοῦ σώματος. διὸ καὶ τοὺς μὲν θυραίους ὠνόμασε καὶ ἀνέτους ἐποιήσατο, τοὺς δὲ εἴσω τε ἀπέκλεισε καὶ μετεδίδου ὀλίγοις σὺν ἀσφαλείᾳ. τὰ κλεῖθρα δὲ τὰ ἀναπεταννύντα καὶ ἀποκλείοντα σαφηνείας ἐστὶ καὶ ἀσαφείας, αἷς ἐπιτέτραπται πρὸς τοὺς ἀκροωμένους, ὡς Ὥραις, ἀνοίγειν τε τὴν νεφέλην καὶ αὖ πάλιν ἐπιτιθέναι. καὶ δῆτα αὐτῶν οἱ μὲν δημωφελεῖς καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἐσκευασμένοι φωτός τέ εἰσιν ἀνάπλεῳ καὶ διαυγεῖς καὶ τὸ ὠφέλιμον αὐτῶν οὐ παντάπασιν ἀτερπὲς καὶ ἀνήδο- [d] νον, ἀλλ' ἐπικέχυται Ἀφροδίτη καὶ Χάριτες ἐπανθοῦσι τοῦ ἐφολκὸν εἶναι· οἱ δὲ αὖ μυστικοί τε καὶ ἐν ᾧ τὰ τέλη. τοῦτο δὲ ἐμηχανήσατο, ὅπως καὶ ἔχοντες μὴ ἔχω-

---

385, 1 ξυνήρμοσε] συνήρμοσε A. μόνα add. A. 25 σαφηνείας ἐστὶ καὶ ἀσαφείας A. σαφήνειά ἐστι καὶ ἀσάφεια H. 29 ἀνάπλεῳ] ἀνάπλεοι A. 32 οἱ — μυστικοί] τὸ — μυστικόν A. 33 τέλη A. τέλεια H. Recepi τέλη, deleto quod sequebatur ἱερά.

σιν οἱ ἀμύητοι. διὰ τοῦτο ἐν ποσὶ κυλινδούμενοι οὗτοι οἱ λόγοι πλείοσι πεφραγμένοι εἰσὶ περιβόλοις ἢ τὰ ἐν
320 a Ἐκβατάνοις βασίλεια. καινὸν δὲ δὴ καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλους, ὅτι ὄργανα δέδωκεν οἷον στάθμας ἐπὶ τοῖς λόγοις, οἷς τό τε ὄντως ἀληθὲς κρινοῦμεν καὶ τὸ φανταζόμενον δι' ὁμοιότητα. συμβαίνει γὰρ δὴ ἡμῖν ἐπὶ τῶν λόγων ὅ τι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. τούτων γὰρ οἱ μέν εἰσι χρηστοὶ καὶ δοκοῦσιν, οἱ δὲ δοκοῦσι μέν, εἰσὶ δ' οὔ. ταυτὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λόγων, οἱ μὲν καὶ φαίνονται ἀληθεῖς καὶ εἰσί, τοῖς δὲ ὑποδέδυκε μὲν τὸ ψεῦδος, ὅμως δὲ ὑποκρίνονται καὶ ἀπατῶσιν. ὅθεν δὴ ἔσται αὐτῶν κατάφωρος ἡ γοητεία, πρῶτος Ἀριστο-
b τέλης ὄργανον ἐμηχανήσατο.

Τί οὖν ἐγὼ καινὸν διαπράττομαι ἢ καινόν τι προσεξευρίσκω, εἰ καταλαβὼν φιλοσοφίαν οἰκουροῦσαν καὶ δυσχολαίνουσαν καὶ ἀποφεύγουσαν τὰς ἀγοράς, ὥσπερ τὴν δίκην φασὶν οἱ ποιηταί, πείθω εἰς τοὐμφανὲς προϊέναι καὶ μὴ βασκαίνειν τοῦ κάλλους τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ συνεθίζων μὴ μόνον καθ' ἕνα εὖ ποιεῖν, ὥσπερ ἰατρικήν, ἀλλὰ καὶ ἀθρόον δῆμον, ὅσα ἂν δύνηται. ἰατρικὴ μὲν γὰρ οὐχ οἵα τε ἴσως συνά-
c γειν ἅπαντας ἀθρόον εἰς ἕνα χῶρον τοῖς ὁμοίοις χρωμένους σώμασί τε καὶ ἀρρωστήμασιν, ἀλλὰ ἀνάγκη αὐτῇ βαδιζούσῃ εἰς τὰς οἰκίας χωρὶς ἑκάστων τῶν τὰ αὐτὰ ἀρρωστούντων. φιλοσοφία δὲ οὐ σωμάτων ἐπιμελεῖται, οἷς τὰ πολλὰ ἴδια τῶν νοσημάτων, καὶ δεῖται σκίμποδος καὶ δωματίου, ἀλλὰ ψυχαῖς καθέστηκεν ἀρωγός, αἷς τὰ πολλὰ κοινὰ ἀρρωστήματα καὶ αἷς φύσις ἁπανταχοῦ ἰατρεύεσθαι.

Καὶ διὰ τοῦτο αὐτῇ ῥᾳστώνη πλείων συναγαγοῦ-
d σαν εἰς ἐκκλησίαν ἄνευ σχοινίου μεμιλτωμένου ἀναβῆναι ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν καὶ ἀνειπεῖν ὥσπερ θεὸν ἐκ τραγικῆς μηχανῆς, Ποῖ φέρεσθε, ὦ ἄνθρωποι, καὶ ἀγνοεῖτε

386, 2 πλείοσι πεφραγμένοι om. A. 21 ἴσως add. A. 22 ἀθρόον A. ἀθρόως H. τοῖς ὁμοίοις χρωμένους σώμασι A. ὁμοίως χρωμένη σώματι H. 27 ψυχαῖς] ψυχῆς A.

οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες; οἵτινες χρημάτων μὲν πέρι ἅπασαν σπουδὴν ἔχετε ὅπως ὑμῖν ἔσται, τῶν δὲ υἱέων οἷς αὐτὰ παραδώσετε οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθε, ὅπως ἐπιστήσονται χρῆσθαι δικαίως. οὐδέ γε πρότερον ὑμᾶς αὐτοὺς οὕτως ἐθεραπεύσατε, ἀλλ' ὁρῶν- 321 a τες γράμματα καὶ ῥήματα καὶ ὀνόματα ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑμῶν ἱκανῶς μεμαθηκότας, ἃ δὴ παιδείαν ἀρετῆς τελείαν ἡγεῖσθε, κἄπειτα οὐδὲν ἧττον κακοὺς γιγνομένους περὶ τὰ χρήματα, πῶς οὐ καταφρονεῖτε τῆς νῦν παιδεύσεως, οὐδὲ ζητεῖτε οἵτινες ὑμᾶς παύσωσι ταύτης τῆς ἀμουσίας; καίτοι διά γε ταύτην τὴν πλημμέλειαν καὶ ῥᾳθυμίαν, καὶ οὐ διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν συνδέσμων, ἔμπλεά ἐστι τὰ δικαστήρια τῶν μαχομένων καὶ πολεμούντων. καὶ ὅταν λέγῃς τοὺς ἀσκοῦντας τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας, ἕτερόν τι b πράττειν τοιοῦτον, τοῦ μὲν ἄρξαντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι, καὶ ὡς ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν. ὅστις οὖν μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι φαρμάκοις, ἀμείνων ἂν εἴη μὴ χρώμενος, ἀλλὰ τῷ ἰατρῷ ἐπιτρέπων, καὶ ὅστις αὐλοῖς μὴ ἐπίσταται, τῷ αὐλητῇ, καὶ ὅστις ἵπποις, τῷ ἱππικῷ, καὶ ὃς δὴ ἑαυτῷ χρῆσθαι μὴ γινώσκοι, δούλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον ἐστὶν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδιδόντι τὰ πηδά- c λια τῆς διανοίας ἄλλῳ τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικήν. ταῦτα γὰρ δὴ καὶ ὅσα τοιαῦτα τῶν Σωκράτους καὶ Πλάτωνος κηρυγμάτων οὐ τὸν δεῖνα μὲν ὀνήσειεν ἄν, τῷ δεῖνι δὲ ἂν γένοιτο πρὸς κακοῦ, καθάπερ τὰ πολλὰ τῶν ἐπὶ τοῖς σώμασι φαρμάκων, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ἰδιώτην, πενόμενόν τε αὖ καὶ πλουτοῦντα νέον τε καὶ ἀκμάζοντα καὶ πρεσβύτην, βελτίους ἂν ποιήσειε καὶ θαρραλεωτέρους πρὸς ἀρετήν. κοινὰ γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις βοηθήματα

387, 2 ὅπως om. A. **3** αὐτὰ A. ταῦτα H. **5** ἐθεραπεύσατε A. ἐθεραπεύσασθε H. **11** παύσωσι] παύσασι A. Fort. παύσουσι. ἀμουσίας] ἀκουσίας A. ἀκρισίας H. **12** καὶ οὐ A. ἀλλ' οὐ H.

d καὶ ὠφελήματα καὶ οὐ προσήκει μόνοις τοῖς εὐπατρίδαις
ἢ τοῖς πεντακοσιομεδίμνοις ἢ τοῖς ζευγίταις· οὐδὲ ἀπὸ
τιμημάτων αὐτὰ ἀκουστέον, ἀλλ' εἴπερ ἐφίει ὁ νόμος
συνιέναι τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐκκλησίαν σὺν γυναιξὶ καὶ
παισὶν ἀθρόον τὸν δῆμον, τηνικαῦτα ἐχρῆν τὸν τοιοῦ-
τον λόγον παραβαλεῖν τὸν διαθετῆρα καὶ δημηγόρον.
ὅσῳ γὰρ ἂν λέγῃ ἐν πλείοσι καὶ ἀθρουστέροις, τοσῷδε
καὶ ἀνυσιμώτερος δόξει καὶ ἐχεγγυώτερος τοῖς ἀκούουσιν.

322 a Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπαινούμενοι μετὰ πλειόνων εὐ-
φραίνονται ἧττον οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἐπιταττόμε-
νοι ἢ νουθετούμενοι, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ ἡ κοινωνία πολὺ
ἀφαιρεῖ τοῦ ἄχθους καὶ τῆς ὑποψίας, ἣν πᾶσα ἐφέλ-
κεται φύσει ἐπιτίμησις καὶ νουθεσία. καὶ ὥσπερ ἐν
ταῖς στρατιαῖς ὅσα μὲν παραγγέλλει ὁ στρατηγὸς ἅπασι
τοῖς στρατιώταις, αὐτίκα ἔργου ἔχεται ἕκαστος καὶ
ἁμιλλᾶται διενεγκεῖν τοῦ παραστάτου, ὅσα δὲ ἑνὶ καὶ
δυσὶ, μακρῶν μὲν αὐτῷ δεήσει λόγων, μακρᾶς δὲ ὑπο-
θέσεως, μεγάλου δὲ τοῦ ἄθλου ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ταὐτὸν
b δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς συμβουλαῖς οἱ ἄνθρωποι ὑπομένουσιν·
εἰ μὲν ἀπολαβὼν ἕνα τὸν δεῖνα τῶν πλουσίων τε καὶ
μακαρίων δοκούντων καὶ ἀποστησάμενος ἐν γωνίᾳ σμι-
κρᾷ τῇ φωνῇ καθάπτοιτο καὶ νουθετοίη, ὅτι, ὦ θαυ-
μάσιε, μᾶλλον προσήκει ἑκάστῳ τὴν ψυχὴν ἀξίαν πολ-
λοῦ κατασκευάζεσθαι ἢ τὴν οἰκίαν, σὺ δὲ τοῖς μὲν
τοίχοις ἐγγράφεις πολλὰ καὶ ποικίλα, τὴν ψυχὴν δὲ
ἄγραφον περιορᾷς, ὥσπερ γραμματεῖον ἀληλιμμένον,
καὶ τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίξεστον καταλιπεῖν οὐκ ἀνέχῃ,
πειθόμενος Ἡσιόδῳ τῷ ποιητῇ, τὸν νοῦν δὲ ἀνεπίξεστον
c περιφέρειν πρᾶγμα οὐδὲν ὑπολαμβάνεις. ταῦτα οὖν εἰ
μὲν μόνῳ ἐπιτιμῴης, ὑπόψεται καὶ ἀπεχθανεῖται καὶ
λοιδορίαν νομιεῖ τὴν νουθεσίαν, εἰ δὲ ἀνατεινάμενος
τὴν χεῖρα καὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα μεταρρυθμίσας πρὸς τὸ
πλῆθος δημηγοροίης, δήξεται μὲν οὐδὲν ἧττον ὁ ἄν-

388, 1 οὐ et μόνοις om. A. 7 λέγῃ] Vulgo λέγοι. 17 ὑποθέσεως A. ὑποσχέσεως H. 27 τὸν μὲν ἀνδρῶνα] τῶν μὲν ἀνδρώνων A. 33 δημηγοροίης] δημιουργοίη A. δήξεται μὲν οὐδὲν ἧττον ὁ ἄνθρωπος] ἧττον οὐδὲν μὲν ὁ ἄνθρωπος δήξεται A.

θρωπος καὶ ὀνήσεται, σὺ μέντοι γε οὐ τὸν δεῖνα ἔσῃ μεμψάμενος ἢ τὸν δεῖνα, ἀλλὰ τὸ πλημμέλημα νουθετήσας.

Καὶ γὰρ δὴ τοῦτο ὑπάρχει ξένον καὶ ἄτοπον λίαν τοῖς ἐκ τῶν λόγων φαρμάκοις, ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη αὐτὸν προσιόντα τοῖς κάμνουσι τὸν τρίψαντα ἢ κεράσαντα d καταπλάττειν ἢ ἐπαλείφειν, ἀλλ' ὁ μὲν εἰς μέσον φέρων κατέθετο μυρίων ἀνθρώπων ἐγκαθημένων, ὃς δ' ἂν μάλιστα ξυνέχηται τῇ ἀρρωστίᾳ, κἂν πάνυ ὕπουλόν τι νόσημα τρέφῃ καὶ ἐν τῷ βάθει κἂν ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἀγνοῶσιν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχει καὶ ἀναπηδᾷ ἐκ τοῦ ὁμίλου καὶ ἀντιλαμβάνεται τοῦ φαρμάκου, καὶ εἴ τι νοσοίη, χαίρει τῷ φαρμάκῳ καὶ ἀπολαύει τῆς 323 a ἰατρείας. εἰ δὲ ἀμετάστατα καὶ ἀνήκεστα, λοιδορείσθω καὶ ἀπεχθανέσθω καὶ πολεμεῖν καὶ λοιδορεῖν ἕτοιμός ἐστιν οὐχ ἑαυτῷ οὐδὲ τῷ ἀρρωστήματι, ἀλλὰ τῷ σκευάσαντι τὸ φάρμακον καὶ εἰσενέγκαντι εἰς τὸ κοινὸν ὑπὸ δεξιότητος καὶ φιλανθρωπίας. ἀλλ' οὔτε τὸν ἰατρὸν ἀπαυδᾶν χρὴ καὶ ἀφίστασθαι τῶν καμνόντων, ὅτι ὀλίγοι κάμνουσιν ὑπὲρ τὴν τέχνην, οὔτε τοὺς φιλοσόφους μὴ διαλέγεσθαι τοῖς πολλοῖς, ὅτι ἐν τοῖς πολλοῖς ὁ Μαμμάκυθος καὶ ὁ Κυρηβίων οὐκ ὀνίνασθον ὑπὸ b τοῦ λόγου.

Ἢ πρὸς Μουσῶν καὶ Ἀπόλλωνος ἀτρέμα οὑτωσὶ προσιόντες σκοπῶμέν τε καὶ ἐξετάζωμεν, ὅπως ξυνάγηται ταῦτα ἀλλήλοις καὶ μιᾶς γνώμης φανεῖται καὶ διανοίας, τὸ κοινωνικόν τε καὶ φιλάνθρωπον τῆς φύσεως καὶ ἀγαπᾶν καὶ ὑμνεῖν καὶ πολλὰ τεκμήρια καταλέγειν, ὅπως τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα ὁ θεὸς ἀπαθεῖς τε καὶ εὔνους ἀλλήλοις ὑπὲρ τὰ λοιπὰ ζῷα ἐδημιούργησεν, αὐτοὺς δὲ ἀπάνθρωπα καὶ ἀνήμερα διανοεῖσθαι, καὶ τῷ κοινῷ συμβούλους εἶναι ἐπιχειρεῖν, πρὸς ὃ μάλιστα c

---

389, 6 τοῖς κάμνουσι A. τῷ κάμνοντι H. 14 λοιδορείσθω καὶ ἀπεχθανέσθω] Fortasse λοιδορεῖσθαι καὶ ἀπεχθάνεσθαι, deletis proximis verbis καὶ πολεμεῖν καὶ λοιδορεῖν. 24 οὑτωσὶ om. A. 25 ξυνάγηται A. συνίσταται H. 29 ἀπαθεῖς] συμπαθεῖς Petavius. 32 συμβούλους A. ἀσυμβούλους H.

συνέτασσε τὴν ἀρετὴν ἡμέτερος λόγος· καὶ ἐπαινεῖν μὲν
τὸν Προμηθέα, ὅντινα δὴ καὶ ὑπολαμβάνειν χρὴ, ὅτι
οὐκ ἐποίησε τοὺς ἀνθρώπους μονήρεις τε καὶ μονοτρό-
πους ὥσπερ τοὺς λύκους ἢ τὰς παρδάλεις, αὐτοὺς δὲ
ἰλιγγιᾶν πρὸς τὸ πλῆθος, καθάπερ τοὺς Ἀγρίους οὓς
ἐδίδαξε Φερεκράτης, καὶ τῇ μὲν φωνῇ ἡμᾶς ὁμολογεῖν
διὰ τοῦτο πολυτελεστέρᾳ κεχρῆσθαι, ἵνα μὴ μόνον
σιτία καὶ ποτὰ καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, ἀλλὰ καὶ
d ἅττα ἂν ἐν τῇ ψυχῇ ἔνδον διανοώμεθα, μεταδιδῶμέν
τε καὶ μεταλαμβάνωμεν παρ' ἀλλήλων, ἀλλαττόμενοι διὰ
τῶν ὀνομάτων ὥσπερ νομισμάτων· αὐτοὺς δὲ στεγανοὺς
καὶ ἀφώνους διατελεῖν καὶ ἀπροσηγόρους τῷ δήμῳ συν-
οικεῖν, καὶ λέγειν ἔν τισι λόγοις ταύτας οἰκήσεσθαι
ἄριστα καὶ εὐδαιμονήσειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἅπαντα
κοινὰ ἔσται τῶν ἐνοικούντων, καὶ προϊέναι πόρρω καὶ
μὴ ὀκνεῖν οὐ μόνον τὴν γῆν ποιεῖν κοινὴν καὶ τὰς
324 a οἰκίας καὶ τὰ σπέρματα καὶ τὰς ἀμπέλους, οὐδὲ τὸ
ἀργύριον, οὐδὲ τὸ χρυσίον, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας κοι-
νοὺς καὶ τὰς γυναῖκας, αὐτοὺς δὲ τὰ αὐτῶν ἔργα καὶ
τὰ γεννήματα ἀποκρύπτεσθαι ἐν τοῖς κιβωτίοις, καὶ
τῷ μὲν λόγῳ ἐξελαύνειν Ἐπίκουρον τὸν Νεοκλέους καὶ
ἐκβάλλειν τοῦ [τῶν σοφῶν] καταλόγου, ὅτι Ἐπίκουρος
λάθρα βιώσας ἐπῃνεῖτο καὶ ἔθετο δόγμα μὴ φύσει εἶναι
τὸν ἄνθρωπον κοινωνικόν τε καὶ ἥμερον, τῷ δὲ ἔργῳ
ἐπαινεῖν τὴν γνώμην καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀνηκουστεῖν
b φανερώτερον.

Εἰ γὰρ δή τι κοινὸν ποιητέον ἢ κτῆμα ἢ ἔργον, καὶ ὃ μάλιστα πολυαρκέστατον ἀθρόον τε καὶ πολυωφελέστατον ἐδημιούργησεν ὁ θεὸς, οὐ γῆ τοῦτ' ἔστιν οὐδὲ βοῶν ἀγέλαι, οὐδὲ βοσκήματα, οὔτε μὴν πυροὶ οὔτε οἶνος οὔτε ὄσπριον, ἀλλὰ λόγος ὁ ἔξω ῥέων ἀπὸ

390, 6 τῇ μὲν φωνῇ] νῦν μὲν φανῇ A. 8 σιτία] σῖτα A. 9 διανοώμεθα A. διανοῶμεν H. 12 δήμῳ συνοικεῖν A. δήμῳ ᾧ συνοικοῦμεν H. 17 οὐδὲ τὸ ἀργύριον — αὐτῶν ἔργα om. A. 22 τῶν σοφῶν om. A. 23 λάθρα βιώσας ἐπῃνεῖτο A. ἐπῄνει τὸ λάθρα βιώσας H. 28 πολυαρκέστατον] πολιαρκέστατον A. ἀθρόον τε A. τε ἀθρόως H. 31 ὄσπριον A. ὄσπρια H.

τῆς ψυχῆς· τῶν μὲν γὰρ οὐχ οἷόν τε κοινῇ ἀληθινῶς ἀπολαύειν, ἀλλὰ ἀναγκαῖον κατακερματίσαντας ἢ κατατεμόντας τὸ κοινὸν τέως πολλὰ ἴδια ἀποφῆναι. τὸν λόγον δὲ εἰς ἄκρον ὁ δοὺς ἡμῖν ἐμηχανήσατο, ὅπως ἂν c ἐξαρκοίη διόλου κοινὸς τοῖς χρωμένοις, καὶ μὴ παραγένοιτο χωρὶς ἑκάστῳ ἐν τῇ ἀπολαύσει. ὥστε οὐκ ἐντρεπόμεθα αὐτοῦ τῆς φύσεως οἰκουροῦντες, καὶ δέος μᾶλλον, εἰ κατειργνύοιμεν καὶ βιαζοίμεθα, διολέσθαι αὐτὸν παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι· ἡ γὰρ φυλακὴ αὐτοῦ καὶ ἡ σωτηρία ἐν κοινωνίᾳ. οὗ δὲ ἐγκατέμεινε τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ οὐ προὔβη ἔξω ἐκ τῶν ὠδίνων, καίτοι ἀθάνατος ὤν, συναποσβέννυται τῷ γεννήσαντι. ἕκαστον δὲ εἰς ἄκρον εὐθαλεῖ τε καὶ εὐθηνεῖται, εἰ μὴ d κολούεται αὐτοῦ μηδὲ ἀποτυφλοῦται ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ προθυμία τῆς φύσεως. εἰ μὲν οὖν ἐν σκότει καὶ ζόφῳ πέφυκεν αὔξεσθαι λόγος καὶ ἐπιδιδόναι, μηδὲ πρὸς τοὺς ὀλίγους ἐκφοιτᾶν αὐτῷ συγχωρῶμεν μηδὲ παρακύπτειν ἐφίωμεν, ἀλλὰ κελεύωμεν αὐτὸν ἐνδεδυκότα τοῖς φωλεοῖς καταγηράσκειν καὶ δαπανᾶσθαι. εἰ δὲ ἐν φωτὶ καὶ αὐγῇ ἐθέλει πτεροφυεῖν καὶ σώζεσθαι, τί οὐκ ἀφελοῦμεν 325a αὐτοῦ τοὺς ὀρόφους καὶ ἀναπετάννυμεν ὅλας τὰς πύλας; πάντως γὰρ εἴσεται λόγος ὧν πρὸς τίνας τε καὶ ὁπότε καὶ ὅπως ἐξιτητέον. οὐδὲ γὰρ τοῖς αὐληταῖς, ὅτι ἐν κοινῷ ᾄδουσιν, ἐπιτιμῶμεν, οὐδὲ τοῖς ῥήτορσιν, ὅτι ἐν κοινῷ ῥητορεύουσιν, ἀλλ' ὅτι ἀνωφελῆ καὶ ἄγη πρὸς ἀρετὴν, οἱ μὲν ᾄδουσιν, οἱ δὲ λέγουσιν.

Καὶ μὲν δὴ ὅσοι τοὺς παῖδας, οὓς τίκτουσιν αἱ γυναῖκες, ἐκτιθέασιν εἰς ἐρημίαν, ψέγομέν τε καὶ ὀνειδίζομεν, ὅτι ἀδικοῦσι τὴν πόλιν, ταύτην ἀποστεροῦντες τοὺς πολίτας, οὓς ἐγεννήσαντο οὐ τρέφοντες, οὐδὲ πα- b

---

391, 5 κοινὸς] καινὸς A. 8 καὶ βιαζοίμεθα om. A. διολέσθαι] διελέσθαι A. 20 ἀφελοῦμεν] ἀφελῶμεν A, qui fortasse ἀφέλωμεν voluit. 21 αὐτοῦ τοὺς ὀρόφους A. αὐτῷ τὸν ζόφον H. 23 αὐληταῖς A. ποιηταῖς H. 25 ἀνωφελῆ] ἂν ὠφελῇ A. ἀλλ' ὅτι ἃ μὴ ὠφελῇ μηδ' ἄγῃ Petavius. ἄγη in ἀχρεῖα mutat Iacobsius ad Anthol. P. vol. III. p. 765.

ρασκευάζοντες ὁπλίτας ἐσομένους τυχὸν ἢ σφενδονήτας ἢ γυμνήτας. εἰ δὲ τοὺς ἀμείνους τις καὶ σεμνοτέρους ἢ παῖδας τοὺς λόγους κατορύττοι ἐν σκότῳ καὶ ἀποκλείοι ὥσπερ τὰ νόθα καὶ μοιχίδια τῶν ἐγγόνων καὶ μὴ παράγοι εἰς τὸ κοινὸν ἀποδώσων τὴν εὐπαιδίαν, πῶς οὐχὶ μᾶλλον δύσνους τε ἂν εἴη τῇ πόλει καὶ τῆς ἀρᾶς ἄξιος τῆς δημοσίας; καὶ γὰρ δὴ δυοῖν θάτερον ἀναγκαῖον, ἢ μηδένα γράφειν λόγους πολιτικούς, ἀλλὰ
c καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καταγελᾶν ἐπὶ ταύτῃ τῇ προθυμίᾳ, ἢ κατατιθέμενον ἐν τοῖς γράμμασι τὴν τοιαύτην ἰδέαν ῥίπτειν ἐν ταῖς ὁδοῖς τὴν τύχην ἣν ἂν λάχωσιν ἀγαπήσαντες. τοῖς δὲ συμβαίη ἂν ἢ μαραίνεσθαι παραχρῆμα ἀθεραπεύτοις καὶ ἀκοσμήτοις, ἢ δείκνυσθαι κακῶς ὑπ' ἄλλων ἀναληφθέντας, οἷον ποιμένων τινῶν ἢ βουκόλων περιτυχόντων ἐπ' ἐρημίας καὶ ἀνελομένων παῖδας βασιλικούς, ἔπειτα ὑποβαλλομένων τε καὶ ἐκτρεφόντων τῆς φύσεως ἀναξίως. ἀτεχνῶς γὰρ
d δὴ τοῦτο συμβαίνει τοῖς λόγοις, οὓς ἂν ὁ μὴ γεννήσας αὐτὸς δεικνύῃ καὶ τιθηνῆται, καὶ ὡς ἐγέννησεν οὕτως ἐκτρέφῃ, συμπνέων τε καὶ ὁμοπαθῶν ταῖς ὠδῖσιν· ἀλλ' ἕτεροι λαμβάνοντες ἐν ταῖς χερσὶν ἀπαριθμοῖεν, οὐκ ἐνιέντες τὸν νοῦν τοῖς ὀνόμασιν οὐδὲ ἐνσημαινόμενοι τὴν φροντίδα, μεθ' ἧς ὁ πατὴρ αὐτοὺς ἐτεκνώσατο.

Πρὸς θεῶν, εἰ δὲ αἰσθανομένη ἡ πόλις φιλοσοφίας ὅτι ἀτιμάζοι αὐτῆς τὴν συνουσίαν καὶ αἰσχύνοιτο,
326 a ὡς ἐπὶ ψόγον συνελθοῦσα, ὅ τε δῆμος καὶ ἡ γερουσία, καὶ ἕλοιτο προηγόρους, πολλοὶ δέ που ὑμῶν κεκοινωνήκασι τῆς φιλοσόφου μανίας τε καὶ βακχείας· εἰ οὖν τούτων τινὰς προστησαμένη λέγοι πρὸς αὐτὴν καθαπτομένη καὶ ὀνειδίζουσα ὅτι, ὦ γενναία, πῶς οὖν ἔτι ἀγα-

392, 1 τυχὸν A. τυχὸν ἴσως H, quod ipsum alibi consentiente A legitur. 8 πολιτικοὺς] ποιητικοὺς A. 10 γράμμασι] φήμασι καὶ A. 11 τὴν τύχην] τῆς ψυχῆς A. 12 λάχωσιν ἀγαπήσαντες] λαχόντες ἀγαπήσωσι A. 15 ἢ βουκόλων A. καὶ βουκόλων H. 16 ἀνελομένων] ἀμελουμένων A. 18 ὁ μὴ] μὴ ὁ Iacobsius. 20 ἐκτρέφῃ] ἐκφέρῃ A. 22 ἐνιέντες τὸν] ἐνέντες A, omisso τόν. 25 αὐτῆς om. A.

ναυκτήσεις, εἴ τις σὲ ἀχρεῖον νομίζει τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ; πῶς δὲ ἔτι τῆς ἀχρηστίας κελεύσεις αἰτιᾶσθαι τοὺς μὴ χρωμένους, ἀλλ' οὐ σαυτήν; πῶς δὲ ναυκλήρῳ ὑποκώφῳ ἡμᾶς παραβάλλεις, κατακοιμηθέντι τε ὑπὸ b μέθης καὶ ἐπιτρέψαντι τὰ πηδάλια τοῖς ἀνεπιστήμοσι τῶν οἰάκων, ὅταν αὐτὴ μήτε ἄρχειν ἐθέλῃς μήτε ὁπλοφορεῖν μήτε βουλεύειν; ἀλλὰ καὶ ὃ μόνον σοι ἐστὶν ἐν ῥᾳστώνῃ, καὶ τούτῳ βασκαίνεις καὶ μὴ ἐπιτρέπεις μετέχειν ἡμῖν τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ζητεῖς ἀεὶ τειχία τε καὶ περιβόλους ἐν οἷς αὐτὴ τὴν ζάλην ὑποστήσῃ καὶ τὸν κονιορτὸν, ἡμῶν δὲ οὐ προβάλλῃ οὐδὲ ἐπαμύνεις κατὰ δύναμιν, καθάπερ ἀεὶ διατρίβουσα Ἀθήνησι καὶ παρ' c ἐκείνῳ τῷ δήμῳ, καὶ τηνικαῦτα ἡνίκα αὐτὸς κύριος ἦν καὶ ἀτάσθαλος διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ ὑβριστὴς, καὶ ἤγετο ὑπὸ Ἀνύτου μᾶλλον ἢ ὑπὸ Σωκράτους. ἐμοὶ δὲ εὐήνιος μὲν ὁ δῆμος καὶ εὐπειθὴς, εὐαγωγότατός τε ἁπάντων καὶ εὐαλώτατος ὑπὸ λόγου.

Ἡ δ' οὖν γερουσία, ᾗ μάλιστα γέγηθα καὶ ἀγάλλομαι, τί δή ποτε παροπτέα σοι ἐνομίσθη καὶ αἰσχρὸν d τὸ διαλέγεσθαι αὐτῇ δημοσίᾳ; ἣ αὐτὴ μέν σε οὐκ ἄλλου του χάριν ὁμότιμον ἐποιήσατο καὶ παρακαλεῖ ἐξ ἁπάσης γῆς καὶ θαλάσσης καὶ λιπαροῦσα εἰσάγεται εἰς τὸ συνέδριον, οὐχ ἵνα αὐτῇ χορηγοίης εἰς θέατρα καὶ ἱπποδρομίας — μυρίοι γὰρ οἱ πρὸς αὐτὰ ἁμιλλώμενοι καὶ φιλονεικοῦντες — ἀλλ' ἵνα κόσμος τε ᾖς σφίσι καὶ ὠφέλεια καὶ μεταδιδῷς τῶν ἀγαθῶν ὅσα οἴεταί σε ἐπιτηδεύειν· σὺ δὲ οὔ φῄς συνελθούσῃ αὐτῇ ὁμιλήσειν 327 a οὐδὲ ἑστιάσειν ἀθρόως, εἰ μὴ χωρὶς ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν λανθάνων φοιτῴη, ὥσπερ ἀτεχνῶς σιτία καὶ ὄψα καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα, ἃ ἑνὶ μόνῳ καὶ δυοῖν

393, 4 ὑποκώφῳ] ὑποκύφῳ A. 5 τοῖς ἀνεπ.] τοῖς om. A. 7 ἐστὶν om. A. 8 τούτῳ A, τούτου A. 10 περιβόλους] περιβόλαια A. καὶ τὸν κονιορτὸν A. τὸν κονιορτὸν, καὶ H. Conf. p. 104 c. 16 εὐήνιος A. εὐήκοος H. 17 ἁπάντων ἡμῶν H. ἡμῶν om. A. εὐαλώτατος] Notanda haec superlativi forma: nisi εὐαλωτότατος scripsit. 21 του] τοῦ A. τούτου H. 30 μόνῳ καὶ δυοῖν A. μόνον καὶ δυεῖν H.

ἱκανά, πλείοσι δὲ οὐκ ἀποχρῶντα. ἀλλ' οἱ λόγοι πλείους οὐκ ἀναλίσκονται εἰς τοὺς πλείους.

Τί δὲ καὶ ἐξαπατᾷς τοὺς ἀνθρώπους, καίτοι ἐν μεγάλῳ τὴν ἀλήθειαν ποιουμένη, καὶ λέγεις μὲν ὅτι σοι τῆς σοφίας δύο μοῖραι εἰσίν, ἡ μὲν πρὸς τὰ θεῖα
b *ἄγουσα, ἡ δὲ πρὸς τὰ ἀνθρώπινα, τρίχα δὲ διεῖλον καὶ ἐκόσμησας· καί σοι ἓν μὲν ἔργον τέτακται ἐφ' ἑνὶ ἑκάστῳ χωρίς, ὅπως ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀπεργασθῇ· ἕτερον δέ, καθότι οἰκία μία ὅλη γένοιτ' ἂν εὐδαίμων· τρίτον δὲ καὶ μέγιστον καὶ πρὸς ὃ τὰ λοιπὰ συντετάχθαι φασὶ καὶ ἀπευθύνειν, ὡς πόλεώς τε ὅλης ἐπιμελεῖσθαι καὶ δήμου. καὶ ἀπὸ τούτου ξυγγράφεις νόμους τε καὶ πολιτείας ἀνυποθέτους τε καὶ ἐξ ὑποθέσεως, καὶ αὖ πρὸς διόρθωσιν ἑτέρους ὁρῶντας, καὶ*
c *ἀνάκεινταί σοι κύρβεις αἱ μὲν ἐν τῇ ποικίλῃ, αἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας, αἱ δὲ ἐν Λυκείῳ. ἡμεῖς οὖν τῆς μὲν μιᾶς ξυνόλως μοίρας οὐκ ἀμφισβητοῦμεν οὐδὲ κελεύομέν σε πράγματα ἔχειν, ὅπως ἂν ἐξηγήσαιο, διὰ τί οὐχ ἅπαντες οἱ ἀστέρες συμφέρονται ἅμα τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' εἰσὶν οἳ ὀλίγοι ὄντες εἰς τοὔμπαλιν ἰέναι τοῖς πλείοσιν ἐπιχειροῦσιν, ἢ διὰ τί αὐτὸς οὗτος ὁ μέγας οὐρανὸς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεύεται καὶ οὐκ ἄμεινον αὐτῷ ἐφάνη τὸ ἐπὶ θάτερα, οὐδ' αὖ τί σοι ἐμφανὲς κατέστη καὶ*
d *οὐρανοῦ ἀνώτερον. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐγγὺς ἡμῶν καὶ χαμαίζηλα καὶ ἐν ποσί, βροντῶν τε πέρι καὶ ἀστραπῶν καὶ ὑετῶν καὶ πνευμάτων, οὐδὲ τί ὑπομένουσα ἡ χιὼν λευκὴ οὕτως ἐστὶ καίτοι ἐξ ὕδατος πεπηγυῖα, οὐδὲ τί παθοῦσα ἡ χάλαζα τοῦ μὲν χειμῶνος οὐ καταπίπτει, θέρους δὲ τὰ πολλά, καίτοι ψυχρότητι ὑπερβάλλουσα· μηδὲ ὑπὲρ τῆς ἴριδος ἡμᾶς διδάσκειν πότερον ἴνδαλμά ἐστι καὶ δόκησις τῶν ὀμμάτων, ἢ τὰ χρώματα αὐτῇ*

394, 1 *λόγοι πλείους* A. *πλείους* om. H. 6 *ἄγουσα*] *τεύξουσα* A. Fortasse *ἄξουσα*. 8 *καλὸς καὶ ἀγαθὸς*] *καλῶς καὶ ἀγαθῶς* A. 9 *μία ὅλη* A. *συνόλη* H. 12 *ξυγγράφεις*] *ξυγγράφουσα* A. 14 *ἑτέρους*] *ἑτέρου* A. 15 *αἱ* ter A. *οἱ* ter H. 16 *τῆς Ἀκαδημίας*] *τῆς ἀκαδήμου* A. 17 *ξυνόλως*] *συνόλως* A. *ξυνόλης* H.

ἀληθινὰ καὶ ἡ ποικιλία, μηδὲ ὑπὲρ τῆς θαλάττης, 328 a καθότι ἁλμυρὰ ὑπὸ τῶν ποταμῶν ποιουμένη, μηδὲ ὑπὲρ τῆς γῆς αὐτῆς, ὅπως βρίθει τε εἰς τὸ κάτω καὶ ἵδρυται ἐν μετεώρῳ. ἀλλὰ ταῦτα ἀποκείσθω σοι ἅπαντα ἐν τῷ διδασκαλείῳ πρὸς τοὺς συνήθεις ὁμιλητάς, ὡς ἡμεῖς δυσμαθέστεροι ἴσως καὶ ἀφηλικέστεροι ἤδη τῆς ὑψηλοτέρας σοφίας.

Ὅπως δὲ γίνεται εἷς ἀνὴρ εὐδαίμων καὶ ὅπως σύμπασα οἰκία καὶ οἵοις χρωμένη πόλις ἐπιτηδεύμασιν b ὀρθοῖτο ἄν, διὰ τί οὐ δημοσίᾳ κηρύττεις καί, εἰ οἷόν τε, ἀναβᾶσα ἐπὶ σκοπιὰν ὑψηλήν; ὅπου γὰρ ἂν λέγῃς, οἱ πολλοὶ ἡμῶν ἀκροάσονται, ἧττον μὲν ὑβρισταὶ ἢ Θρασύμαχος, ἧττον δὲ αὐθάδεις ἢ Πῶλος, ἧττον δὲ ἀναίσχυντοι ἢ Καλλικλῆς, τυχὸν δὲ καὶ ἧττον μὲν ῥᾳδιουργοὶ ἢ Ἀλκιβιάδης, ἧττον δὲ καὶ βίαιοι ἢ Κριτίας. ἀμαθὴς δὲ οὐδεὶς οὕτως ἐν τῷ δήμῳ τῷ ἡμετέρῳ οἷον τὸ Μένωνος ἀνδράποδον, ᾧ καὶ διάγραμμα ἐσαφήνισας μόλις ἐπαΐοντι τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου. καίτοι c τὴν γενναίαν ῥητορικὴν οὐκ ἄλλου του ἕνεκεν μεταχειρίζῃ ἢ τοῦ ἄγειν τοὺς πολλοὺς ἐφ' ὅτῳ ἂν σοι δοκῇ κάλλιον εἶναι, καὶ ἀντίστροφον αὐτῆς τὴν διαλεκτικὴν ὀνομάζεις, καὶ φῂς ἀμφοτέραν σεαυτῇ προσήκειν καὶ ὄργανα εἶναι, τὸ μὲν ὥστε καθ' ἕνα χειροῦσθαι, τὸ δὲ ὥστε ἀθρόον δῆμον.

Καὶ προσεπιλέγεις ἡμῖν τὴν αἰτίαν δι' ἣν σοι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπιμελεῖσθαι τῶν πιθανῶν λόγων, ὅτι οἱ πολλοὶ τούτοις μὲν ἄγονται καὶ κηλοῦνται καὶ ὑπέχουσι τὰ ὦτα, d τοὺς δὲ ἀληθεῖς οὐ παραδέχονται εὐπετῶς, μὴ προειργασμένοι τὰς διανοίας. καὶ ταῦτα λέγουσα Κόρακος μὲν καὶ Τισίου καταγελᾷς καὶ Θεόδωρον σκώπτεις τὸν Βυζάντιον ὡς μικρὰ ἄττα καὶ ὀλίγου ἄξια εἰς τὴν τέχνην πορισαμένους, αὐτὴ δὲ

395, 2 ποταμῶν] ποτίμων Iacobsius. 6 ἡμεῖς τε H. τε om. A. δυσμαθέστεροι] ἀμαθέστεροι A. 12 ἀκροάσονται A. ἀκούσονται H. 21 διαλεκτικὴν] διάλεκτον A. 22 φῂς om. A. ἀμφοτέραν A. ἀμφότερα H. καὶ ὄργανα A. καὶ om. H. 26 ἀναγκαῖόν ἐστιν A. ἐστιν om. H.

ἄνωθεν διδάσκεις ὅπως ἄν τις πειθὼ δημιουργοίη. καὶ
329 a οὔ τι ῥαθυμότερόν σοι ἐκπεπόνηται αὐτὴ ἢ ἡ περὶ
φύσεως θεωρία. τί οὖν παρασκευαζομένη τὰ ὅπλα
κατατίθης ὡς ἀχρεῖα; τί δὲ τεχνάζεις ἃ περιφρονεῖς
καὶ ἐπονείδιστα νομίζεις; οὐ γὰρ δὴ ὅμοια φαίης ἂν
πρὸς τοὺς ῥήτορας ὑπομένειν ὁποῖα πρὸς τοὺς κιθα-
ριστὰς καὶ τοὺς αὐλητὰς οἱ λυροποιοί, οἳ τὰ μὲν ὄρ-
γανα ἐκπορίζουσι, χρῆσθαι δὲ ἑτέροις ἐπιτρέπουσι τὸ
ὄργανον τοῖς χρωμένοις. καὶ ὑπηρέτης ὁ μὲν χαλινο-
ποιὸς τοῦ ἱππέως, ὁ δὲ φαρμακοπώλης τοῦ ἰατροῦ, ὁ
δὲ ναυπηγὸς τοῦ κυβερνήτου.

b Διὰ τί δὲ τοὺς μὲν περὶ τὰς ἔριδας διατρίβοντας
δυσχεραίνουσα οὐ τέχνην ὑφηγῇ λόγων ἐριστικῶν, ἀλλ'
ἐλέγχους, ῥητορικὴν δὲ ἀποδοκιμάζουσα, ὅμως ἐμπίπλης
τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ξυγγραμμάτων τὰ ταμιεῖα τῆς μνημο-
σύνης; καὶ διδάσκεις μὲν ὡς ἐπωφελῆ καὶ χρειώδη,
οὐκ αὐτουργεῖς δὲ ὡς περίεργον καὶ ματαίαν. οὕτως
ἐκλελησμένη εἶ τοῦ φρονήματος οὗ πάλαι ἐφρόνεις καὶ
σεαυτὴν ἐν δίκῃ ἠξίους, οὐδὲ ἄλλῳ τῳ συγχωροῦσα
μεταποιεῖσθαι τῆς τέχνης ἢ μόνοις τοῖς σοῖς θιασώταις·
c καὶ τηνικαῦτα οὐ κατώκνεις οὐδὲ ἐδεδοίκεις μή τίς σε
μειρακιεύεσθαι ὑπολάβοι ἁμιλλωμένην πρὸς Λυσίαν καὶ
Θουκυδίδην, καὶ τοὺς μὲν ἀποσκορακίζουσάν τε καὶ
μόνον οὐχὶ ἐπιρραπίζουσαν αὐτῷ Γοργίᾳ καὶ Ἀντι-
φῶντι, Περικλέα δὲ ἐπαινοῦσαν μόνον καὶ Ἀσπασίαν
ὡς ῥήτορας τελεσιουργούς τε καὶ ὑψηλόνους, ὅτι ἐκ τῆς
Ἀναξαγόρου ἀδολεσχίας ταῦτα προσειλκύσαντο εἰς τὴν
τέχνην.

Ὅρα δὲ καὶ οἷα πεισόμεθα καὶ ὡς χαλεπὰ ἡμᾶς
d ἐργάσῃ, εἰ τὴν μὲν ὠφέλιμον ῥητορικὴν ἔχουσα αὐτὴ

390, 5 νομίζεις A. ὑπολαμβάνεις H. 7 Addidi οἱ. 8 ἐκπορίζουσι A. ἐκπορίζουσα H. ἐπιτρέπουσι A. ἐπιτρέπουσα H. 18 ἐκλελησμένη] ἐκλελησμένος A. 23 ἀποσκορακίζουσα — ἐπιρραπίζουσα — ἐπαινοῦσα A. 26 ὑψηλόνους A. ὑψηλόγους H. 27 προσειλκύσαντο] προσειλκύσατο A. 29 ὅρα δὲ A. Ὅρα γὰρ H.

ἀποκρύψῃ, προήσῃ δὲ ἡμᾶς τῷ τετάρτῳ τῆς κολακείας τεμαχίῳ τῷ εἰδώλῳ τοῦ μορίου τῆς πολιτικῆς, ὃ ἀντίστροφον ὀνομάζεις ὀψοποιίας. εἶτα τῶν μὲν σκιαμαχούντων ἐπὶ τοῦ βήματος ὑπὲρ Κίμωνος ἢ Νικίου ἢ Μιλτιάδου, καὶ μινυριζόντων ἐν τοῖς προλόγοις ἦρος ἐπαίνους καὶ χελιδόνων καὶ ἀηδόνων, σπουδῇ αὐλιζόμενοι ἀκροασόμεθα, λόγου δὲ κέντρον ἐγκαταλιπεῖν 330 a δυναμένου πρὸς ἀρετὴν οὐδεπώποτε ἀπολαύσομεν; ἀλλ' ἀφίης νέμεσθαι ἡμῶν τὴν φιληκοΐαν καὶ προσέχειν τοῖς κατακηλοῦσι λόγοις καὶ γοητεύουσιν, ὥσπερ αἱ σειρῆνες, καὶ οὐκ ἀντιτάσσεις αὐτοῖς παρελθοῦσα τὸν ὄρθιον νόμον, οὐδ' ἐξεγείρεις ἐμβοήσασα καὶ ἀποτρέπεις καταβουκολουμένους ὑπὸ τῶν εἰδώλων καὶ τῆς ἀκάρπου πιθανουργίας, οὐδὲ ἀποκλύζεις, τὸ λεγόμενον, καὶ ἀπονίπτεις ποτίμῳ τὴν ἁλμυρὰν ἀκοήν; ἀλλ' Ὁμήρου μὲν ὑφορᾷ καὶ δυσωπῇ τὴν γοητείαν, ὡς ἀλλοκότους ἐμ- b ποιοῦσαν δόξας περὶ θεῶν, αὐτὴ δὲ οὐδὲν ἀντεισάγεις ἀλεξιφάρμακον τοῖς θεάτροις, οὐδὲ μῶλύ τι ἐξευρίσκεις οἷον ἐκεῖνος παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ δίδωσιν Ὀδυσσεῖ, ὡς διαφυγεῖν τῆς Κίρκης τὴν μαγγανείαν; καίτοι χαριέντως γε ἀκούομεν ἀποκρίνασθαι Καρνεάδην πρὸς τὸ μειράκιον τὸ ἐρόμενον, εἰ καὶ σοφὸς παιδικῶν ἐρασθήσεται, ὅτι δεινὰ μένταν πάθοιτε ὑμεῖς οἱ καλοί, εἰ μόνοι περὶ ὑμῶν σπουδάζουσιν οἱ ἀνόητοι· τλημονέστερον δὲ δήπου καὶ τὸ εἰρημένον πάθος, εἰ τῶν μὲν Ἀριστείδου c ἐκγόνων ἀκροασόμεθα, τῶν δὲ Πλάτωνος οὐδεὶς ἐάσει.

Μὴ πρὸς θεῶν, ὦ γενναία, μὴ ἀποκάμῃς,
Ἀλλ' ἐπάμυνε τάχιστα, σάω δ' ἐρίηρας ἑταίρους·

397, 2 τεμαχίῳ] τεμμαχίῳ A. τεμάχει H. μορίου] μόρου A. 5 προλόγοις ἦρος ἐπαίνους] προολίγου ἥρως ἐπαίνοις A. 6 αὐλιζόμενοι A. ἀλισκόμενοι H. 8 οὐδεπώποτε] οὐδέποτε Lobeckius ad Phrynich. p. 458. ἀλλ' ἀφίης] ἀλλὰ φῇς A. 10 κατακηλοῦσι] κάτω κηλοῦσι A. 12 ὄρθιον A. ὄρθριον H. ἀποτρέπεις A. ἀποστρέφεις H. 14 ἀποκλύζεις — ἀπονίπτεις] ἀποκλύσεις — ἀπονίψεις A. 19 Ὀδυσσεῖ, ὡς] ὀδύνην A. 20 διαφυγεῖν A. διαφύγῃ H. 26 ἐκγόνων] Vulgo ἐγγόνων. 28 Ἀλλ'] Ex Iliad. φ, 311, π, 363.

οὕτοι κακῶς σοι κείσεται, φησὶ Σωκράτης, ὅτ' ἂν ἡμᾶς τοσούτου δέοντας εὐεργετήσῃς. μηδὲ εὐλαβοῦ τοὺς σκώπτοντας καὶ κωμῳδοῦντας· πολὺ γάρ τοι πλείους ἡμεῖς οἱ χάριν εἰσόμενοι καὶ ὀνησόμενοι ἀφ' ὧν ἂν λέγῃς. σὺ δὲ τοιούτοις μὲν μὴ προσέχειν, μιμεῖσθαι
d δὲ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν Πύθιον. ἐκεῖνος οὐ μόνον χωρὶς ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ δήμοις ἀθρόοις ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται, οὐδὲ φιλοκρινεῖ ἀναιρῶν τοὺς χρησμούς, ὅτι ἀκούσονται αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ Ἀθηναίων οὐ μόνον Θεμιστοκλῆς, ἀλλὰ καὶ Ὑπέρβολος ὁ λυχνοποιὸς καὶ Διοκλῆς ὁ λωποδύτης καὶ Μελητίδης ὁ ἀνόητος.

Καὶ τί σοι λέγομεν τὸν Ἀπόλλω; ὁρᾷς τουτονὶ τὸν ἥλιον τὸν πρόγονον τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς ἔστι τἀ-
331a γαθὸν ἀνάλογον αὐτῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι ὁ θεὸς οὗτος δημοσίᾳ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας ἐπιδείκνυσθαι τὴν σοφίαν; οὐκ εἰς τὴν πνύκα συλλέγων, οὐδ' εἰς τὴν θυμέλην παριὼν Ἀθήνησιν, ὥσπερ ὁ Γοργίας, ἀλλ' εἰς τὸ μέγα θέατρον τοῦτο καὶ ἀτεχνῶς Ὀλύμπιον, ἐν ᾧ συγκαλῶν καὶ ἀγείρων πάντας ἀνθρώπους διδάσκει τε καὶ ἐξηγεῖται πηνίκα μὲν δέοι σπείρειν, πηνίκα δὲ φυτεύειν, πηνίκα δὲ ἀμᾶν, ὁπηνίκα δὲ τῶν βοτρύων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅτε πλοΐζεσθαι ἔγκαιρον καὶ ὅτε κρεμαννύειν ὑπὲρ καπνοῦ τὰ πηδάλια. λέγει δὲ καὶ ἔτι
b μικρότερα ὅσα σχεδόν τι οἱ φιλόσοφοι γράφουσιν ἐν τοῖς ποιητέοις καὶ οὐ ποιητέοις. ταῦτα ἅπαντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν τρανότερόν τε καὶ ἀριδηλότερον ἐξηγεῖται, καὶ ὁπότε βαδιστέον εἰς ἀγορὰν καὶ ὁπότε οἴκαδε ἐπανιτέον, καὶ πηνίκα ἄμεινον ἐγρηγορέναι καὶ

398, 1 σοι κείσεται φησὶ σωκράτης A. ἐπικείσεταί σοι Σωκράτης H. 3 πολὺ] πολλοὶ A. Fortasse πολλῷ. 5 τοιούτοις A. τούτοις H. 11 καὶ Διοκλῆς ὁ λωποδύτης om. A. 12 Μελητίδης] Vulgo Μελιτίδης. 14 ὡς ἔστι τἀγαθὸν] ὥς ἐστι τ' ἀγαθῷ A. ὡς τὸ ἀγαθὸν H. 21 πηνίκα μὲν A. ὁπηνίκα μὲν H. δέοι] δεῖ A. πηνίκα (ὁπηνίκα H) δὲ φυτεύειν om. A. 22 πηνίκα δὲ ἀ. A. ὁπηνίκα δὲ ἀ. H. 23 ἔγκαιρον A. εὔκαιρον H. 27 τρανότερον] Vulgo τρανώτερον.

πηνίκα ὕπνῳ ἐπιτρεπτέον· οἱ δὲ ἄνθρωποι μεθ' ἡδονῆς ὑπακούουσιν ἐπιδεικνυμένου ταύτην αὐτοῖς τὴν σοφίαν καὶ θαυμάζουσι τὰ διδάγματα, οὐ τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ. πείθονται γὰρ καὶ ὑπουργοῦσιν ὅ τι ἂν σημήνῃ καὶ παραγγείλῃ. οὐδὲν δὲ κωλύει τοὺς πολ- C
λοὺς πείθεσθαι εὐθέως φανέντι καὶ ἐξανίστασθαι καὶ ἐνεργὸν εἶναι, Σαρδανάπαλλον δὲ καὶ Σμινδυρίδην καθεύδειν καὶ ἐν μέσῳ ὄντος τοῦ θεοῦ τῇ ἐπιδείξει, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ ἐπὶ τῶν σοφιστῶν οἱ μὲν προσέχουσιν, οἱ δὲ οὔ.

399, 7 Σαρδανάπαλλον] Vulgo Σαρδανάπαλον.

XXVII.

d ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗΔΕΝ ΤΟΙΣ ΤΟΠΟΙΣ ΑΛΛΑ ΤΟΙΣ ΑΝΔΡΑΣΙ ΠΡΟΣΕΧΕΙΝ.

Τί ποτε ἄρα τὰς μὲν ἄλλας τέχνας οἱ ἄνθρωποι οὐχ
ὅπως ἐν πόλει διδάξονται σεμνῇ καὶ ἐνδόξῳ φροντίζου-
σιν, ἀλλ᾽ ὅπως ὑπὸ τοῦ κάλλιστα ἑκάστην ἐπισταμένου,
οἷον χαλκεύειν παρὰ τοῦ χαλκεύειν εἰδότος, αὐλεῖν τε
αὖ καὶ κιθαρίζειν παρὰ τῶν ταῦτα εὖ δυναμένων, κἂν
332a ὅπου ποτὲ ὦσι γῆς καὶ θαλάττης· ἐπὶ δὲ τῆς κα-
λουμένης παιδείας οὐ τὸ ἴσον ἀποδιδόασιν, οὐδὲ παρ᾽
ὅτου μάθοιεν, ἀλλ᾽ ὅπου, ζητοῦσι. καὶ ὑπὲρ μὲν τῶν
λόγων αὐτῶν οὐδὲ εἷς λόγος αὐτοῖς· εἰ δὲ ἡ πόλις
ἀρχαία καὶ παλαιῶν γέμουσα μυθολογημάτων, τοῦτο
ἐξετάζουσί τε καὶ μεταποιοῦνται. καίτοι καθάπερ οὐδὲν
κωλύει τὰ αὐτὰ ἐργάζεσθαι ὑποδήματα ἔν τε ἀδόξῳ
πόλει καὶ ἐν σεμνοτέρᾳ καὶ τὰ αὐτὰ γράμματα γρά-
φειν, οὕτως οὐδὲ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἐκμελετᾶν. νῦν
δὲ τεκταίνεσθαι μὲν καὶ οἰκοδομεῖν καὶ ὑφαίνειν ἁπαν-
b ταχοῦ παραπλησίως ἐπιχειροῦσι, τοῖς λόγοις δὲ ἕν τι
χωρίον ἐξελόντες ἢ μίαν πόλιν τοὺς ἀλλαχοῦ τι λέγον-
τας διαβάλλουσιν, ὥσπερ τοὺς ἐξορχουμένους τὰ μυ-
στήρια ταῖν θεαῖν. ὁρῶ δὲ ἔγωγε νεὼς μὲν τῷ Ἑρμῇ
κατὰ πᾶσαν ὁμοίως χώραν τε καὶ πόλιν δειμαμένους,

400, 4 διδάξονται A. διδάσκοιντο H. 6 αὐλεῖν τε A. αὐλεῖν γε H. 8 ὅπου Boissonadius ad Euripidem vol. IV. p. 300. Vulgo ὅποι. 9 τὸ ἴσον] τοιοῦτον A. 10 ὑπὲρ A. περὶ H. 11 οὐδὲ εἷς A. οὐδεὶς H. 12 ἀρχαία A. ἀρχαίων H. τοῦτο A. τούτους H. 21 ταῖν θεαῖν A. τῶν θεῶν H. 22 δειμαμένους A. αὐτοὺς δειμαμένους H.

τὰ διδασκαλεῖα δὲ τῶν λόγων οὐκ ἀξιοῦντας ὑπολαμβάνειν Ἑρμοῦ νεὼς ἀληθεστέρους. ἀλλ' εἰ μὲν χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἢ ἐλέφαντος τῷ θεῷ τις ἐνταῦθα δημιουργήσειεν ἄγαλμα, προσκυνοῦσί τε αὐτὸ καὶ σέβονται οὐδὲν ἧττον, τὰ δὲ ἐκ τῶν λόγων ἀγάλματα τῆς ἐντεῦ- c θεν τέχνης ὑπερορῶσί τε καὶ ἀτιμάζουσι.

Ταῦτα δὲ ἐπῆλθέ μοι πρὸς ὑμᾶς λέγειν οὐχ ὡς ἀδολεσχοῦντι μὰ Δία οὐδὲ εἰκῇ τι βουλομένῳ λέγειν καὶ κατὰ πράγματος οὐδενός· οὐ γάρ οὕτως εἰμὶ σοφὸς οὐδὲ εὔπορος ὡς οἱ μακάριοι σοφισταί· ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἐνθάδε τις μουσεῖα φαῦλα ποιεῖται καὶ ἀτιμάζει, ἄλλο μὲν ἴσως οὐδὲν οὔτε ἐγκαλῶν οὔτε ἔχων· ἔοικε δ' οὖν καὶ οὗτος ἐξεταστῇ πόλεων καὶ οὐ λόγων. βούλεσθε οὖν αὐτὸν μεταπείθωμεν, εἴ πῃ δυνάμεθα ἐξευρεῖν, ὅτι μὴ δέοι δυσχεραίνειν αὐτὸν μηδὲ ἀνιᾶσθαι d τοῦτο τὸ μέρος, εἰ τά γε τιμιώτερα αὐτῷ κατὰ νοῦν ὑπάρχοι;

Ἐγὼ τοίνυν καὶ αὐτός, ὦ χρηστὲ νεανία, ἐν πολὺ τοῦδε ἀφανεστέρῳ χωρίῳ τοὺς ῥητορικοὺς λόγους ἀνεδρεψάμην, οὐδὲ ἐν ἡμέρῳ καὶ Ἕλληνι, ἀλλ' ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τοῦ Πόντου πλησίον Φάσιδος, ὅπου καὶ τὴν Ἀργὼ σωθεῖσαν ἐκ Θεσσαλίας ποιηταί τε ἐθαύμασαν καὶ οὐρανὸς ἀνηρείψατο· ἐκεῖ δέ που καὶ ὁ Θερμώδων 333 a καὶ τὰ Ἀμαζόνων ἔργα καὶ τὸ Θεμισκύριον. ἀλλ' ὅμως οὕτω βάρβαρον καὶ ἀνήμερον χωρίον ἀνδρὸς ἑνὸς σοφία καὶ ἀρετὴ Ἑλληνικόν τε ἐποίησε καὶ ἀνάκτορον τῶν Μουσῶν, ὃς ἐν μέσῳ Κόλχων καὶ Ἀρμενίων καθιδρυμένος οὐ τοξεύειν οὐδὲ ἀκοντίζειν ἐδίδασκε οὐδὲ ἀναβαίνειν ἵππον κατὰ τὴν προσοίκων βαρβάρων παιδείαν,

---

401, 4 αὐτὸ A. αὐτῷ H. 5 τὰ — ἀγάλματα τῆς A. τῶν — ἀγαλμάτων καὶ τῆς H. 6 ὑπερορῶσί τε A. τε om. H. 7 οὐχ ὡς] οὐχ οὕτως A. 10 ὡς οἱ A. ὥσπερ οἱ H. 12 ἴσως οὐδὲν οὔτε] ἴσως οὐδὲν A. ἴσως οὔτε H. 13 ἐξεταστῇ] ἐξεταστὴς A. 14 μεταπείθωμεν] μεταπείθομεν A. 18 τοίνυν A. τοι H. 22 ποιηταί τε] τε om. A. 25 καὶ ἀνήμερον χωρίον A. χωρίον καὶ ἀνήμερον H. 29 κατὰ om. A.

ἀλλὰ ῥητορικὴν ἐκπονεῖν καὶ πανηγύρεσιν Ἑλλήνων ἐμ-
πρέπειν. εἰ δὲ ἀληθῆ ταῦτα λέγω, δῆλον εὐθὺς εἴ τι
b λέγω. κἀκεῖσε ἀφικόμην οὐ κατ' οἰκείαν ὁρμήν τε καὶ
κρίσιν, ἀλλά με ἔστειλεν ἀνὴρ οὕτω μὲν εὔνους ὡς ἂν
πατήρ, οὕτω δὲ ὀρθῶς δοκιμάζων, ὡς ἂν φιλόσοφος.
ἢ κἀκείνου σὺ πάντως καταφρονήσεις, ὅτι τὴν θρυλου-
μένην φιλοσοφίαν τῇδέ που καὶ αὐτὸς συνελέξατο, ἐμοῦ
δὲ ἴσως καὶ πολὺ μᾶλλον, ἅτε οἴκοθεν καὶ ἀφ' ἑστίας
τὰ ὄργια τελεσθέντος.

Φέρε δὴ ἴδωμεν ἐφ' ὅτῳ καὶ ἀνιώμεθα· ἐγὼ μέν-
τοι οὐδὲ αὐτός που δύναμαι κατανοῆσαι ἡμῶν τὸ πλῆ-
θος. εἰ τὰ σώματα ἐνοσοῦμεν καὶ ἐδεόμεθα τῆς παρὰ
c τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὁ δὲ ἐνταῦθα παρῆν ἐν τῷ νεῷ
καὶ τῇ ἀκροπόλει καὶ παρεῖχεν ἑαυτὸν τοῖς κάμνουσιν,
ὥσπερ δήποτε καὶ λέγεται, πότερον ἦν ἀναγκαῖον εἰς
Τρίκκην βαδίζειν καὶ διαπλεῖν εἰς Ἐπίδαυρον κατὰ τὸ
παλαιὸν κλέος, ἢ δύο βήματα κινηθέντας ἀπηλλάχθαι
τοῦ νοσήματος; τί δὲ εἰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δεηθέντες
ἐτύχομεν ὀλίγου πρότερον χρόνου, ἡνίκα ἐν γειτόνων
τὴν μαντικὴν ἐπεδείκνυτο; ἆρα ἂν ὑμῖν ἄτιμον ἐφάνη
τὸ Παφλαγόνων ὄνομα πρὸς τὸ Δελφῶν παραβάλλουσι
d καὶ ἀνάξιον τῆς θεωρίας τῆς ὑμετέρας; χρῆν οὖν, ὡς
ἔοικεν, ἐπὶ Κασταλίαν σπεύδειν καὶ τὰ σεμνὰ ὀνόματα,
καί που καὶ Πυθῶδε ἐπείγεσθαι, καὶ τῆς παλαιότητος
ἀπολαύειν τοῦ Παρνασοῦ, καὶ τὴν προφῆτιν ὁρᾶν τὴν
σιωπῶσαν, αὐτὸν δὲ τὸν Ἀπόλλω καταλιμπάνειν, οὗ τῆς
μαντικῆς ἐδεόμεθα, καὶ ἀγανακτεῖν πρὸς αὐτόν, ὅτι τὰ
μέσα Παφλαγονίας τῶν μέσων τῆς Ἑλλάδος προυτίμησε;
334 a γελοῖοι μένταν ἐδοκοῦμεν εἶναι οὐ διὰ τὸν θεὸν καὶ
τὸ χωρίον τιμῶντες, ἀλλὰ διὰ τὸ χωρίον καὶ τὸν θεὸν
ἀτιμάζοντες. ἐγὼ δὲ καὶ Μίλητον μὲν ἄγαμαι καὶ Κολο-

402, 1 Ἑλλήνων om. A. 6 θρυλουμένην A. θρυλλουμένην H. 10 μέντοι οὐδὲ A. μὲν γάρτοι οὐκ H. 12 ἐδεόμεθα A. ἐδέομεν H. 13 νεῷ A. ναῷ H. 18 τοῦ πατρὸς] ἢ τοῦ ἀπόλλωνος gl. A. 19 ὀλίγου] ὀλίγον A. ἐν γειτόνων A. ἐκ γειτόνων H. 22 ὑμετέρας] ἡμετέρας H. 28 προυτίμησε] προετίμησε A. 31 μίλητον μὲν A. μὲν om. H.

φῶνα τῆς παλαιᾶς ἐνδιαιτήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰ δὲ πλησίον που νῦν ἱδρυθεὶς ὁ θεὸς φαίνοι τὴν μαντικήν, εἰς ἐκείνην βαδιοῦμαι τὴν πόλιν, καὶ ναὶ μὰ Δία τὴν κώμην καὶ τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ ἄλσος καὶ τὸ δένδρον, εἴ γε δένδρον αὐτῷ προσφιλὲς γένοιτο, καθάπερ τῷ Διὶ τὴν δρῦν τὴν ἐν Δωδώνῃ πῃ γενέσθαι λόγος. ὁρᾷς δὲ ὅτι καὶ τὸν ἥλιον οἱ προσκυνοῦντες, ἔνθα ἂν b φαίνηται τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖσε τὰς χεῖρας ἐκτείνουσι. καίτοι σεμνότερον ἡ ἀνατολὴ τῶν ἄλλων τόπων καὶ πρότερον ὑμῖν ἐκεῖθεν ἢ ἀλλαχόθεν ὁρᾶται.

Σὺ δὲ παιδείας εἶναι φάσκων καὶ λόγων ἐραστὴς οὐ παιδείαν ζητήσεις καὶ λόγους, καὶ ὅπου ποτ' ἂν εὑρίσκῃς, ἐνταῦθα ἀγαπήσεις μένειν καὶ ἐμπίπλασθαι τοῦ πόθου, κἂν Ἀθήνησι κἂν ἐν Πελοποννήσῳ κἂν ἐν Βοιωτίᾳ; καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ Βοιωτία χωρίον μὲν ἀμαθίας εἶναι ἐδόκει, καὶ ὗν τινα, οἶμαι, Βοιωτίαν ἐκάλουν, εἰς ἀπαιδευσίαν τὸ φῦλον ἐπισκώπτοντες. ἀλλ' c ὅμως Πίνδαρος καὶ Κόριννα καὶ Ἡσίοδος οὐκ ἐμολύνθησαν τῇ συΐ. Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην πάντως ἀκούεις ὅτι καὶ σοφὸς ἦν καὶ Σκύθης. ἀνδρὶ μὲν γάρ, οἶμαι, πολιτικῷ δεῖ γενέσθαι πρῶτον, κατὰ τὸν ποιητήν, τὴν πόλιν εὐδόκιμον· οἱ λόγοι δὲ οὐ δέονται πατρίδος ἐνδόξου, ἀλλὰ ἰσότιμοι, τυχὸν δὲ καὶ τιμιώτεροι τῶν ἐν ταῖς μεγίσταις πόλεσιν οἱ κατ' ἐρημίαν φυέντες. καίτοι γε στρατηγὸν ἐν Σαλαμῖνι τραφέντα προτιμᾷ Ὅμηρος τοῦ Μυκηναίου, τόν τε ἐκ Φθίας καὶ ταῦτα ἐν ὄρεσι παιδευθέντα πάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβά- d ρων. καὶ ἐγὼ οὖν τὰ ἐκείνου ἔπη, εἴτε ἐν Χίῳ αὐτὰ ἐποίησεν εἴτε ἐν Σμύρνῃ, τῶν Ἀθήνησι γενομένων ἁπάντων προτιμῶ τε καὶ πλείστου ἀναγινώσκειν ἐθέ-

403, 2 ἱδρυθεὶς] Vulgo ἱδρυνθεὶς. 11 εἶναι φάσκων A. φάσκων εἶναι H. 12 ὅπου codex Vales. apud Boisson. ad Euripidem vol. IV. p. 306. 13 ἐμπίπλασθαι A. ἀποπίμπλασθαι H. 19 τῇ συΐ A. τῆς ὑός H. πάντως A. πάντων H. 25 καίτοι γε A. καίτοι καὶ H. 26 τόν τε A. τὸν δὲ H. 27 πάντων A. ἁπάντων H. 28 οὖν add. A. αὐτὰ] ταῦτα A.

λοιμι. ἐν ἐκείνοις γάρ, οἶμαι, καὶ τοῦτο μαθήσομαι, ὡς οὐδὲν κωλύει καὶ ἐν Ἰθάκῃ διδαχθέντα πολύμητιν εἶναι καὶ ἐκ Πύλου γλύκιον μέλιτος φθέγγεσθαι.

Σκόπει δὲ εἰ καὶ τοῦτο πρὸς τρόπου λέγω, ὅτι 335 a τὸν φιλοῦντά τι γνησίως τε καὶ ἀδόλως, δεῖ φαίνεσθαι οὐ πῇ μὲν φιλοῦντα αὐτό, πῇ δὲ μή, ἀλλὰ πανταχοῦ στέργοντα, οἷον τὸν φιλόχρυσον ὁρῶμεν οὐ τὸ μὲν Ἀθήνησι χρυσίον τιμῶντα, τὸ δὲ ἐν Μεγάροις ἀτιμάζοντα, οὐδὲ τὸ μὲν ἐν Κορίνθῳ περὶ πολλοῦ ποιούμενον, τὸ δὲ ἐκ Σικυῶνος ὑπερορῶντα, ἀλλὰ κἂν ἐκ τοῦ Πακτωλοῦ διδῷς αὐτῷ καὶ τοῦ ψήγματος, ὃ ῥεῦσαι τὸν Πακτωλὸν ἐπὶ Κροίσου φασί, κἂν τῶν Θρᾳκῶν μετάλλων, ἃ πάλαι διορύττεται, μετὰ τῆς ἴσης ἡδονῆς b τε καὶ σπουδῆς λήψεται. τί δὲ τὸν Φίλιππον οὐκ αἰσθάνῃ ὅτι πάντα ἵππον ὁμοίως τὸν ἁπανταχόθεν ἀσπάζεται; καὶ ὅταν ἴδῃ πιπρασκόμενον ἵππον ἐν ἀγορᾷ, τοῦτο ὁρᾷ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα, εἰ μέγας τε καὶ καλὸς καὶ θεῖ ταχὺ καὶ ἐπὶ πλεῖστον, εἰ δὲ Θετταλὸς ἢ Σικελὸς ἢ Καππαδόκης, ἐν δευτέρῳ πεύσεται, ὅταν τὴν ἀρετὴν αὐτῷ ὑπάρχουσαν καταμάθῃ. ὅστις δὲ ἀγαπᾷ κύνας, τούτῳ προσφιλὲς μὲν κτῆμα καὶ Κέλται καὶ Λάκαιναι σκύλακες, δάκνει δὲ αὐτὸν καὶ τὸ c Καστορίδων φῦλον καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν αὐτὸ καὶ τὸ Κρητικόν, αἷς φύσις τῶν θηρίων ἐλέγχειν τὰς εὐνὰς κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπισπομέναις, οὐ παρόψεται δὲ οὐδὲ τὰς οἴκοι σκυλακευθείσας, εἰ μήτε κάλλους ἐκείνων μήτε ὠκύτητος λείποιντο. ἆρά γ' οὖν καὶ τὸν φιλόλογον λόγων φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῶν ἐνθένδε ἢ τῶν ἐνθένδε, ἀλλὰ πάντων ἁπλῶς, τὸν δὲ ἔχοντα μὲν τοὺς λόγους, δυσχεραίνοντα δὲ αὐτοὺς διὰ τὴν πόλιν, οὐ φήσομεν φιλομαθῆ οὐδὲ φιλόλογον εἶναι, ἀλλὰ φι-

---

404, 4 πρὸς τρόπου] ἢ ἐστοχασμένως gl. A. 10 ὑπερορῶντα] οὐ περὶ πολλοῦ A. 13 διορύττεται A. διωρύττετο H. ἡδονῆς τε A. τε om. H. 15 πάντα ἵππον ὁμοίως τὸν A. ἅπαντα τὸν ἵππον ὁμοίως καὶ H. 19 σικελὸς ἢ καππαδόκης A. Καππαδόκης ἢ Σικελὸς H. 22 δάκνει] ἀντὶ θέλγει gl. A. 27 ἆρά γ' οὖν] ἄρα γ' οὖν A. ἄρα οὖν H.

λοχορίνθιον ἢ φιλαργεῖον ἢ τινὸς ἄλλης πόλεως ἐραστὴν, ἀλλ' οὐ παιδείας ἧς προσποιεῖται; d

Καίτοι Μῆδος μὲν ἵππος γαυρότερος τοῦ Σαυρομάτου, καὶ ἕτερον μὲν κάλλος Καστορίδων κυνῶν, ἕτερον δὲ Ἀλωπεκίδων, καὶ διακρινεῖ σοι καθ' ἕκαστον γένος τὴν εὐμορφίαν ὁ πάντα σοφὸς Ξενοφῶν, λόγων δὲ ἐγὼ οὐκ οἶδα κατὰ φῦλα καὶ κατὰ γένη τινὰς διακρίσεις, ὥσπερ καὶ τὰ μέλη τινὲς διακρίνουσιν εἰς 336 a Δώρια καὶ Φρύγια καὶ Ἰάσια. κατ' ἄνδρας μὲν γὰρ ἰδέας τινὰς καὶ τύπους ἐπίσταμαι λόγων, οἷον Πλατωνικὴν ἁρμονίαν καὶ Δημοσθένειον τόνον καὶ ἄλλου του ἄλλο τι ἀγαθὸν, τούτους δὲ ἔξεστι τοὺς τύπους ἐκπονεῖν καὶ συμπεριφέρεσθαι πανταχῆ καὶ ὁδοιποροῦντι καὶ πλέοντι, κἂν μήτε ναῦν μήτε ὑποζύγιον ἔχῃς· τοὺς δὲ ἡ ψυχὴ κομιεῖται καὶ ἐπιμελήσεται ἐὰν θέλῃς, καὶ οὐ δέος μήποτε αὐτὴν βαρύνωσι καθάπερ φορτίον. ἢ οὐκ ἀκούεις Ὁμήρου πτερόεντας ὀνομάζοντος τοὺς λόγους; καὶ δὴ τὰ πλείω πτερὰ μᾶλλον αὐτὴν κουφιεῖται b καὶ ὑψηλοτέραν ποιήσει. ἀλλά σε μηδὲ τὰ πτερὰ τῶν λόγων εἰκῇ παρελθέτω, ἀλλ' ἐκεῖνό μοι ἐνθυμήθητι, ὡς εἰ καθ' ἕνα τόπον ἐχρῆν ἱδρῦσθαι τοὺς λόγους, οὐκ ἂν αὐτοῖς τὰ πτερὰ ἔδωκεν ὁ θεός. τί γὰρ ἂν καὶ ἐδέοντο μέλλοντές γε ὥσπερ τὰ φυτὰ ἐρριζῶσθαι; οὕτω δὲ ἡ πτεροῦ φύσις μουσικῇ συγγενὴς ὥστε καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὅσα μὲν ἄπτερα, καὶ ἄμουσα πάντα, ὅσα δὲ μουσικὰ, καὶ πτηνὰ, ἡ ἀηδὼν, ὁ κύκνος, ὁ c τέττιξ. καὶ μή με ἄλλως νομίσῃς ὡραΐζεσθαι τῷ κύκνῳ καὶ τῇ ἀηδόνι, καθάπερ οἱ κομψοὶ σοφισταὶ οἱ κομμοῦντες τοὺς λόγους οἷον φυκίῳ κέχρηνται τούτοις τοῖς ὀρνέοις, ἀλλ' ἐκεῖνό σοι ἐκ τούτων ἐνδείκνυμι, μὴ στερεόν τι μηδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα μουσικὴν μηδὲ ἐφ' ἑνὸς

405, 12 ἔξεστι A. ἔξεστί σοι H. 15 θέλῃς A. ἐθέλῃς H. 21 ἱδρύεσθαι A. ἱδρύσασθαι H. 22 ἔδωκεν] Vulgo δέδωκεν. 28 καθάπερ A. καὶ καθάπερ H. 30 ἐνδείκνυμι A. ἐνδείκνυμαι H.

ἰσχύειν τόπου, ὥσπερ τὰ ὕδατα ὅσα σημαντικὰ καὶ τὰ πνεύματα.

Εἰ δὲ ὅθεν πρῶτον ἐφάνησαν λόγοι, μόνην ἐκείνην
d πρέπειν τὴν πόλιν εἰς παιδείαν ὑπολαμβάνεις, ἀλλ' οὐδ' ὅθεν σῖτος ἐφάνη τὸ πρῶτον οὐδ' ὅθεν οἶνος, ἐκεῖσε μόνον πυροὶ καὶ ἄμπελοι φύονται, ἀλλ' ὄψει τοὺς σιταγωγοῦντας, ὅτι ἐπ' Αἴγυπτον πλέουσι καὶ Θρᾴκην καὶ Βόσπορον καὶ Χερρόνησον. γνοίης δ' ἂν καὶ αὐτοὺς Ἀθηναίους παρ' ἄλλων τὸν σῖτον ἐπαγομένους, παρ' ὧν ὁ Τριπτόλεμος ἦν καὶ τὸ ἅρμα τῶν
337 a δρακόντων ἀνίπτατο. καίτοι καὶ ἵππων ἅρμα ὑπ' Ἐρεχθέως πρῶτον ζευχθῆναι λέγεται, ἀλλὰ νῦν ἐν ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς πόλεσιν ἡνιοχοῦσιν Ἰλλυριοί. πόσοι δὲ Αἰγύπτιοι, πόσοι δὲ Θρᾷκες; καὶ ὅπλισιν δὲ λόγος ἐν τῇ Ἀττικῇ πρῶτον φανῆναι, καὶ τί γὰρ οὐ πρῶτον, ὁπότε καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; ὥρα τοίνυν σοι καὶ ἀνθρώπους τοὺς ἀλλαχόθεν ὑπεροραν τε καὶ ἀτιμάζειν. ἀλλ' οὐδὲν ἴσως κωλύει τὰ παρ' ἑτέροις ἀρχὴν λαβόντα πλείονος σπουδῆς παρ' ἄλλοις τυγχάνειν, ἐπεὶ καὶ κωμῳδία τὸ παλαιὸν
b ἤρξατο μὲν ἐκ Σικελίας· ἐκεῖθεν γὰρ ἤστην Ἐπίχαρμός τε καὶ Φόρμος· κάλλιον δὲ Ἀθήναζε συνηυξήθη. καὶ τραγῳδίας εὑρεταὶ μὲν Σικυώνιοι, τελεσιουργοὶ δὲ Ἀττικοὶ ποιηταί. σὺ δὲ τὸν μὲν Δία τὸν Φειδίου τὸν Ὀλύμπιον θεασάμενος οὐ δεήσῃ τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὸ Φειδίαν θαυμάσαι. τὰ δὲ Πλάτωνος ἐνταῦθα ἔχων δημιουργήματα οὐκ ἀγασθήσῃ τὸν δημιουργὸν τῶν ἀγαλμάτων, εἰ μὴ τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ τὴν οἰκίαν καταμάθοις; ἔπειτα καὶ ἐν Χίῳ σοι παιδευτέον ἂν εἴη
c δι' Ὅμηρον καὶ δι' Ἡσίοδον ἐν Ἄσκρῃ καὶ διὰ Πίνδαρον ἐν Βοιωτίᾳ. πῶς δὲ Στάγειραν ἀτιμάσεις, τὸν

406, 1 ὥσπερ τὰ — πνεύματα in margine habet A. σημαντικὰ] δὴ μαντικὰ Lobeckius ad Sophoclis Aiac. p. 283. 4 ὑπολαμβάνεις A. ὑπολαμβάνειν δεῖ H. 6 ὄψει A. ὄψῃ H. 12 Ἐρεχθέως] Ἐριχθονίου Harduinus. 14 ὅπλισιν A. ὅπλησιν H. 16 σοι A. σε H. 21 Φόρμος Petavius: μόρφος A. Ἄμορφος H. 24 ὀλύμπιον A. Ὀλυμπιάσι H. 27 μὴ τὴν A. μὴ καὶ τὴν H. 28 καταμάθοις A. καταμάθῃς H.

Σταγειρίτην γινώσκων; πῶς δὲ τὴν Κύπρον, ὅθεν ἦν Ζήνων ὁ Κιτιεύς;

Εἰ δὲ τοσαῦτα ἀγαθὰ λέγων οὐδὲν περαίνω, ἀλλά σε δριμὺς ἔρως ἔχει ξενικῶν διηγημάτων, οὐκ εἰς Ἑλληνάς σοι μόνον πλευστέον, ἀλλὰ καὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ εἰς Αἰθιοπίαν καὶ εἰς Ἰνδούς, ἵνα ἡμῖν ἐκεῖθεν ἐπανελθὼν μὴ σμικρὰ καὶ πολυθρύλητα λέγῃς, ἀλλ' ὑπὲρ δρακόντων καὶ ἐλεφάντων. ἔσται δέ σοι καὶ μύρμηξ ὁ Ἰνδός, μέγα καὶ ζῷον καὶ διήγημα. οἱ Βραχμᾶνες μὲν d *γὰρ οὐ προσήσονταί σε ἄνω πρὸς ἑαυτούς, ἀλλὰ καταστράψουσι καὶ καταβροντήσονται. εἰ δ' ὄντως διψῇς τοῦ Μουσῶν νάματος καὶ μὴ σχηματίζῃ τὸν πόθον, ἐκ τῆς παραρρεούσης ἄρυσαι κρήνης, ἧς τὸ νᾶμα αὐτῆς πότιμόν τε καὶ διαυγές, καὶ μή μοι τὴν Πειρήνην μηδὲ τὴν Ἀρέθουσαν ἐπιζήτει. καίτοι πάλαι γε ταῦτα καὶ ἐξ ἀρχῆς διατέτακται, καὶ θεσμὸς ἐκ θεῶν. ὅθεν τοὺς λόγους ἐν ἀνθρώποις, ἀλλ' οὐκ ἐν χωρίοις ἐπιζήτει.* 338 a

Καὶ διὰ τοῦτο ἐρῶ σοι βραχὺν μέν, ἀρχαῖον δὲ λόγον. ἦν ποτε ἀκόσμητος ἡ γῆ καὶ κάλλους ἐρήμη· θεοῖς δὲ ἔδοξε καὶ ταύτης ἐπιμεληθῆναι. πέμπουσιν οὖν τὼ παῖδε τοῦ Ἰαπετοῦ, τὴν ἐπιμέλειαν ἐπιτρέψαντες, δόντες ἄλλα τε ἀγαθὰ εἰς τὸν κόσμον καὶ δὴ καὶ ζῴων ἁπάντων γένεσιν, ὅσα βιώσεσθαι ἀπὸ γῆς ἔμελλε καὶ κοσμήσειν αὐτήν. διαιροῦνται οὖν ὅ τε Ἐπιμηθεὺς καὶ ὁ Προμηθεὺς τὸ ἔργον, καὶ ὁ μὲν τὰ ζῷα διέπλαττε καὶ ξυνεύθυνε μίσγων ἐκ γῆς καὶ πυρὸς καὶ b *τῶν ἐκείνοις ξυμφύλων, ὁ δὲ αὐτὴν τὴν γῆν κατεποίκιλλε καὶ διένεμεν ἑκάστῳ μέρει τὰ παρὰ τῶν θεῶν δεδομένα. νέμων δὲ τὴν μὲν ληίων εὔπορον ἀπειργά-*

407, 2 *Κιτιεύς*] Vulgo *Κιττιεύς*. 3 *ἀγαθὰ* add. A. *οὐδὲν* A. *μηδὲν* H. 7 *πολυθρύλητα*] Vulgo *πολυθρύλλητα*. 11 *καταβροντήσονται* A. *καταβροντήσουσιν* H. 14 *πότιμόν τε* A. *τε* om. H. *μοι*] *tibi* Pantinus. 15 *πάλαι γε* A. *γε πάλαι* H. *καὶ ἐξ*] *καὶ* om. A. 20 *ἔδοξε καὶ ταύτης* A. *ἔδοξεν αὐτῆς* H. 21 *αὐτοῖς ἐπιτρέψαντες* H. *αὐτοῖς* om. A. 24 *ὅ τε* A. *ἅμα ὁ* H. 26 *ξυνεύθυνε μίσγων ἐκ γῆς καὶ* A. *ξυνετίθει μίσγων γῆς τε καὶ* H. 28 *διένεμεν*] *διένειμε* A.

ζετο; τὴν δὲ ἀμπέλοις ἐκόσμει, τὴν δὲ τῷ καρπῷ τῆς Ἀθηνᾶς, ἄλλην δὲ ἀκροδρύων πλήθεσιν, ἄλλην δὲ ὕλης εὐτροφίᾳ καθάπερ κόμῃ· καὶ τῇ μὲν χρυσὸν ἐγκατέσπειρε, τῇ δὲ χαλκὸν, τῇ δὲ ἄργυρον, τῇ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἐπανισῶν ὅτι μάλιστα ἑκάστῳ μέρει τὸν κόσμον. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα διένειμε τὰ καλούμενα ἀγαθὰ,
c ὁ Ζεὺς ὁ πατὴρ ἐλεήσας τὴν γῆν καὶ βουληθεὶς αὐτῇ καὶ θείου τινὸς μεταδοῦναι, δίδωσιν αὐτῇ τὸν δεύτερον κρατῆρα νοῦ τε καὶ φρονήσεως· δίδωσι δὴ ἐφ' ᾧ τε ἅπασαν τὴν γῆν τοῦ δωρήματος τοῦδε μεταλαβεῖν. ἀπορουμένου οὖν τοῦ Ἐπιμηθέως πρὸς τὸ ἐπίταγμα τοῦ Διὸς, ξυννοήσας ὁ Προμηθεὺς τὴν φρόνησιν καὶ τὸν λόγον ἐν γῇ μὲν οὐχ οἷόν τε ὥσπερ τὰ ἄλλα σπέρματα φύεσθαι, ψυχὴν δὲ ζῴου δύνασθαι μόνην τὸ σπέρμα τοῦτο φέρειν καὶ τρέφειν, τῷ ἀνθρώπῳ φέρων ἐγχεῖ τοῦ κρατῆρος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ λόγος ἕπου καὶ ἄνθρωπος. γέγονε γὰρ ἄνθρωπος μόνος, ὡς ἔοικε, ὑπο-
d δοχή τις καὶ χώρα παιδείας καὶ λόγου, καὶ διὰ τοῦτο ὄσπρια μὲν καὶ φυτὰ ἕτερον χωρίον ἑτέρου γενναιότερον ἐκτρέφει, οἱ λόγοι δὲ εἰσὶ καρπὸς ψυχῶν ἀνθρωπίνων, καὶ ἐν ταύταις ζητητέον τούς τε ἀμείνους καὶ τοὺς χείρους αὐτῶν. δεῖ μέντοι ἐπὶ τούτων καὶ τέχνης τινὸς, καθάπερ ἐπ' ἐκείνων γεωργικῆς. σκοπεῖν δὲ ὡς ἄμφω τὰ ἔργα σφόδρα ἐμφερῶς ἔχει πρὸς ἄλληλα.

Πρῶτον μὲν δεῖ σε διεργάσασθαι τὴν ψυχὴν καὶ παρασχεῖν ἐπιτήδειον εἰς τὸν σπόρον. διεργάσῃ δὲ αὐτὴν
339 a εὐμαθείᾳ τε καὶ προσοχῇ. ὡς ἐὰν σκληρὰν ἐάσῃς καὶ στύφουσαν, ἀπολεῖ μὲν ὁ καταβάλλων τὰ σπέρματα, φύσει δὲ ἐκείνη ἀντὶ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν καθάπερ ἀκάνθας. ἔπειτα ὅταν σπαρῇ τε καὶ φυτευθῇ, κινεῖν τε αὐτὴν καὶ ἀνανεοῦσθαι τὰ

408, 6 διένειμε A. ἐπένειμε H. 7 ὁ ζεὺς A. ὁ om. H. 10 δωρήματος] δώρου A. 11 οὖν τοῦ] τοῦ om. A. 14 σπέρμα A. σπέρμα δῖον H. 16 διὰ τοῦτο καὶ A. πανταχοῦ H. 20 ἀνθρωπίνων A. ἀνθρώπων H. 27 τε om. A. ἐὰν A. ἂν εἰ H.

καταβληθέντα τῇ μνήμῃ, καὶ τῶν ἀγρίων βλαστημάτων ἀποκαθαίρειν, ἵνα μὴ ὑπὸ πολλῶν φυτῶν καὶ ἰσχυρῶν ἀποπνιγείη τὰ χρηστὰ καὶ τὰ ἥμερα. μάλιστα δὲ ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι μήτε σπείρειν ἁπλῶς μήτε φυτεύειν ἐξ b ὅσων οὐδέν τι χρήσιμον ἀποδρέψεται. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν τοῖς λόγοις, ὥσπερ ἐν τοῖς φυτοῖς, πολλοὶ χαρίεντες μὲν καὶ ἀμφιλαφεῖς, ἄκαρποι δὲ καὶ ἀνόνητοι, καθάπερ τὰ ἐκ τῶν πλατάνων καὶ αἰγείρων ἄλση γεωργοῖς μὲν οὐ σφόδρα τίμια, κόραις δὲ παιζούσαις καὶ ὁδοιπόρῳ καμόντι καὶ βασιλεῖ Μήδων, ᾧ καὶ χρυσῆ πλάτανος ἦν. ἀλλ' ἐκλέγεσθαι καὶ σκοπεῖν δεῖ, ὁπόσα χρήσιμα τῶν σπερμάτων, καὶ εἰ μὲν πρὸς ἀργύριον βλέπεις καὶ τὸ χρήσιμον τούτῳ μετρεῖς, ζητεῖν ἐκείνους c τοὺς λόγους οἳ χρήματά σοι βλαστήσουσιν. ἔστι δὲ πολὺ τὸ σπέρμα τοῦτο καὶ ἐν δικαστηρίοις καὶ ἐν ἐκκλησίαις, καὶ μάλιστα εὐθαλεῖ περὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ βῆμα. μηνύσαιμι δ' ἂν σοι καὶ ἐγὼ τοὺς ἐνθάδε ἄφθονον αὐτὸ κεκτημένους· οἷς εἰ προσίοις τε καὶ θεραπεύοις, ταχύ σου μεγάλην τὴν γλῶτταν καὶ περιττὴν ἀποδείξουσι. καὶ λέγων αἱρήσεις οὐκ ἐκ δέκα μόνον ποδῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ εἴκοσιν ἴσως, τυχὸν δὲ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σταδίου τοὺς ῥήτορας τοὺς ἀλλαχόθεν· οὕ- d τως ἡμῖν οἱ σοφισταὶ δεξιοί εἰσιν.

Εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὸν ὁρᾷς καὶ ὅπως σεαυτοῦ ἔσῃ βελτίων, ἄλλο αὖ σοι φυτὸν ζητητέον οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον, ὃ κἂν μή τις ὠνῆται κἂν μή τις θαυμάζῃ, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀποκείμενον ἐν τῇ ψυχῇ πολλοῦ σοι ἄξιον ἔσται. σπάνιον δὲ τοῦτο· καὶ γὰρ παρ' ὀλίγοις. οὐ γὰρ σφόδρα αὐτὸ θαυμάζουσιν ἄνθρωποι. αἴτιον

409, 2 ὑπὸ om. A. 3 ἥμερα A. ἡμερώτερα H. 6 ὥσπερ ἐν] ὥσπερ καὶ ἐν A. 11 δεῖ om. A. 16 εὐθαλεῖ] εὐθάλλει A. περὶ A. ἐπὶ H. 20 ἐκ δέκα] Ex Eupolidis versibus, de quibus dixit Wyttenbachius ad Plutarchum de S. N. V. p. 7. 8. (310. 311. ed. nov.) μόνον A. μόνων A. 21 ἀλλὰ καὶ A. ἀλλ' H. δὲ καὶ ἀπ' A. καὶ om. H. 24 σεαυτοῦ ἔσῃ A. ἔσῃ σεαυτοῦ H. 27 ἑαυτὸ A. ἑαυτὸν H. ἐν om. A. 29 θαυμάζουσιν A. σπουδάζουσιν H.

δέ· οὐ ποιεῖ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, ἀλλὰ καὶ ἀτιμάζει
340a καὶ λῆρον ἡγεῖται. διὰ τοῦτο οὖν αὐτὸ καὶ οἱ ἄν-
θρωποι ἀτιμάζουσιν. εἰ δὲ ᾔσθοντο τοῦ καρποῦ καὶ ἐγεύσαντο, εἶπον ἂν εὖ ἴσθι καὶ αὐτοὶ τὴν φωνὴν ἐκείνην, ὅτι πᾶς ὁ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. νῦν δὲ ἀγνοίᾳ τούτου τοῦ κέρδους καὶ ἀπειρίᾳ περὶ τὰ φύλλα στρέφονται, κἀκεῖνα θαυμάζουσι καὶ μόνα ἡγοῦνται. ταύτην τοῦ φυτοῦ τὴν ῥίζαν δίδωσι μὲν Ὅμηρος, μᾶλλον δὲ Ἑρμῆς, Ὀδυσσεῖ, ἡνίκα παρὰ τὴν Κίρκην τῆς ἐξ ἡδονῆς ἀλογίας τοὺς ἑταίρους ἀπο-
b λυσόμενος ᾔει. λάβοις δ' ἂν καὶ σὺ παρὰ τοῦ θεοῦ σπουδάσας, καί σοι δείξει τὴν φύσιν αὐτοῦ καθάπερ τῷ τοῦ Λαέρτου· μὴ γὰρ ἀχρεῖον ἔσεσθαι τὸ κτῆμα νομίσῃς, ὅτι σύ γε οὐ παραπλεύσεις τὴν νῆσον ἐκείνην, οὐδὲ τὴν Κίρκην ὄψει ποτὲ, οὐδ' ἐκπίῃ τοῦ κυκεῶνος. ἀλλ' εὖ τοι γίνωσκε, ὦ χρηστὲ, ὡς εἰ μὴ ἔχεις πολὺ τὸ ἀλεξιφάρμακον ταῦτο, ἀντὶ μιᾶς σοι Κίρκης πολλαὶ τὸν κυκεῶνα κεράσουσι, καὶ αὗται οὐ πόρρωθεν ἀπῳκισμέναι, ὥστε πολλῇ πλάνῃ παραγενέσθαι, ἀλλὰ ξυνοῦ-
c σαι συνεχῶς καὶ περιέπουσαι κύκλῳ καὶ καλοῦσαι πρὸς ἑαυτάς. ἆρ' οὖν Αἴγυπτος φέρει τὴν ῥίζαν ἐκείνην ἤ τις ἠπείρου νῆσος πόρρωθεν ἀπῳκισμένη, καὶ δεῖ σοι πάλιν μακροτέρας ἀποδημίας; ἀλλ' εἰ ξυνιέναι τῶν ἐπῶν ἐθέλεις, κἀνταῦθα ὀρύττειν οἷός τε ἔσῃ τὸ φάρμακον. δίδωσι γὰρ καὶ σύμβολα αὐτοῦ καὶ σημεῖα,

Ῥίζην μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος.

εἰ δὲ οὐκ ἐξευρίσκεις τὸν νοῦν τοῦ ἔπους, βούλει σὲ ἀναμνήσω καὶ ἄλλον λόγον, ὃν ἔτι μειράκιον ὢν ἔμα-
d θες ἐν διδασκάλου; καί σοι εὔδηλός τε φανεῖται καὶ

410, 4 εἶπον ἂν A. εἶπον μὲν H. 5 ὁ ἐπὶ A. ὁ om. H. 6 κέρδους] καρποῦ Roulezius p. 72. 15 ἐκπίῃ A. ἐκπίῃς H. 21 ἤ τις A. ἥ τις καὶ H. 22 ἠπείρου] ὁμήρου A. οἶμαι ἀντὶ ὁμήρου ἠπείρου θέλει, ἵν' ᾖ τοιοῦτον, ἤ τις νῆσος πόρρωθεν τῆς γῆς ἀπῳκισμένη. schol. A. 23 πάλιν] πολὺ Roulezius p. 48. ξυνιέναι] συνιέναι H. ξυνεῖναι A. 24 ἐθέλεις A. ἐθέλοις H. 26 Ῥίζην] Odyss. κ, 304. unde ῥίζῃ corrigendum. 29 ἐν διδασκάλου A. ἐκ διδασκάλων H.

ἑρμηνεύσει τὸ ἔπος. φησὶ δὲ τῆς ἀληθινῆς παιδείας πικρὰν μὲν τὴν ῥίζαν, γλυκὺν δὲ καὶ προσηνῆ τὸν καρπόν. εἰ οὖν τὸ μὲν πικρὸν εἰς τὸ μέλαν, τὸ γλυκὺ δὲ εἰς τὸ λευκὸν μεταβάλοις καὶ προσέτι τὸν δοτῆρα τῆς πόας θεὸν ἐννοήσαις, φανερόν σοι τὸ βούλημα ἔσται τὸ τοῦ ποιητοῦ. καὶ εὕροις ἂν αὐτῷ μαρτυροῦντα καὶ τὸν Ἡσίοδον τῆς ἀρετῆς πόνον μὲν ἐπ' ἀρχῆς προτιθέντα, ῥαστώνην δὲ ἐπὶ τέλει ἐγγυώμενον. ὥστε εἰ πανταχοῦ δυνατὸν ἀρετὴν ἐξασκεῖν, πανταχοῦ καὶ 341 a τὸ φάρμακον ὀρύττειν ἐκεῖνο. τοῦτο δὲ οἶμαι καὶ τὸν Ὅμηρον ἐνδείκνυσθαι, ἡνίκα ἂν παραινέσαντα τὸν Ἑρμῆν Ὀδυσσεῖ καὶ διδόναι ποιήσῃ τὴν πόαν οὔτε κομίσαντα ἀλλαχόθεν οὔτε πορευθέντα ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν πορρωτέρω, ἀλλ' ἐξελκύσαντα τῆς γῆς ἔνθα εἱστήκει. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ λέγοντος ἢ ὅτι παρὰ πόδας ἐστὶ καὶ πλησίον ἀεὶ τῷ δυναμένῳ λαμβάνειν;

---

411 1 φησὶ δὲ A. φησὶ γὰρ H. 2 καὶ προσηνῆ add. A. 4 μεταβάλοις] μεταλάβοις A. μεταβάλλοις H. 5 πόας A. ποίας H. ἐννοήσαις A. ἐννοήσεις H. φανερόν] φανόν A, quod defendit Iacobsius ad Philostrat. p. 400. 6 μαρτυροῦντα καὶ τὸν ἡσίοδον A. καὶ Ἡσίοδον μαρτυροῦντα τὸν H. 8 ἐγγυώμενον A. διεγγυώμενον H. 12 ποιήσῃ A. ποιεῖ H. 14 ἔνθα] ἔνθεν A.

XXVIII.

b ## Η ΕΠΙ ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Τίκτουσι δὲ οὐχ οἱ φιλόσοφοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ῥήτορες πάνυ πολλοὺς λόγους. ἀλλ' οἱ μὲν κυδροῦνται ἐπὶ ταύτῃ τῇ παιδείᾳ καὶ ἐγκαλλωπίζονται καὶ ἐναβρύνονται καὶ ἀνακοινοῦνται αὐτοὺς τοῖς ἀνθρώποις, θαμὰ ἐξάγοντες εἰς θέατρα καὶ πανηγύ- c ρεις, ἐσταλμένους χρυσῷ καὶ πορφύρᾳ καὶ μύρων ὄζοντας καὶ ὑπογεγραμμένους καὶ ἐντετριμμένους, στεφάνοις τε ἀνθέων ἐστεφανωμένους. πρὸς δὲ τῷ κόσμῳ οὕτω λαμπρῷ ὄντι καὶ πολυτελεῖ καὶ αὐτοὶ οἱ λόγοι αἱμύλοι εἰσὶ καὶ ὑπερβάλλουσι δεξιότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ, κυδαίνοντες καὶ ἐπαίροντες καὶ ἀσπαζόμενοι τοὺς θεωμένους καὶ πάσας ἱέντες φωνὰς καὶ ᾄσματα ᾄδοντες μεστὰ ἡδονῆς, ὥσπερ Σειρῆνες. ἅτε οὖν οὕτω δεξιοὺς ὄντας καὶ χειροήθεις καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀντασπάζονται d καὶ ἀντεπαινοῦσι, καὶ ἐντεῦθεν πλείη μὲν γαῖα τούτων τῶν ἀνθρώπων, πλείη δὲ θάλασσα.

Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Σωκράτους γενεᾶς εἰκότως ἄρα καὶ ἐν δίκῃ ἀπειφθίκασί τε καὶ ἀπερρυήκασιν ἐν τῷ παρόντι. οὐ γὰρ οἶδα ὅθεν φρίττουσί τε καὶ εὐλαβοῦνται τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς φησιν ὁ ποιητὴς ἀριπρεπέας τελέθειν τοὺς ἄνδρας, καὶ οὐκ ἀνέχονται παρακύπτειν ἔξω τοῦ σκίμποδος καὶ τῆς γωνίας· οὕτως ἐκλελησμένοι εἰσὶ τῶν προγόνων, ὅτι ἐκεῖνοι ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων

412, 10 αὐτοὶ οἱ A. οἱ om. H. 13 μεστὰ Iacobsius ad Anthol. vol. IX. p. 420. Vulgo τά. 17 ἀνθρώπων] φομάτων Iacobsius in append. ad Porson. Adv. p. 284. λόγων idem ad Anthol. vol. IX. p. 420. 21 τὰς ἀγορὰς A. τὰς om. H.

πρὸς τοὺς πολλοὺς διελέγοντο καὶ ἐν ταῖς στοαῖς καὶ ἐν τοῖς βαλανείοις καὶ ἐν τοῖς θεάτροις. καὶ διὰ τοῦτο 342 a οὐ μόνους τοὺς εἰς τὸ διδασκαλεῖον φοιτῶντας προσήγοντο καὶ ἐχειροῦντο, ἀλλὰ καὶ τὸν σκυτοτόμον ἐξανίστων ἀπὸ τῶν σκυτῶν καὶ τὸν ὀβολοστάτην ἀπὸ τῆς τραπέζης καὶ τὸν ἑταιροῦντα ἀπὸ τοῦ οἰκήματος. ἐφοίτων δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας καὶ Ὀλυμπίαζε καὶ Ἰσθμοῖ καὶ εἰς Αἴγιναν καὶ εἰς Ἐλευσῖνα καὶ ἐτέλουν δὲ καὶ αὐτοὶ μητρὶ τῶν θεῶν * τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις. ἐξ οὗ δὲ ὥσπερ οἱ φῶρες καὶ οἱ λωποδύται φεύγουσι τὰ μέσα * τοῦ ὀργάνου οὐκ ἀπεικότως καὶ ἀπιστοῦνται, εἰ b μὴ καὶ τὴν γλῶτταν ἀπολλύουσιν ὑπὸ τῆς σοφίας.

Ἐγὼ δὲ ἐπιχειρῶ μέν, ὦ ἄνδρες, καὶ προθυμοῦμαι εἰς τὴν τάξιν ἐπανάγειν αὐτοὺς τὴν ἀρχαίαν. δέδοικα δὲ αὖ πάλιν καὶ ὑποπτεύω μὴ καὶ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἐπιχειρήσαντες ἀτοπώτεροι φανείημεν τῶν σιωπώντων. ἐπίσταμαι γὰρ ἀκριβῶς αὐτῶν τὴν φύσιν, ὅτι σκληρὰ καὶ αὐθέκαστος καὶ ἀτενής. οἵ γε οὐδὲ τὰ ῥήματα ἀνέδην χαρίζεσθαι ὑπομένουσι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ φείδονται ὑπ᾽ ἀγροικίας τῶν ὀνομάτων μᾶλλον ἢ τοῦ χρυσίου, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάζουσι καὶ ἐπιμελοῦνται ὅπως c ὅπως ἂν μήτε μεῖζον μήτε ἔλαττον ἀποδοῖεν μηδενὶ τοῦ προσήκοντος. συμβαίνει οὖν αὐτοῖς παρὰ ταύτην τὴν σμικρολογίαν πάνυ ὀλίγους ποιεῖσθαι προσηγόρους τε καὶ εὐμενεῖς. ἀλλ᾽ ὅμως τηλικαύτη αὐτῶν ἡ αὐθάδεια ὥστε αὐτοὶ πιστεύουσι καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπισχυρίζονται ὅτι ὃν μὲν αὐτοὶ ἐπαινοῦσιν οἰκεῖός ἐστιν ὁ ἔπαινος τοῦ ἀνθρώπου, ὃν δ᾽ ἂν οἱ κομψοὶ ἐκεῖνοι καὶ πολυτελεῖς, ἀλλότριός τε καὶ μηδὲν ἐοικώς· καὶ οὐκ ἂν ἐξεύροις ἐκ τούτου τίς ὁ ὑμνούμενος, εἰ μὴ τοὔνομα d ἐγγεγραμμένον εἴη τῇ κολακείᾳ, καθάπερ αἱ τῶν φαύ-

---

413, 8 ἐτέλουν δὲ] ἐτελοῦντο Lobeckius Aglaoph. p. 15. 9 μητρὶ] μετὰ A. * τοῖς] ὅμοια τοῖς Lobeckius. 11 εἰ μὴ καὶ] εἰ μὴ καὶ τὴν διάλεκτον αὐτήν, φησί, ἀπολλύουσιν ὑπὸ τῆς ἀπαρρησιάστου σοφίας. schol. A. 17 σκληρὰ καὶ A. καὶ om. H. 22 μηδενὶ add. A. 31 τῇ κολακείᾳ A. τοῦ κολακ . . . H. κολακεία ἐνταῦθα τὸν ἔπαινον λέγει. schol. A.

λων ζωγράφων εἰκόνες οὐ γνωρίζονται ἐκ τῆς τέχνης, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος. ἡ δὲ ἀληθὴς εὐφημία οὕτως ἄρα ἔμπνους ἐστὶ καὶ τῶν Δαιδάλου ἔργων ἐμψυχοτέρα ὥστε κἂν εἰς τὸ μέσον οὕτω ῥιπτῆται, αὕτη προπηδᾷ καὶ προσφύεται ᾧ προσήκει. καὶ οὖν εἰ λέγοι αὐτὴν ὁ λέγων ἀλλαχοῦ ἀποτρέπων τὼ ὀφθαλμώ, ἀλλ'
343 a οἵ γε ἀκροώμενοι ἐκεῖνον ἀπέβλεψαν παραχρῆμα, ᾧ ὁ τοῦ στόματος ἐκπεσὼν λόγος προσέφυ τε καὶ προσηρμόσθη.

Ἰδοὺ οὖν καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἔπαινον ἀφίημι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μοι δοκεῖ ὁ ἄρχων ἐκεῖνος ἐπαληθεύειν τοὔνομα τῆς ἀρχῆς, ὅστις δυσάλωτος μὲν ὑπὸ χρυσίου, εὐάλωτος δὲ ὑπὸ λόγου, ἐλευθερίας δὲ ἐραστὴς, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐπαινῶν φυλάττεται ἐγγὺς οὖσαν τὴν αὐθάδειαν. καὶ ἐγὼ μὲν οὐ λέγω ὅντινα λέγω, ἀλλ' οὔτε
b προσορῶ οὔτε προσμειδιῶ, οὐδὲ δείκνυμι τῷ δακτύλῳ, οὐδὲ ἀναστὰς ἅπτομαι ταῖν χεροῖν· ὑμεῖς δὲ ἐπέγνωτε παραχρῆμα καὶ ἐκεῖσε ὑμῶν ἀπηνέχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ οὕτως ἄρα ἰσχυρὸν ἡ ἀλήθεια ὥστ' οὐ παύεσθε κεκραγότες καὶ ἐκβοῶντες καὶ ἐξαλλόμενοι ἀπὸ τῶν πετρῶν. καίτοι λιτὰ ῥήματα προηκάμην, καὶ ταῦτα εἰκῇ οὑτωσὶ καὶ λίαν ἀρχαίως, οὔτε περιστείλας οὔτε κομμώσας. ἀλλ' ἐοίκατε μὴ τὰ ῥήματα θαυμάζειν, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐν ᾧ τὰ ῥήματα ἐξέλαμψε καὶ ἐξεφάνη. καὶ
c εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ὀμεῖσθε ὑπὲρ τοῦ λόγου, ὅτι οὐκ ἐξηπάτησεν οὐδὲ ἐθώπευσεν, ἀλλ' οἷον ἀγωνιστῇ γενναίῳ καθήμενος ἄνωθεν ἐπεβόησε καὶ ξυνώρμησε καὶ ἐδίδαξεν ἃ φυλάττεσθαι χρεὼν καὶ προὔτρεψεν ἐμμένειν τῇ εὐψυχίᾳ.

414, 8 προσέφυ] προσέφη A. 10 καὶ ἐγὼ τὸν A. καὶ τοῦτον H. 14 φυλάττεται A. φυλάττηται H. 15 μὲν οὐ A. μὲν οὖν οὐ H. 20 πετρῶν] πτερῶν A. 21 λιτὰ] ὀλίγα Iacobsius apud Goellerum p. 260. 24 ἐν ᾧ A. ἐφ' ᾧ H.

XXIX.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΚ ΟΡΘΩΣ ΕΞΗΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗΝ. d

Ὡς σχετλία γε καὶ ἄτοπος λίαν ἡ φιλοσοφίας τύχη
ἐστὶν, εἰ μηδὲ ἀπολύσασθαι ἕξει τὰς διαβολὰς ἀπραγμό-
νως, ἀλλὰ περιτρέπεται αὐτῇ μόνῃ εἰς τοὐναντίον τὰ
ἔργα, οἷς ἐγχειρεῖ καὶ προαιρεῖται. καὶ ἐλέγχουσα λοι-
δορίαν λοιδορεῖσθαι δοκεῖ, καὶ ἐγκαλεῖν, ἔγκλημα διω-
θουμένη, καὶ οὐδὲν ἄρα πρὸς ταύτην ἐστὶν ἡ τοῦ 344 a
Αὐτολύκου σοφία. ἐκεῖνος γὰρ τὰ μὲν χρώματα ἤμειβε
τῶν βοῶν, λύκους δὲ ἐποίει τοὺς βοῦς καὶ παρδάλεις.
ταύτης δὲ πολὺ θαυμασιωτέρα γοητεία ἡ περὶ τοὺς λό-
γους. τοὺς γὰρ ἐναντίους μεταμορφοῖ εἰς τοὺς ἐναν-
τίους καὶ φεύγειν δοκοῦσα διώκει, καὶ φραγνῦσα ἑαυ-
τὴν, ὡς μὴ τιτρώσκοιτο, κεντεῖ καὶ τιτρώσκει. καὶ
τοῖς μὲν στρατιώταις, ὡς ἔοικεν, ἄλλα ὅπλα ἐστὶν ὥστε
ἀποκρούεσθαι τὰς βολὰς, ἄλλα δὲ ὥστε βάλλειν καὶ
ἀκοντίζειν, ὁ λόγος δὲ ἄρα ὁ πάντων εὐμηχανώτατος b
πρᾶγμα ἀπορώτερόν ἐστι τοῦ σιδήρου, καὶ ἀνάγκη αὐ-
τῷ ἀντὶ θώραχος χρῆσθαι καὶ ἀντὶ μαχαίρας. ἢ ὅτι
ὁ μὲν λόγος ἕν τι ἐργάζεται, ὁ δὲ οὐκ ὀρθῶς ἀκούων
τοῦ λόγου ἕλκει αὐτὸν καὶ ἀναγκάζει οὗ μήτε προὔθετο
μήτε ὥρμησεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἀποχρῆται αὐτοῦ τῇ φύσει
εὐκόλῳ οὔσῃ καὶ εὐαγώγῳ μεθαρμόζεσθαι εἰς ὑπονοίας
μυρίας· αἳ ὅταν μὲν οὖν κατὰ μικρόν γε ὑπάρχωσι

415, 8 ἐστὶν add. A. 10 ἐποίει] οὐκ ἐποίει Harduinus. 14 κεντεῖ] κεντεῖ A. 24 κατὰ add. A. μικρόν γε] μικρόν τε A.

προσεοικυῖαι, συγγνώμη τῷ μεταβιβάζοντι τῆς περιερ-
c γίας· ὅταν δὲ δὴ ἐξ ἐναντίας, τοῦτο ἤδη τεράστιον
καὶ ἀλλόκοτον. κατηγορίας δὲ καὶ ἀπολογίας οὐδὲν
οἶδα ἐγὼ ἐν τοῖς λόγοις ἐναντιώτερον, ὥσπερ οὐδὲ ἐπαί-
νου καὶ ψόγου, οὐδὲ ἀβουλίας καὶ εὐβουλίας.

Λέγετε οὖν ἡμῖν, ὦ σοφώτατοι χρησμολόγοι τῆς
παραδοξότητος τῶν ἐμῶν ῥημάτων, διὰ τί οὕτω πόρρω
τὸν πρώην λόγον πολυπραγμονεῖτε καὶ γνωματεύετε. εἰ
μὲν γὰρ τοῦτο φατὲ εἶναι κατηγορίαν, ὅτι ἀπέδειξεν ὁ
d λόγος συκοφαντοῦντας καὶ ψευδομένους τοὺς διαβάλ-
λοντας, λέγοιτε ἂν ὀρθῶς, καὶ τῷ ὄντι χαλεπὴ κατη-
γορία ὁ τοῦ ψεύδους ἔλεγχος τῷ ψευδομένῳ. εἰ δὲ
περαιτέρω τι ἐπιζητεῖτε, οὐ τοῦ λόγου αὕτη ἡ κακοή-
θεια, ἀλλὰ τῶν οὕτως ἀκροωμένων τοῦ λόγου. ὁ μὲν
γὰρ λόγος οὐδὲ γινώσκειν ὁμολογεῖ τοὺς σκώπτοντάς με
ὡς σοφιστὴν, ἀλλ᾽ ὅτι μὴ πάνυ τῷ σκώμματί μου ἐπι-
345 a τυγχάνουσι πειρᾶται ἀποδεικνύναι, καὶ καλεῖ μάρτυρα
ἀξιόπιστον Πλάτωνα τὸν Ἀθηναῖον, καὶ ὅσα ἐκεῖνος
ἴχνη δίδωσι καὶ σημεῖα τοῦ σοφιστοῦ, πάντα ἀκριβῶς
ἀπαριθμεῖται αὐταῖς λέξεσι καὶ αὐτοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ
οἱ τοὺς νόμους ἀναγινώσκοντες. σὺ δὲ ἀφεὶς νόμους
αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι, εἰ τοιοῦτοί εἰσιν ὥστε σε δάκνειν καὶ
ἀνιᾶν, πράγματα ἐμοὶ παρέχεις τῷ καταφυγόντι ἐπὶ
τοὺς νόμους, ὥσπερ οἱ διωκόμενοι ἐπὶ τὰ ἱερὰ πρὸ
θεῶν. εἰ δὲ ἐπ᾽ ἄλλῳ τῳ με ἐσυκοφάντουν, ἄλλ᾽ ἄττα
ἂν προὐτεινάμην τοῖς καθημένοις καὶ οὐ τὰ αὐτὰ καὶ
b τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅτι τούτῳ ὑπεύθυνός ἐστι τῷ ἐγ-
κλήματι ὁ ταδὶ ποιῶν καὶ ταδί. καὶ ἐγὼ εἰ μὲν ταῦτα
ποιῶ, τιμωρεῖσθε, εἰ δὲ μὴ, ἀλλ᾽ ἀφίετε. καὶ εἴ τις
ταῦτα διεξιόντος ἀναστὰς ἀνέκραγεν ὅτι σύ γε τοῦ δεῖ-
νος κατηγορήσων εἰσελήλυθας — ἐκεῖνον γὰρ ἅπαντες
ἴσμεν ταῦτα ἃ φὴς ἐργαζόμενον — εἶπον ἂν πρὸς
αὐτὸν, ὦ λῷστε, ἀλλ᾽ ἐμοὶ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ

416, 5 *οὐδὲ ἀβουλίας*] Vulgo *οὔτε ἀβουλίας*. *εὐβουλίας*] *συμβουλίας* A. **13** *τι* add. A. **29** *ἀφίετε — ἀναστὰς* add. A. **33** *ἐμοῦ* a m. rec. A.

οὐδὲν πρᾶγμά ἐστι, καὶ μὴ διάβαλλε ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους μηδὲ προστίθει τοῖς ἐμοῖς λόγοις ἅττα ἂν σὺ δοξάζῃς, μηδὲ ἐξηγοῦ ἃ ἐγὼ λέγω, ὡς σὺ ξυνίῃς, ἀλλ' c ὡς ἐγὼ λέγω. ἐγὼ γὰρ τὸ ἐμαυτοῦ μόνον περί του σκοπῶ, καὶ τοῦτο εὖ θησόμενος παρεκάλεσα τοὺς δικαστάς. καὶ νῦν οὐκ ἄλλ' ἅττα ἢ ταῦτα λέγω. οὐκ ὀρθῶς φημὶ ὀνομάζειν τοὺς ὀνομάζοντάς με σοφιστήν· οὐδὲ γάρ με ἱκανὸν εἶναι ἐξ ὧν οἱ σοφισταὶ εὐδοκιμοῦσι. ταῦτα δέ ἐστιν ἃ φησιν ὁ θεσπέσιος Πλάτων, τά τε ἄλλα καὶ ὅσα λέγει ἐν τῷ βραχυτέρῳ Ἱππίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον Ἱππίαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ἐπιδείκνυσθαι καὶ τοὺς ἄλλους σοφιστὰς ἐπιτηδεύειν. καὶ τὰ ῥήματα d ἐκεῖθεν ταῦτά ἐστιν ἀγαμένου δῆθεν Σωκράτους καὶ ἐκπεπληγμένου, ὅτι ἀφίκετό ποτε εἰς Ὀλυμπίαν Ἱππίας οὐ μόνον ἄλλ' ἀμήχανα ὅσα ἐπιδεικνύμενος, ἀλλὰ καὶ ἔπη καὶ τραγῳδίαν καὶ διθυράμβους καὶ πολλοὺς λόγους καὶ παντοδαποὺς συγκειμένους καὶ περὶ ῥυθμῶν ἁρμονίας καὶ γραμμάτων ὀρθότητος καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν καὶ τὴν περὶ φύσεως θεωρίαν. ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες, τοσοῦτος σωρὸς καὶ ἑσμὸς σοφίας οὔτε ἐκτήθη ποτὲ οὔτε μὴν κτηθείη, λέγω δὲ οὐδὲ 346 a ἄλλῳ τῶν ἐν τῇ πόλει. ἴσως γὰρ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν ἐστὶ τὴν ἀνθρωπίνην οὕτω δυσαριθμήτων ἀγαθῶν πλοῦτον καὶ θησαυρὸν μιᾷ ψυχῇ ἐναποκεῖσθαι. εἰ δὲ σύ τινα οὕτως εὐδαίμονα τῶν ἡμετέρων πολιτῶν ὑπολαμβάνεις, μακάριος μὲν ἐκεῖνος τῆς εὐποτμίας, μακάριοι δὲ οἱ συνόντες αὐτῷ· ἐγὼ μέντοι, ὦ θαυμάσιε, τοῦ μακαρισμοῦ τούτου πόρρω ἀφέστηκα, καὶ οὐχ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀδίκημα τοῦτό ἐστι, διὰ τοῦτο ἐξαρνοῦμαι, οὐδὲ ὅτι ἄξιον φυγῆς ἢ θανάτου, ἀλλ' αὖθίς σοι καὶ b αὖθις λέγω ὅτι ἐγὼ αὐτοῦ πόρρω ἀφέστηκα.

417, 1 οὐδὲν A. οὐδὲ H. 4 περί του σκοπῶ] περισκοπῶ Iacobsius apud Goellerum p. 249. 8 ἱκανὸν εἶναι] λείπει τὰ τοιαῦτα, ὡς εἶναι τὸν λόγον, οὐδὲ γάρ με ἱκανὸν τὰ τοιαῦτα εἶναι ἐξ ὧν οἱ σοφισταὶ εὐδαιμονοῦσι schol. A. 15 ἄλλ'] ἀλλὰ τὰ A. 22 τῶν] τῷ Iacobsius in append. ad Porsoni Adv. p. 316. 23 ἀγαθῶν A. ἄγεσθαι H. 26 μακάριος — εὐποτμίας add. A. 27 θαυμάσιε A. μακάριε H.

Τί ἂν οὖν τις πρός με ἀγανακτοίη, εἰ ὁμολογῶ δημοσίᾳ ὅτι πένομαι σοφίας καὶ ὀλίγα πάνυ ἐστὶν ἃ ἐπίσταμαι, καὶ ταῦτα ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐκμελετῶν καὶ ἄνω καὶ κάτω ἐγκαλινδούμενος; ἐπεὶ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀλίγοις βρενθύομαι ἴσως καὶ αὐθαδίζομαι, καὶ ἐπεστόμισεν ἄν με Σωκράτης ὡς ἀλαζόνα ὄντα, διότι μηδὲ εἶναι σοφὸς ᾤετο καὶ ὡμολόγει ὃν σοφώτατον ἀνεῖπεν c ὁ θεός. ἀλλὰ σὺ μορμολύττῃ με καὶ ἐρισχελεῖς. ὅσοι γὰρ νῦν ἐν τῇ πόλει σοφισταὶ ὀνομάζονται, πάντως οἶδα ἐγὼ δεξιοὺς καὶ φιλανθρώπους καὶ οὐδένα αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα τῆς Ἱππίου μεγαλαυχίας. οὐκοῦν οὐδείς μοι αὐτῶν πολεμεῖ καὶ δυσμεναίνει, ὅτι οὐ φημὶ σοφιστὴς εἶναι· οὐδὲ γὰρ τῶν ἰατρῶν οὐδείς, ὅτι φημὶ εἶναι κιθαριστής. ἐπεὶ εἰ πάντες μοι πολέd μιοι ἦσαν, ὁπόσοι οὐ τὰς αὐτὰς τέχνας ἐργάζονται, πάλαι φροῦδα ἂν ἦν τὰ ἐμὰ πράγματα ἐξ ἀνθρώπων.

Καὶ δῆτα ἐκεῖνος, ὅστις ποτέ ἐστιν ὃν σὺ ὀνειροπολεῖς καὶ μαντεύῃ, οὐ προσήκει αὐτῷ ὁ λόγος. καὶ τί ἂν ἄχθοιτο καὶ δυσχεραίνοι; ἢ εἰ τὰ μάλιστα δῆλός σοί ἐστιν ἀνιώμενος, οὐ πρὸς τὸν λόγον χρὴ ἀνιᾶσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔργον, δι' ὃ προσήκων αὐτῷ 347 a ἐφάνη ὁ λόγος. οὐ γὰρ οἱ λόγοι τὰ πράγματα ἡμῖν προστιθέασιν· ὡς οὐδέν γε ἂν ἦν εὐπετέστερον ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας· ἀλλ' ὅταν τὸ πρᾶγμα ὑπάρχῃ, τηνικαῦτα συνομαρτεῖ καὶ ὁ τοῦ πράγματος λόγος. χρὴ οὖν ἐκεῖνο ἀποσκευάσασθαι, καὶ ἡ σκιὰ συναπελήλαται τῷ στερεμνίῳ. ἀλλ', ὅπερ ἐγὼ καὶ ἔμπροσθεν ἔφην, οὐδένα σοφὸν οὕτως ἐξευρίσκω ἐν τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ, ὅτῳ ἂν αὕτη ἡ προσποίησις ἐφαρμόσειε τοῦ καταλόγου τῶν διδαγμάτων, ἀλλὰ καὶ κολοβοὶ ἅπαντες καὶ ἡμιτελεῖς πρὸς τὸν Ἱππίαν. καὶ εἰ μέν τις οἷός τέ ἐστι ξυντιθέναι τραγῳδίαν καὶ ἔπη καὶ διθυράμβους, ὥσπερ

418, 2 σοφίας A. τῆς σοφίας H. 5 βρενθύομαι] μεγαλοφρονῶ, ἐπαίρομαι gl. A. 17 δῆτα] τοῦτο εἴρηται πρὸς τὸ ὄπισθεν λεχθὲν τὸ, εἰ δέ τινα σὺ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων οὕτως εὐδαίμονα ὑπολαμβάνεις, μακάριος ἐκεῖνος schol. A. 19 δυσχεραίνοι] δυσχεραίνῃ A.

ἔναγχος ἐπιδημήσας Αἰγύπτιος νεανίσκος, ἀλλ' ἀμαθής b
γε εἶναι ὁμολογεῖ τὴν ὑψηλοτέραν σοφίαν. εἰ δέ τις
ἐκείνην ποιεῖται ἄκρος τε εἶναι καὶ κορυφαῖος, τά τε
σμικρὰ ταῦτα οὐκ ἀξιοῖ καὶ χαμαίζηλα δημιουργεῖν,
οὐκοῦν οὐδ' ἄχρι κόμματος οὐδ' ἐλεγείου. ὥστε οὐδεὶς
ἂν ἐν δίκῃ ἡμῖν χαλεπαίνοι ἐπὶ τῷ λόγῳ οὗ εἴσω κάμ-
πτει καὶ ὁλοκλήρου οὐκ ἐξικνεῖται.

Ὅτι δὲ οἱ σοφισταὶ οὕτω κηλοῦσι τοὺς νέους εἰς
τὰς μεγάλας πόλεις ἰόντες καὶ ἐν ταύταις πείθοντες
τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας ἀπολιπόντας καὶ οἰκείων καὶ
ὀθνείων καὶ νεωτέρων καὶ πρεσβυτέρων αὐτοῖς συνεῖναι c
καὶ θυραυλεῖν, ἀμελοῦντας γάμων τε καὶ παιδοποιίας,
οὐκ ἐμὸς οὗτος ὁ μῦθος, ἀλλὰ Πλάτωνος τοῦ σοφοῦ
ἄντικρυς τοῖς ῥήμασιν οἷς ἄρτι εἶπον. καὶ οὐδὲ αὕτη
λοιδορία ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ Πλάτων βελτίστους καλεῖ τοὺς
τοιούτους καὶ ἐγὼ χρηστοὺς ὠνόμασα ἐν τῷ λόγῳ, καὶ
τῷ ὄντι νέου αὕτη ἐστὶν ἡ εὐδοκίμησις καὶ ἀρετὴ, ὃν
ἂν ὑπολάβῃ αὐτὸν ἀμείνω ποιήσειν, ὑπὲρ τούτου καὶ
χρήματα ἀναλίσκειν καὶ τῷ σώματι ταλαιπωρεῖσθαι.
καὶ τὸν Καλλίαν οὐδεὶς μέμφεται ἐπὶ τούτῳ, ὅτι μὴ
μόνον Πρωταγόραν ἐθεράπευε καὶ περιεῖπεν, ἀλλὰ καὶ d
Ἀντίμοιρον τὸν Μενδαῖον καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς
Πρωταγόρου, καὶ ἐκκενώσας τὸ ταμιεῖον τοῖς σοφισταῖς
ξενῶνα κατεσκευάσατο· γεννικῆς γὰρ τοῦτο σημεῖον καὶ
φιλομαθοῦς διανοίας· ἀλλ' ὅτι πρὸς Σωκράτην οὐχ
ἑώρα τὸν Σωφρονίσκου, οὐδὲ ἐτιτρώσκετο ὑπὸ τῶν
λόγων, οὓς θαμὰ εἰώθει λέγειν ἅπασιν Ἀθηναίοις,
τοῦτο ἴσως οὐκ εὔδαιμον πάνυ τῆς Καλλίου φιλη- 348 a
κοΐας. ἐπεὶ καὶ τὸν Κλεινίου Ἀλκιβιάδην οὐ κωμῳδεῖ
Πλάτων ἐν τῷ συνδείπνῳ ἐξομολογούμενον πρὸς τοὺς

419, 1 *Αἰγύπτιος νεανίσκος*] Andronicus, de quo dixit Valesius ad Ammianum Marcell. vol. II. p. 352. ed. Erfurdt. 2 *ὁμολογεῖ* A. *ὁμολογοῖ* II. 3 *ποιεῖται*] *προσποιεῖται* dubitanter Roulezius p. 74. 6 *εἴσω κάμπτει* add. A. *οὗτινος λόγου ἐλάττων ἐστὶ* schol. A. 13 *Πλάτωνος*] Vide Heusd. Spec. p. 11. 22 *μενδαῖον* A cum Platone in Protag. p. 315 a. *Μυνδαῖον* II.

συμπότας ὅτι ἕτοιμος ἦν πάντα χαρίζεσθαι τῷ διδασκάλῳ, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ λόγος ὑπερήφανος ὕμνος ἐστὶ Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου· τοῦ μὲν, ὅτι μόνου ἑάλω, τοῦ δὲ, ὅτι μόνος οὐχ ἑάλω Ἀλκιβιάδου. εἰ δὲ ὁ μὲν πρὸς ἅπαντα εἶχεν, ὁ δὲ πρὸς μηδὲν ἐποίει ἀμείνω, Ἀλκιβιάδου μὲν ἔπαινος ἦν, Σωκράτους δὲ κατηγορία.

XXX.

ΘΕΣΙΣ ΕΙ ΓΕΩΡΓΗΤΕΟΝ. b

Ἡσίοδος ὁ Ἀσκραῖος, ὃς μετὰ τῆς δάφνης τὴν μουσικὴν παρὰ τῶν Μουσῶν αὐτῶν δέξασθαι λέγεται, c τὴν ποίησιν διανείμας εἰς ἡρώων τε καὶ Μουσῶν ἐπαίνους καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις ἔταξε, τὴν φύσιν τε ἐπαινῶν τοῦ πράγματος πᾶσαν καὶ μαθητὰς τῆς τέχνης ποιούμενος ἡμᾶς, καὶ τοὺς περὶ γεωργίας λόγους τοῖς περὶ ἀρετῆς καταμίξας, ὡς ταὐτὸν ὄν, γεωργίαν καὶ ἀρετὴν δι' ἀλλήλων καὶ ἅμα μαθόντας εἰδέναι. δεῖ δὲ ἤδη καὶ ἡμᾶς Ἡσιόδῳ καὶ Μούσαις ἀκολουθοῦντας ἐπιδεῖξαι διὰ πλειόνων ὡς ἄρα οὐ μάτην Ἡσίοδος σοφὸς ἐνομίσθη, ἀλλ' εἰς τοσοῦτον εὐκλείας διὰ τοὺς εἰς d γεωργίαν λόγους προῆλθεν, ὥστε καὶ Ὁμήρῳ περὶ σοφίας καὶ μουσικῆς ἐν ταφαῖς Ἀμφιδάμαντος εἰς ἀγῶνα ἐλθὼν παρὰ τῶν κριτῶν τὸν στέφανον καὶ τὴν νίκην ἔχειν. ὁ μὲν γὰρ πολέμους καὶ μάχας καὶ τὸν συνασπισμὸν τοῖν Αἰάντοιν καὶ ἄλλα τοιαῦτα προσῆδεν, ὁ δὲ γῆς τε ὕμνησεν ἔργα καὶ ἡμέρας, ἐν αἷς τὰ ἔργα βελτίω γίνεται· καὶ διὰ ταῦτα πᾶσι τοῖς κριταῖς κρατεῖ. κεκλήσθων δὲ ἐπίκουροι πρὸς τὸν λόγον οἵ τε ἔφοροι 349 a γεωργίας θεοὶ καὶ μούσης ἁπάσης εἰ δή τι κράτιστον, καὶ ὁ μουσηγέτης αὐτός, ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐνιαυσίας [καὶ τὰς] ἀμοιβὰς οὐχ ὑπὲρ τούτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντων ὧν ἐκ θεοῦ ἔχουσιν ἄνθρωποι παρὰ

421, 2 Ἡσίοδος] Vide Theogon. v. 30. 8 καταμίξας] ἐγκαταμίξας Boissonadius ad Philostrati Her. p. 471. 11 ἐπιδεῖξαι] ὑποδεῖξαι Wernsdorfius ad Himerium p. 647. 18 τὰ ἔργα A. τὰ om. H. 23 καὶ τὰς recte delet Harduinus, nisi aliquid excidit. τούτου] ἢ τοῦ λόγου gl. A.

γεωργίας κομίζονται, σπονδὰς καὶ θυσίας καὶ δαῖτας, καὶ ὅσα φύουσιν ἐκ τῆς γῆς Ὧραι· εἰ δὲ καὶ Διόνυσον παρακαλοῖμεν καὶ νύμφας καὶ Δήμητρος κόρην ὑέτιόν τε Δία καὶ Ποσειδῶνα φυτάλμιον, πλησιάζομεν ἤδη b *ταῖς τελεταῖς καὶ τὴν Προδίκου σοφίαν τοῖς λόγοις ἐγκαταμίξομεν, ὃς ἱερουργίαν πᾶσαν ἀνθρώπων καὶ μυστήρια καὶ πανηγύρεις καὶ τελετὰς τῶν γεωργίας καλῶν ἐξάπτει, νομίζων καὶ θεῶν ἔννοιαν ἐντεῦθεν εἰς ἀνθρώπους ἐλθεῖν καὶ πᾶσαν εὐσέβειαν ἐγγυώμενος. οὐ μὴν οὐδὲ Ὀρφέως τελετάς τε καὶ ὄργια γεωργίας ἐκτὸς συμβέβηκεν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται, πάντα κηλεῖν τε καὶ θέλγειν τὸν Ὀρφέα λέ-*c *γων, ὑπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἡμέρων ὧν γεωργία παρέχει πᾶσαν ἡμερῶσαι φύσιν καὶ θηρίων δίαιταν, καὶ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς θηριῶδες ἐκκόψαι καὶ ἡμερῶσαι. καὶ τὰ θηρία γὰρ τῷ μέλει κηλεῖν ἐπιστεύθη θυσίας τε πάσας καὶ τελετὰς διὰ τῶν ἐκ γεωργίας καλῶν εἰς θεοὺς ἀνάγων. πάντας γοῦν ἀνθρώπους ἐπῆλθε τῇ δόξῃ καὶ πάντες ἐδέξαντο γεωργίαν. κἂν εἰς Αἰθίοπας ἔλθῃς ἐξ ἀνατολῶν διὰ μεσημβρίας εἰς δύσιν παρατεταμένους, κἂν Κελτοὺς τὸ ἀρκτῷον κατέχοντας μέρος, κἂν τοὺς* d *διὰ μέσου, γεωργοὶ καὶ ἀρόται καὶ φυτοσκάφοι· καὶ οἷς πλείω τὰ τῆς γεωργίας, οὗτοι μᾶλλον εὐδαίμονες. εἰ δέ τις ἄξενος Σκυθῶν καὶ ἀνήμερος βίον ἀλήτην γεωργίας προυτίμησεν, ἐν οἷς ἁμαρτάνει τὴν δίκην ἔχει, ἀνέστιος, ἀλήτης, δίαιταν θηρίων μετιών· ὡς κἂν τούτῳ γεωργίαν θαυμασιωτέραν εἶναι, τῷ χαλεπώτατα εἶναι καὶ ἀγριώτατα τῶν ἐθνῶν, εἴπερ ὄντως ἐστίν, ὅσα* 350 a *γηπονίαν ἐτίμησε. καίτοι καὶ τούτους, εἰ καὶ οὐ πονοῦσι περὶ τὴν γῆν, τοὺς γεωργίας καρποὺς ἑτέρωθεν εἰσκομιζομένους λέγουσι διαζῆν. καί τις ποιητὴς ὀδύ-*

422, 2 *φύουσιν — Διόνυσον* add. A. 3 *παρακαλοῖμεν* A. *καλοῖμεν* H. 15 *ἡμερῶσαι*] *ἡμερώσειν* A. 21 *κατέχοντας*] *κατείχοντας* A. 28 *ἀγριώτατα*] *ἢ ὅσα τὴν γεωργίαν ἠθέτησε* schol. A. 29 *ἐτίμησε*] *οὐκ ἐτίμησε* Harduinus. *ἠτίμησε* Roulezius p. 5. 30 *ἑτέρωθεν* Harduinus. Vulgo *ἑτέρωθι*. 31 *ποιητὴς*] Dionysius Perieg. v. 194.

ρεται τούτους, ὅτι νήιδές εἰσιν ἀσταχύων καὶ ἀνήκοοι σπορᾶς τε καὶ θέρους, παραχρῆμα ἐπαγαγὼν ὅτι τοῖς θηρίοις ἐξ ἴσης ἄνευ γεωργίας καὶ οἴκων διαζῶσιν.

Οἷς δὲ ὁ βίος ἥμερος καὶ ὑπόστεγος, οὗτοι τῆς περὶ τροφὴν ἀνάγκης ἀπαλλαγέντες πρὸς οὐρανόν τε ἀνέβλεψαν θεούς τε ἐτίμησαν καὶ δίκῃ καὶ νόμοις ἐχρήσαντο πρῶτοι, οὐκ ἔτ' οὔσης ἀνάγκης τοῖς ἀναγκαίοις **b** προσκαρτερεῖν, ἀλλ' εὐπορίᾳ βίου σοφίαν ἀσκοῦντες. οἱ δὲ πόλεις τε ἐδείμαντο καὶ νεὼς ἤγειραν καὶ δίκῃ χρῶνται καὶ νόμους ἔθεντο· ὥστε καὶ τῶν νόμων αὐτῇ περίεστι μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. ἤδη καὶ εἶναι ἀνθρώπους καὶ γράψαι νόμιμα καὶ γραψαμένους κυρῶσαι παρέσχε. καὶ πλείω περὶ ταύτης οἱ νομοθέται σπουδὴν ἢ περὶ τῶν ἄλλων πεποίηνται. καὶ οἷς εἰρήνη δι' ἐπιθυμίας καὶ οἷς πόλεμος ἀναγκαῖον, οἱ μὲν ἀπωθοῦνται τὸν πόλεμον διὰ τὸν νόμον, οἱ δὲ ἐπὶ τῷδε **c** τὸν πόλεμον συνέταξαν, ἵνα μηδεὶς φθείρῃ τὰ γηπόνων ἔργα, οἱ δὲ τὴν εἰρήνην ἐφύλαξαν, ὅπως ἐν ἀδείᾳ φυτοσκάφος καὶ ἀρότης εἴη, καὶ ταῖς ὥραις ἐξείη τὰ τούτων ἐκτρέφειν. καὶ ἐμπορικοὶ νόμοι τοῦτο ἐθέλουσι, τὸ τῶν καρπῶν τοὺς ἐλλείποντας καὶ ἑκάστοις περιττεύοντας ἀδεῶς παρ' ἀλλήλους διακομίζειν.

Ἐκ δὲ τῶν νόμων ἄνθρωποι τὸ δίκαιον εὗρον καὶ εὑρόντες φυλάττουσιν· ὥστε καὶ δικαιοσύνην μάλιστα ἐντεῦθεν εἰκὸς περιγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις. οὐδὲ γὰρ **d** σχολὴ γεωργοῖς ἀδικεῖν, οὐ δι' ἔνδειαν ἀναγκαζομένοις, ἀλλ' ἐν ἀφθονίᾳ διάγουσιν. οἷς δὲ σχολὴ ἀπὸ τῶν ἔργων εἰς ἀδικίαν ἀστικοὶ δὲ ἄνδρες καὶ εἴ δή τις ἄλλος γεωργίας ἐκτὸς συκοφαντίαν καὶ ἀδικίαν τιμῶσι. ὁ δὲ γεωργὸς ἁπλοῦν καὶ γενναῖον ἓν ἀγαθὸν εἰδώς, ὃ παρὰ τῆς γῆς σὺν ταῖς ὥραις ἐπιμελούμενος κομίζε-

---

423, 11 ἤδη A. ἢ δὴ H. 15 ἀναγκαῖον A. ἀναγκαῖος H. 16 διὰ τὸν νόμον] τὸν γεωργικὸν καὶ τὸ πονεῖν καὶ ἀσχολεῖσθαι τὴν γῆν schol. A. διὰ τὸν γηπόνον Roulezius p. 33. 28 ἀστικοὶ δὲ] Aut particula δὲ delenda aut eiicienda illa οἷς δὲ σχολὴ ἀπὸ τῶν ἔργων εἰς ἀδικίαν. καὶ εἰ δή — συκοφαντίαν add. A. 31 ἐπιμελούμενος] ἐπιμελουμένης A.

ται, πολυπραγμοσύνην δὲ ἀρχὴν ἀδικίας πεπιστευμένος
351 a εἶναι καὶ πόρρωθεν φυλαττόμενος. οὕτω δὲ ἀκριβῶς ἀλλότριος ἀδικίας κατὰ φύσιν ἐστὶν ὥστε καθάπερ τὰ φύσει πολέμια τῶν στοιχείων, οἷον ὕδωρ καὶ πῦρ, ἄμικτα πρὸς ἄλληλά ἐστι, κἂν πλησιάσωσι, θάτερον ἀνῄρηται πάντως, οὕτως ἀδικίας ἐγγινομένης πόλεμοί τε αὐτίκα καὶ στάσεις καὶ φθορὰ γεωργίας ἀκολουθεῖ, δικαιοσύνης δὲ καὶ εὐνομίας κρατούσης ἔρρωται ἡ γῆ τοῖς καρποῖς.

Φησὶ δὲ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ τὰ ἐξ οὐρανοῦ τοῖς τοιούτοις ἵλεώ τε εἶναι καὶ σὺν εὐμενείᾳ χωρεῖν, χαλαζῶν μὲν καλινδουμένων ἐπὶ τοὺς ἀδίκους καὶ ὄμ-
b βρων ἀγόνων καὶ λοιμῶν· τοῖς δικαίοις δὲ εἰς γεωργίαν τῆς ἀμοιβῆς οὔσης, ὑετῶν μὲν ἐκ τοῦ Διὸς ἐπιχεομένων ἡμέρων, δρυῶν δὲ καὶ τὰ οἰκεῖα καὶ μέλι φερουσῶν, ἐπειδὴ τὰ κοῖλα τῶν δένδρων καὶ ἅμα ἄκαρπα κηρίων τὰ σμήνη πληροῦσιν.

Ἐκ δὴ τούτων οὐκ ἔτι χαλεπὸν γνωρίζειν ὡς οὐδὲν ἀνθρώποις οὕτω λυσιτελές ἐστιν ὡς γηπονίας τε ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐμβιῶναι τῇ τέχνῃ. εἴτε γὰρ τὸ αὔταρκες τίμιον, ἐντεῦθεν ἀφθονία τῶν ἐπιτηδείων, εἴτε εὐπορία διὰ σπουδῆς, Δήμητρος παῖδα τὸν Πλοῦτον οἱ
c ποιηταὶ ᾄδουσιν· ὡς οὐδαμόθεν ἔξωθεν οὕτως αὐξανομένης περιουσίας ὡς διὰ τῶν ἐκ γεωργίας καλῶν. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τέχναι γηπονίας πᾶσαι προσδέονται, καὶ οὐ μόνον τέχναι, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηδεύματα· καὶ οἱ τὰς δυνάμεις ἔχοντες καὶ οἱ τὰ σκῆπτρα κομίζοντες ἐν ἐκείνοις ἔχουσι καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν τεχνῶν τὰς ἐλπίδας. γεωργία δὲ ἀπὸ τῶν περιττῶν τοῖς λοιποῖς χορηγεῖ. οὐκοῦν οὐδὲ τῷ βασιλεῖ ὄφελος οὐδὲ ἕν, κἂν Ἀχαιμενίδης,

---

424, 16 ἅμα] ἄλλα Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 224. 18 ἔτι A. ἔστι H. 19 λυσιτελές ἐστιν ὡς Iacobsius ad Ach. Tat. p. 611. Vulgo λυσιτελέστερον. 22 οἱ ποιηταὶ] οἱ om. A. 25 γηπονίας Harduinus. Vulgo ἐπινοίας. 28 καὶ τῶν Harduinus. Aberat καὶ. 30 τῶν περιττῶν] τῶν om. A.

κἂν Ἡρακλείδης, κἂν ὁστισοῦν εἶναι αὐχῇ, εἰ μὴ τοῖς ὅπλοις τὰ τῶν τροφῶν τῆς παρασκευῆς ἁπάσης ἡγοῖτο. καὶ ὅστις γραφεύς ἐστιν, ἢ ποιητὴς ἀγαλμάτων, καὶ d ἐμπορία καὶ ναυτιλία, καὶ τί δεῖ πᾶσιν ἐπεξελθεῖν; οὐκ ἔστιν ὃς μὴ γεωργίας προσδεῖται. καὶ παρούσης μὲν καὶ χορηγούσης τὴν ἀφθονίαν ἀνθεῖ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἑκάστοις καὶ τὴν σπουδὴν εἰς πέρας ἀγαθὸν προάγει· εἰ δὲ τὰ ἐκεῖθεν ἐλλείποι, οὐδὲ εἰς τὸν βίον ὑπόλοιπον.

XXXI.

352 a ΠΕΡΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΓΚΛΗΤΟΝ.

Πολλάκις ὑμῖν, ὦ πατέρες συγγεγραμμένοι, βουληθεὶς
b ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι περὶ ὧν ἰδίᾳ τινὲς πρὸς ἐμὲ
δυσχεραίνουσι, τοῦτον εἶναι καιρὸν ἐπιτηδειότατον ὑπολαμβάνω, ἐν ᾧ δίδωσιν ἐκεχειρίαν ὁ νόμος καὶ τοῖς σφόδρα ὑπόπτως πρὸς ἀλλήλους διακειμένοις, τὴν ἱερομηνίαν τοῦ ἔτους. ἴσως γὰρ ἂν γένοιντο πρᾳότεροι, καταμαθόντες τὴν ἐμὴν γνώμην ὑπὲρ ὧν ἀμφισβητεῖν με νῦν πρὸς αὐτοὺς ὑπολαμβάνουσιν. ἐρῶ δὲ ὡς ἔνι μάλιστα συντόμως καὶ τοῦ καιροῦ στοχαζόμενος.

Ἐγὼ τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων
c ἀκολουθήσας, οἳ δύο εἶναι τῆς φιλοσοφίας ὁδοὺς ἐξηγοῦνται, τὴν μὲν θειοτέραν, τὴν δὲ τοῖς κοινοῖς ὠφελιμωτέραν, τὴν ὑμῖν λυσιτελοῦσαν προετίμησα τῆς μόνον τὸ ἐμὸν ἴδιον ἐξεταζούσης, καὶ ἐν πολιτείᾳ φιλοσοφίαν εἱλόμην, ἑπόμενος Σωκράτει καὶ Ἀριστοτέλει καὶ πρό γε τούτων τοῖς ὑμνουμένοις ἑπτὰ σοφοῖς, οἳ τὰ ἔργα τοῖς λόγοις ἐγκαταμίξαντες οὔτε ἄπρακτον οὔτε ἀσυντελῆ τοῖς κοινοῖς ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν. τούτοις ἅπασιν ἀκολουθήσας τεσσαράκοντα ἔτη ταῦτα σχεδὸν
d ἐτέλεσα λειτουργῶν ὑμῖν ἐκ τῶν λόγων καὶ πρεσβεύων ἐφεξῆς ὁπόσας αὐτοὶ ἴστε πρεσβείας οὐκ ἀτίμως οὐδὲ ἀδόξως οὐδὲ ἀναξίως τῆς ὑμετέρας χειροτονίας, τὰς μὲν καθ' ἑαυτόν, τὰς δὲ τοῖς ἀρίστοις ὑμῶν κοινωνῶν.

Καὶ τὰ κεφάλαια τῶν κατορθωμάτων ἐκείνων ὑμῖν μὲν ἴσως μεμνῆσθαι καλόν, ἡμῖν δὲ ἐπιλελῆσθαι. ἐφ'

426, 16 Ἀριστοτέλει] *Platonis* nomen in versione posuit Petavius. τῷ Ἀρίστωνος Roulezius p. 12. 24 ἑαυτὸν A. αὑτὸν H

οἷς ἅπασι τὰς πρεπούσας τιμὰς καὶ παρ' ὑμῶν καὶ 353 a παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων ὥσπερ ἆθλα εὐμενῶς προσιέμην, οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν οὐδ' ὡς βελτίων ἐσόμενος, ἀλλὰ τὸ Πλάτωνος ἐννοῶν, καὶ βουλόμενος πολλοὺς ὑμῖν πολίτας τοιούτους γενέσθαι. ἀσκεῖται γὰρ ἀεί, φησί, τὸ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πρὸς τὰς χαλκᾶς ἐδυσκόλαινα τὰς δύο ταύτας εἰκόνας, οὐδὲ ὁπηνίκα πάροχον ἑαυτῷ ποιεῖσθαι δεῖν ᾤετό με ὁ αὐτοκράτωρ, οὐδὲ ὅτε τὰς δέλτους ἐδίδου τὰς πολυθρυλήτους· οἷς μὲν οἷοί τε b ἦσαν τιμᾶν τοὺς φιλοσοφοῦντας οἱ βασιλεύοντες ἐφιείς, σχολὴν δὲ παντάπασι μὴ ἐπιτρέπων καὶ μετάγων ἐπὶ φροντίδας ἐλάττους ἀντὶ μειζόνων.

Εἶτα λέγει τις ὅτι ψευδεῖς αἱ πινακίδες, καὶ ἔστωσαν μὲν αἱ πινακίδες ψευδεῖς τῷ γε πινακίσιν ἰσχυριζομένῳ πρὸς ὑπεροχὴν ἀρετῆς, ἀλλ' ὅμως πρὸς τοῦτον τὸν λόγον δότε μοι μικρὸν ἀποκρίνασθαι μετὰ παρρησίας. ἐγὼ ψευδῆ τιμὴν ἐκείνην ὑπολαμβάνω, ἣν ἄν τις ὠνησάμενος ἔχοι χρημάτων, ἢ προσαιτήσας πολλὰ καὶ θυραυλήσας, ἢ μισθὸν αὐλικῆς διακονίας. ἣν δ' c ἄν τις ἀρετῆς καὶ παιδείας ἆθλον κομίσαιτο, ὡς μόνον ἐνὸν τοῖς διδοῦσι, μήτε πραγματευσάμενος μήτε προθεὶς ἱκετηρίαν, ταύτην ἐγὼ τὴν τιμὴν ἐνδεεστέραν μέν φημι τῆς ἀξίας, ψευδῆ δὲ οὐδαμῶς, εἰ μὴ καὶ τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ψευδεῖς εἶναί τις ὑπολαμβάνει, ὅτι τῆς ἀξίας οὐκ ἐφικνοῦνται.

Ἐμοὶ τῶν ἐπαργύρων ὀχημάτων καὶ τῶν μεγαλο- d φώνων κηρύκων ὑψηλοτέρα ἀρχὴ ἡ ἀπὸ τῶν λόγων, ἣν οὔτε δοῦναι βασιλεῦσιν ἔστιν οὔτε ἀφελέσθαι. ταύτην γὰρ κἂν ἐπὶ χρυσοῦ καθέζωμαι κἂν ἐπὶ ξύλου κἂν ἐπὶ χαμαιζήλου θρονίδος, ἐμαυτῷ συμπεριφέρω, καὶ τὸ σῶμα ἀπολιπόντι μόνη παραμένει. ταύτην ἄρχει τὴν ἀρχὴν μέχρι νῦν ὁ Ἀρίστωνος, ταύτην Ἀριστοτέλης, ταύτην Σπεύσιππος, ταύτην Ξενοκράτης. ἢ οὐ δο-

427, 10 πολυθρυλήτους] Vulgo πολυθρυλλήτους. 20 αὐλικῆς] Vulgo ἀστικῆς. γρ. αὐλικῆς margo A.

κοῦσιν ἄρχειν ὑμῖν οἱ νομοθετοῦντες τῶν τοῖς νόμοις ὑπακουόντων, οἱ διδάσκοντες τῶν μανθανόντων, οἱ
354 a πείθοντες ἀρετὴν μεταδιώκειν τῶν πειθομένων; καὶ ταύτην ἄρχουσι τὴν ἀρχὴν πλεῖν ἑπτακόσια ἔτη, καὶ ἄρξουσί γε ἔτι καὶ ἐφεξῆς, ἕως ἂν τίκτωνται ἄνθρωποι διαφέροντες συῶν καὶ τῶν λοιπῶν ζώων· ὅσον οὐκ ἦρξαν χρόνον Πέρσαι μετὰ Ἀσσυρίους, ὅσον οὐδ' οἱ ἐγγὺς Μακεδόνες, ὅσων οὐδέπω Ῥωμαῖοι. τί γὰρ δεῖ χρόνου γε ἕνεκεν τῆς ἀρχῆς ἢ Φίλιππον Πλάτωνι παραβάλλειν, ἢ Ἀλέξανδρον Ἀριστοτέλει; ἐκείνοις τήμερον οὐδεὶς ὑπακούει, ἀλλ' οὐδὲ τὰ δόγματα αὐτῶν οὐδὲ οἱ
b νόμοι ἔχουσί τινα δύναμιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. τὰ δὲ Πλάτωνος δόγματα καὶ Ἀριστοτέλους ἐνεργά ἐστι καὶ ἀκραιφνῆ, καὶ ἐν τοσαύταις μεταβολαῖς αὐτοκρατόρων καὶ ἡγεμόνων ἀμετάβλητα διαμένει καὶ ἀκίνητα καὶ ἀσάλευτα. τίς Ἀλεξάνδρῳ νῦν τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐπονομάζει καθάπερ Πλάτωνι; τίς τὸ Φιλίππου νῦν ὄνομα ἐπιγράφεται καθάπερ Ἀριστοτέλους; τούτοις σεμνὸν ἐνάριθμον εἶναι, σὺν τούτοις καθίζειν, καὶ μετὰ τούτους καὶ ταῖς παρὰ τούτων πινακίσιν ἰσχυρίζεσθαι
c ὑψηλόν τι καὶ μεγαλεῖον· δι' ἃς ἔξεστί μοι παρακαλέσαντι τὴν Ἀδράστειαν ὑψηλολογῆσαι, οὔ τί μοι τῆς ἀνθρωπίνης

Χρεὼ τιμῆς, φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ.

εἰ δ' οὖν καὶ ἀνθρωπίνης τιμῆς δεηθείην, εὐξαίμην ἂν ὑμᾶς, οὓς περὶ πλείστου ποιοῦμαι, δικαίους εἶναι κριτὰς ἀρετῆς· ἄλλως δὲ ἐχόντων

Πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι,
οἵ κ' ἐμὲ τιμήσουσι,

μάλιστα δὲ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ἀρχηγέται, Ῥωμαῖοι, ὧν ἐπέδειξα ὑμῖν τὰς φωνάς, ἐν αἷς οἱ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἁμιλλώμενοι δεῖσθαι τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν ὁμο-
d λογοῦσι, καὶ πρός γε Ῥωμαίοις οἱ αὐτοκράτορες. ἀρκεῖ μοι Κωνστάντιος, ὁ κόσμον τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας τὴν

428, 22 ὑψηλολογῆσαι A. ὑψηλογῆσαι H. 24 Χρεὼ] Iliad. ι, 608. 28 Πάρ'] Iliad. α, 174. 34 Κωνστάντιος Harduinus. Vulgo Κωνσταντῖνος.

ἐμὴν φιλοσοφίαν εἰπὼν πολλάκις, ἀρκεῖ βιασθεὶς Ἰουλιανὸς τῆς οἰκουμένης καλέσαι πρεσβευτὴν ἄξιον, οὐ μόνον τῆς καλλιπόλεως, καὶ τὰ πρῶτα φέρεσθαι φιλοσοφίας ἐν γράμμασιν ὁμολογήσας· ἀρκεῖ Οὐάλης, ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐμῶν λόγων πολλάκις· ἱκανός μοι Γρατιανὸς, σεμνυνόμενος πρὸς Ῥωμαίους ὡς αἴτιος αὐτοῖς γεγονὼς τῆς ἐμῆς ἐπιδημίας· ἀντὶ τῶν ὑψηλοτάτων θρόνων ποιοῦμαι τὰς τοῦ θεοειδεστάτου Θεοδοσίου 355 a
φωνὰς τὰς πρώην ὑμῖν ἀναγνωσθείσας, ἃς εἰ μὲν μιμοῖσθε καὶ δέχοισθε φιλοσοφίαν τὸν εἰκότα τρόπον, οὐδεμία μοι ψῆφος τῆς παρ' ὑμῶν ἀσμενιστοτέρα· εἰ δέ τινας ὑμῶν συμπείσουσι τῶν ἀρετῇ τεθαρρηκότων ἐπίπροσθεν ἄγειν τοὺς τῆς τύχης ἐκκρεμαμένους, οὐκ ἂν ἐγὼ τούτου βουλοίμην τοῦ χοροῦ κοινωνεῖν, ἐν ᾧ τὸ παρὰ μέλος ᾄδειν τοῦ σὺν ταῖς Μούσαις εὐδοκιμώτερον φαίνεται. Μούσαις λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτο μικρόν· ὧν καλῶς ποιοῦντες νεὼν ἀπεδείξατε τὸ βουλευτήριον καὶ τὰ ἀγάλματα κατεστήσατε τῶν θεῶν ἐν τῷ σηκῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐδὲ γὰρ ἀπέχρησεν ὑμῖν εἷς χορὸς τῶν Μουσῶν, ἀλλ' Ὅμηρος μὲν ἐννέα ποιεῖ b
τὰς πάσας Μούσας ἐν τῷ οὐρανῷ, παρ' ὑμῖν δὲ ξενίζονται διπλασίους, καὶ μετελήλυθεν ὁ Ἑλικὼν εἰς τὸν Βόσπορον. καὶ οὗτος ἀμείνων κόσμος παρ' ὑμῖν τῆς βουλῆς, ἢ παρὰ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις.

Καὶ τοίνυν ἐγὼ πέποιθα ὑμᾶς οὐκ ἐπίδειξιν ποιουμένους τοῦ κάλλους τῶν ἀγαλμάτων ἐνταῦθα τὰς θεὰς εἰσοικίσασθαι, οὗ μηδὲ εἰσιτητὸν οὐδενὶ πλὴν τῶν ἐκκρίτων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι τοῖς κοινωνοῦσι τοῦ καταλόγου τίνι μάλιστα τῶν ἄθλων τὸν μετέχοντα τῆς γερουσίας πλεῖον ἔχειν τῶν ἄλλων προσήκει· ὅτι μὴ πλούτῳ μήτε ἀπήναις μήτε ῥάβδοις μήτε πελέκεσιν, c
ἀλλὰ τῇ τῶν Μουσῶν εὐμενείᾳ. ἠκούσατε γὰρ τοῦ ὀνόματος, ὃ καλεῖται ὁ νεὼς οὗτος· καλεῖται γὰρ οὐ στρατήγιον οὐδὲ θέατρον οὐδὲ ταμιεῖον, ἀλλὰ γερουσία καὶ βουλευτήριον, ἐν ᾧ τῆς Καλλιόπης ἡ προεδρία καὶ ἀνδρὸς

Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο.

429, 9 ἃς εἰ μὲν — ἀσμενιστοτέρα add. A. μιμοῖσθε] μιμεῖσθε A.

XXXII.

d ## ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΗΣ, Η ΦΙΛΟΤΕΚΝΟΣ.

Ὠδῖνες καὶ τόκοι ἀνθρώπων εἰσὶ μέν που καὶ ἐκ τοῦ
σώματος, εἰσὶ δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς ἕτεροι τῆς ψυχῆς. ἄμφω
μὲν δὴ ἡ φύσις ἐμηχανήσατο ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν
356 a τῷ γένει πορίζομένη, τυγχάνει δὲ οὐχ ὁμοίως ἐπ' ἀμ-
φοῖν τοῦ βουλήματος, ἀλλὰ τῶν μὲν τῆς ψυχῆς κυη-
μάτων καὶ τὸ ἀσθενὲς καὶ τὸ ῥωμαλέον ἐν τῇ ἀρετῇ
ἀπόκειται τῆς γεννώσης. καὶ δὴ ὅσα μὲν φύεται ἔκγονα
ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ ἐξ ἀγαθῶν τῶν σπερμάτων ἐρρω-
μενέστερά ἐστι καὶ ἀνδρικώτερα πάσης ἔξωθεν διολλυού-
σης ἀνάγκης, καὶ τίκτεται εὐθὺς ἀκμάζοντα ἐκ τῶν
ὠδίνων καὶ διαμένει τοιαῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. ὅσα
δὲ ἐκ φαύλης καὶ ἀσθενοῦς ἄγονά τέ ἐστι καὶ ἀνεμιαῖα
καὶ οὐ ταμιεύεται αὐτὰ παραλαβοῦσα ἡ μνήμη, ἀλλὰ
b δέχεται ἐκπίπτοντα παραχρῆμα ὁ τῆς λήθης κόλπος.
τοὺς δὲ δὴ ἐκ τοῦ σώματος παῖδας οὔτε ἀρετὴ σώζει
τῶν γεννώντων οὔτε κακία διόλλυσιν, ἀλλὰ βασιλεύου-
σιν ἄρα τῶν ὠδίνων τούτων Μοῖραί τε καὶ Ἀνάγκη καὶ
τὰ ἄλυτα αὐτῶν καὶ ἀμετάστροφα νήματα. ἐπεὶ εἴ τι
καὶ αὐτὴ ἡ γέννα συναπέλαυε τῶν γειναμένων, οὔτ'
ἂν Σωκράτει πρὸ ὥρας ἐτελεύτησε Λαμπροκλῆς οὔτε
Πεισιστράτου Ἱππίας διεδέξατο τὴν τυραννίδα. ἀλλ',
ὅπερ εἶπον, Κλωθὼ καὶ Ἄτροπος καὶ Λάχεσις αἱ τῆς
c Ἀνάγκης θυγατέρες ταύτην ἔλαχον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
ἐξουσίαν. ὅτῳ μὲν οὖν ἐπιδέξια τὸν ἄτρακτον ἐδίνη-
σαν αἱ θεαί, τούτῳ γε καίπερ ἀσθενεῖς ὄντες οὗτοι οἱ

430, 14 ἡ μνήμη A. ἡ om. H. 20 συναπέλαυε A. συναπέλαυσε H. 24 ταύτην add. A.

τόκοι καὶ εὐσθενοῦσί τε καὶ εὐθαλοῦσι καὶ ἀποτίκτουσιν ἐξ αὐτῶν αὖθις ἑτέρους, ὥσπερ τὰ σμήνη αἱ μέλιτται, καὶ διδόασι πλείω ὀνόματα τῷ ἀρχηγέτῃ, πατέρα καὶ πάππον καὶ προσωτέρω γήρως εὐδαίμονος ἐπωνυμίας· ὅτῳ δὲ ἐπαρίστερά τε καὶ σκολιὰ, μακρῷ μὲν ἀνολβότερος, τυφλάς τε εὐθὺς καὶ ἀγόνους τὰς ὠδῖνας λαχὼν βαρύνεται· συμφορώτερος δὲ ὅτῳ περὶ τὸν σπόνδυλον τοῦ ἀτράκτου λεπτὸν τὸ λίνον καὶ εὐανθὲς ἐπι- **d** *κλώσασαι κᾆτα διέρρηξαν καὶ ἀπέκοψαν. γευσάμενοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι πρὸς μικρὸν χρόνον ὑπούλου τε καὶ ὀδυνηρᾶς ἡδονῆς οὐκ εἰς μακρὰν αἰσθάνονται τῆς οὐδενείας τοῦ τόκου, καὶ ὅτι ὀνειράτων ἄρα οὐδὲν ἀπέοικε τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως γοητεύματα. οἱ δὲ δὴ ἕτεροι παῖδες, οὓς αἱ Μοῦσαι ἐκτρέφουσι καὶ τιθηνοῦνται, πρῶτον μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλύπους ἀεὶ παρέχονται τοὺς πατέρας, ἔπειτα παρασκευάζουσι καρτερώτατα ὑπομένειν τὰς ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς συμφοράς. ὅθεν δὲ αὐτοῖς ἡ* **357 a** *δύναμις τῆς παρασκευῆς εἰ βούλοισθε ἀκούειν, ἔχοιμ' ἂν λέγειν.*

Φύεται ἐν τοῖς φιλοσοφίας λειμῶσιν φάρμακον πολύ τε καὶ ἰσχυρὸν, ὁποῖον Ὅμηρος λέγει τὴν τοῦ Διὸς θυγατέρα Ἑλένην παρὰ Πολυδάμνης πορίσασθαι τῆς Αἰγυπτίας. ξυλλεξάμενοι οὖν οἱ παῖδες τῆς πόας καὶ ξυναγείραντες πολλὴν μὲν ἐκ τῶν Πλάτωνος περιβόλων, πολλὴν δὲ ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους τοῦ Νικομάχου, καὶ τρίψαντες καὶ ἐγκερασάμενοι τῷ κρατῆρι τῆς Μνημοσύνης, καταχρίουσί τε καὶ ἐπαλείφουσι τὸν πατέρα. **b** *τὸ δὲ αὐτίκα διᾶξαν ἀντιδράττεται εὐθὺς καὶ ἀνθάπτεται τῆς καρδίας καὶ πειρᾶται ἐξωθεῖν τὴν ὀδύνην ἀπρὶξ ἐχομένην τε καὶ εἰσδεδυκυῖαν εἰς αὐτόν που τὸν μυχὸν τῆς ψυχῆς. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα διαφαίνεται τοῦ φαρμάκου ἥ τε ῥώμη καὶ ἡ ἀνδρεία. ἐπειδὰν γὰρ πανταχόθεν οἱ προσβάλλοντι καὶ πειρωμένῳ μηδὲν χαλᾷ μηδὲ ὑπείκῃ ἡ λύπη, μηδὲ ὑπόσπονδος ἐκχωρῇ, ἀλλ',*

431, 2 ἑτέρους] ἑτέρως A. 5 ὅτῳ δὲ A. ὅτι δὲ H. μακρῷ] γρ. καὶ ἄκρως margo A. 12 καὶ ὅτι A. ὅτι om. H. 32 ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρία.

ἀμύνηται καρτερῶς καὶ τὰς προσβολὰς ἀποκρούηται
τοῦ λόγου, ἀντιπροϊσχομένη τὰ ἄμαχα κέντρα τῆς φύ-
c σεως, τηνικαῦτα ἀποικοδομεῖ τε αὐτὴν ἔνδον καὶ ἀπο-
τειχίζει καὶ περιφράγνυσιν ἁπανταχόθεν καὶ ἐπιτίθησι
κλεῖθρα ἀδαμάντινα ταῖς ἐξόδοις· ὥστε μήτε ἐξακούε-
σθαι βοῶσαν μήτε ὁρᾶσθαι ἐξαλλομένην· αὐτὸς δὲ τῶν
ἔξω ἐπιμελεῖται καὶ παρασκευάζει εἰρηναῖά τε καὶ ἥμερα,
b ὡς μηδεμίαν παρέχειν αἴσθησιν μηδενὶ τῆς ἔσω πο-
λιορκίας. οὕτω δὲ ἡ μὲν ὀδύνη ἔνδον μένει καθειργμένη
τε καὶ σφαδάζουσα καὶ ἀνήκουστα ὑλακτοῦσα, τὰ δὲ
ἔξω πολλὴ εἰρήνη καὶ ἐλευθερία· καὶ οὔτε λουτρὰ ἀπο-
d κλείεται οὔτ' εἰλαπίναι κωλύονται οὔτε σύλλογοι εἰωθό-
τες· ἔστι δὲ ὅτε καὶ γέλως ἐπισκιρτᾷ ἄνω, κοῦφός τε
δὴ καὶ ἐπιπολῆς καὶ μετέωρος, ὥστε ἀπιστήσαις ἂν ἐν
τῷ τοιούτῳ ἀνθρώπῳ μὴ οὐ πάντα εἶναι ἔμπλεα χαρ-
μονῆς. οὕτω τὰ πρόθυρα αὐτοῦ τὸ φάρμακον τοῦτο
b σκιαγραφεῖ γενναιότητι καὶ εὐψυχίᾳ· ἀλλ' ὅμως προσή-
κει αὐτῷ τόδ' ἔπος ἐκ τῆς κωμῳδίας, Οὗτος μακάριος
ἐν ἀγορᾷ νομίζεται, ὅταν δ' ἀνοίξῃ, οὐχὶ τὴν θύραν,
358 a ἀλλὰ τὴν ψυχήν, τρισάθλιος. οὔτι δὲ θέμις ἄνδρα
τῷ ὄντι φιλόσοφον εἰς τοῦτο αὐτό ποτε τὸ ὄνομα ὑπὸ
τῆς τύχης ἐκβιασθῆναι. οὐ μὴν οὐδὲ μακάριος οὐδὲ
εὐδαίμων. οὐδὲ γὰρ ἐξαρκεῖ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ σοφία καὶ
τὰ χρηστὰ αὐτῷ ὀνόματα διασώσασθαι, ἀλλ' ἱκανὸν
αὐταῖς τὰ δυσώνυμα ἀπωθεῖσθαι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔργῳ ἅπαντες οἱ φιλόσοφοι ὑπο-
μένουσι, τῷ λόγῳ δὲ μόνον συγχωροῦσιν οἱ ἐκ τοῦ
Λυκείου. τῷ τοι οὐδὲ ὀφλισκάνουσι γέλωτα, οἷον ὦφλέ
ποτε Ἀντιγόνῳ Περσαῖος ὁ Κιτιεύς· Ἀντιγόνῳ γὰρ τῷ
b βασιλεῖ συνδιῃτᾶτο Περσαῖος ὁ τοῦ Ζήνωνος ἑταῖρος.
ἀκούων δὲ αὐτοῦ συνεχῶς ἐξογκουμένου τε καὶ θρυ-
λοῦντος θαμὰ τὰ κομψὰ δὴ ταῦτα τῆς ποικίλης νεα-
νιεύματα, ὅτι ὁ σοφὸς ὑπὸ τῆς τύχης ἀήττητός τέ ἐστι
καὶ ἀδούλωτος καὶ ἀκέραιος καὶ ἀπαθής, πᾶσαν ἐπε-

432, 16 τοῦτο A. αὐτὸ H. 18 Οὗτος] Inter Menandrea posuit Meinekius p. 402. 29 Κιτιεύς] Vulgo Κιττιεὺς et infra Κιττίῳ. 31 θρυλοῦντος A. θρυλλοῦντος H.

χείρησεν ἔργῳ ἐλέγξαι τὴν τούτου ἀλαζονείαν. ποιεῖται δή τινας ἥκειν ἐμπόρους ἀπὸ Κύπρου τε καὶ Φοινίκης, ἃ χρὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ Περσαίου προεκδιδάξας. κᾄπειτα ἀνηρώτα πυνθανόμενος πρῶτον μὲν περὶ τῶν νεῶν καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ στρατιωτῶν καὶ ὅσα c δὴ βασιλικὰ ἐρωτήματα· ἔπειτα ἀτρέμα δὴ κατιὼν τῷ λόγῳ, καὶ ὅπως ἔχει καὶ τῷ Περσαίῳ τὰ οἴκοι τὰ ἐν Κιτίῳ. ὡς δὲ τοῦ Περσαίου ἀκούσαντες οἱ ἔμποροι οὗτοι σκυθρωπάσαντες εὐθὺς κατέβαλον τὰς κεφαλὰς καὶ δῆλοι ἦσαν οὐ χρηστὰ ἀποκρινούμενοι, ἀπέρρει τε ἡ θρασύτης ἅπασα τοῦ ἀνδρός, καὶ ἐπειδὴ ἐγκειμένου τε καὶ ἐκλιπαροῦντος ἀπεκρίναντο μόλις οἱ ἔμποροι δῆθεν ἐξηνδραποδίσθαι μὲν οἱ τὴν γυναῖκα εἰς ἀγρὸν βαδίζουσαν σὺν ταῖς ἅβραις ὑπὸ δή τινων λῃστῶν Αἰ- d γυπτίων, ἀπεσφάχθαι δὲ τὸν ἀγαπητὸν νεανίσκον, καὶ τὰ χρήματα δὲ ἔρρειν καὶ τὰ ἀνδράποδα, τοὐντεῦθεν δὲ φροῦδος μὲν τῷ Περσαίῳ ὁ Ζήνων, φροῦδος δὲ ὁ Κλεάνθης· ἤλεγξε δὲ ἡ φύσις τὰ λογάρια, ὅτι τῷ ὄντι λογάρια ἦν κενὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ οὐ μαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν πραγμάτων.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, τὰ ἄλλα ἀγάμενος Ἀριστοτέλους ταύτῃ μάλιστα ἄγαμαι καὶ ζηλῶ τοῦ ἀνδρὸς 359 a τὴν σοφίαν, ὅτι οἱ λόγοι αὐτῷ οὐκ ἀπολιμπάνουσι τὴν φύσιν ὑπὲρ ἧς λέγονται, ἀλλ' ἐπαμύνουσι μὲν τῇ ἀσθενείᾳ καὶ ἐπανορθοῦσι τὸ ἐνδεὲς καὶ πᾶσαν μηχανὴν μηχανῶνται, ὅπως ἂν πρὸς τὸ ἄριστον ἐξικνῶνται· οὐ μὴν ὑπεράλλονταί γε αὐτῆς τὸ μέτρον οὐδὲ ὑπερφρονοῦσιν, οὐδὲ οὕτως ἄγαν σοφοί εἰσιν ὥστε ἐκλανθάνεσθαι ὑπὸ τῆς σοφίας τοῦ ζῴου, περὶ οὗ τὴν φροντίδα ποιοῦνται, ὅτι πολὺ μὲν αὐτῷ τὸ χθόνιόν τε καὶ γεηρόν, σμικρὸν δὲ τὸ θεῖόν τε καὶ οὐράνιον. ἀγαπῶσιν οὖν εἰ τὰ μὲν πολλὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν ἀπολαύει b τοῦ θνητοῦ τὸ ἀθάνατον, παρακρούσειάν τε καὶ ἀποκαθάρειαν παντελῶς, τὰ δὲ ὅσα ἀμήχανον ἔκπλυτα καὶ

433, 13 ἀγρὸν A. Ἄργος H. 14 ἅβραις Harduinus. Vulgo αὔραις. 20 πραγμάτων A. ἔργων H.

ἐξίτηλα ποιῆσαι, καὶ ἃ δ' ἐγκεχάρακται καὶ ἐνδέδυκεν
ἐν τῷ βάθει, ταῦτα δὲ ἐπικοσμήσειάν τε καὶ ἐπικαλ-
λύνειαν καὶ τὸ σφόδρα ἐκφανὲς αὐτῶν ἐξαλείψειαν.
ἐπεὶ τοῖς γε παντάπασιν αὐτὰ πειρωμένοις ἀφανίσαι
τε καὶ ἀϊστῶσαι λέγει Αἴσωπος ὁ μυθοποιὰς ταὐτὸν
ξυμβήσεσθαι ῥᾳδίως, ὅπερ τῷ πριαμένῳ τὸν Ἰνδὸν
οἰκέτην. λέγει δὲ ὅτε ὁ πριάμενος τὸν Ἰνδὸν ἐδυσχέ-
ραινε πρὸς τὴν χρόαν· ἀπονίζειν οὖν αὐτὸν ἐπειρᾶτο
c καὶ ἀποσμήχειν, περιάγων κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ
ῥύμμασι χρώμενος καὶ χαλάστραις. ὡς δὲ αὐτῷ τὸ
μὲν χρῶμα ἔμενεν ἀκραιφνές, τὸ δέρμα δὲ ἐξετρίβετο,
φιλονεικῶν δὲ κατέμαθε μόλις ὅτι ἡ χροιὰ φύσις ἦν
τῷ Ἰνδῷ, καὶ ὅτι ῥᾷον αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἢ τὴν μελα-
νίαν ἀφαιρήσεσθαι· οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκε-
χρῶσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμ-
παντα τὰ ἄλλα παθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν
τὴν λύπην.

d Καὶ τοῦτο αὖ πάλιν Αἴσωπος λέγει· τὸν γὰρ
πηλὸν αὐτῷ ὁ Προμηθεύς, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον διε-
πλάσατο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρύοις. οὐχὶ
οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειρᾶσθαι χρεών· ἀμήχανον γάρ·
ἀλλ', εἴπερ ἄρα εἴη, ἐπικόπτειν τε καὶ πραΰνειν, κοι-
μίζειν τε ἐφ' ὅσον δυνατὸν καὶ νουθετεῖν· ταύτην γὰρ
εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ οὕτω σοι αὐτὰ
παιδαγωγοῦντι ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα
360 a ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ
ἐνεκεράσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λώβην τε καὶ αἶσχος
αὐτῷ προσθείη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς διαμονὴν καὶ
σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσῳκοδόμησε
τῇ ψυχῇ· θυμὸν μέν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώ-
μεθα, ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν πρὸς τὴν ξύμ-
φυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀπορροήν. καὶ οὕτω δὴ ἄλλο

434, 1 ἐγκεχάρακται] γρ. καὶ ἃ δ' ἐγκέκαυται margo A. 3 ἐξαλείψειαν] ἐπαλείψειαν A. 5 μυθοποιὸς A. μυθογράφος H. 10 χαλάστραις] χαλαστραίοις Ruhnkenius ad Timaeum p. 272. 16 τὰ ἄλλα] τὰ om. A. 24 σοι αὐτὰ A et Stobaeus Floril. I, 87. τοιαῦτα H.

πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ σώματος χῆρα. μένειν δὲ ἕκαστον χρὴ ἐν τῷ μέτρῳ, καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετή· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη, τοῦ δ' αὖ φιλοχρη- b μάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσα δὲ ἐπτόηται περὶ τιμὰς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτων ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθείη καὶ ἀθεράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φυτὰ καὶ ἥμερα καὶ χρηστὰ, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ ἀπαγριοῦται εὐθὺς καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας, καθάπερ ἀκάνθας χαλεπάς τε καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἔμπαλιν καταφθίνει καὶ ἀπομα- c ραίνεται εἴσω τῆς ἀκμῆς. καὶ δέονται οὗτοι λόγου οὐ τοῦ κωλύοντος καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγοντος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν ἐοικυῖαν.

Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἑκάστην ἀρετὴν περικάθηνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο κακίαι, ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. δεῖ δ' οὐ πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα ὁμοίως ὑποπτεύειν καὶ διεξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὅ τι ἕκαστον d τῶν παθημάτων ἐνεφύτευσέ τε καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ. αὐτίκα ἐφ' ὧν νῦν ὁ λόγος, εἰ μὴ σφόδρα ξυνειχόμεθα ἡδονῇ καὶ ξυνεδεδέμεθα πρὸς τὰ ἔκγονα, ἀλλὰ ἄρτι γεννώμενα περιεωρῶμεν γυμνὰ καὶ ἔρημα καὶ ἀσθενῆ καὶ ἀμήχανα ἑαυτοῖς πορίζειν τὴν σωτηρίαν, οὐ πάλαι ἂν ἄϊστον καὶ φροῦδον τὸ γένος ἦν τὸ ἀνθρώπειον; νῦν δὲ ἐκεῖνο τὸ δέλεαρ ἐμφυόμενον ἡμῖν 361 a ἀδιδάκτως καὶ ἐντρεφόμενον μαίας τε ἀναγκάζει θερα-

---

435, 3 ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρία. 6 ὅσα — τούτων] ὅσον — τούτου Stobaeus. 9 καὶ ἥμερα] καὶ om. Stobaeus. 10 γεωργοῦ A et Stobaeus. τοῦ γεωργοῦ H. 14 οὐ τοῦ κωλύοντος] οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος Stobaeus. 22 διεξελαύνειν] ἐξελαύνειν Stobaeus. 27 περιεωρῶμεν] Vulgo περιωρῶμεν. 30 τὸ δέλεαρ A. τὸ om. H.

πεύειν καὶ τροφέας παρακαλεῖν καὶ τίτθας δὴ καὶ παι-
δαγωγοὺς καὶ παιδοτρίβας, ῥητόρων δὲ αὖ δεῖσθαι καὶ
γραμματιστῶν, καὶ χρήματα τὰ μὲν ἀναλίσκειν, τὰ δὲ
αὖ ξυναγείρεσθαι, σπείροντας καὶ φυτεύοντας καὶ στρα-
τευομένους καὶ πλέοντας καὶ παραβαλλομένους σὺν ἀμη-
χάνῳ προθυμίᾳ πρὸς ἅπαντας πόνους, ὅπως τὰ ἔκγονα
μηδενὸς ἐνδεῆ καταλίποιμεν τελευτῶντες. καὶ ἑνὶ δὴ
λόγῳ δι' ἐκείνην τὴν γοητείαν παιδοτροφίαν ὑπομένο-
b μεν, δύσκολον φροντίδα καὶ ἀλγεινήν. μέγα δὲ ἐρῶ
σημεῖον τῆς δυσκολίας. συμβάσης τῷ παιδὶ ἀῤῥωστίας
ὁ μὲν παῖς τὴν κεφαλὴν ὀδυνᾶται ἢ τὸν ὀφθαλμὸν ἢ
τὴν χεῖρα, ὁ πατὴρ δὲ πρὸς ὅλῳ τῷ σώματι ὅλην τὴν
ψυχήν.

Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ ἄριστοι, ἕνεκα τοῦδε ἐμήκυνα,
ὑποπτεύων ὑμᾶς τῶν φιλοσόφων καταγελᾶν τε καὶ κα-
ταφρονεῖν, ὅταν ἴδῃ τε ὁμοίως τοῖς πολλοῖς ἐξεχομένους
τῶν υἱέων καὶ τῶν θυγατέρων· λέγω οὖν ὑμῖν ὅτι καὶ
τοῦτο αὐτῶν φιλοσοφώτατον τὸ πάθος, καὶ εἰ πολλοὶ
c αὐτὸ ὑπομένουσιν, οὐκ ἄλλοθέν ποι αὐτὸ ὑπομένουσιν
ἢ ὅτι ἡ φύσις παντὶ ἀνθρώπῳ ἴχνος τι ἐγκατέσπειρε
φιλοσοφίας. ἢ οὐ φιλόσοφον πρὸς θεῶν καὶ κομιδῇ
θεῖον ὀριγνᾶσθαι ἀθανασίας; ἴστε ὅτι οὐδ' ἐν τούτῳ
ἀνὴρ φιλόσοφος ὅμοιος τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ταύτῃ κρείτ-
των πολὺ καὶ ἀμείνων. καὶ ἐρῶ ὑμῖν τοὐναντίον οὗ
προσδοκᾶτε· κρείττων γάρ ἐστι καὶ ἀμείνων ὅτι ὑπερ-
βάλλει τοὺς πολλοὺς τῇ φιλοτεχνίᾳ. ἐπεὶ τούς γε σκυ-
τοτόμους καὶ τοὺς βαλανέας καὶ τοὺς τέκτονας καὶ
τοὺς χαλκοτύπους ῥᾳδίως ἔστιν ἰδεῖν ὑπερορῶντας τῆς
d φύσεως καὶ τὰ δεσμὰ οὐ χαλεπῶς ἀποῤῥηγνύντας, οἷς
ἐκείνη πρὸς τὰ ἔκγονα αὐτοὺς συνεδήσατο. καὶ ὥσπερ
αἱ κύνες τὰ σκυλάκια θεραπεύουσι, μέχρι ἂν δέηται
τῶν μαστῶν, μικρὸν δὲ ὕστερον δάκνουσι καὶ σπαράτ-
τουσι καὶ διακρίνονται ἀπὸ τῆς θοίνης, καὶ δῆλον
ποιοῦσιν ὅτι καὶ ἡνίκα αὐτὰ ἐθεράπευον, οὐκ αὐτοὶ

436, 2 ῥητόρων A. ῥήτορος H. 15 ὑποπτεύων A. ὑποπτεύω H. 30 ἐκείνη πρὸς A. ἐκείνῃ τὰς H. 31 μέχρι] Vulgo μέχρις.

ἐθεράπευον, ἀλλ' ἡ φύσις τῆς ἀσθενείας τῶν νεογνῶν ζῴων ἐπεμελεῖτο, οὕτω δὲ καὶ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι τοὺς παῖδας ἕως μὲν ἂν ὦσι πάνυ μειράκια καὶ φθέγγηται 362 a κολοβὰ καὶ συγκεχυμένα, ὑπερασπάζονταί τε καὶ προτιμῶσιν οὐ μόνον τῶν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς. ὅταν δὲ οἱ παῖδες ἐκβαίνωσι τῶν μειρακίων, συνεκβαίνουσι καὶ οἱ πατέρες τοῦ ἔρωτος καὶ ἅμα τε εἰς ἄνδρας ἐγγράφουσι καὶ ἐχθροὺς ποιοῦνται. καὶ τηνικαῦτα αὐτοῖς οὐ μόνον ὁ ἀγρὸς τιμιώτερος τοῦ υἱέως, οὐδὲ τὸ ἀργύριον οὐδὲ τὸ χρυσίον, ἀλλὰ καὶ ὁ μάγειρος καὶ ἡ θεράπαινα, τυχὸν δὲ καὶ ὁ ἵππος καὶ τὸ χιτώνιον. καὶ ταῦτα οὔπω χαλεπά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ μικρόν τι ἐξ- b αμαρτάνοντα καὶ παροξύναντα εἰς δικαστήριον ἄγει τὸν παῖδα ὁ πατὴρ καὶ θανάτου τιμᾶται, καὶ οὐ δέδοικε κροτῆσαι τὴν δίκην.

*Εἰ δὲ μὴ σεμνὸν τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν κναφέων ἀμείνους εἶναι τοὺς φιλοσόφους, ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἐρῶ σατράπας καὶ τυράννους, Ἀριοβαρζάνην τὸν Μιθριδάτου καὶ Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ὧν ὁ μὲν ἐξεδίωξε τὸν υἱὸν καὶ εὐφράνθη ἑαυτὸν κατακναίων, Περίανδρος δὲ Λυκόφρονα πυρὸς καὶ ὕδατος εἶρξεν. εἰ δὲ καὶ ταῦτα οὔπω μεγάλα ἡμῖν τὰ ὀνόματα ὁ σατράπης καὶ ὁ τύραννος, ἀλλ' ἐκεῖνό γε ἤδη λαμπρὸν καὶ μέγα, βασιλεὺς ὁ τῆς γῆς τῆς ἡμισείας δεσπότης Ἀρταξέρξης, ὁ c Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος. ἢ οὐκ ἴστε ὅτι οὗτος ὁ Ἀρταξέρξης τὸν μὲν ἀπέσφαξε τῶν υἱέων, τὸν δὲ ἑκόντα ἀποθανεῖν κατηνάγκασεν. Εὐριπίδου δὲ ἀκούετε ἐν ταῖς τραγῳδίαις οἷα κατεύξασθαι λέγει Θησέα τῷ πατρὶ Ποσειδῶνι κατὰ τοῦ παιδὸς Ἱππολύτου, καὶ αὖ καὶ τοῦτο ἀκούετε, ὅτι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης αὕτη ἦν ἡ ἀρὰ τιμωρία. ὁ μὲν γὰρ Ἀμύντωρ ὁ θαυμαστὸς σφόδρα ἂν εἴη θαυμαστὸς ἐπὶ τηλικῇδε ἐξαμαρτίᾳ παροξυνθεὶς τῷ Φοίνικι ἐπαράσασθαι ἀγονίαν τε καὶ d

---

437, 3 φθέγγηται] Vulgo φθέγγεται. 8 ἐχθροὺς] ἐχθρὸν A. 18 καὶ τυράννους — Μιθριδάτου add. A. 19 Κυψέλου] Vulgo Κυψέλλου. 20 κατακναίων Iacobsius. Vulgo κατακναίοντα. 27 Εὐριπίδου] Vid. Valckenar. Diatr. p. 269.

ἀτεκνίαν καὶ τὸ μὴ φῦναι ἐκείνῳ μὲν παῖδας, αὐτῷ δὲ ἐκγόνους, ὅτι καταιδεσθεὶς τὴν μητέρα διαβαλεῖν ὑπέμεινεν αὐτῷ τὴν παλλακίδα.

Μῶν οὖν ἔτι σμικρολογοῦμαι εἰ ἐπαινοίην τοὺς φιλοσόφους, ὅτι μηδὲ ἐν τῷ τοιῷδε ἐξαμαρτάνουσιν, ἐν ᾧ φαίνονται πλημμελοῦντες καὶ ἰδιῶται καὶ δυνάσται καὶ βασιλεῖς καὶ ἥρωες καὶ θεῶν παῖδες, οἱ μὲν χρήματα τῶν υἱέων περὶ πλείονος ποιούμενοι, οἱ δὲ τιμάς, οἱ δὲ τυραννίδας, οἱ δὲ ἀκόλαστον ἡδονήν. ὀκνῶ δὲ ἐγὼ
363 a πιστεύειν πάνυ τοῖς ποιηταῖς, ἐπεί τοι οὐδὲ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς ἐξαιροῦνται τοῦ ἀρρωστήματος, οὐδὲ τὸν πρεσβύτατον τῶν θεῶν· καὶ δῆλον ὅτι μεστοὶ καὶ ὑμεῖς ἐστὲ Ἡσιόδου καὶ ὧν λέγει ἐκεῖνος περὶ τοῦ Κρόνου, ὅτι ἐσιτεῖτο ἐπιπολὺ ἃ γεννῴη· μόλις δὲ ἐξέθρεψεν ἡ Ῥέα τὸν Δία. ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν χαιρέτω ταῦτα ᾄδων περὶ τῶν θεῶν, εἰ μὴ ὅτι ὁ Κρόνος αὐτῷ ἄλλο τι ἐστί, καὶ λόγον τινὰ ἁπλοῦν τε καὶ ἀρχαῖον λέγων, ἀτόπῳ αὐτὸν ἐπικρύπτεται παραπετάσματι. ἔστι δὲ ὁ λόγος
b — οὐ γὰρ ἀνέξομαι ὑμᾶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐξαπατᾶσθαι — οὐδὲν σεμνὸν ἔχων οὐδὲ μεγαλεῖον, ἀλλ' ὅτι ὁ χρόνος οὑτοσί· τοῦτον λέγω, οὗ ἐν μέρει καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς καὶ τὰ ἄλλα ζῷα καὶ τὰ φυτά· πρεσβύτατός ἐστι τῶν ἄλλων ἁπάντων καὶ σὺν ἀπαύστῳ ῥοῇ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα φύει καὶ ἀφανίζει, μόνος δὲ αὐτοῦ γίνεται κρείττων ὁ λόγος καὶ μένει αὐτός τε ἀπαθὴς ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τὰ φθαρέντα τῇ μνήμῃ ἀνακομίζεται. εἴπερ καὶ ὅλως τὰ τοιαῦτα ψεύδεσθαι συγχωρητέον τοῖς
c ποιηταῖς, πολλῷ τὸ Ὁμήρου ψεῦδος ὠφελιμώτερον τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι τὸν Δία ποιήσας πατέρα τοῦ Σαρπηδόνος δυσχεραίνειν τε ὅμως φησὶν ἐπὶ τῷ παιδὶ καὶ ἀνιᾶσθαι μέλλοντι ἀποσφαγήσεσθαι ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου. καὶ οὐχ οἷός τε ἦν ἀναλύειν τὴν πεπρωμένην.

Ἵν' οὖν μὴ πολλὰ τοιαῦτα λέγω, εὖ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ὁ φιλότεκνος ἀξιέπαινον πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ

438, 6 καὶ ἰδιῶται — ἥρωες add. A. 19 ἐξαπατᾶσθαι A. ἐξαπατῆσθαι H. 32 ἀναλύειν A. ἀναλύσασθαι H.

ἔοικε τῷ φιλοχρηματῳ ἢ τῷ φιλαργύρῳ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα εἰκότως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδη λέγεται καὶ ἔστιν· οὐ γὰρ ποιεῖ αὐτὰ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ d
μοχθηρία ἡ ἡμετέρα. τοῦτο δὲ ἄνωθεν αὐτῇ ἐνδέδοται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξῆπται ἐκείνης ἀτεχνῶς τῆς χρυσῆς καὶ ἀρρήκτου σειρᾶς, δι' ἧς ξυρράπτουσα ἀεὶ καὶ ξυγκολλῶσα τῷ φθίνοντι τὸ φυόμενον οὐκ ἀπολισθαίνειν ἐᾷ εἰς τὸ μὴ εἶναι.

Ὥστε οὐκ αἰσχύνεται ὁ φιλόσοφος τῇ φιλοτεχνίᾳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ φιλοσοφίᾳ τε καὶ φιλολογίᾳ, ἐπεὶ καὶ τῶν λόγων αὐτῶν ἐκείνους μάλιστα ἀγαπᾷ, οὓς ἂν αὐτὸς γεννήσῃ τε καὶ ἐκθρέψηται, καὶ αὕτη γνησία ἐστὶν 364 a
αὐτῷ ἡ παιδοποιία, καθάπερ ἡ τῆς Ἀθηνᾶς τῷ Διί.

430, 4 ἐνδέδοται] ἐνδέδεται Stobaeus Flor. LXXXIII, 24. 6 δι' ἧς] ἣν Stobaeus. ᾗ Gaisfordus. 7 ἀπολισθαίνειν ἐᾷ] ἀπολισθάνει Stobaeus.

XXXIII.

b 'Αριστόξενος ὁ μουσικὸς θηλυνομένην ἤδη τὴν μουσικὴν ἐπειρᾶτο ἀναρρωννύναι, αὐτός τε ἀγαπῶν τὰ ἀνδρικώτερα τῶν κρουμάτων καὶ τοὺς μαθητὰς ἐπικελεύων τοῦ μαλθακοῦ ἀφεμένους φιλεργεῖν τὸ ἀρρενωπὸν ἐν τοῖς μέλεσιν. ἐπειδὴ οὖν τις ἤρετο αὐτὸν τῶν συνήθων, τί δ' ἄν μοι γένοιτο πλέον ὑπεριδόντι μὲν τῆς νέας καὶ ἐπιτερποῦς ἀοιδῆς, τὴν δὲ παλαιὰν διαπονήσαντι; ᾄσῃ, φησί, σπανιώτερον ἐν τοῖς θεάτροις· ὡς οὐχ οἷόν τε ὂν πλήθει τε ἅμα ἀρεστὸν εἶναι καὶ ἀρχαῖον
c τὴν ἐπιστήμην. 'Αριστόξενος μὲν οὖν, καὶ ταῦτα ἐπιτήδευσιν μετιὼν δημοτικήν, παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο δήμου καὶ ὄχλου ὑπεροψίαν, καὶ εἰ μὴ ὑπάρχοι ἅμα τοῖς τε νόμοις τῆς τέχνης ἐμμένειν καὶ τοῖς πολλοῖς ᾄδειν κεχαρισμένα, τὴν τέχνην εἵλετο ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας. ἐγὼ δὲ ἀνθ' ὅτου προοίμιον ἐποιησάμην τὴν 'Αριστοξένου ἀπόκρισιν; ἐνεθυμήθην κατ' ἐμαυτόν, ὦ φίλοι Ἕλληνες, ἐξ ὅτου πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ συνουσίᾳ λόγων δευρὶ ἀφικόμην, καὶ ὑπώπτευον ὅτι με ἐρήσεσθε τὴν αἰτίαν,
d τυχὸν μὲν ἅπαντες, τυχὸν δὲ καὶ οὐδείς· ἐμοὶ δὲ ἀποκριτέον ὅτι ἐγώ, φίλοι ἑταῖροι, φιλῶ μὲν ὑμᾶς καὶ περὶ πλείστου ποιοῦμαι, καὶ ἥδιστα ἂν καὶ ὅσαι ἡμέραι διαλεγοίμην ἀθρόως ὑμῖν συγκαθημένοις· ἣν μέντοι ἀγαπῶ ἐπιστήμην, οὐ πάνυ ἀσμενίζει τὰ θέατρα· οὐ γὰρ θέλει εἶναι λίαν ἡδεῖα καὶ πρὸς ἡδονὴν λέγειν ἅττ' ἂν λέγῃ, ὥστε καὶ τιτρώσκει ἐνίοτε τοὺς ἀκροωμένους καὶ ὀδυνᾷ καὶ ἀποπέμπει κατηφεστέρους ποιήσασα ἐκ

440, XXXIII. Hanc orationem inscripsit Harduinus, Περὶ τῶν ὀνομάτων τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ὑπάτου. 3 τοὺς μαθητάς A. τοῖς μαθηταῖς H. 8 ᾄσῃ] Ἴσῃ A.

τῆς συνουσίας. ὅταν γὰρ ἀφίκηται μέν τις ἐπὶ τὸν
σύλλογον ὑψηλόφρων τε καὶ γεγανωμένος, ἐπειδὴ πολ- 367 a
λὰς μὲν κέκτηται οἰκίας, πολλοὺς δὲ ἀγρούς, πολλὰς
δὲ ἀγέλας οὐ μόνον προβάτων καὶ ἵππων, ἀλλὰ καὶ
ἀνθρώπων, σιτῆται δὲ ἐκ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης
καὶ τοῦ ἀέρος ἀγείρων τὴν εὐπάθειαν, ἡ πόλις δὲ αὐτὴ
ἡ βασιλεύουσα περιβλέπῃ αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ
ἐπικροτῇ φανέντι καὶ ἐπιβοᾷ ἄλλος ἄλλοθεν εὐδαίμονα
καὶ ὄλβιον καὶ μακάριον, ὅταν ταῦτα ὑπὸ τῶν πολλῶν
πεπεισμένος ἀφίκηται ἐπὶ τὸν σύλλογον, λαβοῦσα δὲ
αὐτὸν ἡ φιλοσοφία ὑπὸ τῶν λόγων μεταδιδάξῃ οὐ χα-
λεπῶς, εἰ μὴ παντάπασιν εἴη διεφθαρμένος, δῆλον ὅτι b
ἐξαπατῶσιν αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πρότερον ἐξηπα-
τημένοι. οὐ γὰρ ἐν ἀργύρῳ τὸ εὔδαιμον καὶ μακάριον
οὐδὲ ἐν ποτοῖς καὶ σιτίοις, ὧν τὰ ταμιεῖα ἐμπεπλησ-
μένα καὶ βεβυσμένους τοὺς θησαυροὺς πολλοὶ κεκτημέ-
νοι οἰμώζουσι μᾶλλον τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐρριμμένων.
ἢ οὐκ ἀκούετε τοῦ Μενέλεω τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης,
ᾧ χρυσοῖ μὲν ἦσαν οἱ τοῖχοι, χρυσοῦς δὲ ἐπὶ τῶν τοί-
χων ὄροφος, ἠλέκτρου δὲ ἔλαμπεν ἡ αὐλή, ὁ δὲ ἄργυ-
ρος τὸ ἀτιμότατον ἦν τῶν κτημάτων; οὐκ ἀκούετε ἐκεί- c
νου ὀδυρομένου,

Ὡς οὔτι χαίρων τοῖσδε κτεάτεσσιν ἀνάσσω
οὔτ' ἐπιτερπόμενος;

καὶ τί πλέον ἐπιζητεῖς, ὦ μακάριε, οἰκῶν μὲν χρυσῆν
οἰκίαν, συνοικῶν δὲ τῇ καλλίστῃ τῶν γυναικῶν, γαμ-
βρὸς δὲ τοῦ Διὸς νενομισμένος, ἄρχων δὲ τῆς μεγάλης
Λακεδαίμονος; τῷ γὰρ ὄντι, ὁπόσοις ἡ τύχη παραγίνε-
ται, ἄνευ τῆς τέχνης οὐκ ἔχει τοσαύτη παραγίνεσθαι
ὥστε μὴ ἐπιδεὴς νομισθῆναι. οὐκ ἄρα ἐν κτήσει ἀμέ- d
τρῳ, ἀλλὰ ψυχῇ ἐμμέτρῳ τὸ ὄλβιον εἶναι καὶ ἐν τῷ
πεπαιδεῦσθαι παιδείαν, ἧς τοῦτο ἔργον, τὰ τῆς ψυχῆς
ἀγαθὰ τοῦ κεκτημένου ποιῆσαι· ὅσῳ γὰρ τὰ ὄργανα
σφαλερώτερα, τοσούτῳ ἀκριβεστέρας δεῖ ἐπιστήμης.

441, 2 πολλὰς μὲν — ἀγροὺς add. A. 3 οἰκίας] οἰκείας A. 23 Ὡς] Odyss. δ, 93. οὔτι A. οὔτοι H. 32 ψυχῆς] τύχης Harduinus.

Ταῦτ' οὖν ὅταν λέγῃ φιλοσοφία καὶ ἀφαιρῆται
ἀνθρώπου ἣν πάνυ ᾤετο ἔχειν εὐδαιμονίαν, καὶ τοὔ-
νομα αὐτὸ τοῦτο πρός τί ἐπισκοπῇ καὶ ἐξετάζῃ, ὡς
366 a παρὰ τὸ εὖ τὸν δαίμονα ἔχειν, ὅ ἐστι τὴν ψυχὴν, ἢ
παρὰ τὴν δαημοσύνην καὶ τὴν ἐπιστήμην, ἆρα οὐκ
ἀνιῶμεν εὖ μάλα αὐτὸν ἐκεῖνον, ἅμα δὲ οὐδέν τι μεῖον
καὶ τοὺς τοὔνομα αὐτῷ δωρουμένους; καὶ καθέζονται
ἀγανακτοῦντες καὶ δυσχερῶς ἀκροώμενοι, εἰ μὴ ἐξέσται
αὐτοῖς χαρίζεσθαι τὰ ῥήματα ἐπ' ἐξουσίας, ἀλλὰ ἀφαι-
ρεῖσθαί τις αὐτοὺς ἐπιχειρήσει ταύτης τῆς ἀδείας, καὶ
ταῦτα εἷς ὢν πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς τὴν φωνὴν, ἂν
οὕτω τύχῃ, μέγα κεκραγότας· καὶ ἀνέχονται ἀναπτύσ-
b σοντος καὶ ἀνακαθαίροντος τὰς φωνὰς καὶ ἐξηγουμένου
ἕκαστον ὄνομα, ὥσπερ οἱ γενεαλόγοι, ὅθεν μὲν αὐτῷ
ἡ γένεσις ἡ ἀνέκαθεν· καὶ πρὸς ἣν δή τινα αἰτίαν ὑπὸ
τῶν πάλαι πατέρων καὶ γεννητόρων ξυνεζύγη ἐπὶ τῷδε
τῷ πράγματι· ὅπως δὲ ὕστερον ὑπὸ τοῦ χρόνου μετερ-
ρύη ἐπ' ἄλλ' ἄττα οὐδὲν ἐοικότα.

Ἵν' οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ ὑπομένητε καὶ
ἀνιῴην ἐγὼ συνεχῶς ἄνδρας φίλους τε καὶ συνακόους
οὐδὲν δεόμενος, οἰκουρῶ τὰ πολλὰ ἔνδον καὶ ἐμαυτῷ,
c φασὶ, καὶ ταῖς Μούσαις ᾄδω καὶ ἐργάζομαι τὴν μου-
σικήν. νεανίσκοι δὲ οὗτοι ὁποσοιοῦν ἀποχρώντως μοι
καὶ ἱκανῶς ἡσυχῇ ὑπακούοντες ἀντὶ μυρίων ἐξαλλομέ-
νων καὶ ἐκβοώντων.

Μὴ θαυμάζετε οὖν, εἰ Πλάτωνι συνὼν τῷ θεσπε-
σίῳ καὶ Ἀριστοτέλει συνδιαιτώμενος, Ὁμήρου δὲ ἔχων
δυσαπαλλάκτως, οὐ θαμίζω ὑμῖν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ
τοὺς συλλόγους. ἀνάγκη γὰρ ἢ ἐκείνοις προσέχοντα
ἀφαιρεῖσθαι ὑμῶν τὴν ἐπὶ τοῖς ῥήμασιν ἐξουσίαν, ἢ
συγχωροῦντα ἀνεξετάστους ὑμῖν τὰς φωνὰς, παραλύειν
d τὰ τῶν πατέρων νομοθετήματα. ἐπεὶ καὶ νῦν ἐὰν μὴ
πρὸ τοῦ λόγου ὁμολογήσητε μὴ χαλεπαίνειν μηδὲ θορυ-
βήσειν, εἰ ἀποπειρῴμην τινῶν ὀνόματα λίαν περιβοήτων

442, 1 ἀφαιρῆται A. ἀφαιρεῖται H. 3 πρός τί] προσέτι Harduinus. 4 παρά] περὶ A. 18 ἐπ'] ὑπ' A. 24 ὑπακούοντες] ὑπακούονται A. 34 ὀνόματα] ὀνομάτων A.

καὶ εὐδοκίμων, καὶ δεικνύοιμι αὐτῶν τὴν γνώμην, καθ' ἥντινα ἐξ ἀρχῆς τῇ διαλέκτῳ ἐπεφοίτησε τῇ Ἑλληνίδι· ἔπειθ' ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτὰ τῶν κτησαμένων ψευδῶς καὶ πρὸς οὐδένα λόγον περιηνέγκαντο· ἐὰν μὴ συμβῆτέ μοι ἀτρέμα τοῦ λόγου ἀνέξεσθαι, ἕως ἂν ξυμπεράνηται ὃ 367 a προαιρεῖται, ἄπειμι ὑμᾶς καταλιπὼν τοσούτους ἀθρόους, οὐδὲν φροντίσας ὅτι ἥκετε ὑπ' ἐμοῦ παρακεκλημένοι. ἥκετε γὰρ δήπου ὧν ἐγὼ βούλομαι ἀκουσόμενοι, οὐχ ἃ ὑμεῖς ἐπιζητεῖτε. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἑστιάτορας ἀπαναγκάζουσιν οἱ δεξιώτεροι τῶν δαιτυμόνων ἄλλ' ἄττα παραφέρειν ἐπὶ τὴν θοίνην ἢ ὅσα ἂν εὐτρεπίσωνται. τί οὖν φατέ; καρτερήσετε ὅπως ποιῶμεν; ἀκούετε δὴ μικρὸν ἄνωθεν· ἴσως γὰρ καὶ ῥᾴους ὑμᾶς ποιήσει τὸ προαύλιον τοῦ λόγου.

Τὰ ὀνόματα τοῖς ἀνθρώποις ταὐτὸν ὑπομένει πολ- b λάκις ὅπερ καὶ τὰ νομίσματα, καὶ οὐ δύνανται ἴσον ἀεὶ τὸν ἅπαντα χρόνον οὐδὲ ὁπηλίκον τὴν ἀρχὴν ἐδυνήθη· ὥσπερ δὴ κἀκεῖνα τὰ πρώην, ἃ ἔναγχος ἐξελήλαται τῆς ἀγορᾶς. ἢ οὐ μέμνησθε ὡς αὐτίκα μὲν ἡνίκα τὸ πρῶτον ἐξεφοίτησε τῶν χαλκοτύπων σεμνόν τι χρῆμα ἦν καὶ μεγάλη ἡ δύναμις, καὶ πολλὰ ἂν ὀλίγου ἐπρίω; προϊὸν δέ, καὶ ταῦτα ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ οὐδ' ἰσαρίθμως, οὕτως ἀχρείως εἰς τὰ πωλητήρια ἀφικνεῖται. τοιοῦτον δή τι πέπονθεν ἄντικρυς καὶ τὰ περικλεέστατα c καὶ περιβόητα τῶν ὀνομάτων ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ὕπατος, τοῦτο δὴ τὸ ἀγαπητὸν ὅσα ἔτη ἡ διπλῆ τοῦ αὐτοῦ ἐπωνυμία. καὶ ταῦτα προχειρισάμενος ὑμῖν ἥκει ὁ λόγος ἐκκαλύψαι τε καὶ ἑρμηνεῦσαι, ἐφ' ὅτου μόγις ἀνθρώπου ξυνέλθοι ἀληθινῶς καὶ ἄνευ θωπείας, καὶ ὅτι τούτῳ ἐντυχεῖν σπανιώτερον τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ φοίνικι τῷ ὀρνέῳ, ὃ λέγει Ἡρόδοτος ὁ μυθογράφος δι' ἐτῶν πεντακοσίων φαίνεσθαι Αἰγυπτίοις περὶ τὸν νεὼν * * * *.

443, 10 παραφέρειν Harduinus. Vulgo περιφέρειν.

XXXIV.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΙΤΙΑΣΑΜΕΝΟΥΣ ΕΠΙ ΤΩΙ ΔΕΞΑΣΘΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ.

14 ed.M. I. Ὅτι μὲν τηλικούτων τινὲς φιλοσοφίαν ἀξίαν ἡγοῦνται, ὥστε καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν μεγίστην καταδεεστέραν αὐτῆς ὑπολαμβάνειν, λίαν ἐπαινῶ τοὺς ἄνδρας καὶ φιλῶ. τὸ γὰρ περὶ τοῦ θειοτάτου τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιτηδεύματος τὰ μέγιστα διανοεῖσθαι σημεῖον οὐκ ἀγεννοῦς τίθεμαι φύσεως. ὅτι δὲ μήτε ἐπισκεψάμενοι πώποτε ὑπὲρ τῶν προσηκόντων ἔργων τῇ τέχνῃ μήτε μαθεῖν ἀξιώσαντες, ὅμως τὸ δοκοῦν ἀποφαίνονται, τοῦτο οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι τῆς δόξης ἣν ἔχειν ὑπὲρ αὐτῆς σχηματίζονται. καὶ εἰ μὲν κατ' ἐμοῦ μόνου ταύτην ἐποιοῦντο τὴν ἐπιτίμησιν, ἀπέχρησεν ἄν μοι πρὸς αὐ-
16 τοὺς ἑτέρωθι διαλεχθῆναι· ἐπεὶ δὲ τῷ λαβόντι μὴ προσηκόντως συναπολαύειν τῆς αἰτιάσεως καὶ τὸν δεδωκότα ἀνάγκη, * * ὑπὸ σοὶ κριτῇ τὸ κοινὸν ἔγκλημα ἀπολύσασθαι. ἢ γὰρ ἐπήραμεν ἄμφω φιλοσοφίαν εἰς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων καταγαγόντες, ἢ ἄμφω καταβε-

---

444, 2 *ΑΡΧΗΝ*] Nempe Constantinopolitanae urbis Praefecturam, de qua suscepta agit Themistius etiam tota Oratione XVII. (editionis Harduinianae) quam Orationem siquis cum hac contulerit, miram sensuum consensionem deprehendet. Mai.
16 κριτῇ] Intellige praecipuum adversarium Palladam qui huic Orationi scribendae occasionem praebuit. De eo nos egimus in praefatione p. 7. et rursus acturi sumus in calce Orationis. Porro vocabulum βούλομαι [ante ὑπὸ σοὶ] ipse supplevi: nam in Codice vacuum spatiolum est. Mai. ἀνάγκη supplet Iacobsius.
17 ἄμφω] Nempe ego qui recepi et Theodosius qui obtulit dignitatem. Mai.

βλήκαμεν. ἀνάγκη δὲ πρὸ ἁπάντων σαφὲς καταστῆσαι ὑμῖν τε τοῖς νῦν ἀκροωμένοις καὶ ὅσοι μετὰ ταῦτα τῷ λόγῳ περιπεσοῦνται, τί τὸ ἔργον φιλοσοφίας ἡγεῖσθαι προσήκει καὶ τί βουλομένη παρελήλυθεν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ ὅπως τὴν ἀρχὴν ηὐξήθη τε καὶ ἠγαπήθη, καὶ ὅση πρὸς τὴν βασιλείαν ἡ συγγένεια καὶ οἰκειότης καὶ ὅση πρὸς τυραννίδα ἀλλοτριότης. οὕτω γὰρ ῥᾷον μάθοιτε ἂν εἴτε ἐφύλαττον ἐγὼ τοὺς πατρίους ὅρους τὴν ἀρχὴν ὑποστὰς εἴτε ἐξῄειν.

II. Εἰ τοίνυν τις ἔροιτο ὑμᾶς ὅτῳ μάλιστα τῶν λοιπῶν ζῴων ἄνθρωπος διενήνοχε καὶ διὰ τί τῶν ἄλλων ζῴων ἄρχει τε καὶ κρατιστεύει, τίς οὕτω πόρρω καθέστηκε λόγου ὥστε μὴ ἐννοεῖν ὅτι λόγος ἐστὶ τὸ πρεσβεῖον αὐτῆς τῆς φύσεως; οὐ γὰρ δὴ ἰσχὺς τοῦ σώματος οὐδὲ ὠκύτης οὐδὲ τῆς αἰσθήσεως ἀρετή· ἀλλὰ τούτοις ἅπασιν οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν ὅσον ἀπολειπόμεθα 18 τῶν θηρίων καὶ τῶν ὀρνίθων. τοῦτο τοίνυν τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὲν καλῆς τύχῃ παιδαγωγίας, παρέχει ζῷον ἐπὶ τῆς γῆς θεογενὲς, εἰ δὲ κακῆς, ποιεῖ θηρίον ἄρκτων δυσμαχώτερον καὶ συῶν. κακίᾳ γὰρ

445, 19 ποιεῖ θηρίον ἄρκτων δυσμαχώτερον] Orat. XX. p. 240 A. In Themistii scriptis hoc in primis notandum, multos esse locos aut similes inter se, aut plane iteratos. Qua enim v. gr. allocutione usus fuerat Themistius in Orat. IX. p. 123. C. ad Valentinianum puerum, eadem deinceps in Orat. XVIII. p. 224. D. Arcadium item puerum affatus est. Unum eundemque Homeri versum usurpat Themistius Or. I. p. 6. D. Orat. II. p. 34. C. Orat. VIII. p. 102. A. Orat. XI. p. 141. D. Saepe item Platonis sententiam urget, oportere nimirum aut philosophos regnare aut reges philosophari. Masinissae, Xerxis, Darii, Alexandri aliorumque gesta eadem aut dicta haud raro commemorat. Porro in hac inedita Oratione quum eundem morem iterandi seu potius imitandi scriptorum suorum particulas Themistius prae se ferat, visum mihi est locorum eiusmodi cum Harduiniana editione collationem in margine adiungere. Nemo tamen suspicetur hanc Orationem e Themistianis aliis quodammodo consarcinatam: neque enim haec illis similior est, quam illae ipsae inter se. Et sane idem sua repetendi studium ego ipse in praestantissimo oratore graeco Isocrate memini

λόγος ὑπηρετῶν ὅπλον ἐστὶ λίαν δυσκαταγώνιστον. ταύτης ἕνεκεν τῆς παιδαγωγίας ἐζητήθη μὲν νόμος, ἐζητήθη δὲ τέχνη νόμου εὑρέτις. καὶ εἴπερ τὴν πρώτην γένεσιν ἐξιχνεύεις φιλοσοφίας ἐπὶ μήκιστον ἀνιὼν, ὥσπερ οἱ τῶν ὑδάτων τὰς πηγὰς ἐρευνῶντες, οὐκ ἄλλην ἢ ταύτην εὑρήσεις, καὶ τοὺς ἄρτι φυομένης αὐτῆς ἐκλάμψαντας καὶ ἀνθήσαντας ἐπὶ τούτῳ πρώτῳ καὶ μόνῳ τῷ ἔργῳ κλεινοὺς καὶ περιβοήτους γεγενημένους.

III. Ὁ γὰρ Σόλων ἐκεῖνος καὶ ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ Βίας καὶ ὁ Κλεόβουλος ἀνερρήθη-
20 σαν σοφοὶ παρὰ τῶν τότε ἀνθρώπων, οὐχ ὅτι συλλογισμοὺς ἔστριφον ἄνω καὶ κάτω, οὐδὲ ὅτι περὶ τῶν ἰδεῶν διελέγοντο, οὐδ᾽ ὅτι τοὺς ἐγκεκαλυμμένους ἀνεκάλυπτον καὶ τοὺς κερατίνας, σοφίσματα δυσμήχανα καὶ κακοῦργα, καὶ ὧν χαλεπὴ μὲν ἡ εὕρεσις, ἀχρεῖος δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὅτι τὸν ἥλιον ἀνεμετροῦντο, οὐδὲ ὅτι τῆς σελήνης ἐγνωμάτευον τὴν πορείαν, ἀλλ᾽ ὅτι νόμους ἐτίθεσαν, καὶ τὸ ποιητέον καὶ τὸ μὴ ποιητέον ἐδίδασκον, καὶ τί μὲν αἱρεῖσθαι προσήκει, τί δὲ ἀποφυγγάνειν, καὶ ὅτι τὸ ζῷον τοῦτο οὐ μονῆρες καὶ αὐθέκαστον, ἀλλὰ κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ καὶ πατρίδος ἐπιμελεῖσθαι προσήκει καὶ νόμων καὶ πολιτείας. καὶ ταῦτα οὐ διδάσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτουργεῖν οὐκ ἀπώκνουν. ὥστε καὶ τὰ μὲν συγγράμματα ἐκείνων ἑκάστου εὑρήσεις ἐνδύναμα ῥήμασιν, ἔργῳ δὲ ἀμήχανα ὅσα πρεσβείας καὶ στρατηγίας, ἐλευθερώσεις πατρίδος, γῆς ἐπικτήσεις.

---

me olim observare in praefatione mea ad Orationem *de Permutatione* editionis Mediolanensis p. IX. tum in ea ipsa Oratione p. 48. n. 1. et in Appendice prima, et passim in notis ad eamdem Orationem. Mai.

446, 10 *Πιττακὸς — Κλεόβουλος*] XVII. p. 215 C. Ut sileam de notissimis legumlatoribus Solone et Lycurgo, Pittaci bellica gesta et leges, Biantis liberalitatem et strategemata, Cleobuli et praedictorum sapientia effata narrat Laertius in eorum *Vitis*. Mai. 11 *συλλογισμοὺς*] II. p. 30 B. Mai. 22 *πατρίδος — πολιτείας*] XXXI. p. 352 C. Mai. 26 *ἔργῳ*] Videtur scribendum *ἔργα*. Mai.

IV. Καὶ ἡ μὲν πρώτη γένεσις φιλοσοφίας αὕτη καὶ τοιαύτη. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ταὐτὸν ὑπέμεινε καὶ φιλοσοφία ταῖς ἄλλαις τέχναις. καὶ ὥσπερ ἐκεῖναι χρείας ἑκάστην παραγαγούσης οὐκ ἔστησαν ἐπὶ τῆς χρείας, οὐδὲ ἄχρι τῶν τοίχων καὶ τοῦ ὀρόφου προῆλθεν ἡ οἰκοδομική, οὐδὲ ἄχρι μόνου τοῦ σκέπειν τὸ σῶμα ὑφαντική, ἀλλὰ προὔβησαν περαιτέρω, καὶ τὸ 22 καλὸν τῷ ἀναγκαίῳ προσεξειργάσαντο, καὶ τοῦ προσεῖναι κόσμον ἐν τοῖς ἔργοις ἐπεμέλησαν, οὕτω καὶ φιλοσοφία τὸ γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ γνῶθι καιρὸν, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν οὐκ ἀγαπήσασα, οὐδὲ ἀρκεσθεῖσα τοῖς ἀναγκαίοις πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον ἔργοις καὶ νουθετήμασι, περιβέβληται πολὺν τὸν ἔξωθεν κόσμον, τὴν τῆς φύσεως ἱστορίαν καὶ τὴν τοῦ λόγου ἀπεργασίαν· ὥσπερ οἰκία πρὸ τοῦ ἀνδρῶνος καὶ τοῦ θαλάμου προπύλαια καὶ στόμα καὶ ποικίλματα καὶ ἀγάλματα, ἃ τὴν μὲν χρείαν οὐ συμπληροῖ, κόσμος δέ ἐστι τῆς χρείας καὶ ἐγκαλλώπισμα.

V. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν παλαιὸς ἐκεῖνος Σωκράτης, ὃν ἄν τις πατέρα προσείποι καὶ ἀρχηγέτην τῆς πολυτελεστέρας σοφίας, τὰ μὲν ἄλλα ὅμως οὐκ ᾤετο δεῖν ἐρευνᾶν — τὰ μὲν γὰρ οὐδὲν ἡμῖν διαφέρειν, τῶν δὲ ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι τὴν γνῶσιν — ἅπασαν δὲ ἐποιεῖτο τὴν σκέψιν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ πόθεν ἄνθρωπος γένοιτο ἂν εὐδαίμων καὶ πόθεν οἰκία καὶ πόθεν πόλις, καὶ ἐπῄνει τὸν Ὅμηρον πρὸ ἁπάντων σκοπεῖν ἀξιοῦντα

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται·

ἐπὶ δὲ τούτων διέμεινε τῶν ὅρων ὁ γνήσιος Σωκράτους 24 χορὸς, ὁ Κέβης, ὁ Φαίδων, ὁ Ἀρίστιππος, ὁ Αἰσχίνης. Πλάτων δὲ ὁ θεσπέσιος μόνος, ἅτε μεγαλοφυέ-

---

447, 5 προῆλθεν Iacobsius. προσῆλθεν ed. Med. 16 στόμα] στοὰς Iacobsius. 20 προσείποι] προσείπῃ ed. Med. 23 ἅπασαν δὲ —] Eadem plane de Socrate narrat Cicero Academ. I. 4. Mai. 28 Ὅττι] Odyss. δ, 392.

στάτος καὶ μεγαλοπρεπέστατος γεγονὼς, ἐκόσμησε πρῶτος φιλοσοφίαν τοῖς πολλοῖς ἀναθήμασι, καὶ προσπαρέλαβε τὰς ἐπιστήμας, ἀριθμητικὴν μουσικὴν ἀστρονομίαν. προϊὼν δὲ καὶ αὐτὸν ὑπερέβη τὸν οὐρανὸν καὶ ἐθάρρησε περιεργάσασθαι, μὴ καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως ἐστὶν ἀνώτερον, οὐ μὴν ὥστε ἀσύμβολον πρὸς πολιτείαν ταύτην ἀποφῆναι τὴν περιουσίαν, ἀλλὰ τοῦτο καὶ μάλιστα ἴδιον τῆς Πλάτωνός ἐστι περινοίας ἀνάψασθαι τῶν θείων ἀγαθῶν τὰ ἀνθρώπινα, καὶ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς πολιτείαν ὡς οἷόν τε μορφῶσαι τὴν ἀνθρωπίνην. τοῦτο γὰρ βούλονται αἱ Πολιτεῖαι καὶ οἱ κλεινοὶ Νόμοι καὶ οἱ Φαῖδροι καὶ οἱ Γοργίαι, καὶ ἐν ὅσοις ἀγωνιστικώτατος ἑαυτοῦ πρὸς τὸ δεῖξαι δικαιοσύνην μὲν δι' αὑτὸ αἱρετὸν, κακίαν δὲ δι' αὑτὸ φευκτὸν τοῖς ἀνθρώποις, κἂν τῇ μὲν μηδὲν πρόκειται ἆθλον, ἡ δὲ πᾶσαν τιμωρίαν ἀποφυγγάνῃ. ἆρα οὖν
26 *Πλάτων μὲν τοῦτον,* (VI.) *Ἀριστοτέλης δὲ ἕτερον; καίτοι πλείων μὲν τοῦ ἀνδρὸς ἡ πολυπραγμοσύνη καὶ ἡ λεπτουργία, ὅμως δὲ αὐτοῦ ἡ σύμπασα πραγματεία καὶ ὁ πολὺς κύκλος οὐκ ἐκνένευκε τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν, ἀλλ' εἰς τοῦτο συντέταται καὶ ἀνήρτηται. τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῦ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας χρῆσίς ἐστιν ἀρετῆς ἐπὶ βίῳ τελείῳ καὶ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ἐν προηγουμένοις. καὶ οὐχ ἵνα εἰδῶμεν, φησὶ, τὰ δίκαια, φιλοσοφοῦμεν, ἀλλ' ἵνα, ὥσθ' οἷόν τε, ἐργαζώμεθα. καὶ νενέμηται αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν εἰς ψυχὴν, εἰς*

448, 3 *ἀριθμητικὴν* —] Arithmeticae, musicae et astronomiae commendationem videsis apud Platonem praesertim in *Epinomide.* Mai. 4 *ὑπερέβη* —] De Platone eadem paene scribit Cicero *Academ.* I. 4. et 5. Mai. 11 *τοῦτο γὰρ*] II. p. 32 C. Vide Platonis praesertim *Theaetetum* et Librum IX. *de Republica.* Mai. 17 *τοῦτον*] *τοῦτο* Iacobsius.
21 *συντέταται*] Legebatur *συντέτακται.* *τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῦ*] „Conf. Stobaei Ecl. Phys. II. 7. p. 68. ed. Heer." Iacobsius. 24 *καὶ οὐχ ἵνα εἰδῶμεν* —] II. p. 31 C. Mai.
26 *καὶ νενέμηται*] „Conf. Arist. de Mor. I. c. 8. Magnor. Mor. I. c. 3." Iacobsius.

σῶμα, εἰς τὰ ἐκτός. καὶ τὴν εὐδαιμονίαν συμπληροῖ τὴν ἀνθρωπίνην ἐκ πρώτης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης κρατῆρος, ἀγαπητὴν μὲν λέγων καὶ ἐφ' ἑνός, μείζω δὲ καὶ τελειωτέραν καὶ ἐφ' ὅλης πόλεως. διὸ καὶ τὴν μέθοδον πολιτικὴν ὀνομάζει καὶ τὸ εὖ πράττειν φησὶν ἄνευ τοῦ πράττειν μὴ ἐγχωρεῖν, καὶ τὸν ἄγοντα θεὸν τόδε τὸ πᾶν καὶ τοὺς ἐκείνῳ συμπεριπόλους πρακτικήν τε καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, φιλοσοφεῖν, ῥυομένους τὴν ὅλην φύσιν ἀκλινῆ καὶ ἀκέραιον δι' αἰῶνος. τοσαῦτα οὖν καὶ τηλικαῦτα ἔργα τε καὶ ἐγχειρήματα ὑποστάσης ταύτης τῆς τέχνης ἀνθρώπου χάριν καὶ ἀνθρωπίνης 28 *εὐδαιμονίας οὔτε εἰδότες οὔτε μαθεῖν οἱ πολλοὶ προαιρούμενοι, τοὺς προδόμους αὐτῆς τεθαυμάκασι καὶ τὰ θριγκία καὶ τοὺς περιβόλους καὶ τὰ ἄλση καὶ τοὺς λειμῶνας· ὅτι δὲ κέκτηται καταλύσεις ἀλεξανέμους καὶ δυσπαθεῖς ὑπὸ τῶν τύχης πνευμάτων οὐκ ἀγαπῶσιν.*

VII. *Ἀλλ' οὐχ ὅ γε θεοειδέστατος αὐτοκράτωρ, ἀλλ' ἑπόμενος ἐκείνοις τοῖς κλεινοῖς ἀνδράσιν οἰκουροῦσαν ἐν πολλῷ χρόνῳ φιλοσοφίαν εἰς τὰ πάτρια καὶ δημόσια προήγαγεν ἀγωνίσματα, καὶ ὥσπερ ἄγαλμα κεκτημένος τῆς ἀρχαίας τέχνης ἀντὶ τοῦ μόνος ἀπολαύειν εἰς τὸ κοινὸν ἐξενήνοχε. καὶ εἴ τινα χρὴ καλεῖν κληρονόμον τῶν Πλάτωνος τοῦ θείου δογμάτων, οὐχ*

449, 3 *κράσεως*] Codex habet manifesto *κρατῆρος* pro *κράσεως*. De loci ergo lectione pro suo quisque libito statuat. Mai. „Propius ad codicis lectionem accederet *κατηγορίας*: sed loci similes VI. p. 77 d. XXVII. p. 338 b. faciunt ut alia vitii sedes esse videatur.“ Iacobsius. *ἀγαπητὴν μὲν λέγων*] Aristotelem de Mor. I. c. 1. T. II. p. 4 c. ed. Laemar. comparat Iacobsius.

4 *διὸ καὶ — αἰῶνος*] Quod attinet ad totam hanc Aristotelis doctrinam, operae pretium erit conferre *Moralium magnorum* I. 3. 4. *Eudem.* II. 1. *Ad Nicomachum* I. 1. 2. 6. *De Republica* VII. 1. 3. Mai. 5 *εὖ πράττειν*] *εὐπράττειν* ed. Med.

14 *θριγκία*] *θριγγία* ed. Med. Conf. p. 138 a. d. 235 d. 257 d. 20 *καὶ ὥσπερ* —] Hac ipsa sententia exorditur Themistius Orationem XVII. quam habuit cum praefectus Urbis creatus est. Mai.

οὕτω Σπεύσιππον χρὴ καλεῖν ἢ Ξενοκράτην, ἀλλὰ τὸν γνώμην αὐτοῦ βεβαιώσαντα ἣν πάντων μάλιστα ἐκεῖνος ἐποιήσατο ἂν εἰς ἔργον ἐκβῆναι, καὶ ἰδεῖν εἰς ταὐτὸν συντρέχουσαν δύναμιν πολιτικὴν καὶ φιλοσοφίαν, καὶ μὴ πορευομένας χωρὶς δὴ φρόνησιν καὶ ἐξουσίαν. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτι προσδοκώμενον τὸ θέαμα ἐπέδειξε βασιλεὺς τοῖς νῦν ἀνθρώποις, βραβεύουσιν τὰ δίκαια φιλοσοφίαν μετὰ τῆς μεγίστης δυνάμεως, καὶ τοὺς λόγους ἐμπνους ἐπιδεικνυμένην καὶ ἐνεργοὺς, οὓς τέως ἐν τοῖς γράμμασιν ὑποτίθεται. καὶ ὑμνήσουσιν οἱ ἐφεξῆς ἄνθρωποι τὸν Θεοδόσιον ἐπὶ τῇ κλήσει τῆς πρὸς τὰ κοινὰ φιλοσοφίας, ὡς τὸν Ἀδριανὸν, ὡς τὸν Μάρκον, ὡς τὸν Ἀντωνῖνον τοὺς προπάτορας ἑαυτοῦ καὶ πολίτας καὶ ἀρχηγέτας, οὓς οὐκ ἠγάπησεν ἄχρι τῆς ἁλουργίδος κληρονομῆσαι, ἀλλὰ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν βασιλίδα διὰ μακροῦ χρόνου καὶ φιλοσοφίαν ἑαυτῷ καθάπερ ἐκεῖνοι συμπαρεστήσατο.

450, 1 Σπεύσιππον] *Speusippum* (inquit Cicero *Academ.* I. 4.) *sororis filium Plato philosophiae quasi heredem reliquit: duos autem praestantissimos studio atque doctrina, Xenocratem Chalcedonium et Aristotelem Stagiritem.* Mai. 2 γνώμην Iacobsius. γνώμῃ ed. Med. 4 συντρέχουσαν] Codex συμπρέπουσαν. Correctum ex XVII. p. 214 a. συντρέχουσαν aut συμπνέουσαν etiam Iacobsius. 10 γράμμασιν Iacobsius. πράγμασιν ed. Med. 12 Ἀδριανὸν] Hadrianum utique et Marcum ex Hispania originem generis trahere uti Theodosium, exploratum est. Sed Antonini Pii paternum certe genus Nemauso gallica urbe ductum dicitur a Capitolino in eius *Vita.* Themistius tamen non heic solum sed et in Oratione XIX. p. 229 C. dicit etiam Pium popularem Theodosii: quo loco haeret aqua Petavio adnotanti, qui quidem frustra suspicatur corruptum locum; namque is ab hac nova Oratione confirmatur. Vel igitur peccat Themistius, vel confugiendum est ad ius adoptionum, quo in patriam quoque adoptantis transisse videntur adoptati. Sic Fronto Epistola 6. Libri 2. *ad Amicos* ait Aufidium Victorinum fieri municipem Cirtensem, quum ducta eius unica filia in gentem Corneliam Frontonis Cirtensis transiret. Mai. Μάρκον] VIII. p. 115 C. Mai. 15 ἐπαναγαγὼν] V. p. 63 C. Mai.

VIII. *Ταύτην οὐκ ἔσχε φιλοτιμήσασθαι τὴν φιλοτιμίαν ὁ Κῦρος ὁ Πέρσης, οὐκ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, ἀλλὰ τὸν καθηγέτην Ἀριστοτέλην πολλῶν καὶ μεγάλων ἀξιώσας καὶ τὰ Στάγειρα αὐτῷ συνοικίσας, ὅμως οὐκ ἔστησεν ὄγκῳ τηλικαύτης ἀρχῆς. οὐδὲ τὸν Ἄρειον ὁ Σεβαστὸς, οὐδὲ τὸν Παναίτιον ὁ Σκηπίων, οὐδὲ τὸν Θρασύλον Τιβέριος, ἀλλὰ θεατὰς κέκτηνται μόνον τῶν* 32 *οἰκείων ἀγωνισμάτων, ἑλκύσαι δὲ ἐπὶ τὸ στάδιον καὶ τὴν κονίστραν, καίτοι σφόδρα ἂν βουληθέντες, οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀλλ' οὐχ οἵ γε τοῦ βασιλέως πατέρες καὶ ἀρχηγέται, ὧν τὰ μεγάλα ὀνόματα· ἀλλὰ τὸν Ἀρειανὸν καὶ τὸν Ῥούστικον τῶν βιβλίων ἐξαναστήσαντες οὐκ*

451, 1 VIII. Conf. X. p. 130 B. XIII. p. 166 B. V. p. 63 D. Mai. 4 *Στάγειρα*] Stagira in gratiam Aristotelis restaurata ab Alexandro ait heic Themistius cum Ammonio in *Aristotelis vita.* At Plutarchus in *Alexandro* edit. Lond. 1723. T. IV. p. 12. itemque Dio Chrysostomus Orat. II. *de regno* in fine I. 2., narrant id factum a Philippo, a quo eadem Stagira excisa fuerant. Alteram hanc sententiam fortasse prae se fert etiam Themistius Orat. XI. p. 145 B. Mai. *συνοικίσας* Iacobsius. *συνοικήσας* ed. Med. 5 *Ἄρειον*] Propter Arium, cuius philosophia et contubernio utebatur, parcere se Alexandrinis testatus est Augustus. V. Cassium Dionem Lib. LI. 16. et Themistium Orat. VIII. p. 108 B. XIII. p. 173 C. Mai. 6 *Σκηπίων*] Symmachus in *Paneg. Gratiani* Cap. VII. ait: *Africanum illum terra marique victorem lectionis particeps et laboris Panaetius non reliquit.* Mai. 7 *Θρασύλον*] *Θράσυλλον* ed. Med. *Θράσυλλον*] Suetonius in *Tiberio* Cap. 14. ait: *Thrasyllum mathematicum ut sapientiae professorem, contubernio admoverat* (Tiberius). Mai. 9 *κονίστραν*] „Conf. XVIII. p. 213 d." Iacobsius. 11 *Ἀρειανὸν*] Praesidem Cappadociae, Hadriano imperante, dicit Arrianum Cassius Dio LXIX. 15. eiusque terrore Albanos compressos. Consulatum eius memorat Photius Cod. 58. p. 54. Mai. 12 *Ῥουστικὸν*] De hoc Capitolinus in Marci Aurelii vita (edit. Paris. an. 1603. p. 33 C.): *Audivit* (Marcus) *praecipue Iunium Rusticum, quem et reveritus est et sectatus, qui domi militiaeque pollebat, stoicae disciplinae peritissimum, cum quo omnia communicavit publica privataque consilia, quem et consulem iterum designavit.* Mai. *Ῥουστικὸν* ed. Med. *Ῥούστικον* recte scriptum XVII. p. 215 a.

εἴασαν ἄχρι τοῦ μέλανος καὶ τοῦ καλάμου φιλοσοφεῖν, οὐδὲ γράφειν μὲν ὑπὲρ ἀνδρείας, οἴκοι δὲ καθῆσθαι, οὐδὲ συντάττειν μὲν ὑπὲρ νόμων, φεύγειν δὲ τὰ κοινὰ, ὑπὲρ ὧν οἱ νόμοι, οὐδὲ κρίνειν μὲν τίς ἀρίστη τῶν πολιτειῶν, πολιτείας δὲ ἐξίστασθαι πάσης. τοιγαροῦν οὐχ ἄχρι τοῦ βήματος μόνου προήγαγον τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ μέχρι τοῦ στρατηγίου, καὶ διέβαινον μὲν στρατηγοὶ Ῥωμαίων Πύλας Κασπίας, ἐξήλαυνον δὲ Ἀλανοὺς ἐξ Ἀρμενίας, ἔταττον δὲ Ἴβηρσιν ὅρους καὶ Ἀλβανοῖς· ἐπὶ τούτοις ἅπασι τὴν ἐπώνυμον τῶν ὑπάτων ἀρχὴν ἐκαρποῦντο, καὶ τὴν πόλιν ἥρμοζον τὴν μεγάλην, καὶ
34 προήδρευον τῆς ἀρχαίας βουλῆς. ᾔδεσαν γὰρ οὗτοι οἱ αὐτοκράτορες, καθάπερ σῶμα τὴν ἀρχὴν, ὅσῳπερ ἂν μείζων ᾖ καὶ γενναιοτέρα, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκκεκαθάρθαι προσήκει, καὶ τοὺς πάλαι Ῥωμαίους ἔγνων οὕτω φρονοῦντας, παρ' οἷς Κάτων ὁ φιλόλογος ταμίας ἦν καὶ Βροῦτος ἐστρατήγει καὶ Φαβώνιος ἐδημάρχει καὶ Βά-

---

452, 1 τοῦ καλάμου] τῆς καλαμίδος VII. p. 86c. 6 προήγαγον] Cod. προήγαγε. Item inferius στρατ abrupto vocabulo pro στρατηγοί. Conf. XI. p. 149. B. Mai. 11 ἥρμοζον] Praefectus romanae Urbis sine dubio intelligendus est Rusticus. Nam et ante hanc editam Themistii Orationem luculenta mentio extabat Rustici Urbis praefecti in Rescripto divorum Fratrum *Digest.* Lib. 40. Tit. 1. Leg. 1. §. 3. et apud Epiphanium *Haeres.* 26. seu 46. et in Actis D. Iustini et Soc. MM. apud Bolland. T. I. Iunii p. 18—21. ubi et locus Epiphanii expenditur. Quod vero Corsinus *de Praefectis Urbis* ad annum Ch. 167. Rusticum M. Aurelii praeceptorem a Rustico praefecto Urbis distinguendum censet, id mihi quidem nullo fere iure ab eo fieri videtur. Mai.
13 προήδρευον] Ad Arrianum senatus fortasse principem scribit Plinius Epist. 11. Lib. 2. Verum alius et paulo iunior videtur fuisse philosophus Nicomediensis, de quo in hac Oratione sermo est. Mai. 13 καθάπερ] ὅτι aut ὡς καθάπερ Iacobsius, nisi προσήκει in προσήκειν mutandum sit. σῶμα] VIII. p. 117. C. Mai. ἀρχὴν, ἣν] Videbatur supplendum ἥν. Mai. 14 τοσούτῳ] τοσοῦτο ed. Mediol. 15 ἔγνων Iacobsius. ἐγνωκὼς ed. Med. οὕτω] Videbatur item supplendum οὕτω. Mai.
16 Κάτων] De Catonis maioris quaestura vide Nepotem in illius vita cap. 1. Mai. 17 Φαβώνιος] Favonium tribunum pl. videsis apud Pighium ad annum U. C. 698. Catonis aemulus dicitur

Βάρων τὴν ἐξαπέλεκυν ἦρχεν ἀρχὴν καὶ Ῥουτίλιος ὑπάτευεν, ἐῶ τὸν Πρίσκον καὶ τὸν Θρασέαν καὶ τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ἰδέας, ὡς ἐμπλήσωσί σε οἱ συγγραφεῖς, εἰ προέλοιο. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ὁ Μάρκος ἄλλο τι ἦν ἢ φιλόσοφος ἐν ἁλουργίδι, οὐδὲ ὁ Ἀδριανός, οὐδὲ ὁ Ἀντωνῖνος, οὐδέ γε ὁ νῦν Θεοδόσιος.

IX. *Ἀλλ' εἰ μὲν τὴν ζώνην καὶ τὴν χλαμύδα αὐτοῦ ἐπισκοποίης, μετὰ πολλῶν βασιλέων αὐτὸν ἀριθμήσεις· εἰ δὲ εἰς τὴν ψυχὴν ἐκκύψειας καὶ τὴν γνώμην, μετὰ τῆς ἐκείνης τριάδος. ἐν γὰρ τοῖς ὁμοίως φρο-* 36
νοῦσι τακτέος, οὐκ ἐν τοῖς ὁμοίως ἠμφιεσμένοις. καὶ οὗτος σὺν μόνος ἦρχει σοι ὁ βασιλεὺς ζῆλον ἀρετῆς προκαλέσασθαι οὐκ ἀργῆς οὐδὲ ἀπράκτου οὐδὲ σημαινόμενα καὶ προτάσεις ἀνελιττούσης, ἀλλ' ἔργα ὁσημέραι μετὰ τῶν τῆς ἀκαδημίας παραγγελμάτων. εἶτα λέγεις ὅτι κατέβην ἐκ φιλονεικίας τὴν ἀρχὴν ὑποστὰς τῆς

---

a Suetonio Favonius in *Octav.* 13. qui quum post bellum Philippense produceretur catenatus, Octavianum victorem convicio proscidit. Favonii mentio etiam in Epist. Coelii inter Tullianas *ad Famil.* VIII. 9. ad quem locum consule praeclaram P. Manutii notam de Favonio. Vide et Sallust. *de Rep. ord.* Orat. II. 55. Val. Max. VI. 2. 7. Mai.

453, 1 *Βάρων*] De M. Terentii Varronis praetura urbana videsis Pighium ad an. U. C. 695. de provinciali ad an. 696. Et quidem vox *ἐξαπέλεκυς* praeturae magis provinciali convenit. In Urbe enim ne consulibus quidem, iam inde a Valerio Poplicola, secures praeferebantur. Vide Dion. Halic. V. 19. Mai. *ἐξαπέλεκυν* ed. Med. *Ῥουτίλιος*] Hic est summus ille vir P. Rutilius Rufus qui consulatum gessit cum C. Manilio anno U. C. DCXLIX. et a romanis scriptoribus magnopere commendatur. Is a Tullio in *Bruto* XXX. dicitur *doctus vir et graecis litteris eruditus, Panaetii auditor, prope perfectus in Stoicis.* Mai. *Ῥουτίλιος* ed. Med.
2 *Θρασέα*] Thrasea Paetus philosophus stoicus et vir egregius celebratur apud Tacitum Annal. XIV. XV. XVI. Extinctus est sub Nerone, dato mortis arbitrio XVI. 33. Priscus Helvidius huius gener, virtute par, pulsus est Italia a Nerone. V. Tacit. Hist. IV. 5. Mai. *Θρασέαν*] *Θρασέα* ed. Mediol. Conf. orat. XVII. p. 215 b. 3 *ὡς*] *ἧς* Iacobsius. 4 *οὐδὲ γὰρ* —] X. p. 130. B. XIII. p. 166. B. Mai. 10 Transponendum *μετ' ἐκείνης τῆς τριάδος*, nisi aliquid excidit. *tribus nuper dictis adiunges* Maius in interpretatione Latina.

καλλιπόλεως; εἰ μὲν ἔξω τι τῶν ἐκείνης ἔπραξα παραγγελμάτων, κατέβην· εἰ δὲ πανταχόθεν τοὺς ἐκεῖθεν ἐτήρησα νόμους, οὐ κατέβην, ὦ φίλος, ἀλλὰ κατὰ χώραν ἀναβέβηκα.

X. Οὐδὲ γὰρ Σωκράτης ἐκεῖνος ἐκ φιλοσοφίας κατέβη πρυτανεύσας Ἀθήνησιν· ἀντέσχε γὰρ τοῖς τριάκοντα· οὐδὲ ὁ πάγκαλος Ξενοφῶν στρατηγήσας τῶν μυρίων ἐκ φιλοσοφίας κατέβη· ἔσωσε γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων. οὐδὲ Παρμενίδης κατέβη νομοθετῶν Ἰταλιώταις· ἐνέπλησε γὰρ εὐνομίας τὴν με-
38 γάλην καλουμένην Ἑλλάδα. καίτοι νῦν εἴ τι χρηστὸν τῆς ἐμῆς ἀρχῆς, οὐκ ἐμὸν, ἀλλ' ἐκμέμακται ἐκ τοῦ παραδείγματος. εἰ κέρδους κρείττων ἐγενόμην, ἐζήλωσα τὸν ὁσημέραι πλουτοδοῦντα. εἰ τὸν θυμὸν ἐχαλίνουν, πρὸς τὸν χειροτονήσαντα ἀφεώρων. εἰ προὔστην ὀρφανῶν, τὸν κοινὸν ἐμιμούμην πατέρα. εἰ τὸ σιτηρέσιον οὐκ εἴων τὸ πολιτικὸν κακουργεῖσθαι, καὶ τοῦτο ἀπὸ

454, 1 καλλιπόλεως] Constantinopolim dicit *Callipolim*, id est *pulchram urbem*, constanter Themistius, bis quidem in hac Oratione, tum in Oratt. III. p. 41. bis A—D. et p. 44. item bis B. V. 70. C. VI. 83. B. XI. 151. B. XIV. 181. D. XXI. 248. A. XXXI. 354. D. Et quidem eius urbis pulchritudinem, Theodosio imperante, describit Themistius Orat. XVIII. p. 222—223. Tum eamdem sub Iuliano Himerius Orat. VII. Mai. 5 Σωκράτης] Socratem fuisse prytanin suae tribus Antiochidis ait Plato in *Apolog. Socratis* (edit. Francofurt. an. 1602. p. 25.) quo in loco et eius constantia adversus XXX. Tyrannos narratur, de qua vide etiam Laertium Lib. 2. Segm. 34. Conf. XVII. p. 215. B. Mai. 6 ἀντέσχε Iacobsius. ἀνέσχε ed. Med.: unde Maius suspicabatur ἀνέσχε γὰρ τοὺς λ. τριάκοντα] λ ed. Med. 9 Παρμενίδης] Parmenides Eleae seu Veliae, quae fuit Lucaniae urbs, ortus, et inter Eleaticae sectae doctores satis celebris, floruit, teste Laertio, circa Olympiadem LXIX. id est quingentis circiter ante Ch. annis. Iamvero leges ab eo scriptas civibus quidem suis dixerant Laertius ex Speusippo et Plutarchus *contra Colotem* (edit. Paris. an. 1624. T. 2. p. 1126.) qui addit, cives Eleates quotannis coactos a magistratibus iurare in Parmenidis leges. Nunc Themistius leges Parmenidis ad universam magnam Graeciam pertinuisse testis est. Mai. 13 εἰ κέρδους —] Conf. XVII. p. 214. D. 216. A. Mai.

τῆς αὐτῆς ἠρυόμην πηγῆς. εἰ τὰς δίκας ἐδίκαζον κατὰ νόμους, πρὸς τὸν ἔμψυχον ἔβλεπον νόμον. τοιγαροῦν πρὸς τοῦτον τὸν ζῆλον συντεταμένος, καλῶ δὲ Ἀδράστειαν ἐπὶ τῷ μέλλοντι λόγῳ καὶ τὴν ὑμετέραν μαρτύρομαι ψῆφον, (XI.) οὐκ ἀτιμοτέρους ἀπέφηνα μῆνας πολλῶν ἐνιαυτῶν, οὐδὲ κατέλιπον τοὺς ἀρχομένους βαρυνομένους τὴν ἐμὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ διψῶντας. χρόνος γὰρ ὑπηκόων εὔνοιαν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ προμήθεια καὶ φιλοπονία καὶ τὸ μηδὲν τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος προὔργου ποιεῖσθαι, μὴ φιλοδοξίαν, μὴ δυναστείαν, μὴ τὸ πρὸς ἀπέχθειαν καὶ τὸ πρὸς χάριν. ὁ τούτους φυλάττων τοὺς θεσμοὺς οὐ δεῖται πλήθους ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὀρρωδεῖ. χαλεπὸν γὰρ ἀνθρώπῳ τὸ καλὸν ἀκέραιον ἐπὶ πολὺ διασώσασθαι· πρὸς δὲ ἀρετῆς ἐπίδειξιν ἀπο- 40 χρῶσι καὶ μῆνες ὀλίγοι καὶ ἡμέρα. οὐδὲ γὰρ ἄλλης τέχνης οὐδεμιᾶς τὸ πλῆθος τῶν ἔργων ἐπιζητοῦμεν, ἀλλὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀκρίβειαν. καὶ τὸν Φειδίαν τεθαύμακα ἐπὶ τῷ Διὶ τῷ Πισαίῳ, καὶ τὸν Πολύγνω-

---

455, 1 *ἠρυόμην*] De congiariis atque annona Cpolitanae urbi a Theodosio liberaliter suppeditatis, praeter Themistium in Orat. XVIII. p. 222. vide etiam Cod. Theod. Lib. 14. Tit. 17. Leg. 14. Mai. 2 *τοιγαροῦν* —] Conf. XXXI. p. 354. B. Mai. Ibi *τὴν Ἀδράστειαν* cum articulo. 3 *πρὸς — τὸν ζῆλον συντεταμένος*] XVI. p. 73 d. comparat Iacobsius. 5 *μῆνας*] *ὀλίγους* addit Iacobsius. 6 *πολλῶν ἐνιαυτῶν*] Themistius iniit urbis Cpolitanae praefecturam anno post Ch. natum 384. circa Kal. Septembres, uti recte adnotavit Harduinus ad Orat. XVII., adeoque nonnisi paucorum mensium magistratum gessit. Porro hoc ipso anno 384. vertente Q. etiam Aur. Symmachus romanae Urbis praefecturam suscepit (V. Corsinum *de Praefec. Urbis*). Quare duo principes oratores duabus principibus urbibus eodem tempore praefuerunt. Mai. 18 *Πισαίῳ*] Iupiter Pisaeus dictus etiam Olympius. Vide Plinium Hist. Lib. XXXIV. Sect. 19. Themistius Or. XVI. p. 202. B. scribit *Πισσαίῳ*, at hic *Πισαίῳ*. Mai. Reposui *Πισαίῳ*. *Πολύγνωτον*] De hac Polygnoti Pictura ita Lucianus *Imag.* cap. 7. *Ο Πολύγνωτος ὀφρύων τὸ ἐπιπρεπὲς καὶ παρειῶν τὸ ἐνερευθὲς οἵαν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ λέσχῃ ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς. Polygnotus superciliorum decorem et ruborem suffusum genis* (det), *qualem Casandram in exhedra Delphis fecit.* Mai.

τον ἐπὶ τῇ λέσχῃ, καὶ τὸν Μύρωνα ἐφ' ἑνὶ βοιδίῳ. πόσῳ πλείω τὰ Παύσωνος ἔργα τῶν Ζεύξιδος ἢ τῶν Ἀπελλοῦ; τίς οὖν οὐ προτιμᾷ πινάκιον ἓν ἐκείνοιν τοῖν ἀνδροῖν ἢ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν Παύσωνος τέχνην;

XII. Εἰ δέ σοι λίαν ὁ χρόνος δοκεῖ σεμνόν τι εἶναι καὶ περισπούδαστον, ὑπάρχει σοι καὶ χρόνῳ σεμνύνεσθαι ὅσον πεπολίτευμαι τῇ καλλιπόλει. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀρχῆς νέος ὢν τὴν ἐν ταῖς γωνίαις φιλοσοφίαν εἱλόμην, ἀλλ' ἐκ παίδων εἰς ἐφήβους καὶ ἐξ ἐφήβων εἰς ἄνδρας καὶ ἐξ ἀνδρῶν εἰς τουτὶ τὸ γῆρας τῇ τῆς πόλεως εὐνοίᾳ συνδιελήλακα. καὶ οὐκ ἀνίπτοις χερσὶ, τὸ τοῦ λόγου, τῶν ἡνιῶν αὐτῆς ἐλαβόμην, ἀλλ' ἀρχαίαν μελέτην καὶ συνεχῆ ταύτην ἐξετέλουν καὶ ἀτρέμας ἐκ τῶν προπόδων τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἀνελήλυθα.

XIII. Ἐξ ἐκείνου τῆς προστασίας ταύτης ἠπτό- 42
μην, ἐξ ὅτου με πρεσβεύειν εἰς τὴν ἀοίδιμον Ῥώμην ἐχειροτονεῖτε καὶ πρὸς τὸν παῖδα ἐστέλλετε τὸν Κωνσταντίνου. ἐξ ἐκείνου προεκηδόμην τοῦ δήμου, ἐξ ὅτου τὸ σιτηρέσιον ἐπανήγαγον. ἐξ ἐκείνου τῆς γερουσίας προὐνόουν, ἐξ ὅτου τὸν κατάλογον τῶν ὁμογενῶν ἀντὶ μόλις τριακοσίων ἐπλήρουν εἰς δισχιλίους· ἐφ' ὧν δύο

456, 1 *Μύρωνα*] *Myronem*, inquit Plinius Lib. XXXIV. Sect. 19. *bucula maxime nobilitavit.* Id Myronis opus poetae graeci et latini passim celebrarunt. Mai. 2 *Παύσωνος*] *Πάσωνος* ed. Med. hic et paullo post. 3 *τίς*] Cod. *τί.* Mai. 4 *Πάσωνος τέχνην*] Pasonis seu Pausonis picturis anteponit Polygnoteas etiam Aristoteles *Politic.* VIII. 5. *Poetic.* 2. Mai. 6 *σοι*] *τοι* Iacobsius. 7 *πεπολίτευμαι*] XXIII. 298. B. XXXI. 352. C. D. Mai. 8 *φιλοσοφίαν εἱλόμην*] Conf. XVII. 213. D. 214. A. Mai. 18 *τὸν Κωνσταντίνου*] Reapse tertia Themistii Oratio scripta fuit legationis causa ad Constantium. Mai. 21 *τῶν ὁμογενῶν*] Themistium praefuisse senatui Cpolitano constabat hactenus ex Orat. XXXI. Iam apparet praefuisse etiam annonae et censui. Porro ut bene intelligamus vocabulum *ὁμογενῶν* videtur respiciendum ad Suidam voc. *ὁμόγνιοι* et *γεννῆται.* Nam *γένη* vocabantur subdivisiones curiarum in graecis urbibus. Mai.

μὲν αἵ τε χαλκαῖ παρὰ δυοῖν αὐτοκρατόρων εἰκόνες, τιμαὶ δὲ ἐν γράμμασι διωλύγιαι, παρακλήσεις δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις· καὶ προστίθει τούτοις ἅπασιν ὅπως καὶ ὁπότε· ὅτι μήτε ἐπιλιπαρήσαντος μήτε ἐπ' ἄλλῳ τῳ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς λόγοις. καὶ ἡνίκα ὀσπρίων οὐκ ἦν ἀμητὸς καὶ παρὰ ἀνδρὸς ἥκιστα εὐμαροῦς, ὃς ἐπιστέλλων πρὸς τὴν γερου- 44
σίαν αὐτὸ τοῦτο διαρρήδην ὁμολογεῖ, μέρος μέν τι συμπεῖσαι μόλις, τὸ σύμπαν δὲ μὴ παιδευθῆναι, καὶ ὅτι μηδὲν προσείληφα τοσοῦτον ὅσον προστέθεικα, σεμνότερον ἀποφήνας τοὔνομα τῆς ἀρχῆς τῇ κοινωνίᾳ.

XIV. Καὶ εἰ μέν τις ἔροιτο τὴν αἰτίαν δι' ἣν τότε μὲν ἀπώκνησα, νῦν δὲ οὐκ ἔτι, ἐρῶ μηδὲν ὑπο-

---

457, 1 εἰκόνες] Statuam aeream a Constantio imp. donari meruit Themistius ob Panegyricum ei dictum. Vide Orat. IV. p. 54. B. Sed et altera item aerea statua honoratum constat ex Oratt. XVII. p. 214. B. XXXI. 353. B. Confer et Or. XI. p. 146. B. In hac autem, quae nunc editur, Oratione dicit Themistius se a duobus Impp. duas illas statuas consecutum. Quoniam igitur priorem a Constantio retulit, superest quaerendum quisnam imperator alteram ei decreverit. Iam et carmen uni ex his statuis fuisse additum testis est Libanius Epist. 64. Edit. Amstel. an. 1738. Mai. 2 ἐν γράμμασι] Intellige primum duas Constantii imp. Epistolas ad Senatum, alteram prolixam in Ed. Themistii (p. 18. et seqq.) alteram breviorem in Cod. Th. Lib. 6. Tit. 4. Leg. 12. qua in utraque Themistius ad obtinendos honores amplissime commendatur. Sed et Iuliani extat longissima ad Themistium Epistola qua nimirum Themistiano cuidam scripto respondetur, quod indidem constat, huic quam nunc edimus Orationi multo fuisse simillimum. Themistius scriptum aliud de se Iuliani memorat Or. XXXI. p. 354. D. Codicillis denique se a quodam Imperatore donatum confirmat Themistius Or. nuper citata p. 353. A. Mai. 4 ὁπότε· ὅτι Iacobsius. ὁπότε ἐστὶ ed. Med. 6 ὁ πρίων] Locus mihi certe obscurus: nisi forte est adagium, quod pro suo quisque ingenio lectores intelligant. Ceterum πρίων ab Hesychio explicatur etiam ἀγοράζων, ex quo rursus, siquis potest, commodiorem sensum procudat. Mai. Recepi Iacobsii emendationem ὀσπρίων. Hesychii glossa ex Aristoph. Acharn. v. 36. petita. 13 ἀπώκνησα] Themistium praefectum fuisse urbi Cpolitanae, Theodosio imperante, patet

46 *σχειλάμενος μήτε ἐνδοιάσας. αἰδοῖος μὲν ἐμοὶ ἐκεῖνος*

---

invicte ex hac Oratione, tum etiam ex XVII. et loco ex XVIII. p. 224. A. Sed quoniam nonnulli Veteres Themistium sub Iuliano, immo etiam sub Valentiniano et Valente impp. praefecturam gessisse innuerunt; hinc Petavius in notis ad Or. XVIII. p. 188. saepius eo magistratu insignitum Themistium suspicatus est; Harduinus autem in Indice chronologico diserte statuit ter eum fuisse Urbi Cpolitanae praefectum, nempe anno CCCLXII. sub Iuliano, iterum anno CCCLXVIII. sub Valentiniano et Valente, denique anno CCCLXXXIV. sub Theodosio. Et praefecturam quidem saltem sub Iuliano administratam esse a Themistio recentiores passim scriptores sibi persuaserunt, quos inter paene novissimus cl. Wernsdorfius ad Himerii Orationem VII. cap. 15. et 16. rem sibi confecisse visus est. Ea porro opinio manavit ab inscriptione graeci epigrammatis (quod nos in calce Orationis exhibebimus) qualem dedit eam Aldus in editione Themistii, *Θεμιστίου στίχοι εἰς ἑαυτὸν ὅτε ὕπαρχον αὐτὸν ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουλιανός*. Ad quam inscriptionem vel respexit Suidas cum idem in Lexico adfirmavit, vel viceversa ad Suidam auctor inscriptionis. Sed enim eius inscriptionis et Suidae auctoritas satis infirmatur a contrario eius epigrammatis titulo, uti est in Planudea Lib. 2. cap. 52. ep. 7. quicum congruunt codices duo Anthologiae Ambrosiani part. sup. A. 114. et 161. *Παλλαδᾶ εἰς Θεμίστιον τὸν φιλόσοφον γενόμενον ὕπαρχον Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Οὐαλεντιανοῦ καὶ Οὐάλεντος*. Cui titulo innititur etiam opinio de Themistii praefectura sub Valentiniano et Valente impp. Mihi iam ferme exploratum est, Thenustium numquam, nisi sub Theodosio, in praefecturae dignitate fuisse constitutum. Nam 1. hoc Orationis loco, in quo de Iuliano plane sermo esse videtur, ait Themistius se quidem olim ad id munus saepe invitatum, verum tunc recusasse quod nunc recepit. 2. Tota hac Oratione et praeterea XVII. quam Themistius de sua sub Theodosio praefectura conscripsit, unam dumtaxat commemorat praefecturam, quum tamen et alias nominandi, si eas gessisset, plurima esset occasio. 3. Immo Themistius in Orationis XVII. exordio prorsus negare videtur, se ante Theodosii imperium fuisse praefectum. Ait enim ab hoc Principe philosophiam tandem aliquando ad reip. administrationem esse revocatam, seque a prioribus impp. ob eloquentiam tantummodo honoratum, ad actuosa vero munera invitatum saepe quidem sed incassum; itaque unice legationibus obeundis operam dedisse. Quo ex loco iure olim conclusit Tillemontius (Hist. des Emp. Paris. 1720. T. 5. p. 770.) Themistium nonnisi sub Theodosio praefectura functum esse. 4. Deniqu.

ὁ αὐτοκράτωρ καὶ πάσης ἄξιος μνήμης εὐφήμου. οὔτε γὰρ σμικρὸν οὔτε μέγα ἐκλέλοιπεν οὐδὲν τῶν ὑψοῦ φιλοσοφίαν αἰρόντων, ἀλλὰ καὶ σύνεδρον πολλάκις ἐποιήσατο ἐν τῷ τριβωνίῳ καὶ συντράπεζον καὶ συνοδοιπόρον, καὶ πράως ἤνεγκε νουθετοῦντα καὶ καθαπτόμενον οὐκ ἐβαρύνθη· ὡς τἀμὰ ἴδια μόνον, ἀλλὰ καὶ στεγανὸς καὶ σταθερὸς καὶ τοῦ καθ' ἕκαστον κοινῇ κεχαρισμένου τὸ συμφέρον προσεξετάζων. πολλὰ δὲ οἱ καιροὶ τῶν ἀνθρωπίνων ποιοῦσιν ἑτέρως ἢ ὡς πέπρακται νομισθῆναι. ἀλλὰ πρὸς τὸ γαληνὸν τοῦτο καὶ πρᾷον καὶ πρὸς τὴν ἐπικεχυμένην πειθὼ τίς οὕτως ἀδάμαντος στερεώτερος ὥστε ἀντισχεῖν, καὶ μὴ νομίσαι

Iulianus post imperium initum (quod brevissimo tempore tenuit) in Epistola sua ad Themistium (edit. Iuliani Petaviana Lips. 1696. T. I. p. 266.) negat diserte Themistium eo tempore ulli urbi praeesse. Itaque et Suidas et qui epigrammati titulum inscripsit (aut horum alteruter) viais fortasse litteris aliquibus Iuliani aut etiam Valentis, quae Themistio eam dignitatem offerebant, rem designatam pro conlata habuerunt. Porro ex hactenus dictis argumenta etiam Wernsdorfii licet per se ingeniosa et probabilia, satis everti videntur; praesertim quum vocabulum κυβερνήτην in loco Himerii hiante ipse Wernsdorfius suppleat, et quidem ex genere coniecturali plane incerto nec temere obtrudendo. Confer eius praefationem p. XXI—XXII. Mai. Si quis toto capite XIV. censeat Themistium de Theodosio loqui, non magnopere repugnabo. Mai. in Addendis. Aut μηδὲ scribendum aut μήτε ante ὑποστειλάμενος inserendum.

459, 1 αὐτοκράτωρ] Iulianum intelligendum puto, cuius eximium philosophandi studium testatur Mamertinus in eius Paneg. cap. 23. et ipse Iulianus in Epist. ad Themistium. De Iuliani comitate vide item Mamertinum capp. 12. et 26. Emendari se, quum deviaret a fruge bona, permisisse Iulianum ait Ammianus Marcellinus XXV. 4. qui tamen ibidem, nedum taciturnum aut arcanum, dicit eum linguae fusioris et admodum raro silentii. Porro Themistius se imperatoribus assedisse memorat etiam Or. XVII. p. 214. B. XXXI. 353. A. Convivam eumdem adhibitum imperatoriae mensae ait Libanius Epist. 64. Mai.
2 ἐκλέλοιπεν οὐδὲν Iacobsius collato loco simili XVI. p. 200 b. ἐλλέλοιπεν οὔτι ed. Med. 6 τἀμὰ] οὐ τἀμὰ Iacobsius, coll. XVI. p. 208 b.

φιλοσοφίαν αὐτὴν προκαθημένην προτείνειν τὰς δέλτους; παρ' αὐτῆς ἐδεξάμην τῆς χειρὸς τὰς πινακίδας, παρ' ἧς οὐ κεκύρωται ἡ μέλαινα ψῆφος, παρ' ἧς ὁσημέραι ἐκφοιτῶσιν ἀγαθῶν πηγαὶ, κακῶν ἐπισχέσεις.

XV. Καλῶς Πλάτων οὐκ ἐκοινώνει Διονυσίῳ· 48 κατεδουλοῦτο γὰρ Σικελίαν. καλῶς ἔφευγε Πεισίστρατον Σόλων· ἀφῃρεῖτο γὰρ τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν. καλῶς Νέρωνα ἐπετρέπετο Μουσώνιος κιθαρῳδοῦντα. καλῶς Δομετιανὸν ἐξέκλινε Δημήτριος μελαγχολῶντα. ἐγὼ δὲ τίνα ἂν ἔσχον ἀπολογίαν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, εἰ μὴ ὑπήκουσα; ὅτι χαλεπὸς ἦν ὁ καλῶν; ἀλλ' ὅτι αὐθάδης; ἀλλ' ὅτι δυσμεταχείριστος λόγῳ; ἀλλ' ὅτι δυσήνιος νουθεσίαις; ἀλλ' ὅτι ἔξωθῶν παρρησίαν; ἢ ταῦτα μὲν οὐχὶ, ὅτι δὲ κακοήθης, ὅτι βάσκανος, ὅτι χρηματιστής; ἀλλὰ τί πρὸς θεῶν;

XVI. Πῶς δ' ἂν ἔτι τῆς ἀχρηστίας τῶν φιλοσόφων ἐκελεύομεν αἰτιᾶσθαι τοὺς μὴ χρωμένους, εἰ καλούμενος εἰς προστασίαν τῆς θρεψαμένης με πόλεως ὑπὸ ἀνδρὸς θεῖον ἔρωτα ἐρασθέντος φιλοσοφίας μὴ συνεξώρμησα; ἐγώ σοι Πλάτωνα παρέξομαι μαρτυροῦντα ὅτι τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀκολουθῶν εἶξα τῷ βασιλεῖ.

460, 1 τὰς δέλτους] XVIII. 224. B. Mai. 3 ἡ μέλαινα ψῆφος] Themistius Or. XV. p. 190. B. ait a Theodosio tertium iam annum imperante nondum prolatam capitalem sententiam. Idem adfirmare videtur Themistius in hac Oratione quam certe non ante sextum Theodosii imperantis annum conscripsit. Mai. 5 Πλάτων] VI. 72. D. VII. 94. A. VIII. 105. A. 110. C. XVIII. 219. A. Mai. Διονυσίῳ] Platonis iurgium cum Dionysio seniore videsis apud Laertium Lib. III. Segm. 18. Mai. 7 Σόλων] Quam praeclare Solon Pisistrati tyrannidi adversatus sit narrat Laertius Lib. I. Segm. 49. et seqq. Mai. 8 Μουσώνιος] De Musonio philosopho stoico Tacitus Hist. III. 81. Hunc a Nerone relegatum in insulam narrat Philostratus in *Vita Apollonii* VII. 16. Mai. 9 Δημήτριος] Hic videtur Demetrius ille cynicus a Vespasiano in insulas relegatus, teste Suetonio *Vesp.* 13. Mai. μελαγχολοῦντα ed. Mediol. 17 ἐκελεύομεν] ἐκωλύομεν Iacobsius. 18 πόλεως] Etiam in Orat. XVII. p. 214. C. ait Themistius se educatum Cpoli. Mai.

ὃν γὰρ ἐν τοῖς συγγράμμασιν αἰτεῖ βασιλέα παρὰ τῶν
θεῶν τοῖς ἀνθρώποις νέον, εὐμαθῆ, μεγαλοπρεπῆ, 50
μεγαλόφρονα· καὶ εἰ μὴ τοὔνομα λέγει, τοῦτόν φησι
καὶ τοῦτον εὔχεται ἐπιφανῆναι· οὐ γὰρ ἄλλου οἰκειό-
τερα τὰ γνωρίσματα· εἶτα ὃν μὲν εὔχεται οὗτός ἐστι,
τυχὼν δὲ τῆς εὐχῆς οὐκ ἂν ἥρπασε τὴν κοινωνίαν; καὶ
πῶς οὐκ ἀλλότριον Πλάτωνος, ὃν λίαν ζητεῖ, φανέντα
μὴ χρῆσθαι; ἐπὶ τίνος ἂν μᾶλλον τοὺς νόμους οὓς
ἔγραψεν ἐβεβαιώσατο; ἐπὶ τίνος ἂν ἐκφανέστερον ἄρι-
στα ἔδειξεν εἰρημένον τὸ πειθοῖ μᾶλλον ἢ φόβῳ χρη-
στέον ἐπὶ τῆς μεγίστης ἀρχῆς, καὶ τὸν σίδηρον ὡς ἥκι-
στα παραληπτέον; ταῦτα μέντοι ὁρῶμεν ὁσημέραι καὶ
ἀκούομεν. οὐκ οἰμωγὴ ἐξελήλαται τῶν ἀρχείων, οἱ δή-
μιοι δὲ ὄνομα φροῦδον. τὸ δὲ ἐπιδεικνύναι καὶ φαίνειν
καὶ προσαγγέλλειν οὐ συνετὰ ῥήματα ἤδη.

XVII. Δέδοικε δὲ οὐδεὶς οὐ παλαμναῖον λογιστήν,
οὐκ ἀλιτήριον ἐκλογέα, οὐ τοὺς καταράτους πευθῆνας,
οὐ τοὺς κακῶς βλέποντας ὀφθαλμούς. διαθρυλεῖται
ἡμῶν τὰ ὦτα, ὁδὶ μὲν ἐπανῆκεν ἐκ τῆς φυγῆς, τόνδε
τοῦ νόμου θανατοῦντος ἐξήρπασεν, ὁδὶ δὲ ἐκομίσατο
τὰς οἰκίας, τῷ δὲ τροφὴν ἐτήσιον ἐχορήγησε, τῷ δὲ 52
συνεξέδωκε θυγατέρας, τῷ δὲ ξυνέτισε χρέος ἀναγκαῖον.
καὶ παρὰ μὲν Πέρσαις τοῖς πάλαι προὔκειτο δωρεὰ τῷ
καινὴν ἡδονὴν ἐξευρόντι, βασιλικὰ δὲ προτεθήσεται
ἆθλα τῷ καινὴν εὐεργεσίας ἀφορμὴν παρασχομένῳ. τί
δ᾽ ἂν καινότερον χρυσοῦ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκ τῶν ταμιείων

461, 2 *νέον — μεγαλόφρονα*] Platonis locum, quem heic et Orat. XVII. p. 215. B. Themistius ad Theodosium trahit, idem pari laudandi studio ductus recitaverat olim de Constantio Orat. III. p. 46 A. et IV. 62. A. nec non de Valente Orat. VIII. pag. 105. B. Mai. 10 *πειθοῖ μᾶλλον*] III. 48. B. XVI. 208. A. Mai. 18 *διαθρυλλεῖται* Iacobsius ex Platon. de Rep. II. p. 358 c. *διαθρυλλεῖ τε* ed. Med. 19 *ὁδὶ μὲν —*] XV. 190. B. 192 D. XIX. 227 D. Mai. 22 *συνεξέδωκε* Maius. Codex *συνέδωκε*. 23 *τοῖς* Iacobsius. *καὶ τοῖς* ed. Med. 24 *προτεθήσεται* Iacobsius. *προτιθήσεται* ed. Mediol. 26 *ταμίων* ed. Mediol. *ταμιείων* XVI. p. 212 c. XIX. p. 227 d.

ἐπανιόντος πρὸς τὸν ἀδίκως εἰσπεπραγμένον; τοῦτο γὰρ οὐκ ἤνεγκε τὸ ἄκουσμα ὁ πολὺς αἰών, ἀλλ' ἦν ἂν ὑπόστροφος ἡ ζημία τοῖς ἠδικημένοις. τὸ δὲ καὶ τοῖς χρήσασθαι δεηθεῖσι δοῦναι δωρεὰν καὶ πλείονός γε δοῦναι δωρεὰν ἢ ὅσῳ χρῆσθαι ᾔτησε, καὶ προσέτι γε ἀφανίσαι τὴν αἴτησιν, ὅπως ἂν αὐτογνώμων ἡ δωρεὰ νομισθῇ, τίνα Ἀλκιβιάδην οὐχ ὑπερβαίνει; τίνα Κίμωνα οὐκ ἀποφαίνει Σμικρίνην;

XVIII. Ἀλλ' ἔγωγε ὁρῶν τουτουσὶ τοὺς νεανίσκους, καίτοι μὴ συγχωρούσης τῆς ὑποθέσεως τοῖς καθ' ἕκαστον ἐνδιατρίβειν, οὐχ οἷός τέ εἰμι σιγῇ παρελθεῖν. παῖδες ὀρφανικοὶ καὶ θυγατέρες οἰκίας εὐδόξου πατρῴας, καὶ ταύτην οὐκ ἔχουσιν οὐ δίκην διδόντες, ἁπάντων ἐστερημένοι τῶν ὄντων, καὶ πρὸς ἀλλοτρίας θύρας κεχηνότες διήντλησαν τοσούτους ἐνιαυτούς, ὥστε ἐν ταῖς συμ-
54 φοραῖς ἀνδρωθῆναι. ἐπιφανέντος δὲ αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ὥσπερ ἐκ μηχανῆς ἅπαντα τὰ δεινὰ ἀφανῆ· οὐκέτι μὲν ἀπάτορες, οὐκέτι δὲ ἐνδεεῖς, οὐκέτι δὲ ἰδιῶται. καὶ ἆρα τούτους εἴασεν εὐπαθεῖν τὰ πατρῷα κομισαμένους, ὧν δὲ ἀφελόμενος ἀπέδωκε, τούτους συνεχώρησεν ἀνιᾶσθαι; οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐπρίατο τὴν φιλανθρωπίαν, ἀπηρίθμησε χρυσίον τῆς εὐσεβείας, ὠνήσατο παρὰ τῶν ἐχόντων ὡς ἰδιώτης, ἐδωρήσατο τοῖς ἀπολωλεκόσιν ὡς βασιλεύς. καὶ νῦν ἀμφότεροι πλουτοῦσιν ἀμώμητον πλοῦτον, οἱ μὲν κομισάμενοι τὰ ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀνθ' ὧν εἶχον κτήματα ἀδίκως, δικαίως χρυσὸν πολὺν κεκτημένοι.

462, 1 εἰσπεπραγμένον] Cod. εἰσπεπραμένον. Mai. 5 ᾔτησε] Videtur addendum τις, aut scribendum ᾔτησαν. Mai. in Addendis. 7 νομισθῇ] Haec de Theodosio praedicat Themistius etiam Orat. XVI. 212. C-D. et XIX. 227. C-D. Adde et Rufinum Hist. Eccl. XI. 19. Mai. Κίμωνα] Cod. σίκωνα. Alcibiadis liberalitatem memorat etiam Nepos in eius *Vita* capp. 1. et 3. Cimonis item in eius *Vita* cap. 4. Mai. 8 Cod. σμικρίνην. Mai. Qui σμικρύνειν posuit. Vide Meinekium ad Menandrum p. 565. Iacobsium in Lect. Stob. p. 97. 12 καὶ ταύτην — διδόντες] „Verba aut corrupta aut defecta." Iacobsius. 17 ὥσπερ ἐκ μηχανῆς] II. 38. D. Mai. 18 ἀπάτορες] XV. 194. C. Mai.

XIX. Οἶδα ἐγὼ πολλοὺς βασιλεῖς καὶ ἀχαρίστους φανέντας ὑπὲρ ὧν ἔτυχον ἀγαθῶν τὴν εὔνοιαν μὴ ἐπανιόντας. καίτοι γε ἀλγεινότατος τῷ πεποιηκότι καλῶς ἡ παρὰ τοῦ πεπονθότος ἀγνωμοσύνη. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὑπὸ τοιούτου πλημμελήματος ὁ πάντα ἄτρωτος οὗτος ἐτρώθη, ἀλλ' ἐπαντλεῖ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πίθου καὶ τοῖς ἔτεσι μὴ δυνάμενος. ἀλλ' ὅπερ εἶπον, λόγος με ἐκ λόγου παραλαμβάνων ἐξάγει τῆς ὑποθέσεως. οὐ γὰρ ἀπαριθμήσασθαι βουλόμενος τοὺς ἐπαίνους τοὺς αὐτοκράτορος [56] εἰσελήλυθα, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ δείξων ἐμαυτὸν εὖ βεβουλευμένον, ὅτι τοιούτῳ βασιλεῖ κοινωνῶν τοιαύτης ἀρχῆς οὐ κατήγαγον φιλοσοφίαν, ἀλλ' ἐπῆρα.

XX. Ὡς ἔγωγε τὴν μὲν Σωκράτους πρυτανείαν ἐῶ, ὅτι κλῆρος αὐτὴν ἐδίδου καὶ οὐ ψῆφος ἐξητασμένη. πρὸς δὲ τὸν Ἀρειανὸν καὶ τὸν Ῥούστικον θαρσῶν ἂν διαγωνισαίμην τῆς χειροτονίας ἕνεκεν ἀρετῆς. ὅταν γὰρ ἴδω τοσοῦτον τὴν βασιλέως πρᾳότητα δυνηθεῖσαν ὅσον οὐκ ἐδυνήθη τὰ ὅπλα σύμπαντα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ Σκύθας τουτουσὶ τοῖς μὲν δύο στρατοπέδοις οὐκ εἴξαντας προσκαθημένοις τῷ τε ἑῴῳ καὶ τῷ ἑσπερίῳ, οὐδὲ τοῖς ἐκ Τίγρητος ὁμοῦ καὶ Ἀραβίδος συνδραμοῦσιν, ὑποκύπτειν δὲ μόνῃ φιλανθρωπίᾳ βεβουλευμένους,

---

463, 1 *βασιλεῖς*] *βασιλεῖ* Maius. *καὶ*] *δι'* Iacobsius. 2 *τὴν*] *εἰς τὴν* Iacobsius. 6 *ἐπαντλεῖ*] *ἀπαντλεῖ* Iacobsius collato XV. p. 194 b. *πίθου*] In Iovis aedibus dolia duo collocat Homerus *Iliad.* ω, 527. quorum in altero bona in altero mala fata continentur. Id Homero aliisque poetis vitio vertit Plato *de Rep.* II. non procul a fine. Iamvero et Themistius Platoni in primis addictus negavit non semel prope Iovis sui Theodosii thronum duo illa dolia inveniri, unumque tantummodo esse adfirmavit beneficiis et felicitate plenum. Vide Oratt. XV. p. 194. A. XIX. 228. D. Ad eam igitur sententiam et huius Orationis locus referendus est. Mai. 7 *ἔτεσι*] *ἴθεσι* Maius. Aliqua excidisse suspicatur Iacobsius. *λόγος με ἐκ λόγου*] VIII. 110. D. Mai. 13 *Ὡς*] *Καὶ* Iacobsius. 15 *Ἀρειανὸν*] *Ἀρριανὸν* ed. Mediol. *Ῥούστικον*] *Ρουστικὸν* ed. Med. 19 *Σκύθας*] Nempe *Gothos* quos *Scytharum* nomine semper denotat Themistius. Mai. 20 *προσκαθημένοις* Iacobsius. *προσκαθημένων* ed. Med. 21 *Ἀραβίδος*] *Ἀρραβίδος* ed. Mediol.

(XXI.) ἐπαινῶ τὸν Εὐριπίδην τὴν ἀγαθὴν βουλὴν τῶν πολλῶν χειρῶν προτιμῶντα· μακαρίζω δὲ τοὺς αὐτοκράτορας, οἷς τοιοῦτο τροπαῖον ἐπιγραφήσεται, οὗ μηδεὶς ἐκοινώνησε στρατιώτης. φιλοτιμοῦμαι δὲ πρὸς
58 τὸν Ἀντωνῖνον· ἐκεῖνος ὕδωρ ἐπηγάγετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δίψει τῆς φάλαγγος πιεζομένης, αὐτὸς δὲ ἔσβεσας φλόγα τοσοῦτον μέρος τῆς γῆς ἐπινεμηθεῖσαν. καὶ νεφέλαι μὲν ὑπήκουσαν καὶ Λυδῶν ποτε βασιλεῖ προσευξαμένῳ· βάρβαροι δὲ ἐν ἀκμῇ τοῦ κρατεῖν οὐδενὶ πώποτε ἐδουλώθησαν, ἀλλὰ τῆς μὲν φάλαγγος ἡμῶν κατεθρασύνοντο, τῆς δὲ ἀρετῆς τοῦ βασιλέως ἑάλωσαν, καὶ προσάγουσιν ἑαυτοὺς ἐθελοντὰς αἰχμαλώτους καὶ νῦν τῷ σιδήρῳ τεθρασηκότες. ὥσθ' ἁπάντων γέγονας εἷς ἀνὴρ ἀντὶ Θρᾳκῶν, ἀντὶ Κελτῶν, ἀντὶ Ἰλλυριῶν, ἀνθ' ὅπλων, ἀνθ' ἵππων, ἀντὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς, ἀντὶ τῶν δυσβάτων ποταμῶν.

464, 1 Ἐπαινῶ] I. 2. B. II. 37. A. XV. 191. A. XVI. 212. D. Mai. Εὐριπίδην] Locum poetae recitat ipse Themistius Orat. XVI. p. 207. D. *Σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας νικᾷ.* Mai. 3 τοιοῦτο τροπαῖον Iacobsius. τοιουτοτρόπως ed. Med. οὗ μηδεὶς —] Hanc quoque sententiam petit Themistius ex Euripidis *Andromacha* v. 694. et seqq.

Ὅταν τροπαῖα πολεμίων στήσῃ στρατός,
Οὐ τῶν πονούντων τοὔργον ἡγοῦνται τόδε,
Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τὴν δόκησιν ἄρνυται. Mai.

6 πιεζομένης] In Oratione etiam XV. p. 191. B. dicit id Themistius aperte de Antonino, addito insuper cognomento *Pii:* quare et heic *Pium* a Themistio intellectum puto, qui error est. Illud enim miraculum M. Aurelio contigisse constat. Et quidem, quod attinet ad Antoninum Pium, alium Themistii errorem paulo superius (p. 30.) coarguimus. Mai. αὐτὸς δὲ] XIV. 181. B. XVIII. 219. B. Mai. 8 Λυδῶν — βασιλεῖ] Croesus captus a Cyro et rogo impositus ut vivus cremaretur servatus est primum quidem Cyri poenitentia, tum etiam a nubibus, quae repente contractae ingentem pluviam effuderunt in ignem, quem frustra Cyri satellites extinguere satagebant. Vide Herodotum I. 86—87. Mai. 13 τεθρασηκότες] τεθαρρηκότες Iacobsius. τεθαρρηκότων legitur XXXI. p. 355 a. ὥσθ' ἁπάντων] XIV. 181. A. Mai.

XXII. Ἐκεῖνα πολλὰ ἡμῖν τὰ κομψεύματα διελήλεγκται· μόνη δὲ ἀντέσχεν ἀήττητος ἡ σὴ βουλὴ καὶ ἡ γνώμη, μεθ' ἧς καλλίονα ἐνίκησας νίκην ἢ εἰ τοῖς ὅπλοις κρείττων ἐφάνης. οὐ γὰρ ἀνῄρηκας τοὺς ἀδικήσαντας, ἀλλ' ἐκτήσω, οὐδ' ἐξημίωσας γῆν, ἀλλὰ προσειλήφας τοὺς γεωργήσοντας, οὐδὲ κατεφόνευσας ὥσπερ θηρία, ἀλλὰ τὴν ἀγριότητα αὐτῶν κατεκήλησας, ὥσπερ εἴ τις λέοντα ἢ πάρδαλιν ἐγκαθείρξας ἐν δικτύοις 60 μὴ κατασφάξειεν, ἀλλὰ φορτηγεῖν ἐθίσειε. καὶ νῦν προσίασιν οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ τοῦ Ἀννίβα χαλεπώτεροι Ῥωμαίοις, ἥμεροι καὶ χειροήθεις αὐτοῖς ὅπλοις ἐπιτρέποντες ἑαυτοὺς, εἴτε γεωργοῖς αὐτοῖς ἐθέλει χρῆσθαι βασιλεὺς ἢ στρατιώταις. καὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων ἡ σύνεσις αὐτοὺς οὐ δεδίττεται οὐδὲ ἀπιστίαν ἐμποιεῖ τοῦ φειδοῦς τεύξεσθαι καὶ φιλανθρωπίας ὑπὸ τῶν τὰ ἔσχατα ἠδικημένων, ἀλλ' ἡ βασιλέως πρᾳότης ἐχεγγυωτέρα αὐτοῖς πρὸς ἀσφάλειαν ὧν ἑαυτοῖς συνεγνώκασιν.

XXIII. Οὕτω φασὶ καὶ τοὺς γίγαντας οἱ ποιηταὶ τῷ μὲν Ἄρει καὶ τῇ Ἐνυοῖ καὶ τῷ κεραυνῷ τοῦ Διὸς καὶ τοῖς θεοῖς ἀνταίρειν μέχρι πολλοῦ καὶ ἀντέχειν, φανέντων δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, νέων θεῶν καὶ καλῶν καὶ ἐρασμίων, τοῦ τόξου μὲν τῶν βελῶν μὴ δεηθῆναι, θελχθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς ῥάβδου καὶ τῆς κιθά-

---

465, 1 πολλὰ] πολλάκις aut πολλαχῇ Iacobsius. διελήλεγκται] XVI. p. 207. A—D. Mai. 4 οὐ γὰρ —] XVI. p. 211 B. Mai. 10 οἱ πῦρ —] VII. p. 87 A. Mai. Cod. κνίβα. Mai. Qui Ἀννίβου edidit. Ἀννίβα Iacobs. 11 ἐπιτρέποντες —] XVI. p. 210 C. Mai. 12 γεωργοῖς — στρατιώταις] Ita et Pacatus in Paneg. Theodosii cap. 22. *Dicamne ego receptos ad servitium Gothos, castris tuis militem, terris sufficere cultorem?* Mai. 15 τεύξασθαι ed. Med. 23 τῶν βελῶν] Ita Cod. nisi mavis emendare καὶ τῶν βελῶν. Mai. 24 θελχθῆναι] Pugna gigantum cum Numinibus aerea imagine expressa visebatur e regione curiae Cpolitanae, teste Themistio Orat. XIII. p. 176 D. Iamvero de amore quem Iupiter uni e gigantibus immisit legendus Apollodorus *Biblioth.* I. 6. Mai.

ρας. τοιαῦται γὰρ αἱ νῖκαι τῆς εὐσεβείας, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ βελτίω ποιῆσαι τὸν ἡττημένον.

62 XXIV. Δεῦρ' ἴτε, ὦ Θρᾷκες, ὦ Μακεδόνες ἐμπλήσθητε ἀπίστου θεάματος· Σκύθας ὁμωροφίους ἡμῶν καὶ ὁμοσπόνδους καὶ συνεορτάζοντας τὰ καθ' ἑαυτῶν ἐπινίκια. οὐκ ᾔδεισαν, ὡς ἔοικεν, οἵῳ Ἰάλεῳ περιπεσόντες ταῖς ἄρκυσιν ἐναχειθήσονται. ἀλλὰ τὰ ἄμαχα παρὰ Ῥωμαίων τὸν Αἷμον ὑπελάμβανον καὶ τὸν Ἕβρον καὶ τὰς Θετταλικὰς δυσχωρίας, ἃς δικάζονται, οὐ σὺν πολλῷ πόνῳ τοῖς θείοις ἐρύμασιν ἐνεσχέθησαν, εὐσεβείᾳ, δικαιοσύνῃ, πρᾳότητι, φιλανθρωπίᾳ. ἔξιτε οὖν ἤδη θαρσοῦντες ἐκ τῶν τειχισμάτων· ὥρα ὑμῖν τὰς ἐπάλξεις ἀπολιποῦσι βοῶν καὶ ἀρότρων ἐπιμελεῖσθαι καὶ δρεπάνας θήγειν ἀντὶ ξιφῶν καὶ ἀκοντίων. ἀνέῳκται δὲ ἤδη καὶ τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἡ γῆ, καὶ πλεῖν οὐκ ἀνάγκη τὴν θάλασσαν τοῦ βαδίζειν οὔσης ἀδείας. στα-

---

466, 4 θεάματος Iacobsius ex orat. II. p. 37 d. X. p. 135 a. θαύματος ed. Med. Σκύθας —] XVI. p. 210—211. Mai. ὁμωροφίους] ὁμωροφίους ed. Med. 6 ἐπινίκια] Intelligo pacem, quam opera Saturnini ducis cum Gothis iniit Theodosius anno Ch. CCCLXXXII. Ea sic memoratur in Marcellini Comitis Chronico: *Antonio et Syagrio Coss. Hoc anno universa gens Gothorum, Athanarico rege suo defuncto, romano sese imperio dedit.* Quare anno sequenti in suis quinquennalibus Theodosius Saturninum consulem renunciavit: cuius consulatus laetitiam Themistius Oratione (XVI.) celebravit, quam qui leget, accuratam huius pacis descriptionem non desiderabit. Mai. Ἰλεῳ] Codex habet λεῷ. Sed enim emendandum ἴλεῳ putavi, exemplum secutus H. Stephani et Petavii qui ad Themistii Or. IV. p. 53 C. idem faciendum censuerunt: quo item in loco miratus sum duos etiam codices Ambrosianos aeque esse corruptos: alter enim habet λεῷ, alter λεῷ. Mai. Ἰόλεῳ Iacobsius. Conf. infra p. 70. 7 ἀλλὰ (τὰ ἄμαχα γὰρ παρὰ — δυσχωρίας ἃς δικάζονται) οὐ σὺν Iacobsius. τὰ ἄμαχα —] XIV. p. 181 B. XVI. p. 206 D. Mai. 8 Αἷμον Maius. Codex ἐμόν. Ἕβρον Maius. Codex εὖρον. 9 οὐ σὺν] αὐτοὶ δὲ οὐ σὺν Maius. 12 ὑμῖν Maius. Codex ἡμῖν. Cum proximis Maius comparat XVI. p. 211 b. 212 b. XI. p. 150 c. 14 θήγειν Iacobsius. θίγειν ed. Med.

-θμοὶ δὲ ἐγείρονται καὶ ἱπποστάσια καὶ ἐπαύλεις, καὶ τῇ πάλαι καταπυκνοῦνται ῥᾳστώνῃ. μεταπέπτωκε δὲ εἰς αἰθρίαν ἐξαίφνης τοσαύτη χαλάζης νεφέλη καὶ τρικυ- 64 μία χειμῶνος εἰς γαλήνην, οὕτως ἡσυχῇ, οὕτως ἀψοφητί, ὥστε τὸ πρᾶγμα αἰνίγματι προσεοικέναι. ὧν γὰρ πολεμοῦντες οὐκ ἐκρατήσαμεν, τούτους ὅπλα καταθέμενοι παρεστησάμεθα. καὶ τέως μὲν ἠριθμοῦντο πρὸς ὁπόσους παραταξόμεθα, νῦν δὲ ἀριθμοῦμεν ὁπόσων ἐσόμεθα κύριοι. καὶ τότε μὲν ἐδυσχεραίνομεν εἰ πολλοί, νῦν δὲ ἀγανακτοῦμεν εἰ μὴ πολλοί.

XXV. Σκόπει τοίνυν ὅσῳ βασιλικώτερος Θεοδόσιος ταῖς λυπήσασι προσενήνεκται ἢ ὁ Πελοπίδης τε καὶ Ἀτρείδης καὶ εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων ὁ παρ᾽ Ὁμήρῳ. ἐκεῖνος ἐπιτιμᾷ τὸν ἀδελφὸν μαλαττόμενον πρὸς τὸν ἱκέτην, καὶ πικρὰν οὕτως εὐχὴν προσεύχεται καὶ βαρβαρικήν, μηδένα τῶν Τρώων διαφυγεῖν, μηδ᾽ ὅντινα γαστέρι μήτηρ κοῦρον ἐόντα φέρει, μηδὲ τοῦτον διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὔπω τεχθέντας ἀπολέσθαι πρὸ τοῦ γενέσθαι. ἡμεῖς δὲ πρὸς τοὺς ἱκέτας παιδοτροφοῦμεν αὐτῶν τοὺς υἱοὺς καὶ νυμφοτροφοῦμεν τὰς θυγατέρας, οὐχ ὡς Σκύθας μισοῦντες, ἀλλ᾽ ὡς ἀνθρώπους φειδοῦς ἀξιοῦντες. ἔχει γὰρ οὕτως· ὅστις μὲν ἄχρι παντὸς ἐπέξεισιν αὐθαδισαμένοις τοῖς βαρβάροις, οὗτος Ῥωμαίων μόνον ἑαυτὸν βασιλέα ποιεῖ, ὅστις δὲ κρατεῖ μέν, φείδεται δέ, οἶδεν ἑαυτὸν βασιλέα πάντων ἀνθρώ- 66 πων, καὶ τοῦτον ἄν τις ἐν δίκῃ προσείποι τὸν φιλάνθρωπον ἀληθῶς, τῶν δὲ ἄλλων Κῦρον μὲν φιλοπέρσην καλοῖ, ἀλλ᾽ οὐ φιλάνθρωπον, Ἀλέξανδρον δὲ φιλομακεδόνα, ἀλλ᾽ οὐ φιλάνθρωπον, Ἀγησίλαον δὲ φιλέλληνα,

---

467, 2 μεταπέπτωκε] VIII. p. 111 A. Mai. 7 Ita cod. ἠριθμοῦντο. Mai. Idem comparat X. p. 130 c. 12 προσενήνεκται] προσήνεκται ed. Mediol. 14 ἐκεῖνος] Iliad. ξ, 64 et seqq. Mai. 17 τοῦτον] τοσοῦτον ed. Med. Correxit Iacobsius ex orat. X. p. 132 a. 19 πρὸ τοῦ] [illegible] Iacobsius. 20 νυμφοτροφοῦμεν] νυμφοστολοῦμεν Iacobsius ad Antholog. Palat. vol. III. p. 497. 26 καὶ τοῦτον —] X. p. 132 B—C. Mai.

τὸν δὲ Σεβαστὸν φιλορωμαῖον, ἄλλον δὲ ἄλλου γένους ἢ ἔθνους ἐραστὴν οὗ καὶ βασιλεὺς ἐνομίσθη. φιλάνθρωπος δὲ ἁπλῶς καὶ βασιλεὺς ἁπλῶς ὁ τοῦτο ζητῶν μόνον εἰ ἄνθρωπος ὁ χρῄζων ἐπιεικείας, καὶ μὴ εἰ Σκύθης ἢ Μασσαγέτης ἢ τὰ καὶ τὰ προηδίκησε. τοῦτο γὰρ εἰ καὶ δίκαιον, ἀλλ᾽ οὐ θεῖον καὶ ἀκόλουθον τῷ μεγάλῳ ὑμῶν ὀνόματι τῆς θειότητος, ἀλλὰ τῶν ἐρχομένων χαμαί, οἷς καὶ ἐχθρόν τινα εἶναι καὶ δυσμενῆ οὐκ ἐπίψογον, καὶ τὸ βλάψαι καὶ τὸ ἀντιβλάψαι καὶ τὸ παθεῖν τι καὶ τὸ ἀντιποιῆσαι φέρει συγγνώμην διὰ τὴν ἰσορροπίαν τῆς τύχης καὶ τῆς δυνάμεως.

XXVI. *Βασιλεῖ δὲ ᾧ τηλικαύτη πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἡ ὑπεροχή, ὥστε μὴ δοκεῖν ἀπᾴδουσαν ἔχειν τὴν κλῆσιν τῆς θειότητος, οὔτε ἐχθρὸν ἀνθρώπων εἶναι θέμις οὔτε δυσμενῆ, οὐ μᾶλλόν γε ἢ*
68 *ποιμένι προβάτων, ἢ ἵππων ἱπποκόμῳ, ἢ βουκόλῳ βοῶν. πολλῷ γὰρ εἶναι συγγενεστέραν τοῖς ἀρχομένοις ταύτην ἀπέφηνε τὴν ἀρχὴν Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος Σωκράτης ἀπεδέχετο καὶ πρὸς τὸν θρυλούμενον λόγον ὑπὲρ ἀνδρὸς δικαίου καὶ δὴ καὶ δικαιοσύνης, ὅτι μὲν δεῖ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς βλάπτειν, τὸ μὲν ἥμισυ φυλάττων τοῦ λόγου, τὸ δὲ ἥμισυ διορθούμενος. τὸ μὲν γὰρ φίλους εὖ ποιεῖν συνωμολόγει, τοὺς δὲ ἐχθροὺς οὐ βλάπτειν, ἀλλὰ φίλους ποιεῖν, τοῦτο δὲ ἐπανώρθου.*

468, 2 *φιλάνθρωπος*] I. p. 6 B. Mai. 4 *μὴ εἰ* Maius. Codex *εἰ μή*. 5 *Μασσαγέτης*] *Μασαγέτης* ed. Med. *τοῦτο γὰρ* —] I. p. 8 A—B. Mai. 6 *ἀλλ᾽ οὐ*] Abest a Codice *οὐ*. Mai. 7 *ὑμῶν* Iacobsius. *ἡμῶν* ed. Med. *ἐρχομένων χαμαί*] Ex Homero *Iliad. ε*, 442. Mai. 8 *τινα*] *τινος* Iacobsius. 9 *ἐπίψογον* Iacobsius. *ἐπὶ ψόγον* ed. Med. 13 *ἀπᾴδουσαν* Iacobsius. *ἀπάγουσαν* ed. Med. 14 *οὔτε ἐχθρὸν* —] I. p. 9 D. Mai. 17 *πολλῷ γὰρ* —] I. p. 10 C. Mai. 19 *καὶ πρὸς*] „Fort. *οὐχ ἁπλῶς*. Conf. Heindorf. ad Plat. Gorg. p. 73. Wyttenbach. ad Iulian. Orat. I. p. 169. ed. Lips." Iacobsius. 20 *θρυλλούμενον* ed. Med. 21 *ὅτι μὲν* —] VII. p. 95 A. Mai. 25 *τοῦτο δὲ*] *τοῦτο δὴ* Iacobsius. *ἐπανώρθου*] Vide sis Platonem *de Rep.* I. ubi inducitur

XXVII. *Εἰ μὲν οὖν τινα τῶν τοὺς τρίβωνας ἠμφιεσμένων τούτου κατήκοον ἴσμεν, καὶ τοῦτον ἐπαινεσόμεθα καὶ ζηλώσομεν, ὡς αὐτῷ γε οὐκ ἐξεγένετο Σωκράτει ἀπόνασθαι τῆς αὐτοῦ γνώμης, οὐδὲ ἐδυνήθη τὸν Μέλητον ἢ τὸν Ἄνυτον ἢ τὸν Λύκωνα προσαγαγέσθαι. βασιλέα μέντοι γε ἴσμεν καὶ ὁρῶμεν ὁσημέραι τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα καὶ ὅσαι ὧραι, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὁλόκληρα γένη καὶ ἔθνη μετασκευάσαντα εἰς εὔνοιαν ἐκ δυσμενείας. ὃ οὖν καὶ Σωκράτης ἐπαινεῖ* 70 *καὶ Πλάτων θαυμάζει, παρὰ τούτου τοῦ βασιλέως ἐγὼ κληθεὶς ἐπὶ τὰ κοινὰ μερίτης καὶ προστατήσας θατέρου τῶν τῆς γῆς ὀφθαλμῶν οὐκ ἐγενόμην, ὦ τᾶν, χθαμαλώτερος οὐδὲ ἀποβέβληκα φιλοσοφίαν, ἀλλὰ προσείληφα ἐργασίαν.*

XXVIII. *Ἀκούεις δὲ καὶ Ἡρακλέα τὸν τοῦ Διὸς ὅτι μὴ τῷ γινώσκειν ἀκριβῶς τοὺς περαντικοὺς λόγους καὶ τοὺς ἀπεράντους τοσοῦτος ἦν, ἀλλ' ὅτι ἐκώλυσε παρανομίαν, ὅτι μὴ συνεχώρησε τοῖς θηριώδεσι τῶν ἀνθρώπων χρῆσθαι τῇ φύσει. κἀγὼ τοίνυν τὸν Ἰόλεων*

Socrates in hanc sententiam acutissime disputans. Rei meminit et Iuvenalis Sat. XIII. 183. et seqq.

Quantulacumque adeo est occasio, sufficit irae.
Chrysippus non dicet idem nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique Senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptae saeva inter vincla cicutae
Accusatori nollet dare.

Porro et ipsum Themistium inimicissimos suos beneficiis iuvisse ait Libanius Epist. 60. Mai.

469, 4 *Σωκράτει*] XX. p. 239 C. XXIII. p. 285 C. 296 B — C. XXVI. p. 326 C. Mai. 5 *Μέλητα* —] Hi fuerunt tres Socratis accusatores. Porro non *Μέλητα* sed *Μέλιτον* scribunt alibi Themistius ipse, Laertius in Socratis vita, Plato et Xenophon in eiusdem in Socratis Apologiis. Mai. *Μέλητα* ed. Med. 11 *θατέρου*] Nempe Urbis Cpolitanae, quae altera Roma fuit. Mai. 15 *Ἀκούεις* —] XX. p. 239 D. 240 A. Mai. 16 *λόγους* —] II. p. 33 A. Mai. 17 *ἀλλ' ὅτι ἐκώλυσε* —] In eandem plane sententiam loquitur de Hercule Dionysius Halicarnassensis *Antiq. rom.* Lib. I. cap. 41. Mai. 19 *Ἰόλεων*] Iolaus fuit Herculis laborum socius. Mai.

ἐμιμησάμην, καὶ γέγονα χρόνον τινὰ ὑπουργὸς τῷ Καλλινίκῳ καὶ τῆς κοινῆς ἑστίας ἐπεμελήθην. οὐ περιείργασμαι, οὐδὲ ἔλαττον προσήκει τούτῳ ἔχειν ἢ ἡ τοῖς ἀβακίοις ἐγκαρτερήσασα. ἀλλὰ Πλάτων μὲν οὐκ ἀπήει τρὶς διαπλέων ὑπὲρ Δίωνος τὸν Ἰόνιον, οὐδὲ Ἀριστοτέλης ὑπὲρ Σταγείρων πεφροντικὼς, οὐδὲ Καρνεάδης, οὐδὲ Κριτόλαος πρεσβεύοντες ὑπὲρ τῆς Ἀττικῆς;

72 **XXIX.** *Ἐγὼ δὲ, ὡς ἔοικε, χαμαὶ πάλιν ἐκυλινδούμην ἀπὸ τοῦ διαύλου τῆς ἑσπερίας καὶ τῆς ἑῴας ὃν διέδραμον ἤδη τὴν ἀγαθὴν δόξαν τῆς πόλεως συμπεριφέρων. οὐδὲ τὴν ἔναγχος ἀποδημίαν ἐγὼ τὴν εἰς τὴν ἀοίδιμον Ῥώμην ἐξελοίμην ἂν τῶν πρεσβειῶν ἀριθμῶν. ἐπρέσβευον καὶ τηνικαῦτα πρὸς τοὺς ὑμετέρους πατέρας, ὁμόνοιαν ταῖς πόλεσι πρυτανεύων, καὶ ἐντίμους αὐτοῖς*

470, 1 *Καλλινίκῳ*] Hercules dictus est etiam *Callinicus*, teste Suida. Mai. 2 *οὐ*] *καὶ οὐ* Iacobsius. 3 *οὐδὲ ἔλαττον* —] „Sensus hoc fere postulare videtur, *οὐδὲ ἔλαττον προσήκει διὰ τοῦτο ἔχειν, ἢ εἰ τοῖς ἀβακίοις ἐνεκαρτέρησα ἀεί*". Iacobsius. 4 *Πλάτων*] VIII. p. 105 A. XIII. p. 175 C. XVII. p. 215 C. Mai. 5 *διαπλέων*] Semel quidem ad Dionysium Seniorem navigavit Plato, bis ad Iuniorem. Vide Laertium III. 18. 20. 23. Mai. 6 *Σταγείρων*] Stagirorum instaurationem petiit a Philippo rege Aristoteles: qua impetrata leges etiam oppido scripsit. Vide Laertium V. 4. Mai. 7 *πρεσβεύοντες*] Celebris haec legatio venit Romam anno U. C. 599. Missi autem sunt ab Atheniensibus tres illius aetatis nobilissimi philosophi Carneades Academicus, Critolaus Peripateticus, Diogenes Stoicus ut ab senatu romano multae, quae populo Atheniensi propter Oropi vastationem inflicta fuerat, remissionem impetrarent. V. Cic. *de Orat.* II. 37. *Lucull.* 45. tum *Gell.* VII. 14. Macrob. *Saturn.* I. 5. Mai. 8 *Ἐγὼ δὲ* —] XVII. p. 214 B. XXIII. p. 298 A. XXXI. p. 352 D. Mai. 9 *ἑσπερίας*] *ἑσπέρας* ed. Med. 11 *ἀποδημίαν*] Innuitur heic iter Romam susceptum a Themistio paulo ante hanc dictam Orationem. A quo itinere Cpolim redux Orator, creatus est praefectus Urbis, principatum quoque senatus simul gerens. Illud Themistii iter notavit etiam Harduinus ad Orat. XXXI. Mai. 12 *τῶν πρεσβειῶν*] Decem legationibus se functum ait Themistius in Oratione XVII. p. 214 B. quam recitavit cum praefectus urbis creatus est. Mai.

ὑμᾶς καὶ αἰδοίους ποιῶν. ἃ γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας ἐψηφίζοντο, κοινὴ τῆς πόλεως αὕτη σεμνότης. καὶ εἰ μὴ φορτικὸς ὑμῖν ἔμελλον ἔσεσθαι τῷ βαρυτάτῳ τῶν ἀκουσμάτων, τοὺς ἐμαυτοῦ καταλέγων ἐπαίνους, ἀνέγνων ἂν ὑμῖν τῆς βουλῆς ἐκείνης τὰς ἐκβοήσεις, δι' ὧν καὶ τοῦτο ἀπώνασθε ἂν μαθόντες ὁπόσῳ τῷ περιόντι νικῶσι Ῥωμαῖοι τῷ σεμνύνειν καὶ τιμᾶν ἀρετήν.

XXX. Μὴ οὖν ἀπρὶξ ἔχου τοῦ ῥήματος, μηδὲ ὅτι Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ τοὺς ἀπὸ τῆς θείας θεωρίας καταβαίνοντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑποκορίζεται τούτῳ τῷ ῥηματίῳ, οἷον καὶ μικρὸν πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐννόει τὸ ἄνω καὶ κάτω ὡς οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλ' Ἐπίκουρος μὲν 74
μικρὸς, καὶ ὅστις ζηλωτὴς Ἐπικούρου, σαρκὸς ἡδονὴν τεθαυμακὼς, Πλάτων δὲ ἄνω ἀεὶ, καὶ ὅστις ἕπεται Πλάτωνι, τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν μεταδιώκων. ἡμεῖς δὲ ἐν μεταιχμίῳ, ἀγαπῶντες, εἰ ποτὲ μὲν ἄνω εἴημεν, ποτὲ δὲ κάτω. καὶ τὸ κάτω δὲ ἡμῶν οὐ παντάπασι κάτω ἐστὶν, ἀλλ' ἄνωθεν ἐξῆπται καὶ ἀπευθύνεται.

471, 3 καὶ εἰ μὴ —] XIII. p. 169 D. Mai. 6 ἐκβοήσεις] Laudum, quibus a Romanis cumulatus est, meminit Themistius etiam in Oratione XXXI. p. 354 C. Mai. 9 Μὴ οὖν —] XV. p. 189 C. Mai. 11 ὑποκορίζεται] Vide Platonem *de Rep.* VII. (edit. Ficini p. 694. et seqq.) ubi saepe de divina theoria et humanis negotiis et philosophorum descensu. Mai. 13 τὸ Iacobsius. τε ed. Med. Ἐπίκουρος] XX. p. 236 A. Mai. 15 τεθαυμακὼς] Hoc quoque dicitur in Palladam, quem vitae solutioris fuisse, satis indicant plura eiusdem turpicula epigrammata in Anthologia. Mai. 16 ἡμεῖς —] XX. p. 234 A. 240 C. Mai. 18 καὶ τὸ κάτω —] II. p. 32 D. XXXII. p. 363 D. Mai. 19 ἀπευθύνεται] Ut hunc locum probe intelligamus, respiciendum est ad alium Themistii locum Or. II. p. 32 D. ubi is ait, catena illa, quae apud Homerum (*Iliad.* θ, 19.) a terra ad caeli usque fastigium extenditur, significari philosophiam, quae similitudo quaedam cum Deo sit. Praeterea hic locus est adscribendi epigrammatis Palladae poetae in Themistium, quod praecipuam occasionem huic Orationi componendae dedisse videtur:

Ἄντυγος οὐρανίης ὑπερήμενος ἐς πόθον ἦλθες
Ἄντυγος ἀργυρέης, αἶσχος ἀπειρέσιον.
Ἦσθα ποτὲ κρείσσων· αὖθις δ' ἐγένου πολὺ χείρων·
Δεῦρ' ἀνάβηθι κάτω, νῦν γὰρ ἄνω κατέβης.

Iamvero ex huius ineditae Orationis clausula, tum etiam ex capp. I. IX. X. XII. XIX. XXVII. patet omnino Themistium Palladae versiculis respondere: quod ideo noto, quia hoc epigramma Themistio potius ipsi quam Palladae tribuerunt Muretus ad Epist. Senecae 68, Bandinius codd. graec. T. 2. p. 575. (qui et eo loco legit in primo versu *ἐπειρήμενος*, et p. 366. legit in tertio versu *κάτω* pro *ποτὲ*) Brunckius in sua Anthologia T. II. p. 404. III. 219. quibus tamen non adsentitur Iacobsius in sua repetita Anthologia T. X. p. 192. Certe praeter argumentum quod ex hac nova Themistii Oratione eruitur, Anthologia etiam Planudea, consonantibus duobus eiusdem codd. Ambrosianis, illud epigramma Palladae adscribunt. Porro contrarius error fluxit a falsa inscriptione seu scholio quo tetrastichon ipsi Oratori tribuitur, adstipulantibus etiam Themistii codicibus Ambrosiano G. 69. part. sup. et Mediceo apud Bandinium Tom. 3. p. 409. De qua inscriptione recole dicta a nobis superius p. 44. Quum igitur Palladae hoc epigramma nos certo vindicaverimus, aetas quoque ipsius poetae, de qua Vossius (*Op. de Poetis graecis*) plane ambigebat, iam liquido constat, quoniam is anno Ch. CCCLXXXIV. in Themistium scribebat. Hactenus autem incerte admodum Brunckius eam ex iambis in Hypatiam (T. II. p. 430. III. 223.) sibi collegisse visus erat. Illi quippe iambi anonymi sunt in Planudea, nec non in utroque saepe a nobis laudato eiusdem Anthologiae codice Ambrosiano. Mai.

ANNOTATIONES

AD

THEMISTII ORATIONES.

HARDUINI PRAEFATIO.

LECTORI.

Quid in hac Themistianarum Orationum editione ab eruditissimis primum, et sempiterna litteratorum hominum memoria dignissimis viris, Dionysio Petavio, et Gabriele Cossartio: quid deinde a nobis sit praestitum, quave id occasione susceptum: paucis te commonere, Candide Lector, operae pretium esse duximus.

Ac primo quidem, ad eas orationes quas annis abhinc LX. Petavius edendas curaverat, fecit eiusdem diligentia, ut conquisitis undique probatissimis Codicibus MSS. Graecis, Orationum tredecim facta nunc sit accessio. Ex iis, paulo ante obitum, undecim fere ipse: eam deinde quae ordine septima decima est, et extremam decimae tertiae partem Cossartius: nos postremam modo in Latinum sermonem transtulimus: ac ceterarum interpretationem locis quamplurimis, petita prius ab viris illis eruditis, et qui nobis sunt perquam honorati, pace ac venia, reconcinnare conati sumus.

Quod ad earundem orationum seriem et ordinem attinet, séparatas primum a ceteris Panegyricas, et praelo iam excusas invenimus: easdemque ita dispositas, ut ab Auctore scripta unaquaeque et pronunciata est. Quem quidem illarum ordinem, ut ex veris Chronologiae regulis probaremus cum temporum ipsorum ratione congruere, plurimum sane laborandum nobis fuit. Quanta porro felicitate id effectum sit, facient iudicium ii qui ea legent quae in Notis disputavimus, quique id facere quam optime et sincerissime possunt. Quanta vero rei historicae utilitate, cui mira lux ab Oratore nostro accedit, in rebus praesertim explicandis, quibus aequalium Scriptorum brevitas obscuritasque tenebras ingentes offuderat, nullo negotio, quisquis hoc genus doctrinae delibarit, intelliget. In ceteris quae Sophisticae modo et Declamatoriae sunt, ut rara admodum occurrunt temporum vestigia quae sequi coniectura possit, eas primo loco deprehendimus fuisse positas, quae iam antea editae fuerant: quae

vero ex MSS. libris deinceps sunt erutae, quo ordine repertae sunt, eo demum esse collocatas.

Verum ut ne quidquam sit quod facere molestiam possit eruditis, qui Themistianas primae editionis orationes laudatas a multis auctoribus reperient alio longe ordine quam quo sunt nunc dispositae, ubi Augustales seiunctae a ceteris unum quasi corpus conficiunt: triplicem orationum indicem subiunximus. Primum, Petavianarum, sic enim placet appellare eas quae in editione Parisiensi M. DC. XVIII. prodierunt: quamquam vere omnes Petavii sunt, qui eas comparavit, et in Collegium nostrum advexit. Hoc in indice, quem illae ordinem numerumque olim habuerint, quem simul in hac altera editione illae eaedem obtineant, apparebit. Alter erit omnium simul Themistianarum, eo quo nunc sunt ordine et situ. Tertius denique, Panegyricarum sive Augustalium Chronologicus, subiiciet statim oculis, quo quaeque anno, quibus Augustis, quibusve Consulibus, dicta sit.

De Notis pariter et Observationibus quae sunt ad calcem operis appositae, commonendum esse te decrevimus. Ac Petavianas primum suo quasque loco reposuimus, et intactas illas quidem, si paucas exceperis, quae nihil aliud praeter coniecturas continerent Variarum Lectionum, quas deinde animadvertimus ex Codd. MSS. in ipso contextu, ab eodem Petavio fuisse iam emendatas. Annotationes deinde etiam nostras inseruimus, quibus tum orationes illas tredecim, in quas nihil exstabat ab eo observatum, tum ceteras propemodum omnes paulo planius illustrare necesse fuit. Nostras vero a Petavianis, ut ab auro stipulam, ita secernendas duximus, ut quamvis discrimen satis proditura sit ipsa per se ingeniorum stilique diversitas, praefixo tamen singulis Notis Petavii nostroque nomine, quem quaeque animadversio habeat auctorem diiudicare promptum sit.

Iam si hoc tibi mirum videbitur, quod huic tanquam Apelleae tabulae admovere manum, et lineam extremam ducere ausi sumus, quid nos ad illud audendum aggrediendumque impulerit, accipe. Dolebat vir omni doctrinarum genere excultissimus, et idem ipsas promovendi cupidissimus, P. IOANNES GARNERIVS e Societate nostra, immaturo nobis ac bonis omnibus fere ante triennium fato ademptus, et gravissime ferebat, inter plurimos alios Codices MSS. Regii Collegii nostri Parisiensis, iacere typis semiexcusum et prope iam affectum Themistium: cuius ea sors esse videretur, ut nomen ingeniumque summorum virorum, qui suam ei curam impendere coeperant, noceret ipsi, efficeretque, ut cum nemo inveniretur, qui ad ea quae ipsi inchoassent, attexere sua

ceu vesti purpureae pannum auderet, vix posset is nisi aliqua sui parte incomptus prodire in publicum. Hortari ille me itaque, et vehementer rogare, (quod ipsum, quae viri apud me auctoritas erat, vice imperii fuit,) ut manum operi extremam nec cunctanter admoverem: sed exemplo ille me suo haud paulo acrius quam hortatu impulit, ut studiosis litterarum hominibus aliqua mea opera prodesse iam tum conarer. Ita enim aliorum utilitati devoverat ipse se, ut praeter consuetum Theologicarum scholarum laborem, in quibus annum fere tum tricesimum summa cum laude, maiore etiam audientium commodo ac fructu agebat, praeter plurimos quos scripsit libros, et publici iuris fecit, aliosque quos adhuc praelo parabat, singulari omnes eruditione refertos: in ornanda atque amplificanda Bibliotheca Parisiensi sic locabat operam, ut ipse quidem unus decessorum suorum omnium, Sirmondi, Petavii, et Cossartii, diligentiam, sedulitatem, industriamque vicerit, debeatque iam nunc haec ipsi, ut tum librorum copia, tum delectu, elegantia, ac perquam accurata in suas classes descriptione, cum celeberrimis totius Europae Bibliothecis conferri merito possit. Huic itaque sive hortanti, sive iubenti, sive exemplo suo acrius excitanti, parere me multis nominibus decuit: neque vero obsecutum fuisse me piget, si prodesse tibi noster hic labor, Lector optime, quoquomodo potest. Huic tu igitur, quod Themistium legas, huic se Themistius quod lucem aspiciat, debet. Nostrae interim opellae, quantulacumque ea demum videbitur, fave, et vale.

THEMISTII VITA.

Scripsit Dion. Petavius.

Themistius Philosophus, cognomento *Εὐφραδὴς*, hoc est Eloquens, in Paphlagonia patrem habuit Eugenium Philosophiae professorem, eundemque (si qua filio de parente fides est) sapientissimum. Utriusque, hoc est Patris ac Patriae, testis ipse locuples est Oratione II. et XX. quarum haec Epitaphium Patris est: in illa cum opes suas, si cum Imperatoriis conferantur, nullas esse diceret, adiecit, vix guttulae instar esse non modo quae possideret ipse, sed quae parens uterque, imo omnes omnino Paphlagones in bonis haberent. Is cum prima aetate sub parentis disciplina plurimum profecisset, atque in Ponto Asiae, ut de se ipse orat. XXVII. testatur, praeclaris artibus esset institutus: libros aliquot edidit, commentarios scilicet in Aristotelem. Qui cum latius emanassent, et in primarii cuiusdam Philosophi, qui tum Sicyone in Graecia docebat, manus pervenissent, sic eos admiratus ille est, ut urbe quamprimum ac Philosophiae schola derelicta, recta cum suis Constantinopolim ad Themistium advolaret. Sed cum haererent adhuc, nec factum probarent discipuli, ille oraculo consulto idem, quod olim de Socrate redditum fuerat, responsum retulit. Haec Themistius ipse oratione XXIII. de seipso contra invidos obtrectatoresque praedicat. Qui cum praecipua sapientiae laude floreret, certatimque sibi eum urbes ac provinciae adsciscerent, diu multumque peregrinatus est. Nam et Antiochiae, et Nicomediae, et in Galatia, et Constantinopoli, et Romae insuper Philosophiam professus est. Romae quidem tanto hominum applausu, tamque erga eum inflammato studio, ut, cum honestissimis conditionibus propositis eum apud se retinere frustra essent conati, Imperatorem ipsum interpellandum putaverint. Sed cum nihil ne sic quidem promoverent, reversus Constantinopolim ubi viginti iam annos antea manserat, ad usitatum se docendi munus contulit. Hanc enim urbem fortunarum suarum domicilium elegit: ibique et uxorem duxit et filios procreavit, ut ex Imp. epistola constat. Neque vero in scholis modo, ac Philosophica illa professione auctoritate princeps fuit, sed Imperatoribus quoque cumprimis

gratiosus fuisse traditur. A quibus in Senatorium ordinem cooptatus, decem legationibus deinde functus, Praefecturam etiam Urbis administravit. Quem quidem ei honorem alii ab Iuliano Imperatore collatum, alii ab Valente ac Valentiniano cum dicant, ego ab Theodosio ipsiusmet ex Themistii verbis, ut in notis ad orationem XVIII. indicavi, suspicor fuisse consecutum. Qui quantum Themistio detulerit, cum caeteris benevolentiae atque humanitatis officiis testatus est, tum eo potissimum, quod in occidentem profecturus eidem Arcadium filium commendavit, ut ex oratione XVIII. liquet. Nec Theodosio tantum unice carus, sed et aliis plerisque Imperatoribus fuisse videtur. Quorum quidem hisce in orationibus exstat mentionem facere, imprimis Constantius, a quo etiam epistola quadam ad Senatum Constantinopolitanum insigni est praeconio celebratus, atque et in amplissimum ordinem cooptatus, et Praetoriis insignibus ornatus est. Exstat Constantii epistola ad senatum Graece ediuta. Sed et lib. VI. Cod. Th. Tit. IV. eiusdem Imperatoris rescriptum de Themistio legitur. Ad hanc cum in eius laudem habitam a se orationem ad eum misisset, statua ab eo aerea donatus est. Auctor idem ipse oratione IV. Deinde Valens Themistium non minori observatione coluit. Cuius saevientem in Orthodoxos rabiem aliquoties oratione authoritateque sua compescuit. Postremo ac prae caeteris omnibus Theodosius. Nam de Iuliano etsi vulgo omnes consentiunt, auctum ab eo Praefectura Urbis: tamen quia leviter atque carptim de eo in orationibus meminit, consulto dicere praetermitto. Ex iis colligas quantus, qualisque vir Themistius noster exstiterit, qui summis Principibus, atque Imperatoribus usque eo acceptus esse potuerit. Christianum porro fuisse Themistium, sed Haereticae factionis Principem, nonnullis placuisse video: cuius opinionis patronus vel assertor est Nicephorus lib. XVIII. cap. L. his verbis. *Ioannes iste Philoponus ita uti diximus Tritheitarum haeresis praefectus fuit, perinde atque olim Themistius Philosophus sub Valente primum Agnoëtarum sectae praeiit.* Nicephori hallucitationem *ἀβασανίστως* secutus est Franciscus Patritius Discuss. Peripat. tomo I. lib. X. aliique nonnulli, qui idem de Themistio nostro scriptis prodiderunt. Sed haec tam falsa sunt, quam certum est duos eiusdem nominis exstitisse Themistios. Quorum qui Agnoëtarum sectam condidit, Alexandrinae Ecclesiae Diaconus fuit, vixitque imperante Iustino circa A. IↃXIX. centum fere ac quadraginta annis quam Valens decesserat: de quo Baronius ad eundem illum Christi annum. Ac de eodem Themistio Alexandrino meminit Photius Cod. CVIII. contra quem scripsisse refert

Theodorum Alexandrinum Monachum. Diversissimus igitur ab Haeretico illo Themistius noster fuit, planeque gentilis: id quod ex orationibus istis evidenter apparet, in quibus perpetuo gentilium more ac consuetudine loquitur. Etsi enim sacris ex literis depromptum istud aliquoties obtrudat, Cor Regis in manu Dei est: perinde tamen adfert, ac peregrinis ex libris, atque Assyriis, uti vocat, petitum. Quemadmodum Moysis libros ab Dionysio Longino lib. περὶ ὕψους laudatos: eorumdem aliis ab ethnicis mentionem habitam scimus. Fuisse tamen cum Gregorio Theologo amicitia ac familiaritate coniunctum, ipsiusmet ex Gregorii scriptis ad eum epistolis constat: velut et Libanii, qui eadem vixit aetate, aliquot ad Themistium epistolae leguntur. Monimenta ingenii sui reliquit multa, et varia: partim commentarios in Aristotelem, ac Metaphrases, partim diversi argumenti, ac generis orationes: praesertimque Panegyricos in laudem Principum. Sane Photius Πολιτικοὺς λόγους enumerat XXXVI.

Usus est genere dicendi Themistius eleganti, atque copioso, ac mea sententia a Platonico lepore non alieno. De quo ita Photius: Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής, καὶ ἀπέριττος, καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς, καὶ εἰς τὸ σεμνὸν ἐπικλινούσαις χρώμενος. *Phrasis*, inquit, *est dilucida, ac minime redundans, et florida, ac civilibus referta dictionibus, et maiestatis aliquid habentibus.* Quo anno, quove Imperatore mortuus sit, ignotum est. Ad extremam usque senectutem produxisse vitam hinc apparet, quod sub Constantio iam honoribus auctus, Arcadii postmodum institutioni praefuerit: nam tum affecta se aetate fuisse oratione XVIII. diserte significat: quare sub illius, aut certe Theodosii Patris imperio, vivere desiisse suspicari licet. Haec de Themistio: quantum ex his orationibus consequi ac colligere potuimus.

A. MAI PRAEFATIO

AD ORATIONEM DE PRAEFECTURA.

I. Cupienti mihi veteris eloquentiae laudem apud Italos iuvenes excitare, ea mens iamdiu incidit, ut in Ambrosianae bibliothecae codicibus nondum cognita eius facultatis exemplaria pervestigarem. Itaque et nuper quum diligenter inquirerem, num Symmacho, quem Latinorum novissimum edidi, par aliquid ex uberrimis Graecorum divitiis adiici posset, protinus oratorem, genere quidem elocutionis dissimilem, sed aetate plane aequalem, Themistium offendi. De cuius diserti Viri orationibus hactenus praeclare meriti sunt Trincavellus, Henricus Stephanus, Remus, Petavius et Harduinus, a quibus earum editio vel primum curata vel deinceps aucta et exornata est. Sane postremus editor Harduinus insigni suo opere tres supra triginta Themistii orationes comprehendit. Sed enim maximus ille Photius plures adhuc se legisse testatur (1). *Ἀνεγνώσθησαν Θεμιστίου λόγοι πολιτικοὶ λς. ὧν εἰσὶ καὶ οἱ πρὸς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον τοὺς βασιλεῖς, ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες.* Igitur tres omnino Themistii orationes luce nondum donatae videntur. Atque ex his una mihi in Ambrosiano codice, non admodum quidem antiquo sed tamen optimo, nuper notata est: eaque nunc primum Mediolanensibus typis imprimitur. Qua in re illud est admirabile, quod paulo ante cum Symmachum edebam, dolendum mihi fuit ob amissum Theodosii panegyricum, quem latinus Orator splendidissimo stilo conscripserat (2). Nunc autem unica, quae se mihi obtulit, Themistii Oratio laudes Theodosii magnam partem persequitur: adeoque fortuna, quae in Symmacho edendo molesto me vulnere affecerat, iam quodammodo facti poenitens, idem mihi argumentum a graeco Oratore adornatum revelavit.

(1) Biblioth. Cod. LXXIV. p. 164.
(2) Symmach. Epist. Lib. II. 13. Edit. Parei anni 1617. Vide etiam ad Symmachi Orationes praefationem meam p. V.

II. Porro ne dubitem hanc Orationem prorsus esse Themistii, pluribus utor argumentis. Nam 1. haec Oratio recensetur in Themistianis ab Auctore graeci indiculi, qui codici Ambrosiano praeponitur: tum in ipso volumine codicis cum reliquis Themistianis intermedia exhibetur.

2. In Ambrosiano eodem codice insunt cunctae prorsus eae tredecim orationes, quae ante Harduinianam editionem nondum erant vulgatae. Hinc fides augetur, etiam hanc, quae in codice distinguitur nota *κγ*. nempe XXIII, pertinere ad ineditas Themistianas, quoniam in codice tam praestanti plenoque continetur.

3. Quum Photius, ut diximus, Themistii orationes XXXVI. legerit, sequitur ut haec ceteris XXXIII. hactenus extantibus addenda esse videatur. Quumque idem Photius in iis XXXVI. orationibus laudationes quoque in Theodosium observaverit, haec quidem ex illis est.

4. Siquis huius Orationis colorem, elocutionem, peculiares dicendi modos, totum denique scriptionis genus cum iamdiu editis Themistii lucubrationibus conferet, quin haec puta sit Themistiana non dubitabit.

5. Philosophiam singulari constantique studio Themistius professus est, Platonis praesertim et Aristotelis. Quare et philosophi agnomen ei passim tribuitur in Veterum scriptis et in ipsis Themistii codicibus. Atqui haec Oratio philosophiae historiam et dogmata et laudes complures persequitur. Praeterea tam multa de Themistii vita, studiis, rebus ac magistratibus gestis complectitur; tot locos aut Themistianos ipsissimos aut *παραλλήλους* habet, ut omnem hac super re scrupulum vel morosissimis Criticis eripi necesse sit.

6. Hac Oratione occurrit Orator insectationi quorumdam, a quibus ob susceptam Praefecturae dignitatem maledictis fuerat appetitus. Adversarius autem Themistii in ea re praecipuus sine dubio fuit Palladas poeta, cuius Epigramma in Themistium (quod in calce Orationis recitabimus) in eo vertitur, ut novum magistratum a fastigio se philosophiae demisisse criminetur. Atqui Orator eam ipsam Adversarii obtrectationem tota hac Oratione ventilat: in clausula autem lusum illum verborum Palladae *ἄνω* et *κάτω* diserte retundit.

7. Denique haec Oratio de Constantinopolitana praefectura suscepta mirifice congruit cum Oratione XVII (1) quam Themistius eodem super argumento conscripsit.

---

(1) Editionis Harduinianae qua nos semper utimur.

III. Nunc ut ineditam Themistii Orationem in publicum usum educam, hortantur me primum ipsa Oratoris celebritas, tum praeclara philosophiae descriptio, ad extremum magni Theodosii laudes quae copiosissimae in hoc scripto funduntur. Themistius in barbara Asiae provincia Paphlagonia natus (1), miris tamen institutionibus ab Eugenio parente imbutus est, et universam Graecorum doctrinam sitienti pectore hausit (2). Igitur qua fama eloquentiae apud Latinos Symmachus versatus est, eadem plane graecus Orator orientales imperii partes diu decoravit, et apud Principes Constantium, Iulianum, Iovianum, Valentem, Gratianum atque Theodosium gratia et auctoritate plurimum valuit. In primis autem praestantissimi viri eruditionem omnigenam mirari subit. Certe et Nazianzenus Gregorius hanc ei laudem potissimam tribuit (3): *Σπαρτιάτας ἡ λόγχη γνωρίζει, ὦμος τοὺς Πελοπίδας, λόγοι τὸν μέγαν Θεμίστιον. Κἂν γὰρ ἐν πᾶσι πάντων κρατῇς, τοῦτο τῶν σῶν οἶδα τὸ ἐπισημότατον.* Themistii sapientiam amplissime commendat Constantius quoque imperator in duabus epistolis ad senatum (4), nec non Libanius passim in plurimis, quas ad Themistium scripsit, litteris. Reapse quaecumque res est proposita, de ea Themistius perdocte et copiosissime loquitur: prorsusque apparet, eius eloquentiam ex pluribus artibus studiisque collectam. Multa etiam illustrium virorum exempla laudat plena dignitatis plena antiquitatis: tum egregia poetarum philosophorumque dicta studiose delibat. Porro quod attinet ad eius stilum, is verissime a Photio describitur (5): *Ἔστι τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ ταῖς λέξεσι πολιτικαῖς καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις χρώμενος.* Scribendis igitur magnorum Principum laudibus mirifice est aptus Themistius cum ob ornatissimum stilum, tum ob innumera bene regnandi praecepta, quibus eius oratio tamquam floribus perpetuo conspergitur.

IV. Sed tamen Themistius a Symmachiana dictione vehementer differt: siquidem Symmachus picto ardenti sententiosoque stilo delectatur; Themistius autem quasi sedatus amnis fluit, neque sunt quaesitae in eo venustates neque elaborata concinnitas neque spissae sententiae, tantum utitur spontanea veluti volucritate verborum et nativo quodam orationis nitore.

---

(1) Themistius Orat. XXVII. p. 332 — 333.
(2) Idem ibidem.
(3) Editionis Billianae Epist. CXXXIX.
(4) Apud Themistium post Orat. I. et Cod. Theod. Lib. 6. Tit. 4. Leg. 12.
(5) Cod. LXXIV. p. 164.

Rursum Themistius ab Isaeo, quicum fortuito nunc editur, non parum recedit. Nec mirum: praeter enim immanem disiunctionem aetatis, Isaeus quidem est atticus, at Themistius asiaticus. Porro asiaticum oratorem cum dicimus, nemo per se putet corruptam eloquentiam a nobis designari. Etsi enim proprie Graecia officina dicendi fuit, tamen et Asia disertissimis viris abundavit. Immo asianae facundiae genus nostrates etiam viri dedita opera interdum aemulati sunt, quos inter Hortensius teste gravissimo Cicerone (1): *Si quaerimus cur adolescens magis floruerit dicendo quam senior Hortensius: causas reperiemus verissimas duas: primum, quod genus erat orationis asiaticum, adolescentiae magis concessum, quam senectuti.* Iam idem Cicero de asiatico stilo ait (2): *Tertium est genus in quo fuerunt fratres illi, asiaticorum rhetorum principes, Hierocles et Menecles, minime mea sententia contemnendi. Etsi enim a forma veritatis et ab Atticorum regula absunt, tamen hoc vitium compensant vel facultate vel copia.* Ipse Cicero artis suae causa in Asiam sibi iuveni peregrinandum, eiusque oratores audiendos iudicavit. *Post a me,* inquit (3), *Asia tota peragrata est, cum summis quidem oratoribus, quibuscum exercebar ipsis lubentibus, quorum erat princeps Menippus Stratonicensis, meo iudicio tota Asia illis temporibus disertissimus.* Quadringentis autem post Tullium annis, cum certe apud Atticos illa vetus eloquentia plane conciderat, nihil fere tota Asia immo et Graecia celebrius Themistio fuit. Quare is et a Principum munificentia summis praemiis affectus fuit et splendidorum etiam munerum infulis exornatus. Nunc ego ut verba ad compendium conferam; si perspicue si copiose si erudite si ornate verba facere; si praeterea nihil habere mollitiae nec ineptiarum, perfecti generis oratorii est, Themistium aio in optimorum oratorum flore versari.

V. In hac autem, quam modo edimus, Themistii Oratione inest prolixa philosophiae laudatio, cuius in clientelam iam inde a pueris sese Orator contulerat. Quum enim praefecturam Constantinopolitanae urbis anno post Christ. N. CCCLXXXIV. Theodosio offerente non recusasset Themistius (4), continuo quidam minuti obtrectatores egregium virum et bene de republica meritum in invidiam vocaverunt,

(1) In *Bruto* Cap. XCV.
(2) *Orator* Cap. LXIX.
(3) In *Bruto* Cap XCI.
(4) Vide de anno huius gestae praefecturae, quae nos dicimus in notis ad Orationis capp. XI. et XIV.

tamquam si relictis philosophiae septis ad florentem civilem vitam transvolasset. Quorum ille malevolorum sermunculos hac gravissima Oratione compescuit. Erectus quippe sui facti conscientia paene innumeris argumentis ostendit, sibi culpae non esse vertendum, quod in honorum sedem conscenderit. Multos enim saepe sapientes publicae salutis non privatae quietis rationem esse secutos: quum probe exploratum sit, a philosopho etiam Principi esse parendum, reipublicae consulendum, posteritati et gloriae serviendum. Fit autem obliqua invectio primum in eos qui tranquillitatem vitae cupidius sectantur, privatisque adeo studiis indulgent ut communium officiorum dirimant societatem. Tum sub finem Orationis amatores Epicuri acriter vellicantur, quorum vita plena et conferta voluptatibus nihil nisi abiectum et humile habere potest. Quibus fucatae philosophiae discipulis vitam suam non sine laude insigni Themistius opponit. Se nempe plurimis legationibus pro republica functum esse; annonam rectissime administrasse, censum publicum auxisse, adclamationes, laudatorias litteras et statuas a senatu et Principibus meruisse, in praefectura, licet brevi, gratissimum civitati fuisse. Interim vero se item a suspicione sui commodi removet, atque ad lucrum oculos cupiditatis adiecisse diserte negat. Denique plane ostendit, reprehensioni in rebus suis gestis nihil esse loci, quod omnia laus occupavit.

VI. Sed enim magna pars Themistianae orationis in adornandis Theodosii magni praeconiis plurimo cum honore consumitur. Revera Theodosii virtutibus quae potest par laudatio inveniri? Hic enim est ad quem olim perturbatae reipublicae gubernacula Deus detulit, ne omnia barbarorum armis infinita internecione conciderent. Quum enim extincto Valentiniano seniore, Valente etiam a Gothis exusto unus Gratianus adolescens cum Fratre octenni romani imperii habenas tremula manu vix teneret, is hoc repente divinitus cepit consilium (1), ut Theodosio in regii fastigii partem vocato nutantium rerum molem imponeret. Quo facto, etsi ferocissimi populi romanae ditioni spe atque animo incubarent, multasque imperii provincias ad exitium vastitatemque vocarent, fax subito belli incredibili Theodosii virtute extincta est, atque omnis illico strepitus conquievit. Bellicas tamen Theodosii laudes parce Themistius de more suo attingendas putavit (2). Itaque hoc Scripto pacificas plerumque eiusdem dotes, clementiam mansuetudinem liberalitatemque commemorat. Res quippe gestae

(1) Themist. Or. XVI. p. 207. B.
(2) Confer Or. XVI. p. 206. C.

suae Theodosium numquam extulerunt, nec illi tumidiores spiritus indiderunt: adeo ut qui dignitate et gloria cunctis regibus excellebat, mansuetudine par infimis esse videretur. In diutina autem dominatione raro de animi lenitate deductus est. Tanta porro pectoris mollitia et misericordia fuit, ut numquam fere ne reorum quidem sanguine gladium imbuerit. Tum et ea, quae proficiscebantur ab auctoritate regia et a iure belli, semper ad facilitatem aequitatemque referebat: neque eius pleraeque victoriae caedibus et luctu redundarunt, sed saepe ex iis aequa paene ad hostes laetitia atque ad Romanos pervenit. Iam ad munificentiam quod attinet, communis parentis personam in imperio Theodosius tuitus est: nullusque fuit ordo, in quem ille benignitatis suae fontes non derivaverit. Nam praeterquamquod huic Principi finxit ipsa natura ad liberalitatem magnum animum et excelsum, idem ante imperium in fortunae varietate versatus humanos casus et necessitates impensius didicit miserari. Igitur numquam intermisit complecti supplices, egenos ditare, pupillos alere, tributorum onera imminuere, provincias et urbes omni genere beneficiorum locupletare. Tantas igitur Theodosii virtutes quis non gaudeat, edita nunc demum hac Oratione, ad sempiternam memoriam temporis propagari? Quis item Themistium, Symmachi aequalem, cognomento propter perspicuitatem dicendi εὐφραδῆ, et propter singularem artis eminentiam βασιλέα λόγων a Nazianzeno (1) appellatum, cumulatiorem prodire non gratuletur? Prorsus enim Theodosii virtutes gratiorem faciunt oratorem Themistium: vicissimque ob Themistii eloquentiam gloria Theodosii luculentius splendescit. Ex quo illud merito sequetur, ut qui hanc Orationem legerint, alterum alterius gratia magis admirentur.

---

(1) Epist. CXI.

TESTIMONIA DE THEMISTIO.

(*Ex editione Harduini.*)

Ex D. Gregorii Nazianzeni Epistola 139.

Θεμιστίῳ.

Σπαρτιάτας ἡ λόγχη γνωρίζει,* ὦμος τοὺς Πελοπίδας, λόγοι τὸν μέγαν Θεμίστιον. κἂν γὰρ ἐν πᾶσι πάντων κρατῇς, τοῦτο τῶν σῶν οἶδα τὸ ἐπισημότατον. τοῦτο καὶ ἀπ᾿ ἀρχῆς ἡμᾶς συνῆψεν ἀλλήλοις (εἰ δή τι τὸ καθ᾿ ἡμᾶς ἐν λόγοις) καὶ θαρρεῖν νῦν ἀνέπεισεν. εἰ δὲ μάθοις τὸν ἄνδρα ὑπὲρ οὗ πρεσβεύομεν, τάχα καὶ ἀποδέχῃ τοῦ θάρσους ἡμᾶς. Εὐδοξίου τοῦ πάνυ παῖδά σοι τοῦτον προσάγω τὸν ἀξιολογώτατον υἱὸν ἡμῶν Εὐδόξιον· βίῳ μὲν καὶ λόγῳ, οἷς αὐτὸς εὑρήσεις· τὰν λίθον ποτὶ τὰν σπάρταν ἄγων, ὡς ἡ παροιμία. τίς δέ σου στάθμη δικαιοτέρα; ἡμῖν δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλον οὐχ ἧττον διὰ τὴν ἀρετὴν ἢ πατρικὴν φιλίαν. ὡς οὖν ἡμᾶς εὖ ποιήσων ὅ τι ἂν τὸν ἄνδρα εὐεργετήσῃς, καὶ λόγους τιμήσων τοὺς σούς, ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὰ ἔμπροσθεν θέλησον. δεῖται δὲ ἀπὸ λόγων γνωρισθῆναι, καὶ βίον αὐτῷ πορίσασθαι τὸν ἐκ λόγων. ὅντινα δὲ τοῦτον, καὶ πῶς, αὐτὸς παραστήσει, δοκιμάσει δὲ καὶ ἡ σὴ λογιότης καὶ σύνεσις.

Τῷ αὐτῷ 140.

Λόγοι τὸ κινδυνευόμενον, καὶ σὸς ὁ καιρός. εἴπερ σὺ βασιλεὺς τῶν λόγων. καὶ πρός γε, σοὶ φίλος πατρόθεν ὁ ἐμὸς Ἀμφιλόχιος. προσθήσω δέ, ὅτι καὶ τοιοῦτος, οἷος μήτε γένος πατέρων αἰσχύνειν, μήτε τὴν ἡμετέραν φιλίαν· εἰ μὴ φαῦλος ἐγὼ τῶν τοιούτων κριτής. καὶ τὸ μέγιστον, ἀνδρὶ μάλιστα κατὰ σὲ φιλοσόφῳ, ὅτι μηδὲν ἀδικῶν ἔχει πράγματα. ὅ, τὸ μέν ἐστι κουφότατον, ἡμῖν δ᾿ αὖ βαρύτατον, εἰ περιορῶντες φαινοίμεθα. ἐγὼ μὲν οὖν, ὃ μόνον δύναμαι, τοῦτο ποιῶ. δύναμαι δὲ πρεσβεύειν πρὸς τοὺς εὖ ποιεῖν δυναμένους. οὐ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν ἐμοὶ δυνατὸν οὕτως ἔχοντι, ὥσπερ νῦν ἔχω. σὺ δὲ τὸν τοῦ σοῦ Πλάτωνος βεβαίωσον λόγον. μὴ πρότερον παύσασθαι τὰς πόλεις κακῶν, εἰπόντος, πρὶν ἂν συνέλθῃ φιλοσοφίᾳ τὸ δύνασθαι.

ἱκανὸς εἶ γὰρ ἀμφότερα. δὸς χεῖρα τῷ δεομένῳ, καὶ παραινέσας τὰ εἰκότα, καὶ βοηθήσας. ὡς οὐκ ἔστιν ὅ τι φιλοσοφήσεις ἄμεινον, ἢ νῦν τῷ δικαίῳ συναγωνισάμενος, πρὸς τὸ καὶ ἡμᾶς εὖ ποιεῖν τοὺς σοὺς ἐπαινέτας.

Augustinus l. de Categoriis decem. c. 3.

Sed ut Themistio nostrae aetatis erudito philosopho placet, de his Aristoteles tractare incipit, quae percipiuntur, quaeque ipse vocat Graeco nomine σημαινόμενα sive φαντασίας, id est, imagines rerum insidentes animo.

E Socratis Eccles. Hist. L. III.

Ταῦτα δὲ οὕτως αὐτὸν πρᾶξαι Θεμίστιος φησὶν ὁ φιλόσοφος. ὑπατικὸν γὰρ λόγον εἰς αὐτὸν διελθὼν θαυμάζει τὸν βασιλέα, ὡς τὸ ἐφεῖναι θρησκεύειν, ὡς ἕκαστοι βούλοιντο, νικήσαντα τῶν κολάκων τοὺς τρόπους. οὓς καὶ διασύρων πάνυ γελοίως, ἔφη ἐλέγχεσθαι αὐτοὺς ἁλουργίδα, οὐ θεὸν θεραπεύοντας· μηδέ τι διαφέρειν αὐτοὺς Εὐρίπου, νῦν ἐπὶ τάδε, νῦν δὲ εἰς τοὐναντίον τὰ ῥεύματα μεταβάλλοντος.

E Sozomeni L. VI.

Ὅτε δὴ λόγον αὐτῷ προσφωνῶν Θεμίστιος ὁ φιλόσοφος παρῄνει μὴ χρῆναι θαυμάζειν τὴν διαφωνίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, μετριωτέραν καὶ μείω τῶν παρ' Ἕλλησιν οὖσαν. πολυπλασίους γὰρ εἶναι τὰς παρ' αὐτοῖς δόξας, καὶ ὡς ἐν πλήθει δογμάτων ἀνάγκη τὴν περὶ ταῦτα διαφορὰν πλείους ἔριδας καὶ διαλέξεις ποιεῖν. ἐπεὶ καὶ τῷ θεῷ ἴσως μὴ ῥᾳδίως γινώσκεσθαι φίλον, καὶ διαφόρους δοξάζεσθαι, ὅπως ἕκαστος μᾶλλον φοβοῖτο, ἀκαταλήπτου οὔσης ἀκριβοῦς αὐτοῦ γνώσεως, ἀναλογιζόμενος τὸν ὅσον ἐφικέσθαι νομίζει πηλίκος τε καὶ οἷος ἐστίν. ἐκ δὴ τοιούτων Θεμιστίου λόγων φιλανθρωπότερόν πως διατεθεὶς ὁ βασιλεὺς, οὐ χαλεπῶς οὕτως ὡς πρότερον τὰς τιμωρίας ἐπῆγεν.

Nicephorus Ecclesiast. historiae L. X. c. XLII.

Id illum fecisse, de eo non solum Christiani, verumetiam qui apud Graecos celebris habetur, Themistius Philosophus testatur, in oratione ad eum scripta, quam Consularem nominavit. Virtutibus enim eius commemoratis, divinisque additis laudibus, eo illum nomine potissimum effert, quod unicuique quam vellet, religionem sequi permisit. Qua re illum impotentem adulatorum assentationem fregisse dicit: quos perquam facete et luculenter irridens, ex moribus eorum deprehendi ait, purpuram ipsos magis quam Deum colere: neque

aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium adeo momentum refluente.

Idem Cap. sequenti.

Ubi senatus ei *(Ioviano)* occurrit, et, quem diximus, Themistius Consularem de eo editam orationem recitavit, quam postea in urbe Constantinopolitana etiam magna cum libertate publicavit.

E Bibliotheca Photii.

Ἀνεγνώσθησαν Θεμιστίου λόγοι πολιτικοὶ λϛʹ. ὧν εἰσὶ καὶ οἱ πρὸς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον τοὺς βασιλεῖς, ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς, καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις χρώμενος. ἤκμαζε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος χρόνοις, ὡς κἀκ τῶν αὐτοῦ λόγων δῆλον. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ' οὗ καὶ ἐνετάγη τῇ τῶν Ῥωμαίων γερουσίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν Ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ δηλοῖ. Πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος, καὶ αὐτὸς φιλοσοφήσας· τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικὰ φέρονται ὑπομνήματα. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἴδομεν εἰς τὸ χρήσιμον ἐπιτετμημένας· τῶν δὲ ἀναλυτικῶν καὶ τῶν περὶ ψυχῆς βιβλίων, καὶ τῶν τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ ἑτέρων τοιούτων. εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ Πλατωνικὰ αὐτοῦ ἐξηγητικοὶ πόνοι. καὶ ἁπλῶς, ἐραστής ἐστι καὶ σπουδαστὴς φιλοσοφίας.

Ex Suida.

Θεμίστιος φιλόσοφος γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, ὑφ' οὗ καὶ ὕπαρχος προεβλήθη Κωνσταντινουπόλεως. γέγραφε δὲ τῆς Ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως παράφρασιν ἐν βιβλίοις ηʹ. παράφρασιν τῶν ἀναλυτικῶν ἐν βίβλοις βʹ. τοῦ περὶ ψυχῆς ἐν βιβλίοις ζʹ. ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἴδια παρεισήγαγε περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν κατηγοριῶν ἐν βιβλίῳ αʹ. καὶ διαλέξεις.

Ex Lib. VI. Cod. Theod. Tit. IV. Constantius ad Senatum.

Praetores designentur senatusconsulto legitime celebrato, ita ut adsint decem e procerum numero, qui ordinarii consules fuerint, quique praefecturae gesserint dignitatem, proconsulari etiam honore sublimes. Themistius quoque Philo-

sophus, cuius auget scientia dignitatem, etiam his praesentibus, qui praeturae insignia honoremque ante susceperint, latis per ordinem sententiis designetur, ita ut si qui forte medio tempore humana forte decesserint, alii in eorum locum, qui eandem dignitatem (ut utamur veterum verbis) subsortiti fuerunt, subrogentur, scilicet, ut qui sequenti post eum anno eandem suscepturus praeturam fuerat, in demortui locum Senatusconsulto et sententiis substitutus, praeturae insignia dignitatemque suscipiat. Dat. V. Non. Maii. Gyfyrae, Tauro et Florentio Coss.

THEMISTII PANEGYRICARUM

SIVE

AUGURALIUM ORATIONUM

INDEX CHRONOLOGICUS.

(*Ex editione Harduini.*)

An. aerae vulg.	Consules.	Praefecti Urbi Constantinopolitanae.	Res memorabiles.	Orationes Themistii.
347.	Eusebius, et Or. Rufinus. Oc.		Constantius Ancyrae, mense Martio. Vide notas ad Orat. I.	Oratio I. *Περὶ φιλανθρ.*
348.	Philippus, et Or. Salia. Oc.		Constantius Edessae.	
349.	Limenius, et Or. Catullinus. Oc. In Oriente post Cons.		Constantius in Mesop. tum Antioch. demum CP.	
350.	Sergius, et Oc. Nigrinianus. Oc. In Oriente post Consulatum. Philippi 2.		Constantius in Mesop. unde rediit in Oc. contra Magnentium et Vetran. Tum secundo obsessa Nisibis. Vide notas ad Orat. II.	
351.	P. C. Sergii etc. Oc. P. C. Philippi etc. 3. Or.			
352.	Constantius A. V, et Or. Constans, sive Gallus Caesar. Or. In Occ. Decentius et Paul. Catena.			

An. aerae vulg.	Consules.	Praefecti Urbi Constantinopolitanae.	Res memorabiles.	Orationes Themistii.
353.	Constantius A. VI. et Or. Constans Caesar 2. Or. In Occ. P. C. Decentii.		Constantius Arelate.	
354.	Constantius A. VII. et Oc. GallusCaesar3. Or.		Constantius Arelate, Valentiae, Mediolani.	
355.	Arbitio, et Oc. Lollianus. Oc.		Constantius Mediolani. Iulianus fit Caesar.	Oratio Constantii de Themistio. Themistii Oratio II.
356.	Constantius A. VIII. Oc. IulianusCaesar Oc. In Oriente post C. Galli.		Constantius Mediolani.	
357.	Constantius A. IX. et Oc. Iul. Caesar II. Oc. In Oriente P. C.		Constantius Mediolani, tum Romae. Postea Mediol. unde rediit Sirmium. Vide notas ad Or. IV.	Oratio III. Πρεσβευτικός. Oratio IV. Εἰς τὸν αὐτοκράτ. Κωνστάντιον.
358.	Decianus, et Oc. Cerealis. Oc. In Oriente post C.		Constantius Sirmii. Liberius restituitur. Vide notas ad Or. IV.	
359.	Fl. Eusebius, Oc. et Hypatius. Oc. In Oriente post C.	Honoratus.	Constantius Sirmii. Gratianus nascitur.	
360.	Constantius A. X. et Or. Iulian. Caesar 3. Oc.		Constantius CP. tum in expedit. adversus Persas.	
361.	Taurus, et Oc. Florentius. Oc.		Constantius obit.	
362.	Mamertinus, Or. et Nevitta. Or. In Occid. post C.	Themistius, ut refert Suidas.		
363.	Iulianus A. IV. Or. et Sallustius. Oc.		Iulianus moritur VI. Kal. Iul.	

An. aerae vulg.	Consules.	Praefecti Urbi Constantinopolitanae.	Res memorabiles.	Orationes Themistii.
364.	Iovianus A. et Or. Varronianus. Or. In Occidente post Consulatum.	Iovinus sub Valente.	Iovianus moritur.	Oratio V. Ὑπατικός. Oratio VI. Φιλάδελφοι, sub finem anni, mense Decembri.
365.	Valentinianus, Oc. et Valens. Or.	Caesarius, alius a Caesario C. R. P. fratre Gregorii Naz. Clearchus, Nonis Aug.		
366.	Gratianus, et Oc. Dagalaïphus. Oc. In Oriente post Consulatum.	Clearchus.	Procopius victus Valentinianus Galates Valentis F. nascitur. Vide notas ad Or. IX.	
367.	Lupicinus, et Or. Fl. Iovinus. Oc.	Clearchus.	Valens propter Gotthic bellum Marcianopoli. Gratianus creatur Aug.	Oratio VII. Περὶ τῶν ἠτυχηκότων.
368.	Valentinianus II. Oc. et Valens II. AA. Or.	Themistius, ut refert Palladas in Anthol. Sophron. ex ep. 18. Greg. Naz.	Valens Marcianopoli. Secundus annus belli Gotthici.	Oratio VIII. Πενταετηρικός.
369.	Valentinianus NB. Or. et Victor. Or. Vide notas ad Orat. IX.	Modestus.	Valens Marcianopoli. Tertius annus belli Gotthici. Facta pax cum Athanarico. Vide Orat. X.	Oratio IX. Οὐαλεντινιανῷ νέῳ.
370.	Valentinianus, Oc. et Valens AA. III. Or.	Clearchus.	Valens Constantinopoli.	Oratio X. Ἐπὶ τῆς εἰρήνης.
371.	Gratianus A. Oc. et Probus. Oc. In Oriente post Consulatum.	Modestus.		
372.	Modestus, et Or. Arintheus. Or. In Occid. post C.	Clearchus. Vide notas in Orat. XI.		

An. aerae vulg.	Consules.	Praefecti Urbi Constantinopolitanae.	Res memorabiles.	Orationes Themistii.
373.	Valentinianus, Oc. et Valens AA. IV. Or.		Valens Constantinopoli.	Oratio XI. Δεκετηρικός.
374.	Gratianus A. III. Oc. et Equitius. Oc. In Oriente post Cons.			Oratio XII. Hoc fortasse tempore dicta est.
375.	In Oriente post Consulatum. In Occidente post Cons.	Vindalonianus Magnus.	Valens Antiochiae. Gratianus Treviris.	
376.	Valens V. et Or. Valentin. Iun. AA. Oc.		Valens Antiochiae. Orat. XIII. Gratianus Treviris. Valerianus Iun. ab exercitu levatus Aug. X. Kal. Dec ann. sup.	
377.	Gratianus A. IV. Oc. Merobaudes. Or. In Oriente post C.		Gratianus Treviris, tum Romae.	Oratio XIII. Ἐρωτικός.
378.	Valens VI. et Or. Valent. II. AA. Oc.		Gratianus Treviris. Valens obit.	
379.	Ausonius, et Oc. Olybrius. Or.	Pancratius.	Theodosius eligitur Imp. XIV. Kal. Febr.	Oratio XIV. Πρεσβευτικός.
380.	Gratianus V. Oc. et Theodosius AA. Or.	Restitutus.	Theodosius Thessalonicae. Gratianus Treviris.	
381.	Eucherius, et Or. Syagrius. Oc. Vide notas ad Orationem XVI.	Pancratius.	Theodosius CP. Athanaricus moritur CP. VIII. Kal. Febr.	Oratio XV. De regia virtute.
382.	Antonius, et Or. Syagrius II. Oc.	Pancratius. Clearchus.	Theodosius Constantinopoli.	
383.	Merobaudes II. Oc. et Saturninus. Or.	Clearchus.	Arcadius creatur Aug. XVI. Kal. Febr. Gratianus interficitur VIII. Kal. Sept.	Oratio XVI. Ὑπὲρ Σατουρνίνου.

An. aerae vulg.	Consules.	Praefecti Urbi Constantinopolitanae.	Res memorabiles.	Orationes Themistii.
384.	Richomer, et Or. Clearchus. Or. In Occidente post Consulatum.	Clearchus, usque ad Kal. Sept. Themistius, a Kal. Sept. Vide notas ad Orat. XVII.	Honorius nascitur V. Id. Septembris.	Oratio XVII. Ἐπὶ τῆς πολιαρχίας, circa Kal. Sept. Oratio XVIII. Περὶ φιληκοΐας ante V. Id. Sept.
385.	Arcadius A. Or. et Bauto. Oc.	Constantianus, ut quidam volunt.		Oratio XIX. Ἐπὶ φιλανθρ. Θεοδοσίου.
386.	Honorius N.B.P. Or. et Evodius. Oc.	Nebridius.	Flaccilla moritur.	

AD ORATIONEM I.

THEMISTII

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Orationis huius argumentum, ut titulus ipse prodit, totum est in Constantii laudibus et praedicatione positum. Atque illius quidem primam ac praecipuam commendationem in humanitate, quam exquisitis exornat laudibus, sitam esse demonstrat. Habita porro est Ancyrae, ubi tum aliquandiu constitit Imperator, cum in Persas iterum moveret, hoc est, Eusebio, et Rufino Coss. an. CCCXLVII. aerae vulg. ut liquido apparet ex lege 8. *Appellationes*, Ancyrae data VIII. Id. Mart. ad Theodorum Consularem Syriae Coeles.

P. 1. A. 4. *Οὖ τὰς εὐθύνας οὐχ ἕξει δοῦναι φιλοσοφία.* Forte, *φιλοσοφίᾳ*; ita ut reddi sic oporteat, *cuius rationem reddere Philosophiae non possit.* Prorsus enim eandem usurpat loquendi formulam, orat. III. pag. 44. *Οὖ τὰς εὐθύνας οὐχ ἕξει δοῦναι παντὶ τῷ ἔπειτα χρόνῳ.*

P. 2. A. 5. *Δράκοντας λεπτῶν ὑφασμάτων.* Fuerunt inter Romana signa dracones, quamvis eorum proprium ac princeps Aquila. Nam ut primum signum, Vegetio Renato teste, totius legionis Aquila, sic dracones singularum cohortium. Atque ut in castris Aquilifer, qui Aquilam portabat; sic Draconarii, qui dracones. Prudent. de militibus, qui Christo nomen dederant:

Caesaris vexillum linquunt, eligunt signum crucis,
Proque ventosis Draconum quae gerebant palliis,
Proferunt insigne lignum, quod draconem subdidit.

Plura vide in Notis doctissimi viri Sirmondi ad Sidonium, unde ista delibavimus.

Ibid. A. 10. *Καὶ ζώνης ἀκηράτου.* Cinguli apud veteres singularis ac praecipua semper cura fuit, etsi forma haud semper eadem. Nam quod olim simplex fascia fuit,

mox taenia latior variis circumtexta gemmis ac lapillis, et 372
in laevum nonnunquam lacertum reiecta Cingulum fuit; quale depictum videre est in iconibus initio operum Nicephori Gregorae praefixis, et in nummis Impp. Byzantinorum. Cingulum porro militiae primum, tum cuiusvis postea magistratus et honoris, etiam Augustalis, insigne. Unde Cingula sumi solita pro quibusvis honoribus. Epitaphium vetus Pantagathi Episcopi Viennensis:

Arbitrio regum Quaesturae Cingula sumpsit.

Aliud Namatii:

Post fasces posuit, et cingula Symmachus ampla.

Unde proiicere Cingulum, est ultro honores sive militares sive palatinos exuere. Freculph. tom. II. lib. IV. c. XXIV. *Indignata Iustina vocavit tunc Benivolum Quaestorem, iubens ut velociter proponeret legem, quae Fidem prolatam in Arimino confirmaret. Cumque hoc ille agere declinaret, erat enim orthodoxus, maioribus cingulis eum invitavit. Benivolus autem discingens se, balteum ante pedes augustae proiecit dicens, neque illum honorem neque maiorem velle se habere pro impietatis mercede.* Quidam tamen cingulum ad eos honores restringunt, quibus ius gladii accedebat, οἳ ἄρχουσι μετὰ ξίφους καὶ τελαμῶνος, ut loquitur Gregor. Nazianz. ep. ad Africanum. Hos inter est doctissimus Sirmondus in Notis ad Sidon. Quod vereor ut sit universe verum.

Ibid. A. 6. *Περιχρύσων καμάκων.* Hesychio, *Κάμαξ* et *δόρυ* dicitur, et *δοράτιον ἱππικόν.*

Ibid. B. *Τὴν ἐνόπλιον χορείαν.* Pyrrhicham nimirum, cuius peritissimum fuisse Constantium, autor est praeter Themistium Ammianus lib. XXI. Est autem Pyrrhicha omnino duplex; pedestris scilicet, et equestris, ut recte probat Valesius in Notis ad XIV. Ammiani librum. Utramque Themistius docet calluisse Constantium, cum proxime addit, *καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἵππων ἐξελιγμούς.*

Ibid. B. 5. *Ἐκ τριγονίας βασιλικῆς.* Ab Imperatoria stirpe iam tertius. Constantius quippe Constantini M. filius; iste Constantii Chlori Augusti. Eodem sensu Commodum Imperatorem Herodianus appellat lib. I. *Ἐκ τριγονίας βασιλέα.* Themistius oratione VIII. pag. 115. *Καὶ πολλοὶ τὰ σκῆπτρα ἐκ τριγονίας διαδεξάμενοι.*

Ibid. B. ult. *Τὰ σά.* Voculam istam recte Petavius restituendam curavit. Eundem deprehendes loquendi modum orat. III. et alibi passim.

Ibid. C. 9. *Τετιμημένα.* Forte *δεδμημένα.*

P. 3. A. 4. *Οτῳ.* Corrig. *Οστις.*

Ibid. C. 5. *Λοιδορεῖν τι.* Infinitivus, ut aiunt, modus, apud Themistium frequens, pro imperandi modo. Sic paulo post, *κἀκεῖνο ἔτι γινώσκειν.*

P. 4. A. 8. *Οὐ γὰρ ἂν ταῦτα.* Ut nostra est coniectura, legendum est *ταὐτά*; atque adeo sic locum istum reddi oportuit; *neque enim idem diceretis omnes, si mentiremini.*

P. 5. A. 3. *Καθ' αὑτὸν ὁ λόγος βαδίζει.* Sic verte; *seipsa nititur oratio suisque rationibus, non solo Imperatoris exemplo.*

373 Ibid. C. 6. *Βασιλικὴ παρὰ τὰς ἄλλας.* Vopiscus in Aureliano. *Hunc multi neque inter bonos neque inter malos Principes ponunt, idcirco quod ei Clementia, Imperatorum dos prima, defuerit.* Constantium certe non semel et *φιλανθρωπότατον*, et *θειότατον* Gregorius Naz. appellat.

Ibid. C. 11. *Καθ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς.* Adde, *ἑκάστην.*

P. 7. B. ult. *Τῆς δὲ Καμβύσου.* Huius insaniam ac crudelitatem ut senserint Aethiopes, Aegyptii, alieni, propinqui, externi, domestici, eleganter describit Herod. in Thalia.

Ibid. C. 9. *Ος μόνος γιγνόμενος.* Sic vertendum fuit: *Quae* (ratio) *cum sola sit in anima quae virtutem conservet, in eo qui,* etc.

P. 8. A. ult. *Κατὰ.* Deerat haec vocula in cod. MS.

Ibid. D. *Γελῶ δὲ ἔγωγε.* Caium praesertim suggillat, Augusti nominis et fastigii dehonestamentum ac probrum; quem Philo templis et altaribus per totum orbem, excepta Iudaea, cultum docet; nummi Deum appellatum, dum vivus adhuc esset, testantur.

P. 9. A. 3. *Τοιγαροῦν ὁ μέν.* E duobus illis, alter est, ut opinor, Caius; alter vero, quis? an Tiberius, quem recusasse accepimus delatum sibi Patrum iudicio Patris Patriae cognomen? Certe in nummis eius nusquam apparet.

Ibid. A. 10. *Μόνος γάρ ἐστι.* Quid si ita restituatur lacuna? *Μόνος γάρ ἐστιν ἀτεχνῶς εἰδὼς τὸ θαυμάζειν αὐτόν.*

Ibid. B. 5. *Οστις δὲ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.* Senec. I. de Clem. *Quid autem? non proximum illis locum tenet is qui se ex Deorum natura gerit, beneficus ac largus, et in melius potens? Haec affectare, haec imitari decet, maximum ita haberi, vt optimus simul habeare.*

P. 10. C. 5. *Ως ἀντερᾶσθαι.* Adde post illam vocem, *συνάπτεσθαι δύναται*, vel potius pro *δύναται*, lege *συνδέεται.*

P. 11. B. 4. *Ο δὲ γενναῖος τύραννος.* Synes. orat. de Regno.

Ibid. C. 4. *Ος τὸν ἀδελφὸν δοῦλον οἰόμενος.* Abiit in paroemiam, *Persica servitus*, apud Senec. lib. III. de Ira, c. XVII. et II. de Benef. c. XII.

Ibid. D. *Τοξευόμενον δέ.* De Persis loquitur, quae gens arcu praestat. Verti ergo locus iste sic debet: *Et cum suam in sagittando peritiam ostentet, aberrare tamen a prudentia, et a iustitia facile excidere.*

Ibid. D. 3. *Η λήψεσθαι.* Adde, *ᾤετο.*

P. 12. A. 6. *Τὸν ἥμερον τῷ ζῶντι.* *** Deploratus locus; quem tamen sic restitui putamus posse. *Καὶ τὸν ἥμερον τῷ ζέοντι· δυσχεραίνει γὰρ ἡ κακία πλησιέστερος οὖσα τῇ ἀρετῇ· οὐδ' ἔσθ' ὅτι μᾶλλον αὐτὴ ἐχθαίρει καὶ ὑφορᾶται· ἔστι γὰρ αἰνότερόν που τὸ αἶσχος ἐγγὺς τοῦ κάλλους ὁρώμενον. Neque mitem iracundus: neque enim amat improbitas vicinior esse virtuti; neque quidquam est quod ipsa peius oderit, nihil quod reformidet magis: Num omnis deformitas turpior apparet, si ad eam pulcritudo propius admoveatur.*

Ibid. A. ult. *Ἀλλ' ἡ βασιλέως ἀρετή.* Ad Singarensem victoriam (qualiscunque demum ea fuit; victoribus enim perinde ac victis cruentam fuisse memorant coaevi scriptores) sed ad eam tamen referri ista possunt percommode: et vero debent, maxime si Eutropium audimus, quo autore, *nullum contra Saporem prosperum Constantio praelium fuit, nisi* 374
quod apud Singaram, etc. De hac victoria agunt praeter Themistium et Eutropium, Sext. Rufus, Libanius, orat. quae *Βασιλικὸς* inscribitur, et praesertim Iulianus orat. I. Quo vero tempore acciderit, docet rescriptum Constantii Nisibi datum ad Nemesianum P. V. Amantio et Albino Coss. hoc est an. CCCXLV. aerae vulg. Disertius vero idem Iulianus orat. cit. cum Magnentii tyrannidem in Gallia sexto fermo post illud praelium anno exortam refert. Erupit autem ista vis Magnentii, ut omnes consentiunt, anno CCCL. sub Autumni initium, idque ex eodem Iuliano demonstrat eruditus Petavius in Notis ad orat. illius primam. Cuius quidem viri eximia fides alias sat perspecta, hoc etiam loco se omni ex parte prodit: nam cum in aliam plane sententiam abeat, secutus Idatii fastos, qui hanc pugnam in an. CCCXLVIII. Philippo et Salia Coss. reiiciunt, quod et plerique alii fecerunt; etsi hoc Iuliani testimonio sententiam suam premi et labefactari haud dubie videret, vir in hoc praesertim genere perspicacissimus, tamen veterem lectionem retinendam censuit. In quo haud ita religiosus videri Valesius voluit, qui in ea orat. Iuliani, inducendam hanc vocem *ἕκτον*, *ac sine*

dubio legendum esse *τρίτον*, asseverate pronunciat in Notis ad Ammian. pag. 156.

Ibid. B. *Κέρδος* **. Supple *τῆς φρονήσεως*, loco *πονήσεως*, quod corrupte legitur in MS. adde, si lubet, *καθάπερ πλοίου*, ex orat. XXVI. pag. 321. ubi eandem sententiam repetit.

Ibid. B. 11. *Ἐκ σπαργάνων κυβερνήτην*. Constantium, ferme iam a cunabulis clavo imperii innutritum.

P. 13. A. *Εἰ δὲ ἐπονείδιστον*. Praeclare in hanc sententiam Latinus Pacat. in Paneg. *Et privatorum quidem avaritiae, licet mala, tamen aliqua defensio est; timetur inopia, et reponitur senectuti; et prospicitur haeredi. Quam affert causam concupiscendi, qui quantum ubique est, habet?*

Ibid. A. 8. *Ἀλλ' ὁ μὲν αἴτιος*. Quid si legatur, *φιλαίτιος*.

Ibid. A. 11. *Ποῖον γάρ*. Mutila, et quae doctissimo Interpreti visa est inextricabilis sententia.

Ibid. B. *Τῶν φαύλων δὲ αἱ κολάσεις*. Senec. I. de Clem. *Principi non minus turpia multa supplicia, quam medico funera.*

Ibid. B. 5. *Ξύνῃ*. Vox superflua.

P. 15. B. 5. *Ὁ δὲ φιλάνθρωπος βασιλεύς*. In eam sententiam egregium habes Symmachi locum in Notis Petav. ad pag. 228. orat. XIX. Idem Themistius repetit orat. XVI. pag. 212.

Ibid. B. 8. *Ἐκείνῳ ἀδυνατεῖ*. Corrig. *ἐκεῖνος*.

Ibid. C. 10. *Διακρίνειν ἁμάρτημα, καὶ ἀδίκημα, καὶ ἀτύχημα*. Elegans sententia, quam iterum orat. VII. et IX. repetit. Vide Aristot. lib. I. Rhetor.

Ibid. D. antepen. *Ἐκ τῶν πραγμάτων*. Melius, *παραδειγμάτων*.

P. 16. A. 2. *Καὶ Ἄδραστον*. Hic Gordii Phrygum Regis filius, cum Atym Croesi filium imprudens occidisset, se ipse deinde super Atyis bustum transfodit. Herod. lib. I.

375 Ibid. B. 2. *Ἢ ποτέρας τυγχάνουσα θεραπείας*. Sic verti oportuit: *Aut quam curationem acciperet, cum prius concitabantur adversus eam tragoediae*, etc.

Ibid. C. 3. *Οὐ*. Vox redundans. Paulo post (*χρήσιμον*) irrepsit, ut alia multa, in textum ex margine. Pariter (*ἐνδοτέρω*) vox expungenda.

Ibid. C. 9. *Καὶ νέον*. Iuvenem appellare Constantium videtur; et quidem fortasse recte; nam ante biennium in Singarena pugna ob aetatem obtemperatum ei non fuisse autor est Iulianus orat. I. At cur orat. III. eundem adhuc

νέον Themistius appellat, quem constat tum cum dicta illa oratio est, hoc est, an. CCCLVI. ad XL. fere annum aetatis pervenisse? Graeci nimirum νέον, de virili et firmata iam aetate aliquando usurpant.

P. 17. C. 8. *Ὀλίγα τῷ δύο ὦτα.* Alludit ad Regum Persarum morem exploratoribus utentium, qui principis aures et oculi dicebantur, ut cum ex aliis discimus, tum ex Xenoph. lib. VIII. *Κύρου παιδ.* Ab Apuleio etiam lib. de Mundo; a quo eiusmodi Emissarii sive Auscultatores, *Ὠτακουσταὶ* appellantur. *Inter eos*, inquit, *aures regiae et Imperatoris oculi quidam homines vocabantur, per quos officiorum gratia Rex ab hominibus Deus esse credebatur, cum omnia quae ubicunque gererentur, ille Otacustarum delatione discebat.* Quod barbarum et tyrannicum institutum nuncupat Arist. lib. V. Politic. c. XI. Tolerandam tamen, imo et laudandum in Principe illam oculorum et aurium multitudinem putat Themistius; cum eam non suspicio, sed providentia, non ad saeviendum, sed ad bene faciendum adsciscit. Quo de genere prudentiae Theodosium laudat idem, orat. XV. pag. 196. At, si Ammiano fidem habemus, abutebatur eiusmodi hominum obsequiis Constantius, quem ait lib. XIV. *Expositas semper rumoribus et patentes aures habuisse*, etc.

Ibid. D. 4. *Καὶ μόνη.* Forte, *μόνῳ παρὰ τῷδε.*

P. 18. A. *Προσερχόμενοι.* Forte, *προσεχόμενοι.*

Ibid. A. 7. *Τῆς φιλοσοφίας ἡλικιώτιδος.* Fuit igitur Themistius Constantio ὁμήλικος; atque adeo cum exploratum sit natum esse Constantium Gallicano et Basso Coss. hoc est an. CCCXVII. aerae vulg. attigisse utrumque oportuit, cum haec dicerentur, annum fere trigesimum.

AD EPISTOLAM CONSTANTII

DE THEMISTIO.

Petav. Scripsit hanc ad Senatum Epistolam Constantius, anno Christi CCCLV. hoc est, Arbetione et Lolliano Coss. ut in fine Epistolae suscriptum legitur. Horum Coss. meminit Sulpitius lib. 2. et hic Constantii annus fuit XIX. quo Themistium Senatoria dignitate auxit: eaque ipsa est epistola cuius orat. II. meminit. Harduin. Cum ad Senatum Urbis Regiae nonnisi Latino sermone scribere consuessent Imperatores Ro- 376

mani, pronum est suspicari hanc epistolam Graece fuisse ex Latino redditam, ab ipso fortasse Themistio. Datam porro oportet esse Mediolano, ubi toto hoc ferme anno egisse Constantium docet Ammian. l. XV. Sever. Sulp. l. II. et Constitutiones ibidem datae. Denique Inscriptionem epistolae credibile est fuisse huiusmodi: *Constantius Aug. Senatui CP. S. D.* Simili enim omnino formula usus est postea Valentinianus Iun. in Nov. de indulg. reliq. Impp. *Theodosius et Valentin. Augg. Coss. Praetoribus, Tribunis plebis, Senatui suo, salutem dicunt. Si vos liberique vestri valetis, bene est; nos exercitusque nostri valemus.*

P. 18. C. 5. *Τῷ πλήθει τῶν τροπαίων.* HARDUIN. Commemorat, opinor, bella civilia, in quibus quidem eum Sext. Aurel. Victor in epit. ad Valentem, ait fuisse felicem, cum *in externis fuerit*, ut idem ait, *miserabilis*. Quanquam et in his ipsis per duces suos interdum vicit, et victoriae laudem ducibus suis detrahere, ut omnem ad se transferret, sollitus erat, ut scribit Ammianus sub finem libri XVI.

P. 19. A. 6. *Οὐδεμία γὰρ χάρις.* HARDUIN. In eandem sententiam egregie Symmach. l. IX. ep. CII. *Ita*, inquit, *natura comparatum est, ut omnes sibi delatum decus iudicent, quod dignus accepit.*

Ibid. B. 5. *Καὶ τὰ εἰκότα σεμνυνόμενα.* HARDUIN. Expuncta vocula *καὶ*, sic emendanda reliqua; *τὰ εἰκότα σεμνυνόμενον ὑπ᾽ ἀλλήλων.*

P. 20. A. penult. *Ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν.* HARDUIN. Adde, *ποιεῖ.*

P. 21. B. penult. *Τὰ πρῶτα δίδωσι.* PETAV. Postulat sententia, *οὐ τὰ πρῶτα.*

Ibid. D. ult. *Οὐ γὰρ ἐνδεῶς οἴκοι.* PETAV. Vide orat. XXIX.

P. 22. A. 4. *Καὶ παιδοποιΐας.* HARDUIN. Certe Libanius ep. 474. Themistium consolatur de obitu filii cognominis.

Ibid. B. ult. *Τὸν λαμπρότατον.* PETAV. Clarissimum, hoc est, Senatorem.

P. 23. in subscript. *Legit autem Iustinus Clariss. Procons.* HARDUIN. Nempe id Senatorii ordinis honori datum, ut per praecipuos viros orationes suas in Senatu recitari Imperatores vellent, veluti per Proconsulem, ut Constantius hanc orationem; vel per Primicerium Notariorum, ut Valentinianus legem XIV. VI. Cod. tit. 2. de Senator. et glob. vel per Quaestores sive Candidatos Principis, ut in Notis ad orationem II. animadvertit eruditus vir Petavius. Hunc vero qui Proconsul hic dicitur, haud existimo illum qui eo nomine vulgo exprimitur, gessisse magistratum; sed unum fuisse potius ex Duum-

viris, quos *ἀνθυπάτους* Socrates vocat l. II. C. XLI. quique Senatus CP. principes extiterunt, antequam Praefectus Urbi crearetur, Duumviris abrogatis, quadriennio ferme ipso postquam haec oratio dicta est, hoc est, an. CCCLIX. Vide Notas ad orat. XVII.

PETAV. Reddit Imperatori Constantio vicem, a quo per epistolam laudatus fuerat; eumque, uti praefert orationis titulus, cum primis philosophum esse declarat. HARDUIN. Dicta est haec oratio Constantinopoli, Mediolani adhuc, ut supra diximus, degente Constantio.

P. 25. A. *Ἀθήνησι τοὺς ὀφείλοντας.* HARDUIN. Ea lex his verbis concepta legitur, lib. III. leg. Attic. tit. 2. *Ἐάν τις ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ, θάνατον ζημίαν εἶναι.*

Ibid. D. 5. *Η πάλαι Κροῖσος.* PETAV. Herod. in Erato.

P. 26. A. 5. *Ανευ πόνου ὑπό.* PETAV. Forte *ὑποβρύχιον*.

Ibid. A. 6. *Ο Κωνσταντῖνος.* PETAV. Videtur *Κωνστάντιος* reponendum, etsi aliter in Regio legitur; siquidem et a Constantio laudatus est Themistius.

Ibid. A. 10. *Τὸν Καρχηδόνιον.* PETAV. Lege *Χαλκηδόνιον*, pro *Καρχηδόνιον*: quae voces inter se permutari solent, ut ad Synesium monuimus.

Ibid. B. penult. *Οὗτος μικρὸν βιβλίον.* PETAV. Diceret saltem *βιβλίον*; non illud adiiceret, quod ad praeconii imminutionem facit. Sed *μακρὸν* rescribendum iudico.

Ibid. C. 5. *Καὶ τὸν προφήτην, καὶ ἐξηγητήν.* PETAV. Lecta est haec Imperatoris epistola Kal. Sept. a Iustino Clarissimo Procos. ut ex subscriptione constat. Notum hoc Quaestorum munus proprium extitisse, sive Candidatorum Principis; quanquam et alii quoque summates eo perfuncti sunt. Symmach. lib. X. epist. II. ad Gratian. *Scio amore factum, quo summates viros plerumque dignamini, ut sacrae Orationi vestrae lector adhiberer.*

Ibid. C. 7. *Βάκιδος, καὶ Αμφιλύχου.* PETAV. Assentior Steph. et *Αμφιλύτου* scribo. Ita Aristides Sicula I. tom. 2. *Καὶ οὐδ' ἐκ τῶν Βάκιδος χρησμῶν, οὐδ' Αμφιλύτου μαθεῖν δεῖ με, ἀλλ' αὐτὸς εὖ εἰδὼς ὑμῖν προλέγω.* Est et Amphilochi mentio tom. 1. orat. in Asclepiadas. Fuit vero Amphilytus Atheniensis, ut ex Platone constat in Theage,

apud quem ita interrogat Socrates: *Εἴποις ἂν οὖν μοι τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Βάκις τε καὶ Σίβυλλα, καὶ ὁ ἡμεδαπὸς Ἀμφίλυτος; Θεα. τίνα γὰρ ὦ Σώκρατες, πλήν γε χρησμῳδοί;*

Ibid. C. 9. *Μεταμφιεσάμενοι τὰς τηβέννας.* Petav. Senatores in Urbe colobiis ac penulis utebantur sub illa tempora. In Senatu togis. l. XIV. Cod. Th. tit. X. *Intra moenia constitutus nullus Senatorum habitum sibi vindicet militarem: sed chlamydis terrore deposito quieta coloborum ac penularum induat vestimenta. Cum autem vel conventus ordinis candidati coeperit agitari, vel negotium eius sub publica Iudicis sessione cognosci, togatum eundem interesse mandamus.* Atqui chlamydatos fuisse Senatores suadet Ambrosius l. de Dignit. Sacerd. c. III. *Sicut Senatorem chlamys ornat, sicut agricultura rusticum, sicut nautam navigationis peritia*, etc. An haec scripsit Ambrosius ante Impp.
378 Constitutionem, quae lata est Antonio et Syagrio Coss. A. C. CCCLXXXII. Adeo ut post illam chlamyde intra moenia uti desierint? An de Senatoribus loquitur extra urbem atque in Provinciis constitutis, aut in Comitatu quod *στρατόπεδον* dictum, ut illic militaris cultus permitti potuerit? Nonnullis quidem magistratibus insigne chlamydis concessum, ut Vicario Urbis Romae apud Cassiod. l. VI. c. XV. *Additur quod nec salutari te sine chlamyde iura voluerunt: scilicet ut sub veste militari semper visus nunquam crederetis esse privatus.* In formula quoque Rectoris Provinciae ep. XXI. *Chlamydis tuae procul dubio inter alia clavos intende.* Utcumque sit, colobiis ac penulis intra Urbem Senatores usi sunt. Colobium vetus Gloss. Graecolat. *subuculam* vocat. *Κολόβιον Colobium, subicula.* Servius ad haec Virgiliana l. IX.

Et tunicae manicas, et habent redimicula mitrae.

Nam colobiis utebantur antiqui. Est igitur tunica sine manicis. Isid. l. XIX. c. XXII. Aegyptios Monachos colobiis indutos fuisse docet Cassianus. Sed errant viri quidam docti, qui vestis honestioris genus esse negarunt, ac P. Pithoeum perperam reprehenderunt, qui l. I. Adver. c. XVI. idipsum adnotaverat. Quod in Senatu ac solenniore consessu togis ac trabeis induti fuerint, confirmat Corippus l. IV.

Incessit laetus praeclara in veste Senatus,
Pars trabeis, pars compta togis, ut cuique probatus
Ordo locum, cultumque dabat.

Quin et calceos tum mutabant, ac Senatorios inducebant, hoc est, mulleolos. Zangas posterior aetas nominavit l. XIV. Cod. Theod. tit. X., Tzancae vocantur; quarum ibidem usus

intra Urbem interdicitur. Vetus Horatii interpres ad haec verba Sat. VI.

Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus.

Nigris pellibus (inquit) *Zangis.* Trebellius Pollio in Claudio. *Zangas de nostris Parthicis paria tria.* Nam ex Parthicis pellibus Imperatoriae Zanchae sive Campagi fiebant. Corippus l. II.

Purpureo surae resonant fulgente cothurno:
Cruraque puniceis induxit regia vinclis,
Parthica Campano dederant quae tergora fuco.

Mox

Augustis solis hoc cultu competit uti,
Sub quorum est pedibus Regum cruor.

Ergo puniceus calceus Imperatoris insigne fuit. Zonaras l. III. in Michaële Theophili F. *Ἐδίδου αὐτῷ τὰ φοινικόχροα πέδιλα, καὶ προσέταττεν ὑποδήσασθαι, καὶ βασιλέα ἀνεῖπε.* Senatorum vero calcei cuius coloris fuerint, florentis saltem Reip. temporibus, haud satis expediunt. Nigros enim facere videtur Horatius loco cit. adeoque Iuven. Sat. VII.

Appositam nigrae pellem subtexit alutae.

Ad quae ita scholiastes vetus. *Patricius Senator est. Lunula nam adsuta calceis discernuntur Patricii a Noviciis.* 379
Vetus quoque Iuven. Schol. ad hunc versum Sat. I.

Nuper in hanc Urbem pedibus qui venerat albis.

Illo enim tempore necdum Senatores nigris calceis utebantur. Contra rubri coloris fuisse argumento est imprimis ipsa mulleorum appellatio, *a colore rubro qualis est Mulli piscis,* ait Isidorus. Plinius l. IX. c. XVIII. de Mullis. *Nomen his Fenestella a colore Mulleorum calceamentorum datum putat.* Rectius Isidorus Mulleis nomen a pisce inditum, cuius rubentes squamae sunt. Nec placet quod Marcellus Virgilius existimat: dictos ab ea colorum varietate Mulleolos calceos, quam expirantes Mulli referunt. Alioqui non rubri, sed versicolores calcei fuissent, cuiusmodi morientium Mullorum color est, authore Seneca l. III. Nat. Quaest. et Plinio loco citato. De colore rubro Martialis diserte asserit l. II. ep. XXXIX.

Non extrema sedet lunata lingula planta,
Coccina non laesum cingit aluta pedem.

Sed dissidentes inter se scriptores ita fortasse conciliare possumus: si duas in Mulleolis partes distinguamus. Nam altera tibias ac crura protegebat: tibiatim enim mullei calceabantur, ut loquitur Titinius in Setina: pedes altera. Illa nigri, ut Horatius indicat, coloris extitit, haec rubri. For-

mani Isidorus describit l. XIX. c. XXXIV. docetque corrigiarum IV. fuisse, assuta luna. Ac superiori parte osseos vel aereos malleolos habuisse, ad quos lora deligata. Qua ex delineatione illud colligi videtur: superiore pedum parte corrigiis ac loris duntaxat fuisse contectam. Sed repugnat Gellius l. XIII. c. 20. Ubi cum Castritii verba illa commemorasset: *Soleatos tamen vos Po. Ro. Senatores per Urbis vias ingredi nequaquam decorum est*, paulo post de solea ista subiicit: *Omnia enim ferme id genus, quibus plantarum calces tantum infime teguntur, caetera prope nuda, et teretibus habenis vincta sunt, soleas dixerunt, nonnunquam voce Graeca crepidulas.* Tales enim Graecorum crepidas fuisse constat, quae Romanis Senatoribus probrosae, notataeque in Scipione apud Livium l. XXIX. et Germanico. Tac. l. II. Ann. *Pedibus intectis incedere, et pari cum Graecis amictu.* Proinde superiorem mulleorum partem fuisse rectam arbitror, nisi mutata postea ratione aperiri nudarique coeperint. Imperatorii certe calcei reticulati erant. Trebell. Gallienis. *Caligas gemmatas annexuit, cum Campagos reticulos appellaret.* Postremo ut Impp. calcei purpurei fuere, ita Coss. aurati, ut ex Cassiodoro liquet.

Ibid. D. *Ἀλλὰ Ζήνων.* Harduin. Rem narrat aliter Laërtius in Zenone; cives nimirum Athenienses apud eum dum Athenis est commoratus, portarum urbis claves posuisse, ratos tutiore eas loco esse, quam quovis in templo; certiusque illi, etsi peregrino homini, communem salutem, quam ulli popularium suorum posse committi. Scribit Plutarchus lib. de Stoicor. repugn. noluisse Zenonem Atheniensem civem fieri, ne in patriam suam iniurius videretur.

380 Ibid. D. 8. *Οὕτως ἀτεχής.* Petav. Henr. Stephan. *ἀτυχὴς*, aut *οὕτως ἄρα παχὺς* coniicit.

P. 27. A. 3. *Οἷς διορίζει χαυνότητα.* Petav. Ethic. VI.

Ibid. C. 4. *Προοίμιον.* Harduin. Suidas hymnum vocat: *παιᾶνα* Laërtius in Socrate. Plato, cuius verba et sententias studiosissime Themistius consectatur, *προοίμιον* in Phaedone.

P. 27. D. *Κατὰ τὸν Ηρόδοτον.* Harduin. Herod. lib. II. Sophocl. in Philoct. *Εὔστομ' ἔχε παῖ.* Suidas apud Eupolid. bene exponit, *εὖ ἔχειν στόμα*, *εὐφημεῖν*, *bona verba dicere, parce et honorifice loqui.* Usus obtinuit ut *εὔστομα* unica voce scriberetur. Suspicor porro a Christiano aliquo scriptum in margine, *ξύλον γὰρ ἦν*, quasi id scilicet Themistius significaret, satius esse de Diis silere quam habere sermonem, quod Dii gentium nihil aliud essent quam

lignum. Valde illud quidem pie excogitatum. Unde postea irrepsit in textum.

P. 28. A. 3. *Τῆς Λυσάνδρου κρεωδαισίας.* Petav. De qua Plut. Agesilao.

Ibid. A. 6. *Αὐτὸς ὁ Ἀρχίδαμος.* Petav. Male pro *Ἀγησίλαος.* In Reg. *Ἀρχιδάμιας.*

P. 29. A. 9. *Καὶ θιγγάνειν τῶν ἀνάκτη.* Petav. Deploratum locum ita exposui, quasi esset *τῶν προσόντων τῷ ἄνακτι.* In Regio, et in altero Cod. MS. Collegii nostri Paris. est *θιγγάνειν τῶν ἀνθρώπων.*

Ibid. B. ult. *Ην δύνωμαι. ἀλλ' ἕπεσθαι.* Petav. Foedum hic ulcus ex depravata scriptione, et interpunctione. Emendo. *Ἀλλ' ἕπεσθε φαίνεται.* Quod ex interpretatione nostra liquet.

Ibid. C. 5. *Φασὶ τὸν Παῤῥάσιον.* Petav. De Parrhasio Plin. l. 35. c. 10.

Ibid. C. 10. *Εαυτὸν ἐτίμησε.* Petav. Postulat sensus *αὐτόν.*

P. 30. A. 9. *Καὶ οὐ ψευδωνύμως.* Harduin. Addendum fortasse, *φιλόσοφος.* Videtur enim id loci illius sententia postulare.

Ibid. B. *Οὔτιδας λόγους.* Petav. De his vide Diog. Laërt. in Zenone. Eos porro, qui hunc in modum verbis tenus philosophantur, insectatur Epictetus apud Arr. l. 3. c. 2. Sen. ep. 20. *Facere docet Philosophia, non dicere.*

Ibid. B. 6. *Ο κυριεύων καὶ ὁ*, etc. Harduin. *Κεράτινος λόγος*, quem alii *κερατίνην* vocant, quasi cornutum sermonem, nomen habuit a materia syllogismi, quem in ore frequens habuit Chrysippus, ut est apud Laërtium hoc modo: *εἴ τι οὐκ ἀπέβαλες, τοῦτο ἔχεις· κέρατα δὲ οὐκ ἀπέβαλες· κέρατα ἄρα ἔχεις.* Huius argumentationis Seneca meminit ep. XLV. ubi vir gravissimus acutam delirationem vocat. De Dominante, quem *κυριεύοντα* Graeci nominant, scripserat commentarium Antipater, quem qui legeret, fieret is *ἀκαιρότερος* et *φλυαρώτερος*, *longe quam antea ineptior*, ut aiebat Epictetus apud Arrian. lib. II. c. XIX. Vulgo iactatum hoc genus fuisse liquet ex Plutarcho, lib. I. Sympos. q. 1. ubi eos reprehendit qui etiam trahunt in convivio *τὸν κυριεύοντα.* Harum captionum autores facit Themistius Philonem et Heliodorum; sed haud abhorret a similitudine veri in Heliodoro mendum esse lapsumve memoriae; nam quod ad *κερατίνην* attinet, non 381
Heliodorum, sed Diodorum eius fuisse inventorem prodit Laërtius lib. II. in Diod. Similis est horum *λόγος ἐγκεκαλυμμένος*, de quo haud multo ante Themistius, *opertus sive involutus*; cum clam irrepo, et quibusdam positis, quod volo, efficio.

Quo de genere captionis scripsit libros duos Chrysippus. Inventorem illius fuisse Cronum Diodorum prodit Laërt.

Ibid. C. 7. *Χρυσοῦ, καὶ στατῆρος*. PETAV. Vacat, nisi fallor, particula *καί*. *Χρυσοῦς στατὴρ* est Aureus, seu Denarius aureus, vel solidus.

Ibid. C. 9. *Ὅπως κρείττων εἶναι ἐπιθυ*. HARDUIN. Lacunam istam repleri sic posse commode arbitramur. *Ὅπως κρείττων εἶναι ἐπιθυμιῶν δύναται, ᾧπερ ἐγκρατεῖ γενομένῳ ἔσται μηδὲν πλέον καὶ* vel *ἢ ἡττημένῳ*: *Quomodo superior esse cupiditatibus possit is, cui nihil amplius sperandum sit, si vicerit, quam si iisdem servierit.*

Ibid. D. *Σωφρονίστερος Ξενοκράτους*. HARDUIN. Abiit vox illa in paroemiam. Vide Diog. Laërt. et Erasm. in Chiliad.

Ibid. D. *Τρυφᾶν δὲ ὑπὲρ ἐκεῖνον*. PETAV. Henr. Steph. legit *ᾧ δὲ τρυφᾶν*.

P. 31. A. 7. *Καὶ οὐκ ἐρωτῶ*. PETAV. Henr. Steph. *κροτῶ*. Melius *ἐπωθῶ*. Sed ridicule admodum non nemo *μηχανὴν* hic totum Auditorium esse putat.

Ibid. C. *Ὅτι τέλος αὐτῆς*. PETAV. Vide Arist. Eth. 2.

Ibid. D. penult. *Οὐ τὴν ἀπὸ Σκυθῶν*. PETAV. Quid hic Scythia opus est? An quia tum Imperator illis in partibus erat? HARDUIN. Alludit ad paroemiam veterum, *Σκυθῶν ῥῆσις*. Huius porro sensum alium profert Lucianus, alium Suidas, alium Diogenes Laërt. in Anacharsi, alium Athenaeus l. XII. c. V. alium denique Aelian. in epist. Rustic. Cnemon Callipidi. His vero omissis, qui maxime cuique obvius esse potest, is mihi videtur accommodatissimus ad praesens negotium: *Lubet*, inquit, *ad hanc rem confirmandam, non ab externis et barbaris, qualis fuit Anacharsis Scytha, sed a domesticis et nostris, ab Aristotelis, inquam, Stagiritae schola repetitam proferre sententiam.*

Ibid. D. ult. *Καὶ εἰ σμικροτέρα ἐστίν*. PETAV. Aliquoties ex vocum *μικροῦ* et *μακροῦ* affinitate mendum irrepsisse docuimus. Quod idem hoc loco contigit. Legendum enim *μακροτέρα*. Quippe tota quae sequitur sententia, usque ad *εἰ οὖν οὐ φιλόσοφον*, ex Aristotele petita est 2. Eth. c. 3.

Ibid. D. *Τάχα ἂν ἐγὼ θεραπεύοιμι*. PETAV. *Ὁ νοῦς*: *Si non maior sit virtus Imperatoris, quam eiusmodi Philosophorum, fatebor adulatorem me esse, et ad gratiam ista fingere, ac veritate maiora dicere.* Possumus *ὑπερχοίμην* hic scribere. Nam *ὑπέρχεσθαι* est blande atque adulatorie insinuare sese. HARDUIN. Pro *θεραπεύοιμι* legendum fortasse, *θωπεύοιμι*.

P. 32. B. 2. *Καταφεύγοντες τὸν λόγον*. PETAV. Reg.

ψευδῶν. ἀντὶ τῶν λόγων ἀληθινῶς. Sed nonnulla desiderantur, quae hunc sensum impleant. *Si Philosophorum nomine indigni illi sunt qui pro rebus ac factis sermones ostentant, vicissim ii qui pro sermonibus facta ipsa praestabunt, eadem erunt appellatione digni.*

Ibid. B. 6. *Οὐ τοῦ Σόλωνος, ἀλλὰ τῶν τοῦ Σόλωνος* 382 *ἀπογόνων.* Harduin. Mater Platonis a Solone sapientiae quasi antistite genus duxit, et Plato sextus a Solone natus. Sarisber. lib. VII. c. V. Nug. Curial.

Ibid. B. antepen. *Βιβλίων ὅμαδος ὅλος.* Petav. Forte, *ἄλλων ἐπ' ἄλλοις συντεταγμένων.*

Ibid. C. 2. *Η περὶ τὴν πλάτανον.* Harduin. Dialogum Platonis intelligit eum qui Phaedrus inscribitur.

Ibid. C. 5. *Ην αὐτὸς μέν φησι.* Petav. Sumpta haec ex Phaedro. Caeterum pro *αὐτὸς* malim *ἄλλους*. Nisi hoc significet quod illic Socrates ait, *μετὰ μὲν τοῦ Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ' ἄλλων θεῶν.* Quod sequitur, *καὶ οἱ τὸν ὁρώμενον γνωματεύοντες*, vereor ut integrum sit. Forte, *εἰς τὸν οὐρανὸν ἁρματεύοντες.*

P. 33. A. 5. *Αὐτὸς ὁ Πλάτων ἐρεῖ.* Harduin. In Timaeo totidem verbis: *Βουληθεὶς γὰρ ὁ Θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν· οὕτω δὴ* etc.

Ibid. C. 5. *Οὐδὲν τίμιον προμαντευομένῳ.* Petav. Forte, *οὐδέν τι μεῖον.* Harduin. Vox illa utraque, *οὐδὲν τίμιον*, supervacanea est et expungenda.

Ibid. D. *Εἰς τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας.* Harduin. Victoriam de Tyrannis, Magnentio et Vetranione, relatam, pacatumque a bellis civilibus imperium haud obscure significat. Manifestius adhuc haud multo post, cum e typhonibus, hoc est, Tyrannis, adversus quos ei congrediendum fuit, oratione alios, alios ferro docet fuisse repressos. Demum vero apertissime pag. 37. et 38. de Vetranione agit.

P. 34. A. 2. *Τυφῶνος δίκην.* Harduin. Hesiod. in Theogon. Plutarch. tract. de Iside et Osir.

Ibid. B. 2. *Τοὺς δὲ νέους.* Petav. Glossema istud mihi quidem sapit vocis *ἀκμάζοντας*. Sed totus hic locus verbo aliquo defectus ac suspensus est. *)

Ibid. B. 8. *Ξὺν ἅρμασι πορεύεσθαι.* Petav. Non improbanda Henr. Steph. coniectura, qui *ξύναμα πορεύεσθαι* aptius censet. In Reg. est *ξυνδύναμαι.*

Ibid. C. 8. *Παρὰ τὸν Ἰλισσὸν κατακεκλιμένος.* Petav. Manca haec atque mutila. Sed *ἀκροωμένου* restituendum, ut ad *μειρακίου* referatur. Synesius Dione. *Ἐκεῖ που καὶ τὸν*

*) [Fallitur: vide Pierson. ad Moer. p. 181.]

παρακεκινδυνευμένον λόγον τὸ παιδίον ἐξηγεῖσθαι τολμᾷ τὸ ἐπέκεινα ταύτῃ παρὰ τὴν αὐτὴν πλάτανον, παρ' ἣν ἐῤῥητόρευσε, καὶ τῷ σοφιστῇ *Λυσίᾳ* προσεγυμνάσατο etc. Ubi πρὸς τὸ παιδίον corrigendum monuimus. Nam puer in Phaedro inducitur, ut ibidem notat Synesius.

P. 35. A. 2. *Τῷ γὰρ ὄντι κινδυνεύει.* PETAV. Translatum id ex Platone, in calce l. 4. de Rep. *Οσοι*, inquit, *πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοσοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι.* Vide Synesium Orat. de Regno.

P. 36. A. 1. *Πολλὰ ἐξελεγχθείς.* PETAV. Forte, ἐξελιχθείς.

383 Ibid. A. 5. *Ον οὐ δεδίασιν.* PETAV. Synesius. *Τίς δὲ ἰδιώτης καὶ μικρὰ πράττων ἀδεέστερός τε καὶ ἀνεπιβουλευτότερος ἐκείνου βασιλέως, οὐχ ὃν δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ὑπήκοοι;* Quod quidem Bianti dictum tribuitur. Idem habet Themist. orat. I. pag. 10.

Ibid. A. 10. *Ωσπερ ἐν Κρονίοις.* PETAV. Arrianus Dissert. Epict. l. I. c. XXV. *Εν Σατορναλίοις λέλογχε βασιλεύς. ἔδοξε γὰρ παῖξαι ταύτην τὴν παιδιάν. προστάσσει, σὺ πίε, σὺ κέρασον* etc. Lucianus Saturnalibus. *Ετι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἁπάντων γίνεσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα.*

Ibid. B. 3. *Οὐκ ἐπειδὴ τῷ σώματι.* PETAV. Quanquam etiam caeteris maior sit. Plin. l. II. c. 16. *Omnibus forma semper egregia, et duplo quam caeteris maior, pennae breves, crura recta, ingressus celsior, in fronte maculae quodam diademate candicans.* Porro locus iste expressus est ex Platonis Politic. *Νῦν δέ γε*, ait, *οὐκ ἔστι γινόμενος, ὡς δὴ φαμέν, ἐν ταῖς πόλεσι βασιλεὺς, οἷος ἐν σμήνεσιν ἐμφύεται τό τε σῶμα εὐθὺς, καὶ τὴν ψυχὴν διαφέρων εἷς.*

Ibid. B. 9. *Οὕτω δὴ καὶ Αἰθίοπες.* PETAV. Herod. Erato. HARDUIN. Herodot. in Thalia.

Ibid. B. 11. *Ον οὐχ ἵππος ἐποίησε.* PETAV. Darii Psammitichi, et Gygis historias tangit. De quibus Herod.

Ibid. C. 4. *Οὐδὲ μανδύη.* PETAV. Hesych. *Μανδύας εἶδος ἱματίου Περσῶν, πολεμικὸν ἢ μαντεία.* Corr. πολεμικὸν ἱμάτιον.

Ibid. C. 7. *Καὶ μηλοφόροι.* HARDUIN. Sunt Regis Persarum Satellites, apud Athenaeum et Hesychium, mala aurea in contis ferentes, *μῆλα χρυσᾶ φέροντες ἐπὶ τῶν στυράκων.*

Ibid. C. 8. *Αποθνησκόντων στρατιωτῶν.* PETAV. Ad Xerxis dictum alludit, quem ferunt lustrato exercitu, ac recensito, cum illacrymasset, causam rogatum respondisse, miserabile id sibi visum fuisse, *εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων οὐδεὶς εἰς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.* Herod. Polyhym. Cur *ἀθάνατος ἀριθμὸς* dicatur, vide eundem pag. 260.

P. 37. A. 2. *Ποταμὸς δὲ οὐκ ἐπιλείπει.* Petav. Rursum ad Xerxem regem respexit. De quo Iustinus l. 2. *Ut non immerito proditum sit flumina ab exercitu eius siccata* etc. Herodotus loco cit. Chidorum fluvium Xerxis copiis non suffecisse narrat, nec Onochonum. Epidanum vero totius Achaïae maximum aegre admodum suppeditasse. Sed longe felicius actum esse cum Imperatore docet, cuius in gratiam Mygdonius uti suspicor fluvius sic intumuerit, ut Persarum Regem ab Nisibena obsidione prohiberet. Vide Iulian. orat. I. Panegyr. III.

Ibid. B. 2. *Τὸν συλήσαντα τὸν βασιλέα.* Petav. Forte, *τὴν βασιλείαν.*

Ibid. B. 4. *Ἐπάξια τῆς φθεγγομένης.* Petav. Duae illae voces, *τῆς φθεγγομένης*, quantum coniector, inducendae sunt.

Ibid. C. penult. *Ὑμνοῦσι μὲν οὖν καὶ Σπαρτιάται.* Petav. Diodorus lib. XV. ubi supra decies mille Arcadum cecidisse, Lacedaemoniorum ne unum quidem asserit, cum Dodoniae sacerdotes respondissent, *διότι πόλεμος οὗτος Λακεδαιμονίοις ἄδακρυς ἔσται.*

Ibid. D. ult. *Καὶ ἦν θέαμα ἄπιστον.* Petav. Errat, 384
neque enim ab Dione ad eam fortunam redactus est Dionysius, sed a Timoleonte Corinthio. Plutarch. in eius vita.

P. 38. A. 2. *Ἐν τῷ Κρανείῳ.* Harduin. Cupressorum lucus est e regione Corinthi, ubi gymnasium. Pausan. in Corinth. Laert. in Diog. *Ἐν τῷ Κρανείῳ τῷ πρὸ τῆς Κορίνθου γυμνασίῳ.*

Ibid. A. 4. *Ὁ καὶ τοὔνομα καὶ τὴν τύχην πάλαι στρατιώτης.* Petav. Vetranio Pannonicarum Legionum Dux. Zosim. lib. II. Harduin. Alludit ad nomen Veteranionis, quem Veteranum militem nominat. Quem porro Veteranionem dixi cum Philostorgio, qui *Οὐετερανίωνα* exerte habet, hunc Vetranionem tum nummi antiqui, tum Latini Graecique autores appellant. Interdum etiam *Βρετανίων* nominatur.

Ibid. A. 8. *Μακροβιώτερον Ἀργανθωνίου.* Harduin. Arganthonius Tartesiorum rex, CXX. annos vixisse fertur. Herod. Clio. Cic. lib. de Senect.

Ibid. A. 9. *Καὶ πρόπυλαι διελόμενον.* Petav. Placet Henr. Stephani coniectura, *διολόμενον* rescribentis.

Ibid. B. 2. *Τὸν ἕτερον τῶν τυράννων.* Petav. Magnentium, de quo Eccles. histor. et Zosim. lib. II.

Ibid. B. 7. *Τυφλὰ τέκωμεν καὶ ἀτελῆ.* Harduin. Proverbium ex ursarum more deductum; de quo vide scriptores historiae naturalis.

Ibid. C. penult. *Σχεδὸν γὰρ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς.* Petav.

Ita Heliodor. X. Aethiop. *Θυγατέρα ἐμὴν ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς ἐξ ἀπόρων ἑαυτὴν, καὶ οἷον ἐκ μηχανῆς ἀναφαίνουσα.*

Ibid. D. ult. *Τῷ μὲν συναλγήσας.* PETAV. Constantino videlicet, qui a Constante est interfectus: *ὑπεραλγήσας* vero ad ipsum Constantem spectat, cuius necem occiso Magnentio ultus est.

P. 39. A. 7. *Φαίνεται γὰρ ὁ Θεός.* HARDUIN. Haec, ut apparet ad Nisibenam illam obsidionem referenda sunt, quam Theodoretus describit, quo tempore S. Iacobi precibus liberata divinitus Nisibis fuit. Quanquam Theodoretus duas obsidiones, quarum prior statim ab obitu Constantini contigit, cuius meminere Hieron. et Theophanes; altera, haec nimirum, qua de agimus, occupato, ut ait Themistius, civilibus et Occidentalibus bellis Constantio, hoc est, anno CCCL. duas, inquam, in unam eandemque male conflavit; et posterioris huiusce tempus, cum post Ariminense Concilium reiecit, sive in annum circiter CCCLX. illud certe pluribus annis, toto nempe decennio, tardius consignavit.

Ibid. A. 8. *Ἐν μικρᾷ παρατάξει.* PETAV. Forte, *μακρᾷ.*

Ibid. A. 11. *Ἀφήσετε οὖν.* HARDUIN. Locum istum sic reddo: *Quid ergo? an me deinceps ab eo contractu liberabitis? an nondum idonee satisfecisse videor? Certe cum studiose* etc.

Ibid. B. 6. *Πᾶν τὸ ὄφλημα ** αὐτίκα.* PETAV. Supplendum ex Regio, *πωτισας*: habet enim *φωτίσας.*

385 Ibid. D. antepen. *Ἀλλ' ἐὰν ἅπαξ.* HARDUIN. Melius, *ἅπαντα.*

P. 40. A. 6. *Τὸν συνάρχοντα φιλόσοφον.* PETAV. Iulianum Parabatam.

Ibid. A. penult. *Ξυνδραμεῖν τε βασιλείᾳ φιλοσοφίαν.* HARDUIN. Haec illa est Platonis lib. V. de Republ. et epist. VII. *Τοῖς Δίωνος οἰκείοις*, sententia, tot deinde ac tantis concelebrata praeconiis: *ἐὰν μὴ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς* etc.

AD ORATIONEM III.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Cum Urbis visendae studio flagraret Constantius, cuperetque ibi quasi devictis hostibus universis edere triumphales ludos, decreta est ei a S. P. Q. CP. perhonorifica legatio aliquot Se-

natorum, qui Principi suo reportatas de tyrannis victorias gratularentur. Horum e numero Themistius fuit; sed ob incommodam valetudinem, et hyemis asperitatem, ceteris Romam profectis, ipse Constantinopoli substitit. Scripserat tamen orationem πρεσβευτικὸν, quam coram ipso Imperatore Romae dicturus esset; eamque prius quam ad iter se accingeret, recitavit in Senatu. Id enim moris ei ceterisque Rhetoribus tum fuisse, Cresolius noster docet lib. III. Theatri Rhet. c. VII. Apertissime vero Themistius ipse declarat orat. IV. pag. 54. et 61. Et vero quantumcumque refragetur is qui titulum huic tertiae orationi praefixit; qui quam orationem dicendam coram Imperatore vidit, reipsa dictam putavit; eam nullo modo Romae dici potuisse, tria, ut opinor, evincunt. Primum est, quod Themistius ipse se profiteatur orat. IV. ab instituenda illa longo terrarum tractu in media asperitate hiemis, peregrinatione praepeditum. Alterum, quod Romam, nisi temporibus Gratiani, non viserit, ut haud obscure significat tum orat. XIII. tum vero XXXI. Tertium denique illud est, quod orationem IV. quae proxime hanc sequitur, ut ex ipsius verbis liquido eruitur, Constantio adhuc Romae degente, ubi 60. ad summum dies substitit, ipse in Senatu CP. dixerit; quo proinde delatum esse Pegaseis alis necesse est, si hanc paulo ante Romae recitavit.

P. 40. C. *Πρέποντά σοι στέφανον.* Vetus ille mos fuit, ut coronae aureae publice a civitatibus, a sociis etiam ac foederatis, regibus ac principibus offerrentur. Offerendi porro occasio multiplex fuit: vel enim ob adoptionem adventumve Principis, aurum coronarium exhibebatur, quale ait Theodosio deberi Themistius orat. XIV. vel cum legati ad Principem mitterentur, beneficii cuiuspiam impetrandi gratia, quo spectare videtur Themistius tum hac orat. tum seq. et Synes. de regno; vel ob decorandum triumphum, ut testis est Cic. in Rull. et in Pison. vel denique ob res gestas feliciter, quae ut 386
antiquissima, ita praecipua semper extitit auri coronarii offerendi causa. De his vide Vopisc. in Probo, Zosim. lib. III. Ammian. Marcell. lib. XXIII. Curtium lib. IV. Agell. lib. V. c. VI. Iosephum lib. XII. c. XIII. ubi *στεφανίτην φόρον* appellat. Eunap. in Excerptis. Victoriarum aurea simulachra Valentiniano seniori a Tripolitanis pro coronis oblata refert Ammian. lib. XXIII.

Ibid. C. 8. *Τῇ δὲ ἐπωνύμῳ μὲν τοῦ σοῦ πατρός.* Constantinopoli scilicet quae a Constantino M. ut omnes norunt, nomen cepit.

Ibid. D. *Οὐκ οἴκοθεν πορίζόμεθα ** τὴν ἀρετήν.* Sic

emendandum et lacuna supplenda: *Πορίζόμεθα τὸ γέρας τῆς σῆς ἀρετῆς*, *Praemium virtuti tuae rependimus.*

P. 41. B. penult. *Ἀνδρὶ μὲν χρωμένῃ διακόνῳ.* Oratore videlicet ipso Themistio, quem philosophiae studium a vero aberrare non patietur, nedum in adulationem deflectere. Est enim veri philosophi, ut ipse ait orat. XXI. praecipuus dos, prima nota formaque veritas, uti sponte sua nullam omnino falsitatem admittat etc.

Ibid. C. 5. *Παναθήναια ἢ Διονύσια.* In Panathenaeis, quae Minervae, et Dionysiis, quae Baccho sacra, quos insigni honore affectos vellent, his coronam auream donabant, idque publice per praeconem in gymnico certamine pronuntiabant. Est hac ipsa de re insignis locus Demosth. orat. *Περὶ στεφάνου. Δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, στεφανῶσαι Χαρίδημον καὶ Διότιμον, χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις, ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι.* Quod vestigium quoddam est illius consuetudinis quae longo post intervallo obtinuit, ut aurum Coronarium, de quo paulo ante, tanquam victoriae donum, decreto triumpho, ut ait Cic. in Pis. Imperatoribus penderetur.

Ibid. C. 9. *Ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων.* Certant inter se scriptores in utriusque Romae comparatione. Greg. Naz. in carmine de Vita sua, adeo aequales facit, ut situ tantum ac loco discrepare dicat. Iulianus vero Aug. in Encomio Constantii novam veteri longe postponit. *Πόλιν τε ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέστησεν ἐν οὔτε ὅλοις ἔτεσι δέκα, τοσούτῳ τῶν ἄλλων ἁπασῶν μείζονα, ὅσῳ τῆς Ῥώμης ἐλαττοῦσθαι δοκεῖ· ἧς τὸ δεύτερον τετάχθαι μακρῷ βέλτιον ἔμοιγε φαίνεται, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν μείζονα καὶ πρώτην νομίζεσθαι.* Ita et Themistius tum hoc loco tum paulo post, cum de Constantinopoli ait, *καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὸ λοιπὸν τοῖς δευτέροις ἀντὶ πρωτείων χρῆσθαι.* Et vero cum novae Romae vetus *μητρόπολις* materque sit, ut in Notis ad orat. XVIII. dicturi sumus; quidni primas illa obtineat? Notum est illud Thucyd. *Ἀποικία εὖ πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν.*

Ibid. D. 5. *Ὥσπερ ἡ Θέτις.* Homer. Iliad. I. v. 425.

P. 42. A. *Καλλίπολις, τὰ μὲν πρὸς Ὠκεανόν.* Figurata est, ut apparet, haec omnis oratio. Iupiter, Constantius est; Olympus, Roma: *Καλλιπόλεως* vero nomine, ut alias frequenter solet, Constantinopolin hic designat.

387 Ibid. A. ult. *Ἵσταται τοῦ.* Corrige: *Ἵσταταί που.*

Ibid. B. 2. *Ἐξάρχει δὲ ὁ κορυφαῖος.* Seipsum orator designat. Est autem, ut notum est, *κορυφαῖος, ἐξάρχων, κατάρχων* et *χοροστάτης*, haec enim homonyma sunt, chori cantusque praesultor, sive praecentor.

Ibid. B. 6. *Αἱ νῖκαι δὲ ἡ δίω.* Corrig. *Αἱ δύο.* Intelligitur gemina illa de Magnentio et Vetranione, quem paulo infra pag. 45. *τὸν πρεσβύτην* appellat, reportata victoria.

Ibid. B. ult. *Τῇ Ἀριάδνῃ.* Vid. Iliad. 6. v. 591.

Ibid. D. 6. *Καὶ οὐ λέγω τὰς παλαιὰς συμμαχίας.* *Byzantiorum Respublica semper Romani Imperii nomen fovit,* inquit Gyll. lib. I. de Topogr. CP. c. 1. *Primo adversus Regem Macedonum, cui ut degeneri impositum Pseudo-Philippi nomen. Sileo missas copias in Antiochum, Perseum, Aristonicum, et piratico bello adiutum Antonium: Mithridatis impetum sustinuit, et simul Syllae, Lucullo, Pompeio valde auxiliata est, quando ea loca insideret, quae transmeantibus terra marique ducibus exercitibusque simul vehendo commeatui opportuna forent.* Quae vero de signis adiungit Themistius, eadem Tullius oratorie et *παθητικῶς* narrat in orat. de Prov. Consul. *Ipsam vero urbem Byzantiorum fuisse refertissimam atque ornatissimam signis quis ignorat? quae illi exhausti sumptibus, bellisque maximis, cum Mithridaticos impetus, totumque Pontum armatum, effervescentem in Asiam, atque erumpentem, aegre repulsum et cervicibus interclusum suis sustinerent; tum, inquam, Byzantii, et postea, signa illa, et reliqua urbis ornamenta sanctissime custodita tenuerunt.*

P. 43. B. *Ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἑστίαν τῶν Αἰνεαδῶν.* In Latium, quo Aeneas appulit.

Ibid. C. *Δίκην ἐπράξατο.* A Magnentio poenas exegit. Hunc Populo Senatuique Rom. venisse in odium, praeter Themistium, significat Zosim. lib. II.

P. 44. B. *Καὶ παρὰ μικρὸν ὁμωνύμου.* Paene cognomine sublata tyrannide: altera Maxentii, Magnentii altera. Dedit Roma vetus, inquit, a Maxentii tyrannide liberata, conditorem novae, scilicet Constantinum: nova iam condita, veteri servatorem dedit, Constantium nimirum, qui eam a Magnentii dominatu exemit.

Ibid. D. *Βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ φιλοσόφου.* Affirmat Nazianz. in Constantio Imperatore, *βασιλείαν καὶ φιλοσοφίαν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν.*

P. 46. A. 4. *Σὲ δέ.* Mutilatum locum restitui sic puto posse: *Ἀλλὰ θωπείαν κακίας μυσάττεται. Σὲ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἀληθῶς τε καὶ θαρσαλέως ἐπαινεῖ· καὶ ἵνα μὴ* etc.

Ibid. A. ult. *Ἡ Βάκιδος ἡ μαντεία δεῖσθαι καὶ Ἀμφιλύτου.* Bacidis oracula multa vide apud Herod. lib. VIII. Uran. Amphilytus autem Acarnan pariter ariolus fuit, cuius vaticinationes idem refert lib. I. Clio.

P. 47. D. penult. *Χρηστὸς ἀδελφός.* Vide Notas in orat. seq.

P. 48. A. 5. *ὑπ' ἀνάγκης ἐτιμᾶτο ἡ γερουσία.* Non modo ceterarum urbium nuditate, ut ait Hieron. Constantinopolim locupletatam fuisse a Constantino, sed orbitate etiam,
388 innuit hoc loco Themistius, multis clarissimis viris e patriae suae sinu abstractis, ut novam Urbem sui generis claritate ornarent.

Ibid. A. 6. *Τιμὴ μωρίας.* Legendum puto, *τιμὴ τιμωρίας*, atque ita vertendum: *Neque a poena distare ulla re honor iste videretur.*

Ibid. B. 10. *Κεστὸς Ἀφροδίτης.* Proverbium est. Cestum Veneris habere dicuntur ii qui novis quibuslibet modis amore sui quem lubet inflammant. Desumptum illud ex Homero, *Ἰλιαδ.* ξ. ubi Iuno conciliatura Iovem, Venerem adit, et ab ea cingulum, conciliatorem scilicet gratiarum et amorum, commodato petit. Unde Arnobio dictus est, Iunonius ille cestus.

Ibid. C. *Καὶ τῶν δοκούντων.* Sapiunt haec verba, si quid bene coniicio, glossema viri intempestive pii ac religiosi: qui significare voluerit ea bona quibus affluere Urbem Regiam Themistius narrat, non vera sinceraque, sed evanida et apparentia duntaxat esse. Vel certe, *τῶν δοθέντων* legi satius fuerit, ut collata hominibus a Deo bona intelligantur.

AD ORATIONEM IV. NOTAE.

PETAV. Falso inscripta erat haec oratio *πρὸς Κωνσταντῖνον* in Regio Cod. cum ad Constantium habita sit: saepe autem accidit ut pro Constantio Constantinus a Librariis scribatur. Dicta porro est absente Constantio, et Romae adhuc degente, ut ex Themistii verbis liquido eruitur; et in Senatu habita. Initio rationem affert, cur domi se continuerit potius, quam ad Imperatorem ipsum profectus, coram ei gratularetur. De hoc bello agit et Zosim. lib. III. HARDUIN. Cum orationem proxime superiorem, quam in tempus celebritatis Romanae paraverat, iam recitasset in Senatu, neque ut Romam se conferret valetudo pateretur; aliam adornavit, veluti consolatoriam, quae tota in hoc argumento versatur; partim ut eam quae Constantinopoli instituitur solemnis gratulatio, non minus iucundam fore Imperatori doceat, quam si Byzantini omnes Romam convolarent; partim ut mutuum Urbis Regiae erga Constantium, et Constantii erga Urbem Regiam amorem desideriumque praedicet. Dicta est igitur haec oratio eo ipso anno quo Romae Constantius triumphavit, hoc est, anno aerae vulg.

CCCLVII. Constantio IX. et Iuliano Caes. II. Coss. Sic enim affirmant Hieron. Chronic. Alex. Idat. in fastis; tum vero lex de Numerariis data Romae prid. Non. Maii, his Coss. Denique Ammian. cum ait id accidisse secunda Orphiti praefectura urbana, quae in hunc annum incidit. Quare ceterorum Chronologorum lapsus est, qui haec ad annum superiorem referunt. Gravior autem et vix ferendus Scaligeri error est, qui quod Hieronymus de Constantii in Urbem Romam ingressu his Coss. refert, id nova quadam coniiciendi ratione ad novam Romam traduxit, quo certum est Constantium nonnisi altero post anno, hoc est CCCLIX. revertisse. Ductus est etiam errore haud 389
sane levi Iacobus Gothofredus, qui hanc orationem anno CCCLIV. adscripsit; cum ipse ultro fateatur Iulianum sub finem tantummodo anni sequentis CCCLV. VIII. Id. Novemb. Caesarem a Constantio fuisse appellatum, ac paulo post nuptam eidem esse Helenam sororem Constantii: quae duo in hac oratione diserte commemorari, mirum est ab erudito viro non fuisse animadversum.

P. 49. A. *Αἰγύπτιοι τὴν Ἀθηνᾶν.* PETAV. Herod. Euterpe. Cic. III. de Nat. Deor. Saïtas ait Aegyptios Minervam colere ortam Nilo. Arnob. IV. contra gentes.

Ibid. B. 2. *Ενθέμενοι ἐν ταῖς βάρεσι.* PETAV. Sic ea navigia vocant ἰδιωτικῶς Aegyptii. Sed in ea voce duobus locis emendandus Hesychius. *Βάρπυργος*, ait, *πορμεῖο περὶ ἀμφόδων*. Corrig. *βάρις*, *πύργος*, *πορθμεῖον*, *περιάμφοδον*. De Turri et navigio notum. *Περιάμφοδον* vero *οἴκημα*, *βάρις* etiam significat; hoc est, aedes instar turrium omni ex parte conclusas, quas insulas vocant, authore Hieron. in Psal. XLIV. Sequitur paulo post apud Hesych. *Βαρινακίδα τὸν δούριον ἵππον.* Ubi *Βάριν Ἀχαιΐδα* leg. puto. Recte enim Troianum equum quisquis ille est Auctor sic appellat, quasi aedificium Achaicum, seu turrim, aut ingentem domum.

Ibid. B. penult. *Η πρὸς τὸ πλεῖν εὐσεβείας.* PETAV. Ita in Reg. Cod. sed praeferendum est *εὐλαβείας*, ut coniicit Henricus Steph. Et mox, *οἷκοι* pro *ἢ καί*. Sed ita ut ante *ὅσοις* pro *ὅσοι* legatur.

Ibid. C. 8. *Επ' εὐσέβειαν πορευομένους.* PETAV. Malo *εὐσεβεία*.

P. 50. A. 3. *Ζυγίων τε, καὶ παρασείρων.* PETAV. Quid in mentem venerit ei qui hic sibi mendum finxerit, legeritque *ζευγνύοντι*, *καὶ παρασύροντι*, equidem non video. Sunt enim haec inter se opposita *ζύγιος*, et *παράσειρος*.

Ibid. A. 7. *Πηδάλιας.* HARDUIN. Vide Odyss. V. vs. 272.

Ibid. B. 2. *Πίλοις τε καὶ ἀρναχίσιν.* PETAV. Plato Symp. *ἐνειλιγμένην τοὺς πόδας εἰς πίλους τε καὶ ἀρνακίδας.* Apud

Pollucem l. VII. c. IV. et Phavor. Cratinus *Μαλθακοῖς*, *Λευκοὺς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλους πλεκτούς*. Gloss. Vet. *πιλωτὸν* *Coactile:* et *πιλωτοποιὸς* *Coactiliarius*. At in Latinogr. Coactilarius *πηλοποιός*. Lego Coactiliarius, *πιλοποιός*. Proxime ante, Coactor, *Κωμάκτωρ*, *Αναγκως*, corrigo *Κοάκτωρ*, *ἀναγκαστής*. Graeculi enim Latinam hanc vocem, ut saepe alias usurparunt. Vetus Horatii interpres ad Sat. VI. l. 1, *Coactores mercenarii erant eorum qui habebant argentariam. Coactores etiam dicuntur argentarii in auctionibus, quia pecunias cogant, qui et Collectarii dicuntur. Item Coactor qui exigit numos a circumforaneis.* *Πίλους* Coactas Caesar appellat III. de Bello Civili. Latini etiam Impilia, hoc est, Udones. Corrigendus est quod ad hanc vocem attinet Epiphanii locus Haeresi LIX. quae est Catharorum pag. 218. ubi de eo qui praepostere se vestiat loquens, *τὰ δὲ ἄλλα*, inquit, *πέδια, ὡς εἰπεῖν, τὰ ἐξ ἱματίων γεγενημένα, ἃ παρά τισιν ὀδιωνία κέκληται, ἢ βράκαι, χερσὶ περιτιθέασι.* Sed imprimis *πόδια* rescribo, quae Hesych. *ἐναλείμματα ποδῶν, ἤγουν*
390 *φασκίας* interpretatur. Latini *Pedalia* vocant, et Pedulla. Gloss. *Pedale πόδιον*. Festus: *Pedulla quae dicimus πεδ.*** Graecos appellare manifestum est.* Scribe *πόδια*. Cornelius Fronto: *Pedale mensura est pedis: Pedule vero sub pedibus praestat utilitatem.* Sed pro *ἱματίων* apud Epiphanium forte *ἐρίων*, vel *δερματίων* legendum.

Ibid. C. *Τρέμοντα καὶ μαλακιῶντα.* HARDUIN. Melius *μαλκιῶντα*, hoc est, trementem et ex frigore obtorpescentem. Qua voce utitur Demosth. Philip. IV. Nicand. in Theriac.

P. 51. A. 2. *Ως ἐν ὀπόσῳ ἄρα.* PETAV. Delendum ὡς videtur.

Ibid. B. 5. *Εἰς τὸν Θεόν.* HARDUIN. Ita Solem Themistius iterum appellat orat. XXII. *Ταῖς ἀκτῖσι μᾶλλον τοῦ μεγάλου Θεοῦ* etc. Et Iulianus passim ea oratione, quam de Solis laude conscripsit.

P. 52. B. 2. *Αὐτῷ τοῦ ἐλλάμποντος.* PETAV. Corr. *Αὐτοῦ*. Et ita Reg.

Ibid. C. 6. *Εποιήσατε καὶ διατελῇ.* PETAV. Lego, *ἐποίησέ τε καὶ διατελεῖ ἐπιμελούμενος*. Neque tamen altera lectio reiicienda, quam et vetus codex habet.

Ibid. C. 8. *Καὶ ἔρχεται αὐτῷ.* PETAV. Recte hoc ab Themistio dictum est; Nationes omnes ad Constantinopolis ornatum contribuisse. Quam ex omnium Urbium nuditate auctam atque exornatam prodit Hieron. Chron. Etenim quidquid in toto Oriente magnificum atque exquisitum erat, id in Urbem suam Constantinus transtulit, ac quod ex Aegypto Romam quotannis frumenti advehi solitum erat, magna ex parte

Constantinopolin derivavit. Unde Magno id Athanasio per calumniam obiectum, quod Aegyptiacum omne frumentum supprimere statuisset.

Ibid. D. *Αἱ νῆες γέμουσαι.* PETAV. Frumentarias naves intelligit, quae ex Aegypto aliisque Provinciis annonam vehebant. Vulgo errant, dum eiusmodi naves *annotinas* a Caesare lib. V. Comment. dictas putant. Id quod in Thesauris ac Vocabulariis omnibus fere videas. Atqui *annotinae naves* Caesari sunt eo anno factae, ut *hornotinae* etc. Locus est cap. VIII. lib. V. Ubi Graecus interpres, τὰς τοῦ πρόσθεν ἔτους vertit. Expungenda igitur falsa ista notatio, ne adolescentibus imponat.

Ibid. D. 3. *Καὶ ὅτι ἂν ἡ φύσις.* PETAV. Ordo ac series postulat, ut pro φύσις, τέχνη reponamus.

Ibid. D. 6. *Τέλεια ἵδρυται αὐτοῦ.* PETAV. Mutilum ac decurtatum locum hunc esse quovis pignore contenderim. Quorsum enim subinde scribit, Quemadmodum apud Delphos non solum Apollinis, sed etiam Iovis imagines erectae sunt, nisi antea Constantini quoque Constantii Patris mentionem fecisset? Ut eodem modo quo illic cum Apollinis effigie eius quoque Patris simulacrum visitur, Constantinopoli non solum Imperat. sed et Parentis eius Constantini imagines sint collocatae. Hoc igitur, aut simile aliquid deest. *Ἵδρυται αὐτοῦ τε βασιλέως, καὶ τοῦ πατρός.*

Ibid. D. penult. *Οὐ τοῦ Ἀπόλλωνος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ Διός.* HARDUIN. Inter alia glossemata, quae sane plurima in Themistii textum irrepserunt ex margine, haec verba censeri arbitror oportere; cum legi tantummodo debeat, *καθάπερ ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος.* Quorsum enim haec ulla fiat vel Iovis, vel Constantini mentio? 391

Ibid. D. ult. *Καὶ Δελφῶν μὲν ἐξαρχῆς.* PETAV. Quantum ex Pausania in Phocicis constat, multoties Delphicum hoc delubrum instauratum est. Primum quidem ex lauro factum. Secundo a Ptera quodam Delphico constructum. Tertio ex aere fabricatum, quod vel absorptum humo, vel igne colliquatum periit. Quarto a Trophonio et Agamede ex lapide extructum, quod ipsum Olymp. LVIII. an. 1. deflagravit. Quibus subdit Pausan. *Τὸν δὲ ἐφ᾽ ἡμῶν τῷ θεῷ ναὸν ᾠκοδόμησαν μὲν ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ Ἀμφικτυόνες χρημάτων, ἀρχιτέκτων δέ τις Σπίνθαρος ἐγένετο αὐτοῦ Κορίνθιος.* Herodotus in Euterpe scribit Amphictyonas idem Templum reficiendum locasse CCC. Talentis, cum prius sponte sua conflagrasset. Ac tum Delphos, cum illius pecuniae quadrantem pendere eos oporteret, ab Amasi Aegypti Rege aliisque grande aes conflasse. *Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα*

νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι. Ubi haec notanda verba sunt, τὸν νῦν ἐόντα νηόν. Idem in Terpsichore refert Alcmaeonidas a Pisistratidis patria pulsos Templum illud instaurandum redemisse. Ενταῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. Dubium est, eademne ab Herodoto duobus illis in locis Templi instauratio memoretur. Nam prior illa locatio sub Amasi, ac Cyri fere tempore contigit, hoc est sub Olymp. LVIII. an. 1. quo Delphicum Templum concrematum est, ut in Chron. Eusebius quoque meminit. Alcmaeonidae vero a Tyranno Hippia eiecti sunt post Hipparchi mortem, ut ait Herodotus, quem an. 1. Olymp. LXV. interfectum Eusebius narrat. Quare ab incendio ad annum illum quo Alcmaeonidae conducere potuerunt, anni fere sunt XXX. Atqui Herodotus utrobique, τὸν νῦν ἐόντα νηὸν adiecit. Fieri potest ut priore illa ab Amphictyonibus locatione facta, Templi instauratio aliquo casu impedita fuerit, quam longo demum intervallo Alcmaeonidae susceperint. Pindarus Pyth. VII. de hac Templi Delphici refectione loquitur.

Ερεχθέως ἀστῶν. Ἀπόλ-
λων, οἳ τεόν τε δόμον Πυθῶνι δίᾳ
θαητὸν ἔτευξαν.

Ad quae Scholiastes, Λέγεται ὅτι τὸν Πυθικὸν ναὸν πρησθέντα ὥς φασιν ὑπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν οἱ Ἀλκμαιωνίδαι φυγαδευθέντες ὑπ' αὐτῶν ὑπέσχοντο ἀνοικοδομῆσαι. Quod igitur sponte sua conflagrasse delubrum ab Herodoto dicitur, alii ad Pisistratidarum invidiam traxere. Sed apud Themistium corruptissima illa sunt, φοιτῶντας Ἀθήνηθεν Πεισιστρατίδας. Quibus nullus affingi potest sensus. Leg. φεύγοντες Ἀθήν. τοὺς Πεισ.

P. 53. A. 9. Φιλάδελφος ὤν. Harduin. Utpote fratris amantissimus. Intelligendum illud est de Templo CP. si placet cum Themistio ἀλληγορεῖν, hoc est, de Urbe Regia, quam
392 ipsius Constantii sororem appellavit orat. III. pag. 47. quod ut mox dicemus, eodem anno a Constantino conditam illam credat, quo purpura data est Constantio, qui eam proinde debet fraterno quodam amore complecti. Eodem plane sensu Senatum ipsum ait pag. 55. Constantio esse ὁμοπάτορα.

Ibid. C. 5. Απαντας δι' ὀλίγον. Petav. Crediderim δι' ὀλίγων magis consentaneum esse. Per paucos, inquit, participes facere omnes sacrorum cupit.

Ibid. C. 7. Μεῖον λεώ. Petav. Πλεω cum Henr. Steph. reponimus.

Ibid. C. 10. Καὶ γὰρ δὴ ἵνα μέν. Petav. Nonnullae

huic loco offusae tenebrae sunt: in quibus adeo nihil recentior interpres vidit. Sed eas dissipatum, ac discussum eo. Sic igitur habeto. Ut istud palam faceret, quam merito sese Urbe continuerit, nec Romam ad Imperat. adspirarit, primum hoc statuit. Ubicumque Imperator est, ad eius laudes praedicandas, ac velut chorum quendam instituendum, nullo alio auspice ac praecentore opus esse. Ubi vero minime is praesens est, sed coetus ipse, velut apum sine rege examen, temere vagatur, plures magistros ac moderatores requiri. Quare cum abesset Constantinopoli, necesse fuit ut ibidem chori magister aliquis, atque informator maneret. Cuiusmodi se esse: atque ideo remansisse confirmat. Quod si peregre proficisceretur, prae tempestatis incommodis nihil eloqui omnino potuisset. Haec est vera loci huius sententia. Quam impeditiorem vocula reddit, *ἵνα*, quae non coniunctio, sed loci adverbium est.

P. 54. A. 4. *Ερμῆν τὸν λόγιον ὁ ἐριωδιός.* Petav. Aut proverbium aliquod mihi quidem ignotum, latet; aut, quod verisimilius puto, depravata vox est, *ἐρωδιός*. David Hoeschelius Augustanus, vir eruditus, ad me scripsit, putare se *κερδῷος*, aut *ἐριούνιος* restituendum: sed quo demum sensu nihil equidem discerno. Cum me hic diu torsissem, tandem vera mihi, ut quidem persuasum habeo, occurrit lectio, ut pro *ἐρωδιός*, *ἐνόδιος* scribatur. Dictus est Mercurius *ὅδιος* et *ἐνόδιος*. Hesych. *Ενόδιος* (*Ερμῆς πάρῳ.* Quid illud sit *πάρῳ*, non liquet. Forte, *σωρός*. Et in voce *Ερμαῖος λόφος* haec habet, *τοὺς σωροὺς τῶν λίθων Ερμᾶς, τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς γινομένους εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ. ἐνόδιος γάρ. Ενόδιος* vero dictus, tanquam viae praeses. Idem Hes. *Ὅδιος*) *οἰωνὸς αἴσιος, καὶ ἐπίθετον Ερμοῦ.* Hinc Mercurius pro acervo lapidum. Prover. XXVI. 8. *Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.* Hebr. מַרְגֵּמָה Acervus lapidum. Licet LXX. *σφενδόνην* vertant. Romanis *ἐνόδιος* Deus erat Hercules vel Sangus. Festus, *Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco, qui scilicet idem est Deus.* Qui haud scio an idem sit qui et *Vius* appellatur in Catal. Virg. Epigram. de foemina Praenestina.

Omnibus hic annis votorum more suorum
Centenas adicit numero crescente coronas,
Fortunae simulacra colens, et Apollinis aras
Arcanumque Vii.

In Parodia Catulliana in Sabinum a Virgilio scripta iidem Dii 393
semitales dicti.

Neque ulla vota semitalibus Deis
Sibi esse facta.

Insignis est Iuliani Aug. locus, quem citat Scaliger ex Epist. ad Eustochium. *Ἥκε τοίνυν μεθέξων τῆς ὑπατείας αὐτός. Ἄξει δέ σε ὁ δημόσιος δρόμος ὀχήματι χρώμενον ἑνὶ καὶ παρίππῳ. Εἰ δὲ χρή τι καὶ ἐπεύξασθαι τὴν Ἐνοδίαν εὐμενῆ σοι καὶ τὸν Ἐνόδιον παρακεκλήκαμεν.* Quam vero ad rem pertineat haec *ἐνοδίου* ad *λόγιον* antithesis, cum Themistius de itinere ac profectione loquatur, satis omnes intelligunt, ut de emendatione nostra nullum esse cuiquam dubium possit: praesertim cum unius literulae mutatio facillima sit: atque in veteribus MSS. *ν* ad instar *ρ* pingi soleat. Certe haec literarum affinium *παράλλαξις* ex Librariorum hallucinatione bonam erratorum partem, quibus Themistianae orationes scatent, invexisse videtur. Ita supra *τήμερον* pro *τήβεννον*. Quia *μ* ut *β* in Vet. nonnunquam delineatur. Sexcenta sunt ad eum modum, non in hoc solum scriptore, sed et in aliis innumeris. Nec est quicquam hac observatione praesentius. Dabo hic tibi aliquot exempla, ut et obiter in reliquos scriptores huius operae fructus redundet. Apud Plinium lib. XI. c. XV. vox quaedam exstat Criticorum opinionibus varie distracta: quam nos unius elementi mutatione in integrum restituimus. *In omni*, inquit, *melle quod per se fluit, ut mustum oleumque appellatur acoeton, maxime laudabile est.* Quid hic *acoeton* sit, vel, ut alii malunt, *acedum*, aut *acetum*, adhuc quaeritur. Nec est ullum in toto Plinio vocabulum, in quo peraeque se doctorum virorum ingenia torserint. In plerisque MSS. *acetum* legitur. Ex quo non dubito quin *acerum*, hoc est *ἄκηρον*, emendandum sit. Est enim *ἄκηρον* mel *sincerum*, hoc est, sine cera, quod per se fluit, ut in vino protropum. Eodem vitio laborat Nemesiani versus quidam, Ecloga IV.

Ter vitiis, ter fronde sacra, ter thure vaporo
Lustravit,

Scrib. *vittis* pro *vitiis*. Lubricus enim ab una in alteram literulam lapsus est. Apud Athenaeum l. IX. (379 c.) citantur Alexidis versus, in quibus eiusdemmodi mendum est, quod simili ratione detersimus.

πυκνοὶ δ' ἄττουσιν Ἡφαίστου κύνες
Κούφως πρὸς αἴθραν, οἶσθ' ὃ γίνεσθαι θ' ἅμα
Καὶ τὴν τελευτὴν τοῦ βίου συνῆψέ τις.

Emendamus *οἷς τὸ γίνεσθαι*, etc. perspicua sententia. Lib. III. Epigr. Martialis Ep. LXVI. quod est *in Argonautas*, *hoc est, pigros nautas*, deploratissimus locus est, quem simili ratione ex fide vetustissimi codicis ex parte saltem emendare possumus.

Cessatis pueri, nihilque nostis
Veterno, resinaque pigriores:
Quarum per vada lenta navigantes
Lentos figitis ad celeuma remos.

Credi vix potest quam variis modis haec interpolata fuerint: 394
Veterno resinaque pigriores. Ego in vet. MS. Bibliothecae Collegii nostri Remensis ante X. fere annos ita scriptum reperi, *Vaterno res inique pigriores.* Quae tametsi corrupta sunt, unius tamen varietate literulae ad germanam lectionem praeeunt: Ut omnino *Vaterno*, seu *Vatreno* pro *Veterno* legendum sit. Est autem exiguus quidam in Flaminia fluvius, qui Forum Cornelii alluit. De sequenti vocabulo nihil admodum extrico. Nam *Resinam* aut *Rasinam* rivi fluviique nomen esse quod viri docti suadent, et sensus ipse Epigrammatis postulat, nondum apud idoneum scriptorem reperi. Non dubium est autem quin *Vaterno* Martialis scripserit, ac eum lentissimis fluviis pigros illos remiges comparaverit. Quam huius emendationem loci postea ab eruditis hominibus observatam probatamque deprehendimus. Postremo apud Silium Italicum lib. XVII. versus 346. unius elementi vitio male affectus est.

Hannibal haec: Sed non patiens remorantia verba
Ausonius miles, quatiens Dux coeperit ora
Solvere, ad effatus signum, pugnamque petebat.

Ubi pro *quatiens* legendum *quotiens:* nec aliter sententia ipsa postulat.

Ibid. A. 4. *Ερωδῖος*. Harduin. Corrigo, *Ενόδιος*. Phurnutus, cap. de Mercurio: *Ιδρυται δὲ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἐνόδιος λέγεται καὶ ἡγεμόνιος, ὡς αὐτῷ εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι.* Legendum, *Ενόδιος*, ut paulo post habet ipsemet Phurnutus.

Ibid. B. 3. *Οὐ χρυσοῦν στέφανον χρυσοῦ ἀπέφθου.* Harduin. Reprehendit Petavium Spanhemius dissert. VIII. de usu Numism. pag. 680. quod haec verba ita reddiderit; *Non auream illam quidem ex auro obrizo;* ratus haec accipienda esse de diademate, quod proprium fuit Augustorum insigne, sive de corona aurea gemmis contexta. Sed immerito sane dicam scribit viro pererudito: neque enim eo loci sermo est de ea quam gestare Principes solerent; sed de ea potius quam ad eosdem vel sociae vel subiectae civitates dono mitterent: quae cuiusmodi foret, a nobis est superius explanatum.

Ibid. C. 3. *Τοῦ ἀγάλματος τῆς αὐξησίας.* Petav. Historiam pluribus exponit Herodot. Terpsichore. Ubi Epidaurios refert annonae sterilitate laborantes *Δαμίης* et *Αὐξησίης* Dearum oleagina simulacra fabricasse: quae quidem Aeginetae rapuerunt, ac sacra quaedam instituerunt. *Εἰσὶ δέ σφι καὶ*

ἄῤῥητοι ἱερουργίαι. Sane apud Romanos Bona Dea, cui opertanea sacra fiebant, Damia nuncupabatur, et sacerdos eius *δαμίας, (forte δαμιὰς)* sacrificium quoque Damium, ait Festus. Gloss. Damium *θυσίαι ὑπαίθριοι γινόμεναι.*

Ibid. C. 6. *Ἀλλ' ὃν ἐγὼ ἐπλεξάμην.* Harduin. Nullus dubito, quin eam intelligat *εὐχαριστήριον* orationem quam secundo loco posuimus: quae quidem primum recitata in Senatu, ut ipse ait, deinde missa ad Constantium, aereae praerogativa statuae compensata est.

Ibid. D. 6. *Καὶ ζητοῦντας.* Petav. Melius est *ζηλοῦντας.*

395 P. 55. A. 3. *Ἀεὶ γὰρ ὑμῶν ἐν μελέτῃ ἐστὶν, οἷς γε καὶ ἡμέραι εἰσὶν ἱεραί.* Harduin. Sacri illi dies dicebantur, quibus in Curiam conveniebant Patres, de Imperatoris laudibus dicturi; acclamationes solitae tunc fiebant, decernebanturque agendae Principi gratiae. Quod addit, *ἐν ἐσθῆτι τῇ ἱερᾷ,* de toga candida intelligendum est qua senatores uti consueverant tum in senatu tum in orchestra.

Ibid. D. 5. *Διὸ λέγει που.* Petav. Deest aliquid, quo cum praecedentibus sequentia copulentur.

Ibid. D. ult. *Ἐξεῤῥάγη μὲν ἡ τυραννίς.* Petav. Duos illos Tyrannos significat, qui Constantii tempore emerserunt: quorum Magnentius Romae, in Illyrico Vetranio Imperator est appellatus. Sed hic ab Imperatore persuasus depositis insignibus in ordinem est redactus: alter ab eodem profligatus. Amm. lib. 14. Aurel. Vict. Eutrop. Zosimus.

P. 56. C. *Τῆς διὰ τῶν δόλων νίκης.* Petav. Corrig. *ὅπλων.* Nam armis Magnentius superatus est. In Reg. lacuna erat, *τῆς διὰ τῶ * * ων νίκης.*

Ibid. D. 6. *Ταῦτά σοι ἀκριβῶς.* Petav. Leg. *Ταῦτά τοι.*

P. 57. A. 7. *Ῥῆόν τε ὁρᾷν.* Harduin. De hoc praelio fuse Ammian. Marcell. qui hoc ipso anno illud contigisse refert.

Ibid. B. 2. *Καὶ εἶδον ἔναγχος.* Petav. Nescio an de Pace illa loquatur, quae per Saporem Ducem ab Musoniano et Cassiano Romanis Praefectis callide est impetrata. Tametsi non eam Persarum Rex postulavit, sed quasi postulantibus Romanis indulsit. Verum nihil mirum est eruditos adulatores hoc quoque ad Constantii laudem ac decus trahere.

Ibid. *Καὶ εἶδον.* Harduin. Non ista spectant pacem illam precativam, (sic enim eam Ammianus appellat,) quae a Romanis Praefectis callide est impetrata. Nam hic ipse diserte docet, Datiano duntaxat et Cereali Coss. hoc est, anno sequenti, et quidem iam labente, a Sapore Rege, iniquis admodum conditionibus concessam esse Romanis. Quare haec quam Themi-

atias praedicat tanto apparatu expetitam a Persis, in aliud tempus est reiicienda, puta post liberatam divinitus secunda obsidione Nisibim, anno circiter CCCLI.

P. 58. A. 2. *Καὶ μεστὸς μὲν ὁ ἱππόδρομος.* PETAV. Ob Imperatorum victoriam Circenses ludi aliaque id genus spectacula celebrata, quae *ἐπινίκια* vocat Appianus l. I. Civil. Sed foedissima macula hic locus obsolevit. Is est pag. 198. ubi Olympiade CLXV. Athletas omnes ac reliquorum spectaculorum artifices e Graecia in Urbem arcessitos a Sylla refert, adeo ut nullum ad Olympiam certamen aliud praeter cursum celebratum anno illo fuerit. *Τοὺς γὰρ Ἀθλητὰς, καὶ τὰ ἄλλα θεάματα πάντα ὁ Σύλλας ἐς Ῥώμην μετεκέκλητο ἐπιεικείᾳ τῶν Μιθριδατείων ἔργων, ἢ τῶν Ἰταλικῶν.* Scribe *ἐπινίκια* pro *ἐπιεικείᾳ*, sed leve hoc mendum est, quod Librariorum incuria facile sustinet. Alia sunt in eodem loco longe graviora duo, in quibus Autor ipse hallucinatus videtur. Nec 396
de iis obiter admonere abs re nostra fore iudico. Imprimis paulo ante de Syllae Dictatura loquens: *Οὕτω μὲν δὴ Ῥωμαῖοι* (inquit) *Βασιλεῦσιν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδας χρησάμενοι. ἐπὶ δ' ἐκείνοις δημοκρατίᾳ τε καὶ Ὑπάτοις ἐτησίοις προστάταις ἐς ἄλλας ἑκατὸν Ὀλυμπιάδας, αὖθις ἐπειρῶντο βασιλείας Ὀλυμπιάδων οὐσῶν ἐν Ἕλλησιν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε.* Regnatum ait esse Romae plus quam C. Olympiadibus: hi sunt anni CCCC. quod est absurdissimum. Ac totidem Olympiadum spatio Coss. Rempublicam permissam: vere illud quidem: nisi quod XXVIII. anni ad summam desint. Nam ab an. CCLIV. quo Tarquinius eiectus est ad DCLXXII. quo Sylla Dictator est factus, anni interiecti sunt CCCCXXVIII. Poterat scripsisse videri, *ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα Ὀλυμπιάδας.* Nam CCXLIV. anni Olympiadas faciunt LXI. sed illud obstat quod statim additur, *ἐς ἄλλας ἑκατόν*, ubi vox *ἄλλας* eundem in superioribus fuisse numerum arguit. Quare aliud tum agebat Appianus. Quin et secum ipse pugnat. Mox enim annum illum Syllanae Dictaturae confert cum Olymp. CLXXV. Atqui ducentae Olympiades ex eius ratiocinio colliguntur, quibus aliquot adiungi par est, quae Urbis originem antecedunt. Proxima huic hallucinatio est, quod annum illum quo Sylla Dictaturam iniit, cum Olympiade, uti dixi, CLXV. comparat. Quod ratio temporum minime patitur. Annus ille fuit Urbis conditae IↃCLXXII. ex Varroniana computatione, sive ut Fasti Capitolini praeferunt IↃCLXXI. Quo anno Coss. fuerunt C. Marius, et Cn. Carbo. Atqui hoc eodem anno coepit Iphyti annus IↃCXCIV. sive Olymp. CLXXIV. annus secundus, neque Olympias CLXXV. nisi triennio postea celebrata, anno V. C. IↃCLXXV. Coss. P. Servilio, et Appio Claudio;

sub quibus Sulla Dictatura se abdicavit. Tantum igitur abest ut Olympiadis CLXXV. primus annus in eum annum incidat, quo Sulla Dictaturam iniit, ut ne ulli quidem tum Olympiaci ludi committi potuerint. Quod in hunc modum demonstrari potest. Quo anno Caesar interfectus est, Olympias accidit CLXXXIV. sive Iphyti IↃCCXXXIII. ut ex Cicerone lib. XVI. Ep. ad Att. Ep. VII. aliisque locis colligit Onufrius. Ab anno autem illo quo Sylla Dictaturam cepit, ad eum quo Caesar occisus est, paria Coss. numerantur XXXVIII. Ergo si priore illo Dictaturae anno Olympiaci agones indicti sunt, trigesimo nono deinceps anno instaurari minime potuerunt. Postremo idem Appianus paulo post annum illum, quo Nicomedes Bithyniam Pop. Rom. et Ptolemaeus Cyrenen testamento legarunt, cum Olymp. CLXXVI. committit. Fuit autem hic annus V. C. IↃCLXXX. vel ex Fastis Capitolinis IↃCLXXIX. Coss. Lucullo et Cotta. Quod si ita est, non potest cum anno V. C. IↃCLXXII. Olympias CLXXV. convenire. Sed ut ad ludos illos Circenses et ἐπινικίους redeam, eundem a Christianis usurpatum morem vehementer arguit Salvianus lib. VI. de Gubern. Dei. *Christo ergo, o amentia monstruosa! Christo*
397 *Circenses offerimus, et mimos: tunc et hoc maxime cum ab eo boni aliquid capimus, cum prosperitatis aliquid attribuitur, aut victoria de hostibus a Divinitate praestatur.*

Ibid. B. 5. *Πυνθάνομαι γάρ.* Harduin. Quae dicit hoc loco Themistius de Caesaris appellatione tributa Constantio, eo ipso anno quo conditum est a Constantino Byzantium, neque existimo ad amussim dicta, neque ex Chronologico rigore, sed oratorie accipienda esse. Nam Hieronymus Constantium Caesarem levatum ait anno CCCXXIII. quod et iis omnibus non potest non esse persuasum, qui cum Ammiano fateantur anno CCCLIII. Constantio Aug. VI. et Constante Gallo Caes. II. Coss. ab eodem Constantio tricennalia Arelate VI. Id. Oct. fuisse celebrata. At vero Constantinopolis aedificari coepta est, Ianuario et Iusto Coss. anno duntaxat CCCXXVIII. Celebrata autem encaenia, seu dedicata Urbs an. CCCXXX. VI. Id. Maii, ut ex Iuliano aperte conficit eruditus Petavius in Notis ad Orat. 1. Iuliani. Atque idipsum diserte habet Chron. Alex. et Cedren. Zosim. item lib. II. haud obscure innuit multo prius Constantini filios ab ipso Caesares esse factos, quam CP. Urbis iacta essent fundamenta. Habuit hoc porro Constantinopolis praecipuum ac singulare, neque aliis unquam coloniis impertitum, ut in ipsis encaeniis Imperii particeps, et τῆς μητροπόλεως veteris Romae socia fieret.

Ibid. B. 7. *Τριπλασιάσας τὴν ἀρχήν.* Petav. Mortuo scilicet Constantino, ac Constante fratribus.

Ibid. B. 9. *Πολλαπλασιάζει αὐτῆς τὴν ὁμήλικα.* Harduin. *Urbem imperio suo coaevam amplificat.* Extat nummus Constantii, cum inscriptione, VIRTUS CAES. in quo cernitur structura quaedam ex lapide quadrato, cum quatuor pinnaculis, ingentique porta in medio; quam referre Urbem CP. manifestum est ex subiecta Luna falcata, quod huius Urbis insigne fuit, ut videre est in Nummis Byzantii apud Antiquarios. Quod variis nimirum ornamentis Urbem decoraverit, voluit eam in suis Nummis exprimi.

Ibid. B. ult. *Λουτρά τε ἐπώνυμα.* Harduin. Thermas intelligit Constantinianas dictas, quae Amantio et Albino Coss. an. CCCXLV. iuxta Apostolorum Aedem aedificari coeptae sunt die XVII. April. Quanquam mendose Constantinianae vulgo dicuntur: nullas enim eiusmodi fuisse Constantinopoli docet Gyllius lib. III. de Topogr. CP. vir cuius diligentiam nihil in hoc argumento fugit; sed Constantianas duntaxat, quarum meminere, praeter Themistium, Sozom. Socrat. et Suid.

Ibid. C. 6. *Χρυσῷ καὶ μορίοις.* Petav. Quid hic *μόρια* sint, prorsus exploratum mihi non est. An segmenta sic appellat? Unde et segmentatae vestes.

Ibid. C. 8. *Ἐρωτικώτατον, καὶ ἐμπορώτατον.* Petav. Leg. *ἐμπυρώτατον.*

Ibid. D. 8. *Ἄνδρα ἐξείλετο.* Petav. Iulianum, cui Helena Constantii soror nupsit: quem ad Imperii spem in Gallias misit Constantius. Mamert. Paneg. in Iulianum. Ammianus. Iuliani Nobilissimi Caesaris extat etiam mentio in veteri basis inscri- 398
ptione, de statua Fl. Eugenio V. C. restituta a Constantio Aug. et Iuliano Nobilissimo Caesare.

Ibid. D. penult. *Τῆς Καλλιόπης.* Harduin. Emendandum, *Καλλιπόλεως*, ut Constantinopolim intelligat: Nam ita saepius eam Urbem appellat, praesertim orat. III. pag. 42. orat. VI. pag. 83. et alibi passim. Constantinopoli enim natus Iulianus et educatus est.

P. 59. C. 6. *Καὶ ἀνίστησιν ἐκ τῶν τάφων.* Harduin. Bibliothecam CP. excitare primum coepit Constantius an. circiter CCCLIV. atque ei operi Curatorem praefecit, cui annonam et impendia dedit, sub quo Librarii plurimi, οἱ *Κάδμου*, operam suam in eadem amplificanda ponerent.

Ibid. C. 7. *Οὔτι που οἴεσθε.* Harduin. Sic vertendum: *Neque vero illud tribuite magicis artibus vel furori. Et vero nullum aliud,* etc.

Ibid. D. 6. *Ὑπὸ μικρᾶς ἀθεραπευσίας.* Petav. Scrib. *μακρᾶς.*

P. 60. B. *Ὁ Παιανιεὺς, καὶ ὁ τοῦ Θεοδώρου, καὶ ὁ τοῦ Ὀλόρου.* Harduin. Demosthenem, Isocratem, et Thucydidem intelligit, a quibus aut patria aut parentes ipsi, quorum nominibus designantur, celebritatem acceperunt.

Ibid. D. *Τῶν περιστόλων τοῦ θεάτρου.* Petav. Praecinctiones verti, quae Theatri et Amphitheatri partes. Sed *περιστύλων* forsitan leg. vel *περιπόλων*.

Ibid. D. *Καὶ τοῦ διαφανοῦς ἱπποδρόμου.* Petav. De Circo Constantinopolitano Zosimus: *Καὶ τὸν ἱππόδρομον εἰς ἅπαν ἐξήσκησε κάλλος, τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερὸν μέρος αὐτοῦ ποιησάμενος, ὧν καὶ τὰ δείκηλα μέχρι νῦν ἔστιν ἐπὶ τῶν τοῦ ἱπποδρόμου στοῶν ἑστῶτα ἰδεῖν.*

Ibid. D. 2. *Καὶ ὅτι φανείητε.* Petav. Mutilus hic locus est. Sensus esse debet. Iustius Constantinopolitanos gavisuros esse de instauratis hisce monimentis, quam de magnificis operibus.

Ibid. D. 7. *Καὶ βαναυ * καὶ ἀρχαῖα.* Petav. For. *βαναυσία.* Et pro *ἀρχαῖοι*, leg. *ἀχρεῖα* cum Henrico Steph. in Reg. pro *βαναυ.* erat *βαίαν.*

P. 61. A. 2. *Καὶ τέως μὲν τῇ πόλει.* Petav. Coniicio rescribendum *τῇ πόλει ὄνειδος ἦν*, vel *αὐτὸ ἦν τὸ ὄνειδος.* For. et *τῆς πόλεως*, ac *τοῦτο ὄνειδος.* In interpretando tamen aliud secuti sumus, quasi esset, *καὶ τέως μὲν ἐν τῇ πόλει ὤναντο μόνον τοῦ εἴδους.*

Ibid. A. 9. *Ἢ ὄρους, ἢ βακτηρίας.* Petav. Ei loco, unde purpura petitur, respondere debet *βακτηρία.* Quae vox quia corrupta est, quasi *βαπτηρία* esset, quae tamen vox nusquam a me lecta est, officinam tinctoriam reddidi. Quid si *ἐργαστηρίου*, id est, officina?

Ibid. A. 11. *Ταῦτα μὲν ἐπιεικῶς.* Petav. Forte, *μὲν γάρ.* In Reg. est *ἐπιεικός.*

Ibid. B. 8. *Ἑλλήνων, λόγοι.* Petav. Ante *λόγοι* collocanda particula *ὧν.*

Ibid. C. 5. *Ὅτι οὐκ ἐνταῦθα ἔστη.* Petav. Desiderari
399 aliquid verisimile est ante haec verba: in quo *σύμβουλον* illum proderet; cuius auctoritate ac consilio artes fuerant postliminio restitutae.

P. 62. A. 5. *Εἰ μὴ οἴονται.* Harduin. Corrig. *Εἰ μὴ οὐκ οἴονται.*

Ibid. B. 2. *Οὐδὲ σεμνὸν ὁ Ἱππόλυτος.* Petav. Lege *σεμνός:* et asterisco opus nihil fuerit, qui in Henr. Stephan. editione est. Vel potius ut est in Reg. *οὐδὲν σεμνόν.*

Ibid. B. 6. *Ὢ οὐκ ἐξόν.* Petav. Expungo negativam particulam.

Ibid. B. 11. *Τὴν δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ.* Petav. Perperam hic

fortassis ἄλλῳ scriptum est. For. μεγάλῳ. In Reg. post ἄλλῳ lacuna inerat.

Ibid. C. Ἐννοησάτω δυοῖν ἀνδρῶν. PETAV. Quinam illi duo sint nondum comperi. Nescio an alter ex iis Liberius sit Pontifex; qui etsi contra Constantii voluntatem iisset, atque ob id relegatus fuisset, ab eo tamen postea est integrum restitutus. Histor. Eccles.

Ibid. Δυοῖν ἀνδρῶν. HARDUIN. Convenire haec Liberio non possunt, si haec oratio recitata est, ut est, ipso assentiente interprete, dum Constantius Romae versaretur, hoc est anno CCCLVII. Revocatus enim est Liberius anno duntaxat CCCLVIII. Constantio Sirmii degente, ut docet Philostorg. lib. IV. c. III. et Sozom. lib. IV. c. XIV. Anno vero CCCLVII. Felicem Episcopatum Urbis Romae adhuc mense Decembri tenuisse liquet ex lege XIV. de Episcopis, inscripta v. Kal. Ian. Felici Episcopo. Itaque Vetranionem et Silvanum hic designari arbitror: hunc enim simulatorem astutum et subdolum fuisse, docet cum Themistio Iulianus orat. II. Illius vero nota virtus in publicis rebus, ut ait Themistius, Constantium movit, ut veniam eidem dandam putaret.

Ibid. C. penult. Οὐχ ὅπερ. HARDUIN. Corr. Οὐχ ὅνπερ.

Ibid. D. Ἐν κοινῷ ὑπεγράψατο. PETAV. Forte, ἐν κενῷ, ut ἀληθινῷ παραδείγματι respondeat. Quanquam nec altera lectio reiicienda est.

AD ORATIONEM V. NOTAE.

PETAV. Iuliano Imperatore mortuo, summa omnium consensione creatus est Iovianus, qui Ancyrae Galatiae Consulatum iniit cum Varroniano filio; indeque Constantinopolin revertenti, cum iam Dadastanam pervenisset, cum aliis Senatorii ordinis Principibus obviam processit Themistius, qui hanc apud eum orationem habuit; in qua primum de eius ad Imperium evectione gratulatur: tum ob id maxime commendat, quod liberum unicuique esse siverit, quam vellet ut religionem citra fraudem teneret. HARDUIN. Dicta est haec oratio an. CCCLXIV. aerae vulgaris. Socrates lib. III. c. XXVI. recitatam primum Dadastanae coram Ioviano Augusto, postea vero iterum CP. coram populo pronunciatam ait.

P. 63. D. 2. Τὸν Ἄρειον ὁ Σεβαστὸς, etc. HARDUIN. De Ario, vide Plutarch. in Anton. sub finem, Dionem lib.

LI. et LII. De Thrasylo Mathematico et Platonicae disci-
400 plinae sectatore, Sueton. in Aug. c. XIV. et LXII. De Dione Chrys. vide Suid. v. *Δίων*. Denique Gellius lib. II. c. XVIII. et lib. XV. c. XI. de Epicteto consulendus est; quem quidem usque ad Marci Aurelii tempora vitam produxisse, praeter Themistium autor est Suidas; quorum testimonia haud satis expendit Salmasius, qui in Epicteti Enchiridio alias partes sequitur.

Ibid. D. 3. *Ταύτης τῆς τύχης.* PETAV. Puto *τέχνης* scribendum, non *τύχης*.

Ibid. D. 7. *Ἀλλ' ὁ μὴ πάλαι.* PETAV. Diocletianus scilicet, qui cognomento Iovius est dictus, a quo quendam e maioribus suis Philosophorum observatum praedicat Themistius: cuius verbis nihil esse potest planius, ut eum vehementer admirari subeat, qui nihil hoc in loco viderit, sed absurde admodum detorserit.

P. 64. A. ult. *Οὐχ ἵνα τὸ Σιλανίωνος.* PETAV. Silanio nobilis sculptor. Plin. lib. XXXIV. c. VIII. *In hoc mirabilis*, inquit, *quod nullo doctore mirabilis fuit ipse.* Pausan. Eliac. 1. Plutarch. Theseo. Illius igitur arte, id est, sculptura, utebantur mechanici et sordidi opifices, ut mercede suam Graecis operam locarent. De sententia vix monendum putarem, nisi et eam ab alio ignoratam viderem.

Ibid. B. 5. *Νόμον ἔμψυχον.* PETAV. Aliter hoc de malo Principe accipiendum, cum lex esse subditis sibi dicitur, ut de se Phalaris testatur Ep. ad Clean. et Theano. *Καὶ τοὐμὸν ὄνομα δι' οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἐκμελὲς, ἢ ὅτι νόμοις οὐ πείθομαι, νόμος δὲ εἰμὶ τοῖς ὑπηκόοις.* Synes. *Βασιλέως μὲν ἐστι τρόπος ὁ νόμος, τυράννου δὲ ὁ τρόπος νόμος.*

Ibid. B. 7. *Τοῦ δι' αἰῶνος χρηστοῦ.* PETAV. Tametsi haec ita sim interpretatus, nonnullam ut sententiam elicerem; magna mihi tamen suspicio est, verba haec e margine illapsa in contextum, ac temere confusa esse. Scripsit Dio de Regno orationes aliquot, in quibus quamplurima in eandem sententiam disseruit. Quod cum aliquis observasset, ad oram codicis adnotarat idem apud Dionem Chrysostomum reperiri, his verbis, *τοῦ Δίωνος χρυσοῦ.* Sic enim paulo supra hunc Philosophum appellat et Synesius non uno in loco.

Ibid. C. 7. *Τοὺς φαλακροὺς δὲ καὶ τούς.* PETAV. Platonica similitudo est lib. VI. de Rep. *Δοκεῖς οὖν τι*, ait de isto genere Philosophorum, *διαφέρειν αὐτοὺς ἰδεῖν ἀργύριον κτησαμένου χαλκέως, φαλακροῦ καὶ σμικροῦ, νεωστὶ μὲν ἐκ δεσμῶν λελυμένου, ἐν βαλανείῳ δὲ λελουμένου νεουργὸν*

ἱμάτιον ἔχοντος, ὡς νυμφίου παρεσκευασμένου, διὰ πενίαν, καὶ ἐρημίαν τοῦ δεσπότου τὴν θυγατέρα μέλλοντος γαμεῖν.

Ibid. D. 5. *Ἀμφω σοι συμπροσθώμεθα.* PETAV. Forte, *ἀμφοῖν ὑμῖν προσθώμεθα.*

Ibid. *Τὸ μὲν τοίνυν ἥδυσμα.* PETAV. Hoc in ea celebritate suavissimum, atque ad dicendum iucundissimum accidisse dicit, quod hic annus patris et filii nominibus signetur, qui ambo purpurae atque imperii sint aequales; hoc est, eodem tempore purpuram ceperint. Fortassis etiam *ἡλικιώτου* rescrib. ut ad *υἱέως* pertineat.

P. 65. A. 8. *Ἐφ' ἕτερον τῆς ὁρμῆς.* PETAV. Ad Iovianum istud refero. Prius enim Sallustio cuidam Imperium 401
fuerat delatum; sed eo detrectante, ac senium causante, creatus est Iovianus. Vide Amm. lib. XXV.

Ibid. B. 2. *Συγχωρήσει δέ σοι.* PETAV. *Νεανίαν* appellat Varronianum cum infans esset adhuc. De quo memorabile illud ab Amm. proditur. *Et cum introiisset* (inquit), *Ancyram Imper. paratis ad pompam pro tempore necessariis, Consulatum iniit, adhibito in societatem Trabeae Varroniano filio suo admodum parvulo. Cuius vagitus pertinaciter reluctans ne in curuli sella veheretur ex more, id quod mox accidit, portendebat.*

Ibid. B. 4. *Ὅτι σοι πατρῴας.* PETAV. Contra sentit Amm. qui Imperatorem hunc asserit *paternis meritis mediocriter commendabilem. Erat enim Varroniani notissimi Comitis filius, haud dudum post depositum militiae munus ad tranquilliora vitae digressi.* Nisi forte, *non mediocriter*, legere oporteat.

Ibid. B. 6. *Τελευτήσαντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου.* PETAV. De Constantio loquitur, ac subinde de Iuliano.

Ibid. B. 7. *Ἀπολαβεῖν μελλήσας.* HARDUIN. Habet aliquid plane simile de Maioriano Sidonius in Paneg. Carm. v. vers. CCCXII.

Iam tunc imperium praesentis principis aurea
Volvebant bona fata colu, sed publica damna
Invidiam fugere viri. Quicunque fuerunt
Nomen in angustum lecti, tenuere relictum
Caesaribus solium; Postquam tu capta laboras, (Roma)
Hic quod habet, fecit.

Ibid. C. 3. *Τὸν ἀνόνητον Ἀῤῥιδαῖον.* PETAV. Leg. *ἀνόητον*, ut est in Reg. Sic enim Plut. Alex. mente illum captum, atque a noverca dementatum asseverat.

Ibid. D. *Καὶ παραγγελίας, καὶ δεκατισμούς.* PETAV. Pronum est mutare in *δεκασμούς.* Sed nec illud improbo. Sunt enim *δεκατισμοὶ* Decuriationes, et sodalitia, quae in

ambitus crimine comprehensa. De quibus Cic. pro Flacc. Quanquam et idem etiam δεκασμὸς significat. Gloss. Vet. δεκασμὸς, *Decumatio*, *ambitio*.

Ibid. D. penult. Τὸ κεκτῆσθαι τὴν βασιλείαν. Petav. Forte τοῦ κεκτῆσθαι.

P. 66. A. 3. Ὅτι γὰρ οὐχ ἧττόν σε. Petav. Quam hoc ad ambitionem et gratiam falso sit a Themistio dictum, author esse potest Amm. l. 25. caeterique pene omnes historici; qui a Ioviano pudendis conditionibus redemptam foedissimam pacem asserunt, Vide Zosim.

Ibid. A. 8. Οὕτω φασὶ καὶ τὸν Θηβαῖον. Petav. Plut. εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον, Diodorus Siculus, lib. XV.

Ibid. B. 5. Ἀλλὰ συνελθοῦσα. Petav. Refert Ammian. post Iuliani obitum, inter Orientales et Occidentales, maximeque Gallos, certatum fuisse de eligendo Principe, donec stimulantibus paucis electus est Iovianus.

Ibid. B. 10. Οὐχ ἵππου χρεμετίσαντος. Petav. De his Herodotus Thalia, et Euterpe. Legendum porro κυνῇ pro κυνί.

402 Ibid. B. ult. Οὐδὲ γυναικός σε. Petav. Uti Gyges olim evectus ad Regnum est. Idem Herod. lib. I. Eadem habet Themist. sup. orat. 2. p. 36.

Ibid. C. 9. Ἀλλὰ ταύτην τὴν γῆν. Petav. Ad cespititium Tribunal hactenus spectare Themistium credideram. Nunc placet ad pacis conditiones referre, quas Romano nomini pudendas cum Persis Iovinianus iniit, cum videlicet Urbes aliquot ac Provincias iis concessit. Ita enim Pacem inter se non armis ut Glaucus ac Diomedes, invicem permutatis, sed agro velut coniuncto mistoque stabilierunt, quae erat ὑπόθεσις τοῦ πολέμου.

Ibid. D. penult. Ἐκ τάξεως οὐ λίαν πρώτης. Petav. Ex domesticorum ordine. Ammian.

P. 67. A. 8. Καὶ τὸν Ὑστάσπου Δαρεῖον. Petav. Darii in Sylosontem a quo privatus cum esset, beneficio fuerat affectus, munificentiam innuit. Qua de videndus Herod. Thalia.

Ibid. D. penult. Νῦν δὲ ἅπαντες κόθορνοι. Harduin. Κόθορνος apud Hesych. calceamentum est utrique pedi aptum, seu utrique conveniens sexui, virili et muliebri: unde κόθορνον vocarunt Theramenem, διὰ τὸν περὶ τὴν πολιτείαν ἀμφοτερισμόν. Et in proverbio, *cothurno versatilior*, de homine dicitur, qui utraque axilla, ut aiunt, gestare novit.

Ibid. D. ult. Μικροῦ δεῖν χθές. Petav. Theramenes cum aliis novem ad Lacedaemonios missus ad confirmandam

pacem, postea unus ex XXX. Tyrannis factus est. Xenoph. 2. Ἑλλ. unde et pro πεντήκοντα, τριάκοντα restituendum est, ex Cod. Regio MS.

P. 68. A. 1. Πρὸς βωμοῖς, πρὸς ἱερείοις. Petav. Eorum, quibus temporaria atque arbitraria religio est, levitatem ac impietatem arguit, quod iidem, tempori ut servirent, Gentilium ac Christianorum sacra frequentarent. Quare antithesin hic utrorumque rituum facere videtur, et idcirco pro ἱερείοις, ἱεροῖς legendum. Nam ἱερεῖα Gentilium propria. Nisi forte priora tria, quae Ethnicorum sint, τραπέζῃ, quae Christianorum est, opponantur.

Ibid. A. 7. Καὶ τοῦτο. Harduin. Melius, κατὰ τοῦτο.

Ibid. B. 7. Καὶ τούτων οὐ χρημάτων. Petav. Leg. τοῦτον, et postea, οὐ πῦρ τὸν νόμον. Harduin. Longe commodius erit ad sensum, si legas, οὐ πυρκαΐα.

Ibid. B. 11. Ἐλευθέραν μέντοι. Petav. Pro μέντοι, μετὰ esse substituendum ex latina illa Themistii orat. 12. didici, quae ad Valentem habita est: atque ita Reg.

Ibid. C. 6. Ὅσα δὲ καὶ πρὸς ἅμιλλαν. Petav. δὲ, in μὲν mutandum, ex Cod. Regio.

Ibid. D. 5. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀθλοθέτην. Harduin. Corrig. ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἀθλοθέτῃ; vel potius, ἐπὶ τὸν αὐτὸν, quod sic vertendum; *Ad eundem certaminis moderatorem.*

P. 69. B. 10. Τοῦτον ἐγὼ τὸν νόμον. Petav. Lacuna haec in Regio codice ita suppletur. Τοῦτον ἐγὼ τὸν νόμον, οὐ φαυτότερον (corrig. φαυλότερον) ποιοῦμαι τῆς 403 Περσῶν φιλίας. δι' ἐκείνην βαρβάροις οὐ πολεμήσομεν, διὰ τὸν νόμον πρὸς ἑαυτοὺς ἀστα. βιῶ. Quae cum Duditiana interpretatione consentiunt.

Ibid. C. 7. Ἁπανταχόθεν φοιτᾶν. Petav. Repetendum fortassis ἐᾶ.

Ibid. C. ult. Οἱ δὲ ὁπλίζονται. Petav. Cum mihi dudum magna quaedam de huius loci depravatione esset suspicio, auxit illam postea orationis latinae, quae ab Andrea Duditio edita est, collatio. Nam cum multa hinc in illam translata sunt, tum hic praecipue locus, qui his verbis explicatur. Sunt Praetoriani milites, sunt legionarii, sunt qui ex equo depugnent, sunt qui pedestres rem gerant. Quae verba veram in huius loci emendationem manu ducunt, ut pro ὁπλιτεύουσιν, δορυφοροῦσιν reponendum videatur, et ὁπλίζονται, quod proximum est, in ὁπλιτεύουσιν mutetur.

Ibid. D. 5. Ἀνήρτηνται καὶ τὴν γνώμην. Petav. Dele part. καί.

P. 70. A. 1. Οἱ ῥητορευόμενοι. Petav. Nugax lectio. Corr. ἐμπορευόμενοι. Harduin. Forte, οἱ πολιτευόμενοι.

Ibid. A. 6. *Αὐτοὺς Σύρους ὁμοίως*. Petav. Nisi fallor, per Syros hoc loco Christianos intelligit. Quos quidem cum Iudaeis confundere Ethnici solebant, quod a Iudaea salus professioque ipsa ortum atque incrementum coeperit. Sic Galilaeos appellabat execrandus ille Parabates: atque et *Σύρων φωνή*, et *Ἀσσυρίων γράμματα* pro sacris literis ab nostro aliquoties usurpata. De Christianorum illa cum Iudaeis confusione insignis est Arriani locus 2. Dissert. Epict. c. 10. *Καὶ ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα ἴδωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δὲ ἀναλάβῃ τὸ πάθος τοῦ βεβαμμένου, καὶ ᾑρημένου, τότε καὶ ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος*. Sed de mendo suspectum mihi est illud *ᾑρημένου*: pro quo *περιῃρημένου* probabiliter legi potest, id est, circuncisi. Qui cum proprius esset Iudaïsmi character, magnaque tum Christianorum pars e Iudaeis esset, crediderant Gentiles, Iudaeos omnes et baptizatos et circumcisos esse oportere. Syros porro hic pro Christianis sumi, arguit quod eosdem ait multiplices in sectas esse distributos, quos ad haereticorum factionem pertinere putandum est. De hac religionum sectarumque varietate, quem, ut in malis, usum et commodum afferat, disserit Athenagoras initio Apolog.

P. 70. B. 2. *Ἀλλὰ καὶ τοὺς θεσμούς*. Petav. Obscurus sane ac salebrosus locus. De quo ita tamen sentio: Iovianum laudari, quod Christianorum rituum ac caeremoniarum sit peritissimus, eosque qui sinceri ac germani sint, ab adulterinis discernat, atque edicto suo quid de vera Religione tenendum sit, constituat. Simul enim atque in Imperium evectus est Iovianus, Catholicae fidei professionem edidit, atque haereticos repressit. Theodoret. l. IV. Extat fidei formula quam Iovianus cum Imperium cepit, ab Athanasio postulavit. Sed quid Empedocles ille? Prorsus cum periculo me illinc expediam, ac coniecturam duntaxat meam, non quasi *κυρίαν δόξαν*, explicabo. Empedoclem igitur,
404 opinor, Christum Dominum Gentilis homo, atque impius vocat; quasi se ille perinde ut Empedocles, Deum haberi voluerit, eoque ipso suo conatu mortem sibi arcessiverit, *ὅτι μὴ θεὸς ὢν τοῦθ' ὅπερ ἔλεγεν εἶναι, κατεψεύδετο*, ait de Empedocle Tatianus. Cum igitur omnes ob sancitam in tenenda religione libertatem Imperatori gratulari oporteat; tum eos maxime decere, quorum insuper iura ac ritus explanat, haud dubie Christianos, atque illam fidei professionem indicans, idque, ait, nihilo deterius Empedocle, non illo dico veteri, sed novo, id est Christo, qui Empedoclis similis. Sed aperte de Christo dicere ausus non est, ne pium

ac Christianum Principem offenderet. Atque utinam aliam haec quae dicit sententiam pati possint! Magno quippe redemptum velim, ut ne tam consceleratum dictum elegantissimis scriptis illigatum fuerit.

Ibid. B. 3. *Οὐ φαυλότερον Εμπεδοκλέους.* Harduin. Quovis ego pignore contenderim voces eas quae proxime has sequuntur, *οὐ μὰ Δία ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ*, inutile quodpiam glossema esse, qualia sane multa in Themistii textum irrepsisse animadvertimus: nam neque ullo modo cohaerent cum oratione reliqua; et iis expunctis, nihil admodum hic superest difficultatis aut salebrarum, unde se quisque expedire nullo negotio non possit. Gratulandum enim Imperatori ait ob sancitam in religione tuenda libertatem; sed ab iis maxime quorum iura ritusque diiudicat et explanat, nihilo deterius quam Empedocles olim fecisse perhibetur; quem aiunt, ut refert Suidas, consuetudine Deorum usum, didicisse ex iis, *ὅπῃ τοῖς ἀνθρώποις χαίρουσι, καὶ ὅπῃ ἄχθονται*, *quibus ritibus et obsequiis placare Deos homines possint, quibus offendant*; cum ceteri mortales in explicanda Deorum natura et cultu, coniectura solummodo, et opinione, aut omnino errore ducantur. Ad hunc enim morem Iovianus Augustus cum intelligat ad veneficia a sacrificiis (Ethnicorum scilicet, quorum ritibus ac partibus addictum fuisse Themistium certum est) et a religione ad superstitionem facilem prolapsionem esse; sic Paganorum ritus sacrilegos secernit a ceteris, ut istos eis condonet, illis interdicat: quod cum sapienter admodum sancitum sit, hos ipsos quorum in rem ea maxime cedunt, gratulari Imperatori oportet.

Ibid. D. 4. *Μετὰ τὸν υἱέα, μετὰ τὸν ἀδελφιδοῦν.* Petav. Nihil insulsius hac lectione. Quam saniorem reddideris, si *ἀδελφιδοῦν Κωνσταντίνου*, legas, et mox *τὸν πάνυ Κωνσταντῖνον ἀπειλήφας.* Post Constantium, inquit, Constantini filium, post Iulianum fratris eiusdem filium, ipsummet Constantinum recepisti.

P. 71. A. 1. *Οὐκ ἀφείλετο τῆς ταινίας.* Petav. Vox haec, *ταινίας*, forsitan depravata.

Ibid. A. 4. *Πέρσας δὲ καὶ Ἀθηναῖοι νικῶντες.* Petav. De Graecorum navali ad Salaminem conflictu, ac victoria, loquitur, cuius tempus in Mysteriorum dies incurrit. Falluntur enim qui alio tempore contigisse putant, homines imprimis eruditi, quibus fraudi fuit Plutarchi error et inconstantia, ut ex iis quae ad hunc locum opportune disputabi- 405
mus, evidentissime constabit. Igitur Plutarchus lib. de gloria Atheniensium, Munychione mense pugnatum ad Salaminem asserit his verbis, *τὴν δὲ ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ Μουνυ-*

χιῶνος Ἀρτέμιδι καθιέρωσαν, ἐν ᾗ τοῖς Ἕλλησι περὶ Σαλαμῖνα νικῶσιν ἐπέλαμψεν ἡ θεὸς πανσέληνος. XVI. die Munychionis debellatum cum Persis: ob idque Dianae, sive Lunae, qui illo die pleno orbe fulsit, eandem diem consecratam existimat. Est autem *Μουνυχιὼν* vernus mensis, et Aprili fere, aut etiam Maio respondet. At in vita Camilli idem author longe aliter pronunciat, et in *εἰκάδας*, sive XX. diem Boëdromionis victoriam illam reiicit. Cum enim Menses, diesque certos enumeraret, quibus feliciter a Graecis adversus Barbaros decertatum esset, de Boedromione potissimum meminit, atque inter caetera, *πέμπτῃ δὲ φθίνοντος ἐν Ἀρβήλοις Ἀθηναῖοι τὴν περὶ Νάξον ἐνίκων ναυμαχίαν, ἧς Χαβρίας ἐστρατήγει τοῦ Βοηδρομιῶνος περὶ τὴν πανσέληνον. Ἐν δὲ Σαλαμῖνι περὶ τὰς εἰκάδας*, etc. Boedromion porro Septembrem vel Octobrem occupat, cuius *περὶ τὰς εἰκάδας* praelium illud accidit. Observandus imprimis hic locus est, qui non ad praesens modo institutum aptus, sed ad alium insuper usum memorabilis atque insignis est. Hoc enim unico firmamento tota illa Atticae Periodi doctrina nititur, quam in l. de Emend. Temporum, et in Isagogicis Canonibus Iosephus Scaliger vir in ea palaestra, ut omnes norunt, exercitatissimus, astruxit, tantique adeo fecit, ut eius se repertorem esse cum hactenus ignota fuerit, pene ubique glorietur. Sed de ea re paulo post acturi, prius illud de Persicae cladis tempore videamus. Libro V. de Emendat. Temp. pag. 383. Scaliger ita statuit. *Praelium navale ad Salamina contigisse anno secundo Olympiadis, qui erat quartus Tetraeteridis Atticae*, idque Munychione mense, qui tum in Aprilis XVI. coepit, *τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα*, Plenilunio, quod nonnisi anno Tetraeteridis IV. fieri potest. Annus hic erat Iulianae Periodi 4236. Cyclo Lunae XVIII. Solis VIII. At Xerxis transitum confert idem in antecedentem annum Periodi Iulianae 4235. *Cuius diebus aestivis duobus mensibus post coepit annus secundus Olymp.* LXXV. Ita *διάβασις* anno primo Olympiadis exeunte facta. Quare perspicue secum idem ille Scaliger pugnat, cum anno IV. Olympiadis desinente traiecisse Xerxem asserit, veteresque reprehendit, qui ad primum sequentis Olymp. annum revocarent. Anno Periodi Iulianae 4234. Cyclo Lunae XVI. aestivis mensibus coepit annus primus Olymp. LXXV. quo adhuc labente, anno Periodi Iulianae 4235. Aprili mense Xerxes, Scaligero authore, transiit: ergo accidit illud Olymp. anno primo, non antecedente IV. cum et Salaminia pugna, quam anno Iuliano posteriori tribuit, anno secundo Olymp. ac Iulianae Per. 4236. adscribatur.

Herodotus lib. VII. pag. 252. Xerxem narrat, postquam

Sardibus hiemasset, ineunte vere Abydum profectum; atque in digressu Solem defecisse. Tempus Eclipsis istius definitur a Buntingo et Scaligero Nabonassari anno 267. Periodi Iulianae 4233. Cyclo Lunae XV. Solis V. Aprilis XIX. Feria 406
IV. hora VI. matutina in Horizonte Regiomontano. Quod si ita se res habet, transitus Xerxis assignandus erit anno III. Olymp. LXXIV. qui adhuc Aprili mense decurrebat, aut certe Olympiadum tempora omnia retexenda, et in anteriora retrahenda sunt, ut LXXV. Olympias non anno Periodi Iulianae 4234. sed eodem illo 4233. inchoata dicatur. Quod quidem propter aliorum Authorum concordem ac consentientem sententiam verisimile non arbitror. Et errare potius Herodotum hac in parte suspicor, qui Eclipsin illam, quae superiore anno contigerat, cum illa Sardicensi profectione coniunxit. Eodem porro anno Period. Iul. 4233. Eclipsis alia Solis contigit, sexto a priori mense, Octobris XIII. Feria VI. Nam Novilunium verum Octobris XIII. hora XI. scrup. XXXI. a media nocte. Latitudo Lunae sign. XI. Gr. XXIX. 14. 27. ut ex Ptolemaicis Tabulis constat. Incidit vero in an. IV. Olymp. LXXIV. sed diu post illam Xerxes Sardibus profectus est. Nec minus illa Scaligeri falsa ratio est, qua sive Xerxis transitum et Salaminiam pugnam diversis Iulianis annis affingit: sive Munychioni vel Aprili navale illud praelium tribuit. Imprimis enim in eundem Periodi Iulianae annum duo ista convenire satis ex Herodoti narratione convincitur. Siquidem lib. VIII. pag. 302. scribit mense post *διάβασιν* quarto, barbaros in Atticam pervenisse, Calliade Magistratum gerente, ut et Halicarn. lib. IX. confirmat. At paulo post navale praelium commissum est, anno eodem Iuliano, autumnique tempore, Olympiadis LXXV. anno primo. Nam pag. 298. diserte scribit Herodotus dum in itinere barbarus esset, Olympiacum certamen fuisse celebratum. Inde post victoriam Themistocles Graecos iubet omisso Rege domum sese recipere, ut appetente vere in Hellespontum navigent. Pag. 315. Non igitur Munychione vel Aprili mense, sed Autumno profligati sunt ad Salamina Barbari, et quidem Boedromione mense, *περὶ τὰς εἰκάδας*, ut recte Plut. in Camillo, unde alius locus emendandus est e tractatu de gloria Athen. Ad summam, Xerxis transitus incurrit in an. IV. Olymp. LXXIV. ineunte vere, Per. Iul. 4234. Conflictus vero Salaminius anno primo LXXV. Olymp. eodem anno Iuliano sub Autumnum, Boedromione circa Mysteria, ut ex Herod. lib. VIII. pag. 305. potest colligi.

Venio iam ad alterum loci illius usum explicandum, cuius unius praesidio et authoritate universa, uti diximus, Atticae

Periodi descriptio a Scaligero instituta fulcitur. Equidem, ut de tota anni Graeci ratione, quam merito primum a se repertam, et hactenus ignoratam fatetur (est enim ingeniose illa quidem, sed temere falsoque conficta), ut, inquam, de Graecorum annis ac Periodo nihil in praesentia dicatur, id quod alias, si Deus dederit, fortasse praestabitur: quod de Atticae Periodi cum Olympiaca comparatiône operose iisdem in commentariis edisserit, quam inane sit, planum ex illo ipso Plu-
407 tarchi loco faciam. Etenim libro primo de Emend. Temp. ubi de Periodo Attica disputat, pag. 41. Edit. 2. posteaquam Olympiacam Periodum ex novo quodam anni genere conflatam diligenter exposuit, quae sit Atticae Periodi ratio ad illam comparatioque, ex illa Plutarchi authoritate constituit. *Plutarchus*, inquit, *scribit pugnam Chabriae circa Naxum contigisse*, *Βοηδρομιῶνος πέμπτῃ φθίνοντος περὶ τὴν πανσέληνον*. *Hoc tempus confertur in annum primum Olymp. CI. apud Eusebium*, *hoc est*, *in annum Iphiti* 401. Ex quo ita colligit: Cum Plenilunium Boedromionis XXVI. contigerit, novilunium XIV. vel XIII. die esse commissum. Hoc autem nonnisi tertio tetraëteridis anno fieri potest, ut ex laterculo Neomeniarum Atticarum intelligitur, pag. 33. Quare annus primus tetraëteridis Olympiacae tertius est Atticae tetraëteridis; ac proinde Periodus Olympica duobus Cyclis ab Attica differt, et ad Methodum demendi sunt ex Olympica anni XXXVIII. adeo ut XXXIX. unius, primus sit annus alterius. Haec ille, nec aliam tantae rei stabiliendae authoritatem asciscit.

Sed illud primum vehementer admiror, hoc pro certo allatum ex Eusebio, quod nec is in Chronico quidem evidenter affirmat, et aliorum diserto ac gravissimo testimonio refellitur. Eusebius enim ad ann. 1. Olymp. CI. hoc tantum adscribit, *Athenienses Principes Graeciae facti*, quae in Graecis a Scaligero editis minime reperiuntur. Diodorus vero Siculus lib. XV. aperte Chabriae victoriam ad Naxum confert in annum IV. Olymp. C. Quod si verum est, labat mutua illa Periodorum inter sese consensio, ac quicquid ex ea ad temporum annorumque rationem investigandam ab illo passim obtruditur. Tum enim mutari omnia necesse est, ut et annus tetraëteridis Olympiacae quartus, tertius sit Atticae, atque huius primus, alterius sit secundus, et Cyclorum trium inter illas discrimen intercedat; postremoque ut XX. alterutrius, primus sit annus alterius. Deinde cum Plutarchi locus ille corruptus sit, multo est Scaligeri usu et accommodatione corruptior factus. De vitio quidem dubitaverit nemo, qui quam absurda ista sint, expenderit, *ἐν Ἀρβήλοις Ἀθηναῖοι τὴν περὶ Νάξον* etc. prope

Arbela ad Naxum, quae sunt ἀσύγκλωστα. Arbela Persicae
oppidum est, vel Assyriae, ut Straboni ac Ptolemaeo placet,
ad quod Persae ab Alexandro insigni certamine victi Imperium
cum libertate perdiderunt. A quo Naxos insula longissime
distat. Quare cum haec verba πέμπτῃ δὲ φθίνοντος ad ambo
illa loca pertinere nequeant, sic ea tamen diversis in locis a
Scaligero sunt accepta, quasi utriusque praelii tempus indica-
rent. Nam ad Chabriae pugnam, Naxicamque victoriam suo
velut charactere consignandam adhibuit pagina illa 41. lib. I.
At lib. V. ubi de pugna ad Arbela disserit, pag. 396. Plutar-
chum arguit quod Βοηδρομιῶνος πέμπτῃ φθίνοντος accidisse
certamen illud ad Arbela dixerit. Cuius verba sine ulla distin-
ctione citat pag. 394.

Verum post Ἀρβήλοις maiore στιγμῇ opus est. Quippe
XXVI. Boëdromionis Persica clades accidit; Chabriae vero
pugna plenilunio mensis eiusdem. Polyaenus lib. III. de Strat. 408
cap. de Chabria, diem ipsum declarat, unaque et Salaminiae
pugnae tempus adstruit. Χαβρίας περὶ Νάξον ναυμαχῶν ἐνί-
κησε Βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐπι-
τήδειον τῇ ναυμαχίᾳ κρίνας, ὅτι ἐν μιᾷ τῶν λθ´. Μυστηρίων
(alii corr. ἡ μίαν). Οὕτω γέ τοι καὶ Θεμιστοκλῆς τοῖς Πέρσαις
ἐναυμάχησε περὶ Σαλαμῖνα. Ἀλλὰ οἱ μὲν περὶ τὸν Θεμιστο-
κλέα σύμμαχον ἔσχον τὸν Ιακχον γολλάδα Μύσται. Scriben-
dum fortasse, Χαβρίας δὲ Μύστας. Neque vero Plutarchi
error ullus est. Nam quod Scaliger opponit ex eodem scripto-
re in Alexandri vita, defecisse lunam Boëdromione mense circa
mysteriorum initium: tum XI. post die cum hoste certatum.
Quare cum mysteria Boëdromionis XX. die celebrarentur, non
potuisse XXVI. qui sit ab illo tantum septimus, praelium
committi, hoc est πέμπτῃ φθίνοντος, animadvertere illud
debuit non τῇ εἰκάδι Boëdromionis, sed περὶ τὴν Μυστηρίων
ἀρχὴν, Alexandri contigisse victoriam. Mysteriorum porro
dies non unus, sed plures extiterunt, inter quos celeberrimus
religiosissimusque vigesimus est habitus, ἐν ᾧ τὸν Ιακχον
ἐξῆγον, Iacchum sive mysticam Bacchi pompam educebant.
Quot autem fuerint, nondum me comperisse fateor. Unius ex
iis et quidem primi mentio extat apud Hesych. in voce ἀγυρμὸς,
quam sic explicat, ἐκκλησία, συγκρότησις, καὶ τῶν μυστη-
ρίων ἡμέρα πρώτη. Non dubium est ex eo ita nominatum,
quod tum primum initiati cogerentur. Aristoph. vero Schol.
in Ranis alterius meminit, quae Ἐγκὰς, dicebatur: Μία τῶν
Μυστηρίων ἐγκάς ἐστιν ἐν ᾗ τὸν Ιακχον ἐξάδουσιν. Sed
vereor ne εἰκὰς legendum sit, et pro ἐξάδουσι, ἐξάγουσι, ut
apud Plutarch. saepius. Hesych. Ιακχον τὸν Διόνυσον, ἢ μίαν
ἡμέραν τῶν Μυστηρίων, ἐν ᾗ τὸν Ιακχον ἐξάγουσι, καὶ ᾗ

ᾠδὴ, ἣν οἱ μεμυημένοι ᾄδουσι, ut intelligas *τὰς εἰκάδας*, quibus *τὸν Ιακχον ἐξῆγον*, unam mysteriorum diem non integram celebritatem fuisse. Thesmophoriorum certe V. dies extitisse indicat Aristoph. *Θεσμοφ.*

Επεὶ τρίτη 'στιν Θεσμοφορίων ἡ μέση.

Mediam vocat tertiam, quinque igitur erant. Apud Hesych. tamen IV. duntaxat reperio. *Τρίτη Θεσμοφορίων: ζητεῖται πῶς ἅμα μὲν λέγει τρίτην Θεσμοφορίων εἶναι, ἅμα δὲ μέσην τεττάρων οὖσαν ἡμερῶν.* Polyaenus loco cit. XXXIX. mysteriorum dies numerare videtur, sed mendosus codex est. Quare ut Mysteriis V. dies imputemus, potuit eclipsis Boëdromionis XV. vel XVI. hoc est circa primum diem accidere, et XI. post die, sive Boëdromionis XXVI. ad Arbela dimicari. Neque postremo certum est, quod pag. 396. Scaliger observat, anno illo *τοῦ Μεταγειτνιῶνος νουμηνίαν* cum Kal. Sept. concurrere, ideoque pro Boëdromione Metagitnionem esse scribendum. Hoc enim ita demum esse verum potest, si iis quae de tetraëteride Attica libro primo disputaverat, assentiri velimus. Quae cum paulo ante a nobis refutata sint, et anni Graecanici structura magis ad speciem quam ad rei veritatem expressa sit, nihil est quod eas tabulas moremur.

Ibid. A. 5. *Εδᾳδούχησαν τὰ μυστήρια.* PETAV. Nam in
409 Mysteriis agon et *λαμπαδοδρομία* fuit. Statius in lib. IV. Silvius ad Iulium Menecratem.

Tuque Actaea Ceres, cursu cui semper anhelo
Votivam taciti quassamus lampada Mystae.

Seneca Hercule Furente:

Tibi multa fide
Longas Eleusi tacita iactabo faces.

Sed et in Hippolyto:

Non inter aras Atthidum mistam choris
Iactare tacitis conscium sacris iubar,
Nec adire castra precibus aut ritu pio
Adiudicatum praesidem terrae Deam.

Ubi multo mihi concinnior elegantiorque versus videtur, si *adiudicatae*, legamus. De Pallade enim loquitur cui adiudicata est Attica. Sed in eodem Actu, vers. 260. aliud longe gravius mendum irrepsit, quod opportune hoc loco corrigemus. Sic igitur Phaedra nutricem alloquitur:

Decreta mors est, quaeritur fati genus
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem,
An missa praeceps arce Palladia cadam:
Pro castitatis vindicem armemus manum!

Ita in omnibus plane codicibus vulgo legitur, et quidem in-

eptissime. Quam enim illud, *Pro, castitatis* etc. parum elegans ac venustum! At ego contractis in unam ambabus vocibus, *Procacitatis* iamdudum emendaveram. Nam quia paulo procacius de amoribus suis nutrici confessa fuerat, ubi praeter opinionem resistentem acrius vidit, velut facti poenitentia ductu mortem destinat.

Ibid. A. 6. 7. *Ἔξω τοῦ νεὼ τὰ προτέλεια.* Petav. Ad minora maioraque Mysteria respicit. E quibus horum illa *προτέλεια* fuerunt Clement. Alex. V. Strom. *Οὐκ ἀπεικότως ἄρα καὶ τῶν Μυστηρίων τῶν παρ᾽ Ἕλλησιν ἄρχει μὲν τὰ καθάρσια, καθάπερ καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ λουτρόν. Μετὰ ταῦτα δέ ἐστι τὰ μικρὰ Μυστήρια, διδασκαλίας τινὰ ὑπόθεσιν ἔχοντα, προπαρασκευῆς τῶν μελλόντων. τὰ δὲ μεγάλα περὶ τῶν συμπάντων οὐ μανθάνειν ἔτι ὑπολείπεται, ἐποπτεύειν δὲ, καὶ περινοεῖν τήν τε φύσιν καὶ τὰ πράγματα.* Agit de utrisque accurate Plut. in Demetrio, et Aristoph. Schol. ad Plutum; eaque res multorum est commentariis illustrata. Illud vero perobscurum, nec ab ullo quod sciam explicatum hactenus, fuerintne quotannis instaurata, an certo aliquot annorum circuitu redierint.

De minoribus mysteriis vulgo ita doctissimis viris video esse persuasum, ea Trieterica fuisse, quod ex iis Senecae versibus lib. I. de Emend. Temp. pag. 29. probat Scaliger, ac Delrius noster ad Herculem Oetaeum:

Nos Cadmaeis Orgia ferre
Tecum solitae condita cistis,
Cum iam pulso sidere brumae
Tertia soles evocat aestas:
Et spiciferae concessa Deae 410
Attica Mystas claudit Eleusis.

Quibus duo festa describit, quae sub idem tempus incidebant. Prima sunt Liberalia, sive Bacchi Orgia, de quibus in Epithalamio Catullus.

Pars obscura cavis celebrabant Orgia cistis,
Orgia quae frustra cupiunt audire profani.

Nam et cistae in Bacchi sacris praelatae sunt, ut et Cerealibus. Valer. Flaccus lib. II.

aeraque circum,
Tympanaque, et plenas tacita formidine cistas.

Ea Thebis Trieterica fuerunt authore Virgilio IV. Aen.

Qualis commotis excita sacris
Thyas, ubi audito stimulant Trieterica Baccho
Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithaeron.

Liberi enim sacra tertio quoque anno innovabantur: ait Servius. Lucanus lib. V. de Parnasso:

Mons Phoebo Bromioque sacer: cui numine misto
Delphica Thebanae referunt Trieterica Bacchae.

Athenis tamen quotannis instaurata sunt, ut in illa κατὰ Νεαίρας indicat Demosthenes. *Διὰ ταῦτα ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ ἱερῷ τοῦ Διονύσου ἐν Λίμναις ἔστησαν, ἵνα μὴ πολλοὶ εἰδῶσι τὰ γεγραμμένα. ἅπαξ γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἀνοίγεται, τῇ δωδεκάτῃ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός.* Sed cum tria apud Athenienses Bacchanalia fuerint: alia videlicet ἀστικὰ sive *Διονύσια τὰ κατ᾽ ἄστυ*, quae Elaphebolione, hoc est Martio fere mense peragebantur: alia *κατ᾽ ἀγρούς*, quae in Posideonem sive Decembrem conveniebant, ut ex Hesych. ad Thucydidem planum est. Tertia denique maiora, de quibus Ulpianus Demosthenis interpres ad illam contra Lept. *τοῖς Μεγάλοις Διονυσίοις Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς πλείονος γενομένης δαπάνης εἰς χορηγὸς ἑκάστης φυλῆς καθίστατο.* Anthesterione, inquit, mense celebrabantur, qui Februario atque ex parte Martio respondet. Unde et *Ἀνθεστήρια* apud Hesych. appellantur. Cum haec, inquam, triplicia fuerint Athenis Liberalia, Scaliger de primis, hoc est, *τοῖς κατ᾽ ἄστυ*, Senecam locutum existimat, eademque et Trieterica fuisse, et minora Mysteria nuncupata. Sed in eo primum fallitur, quod de Atheniensium Liberalibus haec accipit, cum de Cadmeis, hoc est, Thebanis, utpote Thebanae mulieres, adeoque Thebis, loquantur. Deinde minora cum illis Mysteria confundit sane quam imprudenter. Hoc enim duntaxat Poeta voluit, in idem tempus, eundemque fortasse mensem, Dionysia Thebis incidere, in quod minora apud Athenienses Mysteria. Atqui minora Mysteria Anthesterionem mensem occupabant, ut in Demetrio Plut. affirmat, quo eodem mense et maiora Dionysia, sive *τὰ ἐν Λίμναις*, agebantur, ut Thucyd. lib. II. ac Demosthenes citato loco declarant. Quare si ad Atheniensium Liberalia Senecae versus illi quoquo modo pertinerent, ad haec
411 postrema, sive Anthesteria referrentur potius. Quod ne dici posse credamus, ratio temporis prohibet, eo quod de trietericis loquitur Seneca; at Anthesteria annua uti diximus fuerunt. Imo et reliqua quotannis indicta suspicor, nisi contrariam in sententiam idoneum aliquod testimonium adferatur. Minora quidem mysteria trieterica fuisse nihil iste Senecae locus evincit. Ego vero eadem annua potius extitisse vel ex eo coniicio, quod maiora illa ac primaria quotannis repetita sint. Quod adversus eundem Scaligerum multo nunc est accuratius demonstrandum.

Haec enim, quae et maiora, et *κατ᾽ ἐξοχὴν Μυστήρια* dicta sunt, quinquennalia facit ille lib. de Emend. I. pag. 29. et lib. V. copiosius, ubi de eversis ab Alexandro Thebis agit,

pag. 393. Cuius quidem sententiae velut fundum et authorem profert Tertull. lib. adversus Valentinianos, ubi inter alia ita scribit: *Nam et portas ante quinquennium instituunt, ut opinionem suspendio cognitionis aedificent.* Sed *Epoptas* pro et *portas* rescribit, de quo postea viderimus. Quod vero Suidas contrarium his verbis asserere videtur: *Ἐποπτεύειν. Οἱ μὲν τὰ Μυστήρια παραλαμβάνοντες, Μύσται καλοῦνται. οἱ δὲ τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Ἔφοροι καὶ Ἐπόπται*, *Falsum*, inquit, *τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. Non enim mysteria erant annua. Imo τῇ ἑξῆς μυήσει, nimirum anno quinto redeunte.* Apud Suidam paulo haec aliter leguntur, quam a Scaligero recitata sunt, nimirum *λέγονται ἐν ἀρχῇ μὲν μύσται, μετὰ ἐνιαυτὸν δὲ Ἐπόπται, καὶ Ἔφοροι.* Postremo pag. 393. Mysteria scribit perpetuo *et Boëdromionos XX. et secundo anno Olympiadis celebrari solita*, qui quidem ex eius opinione quartus est Atticae tetraëteridos. Sed mirum quantopere in his omnibus hallucinatus fuerit Scaliger. Primum enim annua fuisse maiora mysteria tam illustribus veterum scriptorum testimoniis efficitur, ut mirum sit sagacissimi hominis aciem haec effugere potuisse. Apud Herodotum lib. VIII. Dicaeus Theocydis F. Atheniensis profugus apud Persas a Demarato interrogatus quid ille sibi ex Eleusine pulvis clamorque vellet, quem subito animadverterat, respondit mystici Iacchi pompam eam videri. *Τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ, καὶ τῇ Κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται. καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. Hoc vero festum Athenienses celebrant QUOTANNIS in honorem Cereris, ac Proserpinae. Et his sacris quicunque vult tam Atheniensium ipsorum quam Graecorum initiatur. Eiusmodi autem voces quas exaudis, Iacchum in illo festo personant.* Cum haec tam diserta conceptaque sunt, nulla ut tergiversatio possit eludere, tum Aristidis ille in Eleusinia oratione locus ad idem institutum eximius est. *Πανηγύρεις τοίνυν αἱ μὲν ἄλλαι δι' ἔτους πέμπτου καὶ τρίτου πληροῦνται. μόνη δὲ ἡ τῶν Μυστηρίων παντὸς ἔτους ἐνίκησεν εἶναι. Nam cum reliquae celebritates quinto quoque anno vel tertio peragantur,* SOLA HAEC MYSTERIORUM CELEBRITAS UT QUOTANNIS INSTAURARETUR OBTINUIT. Idem et in Panathenaïco repetit pag. 333. *Πάσαις τοίνυν ταῖς ψήφοις προφέρει τὰ Ἐλευσίνια. καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐχ ἡμῶν ὁ λόγος. μόνοι δὲ τῶν Ἑλλήνων καθ' ἕκαστον ἔτος ποιεῖτε πανήγυριν οὐδεμιᾶς πενταετηρίδος φαυλοτέραν. καὶ δέχεσθε τῷ Ἐλευσινίῳ πλείους, ἢ ἕτεροι* 412
τῇ πάσῃ πόλει. Ad haec Isocrates in Panegyr. *Δήμητρος γὰρ ἀφικνουμένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν* etc. *καὶ δούσης*

δωρεὰς διττάς, αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρποὺς οἳ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετήν, ἧς οἱ μετέχοντες περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν. οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θεοφιλῶς, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως ἔσχεν, ὥστε κυρία γενομένη τοιούτων ἀγαθῶν, οὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ὧν ἔλαβεν ἅπασι μετέδωκε. καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΕΝΙΑΥΤΟΝ δείκνυμεν. τῶν δὲ συλλήβδην τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς χρείας, καὶ τὰς ὠφελείας τὰς δι' αὐτῶν γινομένας ἐδιδάξαμεν. Iam quod secundo Olympiadis anno affixa fuisse mysteria putat Scaliger, peraeque falsum esse ex Livio lib. XXXII. convincitur. Etenim anno quingentesimo quinquagesimo-quarto ab Urbe condita, *(Ita enim legendum pro quadragesimo-quarto)* P. Sulpitio Galba, C. Aurelio Coss. Athenis eiusmodi quiddam accidisse memorat. *Acarnanes duo Iuvenes per Initiorum dies non initiati templum Cereris, imprudentes religionis cum caetera turba ingressi sunt. Facile eos sermo prodidit absurde quaedam percontantes: deductique ad antistites templi, cum palam esset per errorem ingressos, tanquam ob infandum scelus interfecti sunt.* Anno igitur ab V. C. ᴐᴐLIV. Mysteria celebrata sunt. Atqui is annus est Olympiadis CXLIV. primus, sive Iphyti ᴐᴐLXXVII. Condita enim Urbs est, ut cum Varrone sentit Scaliger, Olympiadis VI. anno III. sive Iphyti XXIII. Periodi Iulianae 3961. Quare annus V. C. 554. in eadem Periodo erit 4514. Unde cum Iphyti primus coeperit Per. Iul. an. 3938. annus Iphyti 577. in eundem Per. Iul. annum incurret, adeoque mysteria non secundo Olympiadis anno, sed primo tribuenda sunt. Accedit quod mysteria illa quae sub Xerxis transitum ab Herodoto commemorantur, perinde anno primo Olymp. LXXV. contigerint, ut antea necessariis rationibus ostendimus. Suidas vero sane immerito ab Scaligero reprehenditur. Nam et idem Symmachus apud Schol. Aristoph. in Ranis scripserat. *Οἱ δὲ τὰ μυστήρια παραλαμβάνοντες, Μύσται καλοῦνται. οἱ δὲ παραλαβόντες αὐτὰ τῷ ΑΥΘΙΣ ΕΝΙΑΥΤΩΙ ἐφορῶσι τὰ μυστήρια, καὶ ἐποπτεύουσι.* Quinetiam Plutarchus in Demetrio. *Επώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες.* Neque recte meo quidem iudicio Casaubonus *μικρῶν* pro *μεγάλων* substituit lib. VI. Animad. in Athen. c. XV. Sed Plutarchi locus primum omnium adscribendus est, praesertim cum foedissimo vitio laboret, quod a paucis animadversum, a nemine hactenus sublatum est. Demetrium itaque mandasse Atheniensibus narrat, *ὅτι βούλεται παραγενόμενος εὐθὺς μυηθῆναι, καὶ τὴν τελετὴν ἅπασαν ἀπὸ τῶν*

μικρῶν ἄχρι τῶν Εποπτικῶν παραλαβεῖν. τοῦτο δὲ οὐ θεμιτὸν ἦν, οὐδὲ γεγονὸς πρότερον. Ἀλλὰ τὰ Μικρὰ Ανθεστηριῶνος ἐτελοῦντο, τὰ δὲ Μεγάλα τοῦ Βοηδρομιῶνος. Επώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν Μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες. Sed reclamantibus nonnullis vicit tandem Stratoclis sententia. *Ἀλλὰ Στρατοκλέους γνώμην εἰπόντος, Ανθεστηριῶνα τὸν Μουνυχιῶνα ψηφισαμένους* (Corr. *ψηφισάμενοι*) *καλεῖν καὶ νομίζειν ἐτέλουν Δημητρίῳ τὰ πρὸς ἀγοράν. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐξ Ανθεστηριῶνος ὁ Μουνυχιὼν γενόμενος Βοηδρομιὼν ἐδέξατο τὴν λοιπὴν τελετὴν, ἅμα* 413 *καὶ τὴν Εποπτείαν τοῦ Δημητρίου προσεπιλαβόντος.* Ex iis Plutarchi verbis cognoscimus non statim a minoribus initiis aditum ad *ἐποπτείαν* inspectionemque patuisse, sed duplex intervallum fuisse: alterum a minoribus mysteriis ad maiora, hoc est, ab Anthesterione sive Martio ad Boedromionem, qui Septembri fere respondet: alterum a maioribus ad maiora alia, quae vertente anno *ἐκ περιτροπῆς* redire solebant, ut paulo ante docuimus. De priore interstitio commode accipi posse videntur Suidae verba. Cum enim Atheniensium annus a solstitio aestivo coeperit, qui ineunte vere minoribus initiati fuerant, si autumno insequente maiorum compotes fierent, recte *τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Εφοροι* et *Επόπται* dicerentur. Iam enim alter annus inchoatus erat. Sed amplius tamen quiddam in Symmachi ac Plutarchi verbis animadvertisse mihi videor, de quo altum apud accuratissimos earum rerum scriptores silentium esse video. Cedo enim cum Plutarchus minora mysteria Anthesterione, maiora Boedromione legitime celebrata dixerit, quorsum ista subiunxit, *ἐπώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν Μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες?* Finge pro *μεγάλων*, *μικρῶν* hic rescribendum, ut Casaubonus existimat, nonne falsissimum est, *τοὐλάχιστον*, ut minimum, annuum inter utraque spatium interiectum? Neque enim plus semestri spatio intercessit: ac fieri hoc modo nunquam potuit, ut solidus annus interciperetur, siquidem suis ambo illa festa mensibus adhaeserint, ut Plutarchus observat: sed aut sesquiannus, aut anni omnino plures ad consummatam religionem a minoribus elapsi sunt. Velim postrema illa Plutarchi verba prudens lector consideret, *πάλιν ἐξ Ανθεστηριῶνος ὁ Μουνυχιὼν γενόμενος Βοηδρομιὼν ἐδέξατο τὴν λοιπὴν τελετὴν, ἅμα καὶ τὴν Εποπτείαν τοῦ Δημητρίου προσεπιλαβόντος.* Ubi duo contra morem peccata demonstrat, quod et in Munychionem maiora mysteria coniecta sint, et iisdem ipsis mysteriis *τὴν Εποπτείαν*, ac *τελείωσιν*, ut Dionysius Areopag. Graecique Patres loquuntur, obtinuerit. Quasi post minora non subinde ad illa maiora quae proximus Boedromion repraesentabat, admitti fas

esset, sed alia consequentis anni maiora rursus expectanda forent. Hic igitur in mysteriis usurpandis ordo legitimus extitit, primum ut certis expiationibus ac lustrationibus perfuncti, quae *καθάρσια* Clemens Alexand. vocat, *τὰ προτέλεια*, sive minora capessorent. Tum Boedromione mense maioribus initiarentur, hoc est, ea duntaxat auditione perciperent, instituerenturque: quod *παραλαμβάνειν τὰ Μυστήρια* Symmachus appellat, *initiari* vero Tertullianus. Tuncque Mystae nominati, nondum *Εφοροι* vel *Επόπται*, quod anno altero, vel ut plurimum quinquennio elapso consequebantur, ubi ad arcanorum inspectionem erant admissi. Suidas *Εποπτεύειν. Διαφέρει Μύστης καὶ Επόπτης.* Hinc Nazianz. oratione XXXVIII. et XLII. hominis animam vocat, *ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητὴν μικτὸν, Επόπτην τῆς ὁρατικῆς κτίσεως, Μύστην τῆς νοουμένης.* Atque haec cum luculentissimo illo Tertulliani loco, lib. contra Valentin. adamussim congruunt,
414 ubi ista sic explicat. *Num et illa Eleusinia, haeresis et ipsa Atticae superstitionis quod tacent, pudor est. Idcirco et aditum prius cruciant: diutius* INITIANT, *quam* CONSIGNANT: *cum et portas ante quinquennium instituunt, ut opinionem suspendio cognitionis aedificent: atque ita tantam maiestatem exhibere videantur, quantam praestruxerint cupiditatem. Sequitur iam silentii officium. Attente custodiunt, quod tarde invenitur. Ceterum tota in Adytis divinitas, tot suspiria portarum, totum signaculum linguae, simulacrum membri virilis revelatur.* Admonet nos Tertull. antequam consignarentur, hoc est inspectores essent atque *Εφοροι*, prius initiatos fuisse mysteriorum candidatos ac toto quinquennio institutos. Cuiusmodi apud Veteres Christianos erant Catechumeni, qui in sacris quibusdam locis ac mansionibus circum *τὰ κυριακὰ*, et Ecclesias dispositis, tantisper habebantur, quae *Κατηχούμενα* Sexta Synodus in Trullo vocat, Can. XCVII. ut ibidem Zonaras explicat. Nisi forte cum Manichaeorum Auditoribus potius comparandi sint, quorum ex ordine se fuisse Augustinus asserit lib. cont. Fortun. aut cum Esseniorum disciplinae candidatis. De quorum ritu Porph. lib. IV. *περὶ ἀποχῆς.* Certe quamprimum initiati fuerant Mystae, ad Eleusinii Templi portas deinceps instituebantur, eaque scilicet audiebant, quae committi iis tuto posse videbantur; quaeque evulgare iam tum atque enuntiare nefas fuit. Quamobrem ad iusiurandum etiam adacti videntur. Unde Iurati dicuntur *οἱ μεμυημένοι.* in Vet. Inscript. *Iuratus ad sacra Ethruriae* est initiatus. Quod ad Eleusinii templi adytum primae illae magnorum mysteriorum initiationes obitae fuerint, docet Harpocration his verbis, *Εποπτευκότων*,

Ὑπερίδης ἐν τῷ ὑπὲρ Φρύνης, Οἱ μυηθέντες ἐν Ἐλευσῖνι ἐν τῇ δευτέρᾳ μυήσει ἐποπτεύειν λέγονται. Quod ex Demosthene ac Philochoro confirmat lib. X. Luculentissimus sane locus, quique ad reconditam hanc mysteriorum religionem eruendam praecipuo nobis adiumento fuit. Neque enim prior illa *μύησις ἐν Ἐλευσῖνι* de minoribus mysteriis intelligi potest. Quae alibi quam ad Eleusinium templum celebrari oportuit, ut infra docebimus.

Duo interim ex illo Tertulliani loco colligenda sunt. Primum, minime ex eo sequi id quod Scaligero videbatur, quinquennalia fuisse mysteria; sed hoc omne temporis spatium ad mysteriorum institutionem pertinere: ita tamen ut brevioribus nonnunquam rudimentis defuncti, anno vertente compotes voti fierent. Alterum est: haud adeo necessariam esse divinam illam, (sic enim Casaubonus appellat) Scaligeri coniecturam, qui pro eo quod legitur *et portas*, ac paulo post *portarum suspiria*, corrigendum censuit *Epoptas*, atque *Epoptarum suspiria*. In quo illud parum commode, quod Epoptas pro Tyronibus ac nondum initiatis usurpari putat Scaliger. Deinde leviori mutatione restitui potest, si *ad portas instituunt* pro *et portas* scripsisse Tertullianum dixerimus, eo sensu, qui ex superioribus evidens est. Nam et ad Templi portas instituti sunt Mystae, et ad easdem opertaneorum sacrorum desiderio suspirabant.

Nunc de minorum mysteriorum loco disputandum nobis 415
est, idque et ad dictorum fidem operaepretium erit, et ad insignem illam Plutarchei loci emendationem, quam ostendimus, apprime necessarium. Narrat is Demetrium utraque mysteria intempestive praeripientem principio Minoribus initiatum fuisse, quae *τὰ πρὸς ἀγορὰν* nominat, quasi ea in foro peragerentur. Sed vitium in iis verbis atque ulcus *ἄπουλον* subesse recte odoratus est Casaubonus, qui *τὰ πρότερα ἱερὰ*, vel *τὰ πρὸς ἁγνείαν*, vicariam lectionem subiicit. Verum una literula extrita, *Ἄγραν* lego pro *ἀγοράν*. Est autem *Ἄγρα* vel Agrae, locus quidam ad Ilissum fluvium, a quo et Diana *Ἀγροτέρα* dicta. Pausanias Atticis, *Διαβᾶσι δὲ τὸν Εἰλισσὸν, χωρίον Ἄγραι καλούμενον, καὶ ναὸς Ἀγροτέρας ἐστὶν Ἀρτέμιδος.* Ibi minora mysteria ex more celebrata testis est Eustathius ad hunc versum. Il. *β*.

Ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων.

Ἔτι δὲ καὶ Ἀγροτέρα Ἄρτεμις, ὡς καὶ ὁ Κωμικὸς δηλοῖ, καὶ ἡ Ἀγραία παρὰ Πλάτωνι κατὰ Παυσανίαν ἀπὸ χώρας πρὸς τῷ Ἰλισσῷ, ᾧ κλῆσις Ἄγραι, καὶ Ἄγρα. οὗ τὰ Μικρὰ τῆς Δήμητρος ἤγετό φησι Μυστήρια, ἃ ἐλέγετο τὰ ἐν Ἄγρας, ὁμοίως τῷ ἐν Ἀσκληπιοῦ. Stephanus quoque, *Ἄγρα*

καὶ Ἄγραι χωρίον ἑνικῶς καὶ πληθυντικῶς. ἔστι δὲ τῆς Ἀττικῆς πρὸ τῆς πόλεως, ἐν ᾧ τὰ μικρὰ μυστήρια ἐπιτελεῖται, μίμημα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον, ἐν ᾧ λέγουσι καὶ τὸν Ἡρακλέα μεμυῆσθαι. Idem refert Hesychius et Etymologici author. Addit Suidas et Phavorinus templum illic Cereris fuisse. Ut nihil esse possit hac coniectura nostra et emendatione firmius. Ex qua insuper Aristoph. Schol. redarguas, qui ad Plutum parum considerate scribit, *μεγάλα καὶ μικρὰ Μυστήρια ἐν Ἐλευσῖνι ἐτελοῦντο.* Falso ut apparet. Non prius a Mysteriis discedam, quam a duplici in eo genere eruditi hominis errore cavendum admonuero. Quorum prior est, quod a maioribus mysteriis peregrinos omnes perpetuo summotos existimat, propterea quod Herculem legerat, peregrinus quod esset, minoribus duntaxat initiatum fuisse. Atque ideo tam illos Senecae locos, quos ante recitavimus, de minoribus interpretatur, quam hunc ipsum Cicer. lib. I. de Nat. Deorum, *Mitto Eleusinam sanctam illam et augustam, ubi initiantur gentes orarum ultimae:* et Aristidis in Panathen. quando docet quotannis maximam multitudinem initiatorum albo adscribi consuevisse. Tu vero sic accipe, olim duntaxat peregrinos exclusos, adeoque Herculis tempore. Postea vulgata haec in omnes communicataque mysteria, Graecos quidem solos initio, ut Herodotus lib. VIII. indicat; post etiam cuiusvis nationis homines. Hinc apud Cicer. in lib. III. de Orat. Crassus refert se in Asia Quaestor cum esset, et inde Athenis decederet, diutius illic morari noluisse, quod mysteria Athenienses referre nollent, ad quae biduo serius venisset. Sed multo id clarius II. de leg. ostendit. Ubi Atticum ita compellat de mysteriis agens, *Excipis credo illa, quibus ipsi initiati sumus.* Ut Apuleium praeteream, qui in Apolog. iisdem se illis sacris initiatum profitetur. Et quidem Apollodorus lib. II. Bibliothecae, cum de Herculis initiatione loquitur,
416 *ἦν δὲ,* ait, *οὐκ ἐξὸν ξένοις τότε μυεῖσθαι.* Notanda vox *τότε*, quasi mutata demum ratio fuerit.

Alius, et vero cum plerisque communis error est: quod mysteria cum Matronalibus Thesmophoriis quae in Cereris honorem aeque celebrabantur, confundit: et adiicit, eadem Romam postremo translata. Sed frustra est. Longe enim ab iis diversa fuere Thesmophoria proprie dicta (Nam et eo nomine mysteria censentur apud Arnob. lib. V. et complures alios) de quibus Ovid. X. Metam. Macrob. IV. Saturn. c. XI. aliique quos laudat, et Callimachus hymno Cereris. Argumento est quod haec Cerealia tam in Graecia quam Romae nonnisi per Matronas celebrata sunt, quas *Μελίσσας* vocabant. Schol. Pind. ad IV. Pyth. et Lactan. lib. I. c. XXII.

nec viris interesse penitus licuit, ut ex Aristoph. *Θεσμοφοριαζούσαις* liquet. Idemque Romae servatum ex Festo, Cicerone, Livio, l. XXII. Val. Max. lib. I. c. I. aliisque constat. At mysteriis etiam viri, imo praecipue viri interfuerunt. Quid quod et diversus utrisque mensis assignatus est? Mysteriis Boedromion, Thesmophoriis Pyanepsion, qui fere Octobri vel Novembri convenit. Plut. in fine vitae Demost. *κατέστρεψε δὲ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς, ἐν ᾗ τὴν σκυθρωποτάτην Θεσμοφορίων ἡμέραν ἄγουσαι παρὰ τῇ θεῷ νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες.* Hoc ipsum tempus hibernum fuisse indicat in *Θεσμοφοριαζούσαις* Aristoph. ubi de Agathone Poeta Thesmophoriorum tempore versus meditante ita loquentem inducit famulum.

Μηδὲν ἱκέτευ᾽· αὐτὸς γὰρ ἔξεισιν τάχα,
Καὶ γὰρ μελοποιεῖν ἄρχεται. χειμῶνος οὖν
Οντος κατακάμπτειν τὰς στροφὰς οὐ ῥάδιον,
Ην μὴ προΐῃ θύραζε πρὸς τὸν ἥλιον.

Atqui lib. X. Metam. Ovidius sub aestatem ac messem Cerealia describit. Ita enim canit:

Festa piae Cereris celebrabant Orgia matres,
Illa, quibus nivea velatae corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum.

Sed Romanorum Cerealium rationem habuit, quae ut in Kal. vetere legimus XIII. Kal. Maii celebrabantur. Praeterea Thesmophoriis porcos arcebant, ut Clem. Alex. in Protrept. testatur. Mysteriis vero porco fiebat, et unusquisque pro se mactabat. Schol. Arist. ad Ranas et Acharn. Hinc *χοιρία μυστηρικὰ* eidem Aristoph. Denique Thesmophoria unius Cereris consecrata cultui, ac *νηφάλια*, hoc est abstemia, fuerunt, ut Dionys. loco cit. Plautus Aulul. ac Macrobius testantur. Mysteriorum in communionem etiam Bacchus, sive Iacchus receptus est. Hinc vetus Inscriptio. *Sacrata apud Eleusinam Deo Baccho, Cereri et Corae.* Unde consecratas iis fuisse feminas discimus. Schol. Arist. ad Ranas. *Νίκτωρ δ᾽ ἐτελεῖτο τὰ μυστήρια ὧν τῆς τελετῆς οὐ μόνον χορευτὴς, ἀλλὰ καὶ ἔξαρχος ἦν ὁ Διόνυσος. καὶ μὲν δὴ Διονύσου ἐν Ελευσῖνι ἱερόν ἐστι, καὶ ἐν Διονυσίοις ἐτελεῖτο τὰ Μυστήρια.* Nihilominus diversa fuere a mysteriis Dionysia; in quo plerosque
aberrasse constat: nec in idem tempus incidebant, nisi de 417
minoribus mysteriis accipias, quae Anthesterione una cum maioribus Dionysiis celebrata sunt. Enimvero Eleusinia illa sacra nunquam in Romanam Rempubl. translata locuples testis est Cicero lib. II. de Leg. Ubi cum nocturna sacra tollenda censuisset, *Quid ergo aget Iacchus, inquit, Eumolpidaeque nostri* (For. *vestri*, quanquam sic tanquam initiatus loquitur)

et augusta illa mysteria, siquidem sacra nocturna tollimus? Non enim populo Rom. sed omnibus bonis firmisque populis leges damus. Quibus indicat externa ista sacra fuisse, neque populi Rom. propria, id quod in sequentibus apertius significat. Suetonius in Claudio c. XXV. *Contra sacra Eleusinia etiam transferre ex Attica Romam conatus est.* Non tamen id perfecit. Ideo nonnulli Impp. Athenis initiati, ut Adrianus, autore Capitolino. *Eleusinia sacra exemplo Herculis Philippique suscepit.* Fuisse quidem nonnulla Romae mysteria docet Cicero lib. VI. Ep. ad Att. Ep. I. *Faciesque me in quem diem Romana incidant mysteria certiorem.* Nec non et lib. V. Ep. XXI. Item lib. XV. Ep. XXIV. *Etiam scribe quo die Olympia, quum mysteria scilicet.* Sed haec ab Eleusiniis diversissima fuerunt. Eaque Bosius sacra illa suspicatur fuisse, quae per illos dies obiri solebant, quibus mundus patebat. Nam quae lib. II. de Emend. pag. 171. Olympiadum mysteria finguntur, ea autorem habent ex antiquis neminem.

Ibid. B. *Στέλλε μοι.* PETAV. Praemitte, inquit, infantulum, tu qui sol es, velut Luciferum quendam, interim dum tu ad iter te comparas.

AD ORATIONEM VI. NOTAE.

PETAV. Mortuo Ioviano, militum suffragio, Valentiniano Imperii insignia mandata sunt. Qui ubi Constantinopolim pervenit, Valentem sibi in Imperii consortium adscivit, ut ex Ammiano, Aurelio Victore, Zonara, et aliis constat. Utrosque igitur collaudat, iisdemque gratulatur Themistius: tum mutuam amborum fratrum concordiam, amoremque praedicat: ac demum Constantinopolim commendat.

HARDUIN. Cum Themistius orat. XIII. pag. 168. neget a se visum unquam esse Valentinianum seniorem, liquido inde eruitur, hanc orationem nonnisi post discessum Valentiniani ab Urbe CP. et Valentis ex Illyrico, quo fratrem deduxerat, reditu in eandem Urbem, hoc est, circa XVII. Kal. Ianuar. an. CCCLXIV. esse recitatam *).

P. 71. C. 3. *Τὴν διάλεκτον τὴν κρατοῦσαν.* PETAV. Latinam scilicet, qua usi Imperatores, orat. 10. *ὅτι καὶ τῶν λόγων αὐτῶν προτιμοτέρους ἄγεις τοὺς ἡμετέρους τῶν ὁμογλώττων.* Ubi *ὁμογλώττους λόγους* Romanam linguam appellat.

[*) Etiam ex ipsa hoc oratione p. 74 a. patet Themistium solum Valentem praesentem alloqui. REISKIUS.]

P. 72. A. 7. *Ἄνωθεν, ὦ βασιλεῦ.* Petav. Plura de iis orat. 2. 418

Ibid. D. 6. *Καὶ εἶργε τὸν ἐκ Τυάνων.* Petav. Domitianum significat, qui Apollonium Tyaneum in vincula coniecit, ac Philosophos omnes urbe submovit. Vide Philostr. in vita Apoll.

P. 73. C. 5. *Τοῦτο δέ φησιν Ὅμηρος.* Petav. Respexit ad Homericum Hemistichium:

Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

Quare forsan verbum illud post βουλὴ adiiciendum, ἢ τοῦ Διὸς βουλὴ ἐτελείετο.

Ibid. D. 2. *Οὐ χρυσοῦς ἀετός.* Petav. Imperatorium insigne fuit Aquila aurea. Infra orat. 18. *Καὶ τίνα σημεῖα αὐτοῦ, καὶ γνωρίσματα, ὅτι οὐ χρυσοῦς ἀετὸς, οὐδὲ δράκοντες λεπτῶν ὑφασμάτων* etc. *Γράμματα* vero πολυτίμητα existimat Morellus has esse literas S. P. Q. R. quae vexillis inscribi solerent. Sed de aliis literis accipienda ea verba crediderim: quibus scilicet Imperatoris nomen Labaro erat inscriptum, seu vexillo, quod illius erat proprium, et insigne. Literae porro aureae erant. Quem ad morem allusit Seneca Theb.

Aurea clarum nota
Nomen Ducis vexilla praescriptum ferunt.

Observavit pluribus Lips. 4. de Milit. Rom.

Ibid. D. 6. *Δίχα τῶν ὑμετέρων συμβόλων.* Petav. Interpres de invasoribus Imperii haec accipit. Ego ad Magistratus pertinere suspicor: et σύμβολα idem esse ac codicillos, diplomata.

P. 74. C. 5. *Τὸν Καμβύσην.* Petav. Herod. Thalia.

Ibid. C. 7. *Οἱ τῆς φύσεως.* Petav. Hoc eo dictum, quod cum plures illi fratres habebant, quodammodo et ipsi multiplices esse videbantur. ἠνώθησαν hoc loco perperam erat in Morell. pro quo recte Pantin. ἐμονώθησαν.

Ibid. C. penult. *Μικρὸν ὁ Ξέρξης.* Petav. De Xerxe adeundus Herod. Polyhym. Iustinus lib. 2. Quod ad Seleucum attinet, crediderim illum esse Seleucum cognomento Nicanorem, qui uxorem suam filio concessit. Quare non fraterni sed paterni potius amoris exemplum est. Vide Suid. Plut. Demetrio. De Philetaero nondum mihi certi aliquid liquet. Philetaeri quidem Pergameni Regis meminit Athen. lib. 13. et 15.

Ibid. *Ὁ τοῦ φιλεταίρου.* Harduin. De Eumene II. loquitur, ad quem postea iterum orationem transfert, ut et ad Xerxem. Quam ille amice ac benevole erga fratrem se gesserit, vide apud Plutarch. περὶ φιλαδελφ. quo ex libro haec tria Xerxis, Seleuci, et Eumenis exempla transcripsit. Philetaeri

porro hunc filium dici idcirco existimo, quod a Philetaero stirpis autore ortum haberet, qui Pergamenorum imperio fecit initium, cum prius eunuchus esset, Lysimachi Thracum Regis thesauris Praefectus in arce Pergamena. Vide Strab. Geograph. lib. XIII.

Ibid. D. 4. *Ὁ Μῆδος φεισάμενος.* Petav. Legendum forsitan *Ἀρτεμένους* pro *Ἀριαμένους*, et ad Xerxis historiam
419 redit, quo cum Artemenes frater de regno contendit; qui etsi maior esset natu, tamen privato adhuc patre et matre ortus fuerat. *Cumque hoc certamen concordi animo ad patruum suum Artaphernem, veluti ad domesticum iudicem attulissent, is domi cognita causa Xerxem praeposuit.* Haec Iustinus, qui mox subiicit: *Adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor insultaverit, nec victus doluerit, ipsoque litis tempore invicem munera miserint, iucunda quoque inter se non solum, sed etiam credula convivia habuerint: iudicium quoque ipsum sine arbitris, sine convicio fuerit.* Sed Herodotus Artobazanem fratrem Xerxis appellat, et vivo adhuc Patre, ab eo compositum hoc dissidium narrat.

Ibid. D. 7. *Αἰδεῖται δ' Εὐμενής.* Petav. Livius lib. XLII.

P. 75. B. 4. *Εἰ μὴ καὶ νῦν τὸ πλέον.* Petav. Difficillimus hic locus est, nec satis, ut opinor, emendatus.

Ibid. C. 10. *Ὑπολαβεῖν ἅμα.* Petav. Morel. *ὑποβαλεῖν ἅμα* etc.

Ibid. D. ult. *Τὸ μὴ χωλεύειν.* Petav. Contra Ammianus lib. 26. qui Valentem participem quidem legitimum potestatis fuisse asserit, sed in modum apparitoris morigerum.

P. 76. B. 2. *Ἴσα μὲν ἐδωρήσατο, σύμπαντα δὲ ἔχει.* Harduin. Idem de Valentiniano canit Auson. in versibus Paschal.

Talem terrenis speciem spectamus in oris,
Augustus genitor, geminum sator Augustorum,
Qui fratrem natumque pio complexus utrumque
Numine, partitur regnum, neque dividit, unum;
Omnia solus habens, atque omnia dilargitur.

Eo nimirum sensu, ut apparet, Valentis patrem Valentinianum fuisse Themistius ait, quo hunc *geminum satorem Augustorum* appellat Ausonius, Valentis scilicet fratris et Gratiani filii; quippe uterque pariter ab ipso uno Valentiniano non nascendi quidem, sed imperandi traxit initium.

Ibid. B. 4. *Καὶ τοῦ τεθρίππου.* Petav. Homer. Il. λ.

P. 77. A. 3. *Ἀναγνωρίσατε τὸν ἀληθινόν.* Petav. Patrem omnium Deum intelligit: cuius cum filii homines sint, aequum est amore inter se ac concordia colligari.

Ibid. B. 2. *Εἰ μὴ δωρεῶν καὶ δακτυλίων ἐχεγγυώτερον.*

Petav. Obscurissima ista sunt. Morelliana editio pro δωρεῶν habet ῥᾳον. Sed nihilo tamen ob id sensus expeditior est. Nos commode satis hunc in modum interpretamur. Qui liberos olim suos exponebant, iis crepundia nonnunquam appendebant, et anulos inserebant: quibus postea a suis agnoscebantur. Terent. Heautontim. Actu IV. Sc. I.

Ut stultae et miserae omnes sumus
Religiosae, cum exponendam do illi, de digito anulum
Detraho: et eum dico ut una cum puella exponeret,
Si moreretur, ne expers partis esset de nostris bonis.

Plautus Rudente.

Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto vidulo
Ubi sunt signa, qui parentes noscere haec possit suos 420
Quibus cum parva periit Athenis, sicut dixi prius.

Ea *σύμβολα* et *γνωρίσματα* vocat Heliod. Aethiop. II. *Συνεξέκειτο δὲ αὐτῷ καὶ λίθων ὅρμος, ὃν ἀρτίως ἐπεδείκνυεν, καὶ ταινία τις ἀπὸ στηρικοῦ νήματος ἐξυφασμένη γράμμασιν ἐγχωρίοις, καὶ διηγήμασι τῶν κατὰ τὴν παῖδα κατάστικτος. τῆς μητρὸς, οἶμαι, σύμβολα ταῦτα καὶ γνωρίσματα τῇ κόρῃ προμηθευσαμένης.* Gloss. Crepundia *γνωρίσματα ἀρχαί.* Ut igitur crepundiis et anulis expositilii foetus velut indiciis agnoscuntur: sic homines tam usu ipso rationis, quam corporis figura, velut signo, Dei filios atque inter se germanos esse deprehendimus.

Ibid. *Εἰ μὴ δωρεῶν.* Harduin. Legendum, *δεραίων*, id est, monilium sive torqnium; quo sensu orat. XI. *ζώνας καὶ περιδέραια, καὶ στρεπτοὺς, καὶ ὅρμους πολλοὺς καὶ ποικίλους.* pag. 51.

Ibid. D. ult. *Τοῦ δευτέρου κρατῆρος.* Petav. Secundum Deos scilicet, qui ab summo Deo propagati: a quibus proximus est homo.

P. 78. A. 2. *Ο Βοιώτιος.* Harduin. Pindarus Nem. Od. VI.

Ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος, ἐκ
μιᾶς δὲ πνέομεν
ματρὸς ἀμφότεροι.

P. 79. A. 3. *Τῷ μὲν γὰρ ἢ τῷ χρόνῳ ποτέ.* Petav. Atqui eam quoque insaniam nonnulli Imperatores insanierunt, ut aeternos se atque immortales esse crederent, appellarique vellent. Ita Ariani Constantium aeternum nominarunt. Athan. lib. de Synodis. *Καὶ αἰώνιον δὲ αὐτὸν βασιλέα εἰρήκασιν οἱ τὸν υἱὸν ἀΐδιον ἀρνούμενοι.* Amm. lib. XV. de Constantio. *Quo ille studio blanditiarum exquisito sublatus, immunemque se deinde fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter existimans, confestim a iustitia declinavit, ita intemperanter, ut*

aeternitatem meam aliquoties assereret. Ad haec Tribonianus Iustiniano persuaserat, ὅτι οὐκ ἀποθανεῖται, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ σαρκὸς ἀναληφθήσεται, ait Suid. Caeterum perperam in hanc editionem irrepsit, ἀμεληθῆναι pro ἁμιλληθῆναι.

Ibid. D. 2. *Καὶ Θάλεια ἐρατεινή.* PETAV. Versus est Hesiod. Theog.

Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.

P. 80. C. 2. *Τοιοῦτον δέ τι καὶ ἑτέρου.* PETAV. Constantium, ut opinor, intelligit, qui Vetranione Tyranno, cum in potestatem suam redegisset, peramanter usus est.

Ibid. D. *Οὕτως οὐκ ἀντιβλάπτοντα.* PETAV. Plut. in Dione. Τὸ γὰρ ἀντιτιμωρεῖσθαι τοῦ προαδικεῖν νόμῳ δικαιότερον ὥρισται, φύσει γινόμενον ἀπὸ μιᾶς ἀσθενείας. Addam elegans illud Senecae dictum 3. de Ira. *At ille ingens animus, et verus aestimator sui non vindicat iniuriam, quia non sentit, etc. Ultio doloris confessio est. Non est magnus animus, quem incurvat iniuria. Aut potentior te, aut imbecillior laesit. Si imbecillior, parce illi: si potentior, tibi.*

Ibid. D. 7. *Καὶ ποιεῖ κυπτόντων.* PETAV. Integer ac sanus hic locus mihi quidem videtur: quem neuter interpres satis expressit. Ita porro accipiendus est. *Qui irascendo so-*
421 *lum, atque ulciscendo, maior est aliis, non erectis, ac stantibus, sed iacentibus, ac perculsis maior est. At ego malim vobis, quam vos metuere.* Quae sententia superiori oratione repetitur, ut et pleraque alia, quae iisdem fere verbis alibi sunt expressa; ut hoc non mediocriter ad coniecturam nostram de huius orationis scriptore faciat.

P. 81. A. 9. *Καὶ δῆτα ἠγάσθην.* PETAV. Non satis haec cum superioribus cohaerent.

Ibid. 6. penult. *Ἀλλ' οἴκοθεν τὸν φοίνικα ἔχεις* *). HARDUIN. Valentinianum fratrem, cui, si Ammiano credimus, *in modum apparitoris moriger semper fuit.* Verum iniquiorem Valentiniano Ammianum esse, qui eum paulummodo legendo triverit, nemo eruditus nescit.

Ibid. D. *Ὅταν δὲ δὴ καὶ τάς.* PETAV. Senatus Valentiniani ac Valentis Patri statuam decreverat; quem honorem libenter accepit Valens, eoque nomine gratias habuit amplissimo ordini.

P. 82. A. 7. *Αὐτοῦ πεπιστευκότος.* HARDUIN. Verti sic oportuit: *Vestrum interim utroque se iam duplicem et geminum esse factum.*

[*) Inepte Harduinus haec de imperatoris fratre accipit. Agitur de animo et sapientia Valentis. IACOBSIUS.]

Ibid. A. penult. *Τίς οὐκ αἰσχύνεται.* Petav. Iustinus lib. 2. de Xerxe loquens, et eius fratre. *Tanto*, inquit, *moderatius tum fratres inter se regna maxima dividebant, quam nunc exigua patrimonia partiuntur.*

Ibid. B. penult. *Η Πλαταιεῖς μέν.* Petav. Historiam narrat Plut. Aristid. et Herod. Calliope. Mox emend. *ὑμῖν τὸ θέατρον.*

Ibid. C. 2. *Καὶ φρονήσομεν.* Petav. Adde *μέγα.*

Ibid. D. ult. *Εκ τῶν ἡμετέρων λιμένων.* Petav. Male in Morel. erat *λημμάτων.* Licinii classis ad Byzantinum portum naufragio periit. Zos. II. Eo respexit Themistius; atque adeo sic reddendum fuit: *Si enim quia regnum ex nostro portu amplificavit, idcirco tam studiose nos amplexus est*, etc.

P. 83. A. 8. *Τὴν μὲν ἐσχατιάν.* Petav. Suburbanum Constantinopolis intelligit, ubi Valens a fratre in imperii consortium assumptus. Amm. lib. XXVI.

Ibid. B. 4. *Εἰ ποιοίη τὰ δίκαια προσαιρήσεται.* Petav. Leg. *προαιρ.*

Ibid. B. 7. *Ο μὲν γὰρ ἐφ' οἷς.* Petav. Licinii historiam attingit, quem *καταχρηστικῶς γαμβρὸν* vocat; cum sororem Constantini Constantiam duxisset. Et eo quidem ad Byzantium debellato, Urbem ipsam in potestatem redegit. Zosim. lib. 2.

Ibid. B. ult. *Προελέσθαι τὸν κοινωνήσαντα.* Petav. Leg. *κοινωνήσοντα.*

Ibid. C. 7. *Καθάπερ σώματος.* Petav. Byzantii situm, eiusque opportunitatem accuratissime describit Polybius lib. 4. Herodianus item lib. 3.

Ibid. C. 11. *Ορμος τις ἐν χρείᾳ.* Petav. Leg. ut in Morel. *τῆς ἐν χρείᾳ* mare *τὸ ἐν χρείᾳ* est quod commerciis hominum patet. Paulo post scribe *τῆς πλωΐμου.*

Ibid. D. 7. *Μέσω ποιεῖ τῆς ὅλης ἀρχῆς.* Petav. Plane *ἐν μεσογείῳ*, contractis in unam duabus vocibus, legendum.

AD ORATIONEM VII. NOTAE. 422

Petav. Valentiniano ac Valente nuperrime ad Imperii fastigium profectis, eodem tempore acerrimis turbinibus Oriens pariter atque Occidens quassatus est. Et in Oriente quidem Procopius insigni genere in Cilicia natus, et educatus, Iuliani Imper. propinquus, qui Notarius ac Tribunus fuerat, Constantinopoli repente coortus tyrannidem arripuit; militum

copiis confisus, quos a Valente evocatos, atque in urbe commorantes per emissarios quosdam ad sese pertraxerat. Ad cuius rei nuntium excitus Valens, qui tum Caesareae Cappadocum erat, magnis itineribus adversus eum tetendit: cum interim perturbare omnia Tyrannus, ac permiscere Constantinopoli, multosque Principes in custodiam dare: donec suorum fraude destitutus, et in Valentis potestatem redactus, miserrimo exitu perfidiae ac temeritatis suae meritas poenas luit: sive abscissa cervice, ut Ammianus tradit; sive duabus adductis atque inflexis arboribus alligatus, itaque discerptus, ut Zonaras, Cedrenus, atque Histor. Eccles. scribunt. Post victoriam in Tyranni fautores atrocissime saevitum est. Nam ut omittam caetera; duo illi, qui Valenti Procopium tradiderunt, Angelus, et Gomares serra dissecti sunt: ut ait Cedrenus. Quanquam Ammianus Florentium, et Barchalbam appellatos memorat, ac nihil aliud quam interfectos fuisse prodit. Sed eruditus adulator Themistius eiusdem clementiam, atque in sontes, ac noxios humanitatem extollit hac Oratione. In qua principio consilii sui causas aperit: cur tam sero ad collaudandum Imperatorem prodierit, quidve antequam id ageret, utpote prudenti ac Philosopho homini, propositum esse debuerit. Tum illius flammam, atque atrocitatem temporis, ac Tyranni saevitiam exaggerat; et ex adverso legitimi Principis mansuetudinem, ac clementiam: a quo postremo nonnullis qui in squallore ac calamitate erant, veniam precatur. Procopii historiam accurate prosequitur Ammianus lib. 26. Sozomen. Socrates, Orosius, Zosimus lib. IV. Zonaras, Cedrenus, etc.

P. 84. B. penult. *Οὐ παραχρῆμα.* HARDUIN. Rationem reddit cur non statim obviam Imperatori de Procopio triumphanti gratulaturus prodierit. Devictus autem est Procopius Gratiano NB. et Dagalaipho Coss. hoc est an. CCCLXVI. VI. Kal. Iun. ut habent Idatiani fasti, vel XII. Kal. Iul. ut Chron. Alex. Quare in anno CCCLXVII. reiici commode haec oratio potest.

Ibid. C. 4. *Ωσπερ δανείσματος.* PETAV. Forte, *ἐπεὶ δανείσματος.*

Ibid. C. 10. *Σοφώτερον καταστῆσαι.* PETAV. Corrig. *σαφέστερον.*

Ibid. D. 2. *Κατὰ τὴν Θηβαίαν λύραν.* HARDUIN. Pind. Olymp. Od. VI.

Ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον
Χρὴ θέμεν τηλαυγές.

423 Hanc sententiam citat Nazianz. in laudem Basilii, et Lucian. in Hippia seu balneo, ubi legitur *ἀρχομένους*, quod magis

probarem, ut esset haec constructio, *χρὴ δὲ ἀρχομένους τοῦ ἔργου, πρόσωπον θέμεν τηλαυγές*. Ita Cic. 2. de Orat. *Prima commendatio orationis est in principio quod continuo debet allicere*.

P. 85. B. 10. *Καὶ νῦν καὶ τῶν ἡμετέρων*. PETAV. Duo actionum nostrarum principia constituit. Quorum unum in arbitrio, ac voluntate positum est hominis. Alterum in externis rebus, ac fortuna situm. Ex quo consequens est humanas actiones aut ad alterum e duobus, aut ad utrumque esse referendas. Quare ita formanda ea lectio videtur. *Ἐπισκοποῦντι ἕν τι τῆς ἑτέρας μερίδος ἢ τῶν ἀμφ*. etc. Caeterum de actionum humanarum principiis, tam quae in nostra potestate sunt, quam quae extrinsecus petuntur, exquisite disserit Aristoteles I. Rhet. c. 10.

Ibid. D. 7. *Εἰδὼς ὅτι πολλοί*. PETAV. Ad eandem sententiam pluribus disputat Cic. orat. pro M. Marcello.

P. 86. A. 1. *Τροπὰς ταλαντεύει*. PETAV. For. ῥοπάς. Ideoque potestatem utriusque vocis exprimere volui.

Ibid. A. 9. *Καὶ ἐκ τοῦ μόνου*. PETAV. Pro τοῦ rectius est σοῦ.

Ibid. A. antepen. *Ο γὰρ πολλάκις ὥσπερ*. PETAV. Parum haec sincere, atque adulatorie dicta. Constat enim Valentem mirum in modum perculsum, ac consternatum fuisse. Ammianus. *Dum haec aguntur atrocitate nuncii Valens perculsus, iamque revertens per Gallograeciam, auditis apud Constantinopolim gestis, diffidenter incedebat, et trepide: ac repentino pavore vias providendi turbante eousque desponderat animum, ut Augustos amictus abiicere, tanquam gravem sarcinam, cogitaret*. Vide Zosim. lib. IV.

Ibid. B. *Καὶ οὐ μόνον τῶν πολλῶν*. PETAV. Idem Ammianus. *Post quae ita eventu laetiore completa, Araxius exambita regia Praetorio Praefectus accessit, velut Agilone genero suffragante: aliique plures ad Aulae varios actus, et administrandas Provincias sunt admissi: quidam inviti, alii ultro semet offerentes cum praemiis*, etc. Subdit mox de militibus execrationibus diris adactis in verba Procopii.

Ibid. C. *Ἐκ τοῦ μέλανος, καὶ καλαμίδος*. PETAV. Quae Scribarum ac Notariorum insignia. In Anthol. Epigr. lib. 6. c. 26. Paulus Silentiarius:

Καὶ χρόνιον γλυπτοῖσι μέλαν πεφυλαγμένον ἄντροις,
Καὶ γλυφίδας καλάμων ἄκρα μελαινομένων.

Sed calamos ferreos intelligit. Nam in 2. versu dixerat.

Καὶ σκληρῶν ἀκόνην τρηχαλέην καλάμων.

Unde δόνακας, id est calamos proprie dictos subiicit.

Καὶ πλατὺν ὀξυντῆρα μεσοσχιδέων δονακήων.

Quanquam, ut ingenue fatear, *καλαμὶς* non tam pro calamo, quam pro theca ipsa calamaria sumitur. Hesych. *γραφείων θήκην* exponit. Pollux quoque lib. 10. c. 14. a graphio separat. *τῷ δὲ παιδὶ δέοιτ' ἂν προσεῖναι γραφεῖον, παραγραφίδα, καλαμίδα, πυξίον.*

424 Ibid. C. 3. *Ολεθρος ἐξ ὀλέθρων.* HARDUIN. Vetus Proverbium, de quo Zenob. et Hesych. *Κιλίκιος ὄλεθρος.* Quo pertinet illud Suidae, *Τρία κάππα κάκιστα, Καππαδοκία, Κρήτη, καὶ Κιλικία.* Erat autem Procopius Cilix. Quod porro sequitur, *ἐκ τοῦ Κιλικίου Κωρύκου*, eundem Procopium significat, *nocturnum praedonem*, ut habet Idat. in fastis, *hostemque publicum* extitisse. *Est enim Corycus*, inquit Suidas, *Pamphyliae promontorium, iuxta quod urbs Attalia; cuius urbis cives latronibus renunciabant, quinam illuc mercatores accessissent, quid veherent, quo navigarent: accipiebant autem postea praedae partem.* De situ Coryci montis errare Suidam puto; nam Ptolemaeo, Straboni, Plinio, et Stephano, Ciliciae promontorium est et antrum. Itaque *ex Cilicio Coryco* dictum ab eo existima, ut *τῶν συμπατριωτῶν Κιλίκων*, inter quos famosi *οἱ Κωρυκαῖοι*, imitatorem Procopium exprimeret.

Ibid. C. 5. *Ἐκ τῶν πνιγέων ἀναδύς.* PETAV. Ingens in eo loco Librarii oscitantia fuit, dum *μέτρον* pro *ἄντρων* scripsit. Quare sic lectionem concipe *ἐκ τῶν πνιγ. ἀναδὺς καὶ ἄντρων.* Alioqui quae tandem esse sententia poterit? Cilicia antra apud Scriptores celeberrima sunt, in quibus Typho natus atque educatus dicitur. Aeschylus Prometheo.

Τὸν γηγενῆ τε Κιλικίων οἰκήτορα
Ἄντρων ἰδὼν ᾤκτειρα, δάϊον τέρας
Ἑκατοντακάρηνον, πρὸς βίαν χειρούμενον
Τυφῶνα θοῦρον.

Scholiastes vero, *ἰστέον δὲ ὅτι ἐν Κιλικίᾳ μὲν ἐγεννήθη ὁ Τυφὼς, ἐκολάσθη δὲ ἐν Σικελίᾳ.* Pindari Pyth. IX.

Τυφὼς ἑκατοντακάρανος,
Τόν ποτε Κιλίκιον θρέψεν πολυώνυμον ἄντρον.

Unde et Cilix a Nonno dicitur Dionys. I.

Ὅπλα Διὸς νιφόεντα Κίλιξ ἔκλεψε Τυφωεύς.

Nam *τυφωεὺς, τυφὼς* et *τυφὼν* pro eodem usurpantur: licet priora duo frequentiora sint cum pro Typhone Gigante accipiuntur: *τυφὼν* vero pro turbine, ac procella. Tamen et *τυφὼν ὁ λεγόμενος κεραυνωθῆναι ὑπὸ τοῦ Διὸς*, apud Suidam. Haec paulo diligentius ideo excussi, quod facem mihi ad hunc Themistii nostri locum praeferant. Nunc enim animadverto ad Gigantem illum Theomachum allusisse Themistium, qui aeque ut Procopius e Cilicia ortum acceperat. Nec turbinem hic aut procellam reddi, sed Typhonem oportere.

Ibid. C. 7. *Ὑπὲρ τὸν Κρῖξον.* Petav. Syn. de Regno: *Ἐν Γαλλίᾳ μὲν οὖν Κρῖξος καὶ Σπάρτακος ὁπλοφοροῦντες ἀδόξως, ἵνα θεάτρῳ γένοιντο τοῦ δήμου Ῥωμαίων καθάρσια, ἐπειδὴ δραπετεύσαντος τοῖς νόμοις ἐμνησικάκησαν, τὸν οἰκετικὸν κληθέντα πόλεμον συνεστήσαντο, βαρυσυμφορώτατον ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τότε Ῥωμαίων γενόμενον.* Quem locum ut emendarem, exscripsi. Nec enim uno vitio laborat; tametsi in recenti nostra Synesiana editione nihil admonuerim. Primum enim quod ait in Gallia gladiatores istos facinus illud aggressos, falsum est, cum Capuae in Campania istud acciderit. Leg. igitur *Ἰταλίᾳ.* Apud Appianum lib. II. Civ. simili depravatione locus infectus est, ubi *Θετταλῶν* pro *Ἰταλῶν* irrepsit; *προσέτασσε Πομπηΐῳ τρισκαίδεκα μυριάδας Θεττα-* 425
λῶν ἀγείρειν. Corrig. *Ἰταλῶν.* Alius error est in postremis verbis *Ῥωμαίων γενόμενοι*, quae in *Ῥωμαίοις* mutanda est. Quod ad historiam spectat, narrat eam Plut. in Crasso, ubi et *ἔκ τινος ὀπτανείου* (ait) *κοπίδας ἀράμενοι, καὶ ὀβελίσκους ἐξεπήδησαν· ἐντυχόντες δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἁμάξαις ὅπλα κομιζούσαις μονομάχων εἰς ἑτέραν πόλιν, ἀφήρπασαν καὶ ὡπλίσαντο.* Vide Florum lib. III. c. XX. Velleium lib. II. Eutropium lib. VII. Legendum vero est *δημιοπράτων.* Ita vocat gladiatores publicum ad spectaculum emptos.

Ibid. D. 5. *Οὐ μόνον πρεσβύταις.* Petav. Frustra est qui *Στρατηγοὺς Duces* interpretatur. Scribe *Πρεσβευταῖς*, hoc est, Legatis. Nimirum Spartacum ait non modo Legatis, sed et Praetoribus, atque adeo Coss. et Impp. terribilem fuisse. Lege historiam illius belli: invenies anno V. C. DCLXXXI. Claudium Pulchrum Legatum, et P. Vatinium Praetorem ab illis esse superatos. Epit. Livii XCV. Plutarchus Clodium non Legatum, sed Praetorem appellat, ut et Eutropius: apud quem in quibusdam editionibus legitur, *Clodii Praeconis*, pro *Praetoris.* Anno sequenti Consules L. Gellius et Cn. Lentulus ambo victi, ut ait Eutropius. Cuius interpres Paeanius *occisos fuisse Coss.* male Graece reddit: Victus et Q. Arrius Praetor. Vide Appianum, et Plutarch. qui Gellium Consulem prospere cum Spartaco pugnasse scribit: Postremo a Crasso Praetore (Eutropius, Proconsule, ac Paeanius male admodum *χειροτονηθέντος ὑπάτου*) et Cn. Pompeio, anno DCLXXXIII. profligati sunt.

Quod hic utrumque Consulem audis adversus Spartacum ab Urbe profectum, conferri debet cum eo quod lib. I. Civil. a Caesare scribitur: qui locus profecto difficillimus, iamdudum negotii mihi plurimum fecit. Sic igitur ille, cum de trepidatione Senatus sub adventum suum loquitur: *Consules, quod ante id tempus acciderat nunquam, ex Urbe proficiscuntur.*

Atqui falsum dicere videtur, idque sexcentis in Historia Romana exemplis refellitur. Quoties enim ambos ad bellum profectos Coss. legimus ac nonnunquam etiam caesos? Quid quod et Cicero lib. VIII. ad Att. Epist. XXIII. hac ipsa de re scribens (ut ad Caesarem Hotom. observat) plane contrarium indicat? *Ipsi Coss.* inquit, *quibus more maiorum concessum est vel omnes adire provincias, aut Legati sunt eorum*, etc. Est ea sane impedita quaestio. De qua mihi ita constituendum videtur. Praeter morem et usum antiquitatis accidisse, non quod ambo simul egressi sunt Coss. quod, ut docuimus, vulgare olim exstitit, sed quod sine Lege Curiata, needum impetrato a Pop. Rom. Imperio sunt profecti. Paulo enim ante scripserat. *In reliquas Provincias Praetores mittuntur, neque expectant, quod superioribus annis acciderat, ut de eorum Imperio ad populum referatur.* Quae quidem sic interpretor, ut Praetores ambo sine Curiata Lege profecti sint. Id quod et alias nonnunquam acciderat. Nam absque Curiata Lege proficisci quidem in Provincias poterant, sed suis sumptibus nullaque ex aerario attributa pecunia: quod pluribus disputat Sigonius lib. III. de Iure Provinc. c. XI. At Consules
426 nunquam antea sine Curiata Lege in Provincias abierant. Itaque haec posteriora *quod ante id tempus acciderat nunquam* prioribus illis ex adverso respondent, *quod superioribus annis acciderat.* Alioqui haud absurde fortassis existimari potest, haec verba *quod ante id tempus acciderat nunquam*, suo loco mota esse, cum Caesar ita scripsisset. *Consules ex Urbe proficiscuntur: Lictoresque, quod ante id tempus acciderat nunquam, habent in Urbe et Capitolio privati.*

Ibid. D. ult. *Αἴτιον δὲ ἦν τηνικαῦτα.* Petav. Hoc ad Crixum et Spartacum refero. Quorum non tam virtute factum asserit, quam emissariorum calliditate ac nequitia, ut ad illos se Italia omnis adiungeret. Id quod et in Procopiana illa tempestate contigit.

P. 87. A. 9. *Καὶ πάνυ μεγάλην.* Petav. Forte, *οὐ πάνυ.*

Ibid. A. penult. *Ἀλλ' οἱ πῦρ πνέοντες.* Petav. Rem gestam describit pluribus Ammian. lib. XXVI. Valens cum Procopium videret, Constantii filiam parvulam cum matre Faustina lectica circumferentem, exercitum in fide continere, Arbitionem quendam ex Constantii Ducibus evocavit. Qui Procopii milites appellans, ad sese perpulit. Itaque levi praelio conflato pila quatientes et gladios, ad Imperatorem transeunt, cum vexillis scuta perversa gestantes, quod defectionis signum est apertissimum.

Ibid. B. *Οἱ τὴν Κύζικον αὐχοῦντες.* Petav. Cyzicus a

Procopio per Marcellum Ducem expugnata: in eaque comprehensus Serenianus, et postmodum interfectus est. Zosimus lib. IV. Quo successu mirum in modum extulit sese. *Τούτῳ τῷ προτερήματι Προκόπιος ἐπαρθεὶς δυνάμεις τε κατὰ βραχὺ περιεποιεῖτο, καὶ ἦν ἤδη κατὰ τῶν πολλῶν δόξαν ἀξιόμαχος τοῖς βασιλεῦσι.* Idem habet Ammianus lib. XXVI.

Ibid. B. 4. *Καὶ τοὔνομα ἀντὶ τῶν.* Petav. Hoc est, armis positis tuum nomen appellabant, eoque se armorum vice protegebant. Gomario id authore factum altero ex Procopii Ducibus, qui in acie ipsa *τὴν Αὐγούστου προσηγορίαν ἀναβοήσας, ἅπαντας σὺν αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἀφιέναι φωνὴν ἔκ τινος ἐποίει συνθήματος. οὗ δὴ γενομένου μετεχώρουν ἅπαντες οἱ Προκοπίου στρατιῶται πρὸς Οὐάλεντα*, ait Zosimus. Quod sequitur: *ὀψὲ σὺν πόνῳ δὲ*, labe infectum est. Pro *σὺν πόνῳ*, haud absurde *συντόμως* legas. Sero quidem, sed repente, ac citra moram ad saniorem mentem revocatos asserit.

Ibid. B. 6. *Τίς οὕτω παρ' Ὁμήρῳ.* Petav. Apollo scilicet Patroclum Il. π'.

Στῆ δ' ὄπιθεν, πλῆξεν δὲ μετάφρενον, εὐρέε τ' ὤμω
Χειρὶ καταπρηνεῖ· στρεφεδίνηθεν δέ οἱ ὄσσε, etc.

Ibid. C. *Ἡροδότῳ τῷ συγγραφεῖ.* Petav. Herod. Melpom. Iustin. lib. II.

Ibid. D. penult. *Οὐ μόνος Πλάτων.* Harduin. Lib. IV. Politic. *Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογιστικῷ ἄρχειν προσήκει σοφῷ ὄντι καὶ ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς προμήθειαν, τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι*, etc.

P. 88. A. 1. *Ἀλλὰ προλαβοῦσα.* Petav. Malim *προσλαβοῦσα.* Appellationes hae Principum usitatae, Pius, Clemens, etc. Militum vero, fortes, fortissimi. Adde his Legio- 427
num nomina, Rapax, Fulminatrix, etc.

Ibid. A. 4. *Ὑμᾶς μὲν εὐσεβεῖς.* Harduin. Frequens in nummis tum Asiae Syriaeque Regum, tum Impp. Rom. *τοῦ εὐσεβοῦς*, et Pii nomenclatio. Caesaribus porro tributum illud cognomentum liquet ex eorum nummis, vel pro religione erga Deos, ut Antonino, si Pausaniam sequimur; unde instrumenta sacerdotalia, paterae, arae, aut templa depingi solita, cum inscriptione, PIETAS AUG. vel, quod frequentius occurrit, pro insito amore in liberos, parentes, senatum, subditosque omnes. Unde factum etiam ut sequiori aevo inter propria Imperatorum epitheta, *Pietas*, sicut *Mansuetudo*, *Clementia*, aliaeque id genus, sit recepta: unde Theodoricus ad Imp. Anastasium scribens, *ad serenissimam*, ait, *Pietatem vestram.* Ioannes Antioch. Antonino ait Pii cognomen a simplicitate morum adhaesisse. Verum si Marcum Antonini generum audimus, PIUS quasi Clemens, *φιλάνθρωπος*, dictus est.

Haec, Clementia nempe, *Caesarem Deum fecit*, *haec Augustum consecravit*, *haec Patrem tuum* (Faustinam alloquitur) *imprimis PII nomine ornavit.* Quo certe respexit Claudian. in IV. Cons. Honorii:

Sis PIUS imprimis, nam cum vincamur in omni
Munere, sola Deos aequat Clementia nobis.

Ibid. B. 9. *Καδμεία νίκη.* PETAV. Vide Pausaniam Boeot. et Suidam, et Eustath. Il. δ. Prudenter admodum idem praeceptum inculcat Polyb. lib. IX. *Ἰδεῖν γοῦν ἔστι πολλάκις τοὺς μὲν ἤδη δοκοῦντας πεπροτερηκέναι μετ' ὀλίγον τοῖς ὅλοις ἐσφαλμένους. τοὺς δὲ ἐν ἀρχαῖς δόξαντας ἐπταικέναι, πάλιν ἐκ μεταβολῆς παρὰ τὴν αὐτῶν ἀγχίνοιαν τὰ ὅλα παραδόξως κατωρθωκότας.*

Ibid. C. 4. *Ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινώνδας.* PETAV. Plut. Apopht.

Ibid. D. *Οὗ γε καὶ Πῶρον.* PETAV. Forte, ὅσγε. Vide Plut. Alexandro.

P. 89. A. 5. *Μειλιχίως μεῖναι.* PETAV. Verbum *μεῖναι* sententiae officit. Forte, *μὴ πρὸς*, etc.

Ibid. B. 8. *Πρᾶξις ἀλλότριον.* HARDUIN. Supplenda particula negativa, *οὐκ ἀλλότριον.*

Ibid. C. 2. *Ἐπεὶ οὖν τοῖν δυοῖν.* PETAV. Obscurus, ac mea quidem sententia mutilus hic locus. Uteunque sic explicari potest: *ζηλωτὸς* idem est ac *μακαριστὸς*, qui scilicet beatus existimatur. Est autem *ζηλωτὸν* boni quidpiam ab aliquo accipere: Dare multo praestantius, ac divinius. Itaque *ζηλωτὸν* ait esse Porum, qui tales preces conceperit, Alexandrum autem divinum. Verum sententiae, ut modo dixi, integritatem praestare admodum nolim.

Ibid. D. 1. *Καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγέτας.* PETAV. Deest hic aliquid, ut ea quae sequuntur, cum superioribus cohaereant. Ad eam vero Salom. sententiam quae est Proverb. XXI. *Cor regis in manu Domini*, allusit Athanasius Epist. de Fide ad Iovinianum, *πρέπουσα θεοφιλεῖ βασιλεῖ προαίρεσις καὶ πόθος τῶν οὐρανίων. οὕτω γὰρ ἀληθῶς καὶ τὴν καρδίαν ἕξεις ἐν χειρὶ τοῦ θεοῦ.*

428 P. 90. B. *Οὐδὲ ἐπηρέτης ποτέ.* PETAV. Deest ὃς ante *οὐδέ.* Cum his porro quae de Procopio hic scribuntur consentit Ammian. *Excessit*, inquit, *e vita Procopius anno XL. amplius mensibus X. corpore non indecoro, mediocris staturae, subcurvus, humumque intuendo semper incedens per morum tristium latebras, illius similis Crassi: quem in vita semel risisse Lucilius affirmat, et Tullius, et quod est mirandum, quoad vixit, incruentus.*

Ibid. B. 7. *Καίτοι Φάλαρις.* PETAV. Aristomachi Argi-

vorum Tyranni mentio fit apud Polybium lib. 2. Plut. Arato. Athen. 6. Pausaniam Corinth. Quem Arati consilio deposita tyrannide, Argos Achaeorum communi contribuisse narrant. Apollodori item Cassandriae tyranni meminit idem Pausanias Messen.

Ibid. C. 7. *Θεῖαι δυνάμεις ἐπ' ἀγαθῷ.* Harduin. De divinis mentibus ad hominum utilitatem e coelo delapsis, hausit haec Themistius, ut alia plurima ex Platone in Convivio. Senec. Ep. CX. *Crede unicuique nostrum paedagogum dari Deum, non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ovidius ait*, de plebe Deos. Quae porro laudat Themistius ex Hesiodo, haec sunt, in lib. *Εργων*, vers. 121.

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Εσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ηέρα ἑσσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

P. 91. A. 7. *Καὶ οὐδ' ἂν εἰς Δία.* Petav. Otiosam particulam *εἰς* expungo: pro *κωμῳδία* insuper *ῥαψῳδία*, Henr. Steph. reponit.

Ibid. A. 10. *Εργαστήριον τοιχωρύχων.* Petav. *Εργαστήριον* hoc loco pro ergastulo accipiendum reor. Gloss. vet. *Ergastulum*, *Εργαστήριον.* Utraque porro vox non modo pro loco, sed etiam pro damnatis ipsis ac vinctis usurpari solet, ut et custodia.

Ibid. A. 11. *Κἄπειτα μεσούσης.* Petav. Nam milites ac Duces Constantinopoli relicti in Procopii studium consenserant, societate coita nocturna, ait Ammianus.

Ibid. B. 2. *Οἱ δὲ τῶν σκιμπόδων.* Petav. *Σκίμποδες* hic lectuli sunt, ut alias saepe, non subsellia, ut quidam interpretatur. Sic apud Gellium lib. 19. cap. 10. *Offendimus eum cubantem in scimpodio Graeciensi.* *Ξύλα* porro nervum reddidimus, quod est vinculi genus. Gloss. *Nervus* ξυλοπέδη. Prudent. V. *περὶ στεφα.*

Lignoque plantas inserit
Divaricatis cruribus.

Ibid. B. 4. *Αρχαὶ δὲ αἱ μέγισται.* Petav. Ammianus, *Confestim Nebridius in locum Sallustii Praefectus Praetorio, factione Petronii recens promotus, et Caesarius Constantinopolitanae Urbis Praefectus in vincula compinguntur.* Sane Praefectorum Praetorio dignitas post Imperatoriam proxima dicitur a Zosimo lib. 2. *ἡ γὰρ τῶν Υπάρχων ἀρχὴ δευτέρα μετὰ τὰ σκῆπτρα νομιζομένη.*

Ibid. B. 8. *Τοὺς τῶν Ελλήνων κατασκόπους.* Petav. 429

Ita excudendum curavimus pro *κατασκόποις*. Intelligit autem Diomedem, et Ulyssem.

Ibid. C. *Ἐπόμπευεν ἐκ βαλανείου*. Petav. Ex Anastasianis balneis. Quem illius egressum atque pompam describit Ammianus.

Ibid. D. 3. *Ἔξωθεν προκαθημένων*. Petav. Valente eiusque Ducibus.

Ibid. D. 4. *Εἶτα ἐπέσεισε τὰ χαλεπώτερα*. Petav. Ammianus. *Attentissima cura Procopius in dies agitabat et noctes, subditivos quosdam ostentans qui astutia confidenti partim ab Oriente, alii e Galliis se venisse, et Valentinianum obiisse fingentes, cuncta patere novo et favorabili Principi memorabant.*

P. 92. A. 6. *Οὐ δεδεμένους, οὐ σιωπῶντας*. Petav. Forte, *διαλεγομένους*.

Ibid. A. penult. *Καὶ τὴν μὲν σεμνήν*. Petav. Quae sequuntur, pessime, ut opinor, affecta sunt, nec sine subsidio veterum sanari possunt. Hoc sibi videtur velle. Procopium duorum annorum tributa unum in mensem coniecisse; non ita ut solummodo legitimum tempus anteverteret, quemadmodum olim Nero in Olympicis ludis fecerat, sed ita ut uno eodemque mense tributa duorum annorum impetraret. Suetonius Nerone c. XXIII. *Certamina deinceps obiit omnia. Nam et quae diversissimorum temporum sunt, cogi in unum annum quibusdam etiam iteratis iussit.* Harduin. De Nerone, vide Philostr. lib. V. de vita Apollonii c. II.

Ibid. B. penult. *Ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου*. Petav. Procopius, quo sibi omnium animos facilius conciliaret, Constantini cognationem praetendebat, ac Iuliani, ait Ammianus.

Ibid. C. 3. *Τοῖν δὲ ἀρχόντοιν*. Petav. Qui sint illi duo sive Magistratus, sive Principes, exploratum nihil habeo. Horum quidem alter Valentinianus esse potest Imperator: quem obiisse Procopianae partis studiosi fingebant. Amm. lib. XXVI. De altero videndum sitne Constantinus ipse, qui cum mortuus esset, tamen redivivus quodammodo in Procopio putabatur.

Ibid. C. 3. *Τοῖν ἀρχόντοιν*. Harduin. Calamitatem civium CP. sub Procopii tyrannide exaggerat, quo maius deinde beneficium libertatis ac salutis appareat. Premebatur, inquit, ingentibus malis urbs Regia, quae fato venerat in Procopii ditionem. Tum vero exitiosa et lacrymabilis quaedam peragi fabula videbatur. E duobus de principatu inter se et imperio contendentibus, et gemini exercitus coryphaeis, Procopio et Valente, ille, qui nunc est mortuus, vix credebatur meritas perfidiae poenas daturus, quamvis id quidem boni omnes optarent: hic vero qui nunc feliciter vivit, periisse iam tum puta-

batur, ut quidem florere res adversarii prima specie videbantur. Exitum interim tam miserabilis tragoediae, quae tamen in extremo demum actu concessu Divum laetissimo fine conclusa est, parum abfuit quin populi ac civium Urbis Regiae, acerbus et perluctuosus interitus anteverterit; quem quidem intolerabilia exacta tributa, quem fames, quem denique desperatio allatura videbatur. Loci huius qui prope inextricabilis 430
visus est nonnullis, planiorem interpretationem istam haud abs re putavi fore.

Ibid. D. 4. *Τὸν πλησίον.* Petav. Totum hoc membrum παρέλκει. Quod proinde ne interpretatione quidem dignatus sum.

P. 93. A. 8. *Τὸ καὶ τὴν σὴν πρᾳότητα.* Petav. Dicta haec ad Principis adulationem, et ambitiose ficta. Quam enim atrociter victoriam sit persecutus Valens, docet Ammian. lib. XXVI. et Zosim. De quo haec Cedrenus habet. *Αὐθάδης τὸν τρόπον, καὶ ὑπερήφανος, καὶ πρὸς αἱμάτων χύσεις ἑτοιμότατος, ἔχων τὰς φρένας ἀσυμπαθεῖς, καὶ παντὸς ἐλέους ἀλλοτρίας, αὐστηρίᾳ τὸν λογισμὸν σκοτιζόμενος, καὶ πάσης παιδείας ἀμέτοχος.* Cuius etiam dictum illud narratur a Zonara. Eum qui ab ira facile dimoveretur, ab iustitia quoque dimoveri. *Vides modestae deditum menti Ducem.* En qui ab humanitate ac clementia collaudetur.

Ibid. C. 9. *Πρώην γάρ.* Petav. Suppleri quod deest poterit per ἀπήειμεν.

Ibid. D. 2. *Ἥμερον καὶ ἐκκεχυμένον.* Petav. Forte, τὸ γὰρ ἥμερον: hoc sensu. Cum ad te supplices adiissemus, alicuius supplicium deprecantes, tu postulationi nostrae annuere distulisti: id quod nos aegre tulimus, non quod stolidi et inepti simus, ut tanta hactenus praeter spem votumque consecuti, si quid forte negatum sit, irascamur; sed quod tanta tamque inusitata in te humanitas sit, ut nihil non ab ea deberi nobis existimemus.

P. 94. A. 4. *Τοιγαροῦν Νέρωνος.* Petav. Philostr. Apoll. lib. 4. c. 12.

Ibid. A. 8. *Καίτοι γε ὁ μὲν εἰς ἔργον.* Petav. Callisthenem, puto, significat, qui asperitate morum Alexandri in se Regis odium concitavit. Caeterum ὑπείξειν pro ὑπείξας leg. videtur. Harduin. Vide Senec. lib. VI. Natural. quaest.

Ibid. A. penult. *Ἑαυτοῦ στερεώτατος.* Harduin. Corrig. στερεώτερος, qua forma loquendi utitur orat. X. pag. 134. *Ἑαυτοῦ φλογωδέστερος.*

Ibid. B. 4. *Καὶ οὐκ ἐπίσης Περικλεῖ.* Petav. Corrig. ἐπ' ἴσης Περικλεῖ τῆς ἐξουσίας.

Ibid. C. 3. *Καὶ ὅτι βαρβάρων.* Petav. Placet βαρβάροις, ut ex ipso sensu liquet.

Ibid. C. 7. *Καὶ ὥσπερ σώματος ἑνός.* Petav. Diserte ea de re disputat apud Dion. lib. 55. Livia orat. ad Augustum: atque inter caetera: *Ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ τὰς μὲν τομὰς, καὶ τὰς καύσεις σπανιώτατά τισι προσφέρουσιν, ἵνα μὴ ἐξαγριαίνωσιν αὐτῶν τὰ νοσήματα, τοῖς δὲ αἰονήμασι, καὶ τοῖς ἠπίοις φαρμάκοις τὰ πλείω μαλθάσσοντες θεραπεύουσι.*

P. 95. A. 8. *Τὸ τοὺς μὲν φίλους.* Petav. Glossema redolent haec verba, ac proinde ab oratione separanda.

Ibid. A. penult. *Τοὺς δὲ ἐχθροὺς μὴ κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ φίλους.* Harduin. Apposite ad mentem autoris, sic, opinor, vertendum fuit: *Inimicos non esse male tractandos, sed eosdem amicos faciendos.*

Ibid. B. *Καὶ πρὸς τὸν ἀπειλήσαντα.* Harduin. Plutarch. *περὶ φιλαδελφ.* sub finem, tribuit hoc dictum Euclidi Socratico, Socrati ipsi Themistius.

431 Ibid. C. 3. *Δεομένῳ.* Harduin. Postulat historiae veritas, ut scribatur, *μὴ δεομένῳ.* *Etiam non roganti dotem numerari iussit.*

Ibid. C. 7. *Οὕτω τινὰ ἐν ἀνθρώποις ἄνθρωπον φῦναι.* Harduin. Non video cur negligi debuerit Henr. Steph. hoc in loco animadversio. Recte enim is admonet pro *ἄνθρωπον*, scribendum esse *ἀπάνθρωπον.*

Ibid. C. 7. *Οὐ γὰρ ῥᾴδιον οὕτω.* Petav. Eadem, quae supra Livia apud Dio. *Καί μοι δοκεῖ πολλῷ πλείω φιλανθρωπίᾳ ἢ τινι ὠμότητι κατορθοῦσθαι. τοὺς μὲν γὰρ συγγνώμονας οὐ μόνον οἱ ἐλεηθέντες ὑπ' αὐτῶν φιλοῦσιν, ὥστε καὶ ἀμείβεσθαι σφᾶς σπουδάζειν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες καὶ αἰδοῦνται, καὶ σέβουσιν, ὥστε μὴ εὐτολμεῖν αὐτοὺς ἀδικεῖν.*

P. 96. B. 5. *Μάρκος τοὺς Κασσίῳ.* Petav. Marcus Antoninus Philosophus, adversus quem Cassius rebellavit, a Faustina, ut fama erat, concitatus. Xiphilinus. Capitolinus: *In conscios defectionis vetuit Senatum graviter vindicare.* Eadem illa Zonaras Tom. II. ubi et rescriptum illius ad Senatum adiicit tanto Imperatore dignum. *Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν δι' ἐμέ τε, τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ σφαγῆναι· ἂν δὲ μὴ τούτου τύχω, σπεύσω θανεῖν.*

Ibid. B. 7. *Καὶ ἐγγὺς ἡμῶν τούτους λέγω.* Petav. Imo *οὐ λέγω.*

Ibid. B. 10. *Καὶ ὅτι βέλτιον βασιλεῖ.* Petav. Plin. Iun. lib. VIII. Epist. ult. *Absit superbia, asperitas: nec timueris contemptum. An contemnitur, qui imperium, qui fasces habet: nisi qui humilis, et sordidus, et qui se primus ipse contemnit? Male vim suam potestas aliorum contumeliis experitur, male terrore veneratio acquiritur: longeque valen-*

tior amor ad obtinendum quod velis, quam timor. Nam timor abit, si recedas: manet amor: ac sic, ut ille in odium, hic in reverentiam vertatur.

Ibid. C. 5. *Μετασκευάζειν οἰκειότητα.* PETAV. Deest εἰς.

P. 97. D. *Οὐδὲ τὸν δεῖνα λοιδορησάμενον.* PETAV. Philippum Regem intelligit, de quo supra. Sed illud *ὥσπερ ἔναγχος εὐδοκιμήσας*, haud sincerum est. Nisi forte hic sensus est, hic qui oratione mea paulo ante celebratus est. Audacior quispiam legeret, *ὡς περὶ Νικάνορα εὐδοκιμήσας:* nam militi illi quem amicum ex inimico sibi Philippus reddidisse supra dictus est, Nicanori nomen fuit. Plut. in Apoph.

P. 98. B. 9. *Τὸ δὲ ἅπαξ παραλλάξαντος.* PETAV. Ad θυμὸν retuli. Nam quid ei in mentem venerit nescio, qui ita vertit: *Saepe enim ob quasvis offensas virium suarum opem, ceu ultrices, implorare.*

Ibid. C. 4. *Φάρμακον δὲ ὀργῆς.* PETAV. Aeschylus Prometh.

Ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι.
Π. Ἐὰν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ,
Καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰσχναίνει βίᾳ.

Ad quem locum Scholiastes ex Anonymo Poëta distichon illud citat,

Λόγος γὰρ ἀνθρώποισιν ἶᾶται νόσους·
Ψυχῆς γὰρ οὗτος μόνος ἔχει θελκτήρια.

Ibid. D. penult. *Χαλεπωτέρα δὲ ἐλευθέρῳ.* PETAV. Livia apud Dionem: *Ἕδραι τ' ἄτιμοι, καὶ στάσεις ἐπονείδιστοι, τό* 432
τε προλυπηθῆναι, καὶ τὸ προφοβηθῆναι, συχνοὺς βελτίους ἐποίησε. Καίτοι καὶ ἀποθανεῖν ἕλοιτο ἄν τις εὖ τε γεγονὼς, καὶ ἀνδρεῖος ὢν ἢ τοιοῦτόν τι παθεῖν.

P. 99. A. 9. *Ἀδύσας ποτε.* PETAV. Suppleri haec lacuna potest, si ἀλλὰ δόξας rescribas.

Ibid. C. *Καὶ γὰρ ὅστις ἔδοξεν.* PETAV. Quisnam ille Imperator sit, amplius quaerendum censeo.

Ibid. C. *Καὶ γὰρ ὅστις ἔδοξεν.* HARDUIN. Ut supra civium CP. ita nunc quae fuerit, quamque calamitosa Philosophorum conditio, superioribus ante devictum Procopium temporibus, ordine persequitur. Ac primum quidem minime obscurum est, quin de Ioviano loquatur, quo imperante non modo Ethnici sacerdotes variis in locis abdebant sese, verum etiam οἱ τριβωνοφόροι τοὺς τρίβωνας ἀπέθεντο, qui pallia gestabant, hoc est, Philosophi, ea abiecere, inquit Socrates, lib. III. c. XXIV. Id tamen recte censet Annalium Eccles. Scriptor, Christianorum metu potius, quam Imperatoris auctoritate, effectum. Ipse enim, quamvis Christianorum initiatus sacris, Maximum et Priscum, quos secum in Persidem duxerat

Iulianus, non destitit, ut Eunapius auctor est in Maximo, aliquo in numero ponere. Sed fuit nimirum Themistio ad doloris sensum acerbior communis sibi cum aliis illata a Christianis hominibus iniuria, quam privata illa, qualiscumque demum fuit, erga par istud Philosophorum amicitia Principis, iucundior ad voluptatem esse potuerit. Quare hoc Philosophorum odium non in Christianos derivat, qui illud exercuerunt, sed in Principem, qui non compescuit.

Ibid. C. 6. *Ταύτης τοίνυν ἔτι.* PETAV. Neque hoc satis extrico; quis ille demum sit Philosophus, in quem animadvertere Procopius voluerit. Dicerem Caesarium intelligi Urbis Praefectum, eundemque Nazianzeni fratrem, Imperatoris amicissimum, si modo is de quo hic loquitur, Praefecturam Urbis gessisset. Etenim Gregorio usus est familiarissime Themistius noster.

Ibid. HARDUIN. Ubi Philosophorum quam fuerit misera sors Ioviani aetate descripsit, delabitur deinde ad Procopianae defectionis tempora. Tum enimvero Maximus Philosophus, etsi haberet quod a Valente timeret sibi plurimum, a quo iam fortunis omnibus exutus fuerat, ea tamen animi excelsitate fuit et constantia, ut noluerit idcirco ad Procopii Tyranni partes deflectere: a quo proinde non modo neglectus contemptusque est: verum etiam, quod ex hoc loco coniectari licet, ab eodem, cum ab expeditione adversus Valentem suscepta rediisset, neci destinatus. Quam sententiam in ipsius ferentis caput recidisse Themistius laetatur. Neque est quod quis suspicetur, de alio quopiam hic esse sermonem, quam de Maximo: cum in huius causa defendenda, et propulsanda morte, habitet totus extrema hac orationis parte Themistius.

Ibid. D. 3. *Τοῦ φιλοσοφωτάτου τῶν βασιλέων.* PETAV.
433 Non tam Constantini Imper. quam Iuliani, quocum cognatione iunctum se esse praeferebat.

Ibid. D. 8. *Ἀλλὰ τὸν καθηγητήν.* PETAV. Maximum Philosophum non dubiis coniecturis esse suspicor, qui Iuliano in paucis acceptus fuit, ut ex eius Epistolis patet. Sed a Valentiniano et Valente Impp. in vincula coniectus una cum Prisco, de quo paulo post. Suspicandi ratio ea est, quod *καθηγητὴν* cum vocet *αὐτοκράτορος:* Maximus vero Iuliani non tam Praeceptor quam corruptor extitit. Tum quod eundem dicat a militibus ad necem postulatum. Sic enim Eunapius cum publice in theatro, tum privatim magnis vociferationibus a populo traductum esse Maximum scribit; tandemque post varios cruciatus a Clearcho servatum atque ereptum. Tametsi falso illud Themistius, dum studuisse ait Imperatorem

illius saluti, quem constat capitali odio fuisse prosequutum, teste Zosimo lib. 4.

P. 100. B. 2. *Τὸν γὰρ ἐγκληθέντα.* Petav. Priscum significari proxime dixi. Quippe convenit, quod de eodem ait Eunap. una cum Maximo correptum fuisse, sed mali iccirco passum nihil, quod publico testimonio vir probus declaratus esset.

Ibid. B. 4. *Οὔτε τιμή.* Petav. Redundant, nisi fallor, hae duae voces.

Ibid. B. 8. *Ἀλλὰ τὰ νῦν γε.* Petav. De eodem Maximo loqui, atque apud Valentem pro eo intercedere videtur; sed frustra: nam postea Valentis iussu trucidatus est. Ammian. lib. XXIX. Eunap. in Maximo.

AD ORATIONEM VIII. NOTAE.

Harduin. Theodosii quinquennalia prosecutum esse hac oratione Themistium, suspicabatur olim Petavius. Verum eo Codice MS. quem multo post ex Ambrosiana Bibliotheca ipse comparavit, in re perobscura lucem praeferente, nisi recudendi operis sui consilium mors praecidisset, emendasset ipse haud dubie coniecturam suam. Praefigitur enim iste in eo codice huic orationi titulus; *Οὐάλης, ἢ περὶ φύσεως βασιλικῆς· ἐῤῥηται ἐπὶ τῆς πενταετηρίδος ἐν Μαρκιανουπόλει.* Quem postquam legimus, non fuit admodum operosum, et animadvertere omnia deinde inter se apta colligataque esse, et obscuriora loca in eum sensum deflectere in quem sponte conspirant; cum antea vel perspicacissimo cuique vix aliquid certi occurreret quod sequeretur. Habita est igitur haec oratio in laudem Valentis Augusti, ipsis Quinquennalibus, Valentiniano II. et Valente II. AA. Coss. an. CCCLXVIII. cum Marcianopoli Valens bello Gotthico esset implicatus.

P. 101. B. *Πενταετηρικός.* Petav. Quinquennalia, Decennalia, Vicennalia Imperatorum ludis ac caeteris hilaritatis indiciis celebrari solebant. Cuius origo consuetudinis ex Dione petenda est lib. LI. Ita Constantini filiorum Caesarum Quinquennalia commemorat Nazarius Paneg. et Mamertinus Maximiani peraeque Quinquennalia. Vide Euseb. lib. I. de Laudibus Constantini.

P. 102. A. 11. *Φαίην ἂν τῶν τυράννων εἶναι.* Petav. 434
Deest vocabulum aliquod, nisi *ἀπεῖναι* cum Pantino legas.

P. 104. A. 5. *Ταῦτα ἐγὼ εἰκότως.* PETAV. Depravatissimus hic locus. Vide an pro *εἰκότως* legendum sit *εἰδὼς* et mox *καὶ τοὺς ἀρχαίους.*

P. 105. D. 3. *Καὶ πράγματα ἕξεις.* PETAV. Qui recitaturus est in privatis prensandis et invitandis multum elaborabit. At Imperator sponte cum Palatinis et Aulicis adest, ac frequentiae praesidet. Quam morose ad audiendum convenerint, ac quanto studio quantisve obsequiis exorandi fuerint, vide apud Plin. lib. I. Ep. XIII. Synes. Dionem et alios.

P. 107. B. 10. *Εἰ σχῆμα ἀνειληφὼς γυμναστοῦ.* PETAV. Synesius de Regno sub initium.

P. 109. D. 4. *Οἶδα ὅτι τὸν Συλοσῶντα.* PETAV. Pantinianus Schol. ad hunc locum: desunt sine dubio nonnulla. *Συλοσῶντος* enim manifeste mentionem fecerat: quod illa verba arguunt: *Οἶδα ὅτι τὸν Συλοσῶντα ἐπιζητεῖς ὅστις ποτε ἦν.* Videtur autem tale aliquid deesse, *τῷ δὲ Συλοσῶντι ἀνασωσάμενος αὐτῷ τὴν πατρίδα ἔδωκε.* Historiam habes apud mellitissimum historicum, lib. III. qui Thalia inscribitur. Apud quem verba Sylosontis haec extant, *ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον.* HARDUIN. Vide Aelian. var. hist. lib. 4. c. 5.

Ibid. D. 7. *Επειδὴ τῆς χλαμύδος ἐρῶντα.* PETAV. Idem Schol. In Codice manu exarato erat *ἀλῶντα*, pro quo non displicebat Pantino *ἁλόντα*. Et sane ellipsi suavissima dicunt Graeci, quod nemo potest ignorare, *ἁλῶναι τινός* pro eo quod est *ἔρωτι τινὸς ἁλῶναι.* Et ita infra loquitur, *δι' ἧς Κωνσταντῖνος ἑάλω τῆς Καλλιπόλεως.*

P. 110. B. *Αλκιβιάδης δὲ ὁ Κλεινίου.* PETAV. Vetus Schol. Iuven. ad Sat. II. *Baptae ergo molles, quo titulo Eupolis Comoediam scripsit: ob quam ab Alcibiade, quem praecipue praestrinxerat, necatus est.* Cicero lib. VI. Ep. ad Att. Ep. I. *Quis enim non dixit Εὔπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας ab Alcibiade navigante in Siciliam deiectum esse in mare? Redarguit Eratosthenes: affert enim quas ille post id tempus fabulas docuerit. Num idcirco Duris Samius homo in historia diligens quod cum multis erravit, irridetur?* Vide Suidam, et Lilium Giral. Ob illam vero Baptarum Comoediam *iratum Eupolidem* appellat Persius. Sat. I. in quo vir doctus haesitavit.

Ibid. B. 5. *Αλλὰ κἀκεῖνον, ὡς ἔοικε.* PETAV. Traianum, a quo victus Decebalus. Xiphilinus.

Ibid. C. 10. *Σκιροῖς ἐοικότα νοσήμασι.* PETAV. Pantin. Schol. Scribe, inquit, *σκληροῖς ἐοικότα νοσήμασιν.* Quid sit medicorum *σκίρος* vel *σκίῤῥος*, nemo est qui ignoret, qui hic locum non habet. Quanquam Galenus in sextum Epidem.

Hippocratis τὸ σκληρὸν inter alia requirat in scirrho, καὶ τὸ ἀνώδυνον. Quis autem dicat νόσημα σκίρον, aut σκίῤῥον, cum ne σκιῤῥῶδες quidem νόσημα illo sensu dixerim? Nam quod Galenus σκιῤῥώδη νόσον, in lib. de methodo medendi dixit, non scirrhum intellexit, sed qui contumaciam τοῦ σκίῤῥου imitaretur: quare non bene doctissimus interpres. 435
Totus autem locus ita forte fuerat conceptus, καίτοι τοῦτόν γε, οὐδὲ θυμὸν ἴσως κλητέον, ὃς κατακοιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ, ἐπειδὰν λάβηται δυνάμεως, ἀνεγείρει τὶ ἀλλόκοτον, καὶ πικρίαν καὶ μῆνιν, σκληροῖς ἐοικότα νοσήμασιν, αὐτὴν πρώτην τιμωρούμενα καὶ δαπανῶντα τὴν ψυχὴν, ᾗ ἐντέτηκε. aut minori negotio, ἃ σκληροῖς ἐοικότα νοσήμασιν αὐτὴν πρώτην τιμωρουμένην δαπανᾷ τὴν ψυχὴν, ᾗ ἐντέτηκε.

Ibid. D. 6. *Τὸν τῆς ἐπαναστάσεως χρόνον.* Harduin. Defectionis Procopianae tempora describit, restitutamque imperio, Valentis indulgentia, ac facilitate, pristinam felicitatem exaggerat, paucis admodum desideratis ex omnibus qui cum τῷ παλαμναίῳ sanguinario illo (Procopium nimirum intelligit) desciverant a Valente.

P. 111. D. 2. *Ἐπὶ πολλῶν χαλεπήνας.* Petav. Mendosus, opinor, locus est. Harduin. *Coram multis professus est poenitentiam suam.*

P. 113. B. 6. *Καὶ σιτούμενον οὐχ ὡρισμένα.* Petav. Nihil in loco viderat Pantinus Interpres. Atqui notissimum est proverbium: ὁ πόλεμος τὰ τεταγμένα οὐ σιτεῖται. Syn. de regno.

Ibid. B. 7. *Οὐ γὰρ ἀγαπητόν.* Harduin. Dele γὰρ, οὐκ ἀγαπητὸν etc. Debent enim haec esse connexa cum superioribus, ut sit sensus: *Cum bellum istud suscipitur, nonne praeclare nobiscum agi putandum est* etc.

Ibid. C. 3. *Οὕτω γὰρ ἂν κλέπτοι τὴν αἴσθησιν.* Petav. Elegantissimus ad eandem sententiam est Xenophontis locus lib. VI. Κύρου παιδ. ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα. ὃν δὴ μιμουμένους εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.

Ibid. C. antepenult. *Σοὶ δὲ εἰ κατὰ γνώμην ἐκβαίνοι.* Harduin. Aberravit ab autoris mente hoc in loco interpres Pantinus; sic enim vertere debuit: *Tibi vero si ex voto tuo res omnis successerit* (erat nimirum bello Gotthico, uti diximus, occupatus) *anno insequenti vectigalia dimidia parte detracta solvemus.*

Ibid. C. ult. *Τὰ μέτρα τῆς ἐπανόδου.* Petav. Quid hic

ἐπάνοδος significet haud ita pronunciare facile est. *Censum publicum* reddidit Interpres. An idem est quod Latinis *reditus*, vel *redditus*, hoc est *census* et *merces annua?* Plane insolens ea vocis est notio.

Ibid. D. penult. *Καὶ ἡμίεκτον καὶ ἀμφίεκτον*. Petav. Expungenda vox *ἀμφίεκτον*, quae nihil significat hoc quidem loco.

P. 114. A. 4. *Ἀστυκοῦ στρατιώτου φιλοκέρδεια*. Petav. Ordines Palatinos sive Scholas intelligit, quibus Magister Officiorum praeerat. *Μάγιστρος τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων*. Zosim. lib. IV. Vide Notitiam. Statius lib. I. Silv. in Soteriis ita circumscripsit.

Ergo alacres quae signa colunt Urbana cohortes.

Ibid. A. 9. *Ον ἡ σύγκλητος*. Petav. Hallucinatio est. Quod enim hic narrat Cincinnato convenit. Colum. Praefat. lib. I. *Ex qua Quintius Cincinnatus obsessi Cos. et exercitus liberator ab aratro vocatus ad Dictaturam venerit.* Liv. lib. III.

436 Ibid. B. 5. *Τοὺς ἐπὶ ταῖς ψήφοις τεταγμένους*. Petav. Hoc est *rationarios* λογιστάς. Neque vox *ψῆφος* hoc loco suffragium sonat, ut interpreti visum.

P. 115. A. 7. *Οὐδὲ ἀνεόρταστος ὁ χειμών*. Petat. Est enim agricolis hiems genialis, quod tum operum fessi ludis ac conviviis recreant sese. Virg. II. Georg. I.

Indulget genialis hiems curasque resolvit.

Et lib. II.

Ipse dies agitat festos, fususque per herbam,
Ignis ubi in medio, et socii cratera coronant.

Ibid. C. ult. *Πολλοὶ τὰ σκῆπτρα ἐκ τριγονίας διαδεξάμενοι*. Harduin. An Constantium hoc loco perstringit, quem orat. I. appellat *ἐκ τριγονίας βασιλικῆς* Imperatorem?

Ibid. D. penult. *Καὶ νῦν οὐδεὶς τῶν στρατεύεσθαι λεγομένων*. Harduin. Referenda haec sunt ad eas Constitutiones quas hoc anno Valens Marcianopoli edidit, de tyronibus, de re militari etc. de quibus vide Cod. Theod. Quem vero exercitum paulo post se vidisse ait, is ipse est qui ab expeditione Gotthica, et quidem a Carporum vico, ubi stativa castra autumnum usque emensum locaverat Imperator, Marcianopolim redierat ad hyberna. Ammian. lib. XXVII.

P. 116. A. 9. *Καὶ πρώην εἶδον ἐγώ*. Petav. Pantin. Schol. ad haec verba: Scribe *εἶδον ἐγὼ στρατιὰν εὔτακτον μᾶλλον χοροῦ παντός*, aut quod Pantino placuit *εὔρυθμον*, quia sequitur, *οὐ γὰρ ᾔδει τὴν τῆς σῆς φάλαγγος εὐρυθμίαν*.

Ibid. B. 3. *Οὐδὲ τοὺς ἐνοικεῖν τῷ σιδήρῳ*. Petav. Clibanarios intelligit, de quibus Vegetius, Ammian. et alii.

Ibid. B. 6. *Κατέγλασε δὲ οἶμαι καὶ τῆς πελειάδος.* Petav. Pantin. Schol. Locus quem tangit Iliados ψ. de columba, est iste. Agit autem de Merione, qui columbam deiiciebat.

Ὕψι δ' ὑπαὶ νεφέων εἶδε τρήρωνα πέλειαν,
Τὴν ῥ' ὅγε δινεύουσαν ὑπὸ πτέρυγος βάλε μέσσης.
Ἀντικρὺ δὲ διῆλθε βέλος· τὸ μὲν ἂψ ἐπὶ γαίῃ
Πρόσθεν Μηριόναο πάγη ποδός. αὐτὰρ ἡ ὄρνις
Ἱστῷ ἐφεζομένη νηὸς κυανοπρῴροιο,
Αὐχέν' ἀπεκρέμασεν, σὺν δὲ πτερὰ πυκνὰ λίασθεν.

Ibid. C. *Σὲ δὲ ἤδη τις τὰ σκῆπτρα ὑπεριδὼν τὰ πατρῷα.* Harduin. Param intelligit filium Arsacis Armeniae Regis; quem patre a Rege Persarum capto, *suadente matre e regno digressum, Imperator Valens apud Neocaesaream susceptum morari praecepit*, inquit Ammian. lib. XXVII. *Id quod discordiarum excitavit postea causas immanes Saporem inter et Romanos.*

Ibid. D. 5. *Καὶ ξυνωρίς σοι τῶν στρατηγῶν.* Harduin. *Par illud Ducum tibi militantium.* Victor nimirum et Arintheus, qui Valentis partibus adiuncti sunt in distributione Comitum Sirmii facta cum Valentiniano. Ambo statim post bellum Procopianum, cum Athanarico Gotthorum Principe, adversus quem missi fuerant, ille Magister equitum, hic peditum, 437
pacem inierunt. Ammian. lib. XXV. 466. et XXVI. 498. 536. et 538. Arintheus is est de cuius obitu consolatoriam epistolam scripsit Basilius ad Pentadiam eius uxorem, quae est XI. inter additas: ex quo constat eum Catholicum fuisse, et filiam reliquisse. Meminit Claudian. lib. I. in Eutropium, qui Arinthei servus fuerat: v. 478.

Inter Arinthaei fastus et nomen herile
Servus erit, dominoque suos aequalis honores
Inseret?

De Victore dicemus inferius.

P. 117. A. 8. *Ἐκ Μυσῶν.* Harduin. Marcianopoli scilicet tum erat in castris Augustus, quae urbs in Mysia inferiore sita, a Marciana sorore Traiani Imperatoris nomen accepit, ut autor est Ammian. lib. XXVII.

Ibid. B. 4. *Ἀρταξέρξης.* Harduin. Lege Plutarch. in Apophth. ex quo hunc Themistii locum emendabis, et pro tribus millibus, triginta millia Daricorum repones. Quid porro sint *Δαρεικοὶ στατῆρες*, nummi scilicet aurei, primum a Dario cusi, vide Suid. Hunc autem Themistii locum sic oportebat a Pantino verti: *Artaxerxes quidem, cum Satibarzanes Praefecturam ab eo petivisset, cui gerendae minime esset idoneus is cui suffragabatur, sperans hac sua intercessione*

se tria Daricorum millia, si impetrasset. Rem enim ita gestam narrat Plutarch. loco cit. qui et illud egregium Artaxerxis factum adiungit; numeratam scilicet ipsius iussu ex aerario Satibarzani pecuniam, cuius cupiditate incensum eum intelligebat; addidisseque, se, si pecuniam concederet, nihilo pauperiorem; si magistratum, multo iniustiorem fore.

P. 118. C. penult. *Οὐδὲν γὰρ οὕτω βαρύ.* Harduin. Pantini versionem sic emenda: *Nullum est igitur tam grave tributum, ut ipsum per se difficile possit solvi; sed tempus et ratio et locus solvendi difficultatem afferunt.*

P. 119. A. 7. *Ἀλλὰ γάρ.* Harduin. Fragmentum hoc plusquam triginta versuum, debemus MS. Codici Collegii nostri Parisiensis, unde illud eruit vertitque Cossartius noster.

Ibid. B. 11. *Ὑπὲρ ἀμφοῖν.* Harduin. Hic manifeste de Valente loquitur, et de consorte imperii Valentiniano fratre; amborum enim Quinquennalia fuere communia; quod certe de Theodosio et Gratiano dici non potest.

Ibid. C. 3. *Ταῖς σπονδαῖς.* Harduin. Haec ad illud foedus pertinent quod iniquis conditionibus icere cum Persis coactus est Iovianus.

Ibid. D. ult. *Εὐνὴν μίαν ἀγαπᾷ.* Harduin. Castitatem Valentis praedicat, sane commendatione dignam. Uxori Dominicae nomen fuit, ex Zosim. lib. V. alii Domninam vocant.

P. 120. A. 4. *Καὶ τὸ βλάστημα ἱερώτατον.* Harduin. Valentinianum NB. Valentis filium, Galatem dictum, anni subsequentis, hoc est CCCLXIX. aerae vulg. cum Victore Con-
438 sulem; qui haud multo post anno CCCLXXII. ut licet ex Socrate colligere, iam sexennis, febri correptus interiit. Hoc tam illustri alumno Themistius gloriatur.

AD ORATIONEM IX. NOTAE.

Petav. Valentiniano Iuniori Valentiniani ex Iustina filio post initum Consulatum hac oratione gratulatur. Ac primum parentis et patrui, quem patrem etiam vocat, illum exemplo ad omnem animi virtutem inflammat, suamque in eo instituendo atque informando operam ac diligentiam repromittit. Gessit autem Consulatum Valentinianus cum Aurelio Victore, anno CCCLXIX. cum natus esset an. CCCLXVI. Gratiano et Dagalaipho Coss. Socrates lib. IV. c. IX.

Οὐαλεντινιανῷ τῷ νέῳ. Harduin. Fuit ille, cui Themistius Consulatum gratulatur, Valentinianus NB. P. in fastis hoc anno cum Victore adscriptus, non Valentiniani Senioris, sed Valentis ex Dominica uxore filius, alias Galates dictus; quod nomen ea re inditum ei est, quod in Galatia natus esset, cum pater eius adversus Procopium decertaret: quanquam aliter hactenus creditum est ab eruditis, secutis scilicet Socratem et Sozom. qui Valentinianum utrumque in unum conflarunt. Huic igitur adhuc puero in castris versanti cum patre, et Consulatum Kal. Ian. auspicanti, orationem hanc habuit Themistius, vel potius ipsi patri; ut nomine Senatus P. Q. CP. gratias ei ageret, (mos enim erat ita faciendi) ob Consulatus honorem filio delatum; simul et rogaret uti hunc e castris quamprimum in Regiam urbem cum Victore Collega remitteret. Certe de Valentiniano Iuniore Valentiniani Senioris filio, a veritate prorsus abhorret, ut ad illum isthaec quae hic dicuntur, attinere ullo modo possint. Nam vel si a Themistii autoritate discesseris, cuius quidem testimonia et plurima numero et perspicuitate clarissima, ut quodque occurret, explicabuntur in Notis, vel una tamen temporum ratio plane rem conficere mihi videtur.

1. Cum Valentinianus Senior diem obiisset, anno CCCLXXV. is qui postea Augustus est appellatus, erat fere quadrimus, ut scribunt diserte, Ammian. Marcell. lib. XXX. Victor, Zonaras: Zosimus vix quinquennem fuisse dicit. Ille quem tabulae omnes Chronologicae post Idat. natum testantur an. CCCLXVI. nisi quid humanitus accidisset, debuisset tunc certe annum fere decimum attigisse.

2. Qui Valentiniano patri successit, interfectus est an. CCCXCII. Arcadio A. iterum et Rufino Coss. cum adhuc pene puer esset, inquit Hieron. ep. de exitu Nepotiani, hoc est, anno aetatis XX. ut ait Niceph. lib. XII. c. XXXVIII. vel imperii XVIII. inchoato, ut habet Ambrosius, orat. de eius obitu. Non igitur eum natum esse oportuit an. CCCLXVI. aut certe mortuum aetatis anno XXVI. necesse est.

3. Qui anno CCCLXVI. natus dicitur, atque idcirco ora- 439
culorum vice, ut ait Themistius, Valenti praedixisse Procopii exitium, quod eo ipso anno contigit, teste Idatio in fastis: is, inquam, ut in confesso est apud omnes, Consulatum gessit cum Victore hoc anno CCCLXIX. Quare cum paulo post quam Imperator est salutatus, iterum Consulatum cum Valente gessit, iterum Consul dici debuit. At reclamant fasti omnes, in quibus annus ille Valente Aug. V. et Valentiniano Iun. Aug. Coss. tantummodo consignatur. Hic duos distinguere Valentinianos, et quidem ambos Valentiniani Senioris filios, (quod

Hadriano Valesio in Notis ad Ammian. viro alioqui doctissimo miror venisse in mentem,) nemo est qui non audax facinus esse exclamet.

4. Denique, hanc animadversionem nostram confirmat aperte Idatius in fastis: *Gratiano Nob. et Dagalaipho Coss. Natus est Valentinianus Iunior filius Augusti Valentis, die XV. Kal. Febr. et ipso anno idem hostis publicus et praedo* (Procopius) *intra Phrygiam salutarem, et in Nacoliensium campis ab Augusto Valente oppressus atque extinctus est die VI. Kal. Iun.* Scio equidem in editione a Sirmondo nostro restituta, ita legi, *filius Augusti Valentiniani.* Verum in vetustissimo Cod. MS. huius nostri Collegii Parisiensis, quem Sirmondus in Praefatione ad Idatium, Metensem vocat, et optimae notae esse praedicat, diserte scriptum lego, *filius Augusti Valentis;* quae sane lectio cur neglecta sit, omnino non video.

P. 120. *Ω παῖ δυοῖν πατέρων.* HARDUIN. Valentis et Valentiniani; quorum alteri lucem, dignitatem utrique referre debebat acceptam. Acceperat enim a fratre Valens, a quo deinde derivata in sobolem.

Ibid. C. 8. *Εντεῦθέν σοι προοιμιάζειν.* HARDUIN. Forte, *ἐντεῦθεν σὺ προοιμιάζεις.*

Ibid. C. 11. *Τοῦτο μέν τοι τὸ χρέος.* PETAV. Sext. Aurelium Victorem indicat: qui etiam Romae Praefecturam urbanam administravit sub Theodosio, ut testatur veteris inscriptionis fragmentum ex basi descriptum: D. N. FL. THEODOSIO PIO VICTORI SEMPER AUGUSTO SEX. AUR. VICTOR V. C. URBI PRAEF. IUDEX SACRARUM COGNITIONUM D. N. M. Q. E.

Ibid. HARDUIN. Non Sextum Aurelium Victorem historicum illum indicari crediderim, cuius Epitomen terimus, quem Consularem Pannoniae secundae Praefectum a Constantio, ac multo post P. V. Romae creatum ait Ammian. lib. XXI. sed alterum qui prius Magister Militum fuit et Aegypti Dux; de quo idem Ammian. lib. XXVII. XXX. XXXI. et alibi. Ad eum extant Basilii et Gregorii Naz. Epistolae.

P. 121. A. 2. *Πρῶτος γὰρ δή.* HARDUIN. Primus hic Valentinianus Galates, primus, inquam, ex ea familia quae tum principatum obtinebat, Porphyrogennetes dicendus, sive Porphyrogenitus (nam et hanc hybridam vocem media Latini-
440 tas agnovit) quod Patre iam Imperatore natus, *ἐν ἁλουργίδι,* cunis purpureis est exceptus. Gratianus enim natus est patre privato. Valentinianus iunior non ante quadriennium. Non sum tamen nescius esse aliquos qui Porphyrogennetas appellatos censeant a Porphyra palatio, ubi foetus suos edidisse Au-

gustas autor est Nicetas in Man. lib. V. Vide Annae Comn. Alexiadem lib. VI.

Ibid. A. 4. *Καὶ νίκη μέν σε ἐδέξατο.* Harduin. Victoriam intelligit de Procopio Tyranno relatam eo ipso anno quo natus Valentinianus noster.

Ibid. A. 5. *Νίκης δὲ ἐπώνυμος.* Petav. Is est Victor. cuius e nomine auspicium ducitur. Ita Corippus lib. I. ex Calinici nomine Iustino victoriam auguratur.

Mox agnita vost est,
Ante fores Domini Calinicum nunciat esse.
Auspicium felix illo de nomine cepit, etc.

Ibid. A. 10. *Ἐν ἀγκάλαις.* Harduin. Qui hunc in ulnis adhuc circumlatum, in expeditionem cum patre venisse audit, annon haec in quemvis potius quam in Valentiniani Senioris filium conferenda censeat? Cur enim is in Orientem missus, et adhuc infans, et in mediam Scytharum glaciem, et ad bellum, et procul a patre, et ad patruum? Cui scilicet adversus Gotthos dimicaturo Valentinianus frater subsidiarias copias denegasset, affirmans, ut ait Socrat. quod *οὐ θέμις ἀμύνειν ἀνδρὶ θεομάχῳ:* huic ipsi ad illud ipsum bellum proficiscenti, nec hominis amplius impietatem, nec vindictam Numinis reveritus, filium commiserit?

Ibid. B. 7. *Σὺ δὲ οὐκ ἂν ἐκπλαγείης.* Petav. Miratus sum eum, qui hic tonantem Iovem aut fulmen cogitat. Perstat enim Themistius in eadem ad Astyanactem Hectoris filium allusione, qui armatum Patrem videns expavit. Il. ζ.

Ταρβήσας χαλκόν τε, ἰδὲ λόφον ἱππιοχαίτην
Δεινὸν ἀπ᾽ ἀκροτάτης κόρυθος νεύοντα νοήσας.

Ac fortassis *ἀκροτάτης* quoque apud Themist. pro *ἄκρας* ponendum, ut integer versus constet. Huc pertinent Claudiani versus illi Paneg. de III. Cons. Honorii.

Ille coruscanti clypeo te saepe volentem
Sustulit arridens, et pectore pressit anhelo
Intrepidum ferri, galeae nec triste timentem
Fulgur, et ad summas tendentem brachia cristas.

Ibid. C. 8. *Ἐπὶ τοῦ βήματος.* Harduin. Extant monumenta varia quae par Consulum exhibeant pro tribunali, *ἐπὶ τοῦ βήματος*, sedentium habitu Consulari, interdum etiam Augustali.

Ibid. D. 7. *Πρῶτον μέν γέ τοι τοὺς κύνας.* Petav. Memorabile est Batonis cuiusdam Pannonici rebellium Ducis responsum, apud Dio. lib. 55. Qui sciscitantibus Romanis, cur defecisset; *Ὑμεῖς* (ait) *τούτων αἴτιοι. ἐπὶ γὰρ ἀγέλας ὑμῶν φύλακας οὐ κύνας, οὐδὲ νομέας, ἀλλὰ λύκους ἐπέμπετε.* Synes. eiusmodi milites cum cane comparat. *Οὐδέ μοι*

441 *δοκεῖ διαφέρειν κυνὸς δι' αὐτὸ τοῦτο λύκους ὡςποῤῥωτάτω διώκοντος, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ σχολῆς κεραΐζῃ τὴν ποίμνην*, etc.

P. 122. A. *Η Καλλιόπη*. HARDUIN. Phurnutus, c. de Musis. *Καλλιόπη δὲ, ἡ καλλίφωνος καὶ καλλιεπὴς ῥητορικὴ, δι' ἧς πολιτεύονται, καὶ δήμοις προσφωνοῦσιν ἄγοντες πειθοῖ καὶ οὐ βίᾳ ἐφ' ὅ τι ἂν προαιρῶνται. δι' ἣν αἰτίαν, ταύτην μάλιστά φησιν βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖν.*

Ibid. C. 2. *Αντὶ γὰρ οἰωνῶν*. HARDUIN. Optime id quidem congruit Valentis filio, quem natum scimus an. CCCLXVI. quo ipso anno debellatus est Procopius. At si Valentiniani Senioris filius fuit, quem tamen natum eo anno non esse demonstravimus; sed ut fuerit sane, quid hoc ad Valentem in Oriente positum poterat attinere? Porro non est hic Calvisius audiendus, qui Procopii caedem anno superiore CCCLXV. accidisse ait; quod Dagalaïphus a Valentiniano Seniore, cum ad eum Procopii caput delatum esset, anni sequentis Consul fuerit designatus, ut Ammianus refert. Nam aut memoriae lapsu gravissimo, aut pessima fide Iovini nomen quod Ammianus habet, in Dagalaïphum mutavit; quo perpetuum errorem suum in superiorum ac subsequentium annorum serie ac rebus gestis recitandis praeclara hac scilicet emendatione tueretur ac stabiliret.

P. 123. A. 6. *Η οὐχ ὁρᾷς αὐτῷ*. PETAV. Plut. ad Princ. indoct. *Ανάξαρχος μὲν οὖν ἐπὶ τῷ Κλείτου φόνῳ δεινοπαθοῦντα παραμυθούμενος Αλέξανδρον, ἔφη Κλείτῳ δὴ τὴν δίκην εἶναι, καὶ τὴν τῶν θεῶν πάρεδρον, ἵνα πᾶν πραττόμενον ὑπὸ βασιλέως θεμιτὸν δοκῇ, καὶ δίκαιον.* Quae verba mirum in modum depravata emendabimus ex eiusdem Alexandri vita. Ubi Anaxarchi eadem illa verba referuntur: *οὐκ οἶσθα ὅτι τὴν δίκην ἔχει πάρεδρον ὁ Ζεὺς, καὶ τὴν Θέμιν, ἵνα πᾶν τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος θεμιτὸν ᾖ καὶ δίκαιον.* Unde in superiore Plut. loco *Κλείτῳ δὴ* muto in *τῷ Διῒ*, et *καὶ τὴν τῶν θεῶν*, in *καὶ τὴν Θέμιν.*

P. 123. B. *Ενα πρεσβύτην*. PETAV. Semetipsum, quantum auguror, Themistius significat.

Ibid. C. ult. *Αλλ' αὔξου φησί*. PETAV. *φησὶ* in *ἤδη* commutandum existimo.

P. 124. A. *Αλλο μὲν ἐλευθέρων*. PETAV. Sic et Theodosius apud Claud. Paneg. in 4. Consul. Honor. filium compellans.

Non tibi tradidimus dociles servire Sabaeos,
Armeniae dominum nec te praefecimus aulae:
Nec damus Assyriam, tenuit quam foemina gentem:
Romani qui cuncta diu rexere regendi.

Gregorius Papa ad Phocam Aug. *Hoc namque inter Reges*

gentium, et Reip. Imperatorem distat, quod Reges gentium domini servorum sunt, Imperatores vero Reip. domini liberorum.

Ibid. B. 6. *Ὑπάρχει δέ σοι τὰ μέν.* PETAV. His affinia sunt, quae ad Arcadium disputat Synesius.

Ibid. D. 3. *Εἴτε γὰρ τὸν πρεσβύτερον.* PETAV. Consentit cum his quae de Valentiniani creatione hic narrat Ammianus lib. 26. Ubi communi consensu, et approbatione militum, 442
absentem Valentinianum electum, et arcessitum ait.

P. 125. A. 3. *Εἴτε οὖν ἐκεῖνον ἐννοήσῃς.* PETAV. Difficilis, ac pene dicam inextricabilis hic locus. Quid enim? Valentinianus ille iunior, de quo hic est sermo, nonne Valentiniani filius est? Quae igitur ratio patitur post Valentiniani mentionem *τὸν ὄντως πατέρα* discerni, ac nominari Valentem? Age cum de Gratiano mox loquens *ἀνεψιὸν* appellat Consulis, non Valentis filium aperte hunc facit? Sic enim subinde. *Καὶ ὁπόσα ἂν περισκέψῃ σεαυτῷ ἢ θεῖος, ἢ βασιλεὺς, ἢ πατὴρ, ἢ ἀνεψιὸς πρὸς ζῆλόν σε ἐκκαλέσεται.* De cuius statim in Praeceptorem observantia pleraque subiicit. Atqui non *ἀνεψιός*, sed *ἀδελφὸς* Valentiniani appellandus erat Gratianus. De Valente ita produnt Eccles. Histor. ut Socrates lib. 4. c. 21. Unicum ei filium fuisse Galatem nomine, qui infantulus adhuc ob Patris perfidiam periit. Ad quem ne ea spectare quae in hac Oratione dicuntur, existimem, illud imprimis facit, quod nec iste Consulatum gesserit, neque collegam in Consulatu Victorem alius quam Valentinianus Iunior habuerit. Postremo cum de Imperatoria domo loquitur pag. 127. quatuor duntaxat enumerat, quorum Imperatores hactenus tres, quartus propediem sit cooptandus. *Καὶ δυεῖν ἑνὸς μέλει, μᾶλλον δὲ ἤδη τρισὶ, μελήσει δὲ ὅσον οὐδέπω καὶ τεττάρων ἑνός.* Ex quo facile coniici potest nondum, haec cum diceret Themistius, Galatem fuisse natum. Quamobrem huius explicandae difficultatis nullam me viam expedire posse ingenue profiteor. Unica esse potest, sed prope *συχνὴ ἐπικουρία*, si dixeris adoptatum a Valente Valentinianum, ut ob id *ὄντως πατὴρ* eius appelletur, et Gratianus *ἀνεψιός*. Dici et illud potest: superiori in loco ante haec verba, *εἴτε οὖν ἐκεῖνον*, desiderari nonnihil, quo de Valente sermonem institueret, moxque subdidisse, *Εἴτε οὖν ἐκεῖνον*, id est, Valentem. Verum coniecturae istiusmodi mihi non satisfaciunt. Ampliandum itaque de ea quaestione censeo.

Ibid. *Εἴτε τὸν ὄντως πατέρα.* HARDUIN. Eum qui vere pater est a Valentiniano Augustorum altero secernit: puerum igitur quem compellat, longe alium esse oportet a Valentiniano iuniore. Nisi forte cum Valens pater esse dicitur, otiose hic

suspicere adoptionem aliquam, quam nemo veterum ausus est fingere.

Ibid. B. 6. *Η θεῖος, ἢ πατὴρ, ἢ ἀνεψιός.* Harduin. Supervacanea est vox illa, *ἢ βασιλεὺς*, itaque inducenda. Percommode autem patruum primo loco designat, qui primum vocatus ad imperium, collegam sibi postea fratrem adscivit; tum patrem, qui Valens; tum denique patruelem, qui Gratianus.

Ibid. C. 4. *Φοβερὸν μὲν εἶναι Κελτοῖς.* Harduin. Manifestis hic proditur signis Gratianus Caesar; cum et Germanis Gallisque virtute terribilis; et moderatori tamen suo, ceu privatus foret, dicto audiens praedicatur. Is fuit Ausonius, quem mirifice coluit Gratianus, et Consulem fecit.

443 Ibid. D. 4. *Καὶ τοῦ ἀδελφοῦ.* Harduin. *Καταχρηστικῶς* Gratianum fratrem hic appellat, quem prius *ἀνεψιὸν* dixit. Sic orat. XIII. Iulianum Constantii fratrem nominat, qui patruelis fuit.

Ibid. D. 8. *Ἐκ περάτων γῆς.* Harduin. Ostendit iterum puerum quem compellat, in ea degere terrarum patre, in quam, cum sit illa omni doctrinarum genere excultissima, non sint ex ultimis terrae finibus arcessendi magistri, ubi suppetunt populares; cuius laudis quam fuerit avida tenaxque Graecia, nemo nescit. Simul idem innuit se de Valentiniano iuniore minime loqui, cui Ausonium ex ipsis Oceani et Galliae limitibus acciri oportuit praeceptorem.

P. 126. C. 2. *Ὁ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ.* Petav. Glossema sapit addita vox *οὐρανοῦ*. Mox *παρὰ τῶν ἄλλων* suspectum est, et *ἀνθρώπων* pro *ἄλλων* forsitan rectius est. Eandem porro sententiam attigit Cic. 2. de Nat. Deor. *Sed ipse Iuppiter, id est iuvans Pater, quem conversis casibus appellamus a iuvando Iovem, a Poëtis Pater Divumque hominumque dicitur: a maioribus autem nostris Opt. Max. et quidem ante Optimus, id est beneficentissimus, quam Maximus: quia maius est, certeque gratius, prodesse omnibus, quam opes magnas habere.*

Ibid. C. 4. *Καὶ τέτακται βασιλεύς.* Petav. Corrig. ἐκ *βασιλέων βασιλεύς.*

Ibid. C. 9. *Ἱκανῶς γράφειν.* Harduin. Dele ἱκανῶς.

P. 127. C. ult. *Νῦν δὲ τὰ ἄλλα παρ᾽ ὑμῶν.* Petav. Obscurus, nec liquidae integritatis locus. Vellem ita reformare licitum esset: *οὕτω πρὸς Οὐαλεντινιανὸν* hoc sensu; Gratianus qui a vobis Imperium accepit, fraternum illum amorem erga Valentinianum exhibebit, cuius exemplum habet in parente.

Ibid. D. *Ὁ σὸς ἀδελφιδοῦς.* *Patruelis tuus.* Harduin. Reddi debuisset, *fratris tui filius*; haec enim vis proprie huic

voci subest. Non de Valentiniano iuniore loquitur, qui nonnisi post triennium fere est natus; sed de Gratiano, qui ex Valentiniano fratre, Valentis, quem hic alloquitur, nepos fuit.

Ibid. D. 5. *Τὴν τήμερον τῆς ἀλουργίδος.* PETAV. Vox ista *τήμερον* spuria est, ac reiicula. Rescribo *τήβεννον* favente sententia. Hic enim antithesi quadam Consulatus insignia cum Imperatoriis comparat. Consulum propria fuit imprimis *τήβεννος*, Toga, olim quidem praetexta, sub Imperatoribus vero Picta, quae eadem et Palmata, et Trabea, ut ex Ausonio liquet Paneg. ad Gratianum. Cassiod. lib. VI. in formula Consulatus. *Pinge vastos humeros vario colore palmatae. Validam manum victoriali scipione nobilitata. Lares proprios etiam calceis auratis egredere. Sellam curulem pro sua magnitudine multis gradibus enisus ascende.* Idem lib. IX. Ep. XXIII. eandem vestem Trabeam triumphalem nominat. Notum est enim sub Impp. eadem fere Consulum insignia fuisse, quae triumphantium olim extiterant. Cuiusmodi vestis illa fuit, quae quatenus acu picta, ac Phrygionio opere variis figuris intexta erat, adeoque auro distincta, Picta vestis appellatur. Quatenus vero Palmarum ac Trabium inter caeteras effi- 444
giem habuit, Palmata, vel Trabea dicitur. Festus in voce Picta. *Tunica autem palmata a latitudine clavorum dicebatur, quae nunc a genere picturae appellatur.* Picturae porro genus istud de Palmis intertextis accipio, quae eaedem haud dubie Trabes nominatae, quod eae trunco ac caudice trabium similitudinem referant. A quo Trabeis nomen impositum. Dion. lib. II. de Saliis loquens. *Καὶ τηβέννας ἐμπεπορπημένοι περιπορφύρους φοινικοπαρύφους, ἃς καλοῦσι τραβέας.* Interpres *Palmatis e purpura Togis amicti.* Quod *φοινικοπαρύφους* *palmatas* reddidit, magnopere probo. Neo enim placet quod in Thesauro Stephanus scribit *φοινικοπάρυφον vestem dici puniceo limbo praetextam*, sive *purpura praetextam vestem.* Hoc enim ipsum Dionysius altera voce declaravit, cum *περιπορφύρους*, Trabeas dixit, hoc est *purpura praetextas*, non *purpureas*, ut Interpres existimasse videtur. Quamobrem voces illae *παρυφὴ*, *πάρυφος*, *παρυφαίνειν*, ac similes non modo limbum ac vestimentorum oram exprimunt, sed et quippiam intextum Virgarum instar, authore Polluce lib. VII. c. XIV. aut ad alium modum. Neque enim recte Dionysii locum illum explicat Aldus Manut. lib. III. de quaesitis per Ep. Epistola III. ubi *περιπορφύρους φοινικοπαρύφους* interpretatur *purpura praetextas, puniceo colore alternis intertexto,* additque illud ipsum Trabeae genus esse, quod tertium facit Suetonius apud Servium VII. Aen. e purpura et cocco. Verum ambo ista simul intexta fuisse, non unum alteri in Trabea

praetextum, longe verisimilius est, et aliud omnino est *φοινικοπάρυφος* quam *coccineo colore intertexta*. *Τήβεννον* porro in Consulatu etiam Impp. usurpabant, sed gemmis ac lapillis ornatam, in quo a Privatorum Trabea distabat. Docet hoc diserte Synesius Orat. de Regno, ubi Imperatores significat, cum alias gemmatam tunicam induerent, in Consulatu similem togam adhibuisse. *Ὑμῖν δὲ* (ait) *οὐδὲ χιτὼν οὗτος ἀποχρῶν. οὐ γὰρ εἰσιτητὸν εἷς τῶν ὁμοτίμων τὸ βουλευτήριον, ἡνίκα ἂν τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἄρχητε, οὔτε ἀρχαιρεσιαζόντων, οὔτε ἐπ' ἄλλῳ τῳ συνεδριαζόντων, ἢν μὴ καὶ πέπλον τοιοῦτον ἐγκορδυλίσησθε.* Tametsi *πέπλου* vox ambigua sit. (Nam et de Imperiali chlamyde usurpatur a Trebellio in Saturnino, ubi *Peplum Imperatorium* vocat) nihilominus a Synesio ad Consularem Trabeam accommodatur hoc loco, cum chlamydem non in Consulatu modo, sed alio etiam tempore Impp. gererent. Atque illud praeterea ex his ipsis Synesii verbis colligitur; gemmatam non fuisse chlamydem, alioqui cur Consularis illius vestis potius quam *ἁλουργίδος* meminisset? Sed et Claudianus Paneg. 2. in Stilic. praeter chlamydem purpuream, gemmatam quoque togam in censu Imperatoriae vestis enumerat:

Quin et Sidonias chlamydes, et cingula baccis
Aspera, gemmatasque togas, viridesque smaragdos,
Loricas, galeasque, renidentesque hyacinthos,
Gestatosque Patri capulis radiantibus enses,
Et vario lapidum distinctas igne coronas
Dividis ex aequo; ne non Augusta supellex
Ornatusque pares geminis haeredibus essent.

Author huius instituti Diocletianus, de quo ita in Chron. Eusebius. *Διοκλητιανὸς προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, καὶ οὐ προσαγορεύεσθαι κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα ἀπήτησεν. ἐκαλλώπισε δὲ καὶ τὸ ὑπόδημα χρυσίῳ καὶ μαργαρίταις, καὶ λίθοις τιμίοις. οἱ πρώην γὰρ βασιλεῖς κατὰ τοὺς ὑπάτους τετίμηντο, καὶ τῆς βασιλείας παράσημον μόνον εἶχον πορφυροῦν περιβόλαιον.* De calceamentis hic solummodo mentio. At Hieronymus etiam vestium meminit. *Primus Diocletianus adorari se ut Deum, et gemmas vestibus calceamentisque inseri iussit: quum ante eum omnes Imperatores in modum Iudicum salutarentur, et chlamydem purpuream a privato habitu plus haberent.* Graeca non *Iudices* sed *Consules* exprimunt. Eutropius lib. IX. *Ornamenta gemmarum vestibus calceamentisque indidit. Nam prius Imperii insigne in chlamyde purpurea tantum erat, reliqua communia.* Paeanius Eutropii Interpres: *πρότερον δὲ τὸ διαφέρον τῆς βασιλικῆς περιβολῆς ἀπὸ τῆς ἁλουργίδος ἦν μόνης.* Haec est *ἁλουργὶς*,

quam *τηβέννῃ* oppositam esse a Themistio diximus, quae quidem Imperii *παράσημον*, ac proprius veluti character fuit. Hinc qui per nefas ac Tyrannidem Imperium occupabant, primum omnium *ἁλουργίδα* ac Purpuram usurpasse legimus, atque e Draconum vexillorumque nonnunquam insignibus detraxisse, ut de Saturnino Trebellius narrat. Sane privatis *ἁλουργίδος*, adeoque purpurae usus severissime interdictus est, lib. XI. Cod. Iust. Tit. IX. sed *ὁλοπορφύρου* duntaxat. *Proferantur* (ait Theodosius) *ex aedibus tradanturque tunicae, aut pallia ex omni parte texturae cruore infecta conchylii.* Permissa itaque purpura, cui color alius admistus. Cuiusmodi vestes *Graeco nomine a Latino Crustas vocant, in quibus alio admistus colori puri robur muricis inardescit.* lib. XV. Cod. Theod. tit. VII. de Scenicis, uti Cuiacius ad Iustin. Cod. observat. Quare quod in Glossario scriptum est *Crusta γρῦτα*, videndum an ad vestium genus illud attineat, quasi frivolae ac reiiculae censeantur, quod a specie sive veste Principali reiicerentur. Quanquam scio *scruta* pro *Crusta* posse rescribi. Ex iis dubitari merito potest, privatorumne Consulum Togae atque Trabeae *ὁλοπόρφυροι* essent. Fuisse quidem purpureas plurimorum Scriptorum authoritatibus evincitur: velut Latini Pacati in Paneg. *Is vestrum* (inquit) *Valleo triumphalis et trabeati Merobaudis recordetur interitum: quorum alter post amplissimos Magistratus, et purpuras Consulares, et contractum intra unam domum quendam honorum senatum, vita se abdicare compulsus est.* Ubi *trabeate Merobaudes* legendum arbitror. Sidonius Paneg. Anthem.

Te picta togarum
Purpura plus capiat, quia res est semper ab aevo
Rara frequens Consul.

Ennodius Epigr. XXXII.

Quid palmata tuo tantum de murice vernas?
Plus fucante dedit purpura nostra tibi.

Adde Pictas vestes, qui Consulum ornatus erat, purpureas fuisse. Festus. *Picta quae nunc Toga dicitur, purpurea ante* 446
vocitata est, eaque erat sine pictura. Plut. in Aemilio eandem *ἁλουργίδα χρυσόπαστον* appellat. Verum posteaquam saltem merae purpurae usus Imperatorum sanctionibus adeo vehementer prohibitus est, ac sacrae domui dedicatus, haud scio an Consulares Togae *in speciem sacri muricis*, ut Theodosii verbis utar, tinctae esse potuerint. Quam ad rem Legis verba diligenter attendenda sunt. *Temperent universi, cuiuscumque sint sexus, dignitatis, artis, professionis et generis, ab huiusmodi speciei possessione, quae soli Principi eiusque domui dedicatur, etc.* Illustris sane locus est apud Ammian.

lib. XIV. ex quo facile illud animadvertitur, quam severe in eos inquisitum sit, qui huius generis purpuram usurparent. *Post haec*, inquit, *indumentum regale quaerebatur, et ministris fucandae purpurae tortis, confessisque, pectoralem tuniculam sine manicis textam, Maras quidam nomine inductus est, (ut appellant Christiani) Diaconus: cuius prolatae literae scriptae Graeco sermone ad Tyrii textrini praepositum, celerari speciem perurgebat, quam autem non indicabat.* Hanc pectoralem tuniculam ad Colobion, sive Dalmaticam refero, qua Diaconi etiam olim utebantur, cui haud absimile quiddam inter Principum ornamenta fuit. Acro ad haec Horatiana,

Praetextam, et latum clavum.

Latum clavum purpuram dicit, quae in pectore extenditur Senatorum. Graeco τὸν κολοβιῶνα vocant. Usum eius hodie retinent Principes, iniicientes vesti a cervice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus pretiosis muris Pontici, vel aliis, dum Regio habitu prodeunt in publicum. Idem Amm. lib. XVI. *Veterator quidam ad lautum convivium rogatus et mundum, qualia sunt in iis regionibus plurima* (de Aquitania loquitur) *cum vidisset linteorum toralium par, duos clavos ita latissimos, ut sibi vicissim arte ministrantium cohaererent, mensamque operimentis paribus tectam, anteriorem chlamydis partem utraque manu vehens intrinsecus structuram omnem ut amictus adornaverat, principalesque res patrimonium dives evertit.* Corrigo *adornaverat principales, quae res pat.* etc.

Ibid. D. 6. *Καὶ τοῦ στεφάνου τὸ σκῆπτρον.* Petav. Scipionem eburneum, quem olim triumphantes, post etiam Coss. gerebant. Claud. de Consul. Probini et Olyb.

Ut sceptrum gessere manu, membrisque rigentes
Aptavere togas.

Apud Isidor. leviter corrupta ea vox est, lib. XVIII. c. II. *Namque et purpuream et palmatam togam triumphantes induebantur, et scorpionem* (Corr. scipionem) *cum sceptro in manu gerebant. Super scipionem autem aquila sedebat.*

P. 128. A. 4. *Τέτρωρον βασιλέων.* Harduin. Quadrigam Regum appellat, geminum par Augustorum, orbi Romano inter se diviso imperitans, utrumque parentem videlicet cum suo quemque filio.

Ibid. A. 6. *Ὁμηλίκων σχεδὸν καὶ ὁμοχρόνων.* Harduin. Apposite admodum, *fere aequales;* dixit, nam ut Valentinia-
447 nus Valentem fratrem vincebat, et aetate, quia maior natu; et tempore dignitatis, quia prior vocatus ad Imperium; ita Valentinianum Galatem Gratianus.

Ibid. A. 9. *Ἀλλ' εἰς τοῦτον μὲν τὸν ἀριθμόν.* PETAV. Forte ὑφήνας pro ὁ φήνας legendum erit, adeo ut verbum αὐξήσειεν cum antecedentibus εἰς τοῦτον ἀριθμὸν, copuletur, hoc sensu. *Qui Imperium veluti contexuit Deus, is ad quaternarium usque numerum augeat et perducat Imperatores, ac τέτρωρον sive quadrigam Impp. faciat, hoc est δύο ξυνωρίδας ac paria.* Illud porro ξυνωρίδος vocabulum in eadem significatione apud Hieronymum usurpatur. Ep. VIII. ad Demetriadem, *Fertur et omnium Christianorum laude celebratur, quicquid fuerat nuptiis praeparatum, a sancta Christi Synoride Virgini traditum.* Ubi Synoridem piae feminae proprium nomen esse Marianus frustra sibi persuaserat. Est enim par matronarum religiosissimarum, matris et aviae Demetriadis.

Ibid. B. 3. *Πρῶτοι μέν σε αὐτοκράτορα.* PETAV. Nam Valens Constantinopoli Imperator a Valentiniano factus. Ammian.

Ibid. C. 3. *Ἐν τῷ πρώτῳ.* HARDUIN. Forte, πατρῴῳ. Vide orat. IV. ad Constantium, pag. 53. B. 7. Hic enim Valentis filium compellare se iterum indicat, dum orat ut in paterno solio sedentem Urbs Regia tandem conspiciat eum, quem Consulem suum factum esse laetatur.

Ibid. C. 14. *Ἱερὰν στολήν.* HARDUIN. Consularem fasciam seu stolam intelligit. Consularem cum dico, non de Romanae Reip. veteris, sed de citerioris aevi Consulum ornatu loquor. Stola haec decussatim stringi solebat, ut depingitur in Diptychis Leodiensibus, utque etiamnum hodie a Sacerdotibus Christianis stringitur, qui Regiis scilicet ornamentis donati sunt a Principibus.

Ibid. C. 9. *Ἐα δήμου φωνῆς.* PETAV. Malim δῆμον. Permitte, inquit, eius ut vocem ille populus accipiat, qui consuetudine Imperatorum fruitur.

Ibid. C. 11. *Ἤπου καὶ στρατηγῷ.* PETAV. De collega Valentiniani Aurelio Victore loquitur, quem initio dixit νίκης αἴτιον πολλάκις γεγονότα. Ideo Valentem nunc rogat, ut ei paululum quietis ac vacationis concedat; atque utriusque Consulis publicae hilaritati copiam praebeat.

Ibid. D. 2. *Στῆσαι κρατῆρα.* HARDUIN. Ita locutus Chrysost. in illud, *Ego Dominus feci lucem.* Orat. XXVII. initio.

Ibid. *Ἐφέστιον ἡμῖν ... τῇ πατρίδι.* HARDUIN. Erat igitur Byzantinus Victor ille, de quo nos supra, Magister equitum, qui idcirco hic dicitur τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐπιδεδωκέναι. Hunc locum certe non vidit Vossius, lib. de histor. Lat. cum alios secutus, historicum illum, cui praenomen Sexto Aurelio fuit, quem Afrum fuisse optimis conie-

cturis ipse probat, et nostrum hunc Consulem, qui Constantinopoli oriundus fuit, in unum eundemque conflavit.

Ibid. D. ult. *Ὥσπερ οἱ νικήσαντες Ὀλυμπιᾶσι.* Petav. Ingenti sane pompa, etiam ad fastidium ac molestiam usque, Hieronicarum ille triumphus traductus est. Quibus in patriam ingredientibus deiicere murorum partem solenne, ac receptum
448 fuit: nec non multa alia beneficia concessa. Memorabilis ea de re locus est apud Vitru. Praefat. lib. 9. *Nobilibus*, ait, *Athletis, qui Olympia, Pythia, Isthmia, Nemea vicissent, Graecorum maiores ita magnos honores constituerunt, uti non modo in conventu stantes cum palma, et corona ferant laudes, sed etiam cum revertuntur in suas civitates, cum victoria triumphantes quadrigis in moenia et in patrias invehantur, e reque publica perpetua vita constitutis vectigalibus fruantur.* De stipendiis publicis confirmat Dio lib. 52. et Plato 5. de Rep. Suet. Nero c. 25. *Reversus e Graecia Neapolim, quod in ea primum artem protulerat, albis equis introiit, disiecta parte muri, ut mos Hieronicarum est.* Hinc Sacrum certamen Iselasticum in Vet. inscrip. cuius victores dirutis muris invehebantur.

AD ORATIONEM X. NOTAE.

Petav. Gratulatur Valenti, postquam Gotthis suppliciter orantibus, quod ratum et inusitatum erat, pacem donavit: Historiam habet Amm. lib. 27. quae est huiusmodi. Procopio superato Valens adversus Gotthos Romanorum antea foederatos ideo profectus est, quod hi Procopio auxilium portassent. Ac primo impetu transgressus Istrum, agrum illorum longe lateque populatus est. Anno sequenti, cum transire iterum vellet, Danubii gurgitibus fusius vagatis impeditus est. Simili pertinacia tertio transmeans continuatis itineribus longius agentes Greutungos bellicosam gentem aggressus est. Quorum Iudicem Athanaricum in fugam coniecit. Qua clade perculsi Barbari Legatos ad Valentem miserunt. Quibus Imperator salubri consilio pacem dare oportere decrevit. Et quoniam asserebat Athanaricus sub timenda execratione iusiurandi se esse obstrictum, mandatisque prohibitum patris, ne solum aliquando calcaret Romanum, placuit navibus remigio in medium directis utrinque advehi. Qua ratione constituta pace, et receptis obsidibus, Valens Constantinopolim rediit. Haec fere

ad verbum Ammianus. Eadem habet et Zosimus lib. IV. Harduin. Habita est haec oratio Constantinopoli in Senatu, Valente Imp. audiente, sub finem anni CCCLXIX. vel sub initium anni CCCLXX.

P. 129. B. *Ποιήσασθαι πρόοδον.* Petav. Miror tam argutam eius interpretationem, qui *πρόοδον* Exordium ad captandam benevolentiam esse ratus est. *Ποιήσασθαι πρόοδον* idem est ac progredi, nisi mavis *πρόσοδον.*

Ibid. C. *Τοῖς γεωργοῖς.* Harduin. Forte, *τοῖς μὲν γεωργοῖς.*

Ibid. C. 8. *Τοὺς ἡμετέρους τῶν ὁμογλώττων.* Petav. Latina lingua Imperatores usi, atque Aulici: ob id *τὴν κρατοῦσαν διάλεκτον* vocat in Philadelph. Orat. VI.

P. 130. B. 4. *Εἴτε γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον.* Petav. Ideo ob pulsos Urbe Philosophos Domitianum agitans Sulpitia, quorundam Imperatorum exemplis utitur in Satira.

Ergo Numantinus Libycusque erravit in isto 449
Scipio, qui Rhodio crevit formante magistro,
Caetera et illa manus bello foecunda secundo.

Ubi Rhodio perperam in quibusdam exemplaribus pro Rudio. Ennium enim intelligit. Vide Plutarch. Opusc. *Ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι.*

Ibid. D. 3. *Εἰρήνην δὲ ἐν καιρῷ.* Petav. Non alienum ab hoc loco est, quod de Lacedaemoniorum instituto narrat in Marcello Plutarch. Maiorem ei honorem habitum, qui bellum composita pace, sine armis, quam qui per caedem ac sanguinem terminasset, contra quam Romani facere solerent. *Καίπερ γὰρ ὄντες πολεμικώτατοι, μείζονα, καὶ μᾶλλον ἀνθρώπῳ πρέπουσαν ἡγοῦντο τὴν διὰ λόγου καὶ συνέσεως πρᾶξιν, ἢ τὴν μετὰ βίας, καὶ ἀνδρείας.*

Ibid. D. penult. *Οὐ γὰρ οὕτως ἀνήκοος.* Petav. Plato I. de Leg. qui istud aptissima similitudine illustrat. *Ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σῶμα ἰατρικῆς καθάρσεως τυχὸν ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷδε μηδὲ τὸ παράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν, ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις, οὔτε ἄν ποτε πολιτικὸς γένοιτο ὀρθῶς πρὸς τὰ πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον, καὶ πρῶτον, οὔτ᾽ ἂν νομοθέτης ἀκριβὴς, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ τῆς εἰρήνης.*

P. 131. A. 9. *Πολέμου γὰρ ἆθλον εἰρήνη.* Harduin. Prudentius in Psychomach.

Pax belli exacti pretium est, pretiumque pericli.

Hinc nummis Imperatorum non semel inscriptum, MARTI PA-

CIFERO; et Cromwelli Tyranni Anglici, PAX QUAERITUR BELLO.

Ibid. B. 6. *Πολέμου καὶ εἰρήνης.* PETAV. Multa de eo praeclare Synesius, orat. de Regno.

Ibid. C. 7. *Ἐξελεῖν οὔτε δυνατόν.* HARDUIN. Ut vere quidam pronunciavit, *τὸν σοφὸν μετριοπαθῆ μὲν εἶναι, ἀπαθῆ δὲ μὴ εἶναι.*

Ibid. D. 8. *Οστις μὲν ἀχρείων.* PETAV. Leg. *ἀγρίως*, vel *ἀφειδῶς.* HARDUIN. Leg. *ἀχρεῖον.*

P. 132. A. 5. *Αγαμέμνονα.* HARDUIN. Simile Severi Imperium adversus Britannos, a Romanorum iugo desciscentes, relatum a Xiphilino ex Dione:

Τῶν μή τις ὑπεκφύγοι αἰπὺν ὄλεθρον,
Χεῖράς θ' ὑμετέρας, μηδ' ὅν τινα γαστέρι μήτηρ
Κοῦρον ἐόντα φέροι· μηδ' ὅς φύγῃ αἰπὺν ὄλεθρον.
Nemo manus fugiat vestras, caedemque cruentam,
Non fetus gravida mater quem gestat in alvo,
Horrendam effugiat caedem.

Ibid. B. 2. *Οταν αὐτὸς ὀνομάζεις.* PETAV. Melius *αὐτόν.*

Ibid. B. 10. *Κῦρον φιλοπέρσην καλῶ, ἀλλ' οὐ φιλάνθρωπον.* HARDUIN. Atqui Pausanias in Arcad. aliique scriptores Cyrum patrem hominum appellat, quo respicere visus est
450 Themistius ipse Orat. XIX. Dio Prusaeus Orat. XLV. Nervam Augustum *φιλάνθρωπον* nominat. Hae porro appellationes *φιλοπέρσου*, *φιλορωμαίου*, et similes, quae a Themistio Principibus illis attribuuntur, quorum visa est in subiectos sibi populos benevolentia singularis et paterna; illae, inquam, ipsae in veterum Nummis et inscriptionibus, iis potissimum ascribuntur, qui foedere vel amicitia cum istis nationibus iungi se cuperent, et hoc probatae quasi fidei publicum ferre testimonium. Ita Cappadocum Rex Ariobarzanes, ut videre est apud Goltzium et Ursinum, et Ariarathes item Cappadox, et Archelaus, ut in nummo ipsius vidimus, dicemusque iterum ad Plinium, et Mannus Arabum Rex, Philoromaei epigraphen in suis nummis, ut honorificae in primis appellationis vocabulum inscripserunt. Meminit Ariobarzanis Philoromaei Tullius lib. XV. epist. II. Eodem consilio Herodes Agrippa, et *φιλοκαίσαρος* et *φιλοκλαυδίου* nomen sibi vendicavit, studiumque suum et fidem erga Claudium voluit publicis ac duraturis in omne aevum monumentis signari.

Ibid. C. 8. *Καὶ δὶς ἀνάστατον.* PETAV. Bis enim traiectum a Valente Danubium supra ex Ammiano retulimus.

Ibid. D. 6. *Καὶ τῆς γεφύρας.* PETAV. Pontem illum a Xerxe fabricatum describit Herodotus Polymnia. Sed tota eius oratio non obscura modo, sed et quibusdam aspersa maculis,

nec ab interprete fideliter explicata. Itaque non vulgarem, opinor, a studiosis adolescentibus gratiam inibimus, si eorum industriam hac in parte labore nostro diligentiaque sublevemus.

PONTIUM A XERXE IN HELLESPONTO FABRICATORUM ILLUSTRATA DESCRIPTIO.

Scribit Herodotus. *Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον, τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. Ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους, καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν πόντου, ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατῆκον περιμήκεας τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν εἴσωθεν ἐκπνεόντων. τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, Εὔρου τε καὶ Νότου εἵνεκα. Διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα, οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην· τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων· παχύτης μὲν ἦν αὕτη, καὶ καλλονή. κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. Ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρεϊ κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐφεξῆς ἐνταῦθα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν περιείρυσαν ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα καὶ οἱ ἵπποι.* Quae nos Latine sic interpretamur. *Igitur ii,* 451
quibus ingrati muneris honor ille delatus est, Regis iussa perficiunt (Mari videlicet verbera infligunt, et Architectis capita praecidunt. Neque enim recte haec Laurentius accepit.) *Pontes vero alii Architecti hunc in modum iniunxerunt. Quinquaginta remorum actuarias ac triremes ita composuerunt, ut alteri Pontium, qui Euxino Ponto obversus erat, CCCLX. substernerent, totidem alteri qui Aegaeum spectabat. Eae porro ad Ponti situm obliquae, secundum Hellesponti fluxionem ac decursum directae erant, ut eo rudentum contentio immota sisteretur. Quibus compositis longiores anchoras demittunt: in illo quidem Ponte, qui Euxinum respiciebat, adversus interiorum ventorum flatus: in altero vero qui ad occasum et Aegaeum mare vergebat, ut contra*

Subsolanum atque Austrum munirent. Triplex porro in actuariarum serie spatium ad enavigandum interceptum, per quod ultro citroque tam in Pontum quam a Ponto in exterum mare lembis ac scaphis evehi liceret. His peractis, extentos a terra rudentes ligneis ungulis contorquent: Nec ut ante separatim cuiusque generis, sed utrinque lineos duos, quatuor byblinos distribuunt. Horum crassitudo elegantiaque par, lineorum pondus proportione maius, nam cubitus talenti pondo erat. Iniuncto freto dissectos codices, et ad pontis latitudinem adaequatos super extentis rudentibus ordine insternunt. Tum iis rursum adstrictis tumultuaria ligna ac ramalia imponunt. Quibus seriatim dispositis terram desuper iniiciunt. Eam ubi aggessere, ducto septo hinc atque inde vallant, ne iumenta atque equi maris prospectu consternarentur. Haec ille.

Qua in descriptione primum illud considerandum est. Duos initio Pontes Hellesponto impositos fuisse, *τὴν μὲν λευκολίνου*, hoc est, ex lineis rudentibus, a Phoenicibus, *τὴν δὲ ἑτέρην τὴν βυβλίνην*, ab Aegyptiis. Quibus tempestate disiectis, totidem instaurari iussi, quorum delineationem hic proponit Herodotus. In qua cum mendosa quamplurima sint; tum singulare illud initio statim occurrit. Est enim *ἀναπόδοτος* minimeque consequens narratio. Dixerat *ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου* etc. *Sub eo ponte, qui Euxino erat obiectus, naves CCCLX. fuisse substratas.* Ergo membrum aliud deest, quo alteri Ponti subiectarum navium numerus commemoretur. Atque istud ipsum fingi potest eiusmodi, *ὑπὸ δὲ τὴν πρὸς τοῦ Αἰγαίου ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας*, vel uno verbo, *τοσαύτας*, aut aliquid ad eum modum, quod et Valla animadvertit, qui ita supplet: *item ab altero latere CCCXIV.* Sed nulla ratio est cur tanto plures in altero ponte fuerint. Haec autem verba, *ὑπὸ δὲ τὴν*, ad Pontes singulos referenda censeo, nec recte Vallam interpretari, *ab uno latere.* Quemadmodum in eo quod sequitur, *τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης*, restituendum arbitror, *τῆς μὲν πρὸς* etc. Eo quod subinde sequitur: *τῆς δὲ ἑτέρης*. Duo siquidem Pontes iniuncti sunt: alter peditibus equitibusque transmittendis, alter veterinis et impedimentis. Proinde *κατῆκον τὰς ἀγκύρας τῆς ἑτέρης, ex altera demiserunt anchoras*, prorsus legendum. Iam ut caetera capiantur, sic habeto: Ponti nomen laxe ita sumi, ut et Propontidem comprehendat, quae media Hellespontum inter et Euxinum interiacet. Deinde quantum ex hoc
452 loco colligitur, Pontici maris ac Propontidis aquas, quae in Hellespontum influunt, non recta et *κατ' εὐθεῖαν* illabi, sed obliquo flexu ad dextrum, hoc est Europeum litus decurrere.

Quod idem in Bosphoro Thracio contingit. Ibi enim Byzantium versus ὁ ῥοῦς, sive maris fluxio declinat, ut Polybius lib. IV. pag. 311. accuratissime prodit, et Procopius lib. IV. Gotth. Quippe a Maeotidis paludibus et Ponto fluminis instar in Propontidem, Hellespontum, et Aegaeum, maris unda perpetuo defluere videtur, ut iidem Scriptores meminerunt. His animadversis ea cuiusque Pontis fabricandi ratio fuit, ut cum CCCLX. naves utrinque dispositae essent, strigae ipsae, sive στοῖχοι, non ab Asiae continente in adversam e diametro litoris partem dirigerentur, sed nonnihil secundum maris decursum, hoc est, κατὰ τὸν ῥοῦν, obliquatae ducerentur. Caussam affert Herodotus, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. Quae Laurentius Valla ita vertit, *ut stabiliret funes armamentorum*, sed perperam, nisi fallor. Nam ὅπλα rudentes istic significant, τόνος vero contentionem ac firmitatem. *Ἀνακωχεύειν* proprie est inhibere, cum suborta tempestate contractis velis in salo fluctuantur, ὅταν χειμῶνος ὄντος ἐν πελάγει στείλαντες τὰ ἄρμενα ἑαυτοὺς σαλεύωσιν, ait Hesychius et Phavorinus. Navem inquam, reprimere, ac continere. Ut igitur secundi maris impetus ac decursus rudentium contentionem ac rigorem adiuvaret, ac velut inhibendo contineret; navigiorum utramque seriem ad illum accommodarunt. Proinde non male Laurentius ἀνακωχεύειν, stabilire interpretatus est, si μεταληπτικῶς accipias. Idiotismus vero noster aptissime ita concipiet: *Afin que le fil de l' eau tinst les chables en estat, et les empeschast de se lascher.*

Paululum obscuriora sunt quae sequuntur, *Διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν*, etc. Ubi Laurentius disiunctim legisse videtur, ὑπὸ φαῦσιν ac vocem ipsam φαῦσιν ad Orientalem retulit. Ego vero τὴν ὑπόφαυσιν idem esse puto quod apud Lucianum in Vera Historia ἀραίωμα, hoc est, laxitatem, sive interceptum spatium et vacuum, per quod ὑποφαίνεται, apparetque lux. Ut hoc velit Herodotus: relictum inter naves triplex interstitium per quod ultro citroque commeare navigia possent, ita ut ὑπόφαυσις ipsa sit διέκπλοος. Quanquam magna mihi suspicio est pro καὶ τριχοῦ substituendum καὶ τριήρεων τριχοῦ. Quippe series ipsae tam πεντηκοντέρους quam τριήρεας habebant, et utrasque proinde interruptas esse oportuit. Substratis navibus crassos rudentes desuper constringunt, quibus trunci ac codices insiderent. Utrinque vero lineos duos ac byblinos quatuor illigarunt, ita ut singulis strigis sex omnino rudentes instrati sint, et in totum XII. fuerint. Lego postea, ὧν παχύτης μὲν ἦν αὐτὴ, *eadem erat crassitudo.* Tum σχεδίης vocem de subiectis navium ordinibus accipio, non, *ratem*, ut Laurentius, interpretor. Postremo per ὕλην tumultuaria ligna ac

ramalia intelligo, quod et verbum ἐπιφορῆσαι satis arguit. Caetera satis expedita.

P. 133. A. 8. *Τὴν δὲ ὑμετέραν κατηδέσθη*] PETAV. Aut ἡμετέραν rescribendum: aut ab ipsis Senatoribus missum se esse deprecatorem innuit.

453 P. 135. A. 9. *Ην οὖν θέαμα ἄπιστον*] PETAV. De hoc enim Synes. orat. de Reg. *καὶ μισθὸν εἰρήνης ἀξιοῦσι πράττεσθαι.* Similis et Plinii gratulatio ad Traianum. *Accipimus ergo obsides, non emimus: nec ingentibus damnis, immensisque muneribus paciscimur, ut vicerimus.*

Ibid. D. 7. *δυνάμεως ἔχων*,] PETAV. Forte ἱκανῶς ἔχων.

Ibid. D. penult. *Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν φρουρίων.*] PETAV. Anonymus Author de rebus bellicis: *Est praeterea inter commoda Reip. utilis limitum cura, ambientium ubique latus Imperii. Quorum tutelae assidua melius castella prospicient: ita ut millenis interiecta passibus stabili muro, et firmissimis turribus erigantur. Quas quidem munitiones possessorum distributa solicitudo sine publico sumptu constituat, vigiliis in his, et agrariis exercendis, ut provinciarum quies circundata quodam praesidii cingulo inlaesa requiescat.* Ubi pro *agrariis* vide utrum *angariis* rectius sit. Quae sunt iumentorum vel plaustrorum praestationes ad armorum commeatuumve transvectionem. L. XI. Cod. Iust. Tit. X.

P. 136. A. 5. *Τροφῶν δὲ θησαυροὺς*] PETAV. In limitibus horrea et apothecae erant, ubi militaris annona condebatur. Vop. Probo. *Agros et horrea, et domos, et annonam Transrhenanis omnibus fecit, iis videlicet quos in excubiis collocavit.* Vegetius L. III. c. III. Capitolinus Gordiano. *Cuius viri tanta in Rep. dispositio fuit, ut nulla esset unquam civitas limitanea potior, quae non posset exercitum Pop. Rom. ac Principem ferre: quae totius anni in aceto, frumento et larido atque hordeo, et paleis condita non haberet*, etc. Condita enim vocabant, hoc est, annonarias species, quarum δείγματα, hoc est *Proba* Imperatoribus offerebantur. Ammianus L. XXI. in fine. *Eique vehiculo insidenti quod portabat reliquias, ut Principibus solet, annonae militaris offerebantur indicia, ut ipsi nominant, proba.* Quidam Probam hic legit, et ex L. XII. Cod. Iust. Tit. XXIV. haec affert. *Ut ab stratoribus unus tantum solidus probae nomine posceretur.* Sed hoc loco *Proba* pro probatione sumitur. At τὰ *Proba* specimina ipsa sunt, quae probandi gratia repraesentantur. Egregius ea de re locus est apud Cassiodorum L. IX. Epist. V. sed a viris eruditis perperam meo iudicio acceptus. *Ut sive in gradu, sive in aliis locis frumentorum condita potuerint*

invenire, tantum sibi unusquisque dominus vel familiae suae
domus retineat, quantum se expendere posse cognoscit. Qui
Notas ad hunc Authorem scripserunt *gradum* hic intelligunt,
e quo panes gradiles distribuebantur, de quibus nos alias. Sed
nullo, ut opinor, sensu. Iubet enim Athalaricus privatorum
horrea scrutari, ut quod necessariae cuiusque annonae super-
fuerit, vendere cogantur. Nec de gradibus quorsum meminerit,
equidem video. Quamobrem errore Librariorum accidisse
puto ut *gradu* minore g pro *Gradu* per maiusculum *G* scribe-
retur. Et utique Gradum insulam, Urbemque significat in
stagnis Venetis positam; ubi postea adversus Aquileiensem
Patriarcham Schismaticum Patriarcha novus a Catholicis ordi-
natus est, anno Christi DCV. Paulus Diaconus L. XXXIV.
Quod vero *Condita* a Cassiodoro pro apothecis ipsis usurpari
putat Stevechius ad Vegetium, mihi non persuadet. Nam fru-
mentorum condita perinde accipio, ac Plinianum illud; *Ni-*
grae lanarum. Nec aliter in Cod. Theod. intelligendum arbi- 454
tror. *Condiarium* appellare mallem locum ipsum. Quae vox
in Glossis Isidori pro *aerario* sumitur. In vet. Inscript. men-
tio fit Praefecturae cuiusdam *A Copiis militaribus.* Idem enim
Copiae significant. Unde et *copiari* castrense verbum apud
Gellium L. XVII. c. II. Horrea demum Provinciarum Praesi-
des inspiciebant, iisdemque Custodes appositi, de quibus in
Cod. Theod.

Ibid. C. 2. *Αμεινους αὐτῶν ἐκδρομῶν.* PETAV. Corr. *δι' ἐκδρομῶν.*

Ibid. D. penult. *Αθρου διαῤῥέοντος*] PETAV. Scribe *οὐκ ἄθρου* ex Regio.

P. 137. B. 1. *Οσα τε ἦν οἷον.* HARDUIN. Corr. *ὅσα οἷόν τε ἦν.*

P. 138. A. 5. *Τὸν Ἀλκίφρονος Δημοσθένην.* HARDUIN. A Thucydide lib. III. p. 234. *ὁ Ἀλκισθένους*, Alcisthenis filius appellatur. De Sphacteria idem prolixe lib. IV. Cave Demosthenem illum cum Oratore confundas.

P. 138. B. 8. *Ως ἐκεῖνοι μάλιστα*] PETAV. Videtur loco *ἀληθεύουσιν*, substituendum *εἰρηνεύουσιν*, aut *εἰρήνην* addendum. Thucyd. lib. I. *τὴν ἡσυχίαν τούτοις*, ait, *τῶν ἀνθρώπων ἐπιπλεῖστον ἀρκεῖν, οἳ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσιν· τῇ δὲ γνώμῃ, ἢ ἀδικῶνται, δῆλοι ὦσι μὴ ἐπιτρέψοντες.* Synes. ad Arcad. *Εἴη μὲν πολεμικὸς πάντων, μᾶλλον εἰρηνικός. μόνῳ γὰρ ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῷ δυναμένῳ τὸν ἀδικοῦντα κακῶσαι.* Plinius Paneg. *Nec times bella, nec provocas.* Dio Chrys. Orat. I. de Regno *καὶ πολεμικὸς μὲν οὕτως ἐστὶν ὥστε ἐπ' αὐτῷ εἶναι τῷ πολεμεῖν.* Corr. *τὸ*, ut et Interpres legit. Tametsi Casaubono minus probatur.

Ibid. D. 7. *Καταδεέστερα εἶναι*] Fort. *καταδεέστερος*.

P. 139. A. 8. *Μελαγκόμας ὄνομα*] De eo videndus Dio Chrysost. Orat. XXVIII. et XXIX.

P. 140. A. 3. *Θετταλίας δὲ λεόντων*] PETAV. Aristoteles VI. Hist. an. CXXXI. *σπάνιον δὲ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου, καὶ τοῦ Νέσσου ποταμοῦ.* Quod ab Herodoto accepit, qui L. VII. idipsum testatur: ultra Acheloum, et Nessum qui Abderitas alluit, leonem in Europa reperiri nullum. At Dio Chrysost. Orat. XXI. leonum genus in Europa defecisse prodit his verbis. *ἦ δεινὸν λέγεις, εἰ ὥσπερ φυτόν τι ἢ ζῶον ἐκλελοίπασι τῷ χρόνῳ οἱ καλοί. οἷον δή φασι τοὺς λέοντας παθεῖν τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ. οὐ γὰρ ἔτι αὐτῶν εἶναι τὸ γένος. Πρότερον δὲ ἦσαν καὶ περὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις.* Quod quidem significare hoc loco Themistius videtur, unaque et elephantos in Africa, et hippopotamos in Nili stagnis esse desiisse. HARDUIN. Nonnus tamen qui multum a Themistii saeculo abfuit, adhuc sua aetate visos esse testatur, lib. XXVI.

Ibid. A. ult. *Ἀχαϊκός*. HARDUIN. L. Mummium signat, qui Corinthum cepit: mox Aemilium Paulum, qui Macedoniam subegit.

Ibid. C. 6. *Πύῤῥος ἦν*. HARDUIN. Rem narrat Plutarchus eleganter, in Pyrrho, pag. 391.

455 P. 141. A. *Οὐδὲ ὅρος οὐδείς*. HARDUIN. Tullius in eo argumento habitat, ut solet, ornate, Paradoxo sexto *solum sapientem esse divitem.*

AD ORATIONEM XI.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Habita est haec oratio Constantinopoli in Senatu, coram Valente, an. CCCLXXIII. in Decennalibus. Virtutes Augusti praecipuas, literarum amorem, humanitatem, providentiam, opera deinde publica, dicendo ornandoque exaggerat.

P. 141. D. 3. *Δορυφορεῖν*. Forte *δωροφορεῖν*.

Ibid. D. 5. *Η χλαῖναν πορφυρέην*. Aetate Tiberii insigne Imperii non fuit in Purpura: unde Iuvenal. Satyr. VII.

——— *Purpura vendit*
Causidicum.

Postea purpura vulgo interdicta, solis Impp. data. Hinc *sumere purpuram*, pro *sumere Imperium*; et in tumultuariis Imperatorum creationibus direptam in hunc usum a vexillis purpuram, aut de simulacris Deorum a militibus, cum aliunde non suppeteret, historiae Augustae Interpretes adnotarunt. Dicta illa deinde, *Purpura summa*, *Purpura Principalis*, *sacer murex*, *purpura veri luminis*, etc. Quod ad Homericam *χλαῖναν* attinet, Graeci notant esse *ἡρωϊκὸν φόρημα*. Quare laenam Aeneae assignat Poëta, IV. Aeneid. 10. 262.

——— *Tyrioque ardebat murice laena*
Demissa ex humeris.

P. 142. A. 6. *Ὥσπερ ἱερῶν τῷ Διΐ.* Quae quibus Diis hostiae immolari solitae essent, vide Alex. ab Alex. l. II. et III.

P. 143. B. penult. *Ἐστι μὲν δὴ ἀτεχνῶς λόγος ἔργου σκιή.* Effatum hoc Democrito tribuitur a Plutarcho, l. de puerorum educ. *Καὶ μέντοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον τοὺς υἱεῖς. λόγος γὰρ ἔργου σκιὴ κατὰ Δημόκριτον.* Isidorus Pelusiota l. III. ep. 232. refert ad Lacedaemonios. *Παρὰ Λακεδαιμονίοις τοῖς σκιὰς τῶν πράξεων τοὺς λόγους εἶναι εἰκότως ὡρισμένοις τὸν αἰσχρῶς βεβιωκότα οὐδὲ γνώμην ἀγαθὴν ἀποφήνασθαι ἐξῆν.* Verum alio ac longe diverso significatu ac sensu usurpari animadvertet a Themistio, is qui hunc locum et accurate expenderit et contulerit diligenter cum altero huic plane gemino, orat. XVI. pag. 200. ubi paulo expressius habet: *Λέγεται μὲν οὖν παρὰ πολλῶν, ὡς λόγος ἐστὶν ἔργου σκιὰ, καὶ οὐδαμῶς ἀντίῤῥοπον χαριστήριον.* Quam sententiam fusiore paulo interpretatione explanare operaepretium est. Est illud, inquit, communi hominum sermone tritum, a factis plurimum discrepare verba; factis amicitiam, factis memorem animum, factis laetitiam et gratulationem comprobandam esse, non verbis: quae si sola per se praecise spectes, et levia sunt, nec sincerorum animi sensuum expressam effigiem, sed umbram referunt. Quod si perpoliendae orationis tempus festinatio Principis vel abrupit omnino, vel nimio plus contraxit, si incultam adeo prodire necesse est et incomptam, quanto illam minus ut ornamenti et curae, sic
pretii, autoritatis, ac momenti habituram censes? Erit for- 456
tasse cui brevior haec interpretatio hoc loco magis arrideat. Praestare magnum, dicere leve quiddam est: quanto igitur levius id necesse est videri, si cogar etiam imparatus aggredi ad dicendum? De tributo orationum annuo, quod pensitari Imperatori soleret, Themistius ipse admonuit, initio superioris orationis.

Ibid. C. 8. *Ἄττα ἐν ὀλίγῳ δεδύνημαι.* Abiudicat a se gloriolae illius cupiditatem quam captare alii videbantur, *ad-*

τοσχεδιάζοντες, hoc est, extemporali oratione. De hoc argumento agit iterum Themist. orat. XXV. pag. 310. Vide Cic. lib. II. de Finib. Damnant hanc exercitationem extemporaneam in adolescentibus Fabius lib. II. c. IV. Plutarch. lib. de educ. pueror.

Ibid. C. ult. *Ὥσπερ οἱ γεωργοί*. De Valente Ammian. lib. XXXI. *Tributorum onera studio quodam molliens singulari, nulla vectigalium admittens augmenta*, etc. Factum id his Decennalibus Themistius admonet.

Ibid. D. 3. *Ἀφήσει δὲ . . ὀφλήματα τῶν χρημάτων*. An hoc praestiterit Valens, quod Themistius pollicetur, obscurum est. Memorabile certe in eo genere quod Spartianus commemorat in Hadriano, de crematis illius iussu eorum syngraphis qui debebant ἔξωρα ἐλλείμματα. Et est in Cimelio Regio nummus huius rei testis et index, in quo syngraphas igni cremat Hadrianus, cum epigraphe, RELIQUA. VETERA. HS. NOVIES. MILL. ABOLITA.

P. 144. B. 5. *Οὐ συγχωρήσει τὰ παιδικά*. Vocem hanc ad amorem ingenuum atque honestum saepe transferri sciunt quotquot Graece norunt; ita ut quod quis diligat, illud ipsum, τὰ παιδικὰ, delicias suas, amores suos vocitet, hoc est, gerere se in oculis dicat.

Ibid. C. *Τῷ τοίνυν*. Forte τὸ.

Ibid. D. ult. *Πολυυμνήτου φιλανθρωπίας*. Quam sint isthaec adulatorie dicta, vide eruditum Petavium in notis ad pag. 93. orat. VII. Sed sunt haec forte non ἐπαινετῶς accipienda, sed παραινετικῶς. Potest tamen ad Valentis laudem, sin minus Themistii, at Libanii certe testimonium aliquid habere ponderis. Is enim cum et amicus Procopii, et cum Hyperechio et Andronico Procopianae factionis praecipuis autoribus magna fuerit necessitudine coniunctus; tamen in lib. de vita sua, Valentem laudat quod una cum tyranno tyranni amicos necandos non duxerit. Qua de re Themistius egregie paulo infra.

P. 145. B. *Καλὰ μὲν δή*. De Aristotele, vide Gell. lib. IX. c. 3. De Xenocrate, Plutarch. in Alex. De caeteris alibi diximus.

Ibid. B. 7. *Τοῦ Διὸς ἐπωνύμου*. Non Diocletianum intelligit, qui Iovius a Iove est appellatus: id enim non ei nomen, sed agnomen erat: neque Diocletiani recens tum memoria sane fuit, anno scilicet Valentis decimo, post Diocletiani excessum fere sexagesimo. Sed Iovianum signat scilicet, cui a Iove Latinum nomen: quemadmodum Victori Consuli, a victoria; quem idcirco νίκης ἐπώνυμον Themistius vocat orat. IX. pag. 121. uti nunc Iovianum τοῦ Διὸς ἐπώνυμον.

Ibid. D. *Εἶναι ἐνομίσθη.* Forte *νομισθέντας.*

P. 146. A. ult. *Γέτης ἐκεῖνος δυνάστης.* Athanarico 457
Getarum Iudici seu Regulo pacem postulanti concessit Valens, a. CCCLXIX. qua de pace dictum est a nobis oratione superiore.

Ibid. B. 5. *Καὶ χαλκαῖ μέν.* Locum hunc qui foede corruptus est et mutilus, sic fere commode restitui posse censemus: *Καὶ τὴν εἰρήνην ἐπέθετο. Τοῦτο δὲ μαρτυροῦσι καὶ χαλκαῖ μὲν αὗται εἰκόνες ἐπὶ σεαυτοῦ τοῦ μεγάλου, προεδρίαι δὲ ἁπανταχοῦ, ἀποικίαι δὲ εἰς τὰς πόλεις τὰς δεομένας*, etc. Significat videlicet Imperatoris benignitate effectum, ut Philosophia venerationi esset, cum apud Romanos, tum vero etiam apud Scythas. Testis Scytha Getave, qui dum pacem cum Valente Augusto iniret, miratus est eam esse consiliorum ipsius omnium sociam atque participem. Testes cereae statuae Philosophis dicatae ac positae, iuxta Imperatorias et Augustales: testes praerogativae sessionis ubique concessae: testis illa denique singularis cura dimittendi in alias civitates homines eruditos, qui hanc disciplinam ceteros edocerent. Sic enim reddenda fuit vox illa *ἀποικίαι*. Erectas sibi statuas aereas, et quidem geminas indicat, neque hac modo oratione, sed et orat. XXXI. pag. 353. quae *de sedis praerogativa* inscribitur, quam eximii cuiusdam praemii loco nunc quoque commemorat. Scythas porro dici pro Gothis, tum apud Libanium, Eunapium, aliosque, tum apud Themistium ipsum, tralatitium est.

Ibid. C. 8. *Φιλοσοφοῦντα.* Maximum Philosophum, vel Priscum intelligit.

Ibid. C. penult. *Βασιλέως δὲ ἴδιος κόσμος.* Vide quae in eandem sententiam habet orat. I. ad Constantium, unde multa huc transtulit.

P. 147. D. 3. *Οὐδέ σε λήθω.* Minervam Ulysses alloquitur, Iliad. χ. vers. 280.

P. 148. A. *Εν πάντεσσι.* Iliad. χ. v. 291.

Ibid. C. *Τῷ παλαμναίῳ.* Perstringit obiter tum Procopii sociorumque necem, tum veniam iis concessam, qui non improbitate, sed fato et nimia quadam facilitate sese illi addixerant. Vide Orat. VII. quae in simili argumento fere tota versatur.

Ibid. D. 5. *Περσῶν δὲ ἀφαιρεῖται.* Haec eo anno dicta nimirum, quo Persicam expeditionem Valens meditabatur.

P. 149. A. 2. *Ο Πλάτων.* Lib. IV. de Repub. pag. 440. edit. Steph.

Ibid. B. 4. *Ο δὲ ἀνασώζεται Αρμενίους.* At scelestum facinus dissimulat, quo Para Armeniorum Rege e vivis per insidias et fraudem sublato, dolo Traiani Romanae militiae

Ducis, Armeniae ad Romanum Imperium accessionem factam gratulatur. Describitur rei gestae series ab Amm. lib. XXX.

Ibid. B. 5. *Αὐτὸς δὲ τῷ Εὐφράτῃ ἐφορμᾷ.* Coortis deinde post recuperatam ita Armeniam ingentibus turbis, Saporem inter et Valentem, hic exercitum, ut diximus, ad expeditionem Persicam comparabat.

Ibid. B. ult. *Καὶ** μεστὴ αὐτοῦ τῆς προνοίας.* Suppleri
458 possunt ea quae desiderantur, isto, si lubet, modo. *Καὶ τῶν μὲν ἀκοντιστῶν τε καὶ σφενδονιστῶν σπεῖρα μεστὴ*, etc.

Ibid. C. *Τῷ δὲ τὰ δεύτερα.* Victorem, opinor, intelligit, Magistrum Equitum, virum bellicis laudibus abundantem, de quo Ammian. lib. XXVI. et XXVII. Themist. orat. IX. sub finem, ubi eundem a fortitudine singulari praedicat, quod *τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐπιδέδωκεν.*

Ibid. D. *Ἀνατετραμμένους.* Simile quiddam, atque adeo illustrius habet de Gratiano Ausonius in Grat. act. *Legionibus universis, ut in communi Marte evenit, si quid adversi acciderat, vidi te circumire tentoria; satin salvae, quaerere; tractare vulnera sauciorum, etc.*

Ibid. D. ult. *Ἀπιστοτέρου ὄντος τῶν πάλαι Θεσσαλῶν.* Demost. Olynth. I. *Εἶτα τὰ τῶν Θεσσαλῶν, ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει.* Vide Suid. et Zenob.

P. 150. C. ult. *Διακεῖται δέ.* Corrig. *διοικεῖται*, vel *ἀκεῖται.*

Ibid. *Τῶν πόλεων δὲ ἑκάστη.* Ammian. lib. XXXI. de Valente, *Aedificia per diversas urbes et oppida, vel instauravit, vel a primis instruxit auspiciis.*

P. 151. A. 3. *Ἀντὶ ἀψύχου.* Multo id expressius, quam quod ille de Roma alebat, quam cum lateritiam accepisset, marmoream se fecisse gloriabatur.

Ibid. A. 4. *Ὀλιγοδρανέοντι.* Homerus Iliad. σ΄. v. 246.

Ibid. A. ult. *Οἱ μᾶλλον διψήσει.* Derivata nimirum aqua in publicos Regiae Urbis fontes, curante Clearcho P. V.

Ibid. B. 6. *Ἁλουργίδος.* Purpurae, quam Constantinopoli Valens assumpsit, adscitus a fratre.

Ibid. C. *Ὁ δὲ ἄριστον ὕδωρ.* Pindar. Olymp. Od. I. Quis vero Vates alter ille sit qui *βασιλείαν ἰσοδαίμονα* appellet, nescio. Certe Isocrates orat. ad Nicocl. hunc imperitae multitudini sensum tribuit, *ἰσοθέους νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας.*

Ibid. C. 5. *Πυνθάνομαι γάρ.* Constantinum M. inducit gratulantem sibi de accessione facta ad Regiae Urbis ornatum ex publicis fontibus. Induxerat iam tamen Urbi aquam, cum lavacrum Zeuxippi aperuit an. CCCXXX. Circo et Palatio proximum, ut docet Chron. Alex. Atque ad tuendum huius

lavacri aquaeductum pertinet lib. de aquaeductu, eo ipso anno, et quarto post Encaenia die, data.

Ibid. C. 10. *Ονόματα Θρᾴκια.* Thermarum quidem Carosianarum nomen a Carosia Valentis filia, ex Sozom. l. VI. discimus. Verum idem plurimos impulit in errorem, cum Anastasianas pariter ab Anastasia altera Valentis filia appellatas dixit: eas enim Ammian. lib. XXVI. ante tumultum Procopianum et Constantinopoli exstitisse, et easdem a sorore Constantini M. sic cognominatas asserit. Nymphaeorum porro seu fontium Thracia illa nomina nondum explorata habeo. Auctor est Theophanes, aquaeductum a Valente exstructum, sua etiam aetate celebrem Valentiniani appellatione fuisse: eius, opinor, qui Valentis filius fuit.

Ibid. D. 5. *Μοναις δὲ ἀρεταῖς βασιλέως.* Fuit aliquando eum legi putarem oportere, *μόναις δὲ ἄρα ταῖς βασιλέως νύμφαις;* quod de aquis auctor hoc loco agit, quae sunt per canales tum subterraneos, tum pensiles, in Constantini templum, *εἰς τὸν νεών*, hoc est, in Constantinopolim urbem deductae, de quibus iterum orat. XIII. Sed nihil immutandum verius arbitramur: quod sententia sit, Augusti virtutibus, quarum adiumento perductae in Urbem aquae fuere, per canales, ut diximus, pensiles, additae quodammodo videantur alae. Atque has quidem virtutes, liberalitatem et magnificentiam mox appellat, quae Nymphas in Urbem induxere. Illae tum ex proximis Urbi fontibus ac fluviolis collectae, tum ex pluviis e caelo decidentibus, magnifico illo cisternae opere conclusae sunt, quod a Domitio Modesto P. V. prima inchoatum Praefectura, altera completum, docet Idatius. 459

P. 152. A. 5. *Εἰς τὸν νεών.* Sic rursum Constantinopolim Urbem appellat *μεταφορικῶς*, orat. XIX. pag. 226.

Ibid. B. 6. *Σύρους.* Superiore anno CCCLXXII. Antiochiae ac Seleuciae fuit, ut ex Libanio liquet, et ex Cod. Theod.

Ibid. D. *Περὶ φιλίαν πιστόν.* Ita Ammian. lib. XXXI. Valentem *amicum fidelem et firmum* vocat.

P. 153. A. *Ἐκ Φιλίππου.* Nota apud Curtium historia, l. III. Quem vero paulo infra appellet *ἄνδρα οὐ Φιλίππου φαυλότερον*, an Priscum Philosophum, an quempiam alium, mihi non liquet. Nihil Eunapius, nihil Marcellinus, aliive, quod sciam, suggerunt, quod lucem afferat huic aenigmati.

Ibid. C. 8. *Συναύξαις.* Vel *συναυξήσαις*, ut infra, *παραστήσαις*.

Ibid. C. ult. *Τῶν ἐτῶν πολλάκις* * *. Supple *ἐπανελθοῦσαν τὴν περίοδον*.

P. 154. A. penult. *Κύων Ἰνδός.* *Παρασημείωσις* mihi videtur esse quae in textum irrepsit ex margine. Vide Plinium nostrum lib. VIII. sect. LXI.

AD ORATIONEM XII.

PETAV. Hanc ipsam esse Orationem, qua in Catholicos exacerbatus Valens a Themistio compellatus ac mitigatus dicitur, miror cuiquam in animum incidisse. Nec aliud sentire possum; nisi, qui ita statueret, sola Orationis inscriptione contentum, nihil ex eadem aliud attigisse. Nam si saevientem in Orthodoxos, ac mortales omnes ad perversi professionem dogmatis cogentem Imperatorem revocare, ac reprimere vellet Themistius, quid ineptius quam ea dicere, quae tota hac Oratione disputantur? Cum eo maxime illum nomine commendet, quod quam vellet Religionem amplecti liberum cuique atque integrum fecisset. Hoc autem certe tum Catholicis per Valentem non licebat. Quamobrem fuerit aliud tempus necesse est: quo tempore Edictum illud *εἰρηνοποιὸν* a Valente prodierit. Ac nescio an sub Imperii exordium tale quid ab eo cum fratre gestum sit. De quo certe nullum in Historia, quod quidem
460 sciam, extat vestigium. Iovianum quidem Imperatorem mortuo Iuliano, eam fecisse colendi ad arbitrium cuiusque Numinis potestatem ex Orat. V. evidens est. In qua ob id ipsum Imperatorem vehementer praedicat, eique gratulatur. Unde suspicari merito aliquis posset Ioviano potius inscribendam esse, quam Valenti alteram istam. Nisi illud obstaret, quod bis eadem de re, atque iisdem ferme cum sententiis, tum etiam verbis egisse apud Imperatorem Themistium haud verisimile videatur. Siquidem tota fere ex V. Oratione translata haec est; magnoque adeo illius ad emendationem, si Graece extaret, adiumento esse posset. Nos, ut iacturam hanc aliqua ex parte sublevemus, Graecam nostram interpretationem pro germana Themistii Oratione substituimus.

AD ORATIONEM XIII.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Imperante Gratiano in Occidente, eiusdem rogatu missus a Valente Themistius Romam venit. Praeter ceteras quae perierunt, habuit in Senatu de Augusti laudibus hanc Orationem, cui ἐρωτικῷ nomen fecit, quod in amorum suorum, hoc est, Principis pulcritudine celebranda tota versatur.

P. 161. B. ult. Σχεδόν τι. Vocem hanc addidit, ob amatoriam disciplinam, cuius scientiam Socrates ipse profitetur apud Platonem in Conv. *οὐδέν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ τὰ ἐρωτικά.* Hanc unam artem hic excipit, qui M. Tullio teste, *excipiebat unum tantum, scire se nihil se scire, nihil amplius.* I. Acad. 16. Alia vero sunt praeterea, quae scire se aliquando professus est Socrates. Nam apud Platonem in Apolog. sua, *τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. Inferre vero iniuriam, et rebellem esse superiori, sive Deo, sive homini, hoc vero malum ac turpe esse scio.* Quid quod timere se fatetur idem apud Xenoph. in Apolog. ne, si senescat, fiat *δυσμαθέστερος, καὶ ὧν ἔμαθεν ἐπιλησμονέστερος, ad discendum tardior, et eorum quae didicerat, obliviosior?*

Ibid. C. 2. *Μήτε οἴεσθαι.* Sic est in MS. Cod. *πλὴν τοῦτο αὐτὸ μόνον τὸ μήτε οἴεσθαι*, etc. At nemo non videt τὸ, expungendum fuisse, alioqui deessent voces aliquae, ut *τὸ μηδὲν ἐπίστασθαι*, vertendumque esset, *nihil se scire nisi hoc ipsum, se nihil scire.* Ceterum Latina Ciceronis verba lib. I. Acad. quaest. prope Graecis Themistii respondent; *Ut nihil se scire dicat, nisi idipsum, eoque praestare ceteris, quod illi quae nesciant, scire se putent: ipse se nihil scire, id unum sciat; ob eamque rem se arbitrari ab Apolline omnium sapientissimum esse dictum, quod haec esset una hominis sapientia, non arbitrari se scire quod nesciat.* Locum hunc vehementer exaggerat in Apologia sua Socrates apud Platonem, inculcatque tam frequenter hanc sententiam, ut in ea sitam sapientiae medullam credidisse videatur.

Ibid. C. 10. *Τεύξασθαι.* Displicet ista vox, tum quod usu recepta non est, tum quod absonam efficit sententiam. Commodius legeretur una extrita literula, *εὔξασθαι, optasse.*

Ibid. C. ult. *Καὶ ἠρηκέναι.* Quid si *εὑρηκέναι* legatur, ut 461
opponatur *τῷ ζητεῖν*, quemadmodum *τὸ ἔχειν, τῷ διώκειν.*

Ibid. D. *Εν τοῖς Αγάθωνος ἐπινικίοις.* Hoc est, in Platonis convivio, ex quo haec sunt decerpta. Celebratum istud convivium est ab Agathone, post reportatam in Tragoediae certamine victoriam. Hic ille est Agatho tragicus Poëta, cuius tam saepe meminit Aristot. in lib. de Poëtica.

Ibid. D. 8. *Εγγύς τι Προδίκου τοῦ Κείου.* In Apolog. Socrat. pag. 19. *εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους. ὥσπερ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος.* Quis fuerit horum ceterorumque huiusmodi Sophistarum character, aut quae forma dicendi, expressit optime ex Platone Cresolius noster lib. I. Theatri Rhet. c. V.

P. 162. A. 9. *Γεννᾶσθαι.* Forte *γεννᾶται.*

Ibid. B. 2. *Τά τε Αφροδίτης δεξιὼν καὶ δεῖπνον διεξιών.* Locus hic mendosus est, atque ita utique emendandus: *τά τε Αφροδίτης κατὰ δεῖπνον διεξιών, ea quae ad Venerem pertinent, inter convivandum exponens.*

Ibid. B. 5. *Ον θεὸν μὲν ὀνομάζεις.* Supplenda ex Platonis convivio, unde haec desumpta sunt, particula negativa, ut sic legatur: *ὃν θεὸν μὲν οὐκ ὀνομάζεις, δαίμονα δὲ μέγαν.* Sic enim a fatidica muliere Diotima doctum fuisse Socratem refert, reprehensumque ab ea quod magnum quondam Deum amorem esse diceret; quibus ista deinde ille subiungit: *Τί οὖν ὦ Διοτίμα; Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες, καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ.*

Ibid. B. 9. *Οτι ἡ πενία, καὶ ὅτι ὁ πόρος.* Haec fere ad verbum ex eodem convivio sunt descripta.

Ibid. D. 3. *Καὶ ἀγαθοῦ.* Corr. *καὶ ἀγαθοῦ ἄμοιρος*, sive *ἐνδεής*; vel potius ex citato Symposio, *τοῖς ἀγαθοῖς ἐπίβουλος, ἀνδρεῖος ὤν, καὶ ἴτης, καὶ σύντονος, θηρευτὴς δεινός*, etc.

Ibid. D. 6. *Αὐτοῦ παραγίνεται.* Corr. *αὐτῷ.*

P. 163. D. 8. *Τοῦτο.* Redundat haec vocula.

P. 164. A. 10. *Οτῳ ἐντύχοιμι.* Forte *εἴ τῳ ἐντύχοιμι.*

Ibid. B. *Οτι πενίη.* Euripideum est illud, teste Zenobio in Prov. Cent. 5. n. 72.

Πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε, διὰ τὸ δυστυχές,
Magis malo coacta paupertas sapit.

Istud Theognidis in Sentent.

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν.

Vel ut habet Eurip. in Hippolyt.

Ὕβριν τε τίκτει πλοῦτος, ᾗ φειδὼ βίου.

Invertit tamen sententiam Pindarus in Olymp. qui *ὕβριν* appellat *κόρου μητέρα.* Denique ex eodem Eurip. ut refert Athen. lib. VI. desumptum illud,

Εν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ.

Ibid. B. 9. *Η σκύτος.* Forte ἢ πλοῦτος.

Ibid. C. ult. *Νέου καλοῦ καὶ ἐρασμίου.* Amm. l. XXVII. *Hunc oculorum flagrantior lux commendabat, vultusque et reliqui corporis iucundissimus nitor, et egregia pectoris in-* 462 *doles.* Quae tamen alias aspergit quibusdam criminationibus, scriptor Principibus Christianis sane non aequissimus.

Ibid. D. 5. *Πρῶτον ὑπηνήτην.* Versus Homericus, ex Iliad. ω. 348.

P. 165. A. ult. *Ἐν τῷ Πλάτωνος Φαίδωνι.* Librariorum errore et incuria *Φαίδωνι* repositum est pro *Φαίδρῳ*, quo in libro ea conceptis verbis Plato refert, quae Themistius recitat, non vero in Phaedone.

Ibid. B. ult. *Δειλούς.* Melius, *θεϊκούς.*

Ibid. C. *Τῷ παιδὶ τῷ Κωνσταντίνου.* Constantium intelligit, deinde Iulianum Constantii patruelem, quem ἀδελφὸν, ut supra monuimus, pro ἀδελφιδοῦν, καταχρηστικῶς vocat.

Ibid. C. 10. *Καὶ ἀφ' ἑστίας.* Valentem intelligit, ex Augusta pariter familia, cum Gratiani patruus foret.

Ibid. D. *Ὦ παῖ πάτερ.* Patrem appellat, qui Patris Patriae appellatione gauderet, qui prudentia annos antevertens, cum civibus, ut Plinius ait, quasi parens cum liberis viveret.

Ibid. D. 7. *Ατενίζειν.* Forte, ἀτενίζων et ἐπιστρέφων.

P. 166. A. 2. *Ταῖς νύμφαις τοῦ Ἰλισσοῦ.* Flumen est Atticae Orithyiae raptu vatibus decantatum. Plato in Phaedro, Herod. in Polym.

Ibid. A. 7. *Τοῦ τείχους.* Emendo, τάχους.

Ibid. B. 2. *Εἴδους.* Corr. *Εἶδον.* Quod autem sequitur, ἄνθρωποι, sic verti debuit: *Vidi illic, Auditores, spectaculum, etc.* nisi forte legere malis ἀνθρώποις.

Ibid. B. 5. *Τριβώνιον ἀκουργίδι συνδιαιτώμενον.* Similis sententia orat. X. pag. 130. ὅτι τῶν χλαμύδων οὐκ ἀπεσχήνου πολὺ τὰ τριβώνια. Scitum illud Tullii, ad Quintum fratrem, lib. I. epist. I. *Plato fore beatas Respublicas putavit, si aut docti aut sapientes homines eas regere coepissent: aut qui regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocarent.*

Ibid. B. 9. *Ἀλλὰ χρυσῆν μὲν πλάτανον.* De platano Xerxis aurea, Herodotus in Polymn. consulendus. Caeli aurei, cum a Themistio discesseris, nemo scriptor, quod quidem sciam, mentionem facit. Vocem porro istam περιφέρεται, suspicor ita emendandam, περιέφερέ τε.

P. 167. B. 9. *Καὶ ποταμῶν ὀνομαστῶν.* Corr. ποταμοὺς ὀνομαστοὺς γεφυρουμένους. Commemorat opera et aedificia Valentis tum militaria tum urbana.

Ibid. C. 3. *Οἷς σὺ καὶ τῷ αἵματι ἀνεμίχθης.* Durarat

enim Gratianus Constantii filiam posthumam, Constantiam a patris nomine appellatam, ut refert Ammian. lib. XXI. quam alii Helenam, alii Flaviam Maximam Faustinam, perperam nominarunt.

Ibid. C. 8. *Ἀτὰρ ὑπὸ σπουδῆς.* Hic locus in mendo cubat: quod sic sanari posse credimus: *ἀτὰρ ἐπὶ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἄμφω τὼ ἐραστὰ μᾶλλον ἐγενέσθην τοῦ ἰδεῖν,* etc.

Ibid. D. *Καὶ τῶν***.* Adde, *καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων.*

P. 168. *Ὁ δὲ σὸς πάτρων.* Forte *πάτρως.* Valentem certe intelligit Gratiani patruum. Et vero haec vox *πάτρως,*
463 Eustath. teste, *τὸν θεῖον* significat. Quanquam et prior lectio potest retineri, ut eum Gratiani *πάτρωνα* nunc appellet, quem haud multo ante *μυσταγωγὸν τῆς τελετῆς ἐρωτικῆς* nuncupavit.

Ibid. A. 5. *Ἀλουργίδος ποιεῖται μητέρα.* Primariam, inquit, Imperatorum sedem esse, et Augustalis purpurae, decessorum more et exemplo voluit.

Ibid. A. 7. *Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὰς νεφέλας τῇ πόλει.* Aquae ductus pensiles ac cisternam describit, de quibus Cedrenus, et Zonaras, et nos superius egimus. Hunc Valentis aquaeductum, ut Themistius, ita et Gregor. Nazianz. subterraneum simul atque aërium fluvium eleganter appellat, orat. XXV.

Ibid. B. ult. *Καὶ ὁ Σωτήρ.* Forsan Aesculapium intelligit. Nam et in Nicaeensium nummis, *ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ.*

Ibid. C. 3. *Τοῦ προφήτου.* Valentis scilicet, quem paulo ante, pag. 166. hoc iterum nomine appellavit, voce *προφήτου,* sumpta pro *ὑποφήτου.* Vide H. Steph.

Ibid. C. 6. *Ὁ τῆς ἕω προστάτης.* Non Praefectum Praetorio Orientis, qui hoc anno Domitius Modestus fuit, sed ipsum Valentem interpretor Eois partibus imperantem: quo nomine Theodosium postea appellavit, orat. XIV. p. 183. Lacunam porro quae sequitur post haec verba, *μὴ ἀμβλυώττειν πρὸς τὸν,* supplere poterit, qui Mercurium, quam nos, habuerit aequiorem.

Ibid. C. 9. *Ἄρχεσθαι μὲν ἀφ' ἑνὸς καλοῦ.* Locum istum qui totus corruptus est, ex iis quae Socrates narrat in Symp. Platonis, sic restitui debere existimo: *Ἄρχεσθαι μὲν . . . ἑνὸς σώματος ἐρᾶν, καὶ ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλούς. ἔπειτα δὲ αὐτὸν κατανοῆσαι, ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὁτῳοῦν σώματι, τῷ ἐπὶ ἑτέρῳ σώματι ἀδελφόν ἐστι.* Atque adeo in hunc modum puto vertendum fuisse: *Sed quid tandem amatorii itineris peritus ille disserit?* Socratem, ut patet, intelligit. *Statim oportet unum aliquod pulcrum contemplari, unum illud amare, ibique eximias quasdam* pulcritudinis *ideas et notiones animo informare; statuere deinde apud se pulcritu-*

dinem quae corpori alicui inest, alterius corporis esse germanam.

Ibid. D. 6. *Ἀδελφὸν τοῦ κάλλους.* Valentinianum intelligit Valentis fratrem, quem se oculis unquam usurpasse negat. Illius tamen pulcritudinis expressam in filio Gratiano mox Romae triumphaturo imaginem sibi repraesentandam gratulatur.

P. 169. A. 5. *Ἀνδρός γε θνητοῦ.* Versus Homericus, ex Iliad. ω. v. 259.

Ibid. B. 9. *Συνάρχει τῷ πατραδέλφῳ.* Innuit adhuc vivere Valentem, cum haec dicerentur. De Valentiniano iuniore cur sileat, quanquam in administrando Imperio non videntur partes eius fuisse tum omnino nullae, mox dicemus.

Ibid. C. 4. *Ἐνθ' ἔνι δὲ ἄλλος.* Forte, *καὶ ἄλλος.*

Ibid. D. 5. *Καὶ ἐνέδρας.* Quid si legatur, *δι' ἐνέδρας*, vel certe, *μεστῶς ἐνέδρας.*

P. 170. A. 2. *Η νεοττείαν καὶ αὐτάρχειαν.* Corrig. *νεότητα καὶ αὐταρχίαν.*

Ibid. B. 3. *Ο Βοιώτιος ποιητής.* Hesiod. Theogon. 94. 464

Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταὶ,
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες.

Ibid. B. ult. *Χρηστὸς καὶ ἥμερος.* Deest *εἶ.*

Ibid. D. 4. *Φιλόσοφος γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης***.* Medicinam ut facias huic loco, nihil Socrates in Convivio suggerit, quod commode hic adhibeas.

P. 171. B. 11. *Σῇ δέ τε βουλῇ Πριάμου.* Lego, *Σῇ δ' ἤλω.* Sic enim Homerus, Odyss. χ. 230.

Σῇ δ' ἤλω βουλῇ Πριάμου πόλις εὐρυάγυια.

Ibid. C. 10. *Αὐτῶν δὲ τῶν λύκων.* Corrig. *αὐτόν.* Hunc locum egregie amplificat Synes. orat. de regno.

Ibid. D. 5. *Βασιλικωτέραν τῆς ἀγχινοίας τὴν εὐπείθειαν.* Laërt. in Zenone. *Φασὶ δὲ . . . τούς τε Ἡσιόδου στίχους μεταγράφειν οὕτω.*

Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρείττονα γὰρ εἶναι τὸν ἀκοῦσαι καλῶς δυνάμενον τὸ λεγόμενον, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ, τοῦ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν συννοήσαντος. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνεῖναι. τῷ δ' εὖ πεισθέντι προσεῖναι καὶ τὴν πρᾶξιν. Sic autem cecinerat Hesiodus.

Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.

Zeno autem eo quem diximus modo immutavit, *τῇ εὐπειθείᾳ,*

inquit Proclus ad eum Hesiodi locum, *τὰ πρωτεῖα διδοὺς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα.*

Ibid. D. 8. *Μοῦνος δ' εἴπερ.* Versus Homerici, ex Iliad. κ. 215. Sequentes autem, *πολλῶν δ' ἀγρομένων*, etc. ex Iliad. ι'. v. 74.

P. 172. A. penult. *Τοιοῦτοι δέκα μοι.* Iliad. β. 371. Ceteri deinde qui laudantur versus hac eadem pag. ex eodem Iliadis fonte repetendi. *Λασάμην. οὐδ' αὐτὸς ἀναίνομαι.* Ex Iliad. ι'. v. 116.

Ibid. C. 3. *Τοῦτο δεινὸν ἦν.* Forte, *οὐχ οὕτω δεινὸν ἦν*, vel, *τοῦτο οὐ δεινὸν ἦν.*

Ibid. D. 7. *Ἀλλὰ κυνός.* Alludit ad illud Homericum, *Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων.*

Ibid. D. ult. *Πειθοῦ.* Corrig. *καὶ πειθοῦς.*

P. 173. A. *Τῷ Νέστορι δὲ***.* Lacunam istam ita repleri posse censemus. *Τῷ Νέστορι δὲ δύω αὐτῷ παριστᾶσιν, ὧν οὔτι ῥίπτει τὰς συμβουλάς.* Erit porro qui Nestorem hunc geminum Ambrosium, Ausoniumque interpretetur, quorum consiliis regebatur Gratianus. Ad Themistii mentem propius accessurum putarem, qui eos designari diceret, quos post paulo commemorat, Tullium nimirum, et vatem quempiam, quem Musae nomine indicare velit, ad quorum praecepta vitae suae rationes omnes exigat Gratianus: verum ab hac interpretatione haec una me ratio dimovet, quod verear ne cui forte haec verba, *ὁ πάνσοφος*, etc. vel si lacuna supplenda est, *ὧν ὁ πάνσοφος Τούλλιος ἡγεμὼν, καὶ ἡ μοῦσα*, glossema inane ac
465 supervacaneum sapere videantur. Absunt enim ea ab orat. XVIII. pag. 225. ubi eadem fere leguntur.

Ibid. A. 9. *Καί σε τοσοῦτον.* Iliad. ι'. v. 481.

Ibid. B. 9. *Ξενοσκεύα.* Corrupte, credo, pro *Ξενέκα.* Pylades porro et Metrobius comoedi fuere et histriones. De Pylade mentio fit apud Senecam. Metrobium suspicor Metrobii illius scenici filium esse, de quo Plutarch. in Sylla.

Ibid. C. *Ὁ Σεβαστός.* Rem narrat Dio. l. LI. pag. 520. Plut. in Polit. et in vita Antonii. Seneca de Clementia.

Ibid. D. *Φοῖνιξ ἐκεῖνος ἐκαλλωπίζετο.* Inserendas puto has voculas, *οὐκ εἰκότως ἐκαλλωπίζετο.*

P. 174. A. 4. *Βέβληται.* Versus Homerici, Iliad. λ'. v. 659.

Ibid. B. *Δυσχεραίνει δέ.* Chrysost. orat. XX. ad pop. Antioch. idem affirmat a Theodosio in Lege ab eo lata de indulgentia criminum, in solennitate Paschali fuisse pronunciatum: etsi hodie, quod quidem sciam, nullibi exstet ea vox.

Ibid. D. *Οὐκοῦν Γρατιανῷ οὐδὲ ὥρα.* Eandem Theodosio laudem ascribit, orat. XIV. pag. 193.

P. 175. A. 3. *Ἀλλὰ προλέγει.* Respexisse mihi videtur hoc loco Themistius non modo ad aurea illa Pythagorae, ut vulgo dicuntur, carmina; sed ad praecepta potius Cleobuli, quae refert Diog. Laërt. lib. I. ubi utramque prudentiae partem explicat, et quae facta excutit, et quae prospicit facienda. *Καὶ ὅταν τις ἐξίῃ τῆς οἰκίας, ζητείτω πρότερον τί μέλλει πράσσειν· καὶ ὅταν εἰσέλθῃ πάλιν, ζητείτω τί ἔπραξε.*

Ibid. D. 3. *Καὶ τὸν Κλεινίου, καὶ τὸν Ἱππαρίνου.* Alcibiadem scilicet, de quo Plut. in Alcib. et Dionem Syracusanum, Platonis discipulum, de quo idem Plut. in Dione.

P. 176. A. 10. *Ὄνομα τοῦ τροπαιούχου ὁ πολιοῦχος.* Fuerunt haec duo Iovis nomina, Feretrii, et Conservatoris Urbium. Nam Dionys. Halicarn. est auctor, eum quem Romani Iovem Feretrium vocant, a feriendo hoste, nominari Graece posse *τροπαιοῦχον*, *in cuius potestate sunt trophaea*, ut interpretatur Bud. aut etiam *τροπαῖον*, quia dat *τρέπειν τοὺς πολεμίους*. Quae vero deinceps parenthesi includuntur, *ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι*, etc. sunt mera certe glossemata.

Ibid. C. 2. *Πειραιοῦσιν, τῶν πάλαι.* Adde, *πειραιοῦσιν ἐργασόμενοι*, vel *γεωργησόμενοι*, *ἢ τῶν πάλαι ληϊζομένων.* Versus deinde Homericus subsequitur, ex Iliad. *γ*. 179.

P. 177. A. 9. *Καὶ τὰ Ἀφροδίτης.* Locus hic totus vitiosa transpositione et foeda corruptione laborat, estque sic emendandus. *Καὶ τὴν Ἀφροδίτην, καὶ τὰς Χάριτας, καὶ τὸν Ἀφροδίτης ἑταῖρον Ἔρωτα τοῖς ὕμνοις ἐξιλάσαντο.* Vide Plutarch. opusc. de Laconicis institutis, et de ira cohib. unde haec ita emendavimus. Satius nimirum Lacedaemonii esse putabant, hostium animos conciliare pactione, quam praelii aleam subire. Quare antea quam bellum hosti indicerent, Musis immolabant, Clementiaeque, et Amicitiae, non Marti.

Ibid. B. *Μὴ καὶ γένηται.* Quae desunt, ita suppleri puto posse, *τὸν δὲ ἐραστὴν ὁ θεσπέσιος ἔρωτος ἐπιστήμων, ἔτι* 466
περαιτέρω προελθεῖν νουθετεῖ, μὴ καὶ γένηται, etc. *Amatorem vero divinus amandi magister provehi ulterius admonet*, etc.

Ibid. C. *Δυοῖν βασιλέοιν.* Haud temere est quod duorum tantum meminit, Valentiniani Iunioris oblitus; etsi hic, Gratiano absente, sexto post Patris obitum die, in Pannonia ab exercitu salutatus fuerat Imperator. Id enim se inconsulto factum esse, tulit aegerrime Gratianus, et in auctores deinde animadvertit. Quare toto fere quadriennio, quandiu Valens superstes fuit, solus Gratianus Occidentale Imperium rexit, ut patet ex codice Legum, quarum nullae, ante Theodosii tempora, Valentiniani Iunioris nomen habent praefixum. Hinc pariter factum, ut cum unius Gratiani dominatu in occidentali

Imperio omnia regerentur, ipse adscito in Imperii partem Theodosio Orientem concesserit, occidentale postea Imperium pro arbitratu suo cum fratre partitus. Vide notas ad orat. XV.

Ibid. C. ult. *Καθήμενος.* Corrig. *καθήμενον.*

P. 178. A. 3. *Μεταβάς.* Corrig. *μεταβῆναι.* Paulo inferius, *Νοῦμας ἡμῖν*, lege *ὑμῖν*, Senatum enim P. Q. R. alloquitur.

Ibid. A. ult. *Ατης λειμῶνα.* De *Ατη* Homerus Iliad. *η'*.

Ibid. B. *Σύγκλητος ἀγορὰ Θεῶν.* Notum illud Principis viri, qui se vidisse Romae aiebat, quod Senatores, tot Reges. Hinc in nummis, *ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ. Sacer Senatus.*

Ibid. B. 2. *Ολβον.* In cod. MS. est *ὀλβουδοξοτέρων*, quae vox nihili sic forte restituenda est, *ὄλβων καὶ ἐνδοξοτέρων*; quanquam neque hoc ipsum mihi plane satisfacit.

Ibid. C. 2. *Σύμπλῳ γεγενῆσθαι.* Senatores compellat eos qui a Valente Romam redeuntes, itineris sui comitem Themistium deduxerunt.

Ibid. C. 9. *Ως δὲ Θεός.* Homeri versus, Iliad. *η'*. 4.

Ibid. D. ult. *Κλισιάζειν.* Quid si legeretur, *ἐκκλησιάζειν*, *confluere*, *convenire.* Ludos porro quos hic commemorat, triumphum interpretor quem editurus erat in triumphali ingressu in Urbem.

P. 179. A. ult. *Καίτοι Σκηπίων Τερέντιον.* Livius lib. XXX. *Secutus Scipionem triumphantem est pileo capiti imposito Q. Terentius Culleo* Senator; *omnique deinde vita, ut dignum erat, libertatis auctorem coluit.*

Ibid. B. 6. *Γρατιανῷ δὲ εἰσελαύνοντι.* Haec quae de apparatu triumphali dicuntur, quo Gratianus Romam ingrediens excipiendus erat, magnam mihi suspicionem faciunt, id quod tamen nullis ex aliis monumentis liquet, Gratianum Romam venisse quo anno dicta haec oratio est, hoc est, a. CCCLXXVII. circa mensem Aprilem, aut Maium: quo tempore nulla constitutio, nullum rescriptum proferri potest a Gratiano alibi datum; nullum denique vestigium, quo eius vel in Galliis, vel in alia terrarum parte commoratio demonstretur. Auget vero suspicionem meam, quod orat. XV. pag. 198. conceptis verbis Theodosio audiente confirmat, Gratianum a se visum olim, et oratione compellatum: se vicissim dicentem ab eo auditum
467 acceptumque comiter et perbenigne. Romae igitur id factum oportuit, quo et se venisse, Gratiano hortatore, profitetur orat. XXXI. ubi denique expectari Gratianum hoc loco testatur: nisi cui forte in mentem veniat Treviros aliquando venisse Themistium; cuius profectionis ne probabilis quidem coniectura ulla afferri potest.

Ibid. C. 9. *Φοβεῖτον δέ.* Lege φοβοῦντε, et ἐξαιροῦντε.

Ibid. D. 2. *Τοί ῥ' ἔσχατοι.* Homerus, Iliad. Θ'. v. 226.

Ibid. D. 7. *Τοὺς νεανίας.* Valentem et Gratianum.

P. 180. A. 3. *Εἰ δὲ χαίρεις.* Corrig. ἢ δὲ χαιρήσει. Pro τελειώσαντας, puto commodius legendum, τανύσαντας.

Ibid. A. 10. *Ζεῦ Ῥώμης κτῆτορ, καὶ πολιοῦχε, καὶ * πρόματερ Ἀθηνᾶ, καὶ Κυρῖνε δαῖμον ἐπίτροπε Ῥωμαίων ἡγεμονίας.* Ubi eruditus interpres: *Tu vero Iuppiter Romae conditor, et praeses: tuque, cui pater idem et mater est, Minerva: et tu Romani Imperii tutelare numen, Quirine.* Praefixo huic voci πρόματερ asterisco, monere is existimatur legi sibi satius videri πατρόματερ, atque ita vertit. Verum et ea dictio insolens: neque eo vocabulo πρόματερ aliud significari credimus, quam isto προπάτωρ; idemque valere atque auctorem generis, et Praesidem Deum. Sic usus ea voce Dio Prusaeus, orat. XXIX. pag. 485. in simili ad Deos peroratione: *Εὔχομαι δὴ τῷ τε Διονύσῳ τῷ προπάτορι τῆσδε τῆς πόλεως, καὶ Ἡρακλεῖ τῷ κτίσαντι τήνδε τὴν πόλιν,* etc. Cicero pro Domo sua, num. 144. *Quocirca te, Capitoline, ... et te, custos Urbis, Minerva, quae semper adiutrix consiliorum meorum, testis laborum exstitisti, precor ac quaeso, etc.*

AD ORATIONEM XIV. NOTAE.

Petav. Cum Theodosium Gratianus Imperii sibi collegam adscivisset, decreta est ad illum a Senatu Constantinopolitano Senatorum aliquot Legatio: quorum e numero Themistius ob incommodam valetudinem in itinere substitit. Ac tandem ad Imperatorem perveniens, hac eum oratiuncula prosecutus est. Contigit Theodosii inauguratio Ausonio et Olybrio Coss. XVII. Cal. Febr. Socrates L. V. c. II. Prosper, Marcellinus, Orosius L. VII. c. XXXIV. Ruffinus, Victor, Zosimus et alii.

P. 180. C. ult. *Παρὰ τοῦ κρατίστου τῶν ἡμετέρων.* Petav. Senatore aliquo Legationis Principe. Harduin. *Κράτιστον ζάκορον,* Nos aedilem interpretamur, sacris ludisque praefectum, quos prisca aetas in Deorum Augustorumve gratiam edere consueverat. Est enim idem ζάκορος, qui et διάκορος, et νεωκόρος appellatus est. Vetus inscriptio apud Reinesium, pag. 243. *ΔΙΙ. ΗΛΙΩ. ΜΕΓΑΛΩ. ΣΑΡΑΠΙΔΙ. ΚΑΙ. ΤΟΙΣ. ΣΥΝΝΑΟΙΣ. ΘΕΟΙΣ. ΣΤΑΤΙΟΣ. ΚΟΡ-*

ΔΑΤΟΣ. ΚΡΑΤΙΣΤΟΣ. ΝΕΩΚΟΡΟΣ. ΕΚ. ΜΕΓΑΛΩΝ. ΚΙΝΔΥΝΩΝ. ΠΟΛΛΑΚΙΣ. ΣΩΘΕΙΣ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΩΝ. ΑΝΕΘΗΚΑ.... ΔΙΟΣΚΟΡΟΣ. ΝΕΩΚΟΡ... ΤΟΙΣ. ΜΕΓΑΛΟΙΣ. ΑΓῶσιν ΑΝΕΘΗΚΑ. Vides *Κράτιστον νεωκόρον* appellari.

Ibid. D. ult. *Καλὸν δ' οὕτω.* Iliad. γ'. v. 169.

468 P. 181. A. 8. *Ἀντὶ Δακῶν, ἀντὶ Θρᾳκῶν.* PETAV. Unum Theodosium significat praesidiorum omnium instar esse, quae paulo ante a Barbaris profligata erant, cum etiam Valens ab iis interfectus est. Iidem illi Historici consulendi.

Ibid. B. 9. *Καὶ τοὺς μεταλλέας καὶ τὸν χρυσόν.* PETAV. Vitiosissimus hic locus est, qui tamen voculae unius adiectione potest restitui. Scribe itaque *καὶ τὸν σίδηρον.* In Illyrico ac finitimis locis auri, argenti, aliorumque metallorum frequentes erant fodinae, quibus Comes metallorum praeerat, ut ex Notit. Imperii constat. Is portionem Principis exigebat, octonos scilicet in balluca scrupulos, quae Graece *Χρύσαμμος* vocatur. L. XI. Cod. Iust. Tit. VII. *De Metallariis, et Metallis, et Procuratoribus Metallorum.* Quamobrem Metallarios ait Themistius pace per Theodosium constituta aurum atque ferrum passim derelictum, neque a Barbaris direptum, securos legere.

Ibid. B. 10. *Καὶ τὸν χρυσὸν ἀφέντας.* HARDUIN. Redundat particula *καί.* Sententia est, cogi a Theodosio conscribique milites: ipsosque Metallarios auri scrutandi cura deposita, ferrum ensesque tractare. Quare sic legendum: *Καὶ τοὺς μεταλλέας τὸν χρυσὸν ἀφέντας κελεύεις τὸν σίδηρον καταλαμβάνειν.*

Ibid. D. *Τόν τε ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ.* HARDUIN. Vide quae de auro coronario diximus, ad orat. III. pag. 365.

P. 182. A. *Προὔκρινεν δὲ ὁ Θεός.* HARDUIN. Haud absimili sententia Plinius in Praef. ad Titum. *Verum et Diis lacte rustici multaeque gentes supplicant: et mola tantum salsa litant, qui non habent thura: nec ulli fuit vitio Deus colere quoquo modo posset.*

Ibid. A. 8. *Προσήκει γὰρ δήπου.* PETAV. Forte *τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων.* HARDUIN. Locus hic foeda transpositione corruptus est, et in hunc modum restituendus: *Προσήκει γὰρ δήπου τῷ βασιλεῖ τῶν ἀνθρώπων συνᾴδειν τὰς βασιλευούσας τῶν πόλεων.*

Ibid. B. 6. *Οὐκ ἀγχιστεία γένους.* HARDUIN. Hinc falsi illud revincitur quod ait Chron. Alex. Gallam Valentiniani M. filiam, priorem Theodosii uxorem fuisse, atque eidem iam tum nupsisse, cum esset adhuc privatus. Pacat. in Panegyr. *Te nec ambitus, nec occasio, nec propinquitas Principem crea-*

verunt; Nam et eras a familia Imperatoris alienus, etc. Sic Plinius, de Traiano, in Panegyr. *Nulla adoptati cum eo qui adoptabat cognatio, nulla necessitudo, nisi quod uterque optimus erat, dignusque alter eligi, alter eligere. Itaque adoptatus es, non ut prius alius atque alius, in uxoris gratiam: adscivit enim te filium non vitricus, sed Princeps, eodemque animo Divus Nerva pater tuus factus est, quo erat omnium. Nec decet aliter filium assumi, si assumatur a Principe. An Senatum populumque Rom. exercitus, provincias, socios transmissurus uni, successorem e sinu uxoris accipias? Non per totam civitatem circumferas oculos? et hunc tibi proximum, hunc coniunctissimum existimes, quem optimum, quem Diis simillimum inveneris?*

Ibid. B. ult. *Καὶ καλῶς ἑαυτοῦ πεποίηται ψῆφον. Ac probum hercle ipse suffragium tulit.* Harduin. Haud sane recte ad mentem auctoris; sic enim verti oportuit: *Recte* 469
suum fecit (Gratianus) *suffragium illud, quod iam antea tempus tulerat.*

Ibid. C. *Οὕτω καὶ τὸν Θηβαῖον.* Harduin. Vide Diod. lib. XV. Agit de eo praelio, quo Theodosius, cum adhuc privatus esset et Moesiae Dux, Sauromatas irruentes in Romanorum fines fudit et fugavit. Ammian. lib. XXIX. sub finem.

Ibid. C. 3. *Ἐκάλεσεν ὁ δῆμος εἰς στρατηγόν.* Harduin. Forte, *ἐκάλεσεν ὁ κίνδυνος εἰς στρατηγίαν.* Sed retineri potest et altera lectio.

P. 183. C. penult. *Ὅπου στήσεις τὴν πόλιν.* Harduin. Quid si hoc loco legas: *ὅποι στήσῃ, εἰ τιμαῖς τὴν πόλιν ὑψηλοτέραν ποιήσεις, ἢ Κωνσταντῖνος οἰκοδομήμασιν.*

AD ORATIONEM XV.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Ut virtute militari terribilem hostibus, ita subditis iustitia carum Imperatorem esse oportere, eo consilio disputat, ut geminum illud ornamentum a Theodosio haud abesse demonstret. Dicta autem oratio est tertio eius Imperii anno, ut diserte habet Themistius, pag. 190. hoc est an. CCCLXXXI. Eucherio et Syagrio Coss. in Palatio.

P. 184. D. 4. *Κλᾶν τὰς ἀμπέλους.* Forte, *κλαδεύειν.*

P. 185. A. 3. *Τῶν Ὁμήρου.* Corrig. τοὺς τῶν μὲν Ὁμήρου.

Ibid. A. 4. *Διὰ τί μοι τῆς αὐλῆς.* Hic deest aliquid, ac forte legendum, *ἐν τῆς αὐλῆς εἰσόδῳ*, vel *εἰσιόντι τὴν αὐλήν*.

Ibid. C. 5. *Τοξοφόρος καὶ μουσηγέτης.* Nota sunt Apollinis cognomina. Plutarch. Sympos. IX. Pausanias, Attic.

P. 186. A. 2. *Τῶν ἁλτήρων.* Halteres instrumenta sunt exercitii gymnastici: massae nimirum lapideae vel metallicae, quibus ansa manubriumve additum sit, quo commode attolli possint ab athletis; unde et *ἀρτῆρες* dicuntur. De his Martialis, lib. XIV. Epigr. XLIX.

Quid pereunt stulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea fossa viros.

Et alibi:

Halteres agili rotat lacerto.

De his pariter intelligendus est Iuvenalis, Satyra VI.

Et lassata manu ceciderunt brachia massa.

Ibid. A. 7. *Πρὸς τὸν κότινον, ἢ τὸ σέλινον, ἢ τὴν πίτυν.* Vide quae in notis ad Plinium dicturi sumus, l. XV. sect. 5. nota VI. *Ἡ πίτυς* porro hoc loco pinus est, non picea, ut in iisdem notis dicemus, ad lib. XVI. sect. 16. nota 1.

Ibid. C. *Καθάπερ, οἶμαι, ἐν τοῖς ποιμέσι.* Vide Synes. de Regno.

P. 187. B. ult. *Ἐκεῖνο δὲ οὐκ εὐκτέον, ἀλλὰ ἀναγκαῖον.* Orat. XIII. omnino eleganter: *Ἄρης γὰρ ἀγαθῷ βασιλεῖ Θεὸς οὐχ αἱρετὸς, ἀλλ' ἀναγκαῖος.*

Ibid. D. 8. *Ἀμφω δ' αἰχμητά.* Ex Homero versus, Iliad. η'. 281.

P. 189. A. 5. *Τίκτει δ' ἔμπεδα πάντα.* Desumpta haec ex Odyss. τ'. v. 109. ex quo sic discimus legi oportere, *τίκτει*
470 *δ' ἔμπεδα μῆλα*. Vel potius hanc vocem *πάντα* Themistium obiter substituisse pro *μῆλα*; nam et paulo post haec iterum retexens, *ἅπαντα ἔμπεδα* dicit. Quod pariter ab Homero Platonem didicisse ait, id ita in Theaeteto legitur, *ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν... δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι.*

P. 190. C. 9. *Ὥστε καὶ τῶν πολεμίων.* Athanarici a suis pulsi fugam, pacemque cum Gotthis postea initam describit. Huius parenti statuam olim a Constantino M. fuisse aliquando positam, praeter Themistium, auctor est quem sciam, nemo alius. Unus Iornandes de rebus Getic. c. XXI. ait *foedere cum Romanis inito, ut Romae aemulam in suo nomine Constantinus conderet civitatem, Gotthorum interfuisse opera-*

tionem, qui quadraginta suorum millia illi in solatia contra gentes varias obtulere, qui Foederati dicti sunt. Potuit igitur Constautinus eorum Iudici Ariarico, sive quisquis alius fuit, vel in grati animi, vel in amicitiae signum, perpetuique foederis, statuam in Curia statuere.

P. 191. B. *Ἀντωνίνῳ τῷ Ῥωμαίων . . . ᾧ τοῦτο αὐτὸ ἐπώνυμον ὁ εὐσεβὴς ἦν.* Plane hic illud accidit quod Tertull. in Apologetico fieri solitum observavit: nimirum ut sicut adversa omnia quae contingerent, a Gentilibus consuessent in Christianos derivari, ita quidquid boni fuisset Christianorum precibus impetratum, idipsum ab iisdem vel istorum efficientiae magicae, vel suorum virtuti precibusque tribueretur. Nam quod in celebratissimo illo adversus Marcomannos praelio, imperante M. Aurelio Antonino, Christianorum precibus in XII. sive Melitina legione militantium, Romani pluvia recreati sunt, hostes perculsi fulmine; id Dio Arnuphi mago, Iuliano alii, precibus M. Aurelii Antonini Capitolinus, et Claudianus in VI. Consul. Honorii lib. I. adscripserunt. Verum praeter innumeros alios, idem Tertull. in Apolog. ad Romanos Antistites, c. V. et ad Scapulam c. IV. cum adhuc rei tam memorabilis testes superessent, huius victoriae adeptionem ac laudem Christianis asseruit, prolatis etiam in fidem tanti eventus, ipsius M. Aurelii Antonini litteris, quae rem ita gestam esse testarentur. Eas tamen quae in operibus Iustini ad calcem Apologetici posterioris leguntur, cave credas genuinas esse. Supposititium fetum esse veteratoris cuiuspiam, qui longo post intervallo vixerit, multis argumentis persuasum est, quae hoc loco prosequi, ab instituto nostro, propositaque brevitate, prorsus alienum est. Sed haud abs re fuerit animadvertere lapsum errore Themistium, qui Antonino Pio id adscribat, quod M. Aurelii principatu, qui Pio successit, contigisse plane inter auctores convenit.

Ibid. C. 7. *Ἐννῆμαρ.* Versus Homericus, Iliad. α'. 53. unde et sequentes excerpti, e versu nempe 22. et 23.

P. 192. B. 3. *Ὥσπερ ὁ ἀρχηγέτης τὸν Θεόν.* Senec. Thyest.

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

P. 193. A. 7. *Τῆς σῆς βασιλείας.* Vocula hic desideratur aliqua, *ἐνδεεῖς*, aut alia similis. Eadem porro repetita ab auctore superius fuere, p. 174.

Ibid. B. 6. *Ἀγριᾶνες.* Thraciae populi circa montem Haemum, apud Curtium, Herodotum, Arrianum.

Ibid. C. 9. *Ἡ περὶ Λυκοῦργον.* Oraculum Pythiae sic 471
refert Herod. Clio, quemadmodum a Themistio recitatur, initio Orat. XIX.

Ibid. D. 7. *Ἀστῆρες ἰάων.* Odyss. θ'. v. 325.

P. 194. A. penult. *Ἀλλ' οὔτε ἡ δύο πίθοι. Πίθους* huiusmodi ab Homero, Iliad. ω'. v. 527. confictos, fuse et egregie refellit Plato, de Repub. lib. II. circa finem.

Ibid. D. 2. *Κληρονομεῖν δὲ παῖδας γονέων.* Exstant in eam rem leges VIII. et IX. Tit. XLII. de bonis proscript. c. IX. a Theodosio Thessalonicae latae, Gratiano V. et Theodosio AA. Coss. hoc est an. CCCLXXX. quibus parentum qui supplicio extremo affecti fuerint bona, liberis ac nepotibus reservanda esse sanxit. Quin et de bonis deportatorum, quae alioqui fisco cedebant, aliquid *abradi* voluit, hoc est, aliquid ex iis deportato ipsi, aliquid liberis eius et parentibus condonari. Excipitur quidem unicum Maiestatis crimen, sed ita tamen ut deportato ipso rerum omnium egestate punito, pars aliqua bonorum eius liberis reservetur.

Ibid. D. penult. *Δυοῖν κυβερνήταιν.* Cur duorum modo meminerit, superius dictum est a nobis in notis ad pag. 177, orat. XIII. Quod enim ista de Theodosio et Gratiano, non de Theodosio simul et Arcadio eiusdem filio accipienda sint, tum ex eo manifestum est, quod Arcadius anno tantum altero post dictam hanc orationem, scilicet CCCLXXXIII. Merobaude iterum et Saturnino Coss. adscitus est a Patre in societatem trabeae Augustalis: tum vero ex iis quae mox addit Themistius pag. 197. *Sic muniti ambo ad Orientem et Occasum ex aequo progredientes, paria sapientes, etc.*

P. 195. B. *Μᾶλλον ἢ Ἀντιόχῳ τε καὶ Ἀρίστωνι. Πολλοὶ δὲ Ἀρίστωνες,* inquit lepide Lucian. in Alexiph. Unde quis ille sit, de quo Themistius agit, difficile est conicere. Laërtius in Zenone sex recenset eius nominis Philosophos. Ego eum intelligo, de quo Themistius iterum orat. XXI. p. 255. Quod ad Antiochum spectat, Sophistam arbitror hic significari, quem Aegae Cilicum tulere, virum doctissimum, de quo Phil. in vitis Sophist. lib. II.

Ibid. D. 3. *Τοῦτο ἐν πολιαρχικῇ, ἀρετή.* Ex coniectura sane haud levi sic emendandum putamus: *Τοῦτο ἐν πόλει ἀρχικὴ ἀρετὴ, quod in navi peritia gubernandi, hoc in urbe praestat scientia seu virtus imperandi.*

Ibid. D. 7. *Ἀσκεῖται γὰρ ἀεὶ τὸ τιμώμενον.* Affinis huic ea Tullii vox: *Honos alit artes, omnesque incenduntur ad studia gloria: iacentque ea semper, quae apud quosque improbantur.* Tuscul. I. num. 4. Vide quae dicturi sumus ad orat. XXXI. pag. 353.

Ibid. D. ult. *Ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν βασιλέων.* Desumpta ex Homero, Odyss. τ'.

P. 196. A. ult. *Ἐφιέναι.* Forte, *ἐπιέναι.*

Ibid. C. 12. *Θεῷ μὲν γὰρ οὔτε ὀφθαλμοί.* Corporei scilicet. Alioqui de Deo pereleganter Plinius, lib. II. sect. 5. *Quisquis est Deus, totus est sensus, totus visus, totus auditus, totus animae, totus animi, totus sui.*

Ibid. D. 7. *Πολλὰ μὲν ὦτα.* Vide quae diximus Orat. I.

P. 197. B. ult. *Χρυσὸν δ' Ἀχιλεύς.* Iliad. β'. in Cata- 472
logo, v. 382.

Ibid. C. penult. *Νίκη καὶ ἀρετή.* Tacit. lib. IX, *Fortissimus in ipso discrimine exercitus, qui ante discrimen modestissimus.*

Ibid. D. 6. *Ἀλλὰ Τυρταῖον.* De Tyrtaeo, Athen. lib. XIV. Pausan. in Messen. Iustin. lib. III. Horat. de Arte poët.

Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

P. 198. A. 3. *Οὐδὲ ἐπάρχων Σαυρομάταις.* Mendum hic nullum subest. Theodosii victoriam intelligit, quam ille retulit, cum Praefectus adhuc Moesiae foret. De ea Ammianus sub finem libri XXIX. *Dux Moesiae Theodosius .... Sarmatas liberos ... conlimitia nostra invadentes expulit et afflixit, etc.* Themistius ipse, orat. XIV. pag. 182. *Ἐξ ἐκείνου δὲ καί σε ἐκάλουν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ρωμαῖοι, ἐξότου Σαυρομάτας λυττῶντας, καὶ τὴν πρὸς τῷ ποταμῷ γῆν ἅπασαν ἐπιδραμόντας, μόνος ἀνέστειλας, ὑποστὰς σὺν ὀλίγῃ δυνάμει, καὶ οὐδὲ ταύτῃ ἐξειλεγμένῃ.*

Ibid. A. 8. *Ἤδη γάρ ποτ' ἐγώ.* Expressi versus ad similitudinem Homericorum, Iliad. α'. 260.

Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέπερ ὑμῖν
Ἀνδράσιν ὡμίλησα, καὶ οὔ ποτέ μ' οἵγ' ἀθέριζον.

Ibid. A. penult. *Καὶ τῷ σῷ ἀρχηγέτῃ.* Gratiano *συνάρχοντι*, a quo fuerat Theodosius in partem vocatus Imperii. Eum a se visum in Occidente, hic aperte significat: et se cum eo collocutum esse contestatur iisdem fere verbis, quibus apud Homerum, Iliad. α'. 260. usus est Nestor, audientiam sibi apud suos facturus.

Ibid. B. 6. *Πρὸς τῷ Τίγρητι.* Neque Rhenum ipsum, neque Tigrim exacte et praecise intelligit, sed *μετωνυμικῶς* orientalem et occidentalem plagam. Regiones enim illas quas Tigris alluit, Theodosius nunquam vidit. Et vero occidentales terras ita per Rhenum indicat, orat. XVIII. pag. 220.

Ibid. B. penult. *Ἢ καὶ παρήορος ἀκολουθήσει.* Tertius ille quem brevi adiungendum ait Imperatorum, ut ipse loquitur, bigae, Arcadium interpretor. Valentinianum enim Iuniorem quomodo potuit dicere brevi adiungendum, quem ignorare non poterat iam ante triennium adscitum aliquo modo fuisse a Gratiano fratre? De eo porro silet, quod etsi nomen ille qui-

dem Augusti interdum gessit, dum tamen Gratianus superstes fuit, Occidente toto huius unius dominatu omnia tenebantur. Confirmat egregie hanc nostram animadversionem vetus Inscriptio, quae Romae exstat, afferturque a Grutero, pag. MLXXX. 10. ex apographo Sirmondi nostri:

VALENS. ET. GRATIANUS.
PII. FELICES. AC. TRIUMPHATORES.
SEMPER. AUGG.
PORTICUS. AREASQ. MACELLO.
LIVIAE. AD. ORNATUM. URBIS.
SUAE. ADDI. DEDICARIQ.
IUSSERUNT.

473 Item et alterum Inscriptionis fragmentum, Romae apud S. Anastasiam eidem pariter P. Sirmondo visum, ab eodem Grutero relatum, pag. MLXXXVI. 10.

. . . .
LIBERTATIS. D. N. FL. GRATIANO.
FORTISSIMO. INVICTISSIMO-
QUE. PRINCIPI. SEMPER. AUGUS
TO.
FLAVIUS. MAXIMUS. V. P.
PRAEF. VIG. D. N. M. Q. EIUS.

Et vero Valentiniano Iuniori non plus esse delatum honoris ac potestatis, minime mirum debet videri. Primus ille omnium exstitit, quem a militibus Caesarem appellatum Caesar alter vivere passus sit. Ante haec tempora simile factum odiis tam exitialibus prosequi soliti erant, ut ista Gratiani pietas erga fratrem, illius aevi scriptoribus, Ethnicis saltem, ut Ammiano lib. XXX. nimia visa sit, in recenti praesertim memoria Constantii, qui nec Gallum, nec Iulianum, nedum alios, ferre potuerit.

Ibid. C. 2. *Τὴν λήμην ἡμῶν*. Corrig. *ὑμῖν*.

Ibid. C. ult. *Ἰέναι πόλεις*. Desumptum illud ex Homeri Iliad. *ν'*. v. 99. in quo apposite quidem ad argumentum suum, sed ad leges carminis minus apte, *ἰέναι πόλεις*, pro *ἰέναι νέας*, substituit; nisi forte vitium librariorum fuerit. Decerpsit ex eadem Iliade versus ceteros quos deinde recitat.

Ibid. D. 3. *Ἀτρείδη*. Iliad. *β'*. v. 344. Et mox, *Εὖ μέν τις*. Iliad. *β'*. v. 382.

P. 199. A. 6. *Ἐξελάσεις*. Iliad. *θ'*. v. 527. Mox, *Ὄφρα τις*. Iliad. *α'*. v. 353.

AD ORATIONEM XVI.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Athanarico a suis pulso, et Constantinopoli postea defuncto, a. CCCLXXXI. res novas Gotthi moliebantur Fritigerno Duce. Eos triennio amplius Theodosius armis represserat. Eosdem nunc qua spe, qua hortationibus Saturninus allexit, ut pacem ferirent an. CCCLXXXII. Unde Idat. in Chron. quarto Imperii Theodosii anno: *Gotthi infida Romanis pace se tradunt:* Et in fastis: *Antonio et Syagrio Coss. universa gens Gotthorum cum Rege suo in Romaniam se tradiderunt, die V. Non. Octob.* Idem habet et Marcellinus Comes. Quare ob tam naviter collocatam operam, in annum proxime sequentem Saturninus renunciatus est Consul. Erat autem id usu receptum, ut Panegyricas orationes in novi Consulis auspiciis aliqui recitarent. Unde Sidon. lib. I. epist. IX. ad Heronium, *Exeras volo in obsequium novi Consulis veterem Musam.* Perfunctus est Themistius isto gratulationis ac salutationis munere, aliquanto post Kal. Ian. anni CCCLXXXIII. quinto Theodosii principatus anno, ut ipse auctor admonet, pag. 205.

P. 199. C. 3. *Καταθετέον τὴν πινακίδα.* Proverbium 474 est, cui opponit illud quod subdit pag. seq. *προσάγειν τὴν χεῖρα τῷ γραμματείῳ.* Simile istud, orat. XVIII. pag. 221. *χρῆσθαι ἀνάγκη τῇ πινακίδι καὶ τῷ σιδήρῳ.*

Ibid. C. 7. *Ἡμέρας ἐκείνης.* Foederis huius cum Gotthis, uti diximus, initi, facit adhuc mentionem orat. XVIII. pag. 219.

Ibid. D. 2. *Κατ' Εὐριπίδην.* Versus est trimeter:

Μέλλων χορεύειν οὐ γῆρας αἰσχύνομαι.

Ibid. D. ult. *Τοὔργον δὲ ἐπιθέντος.* Forte ita legendum est, *τέλος δὲ τοὔργῳ ἐπιθέντος ὀλιγωρεῖν.*

P. 200. A. 8. *Τὸν στρατηγόν.* Saturninum. Is bello Gotthico Valentis tempore equestris exercitus praefecturam ad tempus gessit: in ipso praelio, quo Valens cecidit, periculo semet exemit cum Richomere. Ammian. lib. XXXI. Donatus erat iam ante Consulatum Magisterio militum, et Comitatu Orientis, ut significat Basil. ep. 315. ad Abramium Episc. *τῶν Βατνῶν.* Huic Consuli scripta est epist. LXXII. Gregorii Nazian. qua pacem Ecclesiarum ei commendat, cum Synodus Constantinopoli cogeretur. Gaïnae tumultu, cum ab eo postularetur cum Aureliano Cos. uterque illi ab Arcadio dedi-

tur. Illo eorum exilio contentus, et cute gladio leviter tacta, nihil amplius nocuit. Zosim. lib. V. Socrat. lib. VI. c. V. Sozom. lib. VIII. c. IV. Habuit Chrysostomus orationem ad populum, quae inscribitur, *Cum Saturninus et Aurelianus acti essent in exilium, et Gaïnas egressus urbe.* Saturninum, alium, opinor, ex Cura palatii in exilium pulsum fuisse Sallustio P. P. Tauro et Florentino Coss. scribit Ammianus lib. XXII.

Ibid. A. ult. *Ο τοῖς ὅπλοις.* In eam sententiam multa Cicero pro Muraen.

Ibid. B. 7. *Ἐπὶ τῆς εὐδαίμονος ταύτης ἀρχῆς.* Cum Saturnini Consulatum expertum se dicit multis in rebus sibi fuisse salutarem, haud sane obscure significat, non ipsis Kal. Ian. uti mos erat, sed aliquanto post, hanc orationem a se esse recitatam.

Ibid. B. 9. *Βασιλέως τε.* Corrig. *βασιλέως, ὥστε.*

Ibid. C. 4. *Καὶ τὸν στρατηγὸν ἅρα.* Forte, *ἅμα.*

Ibid. C. 9. *Μείζων ἔπαινος.* Corrig. *οὐ μείζων ἔπαινος.*

Ibid. C. penult. *Τοῖς Ἐπικούρου. In Curia.* Vox ista corrupta, *ἐπικούρου*, quemvis vel acutissimum fallere interpretem possit. Legendum, *ἐπὶ καιροῦ*, atque adeo sic fere vertendum fuit: *Ad ea quae tempestive et opportune tunc dicta sunt, cum renunciatus est Consul, addenda alia duximus meditata in otio, et e schola profecta.*

Ibid. D. 3. *Προΐσταται ἡμῶν.* Forte, *παρίσταται ἡμῖν.*

Ibid. D. penult. *Λόγος ἐστὶν ἔργου σκιά.* Vide quae diximus in notis ad orat. XI. ad pag. 143.

P. 201. A. 5. *Ἀποπεμπόμενον.* Forte *ἀποπεμπόμενος.* Item *περαίνω* pro *περαίνων*, puto legendum.

Ibid. A. 9. *Ζεὺς δὲ βασιλεύς.* Hac loquendi formula Themistii ethnicismum designari putat P. Lambecius in Comm. Bibliothecae Vindob. lib. V. pag. 15. Laudat enim hanc ora-
475 tionem, quam ex MS. Codice editurum se pollicetur in supplemento corporis historiae Byzantinae.

Ibid. B. *Συνωρὶς δὲ τῶν στρατηγῶν.* Horum alter Saturninus ille est, quem Consulem fecit Theodosius: alter Richomer, natione Francus, claris natalibus, Magisterio militum, victoriis plurimis, et Maximi postea tyranni excidio insignis: qui anno CCCLXXXIII. ad Theodosium profectus, et cum eo in Oriente consistens, ut habet Zosim. lib. IV. pag. 775. et Liban. de vita sua, pag. 67. ab eodem designatus est Consul anni CCCLXXXIV. in Oriente una cum Clearcho. Ei panegyricum se dixisse testatur ibidem Liban. Magna apud Imperatores auctoritate et gratia fuit, teste Symmacho, lib. III. ep. LV. et LXVII. Epistola vero LXI. grata sibi fuisse ait mu-

nera Consulatus quae ad se, cum esset ipse Symmachus Praef. U. Romae, miserat Richomer ob Oriente.

Ibid. B. 7. *Μεγαλοδωρίας χορηγοί.* Comites sacrarum Largitionum, et Quaestores intelligit, qui Consiliarii intimi erant sanctioris et arcani consessus Principis, cum quibus de summa rerum Princeps in consilium ibat, *συνεδρεύοντες καὶ βασιλεῖ τῆς ὑπὲρ ἁπάντων βουλῆς κοινοῦντες*, ut Iulianus ait orat. I. vel ut ait Pacatus initio Panegyr. *Consilium Principis participantes*, una cum Magistris officiorum, et Comitibus Rerum Privatarum. Hi enim quatuor Comites Consistoriani dicebantur, quod non in Provinciis, vel in actu aliquo constituti essent, ut Praefecti Praetorio, Praefecti Urbi, Magistrique militum: sed in Consistorio, in Sacro, sive in Sacrario Principis, *participarent Augusti pectoris curas*, ut ait lex III. de Metatis. Erant autem ad iussa Principis expediti et velut in procinctu, sive ad Constitutiones promulgandas, quod Quaestoris munus, ut recte Zosim. lib. V. *Ὁ τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα τεταγμένος ὑπαγορεύειν, ὃν Κοαίστορα καλεῖν οἱ ἀπὸ Κωνσταντίνου δεδώκασι χρόνοι:* sive ad exsequenda mandata Principis, quod Magistri officiorum, sive ad largitiones, tributa, sacrasque opes administrandas, quae Comitis S. L. et Comitis R. P. partes erant.

Ibid. C. 5. *Τὴν ἵππον τὴν Αἴθην.* Homerus, Iliad. ψ'. v. 295. De lorica vero data eidem a Cinyra, Iliad. λ'. v. 20.

Ibid. D. 4. *Ἡ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων.* Athenis Senatus fuit quingentorum, qui una cum Tribunis et Quaestoribus de controversiis singulis decernerent. Pausan. lib. I. Postea Areopagitae sanctior Senatus a Solone delectus est, quorum consilio librata moderatione civitatis iura servabantur, bella indicebantur, lites explicabantur. Cic. lib. I. Offic. Plutarch. in Solone. Aristot. autem lib. II. Polit. c. I. non a Solone, sed ante eum ab alio Senatum esse delectum ait.

Ibid. D. ult. *Ὥσπερ τὴν ἀγαθὴν τύχην.* Sic vetustae Inscriptioni, apud Reinesium, pag. 243. praefixa verba *ΑΓΑΘΗι ΤΥΧΗι*.

P. 202. *Παρὰ τῷ Πισσαίῳ Διΐ.* Pisa civitas est in Elide Peloponnesi regione iuxta Alpheum fluvium, ubi et templum Iovi Olympio consecratum, et Olympia certamina toties decantata. De Oleastro Olympico, vide nostras ad Plinium notas, lib. XV. sect. V. nota XVI.

Ibid. B. 7. *Λαμπρῶς παμφαίνησι.* Iliad. ε'. v. 6. 476

Ibid. D. 3. *Τὴν αὐτῷ προσηνεγμένην τιμήν.* E duobus Augustis, ut vel ex hoc loco apparet, qui prior vocatus ad Imperium fuerat, vel Consulis nomen sumebat ipse, et offerebat deinde alteri: vel privato cuipiam deferebat hunc hono-

rem.: Collegam deinde Imperii invitabat, ut eundem vel susciperet ipse, vel in alium pariter derivaret.

P. 203. C. *Τοὺς φίλους δείξας.* Theon Soph. Chria I. *Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς παρά τινος, ποῦ ἂν ἔχοι τοὺς θησαυρούς, τοὺς φίλους ὑπέδειξεν.* Stob. serm. CCXIV.

Ibid. D. 6. *Τὸν πατράδελφον λέγω καὶ τὸν κηδεστήν.* Ex hoc uno Themistii loco discimus Imperatoriae domus stemma gentilitium, quo de ceteri fere ad unum omnes historici silent. Hinc, inquam, discimus, quis Theodosio patruus, quis socer fuerit, quibus ambobus, antequam Saturnino conferret, Consulatum dedit. *Πατράδελφος* igitur Eucherius est, qui Consul fuit cum Syagrio, an. CCCLXXXI. pro quo, ut illud obiter dicam, ex similitudine scripturae, factum est ut amanuensium vitio, apud Socratem primum, non *Συάγριος*, sed *Εὐάγριος* nescio quis, deinde apud Marcellinum Comitem *Euagrius* hodie legatur. Hunc vero Syagrium Consulem, non Orientis, ut ait Onuphr. in Fastis, sed Occidentis fuisse, convincit manifesto subscriptio leg. LXXXVIII. et LXXIX. XII. Cod. Theod. de Decurion. Maxime vero testimonium Symmachi epist. XCV. et XCVI. lib. I. Ausonius initio operis ad eum scribit, amicitiamque commendat:

Pectoris ut nostri sedem colis, alme Syagri,
Communemque habitas alter ego Ausonium, etc.

Κηδεστὴς autem, sive socer, alius esse non potest ab Antonio, qui Consulatum gessit in Oriente, an. CCCXXXII. una cum Syagrio iterum Occidentis Consule: anno CCCLXIV. fuerat in Dacia Tribunus militum: anno CCCLXXVI. Praefectus Praetorio Galliarum. Exstant ad illum epistolae Symmachi plurimae. Fuit igitur Flaccilla Theodosii senioris uxor, Antonii filia. Qua de quandoquidem mentio incidit, haud abs re puto fore, si duo observentur notatu dignissima: de Flaccillae nomine alterum, alterum de liberis.

Ac primo quidem non Placilla, sed Flaccilla appellanda est. Sic enim appellant D. Ambros. de obitu Theodosii, Claudian. in laude Serenae Stiliconis. Paul. Diac. in append. ad Eutropium, l. XII. et quod omnium instar est, veteres Nummi, AEL. FLACCILLA AUG. cum litteris X et P implexis, qui character *χριστιανιζόντων*. Graeci *Πλακίλλαν* nominant quidem, quos secuti plerique neoterici scriptores, et in his Onuphr. lib. VII. de Rom. Princ. Sed ut ut scripsere Graeci, simile veri est Latinos auctores in Latinae Principis nomine minus aberrasse: cuius nominis si ratio ad amussim revocanda est, Flaccillae origo apte deducitur, Placillae non item. Quod vero de hac Flaccilla iudicium, idem de ipsius nepte ex Arcadio filio, quam Prosper et Marcellin. Flaccillam recte vocant, Caesario et At-

tico natam Coss. Item de pronepte, Theodosii iun. filia, quae Flaccilla item dicitur a Marcellino: quanquam has quoque 477
Graeci Placillas vocitant, et qui eos sequuntur, ut Onuphrius, aliique. Tres porro litterulae AEL. nomini praefixae in nummis, Aeliam denotant. Ex carmine Claudiani constat Hispanam fuisse. Inter Hispanienses autem familias quae Romam nobilitarunt, Aeliam censet, idem his verbis:

Tibi saecula debent
Traianum: series his fontibus Aelia fluxit.

nimirum Aelia gens, ex qua olim Hadrianus, et tum Flaccilla.

Quod ad liberos attinet, Arcadium et Honorium Theodosii ex priore coniugio natos plerique omnes docent: praeter hos, non facile occurret qui alios numeret. Ego vero par alterum alibi reperio, Gratianum et Pulcheriam. Auctores Gregorius Nyss. et Ambrosius. Ille quidem extrema oratione quam habuit in funere Flaccillae matris, ubi diserte liberos quatuor illi fuisse profitetur: tres virilis sexus, et filiam. Tertii autem fratris nomen prodit Ambrosius, et si mecum leges, etiam sororis. Sic enim scribit de obitu Theodosii: *Nunc se Augustae memoriae Theodosius regnare cognoscit . . . . Nunc sibi rex est, quando recipit etiam filium Gratianum et Pulcheriam,* (sic enim habet MS. Vatic.) *dulcissima sibi pignora, quae hic amiserat; quando ei Flaccilla adhaeret, etc.* Parisienses an. 1531. ediderant, Gratianum, et pulchra iam. Romani corruptius, et pulcherrima ac dulcissima. Quatuor ergo Theodosii et Flaccillae liberi, Arcadius, Honorius, Gratianus, Pulcheria. Ex his Pulcheria ante matrem obiit, ut constat ex Gregorio: Gratianus ante patrem, ut Ambrosii verba declarant.

P. 204. A. *Καὶ μὴ τὸν οἰκεῖον.* Eadem sententia superius usurpata ab auctore, orat. XIV. pag. 182.

Ibid. A. 4. *Ἀρκεῖται . . . τὸ τιμώμενον.* Dictum id iam antea, orat. sup. pag. 195.

Ibid. B. ult. *Τὸν ἀγαπητόν.* Arcadium, quem Themistius innuit iam tum curae suae et institutioni fuisse commissum. Sed quem Theodosius Consulem adscribi Fastis noluit hoc an. CCCXXXIII. hunc eo ipso anno, XIV. Kal. Febr. Augustum creavit.

Ibid. C. 10. *Ὁ μὲν ἐν τοῖς σπαργάνοις.* Exempla profert Valentiniani primum Valentis F. in cunis propemodum ipsis, an. CCCLXIX. ut nos alibi diximus, Consulis salutati: tum Valentiniani iunioris, qui cum Valente Consul fuit anno CCCLXXVI. cum vix quinquennis foret. Arcadius, quem etiam praesentem magnifica *τοῦ φωστῆρος τοῦ ἡμετέρου* appellatione designat, annum utique tum sextum agebat cum haec

dicerentur: natus nimirum Gratiano IV. et Merobaude Coss. patre adhuc privato.

P. 205. A. *Ὁ σὸς πρόγονος*. Originem a Traiano duxisse Theodosium auctor est Victor in Epit. *Theodosius genitus patre Honorio, matre Thermantia, genere Hispanus, originem a Traiano Principe trahens.* Ubi legendum puto, *Theodosius Theodosii filius, qui genitus, etc.* Theodosii enim Imp. patrem Theodosium fuisse appellatum, docent Ammianus, Ambrosius, aliique.

478 Ibid. A. 4. *Λυσίου.* Qui Traiani principatu Singara cepit, ut refert Theodosius ex Dione, pag. 781. Mardi e maiore Armenia populi Ptolemaeo.

Ibid. B. ult. *Τῆς πεντάδος.* Ita Plinius Iunior Traiani moderationem laudat, quod primum post Imperii auspicia annum, qui eius fascibus de more debebatur, privatis Consulibus cedere maluerit: cum ab aliis Principibus tanta aviditate ambiretur, ut illum plerique destinatis Consulibus praereptum in se transferrent. Solebant enim novi Imperatores proximis post susceptum Imperium Kalendis Ianuarii Consulatum inire, quod fasti omnes ostendunt. Hinc est quod anno fere uno posterior erat aera Consulatus quam Imperii.

P. 206. A. 3. *Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη.* Proverbium desumptum ex Iliad. δ'. v. 443. Innuit Saturninum non repente, sed per continuatam honorum seriem ad Consulatus denique apicem pertigisse. Fuit enim ante, uti diximus, Magister militum, et Comes Orientis.

Ibid. B. 5. *Ἀγοράκριτος.* De Agoracrito et Hyperbolo, vide Aristoph. in Equit. et Nub. Demades vero quis qualisve fuerit, disce ex Plutarch. in Demosth. In Alcibiade autem docet idem Platonem Comicum in Hyperbolum lusisse versibus.

Ibid. C. 9. *Ἀνδροκτασίας τε.* Iliad. η'. v. 237.

Ibid. D. 3. *Ἐπὶ Ἴστρῳ.* Agit de clade Valentis, quae occasio Imperii Theodosio fuit.

P. 207. B. 4. *Κηρύττει δὲ ὁ Γρατιανός.* Dicta haec ante caedem Gratiani Imp. quem interfectum Lugduni VIII. Kal. Sept. fasti omnes commemorant. Non tamen anno superiore, ut Lambecius existimat: sed ipsis Theodosii quinquennalibus, ut ait Themistius, ipso illo anno quo Saturnini Consulatum profitetur expertum se esse sibi salutarem, hoc est, ipso an. CCCLXXXIII. quo Gratianum esse interfectum scriptores consentiunt.

Ibid. D. 7. *Μήτει τοι δρυτόμος*, etc. Iliad. ψ'. v. 315.

P. 208. A. 4. *Πειθοῦς καὶ βίας.* Est inter eas Aesopi fabulas quas Festus Avienus carmine signavit elegiaco. Ab hac haud multum abludit ea quam Themistius subiungit, de

gigantibus a Mercurio consopitis, unde unde tandem hanc arripuerit.

Ibid. C. *Καθάπερ Ἀχιλλεὺς τὸν ἑταῖρον.* Patroclum, de quo Homer. Iliad. π'. Achilli Theodosium, Saturninum Patroclo confert, ac componit.

P. 209. B. 3. *Πολυδάμνας.* Vide Odyss. δ'. 227. De Veneris cestu alibi diximus.

P. 210. A. 6. *Κερβούλων.* Dio, l. 63. p. 717. et 718. Xiphil. in Epit. Dionis, in Nerone. *Ο γάρ τοι Κορβούλων, τόν τε Οὐολόγαισον τὸν βασιλέα τὸν Πάρθων, καὶ τὸν Τηριδάτην τὸν τῆς Ἀρμενίας ἡγούμενον, καὶ ἀγγελθεὶς μόνον ἐξεφόβησεν.*

Ibid. A. ult. *Μακαριστὸς μέν.* Deesse ista visa sunt Interpreti: *Ἀλλ' ἔστιν ὁ Σατουρνῖνος μακαριστὸς μὲν,* etc.

Ibid. C. 10. *Η καὶ κυανέῃσιν.* Iliad. α'. v. 528.

P. 211. C. 3. *Ορᾶτε τουτουσὶ Γαλάτας.* Hanc Galatarum 479
originem accurate describit Strabo in Geograph. lib. XII.

P. 212. A. 3. *Μασίνισσαν.* Sallustius, bell. Iugurth.

Ibid. B. 9. *Τῆς εὐχῆς Αἰακοῦ.* Eleganter rem omnem exponit Isocrates in Evagora. Atque in memoriam tanti beneficii templum Aeaco apud Aeginetas, communi omnium Graecorum nomine, consecratum est. Vide et Pausan. in Corinth.

Ibid. C. ult. *Χρυσὸς ἐπανῆκε.* Aurum scilicet iniquis exactionibus extortum a subditis, iustitia Theodosii redibat a fisco ad subditos. Idem repetit orat. XIX. pag. 227. Vide et orat. XIII. pag. 174.

Ibid. D. 5. *Μειράκια ἐκ Γαλατίας.* Crediderim facile contineri his verbis argumentum orationis XIX. quod hactenus latuit eruditis.

P. 213. A. 4. *Οὕτω καὶ Ἀρμενίους.* Quos ludificatus, ut Ammianus ait, Valens amiserat: et Mesopotamiam pariter, quae Ioviano antea erepta fuerat.

Ibid. A. 10. *Καὶ τὸν ἀγαπητὸν ἀστέρα.* *Ἀγαπητὸν* hoc loco filium unicum, Arcadium, si lubet, intellige. Nam Hesychio *ἀγαπητὸς* est *μονογενὴς,* et *κεχαρισμένος.* Honorius autem, qui alter Theodosii filius, natus est duntaxat anno proxime insequente CCCLXXXIV. ut habent Idat. Marcellin. aliique optimae notae Chronologi. Quanquam reclamare quidem scio coaetaneum scriptorem Claudianum in IV. Consul. Honorii, v. 155. Videtur enim ille velle tardius natum, cum primum eiusdem Consulatum in primum aetatis eiusdem annum ait incidisse:

Donaturque tibi qui te produxerat annus.

Verum *ὑπερβολικῶς,* ut fit, vatem hic locutum, neque adeo inter Chronologos audiendum puto.

Ibid. A. 11. *Καὶ γενοίμην αὐτῷ Φοῖνιξ.* Studium, curam, solicitudinem, in Arcadio erudiendo, qualem in instituendo Achille Homericus Phoenix adhibuit, Themistius pollicetur. Tullius, lib. III. de Orat. *Phoenix se a Peleo Patre Achilli iuveni comitem esse datum dicit ad bellum, ut illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum.* Homerus, Iliad. ί. v. 442.

Τοὔνεκά με προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα,
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

AD ORATIONEM XVII.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Cum Praefectura Urbis donatus esset ab Imperatore Themistius, orationem hanc habuit in Senatu, ut et gaudium suum impertiret ceteris, et pro eo gradu in quo fuerat collocatus, omnes ordines ad revocandae tuendaeque disciplinae studium excitaret. Incidisse autem huius Praefecturae tempus necesse est in Consulatum Clearchi et Richomeris, an. CCCLXXXIV. circa Kal. Septemb. Nam orationem quae hanc proxime sequitur, et in ipsa Themistii dicentis *πολιαρχίᾳ* et sexto Theodosii
480 imperantis anno dictam esse, ex ipsius verbis pag. 224. liquido eruitur; et eodem imperante vacuus alter annus nullus occurrit, qui alterius alicuius Praefecti Urbi nomine careat, praeter quatuor postremos huius anni menses, et maximam partem insequentis. Non est autem quod quisquam miretur Kal. Sept. hoc eum magistratu fuisse donatum. Nullum enim, ne Romae quidem, statum anni tempus eligendo Praefecto Urbi fuisse, docet Indiculus, sive Notitia Praefectorum Urbi.

P. 213. C. *Ἐπανήγαγεν αὖθις διὰ μακροῦ χρόνου.* Videtur significare se nunc secundum inire hunc magistratum, quo fuerit iam longo ante intervallo perfunctus. Et vero Suidas a Iulismo, Palladas lib. II. Antholog. a Valente Praefecturam Urbis delatam ei exerte affirmant. Commissae fortasse ad breve tempus alienae vices.

Quod autem ad dignitatem P. V. CP. attinet, occurrit hic aliquid observatione sane dignum. Scribit Socrates Praefectum Urbi CP. datum, *παύσαντα τὴν ἀνθυπάτων ἀρχήν:* ubi interpres vertit, *Proconsulum Magistratu penitus sublato.* At debuerat reddere, *sublato Duumvirum Magistratu.* Nam si Pro-

consularis Europa provincia fuisset, cuius et caput Constantinopolis foret, (ut ex hoc uno Themistii loco existimat se recte conficere Henr. Vales. in notis ad Ammian.) et Proconsul hoc anno Iustinus, de quo ad epistolam Constantii diximus: cum duo non potuerint simul esse Proconsules, videtur Socrates, cum hunc Magistratum abrogatum esse dixit, si accurate loqui voluit, non *ἀνθυπάτων ἀρχὴν* fuisse sublatam, sed *ἀνθυπάτου*, dicere debuisse. At quod caput est, non Proconsularis legitur Europa Thraciae, sed tantum Consularis fuisse; neque in sex Thraciae provinciis ulla unquam Proconsularis fuit. Duumviri nempe *ἀνθύπατοι* quoque dicti, quia videlicet duorum Consulum, penes quos Romae olim summa rei publicae fuit, instar illi erant in civitatibus et municipiis. Duumviris igitur sublatis datus est Praefectus Urbi CP. primum Eusebio et Hypatio Coss. an. CCCLIX. ad exemplum Praefecti Urbi Romae: ut quae altera Roma audiret, a vetere Roma quoad administrationis formam nihil discreparet. De potestate denique P. V. vide Cassiod. Variar. lib. VI. formula IV.

Ibid. D. penult. *Ἀντὶ τῆς θεωρίας εἰς τὴν κονίστραν.* Similis est illa paroemia vulgaris, *Ex umbra in Solem.*

P. 214. A. *Ἔργων ἀποδείξεις.* Melius *ἐπιδείξεις.*

Ibid. A. penult. *Δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία.* Idem habet orat. VIII. ad Valentem, pag. 107. et orat. XIII. pag. 166. ubi vide quae ex Tullio retulimus.

Ibid. A. ult. *Ἂς πρώτας.* Corrig. *πρῶτος.*

Ibid. C. 2. *Κοσμεῖν τε ὑμᾶς καὶ παρ' ἡμῶν.* Corrig. *κοσμῶν τε ἡμᾶς καὶ παρ' ὑμῶν.*

P. 215. A. 8. *Τὸν Ἀρειανὸν καὶ τὸν Ρούστικον.* Suidas. *Ἀῤῥιανὸς Νικομηδεὺς, φιλόσοφος Ἐπικτήτειος, ὁ ἐπικληθεὶς νέος Ξενοφῶν· ἦν δὲ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀδριανοῦ καὶ Μάρκου καὶ Ἀντωνίνου τῶν βασιλέων, καὶ ἀξιωμάτων μεταλαβὼν, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ὑπατεῦσαι*, etc. De Rustico, Iul. Capitol. in Marco Antonino: *Iunium Rusticum reveritus est . . . . cum* 481
quo omnia communicavit, publica privataque consilia, cui etiam ante Praefectos Praetorio semper osculum dedit, quem et Consulem iterum designavit, cui post obitum a Senatu statuas postulavit.

Ibid. B. 3. *Θρασείας καὶ Πρίσκος.* Thraseas Paetus Philosophus Stoïcus, Patavio oriundus, vir egregius, et malis temporibus clarus; Neronis enim aetate vixit. Hunc Tacit. lib. XIV. *Egregium*, Martialis lib. I. Epigramm. *Magnum.* Plinius lib. VIII. ep. XXII. *Maximum vocat.* Huius gener Priscus Helvidius, a cuius moribus nihil aeque ac libertatem hausit, opum contemptor, recti pervicax: de quo Iuvenal.

Quale coronati Thrasea, Helvidiusque biberunt.

Ibid. B. 4. *Καὶ Βίβος, καὶ Φαβώνιος.* Corrupte βίβος legitur pro *Βίβουλος*. Fuit ille Bibulus Catonis gener, quem Pompeius classi praefecit: de eo Plutarch. in Catone min. Marcus autem Favonius M. Catonis imitator et aequalis fuit: nec doctrina magis, quam *παῤῥησίᾳ* philosophabatur.

Ibid. B. 5. *Τοὺς τρίβωνας καὶ τὰς τηβέννους.* Pallia Philosophorum insignia fuisse cum clava seu baculo notum est. Liban. Andronico, ep. CXXXVI. *τῶν δ' αὖ φιλοσοφούντων χαίρειν ἐᾶν πώγωνα καὶ τρίβωνα καὶ βακτήριον.* De *τηβέννοις* vide Petavii notas ad orat. II.

Ibid. C. *Τρὶς ἐξέπεσεν εἰς Διονύσιον καὶ Σικελίαν.* Tzetzes, Chiliad. 10. hist. 361. v. 995.

P. 216. B. 8. *Τάξιν μὲν οὖν εἰς τὴν γερουσίαν.* Universum Senatorum ordinem pro suo munere ac magistratu hortatur ad studium disciplinae tuendae. Erat enim Praefectus Urbi idem et Princeps Senatus: Patres in consilium vocabat, ferebat de iis iudicium, eorundem iura tuebatur. Senator in formula, Symmach. lib. X. epist. Sidonius, epist. XVI. in Sapphico:

——— accepit capiens honorem
Qui Patrum ac Plebis simul unus olim
Iura gubernat.

In nummis *ΓΕΡΟΥΣΙΑ. ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ. Senatus Hierapolitanus.* Vide Festum, verbo *Gerusia.* Varro, lib. IV. de ling. Latin. *Senaculum* interpretatur.

AD ORATIONEM XVIII. NOTAE.

Petav. In Theodosii Imperatoris commendationem impensa haec oratio est: a quo cum esset ad dicendum invitatus, primum illius *φιληκοΐαν*, hoc est, audiendi cupiditatem, tum humanitatem, magnificentiam, ac ceteras dotes mirifice celebrat. Magna apud Theodosium Themistii auctoritas fuit, adeo ut coram S. P. Q. in Occidentem profecturus filium ei suum commendaverit, quemadmodum hac in oratione testatur. Quare etsi senio iam confectus esset Philosophus, non tamen feriari eum ab dicendi contentione sivit. Idque adeo ex praeclare factorum conscientia atque fiducia sui profectum docet ipso statim orationis aditu: quae habita videtur anno Imperii sexto,
482 ut quae paulo post initium sequuntur, non obscure significant, *καὶ ὃ μεταχειρίζεται ἤδη ἕκτον ἔτος ἀκέραιον.*

P. 217. A. 2. *Καὶ ἀποπηδῷν ξὺν ῥαστώνῃ.* PETAV. *Κέλητα*, sive desultorem equitem describit: Latini *Celsos* appellarunt. Festus: *Celsus a Graeco κέλης, eques dictus.* Gloss. Vet. *Celsus ὑψηλὸς μετέωρος, καὶ κέλης.* Notum illud Horatianum,

Celsi praetereunt austera poëmata Rhamnes.

Sic accipiendus videtur Silii versus ille lib. XVII.

Contra sana manus Rutuli, celsusque ruebat
Viso Rege procul raptis exercitus armis.

Eosdem *singulatores* vocarunt. Gloss. *Singulator ἱππαστὴς κέλης.* Alias singulares. Propertius L. IV. El. II. Vertumnos desultores vocat, ut Scaliger observat.

Est etiam aurigae species Vertumnus, et eius
Traiicit alterno qui leve pondus equo.

Ibid. A. 5. *Τὰ δυσπόριστα.* PETAV. Henr. Stephanus δύσπορα restituit.

Ibid. A. 6. *Παρ' αὐτῷ τῷ Ομήρῳ.* PETAV. Iliad. ψ΄. uti quae deinceps sequuntur.

Ibid. D. 4. *Καὶ ὅση συγχωρεῖ τὴν ὀργήν.* PETAV. Dictum hoc videtur propter Gotthos, qui Theodosii virtute superati, atque in amicitiam recepti.

Ibid. D. ult. *Αναμνήσθητε οὖν τοῦ πρώτου.* PETAV. Praedicatae fuerant coram Senatu a Poëta quopiam Theodosii laudes. *Βοιώτιον* itaque *μέλος* ideo vocatur, vel quod Poëta ille Boeotius, vel quod Pindaricum *μέλος* esset.

P. 218. A. 3. *Εἰσιόντι μέλος πεποιημένον.* PETAV. Corrig. εἰσιόν τι μέλος.

Ibid. A. 7. *Μηδὲ θαμίζει δορυφοροῦσα.* PETAV. Legendum δωροφοροῦσα, ut et postea P. 221. id quod suo loco docebimus.

Ibid. D. 7. *Οσα οἱ πάλαι.* PETAV. Melius est οἱ πολλοί.

P. 219. A. 2. *Οτι οὐ χρυσὸς ἀετός.* PETAV. Aquila aurea, et purpureus Draco Imperatoria insignia erant, et ante Imperatorem praeferebantur. De Dracone Am. Marcel. L. XVI. *Alios purpureis subtegminibus texti circumdedere Dracones, hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflatiles, et ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum.* Iustinus Apol. 2. scribit procedentem Imperatorem antecessisse, *τρόπαια σταυροειδῆ. Καὶ τῶν τροπαίων δι' ὧν αἵ τε πρόοδοι ὑμῶν πανταχοῦ γίνονται, τῆς ἀρχῆς καὶ δυνάμεως τὰ σημεῖα ἐν τούτοις δεικνύντες.* Tertull. Apolog. *Sipara illa vexillorum, et cantabrorum stolae crucium sunt.*

Ibid. C. ult. *Οὕτω διοικεῖται.* PETAV. Forte διάκειται.

Ibid. D. penult. *Καὶ προὔφαίνων ὁσημέραι.* Petav. Manifeste hic *προσυφαίνων* postulat sensus.

P. 220. A. *Υφήνης μόνον αὖθις.* Petav. Prava interpunctione obscurior hic locus redditus est. Itaque post *μόνον* apponenda distinctio.

Ibid. B. 2. *Ωσπερ οἱ λίχνοι.* Petav. Ita Iulianus Orat.
483 *περὶ τῶν αὐτοκρ. πράξ. Οτι παντὸς ἐδραττόμεθα, ὥσπερ ἐν τοῖς συμποσίοις οἱ λίχνοι τῶν ἐδωδίμων ἁπάντων οὐχ ὑπομένοντες τὸ μὴ τῶν προκειμένων ἅψασθαι.*

Ibid. D. 4. *Οἵα που καὶ ἡ πρώτη.* Petav. Corrupta vox *ἐγκράτεια*, pro *ἐκστρατεία.* Nam de Gratiani nece loquitur, qui a Maximo est interfectus. Secundum quam caedem Legatos ad Theodosium misit Constantinopolim, ut illius animum exploraret, velletne ipsum in Imperii collegam adsciscere. At ille tempori consulens bona spe Tyrannum aluit, ne superatis Alpibus Valentinianum Imperatorem adolescentulum opprimeret. Zos. L. 4. Quamobrem tum profectionem in Gallias Imperatorem destinasse suspicari licet. Quas quidem per Rhenum accipere debemus. Alioqui Lugduni tum Maximus erat. Ac sane vereor ut *Ρῆνον* hic pro *Ροδανὸν* irrepserit. De hac Theodosii expeditione vide Latini Pac. Paneg. ad Theod.

Ibid. Harduin. Exstincto Gratiano, cum maior esset in Galliis potentia auctoritasque Maximi, quam ut Theodosii copiis quas ad Rhenum miserat, comprimi plane posset, foedus ille cum Maximo iniit, ut iis contentus quae vi iam eripuisset, Imperatoriae deinceps stirpi et Valentiniani Iunioris vitae ditionique parceret. Hinc est quod Consulatum gessit anno CCCLXXXVI. cum Honorio NB. Evodius, qui pro Maximo Praefectus Praetorio Galliarum erat: et Maximo ipsi concessum ut se Augustum collegamque Caesarum appellaret. His aliisque officiis eum a studio rerum novarum tantisper avertit Theodosius. Atque hoc illud est, ut opinor, quod satis plane significat hoc loco Themistius, cum Rhenanae expeditionis fructum non exitu certaminis, quod nullum fuit, sed voluntate Ducis et consiliorum simul eventu esse metiendum: per eam quippe effectum est, ut Imperatoriae stirpis reliquiae salvae et incolumes forent.

Ibid. D. 7. *Η ὑπερήφανος, καὶ βασιλική.* Petav. Pro *ἡ*, corr. *ἦν.*

P. 221. D. 2. *Οὓς οὐχ ἡ γῆ αὐτῷ.* Petav. Scribe *ἐδωροφόρει*, qui error et antea a nobis emendatus est.

Ibid. D. 4. *Καὶ οἱ εὐποροῦντες.* Petav. Lege *οὐ εὔπορ.* vel *εὐπορῶν τις* et *τῷ λιμῷ ἀπόλλυνται*, vel *ἀπόλλυται.* Ad Midae fabulam alludit, de qua Claudianus L. I. in Eutrop.

Sic rex ad prima tumebat
Maeonius, pulcro cum verteret omnia tactu.
Sed postquam riguisse dapes, fulvamque revinctos
In glaciem vidit latices: tunc munus acerbum
Sensit, et inviso votum damnavit in auro.

Ibid. D. 7. *Τοιγάρτοι Κροῖσον.* PETAV. Herodotus L. I.

P. 222. *Χωρὶς μὲν ἐπὶ τῷ Τίγρητι.* PETAV. Mutilus hic locus est. HARDUIN. Hunc locum quem recte Petavius censuit esse mutilum, facile sic restitui posse censemus: *χωρὶς μὲν ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ*, vel potius *Ῥήνῳ, χωρὶς δὲ ἐπὶ τῷ Τίγρητι:* ut duos exercitus significet quos Theodosius tum temporis simul alebat, ad Tigrim in Oriente alterum contra Persas, alterum ad Rhenum vel ad Danubium in Occidente adversus Maximum tyrannum, aliosque Romani nominis et Imperii hostes. His fortasse territi copiis Persae legationem misere de pace ad 484
Theodosium, Richomere ac Clearcho Coss. id est, hoc ipso an. CCCLXXXIV. cuius legationis meminit Pacatus in Paneg. Socrat. lib. V. et Marcellin. Comes, Coss. suprascriptis, et alii. Illa pax est quam Stilico e legatis unus composuit, eleganterque et copiose Claudianus exornavit.

Ibid. A. 7. *Ἀλλὰ καὶ ἐκτείνει.* PETAV. Scribe *ἐκτίνει.*

Ibid. A. 9. *Ἀλλὰ καὶ ἐπαύξει.* PETAV. Huius paternae munificentiae, et amplificatae annonae meminerunt Impp. Arcad. et Hon. L. XIV. Cod. Th. tit. XVII. *Inclytae recordationis pater clementiae nostrae post solitum canonem, qui urbi augustissimi nominis praebetur, certum annonarum modum de novo canone addendum esse constituit.* At Zosimus Christianorum Impp. osor id illi vitio tribuit, atque aerarium largioribus annonis gravatum asserit L. IV. *Τούτῳ τε, καὶ τὸ δημόσιον σιτήσεσιν ἐβάρυνε πλείοσιν.*

Ibid. A. 11. *Καθάπερ τῇ μητροπόλει.* PETAV. Quam *μητρόπολιν* intelligat ambiguum est. Ego ad Romam editione I. retuleram, quam Orat. IV. *μητρόπολιν* vocat. Nam *Μέγαρα*, quae *φύσει* metropolis fuit, nihil ad *ξενηλασίαν* istam pertinent, quantum quidem ex historia constat. At nunc re accuratius perspecta Lacedaemonem significari non dubito, quae nonnullorum sententia Byzantii *μητρόπολις* dici queat, quod a Pausania Rege sit condita. Iustinus L. IX. Isidorus L. XV. c. I. Orosius. Quod tametsi falsissimum est, diu enim ante Pausaniam stetit, tamen cum ab eo capta ac Medis erepta sit, ut L. I. Thucyd. narrat, colonis ab eodem frequentatam verisimile est. Qua ratione *μητρόπολιν* hic Lacedaemonem appellari sentio. Ad eundem sensum exigendum et illud est, quod Ammian. L. XXII. Constantinopolim vetus Byzantium Atticorum coloniam nominat. At Velleius, Mileti. Lib. II. *In legibus*

Gracchi inter perniciosissima numeraverim, quod extra Italiam colonias posuit. Id maiores quum viderent, tanto potentiorem Tyro Carthaginem, Massiliam Phocaea, Syracusas Corintho, Cyzicum ac Byzantium Mileto genitali solo, diligenter vitaverant. Denique Constantinus Porphyrog. L. de Thematibus: *Αὐτὸ δὲ τὸ Βυζάντιον Μεγαρέων, καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Βοιωτῶν ἐστιν ἀποικία τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων. διὸ καὶ τῆς τῶν Δωριέων γλώττης ἐν ἐπιστήμῃ τυγχάνουσιν.*

Ibid. Harduin. Cum ipsa Constantinopolis se populi Romani coloniam fateatur, et Romam metropolim agnoscat: non video cur in aliam quampiam civitatem transferri hanc laudem oporteat. Coloniam certe vocat Pletho, orat. I. de rebus Peloponnes. *Ἐπειδὴ οἱ μετὰ ταῦτα τὴν λαμπρὰν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ῥώμης ἀποικίαν στειλάμενοι, καὶ Βυζάντιον οὕτω καλῇ καὶ μεγάλῃ ἐπηυξηκότες τῇ προσθήκῃ, Πελοποννησίων οὐκ ἀλλότριοι.* Et Romam Byzantii metropolim aperte profitetur ipse Themistius, denegata etiam expressis verbis tam honorifica appellatione Megarensium civitati, orat. XXIII. ubi Constantinopolitanos cives ita affatur: *Ὑμῶν αὖ εἵνεκεν πολλὴν γῆν ἐπῆλθον καὶ πολλὰς πόλεις μεγάλας καὶ εὐδαίμονας, ἀτὰρ δὴ καὶ τὴν μητρόπολιν τὴν ἡμετέραν, οὐ τὰ ἀρχαῖα Μέγαρα λέγω, ἀφ' ὧν ὡρμήθησαν οἱ τῷ Βοσπόρῳ προσοικήσαντες, ἀλλ' ἣ τῶν μὲν ἄλλων πόλεων βασιλεύει, τῇ δὲ ὑμετέρᾳ συμβασιλεύει.* Atque eam ob rem utique Constans
485 Heraclii nepos cum de antiqua Imperii sede restituenda cogitaret, Romam matrem, Constantinopolim filiam nuncupabat. Zonaras in eius vita: *Βουλόμενος καὶ τὴν βασιλείαν εἰς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην μετενεγκεῖν. Ἔλεγε δεῖν μᾶλλον τὰς μητέρας ἢ τὰς θυγατέρας τιμᾶν.* Et August. lib. V. de Civit. Dei, c. 21. Constantinopolim Romae filiam vocat. Roma scilicet *ἀστέων*, ut de Thera cecinit Pindarus, *ῥίζα μελησιμβροτος*, in variis terrarum oris, per quas invicta tanti populi virtus pervaserat, plures olim colonias propagavit, eiectis praecipue peregrinis ex Urbe, id quod inopia plerumque rei frumentariae accidebat, ut docent Symmach. lib. II. epist. VII. et Liban. in Antioch. agens de fecunditate agri Antiocheni. Hic ergo Theodosio de amplificata adeo Regiae urbis annona gratulatur, ut ex Urbe eiiciendus nemo deinceps sit, ne peregrinus quidem, ut Romae saepe olim contigit.

Ibid. C. 4. *Οὐδὲ ὄρειον τὸ κάλλος.* Petav. Non poenitet me coniecturae meae, qua *ἀραιὸν* pro *ὄρειον* scribendum existimavi. Est enim *ἀραιὸν* idem quod postea *λαγαρὸν* et *ὑπόσομφον* appellat.

Ibid. C. 8. *Αὐλῇ τε βασιλέως ἐπωνύμῳ.* Harduin. Basi-

lica scilicet Theodosiana, quae fuit in regione Urbis CP. octava, ex descriptione urbis eius.

Ibid. C. 11. *Νῦν ὀμφαλός.* Harduin. Sic Asiam Pompeius quam ultimam populi Rom. accepit provinciam, mediam eam fecit. Plin. l. VII. sect. XXVII.

Ibid. C. ult. *Ω πάτερ, ὦ εὐδαῖμον.* Petav. Quemadmodum a Constantino Byzantium sit ornatum, pluribus memorat Zos. lib. II. Qui etiam addit, id quod ad Themistium nostrum plurimum facit, alios Imperatores multo maioribus eam muris circumdedisse, atque aedificia sic contigua esse permisisse, ut et domi, et foris artentur incolae, nec sine periculo propter ingentem hominum, atque animalium multitudinem, per Urbem incedant. De eiusdem amplitudine ac magnificentia cecinit ista Sidonius, Paneg. Anthemii Aug.

Porrigis ingentem spatiosis moenibus urbem,
Quam tamen angustam populus facit. Itur in aequor
Molibus, et veteres tellus nova contrahit undas.
Namque Dicarchaeae translatus pulvis arenae
Intratis solidatur aquis, durataque massa
Sustinet advectos peregrino in gurgite campos.

P. 223. A. 2. *Τῷ δὲ καλλύνεται ἡ τύχη.* Petav. Recte Stephanus *εἰ τύχη*, vel *οἱ τοῖχοι* et *καλλύνονται* corrigit. Nam et parietes, et pavimenta marmoreis crustis vestiebantur, aut tessellato etiam opere distinguebantur. Quae ambo huic loco congruunt. Hoc enim est *καλλύνεσθαι τὰ ἐδάφη*, vel *τοὺς τοίχους.* Cuiusmodi in Tiburtino Manlii Praetorium describit Statius lib. I. Silv. Sed obscura nonnihil carminum pictura, quae opportune hic luce aliqua nostrae interpretationis illuminanda est. Sic igitur canit:

Dum vagor aspectu, visusque per omnia duco,
Calcabam nec opinus opes. Nam splendor ab alto
Defluus, et nitidum referentes aëra testae 486
Monstravere solum, varias ubi picta per artes
Gaudet humus, superantque novis Asarota figuris.

Ubi hoc Poëta significat, tam solum marmoreis tessellis pictum ac variegatum fuisse, quam tectum ipsum ac fornicem pellucidis ac splendidissimis testis obductum, a quibus lux splendorque longe lateque diffusus quodammodo deflueret. Eas porro nitidissimi speculi more modoque pavimenti figuras atque asarota repraesentasse. Cum igitur eo pervenisset Statius, atque oculos huc illucque circumduceret, needum ad solum oculos adiecisset, non ante quid calcaret animadvertisse, quam sublatis oculis pavimentum per testulas illas transpiceret. Conturbat aliquantulum particula *nam*, pro qua longe clarius *cum* scribi potuit. Quamquam illa caussam continet non cur asa-

rota calcaverit, sed cur nec opinus id fecerit. Non enim prius animadvertit, quam in speculo monstraretur.

Primus Romae parietes crusta marmoris operuisse Mamurra Formianus a Cornelio Nepote traditur, auctore Plinio lib. XXXVI. c. VI. quem Catullus mordaci Epigrammate traduxit. Verum in illo Pliniano loco mendum esse, et quidem desperatissimum censet Iosephus Scal. Comment. ad Catullum. Quem, quia secus sentio, in medium afferam, et expendam. *Hic namque est Mamurra* (ait Plinius) *Catulli Veronensis carminibus proscissus, quem, ut res est, domus ipsius clarius quam Catullus dixit habere quicquid habuisset Comata Gallia.* Hunc locum ita depravatum esse pertendit Scaliger, *ut in toto Plinio nullus sit corruptior: Mirum enim est*, inquit, *de hac domo tacuisse Catullum, quod, si ita res se haberet, nunquam tacuisset.* Sed quemadmodum ea ratio procedat, equidem non video. Nisi forte domum eiusmodi ullam habuisse negare potest Mamurram, cuius subinde mentionem eodem in loco Plinius fecerit. Quid apertius porro quam quod illis verbis significatur? Reipsa clarius Mamurrae domum illud idem, quod Catullus exprobrarat, quam hunc ipsum Poëtam suis versibus, declarasse. Quare quod rescribendum coniicit *Metrodorus Scepsius* pro *ut res est, domus ipsius*, acute magis quam solide excogitatum videtur.

Ibid. A. 3. *Λἴθῳ Λυκαίνῃ καὶ Λιβύσσῃ.* Idem in Paneg. Maioriani.

Consurgit solium saxis, quae caesa rubenti
Aethiopum de monte cadunt, ubi Sole propinquo
Nativa exustas afflavit purpura rupes.
Iungitur hic Sinnas, Nomadum lapis additur istis
Antiquum mentitus ebur: post caute Laconum
Marmoris herbosi radians interviret ordo.

Vide et Ep. II. lib. II.

Ibid. A. 4. *Καὶ δείκνυσιν ἀπειρόκαλον.* Petav. Atqui non aere tantum, atque argento: sed et auro, atque ebore, et electro Menelaï domus splendebat. Unde et Telemachus in Pisistrati aurem insusurrat, Odyss. δ'.

Φράζεο Νεστορίδη τῷ 'μῷ κεχαρισμένε θυμῷ
487 *Χαλκοῦ τε στεροπὴν, καὶ δώματα ἠχήεντα,*
Χρυσοῦ τ' ἠλέκτρου τε καὶ ἀργύρου, ἠδ' ἐλέφαντος.

Huc pertinet quod apud Plin. loco ante commemorato legitur: *Fuit tamen inter lapidem atque marmor differentia iam et apud Homerum. Dicit enim Paridis os marmoreo saxo percussum: sed hactenus regias quoque domos cum laudatissime, praeter aes, aurum, electrum, argentum, ebore tantum adornans.*

Ibid. A. 8. *Καὶ θεάτρων ἁμίλλης.* Petav. Haud sincera lectio. Pro qua verisimile est quod in interpretatione substitui. De Naumachia, credo, loquitur, quam in suburbiis Theodosius instituerat, mari in continentem admisso. Pro *χειροδασήτων*, quod nihil significat, conieceram *χειροποιήτων*.

De his ac similibus Constantinopolitanae Urbis structuris agit Gregorius Nazianz. Orat. XXV. *Ἡμῖν δέ φησι καὶ τείχη καὶ θέατρα, καὶ ἱππικὰ, καὶ βασίλεια, καὶ κάλλη στοῶν, καὶ μεγέθη, καὶ τὸ ἄπιστον τοῦτο ἔργον ὁ ὑποχθόνιος καὶ ἀέριος ποταμὸς, καὶ ὁ λαμπρὸς στῦλος οὑτοσὶ καὶ ἀπόβλεπτος*, etc. Subiicit postea, *Θάλασσαν δ' οὔπω περιεῤῥήξαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, οὐδὲ τὰς ὥρας ἐκερασάμεθα.* Quae postrema fortassis ad Themistianum hunc locum pertinent.

Ibid. C. 5. *Τὴν μουσικὴν αὖθις.* Harduin. Contextus ipse orationis docet non Musicen proprie dictam esse hic intelligendam: sed declamatoriam artem quae una est ex humanis et mansuetioribus disciplinis. Illae autem *μουσικαὶ* priscis scriptoribus dicebantur: ut ex Aristophane liquet, in Equitib.

Ibid. D. *Ὥσπερ οἱ κύκνοι.* Petav. Ex Platone desumptum hoc est: qui in Phaedone de iisce Avibus, *ἀλλ' ἅτε οἶμαι*, inquit, *τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί εἰσιν, καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἄιδου ἀγαθὰ ᾄδουσι, καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ.* Sed enim cantum fabulosum esse docet in Electro Lucianus. Tametsi affirmare videatur Aristot. IX. de Histor. Et, si Caelio Rhodig. credis, Aelianus etiam audisse se cantantes Cygnos aliquando testatus est. Sic enim ille lib. IX. c. V. *Auctor tamen 10. variae Narrationis Aelianus est, audisse quandoque se canentem Cygnum. Sic enim ait: ἐγὼ δὲ ᾄδοντος Κύκνου ἤκουσα.* Sed errat Caelius; et ex sequentibus verbis error iste convincitur. Addit enim, *οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον οὐδείς.* Apponenda itaque negatio, quae in Tigurina Editione ad marginem adscribitur. Hoc modo: *Ἐγὼ δὲ ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλος οὐδείς.*

P. 224. A. 8. *Πάλιν στρατιώτην.* Harduin. Forte, *πάλαι στρατιώτην, militem veteranum.*

Ibid. A. 11. *Οὐκ ἄρα ἐγὼ σπουδαρχιῶν.* Petav. Hic ille locus est, ex quo coniici posse statueram non a Iuliano vel Valente, sed a Theodosio Praefectura Urbis ornatum fuisse Themistium. Nam pro *πολυαρχίᾳ* lego *πολιαρχίᾳ*. Cui affinis error e Synesiano libro I. de Providentia olim a nobis sublatus est, ubi *πολυαρχήσας* erat, pro *πολιαρχήσας*. Prioris sententiae, qua Iulianus auctor eius beneficii constituitur, adstipulator est Suidas.

488 Alterius vero de Valente ac Valentiniano mentio fit in Titulo cuiusdam Epigrammatis, quod est L. II. *Ανθολ.* c. LI. *Παλλαδᾶ εἰς Θεμίστιον τὸν φιλόσοφον γενόμενον ὕπαρχον Κωνσταντίνου πόλεως ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος.*

Αντυγος οὐρανίης ὑπερήμενος εἰς πόθον ἦλθες
Αντυγος ἀργυρέης αἶσχος ἀπειρέσιον.
Ησθα ποτὲ κρείσσων. αὖθις δ' ἐγένου πολὺ χείρων·
Δεῦρ' ἀνάβηθι κάτω, νῦν γὰρ ἄνω κατέβης.

Quae nos ex tempore ita Latine reddidimus.

Fornice in aetherio residentem, argenteus ad se
Fornicis alterius proh pudor! orbis agit.
Qui melior fueras nunc peior factus, in imum
Ascende, in summum qui modo lapsus eras.

Hos versus pro eo atque arguti ingeniosique sunt, non Palladae esse insulsissimi Grammaticuli, sed Themistii ipsius existimat Muretus in Annot. ad epist. LXVIII. Senecae. Ubi tamen fallitur, cum eundem Consulem putat a Iuliano factum. Nam *ὕπαρχος* idem est ac Praefectus Urbis, ut est in Gloss. Vet. Ac Mureti sententiae suffragatur Scholion breve lemmati Epigrammatis appositum. *Οἱ δέ φασι Θεμίστιον αὐτὸν εἰς ἑαυτὸν τοῦτο πεποιηκέναι, ὅτε ἔπαρχον αὐτὸν ἐποίησεν Ιουλιανὸς ὁ βασιλεύς.* Neque vero Themistii avaritiam, ut Opsopoeus arbitratur, sed ambitionem hoc epigramma perstringit. Estque *ἄντυξ ἀργυρέη* argentei currus *περιγραφή*. Qualem Praefectus Urbis habuit, ut et Pisidiae Praetor, Nov. XXIV. Quippe omnibus civili militarive dignitate praeditis, puta Praefectis Urbi, Magistro militum, etc. carrucarum usus permittitur, L. XIV. Cod. Theod. Tit. XII. *Omnes honorati, seu civilium, seu militarium dignitatum vehiculis dignitatis suae, id est, carrucis biiugis intra urbem sacratissimi nominis semper utantur.* At Praefectus Praetorio auratam habebat, ut ad Notitiam Orientalis Imp. Guido Pancirolus observat. Ad summum nisi saepius Praefectura Urbis donatum Themistium dixeris, omnino Theodosio hic locus addicit, a quo se eam dignitatem ideo accepisse profitetur, ut Imperatoris iudicium cum Platonis sententia concors ac consentiens esse monstraret: a quo etiam Tabulas alias longe excellentiores habere significat, hoc est, Arcadium eius filium. Quibus nihil esse potest apertius.

Ibid. B. 3. *Υπὸ τῆς ἀνθρωπίνης.* Petav. Leg. *περὶ τῆς.*

Ibid. B. 7. *Οὐκ ἐπ' ἐκείνῃ τῇ δέλτῳ.* Harduin. Deest *θαῤῥῶ*, aut quippiam simile. De Codicillis sive *δέλτοις*, vide notas Petavii ad orat. XXIII.

Ibid. C. *Ο ἀγαπητὸς.* Harduin. Si hac voce unigenam filium placet significari, dictam esse opportet hanc orationem

ante diem V. Idus Septemb. quo die prodiisse in lucem Honorium diximus.

Ibid. C. 2. *Ο σεβαστὸς ἐκ τοῦ λίκνου.* Petav. Arcadius scilicet, ut sequentia indicant, cum eum ita compellat, *ἐπώνυμε τοῦ λογίου Θεοῦ*, hoc est, Mercurii ex Arcadia oriundi. Hunc ut supra dictum est, in Occidentem profecturus Theodo- 489
sius Themistio, forte tunc Urbis Praefecto, coram Senatu ac populo commendaverat.

Ibid. C. 5. *Ἐπὶ τὴν ἑσπέραν.* Harduin. Non eam expeditionem certe intelligit, quam nonnisi post quadriennium suscepit Theodosius adversus Maximum: sed profectionem in urbem Heracleam, et Beroeam: Thraciam fortassis a Gotthunnorum excursionibus defensurus, cum quibus saepius congrediendum hoc tempore fuit in Thracia: de quibus tandem post biennium plane devictis Constantinopoli an. CCCXXCVI. cum Arcadio triumphavit.

Ibid. C. penult. *Προσήκειν καὶ ἰδιώτῃ.* Petav. *Τὸ προσήκειν* inducendum arbitror. Est enim superioris *ἀνήκειν* glossema perperam intrusum.

Ibid. D. ult. *Ἃ μόνοις.* Petav. Corrig. *ἃ μόνῃ.*

P. 225. A. 2. *Παλαιῶν κλέα αὐτοκρατόρων.* Petav. Nam et Achilles in secessu, *ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.*

Ibid. B. 5. *Ἡ εἴγε μετριωτέρα.* Petav. Corrig. *ἥγε.*

Ibid. B. 7. *Ἡ μήτηρ.* Harduin. Aelia Flaccilla Arcadii mater, quae tum adhuc erat in vivis.

AD ORATIONEM XIX. NOTAE.

Petav. Theodosii senioris mirificam in Antiochenos clementiam hac Oratione celebrari magnus ille Baronius existimat, ad an. CCCLXXXIIX. Cuius opinioni favent quidem nonnulla quae in ea leguntur. Velut quod celerrime veniam indulserit, quod in longinquas regiones vox illa salutaris pervaserit, quod lugubri amictu deposito festum ab reis celebratum sit. Quae omnia eodem illo tempore contigerunt. Verum si quis sedulo omnia quae hic a Themistio tota oratione dicuntur, attenderit, non dubitabit quin alio prorsus quam ad Antiochenorum crimen illud pertineat. Nam ut omittam, quod illic duo reorum genera discernuntur: quorum unum extra culpam, et auditione tenus implicatum eo scelere: alterum maleficii convictum: adeo ut *ἀδίκημα* et *δυστύχημα* pariter in eo ver-

satum sit, quae non videntur commode populari isti seditioni, ac tumultuariae, non ex compacto, aut consilio concitatae, posse convenire. Ut, inquam, illud, quod levius videri possit, praeteream: certe quod de Imperatoris filio Themistius ait, nullo modo in Antiochena illa tempora quadrat, cum ita scribat: ei reorum absolutioni subscripsisse una et Imperatricem, et unicum, charissimumque filium, qui ut parentum similis sit, pius iuxta ac clemens esse debet. Sed in Graeco expressius quiddam, et ἐμφαντικώτερον est: Συμψήφου τῆς ὁμοζύγου οὔσης αὐτῷ, καὶ ἀεὶ βουλευούσης εἰς μίαν, ἑπομένου δὲ ἀμφοῖν καὶ τοῦ παιδὸς τοῦ ἀγαπητοῦ, ὃν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι καὶ ἐκτρέφουσι καὶ ἐξασκοῦσι, ἀμφιθαλοῦς ἀτεχνῶς, καὶ ἀμφιδεξίου. οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον ἐοικὼς ᾖ τῶν γειναμένων, εὐσεβεῖ τε αὐτῷ καὶ φιλανθρώπῳ εἶναι προσήκει. His verbis non obscure indicat vixisse tum Placillam Arcadii matrem, eamque cum viro suo optimis moribus filium ἀγαπητὸν, hoc est, ut norunt eruditi, unicum, et ma-
490 xime carum, habuisse: id quod insuper vox ἀμφιθαλὴς exprimit. Est enim ἀμφιθαλὴς, cuius uterque parens superstes est. Επ' ἀμφοτέροις τοῖς γονεῦσι θάλλων, ait Hesychius. At Antiochenorum illud facinus nonnisi post Placillae obitum accidere potuit. Et quidem biennio post, ut eidem Annalium scriptori placuit. Nec est quod ad Gallam, quam post Placillae obitum duxit Theodosius, quae hic ad coniugem pertinent, referenda putes. Etenim vox τῶν γειναμένων non aliam spectat, quam Arcadii genitricem. Nec ex Galla virilem prolem sustulit Imperator; sed unicam filiam, Gallam scilicet Placidiam. Et ut sustulerit aliquam, cum anno altero quam Gallam duxit, Antiochenorum crimen contigerit, qui potuit parentum decreto infans iste subscribere? Quamobrem aliud omnino Theodosii factum praedicari necesse est. Quod quale sit compertum mihi nondum esse fateor. Suspicari licet contra Imperatorem occulta ab quibusdam inita consilia. Quod Senatorum illae voces indicant: πρὸ πάντων φροντιστέον ἐστὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν Αὐτοκρατόρων. Et quod subiicit: Ἀλλ' ὅγε οὕτω φρονῶν, etc. τί ἄλλο ἢ κακονουστέρους ὑπολαμβάνει τοὺς πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ ἐμποδὼν ὄντας τῶν τῷ σώματι ἐπιχειρούντων. Nam adversus Imperatoris vitam conspirasse nonnullos haec profecto verba declarant. Postremo nonnemo arbitrari posset alium hic quam Theodosium, Imperat. laudari, nisi evidentibus notis ea coniectura refelleretur, ut cum Traianum et Marcum Impp. illius Populares, hoc est Hispanos, appellat: id quod de Theodosio accipiendum est. Habent igitur eruditi viri, atque historiae studiosi, in quo quaerendo atque enucleando ingenium suum exerceant.

Harduin. Memini me apud Libanium legere orat. XII. quae prima est ad Theodosium, solitum esse olim Iulianum Didium Imp. animadvertere gravissimo ignis supplicio in eos qui vates divinosque consulerent de sorte ac fortuna Principum: Theodosium vero mirifice laudari, quod in pari scelere non eandem vim severitatis adhibuisset. *Ὑπὸ μὲν γὰρ ὁμοίων ἐγκλημάτων*, inquit Libanius, *ἦσάν τινες ἀποθανούμενοι· καὶ ἡ ψῆφος εἶχε θάνατον· ἡ δὲ λύουσα φωνὴ τὴν ψῆφον, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν βασιλείων, ἐχώρει διὰ τῆς πόλεως, ἀπάγουσα τῶν αὐχένων τὰ ξίφη. Nam propter similia crimina quidam fuerant addicendi neci, et sententia fuerat de capite lata: sed vox condemnationem solvere assueta, cum a Regia profecta esset, pervagata est per Urbem, gladios abducens a cervicibus.* Atque hoc quidem insigne clementiae specimen ab ipso Theodosio editum eidem idcirco proponit, ut ab illa humanitate non discedens, illatam sibi ab Antiochenis iniuriam in deiectione statuarum ultro condonet. Idem vero rursum habet expressius orat. XIII. quae est ad Theodosium altera. Quamobrem nihil esse caussae video, quin liquido possim affirmare, ad hoc singulare factum, quod ante seditionis Antiochenae tempus contigit, atque adeo ante Flaccillae obitum, Themistianae huius orationis argumentum spectare: quam proinde dictam esse necesse est an. CCCXXCV.

P. 225. D. 6. *Δίζω ἠὲ θεόν*. Petav. Leg. *ἤ σε*, ut est apud Max. Tyr. Orat. XI.

P. 226. A. 4. *Νισαίων ἵππων*. Petav. Alludit ad pom- 491
pam illam Xerxis, Graeciam ingredientis, quam Herodotus describit in Polyhym. De Nisaeis vero equis inter alia haec habet. *Μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. Ἐστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τὸ οὔνομά ἐστι Νισαῖον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο*, etc. Pauloque post. *Τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων.* Huic vero Themistiano loco affine quiddam habet Iulianus, lib. *περὶ αὐτοκρ. πραξ.* ubi in Imperatore laudare se nolle ait, *Χρυσὸν, καὶ ἁλουργῆ χλαῖναν, οὐδὲ μὰ Δία πέπλους παμποικίλους γυναικῶν ἔργα Σιδωνίων, οὐδὲ τῶν ἵππων Νισαίων καλὴν καὶ χρυσοκολλήτων ἁρμάτων ἀστράπτουσαν αἴγλην, οὐδὲ τὴν Ινδῶν λίθων εὐανθῆ, καὶ χαρίεσσαν.*

Ibid. A. 7. *Ἀλλὰ τὸν μὲν Ἑλλησπόντιον*. Petav. Historiam narrat Herod. Polyhym. Hellespontius quidam Xerxem eum vidisset, in haec verba prorupisse dicitur. *Ω Ζεῦ τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι ἄγων ἅπαν-*

τας ἀνθρώπους. καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

Ibid. B. 4. *Ωστε μαστιγοῦν τὴν θάλασσαν.* PETAV. De his idem Auctor loco citato. Ubi et eorum qui priorem Pontem struxerant, iussu illius amputata capita scribit.

Ibid. B. ult. *Οὐδὲ γὰρ ὕστερον.* PETAV. Prorsus ad hunc locum facit, quod apud Iulianum in Caesaribus de eodem Nerone Apollo dicit. Quem cum vidisset in Deorum concilium cum cithara, ac laurea corona ad se transeuntem: *Εγωγε αὐτὸν*, inquit, *ἀποστεφανώσω ταχέως, ὅτι με μὴ πάντα μιμεῖται, μηδὲ ἐν οἷς με μιμεῖται γίνεται μου μιμητὴς δίκαιος.* Dio lib. LXIII. Neronem scribit cum in Graeciam traiecisset, Apollini succensuisse, *ὅτι λυπηρά τινα προεῖπεν αὐτῷ*, eique Cyrrhaeam regionem abstulisse, atque illius oraculum delesse, caede hominum ibidem loci perpetrata. Addit in Phocicis Pausan. LIII. ab eodem Imperatore statuas partim Deorum partim hominum indidem sublatas.

Ibid. C. 2. *Καίτοι ἀφίκετο.* PETAV. Citharoedi habitum ac vestem eleganter describit Apuleius Flor. II. de Bathyllo Polycratis deliciis agens: *Eique prorsus citharoedicus status, Deam conspiciens, canenti similis, tunicam picturis variegatam deorsus ad pedes deiectus ipsos, Graecanico cingulo, chlamyda velat utrumque brachium adusque articulos palmarum. Caetera decoris histrici dependent. Cithara balteo caelato apta strictim sustinetur.* Quae sequuntur levi macula sunt infecta, quam obiter eluemus. *Dextera psallentis gestu pulsitabulum citharae admovet, ceu parata percutere. Cum vox in cantico interquievit, interim canticum videtur ore tereti semihiantibus in conatu labris eliquare.* Prava interpunctione vitiata ista sunt. Lego itaque, *ceu parata percutere cum vox in cantico interquievit. Interim*, etc. Sensus expeditus ac commodus. Tantisper dum ore caneret nervis admovere manum videbatur, et quodammodo praestolari dum canticum absolvisset et interquievisset. De hac porro Neronis insania, cultuque citharoedico, praeter Sueton. et Tacitum, vide Philost. lib. V. de vita Apoll. c. II.

Ibid. D. *Επεὶ οὐδὲ Κροῖσον.* PETAV. Herod. lib. I.

492 P. 227. A. 5. *Εκκόψαντα αὐτοῦ τὸν ὀφθαλμόν.* HARDUIN. Plutarchus in Lycurgo, pag. 45.

Ibid. D. 5. *Οτι χρυσόν.* HARDUIN. Vide quae de hoc argumento Themistius scripsit eleganter, orat. XIII. p. 174.

P. 228. B. 3. *Ωστε ὁμόσκηνον.* PETAV. Narrat in vita Constantini Eusebius lib. III. Constantinum Imperatorem Musarum Heliconiadum simulacra in Palatio collocasse: quibus-

tum suam, et Coniugis, et Filii imaginem erexisse, ex hoc loco intelligis. Vide Zosim. lib. V.

Ibid. C. 5. *Μέλαινα ψῆφος*. HARDUIN. Haec idem prolixius supra, orat. XV. pag. 190. Inde sumptum, quod antiquitus missis in urnam calculis, ita ferebantur a Iudicibus sententiae, ut albis absolverent, nigris damnarent. Ovid. XV. Metam.

Mos erat antiquis, niveis atrisque lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpa, etc.

Ibid. C. ult. *Ὥσπερ Ὅμηρος*. HARDUIN. Iliad. τ'. v. 223.

Ibid. D. 8. *Δύο πίθους*. HARDUIN. De his egimus, ad pag. 194. orat. XV.

P. 229. A. 4. *Τῷ λόγῳ τῷ Ἀσσυρίῳ*. PETAV. Depromptum illud e sacris Codicibus dictum celebrat aliquoties Themistius, velut orat. VII. Assyrios vero pro Palaestinis atque Hebraeis usurpat. Quod sequitur, *ἣν οὐχ οἷόν τε*, tam ad *παλάμην*, quam ad *καρδίαν* potest referri. HARDUIN. Vereor ut per literas Assyriorum, sacram Hebraeorum scripturam intelligat. Alia enim longe sunt verba quae Themistius profert, quam quae eruere potuerit vel ex Hebraeo Codice, vel etiam ex Graeco LXX. Interp. Hebraei enim legunt, *Lev melec beiad Iehova*, quae verba simpliciter reddunt LXX. *Καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ*. Themistius: *ἡ καρδία*, vel, *ὁ νοῦς τοῦ βασιλέως ἐν τοῦ Θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖται*. Ut ut est, observatione digna vox illa gemina est, *παλάμη*, et *δορυφορεῖται*. Illo enim vocabulo, *παλάμη*, significantius indulgentia divina exprimitur: nam ea quae in pretio et amore habentur, portari in palmis dicuntur: tum vero praecipue apud Graecos, quibus vox illa favoris est: unde Pindarus, Olymp. *Θεοῦ σὺν παλάμᾳ*. Denotat pariter vox altera *δορυφορεῖται*, perpetuam quandam assiduamque custodiam: quo sensu usurpatur adhuc orat. VIII. pag. 102. *δικαιοσύνης μὲν καὶ φιλανθρωπίας δορυφορούσης τὴν βασιλείαν*, *cum iustitia atque humanitas stipat imperium:* vel, cum iustitia atque humanitate regitur et administratur. Quare ex profano aliquo potius carmine id depromptum arbitror, cuiusmodi illa fuere quae ipse auctor orat. XXIV. pag. 301. ex Libano profecta ait recitari subinde solita in coetu hominum, qui hoc peregrino maxime concentu mulcerentur.

Ibid. A. 9. *Ἄνωθεν τι βασιλεῦ*. PETAV. Divinitatis nomen praesertim mortuis attributum. Athanas. contra Gent. *Καὶ μέχρι νῦν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος τοὺς πώποτε αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ἄρξαντας βασιλέας ἢ πάντας, ἢ οὓς ἂν αὐτοὶ βούλωνται καὶ κρίνωσι, δογματίζουσιν ἐν Θεοῖς εἶναι.*

Ibid. HARDUIN. Non mortuis solum Caesaribus hic honos

delatus, sed vivis etiam, nec dum Divis. Dei enim appellatio vivis concedebatur: Divi nomen post mortem solum iam con-
493 secratis perpetua quadam observatione tributum constat ex Numismatibus, ceterisque Romanis id genus monumentis. Extant non pauci Asiaticarum praesertim civitatum et coloniarum nummi cum *ΘΕΟΥ* et Dei appellatione in honorem Augusti aliorumque percussi. Et viventem adhuc Augustum Diis fuisse adnumeratum autor est Appian. lib. V. Bell. Civil. Id vero luculente confirmat nummus Amphipolitarum Macedonum, e Cimelio Collegii nostri Parisiensis cum epigraphe: *ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ.* Hanc tamen sive Dei sive Domini appellationem sibi praesenti attribui non est passus, ut Philo de eodem refert. At non tanta fuit successorum moderatio. De Caïo, Philo et Iosephus legendi: de Domitiano, Dio Chrysost. orat. XLV. Dei etiam nomen et affectasse et gestasse Carum Augustum, autor est Calpurnius, et liquet ex inscriptione Nummi, DEO ET DOMINO CARO AUG. Pluribus supersedemus, ne longiores simus.

Ibid. B. 6. *Οὐδεὶς γὰρ ἐν ταῖς.* Petav. Praeclare hoc argumentum tractat Synesius orat. de Regno.

Ibid. C. 2. *Τοὺς σοὺς πολίτας.* Petav. De Traiano constat ex Hispania oriundum, et Urbe Italica. Xiphilinus in Traiano; Sex. Aurelius Vict. L. de Caesar. Qui in Epitome, ex urbe Tudertina oriundum facit. Marcus vero Antoninus Philosophus Romae natus est, auctore Capitolino. Verum quod proavus eius paternus Annius Verus Praetorius ex Succubitano Municipio in Hispania ortum acceperit, *πολίτην* forsitan, hoc est, Popularem illum Theodosii facit. Quem vero alium Antoninum intelligat, non video. Nam qui ante Marcum imperavit Antoninus Pius, Hispanus non fuit. Quare latere hoc in loco mendum equidem facile mihi persuadeo*): ac perperam repetitam hanc vocem *οὐδέ*. Ut ita legendum sit *οὐδὲ Μάρκον Ἀντωνῖνον.* Potest et *Ἀδριανὸν* loco *Μάρκον* scripsisse Themistius. Nam et Hispanus ille, auctore Aurelio Victore, et Italicae stirpis, hoc est, Italica ex Urbe. Quinetiam Latinus Pacatus, Paneg. ad Theodosium, cum Hispaniam laudat: *Haec Iudicum*, ait, *Mater, haec Principum est: Haec Traianum illum, haec deinceps Hadrianum misit Imperio: Huic te debet Imperium.*

Ibid. C. 6. *Ὑπολαμβάνω τοῦ Σκυθικοῦ.* Petav. De insigni illa victoria accipit: quam de Gotthis retulit, antequam imperium esset adeptus, cum a Gratiano missus levi admodum

[*) Sed vide A. Maii annotationem supra p. 450.]

conflictu Barbaros egit in fugam. Theodoretus lib. V. c. V. Niceph. et alii.

Ibid. Harduin. Non sunt haec referenda ad eam victoriam quam de Gotthis Theodosius reportavit ante susceptum imperium. Nam cum aperte Themistius asseveret trophaeum hoc de ipsis ab Imperatore solo sine militum ope erectum, nullo armorum praesidio esse constitutum: et oratione superiore, solo consilio prudentiaque Imperatoris flammam illam Scythici odii concidisse testetur: accipienda illa sunt de pactione cum iisdem inita, anno CCCLXXXII. de qua nos egimus ad orat. XVI.

Ibid. C. 10. *Ἀλλὰ Δαρείου.* Petav. De his consule Plut. in Alex. Curtium, et Arrianum.

Ibid. D. *Πρὸς τὴν ἑταιρίαν.* Petav. Postulat historia 494
ut *ἑταίραν* legamus.

Ibid. D. penult. *Τῷ καθευδήσαντι δυστυχῶς.* Petav. Infeliciter et hic librarius dormitavit: cum *καθευδήσαντι* pro *κατακούσαντι* scripsit, ut ex sequentibus colliges. Vult enim tantam fuisse Imper. clementiam, ut eum qui sceleris artifex et machinator fuerat, perinde absolverit, atque eum, qui inaudisset quidem aliquid, minime tamen consensisset. Contra quam superiores Principes facere solerent. Qui Maiestatis crimen non in eos tantum vindicabant, qui conscii ac participes essent: sed eos insuper, qui vel auditione tenus implicati forent. Vides, opinor, quam non haec ad Antiochenam illam tumultuationem spectent.

Ibid. Harduin. Quanquam emendatio Petaviana laude non caret, retineri tamen posse vetus lectio videtur. Indignum facinus Themistius esse ait, in eos nullo discrimine animadverti, qui vel rerum novarum studiosi, et turbarum in Repub. architecti fuerint, vel cum iisdem aut necessitudinis affinitatisve vinculo, aut denique consuetudine fuerint implicati, etsi flagitiosorum huiusmodi consiliorum ignari, res omnes suas in tuto esse positas putarent, et securi dormirent. Itaque *τὸν μεριμνήσαντα, τῷ καθευδήσαντι* opponit, et quidem, uti videtur, satis acute.

P. 230. A. 4. *Καὶ πάλαι μὲν οὐ διεκέκριτο ἀδίκημα δυστυχήματος.* Harduin. Zosim. de Valente, lib. IV. *ἐπεξῄει πικρῶς ἅπασι, διερευνώμενος οὐ τοὺς συμπράξαντας τῇ τυραννίδι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς βουλῆς κοινωνήσαντας, ἢ ὅλως ἀκούσαντάς τι*, etc. Habuit tamen aequiores rerum suarum scriptores Libanium et Themistium, nisi ea forte quae supra ex iis delibavimus, adulatio expressit.

Ibid. B. 5. *Κόλασιν δὲ καὶ ῥήμασι.* Petav. Forte *καὶ ἐγκλήμασι*, hoc sensu. Auditum a crimine separasti: Ac ne

crimen quidem ipsum punire voluisti. Quod si ῥήμασι retineatur, συγχωρεῖν pro ἐπιτρέπειν accipiendum est, ut verbis tenus castigasse dicatur. Totus porro hic locus apud Baron. nescio cuius ex interpretatione parum emendatus legitur.

Ibid. HARDUIN. Τὴν ἀκοὴν opponit τοῖς ῥήμασι. Non eos modo qui aliquid tantum inaudierint, prorsus immunes ab omni criminatione voluit esse: sed iis etiam qui praeterea male locuti sunt, etsi culpa certe non carerent, veniam concessit: ut hinc appareat laesae maiestatis crimen, quo de hic agitur, non ad sortes tantum, sed ad sparsos etiam postea de Principe rumores pertinuisse. Atque huc fortean spectat lex Theodosii in Cod. IX. quae vetat inquiri in eos qui male locuti de Principe fuerint.

Ibid. C. 2. Ἐπεὶ τῆς βραδυτῆτος. HARDUIN. Forte, ταχυτῆτος.

Ibid. C. ult. Τὴν τῷ Ἡφαίστῳ τελουμένην. PETAV. Respexit ad Herodoti locum, qui est in Urania: ubi Persarum Angariam, et Cursorum successionem, quo nihil celerius fuit, cum ea facium gestatione comparat. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος δρα-
495 μὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ, τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενον, καθάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. Porro τῶν λαμπαδιστῶν ἀγώνων meminit Schol. Arist. in Ranis. Cuiusmodi tres fuisse commemorat, Ἀθηνᾶς, Ἡφαίστου, Προμηθέως. Vide Pausan. in Atticis.

Ibid. D. ult. Ἀλλ' ὁ μὲν Ζεύς. PETAV. Iliad. π'. Utitur et hoc eodem loco ad Iovis arguendam imbecillitatem Iustinus Paraen. ad Gentes, quod ita loquentem cum induxerit Poëta.

Ὤμοι ἐγὼν ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν
Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

Sic et Minutius Felix in Octavio.

P. 231. A. 4. Παρακληθείς. HARDUIN. Forte, παραπεισθείς.

Ibid. A. 9. Παιδὸς τοῦ ἀγαπητοῦ, ἀμφιθαλοῦς. HARDUIN. Superstitem tum fuisse Flaccillam Arcadii et Honorii matrem ista significant: imo ne natum quidem adhuc Honorium, si vox illa ἀγαπητοῦ, non pro carissimo, sed pro filio unigena accipienda foret. Verum priorem ei voci potius sensum ac vim hoc loco adiudico, et hanc orationem in annum CCCLXXXV. reiiciendam puto.

Ibid. B. 3. Τὰ ἐγκλήματα πρότερα. PETAV. Quid si κουφότερα in locum πρότερα substituamus? HARDUIN. Πρότερα, vox corrupta, cuius loco substituimus, πρᾳότερα.

Ibid. B. ult. Γέμουσαν πειθοῦς. HARDUIN. Malim, γηθοῦς.

Ibid. C. 3. *Παρ' Ὁμήρῳ*. Odyss. π'. v. 172.

Ibid. C. 11. *Ἡ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ*. Odyss. ε'. v. 47.

Ibid. D. 6. *Οἱ σοὶ πρόγονοι*. Harduin. Ad Traianum respicit, de quo Plin. in Panegyr. *Quanto nunc tutior, quanto securior eadem domus, postquam eius non crudelitatis, sed amoris excubiis, non solitudine et claustris, sed civium celebritate defenditur: Ecquid ergo? Discimus experimento fidissimam esse custodiam Principis innocentiam?* etc.

P. 232. A. 2. *Αὐτίκα τοῖς μέν*. Petav. Plura ad eam mentem praeclare disputat Livia Augusti Coniux, apud Dion. lib. LV. Interque caetera, *Καί μοι γὰρ δοκεῖ*, ait, *πολλῷ πλείω φιλανθρωπίᾳ, ἢ τινι ὠμότητι κατορθοῦσθαι. τοὺς μὲν γὰρ συγγνώμονας οὐ μόνον οἱ ἐλεηθέντες ὑπ' αὐτῶν φιλοῦσιν, ὥστε καὶ ἀμείβεσθαι σφᾶς σπουδάζειν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες καὶ αἰδοῦνται, καὶ σέβουσιν, ὥστε μὴ εὐτολμεῖν αὐτοὺς ἀδικεῖν. τοὺς δὲ ἀπαραιτήτοις ὀργαῖς χρωμένους οὐκ ἐκεῖνοι οἵ τι φοβούμενοι μισοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες δυσχεραίνουσιν*, etc. Addatur huic et Seneca, I. de clement. *Regibus certior est ex mansuetudine securitas. Quia frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Voluntas oportet ante saeviendi, quam causa deficiat. Alioquin quemadmodum praecisae arbores plurimis ramis repullulant, et multa satorum genera, ut densiora surgant, reciduntur; ita regia crudelitas auget inimicorum numerum, tollendo*, etc. Sallustius de Rep. Ordin. *Equidem ego cuncta imperia crudelia magis acerba quam diuturna arbitror, neque quemquam a multis metuendum esse, quin ad eum ex multis formido recidat: eam vitam bellum aeternum atque anceps gerere: quoniam neque adversus, neque a tergo, aut lateribus tutus sis, semper in periculo aut metu agites: contra qui benignitate et clementia imperium temperavere, his laeta et candida omnia visa, etiam hostes aequiores quam aliis cives.*

Ibid. A. 4. *Ὅσοι μὴ λίαν ὀλίγωροι*. Petav. Ad Pertinacem praecipue spectat, ut ex Herodiano intelliges lib. II. 496

Ibid. A. 9. *Γέλοιος γὰρ διδάσκαλος*. Petav. Ad Thrasybulum Mileti Tyrannum alludit, quem Periander Corinthi aeque Tyrannus cum per legatum consuluisset quemadmodum imperare tuto posset, ille nuncium extra civitatem educens, et in segetem ingrediens baculo summas spicas decussit. Herod. Terpsich. Cuius factum ideo forsan imitatus est Tarquinius, quod *ἄνωθεν* Corinthius esset, atque illud ipsum a maioribus audire potuisset. De Periandri consilio meminit Aristot. III. Polit. c. IX.

Ibid. Harduin. At ibi memoria lapsus Aristoteles, a

Periandro datum consilium refert, quod a Thrasybulo profectum est, si Herodotum audimus et Laërt. in Periandro. Vide nostras in Plinium notas, ad librum XIX. sect. LIII.

Ibid. D. penult. *Χαλεπώτατον.* HARDUIN. Tullius, ad Q. Fratr. epist. I. *Nihil est tam deforme, quam ad summum imperium etiam acerbitatem naturae adiungere, etc.*

P. 233. A. *Καὶ διὰ τοῦτο Πέρσαι.* PETAV. Sumptum illud ex Herodot. Thalia. Steph. vide Dionem, orat. IV. de Reg.

Ibid. C. 2. *Πλὴν δυοῖν.* PETAV. An Iulium, et Augustum Caesares? Quorum illius nota satis ac perspecta facilitas. Huius insignis erga Cornelium Cinnam clementia ab Seneca, et Dione locis proxime citatis narratur. Quid si Constantinum Imperatorem cum illorum altero iungamus? Qui, ut Flavianus in causa Antiochensium apud Theodosium commemorasse fertur, a Chrysost. Orat. de Statuis, cum renunciatum esset, a quibusdam Statuam suam per summam ignominiam luto, ac lapidibus appetitam, manu faciem palpans, et renidens: Ego vero, ait, nullum in facie vulnus habeo. Potest et unus ex ambobus illis esse Marcus Philosophus, de quo Oratione VII. Caeterum hoc loco pro *ἕτερον, ἕτερος*, et pro *ἔκτιμα, ἔγκλημα* forsitan est reponendum.

Ibid. HARDUIN. Quae hic Petavius de Constantino narrat, revocant mihi in memoriam id quod aliquando sum suspicatus: Librariorum nempe vitio in textum illum Chrysostomi hom. XX. ad pop. Antioch. mendum irrepsisse, ac pro *Κωνσταντῖνος*, reponendum esse *Κωνστάντιος*: cuius est proprium illud factum, quod vulgo tribuitur patri. Cum enim apud scriptorem neminem alterum Constantinianae huius mansuetudinis exstet ulla mentio: contra vero cum perhonorifica sit in eo genere de Constantio eius filio, apud Libanium, qui simile de eo, vel potius plane idem ipsum clementiae specimen refert, orat. I. ad Theodosium Imperatorem: quem ille quidem, ut fecerat antea Flavianus reddere studebat Antiochenis aequiorem, proposito exemplo a Constantii statuis petito, in Edessenorum civitate disiectis caesisque ignominiose: haec, inquam, cum ita se habeant, facile adducor ut credam, unum et idem a gemino illo oratore facinus celebratum esse et exaggeratum.

PETAV. Eugenii parentis sui Epitaphium continet haec oratio, quem Philosophiae professorem fuisse indicat, et ab sapientiae ac virtutis studio commendat. HARDUIN. Ad hunc ipsum Eugenium scripta videtur ea epistola Iuliani, quae inter eius opera exstat a Petavio edita.

P. 234. A. 2. *Ἀνάγκη οὖν*. PETAV. Eundem Homeri locum imitatus est Heliodorus X. Aethiop. *Ο δὲ Ὑδάσπης ἤλέει μὲν γυναῖκα ὀδυρομένην ὁρῶν, καὶ εἰς συμπάθειαν ἐκάμπτετο τὴν διάνοιαν, τὸ ὄμμα δὲ οἱονεὶ κέρας ἢ σίδηρον εἰς τὰ δρώμενα τείνας, εἱστήκει πρὸς τὰς ὠδῖνας τῶν δακρύων ἀντεχόμενος.*

Ibid. B. 8. *Τὴν ξυνωρίδα τῶν ἀθανάτων*. PETAV. De figmento Platonis sunt quae sequuntur ex Phaedro: de quo Synesius Encom. Calvitii.

Ibid. D. 3. *Καὶ ἐνθάδε*. PETAV. Forte, *ᾧ καὶ ἐνθάδε*.

P. 235. A. 2. *Βάκις*. De Bacide et Amphilyto diximus ad orat. III. pag. 387.

Ibid. A. 7. *Συγγνωματεύων τοὺς ἐπαξίους*. PETAV. Crediderim tres in unam voces coaluisse. Sic igitur distingue, *σὺ δὲ γνωματεύων*.

Ibid. B. 3. *Καὶ τοὺς χιτῶνας περιστείλας*. PETAV. Tales ii sunt quos *vestitores Divinorum simulacrorum* vocat Firmicus lib. III. c. XI. *Prophetas, aut vestitores Divinorum simulacrorum faciet, aut Divinarum baiulos ceremoniarum.*

Ibid. C. 8. *Τὰ μὲν γὰρ Πλάτωνος*. HARDUIN. De Platonicae et Aristotelicae Philosophiae affinitate Cicero lib. I. Acad. quaest. n. 17.

Ibid. D. 3. *Τειχίσαι τε Ἀριστοτέλει*. PETAV. Deest *ᾤετο δεῖν*, aut simile quiddam. Clem. Alex. I. Strom. *Ἐπεὶ καὶ σὺ τῷ θριγκῷ ὑπεροχυρώσας αὐτὴν διὰ φιλοσοφίας, καὶ πολιτείας ὀρθῆς ἀνεπίβατον τοῖς σοφισταῖς τηρήσαις.*

Ibid. D. ult. *Παρόντας ἀμύνειν*. PETAV. Otiosae sunt hae voces, quas idcirco parenthesi clausimus.

P. 236. A. 4. *Ἐπίκουρον*. HARDUIN. De eo Cic. lib. I. de Finib. 17. *Primum totus est alienus*, id est, pauca de se habet, ab aliis omnia mutuatur, praesertim a Democrito: et lib. I. Acad. quaest. 6. *Iam vero*, inquit, *si Epicurum, id est, si Democritum probarem.*

Ibid. B. 6. *Προπάτορα*. HARDUIN. Homerum auctorem facit ac principem Aristotelicae ac Platonicae disciplinae. Ve-

rum quod ad Platonem attinet, haud ita censuit Numenius, qui omnia Platonem hausisse ex Moyse confirmat: *Τί γάρ ἐστι Πλάτων, inquit, ἢ Μωϋσῆς ἀττικίζων;* Aliter etiam Laërtius sensit, qui Platonem ex diversorum sectis suam conflasse asseverat. Nam *τὰ αἰσθητὰ*, inquit, *καθ' Ἡράκλειτον· τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ Πυθαγόραν· τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει.*

Ibid. B. ult. *Ὢ πόποι.* HARDUIN. Odyss. κ'. v. 38.

Ibid. C. 9. *Ἐπιτήδειος ἀκροατής.* PETAV. Scribe *ἀκροατῇ.*

P. 237. A. ult. *Εἰς τὰς ἀποικίας.* PETAV. Induxerim
498 libens particulam *εἰς*, quae sententiam perturbat. Ceterum *μητροπόλεις* eleganti translatione stirpes eas vocat e quibus propagatae sunt aliae: quas Latini Matrices nominant. Suet. Augusto. *Ex ea arbore continuo nata soboles, adeo paucis diebus adolevit, ut non aequipararet modo matricem, verumetiam obtegeret.* Hinc matrices gallinae Colum. L. VIII. c. II. Sic apud Corippum L. II. Matris nomen accipiendum.

Arboris ut matris quae de radice propago
Nascitur.

Nec ad arborum, ut ita dicam, sexus referre necesse est, ut Scholiastes credidit.

Ibid. B. 5. *Οὗτος ὁ ἀγρός.* PETAV. Totum hoc membrum abesse non modo nullo orationis incommodo potest, sed vel plurimum sententiam perturbat.

Ibid. C. 6. *Τυφλὴ δὲ ἡ διάνοια.* PETAV. Vera lectio est *στρυφνὴ*, cuius oppositum est *ἥμερος.*

Ibid. D. 8. *Τούτους δὲ οὐκέτι εἶναι φιλοσόφους.* PETAV. Plut. de Auditione. Gellius L. V. c. I. Sen. epist. CVIII. ubi eleganter inter cetera: *Sic ista discamus, ut quae fuerint verba, sint opera. Nullos autem peius mereri de omnibus mortalibus iudico, quam qui Philosophiam velut aliquod artificium venale didicerunt: qui aliter vivunt, quam vivendum esse praecipiunt. Exempla enim seipsos inutilis disciplinae circumferunt, nulli non vitio quod insequuntur obnoxii, etc.*

P. 238. C. ult. *Καὶ ἐν ἀγωνίᾳ.* PETAV. Vera lectio est *γωνίᾳ.* In Palaestra Peristylia erant: in quorum duplici, id est, latiore porticu Ephebeum erat, ubi puberes exercebantur: ibidemque et Laconicum, et calida lavatio. De quibus adi Vitruv. lib. V. c. II.

P. 239. A. ult. *Ἀποκτεινεῖν τε, καὶ ἐξελαύνειν.* PETAV. Forte, *ἀπελάσειν.*

Ibid. B. 5. *Διὰ τοῦτο οὐδὲ Λέοντα.* PETAV. De Leone Laërtius in Socratis vita. De Ducibus autem istis, et constantia Socratis Xenoph. I. Ἑλλην.

Ibid. C. 3. *Οπόσα μὲν ἀγαθὰ ἐκεῖ.* Petav. Deest vox *ἀρετήν.*

Ibid. C. 5. *Τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακράν.* Petav. Diog. Laërt. in vita Socratis; ubi et Anytum Heracleae ab oppidanis morte affectum, et ab Atheniensibus Melitum scribit, quem lapidibus aeque obrutum memorat Suidas. At Plut. Opusc. de invid. et odio, Socratis calumniatores ita exosos Atheniensibus fuisse refert, *ὡς μήτε πῦρ αὔειν, μήτε ἀποκρίνασθαι πυνθανομένοις, μὴ λουομένοις κοινωνεῖν ὕδατος, ἀλλ' ἀναγκάζειν ἐκχεῖν ἐκεῖνο τοὺς παραχύτας, ὡς μεμιασμένον, ἕως ἀπήγξαντο μὴ φέροντες τὸ μῖσος.*

Ibid. C. ult. *Ανευ τοῦ αὐτόθι σῆμα.* Petav. Leg. *Ανύτου.*

Ibid. D. 2. *Καὶ ταῦτα πάντα ὑπομένειν.* Petav. Addendum aliquid ad sententiam complendam.

P. 240. A. 3. *Τυράννων τε ὠμότητα.* Petav. Forte, *ὠμοτάτων.*

Ibid. C. *Καὶ τῷ χειμῶνι τῆς ἄτης.* Petav. In Henr. Steph. Editione est *χειμῶνι*, quod Librarius idcirco scripserat, quod proxime *κλύδωνι* praecederet. Sed *λειμῶνι* substituendum. Harduin. Ates pratum Empedoclis figmentum est, cuius iam ante facta a Themistio mentio, orat. XIII. p. 178. 499

AD ORATIONEM XXI. NOTAE.

Petav. *ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΣ* Oratio haec inscribitur; quod in ea ex Platonis praeceptis certa indicia ac notae traduntur, quibus verus ac germanus Philosophus ab Sophista atque ementito Philosopho discernatur. Sane quidem ab eiusmodi suae tempestatis *δοκησισόφοις*, et *λωβηταῖς τέχνης* exagitatus Themistius, vicissimque lacessisse propterea videtur, quod exquisitam ac singularem quandam Philosophiae peritiam cum summa eloquentiae facultate, atque orationis nitore coniungeret: ut ex Oratione XXIII. potissimum cognoscitur, in qua iustissimi doloris aculeos in eorum hominum importunitatem emittit.

P. 243. A. 8. *Χθές τε ἀγείροντα ἑωρᾶσθαι.* Petav. Signanter ea voce usus est. Hinc nimirum *ἀγείρουσαι* simpliciter pro circulatricibus dicuntur ab Heliod. Plutar. Agide, et Cleom. *καὶ τύμπανον ἔχων ἐν τοῖς βασιλείοις ἀγείρειν.* Incertus author apud Suid. *ὁ γὰρ τρόπος ἱερὸς ἦν, καὶ οὐδὲν*

ἐοικιὼς τοῖς ἀγείρουσιν. *Ἀγείρειν* porro hic omnem Sophistarum ambitum exprimit, quo ad Acroamata sua per aedes circumeuntes invitabant. Vide Synes. Dione. Eustathius ad Odyss. *β*. *λέγεται δὲ κατὰ Αἴλιον Διονύσιον Ἁλικαρνασσέα ἀγείρειν καὶ τὸ περιϊέναι καὶ περινοστεῖν ἐπὶ νίκῃ, ἢ ἑτέρῳ τινὶ φησὶ τοιούτῳ.* Hinc Dionys. Halic. lib. II. *θεοφορήσεις, κορυβαντιασμοὺς καὶ ἀγερμοὺς* vocat fanatica illa sacra, quae in honorem Magnae matris potissimum celebrari solebant. Qui locus obiter illustrandus erit. Ita enim scribit, *καὶ περιάγουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν οὗτοι μητραγυρτοῦντες ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος, τύπους τε περικείμενοι τοῖς στήθεσι.* Interpres haec postrema ita vertit, *et pectora plangentes.* Atqui *τύποι* simulacra quaedam atque effigies sunt, quas pectori appensas circumforanei isti gerebant. Lampr. Heliog. *Matris typum* appellat simulacrum magnae Matris. Cicero lib. VI. Ep. ad Att. Ep. I. *Praeterea typos tibi mando quos in tectorio atrioli possim includere, et putealia sigillata duo.*

Ibid. B. 2. *Εἰς ἐκβοήσεις τὲ καὶ κρότους.* PETAV. Ambo haec favoris adulationisque genera complexus est Orat. Quinquen. *καὶ κροτεῖτε νῦν ὡς ἔοικεν ἀπ' ἄκρων τῶν χειρῶν, καὶ ἐκβοᾶτε ἀπ' ἄκρας τῆς γλώττης.* Gloss. vetus *Favor, ἡ συγκρότησις.* Quod tam ad manuum plausus referri potest, quam ad decuriationes, sodalitia, caeterasque ambitionis artes. Certos porro homines ad plausum dandum non modo a Sophistis, sed et histrionibus, conductos notissima res est. Plaut. Amphitr.

Hoc quoque etiam mihi in mandatis dedit
Ut conquisitores fierent histrionibus
Qui sibi mandassent, delegati ut plauderent.

Eiusmodi fautores ac *στασιώτας* in Ecclesia sacraque concione
nefarius ille Paulus Samosatenus adhibuit, ut ex Epistola Syn-
500 odica constat quae est apud Euseb. lib. VII. Hist. c. XXX.
ubi inter alia: *καὶ τοῖς μὴ ἐπαινοῦσι, μηδὲ ὡς ἐν τοῖς
θεάτροις κατασείουσι ταῖς ὀθόναις, μηδὲ ἐκβοῶσί τε καὶ
ἀναπηδῶσι κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν στασιώταις ἀν-
δράσι τε καὶ γυναίοις ἀκόσμως οὕτως ἀκροωμένοις. τοῖς δ'
οὖν ὡς ἐν οἴκῳ θεοῦ σεμνοπρεπῶς καὶ εὐτάκτως ἀκούουσιν
ἐπιτιμῶν καὶ ἐνυβρίζων.* Ad eundem *τοῦ κατασείειν* morem
pertinet quod Eunapius in Iuliano prodit de Prohaeresio So-
phista loquens: *Ἐνταῦθα ἀνά τε ἐπήδησεν ὁ Ἀνθύπατος ἐκ
τοῦ θρόνου, καὶ τὴν περιπόρφυρον ἀνασείων ἐσθῆτα, τή-
βεννον αὐτὴν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ὥσπερ μειράκιον ὁ βαρὺς
ἐκεῖνος καὶ ἀμείλικτος ἐκρότει τὸν Προαιρέσιον, συνεκρότει
δὲ ὁ Ἀψίνης.* Plura ad eam Sophistarum ambitionem inso-
lentiamque declarandam observari possent, variis ex scripto-

ribus collecta, nisi hoc mihi argumentum praeripuisset R. P. Ludovicus Cresollius noster, qui de Sophistis, deque omni recitandi applaudendique genere uberrime eruditissimeque disseruit singulari opere Theatri veterum Rhetorum, lib. III. c. XX. Nunc illud unum animadvertimus: quod Eusebius usitatum in Theatris fuisse admonet, ut *ὀθόναις*, linteis aut fasciis, sive orariis concussis faverent, ex eo lucis aliquid obscurissimo Philostrati loco conciliari posse. Lib. I. c. V. ubi de Tarsensibus loquens *τρυφῆς τε γὰρ μᾶλλον*, inquit, *ἅπτονται σκωπτόλαι τε, καὶ ὑβρισταὶ πάντες καὶ δεδώκασι τῇ ὀθόνῃ μᾶλλον, ἢ τῇ σοφίᾳ Ἀθηναῖοι.* Quo in loco aliud egit interpres. Equidem si integra ac sincera omnia sunt, non dubito quin is sensus esse possit: *Orariis, ac Theatralibus, scenicisque ludis et factionibus magis addicti sunt, quam Athenienses sapientiae.* Quid si Mappam intelligas, qua Praetor signum dabat emittendis quadrigis? Sin est ut depravatum quispiam *ὀθόνης* vocabulum suspicetur, videndum an pro *τῇ ὀθόνῃ* legendum sit *τῷ μόθωνι.* Est enim *μόθων, εἶδος ὀρχήσεως*, saltationis genus quoddam Athenaeo lib. XIV. Hesychio, et Eustathio. Addit Schol. Arist. ad Plutum *εἶδος αἰσχρᾶς καὶ δουλοπρεποῦς ὀρχήσεως.* Quod ad Tarsensium mores praecipue convenit, ut ex Dione Chrysost. colligi potest Orat. XXXIII. ubi in eorum luxum invehitur, atque inter caetera, *Καὶ τὰ Φοινίκων* (inquit) *ὑμῖν κρούματα ἀρέσκει, καὶ τὸν ῥυθμὸν τοῦτον ἐξαιρέτως ἠγαπήκατε*, etc. Sed et illiberalem quendam stridorem, qui narium strepitu constabat, recens introductum vehementer arguit. Fuit cum pro *τῇ ὀθόνῃ* rescriberem *τῷ κώθωνι* ut ebrietas illorum notetur. Est vero cum primis observanda loquendi ratio *διδόναι τῇ ὀθόνῃ* vel *κώθωνι*, pro eo quod est, addictum esse. Ita Syn. Dione. *Ἀλλὰ καὶ κοττάβοις ἐδεδώκει.* Et nos vulgo id exprimimus, cum ita loquimur, *donner dans les sciences.*

P. 244. A. 2. *Καθάπερ ὁ Τηλέμαχος.* Petav. Dio Chrysost. Orat. XV. *ὁ μὲν γὰρ Τηλέμαχος οὐ πάνυ ἠξίου διατείνεσθαι ὑπὲρ Πηνελόπης τῆς Ἰκαρίου, σφόδρα σώφρονος δοκούσης γυναικὸς, ὅτι ἀληθῆ λέγει τὸν Ὀδυσσέα ἀποφαίνουσα αὐτοῦ πατέρα.*

Ibid. B. 2. *Ἔτι νέαν τε καὶ ἁπλῆν.* Petav. Idem Cresollius *ἁπαλὴν* legit, id quod mihi vehementer placet. Ita Plut. *περὶ παι. ἀγω. εὔπλαστον γὰρ καὶ ὑγρὸν ἡ νεότης, καὶ ταῖς τούτων ψυχαῖς ἁπαλαῖς ἔτι τὰ μαθήματα ἐντήκεται.*

Harduin. Porphyr. lib. IV. *Περὶ ἐμψυχ. ἀπο.* ubi de Essenis agit: *τοὺς δὲ ἀλλοτρίους παῖδας ἐκλαμβάνοντες* 501

ἁπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα συγγενεῖς ἡγοῦνται, καὶ τοῖς ἤθεσιν ἑαυτῶν ἐκτυποῦσιν.

Ibid. B. 8. *Τῷ δὲ Ἀριστίππῳ.* PETAV. Diogen. Laërt. Suidas. Strabo lib. XVII. *Ἄνδρες δ' ἐγένοντο γνώριμοι Κυρηναῖοι, Ἀρίστιππός θ' ὁ Σωκρατικὸς, ὅστις καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν κατεβάλετο φιλοσοφίαν, καὶ θυγάτηρ Ἀρήτη τοὔνομα, ἥπερ διεδέξατο τὴν σχολὴν, καὶ ὁ ταύτην πάλιν διαδεξάμενος υἱὸς Ἀρίστιππος ὁ κληθεὶς μητροδίδακτος.* Clem. Alex. IV. Strom. *Ἀρήτη δὲ ἡ Ἀριστίππου Κυρηναϊκὴ τὸν Μητροδίδακτον ἐπικληθέντα ἐπαίδευσεν Ἀρίστιππον.*

Ibid. C. 8. *Καί μοι σκληρίας ὑπόπλεων.* PETAV. Alludit ad Platonis locum in Theaeteto; ubi in animo cuiusque cereum conceptaculum inesse fingit, quod ut molle ac leve est, vel e contrario durum aut sordidum, ita facile, aut difficile, perspicue item, aut obscure impressas effigies excipit, exceptasque refert. Platonica vox est ἐκμαγεῖον, cuius propriam notionem ex parte tantum Vocabularia, atque ipsimet interpretes repraesentant. *Effigiem* quippe, vel *simulacrum*, aut *expressam imaginem* vertunt. Atqui non in ea tantum potestate sumitur; sed et illud ipsum significat, quod imaginem excipit, ut sit formarum veluti conceptaculum. Ita apud Platonem, *σαφῆ γὰρ καὶ ἐν εὐρυχωρίᾳ ὄντα ταχὺ διανέμουσιν ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἕκαστα ἐκμαγεῖα.* Traiectione verborum implicata nonnihil est oratio. Sic autem est explicanda. Quorum ὁ κηρὸς βαθύς τε καὶ πολὺς καὶ λεῖος, ii dociles sunt, ac memores, liquidasque nec confusas habent rerum perceptarum imagines, atque signa: *Haec enim perspicua, et in ampliore collocata spatio cito per sua quaeque conceptacula distribuunt.* Contra οἱ δάσιον καὶ τραχὺ, λιθῶδές τι, ἢ γῆς ἢ κόπρου συμμιγείσης ἔμπλεων ἔχοντες ἀσαφῆ τὰ ἐκμαγεῖα ἴσχουσιν. Hic τὰ ἐκμαγεῖα vulgari significatione pro notionibus rerum ipsis ac figuris accipi possunt. Clarissimo vero pro *conceptaculo* ipso Synesius in Dione τὸ ἐκμαγεῖον usurpat. *Οὕτω μοι τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς ἁπαλὸν ἐκμαγεῖον ἐποίησε τῶν ἐν λέξεσί τε καὶ ἤθεσι χαρακτήρων.* Ocellus de mundo materiam primam nominat *πανδεχὲς καὶ ἐκμαγεῖον αὐτῆς τῆς γενέσεως.* Eunapius in Libanio *ἔφασκον γοῦν αὐτὸν οἱ πεπειραμένοι πίνακά τινα καὶ ἐκμαγεῖον εἶναι παντοδαπῶν ἠθῶν καὶ ποικίλων.* Hadrianus Iunius vir eruditus *expressum simulacrum* reddit errore tralatitio. Postremo ad eundem fere modum de memoria impressisque rerum notionibus disserit Arist. lib. de memoria c. I. quo in Theaeteto magister: *ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷον τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις.* Mox *καὶ*

διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Ibid. C. 9. *Ὥστε καὶ πάνυ βουλομένοις.* PETAV. Assentior Henrico Stephano, *αὐτοὺς* legenti. Nisi Dativum esse dixeris acquisitivum, quomodo saepe *μοι*, et *ἑαυτοῖς*, et Latini, aeque utuntur.

Ibid. D. 3. *Μὴ πάνυ μεταδιδόναι.* PETAV. Recta orationis series postulabat *μεταδίδοτε*. Quanquam infinitivum saepe Imperativi loco adhibent.

P. 245. B. 5. *Εἰ μὴ συγχωροίην.* PETAV. Inducenda, nisi fallor, negandi particula, ut haec sit superioris disputationis conclusio, qua se Philosophum esse neget; alioqui prodigii instar futurum; quemadmodum si puer quispiam longissimam vestem induat. HARDUIN. Particula illa negativa, *μὴ*, loco mota suo est, et translata in alienam sedem: restituenda paulo inferius, *μὴ πάντως τέρας*. 502

Ibid. B. 7. *Ἐφεῖται γάρ που.* PETAV. Quae sequuntur verba usque ad *εὐωχίας*, ea luxata suo loco ac perperam collocata suspicor. Quare post *γινόμενον* ita leg. censeo, *Οὐκοῦν δεῖ θορυβεῖσθαι*, etc. usque ad *εὐωχίας*. Tum, *ἐφεῖται γάρ που*, usque ad *ἀδείας*. Alioqui perplexa atque impedita lectio est. Succurrit et alia coniectura, si ante *οὐ πάντως*, *τέρας* legatur: et tunc *ὅπερ λέγω* erit idem ac quod dicere volo.

P. 246. A. 5. *Φαῖδρος ὁ Μυῤῥινούσιος.* HARDUIN. De Phaedro Myrrhinusio, Plato in Convivio, et Marsilius Ficinus in Comment. ep. II. Myrrhinus Atticae municipium est, Straboni: Stephano, pars tribus Pandionidis.

Ibid. B. *Σωκράτης δ' ἐκεῖνος.* PETAV. Plato in Protagora. Idem porro initio Sophistae *θεῖον* appellat Philosophum *πάντας γὰρ ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιούτους προσαγορεύω*, ait ille.

Ibid. D. 8. *Μέλλων ἐπιχειρεῖν τῇ δεσποίνῃ.* PETAV. *Ἐπιχειρεῖν* hoc loco non tam *offerre stuprum* significat, quam legitimas affectare nuptias, uti ex Platonis, unde ista derivata sunt, loco, qui est VI. de Rep. liquet.

P. 247. B. *Εἰ μέν τις χρυσίον ὑπόχαλκον.* PETAV. Xenoph. Oeconom. *ἢ εἰ ἐπειρώμην σε ἐξαπατᾷν, λέγων τε ὡς πλείω τῶν ὄντων ἐστί μοι, ἐπιδεικνύς τε ἀργύριον κίβδηλον, καὶ ὅρμους ὑποξύλους, καὶ πορφυρίδας ἐξιτήλους φαίην ἀληθινὰς εἶναι.*

Ibid. B. 8. *Πολλὰ δὲ ὑακίνθων.* PETAV. Rescribo *αὖ λίθων* *), ut ex superioribus constat. Tria enim mercium

[*) Fallitur: vide Reisk. ad Constant. Porphyr. vol. II. p. 500. ed. Niebuhr.]

genera proposuerat, *χρυσίον, πορφύραν, λίθους.* Adde facilem lapsum Librarii fuisse, ut pro *αὖ*, *να* scriberet.

Ibid. C. 5. *Η οὐκ ἐπίσταται.* PETAV. Inducendae, nisi fallor, hae tres voculae, quae sententiam conturbant.

Ibid. C. 7. *Σκοτεινὰ καὶ λωβά.* PETAV. Henr. Stephan. scribendum putabat *λοξά.* HARDUIN. Illud, *λωβὰ*, est omnino vitiatum. Potuit forte dicere, *σκοτεινὰ καὶ κολοβὰ ῥήματα*, enunciationes deficientes, *ἐλλειπεῖς*, truncas, et malitiose imminutas, et quod sequi necesse est, ambiguas et obscuras. Potuit et *νωδὰ*, quae vicina satis scriptura est, ut suspicatur Andr. Schottus, Observat. lib. V. c. VI. Verum maxime probo, cum Cresollio nostro, lib. II. Theatri Rhet. c. V. id quod Henr. Stephano visum est, nec Petavio ipsi displicuit, *λοξὰ*, *obliqua*, *torta*, *flexuosa*, quales vulgo fuere sophisticae argumentationes. De Plotino Eunapius, *τῷ λοξῷ καὶ αἰνιγματώδει τῶν λόγων βαρὺς ἐδόκει καὶ δυσήκοος.* Sic apud Hieron. Praef. in Iob, *Obliquus apud Hebraeos totus liber fertur, et lubricus:* ubi *obliquus* nihil est aliud quam *λοξός.* Lycophron. *λοξὰ ἔπη*, Cassandrae vaticinium nominat.

Ibid. D. antepenult. *Τὴν ἀχλὺν ἀποσκεδάσαι.* PETAV. Videt satis qui Homerum calcavit, allusum esse ad Iliad. *ε´.* ubi Pallas Tydidem suum adversus Troianos instigans, sic compellat:

503 *Αχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν·*
Οφρ' εὖ γινώσκῃς ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

P. 248. A. 9. *Πρῶτον μὲν δὴ ἁπάντων.* PETAV. Sumptum id est e V. de Rep. *Δῆλον δὲ ὅτι γάμους τὸ μετὰ τοῦτο ποιήσομεν ἱεροὺς εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα. εἶεν δ' ἂν ἱεροὶ οἱ ὠφελιμώτατοι.* Tum eadem qua noster hic usus est inductione, *ἐκ τῶν ἀρίστων* gigni oportere colligit Reip. suae custodes.

Ibid. C. 4. *Αλωπεκὶς ποθεν, ἢ Μελιταία.* PETAV. Hesych. *ἀλωπεκίδες εἶδος κυνῶν.* Xenoph. de Venat. *τὰ δὲ γένη τῶν κυνῶν ἐστὶ διττά· αἱ μὲν Καστόριαι, αἱ δὲ ἀλωπεκίδες. ἔχουσι δὲ αἱ μὲν Καστόριαι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ὅτι Κάστωρ ἡσθεὶς τῷ ἔργῳ μάλιστα αὐτὰς διεφύλαξεν. αἱ δὲ ἀλωπεκίδες, διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἀλωπέκων ἐγένοντο,* etc. De Melitaeo cane iuvat Suidae Scholion hic adscribere. *Τῶν κυνῶν*, ait, *οἱ μὲν ἰχνευτικοί, οἱ δὲ ὁμόσε τοῖς θηρίοις χωροῦσιν, οἱ δὲ ἐπὶ φυλακῇ τῶν κτημάτων οἰκουροί· οἱ δὲ ἐπὶ τέρψει ὡς τὰ μελιταῖα κυνίδια, καὶ μελιτηροὶ κύνες οἱ ἐπὶ τέρψει τρεφόμενοι.* Vide et Steph. qui a Melita insula, quae inter Epirum et Italiam sita est, appellatos censet, ut et Callimachus apud Plin. lib. IV. At Strabo lib. VI. id ad alteram refert, quae hodie Malta dicitur.

Ibid. D. 2. *Ἄρα οὖν ἐλήρει Θέογνις.* Petav. Theognidis versus ii sunt, ut etiam Henr. Steph. adnotavit.

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
Εὐγενέας. καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
Βήσεσθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
Ἐσθλὸς ἀνὴρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ διδῷ.

Sed quod sequitur *ξυνέχειν* mendosum est. Ego quasi *δύναμιν ἔχειν*, esset, reddidi: *Nec in iis vim habere istud arbitramur.*

P. 249. C. 6. *Αἰσχρὸν δὲ Ἠλείους.* Petav. Qui ad Olympiaca certamina sua nomina profitebantur, ab Hellanodicis diligenter excutiebantur, ac iusiurandum adigebantur ad aram Iovis *Ὁρκίου*, sive Fidii. Pausan. *Ἠλια. α'.* *Ὁ δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, πάντων ὁπόσα ἀγάλματα Διὸς μάλιστα ἐς ἔκπληξιν ἀδίκων ἀνδρῶν πεποίηται. Ἐπίκλησις μὲν Ὅρκιός ἐστιν αὐτῷ, ἔχει δὲ ἐν ἑκατέρᾳ κεραυνὸν χειρί. παρὰ τούτῳ καθέστηκε τοῖς ἀθληταῖς καὶ πατράσιν αὐτῶν, καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ γυμνασταῖς ἐπὶ κάπρου κατόμνυσθαι τομίων, μηδὲν εἰς τὸν Ὀλυμπίων ἀγῶνα ἔσεσθαι παρ' αὐτῶν κακούργημα. εἰ δὲ ἄνδρες οἱ Ἀθληταὶ καὶ τόδε ἔτι προσκατόμνυνται, δέκα ἐφεξῆς μηνῶν ἀπηκριβῶσθαι σφίσι τὰ πάντα ἐς ἄσκησιν.* Harduin. Chrysost. homil. XLVIII. de inscript. alt. tomo de diversis Novi Test. locis, pag. 656. *Οὐκ ἐπὶ τῆς στρατείας δὲ ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔθος κρατοῦ. μετὰ γὰρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας τὰς ἐνταῦθα ἀναγαγόντες αὐτοὺς εἰς τὸ προάστειον περιάγουσι, καὶ τοῦ θεάτρου καθημένου παντὸς βοᾷ ὁ κῆρυξ. Μή τις τούτου κατηγορεῖ, ὥστε αὐτὸν ἀποσκευασάμενον τῆς δουλείας τὴν ὑποψίαν, οὕτως εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐμβῆναι.*

Ibid. D. 2. *Ἀλλὰ τόν γε Φιλάμμονα.* Petav. Meminit huius historiae, et alibi. Suidas. *Φιλάμμων πύκτης Ἀθηναῖος· ὃς πάντα τὸν χρόνον ἐνίκα τοὺς ἀντιπάλους.* Harduin. Demosth. in orat. pro Corona.

P. 250. *Λακεδαιμονίους δ' ἐγὼ πυνθάνομαι.* Petav. Tertul. ad Martyres. *Nam quod hodie apud Lacedaemonios solemnitas maxima est διαμαστίγωσις, id est*, flagellatio, *non* 504
latet. In quo sacro ante aram nobiles quoque adolescentes flagellis affliguntur, adstantibus parentibus, et propinquis, et uti perseverent, adhortantibus. Elegans est eadem de re Senecae locus lib. de Divina Provid. *Nunquid tu invisos esse Lacedaemoniis liberos suos credis, quorum experiuntur indolem, publice verberibus admotis? Ipsi illos Patres adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, et laceros ac semianimes rogant, perseverent vulnera praebere vulneribus.*

Ibid. A. 5. *Τόν τε Ερυποντίδην*. Petav. Mendose pro *Εὐρυποντίδην*. Duae apud Lacedaemonios Regales familiae; altera Eurysthenidarum ab Eurysthene, quae et Agidarum ab huius filio nuncupata: altera Eurypontidarum sive Proclidarum. Pausanias Laconicis. Plut. in Lycurgo, et Agide, Eurytionidas ab Eurytione posteriores istos appellat. Sed et in Agesilao *Εὐρυτιωντίδης* levius detorta voce legitur. Vide Aemilium Probum, sive Cornel. Nep. in Agesilao.

Ibid. B. *Τῇ ἀπὸ Κόδρου*. Petav. Suidas in *Εὐγενέστερος Κόδρου*.

Ibid. B. ult. *Η τοῖς Πελοπίδαις*. Harduin. Greg. Naz. orat. I. contra Iulian. *ἐπίσημοι Πελοπίδαι παρὰ τῶν ὤμων καὶ τοῦ ἐλέφαντος*. Dio Chrys. orat. VIII. *Περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὦμον ἐλεφάντινον ἔχει*. Pindar. Od. VII. *ἐλέφαντι φαίδιμον ὦμον κεκασμένον*. Virg. Georg. III.

——— *Humeroque Pelops insignis eburno.*

Ibid. C. 5. *Τοῦτο μὲν δὴ ὁμολογείσθω*. Petav. Verba sunt Platonis VI. de Rep. sub initium libri: sed depravata hic, maleque habita; nec omnino tamen in ipsius Platonis editione sincera. Quare, ut mutuam sibi operam praestent, integrum hic locum adscribam. *Τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων πέρι ὡμολογείσθω ἡμῖν, ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ ἐρῶσιν ὅσα ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς οὐσίας τῆς ἀεὶ οὔσης, καὶ μὴ πλανωμένης ὑπὸ γενέσεως, καὶ φθορᾶς*. Ita in editione postrema. Ubi ex Themistio *ἐκείνην τὴν οὐσίαν*, etc. per quartum casum scribendum apparet. Vicissimque indidem foedior in Nostro labes expurganda. Sic enim rescribo. *Φύσεως πέρι ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ ἐρῶσιν*, etc. Ac nescio an apud Platonem insuper pro *ὅσα*, itidem ut hoc loco legendum sit *οὔτοι παντὸς, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκείνην*, etc. nisi *μαθημάτων* ante magis arrideat.

Ibid. C. ult. *Ωσπερ εἰς Μύκονον μίαν*. Petav. Proverbii meminit Steph. *Μύκονος δέ ἐστιν, ἐφ' ᾗ μυθεύονται κεῖσθαι τῶν γιγάντων τοὺς ὑγιεινοτάτους ὑφ' Ἡρακλέους καταλυθέντας. ἀφ' ὧν ἡ Παροιμία. Πάντα ὑπὸ μίαν Μύκονον, ἐπὶ τῶν ὑπὸ μίαν γραφὴν ἀγαγόντων τὰ διῃρημένα τῇ φύσει*. Ubi pro *τῶν γιγάντων τοὺς ὑγιεινοτάτους* corr. *δεινοτάτους*. Vide Zenobium.

P. 251. B. 4. *Υψηλὸν ἐξαίρειν αὐτόν*. Petav. Platonicorum non modo dogmatum, sed et styli ipsius, ac verborum studiosus consectator est Themistius. Id quod hoc loco semel adnotasse sufficiat. Deprehendent ii facile, qui in Platonis lectione hospites non fuerint. Velut haec verba ex lib. VI. de Rep. traducta sunt. Sic enim ille, *καὶ ἐπὶ τούτοις ὑψηλὸν*

ἐξαίρειν αὐτὸν σχήματος κενοῦ, ἄνευ νοῦ, ἐμπιπλάμενον. Ac nescio an hic φρονήματος κενοῦ verius sit.

Ibid. B. ult. Διοικούμενον μὲν ὡς κορυφαῖον. PETAV. Malim διοιδούμενον. Et mox προστετηκότα cum H. Steph.

Ibid. C. 3. Μηδ᾽ ἂν ἰδίως ἰδία. PETAV. Assensuros mihi 505
in huius emendatione loci eruditos omnes confido, qui foedissimo hactenus vitio laborarit. Lego enim μηδ᾽ ἂν Διομήδεια ἀνάγκη προσπέσῃ. Primum quia ἰδίως illud flocci faciendum non est. Tum scripturae ipsius affinitas favet. Postremo facit ad rem, quod eodem in lib. VI. unde noster huc multa transtulit, ita Plato locutus est. Ἡ Διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ πάντα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσιν. Notissimum proverbium est, Διομήδεια ἀνάγκη. De quo Zenobius, Suidas et Arist. Schol. Ἐκκλησι. in haec verba: Καὶ ταῦτ᾽ ἀνάγκη μοῦστι. Γρ. Διομήδειά γε.

Ibid. C. 6. Μίθαικός τις ὤν. PETAV. Plato Gorgia: Θεαρίων ὁ ἀρτοποιὸς, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιΐαν συγγεγραφὼς τὴν Σικελικὴν, καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος. De Mithaeco mentio est apud Maximum Tyrium Dissert. VII. ubi a Spartanis, ad quos sese contulerat, urbe pulsum asserit. Suidas Grammaticum eundem vocat.

Ibid. C. 11. Ὥσπερ ὁ Αὐτόλυκος. HARDUIN. Autolycum ait Plato lib. I. de Rep. ex Homerica poësi κεκάσθαι κλεπτοσύνῃ, furandi quodam artificio nobilitatum fuisse. Eundem scribit Eustathius a parente Mercurio, Θεῷ κλεπτιστάτῳ, edoctum, variis coloribus quae surripuisset induere, ne furta ulla ratione deprehenderentur, quod idem fere habet Hyginus fab. XX. Vult ergo Themistius laverniones Sophistas, variorum auctorum locos memorabiles didicisse, quos deinde ascititiis pigmentis et colorum incredibili varietate pictos, et fucata eloquentia bracteatos venditarent: esse proinde Autolycos geminos et germanos. Martialis, lib. VIII. Epigr. LIX.

Nihil est furacius illis:
Non fuit Autolyci tam piceata manus.

Pollianus, Antholog. lib. II.

Μισῶ λωποδύτας ἀλλοτρίων ἐπέων.

P. 252. B. 4. Πότε διεσώσω. PETAV. Corr. διώσω.

Ibid. B. 6. Φαληρέως. HARDUIN. Demetrio Phalereo usum familiariter Theophrastum, Laërtius refert, in Theoph. lib. V. pag. 123.

Ibid. B. 10. Δόγματα. HARDUIN. Forte legendum, δείγματα, ut paulo ante.

P. 253. A. 6. Παροινίας. HARDUIN. Quid si legatur, παρανοίας.

Ibid. A. 7. *Εἰ δακτύλιον ἀπαντήσῃ.* PETAV. B. Iacobus Epist. Canon. c. II. *Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ.* Graeci *Σαλάκωνας* hos vocant, hoc est, *πτωχοὺς ἀλαζόνας.* Hesych. At Aristot. II. Rhet. CXVI. *Σαλάκωνας* appellat vere divites, qui ostentandarum opum immoderato studio feruntur.

HARDUIN. Iuvat et ex Plinio nostro hic conferre symbolam. *Anuli*, inquit ille, *distinxere alterum ordinem a plebe, etc.* lib. XXXIII. sect. VII. Quo et illud recidit, e lib. IX. sect. LVI. *Lictorem feminae in publico unionem esse.* Vide quae ibi diximus.

Ibid. B. 10. *Κρίνεται ἐπὶ σοφίας.* PETAV. Vide an ὑπὸ legendum sit.

Ibid. C. 2. *Συσκευασάμενος.* HARDUIN. Malim *συσκευασαμένη*, quod et editor Cossartius asterisco ibi addito haud obscure monet.

506 Ibid. C. 5. *Τὸν ἄτοπον πευθῆνα.* PETAV. Hes. *πευθῆνες, πιστοὶ, περίεργοι.* Phavorinus *πευθῆνα* Latine dici mandatorem scribit, *οἱ γὰρ Μανδάτωρες ποιοῦσι τὰ μηνύματα ἔν τε τοῖς δικαστηρίοις καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς δικαζομένοις.* Cyrillus in Lexico apud Nicolaum Rigaltium in Glossario *Μιξοβαρ. Ἡμεροδρόμοι οἱ ταῖς βασικαῖς διατάξεσι ταχύτατα διακονούμενοι Μανδάτωρες.* Utrique mandatores *πευθῆνες ἀπὸ τῆς πεύσεως*, quae est *ἐρώτησις* vel *ἀπόκρισις* (ait Phavor.) dici possunt. Ego ab audiendo interrogandove malim. Quod vero apud Hesych. *περίεργοι πευθῆνες* appellantur, videndum an curiosos ita nominet, hoc est, *φροντιστὰς τοῦ δρόμου.* Qui ex Schola Agentium in rebus a Magistro Officiorum circummissi, diligenter inquirebant in eos qui circa cursum publicum aliquid admisissent, ac iudicibus nunciabant. Cod. XII. tit. XXII. leg. 1.

Ibid. *Παμπάλαιά τε καὶ αἰνιγματώδη.* HARDUIN. Haec omnia desumpta sunt ex Theaeteto Platonis. Citat illa Theodoretus orat. II. contra Graecos.

Ibid. D. 2. *Ἀλλ' εὖ μάλα ἀνακυκλήσας.* PETAV. Imperiti quidam Sophistae ut Philosophi esse viderentur, Atticas eiusmodi voculas affectabant, ad Platonis imitationem. Synesius Ep. 154. *Ἐὰν οἶσθά τινας ἐν λογιστηρίοις ἀποδύντας, ἢ πάντως ἀπὸ μιᾶς γέ τε συμφοραῖς ἀναπεισθέντας ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου φιλοσοφεῖν, ἀπὸ μόνου τοῦ τοὺς θεοὺς ἀπομόσαι Πλατωνικῶς.* Qualis et ille apud Lucianum est ineptus Atticistes in Lexiphane.

Ibid. HARDUIN. Harum vocularum quas affectabant Sophistae, texit indiculum, et festive ludit Ammianus Poëta in Anthol. lib. II. c. LI.

Ω' γαθὲ, καὶ μῶν οὖν, καὶ ποῖ δὴ, καὶ πόθεν, ὦ τᾶν,
    Καὶ θαμὰ, καὶ φέρε δὴ, καὶ κομιδῆ, καὶ ἴθι,
Καὶ στόλιον, μάλιον, πωγώνιον, ὤμιον ἔξω,
    Ἐκ τούτων ἡ νῦν εὐδοκιμεῖ σοφία.

Quae Grotius ita reddidit, in opere adhuc inedito:

Constat, enimvero, quorsum, nihilominus, horsum,
    Autumor, interea, vir bone, quid sequitur?
Barbula, et axillae, nudantia brachiolumque
    Palliola: haec faciunt nunc sapientis opus.

P. 254. A. ult. *Ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρομεν.* Harduin. Proverbium est, de homine importuno et molesto. Sic itaque reddendum Latine fuit: *Et ab ipso* (scilicet viro sapiente) *prae aemulatione atque invidia contemni nos et despici credimus: atque ob eam opinionem is nobis adeo molestus est, ut cervicibus nostris veluti quoddam onus incumbere videatur.*

Ibid. B. 8. *Ἐπισκήψει γὰρ ἡ κοινωνική.* Petav. Ut ei religioni insisterem, quam mihi in hac Critica ratione semel imposui, nihilque sine Veterum auctoritate mutarem, malui vel corruptam hic sententiam prorsus ut in Henr. Steph. editione est relinquere. Ita tamen emendandum esse scias ex Plat. VI. de Rep. *Ἐπισκέψῃ γὰρ εἰ κοινωνική τε καὶ ἥμερος πρὸς τοὺς παιδείας ἐπιθυμοῦντας, ἢ δυσκοινώνητός τε καὶ ἀγρία.* Quod ad illa verba attinet *χαλκέας, καὶ τέκτονας,* post *βούλει* reiicio hoc modo. *Εἰ δὲ βούλει χαλκέας καὶ τέκτονας, ποιητάς τε,* etc. Aut certe *τοὺς μὲν οὖν χαλκέας* 507
καὶ τέκτονας, εἰ δὲ βούλει. Quanquam ut hic concepta lectio est, suo quoque sensu non careat, quem in priori editione secutus fueram.

Ibid. C. *Ἐπιφθόνως λέγειν.* Petav. Malo *ἔχειν.*

Ibid. C. 6. *Πρὸς τοὺς εὖ φερομένους τὸ πλέον.* Petav. Expunge particulam *εὖ.* Harduin. Lege, *ἐκφερομένους.*

P. 255. B. *Ἀρίστων Κλεάνθην.* Petav. De Cleanthe et Aristone Laërtius in eorum vita. Fuit et alter Aristo Peripateticus, de quo subinde, mentionemque fecit Laërt. in Aristone.

Ibid. B. ult. *Ἐκ προεδρείας.* Petav. Forte *προσεδρείας.* Post *ἐκνίζετο* deest *ὁρῶν.*

Ibid. C. 4. *Ταύτῃ τοι καὶ αἱ Μοῦσαι.* Petav. Syn. in Dione. Ubi ideo *Μούσας* dictas ait, quasi *ὁμοῦ οὔσας.* Noti Phocylidis versus.

Ἄφθονοι οὐρανίδαι καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
Οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἠλίου αὐγαῖς.
Οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι νέρθεν ἐοῦσα.
Οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν, ἀεὶ δ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν.
Εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.

Ibid. D. *Φησὶν ὁ ποιητής.* Harduin. Homerus Iliad. α'. v. 604.

Μουσάων θ', αἳ ἄειδον, ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Ibid. D. 6. *Ἐν τῷ δωματίῳ τῷ αὐτοῦ.* Petav. *Αὐτοῦ* rescripsi pro *αὐτῷ.* Attica vox *δωμάτιον*, ait Phrynichus, cum *κοιτὼν* barbarica sit: ut et Menander existimavit, cuius auctoritati Aristophanes opponitur a Polluce lib. I. c. VIII.

Ibid. D. 9. *Βασιλέως ὀφθαλμοίς.* Petav. Ministros Principis aut Praefectos. Hesych. *ὀφθαλμὸς βασιλέως ὁ πεμπόμενος κατάσκοπος.* Philost. in vita Apollon. lib. I. c. XV. *Σατράπης δὲ τῇ φρουρᾷ ταύτῃ ἐτέτακτο, βασιλέως τις οἶμαι ὀφθαλμός.* Aristoph. Schol. ad Acharn. ait *τὸν βασιλέως ὀφθαλμὸν* esse *τὸν μέγα δυνάμενον παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς Σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ, ὡς βασιλέως ὦτα οἱ ὠτακουσταὶ, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ οἷς ὡς συνάρχοις χρῆται.* Manavit enim hoc a Persis institutum, de quo Xenoph. VIII. *παιδ.*

P. 256. A. 6. *Καὶ καθαιρετέον ἐξ ἀκροπόλεως.* Harduin. Abiit in paroemiam haec loquendi formula. Ita Tertull. in Apologet. c. IV. *Vim profitemini, et iniquam ex arce dominationem.* Ubi in nonnullis edition. nonnemo prave ac perperam voluit emendare, *Exercetis dominationem.* Eodem sensu Phaedrus:

Arcem tyrannus occupat Pisistratus.

Ibid. B. ult. *Διὰ τοῦτο ἂν μέν τινα αἴσθῃ.* Petav. Praeclare inepti atque invidi Sophistae mores exprimit. Etenim invidia in eos non fertur, quos longo intervallo superat quispiam, ait Aristot. II. Rhet. Quod Marii ac Syllae exemplo declaratum apud Plut. in Sylla. Nam cum Iugurthino bello prospere omnia cessissent Syllae, *ἠνία μὲν οὖν ταῦτα τὸν Μάριον* (ait Plut.) *ἔτι δὲ ἡγούμενος ἔλαττον αὐτοῦ φθονεῖσθαι τὸν Σύλλαν, ἐχρῆτο πρὸς τὰς στρατείας.* Ita in omnibus editionibus, nullo plane sensu. Ubi aptissime sane, et ad sententiam nostram accommodate lego, *ἐλάττονα τοῦ φθονεῖσθαι.* Sensus est. Etsi aegre id ferret Marius, tamen
508 quia adhuc inferior erat Sylla, quam ut ei invideret, eius adhuc opera utebatur.

Ibid. C. *Καὶ εὐμενὴς καὶ φιλάνθρωπος.* Petav. Recte Henr. Steph. *εὐμενὴς εἶ.*

Ibid. D. 3. *Καὶ ἰπνοποιόν.* Petav. Forte an *ἐποποιὸν ἐποποιῷ.* Exprimere enim illa voluit *κεραμεὺς*, et *ἀοιδός.*

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Tametsi apud Lucianum Prometheo quippiam simile legitur:

αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτρέας καὶ ἰπνοποιοὺς καὶ πάντας ὅσοι πηλουργοὶ, Προμηθέας ἀπεκάλουν.

Ibid. D. 5. *Ἀναμὶξ δι' ἀγκύλων ἱππόται.* PETAV. Neque sana haec lectio, nec quam illi affinximus interpretationem. Ac manifeste hic nonnulla desiderantur. Suspicor legendum *ἀναμὶξ δὴ ἐκ ψιλῶν ἱππόταις*, ut illos dicat Velitum ordine deserto equitibus immisceri. Quanquam scio Velites plerumque equitibus insertos; sed et ut plurimum separatos fuisse notissimum est. HARDUIN. In Etymolog. *ἀγκυλισταὶ, ἀκοντισταί.*

P. 257. A. 2. *Καὶ τὴν γρυμαίαν.* PETAV. Phrynichus. *Γρήττη καὶ τοῦτο τῶν παραπεποιημένων. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἅπαν γρυμέαν συμβέβηκε καλεῖσθαι.* Ubi leg. *γρύτη*. Hes. *γρυμέα ἐσθὴς καὶ ἀγγεῖον, σκευοθήκη, ἐν ᾧ ἡ γρύτη. ἤδη δὲ καὶ τὰ λεπτὰ σκευάρια, ἃ καὶ γρύτην λέγομεν.* A voce *γρύτη* fit Latina, scruta. Gloss. v. *Scruta γρύτη.* Pollux *πήραν* interpretatus est. Sotades Comicus apud Athen. l. VII.

γαλεὸς εἴληπται μέγα
Ὤπτησα τὰ μέσα· τὴν δὲ λοιπὴν γρυμέαν
Εψω, ποιήσας τρίμμα συκάμινον.

Γρυμέαν appellat reiicula quaeque ac frivola: quo sensu et hoc loco Themistius accepit. Sed pro *τεκτιδέας* leg. *ἰκτιδέας*, ut pridem Casaubonus ad hunc Athenaei locum observavit.

Ibid. A. 3. *Οἷαν Ὅμηρος.* HARDUIN. Iliad. *θ'*. v. 192.

Ibid. A. 5. *Οἷαν Ἥφαιστος.* HARDUIN. Iliad. *β'*. v. 485.

Ibid. B. 6. *Ὅστις δὲ οὖν φυγάς.* PETAV. Patroclum significat, qui exul ad Peleum confugit: et Achillis arma induit, in Troiano praelio.

Ibid. C. *Τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων.* PETAV. Leg. *φραγμάτων.*

Ibid. C. 2. *Βασκανίαν μὲν δὴ τούτων.* PETAV. Aut ego fallor, aut parum consentanee quod sequitur superioribus adtextum est. Ac nescio an ab illis verbis: *Νῦν δὲ ἤδη τινες*, quae superiore pagina sunt, ad hunc usque locum quicquid interceptum est; ordine suo motum, ac perturbatum sit.

Ibid. C. 4. *Καὶ ὅσα ἂν εὑρίσκηται.* PETAV. Medicinam huic loco non absurde feceris, si hunc in modum concipias: *καὶ ὅσοις ἂν εὑρίσκητε προσοῦσαν τὴν κῆρα ταύτην*, etc. moxque *τούτων τῶν ἱερῶν* et *κεκτημένους.*

Ibid. C. 8. *Τέταρτον δὲ τύπον.* PETAV. Verba deinceps Platonis eodem ex libro profert.

Ibid. D. *Οἷα θριγκῷ.* HARDUIN. Quod Plato dixit l. VII. de Repub. Dialecticam esse *ὥσπερ θριγκὸν τοῖς μαθήμασι*, 509
Themistius idipsum ad veritatem retulit. Mirus est Platonis sententiarum, imo et verborum consectator Themistius.

Ibid. D. 2. *Εἰς πάντα ἀλήθειαν.* PETAV. Mutilus

hic locus, quem sine librorum subsidio emendare velle, divinare est.

Harduin. Lege τῇ ἀληθείᾳ, et optime omnia cohaerebunt.

P. 258. B. 3. *Ομνύοι λέγειν ἀκηκοώς.* Petav. Corrupte: forte *λέγων ἀκηκοέναι.*

Ibid. *Λυσάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου.* Petav. Cuius illud est: oportere *τοὺς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις, τοὺς δὲ ἄνδρας ὅρκοις ἐξαπατᾶν.* Plutarch. qui Orat. I. de fort. Alex. idem Dionysio Tyranno tribuit.

Ibid. D. *Μῦθοι μὲν τέλειοι.* Petav. Placet ita legi *τέλειοι.* Sed et ante *τούτων* pro *τῶν τοιούτων.*

P. 259. A. 2. *Εγραψέ τε, καὶ ἐτεκτήνατο.* Petav. Melius est *ἔδρασε.*

Ibid. A. 10. *Εν τῷ φαυλοτέρῳ καὶ ἐλάττω.* Harduin. Corrig. *φαυλότερα,* ex Stobaeo serm. XII. pag. 141. edit. Tigur. ubi tamen male refertur locus iste tanquam ex Metriopathe. Item paulo infra, *ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνοτέρῳ* pro *σεμνότερα,* ex eodem.

Ibid. B. *Τὸ μὲν δὴ ἐλλεῖπον τοῦ ἀληθοῦς.* Petav. Theophrastus *Ηθ. Χαρ.* *Η μὲν οὖν εἰρωνεία δόξειεν ἂν εἶναι, ὡς τύπῳ λαβεῖν, προσποίησις ἐπὶ χεῖρον πράξεων, καὶ λόγων.* Sed Theophr. *εἰρωνείαν* in peiorem partem accipit. Ideo in fine capitis subiungit. *Αλλ' ὅρα μὴ σὺ θᾶττον πιστεύῃς τοιαύτας φωνὰς, καὶ πλοκὰς, καὶ παλιλλογίας, οὗ χεῖρόν ἐστιν εὑρεῖν οὐδέν. Τὰ δὴ τῶν ἠθῶν μὴ ἁπλᾶ, ἀλλ' ἐπίβουλα φυλάττεσθαι μᾶλλον δεῖ ἢ τοὺς ἔχεις.* Noster vero *εἰρωνείαν* hic ad laudem trahit, et meliorem in partem usurpat. Ad quem facit illud Ciceronis Acad. quaest. 4. *Socrates autem de se ipse detrahens in disputatione, plus tribuebat iis quos volebat refellere. Ita cum aliud diceret atque sentiret, libenter uti solitus est ea dissimulatione, quam Graeci εἰρωνείαν vocant: quam ait etiam in Africano fuisse Fannius: idque propterea vitiosum in illo non putandum, quod idem fuerit in Socrate.*

Ibid. B. 6. *Περὶ σωφροσύνης.* Petav. Voculas istas parenthesi inclusimus, quo eas reiiculas esse constaret. Harduin. Totum hunc locum sic restituo ex Stobaeo, loco cit. *Καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὁπότε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαί τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν, καὶ γέμοντα περιφροσύνης.*

Ibid. B. ult. *Τοὺς ἀληθινούς.* Harduin. Corrig. ex eodem Stobaeo, *τοὺς ἀληθινῶς.*

Ibid. C. 8. *Αγεσθαι, καὶ ὑπεράγεσθαι.* Petav. Literulae unius mutatione vera lectio constabit, si scripseris *ἄγασθαι, καὶ ὑπεράγασθαι.*

Ibid. D. *Κἂν ὑπὲρ Αἰσχύλου.* Petav. Quae de Aeschylo et Simonide hic adspersa, parum cohaerere cum praecedentibus mihi videntur.

Ibid. C. ult. *Κἂν συλλουσόμενον παρακαλεῖς.* Petav. Eiusmodi importunus ille recitator fuit, de quo Mart. lib. III. Ep. XLIV.

In Thermas fugio: sonas ad aurem;
Piscinam peto: non licet natare.

Ibid. D. penult. *Οὐ μὲν δὴ δωροδόκον.* Petav. Et hoc 510
ex Platone desumptum, sub initium VI. de Rep.

P. 260. B. ult. *Ἐν ταῖς εἰς τοὐπίσω.* Petav. Voces illas duas, *ἐν ταῖς*, reiiciendas censeo. Ob id secernendas ab caeteris curavi. Sunt enim ab Librario aliud agente frustra repetitae, cum proxime *ἐν ταῖς δίκαις* scripsisset.

Ibid. C. 4. *Καὶ πρότερον ποιεῖν τοῦ δικαίου.* Petav. Scio plerisque coniecturam nostram paulo audaciorem visum iri, quod *Πραιτώριον* loco *πρότερον* legi putem oportere. Sed eo mihi credo facilius venia dabitur, quod nihil in ipso scriptore propterea mutaverim, quid sentirem suo duntaxat loco monuerim. Id quod a me summa fide ubique praestabitur. Quod ad coniecturam ipsam attinet, primum vox *πρότερον* certissimo vitio laborat. Tum ad eam proxime *Πραιτώριον* accedit. Ac denique, quod caput est, ad sententiam mirifice pertinet. Nec dubium est ea tempestate plerasque Latinas voces pro Graecanicis usurpatas. Uti vox, *Comitatus*, quae in Epistola Constantii ad Athanasium legitur. Quo item modo Praetorium in Evangelio Ioannis extat c. XVIII. Sed et in Gloss. vet. *Πραιτώριον* Praetorium: et apud Suidam. Quod nisi haec coniectura placet, vide an *πρατήριον* rectius sit. Paulo post *ἀνάκτορα* post *ἀνδράκτορα* ex Aug. Cod. scripsi.

Ibid. C. 6. *Οὐδὲ τὸν Περσικόν.* Petav. Xenoph. I. *Κύρου παιδ.*

Ibid. D. *Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα.* Harduin. Ad exemplum Homerici carminis istud effictum: sic enim iste, Odyss. *ι'.* v. 109.

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ' ἄμπελοι, etc.

P. 261. A. 4. *Καὶ νῦν ἔτι Καρχηδόνιοι Βύρσαν.* Petav. Nota historia, quam vetustissimi quique prodiderunt. At nonnemo fabulam hanc esse putat, et Byrsae originem aliunde derivat, ab Hebraeo *Batsera*, quae vox *arcem* significat. Verum haud temere a vetustatis auctoritate recedendum, praesertim si nihil in contrarium praeter confidentiam ac supercilium afferatur. Adde quod *Βύρσα* tametsi Graeca vox sit, a Tyriis et Carthaginiensibus usurpari potuit, qui ex aliarum

gentium, ac Graecarum praesertim, usu atque commercio peregrinitatis plurimum in patriam linguam importarunt. Sane Graeca vocabula quam plurima Syriacae, sive Chaldaïcae linguae iam tum olim adspersa fidem facit Danielis c. III. ubi *Psanterin* et *sumphoniah*, hoc est ψαλτήρια, et συμφωνίαι, et alia quaedam leguntur, quae mere Graeca sunt. Quod idem in voce βύρσα contigerit, praesertim cum Syrus interpres Act. IX. eam ipsam expresserit. Ibi enim *Boursaïa* idem est ac βυρσεὺς coriarius.

Ibid. B. *Τριῶν ἢ τεττάρων πόλεων*. Petav. Saepe hoc in Scriptore contigit ut ex vocum παραλλάξει, exscriptorum vitio, menda quam plurima pullularent: uti ex Notis istis planum fiet. Adeoque hoc in loco accidit: qui misere admodum affectus est.

Verum revocari ad sanitatem non incommode poterit, si pro πόλεων, πλέθρων, vel potius ποδῶν, et pro μερμέρια,
511 ὑπὲρ μυρία. Hoc scilicet modo, ὑπὲρ τριῶν, ἢ τεττάρων πλέθρων μυρία κακὰ ἐργαζόμενον. Vel τερμέρια κακά. Quae proverbialiter pro ingentibus malis usurpantur. Vide Suidam et Plut. in Theseo.

Ibid. B. 4. *Τὸ ὄστρεον τοῦτο τιμώσης*. Harduin. Forte, ὄστρακον. Familiare Platonicis est corpus ὄστρακον et θύλακον appellare, aliisque id genus nominibus. Sic et Arnobius lib. II. *Nihil est enim nobis promissum ad hanc vitam, nec in carunculae huius folliculo constitutis opis aliquid sponsum est, auxiliique decretum.* Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, lib. XXVI. Ego si quis sum, et quo folliculo nunc sum indutus, non queo.*

Ibid. B. 8. *Ἀποστερεῖν δὲ τοῦ συμπαθόντος*. Petav. Scripserat Themistius σύμπαντος. Et postea pro ἀποτιμῶσαι, ἀποτῖσαι. Harduin. Pro ἀναφύκτοις, lege, ἀφύκτοις, aut ἐν ἀφύκτοις.

Ibid. B. ult. *Θριξὶν ὀλίγαις*. Petav. Hoc ad ὁρμιὰν piscatoriam refero, sive lineam ex pilis contextam. Et allusit ad Platonis disputationem illam in Sophista, ubi Sophisticen cum venatione ac piscatione comparat. Petron. Satyr. *Sic eloquentiae magister nisi tanquam piscator eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe praedae moratur in scopulo.*

Ibid. C. 9. *Εἶτα ἀπὸ τοῦ ῥυτῆρος*. Petav. Videtur ita olim in pueros animadversum ut paxillis alligati loris postea caederentur. Ita supra, βλέπειν εἰς παττάλους καὶ ἱμάντας. Hos ῥυτῆρας hic appellat. Sunt enim Hesych. et Suidae λῶροι, ἱμάντες. Pollux lib. III. c. IIX. *Αἱ δὲ μάστιγες, ὑστριχίδες ἱμάντες ῥυτῆρες.* Eodem pertinet et κρεμάσαι ἐκ τοῦ

κίονος, quod ibidem citat ex Hyperide. Isidorus in Glossis. *Anguilla est qua coërcentur in Scholis pueri, quae vulgo scutica dicitur.* Ausonius ad Nepotem.

Quod sceptrum vibrat ferulae, quod multa supellex
Virgea, quod fallax scuticam praetexit aluta.

Proprie est equorum habena, hinc *ἀπὸ ῥυτῆρος θέοντες ἵπποι* apud Dionem Chrys. Orat. XXXIII. Nec audiendus interpres, qui *equos e carceribus currentes* vertit. Apud Suidam in *βλαύτη* citatur e Sophocle *σπεύδειν ἀπὸ ῥυτῆρος*, quod interpretatur *ἀπὸ βλαύτης ὡς ἕκαστος ἔχει σχήματος*, quasi *ῥυτῆρες* sint crepidarum lora. Sed aliud puto intellexisse Sophoclem, et idem omnino quod Dio, cum *ἀπὸ ῥυτῆρος* dixit, significare voluit.

HARDUIN. *Τὸν ῥυτῆρα*, quo et servi coërcebantur, *habenam* vocat Horat. Epist. II. lib. II.

In scalis latuit metuens pendentis habenae.

Ubi vetus Comment. *Secundum morem Romanum, qui servos suos ad gradus habenis, id est, loris ligatos flagellabant. Idcirco in media domo a gradibus ad timorem servis incutiendum habenae pendebant.*

Ibid. D. 8. *Ὃν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω.* Iliad. *β'.* v. 231.

P. 261. B. 5. ***Ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες.*** **PETAV. Proverbium est quondam Apollinis oraculo expressum.**

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης.

Supra Orat. VII. ***Διὰ τοῦτο ἄρα ὁ Πύθιος τῆς μὲν ψάμμου τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐδίσταζεν ὁπόση εἴη, οὐδὲ τῆς θαλάσσης τοὺς χόας.*** **Basil. Orat. XXII.** ***Ἴσον ἐστὶ καὶ κύματα πελάγους*** 512
ἀπαριθμεῖσθαι, ἢ ταῖς κοτύλαις πειρᾶσθαι τὸ ὕδωρ τῆς θαλάττης ἀπομετρεῖν.

Ibid. B. penult. ***Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι.*** **PETAV. Cicero Tusc. III.** ***Est enim proprium stultorum, aliena vitia cernere, oblivisci suorum.***

Ibid. C. 5. ***Οἷα δὲ λέγει ὁ μάγειρος.*** **PETAV. Quae sequuntur ex quopiam Comico desumpta, qui Carionem coquum induxerat, hominem susurronem, ac maledicum, qui quae ab aliis gesta narraret, peiorem semper in partem interpretaretur. Sed quod obscurus ille sit scriptor, quae huc ex eo translata sunt, mihi quidem parum sunt comperta. Facit ad hunc locum quod Dio Chrys. orat. XXXII. scribit.** ***Ὥσπερ ἐν ταῖς Κωμῳδίαις καὶ διασκευαῖς, Καρίωνα μὲν εἰσάγοντες μεθύοντα, καὶ Δᾶον, οὐ σφόδρα κινοῦσι γέλωτα.***

Ibid. C. ult. ***Διαβάλλῃ.*** **HARDUIN. Forte,** ***διαβάλῃ.***

P. 263. A. 3. ***Ἐκίνησε τὸν Πλάτωνα.*** **PETAV. Haud scio an** ***Πλούτωνα*** **verius sit, nisi** ***νεκνομαντείαν*****, et Platonis**

ab inferis excitationem quisquis ille est Poëta descripserit. Paulo ante λιβανωτοῦ pro λιβανωτοῖς rescribe.

Ibid. B. 3. *Τὸν δὲ κακοδαίμονα ἐκεῖνον.* PETAV. Solent enim famigeratores eorum quae commenti sunt, obscuros atque ignotos auctores fingere, ut inquisitionis diligentiam devitent. Ita Aeschines. *Οἱ ἀλαζόνες ὅταν τι ψεύδονται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον.*

Ibid. B. 6. *Ἀπάγης.* HARDUIN. Forte, ἀγάγης.

Ibid. D. 2. *Ὃς δικαίως ἐκρέματο.* PETAV. Supplicii quoddam genus videtur esse, quo in coquos animadversum, ut corbibus impositi penderent. Aliter et per corbem, sive cophinum poenae tardis nominibus constitutae apud Boeotios. De quo ritu Nicolaus Peripat. de Rit. Gent. *Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν. εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ. ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται.* *Cophino enim caput inserebant, et sic infames habebantur.* Sed quod ad coquos attinet, aliud in eos animadversionis genus exstitit, cum in puteum, sive barathrum deprimerentur. De quo Plautus Aulul. Sc. *Tace nunc iam.*

Dicant, coci abstulerunt: comprehendite,
Vincite, verberate, in puteum condite.

Quanquam fieri potest, ut corbis ille in quem impositos fuisse Themistius hoc loco significat, in puteum, cisternamve demitteretur.

Ibid. D. ult. *Ἐπὶ δεξιὰ ἀναβάλλεσθαι.* PETAV. Puto leg. ἐπιδέξια ἀναβάλλεσθαι hoc est, scite atque eleganter hymnum auspicari. Sic enim ἀναβάλλεσθαι sumitur. Thomas Mag. *Ἀνεβαλόμην ἐπὶ μέλους κάλλιον ἢ ᾖσα.* Aphthonius: *οἱ μὲν τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλοντο σύντονον.* Proprie προοιμιάζεσθαι. Hesych.

P. 264. A. 5. *Ἴστε γάρ που ὅτι Ὅμηρος.* PETAV. Idem omnino de Homero scribit Dio Chrys. orat. XXXIII. *Ὅμηρος μὲν σχεδὸν ἅπαντα ἐνεκωμίασε καὶ θηρία, καὶ φυτὰ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν, καὶ ὅπλα, καὶ ἵππους, καὶ οὐδὲν ἔσθ' ὅτου μνησθεὶς χωρὶς ἐπαίνου τε καὶ τιμῆς, ὡς ἂν εἴποι τις,*
513 *παρῆλθεν. Ἕνα γοῦν μόνον ἐξ ἁπάντων ἐβλασφήμησε Θερσίτην, καὶ τοῦτον λιγὺν εἶναί φησιν ἀγορητήν.* At contra Archilochus in vituperationem propensior.

AD ORATIONEM XXII. NOTAE.

Petav. Quomodo ineunda ac conservanda sit inter homines amicitia disputat in hac oratione. Et quidem principio cuiusmodi diligere amicos oporteat: tum quis ad illos aditus atque accessus esse debeat: quibus item officiis, ubi semel amicitia coaluerit, fovenda sit: ac postremo de adulatione et simulatione, quae amicitiam ementiuntur, disserit.

P. 264. D. penult. *Καί τοι ἔριν μέν.* Harduin. Iliad. ι. v. 255.

Σὺ δὲ μεγαλήτορα θυμὸν
Ἴσχειν ἐν στήθεσσι· φιλοφροσύνη γὰρ ἀμείνων.
Ληγέμεναι δ' ἔριδος κακομηχάνου, etc.

P. 265. B. ult. *Φεύγειν δὲ τὰ μέσα.* Petav. Sumptum id ex Platonis Gorgia.

P. 266. A. ult. *Ἐν τῷ οὐρανῷ.* Petav. Expungendae hae voces, quae otiosae videntur.

Ibid. A. 8. *Καὶ κύνα Κέλτον.* Petav. Celticos canes commendat Gratius in Cyneg. his versibus.

Magna indocilis dat praelia Medus,
Magnaque diversos extollit gloria Celtas:

quos et Gallos subinde nominat.

Quondam inconsultis mater dabit Umbrica Gallis
Sensum agilem.

Ibid. B. 9. *Ἀλλὰ καὶ προήκατο.* Petav. Sensus est: priorem clypeum adeo tanti non fecerat Achilles, ut cum ceteris armis cum Patroclo flagitanti daret, qui de Graecorum clade condolescebat, posteaque ut eius mortem ulcisceretur, alterum a Marte acciperet: ut appareat utrumque clypeum amicitiae atque officiis impensum.

Ibid. B. ult. *Ἵνα ὁ φίλος μὴ ἀτιμότερος γένοιτο.* Harduin. Historiae ratio exigit, ut legatur, *μὴ ἀτιμώρητος*, ne amicus inultus foret.

Ibid. C. 5. *Σὲ δέ, ὦ τοῦ χοροῦ.* Petav. Multas coram Imperatore orationes habuisse Themistium iisce ex orationibus constat. Harum e numero hanc fuisse, Imperatoremque ipsum hoc loco compellari, manifestum est.

Ibid. D. ult. *Ὃν γὰρ πολλὰ μέν.* Petav. Eleganter ad eandem sententiam Synes. ad Arcad. *Ἰώμενος σὺν τῆς φύσεως ἔνδειαν, συνουσιοῦται τοῖς φίλοις, τὴν δύναμιν ἑαυτοῦ πολυπλασιάζων. οὕτω γὰρ τοῖς ἁπάντων μὲν ὀφθαλμοῖς ὄψεται, ταῖς ἁπάντων δὲ ἀκοαῖς ἀκούσεται, καὶ ταῖς*

ἁπάντων γνώμαις εἰς ἓν ἰούσαις βουλεύσεται. Aristot. III. Polit. c. XVI. *Ατοπον δὲ ἴσως ἂν εἶναι δόξειεν εἰ βέλτιον ἴδοι τις δυοῖν ὄμμασι καὶ δυσὶν ἀκοαῖς κρίνων, καὶ πράττων δυσὶ ποσὶ, καὶ χερσὶν, ἢ πολλοὶ πολλοῖς· ἐπεὶ καὶ νῦν ὀφθαλμοὺς πολλοὺς οἱ μόναρχοι ποιοῦσιν αὑτῶν καὶ ὦτα, καὶ χεῖρας, καὶ πόδας. τοὺς γὰρ τῇ ἀρχῇ καὶ αὐτοῦ φίλους ποιοῦνται συνάρχους.* Ubi *αὐτοῖς* corrig.

514 P. 267. A. 4. *Εἰ δὲ φιλίαν πλουτοίη.* Harduin. Forte, *φίλον*, quanquam nec altera lectio est improbanda.

Ibid. B. 10. *Τοσαύτη δὲ αὐτῆς.* Petav. Seneca, epist. 45. *Pro bonis mala amplectimur, etc. Adulatio quam similis est amicitiae? Non imitatur tantum illam, sed vincit et praeterit: apertis et propitiis auribus recipitur, et in praecordia ima descendit, eo ipso gratiosa quo laedit; etc.*

Ibid. C. ult. *Αεὶ δὲ αὐτῷ.* Harduin. Lege, *Αεὶ δ' ἄρ' αὐτῷ.* Eleganter Euripid. in eam sententiam:

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ, καὶ κακὰ,
Αλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.

Ibid. D. 4. *Τῆς Ομηρικῆς Αθηνᾶς.* Harduin. Iliad. ε'. v. 127. Diomedem Minerva compellat.

Αχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν,
Οφρ' εὖ γινώσκῃς ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Ibid. D. ult. *Ο τῆς Αθηνᾶς λόγος φησί.* Petav. Delendum opinor, *τῆς Αθηνᾶς.*

P. 268. A. 10. *Απὸ δρυός ἐστι.* Harduin. Odyss. τ'. 163. ubi aliqui *παλαιφάγου* legunt.

Ibid. D. 3. *Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Περσικός.* Petav. Ioan. Tzetzes, Chil. III. c. XCVIII. histor. vera.

Νόμος κοινός τις Περσικός ἐστι κατ' ἀχαρίστων·
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας ἰσχυρῶς ἐνθυνῶν, καὶ κολάζων
Τοὺς ἀχαρίστους. οἴονται γὰρ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν ἀσεβάστους εἶναι.

Harduin. Et mox addit:

τὴν δὲ τοῦ Πέρσου νόμου
Κτησίας καὶ Ηρόδοτος γράφουσιν ἱστορίαν.

Hic vero, ut alibi saepe, memoria labitur Ioan. Tzetzes. Nam Ctesias et Herod. nullibi, nisi et ipse fallar memoriae, istius legis meminere: sed in Xenophontis lib. I. *Κύρου παιδ.* qui Ctesiae temporum aequalis fuit, in Themistii nostri orationibus, et Amm. Marcel. lib. XXIII. ampla eius mentio exstat. Ex quibus locum Senecae corrigas, lib. III. de Benef. c. VI. *Excepta Macedonum gente*, inquit, *non est in ulla data adversus ingratum actio.* Nam apud solos Persas datam esse

hinc scimus, Ubi Muretus lib. XII. Variar. c. III. contendit legendum esse *Medorum*, non *Macedonum*.

P. 269. A. 5. *Ο τοῦ Στροφίου*. Harduin. Pyladem Strophii filium designari hoc loco manifestum est, cuius cum Oreste amicitia saepius in fabulis est decantata. In fabulis dico, quod nullius ea historici auctoritate vel testimonio confirmetur.

Ibid. C. 2. *Ὥσπερ τὰ κυνάρια*. Petav. Ita Arrianus Dissert. Epict. lib. II. c. XXII. *Κυνάρια οὐδέ ποτ' εἶδες σαίνοντα, καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς οὐδὲν φιλικώτερον, ἀλλ' ὅταν ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ*, etc. ubi pro *ὅταν ἴδῃς*, corrig. *ὡς ἂν ἴδῃς*.

Ibid. D. 7. *Κυβείαν, ἢ θετταλάν*. Petav. *Θετταλὰν* istud vitiosum est. Vide an *πεττείαν*, aut *τηλίαν* rescribendum sit.

Ibid. D. 8. *Οτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἕν τι*. Petav. Eadem fere 515 Platonis verba sunt, VI. de Repub. *Ἀλλὰ μὴν ὅτῳ γε εἰς ἕν τι αἱ ἐπιθυμίαι σφόδρα ῥέπουσιν, ἴσμεν που ὅτι εἰς τἆλλα τούτῳ ἀσθενέστεραι, ὥσπερ ῥεῦμα ἐκεῖσε ἀποχετευόμενον*. Eadem similitudine usus est Plutarchus in Alexandro.

Qui locus, quia admodum deformatus est, una a nobis et afferendus, et emendandus erit. Plutarchi verba sunt: *Οὕτως ἄρα δεινὸν μὲν ἀπιστία πρὸς τὰ θεῖα, καὶ καταφρόνησις αὐτῷ. δεινὴ δὲ αὖθις ἡ δεισιδαιμονία, δίκην ὕδατος ἀεὶ πρὸς τὸ ταπεινούμενον, καὶ ἀναπληροῦν ἀβελτηρίας, καὶ φόβου τὸν Ἀλέξανδρον γενόμενον*. Cedo quis ullus ex iisce verbis sensus elici potest? Itaque primum pro *αὐτῷ* corrig. *αὐτῶν*. Tum pro *δεινὴ*, *δεινόν*. Deinde *πρὸς τὸ ταπεινούμενον, ῥέουσα καὶ ἀναπληροῦσα ἀβελτηρίας, καὶ φόβου τῶν γενομένων*, inducta voce *Ἀλέξανδρον*.

P. 270. A. 5. *Καὶ ἀγαπητὸν ὅτῳ καὶ εἷς που*. Petav. Imo Menander apud Plutarch. lib. *περὶ πολυφ.* aiebat, *θαυμαστὸν ὅσον νομίζειν ἕκαστον ἀγαθὸν ἂν ἔχῃ φίλου σκιάν*. Ubi *ἕκαστον* inducendum puto.

Ibid. A. 9. *Καὶ γὰρ αὖ ἀναγκαῖον*. Petav. Disputat ea de re pluribus Plut. eodem Opusc. ubi et rationem hanc adfert, quod *ἑταῖρος* dictus sit quasi *ἕτερος*. Qui locus oppido mendosus est, et a me obiter emaculabitur. Sic igitur ille: *Σύννομον ἡ φιλία ζῶον, οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν, οὐδὲ κολοιῶδες, καὶ τὸ ἄλλον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν φίλον, καὶ προσαγορεύειν ἑταῖρον, καὶ ἑταῖρον, ὡς ἕτερον οὐδέν ἐστιν ἄλλο, πλὴν μέτρῳ φιλίας τῇ δυάδι χρωμένων*. Quibus verbis nihil absurdius. Ita vero restituo, *καὶ προσαγορεύειν ἑταῖρον, ὡς ἕτερον, οὐδ' ἔνεστιν ἄλλως*, vel *ἄλλῳ*, et *χρωμένῳ*.

Ibid. C. *Η τοῖς λαφύροις*. Harduin. Melius, *ἢ ἐπὶ τῶν λαφύρων*. Desumptum ex Iliad. α'. v. 167. quo loco Agamemnon,

Σοὶ τὸ γέρας πολὺ μεῖζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε.

Ubi Scholiastes: *ἐμοὶ τῶν λαφύρων ἐλάχιστον ἔρχεται, καὶ τοῦτο προσφιλὲς ἡγοῦμαι.*

Ibid. C. 3. *Ἀλλ' ἐπειδὴ χαλεπά*. Petav. Seneca de Tranquil. an. c. VII. cum dixisset: *Ita in amicorum legendis ingeniis dabimus operam, ut quam minime inquinatos assumamus. Initium morbi est, aegris sana miscere*: subdit mox. *Nec hoc praeceperim tibi, ut neminem nisi sapientem sequaris, aut attrahas. Ubi enim invenies, quem tot seculis quaerimus? Pro optimo est minime malus. Vix tibi esset facultas delectus felicioris, si inter Platonas, et Xenophontas, et illum Socratici foetus proventum bonos quaereres, aut si tibi potestas Catonianae fieret aetatis, etc.*

P. 271. A. 3. *Χαβρίου καὶ Ἰφικράτους*. Harduin. De utroque Plutarchus in Apophth. pag. 187.

Ibid. A. 5. *Σύντομός τε*. Harduin. Corrigo, *σύντονός τε*.

Ibid. B. *Τὸν μὲν ἀνεξίκακον*. Harduin. Diomedem videlicet. Iliad. δ'. v. 401. ubi cum Agamemnon utrumque, Diomedem ac Sthenelum Capanei F. obiurgasset, ista subdit:

Ὣς φάτο. Τὸν δ' οὔτι προσέφη κρατερὸς Διομήδης,
Αἰδεσθεὶς βασιλῆος ἐνιπὴν αἰδοίοιο.
Τὸν δ' υἱὸς Καπανῆος ἀμείψατο κυδαλίμοιο.

516 Ibid. B. 6. *Τοῦ Ζελείτου*. Harduin. Ubi Pandarus Zelia oriundus, quae pars Lyciae fuit, Menelaum sagitta laesit. Iliad. δ'. v. 121.

P. 272. C. 5. *Εγὼ δὲ ὁρῶν*. Petav. Corr. *ὁρῶ*.

Ibid. C. ult. *Οὔτε δυσάρεστος*. Harduin. Corrig. *εὐάρεστος*.

Ibid. D. 7. *Επιβουλῇ γὰρ τοῦ πέλας*. Petav. Quid si *ἐπιβολῇ γὰρ τοῦ πέλας*? Eorum, inquit, quae naturae similitudine proxima, atque affinia sunt, admixtione, Seplasiarii oleum, laudem alii corrumpunt. Potest vero et *τῶν πέλας* per distributionem, usurpari, ut *τοὺς πέλας* appellet mangones illos, qui cum oleum, et laudem adulterent, proximi sunt iis, qui vere ac sincere illis utuntur, hoc modo, *ἐπιβουλῇ γὰρ*, vel *ἐπιβολῇ*, *τῶν πέλας οἱ μέν*. Nam immistione, aut per insidias, eorum qui propinqui sunt, alii, etc. Harduin. Vox *πέλας*, quae iterum versu seq. legitur, expungenda est: hinc enim iterum illuc irrepsit. Vide Dion. Chrys. Orat. III. de Reg. pag. 39.

P. 273. B. 6. *Πόσῳ δὲ μᾶλλον*. PETAV. Eleganter hunc locum tractat Xenoph. VIII. *Κύρου παιδ.* Ubi de Pheraula Cyri purpurato. *Καὶ θεραπεύειν οὐδὲν ἡδὺ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει εἶναι, οὐδ' ὠφέλιμον ὡς ἀνθρώπους. Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζώων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι, καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τούς τε ἐπαινουμένους ὑπό τινος, ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ οὓς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τούτοις ἀντευνοοῦντας· καὶ οὓς εἰδεῖεν φιλοῦντας αὐτοὺς, τούτους μισεῖν οὓς δυναμένους.* Haec ille.

Ibid. C. *Μιμεῖται οὖν πρὸς τὴν ἄγραν*. PETAV. Puto *μιμητέον* leg. et pro *κούφους*, *σοφούς*. Nisi *κούφους θηρευτὰς* vocet leviores, atque expeditiores, ut sunt aucupes.

Ibid. C. 7. *Τοὺς οὔπω τεθηρευμένους*. PETAV. Scribe, *εἰς τοὺς οὔπω*. Quae sequuntur, manca sunt, atque mutila.

HARDUIN. Paulo antea, pro *τῶν ἤδη προσηλωκότων*, lege, *διὰ τῶν ἤδη προηλωκότων*. Quae vero sequuntur, *οὐ γὰρ δὴ*, legenda cum interrogatione: *Nonne enim columbae domesticae peregrinas nonnunquam multas pelliciunt?*

Ibid. D. 9. *Μὴ μετεχόντων ἑκάστου*. PETAV. Existimo minus integrum hunc esse locum.

P. 275. B. 2. *Ἐπιστρέφεσθαι πρὸς τὸ*. PETAV. Corrig. *πρὸς τοῦτον*.

Ibid. C. 10. *Καὶ πᾶσαν*. PETAV. Forte *πάμπαν*.

Ibid. D. 2. *Ἐπιστήμαις, καὶ τύχαις*. PETAV. Quid si *τέχναις*?

P. 276. B. ult. *Τὸ Ἐπίγραμμα ἀληθέστερον*. PETAV. Extat apud Demosth. Orat. *περὶ στεφ.*

Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν
Ἐν βιοτῇ, μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ibid. C. 6. *Ὁ γὰρ δὴ φίλος*. PETAV. Vide Plut. Tractat. *πῶς ἄν τις διακρ.* et Max. Tyr. Disser. IV.

P. 277. C. 7. *Ἑκατέρα γὰρ ταῖν*. PETAV. Leg. *ταῖν ὁδοῖν*.

P. 278. B. 11. *Οἱ τὰ ὑδάτια*. HARDUIN. Ὑδροφόβους Medici vocant, quo de genere morbi pluribus egimus in Plinianis Notis.

P. 278. C. 8. *Ἐπωφελῶς*. HARDUIN. Corr. *ἐπωφελές*.

P. 279. B. 10. *Οἱ πλάσται δὲ ἔτι*. PETAV. Haud dubium 517
quin ex Virgilii deformatione Aen. III.

Prima hominis facies, et pulchro corpore virgo
Pube tenus, postrema immani corpore Pistrix,
Delphinum caudas utero commissa luporum.

Ibid. B. 11. *Τὰ μὲν ἀπ' ἄχρι κεφαλῆς*. PETAV. Forte, *ἄκρας*.

P. 281. B. *Κόσμον ἰκέον.* Petav. Placet *εἰκαῖον*. Uti significet nullam in eius cultu affectationem fuisse.

AD ORATIONEM XXIII. NOTAE.

Petav. Adversus calumniatores obtrectatoresque suos insurgit hac oratione Themistius, qua seipsum purgat, et Sophistam non esse iisce ex signis declarat, quae in Sophista sunt a Platone descripta.

Harduin. Dictam esse hanc orationem post reditum ex urbe Roma, ipse profitetur, pag. 298. hoc est, post annum CCCLXXVIII. atque adeo Theodosio imperante. Vide quae diximus ad orat. XIII.

P. 282. D. 6. *Εγεῖραί τε αὖ.* Petav. Malim, *ἀγεῖραί τε αὖ*. Nam posterius illud *ἀγεῖραι*, prioris verbi emendatio est. Harduin. Ut nostra est coniectura, sic est legendum: *ἐγεῖραί τε αὖ καὶ τήμερον ἀγείραντα ἀναβῆναι. Invitasse vos adhuc, et hodie coacto coetu ascendisse.*

P. 283. A. 7. *Αλλ' ἐγὼ μὲν ἵστημι.* Petav. Omnino *εἴσειμι* legendum est. Harduin. Corrig. *εἰσίημι*.

Ibid. B. 7. *Πανήγυρις.* Harduin. Malim hanc vocem ita reddi, ut *conventus* sive *concio* intelligatur, quam *mercatus*.

Ibid. B. 9. *Τοῦ εἰς ἕνα, καὶ χιλίους.* Petav. Iudicium hoc Athenis fuit. De quo Demosthenes in Timocr. *Πρὸς δὲ τούτοις δικαστήριον δυοῖν εἰς ἕνα, καὶ χιλίους ἐψηφισμένων* etc. Quem ad locum observatione non indigna sunt, quae Ulpianus adnotat. *Εν τοῖς μεγάλοις καὶ ἐσπουδασμένοις πράγμασι συνήρχοντο ἐκ δύο δικαστηρίων πληροῦντες ἀριθμὸν χιλίων καὶ ἑνός. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ εἷς προσετίθετο ἀεὶ τοῖς δικασταῖς, ἵνα μὴ ἴσων γενομένων τῶν ψήφων, ἐξ ἴσης ἀπέλθωσιν οἱ δικαζόμενοι, ἀλλ' ἐκεῖνος δόξῃ νικᾶν, ᾧ ἂν ὁ εἷς προσετέθῃ.* Pollux lib. VIII. cap. X. *Η Ηλιαία δὲ πεντακοσίων. εἰ δὲ χιλίων δέοι δικαστῶν, συνίσταντο δύο δικαστήρια.*

Ibid. B. 10. *Εξενεγκεῖν ὅ, τι χρή.* Petav. Forte, *ἐπενεγκεῖν*.

Ibid. C. ult. *Ωσπερ οἱ Πλαταιεῖς.* Petav. Thucyd. lib. III.

P. 284. A. 9. *Ατρωτον ποιοῦσι μᾶλλον ἢ τὸν Καινέα.* Harduin. Didymus Scholiastes in Iliad. *α'*. Homeri v. 264.

Ο δὲ Καινεὺς, Ἐλάτου μὲν παῖς, Λαπιθῶν δὲ βασιλεὺς . . . . . ἄτρωτος γίγνεται etc.

P. 284. B. 3. *Ἐκεῖνος ὁ ἐξαμύνας.* Petav. De Caeneo, ut nunc quidem lectio est, accipi haec debent. Sed de huius sinceritate vehementer dubito. Ac in voce *ἐξαμύνας* ulcus latet ὕπουλον. cui mederi haud possum. Harduin. Ad alium quempiam, quam ad Caeneum, videntur referri haec oportere.

Ibid. C. 8. *Ὅθεν περ καὶ Φιλίππῳ.* Petav. Nota ex Ulpiani Comment. Hist. ad III. Olynth. 518

Ibid. D. 8. *Ποιεῖται μὲν γάρ που.* Petav. Dionysius Tyrannus apud Stob.

Ἔπειτα δ' οὐδὲ τοῦτο γινώσκεις, ὅτι
Τοῖς οὐδὲν οὖσιν, οὐδὲ εἷς ὅλως φθονεῖ;
Ἀεὶ τὰ σεμνὰ κέκτηται φθόνον.
Ἅπαν τὸ λίαν συνετόν ἐστ' ἐπίφθονον.

P. 285. B. *Ὥστε μετανάστης.* Petav. Vide Laert. et Suidam. De Pythagorae, Socratis, Platonis et aliorum infelicitate sapientum, Firmicus lib. I. cap. III.

Ibid. C. 3. *Πλάτωνος δὲ οὐ μέχρι νῦν.* Petav. Diog. Laert. Athen. lib. XI. Aristides Orat. *ὑπὲρ τῶν τεσσάρων.*

Ibid. C. 6. *Κηφισοδώρους δὲ καί.* Petav. De Eubulide, eiusque in Aristotelem odio, Diog. Laert. in Euclide. De Dicaearcho Suidas: quem tamen vix eundem credo fuisse, de quo hic noster, cum Aristotelis discipulum illum faciat.

Ibid. D. 6. *Κηφήνων κεκεντρωμένων.* Petav. Quaeri potest cur *Κηφῆνας κεκεντρωμένους* vocet, id est, aculeatos, cum *κηφῆνες* aculeo careant. Hesych. *Κηφὴν μυῖα ἄκεντρος, ἀργὴ, μὴ γεννῶσα.* Ubi *μυῖαν* ad apum genus transtulit. Idem: *Κηφῆνας τοὺς ἄῤῥενας τῶν μελισσῶν ἀπράκτους.* Suidae *ἡ ἀγρία μέλισσα.* Gloss. V. *κηφὴν, fucus.* Non habere aculeum indicat et Aristoph. Vespis his verbis:

Ἀλλὰ γὰρ κηφῆνες ὑμῖν εἰσιν ἐγκαθήμενοι,
Οὐκ ἔχοντες κέντρον, οἳ μένοντες ἡμῶν τοῦ φόρου
Τὸν γόνον κατεσθίουσιν οὐ ταλαιπωρούμενοι.

Ubi et Scholiastes idem, quod superiores illi Critici, habet. Sed litem omnem dirimit Aristot. IX. de Hist. Anim. c. II. Ubi fucos quosdam ait esse, quos *κεντρωτοὺς* vocant, *οὐκ ἔχοντας κέντρον, ἀλλ' ὅτι βούλονται μὲν, οὐ δύνανται δὲ βάλλειν.* At Plato VIII. de Rep. duo *κηφήνων* genera distinguit; quorum alatum unum, pedestre alterum. *Οὐκοῦν τοὺς μὲν πτηνοὺς κηφῆνας πάντας ἀκέντρους ὁ θεὸς πεποίηκε, τοὺς δὲ πεζοὺς τούτους ἐνίους μὲν αὐτῶν ἀκέντρους, ἐνίους δὲ δεινὰ κέντρα ἔχοντας. καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀκέντρων πτωχοὶ πρὸς τὸ γῆρας τελευτῶσιν, ἐκ δὲ τῶν κεκεντρωμένων πάντες ὅσοι κέκληνται κακοῦργοι.* Plutarch. in Civil. Instit. de

Cleone. Multas, inquit, cupiditates *οἱ περὶ τὸν Κλέωνα βόσκοντες καὶ αὔξοντες, πολὺν (ὥς φησιν ὁ Πλάτων) κηφῆνα τῇ πόλει κεκεντρωμένον ἐνεποίησαν.*

P. 286. A. *Ιλεων ἀεὶ τὴν θάλασσαν.* Petav. Subiiciunt haec de maris mutabilitate verba memoriae meae Tertulliani locum quendam, ubi eadem illa pulcherrime, sed obscure satis explicantur, in lib. de Pallio. *Sic et mari fides*, ait, *infamis, dum et flabris aeque mutantibus de tranquillo probum, de flustris temperatum, et extemplo de decumanis inquietat.* Cuius loci in enucleanda sententia mire se eruditi viri torquent, ac mendi etiam habent suspectum. Quae enim, aiunt, de tranquillo in probum mutatio esse potest? Ego vero de loci integritate nihil dubito. Hoc tantum astruo; Particulam, *de*,
519 non ad eum, a quo mutatio fit, maris statum referri, sed ipsam esse potius causam, quae mutationem efficiat. Hoc est, ut Philosophi nostri dicunt, non pro termino a quo, sed pro formali causa sumi. Ut ex posteriore membro satis arguitur. *Et extemplo de decumanis inquietat.* Causa enim inquieti agitatique maris sunt decumani fluctus, ut et tranquillitas probitatis, et flustra temperati status ac stabilis: forma scilicet ipsa a quo effecta illa proficiscuntur.

Ibid. B. 2. *Οἱ πάλαι τελχῖνες.* Petav. Nicolaus in Hist. de mor. Gent. apud Stob. *Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ᾽ εἰς Ῥόδον, καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν, καὶ φθονεροί. Τεχνῖται δὲ ὄντες, καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι, Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγοι Ἀθηνᾶς βασκάνου.* Nonnus Dionys. XIV. Diodorus Siculus L. V. Eustat. ad Iliad. *ι'. ἡ δὲ παροιμία τοὺς φθονεροὺς καὶ ψογεροὺς Τελχῖνας καλεῖ.* Vide eundem plura de iis disserentem.

Ibid. B. 10. *Οτι μὲν δὴ πάλαι.* Petav. Philost. l. de vitis Sophist. Synesius in Dione.

Ibid. C. 10. *Οἱ ὥσπερ ἄλλό τι.* Petav. Idem Philostratus in eorum vita.

P. 287. A. 8. *Οπόσα Πλάτων.* Harduin. Corrig. *ὁπόσους Πλάτων.*

Ibid. B. *Καθάπερ Σόλωνι.* Petav. Scribe *Σόλωνος*, et *Λυκούργου*, ut *νόμοι* subaudiantur.

P. 288. A. 5. *Δείκνυσι δὴ πρῶτον.* Petav. Haec omnia ex Platonis Sophista translata sunt. Ex quo et Themistium nostrum emendabimus. Legendum enim *ἔμπορον περὶ τὰ μαθήματα.* Vide Alcin. de doctr. Plat. c. XXXIV.

Ibid. D. 5. *Κρίτωνα ποιήσασθαι.* Petav. De Critonis in Socratem liberalitate Diog. Laert. in vita Socratis: et Sui-

das. Sed de cavo fictili memini me apud eundem Laert. non de Socrate, sed de Zenone legere.

Ibid. D. ult. *Οὔτε μισθὸς ἱκανός.* Petav. Leviter depravatum locum emendaveris, si ὅ, τε leges.

P. 290. A. *Τοῦ τοιοῦδε Ικκον.* Petav. Forte τούτου δέ. Harduin. Forte, τούτου τοι οὐδέ. Petav. Icci vero meminit Plat. VIII. de Leg. quem ab fortitudine et temperantia praedicat: Herodici vero III. de Rep. his verbis: *Ἡρόδικος μὲν γὰρ παιδοτρίβης ὤν, καὶ νοσώδης γενόμενος, μίξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ ἀπέκναισε πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἑαυτὸν, ἔπειτα καὶ ἄλλους ὕστερον πολλούς.* Meminit et Aristot. I. Rhet. c. V.

Ibid. D. 4. *Οὗτος γὰρ οὐκ ἐμοί.* Petav. De eo genere Auditorum scite admodum Sen. Epist. CVIII. *Non novimus quosdam, qui multis apud Philosophiam annis persederint, et ne colorem quidem duxerint? Quidni noverim? Pertinacissimos quidem, et assiduos, quos ego non discipulos Philosophorum, sed inquilinos voco* etc.

Ibid. D. 5. *Τῷ βόθρῳ τῷ ἐμῷ καὶ τῷ δωματίῳ.* Petav. Corr. βάθρῳ. *Δωμάτιον* vero hoc loco ut et Orat. I. pro Auditorio scholave sumitur hoc est, exhedra. Haec a Graecis *Λέσχη* dicitur; unde λεσχηνῶται discipuli in Epistola Anaxi- 520
menis ad Pythagoram apud Laert. Origo Hebraica vel Syriaca *Lescha*, *Cella*. Libro Neem. *Ην δὲ λέσχη* (quae alia, neque tamen dissimilis acceptio) *δημόσιον ἀθύρατον οἴκημα, ἔνθα οἱ ἐπαῖται συναγόμενοι ὡς λέχος τε αὐτὸ εἶχον, καὶ ἐλέσχαινον δὲ, ὅ ἐστι ὡμίλουν,* ait Eustat. ad haec verba Od. Σ.

χαλκήϊον εἰς δόμον ἐλθὼν,
Ηέ που ἐς λέσχην,

Quae Hesiodus imitatur.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπ' ἀλέα λέσχην.

Eiusmodi λέσχαι sive Exhedrae in Palaestris Graeca consuetudine describuntur a Vitruvio lib. V. c. XI. *Exhedrae*, inquam, *spatiosae habentes sedes, in quibus Philosophi, Rhetores, reliquique qui studiis delectantur, sedentes disputare possint.* Vide Harpocrationem.

P. 291. A. 4. *Ακούσατε δέ.* Petav. Leg. ἠκούσατε.

Ibid. B. 11. *Τραχηλιζόμενόν τε ῥᾳδίως.* Petav. *Τραχηλίζεσθαι* fere est obtorto collo rapi trahique. Item in collum resupinari: quod vel alterius violentia, vel sponte et ex arte ab Athletis ac pugilibus fieri solet, dum ad eludendos ictus ac petitiones adversarii, caput huc illucque celeriter inflectunt, quod Graecis est λυγίζειν, hoc est, στρέφειν, κάμπτειν, κινεῖν, movere, flectere, laxare, et quodammodo

luxare. Gloss. Vet. *Luxum* στέμμα, αὐγισμός. Corr. λυγισμός. Praeclare istud ipsum et graphice describit Statius lib. VI.

Sed providus astu
Et patria vigil arte Lacon hos reiicit ictus,
Hos cavet, interdum nutu, capitisque citati
Integer obsequio: manibus nunc obvia tela
Discutiens, instat gressu, vultuque recedit.

Tum paulo post.

Praecipitatque retro iuvenem, atque in terga supinat.

Hoc est, supinare se cogit, et τραχηλίζεσθαι.

Mox, *motu Spartanus acuto*
Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes.

Belle hic τραχηλισμὸν circumscripsit his vocibus: *Nutu et citati capitis obsequio, motu acuto, resupinatione in terga.* Sic et Virg. V. Aen.

Abduxere retro longe capita ardua ab ictu.

Apollonius II. Argonaut.

ὁ δ' ἀΐξαντος ὑπέστη
Κρᾶτα παρακλίνας.

Haec paulo accuratius enucleanda fuerunt, quod ea τοῦ τραχηλίζεσθαι notio ac potestas parum in vocabulariis exprimitur. Quae quidem ad hunc Themistii locum magnopere convenit. Siquidem adverbium ῥαδίως agilitatem quandam, ac versandi se in omnes partes facilitatem habilitatemque significari satis ostendit.

Ibid. C. 11. *Ἐν λόγῳ καλῷ.* Petav. Pro καλῷ, ἀλλὰ scribendum coniicio.

P. 292. A. 2. *Δαπανῶ μὲν γὰρ πυρούς.* Petav. Nota
521 πυροὺς, hoc est, frumentum, e publico distributum aetate Themistii. Alioqui panes erogare non frumentum legitimum fuit. Quod cum illis temporibus negligentius observaretur, postea Honorii ac Theodosii Impp. decreto revocatum lib. XIV. Cod. Theod. Tit. VI. et lib. XI. Cod. Iust. Tit. XXIV. *Nulli ne Divinae quidem domui nostrae frumentum de horreis publicis pro annona penitus praebeatur: sed integer canon mancipibus consignetur, annona in pane cocto domibus exhibenda. Ita enim debet canon ab inclytae memoriae Constantino praestitus, nec non a Divo pietatis meae avo Theodosio auctus expendi* etc. Huius instituti auctorem fuisse Constantinum praeter hanc legem Zosimus, lib. II. testatur: μείνας δὲ, inquit, ἀπόλεμος, καὶ τρυφῇ τὸν βίον ἐκδοὺς διένειμε τῷ Βυζαντίων δήμῳ σίτησιν δημοσίαν, ἣν ἄχρι τοῦδε διέμεινεν ἔχων. Vide et lib. XIV. Cod. Theod. Tit. XVII. de Annona civili et pane gradili. Sed artium publicis professoribus constituta e fisco stipendia. Lib. XIII. Cod. Theod. Tit. III. Rhe-

toribus XXIV. *annonarum e fisco emolumenta* donantur: *Grammaticis Latino vel Graeco XII.* At Treviris Rhetori XXX. Grammatico Latino XX. Graeco XII. praebentur Annonae.

Ibid. A. 2. *Ἐκ καὶ τῶν σιτοφυλακίων.* PETAV. Delenda particula *καί*.

Ibid. A. 8. *Ὅσοι καλαμηφοροῦσιν.* PETAV. In huius explicatione loci mihi ipsi non satisfacio. Illud scio ἑρκάνας sive ὁρκάνας idem esse quod septa, hoc est φραγμοὺς, ut ex Aelio Dionysio interpretatur Eustath. ad Il. ξ. Scholiastae Theocr. ad Idyl. IV. ver. 61. *Μάνδρα* esse dicitur ἡ τῶν προβάτων ὁρκάνη caula pecorum. Sed nihil, opinor, ad hunc locum ea vocis potestas pertinet. *Ἑρκάνας* equidem libenter pro ἐργαστηρίοις, et officinis acceperim, in quibus artifices ac sellularii diluculo operi insistunt. Sed quorsum καλαμηφοροῦντες? An storearum textores, atque eiusmodi opifices designat? Sane ut coniecturae ac divinationi locus esse possit, pro καλαμηφοροῦσιν, rescripserim θυλακοφοροῦσιν, vel κανοφοροῦσι, aut aliquid ad eum modum. De sententia sic accipe. Dixi a Constantino Imperat. sancitum, ut in populum viritim panes distribuerentur. Id quod certis in locis, adeoque gradibus fieri consueverat, neve aliter distribuerentur, severissime sancitum Theod. Cod. loco proxime citato. Eiusmodi per XIV. Urbis regiones marmorei gradus fuere CXVII. unde et Gradilis panis. Neque vero dubium est, quin ut ne a turba diribitores opprimerentur, septis quibusdam circumdati essent gradus illi; quas fortassis ὁρκάνας, hoc est, φραγμοὺς, nominat Themistius. Proinde οἱ θυλακοφοροῦντες ἐπὶ τὰς ἑρκάνας, vilissimi erunt opifices, ἀγοραῖοι ac forensis turba, quod et Prudentius indicat lib. I. contra Symmachum:

Omnis qui celsa scandit coenacula vulgus,
Quique terit silicem variis discursibus atram,
Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis.

Ibid. HARDUIN. Fuit *κάλαμος*, tesserae vice, quam Regiis Ministris offerre solerent ii, quibus annona ex publico debebatur: unde *καλαμηφορεῖν*, *tesseras ferre.* Quare facilis est et obvius satis huius loci intellectus: nihil ut immutari oporteat. Glossae Philoxeni: *Κάλαμος*, *tessera.* Datis sci- 522
licet tesseris distribuebantur panes in Urbe Constantinopolitana, non pauperibus modo, sed et honestioribus e populo: iis praesertim quibus aedes essent in Urbe propriae: et militaribus item viris. Erant illae tesserae aereae, aut malleo arte ductae: unde δέλτοι σφυρήλατοι dicuntur, quibus nempe incideretur et panis modus, et percipientis nomen: quod et in titulo aeneo ad Gradus ipsos appendi solito, factitatum innuit

lex V. Cod. Theod. Tit. XVII. de annonis civicis, tom. V. pag. 243. Distribuebantur autem panes ii in Gradibus, quos Themistius *ἐρκάνας* vocat, hoc est, *septa*, *φραγμοὺς*, pro qua voce *ὀρκάνη* est apud Hesychium: neque enim nudi gradus ii fuere, sed septa loca, ad quae per gradus ascenderetur: neque certo uno in loco, neque in foro universi, sed per urbis regiones sparsi: quo pertinet et illud Prudentii, l. II. adversus Symmachum, v. 948. ubi de annonae abundantia disserens:

> *Quae Regio Gradibus vacuis ieiunia dira*
> *Sustinet?*

In Urbe igitur Constantinopoli regiones omnino quatuordecim fuere: prima Gradus habuit quaternos: secunda totidem, tertia denos, quarta novem, septemdecim septima: ceterae deinde plures aut pauciores: ut omnium graduum summa ad centum et septem excurreret. Vide antiquam descriptionem Urbis CP. In his igitur gradibus, sive in eorum editiore loco ac tabulato, annona erat, panisque repositus: positique ibi qui distribuerent: singulis e populo viritim palam per gradus ascendentibus, atque in summo gradu annonam accipientibus: id quod veteres nummi egregie exhibent.

Ibid. B. 7. *Οπόσα ταῖς δέλτοις ἀκολουθεῖ.* Petav. Codicillos intelligi dubium non est, quibus Magistratus, vel Magistratuum insignia atque ornamenta mandantur. Ac videri potest earumdem Tabularum sive Codicillorum meminisse etiam Orat. XVIII. his verbis. *Ἐγὼ μέντοι οὐκ ἐπ' ἐκείνῃ τῇ δέλτῳ, ἀλλ' ἐπ' ἄλλῃ μείζονι καὶ τελεωτέρᾳ, ᾗ καὶ τὰς δέλτους ἐκείνας ἤδη ἔχει ἐπ' ἐξουσίας.* (Deest *θαῤῥῶ*, vel eiusmodi quippiam) *ἣν οὐκ ἐποίησαν ἐλεφαντουργοὶ, οὐδὲ χρυσοχόοι, ἀλλὰ ποίημά ἐστιν αὐτοῦ Βασιλέως.* Verum longe hi posteriores a prioribus Codicillis discrepant. Etenim Orat. illa XVIII. de Codicillis loquitur, quibus Praefecturam urbis obtinuit, ut suo loco demonstrabitur. Hic autem de honorariis, quibus non Magistratus ullius functio, sed honor duntaxat dignitasque conceditur. Incidit tempus Orat. XVIII. in Themistii Praefecturam Urbanam, quam is affecta iam aetate sub Theodosio gessit, cum iam emeritus ac rude donatus profiteri olim desiisset, atque et in Senatorium ordinem cooptatus, et amplissimos honores consecutus esset. Hanc vero ipsam contra Sophistas habuit, cum adhuc Philosophiam doceret, aemulosque pateretur eiusdem scientiae professores, ut ex tota Oratione facile constat. Igitur priores hi Codicilli fuerunt, et quidem, ut statuimus, Honorarii. De quibus lib. VI. Cod. Theod. Tit. XXII. Cuiusmodi Codicillis Comitivae Ordinis primi dignitatem adepti sunt Grammatici, Sophistae,

Iurisconsulti, aliarumque Professores artium, qui ab amplissimo Ordine probati Constantinopoli XX. annos publice docuissent (Probari enim illos oportuit, nec privata id sibi auctoritate sumere, alioqui infamia notantur, lib. XI. Cod. Iust. Tit. XIX.) *Si laudabilem in se probis moribus vitam esse monstraverint, si docendi peritiam, facundiamque dicendi, interpretandi subtilitatem copiamque disserendi se habere patefecerint, et coetu amplissimo iudicante digni fuerint aestimati, qui in memorato Auditorio Professorum fungantur officio* (ait Theodosius lib. VI. Cod. Tit. XXI.) Qui locus plurimum ad ea quae sequuntur illustranda valet. Sane Themistius XX. se annos Constantinopoli mansisse narrat hac ipsa Oratione. Idem porro a Constantio Imperatore Praeturae insignibus nominatim ornatur, Tit. IV. ex quo ingentia illa commoda consequi se potuisse dicit. De quibus meminit Orat. II. p. 25. *Ἐπεὶ καὶ νῦν τό γε ἐπ' αὐτῷ μέρος τρυφῆς τινος ὀχετοὺς καὶ εὐπαθείας λαθών με ἐπαφῆκεν εἰς τὸ δωμάτιον οὓς ἐγὼ μόλις ἀπῳκοδόμησα, καὶ ἀπέφραξα.* 523

Postremo *σφυρηλάτους δέλτους* appellat, quod aureae essent ac ductiles: nam infra *δέλτον χρυσῆν* nominat. At nescio an id ad Bullam auream referri oporteat, quibus eae literae insignitae fuerint. Unde *χρυσόβουλλα* apud recentiores Graeculos ex illa faece Constantinopolitani Imperii. Suavissimum vero est quod apud Suidam legitur, *Κωδίκελλος, δέρμα προβάτου*, quasi *ἀπὸ τοῦ κῳδίου* derivetur.

Ibid. Harduin. Ad Codicillos quidem haec pertinent: nec tamen ad Honorarios: sed ad eos duntaxat codicillos et epistolas, seu libellos, ut Ammianus vocat, quibus ad Rationarium scriptis, stipendii ac salarii modum decernebat Imperator. Id enimvero plura confirmant. Primum, vox *καταλόγου τῆς τρυφῆς*, quae longam indicat annonae seriem a Principe concedi solitae: tum quod sugillat idem sordidum Sophistarum morem, qui cum cibaria impetrata consumere minime ipsi per se valerent, eorum saepe mallent a Procuratoribus accipere pretium, in quo definiendo saepe rixae exoriebantur, homine eo qui se Philosophiae addixisset, prorsus indignae.

Ibid. C. ult. *Ἰσταιτεύει ταρίχη*. Petav. Deploratissimum hunc locum iampridem ad Synesium emendavimus, ac tres in unam coaluisse voculas admonuimus. Legendum vero *ἱστᾷ τε ὕεια ταρίχη*, hoc est, *salsamenta suillae carnis appendit*; quod illiberalium est sordium, eorumque proprium quos Graeci *κυμινοπρίστας*, et *συκοπρίστας* vocant, ac nisi fallor, etiam *ματιοχόπτας*. Quae vox Ammiano restituenda mihi videtur, libro XV. ubi Eusebio Ex Comite rei privatae cognomen ait

inditum Mattiocopae. Rescribendum forte *Matiocoptae*, vel *Matiocopo*. Est autem *μάτιον, τὸ ἐλάχιστον*. Quid si *ματιοκόπος* est *κρουσιμέτρης*, hoc est, qui prae avaritia falso pondere alios circumscribit, et alteram in aequilibrio lancem impellit; unde et *καθόλου* ad sordidos quosque et rapaces translatum sit? Cuiusmodi homines *ματιολοιχοὶ* apud Aristophanem dicuntur in Nubibus, hoc est, ut explicant Scholia, et ex iis Suidas, *κρουσιμέτραι. μάτιον γὰρ εἶδος μέτρου. ἢ ὁ φειδωλὸς καὶ σμικρολόγος.* Ad eum igitur modum et *ματιοκόπος* est *ὁ τὰ μάτια κόπτων*. Ac quod ad vocem
524 *ματιολοιχὸς* attinet, cum et a *μάτιον*, quod est *exiguum*, et *λοχῶ*, hoc est, insidias struo, derivetur, a Criticis verisimile mihi fit *ματιολοιχοὺς* eos esse quos Latini *Cociones* vel *Coctiones*, sive *Arilatores* dixerunt. Sic enim Festus: *Arilator, qui etiam Cocio appellatur, dictus videtur a voce Graeca, quae est αἶρε, id est, tolle. Quia sequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli possit tollere.*

Iam vero cum praeparci Sophistae *μικρολογίαν*, ac minimas sordes ita describit Themistius, ad Comici cuiuspiam *κωμῳδίαν καὶ διασκευὴν*, ut loquitur Dio Chrysost. alludere videtur, in qua pater familias aliquis triparcus ac restrictus inducitur: qualis in Aulularia est senex Euclio, et quem Theophrastus informat *Ἠθ. χαρ.* cap. *περὶ μικρολογίας*. Hic igitur per sese vel vilissima quaeque, puta suillae carnis offas dispensat, et quidem ad pondus, atque ex omnibus pecuniam conficit. Libet et aliam quandam loci huius sententiam aperire, de qua mihi veniebat in mentem. Fieri enim potest, ut ad annonam publicam ista referantur, quam cum caeteris Sophista ille, quisquis est, accipiat. Ea porro non panibus modo, sed et carnibus, vino, oleoque aliquanto saltem tempore constitit. De ceteris quidem praeter vinum expedita ratio est. De vino haud ita multa scriptorum testimonia sunt. Nam et Aurelianus Imperator *statuerat*, ait Vopiscus, *vinum gratuitum populo Romano dare, ut quemadmodum oleum et panis et porcina gratuita praeberentur, sic etiam vinum daretur*. Sed a Praefecto Praetorio prohibitus est. Verum additum postea Constantinopoli vinum ab eius conditore Constantino, eamque munificentiam aliquandiu stetisse docet Suidas in voce *Παλατῖνοι*. *Εἶδος*, inquit, *ἄρτων, οὓς ἐφιλοτιμήσατο τῷ δήμῳ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, καθ' ὃν ὑπάτευε χρόνον· οὕτως ὀνομάσας αὐτοὺς, οἷα ἐκ τοῦ Παλατίου χορηγουμένους. προσέθηκε δὲ τούτοις καὶ κρέα, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον. ὧν μέχρι τινὸς ἡ πόλις ἀπήλαυσε τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων φέρουσα τὰ γνωρίσματα.* Quod si ita est, ut ea vini largitio propagata fuerit, nae huic loco mirifice quadrabit, quod

diximus: atque ita *ταμίας* interpretari licebit publicos dispensatores, quibuscum Sophista annonam aere permutet; qui etiam porcinam appendat, ut legitimum ab eis pondus exigat, nisi eam speciem adaerare libeat. Utcunque se res habet, negari non potest quin ex vestigiis corruptae dictionis verissimam lectionem odorati fuerimus.

Atque haec plurium in unum vocabulorum confusio infinitos in veterum monimentis errores propagavit, ut ad eosdem emendandos singulare sit in hac observatione Criticae praesidium constitutum. Nos eius rei periclitandae gratia ex innumeris sane locis quos in Adversaria nostra coniecimus, hic aliquot offeremus.

I. Atque ut insignem illum praeteream qui supra est ad Orat. XXI. ex Plutarchi Sylla restitutus. Primum nobis idem Plutarchus suppeditabit in Romulo, Edit. novae Francofurt. pag. 18. ubi de Urbis Romae appellatione historiam quandam recensens: *Εν δὲ τῷ ποταμῷ*, ait inter cetera, *πλημμύραντι τῶν ἄλλων σκαφῶν διαφθαρέντων, ἐν ᾧ δὲ ἦσαν οἱ παῖδες εἰς μαλακὴν ἀποκλινθέντος ὄχθην ἀτρέμα, σωθέντας ἀπροσδοκήτως, ὀνομασθῆναι Ρώμην.* Ubi *ὄνομα θεῖναι* 525
Ρώμην haud dubie legendum est.

II. Vellem de altero tam certo asseverare possem, qui est in Uticensi Catone, Edit. eiusdem, pag. 764. Quo in loco de Catone Caepioni fratri iusta persolvente loquens. *Καὶ ταῦτα πράξαντος*, inquit, *αὐτοῦ, καὶ πράττοντος. ἦν ὁ γράψαι ὅτι κοσκίνῳ τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ μετέβαλε, καὶ διήθησε χρυσίον ζητῶν κατακεκαυμένον. οὕτως οὐ τῷ ξίφει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ γραφείῳ τὸν ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον ἐπίστευεν.* Duo in hac periodo latere menda suspicor. Alterum in his vocibus, *καὶ πράττοντος*. Pro quibus *Καῖσαρ ὅμως* fortassis non absurde reposueris. Vel certe, *Καῖσαρ ἐν τῷ Αντικάτωνι ἔγραψε*. Alterum in articulo *τὸν*, cuius loco *ἑαυτὸν* collocandum est.

III. Sed multo luculentior, atque certior de altero eiusdem scriptoris loco coniectura nostra est; in Marcelli vita. Nam cum dixisset, Marcellum eum a quo tentata filii sui pudicitia foret, ad Senatum detulisse, ab eoque mulctatum fuisse corruptorem, mox ita subiungit, *καὶ χρήμασιν ἐζημίωσαν Καπετωλῖνον, ἐξ ὧν ὁ Μάρκελλος ἀργυραμοιβίαν ποιησάμενος τοῖς θεοῖς καθιέρωσε.* Hunc locum inextricabilem credidit Xylander. At ego levi mutatione veram ac perspicuam sententiam reddo. Nam pro *ἀργυραμοιβίαν* corrig. *ἀργυρᾶ λοιβεῖα*. Hoc est, vasa, quibus ad libandum diis utebantur. Quorum in triumpho Pauli Aemilii meminit.

IV. Quartum iis addo ex eodem Plutarch. Opusc. *περὶ*

πολιτῳ. Ubi cum dixisset, difficile admodum esse probare brevi aliquo temporis spatio servos, remiges, paedagogos, infert: *μήτι γε φίλους πολλοὺς εἰσάγων ἁπάσῃ τύχῃ συναποδυσομένους*. Lego, *εἰς ἀγῶνα πάσῃ*.

V. Locus ex Ciceronis Ep. ad Att. lib. V. Ep. XIV. Ubi ita scriptum est. *Παραπλευτέον igitur, et occulte in aliquam onerariam corrependum*, pro quo Bosius haud satis expedite *πάρωρα ὁπλητέον*. Si quid emendandum sit, lego *ἄραρε. πλευστέον*, vel *ἰτέον*.

VI. Ex Ammiani L. XXIII. arcessendus est, sub finem; ubi de Persarum moribus disputans inter caetera. *Nec ministranti apud eos famulo, mensaeque astanti hiscere vel loqui licet, vel spuere. Ita prostratis pellibus labra omnium vinciuntur.* Lego *pro strati pellibus*, hoc est, ante pelles et stragula quae ad accubitum insternuntur, quod idem est atque ante mensas.

VII. E Cypriani Ep. XXVI. petendus est, sive potius ex Ep. Confessorum ad Cyprianum, in qua haec leguntur: *Quid enim gloriosius, quidve felicius ulli hominum poterit ex Divina dignatione contingere, quam inter ipsos carnifices interitum confiteri Dominum Deum?* Corrig. *inter ictus*.

Postremus nobis ex Pliniana historia prometur lib. XI. c. 16. ubi de apum ortu disputans: *id quod exclusum est*, ait, *primum vermiculus videtur, candidus, iacens transversus, adhaerensque ita ut pascere videatur.* Quae postrema verba intelligit, opinor, nemo. Corrigo itaque, *ut pars cerae videatur*. Sed hactenus, ex criticae huius instituto, non poenitendo tamen errore, ad haec diverticula defleximus.

Harduin. *Οστις οὖν φιλοσοφίας μεταποιούμενος, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἕλκων τε καὶ ἀναγκάζων, ἱσταιτεύει ταρίχη, καὶ ζυγομαχεῖ τοῖς ταμίαις, τὸν οἶνον καὶ τὰ ὄψα ἀπαργυρίζων· ουτος ψεύδεται μὲν τὸ τριβώνιον, ἅπτει δὲ ἐπὶ τὴν ζώνην καὶ τὴν χλαμύδα* etc. *Quare qui Philosophiam profitetur, atque istud nomen ubique trahens atque obtrudens,*
526 *interim salsamenta suillae carnis appendit, et cum dispensatoribus rixatur, vinum atque annonam adaerans, hic et pallium ementitur, et ad cingulum ac chlamydem convolat, et arma ferentibus militibus multo est importunior.* Porcinam militibus, aliisque, quibus annona erogaretur, dividi solitam hic locus significat: contentionesque deinde ortas inter milites ac susceptores de porcinae pondere ac bonitate. Quibus quidem rixis occurrit lege lata Constantius Imp. L. VII. Cod. Theod. Tit. III. de erogatione militaris annonae, lege II. *Cum militibus . . . laridum, vel recens forsitan caro deinceps*

erogabitur, ungulas, orisque tantummodo summitatem praecidi amputarique praecipimus: ne porcina integra separetur, sed erogationi proficiat annonariae. Expetebant scilicet milites opimam sibi suillae carnis partem appendi: his summitatem tantum oris et ungulas dari Augustus edicto cavit.

Ibid. *Καὶ ζυγομαχεῖ τοῖς ταμίαις.* Petav. Quod Graeci *στραγγεύεσθαι* vocant, nostri *barguigner*, ut ad Athenaeum Casaub. notat. Hesychius: *στραγγεύεται, διατρίβει.*

Ibid. D. 2. *Άπτει δὲ ἐπὶ τὴν ζώνην.* Petav. Zona et chlamys militum propria lib. XIV. Cod. Theod. Tit. X. *Sine exceptione temporis matutini duntaxat intra moenia constitutus nullus Senatorum habitum sibi vendicet militarem. Sed chlamydis terrore deposito quieta coloborum ac penularum induat vestimenta.*

Ibid. D. 6. *Οἷς σιτοδοτεῖ ὁ βασιλεύς.* Petav. Proprie dixit *τοὺς οἰκήτορας τῆς πόλεως.* Etenim annona duntaxat iis attributa qui in Urbe domos haberent. Lib. XIV. Cod. Theod. Tit. XVII. Quibus venditis, panes earum penes se retinere prohibitum fuit. Neque vero pagani ac cives solum, sed et milites illius participes fuerunt, qui quidem *aedificandi studio magnitudinem Urbis augerent*, ut Impp. loquuntur. *Ut hi tantum qui domus habent, deputata suo nomini commoda consequantur.* Atqui Noster distributam negat in milites annonam. An pro *οὐ* scribendum *καί*? An vulgus militum, qui scilicet aedibus carerent, intellexit? Quibus tamen peculiarem atque a Civica diversam constitutam par est credere. Eod. Tit. L. VII. *Siquidem iustum est, ut in perpetuum suum quisque detineat, et per succedaneas vices proprius Ordo teneat, ut Palatinus Palatini, miles vero militaris, popularem annonam popularis exposcat: nec alterum alterius sibi expetens diversorum ordinum valeat miscere rationem.* Ubi forte leg. *Nec alterius alter ius* etc. Proinde triplex annona Constantinopoli fuit, Palatina, (cuius meminit Suid.) Militaris, et Civica. Milites vero, qui in Urbe domus haberent, duplici annona gaudebant. Caeteri sua duntaxat ac propria. De Annonae militaris ordinatione a Theodosio facta scribit Zosim. lib. IV. ubi optimi Imp. famam gladiatorio stylo persequitur.

P. 293. A. *Εἴτις διάγει ἔφην.* Petav. Aut *ἔφη* rescribe, aut *ἔφαμεν*, ita ut particula *τις* deleatur.

Ibid. A. 4. *Ἀρκεῖσθαι τῶν ἀνδραπόδων.* Petav. Conturbat *ἀνδραπόδων* illud, et expungendum videtur. Nisi forte usque adeo se Themistius abiicit, ut eo sit victu contentus, quo mancipia famem propulsant.

527 Ibid. A. 6. *Οὐξοδαπὸν τῷ τριβωνίῳ.* Petav. Scribe τοὐξοδαπὸν, Harduin. vel οὐ ξυνοπαδόν.

Ibid. A. 8. *Οὐ τὰ αὐτὰ ἐφρόνουν.* Petav. Pro οὐ placet ὅτι.

Ibid. C. 3. *Τοῖς νεωνήτοις τὰ καταχύματα.* Petav. Quid sint καταχύσματα, docent Critici Graeci. Horum princeps Hesych. *Καταχύσματα τραγήματα· ἔθος γὰρ εἶχον κατὰ τῆς κεφαλῆς κάρυα, καὶ ἰσχάδας καταχέειν τῶν νέων ἢ τῶν δούλων περὶ τὴν ἑστίαν καθισάντων. κατεχεῖτο δὲ καὶ τοῦ νυμφίου.* Ubi pro τῶν νέων, ἢ τῶν δούλων, corr. νεωνήτων. Quo eodem errore Suidae codices laborant. Apud quem pluribus eadem illa declarantur, et Aristoph. Schol. in Pluto. Sed ubique καταχύματα scribitur. *Καταχύματα* vero etiam Gloss. Vet. habent. *Καταχύματα, profusio.*

Ibid. C. 7. *Τριάκοντα χοίνιξιν.* Harduin. Χοῖνιξ Hesychio, Laertio in Pythag. Palladio, et Suidae, diurnum cibarium est. Dimensum vocat Comicus in Phormione.

Quod ille unciatim vix de dimenso comparsit miser.

Quatuor sextariis Rhemnius Fannius (sive is Rhemnius Palaemon est, aut Priscianus) choenicem definit:

Heminas recipit geminas sextarius unus,
Qui quater assumptus Graeco fit nomine choenix.

Ibid. D. *Καὶ ἀριθμοῦ.* Petav. Emendo, ἀριθμοὺς, vel ἀριθμητικήν.

Ibid. D. 2. *Ὃς οἰκουρεῖ.* Harduin. Recte Henr. Steph. οἰκοφθορεῖ melius fore monuit, quam οἰκουρεῖ.

Ibid. D. 5. *Καταπροΐσχονται αὐταῖς.* Petav. Vera lectio, quam et agnoscit Henricus Steph. est κᾆτα προΐσχονται. Mox, βίον δὲ χρῄζοντες repone.

P. 294. A. 6. *Ἀποχρώμενος Καλλίᾳ.* Petav. De Laccopluto Callia Suidas. Apud Platonem Alcib. I. Callias quidam commemoratur Calliadae filius cum Pythodoro, ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μνᾶς τελέσας σοφός τε, καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν. Sed alius hic a nostro esse debet.

Ibid. A. 9. *Οὐδὲ ὑπερβάλλων τοὺς σιναμωρίους.* Petav. Si sana haec lectio est: Primum σιναμώρους legendum erit. Tum is esse sensus poterit: Neminem se inter discipulos habere suos, qui σιναμώρους illos superet, hoc est, qui profusus sit, perinde ut Callias iste. Qui haud scio an idem cum eo sit, quem non modo ob divitias, verum etiam ob luxum traduxere Comici, quique rem omnem domesticam nepotinis sumptibus helluatus dicitur. Hoc enim σινάμωρος Graecis Criticis significat, et apud Herod. Terpsich. Porro apud Hesychium, et Etym. per ο scribitur, Suidae et aliis per ω.

P. 295. A. 9. *Ἐν φυλακῇ ποιουμένου, cum diligenter*

servarem. HARDUIN. Malim ita vertere: *Cum inclusissem in custodiam, in carcerem.*

Ibid. B. 6. *Τοῦ Χαλκιδέως πρεσβύτου.* PETAV. Iamblichi, qui Chalcidensis fuit.

Ibid. B. ult. *Οὗτος ὁ ἀνήρ.* HARDUIN. Existimo hic sermonem esse de Celso, in quo illud idem audiendi Themistii studium laudat Libanius Ep. XXVI. lib. II. edit. Paris. Feder. Morelli.

Ibid. C. 3. *Ἀξιοθέᾳ τῇ φιλοσόφῳ.* PETAV. De Axiothea Laertius in Platone: quam ait Phliasiam fuisse, et virili 528
usam veste, Platoni operam dedisse.

Ibid. D. 3. *Ὅτι αὐτὸν ἡ Σωκράτους.* PETAV. Idem Laert. in eius vita, perlecto Xenophontis Comment. II. oblectatum ad Cratem audiendum contulisse sese memorat.

P. 296. A. 6. *Ἐπιστεύσατε, ὦ ἄνδρες.* PETAV. Rectius est *πιστεύσατε.*

Ibid. C. *Ξυνέγραψε Πολυκράτης.* PETAV. Diog. Laert. et Suidas.

Ibid. D. 6. *Δαιδάλου ἔργα.* PETAV. Plato Eutyph. *Τοῦ ἡμετέρου προγόνου, ὦ Εὐθύφρον, ἔοικεν εἶναι Δαιδάλου τὰ ὑπό σου λεγόμενα.* Mox. *ὡς ἄρα καὶ ἐμοὶ κατὰ τὴν ἐκείνου συγγένειαν τὰ ἐν τοῖς λόγοις ἔργα ἀποδιδράσκει, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἂν τις αὐτὰ θῇ* etc.

P. 297. D. ult. *Σαράμβου, καὶ Θεαρίωνος.* PETAV. Horum meminit in Gorgia Plato. *Θεαρίων,* ait, *ὁ ἀρτοποιὸς, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιΐαν συγγεγραφὼς τὴν Σικελικὴν, καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος· ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταὶ, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς κατασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον.* Aristides Orat. *ὑπὲρ τῶν τεσσάρων.* *Ἤ πού σοι Μίθαικος ὁ τὴν Σικελικὴν ὀψοποιΐαν συγγεγραφὼς, ἢ Σάραμβος ὁ κάπηλος (νῦν γὰρ ἀνεμνήσθην τοὔνομα) ταῦτα συγγράψασθαι δοκεῖ;* Athen. lib. III.

P. 298. B. *Οὐ τὰ ἀρχαῖα Μέγαρα.* PETAV. Nam a Megarensibus conditum est Byzantium: ut indicat Stephanus de Urbibus. Apud quem et Oraculum est de futura Urbis felicitate. Vide Strab. lib. VII.

Ibid. B. 9. *Ἐν εἴκοσιν ὀλίγοις ἐνιαυτοῖς.* PETAV. Sic eum locum interpretatus sum, quasi *ὅλοις* esset, quod *ὀλίγοις* anteponendum est.

Ibid. D. 6. *Ἐπίκουρον τῷ ἔρωτι τὸν μέγαν παρακαλεῖν βασιλέα.* HARDUIN. Gratianum, qui Themistio Romanae peregrinationis auctor fuit, ut ipse testatur Orat. XXXI.

P. 297. B. 5. *Πλάτων.* HARDUIN. In Sophista, tom. I. pag. 223. et L. II. de Repub. p. 371. tom. II.

Ibid. D. 5. *Λάμπης ὁ Αἰγινήτης.* HARDUIN. Forte,

Λαμπὶς ὁ ναυκληρικὸς, de quo Plutarchus in Opusc. An seni sit gerenda Respub. pag. 787. qui rogatus a quodam qua arte divitias comparasset: Magnas, inquit, haud aegre: parvas cum aerumna et tarde.

Pag. 299. B. 4. *Ὑπὲρ τῶν Δημοσθένους*. PETAV. Corrig. *οἱ ὑπέρ*.

Ibid. D. *Φρονοῦσα ὑπὲρ ὧν λέγει*. PETAV. Ab iis verbis quae ad finem usque sequuntur, fragmentum sunt alterius operis, in quo de Philosophiae natura ac definitione disputabat: quod perperam cum superioribus connexum, asteriscis separandum duximus.

P. 300. B. 2. *Καὶ πᾶσι σκευάζειν τοῖς δεομένοις*. HARDUIN. Eruditus interpres sic reddidit: *Iis qui opus habeant, omnibus idonea est.* Nos sic commodius reddi putamus oportere: *et rebus quibus indigent, omnibus instruere.*

Ibid. B. 10. *Ἁρμονίδης*. HARDUIN. Iliad. ε', v. 60.

Τέκτονας υἱὸν
Ἁρμονίδεω, ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
Τεύχειν, ἔξοχα γάρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
Ὃς καὶ Ἀλεξάνδρῳ τεκτήνατο νῆας ἐΐσας.

---

529 AD ORATIONEM XXIV. NOTAE.

PETAV. Philosophiae cum Eloquentiae lepore ac venustate consortium ac consensionem mutuam hac Oratione demonstrat: quae duo ubi semel coniuncta copulataque fuerint, concentu quodam admirabili permulcent: seiuncta vero ac separata, ab audientium voluptate atque animis abhorrent: Tum ad amorem studiumque sapientiae Nicomedienses vicissim exstimulat.

P. 300. D. antepenult. *Οὐ φαύλως*. PETAV. Forte *φαῦλοι*.

P. 301. A. 6. *Μὴ δὴ οὖν καὶ ἡμεῖς*. PETAV. Eodem fere modo Synes. Orat. de Regno est exorsus.

Ibid. B. 5. *Οἱ δὲ Ἀσσύριον*. PETAV. Psalmodiam, ac Musicam in Ecclesia modulationem, ut opinor, innuit. Sic enim appellare amat *Ἀσσύριον μέλος* pro Hebraeo.

Ibid. B. 7. *Τοιόντε προσδοκῶντες*. PETAV. Scribe *χοιόνδέ τι*.

Ibid. C. ult. *Ἔξεστιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ πατρός*. PETAV. Occurrit et alia interpretandi ratio, quam quae in contextum ipsum recepta. Videlicet, *per Parentem iis licet*, vel *hoc a patre ius obtinent.*

P. 302. A. *Καὶ ψυχὴν τοίνυν.* PETAV. Plinius Iunior lib. VIII. Ep. XXI. *Ut in vita, sic in studiis pulcherrimum et humanissimum existimo severitatem comitatemque miscere: ne illa in tristitiam, haec in petulantiam procedat.* Seneca ad eam mentem diserte, L. de Tranq. Sed et Synesius Dione, et initio orat. de Regno.

Ibid. A. 6. *Προσμειδιῶσί τε ὑμᾶς.* HARDUIN. Forte, *προσμειδιῶσί τε ὑμῖν*, vel *ὁρῶντες ὑμᾶς.*

Ibid. B. 5. *Τοὺς σοφωτέρους μιμητέον.* PETAV. Lucretius lib. IV.

Nam veluti pueris absinthia tetra medentes\
Cum dare conantur, prius oras pocula circum\
Contingunt mellis dulci flavoque liquore:\
Ut puerorum aetas improvida ludificetur\
Labrorum tenus: interea perpotet amarum\
Absinthi laticem, deceptaque non capiatur,\
Sed potius tali facto recreata valescat.

P. 303. B. 6. *ὑπογράφουσι τῶν εἰκόνων.* PETAV. Ab imperito quopiam glossema istud adnotatum frustra in contextu locum habuit. Delendum igitur *τῶν εἰκόνων.*

Ibid. C. 5. *Ἐρωτᾷ αὐτόν.* HARDUIN. Melius, *αὐτῶν.*

Ibid. D. 2. *Πολέμων Ἀττικός.* PETAV. Diog. Laert. in Polemone.

P. 304. C. 7. *Οὔτε φιλόχρυσοι.* PETAV. Deest *γάρ.*

P. 305. A. 3. *Οὔπω γὰρ εἶχε.* PETAV. Sidon. Carmine IX. ad Magnum Felicem.

Non sortes Lyciasque, Caeritumque\
Responsa, aut Themidis priora Delphis.

Lucanus libro V.

Ultor ibi expulsae premerent cum viscera partus\
Matris adhuc rudibus Paean Pythona sagittis 530\
Explicuit, cum regna Themis, tripodasque teneret.

Ibid. B. 5. *Οὕτω δὴ κύει.* PETAV. Cicero III. de Natura Deor. ex Venere Diones et Iovis filia, et Marte, natum scribit Anterotem. De quo Pausanias Atticis.

Ibid. C. ult. *Τῇ παραδόξῳ ταύτῃ.* PETAV. Sita est Nicomedia in Astaceno sinu, quae Propontidis pars est, auctore Strabone lib. XII. Plin. lib. V. Itaque per mare illud ingens, Propontidem et Euxinum Pontum intelligo.

Ibid. D. 7. *Ταυτησὶ τῆς προσοίκου.* PETAV. Ascaniae paludis. De qua Strabo XVI. Plin. Ptolem. Vide et Plin. Iun. lib. X. Epist.

Ibid. D. penult. *Τὴν Μαιῶτιν λίμνην.* PETAV. At Strabo L. V. illius *περίμετρον* esse ait, *ἐννεακισχιλίων σταδίων, ἢ μικρῷ πλειόνων.* Polybius vero L. IV. ait esse *ὀκτακισχιλίων*

σταδίων τὴν περιγραφήν. De qua et huius accolis Dionys. de situ orbis.

Τοῦ καὶ πρὸς Βορέην Μαιώτιδος ὕδατα λίμνης
Ἐγκέχυται. τῇ μέν τε πέρι Σκύθαι ἀμφινέμονται
Ἄνδρες ἀπειρέσιοι. καλέουσι δὲ μητέρα Πόντου·
Ἐκ τῆς γὰρ Πόντοιο τὸ μυρίον ἕλκεται ὕδωρ.

P. 306. B. 4. *Περιεργαζόμενος κόσμον*. Petav. Forte, *περιεργαζομένῳ*.

Ibid. B. 8. *Φησιν Ὅμηρος*. Harduin. Odyss. *ϑ'*. v. 280.

Ibid. B. ult. *Οἷαν ἐγώ ποτε εἶδον*. Petav. Leg. *τῶν Περσικῶν τινὸς βασιλέων*. Ad hunc locum facit quod Dio Chrysost. scribit Orat. XIV. *Τοιγαροῦν ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὅπως μὲν ἕξει μόνος ὀρθὴν τὴν τιάραν, ἐφρόντιζεν, καὶ εἴ τις ἄλλος τοῦτο ἐποίησεν, εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποθνήσκειν αὐτόν. ὡς οὐκ ἐνὸν, οὐδὲ συμφέρον ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων δύο εἶναι φοροῦντας τιάρας. ὅπως δὲ τὴν γνώμην ὀρθὴν ἕξει καὶ μηδεὶς ἄλλος φρονήσει αὐτοῦ σοφώτερος, οὐδὲν αὐτῷ ἔμελεν.*

Ibid. C. 6. *Ὅμως κἂν ταύτης*. Petav. Leg. *κἂκ ταύτης*, perspicuo sensu.

Ibid. C. ult. *Ἃ βούλεται*. Petav. Supervacuum est quod sequitur verbum *ἐθέλει*.

Ibid. D. 4. *Καὶ οὔτ' ἂν ἄνδρα*. Petav. Sapienter admodum Seneca Epist. LXXVI. *Hoc laboramus errore: sic nobis imponitur, quod neminem aestimamus eo quod est: sed adiicimus illi et ea quibus adornatus est. Atqui cum voles veram hominis aestimationem inire, et scire qualis sit, nudum inspice. Ponat patrimonium, ponat honores, et alia fortunae mendacia: corpus ipsum exuat; animum intuere qualis quantusque sit, alieno an suo magnus etc.*

P. 307. A. *Οὔτε εἰ πολλῷ στενότερος*. Petav. Quid ad sinus maris commendationem angustiae faciant non video. Vix est ut vox illa *στενότερος* sincera sit, et pro ea tamen quid reponam haud satis expedire queo.

Ibid. A. 3. *Οὔτε εἰ Σαγγάριος*. Petav. Stephan. de Urbibus: *ποταμὸς*, ait, *τῆς κάτω Φρυγίας*. Strabo lib. XII. paulo plus CCC. stadiis abesse a Nicomedia scribit Sangarium
531 fluvium. Livius lib. XXXVII. *Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Tymbroti fluvio. Inde maior iam geminatis aquis per Bithyniam fertur, et in Propontidem sese effundit, non tamen tam magnitudine memorabilis, quam quod piscium accolis ingentem vim praebet.* Hunc iccirco locum protuli, ut iudicare Lector posset, ecquid apud Themist. pro *σίτου*, *ἰχθύων* rescribendum sit. Certe quidem frumentum fluvii non ferunt. Sed hic locus mirum in

modum depravatus est, et mutilus. Nam ante *Σωκράτην* desunt, ut opinor, quamplurima. HARDUIN. Suppleri possunt ea, ut arbitramur, his voculis: *φρόνησις δὲ καὶ ἀρετὴ κατὰ Σωκράτην, κῦδός ἐστι μὲν* etc.

Ibid. A. 7. *Καὶ οἰκίας πεπαμμένον*. PETAV. Aliquoties eo verbo ac tempore usus est. Pro quo *πεπαμένον* legerem a *πέπαμαι*, ut est apud Hesych. nisi etiam *πολυπάμμων* inde formari comperissem.

Ibid. A. ult. *Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον*. PETAV. Dio Chrysost. Orat. LXXIX. eleganter hunc locum tractat.

Ibid. B. 6. *Μᾶλλον δὲ πολεμοποιῶν*. PETAV. Recte *πολεμοποιοὺς*, id est, bella concitantes Equos illos vocat; ob seditiones, ac rixas, quae ex contrariis factionum studiis ortae mutua in vulnera caedesque redundabant. Hoc cum ab aliis Scriptoribus, praesertim Christianis notatum, tum ab Tertul. graviter reprehensum lib. de Spect. cap. XVI. his verbis. *Cum ergo furor interdicitur nobis, ab omni Spectaculo auferimur, etiam a Circo, ubi proprie furor praesidet. Aspice populum ad id spectaculum iam cum furore venientem, iam tumultuosum, iam potum, iam de sponsionibus concitatum. Tardus est illi Praetor, semper oculi in urna eius cum sortibus volutantur. Dehinc ad signum anxii pendent, unius dementiae vox est* etc. Tum deinde. *Ex eo itaque itur in funus, et animos, et discordias. Inde maledicta, convicia sine iustitia, odii etiam suffragia, sine merito amoris.* In vet. inscriptione mentio extat *Medici Factionis Russatae.* Nimirum quod sine sanguine ea certamina non fierent.

Ibid. C. 2. *Πόλις δ' ὁμοῦ μέν*. PETAV. Soph. Oedipo Tyranno. Citantur et ab Aristotele in Rhetor.

Ibid. C. 5. *Ἀλλὰ Φωκυλίδης*. PETAV. Phocylidis versus laudantur a Dione Chrys. Orat. XXXVI.

Καὶ τόδε Φωκυλίδου. Πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον
Οἰκέουσα σμικρὴ κρείσσων Νίνου ἀφραινούσης.

Ex quo et hic Themistii locus obiter emaculandus, ut *ἀφραινούσης* pro *ἀφρονούσης* legatur. De Nino idem meminit Orat. LXII.

P. 308. A. 4. *Οἷον ἐν ζάλῃ κονιορτοῦ*. PETAV. Sumptum id ex Plat. VI. de Rep.

Ibid. A. 8. *Καὶ φραγνυμένης ἔρκει*. PETAV. Seneca Epist. LXXXII. *Philosophia circumdanda est, inexpugnabilis murus, quem fortuna multis machinis lacessitum non transit. In insuperabili loco stat animus, qui externa deseruit, et arce se sua vindicat, infra illum omne telum cadit.*

Ibid. B. 4. *Ομηρος*. Iliad. *η'*. v. 452.

Ibid. B. 10. *Καὶ συνήσει κομψευομένῳ.* Petav. Forte *συνησθήσεται.*

Ibid. C. 5. *Ὥστε καὶ σήαιον ἱμάντα.* Petav. Leg. *σει-*
532 *ραῖον.* Homerus Il. *θ'*. Nestoris equum ait lethaliter vulneratum fuisse. Ob idque, lorum, quo is alligatus erat, praecidisse.

Ὄφρ' ὁ γέρων ἵπποιο παρηορίας ἀπέτεμνε.

Παρηορίη enim et *σειραῖος ἱμὰς* synonyma sunt: ut *παρήορος* et *σειραφόρος*, seu *παράσειρος*. Olim quadrigae, ut id obiter declarem, iunctos *ἐκ παραλλήλου* equos habebant quatuor, ut ex quadrigatis Denariis apparet, non ut in nostris duo praeeunt, totidem sequuntur; ex iis duo subiuges erant *ζύγιοι*, medii scilicet, quorum latera duo cingebant *σειραφόροι*; seu *παράσειροι*, qui et helciarii dicti. Quorum unus *δεξιόσειρος* dictus Hesych. *Σειραφόρον ἡγεμονικόν. μετῆκται δὲ ἀπὸ τῶν δεξιοσείρων ἵππων:* Alter *ἀριστερός*. Insignis ea de re Sophoclis in Electra locus est, qui ex eiusmodi observatione lucem accipit. Ibi enim in curruli certamine describendo Oresten ait cum ad metas accederet, solerter equos suos flexisse.

Κεῖνος δ' ὑπ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἔχων
Ἐχρίμπτετ' ἀεὶ σύριγγα. δεξιόν τ' ἀνεὶς
Σειραῖον ἵππον, εἶργε τὸν προσκείμενον.

Ad haec Scholiast. *Σειραῖον ἵππον. Τὸν ἔξω τοῦ ζυγοῦ, τὸν δεξιόν, προσκείμενον δὲ τῷ καμπτῆρι ἀριστερόν.* Nam dexteriori equo laxandae erant habenae, sinisterioris inhibendae, ne ad metas axem illideret. Erat enim equus hic *προσκείμενος τῷ καμπτῆρι.* Cave autem ne te in errorem inducat Suidas, apud quem ita legitur: *Σειραῖος ἵππος ὁ ἔξω τοῦ ζυγοῦ, ὁ δεξιός. Δεξιόν τ' ἀνεὶς Σειραῖον ἵππον εἶργε τὸν προσκείμενον. τουτέστι τῷ καμπτῆρι ἀριστερόν.* Quae verba ex scholiis Sophocleis incondite, uti solet, transtulit: adeo ut *σειραῖος ἵππος* videatur esse solum *ὁ δεξιός*: quod absurdum est. Tam enim sinisteriori quam dextro vox ista convenit. *Προσκείμενος* porro dicitur a Sophocle sinister non dextri comparatione, sed metae, et *καμπτῆρος*, uti adnotant Scholia.

Ibid. C. penult. *Τὴν μελίαν ἐκείνου.* Petav. Forte *ἐκείνην.*

Ibid. D. 3. *Οὐδὲν πάνυ προσῆκε.* Petav. Scrib. *προσεῖχε.*

Ibid. D. penult. *Ὡς οὔτε γονέων.* Petav. Synesius ad Arcad. *Ὅτε ἀσθένειαν ἐγὼ πρὸς δύναμιν ἐξετάζω, καὶ πενίαν πρὸς πλοῦτον, καὶ τὰς ἐν ἅπασι μειονεξίας πρὸς τὰς ἐν ἅπασι πλεονεξίας, εἰ δίχα φρονήσεως καθαραὶ πρὸς ἀλλήλας κρίνοιντο, πενία τε, καὶ ἀδυναμία, καὶ βίος ἰδιώτης, ἀντὶ τῆς*

μεγίστης ἡγεμονίας εὐτυχέστερος παρεῖναι τοῖς ἥκιστα ἐπηβόλοις νοῦ καὶ φρονήσεως.

P. 309. A. 7. *Ἐκ τῆς ἑτέρας ποιήσεως.* Petav. Odyssea scilicet.

Ibid. B. ult. *Ἤϊεν ὥστε λέων.* Harduin. Odyss. ζ'. v. 130.

Βῆ δ' ἴμεν ὥστε λέων ὀρεσίτροφος, ἀλκὶ πεποιθώς.

AD ORATIONEM XXV. NOTAE.

Petav. Interpellatus a Principe viro Themistius, ut ex tempore diceret, brevi se oratiuncula excusat. In qua sculptorum insignium exemplo, vetera, ad sui periculum, opera contuenda potius, quam nova tumultuarie cudenda demonstrat. Praesertim cum citra cogitationem meditationemque, atque insubide dicere, non sapientis hominis, sed vani alicuius, 533
atque arrogantis Sophistae sit proprium. Merito itaque admiratur apud Ciceronem in II. libro de Orat. Antonius, *hominem imprimis disertum, atque eruditum Philippum, qui ita soleret ad dicendum surgere, ut quod primum verbum habiturus esset, nesciret, et diceret idem, cum brachium concalefecisset, tum se solere pugnare.* Vide Plut. Tract. *περὶ παίδων ἀγω.*

P. 309. D. antepenult. *Μορφὴν ἐπιδείξασθαι.* Petav. Quintil. lib. II. cap. X. *Phidias Diis quam hominibus efficiendis melior artifex, in ebore vero longe citra aemulum, vel si nihil nisi Minervam Athenis, aut Olympium in Elide Iovem fecisset. Cuius pulchritudo adiecisse etiam receptae religioni videtur: adeo maiestas operis Deum aequavit.*

P. 310. C. 6. *Οἱ δαιμόνιοι σοφισταί. Miselli Sophistae.* Harduin. Quid si ita reddatur hic locus: *ut felicioris ac prope divini ingenii admirandi illi Sophistae solent, qui ea praestant quibus efficiendis imparem esse me profiteor.* Ita certe Cresolius noster lib. III. Theatri Rhet. c. XI. Quin ipse Themistius in simili plane argumento, orat. XXVII. p. 332. *Οὐ γὰρ*, inquit, *οὕτως εἰμὶ σοφὸς, οὐδὲ εὔπορος, ὥσπερ οἱ μακάριοι σοφισταί.*

AD ORATIONEM XXVI. NOTAE.

Petav. Quod novum atque inusitatum hactenus videbatur, Themistium virum gravem, ac professione Philosophum, Sophisticum in morem coetus hominum ac conventus habere, coramque multitudine in Theatro declamitare, multorum ob id in sermones atque invidiam incurrit. Quare non semel factum illud suum excusare conatus est, seque ab eo grege atque infamia vindicare. Hinc omnis illa priori in Oratione de Philosopho disputatio, aliaque item in XXIII. de Sophistarum notis, atque indiciis. Cuiusmodi et haec ipsa est, quam nos in vetussimo Codice, inter Demosthenis, Libanii, ac Synesii scripta tumultuarie collocatam reperimus. Quem nobis Codicem vir eruditus, atque amicus noster Federicus Morellus Lutetiae commodaverat: nulla quidem alia Inscriptione, praeterquam *Θεμιστίου προθεωρία*. Quod ipsum Lemma solius Praefationis, non Orationis est. Hoc enim in ea Oratione praeter ceterarum morem, imo Oratorum omnium consuetudinem, factum est, ut initio velut auspicatus quidam esset, ac praecentio ab toto Orationis corpore separata. Id quod a Concionatoribus, ut vocant, nostris fieri assolet, gregarii plerumque Oratores imitantur. Ceterum totus in eo versatur Themistius uti a se certorum hominum calumniam propulset, nec se propterea Sophistam esse demonstret, quod sermones ad populum instituat. Quamvis enim nemo id ante se egerit, licere tamen sine exemplo multa facere, ut in omni fere artium et doctrinarum genere, ac Philosophia praesertim a multis est saepe factum. Iam vero cum plus minus quarta Orationis pars in Morelliano exemplari desideraretur, quod reliquum erat ex Pantiniana editione supplevimus, ac nostra interpretatione
534 pertexuimus. Cum autem eandem ipsam Pantini editionem Typographis exemplaris instar et Archetypi proposuissemus, deprehendimus postea illam in plerisque a priore nostra discrepare, proindeque interpretationem nostram quibusdam in locis cum Graecis minime convenire, de quibus his in Notis admonere studuimus.

P. 311. C. 3. *Οἷον Ομηρος.* Petav. Notis versibus.
Τρῶες δ' αὖ κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς.

Ibid. C. 11. *Εξαλλόμενον ἀπὸ τῶν πετρῶν.* Petav. De gradibus lapideis in Theatris accipio. Nam in Theatris Sophistae ac Philosophi plerumque declamitabant. Apuleius

Flor. I. *Bono enim studio in theatrum convenistis, ut qui sciatis non locum auctoritatem derogare orationi: sed cumprimis hoc spectandum esse, quid in theatro deprehendas. Nam si minus est, riseris: si funerepus, timueris: si Comoedia est, faveris: si Philosophus, didiceris.*

Ibid. D. *Τῶν εἰς ἕνα τε καὶ χιλίους.* Harduin. Crotoniatas signat, opinor, quorum Senatus, teste Valerio Maximo l. VIII. cap. XVI. mille hominum numero constabat. Vel Athenienses, ut Petavius monuit, ad orat. XXIII.

P. 312. B. *Οὐδὲ τούς.* Petav. Symphoniacos fortasse pueros, vel Oratores aut Poetas; ac legendum videtur ὕμνου pro ὑμῖν. Quae sequuntur mutila ac depravata sunt. Nos sententiam utcunque elicuimus. In Morel. pro ἀριστεύειν erat κνιαρεύειν. Forte, γνωματεύειν.

Ibid. B. 9. *Πολλὰς δὲ ἐπιπόνους.* Petav. Ita Synesius Dione, de Sophista loquens. *Οστις πολλὰς μὲν νύκτας ἀΰπνους ἀνέτλη, πολλὰς δὲ ἡμέρας παρετάθη, καὶ μικροῦ δεῖν ἀπεστάλαξε τὴν ψυχὴν ὑπό τε λιμοῦ, καὶ φροντίδων, ἵν' ἀγαθόν τι συλλέξηται.* Morel. πολλὰ δ' ἐπὶ πολλάς: id quod in interpretando secuti sumus.

Ibid. C. 3. *Καὶ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πάλαι στρατιῶται.* Harduin. Congruentior videtur vetus lectio, καὶ οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ παλαιστρῖται. Dura enim videtur hoc loco repetitio vocis στρατιῶται.

P. 313. C. 3. *Καὶ οὐκ ὀφείλοντα.* Petav. *Οφείλοντες τῷ δημοσίῳ* infames erant, et concione ac publico consilio prohibiti.

Ibid. C. 6. *Τοῦ πρὶν ἀγῶνος.* Petav. Nisi me animus fallit, illam suam Orationem intelligit, quae ordine XXIII. purgationem obiectae sibi calumniae continet. Illic enim μισθοφόρον se non esse pluribus ostendit.

Ibid. D. *Ἀδικεῖ φασιν ἐμὲ λέγοντες.* Petav. Absunt a Morel. ἐμὲ λέγοντες.

Ibid. D. ult. *Εἰς τὸ δικαστήριον.* Petav. Dixerat enim Orat. XXIII. *καὶ τήμερον ἐγὼ μὲν ξυνάγων ὑμᾶς ὡς δικαστάς μοι καθεδουμένους ὑπὲρ ὧν αἰτίαν ἔχει παρανομίαν.*

P. 314. C. 6. *Υδωρ ἀποῤῥέον.* Harduin. Alludit ad morem dicendi ad clepsydram. Clepsydra enim Graecis, ὕδριον ὡροσκοπεῖον, ut ait Hero Alexandr. πνευματικῶν α'.

Ibid. C. 7. *Οἱ δικασταὶ κύριοι.* Petav. Absunt a Morel. et ab interpretatione nostra duae voculae τοῦ χρόνου.

Ibid. D. 7. *Πολιτικός τε.* Harduin. In Politico, tom. II. 535
et in Sophista, tom. I. ubi haec tria componit inter se, σοφιστὴν, πολιτικὸν, φιλόσοφον.

P. 315. C. 4. *Κεῖσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς πέτρας.* Petav. Forte, *ἄνεω*, id est, mutum. Corrige item *ὁμοπαθοῦντα*.

P. 316. A. 10. *Καὶ πρὸ μὲν Δαιδάλου.* Petav. In Morel. *τετράπους* pro *τετράγωνος* erat, quod ita in priori Editione fueram interpretatus, ut *τετράπους* non tam quadrupedem significaret, quam informem, ac sine distinctione pedum inconditam molem. Sed *τετράγωνος*, ut in Pantiniana Editione legitur, magis huic loco convenit. Sic enim appellari Mercurii solent. Ulpianus Demosth. Schol. ad Leptin. *Ξύλα, ἢ λίθοι τετράγωνοι ἦσαν, ἔχοντες ὄψιν Ἑρμοῦ ἐπάνω. κάτω δὲ ἐν τῷ πλάτει τὰ ἐπιγράμματα.* Thucyd. lib. VI. *Εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον ἡ τετράγωνος ἐργασία πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς.* Ubi Schol. caussam hanc affert cur Mercurii *τετράγωνοι* ac *κυβοειδεῖς* forent; quod nimirum Deus ille orationis ac veritatis praeses sit habitus. *Οὕτω καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ ἀλήθεια ὁμοία ἐστὶ πανταχόθεν αὐτῇ. τὸ ψεῦδος δὲ πολύχουν καὶ πολυσχιδές.* Meminit et Pausanias Messen. et alibi. Vide Suidam. Quod adiicit cetera quoque Deorum simulacra ad eum modum incondita fuisse, idem tradit Clem. Alex. Strom. *πρίν γ' οὖν ἀκριβωθῆναι τὰς τῶν ἀγαλμάτων σχέσεις, κίονας ἱστάντες οἱ παλαιοὶ ἔσεβον τούτους ὡς ἀφιδρύματα τοῦ θεοῦ.*

Ibid. B. *Δαίδαλος δὲ ἐπειδή.* Petav. Suidas, *Δαιδάλου ποιήματα. ἐπὶ τῶν ἀκριβούντων τὰς τέχνας. ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ δημιουργοὶ συμμεμυκότας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐποίουν. ὁ δὲ Δαίδαλος ἀνεπέτασεν αὐτούς, καὶ τοὺς πόδας διέστησε.* Quod Suidas *πόδας διέστησε* dixit, hoc noster expressit per *διήγαγε*.

Ibid. B. 5. *Ἔπειτα Ἁρμονίδου.* Petav. Hom. Iliad. *ε'.* Qui versus eodem loco citantur ab Suida.

Τέκτονος υἱὸν
Ἁρμονίδεω, ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
Τεύχειν. ἔξοχα γάρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη,
Ὃς καὶ Ἀλεξάνδρῳ τεκτήνατο νῆας ἐΐσας
Ἀρχεκάκους.

Ibid. B. 9. *Καὶ Ἀμεινοκλῆς Σάμιος.* Petav. Thucydides lib. I. ex quo ista sunt desumpta: *καὶ τριήρεις ἐν Κορίνθῳ πρῶτον τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι· φαίνεται δὲ καὶ Σαμίοις Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας. ἔτη δέ ἐστι μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίοις ἦλθε.* Plinius l. VII. c. LVI. *Triremem Thucydides Aminoclem Corinthium instituisse scribit.*

Quod autem hoc loco *Σαμίων* legitur: in Morel. *Σάμιος*,

praestat ex Thucydide emendare *Σαμίοις*. In Mediol. legitur *Σαμίας*.

Ibid. D. 5. *Θέσπις δὲ πρόλογον*. Petav. Aristoteles lib. de Poët. cap. IV. ubi de origine Poëtices agit, Thespidis non meminit, sed Aeschyli solum, et Sophoclis: atque illum quidem duos actores primum invexisse dicit, cum unus esset antea, et de Choro detraxisse. Sophoclem vero tres, *καὶ σκηνογραφίαν*. Sed Horatius in Arte Poët.

Ignotum Tragicae genus invenisse Camenae
Dicitur, et plaustris vexisse Poëmata Thespis
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora. 536
Post hunc personae, pallaeque repertor honestae
Aeschylus, et modicis instravit pulpita tignis, etc.

De Thespide ad Suidam.

Ibid. D. ult. *Οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν*. Harduin. Iliad. ί. v. 520.

P. 317. B. 4. *Θαλῆς δὲ ὕστερον*. Petav. Vide Laërtium, et Suidam, et Herodot. Clio, ubi de Solis defectu ab eodem praedicto.

Harduin. Ex cod. Morell. Petavius reposuit paulo post, *καὶ Πυθαγόρας* pro voce corrupta *προκατήγορα*. Sed melius in Mediol. scribitur, *καὶ πρὸς γῆρας*.

Ibid. B. ult. *Οὐ κατέθετο ὅμως*. Petav. Laërtius scripsisse Thaletem ait ad ducentos versus.

Ibid. C. 3. *Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Πραξιάδου*. Petav. Hic Thaletis discipulus fuit, eodem auctore Laërtio lib. I. Vide et eundem lib. II. et Suidam, qui illius opera percenset. Clem. Alex. Strom. I. Alcmaeonem Perithi F. primum omnium auctor est de Natura librum scripsisse, cum alii id Anaxagorae tribuant.

Ibid. D. 3. *Ἀλλὰ Σωκράτης*. Petav. Xenoph. cum de rebus memorabilibus Socratis.

P. 318. D. 3. *Χωρὶς μὲν ἦσαν αἱ Ἰταλιώτιδες*. Petav. Diog. Laërt. lib. I. Sed pro *Σικελικαὶ* fortean *Ἀττικαί*. Nam Italica secta Pythagoreorum est, qui in Divinis maxime rebus occupati: Ionica Thaletis: aliorumque, qui de rerum natura disputarunt. Attica Socratis, qui primus Ethices inventor. Quae sit autem Sicula secta, aut cui parti sit attribuenda, non video.

Ibid. *Μᾶλλον δὲ τέτραχα*. Harduin. Adiectum istud idcirco ab auctore est, quod ad tergeminam Philosophorum sectam, Mathematica deinde adiungat studia. Sunt autem *Ἰάδες Μοῦσαι*, *Musae Ionicae*, disciplinae eae quas Heraclitus ex Epheso Ioniae oppido tradidit: *Σικελικαί*, quas Empedocles Agrigentinus ex Sicilia. Hunc enim Platonis locum

Themistius respicit, ex libro qui inscriptus est *Σοφιστὴς*, sive de Ente: *Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί τινες ὕστερον Μοῦσαι ξυνενόησαν*, etc.

Ibid. D. 5. *Αἱ δὲ ὑπὲρ τῆς φύσεως μεριμνῶσαι.* Harduin. Verti haec debuerant in hunc modum: *Aliae in naturae contemplatione defixae: ὑπὲρ* ibi non *super*, sed *de* sonat.

P. 319. B. 6. *Η Μήδων στρατιά.* Petav. Cyaxares enim Phraortis filius, et Deiocis nepos, primus exercitum in partes digessit. *Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων. καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. προτοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα.* Haec Herodotus in Clio.

Ibid. D. 4. *Τοῦ ἐφολκὸν εἶναι.* Petav. Forte *ἐφολκούς*.

Ibid. D. 6. *Καὶ ἔχοντες μὴ ἔχωσιν.* Petav. Notum Aristotelis ad Alexandrum rescriptum de his libris, *ὡς ἐκδεδομένων, καὶ μὴ ἐκδεδομένων.*

P. 320. A. *Ὅτι ὄργανα δέδωκεν.* Petav. Morel. *ὄργανον.*

Ibid. C. *Σώματί τε.* In Morell. legitur, *σώμασί τε*, quod verum est.

537 Ibid. C. 7. *Καὶ δεῖται σκίμποδος.* Petav. Hoc ad *νοσήματα* multo aptius referri potest, quae lecto ac cubiculo sunt affixa.

Ibid. D. *Ἄνευ σχοινίου μεμιλτωμένου.* Petav. Haud ignota consuetudo. Athenis plebem in concionem miniato funiculo cogebant. Aristoph. Acharn.

κἄνω καὶ κάτω
Τὸ σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον.

Ubi Scholiastes adnotat, pro eo quod aegre in concionem conveniret populus, duos apparitores miniatum funiculum extendentes per forum cursitasse, eumque pecunia mulctatum fuisse, qui in ea trepidatione contactu funiculi esset infectus.

Ibid. D. 4. *Ποῖ φέρεσθαι ἄνθρωποι.* Petav. Cratetis illa exclamatio est, quam refert Plut. *περὶ παίδ. ἀγω.* Harduin. Est etiam Socratis ut testis est Dio, orat. XIII.

P. 321. B. 3. *Περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον.* Petav. Forte *ἀρχόμενον.*

Ibid. C. 8. *Πινόμενόν τε αὖ.* Petav. Non absimile est Horatianum illud.

Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque:
Aeque neglectum pueris, senibusque nocebit.

Ibid. D. 2. *Οὐδὲ ἀπὸ τιμημάτων.* HARDUIN. Corrupta admodum lectio, quae sic est emendanda: *οὐδὲ ἀποτιμήματα ἀκουστέον αὐτά*, *non sunt audiendae hae aestimationes.*

Ibid. D. 7. *Οσῳ γὰρ ἂν λέγει.* PETAV. Forte *λέγοιτ' ἄν.* Vel ut in Morel. *λέγοι ἄν.*

P. 322. B. ult. *Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ.* HARDUIN. *Εργων* v. 746.

P. 323. A. 3. *Εἰ δὲ ἀμετάστατα, καὶ ἀνήκεστα.* PETAV. Vitiosa transpositione verborum depravatissimus locus hic in Morel. Sic enim legitur: *καὶ ἀνήκεστα λοιδορείσθω καὶ ἀπεχθανέσθω, καὶ πολεμεῖν, καὶ λοιδορεῖν ἕτοιμος*, etc. Ex quo illud coniicimus, duo illa verba, *λοιδορείσθω, καὶ ἀπεχθανέσθω*, in periodi finem esse coniicienda, quae in Pantiniana desunt. Ad haec post *ἀνήκεστα* Verbum *νοσοίη* libens addiderim.

Ibid. A. ult. *Μαμμάκυθος καὶ Κυρηβίων.* PETAV. *Μαμμάκυθος* hominem fatuum et stolidum sonat; quomodo hic forsitan legendum. Quanquam Aristoph. Schol. *Βατράχοις* ad haec verba,

Κεχηνότες μαμμάκουθοι
Καὶ μελιτίδαι κάθηντο.

sic adnotat; forte *μαμμάκυθοι* ita exigente metro scribendum. Cum Mammacutho vero Coroebus et Butalio, ac Melitides coniungi solent. *Κυρηβίων* porro cognominatus fuit Epicrates quidam Aeschinis gener: quasi dicas furfuraceum; quem insectatur Demosth. Orat. de falsa Legat. *Καὶ τοῦ καταράτου Κηρυβίωνος, ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει.* Ad quae verba Interpres Ulpianus. *Οἱ γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς τότε βουλόμενοι σκώπτειν τινὰς, ἐφόρουν προσωπεῖα, ἵνα μὴ αἰσχύνωνται.* Quare *κυρηβίωνα* Themistius pro homine vesano, et impudenti sumpserit. Postremo male in Pantin. *Μαυμάκυθος* pro *Μαμμάκυθος.*

Ibid. B. 9. *Απαθεῖς τε, καὶ εὔνους.* PETAV. Imo *συμπαθεῖς* potius.

Ibid. B. ult. *Ασυμβούλους εἶναι.* PETAV. Forte *ἀσυμβόλους*, hoc est, nihil contribuentes. At Morel. *συμβούλους.* 538
Unde suspicabar leg. *οὐκ ἐπιχειρεῖν*, vel *ἐπιβούλους.*

Ibid. C. 8. *Καθάπερ τοὺς ἀγρίους.* PETAV. Usus est Platonis verbis. *Ἀλλ' εἶεν*, ait is in Protagora, *ἄγριοί τινες, οἷοί περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ.* Meminit etiam Athen. lib. V. Pherecrates Comicus fabulam docuit, quae inscribebatur, *Agrestes:* in qua Barbari, atque efferati homines, sine ritu, sine moribus, ac legibus inducebantur. Usitata vox *διδάσκειν* de Comicis Tragicisve Poëtis, qui suas exhibent fabulas. Quare haud recte Ficinus

interpretatur, cum ita vertit: *Efferatique sint ut illi quos Pherecrates erudivit.*

P. 324. C. 5. *Ὥστε οὐκ ἐντρεπόμεθα.* Harduin. Restituenda sic versio est: *Quare nihil eius naturam curamus, cum domi permanemus.*

Ibid. D. 8. *Μηδὲ πρὸς τοὺς ὀλίγους.* Harduin. Parum sincera eius loci interpretatio, debet in hunc modum restitui: *Ne ad paucos quidem ipsum exire permittamus, nec sinamus eum progredi, etc.*

P. 325. A. 7. *Ἀλλ' ὅτι ἀνωφελῆ.* Petav. Forte, ἃ μὴ ὠφελῇ μὴ δ' ἄγῃ πρὸς ἀρετήν.

Ibid. C. 6. *Δείκνυσθαι κακῶς.* Petav. *Δείκνυσθαι* hoc loco proprium quoddam esse verbum videtur, ad Parentum professionem significandam, cum liberos suos edunt, ac coram Tribulibus sistunt, quod *εἰσάγειν εἰς φράτορας* vocabant. Vide Pollucem, lib. IV. cap. IV. Vel idem est ac pro suis ostentare: quod plagiarii faciunt, qui aliena scripta recitant, ut apud Martialem saepe.

Ibid. D. ult. *Ὡς ἐπίζονον συνελθοῦσι.* Petav. Perinde ac si *ἐπὶ ὄνους συνελθοῦσι* legeretur, sensum reddidimus. Mox *ἑλομένη* corr. Paulo post, *Γέγηθε καὶ ἀγαλλομένῳ.* Desunt ad explendam sententiam nonnulla: puta *ἢ γέγηθε καὶ ἀγάλλεται τοῖς τοιούτοις.* Qui ad Pantinianam Editionem Notas adiecit, rescribebat, *ᾧ δ' οὖν ἡ γερ. μάλ. γε. καὶ ἀγαλλομένη τυγχάνει.* Paulo post scribe, *ἡ αὐτὴ μέν σε.*

Ibid. D. ult. *Ὡς ἐπὶ ψόγον συνελθοῦσα, tota unum in coetum conveniens.* Harduin. Sic nos arbitramur verti debuisse: *Si civitas ipsa suum congressum a Philosophia contemni sentiat, et ob id pudore suffundatur, quod tota veniat in reprehensionem illius (Philosophiae) populus nimirum et Senatus, ac patronos constituat aliquos, etc.* Sed nimirum vocem corruptam, *ἐπίζονον*, sic restituendam Petavius crediderat, ut legeretur *ἐπὶ ὄνους.*

P. 326. D. 7. *Οὐχ ἵνα αὐτῇ χορηγοίης.* Petav. Senatoriam dignitatem ac Praeturae insignia consecutus fuerat Themistius, ut ex libro VI. Cod. Theod. liquet. Praetura porro *Senatorii census gravis sarcina*, ut Boëthius III. de Consol. loquitur, inter alia onera Circensium ac Scenicorum ludorum spectacula debebat, ut ex eodem lib. Cod. Theod. Tit. de Praet. ac Quaest. constat. Themistius vero ita Praeturae honorem adeptus fuerat, ut ab omni onere esset immunis.

P. 327. B. 9. *Ἀνυποθέτους τε καὶ ἐξ ὑποθέσεως.* Petav. Respublica ea dicitur *ἀνυπόθετος*, quae sine fictione ac reipsa in rerum natura versatur, cuiusmodi est Platonica. Huic opponitur *ἡ ἐξ ὑποθέσεως.*

Ibid. C. penult. *Οὐδ' αὖ τί σοι ἐμφανὲς κατέστη*. Petav. 539
Nolumus te nobis explicare quid supra caelestes orbes a te sit compertum, sive de spatiis ultra caeli ambitum porrectis loquatur, sive de iis quae non exteriore caeli superficie continentur, sed interiora ac reducta sunt. Quo illud Manilianum spectat lib. IV.

Victorque ad sidera mittit
Sidereos oculos, propiusque aspectat Olympum,
Inquiritque Iovem: nec sola fronte Deorum
Contentus manet, et caelum scrutatur in alto,
Cognatumque sequens corpus se quaerit in astris.

P. 328. A. 3. *Ὑπὸ τῶν ποταμῶν ποιουμένη*. Petav. *ποιουμένη* in hoc loco idem est ac *qualitate quadam affecta*.

Ibid. B. ult. *Οἷον τὸ Μένωνος*. Petav. Libet ex Pantiniana Editione quae ad hunc locum Vir eruditus, sed anonymus, adnotavit, huc transferre. Ad locum, inquit, Platonis allusit Themistius. In quo dialogo cum Meno aliquot virtutis in medium attulisset definitiones, (nam de ea ibi agitur *πειραστικῶς*) easque omnes impugnasset Socrates, conqueritur de Socrate Meno, quod nihil certi omnino constitueret: cui ut respondeat Socrates, ostendit dubitationem esse veritatis matrem: ea enim incitari homines ad inquirendas eas res et producendas, quarum semina in animis nostris quasi iaceant demersa. Hinc nobilissimi de Reminiscentia episodii oritur occasio: quam ita probat Socrates. Puerum Menonis omnium scientiarum imperitum ad se vocat, eum quaerendo commode ac interrogando, de quadrati dimensione, eo deducit, ut ex ipsa interrogandi serie tota, quamvis subtilissima, eius diagrammatis comperiatur demonstratio. *Διάγραμμα* ergo est dimensio quadrati, de qua copiose Euclides. Iam male *ἀπιόντι* legit, cum *ἐπαΐοντι* fuerit in codice: quae vox ita frequens est in Aristotele hoc sensu, ut nihil frequentius: *ἐπαΐειν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου* dicitur ὁ *ἔμπειρος*, cui Graeca lingua gnara est, ut loquitur Tacitus. Sed neque Themistius consuluit Platonem, cum mancipium vocavit, quem *ἀκόλουθον* dixit Plato. Illi enim et Athenienses erant, et nihil minus quam barbari. Unde nobilium liberos et docebant, et in ludum comitabantur: quemadmodum de Alcibiade apud Platonem habes. Praeterea ait eum Graece loqui: et non Atheniensem tantum esse, sed et domi suae natum. *Σωκρ. Ἕλλην μέν ἐστι καὶ ἑλληνίζει; Μεν. πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής.* At Themistius contra, et barbarum vocat, et *τοῦ ἑλληνίζειν* prope ignarum: vel memoriae lapsu: vel *τῇ ὑποθέσει δουλεύων*.

Ibid. D. 6. *Κόρακος μὲν*, etc. Harduin. Sophistae ii

fuere. De Corace et Tisia, Cicero in Bruto, prolixe. Theodorum Byzantium *Λογοδαίδαλον* Plato vocabat.

P. 329. A. 5. *Η περὶ τῆς φύσεως θεωρία.* PETAV. Corr. *ἡ περί.*

Ibid. A. 9. *Τὸ ὄργανον τοῖς χρωμένοις.* PETAV. Supervacanea haec sunt.

Ibid. B. 2. *Οὐ τέχνην ὑφηγῇ λόγων.* PETAV. Idem ille Anonymus. Scribe *ἐριστικῶν.* Sensus talis est: Duo, inquit
540 ille, qui philosophiam culpat, contraria facis. Nam cum homines contentiosos averseris, noluisti artem scribere de ea re: sed tantum rationem docere, qua refutari illi possint. At contra cum Rhetoricen non probes, ut quae maxima ex parte sit sophistice, quotidie de ea scribis, quotidie eius tradis artem. Tangit autem ut Peripateticus, inscriptionem libri Aristotelici, *Σοφιστικοὶ ἔλεγχοι* inscripti: qui est, *περὶ ἐριστικῶν λόγων,* et eorum refutatione. Eum autem, teste Alexandro, alii ita dictum volebant, quod doceret, *πῶς συνίστων τοὺς δοκοῦντας ἐλέγχους οἱ σοφισταί;* et eo sensu *μέθοδος, ἡ σοφιστική,* a Socrate in Euthydemo dicitur: alii, quod doceret, *πῶς ἂν αὐτοὶ μάθοιμεν ἐλέγχειν καὶ ἀντιλέγειν τοῖς πειρωμένοις σοφίζεσθαι ἡμᾶς.* Et ita a Themistio nunc sumitur. Hinc sensus dependet: quid inter *τοὺς πειραστικοὺς καὶ ἐριστικοὺς λόγους* intersit, quibus tam frequenter Plato utitur, docuit Philosophus in Elenchis. Hinc apparet quomodo intelligendus sit locus.

Ibid. C. 3. *Αμιλλωμένην κατά που Λυσίαν.* PETAV. Idem Scholiastes haec adnotat, *ἁμιλλωμένην καθάπερ Λυσίᾳ καὶ Θουκυδίδῃ.* Lysiae enim orationem in Phaedro examinat et reiicit Socrates: at in Theage suam cum Thucydide contentionem commemorat. Intelligit enim non *τὸν τοῦ Ολόρου,* florentissimum historiae Peloponnesiacae scriptorem, sed *τὸν Μελησίου,* de quo, ut dixi, in Theage: *ἧκων δὲ κατελάμβανε μετ' ἐμοῦ διατρίβοντα Θουκυδίδην τὸν Μελησίου υἱὸν τοῦ Θουκυδίδου. ὁ δὲ Θουκυδίδης τῇ προτεραίᾳ μοι δι' ἀπεχθείας ἐν λόγοις τισὶν ἐγεγόνει.* quo respexit noster auctor. HARDUIN. Pro *κατά που* cod. Mediol. habet *πρός.*

Ibid. D. 2. *Τῷ τετάρτῳ τῆς κολακείας.* HARDUIN. *Vide ne si fructuosam Rhetoricam occultes, coniicias nos in quartam partem adulatricis scientiae, quae respondet quadam similitudine ei arti quae Medicinae opponitur,* hoc est, coquinariae. Ut huic loco lucis aliquid accedat, operaepretium est ea huc transferre ex Platonis Gorgia, sive Dialogo de Rhetorica, ad quae respexisse apparet Themistium: quae quia paulo longiora sunt, Latino tantum sermone transcribam. *Cum res duae sint,* inquit Socrates, *corpus et animus, artes*

pariter esse geminas arbitror: Gymnastica corpus curat, et Medicina: Nomothetica sive conditrix legum, et iustitia iudiciaria animum. Gymnasticae Nomothetica respondet, Iudiciaria Medicinae. Cum vero hae quatuor semper id curent quod optimum est, hic quidem corpus, illae animum: facultas adulatoria se quadrifariam dividit, singulasque subit partes, simulans id esse quod subiit, et voluptatem ubique consectans. Medicinam quidem coquinaria subiens, simulat optimos se cibos corpori adhibere. Gymnasticam similiter fucatoria: Sophistica, legalem: denique quod coquinaria ad Medicinam, id Rhetorica ad Iustitiam. Est ergo Rhetorica res coquinariae respondens, talisque in animo, qualis illa est in corpore. Ita Socrates Rhetoricam inter artes turpiculas reiicit: sed eam modo quae Sophistice declamatoria est, non eam quam fructuosam Themistius hic appellat.

P. 330. A. 7. *Τὸν ὄρθριον νόμον.* Petav. Scribo ὄρθιον.

Ibid. B. ult. *Τλημονέστερον δὲ δήπου.* Petav. Idem Pantinianae Edit. Scholiastes legit: *καὶ τῶν Ῥωμαίων πάθος*, atque haec adnotat. Intelligit sine dubio Aristidem oratorem, qui sub Adriano et Antonino vixit: cuius etiam hodie oratio- 541
nes habemus, et cui τὸ γόνιμον in oratione tribuit Philostratus: Photius autem a dilectu τῆς τε λέξεως καὶ τῶν νοημάτων, in Panathenaïco praecipue, commendat. Quae omnia emendationem nostram confirmant. Quanti Romanus Imperator Aristidem fecerit, nemo ignorat qui Philostratum legerit. Quare eius, tanquam Rhetoris, posteros Platoni opponat, nemo ignorare potest, qui meminit orationum illarum, quas pro Rhetorice contra Platonem scripsit idem Aristides: quo nomine ὑπὸ τῶν τῆς Πλατωνικῆς μούσης ἐραστῶν τε καὶ θιασωτῶν, apud veteres non raro vapulat. Ego vero pro *Ῥωμαίων* libentius legam ἡμέτερον.

Ibid. C. *Καὶ τὸ εἰρημένον.* Harduin. Legendum est, τὸ ἡμέτερον.

Ibid. C. 4. *Ἀλλ' ἐπάμυνε τάχιστα, σάω δ' ἐρίηρας ἑταίρους.* Harduin. Versus est ex gemino Homeri hemistichio conflatus: priore quidem ex Iliad. φ'. v. 311. posteriore ex Iliad. π'. v. 363.

Ibid. D. 8. *Καὶ Μελιτίδης ὁ ἀνόητος.* Petav. De quo Proverb. *Μελιτίδου γελοιότερον.* Hic stoliditate insignis, et a Comicis traductus. Vide Suidam in voce *γελοῖος*.

P. 331. A. 3. *Οὐκ εἰς τὴν πνύκα.* Petav. Pnyx locus quidam Athenis iuxta Arcem fuit, in quo Conciones habebantur. *Αὖθις δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ, μόνας δὲ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ πνυκί*, ait Pollux

lib. VIII. c. 10. Quae duo hic loca commemorantur publicae concionis.

Ibid. C. 3. *Καὶ Σμινδυρίδην καθεύδειν.* Petav. Merito dormientem hunc facit. Hic enim est Sybarites ille Smindyrides, qui totos viginti annos iactabat se neque orientem vidisse, nec occidentem Solem. Qui ad Agorastes Clisthenis filiae nuptias proficiscens, mille secum servos eduxit, piscatores, aucupes, coquos. Athen. lib. VI. Herod. Erato.

Ibid. C. 4. *Καὶ ἐν μέσῳ ὄντος.* Petav. Quid si *ἐν μέσῳ ὄντας* legendum.

AD ORATIONEM XXVII. NOTAE.

Harduin. Haec una est ex elegantissimis Themistii orationibus, maximoque elaborata artificio, in qua hoc unum copiose ac diserte contendit, parum quidem referre, qua quis in civitate, sive ampla et nobilis illa, sive obscura fuerit, quam voluerit disciplinam colat: at quibus animum ille studiis excolendum, quibus magistris instituendum tradat, id vero plurimum interesse.

P. 332. A. 6. *Τούτους ἐξετάζουσι.* Petav. Lege, *τοῦτο.*

Ibid. D. 2. *Εἰ τάγε τιμιώτερα αὐτῷ κατὰ νοῦν ὑπάρχοι. Dummodo quae praestantiora sunt, illi in animo suppeditent.* Harduin. Obscurum id sane, ac vix Latinum: sic verti oportuit: *Dummodo quae praestantiora sunt, ipsi ex animi sui sententia cedant.*

P. 333. A. *Ἐκεῖ δέ που καὶ Θερμωδῶν καὶ τὰ Ἀμαζό-*
542 *νων ἔργα, καὶ τὸ Θεμισκύριον.* Harduin. Ultima describit Cappadociae ac Ponti loca, quae Amazonum olim ad Thermodontem fluvium, et Themiscyreos lucos, sedes fuit. De his vide Amm. Marcell. lib. XXII. qui Amazonum originem hic describens miserando plane stylo pro suo more Graecizat.

Ibid. B. penult. *Κατανοῆσαι ἡμῶν τὸ πλῆθος.* Petav. Pantinus *ἦθος* legebat. Alius *τὸ πάθος.*

Ibid. C. 3. *Καὶ παρεῖχε ἑαυτὸν κάμνουσι.* Petav. Philostr. lib. I. de vita Apollon. Aristoph. Pluto.

Ibid. C. 5. *Εἰς Τρίκκην βαδίζειν.* Petav. Urbs Macedoniae sive Thessaliae, ubi natus Aesculapius. Euseb. lib. III. de Praepar.

Ibid. C. 10. *Ἐκ γειτόνων τὴν μαντικὴν ἐπεδείκνυτο.*

Harduin. Oraculum illud manifeste indicat, quod in Paphlagoniae oppido, cui nomen *Αβώνου τεῖχος*, situm fuisse Lucianus in Pseudomanti refert: atque illud quidem confert cum Delphico.

P. 334. B. penult. *Καὶ ὗν... Βοιωτία.* Harduin. Affertur a Suida paroemia: *Βοιωτία ὗς. ἐπὶ τῶν ἀναισθήτων καὶ ἀπαιδεύτων.* Paroemiae originem narrat abunde Pindari Schol. in Olymp. et ex eo Erasmus, Chil. I. Cent. 10.

P. 335. B. 6. *Εἰ δὲ Θετταλός.* Petav. Equorum nobilitatem ac patriam vide apud Oppianum lib. I. Cyneg.

P. 336. D. 7. *Αὐτοὺς Αθηναίους.* Petav. A quibus propagatae fruges. Hinc et primitiae quotannis e Graeciae urbibus Athenas, quasi ad *μητρόπολιν* delatae. Isocrat. Paneg. Aristides, et alii.

P. 336. D. penult. *Ο Τριπτόλεμος.* Harduin. De Triptolemo, et curru invecto draconibus, Servium consule.

P. 337. A. 2. *Υπ' Ερεχθέως.* Harduin. Lege, *ὑπ' Εριχθαίου,* vel *Εριχθονίου.* Alius enim *Ερεχθεὺς* ab illo qui currum primus iunxit equis. Plinius lib. VII. sect. LVII. *Quadrigas Erichthonius primus iunxit.*

P. 337. B. 1. *Επεὶ καὶ κωμῳδία.* Petav. Solinus c. II. Suidas: *Επίχαρμος, ὃς εὗρε τὴν Κωμῳδίαν ἐν Συρακούσαις ἅμα Φόρμῳ.* Idem Suidas: *Φόρμος Συρακούσιος Κωμικὸς, σύγχρονος Επιχάρμῳ.* Ergo Phormus cum Epicharmo Comoediae repertor. Quare hic pro *Αμορφος*, forte rescribendum, *Φόρμος,* Lepidum vero est quod vir doctus lib. I. de Theatro, scripsit ab Epicharmo sportam inventam, cum Phormus proprium apud Suidam Poëtae nomen sit. De Comoediae ac Tragoediae origine Athen. lib. II. Harduin. Hunc locum intelliges, et emendabis *Φόρμος* pro *Αμορφος*, ex Arist. lib. de Poët. cap. II. unde ista desumpsit Themistius.

Ibid. B. 3. *Καὶ τραγῳδίας εὑρεταί.* Petav. Suidas Tragoediae autorem esse scribit Epigenem Sicyonium, a quo Thespis decimus sextus exstiterit.

Ibid. C. 3. *Πῶς δὲ Στάγειραν.* Harduin. Reddi sic debuerat: *Qui vero fieri potest ut et Stagiram contemnas, cum noveris oriundum ex ea Aristotelem: et Cyprum, etc.*

Ibid. C. ult. *Αλλ' ὑπὲρ δρακόντων καὶ ἐλεφάντων. Referas quae dracones et elephantes superent.* Harduin. Haud 543
certe illud accurate redditum, sic emendo: *Nihil nobis nisi de draconibus et elephantis narres.*

Ibid. D. *Μύρμηξ ὁ Ινδός.* Harduin. Plinius, lib. XI. sect. XXXVII.

P. 339. A. 7. *Κινεῖν τι.* Harduin. Infinitivus modus, ut aiunt, passim apud Themistium reddi debet per imperandi

modum: quod et antea animadvertimus, in Notis ad orat. I. p. 372.

Ibid. D. penult. *Οὐ ποιεῖ χρυσὸν, οὐδὲ ἄργυρον.* *Nec aurum nec argentum magni facit.* HARDUIN. Sic vertendum fuit: *cuius ea causa est, quod nec aurum nec argentum producat.*

P. 340. A. 8. *Καὶ μόνα ἡγοῦνται.* HARDUIN. Post ἡγοῦνται, puncto oratio terminari. Quare sic est emendanda versio: *Illaque* folia *admirantur, et sola in pretio habent. Huius plantae radicem Homerus, etc.*

Ibid. C. 8. *Ῥίζην μὲν μέλαν.* HARDUIN. Homerus, Odyss. κ'. v. 304. de molis.

P. 341. A. 3. *Τοῦτο δὲ οἶμαι καὶ τὴν Ομηρον.* HARDUIN. Refert hunc Themistii locum Eustathius in Odyss. κ'.

AD ORATIONEM XXVIII.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Philosophorum quorundam austeritatem ac paene rusticitatem brevi dissertatiuncula sugillat: quod uti negligentiam praeferrent in vestitu, ita superbam ac fastidiosam in sermone, et laudationibus praesertim, parcitatem sectarentur. Qui verus sit in laudando modus, a quo Philosophos abhorrere in publicis concionibus minime deceat, deinde declarat: Eum esse nimirum, qui cuiusque viri formam atque ideam, *χαρακτῆρα* Graeci vocant, mores et facta omnia graphice describat et subiiciat oculis, prorsus ut, quanquam suo eum nomine non designet qui dicit, ii tamen apud quos dicit, quis ille sit quo de agitur, per se statim intelligant.

P. 341. D. 2. *Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Σωκράτους γενεᾶς.* Philosophos opponit Rhetoribus: et quos orat. XXVI. Platonis discipulos appellavit, iisdem nunc a Socrate appellationem tribuit. De quibus in ipso statim orationis exordio, *Τίκτουσι δὲ*, inquit, *οὐχ οἱ φιλόσοφοι μόνον.*

Ibid. D. 6. *Ἀριπρεπείας.* Alludit ad illud Homeri Iliad. ι'. v. 441.

Νήπιον, οὔπω εἰδόθ' ὁμοιΐου πολέμοιο,
Οὐδ' ἀγορέων, ἵνα τ' ἄνδρες ἀριπρεπέες τελέθουσι.

Ibid. D. 7. *Ἔξω τοῦ σκίμποδος.* Quae vis potissimum hoc loco huic voci subsit, disce ex Petavio, in notis ad orat. VII.

Ibid. D. ult. *Εν ταῖς στοαῖς.* Idem dicit de Socrate, orat. XXVI. pag. 318.

P. 342. A. *Εν τοῖς θεάτροις.* Vide Diog. Laërt. p. 102. Apul. Florid. I. cit. supra in notis Petavii ad Orat. XXVI.

Ibid. A. 10. *Τοῖς πολλοῖς.* Corr. *Τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους.* Et paulo post, pro *τοῦ ὀργάνου*, restitue *τῆς ἀγορᾶς*, aut aliquid simile.

Ibid. D. 2. *Τοῦ κολακ...* Lacunam sic reple: *κολα-* 544 *κευομένου.*

Ibid. D. antepen. *Καὶ οὖν.* Forte, *καὶ γοῦν.*

P. 343. A. 5. *Οτι μοι δοκεῖ.* Locum hunc refert Stobaeus Serm. XLIV. de Magistr. Sed male, tanquam ex Metriopathe. Legit etiam, *ἐλευθερίας δὲ ἐργάτης:* sed *ἐραστὴς* praestat, ut habet MS. cod. Porro Theodosii Imp. laudes delibari obiter hoc loco putamus.

AD ORATIONEM XXIX.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Crimini verterat nonnemo Themistio, quod cum appellationem Sophistae a se removeret, orat. XXIII. non tam purgare se visus esset, quam et Sophistas universim omnes, et certum aliquem unum ex iis praesertim oratione sua carpere ac perstringere voluisse. Huic utrique criminationi nunc respondet: primum, nullam de universo Graecorum Sophistarum grege mentionem a se factam esse nisi perhonorificam: et, quod alterum erat accusationis caput, neminem a se nominatim fuisse petitum.

P. 344. A. *Η τοῦ Αὐτολύκου σοφία.* De Autolyco diximus ad orationem XXI. p. 251.

Ibid. A. 3. *Λύκους δὲ ἐποίει.* Corrig. *οὐκ ἐποίει.*

Ibid. C. 10. *Τὸν πρώην λόγον.* Orationem scilicet XXIII. quae *Sophista* inscribitur.

P. 345. D. 6. *Παντοδαπούς.* Forte, *παντοδαπῶς.*

P. 346. C. 9. *Οτι φημί.* Mendum hic ego nullum deprehendo, quanquam latere aliquod admonere asteriscus videtur: sed hoc modo reddendus hic locus fuit: *Nemo Sophistarum me odit, quod Sophistam esse me negem: neque medicorum mihi quisquam irascitur, quod me citharistam esse pro-*

fitear, non medicum. Quare delendum existimo asteriscum huic voci *φημὶ* praefixum.

P. 347. B. 6. *Οὐδ' ἄχρι κόμματος.* Tritum illud, et Rhetorum Poëtarumque vulgo notum, quomodo inter se ista discrepent, *περίοδος, κῶλον, κόμμα.*

Ibid. B. 8. *Ἐπὶ τῷ λόγῳ οὖ* * * *. Lacunam hanc suppleri non posse nisi subsidio meliorum codicum puto. In nostro MS. legitur, *οὗ εἰσωκάπτει,* quae vox nihili est, ut apparet.

Ibid. C. 3. *Ἀλλὰ Πλάτωνος.* In Protagora dicuntur Sophistae, *οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις, κηλῶντες τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὀρφεύς.* Ex hoc Platonis opere multa quae in hac oratione leguntur, decerpsit Themistius: cuiusmodi ea sunt quae de Sophistis, de Callia, de Antimoero Myndaeo, de Protagora, aliisque narrantur.

Ibid. C. 5. *Πλάτων βελτίστους.* Ubinam *βελτίστους* Sophistas appellet, nondum occurrit. In Convivio certe *χρηστοὺς* vocat.

---

545 AD ORATIONEM XXX.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Non est haec Oratio deliberativa, ut titulus eidem praefixus videtur innuere: sed *ἐπιδεικτικὴ* potius exercitatio, ad pompam et ostentationem comparata, tota in agriculturae laudibus et commendatione posita.

P. 348. D. 3. *Εἰς ἀγῶνα ἐλθών.* Vetus est inter Grammaticos de Hesiodi, Homerique aetate controversia. Hos eodem tempore floruisse accurati multi prodidere scriptores. In iis sunt praeter Themistium, Philostratus, Velleius, M. Varro, et his omnibus antiquior Herodotus, aliique, auctore Gellio, qui idipsum comprobat ex epigrammate inscripto tripodi, qui Musis in Helicone positus erat:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Alicubi tamen Tullius Homerum longe vetustiorem facit. Vide quae diximus in Indice Auctorum, quos Plinius secutum se profitetur. Sed quod ad hunc Themistii locum propius attinet, vide Plutarch. lib. V. Sympos. et in Convivio septem Sapientum: unde ista, ut alia multa, decerpsit.

P. 349. A. 5. *Καὶ τάς.* Redundant hae duae voculae.

Ibid. A. 7. *Παρὰ γεωργίας.* Eadem habet haud paulo elegantius Xenophon in Oeconomicis, a Stobaeo citatus, serm. LIV.

Ibid. A. 9. *Καὶ ὅσα καλοῖμεν.* Locus mutilus, qui sic restituendus videtur: *καὶ δαῖτας, καὶ ὅσα ἄλλα. Καλοῖμεν δὲ καὶ νύμφας.*

P. 350. A. *Ετίμησε.* Praefige particulam negativam, *οὐκ.*

Ibid. A. 9. *Ετέρωθι.* Lege, *ἑτέρωθεν.*

Ibid. A. 4. *Καί τις ποιητής.* Dionysius Periegetes, v. 194.

Νηΐδες ἀσταχύων, καὶ ἀπευθέες ἀμήτοιο.

Ibid. C. *Διὰ τὸν νόμον.* Supervacaneae sunt hae voces, et expungendae.

Ibid. D. 4. *Εἰς ἀδικίαν.* Adde *προπετεῖς*, aut quidpiam simile.

Ibid. D. 6. *Απλοῦν.* Corrig. *ἁπλοῦς καὶ γενναῖος*, et sic verte, *Simplex et ingenuus.* Cicero pro Rosc. *Vita haec rustica, quam tu agrestem nominas, parsimoniae, diligentiae, iustitiae magistra est.*

P. 351. B. 3. *Τὰ οἰκεῖα.* Corrig. *τὰ χηρία*, ut ante nos vidit Interpres.

Ibid. B. 8. *Γηπονίας.* Adde, *ἢ γηπονίας.*

Ibid. B. penult. *Δήμητρος παῖδα τὸν Πλοῦτον.* Hesiod. *Θεογον.* 969. Plutus cui divitiarum distribuendarum munus concessit antiquitas, a Plutone diversissimus est, ac Cerere et Iasio heroë natus dicitur. Hunc pro Deo habendum esse, et quidem potentissimo, lepide contendit Chremylus apud Aristoph. in cognomine fabula, et Lucianus in Timone.

Ibid. C. 3. *Επινοίας.* Mendose, pro *γηπονίας.* 546

Ibid. C. 7. *Καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἐπιτηδευμάτων.* Particulam adde, *καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων.*

Ibid. C. penult. *Κἂν Αχαιμενίδης, κἂν Ἡρακλείδης.* Ab Achaemene Rege Persarum, ceteri deinde Reges, imo et populares Achaemenidae: ab Hercule abavo, Lacedaemonii Reges Heraclidae *πατρωνυμικῶς* sunt appellati. Horat. Carm. II. Od. XII.

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
Permutare velis.

AD ORATIONEM XXXI.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

Docet exemplo suo Themistius, non mularibus vehiculis, non opibus, non virgis ac securibus, sed Musarum benevolentia et Philosophiae studio atque usu, Senatorem antecellere ceteris oportere: neque se tanti facere congestos in se a Caesaribus et impertitos honores, quanti eos facit quos sua sibi doctrina virtusque asseruit. Dicta est, ut quidem videtur, post reditum ab urbe Roma, cum Romanorum pro se testimonium proferat: atque adeo Theodosio imperante, ac praesente, circa annum CCCLXXXIV. quo Praefecturam Urbis Themistius gessit: cum inter delatos sibi honores, quos enumerando accurate percenset, neque hunc obscure significat, ut suo loco monebimus.

P. 352. B. 5. *Τὴν ἱερομηνίαν τοῦ ἔτους.* Inter ferias forenses, sive dies in foro *ἀπράκτους*, *nefastos*, fuere Calendae Ianuariae. Lex secunda Cod. Theod. Tit. VIII. *De feriis* lib. II. *Kalendarum quoque Ianuariarum consuetos dies otio sancimus.* Vide plura apud Gothofredum, in eum locum: ubi hunc quoque Libanii locum affert, cum Themistii sententia praeclare congruentem, ex oratione inedita. *Εἰς τὰς Καλάνδας καὶ δὴ καὶ δίκας ἀνέβαλον, καὶ γραφὰς, καὶ τιμωρίας, κλεῖσαι δικαστηρίοις μὲν θύρας, κατηγόρων δὲ τὰ στόματα.*

P. 353. A. 6. *Ἀσκεῖται γάρ.* Iterum hoc habet Themistius, orat. XV. et alibi passim. Desumptum ex Platone. Symmachus, lib. VIII. ep. XXX. *Bonae artes stimulo praemiorum felicius incitantur.* Tullius: *Honos alit artes, etc.*

Ibid. B. 4. *Ἀντὶ μειζόνων.* Praeturae insignia iam erat adeptus, ut dictum est ad orat. XXVI. Praetura porro inter alia onera, ludos debebat: Themistius ita Praeturae honorem consecutus est, ut ab omni onere, quo Philosophiae uni vacaret, esset immunis.

Ibid. B. 6. *Ὅτι ψευδεῖς αἱ πινακίδες.* Dignitatum olim hic ordo fuit. Primus, eorum qui in actu positi erant. Alter Vacantium. Tertius, Honorariorum. Vacantes ii dicti sunt, qui post aliquod meritum antea gestae administrationis, maiores dignitatis infulas meruerunt. Honorarii tituli dignitatum,
547 nullo laborioso administrationis actu acquiruntur, et sunt umbrae, et nuda nomina, quae plerumque vel per suffragia mercabantur, solum lucrati honorem, vel favore Principis obtine-

bant. Ita Honorarii Consules ab ordinariis vel suffectis diversi, imaginaria Consulatus dignitate potiebantur, codicillis ab Imperatore impetratis, quorum formulam Cassiod. refert, 1. Variar. X. Vacantes dicuntur adscriptitii et allecti, ut etiam Honorarii, utrisque enim dignitas Codicillis data est. Hinc Vacantes codicilli, Honorarii Codicilli, et adlectionis honor. At Vacantes, ζωστοὶ, iure cinguli utebantur: Honorarii, ἄζωστοι, solo nitebantur favore Principis. Unde Sidon. lib. V. ep. VII. *Cinctis iura, discinctis privilegia.* Vide Sirmondum in notis ad hunc Sidonii locum. Prioris generis suos codicillos esse contendit Themistius. De honorariis Codicillis et iam antea dictum a nobis.

Ibid. C. 2. *Μισθὸν ἀττικῆς διακονίας.* Melius legeretur, *αὐλικῆς.*

Ibid. C. ult. *Ἐμοὶ τῶν ἐπαργύρων ὀχημάτων.* Significat hoc loco Themistius iam tum sibi competere ius illud utrumque, vehiculorum argenteorum, et praeconis, cum haec diceret: eaque modo a se commemorari idcirco, ut superiorem sibi congruere magistratum doceat a doctrina, quam qui a fortuna sit collatus, cuius insignia sunt ea quae refert. Vehiculum enim nomen generale est, sub se complectens varia vehiculorum genera, inter cetera, Carpentum quod quadriiuge, et Carrucas biiuges. Carpentum non modo Augustorum fuit, sed et Praefectorum Praetorio atque Urbi. Cassiod. Variar. lib. VI. formula IV. De Carpento argenteo vetus est illud epigramma, Antholog. lib. II. c. V. cui titulus, *εἰς Θεμίστιον,* supra relatum, orat. XVIII. ubi vide quae Petavius *ὁ μακαρίτης* habet. Carrucae biiuges erant Honoratorum propriae, id est, eorum qui *emerito honore pollebant,* sive qui administratione aliqua publica perfuncti fuerant: atque eorum etiam qui haberent Dignitates sine administratione. Quod ad Praecones attinet, nemo nescit Magistratuum maiorum fuisse proprios: unde Cassiod. *Si te vox praeconis Praefectum indicet,* et Chrys. hom. XXII. in Ioan. *Ὁ σήμερον μετὰ κήρυκος, καὶ ζώνης, καὶ ὀχήματος, καὶ πολλῶν τῶν ῥαβδούχων φαινόμενος, πολλάκις τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ τὸ δεσμωτήριον ᾤκησε.*

P. 354. C. *Παρακαλέσαντι τὴν Ἀδραστείαν.* Plato Politic. V. *προσκυνῶ δὲ Ἀδραστείαν χάριν οὗ μέλλω λέγειν, Eius quod dicturus sum, invidiam deprecor:* vel, *precor ut mihi liceat hoc impune dicere.* Euripid. in *Ῥήσῳ.* *σὺν δ' Ἀδραστείᾳ λέγω, Cum bona Deorum venia hoc dixerim.*

Ibid. C. 2. *Χρεὼ τιμῆς.* Iliad. *ι'.* v. 604. Et mox: *Παρ' ἔμοιγε,* Iliad. *α'.* v. 74. et 75.

Ibid. D. 2. *Κωνσταντῖνος.* Corrig. *Κωνστάντιος.* Qui

error saepe in Themistianos libros irrepsit, ut Petavius monet, ad orat. IV.

P. 355. A. 9. *Νεὼν ἀπεδείξατε τὸ βουλευτήριον.* De Musarum statuis in Palatio collocatis, Euseb. lib. III. de vita Const. Themistius ipse supra, orat. XIX. pag. 228.

Ibid. C. penult. *Καὶ ἀνδρός.* Neminem nominatim vult
548 designare, sed ei generatim palmam adscribit et *προεδρίαν*, qui Musas, et quem Musae habuerint cariorem.

AD ORATIONEM XXXII.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

In regendis moderandisque animi affectibus, ne forte modum excedant, admirabilem Philosophiae vim declarat: quae non eas penitus studeat excidere, sed flectere in quamcumque partem ratio iusserit: ut non ad austeram Stoïcorum *ἀπάθειαν*, sed ad *μετριοπάθειαν* potius Peripatetico dignam revocentur. Atque huius quidem moderationis exemplum ponit in amore parentum erga liberos: quem qui plane exuerint, habitos semper fuisse crudeles et inhumanos: qui ex prudentiae praescripto induerint, Philosophorum nomine censendos esse contendit.

P. 356. C. *Οτῳ μὲν οὖν ἐπιδέξια.* Desumpta haec sunt ex Platone lib. V. de Republ.

P. 357. A. 5. *Ὁποῖον Ομηρος.* Odyss. δ'. v. 227.

P. 358. A. ult. *Περσαῖος ὁ Κιττιεύς.* Hunc Origenes contra Celsum lib. III. servum Zenonis fuisse testatur. Laërt. in Zenone, a nonnullis ait existimatum fuisse familiarem Zenonis, ab aliis unum e numero servorum, quo uteretur ille in conscribendis libris. Graece sic habet: *ὃν (Περσαῖον) οἱ μὲν γνώριμον αὐτοῦ, οἱ δὲ οἰκέτην*, etc. Quae postrema vox ansam praebuit scommati Bionis Borysthenitae apud Athen. lib. IV. *Χαριέντως γὰρ ἔφη Βίων ὁ Βορυσθενίτης θεασάμενος αὐτοῦ χαλκῆν εἰκόνα, ἐφ' ἧς ἐπεγέγραπτο, ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΚΙΤΙΕΑ· πεπλανῆσθαι εἶπε τὸν ἐπιγράψαντα· δεῖν γὰρ οὕτως ἔχειν· ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΟΙΚΙΤΙΕΑ· ἦν γὰρ οὗτος οἰκέτης γεγονὼς τοῦ Ζήνωνος*, etc. Meminit huius Persaei Minutius Felix in Octavio.

Ibid. C. ult. *Εἰς Ἀργος, σὺν ταῖς αὔραις.* Corrig. *εἰς ἀγροὺς, σὺν ταῖς ἅβραις*, quod et Interpres vidit.

P. 359. B. 9. *Λέγει Αἴσωπος.* Est inter Aphthonii fabulas.

Ibid. C. 2. *Περιάγων κρήνας.* Forte, *ἐπὶ κρήνας.*

P. 360. A. 9. *Τοῦ σώματος κῆρα.* Ex Stobaeo legendum puto, *χρείαν*, et sic reddendum, *Alia ad aliam determinatam corporis utilitatem.*

Ibid. C. 2. *Καὶ δέονται οὗτοι λόγου, οὐ τοῦ κωλύοντος.* Hunc locum ita legit Stobaeus: *Δέονται οὗτοι τοῦ λόγου κολούοντος καὶ θλίβοντος καὶ πιέζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν οἰκείαν. Egent illi* motus animi *ratione quae compescat, cogat, et premat ad incrementum debitum.* Commodior multo lectio illa quam retinuimus.

P. 362. B. *Εἰς δικαστήριον.* Vide Senec. lib. I. Clementia, c. XV. et Valer. Max. lib. V. c. VII.

Ibid. B. 6. *Σατράπας.* Ex subsequentibus puto huc translatam esse hanc voculam ab amanuensi, qui Satrapae nomen proprium legere forte non potuit.

Ibid. *Καὶ Περίανδρον.* Herod. in Thalia. 549

Ibid. C. 3. *Ὁ Ἀρταξέρξης.* Fuit hic Artaxerxes cognomento Mnemon, seu Memor. Is Darium primogenitum suum, contra morem Persarum, apud quos Rex nisi morte non mutatur, per indulgentiam Regem vivus fecerat: nihil sibi ablatum existimans quod in filium contulisset, ut scribit Iustinus lib. X. et Plut. in Artax. At cum deinde filius patris interficiendi consilium, Tiribazo impulsore, cepisset, opera Eunuchi manifesto in scelere deprehensus a patre, eiusdem iussu, Iudicum sententia damnatus atque occisus est. Artaxerxem Plutarchus ait feliciorem Regem fuisse quam patrem, qui primogenitum suum regni heredem, cum aliis quinquaginta, quos ex concubinis susceperat, simul in eum coniuratis, interficere coactus sit: Ocho deinde regni habenas relinquere, qui vivo patre alterum fratrem ad venenum calumniis compulisset, etc.

Ibid. C. 5. *Εὐριπίδου.* Hippolyt. act. IV.

Ibid. C. 10. *Ἀμύντωρ.* Phoenix Amyntoris filius, qui Achilli ad Troiam comes fuit, matri gratificaturus, patris pellicem interfecit. Praetulit Amyntor proprium affectum domesticae pietati, filiumque dire execratus, domo ac patria pulsum, perpetuo multavit exilio. Quomodo manus a patre praeter modum sibi irato filius abstinuerit, narrat ipse in iis versibus quos ex Homero Aristarchus sustulit, ut auctor est Plut. Opusc. *Quomodo audiendi Poëtae.* Vide Homer. Iliad. θ′. Desumpsit autem ista Themistius ex Euripide in Phoenice, quae una est ex illis Tragoediis quae perierunt.

P. 363. A. 9. *Ο Κρόνος.* Hesiod. *θεογον.* 460. Nota est omnibus de Saturno fabula, qua Physiologi tempus signari putant, quod omnia consumit et quasi deglutit. Ethici vero hoc figmentum ad tyrannorum mores et tragicos exitus accommodant. Tanta enim hominibus insita regnandi cupiditas est,ut pater liberis suis non sit parciturus, quo securius regnet.

Ibid. C. 2. *Τοῦ Σαρπηδόνος.* Iliad. π'. 431.

Ibid. D. 2. *Ενδέδοται.* Stobaeus legit, *ἐνδέδεται, obligatus est.* Serm. CCI.

AD ORATIONEM XXXIII.

NOTAE IOANNIS HARDUINI.

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΩι et mutilae huic Orationi quis titulus fuerit, incompertum est. Nos temere illum, quem ibi legere est, indidimus: tum ne nullus esset, tum quod a proposito sub finem exordii argumento, quod unum ad nos pervenit, haud longe abhorret.

P. 364. *Αριστόξενος.* Tarentinus fuit is, idemque insignis primum Musicus, mox et Philosophus, Aristotelis auditor, Theophrasti aemulus. Scripsit, si Suidae credimus, Musica, Philosophica, historica, et omnigenae eruditionis
550 libros, numero CCCCLIII. Meminit Hieronymus in Praef. libri de script. Eccles. voluminis ab Aristoxeno scripti, de vitis virorum illustrium. Et Athenaeum vide, lib. XII. pag. 545. lib. XIV. pag. 632.

Ibid. D. 8. *Ωστε καὶ τιτρώσκει.* Idem argumentum prorsus eleganter amplificat Synes. orat. de regno, circa initium.

P. 365. A. *Επειδὴ* **. Lacunam ita supplemus ex orat. XXIV. pag. 307. *Πολλοὺς μὲν ἀγροὺς, πολλὰς δὲ οἰκίας πεπαμμένος, qui agros multos, multasque domos possidet.*

Ibid. B. 9. *Μενέλεω.* Odyss. δ'. v. 93.

Ibid. C. 11. *Ανευ τῆς τέχνης.* Iulian. ep. ad Themistium, haec ex Platone refert lib. IV. de Leg. huic loco maxime opportuna: *Θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ Θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα· ἡμερώτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι, τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην.*

Ibid. D. 4. *Τῆς ψυχῆς.* Melius, ut nostra est coniectura, ad mentem Themistii erit, si legas, *τῆς τύχης.*

Ibid. D. penult. *Πρός τι.* Malim, *προσέτι.*

P. 366. A. 11. *Καὶ ἀνέχονται.* Videtur deesse vel particula negativa, *οὐκ*, vel exclusiva, *μόλις.*

P. 367. A. 7. *Ἀπαναγκάζουσιν.* Forte, *ἐπαναγκάζουσιν.*

Ibid. A. 8. *Περιφέρειν.* Malim legere, *παραφέρειν.*

Ibid. C. ult. *Δι' ἐτῶν πεντακοσίων.* Plinius, lib. X. sect. II.

HARDUINI INDEX.

(*Numeri paginarum sunt edit. Hard.*)

A

B

INDEX GRAECUS.

A

I

K

Ρ

T

Υ

Φ

INDEX ORATIONUM.